

Embryologia historico-medica hoc est infantis humani consideratio physico-medico-forensis, qua ejusdem in utero nutritio, formatio, sanguinis circulatio, vitalitas seu animatio, respiratio, vagitus et morbi : deinde ipsius ex utero egressus praematurus et serotinus, ... partus difficilis, post matris mortem, ... multiplex, ... item per insolitas vias, porro varia symptomata, e.g. uteri prolapsus, ejusque inversio et resectio, ... partus caesareus et suppositivus ... cum puerperarum tortura ... exhibentur / Martino Schurigio.

Contributors

Schurig, Martin, 1656-1733.

Publication/Creation

Dresdae ; Lipsiae : Apud Christoph. Hekelii B. Filium, 1732.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/qmev8gb7>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

47390/8

Q 106

RADFORD LIBRARY,

Saint Mary's Hospital, Manchester.

No. 79 ~~D A 20~~

This Book to be returned in _____ days.

Fine for overtime _____ per day.

Note.—No book can be renewed if wanted by another reader, nor unless brought to the Library for that purpose.

It is requested that the leaves of books may not be turned down,—that no person will write in them,—and that the greatest possible care may be taken of them.

EXTRACTS FROM THE RULES.

That each Medical Officer shall be allowed not more than two works out of the Library at one time, and not more than two volumes of each work.

That Registered Medical Students shall be allowed to take out books every Tuesday and Saturday, from eleven till one, or at such hours as may be ordered from time to time by the Board.

That each Registered Medical Student shall be allowed to have not more than one book out of the Library at the same time, unless the work consist of two or more volumes, and in no case more than two volumes.

J xxv Sch

60

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30510442>

EMBRYOLOGIA
HISTORICO-MEDICA
HOC EST
INFANTIS HVMANI
CONSIDERATIO
PHYSICO-MEDICO-FORENSIS,

QVA
EJVSDEM IN VTERO NVTRITIO,
FORMATIO, SANGVINIS CIRCVLATIO, VITALITAS SEV
ANIMATIO, RESPIRATIO, VAGITVS ET MORBI,

DEINDE
IPSIVS EX VTERO EGRESSVS
PRAEMATVRVS ET SEROTINVS, IMPRIMIS PARTVS
LEGITIMVS ET CIRCA EVNDEM OCCVRRENTIA,

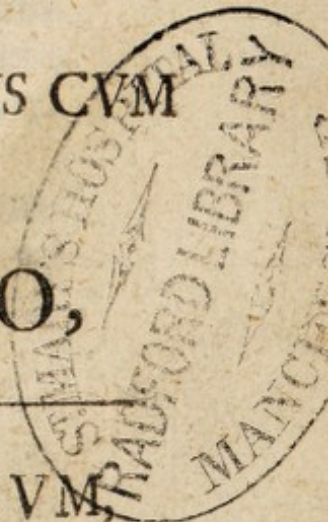
VERBI GRATIA
PARTVS DIFFICILIS, POST MATRIS MORTEM,
NVMEROSVS ET MVLTIPLEX, TAM PVELLARVM, QVAM
VETVLARVM, ITEM PER INSOLITAS VIAS,
ET PLANE INSOLITVS,

PORRO
VARIA SYMPTOMATA, E. G. VTERI PROLAPSVS
EJVSQVE INVERSIO ET RESECTIO,

DENIQUE
PARTVS CAESAREVS ET SVPPPOSITIVS CVM
PVERPERARVM TORTVRA
RARIS OBSERVATIONIBVS EXHIBENTVR

A
D. MARTINO SCHVRIGIO,
PHYSICO DRESDENSI.

DRESDAE & LIPSIAE
APVD CHRISTOPH. HEKELII B. FILIVM,
M DCC XXXII.

12430

HISTORICAL
MEDICAL

PRAEFATIVNCVLA

Postquam in ovario muliebri fœcundatum ovulum dicto in Syllepsilogia nostra modo ordinarie per tuabs Fallopianas ad uteri cavitatem descendit, perfectionem suam ibidem loci expectat, donec in eo detentus embryo, omnibus membris & partibus absolutis, certo tempore tanquam maturus fœtus ex carcere suo materno per partum excludatur vel extrahatur; quanquam non raro tales embryones adhuc immaturi ex improviso atque a variis causis prolabantur, vel etiam a meretricibus studio & malitiose expellantur.

Cum autem non solum circa dictum embryonis incrementum atque perfectionem, verum etiam exclusionem, seu partum, varia considerata occurrant, eadem in hac nostra Embryologia decem Sectionibus includere proposuimus; quarum prima de embryonis in utero materno latitantis nutritione ejusque liquore nutritivo, item de ipsius formatione & membranis eundem continentibus, Chorion scilicet ac Amnion, hujusque liquore, funiculo item umbilicali cum placenta uterina sanguinis fœtusque circulatione agit.

Secunda Embryologiæ Sectio fœtus in utero vitam & præterea quæstionem: an fœtus propriam vitam vivat, an vero semper cum matre gravida moriatur? fœtus item animationem, respirationem atque vagitum in utero proponit.

Tertia varios embryonum seu infantum in utero adhuc latitantium morbos & obitum, exsiccationem, corruptionem ipsorumque ossium per varias vias excretionem, putrefactionem, item petrificationem seu lapidescentiam, demumque fœtum extra uterum in abdomine & alibi locorum repertum describit.

Dehinc Sectio quarta ordinariam ut & diversum partus tempus tam præmaturum, quam ferotinum, scilicet a bimestri ad octimestrem, deinde a decimestri ad novendecimestrem, cum causa remotionis, ob oculos sistit.

In quinta Sectione sequitur abortus variæque ejusdem violentæ atque nefandæ causæ; item ejusdem signa & præservatio,

PRAEFATIVNCVLA.

additis insolitis abortus exemplis & poena cum quaestione, an non interdum medicis abortum promovere liceat?

Post partum praematurum seu abortivum Sectio sexta partum ordinarium ejusque instantis signa, causas & modum cum annexo inter autores haecenus ventilato problemate: an ossa pubis in partu hient & diducantur? exponit; foetus item membranis suis adhuc inclusi, & mirabilem, nec non difficilem partum variasque ejusdem causas ac symptomata; atque partum post matris mortem, numerosum quoque & multiplicem, nec non tam a puellis quam vetulis exclusum foetum explicat.

Extraordinarium autem partum perque insolitas vias excretos foetus, quin etiam insolitum plane partum, v. g. hominis a cane, vacca, capra, simio, urso & equa progeneri, deinde variorum brutorum & aliorum animalium, e. g. bufonum, ranarum, murium, glirium &c. a feminis editorum exempla Sectio septima continet.

Cui succedit octava de uteri prolapsu vulgo dicto, sive de differente vaginae uterinae procidentia cum ipsius uteri prolapsu, additis variis ejusdem causis, exemplis & cura, cum quaestione: an ipse uterus cum prolapsu simul quoque inverti, vel etiam penitus refecari queat?

In Sectione nona primo de foetus in utero materno diuturna mora, ejusque tam vivi quam mortui signis, deinde de ejusdem ex matricis ergastulo extractione aut exsectione, sive de partu caesareo, & quidem foetus vivi ex matre mortua, vel infantis mortui ex matre adhuc viva, vel etiam foetus vivi ex viva matre, nec non alia huc pertinentia tractantur.

Hanc Sectionem denique decima excipit & ultima, foetum recens natum ejusque ejulatum, loquelam & reviviscentiam, umbilicalis funiculi deligationem & resectionem legitimam, ejusque procidentiam, defectum in protoplastis, herniam umbilicalem & varia per umbilicum excreta, porro secundinae devorationem hujusque varium usum medicum, & plura de foetu perfecto, vitali, legitimo & supposititio, & denique de puerperarum cura, coitu & tortura annectens.

EMBRYOLOGIA

SECTIO I.

De Fœtu in utero, adhuc detento.

CAPUT I.

De Fœtus nutritione.

§. 1.

Tempore conceptionis ovulum aliquod in ovario, vel dextro, vel sinistro, fœcundatum per ejusdem lateris tubam Fallopianam ad uteri cavitatem protrudi, ibidemque ad perfectionem & partum usque conservari in Syllepsilogia seu in tractatu nostro de Conceptione monstravimus. Ut autem subtilissima dicti embryonis, in ovulo contenti, stamina magis magisque explicentur, fœtusque successive debitam perfectionem acquirat, necessario hic indiget nutrimento, donec legitimo demum partus tempore ex uterino suo ergastulo prorumpat: de quo fœtus nutrimento ipsiusque nutritione, quæ continuata est generatio, hoc loco agemus.

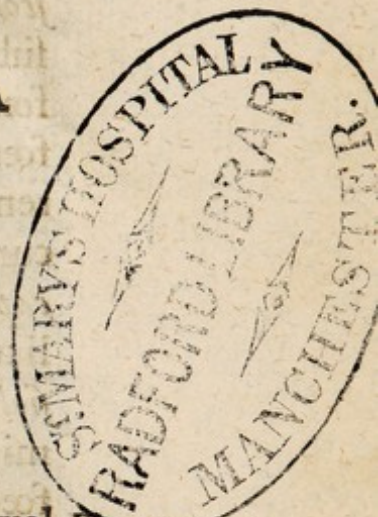
§. 2.

Fœtus scilicet non modo in utero adhuc incarcerati, per totum gestationis intervallum, sed postmodum etiam partu exclusi, nutrimentum plerique veterum medicorum in menstruo matris sanguine quærebant, quibus etiam sequentibus seculis alii consentiunt. Inquit enim Guilielmus Rondeletius *Method. curand.*

Embryologia.

A

morb.

morb. cap. 61. p. m. 290. b. sanguine menstruato augetur foetus, nutritur novem mensibus, & post nativitatem nutritur lacte, quod ex menstruo fit sanguine, secundum Jacob. Holler. *de morb. intern. Lib. 1. cap. 54. Schol. p. m. 164.* sanguis menstruus generationi & alendo foetui destinatus est. Juxta Andreae Laurentii *Histor. anat. Lib. VIII. cap. 6. fol. 315.* foetus a maternis venis & uteri substantia sanguinem haurit. Eorum animantium, quæ vivum foetum edunt, feminas menstruo abundare necessum est, ut hoc foetum, quem statim tempore utero gerunt, plene alant ac sustentent, ait Johannes Fernelius *Physiolog. Lib. VII. cap. 7. p. 179.* Secundum Vopisci Fortunati Plempii *Fundam. medic. Lib. II. Sect. III. cap. 4. fol. m. 57.* foetus in utero materno sanguine per umbilicum alitur. Et Johannes Anton. van der Linde *Meletemat. physiol. n. 148. p. 64.* sanguini menstruo triplicem adscribit usum, nimirum irrigare muliebres locos, ubi nascendi initia consistunt: fecundare feminam & embryoni esse materiae incrementi. Danieli Sennerto *Præctic. Lib. IV. Part. II. Sect. II. cap. 1. p. 135.* primarius finis, cur sanguis menstruus in feminis generetur, est foetus formatio & nutritio & lactis ad alendum generatio. Eandem sententiam pariter fovent nonnulli adhuc recentiorum autorum, v. g. Daniel Beckherus *Medic. microcosm. Lib. I. cap. 7. p. 22.* menstruo, inquit, sanguine intra uterum contento si mulier foetum gestet, natura pro aptissimo foetus tum nutrimento utitur: imo foetu in lucem edito eundem sanguinem in lac convertit, quo & sic familiarissimo illo pabulo sustentetur. Sanguinem maternum menstruatam, effluere ac minui solitum pro foetus pabulo ac nutrimento habendum esse, merito se ob varias causas concludere putat Franciscus Sylvius *Prax. med. Lib. III. cap. 3. §. 31. fol. m. 364.* Foetum in utero sanguine matris nutriri scribit Abrahamus Cyprianus *Epist. de Fæt. extra uter. p. 55.* Et secundum verba Johannis Bapt. de Wenckh menstrui sanguinis exuberantia in mulieribus, perfecta conceptione, ad nutriendum foetum, aut jam enixis, proli lactandæ deservit atque ad uterum

per

per arterias cum nutrimentali chylo defertur, ut ibidem placenta efformet, &c. *vid. M. N. C. Dec. III. An. IX. § X. Obs. 136. p. 259. seq.*

§. 3.

Hanc tamen de foetus per sanguinem menstruum nutritione *negant alii.* sententiam plerique recentiorum autorum rejiciunt, & potius succum quendam lacteo-chylosum eligunt. Inquit enim Johannes Bohnius *Circul. anat. physiol. Progymn. II. p. 27.* olim quidem & per plura secula receptum dogma fert, foetum sanguine materno ali: verum eo ipso, dum nec primis a conceptione diebus, quibus embryoni nulla adhuc cum utero connexio obtigit, nec ultimis, ubi placenta in duas laminas divisa utero vicinior vix aliquid sanguinis fundit, illum recipere valet, adeoque & illa vasorum uterinorum ac umbilicalium anastomosis decantata diu satis explosa est, cruentum ejusmodi victum foetus abhorret, concedente huic præprimis Hippocrate *de Carn. t. 8. § de Natur. puer. t. 21.* gratiorem & suaviorem, i. e. lacti potius analogum succum, qualem in glanduliferis ex cotyledonibus, & in placentiferis ex placenta, ab utero avulsis exprimere licet. Quem ergo arteriæ matris hypogastricæ cum spermaticis adducebant utero, sanguis minime integer foetus canalem sanguinis subit, sed ejus tantum aliqua portio seroso-gelatinosa, dulcis ac mitis, & particulis asperioribus liberata est, utpote mucoso & delicatulo ejus corpusculo congrua magis. Secundum Georg. Abrah. Mercklin. *de Transfus. Sanguin. cap. 5. p. 61.* foetus in utero non purpureo sanguine, sed vel materia albuginea in placenta concocta, ovique albo non absimili, vel lacte aut chylo materno per peculiare ductus ad uterum, & in primis uterinum hepar confluyente, gravissimorum anatomicorum probabilissima opinione, alitur. Et Antonius Sidobre nutritionem foetus in utero non per sanguinem, sed per lacteum succum, certis lactiferis ductibus contentum, fieri firmiter persuasus est, *vid. Act. Erudit. An.*

1703. mens. Septembr. p. 412. quo loco etiam hos ipsos lactiferos ductus, gestationis tempore internum uteri involucrum irrigantes, extra illud autem agglomeratas vesiculares glandulas repræsentantes, primum sibi a Professore Monspeliensi, Chyrac, demonstratos fuisse, cum laude meminit. Materialem seu constitutivam nutritionis causam esse quendam benignum, suavem mitemque succum spiritibus abunde refertum, & ovorum albumini ex omni parte consimilem asserit Gualterus Charleton *Oeconom. animal. Exercit. I. §. 9. p. m. 12. Et Exercit. VIII. §. 16. p. 177.* foetum non sanguine, per umbilicum illi delato, sed lacteo quodam humore nutriri defendit. Juxta Georg. Franc. verba, hodie universa fere schola medica credit, foetum non tam matris sanguine, quam succo quodam lacteo, sive chyloso a matre suppeditato nutriri &c. v. Paul. Zacch. *Quæst. med. leg. Lib. I. Tit. 2. Qu. 1. n. 115. annot. fol. 1481.* item *Lib. I. Tit. 4. Qu. 8. n. 16. fol. 133.* Juxta Michaelis Ettmuller. *Institut. medic. cap. 22. Oper. Tom. I. fol. m. 166.* menstrui fluxus causa finalis, ut vulgo dicunt, minime est foetus in utero nutrimentum, quia bruta multipara fluxum mensium non patiuntur, foetus tamen eorum feliciter nutriuntur. Sanguinem quidem fovere vitam animalium, verissimum arbitratur Georgius Entius *de Circulat. Sangv. Digress. V. pag. m. 119.* eundem autem sanguinem nutrire, sive partes novas exstruere, aut deperditas instaurare, minus ipsi verisimile videtur. Et *pag. 121.* inquit idem: Foetus in utero non alitur sanguine materno, qui nullus adest, sed succo nutritio, qui in eum a matre transfertur. Succus nutritius matris foetum in utero nutrit, juxta Fr. Hoffmann. *Medicin. ration. Tom. prior. Part. II. cap. 13. p. 450.* Ad quæstionem: Foetus nutrimentum quodnam sit? & unde id habeat? ita respondet Theodorus Craan *de Generat. Homin. Qu. 19. in Oecon. animal. p. 288.* Antiquitas sanguinem menstruum alimentum foetus esse credidit, quam sententiam rejicimus, & potius foetus nutrimentum ex sanguine materno, per vasa uterina asportato, venire dicimus. Non autem universus sanguis maternus hoc præstat: Sed tantum ejus particulæ chylosæ.

Iosæ a fermento vel spiritu seminis masculini in uteri poris hærente præcipitatæ, & in placentam uterinam depluentes, ex qua a ramulis infinitis venæ umbilicalis resorbentur, & ad venam portarum infantuli deducuntur, ut sic tandem ad cor deveniant.

§. 4.

Scribit etiam Gualterus Charleton *de Caus. Catamenior.* *item.* *cap. 4. p. 42. seq.* Utut sententia Galeni sanguinis pleonasmum in prægnantibus nutriendo fœtui inservire, longitudine temporis patronorumque ingenti multitudine sit commendata; nihil tamen futilius, nihil magis a veritate alienum fingi potest. Nam utrum animalia perfectiora sanguine, tanquam ultimo solidarum corporis partium alimento, nutriantur; an eorum succus nutritius sit alterius familiæ, atque a sanguinis natura longe diversus? in magna quæstione habent haud infimi sæculi hujus philosophi. Deinde dictus autor Georgii Entii modo adductam sententiam prolixè defendit. Et *pag. 44. seq.* ait: Sunt quidem ex modernis anatomix cultoribus, qui, ut sanguinem ex utero matris ad fœtum inibi commorantem commode traducerent, vasa uteri sanguifera cum fœtus vasis umbilicalibus conjuncta esse, eorumque commissuras & anastomoses cotyledonas appellari scripserint. His vero ipsa refragatur sensuum fides; nullæ etenim inosculationes aut commissuræ inter vasa uteri & umbilicalia hactenus comparuerunt &c. Idem Henricus Snelle *De lineat. Theor. mechan. Part. II. p. 112.* Johannem Freind perstringit, quod ex falsa hypothesis de anastomoseos inter uterina & umbilicalia vasa existentia, quæ nondum in arteriis & venis ullis demonstrata sit, menstrua per conceptum suppressa nutrimentum embryoni præbere, ex Galeno defendat. Fœtum, pergit Snelle, a matre nutrimentum obtinere, saltem cum utero quasi per gomphosim annexus est, verissimum est, sed an ipsissimus sanguis, de quo quæritur, a matre ad fœtum fluat, non sine ratione cum Entio, Whartonio, Charletonio & Georgio

Bidloo, in dubium voco, quem (Bidloo) decantatam vasorum uterinorum & umbilicalium anastamofin diligentissime & armatis omnium adstantium oculis inquirentem in vaccinis subiectis sæpius vidimus, quod experimentum deinde postmodum reiteravi, sed nunquam me ullam vasorum quorumvis connectionem videre potuisse fateor, etiam armatis oculis. Quod si etiam sanguis menstruus pro nutritione foetus necessarius esset, cur brutis quæso consulisset natura melius, quam hominibus, illa enim absque sordido illo profluvio, si simiam excipias, subsistunt, imprægnantur & suos nutriunt foetus. Deinde si nutritio inde penderet, omnes imprægnatæ mulieres more solito menstruantibus nunquam vivos edere possent partus, quod tamen multifariæ experientiae & medicæ historiæ repugnat; cum sanissimæ menstruantibus per imprægnationem sanos enitantur foetus, quos miseros aut mortuos in lucem mittunt menstruis suppressis &c. Ad quæstionem, an menstrua embryoni in alimentum cedant? multis rationibus etiam negative respondet Johannes Ludovicus Hannemannus *M. N. C. Dec. II. An. VIII. Obs. 162. Schol. p. 367.* it, Christ. Joh. Lang. *Oper. Tom. I. f. 239.* item Johannes Veslingius *Syntagm. Anat. cap. 8. p. 116. seq.* inquit: Utcunque purus sit, qui alendo embryoni sumministratur a matre sanguis, attamen cum temperamento foetus haud dubie dissimilis sit, supervacuorum separationem denuo & mutationem in officina sanguinis sustinere debet. Et Gerardus Blasius *Comment. in. b. l. p. 117.* annectit: Everardus sanguinem menstruum nutritioni foetus inservire neutiquam posse, probare contendit, argumento maxime triplici; quorum primum est, quod plurimæ mulieres nunquam fluxus menstruales patiantur, quæ interim vivunt incolumes, sanosque foetus & robustos pariunt. Secundum, quod experientia constet, mulieres non paucas, quibus parcissimus est mensium fluxus, ad uncias scilicet quatuor aut tres, foetus nihilominus prægrandes & robustissimos in lucem edere, quod fieri neutiquam posset, si ex tantilla sanguinis

nis copia tam magna fœtus moles spatio nonimestri deberet constitui. Tertium quod si menstruo sanguine nutriretur embryo, quo fœtus fit grandior, eo pauciora menstrua reddi debeant, cum tamen contrarium verum sit. Daniel Sauvry *Tr. de Gener. & Nutrit. fœt.* demonstrat, interiorum uteri cavitationem considerandam esse tanquam exiguis glandulis repletam, per quas filtretur succus nutritius, magis tenuis, minus viscosus, & ad naturam lactis sive chyli magis accedens, quam liquor amnii, per arterias eo derivatus, & per porositates placentæ fluens, atque cum sanguine ex arteriis fœtus propullulante in venam umbilicalem abreptus. *vid. Act. Erudit. An. 1706. mens. Novembr. pag. 528.*

§. 5.

Dictam autem medicorum discrepantiam hoc modo reconciliare nititur Elias Camerarius *Medicin. conciliatr. cap. 4. pag. 118.* quando, inquit, alii fœtum sanguine nutriri, alii vero lymphæ succove chyloso statuunt, quam facilis est conciliatio, illis causam remotiorem, his proximam allegantibus. Quamvis enim recte cum Hippocrate moderni succum lacti analogum fœtui nutriendo inservire censeant, anastomosi vasorum uterinorum & umbilicalium explosa, nec sanguine matris integro fœtus vasa subeunte, id tamen non obstat, quo minus dicamus, sanguine fœtum nutriri, cum & iste humor sit melior pars sanguinis, modo ab eo secreta, nec rubedo præcise sanguinem constituit, cujus minima portio est. Unde & hoc sensu recte quidam moderni asserunt, fœtum non nutriri sanguine menstruo imprægnationis tempore circa uterum stagnante; desinant tamen succensere veteribus istique eorum formulæ loquendi: Fœtum sanguine menstruo nutriri; cum ea in tantum vera mitiusque explicanda sit, cum iste sanguis, qui menstruatim alias, tanquam superfluous effluit, nunc cedat revera in fœtus nutrimentum, postquam debita per placentam percolatione ad id dispositus fuit. Eodem modo etiam Johannes

*Opinionum
conciliatio.*

hannes Freind *Emmenolog. cap. 2. p. 4. seq.* Galeni mentem explicat: fluxum menstruum foetui præbere nutrimentum, asserit Galenus, eique scriptores fere omnes assentiunt; refragantur tamen nonnulli, & hoc potissimum argumento in Galenum insurgunt, nimirum ne guttulam quidem materni sanguinis ad foetum derivari ajunt; quia scilicet neque ulla datur inter vasa uterina & umbilicalia anastomosis: neque foetus sanguine, sed succo lacteo per os nutritur. Qui hoc asserunt, pari etiam ratione possent dicere, infantes a materno sanguine non haurire alimentum, quoniam lacte, non sanguine nutriuntur. Unde vero id ipsum lac suppeteret, nisi ex materni sanguinis penu ad mammas deferretur? Jam in foetu nutriendo eadem valet ratio; sive enim ipso matris sanguine per arterias uterinas delato, sive liquore, qui in amnio continetur, alatur foetus, utrinque facile constat, sanguinem maternum foetui alendo inservire: quis enim istius liquoris aliam investigabit originem? qui eum ex materno sanguine derivari neget? ita ut si concedatur, foetum per os nutriri, quicquid fuerit pabuli, id omne a matre sit petendum. Et *p. 6.* idem Freind etiam ad alterum, contra sanguinis menstrui pro foetus nutrimento usum, ab aliis adductum argumentum, scilicet, quia quantitas novem mensium spacio evacuata nimis exigua videtur, ut alendo foetui sufficiat, simul respondet. Idem etiam *pag. 8.* ait: *Quæstio*, an foetus menstruo sanguine alatur? perridicula est, & a sana h. e. Galeni mente alienissima: quasi vero ille unquam crediderit, foetum nutriri eo ipso sanguine, qui foras ejicitur: quasi non hoc potius voluerit, sanguinem in muliere redundare, ut non tantum proprio corpori alendo satis habeat, sed & concepto foetui pabulum insuper ministret.

§. 6.

*Via nutri-
menti.*

Per quas porro vias ejusmodi a sanguine materno secretus liquor chyloso-nutritivus embryoni communicetur, iterum dissentiunt autores, dum secundum hæcenus dicta id alii per umbi-

umbilicum, alii per os, alii etiam tam per os quam vasa umbilicalia fieri contendunt; alii fœtus nutrimentum in glandula Thymi quærunt, & adhuc alii per poros vel mammillas transfundare statuunt. Præsertim vero primum statim embryonis nutrimentum, per aliquod temporis spatium, & quamdiu ovulum ipsi utero mediante placenta nondum adhæret, plerique ex ipsius ovuli connato liquore petunt.

§. 7.

Inesse autem ovulo imprægnato talem liquorem alimentofum imprimis confirmat Carolus Drelincurtius *de Concept. advers. Class. IV. pag. 52. seq.* inquit, sicuti gemmula quævis inditum sibi primævum nutrimentum habet ab illa pulpa; ita omnino gemmula quævis embryonica insitum requirit ab ovulo fœmineo nutrimentum. Concludere est igitur, semina quævis aliquid in se alimenti continere, quod una cum generandi principio natura profundit, sicut in ovis. Est itaque procul omni vero, providum illum vegetabilium atque brutorum animantium educatorem & altorem minimis illis vegetantium apicibus pullulaturis, ac minimis etiam vel insectorum ovulis vermiculos exclusuris, nutrimentum indidisse primævum, nequaquam vero suorum operum complemento prospexisse, alimoniam nimirum primigeniam embryonis in utero concresecendi. Sicut igitur in istis innatum illud alimentum prorsus est a generante principio distinctum, ita certe recens omnis in ovulo concretus embryo, futurus quondam naturæ totius mirificum exemplar, primigeniam suam alituram habet a vitæ suæ principis energiticis longe discrepantem. Deus ergo, ut id medullitus inculcem, nullum embryonem providentia sua destitutum nude abjecit. Nullus quippe compingitur unquam, nisi in media ovuli lympa, embryonum profecto perinde nutritia, ac vel ovorum liquor pullitiei genuinus altor est, vel vegetantium in obvio quovis semine pulpa germinis sui nutrix est primæva. Secundum verba Dionis *des Accouchem. Lib. I.*

*Primum
nutrimentum,
liquor
ovuli*

cap. 12. pag. m. 95. un oeuf ayant été receu & embrassé dela matrice commence par jetter de petits filamens en forme de racines , qui se glissant entre les fibres dela substance dela matrice, en reçoivent un sang, qu'ils rapportent à l'oeuf pour le nourrir, l'augmenter & développer ce qu'ils contient ; il ressemble en cela à un grain de bled, qui jetté dans une terre fertile, commence par repandre des racines, qui lui apportent une seve, qui lui sert à nourrir la plante, qu'il renferme.

§. 8.

Alii auto-
res.

Sic credit etiam Guilielmus Harvæus *de Generat. animal. Exercit. LVIII. p. m. 379.* liquorem amnii, sive colliquamentum aquamve, in qua natat foetus, ei pro alimento inservire partemque ejus tenuiorem & sinceriorem intra venas umbilicales haustam, primogenitas foetus partes constituere & augere; ex reliquo autem, ceu lacte, per suctionem in ventriculum deglutito, ibidemque cocto sive chylicato & venarum mesaraicarum opera attracto, novellum embryonem nutriri & crescere. Idque variis argumentis probat. Duplex foetus alimentum statuit Johannes Jacobus Franciscus Vicarius *Basf. univ. Medicin. Lib. I. c. 3. §. 7. p. 44 seq.* unum scilicet statim moto puncto saliente, & hoc est reliquum ovi colliquamentum, a vero germine distinctum, in oviparis valde copiosum: nam in his ad integram foetus formationem & exclusionem sufficere debet; in viviparis autem solum eousque, donec absumptum est, ubi jam quasi circulatio in embryone incipit; deinde vero alio indiget nutrimento, nam mox venulae illae umbilicales dicendae radices suas (antequam per placentae primordia firmantur) in uteri substantiam agendo aliquid humiditatis imbibunt & foetui apportant, eousque donec placenta uterina perfecte formata hujus plenior proventus in venam umbilicalem, hinc hepar & tandem cor foetus derivetur. Materia hæc non est sanguis maternus, sed materia quædam limpida & albuginea, chylosa & gelatinosa, qualis in amnio continetur, & in qua foetum natare deprehendi-

hendimus, quæ materia ex utero stillans defertur partim per placentam, ex qua in amnion abit, pro fœtus jam grandioris per os etiam nutritione; nutritur etiam per os &c. Et juxta Joh. Bohn. *Circul. anat. physiol. Progymn. I. p. 6.* non sine adæquata ac proportionata alimonia primus conceptus seu ovulum imprægnatum habitaculum suum novimestre subintrat, sed priorum dierum annonam secum apportat; hinc verosimile fit, quod uteri lateribus nondum cohærescat, adæoque nec a matre statim pabulum recipere queat. Et Andreas Ottomarus Gœlicke inquit *Medicin. Forens. Specim. I. §. 13. p. 25.* Quemadmodum plantæ, telluri commissæ, non statim primo, quo feruntur, die, radículas suas in terram exporrigunt, quibus alimentares succos imbibant, & intra se resorbeant; sed medulla, quam intra capsulas suas recondunt semina, nutriantur necesse est. Et quemadmodum pulli gallinacei toto eo tempore, quo intra testas suas commorantur, omne suum nutrimentum ex vitello hauriunt: ita nihil rationi magis consentaneum est, quam ipsum quoque embryonem primis conceptionis diebus suum haurire nutrimentum ex eo, in quo primum conceptus est, liquore, subtili nempe lymphâ illa, qua vesículas ovulorum muliebrium repletas esse videmus.

§. 9.

Sed ad majoris embryonis vias nutrimenti & primo quidem ad glandulam Thymi ut redeamus, recenset Laurentius Heisterus *Orat. de Increm. Anat. p. 84.* in Angliâ Bellingerum Anglice edidisse tractatum, Londini impressum, & de Fœtu Nutrito inscriptum, in quo præcipue ostendere conetur, nutrimentum fœtus in glandula Thymi præparari atque inde ad glandulas salivales, maxillares dictas, transmitti, & ex his pro nutrimento fœtus ad os deponi. Vid. etiam ejusdem Heisteri *Compend. anatom. p. 209.* Item in *Act. Erudit. Lips. Ann. 1718. mens. Januar. pag. 6. seq.* de hac Billingeri dissertatione sequentia legimus: Quemadmodum dictus autor embryonem nec liquore amnii, nec ore,

Ex glandula Thymo.

sustentari posse, exemplo foetus, vel cum amnii humore foetido, vel sine capite, vel ore, cum consueto tamen ventriculi fluido in lucem editi evincit, ita omnem ejus alimoniam per sola vasa umbilicalia adferri, hujus autem grandioris peculiarem simul usum adverti, tali asseverat ratione. Scilicet, dum humores uteri, æque ac ovi albumen, non tam nutrimentum, quam molle saltem pulvinar foetui præbent, super quod tenera sua moveat membra, embryonem conceptum i. e. vermiculum seminis masculini cum ovulo aliquo intra ovarium matris unitum, ab ovuli liquido, veluti vitelli ovi quadam specie omnium primum eousque nutriri, donec vasorum umbilicalium rami, instar radicum vegetabilium, per corticem ovuli excreverint, ac interventu placentaë uterinæ cum ramis capillaribus arteriarum uteri hypogastricarum coiverint. Tunc liquorem lacteo-chylosum in placentaë uterinæ parenchymate glanduloso secerni, secretumque cum sanguine a venæ umbilicalis ramis recipi, ut per truncum hujus ad hepar, sive venam portæ, ab hac ad venam cavam, porroque ad dextrum cordis moveatur ventriculum, medioque foraminis ovalis ab auricula dextra ventriculum una sinistrum ingrediatur, ab hoc demum magna ex parte per insignem arteriæ carotidis ramum ad Thymum propellendus. In Thymi hinc glandulis globulosis chylosum itidem succum a sanguine non tantum secerni, ac per vascula minora in ductum, veluti receptaculum commune, infundi, sed per canales quoque duos in duobus processibus latentes & juxta tracheam ascendentes ad glandulas maxillares, ceu quibus duo ejusmodi Thymi processus non tam contigui, quam continui Whartono jamdum reputati fuerunt, deferri per distincta oscula ductuum salivalium sub lingua oris cavo tam instillandum, quam per gulam ad ventriculum pro hujus liquore mucilaginoso, chylicationem incipiente, ac intestinorum meconio, sine deglutitionis motione destillandum. Hanc Thymi cum glandulis maxillari-

bus

bus salivalibus commixtionem ex fœtu vitulino depictam ibidem reperies.

§. 10.

Ad præparationem succi nutritii pro fœtu in tertia uteri <sup>ex tertia uteri mem-
brana.</sup> ovini tunica certa vasa Fridericum Ruyschium invenisse scribit Jean Palfyn *dans la descript. anat. des part. de la Generat. p.m.64.* Monsieur Ruysch, inquiens, pretend avoir decouvert le premier dans la troisieme tunique de la matrice d'une brebis, certains petits vaisseaux, qui servent, a ce qu'il croit, pour la preparation d'un suc pour la nourriture du fœtus; il les appelle vaisseaux vermiculaires, parce qu'ils vont en serpentant comme les vers. Ipse autem Fridericus Ruyschius *Thesaur. anat. II. Affer. 4.n.19. p.m.56.* sistit portionem tunicæ tertiæ seu interioris uteri ovini imprægnati, per quas myriades vasorum incognitorum disseminantur, in quibus nutrimentum, fœtui dicatum, præparatur; suntque vermicularia ab ipso dicta, propterea quod vermium reptatu repunt per integram tunicam intimam uteri. *vid. Tab. VI fig. 6 p. 97. vid. etiam Thesaur. V. p. 16. seq.* De hac vero Ruyschii sententia ita scribit Martinus Lister *de Humorib. cap. 48. p.m.438.* Nuper vir diligens Ruyschius exhibuit nescio quæ vasa vermicularia, hætenus, ut ait, incognita, per intimam & tertiam tunicam integram, uteri puta ovini imprægnati disseminata: in his putat nutrimentum fœtui dicatum præparari. At hæc vasa sunt glandularum vice, vel potius sunt ipsæ glandulæ: nam glandulæ esse possunt vasa soluta sparfaque; æque ac in nodulos collecta aliterque disposita, ut in visceribus majoribus videre est; in eo certe conveniunt, quod universa illa excretoria sunt. Idem vero dubitat, an ulla vasa per se apta sint ad humorem peculiarem conficiendum; sibi que respondet, quod semina semina semen conficiunt sine ullis glandulis; ita nec ullæ glandulæ in hepate, & tamen bilis conficitur. Verum errat Ruyschius, quod non animadvertit, illa viscera majora, testiculorum puta, aut hepatis, esse per se integras glandulas: ipsæque illæ glandulæ

dulæ non mera vascula sunt excretoria, sed simul etiam humorum officinæ: Male itaque glandulas definivit, de solis nescio quibus solidis, duris & nodosis corpusculis, certis quibusdam tunicis involutis, comprehensisque inque ipsis visceribus reperiendis &c. E glandulis autem uterinis succum nutritium excerni variis rationibus probat idem Lister. *l. a. p. 436. seqq.*

§. II.

per poros.

Aliam rationem, qua foetus in utero materno enutritur, statuit Antonius Deusingius, nimirum per corporis communionem. Si enim, ut dicit, certum est, foetum non nisi ad trigessimum vel quadragessimum usque diem nec affixionem, nec communicationem, ullam cum matre habere, sed, uti ovum saltem aliquod, utero gallinæ inclusum esse, non potest non aliud accipere alimentum præter illud, quod per modum roris per membranas suas recipit atque imbibit; eadem plane ratione, qua pisa vel fabas terræ mandatas per tunicas suas humores nutriendes germinantesque attrahere experimur. vid. Frid. Nitzsch. *Ephe-merid. Erudit. An. 1666. p. 305. seq.* Inquit etiam Franciscus Stockhamer. *Microcosmog. cap. 18. p. 230.* quod, ubi ovum foecundum in uterum receptum est, illud incipiat sensim augeri, humores ab utero transfudantes intra suas membranas recipiendo. Fuit hæc opinio Alcmaeonis statuentis, infantem nutriri per omnes partes corporis attrahendo, ministerio pororum, alimentum necessarium. v. de Saint Romain *Phys. cap. 4. p. 295.* Vel juxta Georg. Frid. Rall. *de Generat. Animal. Sect. VI.* Alcmaeonis sententia fuit, corpus embryonis laxum & spongiosum per corporis habitum nutriri, quam non adeo improbabilem judicat D. Courvée, qui existimat, primis mensibus foetum non ali, per intus susceptionem materiei, sed per juxta appositionem, seu, quod idem est, non advenire intrinsece alimentum per vasa, sed extrinsecus appositum agglutinari. De hac foetus nutritione ita scribit Petrus Stalpartius van der Wiel *p. 8.* Ovum in uterum demis-

deniffum indies increfcere nemo, opinor, negabit, nec accretionem illam a nihilo procedere ullus contendet. Demonstrandum itaque eft, quomodo ovulum illud, quod accrefcit indies, accipiat nutrimentum, five materiam incrementi caufam; hanc per materna in embryonis, feu ovi, vafa fatis liquet non immitti, quoniam tum nondum affigitur utero, vel faltem non ita notabiliter, ut fanguis foetæ queat transfire in ovi feu embryonis vafa: Quoniam itaque materia illa, qua ovum accrefcere debet, prædicto modo non deponitur, perfpicua magis quærenda eft via, eamque non aliam fuppono, quam poros uteri intus foras, & poros membranularum ovi foris intro fpectantes, per quos materia illa nutritura forma roris, aut vaporis, transmittitur ad augmentationem partium futuri, aut jam embryonis. Nonnulli etiam per poros feu habitum ipfius foetus liquorem vel rorem transfudare denuoque ab ipfius ore hauriri ftatuunt, quam transfudationem olim etiam fe foviffe inquit Johannes Bohnius *Circul. anat. phyf. Progymn. II. p. 30.* de quo paulo infra, ubi de liquore amnii per os affumendo, agemus. De adducta autem fententia fcribit Cosmopolita *Hift. natur. p. 145.* non poffum induci, quo credam, foetum in utero per habitum corporis nutriri, ut placuit Alcmaëoni, vel primis diebus augeri per alimenti juxta positionem, quæ æque vera nutritio cenfetur, ac ea, quæ fit per alimenti intus fufceptionem. Et G. B. de Saint Romain opinionem Alcmaëonis ftatuit falſam eſſe, nam fi infans ſpongiæ inſtar eſſet, non nutriretur, ſed intumefceret ab aqua vel ſeroſo humore, in quo natat, & qui in amnio continetur. Hæc tranſcolatio etiam Johanni Bohnio ob diverſas circumſtantias ambigua videtur.

§. 12.

Circa magis autem communes, de foetus nutritione, opinioniones, dum eandem nonnulli per umbilicum, nonnulli per os, & alii tam per os, quam umbilicum, fieri ftatuunt, maximus inter medicos deprehenditur diſſenſus, qui tamen utramque

an per os?
rationes.

que opinionem satis prægnantibus rationibus defendere student; quales pro nutritione per os adducuntur, sunt v. g. quod 1) fœtus plerumque ore aliquo modo aperto liquori amnii gelatinoso & maxime nutritio innatet, 2) quod fœtus intra uterum, simul ac chylicationi inservientia organa sunt efformata, nutrimentum per os admittat & secundum Hippocratem, comprimens labia sugat & lacte fruatur, 3) quod fœtus recens natus aperto ore mammam appetat & statim sugat, 4) quod in embryonibus non tantum humanis, sed & brutis, oculi existant clausi, & sub palpebris, firmiter admodum sibi adhærentibus, occulti, verum ex adverso labia separata, 5) quod fœtus os etiam tunc, cum embryonum vix discerni possunt rudimenta, apertum conspiciatur, 6) quod in fœtibus, qui ex utero prodeunt mortui, lingua inter maxillas nonnihil prominens observetur, 7) quod interdum ex fœtus ore talis liquor, cui in amnio innatant, quamvis paulo crassior, post partum educatur, 8) quod juxta Hippocratem in recens nati infantis intestinis excrementa nigricantia (quæ vulgo meconium vocantur) lateant, 9) quod in fœtus œsophago & ventriculo substantia reperiatur, quæ quantum ad colorem, saporem & consistentiam a liquore amnii non differt, quæque in ventriculo aliquantulum cocta lac coagulatum refert; unde inquit Regnerus de Graaf *de Mulier. Organ. cap. 15. Oper. p. m. 375.* quod fœtus per os & non per juxta positionem nutriatur, in fœtus dissectione conspicuum evadit; nam liquorem colore & sapore similem in embryonis ventriculo ac amnio reperimus, 10) quod multi recens nati infantes lacteum nutrimentum ante evomuerint, quam mammæ suxerint, aut aliud quicquam extra corpus matris assumerint. Cujus rei manifestum exemplum vidit Isbrandus de Diemerbr. *Anat. Lib. I. cap. 32. fol. m. 224.* in filia sua, quæ circiter post unam a nativitate horam lac copiosum & album evomuit, 11) quod etiam in fœtu œsophagi, ventriculi & vasa-
forum lacteorum cavitas non coalescat. Ubicumque enim no-
tabilis

tabilis aliqua datur cavitas vel apertura, cujus interior circumferentia, vel interna latera sunt mollia, causa etiam quædam materialis existit, quæ cavitatem illam conservet, alias enim latera illa omnino coirent & in solidum aliquod corpus coalescerent; quod evidenter in deligatis vasis umbilicalibus recens natorum infantum patet. vid. Corn. Stalp. van der Wiel *Cent. II. Obs. 32. Scb. p. 331. seqq. 339. & 352. sq. 12*) quod fœtus post conceptionem ad trigessimum aut quadragessimum diem usque, nusquam aliquam connexionem aut communionem cum ipsa matre per placentam habeat. 13) quod nutritio per umbilicum minime sufficiens sit, & 14) quod quandoque fœtus humanus absque umbilico editus observetur, quale exemplum vid. Corn. Stalp. van der Wiel *Observ. rar. Cent. II. Obs. 32. p. 327.* Ex his & aliis rationibus etiam ipsius filius Petrus Stalpart peculiari dissertatione, fœtum succum alimentarium per os tantum sumere ostendit. *vid. pag. 10. seq. 17.* item Valent. Andr. Moellenbr. *de Varis c. 4. & Christ. Joh. Lang. Oper. Tom. I. f. 238. seq.* Huc facere etiam videtur, quod de variis fœtibus fere maturis inquit Johannes Jacobus Wepfferus *M. N. C. Dec. I. An. 3. Obs. 129. pag. 228.* scilicet, qui attente in generationem & formationem fœtus in utero inquirerent, observabunt conceptum seu ovum in aliquibus, ut in homine, damis, aliisque, non statim ac formatum est, in aliquibus tardius, ut in equabus, in suis nunquam, utero adhærere. Fœtum equinum, penitus formatum, sed nondum pilosum, quamvis chorion verruculis carneis præditum esset, nullibi utero annexum, reperire potui, licet blandissime uterum tractassem, ac levi tactu uteri tunicas removissem: Inter chorion & fœtum fluctuavit humor limpidus, sed paucus. Vidi etiam porcellos partim propemodum maturos mediante chorio nullibi utero serophæ adhæsisse, sed chorion in liquore quodam lutofo, turbido & copioso quasi natare &c. Fœtum nutrirî & augeri seroso humore per placentam a sanguine matris in sanguinem fœtus transmissio, & per superficiem externam fœtus ite-

rum excreto, iterumque per os assumpto, qui continuis circulationibus a superficie externa in internam, & vice versa sui partes transmittit, donec, quicquid ibi fuerit augendo corpori utile, singulis partibus accreverit, statuit Caspar Bartholinus *de Ovar. Mulier. p. m. 37. seq. & Act. Hafn. Vol. V. n. 13. p. 49.*

§. 13.

per umbilicum.

His tamen rationibus rejectis alii nutritionem foetus per umbilicum defendunt; unde inquit Georgius Philippus Nenterus *Physiol. med. cap. 11. membr. 2. §. 4. p. m. 337. seq.* Quamvis hæc argumenta probabilitate non careant, magis mihi tamen probabile videtur, foetum tantum per umbilicum nutriri: quoniam 1) nulla sufficiens ratio allegari potest, cur nutritio per umbilicum non sufficiat: si enim in homine adulto, magnitudine foetum maxime superante, ductus thoracicus, quoad multorum sententiam, ad advehendam materiam nutritiam sufficit, vena quoque umbilicalis, quoad capacitatem ductum thoracicum superans, in foetu sufficere poterit. 2) Quia absque respiratione impossibilis est suctio. Cum ergo certissimum sit, foetum in utero non respirare, quomodo sugere poterit? Quod vero 3) meconium concernit, falso exinde concluditur, quod foetus quoque per os nutriatur: nam meconium illud nil nisi serum mucosum est, quod per glandulas secernitur, ac in cavitatem intestinorum infunditur: Cum vero eidem etiam portio bilis excrementitiæ jungatur, aliquo modo nigricantem postmodum acquirit colorem. Juxta Andr. Laurent. *Histor. anat. Lib. VIII. cap. 6. fol. 315.* foetus materno utero vasorum & membranarum interjectu alligatus per oscula venarum miro artificio coeuntia, maternum sanguinem trahit eumque purissimum &c. Nutritionem per umbilicum sequentibus verbis defendit Fridericus Hoffmannus *Medicin. ration. Tom. prior. Part. II. cap. 13. §. 18. p. 451.* Non probabile est, foetum ultimis mensibus succo gelatinoso in amnio contento nutriri. Inepta videtur sententia, infantem per os, non vero per umbilicalem

calem funiculum accipere nutrimentum ; nam organa ventriculi, intestinorum cum vasis lacteis in tenello corpore minutissima sunt, ut succum nutritium non bene capere, multo minus per tam longum iter venarum lactearum & ductus thoracici ad cor deducere possint, cum via longe brevior & amplior ad cor per funiculum umbilicalem detur. Neque ego ullam magni momenti rationem invenire possum, quæ mihi nutritionem fœtus per os ultimis mensibus fieri persuadeat, nam suctio & deglutitio sine respirationis ope fieri nequit, quæ tamen in utero materno plane cessat. Deinde illud tam certum est, quam quod certissimum, aquas inter amnium contentas fœtu grandiori facto non decrescere, sed augeri, quia plus urinosi, quanquam insipidi, emittit. Sique fœtus in utero alimentum ore assumeret, tanta excrementorum moles in ejus intestinis colligi deberet, ut necesse haberet, in utero alvum deponere. Neque hic objicere sufficit, liquorem amnii esse nutritiis partibus turgidum, eum enim nutrire, inde haudquam evinci potest, nam serum hydropicorum extravasatum ejusdem indolis est. Varias rationes contra funiculum umbilicalem ab autoribus adductas refutat Christianus Joh. Langius *Oper. Tom. I. fol. 241. seq.* atque observationes de funiculi umbilicalis defectu, aut fabulis, aut fallaciis, vel figmentis annumerat. Sanguinem per umbilicum sufficientem nutrimenti quantitatem fœtui præbere, per calculum docet Johannes Freind *Emmenolog. cap. 2. p. 6. 7.* Andreas Ottomarus Gœlicke exinde, quod aperto cadavere feminae gravidæ humorem amnii prorsus atramentitii coloris deprehendit, concludit, fabulosam esse physiologorum quorundam assertionem, quod fœtus in utero per os amnii humore nutriatur, uti ex Exercit. subseciv. Francof. *Tom. I. Sect. II.* referunt Acta Erudit. Lips. *Ann. 1718. mens. Novembr. p. 500.* Ex humore amnii fœtido idem judicat F. Billingerus, scilicet fœtum amnii liquore sustentari non posse *l. a. mens. Januar. p. 6.* Secundum de Saint

Romain *Physic. Part. IV. cap. 6. pag. 296.* opinio de nutritione infantis per os probabilis non est: Infantis enim caput inter utrumque genu situm est, nec sugere prætensas carunculas, ut supponitur, potest, nisi una eademque opera aquam, in qua latet, attrahat, aut membranam, qua involvitur, penetret; quapropter illorum opinionem majore fundamento niti credit, qui statuunt, infantem in utero nullum assumere nutrimentum, nisi per venas umbilicales. Porro fœtum per os solummodo non nutriri, satis probant monstra sine capite in lucem edita, & nonnulli ore naribusque obturatis infantes; ulterius adhuc processit medicorum in re anatomica peritia, & fœtum, placenta intercedente, sanguine materno ali luculenter satis evicit. Ad quæstionem, an infans etiam per os nutriatur, quando est in utero materno, ita respondet Theodorus Craan *de Generat. Homin. Quæst. 20. pag. 289.* Hippocrates, Everhardus alique magni nominis medici, non contenti nutritione per vasa umbilicalia facta, statuunt insuper, infantem per os nutriri; sed argumentum eorum, quo hoc demonstrant, non est magni momenti. Dicunt enim, infantem, quamprimum in lucem prodiit, artificium lac sugendi ex mammis optime scire, adeoque eum debuisse intra uterum hoc modo alimentum quæsisse. Sed imbecillum hoc admodum est; quæri enim posset, quisnam infantem primum suctionis conatum intra uterum edocuisset. Cum igitur sola instigante natura intra uterum id potuerit, quidni posset adultior factus extra uterum, licet antea nunquam in utero suxisset? Nos itaque sequentes ob rationes hanc rejicimus sententiam. Primo, quia ante quartum mensem infans in utero nondum os habet, nec labia a se invicem diducta, qui igitur tum infans nutriretur? Secundo si nutriretur per os, etiam deberet respirare, quod locum non habet in fœtu, quamdiu est in utero. Tertio metus esset, si os aperiret, quod aqua illa, cui innatat, eum suffocaret, aut propter suam faculentiam maxima incommoda, imo vel ipsam mor-

mortem inferret; hanc enim aquam esse excrementitiam mox videbimus. Quapropter, foetum solum dicto modo per vasa umbilicalia nutriri concludimus. Inquit etiam Carolus Raygerus de binorum infantum, justo tempore, sed mortuorum, exclusionis sectione: In ventriculo nihil erat, quam mucus quidam insipidus, an rudimentum fuerit futuri fermenti, dubium? Exigua tamen moles ventriculi nos certos reddidit, nihil foetum per os nutrimenti accipere, quod legitima via descenderet in ventriculum, illumque taliter qualiter extenderet, id quod postmodum in alio infante, tribus vel quatuor post partum diebus mortuo, observavi, ubi statim grandior ventriculus cum reliquiis lactis apparuit. *Vid. M. C. Dec. I. An. VI. & VII. Obs. 202. p. 298.* Nutritionem foetus per os in dubium quoque vocat Gustavus Casimirus Gahrlied. *M. N. C. Dec. II. An. X. Obs. p. 17.* item Georg. Wolffg. Wedel. *Physiol. Sect. III. cap. 30. p. 219.* Sic Georgius Fridericus Rallius *de Generat. Animal. Sect. VI. p. 329.* sententiam suam ita explicat: foetus ex eadem materia, ex qua delineatur & formatur, primum etiam nutrimentum capit, nempe ex colliquamento, cui in amnio innatat, quod ipsum simul ac delineata est vesicula, pulsans, cum annexis utrinque vasis, per venas attrahitur, & postquam in vesicula pulsante vitali fermento imbutum est, per arterias propellitur, ut sic cum ipsa vita circuitus sanguinis incipere & desinere etiam videatur. Illa vero vasa paulatim magis magisque extensa, corporis ambitum tandem egrediuntur, & tunc in ipsam placentam uterinam, vel in carunculas, aut etiam in chorii membranam disseminata, succum nutritium sanguini commixtum ad foetum apportant. Nec obstat, quod venae umbilicales sanguinem vehant, ille enim succo chyloso commixtus est; nec enim in adultis chylus ad cor impermixtus fertur, sed vel in venis mesaraicis, vel in vena cava, antequam haec cor ingreditur, sanguini confunditur, ut ita ex hoc capite nullum Everhardi sententiae subsidium accedat. Caetera, quae laudatus autor affert, foetum per hos nutriri evincunt

quidem, sed non probant, vasis umbilicalibus officium id deferendi succum nutritium ad foetum denegandum esse. Huic sententiae quoque favet Dominus Mery, qui juxta Eliæ Camerar. *Dissert. phys. med. IX. p. 128. seq.* quaestionem diu inter medicos agitatam decidere videtur. Alii enim statuunt, foetum unice nutriri sanguine, quem ipsi advehant maternae arteriae, quemque recipiat per venam umbilicalem funiculi partem constituentem: superfluum vero sanguinem per arterias umbilicales reduci ad placentam indeque ad matrem. Alii malunt asserere, foetum nutriri chylo, quem ipsi subministrant glandulae uteri materni, rejiciuntque anastomosis vasorum matris atque foetus, seu commercium inter hunc atque matrem per sanguinis circulationem. Tres autem a Dn. Mery adducuntur rationes observationesque ultimae huic hypothesei haud faventes; quarum prima est, utrum glandulis destitui; altera, superficiem uteri internam non obductam esse membrana, uti nec placentae uterinae exterior superficies membrana tegatur; quod videri merito queat cum in finem ita factum dispositumque, ut immediate conjungi foetus matrisque sanguifera vascula possint. Tertio loco observatum lego, conspici posse oscula horum vasorum manifeste patentia ex utraque parte. His vero superadditur praecipuum argumentum receptae opinionis jugulum penitus petere visum. Femina partui proxima corruit lapsu vehemente, ac paulo post ex lapsu vehementia moritur. Inventae sunt in ventris cavo septem vel octo sanguinis mensurae, vacua vero omnino deprehendebantur sanguine haec vasa, tam matris, quam infantis, qui sine ullo vulnere vel laesione obierat. Qui explicabitur (quaerunt) effusio omnis sanguinis hujus foetus in cavitatem ventris materni, nisi supponatur circulatio reciproca inter utrumque? Vides, difficultatem explicandi hoc phaenomenon, si anastomosis vasorum infantis cum maternis vasculis non admittas, pergit Camerarius prolixius de his rationibus pro & contra agens.

§. 14.

Omne contra embryonis nutritionem per umbilicum *non per umbilicum, sed per os.* impugnarunt Claudius dela Courvée in Paradoxis de nutritione foetus in utero, atque Antonius Everardi in novo & genuino Hominis brutique exortu, ambo anatomici perspicacissimi, in hoc tamen dispares, quod ille foetum primis mensibus per habitum ac juxtapositionem fluidi ambientis nutriri & crescere, perfectiorem per os alimentum sumere, alter vero nutritionem illam per juxtapositionem damnet, & statim ab initio adeoque semper alimoniam ore foetum haurire sibi persuadeat. Uti ex Johannis Bohnii Programmate ad Sectionem publicam, refert Theoph. Bierling. *Thes. theoret. pract. obs. 51. schol. §. 1. pag. 655. sq.* Ubi ita pergit Bohnius: Argumenta eorum transcribere nolo, multo minus, quid in his approbandum quidve rejiciendum sit, fusius explicare: Venæ nihilominus umbilicalis usum adductorium, sive pro embryone, sive pro foetu alendo, ancipitem mihi reddere videntur sequentia: Primum est venæ ejusdem exilitas atque angustia corpusculo animalis irrorando ac vegetando haut proportionata in cotyledoniferis seu glandiferis præprimis animalibus, ita quidem, ut si hujus binos ramos majores, funiculum spirali tractu stipantes, cum vena v. g. jugulari externa, ejusdem foetus comparemus, hæc utrosque illos crassitie notabiliter antecellat, quamvis hæc parti tantum, illi toti prospiciant; illa socias non tantum alterius lateris venam, sed internas & cervicales quoque habeat, umbilicalis solitaria existat; illa sanguinem tantum a capite refluum & multa lymphæ exutum ferat, hæc vero præter sanguinem per arterias secundinæ appulsum succum insimul a matre deciduum & foetus alimoniam apportare dicitur. Attendens ergo hæc, & quidem superioribus adhuc diebus, in conceptibus ovillis, an foetui, an membranis potius, harumque placentulis sive protuberantiis glandulosis, cotyledonibus uteri immerfis, aut adnatis, assignarem vasa umbilicalia, hærebam: arterias nempe, ut sanguinem vitalem per has foetus huc

huc dispenſet, venam vero, quæ eundem reducat. Conſpectio-
ctiores equidem rami hi venoſi in placentiferis obſervantur, per
quod tamen phænomenon dubio concepto non eripior, ſed ei-
dem profundius immergor, quatenus plus carnoſitatis & ſub-
ſtantiæ alendæ major moles plus ſucci nutritii, hinc majores arte-
rias ac venas poſtulato, adeoque minora vaſa eminentialis chorii
exilioribus ſufficiunt. Præterea, pergit Bohnius, ipſa experien-
tia edocemur, quorundam animalium conceptus, horumve tu-
nicas, aut ultimo demum menſe, ſc. equarum, aut nunquam,
nempe ſuum, aliquid carnoſitatis aſſumere, hinc utero vix con-
necti, multo minus ab eo, ſive immediate ſive mediate, horum
venas umbilicales aliquid abſorbere. Quid porro in his præ-
ſtabunt aliud, quam ut ſanguinis illud, quod per arterias umbi-
licales in tunicas horum foetuum profundebatur, revehant? De-
nique quod conjecturis his meis plus nobilitatis conciliet, eſt,
quod in duobus conceptibus ovillis nuperrime viderim tractulos
& punctula candicantia, ſeu ſeri caſeſcentis veſtigia, non modo
per harum tunicarum interſtitia ſparſa, ſed ſtrias quoque quaſi
lacteas breviores ex diverſis harum placentulis glanduloſis, tan-
quam radios a centro emanantes & coagulum ſeroſum oſten-
dentes, i. e. uti auguror, ſuccum chyloſum ab acetabulis uteri
ſibi demandatum, ut canaliculi appropriati, ad amnium depo-
nentes &c. Hucusque Bohnius. Foetus nutritionem per ve-
nam umbilicalem multis rationibus ambiguum quoque reddit,
alterum vero modum per os defendit Johannes Gothofr. Ber-
gerus *Phyſiolog. med. Lib. II. cap. 2. p. 476. ſeq.* item *Cosmopolit.*
Hiſtor. natural. p. 148. ſeq. ubi rationes reperies, cur nutritio per
umbilicum nullo modo locum habere poſſit, & embryo ſtatim
ab initio nutrimentum ſuum per os recipiat.

§. 15.

per os &
umbilicum
in embryo-
ne.

Cum proinde tanta circa nutritionis modum inter auto-
res, ſibi invicem contradicentes, ſit diſcrepantia, quid mirum,
quod alii nutritionem tam per os, quam per umbilicum, magna
tamen

tamen cum differentia, fieri statuant; Imprimis autem inter conceptum seu embryonem & inter fœtum adultiorem, distinguant, siquidem juxta Johannis Bohnii *Circul. anatom. physiol. Progymn. II. p. 25.* Nutritionem conceptus aliter concipere licet in embryone, seu cujus venularum capillamenta nulla adhuc placenta firmanantur, ac in fœtu, cui epar alterum sive placenta contigit. Illarum enim extremitates, tanquam radiculae insensiles, ovuli utero recens illati colliquamento libere innant & siphunculis suis subtiliores ejus particulas absorbent, non per aviditatem aliquam & virtutem attracticem congenitam, qualem hactenus somniarunt, sed quas ab impulsu externo & jugi recipiunt. Quippe continua particularum suarum mobilissimarum activitate dum agit in colliquamentum illud primigenium spiritus genitalis masculus, hoc variis modis conquassat, subigit & attenuat: dum parietes interim uteri, ovulum arctius complectentes & molliter comprimentes, reciprocis impulsibus, quos ab arteriis suis sustinent, fluoris illius nutritii minima adæquata ostiolis seu porulis dictorum filamentorum intrudunt, & circulationem in embryone, formica minore exiliore, inchoant &c. Fœtus autem nomen & quantitatem postquam assecutus, ejus vasorum umbilicalium extremis placenta annascitur, ex quo per dicta vasa liquorem seroso-gelatinosum, dulcem pro nutrimento recipit. Quamvis etiam Andreas Otomarus Gœlicke *Medicin. Forens. Specim. I. §. 13. p. 25.* dissimulare non possit, probabiliorem sibi videri sententiam illorum, qui nutritionem fœtus in utero per vasa umbilicalia fieri sustinent, interea tamen cum Bohnio & plurimis aliis credit, tenellum embryonis, formicam exiguum vix superantis, corpusculum, primis præcipue conceptionis diebus, aliter nutriri. Et Joh. Gothofredus Bergerus *l. a. p. 470.* de hoc primo alimento ita loquitur: intromissa per ovi pelliculas genitura portio, dum suo elaterio omnem illius lympham in eaque convoluta prima germinis lineamenta, pervadit & pororum excavationem ag-

Embryologia.

D

gredi-

greditur, partesque alias firmat, alias solvit & liquat, omnesque ad motum convenientem exfufcitatur, id, quod fluidum maxime est, ex circumflua colliquamento lymphæ in patentiore porum oris, œsophagi, ventriculi & intestinorum facile impellitur, & porro per poros venularum lactearum ad punctum saliens, sive corculum, indeque per porulos arteriolarum ad cerebrum corpusque reliquum in alimoniam & conformationem partium, hincque per porulos venarum, iterum ad cor, veluti in orbem traducitur, & his iteratis excursionibus gyrisque perpetuis, per corpus ambulans & novis quotidie accessionibus auctum, tenerrima illa, exiguoque comprehensa spatio & convoluta accrescentis embryonis stamina paulatim omnia explicat, & longius latiusque diducit ac extendit, & continua pressione compressionequae particularum firmiorem earum cohæſionem, & solidiorem demum machinulam corporis perficit.

§. 16.

aliorum
sententia.

Alii embryonem primo a conceptionis tempore per umbilicum, postmodum vero ad partum usque simul per os nutriendum defendunt, quorum rationes & verba adducere libet. Inquit enim Laurentius Heisterus *Compend. anatom.* §. 245. p. 90. nutritionem fœtus in utero fieri putamus mensibus primis, per solum funiculum umbilicalem, mensibus vero ultimis, multas ob rationes, etiam simul per os, a liquido gelatinoso, fœtum ambiente, quod ex amnio excerni videtur. Nam reperitur 1) simile liquidum in ore, œsophago & ventriculo, tam fœtus humani, quam bestiarum, 2) mutatum hoc conspicitur in intestinis tenuibus, 3) fæces in crassis reperiuntur copiosæ, 4) multum illius liquidi primis mensibus ambit fœtum, paucum vero sæpe ultimis reperitur: quod alia ratione non consumi videtur, quam a fœtu, 5) quia illud liquidum gelatinosum nutritioni fœtus tam idoneum est, ut aptius desiderari non posset, 6) illudque in os, œsophagum & ventriculum premi videtur a perpetua renitentia uteri, pressione muscutorum abdominis & aeris

aeris ambientis; 7) ut œsophagus, intestina, vasa lactea, ductusque thoracicus aperta servantur, & functioni destinatae sensim assuescant. Et pag. 209. idem Autor annotavit. Fœtum, in-
quiens, per os etiam in utero nutriri, singularis casus, quem jam
bis, multis studiosis medicinæ præsentibus, hic Altorfii obser-
vavi, extra dubium ponere videtur. Accepi nimirum, qua-
tuor abhinc annis, fœtum vaccinum perfectum, utero & mem-
branis suis adhuc inclusum, tempore hyemali frigido: ubi non
solum liquor amnii, qui fœtum ambit, congelatus erat; ve-
rum idem liquor congelatus per os, totum œsophagum &
ventriculum, tanquam unum continuum corpus, digiti circiter
crassitie, in œsophago reperiatur: Quod ipsum hac ultima
hyeme iterum mihi videre contigit, ita ut liquoris hujus, fœtum
ambientis, cum eo, qui in ventriculo ejus reperitur, commu-
nicatio inde sit manifesta. Neque verisimile est, tantam illius
liquoris copiam, quanta in ventriculo fœtus perfecti reperitur,
in hoc omnem secerni, sicut nonnulli existimant; sed aliunde
provenire, necessum est: præsertim cum omnibus illis qualita-
tibus donatus sit, quas ille habet extra fœtum. Qualem nutri-
tionis fœtus modum per os, ex glandula Thymo Bellingerus
nuper in medium produxit. vide supra §. 6. Sic Petrus Linsing.
Instit. med. p. 90. ad quæstionem, per quas vias nutrimentum fœ-
tui in utero afferatur, respondet 1) per venam umbilicalem pri-
mo, quatenus hæc suis radiculis per uteri placentam hujusque
papillas acetabuli uteri infixas, succum nutritium in istis imbibit
& in truncum cavæ fert, abhinc ad cor, a corde per arterias in
totum corpus, 2) per os proprium, dum fœtus hunc ipsissimum
succum ex utero in cavitatem amnii stillantem, cui innatat, ore
identidem sumit, ut sic jam in utero assuescat huic suctioni & as-
sumptioni, quam vix in lucem editus perfectissime peragit: hoc
confirmat vomitus statim a partu lacteus, priusquam ullus cibus
fuit datus, aliquoties a me, sæpius ab aliis observatus, item me-
conium in intestinis. Juxta Georg. Theodor. Barthold. *Oper.*

Part. I. Lib. IV. cap. 3. p. 55. Fœtus amnii aquositati innatat, & nutrimentum ex illa capit, tam per vasa umbilicalia, antequam placenta formata sit, quam postea per os, puriorem ejus partem assumendo. Et secundum verba Johannis Frid. Ortlob. *Hist. Part. Dissertat. XXXVI. §. 14. p. 287.* alimentum fœtus assumit, aut potius eidem accedit primo ex funiculo umbilicali. Hujus vena per capillares radices a glandulis placentæ depuratam portionem chylosam absorbet & cum sanguine ad embryonem transfert. Deinde alimonia etiam fœtus os potius subit, quam ut ab eo suctione hauriatur. Scilicet dum hæc non fiat solo pondere, partim alimentum descendit, partim a motu infantis eo detruditur. De via autem hac Coiterum, Harvæum, Eberhardum habemus consentientes, & contenta chylosa in ventriculo, eorumque mox a partu vomitus, & excrementa alvi id præterea evincunt. Idem statuit etiam Petrus Dionis *Anatom. Corp. hum. demonstr. IV. p. 227.* singulæ, inquiens, fœtus partes crescunt ope alimenti, quod per funiculum recipit, cum autem paulo major evaserit, per os insuper nutrietur ex illo lacteo succo, qui in amnio reperitur. Juxta Joh. van Horne *Microcosm. §. 70. p. m. 254.* aquosæ amnii humiditati innatat fœtus; imo ex eadem nutrimentum suum capit, tam per vasa umbilicalia illud attrahendo, antequam placenta formata sit, quam postea per os, puriorem ejus partem deglutiendo. Ad quæ Hornii verba Johannes Guilielmus Pauli *Annot. p. 258.* admonet, attractionem talem in rerum natura dari nullam, sed quicquid per vasa umbilicalia moveatur, propelli. Fœtum nutriri & augeri seroso humore per placentam, a sanguine matris in sanguinem fœtus transmissio & per superficiem externam fœtus iterum excreto, iterumque per os assumto, qui continuis circulationibus a superficie externa in internam, & vice versa sui partes transmittit, donec quicquid ibi fuerit augendo corpori utile singulis partibus accreverit, reliqua vero excrementitia & acriora reddita fœtum inquietum sui

fui stimulatione reddunt, quo motu uterus ad excretionem irritatur, judicat Casparus Bartholinus *de Ovar. Mulier. pag. m. 37. seq.* vid. etiam Act. Hafnienf. *Vol. V. pag. 49.* Postquam Regnerus de Graaf *de Organ. Mulier. cap. 15.* varia de ovi seu fœtus membranis, earum humoribus & vasis umbilicalibus præmiserat, *pag. 379.* inquit: enodavimus hucusque tacite summam difficultatem in scholis toties agitatam, videlicet, an fœtus per os, an vero per umbilicum in utero materno nutriatur: statuendo id partim per os, partim etiam per umbilicum fieri; quod ut etiamnum clarius evadat, quibusdam observationibus illud indubitatum reddere conabimur. Quod fœtus per os nutriatur, ejus ventriculi ac intestinorum contenta facile probant: observavimus enim semper in embryonis œsophago & ventriculo liquorem similem illi, in quo natabat; præterquam quod ille viscidior esset, & ut de hoc nutriendi modo certiores evaderemus, fistulam intestinale aperuimus & invenimus in intestino duodeno talem fere liquorem, qualem in ventriculo; præterquam quod ob affusam bilem aliquantulum ad viridem vergeret colorem; & quo magis descenderet, eo magis incrassaretur, albumque suum colorem exueret; ita ut in crassis tandem intestinis alvinarum fœcum consistentiam acquirat: quæ lenta liquoris immutatio, fœtum per os nutriri, satis indicat. Et *pag. 381.* pergit: Nunc demonstrabimus, fœtum etiam per umbilicum nutriri, & quidem sequenti exemplo: Præterito anno in hac urbe contigit, quod canis quinque catulos pareret, quorum maximus sine capite & ore, vel quoquam illi analogo prodibat, qui propediem disrupto umbilicali vinculo interiit. Monstri illius naturam investigaturi, aperto abdomine, ventriculum prorsus exinanitum offendimus, in intestinis vero modicam excrementorum quantitatem, quæ quo magis versus intestina crassa cederet, eo nigricantior & crassior evadebat. Atque hæc sufficienter probant, fœtum non solum per os, sed etiam per umbilicum nutriri. vid. insuper Isbrand.

de Diemerbr. *Anatom. Lib. I. cap. 29. fol. m. 177. & cap. 32. f. 227.* Dan. Hoffmann. *Annotat. ad Hypothes. Govejan. p. 91. seqq.*

CAPUT II.

De fœtus formatione & membranis.

§. I.

Fœtus for-
matio.

Quamvis autem hætenus differentes medicorum, de fœtus nutrimento ejusque assumptione opiniones adduxerim, aliud tamen adhuc æque obscurum, inquisitu difficile & explicatu impossibile restat, prima scilicet humanæ machinæ formatio. Obscura enim juxta Franc. Stockhamer. *Microcosmograph. cap. 17. p. m. 229.* illa est, nam a minimis incipit, in quibus sensus nostri ferme cœcutiunt; inquisitu difficilis, nam in uteri ergastulo fit; quod licet in demortuis feminis repandamus sæpius, tamen id datum non est, ut mutationes de die in diem, de hora in horam in ea formatione contingentes examinare possemus. Explicatu omnino atque conceptu impossibilis, quomodo tam affabre concinnata structura tandem resultet, quis ejus sit immediatus architectus & quæ vis formatrix &c. Cum vero non æque facile in feminis humanis, quam brutis, in ejusmodi embryonis successivam formationem inquirere atque perscrutari liceat, de eadem solummodo ex frequenti brutorum sectione, vel etiam rejectorum abortuum inspectione aliquatenus judicare possumus. In his autem post quinque aut sex a conceptione septimanas apparet, delineatio capitis, respectu reliqui corpusculi, prægrandis, spinæ dorsi, instar carinæ incurvæ, & colli filo non crassioris, quæ tamen tota machinula magnitudine vix formicam excedit. In capite vel potius facie apparent loco oculorum duo puncta nigra, & loco nasi linea alba. Cerebrum est quasi mucus & cranio- lum instar membranæ coriaceæ. In pectore & abdomine viscera vix sunt dignoscibilia. Vasa etiam umbilicalia in brevi-
bus

bus atque indistinctis fibrillis consistunt, & ex chorio sive ovi exteriori membrana, protuberantia quædam carnosa, huic vel illi uteri loco adhærens; omnes autem hujus machinæ partes statim jam in ovulo præsentibus sensim augescunt & distinctiores fiunt, donec tandem partus maturitas accedat. Varia de foetus formatione vid. Franc. Bayle *Dissert. phys.* pag. 98. 100. Nicol. Venett. *de la Generat. de l'Homme* Cap. 3. Art. 6. p. 420. seq. & p. 449. seq. Joh. Frid. Ortlob. *Hist. Part. Dissert.* XXXVI. §. 13. p. 281. Andr. Ottomar. Gœlick. *Medicin. forens.* Specim. I. §. 14. 15. p. 27. seq. Georg. Wolffg. Wedel. *Physiol. Sect.* III. cap. 30. pag. 213. seqq. Joan. Femel. *Physiolog. Lib.* VII. cap. 10. p. m. 185. Daniel. Sennert. *Instit.* Lib. I. cap. 10. pag. 93. it. *Pract. Part.* II. *Sect.* IV. cap. 4. p. 305. Andr. Laurent. *Histor. anat. Lib.* VIII. cap. 5. fol. 303. 305.

§. 2.

De primogenitura partium controversias inutiles esse ^{partium primogenitura.} monstrat Johannes Gothofr. Bergerus *Physiolog. Lib.* II. cap. 1. pag. 466. Cum enim corpus nostrum ad modum ædium extruatur, sed ex cohærentibus sibi conjunctisque ductibus, quos fucci vitales perambulant, constet, & circuli instar, principio careat & fine, ac machinæ totius artificium in solo vasorum & canalium ad se invicem, & fluentium in iis humorum, respectu consistat, concipi plane nequit, quomodo cor prius, quam cerebrum, vel hoc ante cor, aut pars alia ante aliam generari possit, siquidem ex arteriis, venis & nervis, iisdemque continuatis fibris, omnes sunt contextæ. Omnes foetus partes simul generari, licet non omnes simul perfectionem suam acquirant, multo minus omnes simul prodeant in conspectum, asserit Andreas Ottomarus Gœlicke *de Part.* pag. 28. Varias auctorum de hoc partium primatu sententias congescit Andreas Laurentius *Histor. anat. Lib.* VIII. *Quæst.* 15. pag. 305. seq. Inquit etiam Constantius Varolius *Anat. Lib.* IV. cap. 5. p. m. 101. vidi multos

multos abortus sub magnitudine fabæ, scarabæi, ranæ, & sub quavis alia, & in quibus semper omnes partes inveni, & extrema minora, quam corporis debita proportio requirat, observavi; imo dentes intra maxillas latentes inspexi: ita ut dicentibus, partes fieri ordine quodam prioris & posterioris, nequaquam aures adhibere debeas. Quemadmodum enim in coagulatione atque in illuminatione omnes partes lactis & aëris simul coagulantur atque illuminantur, gradus autem coagulationis illuminationisque non simul, sed successive acquiruntur; ita in formatione foetus, ubi spiritus agens in semen muliebri agit, omnes partes simul format & figurat, complementum autem figurationis successive introducit. Et juxta Herm. Frider. Teichmeyer. *Instit. Medic. legal. cap. 8. p. 49.* credebant olim certum quendam ordinem productionis partium in generatione statuentis, primo hepar fieri, deinde cor, spinam dorsi porro, tandem caput & reliqua. Sed ridiculam hanc esse opinionem, tum sana ratio dictitat (quæ harmonicam ejusmodi vasorum mirabilemque organorum connexionem successive fieri sibi persuadere nunquam potest) tum accuratior in rebus physicis inquisitio experimentalis ad oculum id ostendit. Physici enim per microscopia observant, integram plantæ delineationem in semine plantarum, v. g. in faba &c. Ipse etiam Teichmeyerus pariter per microscopia in ovulis insectorum perfecte elaboratam & extructam insecti machinam vidisse addit. Ex qua demonstratione liquido apparet veritas Davidis, in Psalterio dicentis: *Du hast mich gebildet, ebe denn ich vvar.* Hinc recentiores physiologi hominem in ovulis delineatum, quoad omnes partes in exiguis staminibus ante conceptionem existere statuunt. Juxta Fr. Zypæi *Fundam. Medicin. cap. 7. Art. 15. pag. 237.* omnes partes simul formantur, non autem hæc ante illam cum omnia delineamenta in ovo muliebri insint & typum humani corporis referant.

§. 3.

Involucra fœtus, sive membranæ, quæ, juxta hætenus dicta, non solum embryonem seu fœtum, sed etiam humorem certum pro ejusdem alimento a prima conceptione ad partum usque in se continent, non omnium primo in utero post conceptum generantur, uti statuit Thomas Bartholinus *Anatom. Lib. I. cap. 36. p. m. 301.* nec cum genitæ sunt partes fœtus, juxta Th. Craan *de Homin. pag. 744.* neque cum ipso fœtu ortum sumunt, sed longe ante ipsum in matris ovario existunt, inque earum numero determinando discrepant iterum anatomici, dum alii binas tantum admittunt membranas, exteriorem & interiorem, quarum illa vocatur chorion, hæc amnios, vel amnion, his alii tertiam adhuc addunt, allantoidem dictam, quam tamen in fœtu humano multi negant.

§. 4.

De chorii sive exterioris membranæ denominatione, substantia, crassitie, figura, vasis, annexione & usu, ut prolixitatem evitemus, benevolum lectorem ad autores anatomicos remittimus. Evolvere autem possunt Andr. Vesal. *Anatom. Lib. V. cap. 17. fol. m. 419. sq.* Nathan. Highmor. *Corp. hum. disquis. anat. Lib. I. Part. IV. cap. 6. fol. m. 112.* Regner de Graaf *de Mulier. Organ. cap. 15. p. m. 365. seqq.* Thom. Bartholin. *Anat. Lib. I. cap. 36. pag. 303. seq.* Casp. Bartholin. *Specim. Histor. anatom. cap. 5. pag. 89. sq.* Joann Riolan. *Anthropogr. Lib. VI. cap. 4. fol. m. 369. seq.* Hieron. Fabric. ab Aquaquend. *de Format. Fœt. Part. I. cap. 5. Oper. fol. 41. seq.* Georg. Frid. Rattucs *de Gener. anim. Sect. VI. §. 14. pag. 298. seqq.* Joh. Mauric. Hoffmann. *Idea Machin. hum. Sect. XIII. §. 6. pag. 105.* Carol. Drelincourt. *de Tunic. Chor. p. 33. seq.* Thom. Bartholin. *Centur. I. Hist. 61. pag. 91. seq.* Felic. Plater. *de Struct. Corp. hum. Lib. II. fol. 165.*

§. 5.

Licet hæc membrana passim pro unica computetur, tamen
Embryologia. E *juxta* *plura.*

juxta Philipp. Verheyen. *Anatom. Tract. II. cap. 31. p. m. 214. seq.* in tres lamellas dividi potest, quarum media tenuissima est ac pellucida; reliquæ duæ crassiores magisque opacæ, texturæ tamen tenerioris ac minus firmæ. Juxta Christiani Joh. Langii *Oper. med. Tom. III. Disp. XLI. §. 6. fol. 543.* chorion magna sui parte placentam uterinam constituit, aut saltem habet adnatam, cujus postmodum ope utero adhærescit illud, dum vasa sanguinea, copiose illam placentam perreptantia, ad uteri poros abeunt, & versa vice uterina vasa ejus pulposam substantiam rursus ingrediuntur. De usu chorii vid. Nicol. Hoboken. *Anatom. Secundin. human. Sect. II. cap. 4. artic. 2. pag. 422. seqq.* De humani foetus membranis Hypomnemata edidit Carolus Drelincurtius. Nulla chorio propria est carnositas, nisi quam a sibi accessoria placenta uterina mutuatur. Joh. Bohn. *Circul. anat. physiol. Progymn. II. pag. 24.* vid. etiam Fr. Mauriceau *von Schwang. Weibern Lib. II. cap. 3. pag. 256. seq.* Ger. Blasii *Observ. anat. p. 3.* De chorio gemellorum & trigeminorum v. *Tract. de Concept. sive Syllepsilog. nostr. Sect. II, cap. 3. §. 2. p. 215. de Gemellatione §. 19. & 22.*

§. 6.

Amnios.

*An inter
chorion &
amnium
humor re-
periatur.*

Secunda foetus membrana, amnios dicta, proxime foetum investit, estque mollissima, tenuis & transparens, priori contigua; in qua vero vasa vel nulla vel paucissima conspiciuntur, liquor vero gelatinosus, pellucidus foetusque in ejus cavitate continetur, juxta Laur. Heister. *Comp. anat. §. 241. p. 82.* Quamvis autem dictus autor amnium chorio contiguum esse dicat, hoc tamen potius de ultimis graviditatis mensibus intelligendum erit. Inquit enim Johannes Bohnius *Circul. anat. physiol. Progymn. II. pag. 24.* Solius chorii & amnii pelliculæ involucra foetus constituunt, quæ primis equidem gestationis mensibus aliquantum distant & ab interfluente quadam humiditate, divulsæ tenentur, ut in abortibus sex & decem septimanarum aliquoties mihi videre contigit, postmodum vero

sub

sub tali proportionē augentur, ut sibi firmiter tandem cohærescant, ut non nisi summo labore a se invicem separari queant, & una vel simplex tunica videantur, hinc quod de humoribus binis, sudore nempe & urina aliave humiditate membranis distinctis seclusis Galenus & alii referunt, figmenti potius aut deliramenti, quam naturalis phænomeni nomen meretur. Id est nullum sicut inter tunicas has observatur interstitium, ita nec humor, & si inter dissecandum ejus quid effluat, amnion cum chorio laceratum esse, certo opinari fas sit. Idem defendit etiam Carolus Drelincurtius *de Concept. Conceptus Perioch.* 34. p. m. 55. seqq. Qui inter geminas, inquit, fœtus membranas, amnion scilicet & chorion, humorem sibi fingunt, brutis atque cathedrariis, quam humanis atque realibus anatomicis propiores sese produnt. Id unum igitur inculco, amnion atque chorion in meis embryonibus humanis, non modo farciminis exortes, sed & perinde contiguas esse pelliculas, & quidem liquore intermedio nullo, ac pia mater est duræ matri contermina nullo prorsus inter ipsas vel liquamine vel succo. Quod si gentium uspiam amnios tenerior atque porosior & laxius attexta chorio visa sit unquam aliquid in chorion transfudasse, id apud me profecto præter naturæ leges perinde est, ac vel serum intercus in ambustis, vel lympa quædam inter cerebri meningas, qualem ipse in ebrioso viro altitudine auricularis circulatim concretam inibi detexi. Sed rursus & apposite dicam, humorem omnem inter amnion & chorion haud secus mihi monstrificum esse, ac vel ovum illud perexiguum, sed crusta tectum, ab Harvæo deprehensum intra testam majoris alterius. Vel liquor tenuis & aquosus ille, quem citra vitellum Magnus miratus est Albertus inter binas unius ovi gallinacei testas admirandas, vid. idem *de Chor. fœt. hum.* §. 24. pag. 42. seq. 49. Naturæ ordine non plus liquoris inter utramque membranam, quam ovorum testas atque pelliculas interfluere, scribit Johannes Gothofredus Bergerus *Physiolog.*

med. Lib. II. cap. 2. pag. 474. Et Gerardus Blasius *Observat. anat. pag. 3. seq.* figmentis anatomicorum quorundam annumerat spatium inter amnium & chorion, utpote quod in nulla foetus humani secundina observare licuit; firmiter adeo duæ hæ membranæ sibi cohærent, ut non nisi circumspicte tardeque procedens eas separare queat.

§. 7.

*Aliorum
sententia.*

Contrarium tamen sentit Philippus Verheyen *Anatom. Tr. II. cap. 31. p. m. 215.* inter chorion, inquit, & amnion sæpius etiam aliquid liquidi interjacet, sed crassum ac turbulentum: unde videtur pars humoris alimentaris ad foetum fluentis terrestrior, quæ propter crassitiem per chorii poros in amnii cavitatem transsudare non valet. Quod Cosmopolita vel potius Everhardus *de nov. animal. Generat. pag. 150. seqq.* ita explicat: Membranæ chorion & amnios foetus alimentum tum excipiunt, tum præparant, quatenus succus chyloferus primam dispositionem ad foetus alimentum in uteri substantia nactus primo per chorii poros trajicitur, deinde secunda vice per amnii membranam transmissus evadit purissimus foetuique alendo quam maxime idoneus. Et hæc quidem ipsa constant experientia: liquor enim in chorio detentus non ita clarus ac translucidus est ac ille qui continetur in amnio, quoniam istæ membranæ sese habent instar filtri aut manus hippocraticæ, per quam liquor quo pluries trajicitur, eo clarior evadit. Item Courveus a principio humorem copiosum contineri seu colligi inter chorion & amnion, atque eum per amnii tunicam seu membranam transsudantem & filtratum, ad interioram amnii capacitatem penetrare, huncque internum ab altero non differre, quam tenuitate, per istam filtrationem inducta. Inquit etiam Christianus Vaterus *Physiolog. experim. Sect. VII. cap. 12. pag. 514. seq.* inter foetus tunicas continentur humores, ex ipso ovulo quoque primum oriundi, sed crescente foetu cum eodem aucti; Et quidem sub chorio inclusus deprehenditur magis serofus & aquo-

aquosus, in homine admodum exiguus sæpe, ut nullum fere interstitium inter chorion & amnion relinquatur; augmentum vero suum per fibras illas tubulares, quibus placentæ & utero ipsi cohærere diximus, acquirit, eundemque fœtui cum amnii liquore usum præstat. Quæ tamen sententia Isbrando de Dierbrec *Anatom. Lib. I. cap. 31. f. 213.* erronea videtur, ubi humorem, qui extra amnion reperitur, non simpliciter chorio, sed inter chorion & membranam urinariam contineri ac concludi ait.

§. 8.

Quid autem de tali humore inter chorion & amnion collecto, *Observatio.* me docuerit observatio in abortulo, ante duodecim annos, a senatoris Dresdensis uxore rejecto, hoc loco inferere liceat. Dicta sc. femina, aliquot septimanas gravida, post terrorem, variis supervenientibus symptomatibus, abortum vel vesicam tenuem & transparentem, ad digiti magnitudinem, ovalem tamen, excernebat, cui aqua limpidissima repletæ, eleganti spectaculo, adhuc liber & sine connexione innatabat embryunculus, vix muscam vel apin magnitudine æquans. In hujus vesicæ exteriori membranula alia annexa quasi vesicula oblonga, unguis magnitudine, pariter humore limpido plena, absque tamen alius embryonis signo, conspectui se offerebat; ex qua post aliquot horas, per incisionem aperta, dimidium circiter cochlear aquæ, (quam pro liquore inter chorion & amnium judicabam,) effluebat, altera vesica seu ovo, cum embryone, manente adhuc integra, donec postmodum a superveniente quadam femina ita digito comprimeretur, ut disrupta omnem liquorem effunderet. Utrum proinde in hoc casu liquor parvæ vesiculæ a terrestri humore alimentari, secundum Verheyenum, per poros ex majori vesicula, an vero per peculiare & minutissimos ductulos ortum sumserit, decidere nolo; interim tamen exinde humor seu aqua, interdum sat diu ante partum sine fœtu aut mola prorumpens, ita tamen, ut postmodum ordinario

tempore partus non siccus, sed cum magna pariter aquarum quantitate sequatur, mea quidem sententia optime derivari poterit; quod etiam indicat Johannes Bohnius *l. a.* ita pergens: interim, si, quæ in praxi fiant, sedulo satis attendamus, aliquot interdum ante partum dies, nedum septimanas, aquarum notabilis quantitas ex utero & quidem cum sensibili abdominis subsidencia, sine foetus detrimento tamen, profluit: problema emergit, cujus generis & fontis fluor ille sit? Amnii fluidi portionem aquas has pronunciare non possumus, quia nihil incommodi inde patitur foetus, nec illius aliquis in partu subsequente defectus observatur: concipiamus proinde aliquando & aliqua sua parte has tunicas a se invicem hiscere, & inter duplicaturam suam humiditatem ad crepaturam usque chorii colligere, sive hoc per porositatem amnii præternaturalem, sive aliam ob causam contingat. De his membranis earumque liquore ita scribit Guilielmus Harvæus *de Generat. p. m. 549.* Vidi sæpe aquas medio gestationis tempore proruere, citra abortum: salvo interea & vigente ad partum usque robustiore foetu. Quemadmodum itaque naturaliter binæ tantum aquæ sunt, (quarum altera in chorio, altera in amnio continetur) ita interdum præternaturæ consuetudinem, fieri potest, ut plures in propriis membranæ, aut chorii duplicaturis accumulentur.

§. 9.

*Amnii sive
galeæ abu-
sus*

ad varia.

Plura de membranæ amnii structura vide apud autores de chorio allegatos. Est autem hæc membrana juxta Nath. Highmor. *l. a. f. iii.* omnium tenuissima, cujus interior superficies lævis & humecta, foetui nusquam, nisi ad umbilicum, vasorum umbilicalium beneficio adnexa. Membrana hac nonnunquam capiti obducta foetus prodit, & in masculis galea, in feminis vitta dicitur, eamque religiose & magna cum superstitione asservant mulieres; Neque ab his modo, sed & occultis philosophis summopere expetitur. Qui enim hac membrana
velati

velati nascuntur, mira facturi sunt; & si eam comederet mas, vel secum portaret, ab armorum injuriis tutus ubique fore vulgo creditur, si furto surrepta sit, miserrime vitam agere &c. Scribit Cornelius Gemma, se quendam vidisse, qui ex utero materno adducta galea sive membraneo involucro ab omni telorum jactu securus, etiam inter densissimos hostium cuneos versabatur. vid. Marcell. Donat. *de med. histor. mirabil. Lib. VI. cap. 3. pag. 627.* Impotentia virilis ex amnio uxoris exemplum *impotentiam.* communicat Paulus Spindlerus *Obs. 65. pag. 121.* inquit: retulit mihi vir fide dignus, affinem suum per integrum annum impotentem vixisse cum uxore sua, nulla, quæ cogitari poterat, hujus rei ratione inventa. Tandem aliquando interrogans uxorem, quid periapti loco gereret? ipsa amnium suum esse respondit. Quo sublato, statim veneris stimulis tentatus coïvit. Exinde hoc ipsum impotentia fuisse causam conclusit. Ex Ælio Lampridio refert Thomas Bartholinus *de insolit. Part. viis cap. 6. p. 159.* solere obstetrices talem amnium seu pileum pueri naturalem rapere, diligenter custodire & advocatis credulis vendere, siquidem omnium ora, qui adversus gestantem dicere essent parati, obturarentur. Pergit etiam Spindler, *l. a. schol. fortunam p. 122. seq.* nostrates hoc amnium studiose asservant; æstimant autem imprimis illud, si totum caput ad pectus usque texerit, vocantque pileum regium, & fortunatum infantem fore, imprimis si masculus sit, pronunciant. Fortunatiorem autem esse, etsi rarius accidat, si recens natus adhuc toto corpore eo involutus prodeat. (dicunt: *er ist mit dem ganzen Kleidgen gekommen.*) Extensum pileo patris imponunt, & exsiccant, postea ex collo in capsula portandum exhibent, credentes ita felicissimos in omnibus futuros; talem autem effectum nunquam audiivi vel expertus sum. vid. etiam Phil. Verheyen *Anat. p. m. 217.* item Thom. Bartholin. *Anat. Lib. I. cap. 36. p. 303.* Cum galea natos, secundum mulierum gerras, vaticinari posse, inquit Vopiscus Fortunatus Plempius *Fundam. Medic. Lib. II. cap. 4. fol. 210.* Secun-

Secundum Henrici Kornmann. *de Miracul. vivor. Oper. p. 42.* hæc membrana cognomen tribuit Imperatori Diadumeno, & caufidici Romani multa pecunia involucrum illud emebant, se illo ad causæ victoriam juvari multum arbitantes. Ex hujus tegminis colore rubicundo vel livido fortunam infantis aniculæ ariolantur. Et juxta Theodori Craanen *Tract. de Homin. cap. 153. p. 759.* aliquando contingit, ut foetus exclusus aliquid ex secundinis in capite habeat, quam portionem galeam vocant in maribus, vittam in feminis, hinc galeati, aut vittatæ vocantur, qui vel quæ ita in lucem prodeunt, aniculæ volunt hos vel illas felices futuras; neque hoc dixisse sufficit. Secundinam enim exsiccant in umbra, cujus quædam portio in lacte infanti exhiberi debet; alioquin malevoli hanc galeam vel vittam intoxicare possent. Sed nugæ aniles nullius considerationis. Verum tamen est, hujus secundinæ in umbra siccata sit aliqua vis, hujus enim portionem quandam ad drachmam unam scilicet exhibent cum fructu in epilepsia, sed quod debeat esse foetus masculi, hoc superstitiosum est.

§. 10.

ad veneficia.

Interdum etiam hæc membrana ad veneficia adhibetur, siquidem mulier quædam turpissima acceperat particulam cutis illius, qua infans indutus egreditur de utero matris, quam primum venit in lucem, illamque super lapide nudo sacro absconderat, & super illa plures missas numero quinque celebrari fecerat, cutemque prædictam postea assumpserat, & baptizaverat sub nomine personæ maleficiandæ, cum aqua baptismatis & cæremoniis consuetis, deinde eandem in pulverem redegit. ad effectum tradendi personæ maleficiandæ: tamen interim capta fuit, nec perficere potuit sortilegium, sed congruas sceleris sui luit pœnas, uti ex Grillando refert Martinus Del Rio *Disquisit. magic. Lib. III. P. I. Qv. 3. p. 377.*

§. 11.

ad sympathiam.

Curiosum etiam casum de sympathia amnii cum hominibus

bus peregre constitutis indeque capiendo prognostico in Mich. Bern. Valentini *Novell. medic. legal. Part. I. Cas. 49. p. 872. seqq.* ita legere licet. *Requisitio* : Cajus, Quirinus & Sempronius de fratre suo Publio nequicquam resciscere possunt, an vivat, nec ne? quum ultra sex annos domo abfuerit, intra quod tempus nihil de vita aut morte ejus experiri potuerunt, nisi quod involucrum (*das Kleidgen*) quod infantes nonnullos, dum in lucem eduntur, cingit, penes alia depositum, ante annos aliquot, circa festum Pentecostes, imo etiam harno tempore, circa idem festum maduerit, cum tamen in loco humido minus depositum fuerit, reliquaque prorsus sicca apparuerint : Sicut idem post aliquot dies denuo, ut reliqua, exsiccatum fuit. Quæritur, an id vitam, an mortem indicet? Coldicii 8. Febr. 1701. Sempronius.

Nota.

Publius supradictus fuit Johann Jacob Fischer, Coldicensis, chirurgus, qui absolutis tyrocinii annis durante septenni peregrinatione sua bis in Grœnlandia fuit. Abhinc anno 1692. die 23. Decembr. in Hollandiam & inde cum navi Indica, Fama dicta, die 14. Jan. 1693. in Indiæ Orientalis insulam Ceilon profectus est, cujus emporium principale Colombo etiam die 11. Decembr. anno 1693. attigit, unde die 12. Jan. 1691. ultimo in Europam scripsit. Usque dum vero nequicquam amplius de eo rescivimus, an vivus an mortuus sit? &c.

Judicium Caspari Westphali de diagnosi ex sudore amnii desumenda.

Quandoquidem Publius ultra sex annos domo abfuerit, ita ut cæteri ejus fratres neque de statu ejus, neque de vita aut morte quid rescire potuerint: Interca autem non tantum præcedenti, sed & antepenultimo anno, utrobique circa festum Pentecostes, & ita circa idem tempus, peregre existentis galea (*das Kleidgen*) seu tunica illa fœtum immediate cingens, amnion dicta, humefacta fuit, cum tamen non tam in loco humi-

do, sed penes similes alias, quæ siccæ manserunt, reposita, & post dies aliquot, reliquarum instar, resiccata fuerit; hinc quaestio oritur, an ex dicto phænomeno annuo certi quid de profecti & peregre existentis vita aut morte concludi possit? Quemadmodum ergo quotidiana experientia testatur, in ipsa natura certum quendam consensum mumialem, uti vocant, inter præsentem partem absentis alicujus & longe distantis corporis obtinere sæpiusque observatum fuisse, ut quando v. g. capilli hominis resecti aut cutis pilosa capitis detruncata vel exsiccata, in arculam aut cistulam quandam reposita, reliquorum in capite viventis adhuc existentium capillorum instar, colorem mutant & juxta seriem ætatis in hoc homine prorsus canescunt, de quo Thomas Bartholinus *Cent. I. Hist. anat. 41.* legi mereatur: Quale quid in capillis, qui in tribus superioribus annis infantibus meis adempti fuerunt, ostendere possum, utpote qui tunc temporis aureo colore coruscabant & flavescebant, successive autem pro ætatis augmento se mutarunt & præsentibus similes evasere; imò filioli anno 1686. demortui flavi quidem ad tempus manserunt, nunc vero perduto hoc colore satis pallescunt: vel prout Burggravius e sanguine hujus vel illius hominis lampadem vitæ artificialem purare docet, quæ tamdiu ardeat, quamdiu vivit homo, quando hic moritur, illa extinguatur: Sicut ex illa pro varietate coloris, splendoris, motus, certissimus sit sanitatis vel morbi index, ad cujus imitationem Rattnay in *Theatro Sympath. pag. 89.* sine igne spiritum quandam ex sanguine hominis cujusdam parat, quo hominis illius, unde sanguis proficiscebatur, sanitas & morbi cognosci possunt. Quin & Borellus in *Observ. med. phys.* mulierem quandam refert, quæ, dum socias sanitate plena alloqueretur, subito de ingenti in fronte ictu conquesta est: Paucis autem ab illo tempore diebus auditum est, maritum ejus eodem in momento in remotis plagis occisum fuisse, idque ictu bombardæ in eodem frontis loco. Similiter in
his

his ipsis observationibus allegatis dictus modo scriptor de puella apud Ruthenos narrat, quod, dum pater factionis dux, a carnifice, se infcia, laniaretur & rotæ imponeretur, eodem tempore ingentibus convulsionibus distorta fuerit. Ex similibus fundamentis Ettmüllerus *Tom. II. Oper. f. 404.* aliquot exempla de fratribus germanis, qui multis milliaribus dissiti variolis, licet in altero loco omnino tunc temporis inusitatis, correpti fuerunt. Propter hanc in sanguine & spiritibus fundatam originem consanguinei in specie mutuo afficiuntur, uti D. Michaelis plura retulit exempla &c. Ad hoc fundamentum ipse Deus *Exod. cap. 23. v. 19. cap. 34. v. 26. & Deuteron. 14. v. 21.* dubio procul respexit, quando hædum in lacte matris coquere vetat; cum satis superque constet, quod lac a matre in prunas emulctum ubera sterilefcere faciat matrique dolorem, inflammationem & exulcerationem inferat. Ex hoc fundamento physici moderni explicant vocem sanguinis Abelis, clamantis ad Deum de terra *Genes. 4. v. 10.* unde ob persecutionem & præsentiam spiritus seu auræ vitalis interfecti Abelis, Cainum factum fuisse profugum, vagabundum, meticulosum, tremulum, &c. &c. Interim tamen, cum supradicta galea duobus annis se insequentibus certo tempore maduit, mox vero reliquarum adjacentium instar rursus exsiccata fuit; hinc fundamentis physicæ sympathicæ consentaneum duco, pergit Westphalus, quod inde de Publii vita periclitante morteque infecuta nil concludi possit, cum sanitate periclitante & morbo continuante amnion supradictum madidum permanisset, morte vero infecuta necessario exaruisset, aut in putredinem abiisset; haud secus ac nobilis illius Bruxellensis nasus artificialis apud Helmontium *Magnet. Curat. Vuln. p. 752. §. 22.* in corpore adhuc sano & salva existente vita eodem tempore refriguit, inter scribendum computruit & in chartam procidit, quod ad multa milliaria distans bajulus, e cujus brachio caro pro naso supradicto resecta & loco nasi gelu consumti per artem ap-

plantata fuerat. Sed credibile magis est, quod sæpius allegatus Publius in Indiæ Orientalis insulam Ceilon deportatus & juxta mercatoris cujusdam Amstelodamensis relationem, ipsius parenti communicatam, a navi justo longius abierit & in medietullum illius insulæ progressus & sine dubio vel a Nigritis, vel illorum regibus detentus fuerit; citatis anni temporibus, quæ ad id commodissima erant, bina vice effugium quæsiverit, ob excubias autem in finibus insulæ ubique expositas, non invenit, sed forte remissus in carcerem aliquandiu coniectus fuerit, quod sine timore, corporis & animi angustiis, sudoribus &c. fieri non potuit: cum primis dum Publii cogitationes, sub hac intentione fortique impressione, simul cooperatæ sunt, multisque meditationibus, curis & animi commotionibus continuis ad B. D. parentem senem, fratres, cognatos & opimam in patria hæreditatem directæ fuerunt, unde sine dubio annion ejus per consensum mumialem seu mumie vitalis sudare & madere cœpit. Quæ enim hic Delitii in duobus fratribus, eorumque annio, ut ex nominibus illorum affixa herba, *die fette Henne* dicta, observata fuerint, adjecta his copia relationis, a chirurgo ducali aulico, Samuele Auerbachio, communicatæ, attestari poterit. Majorem autem lucem intentionis & impressionis Publii præsuppositæ Sempronius e Johannis Gottofredi Zeidleri Pantomystico haurire poterit, ubi similis sympathia & actio in distans per virgulam divinatoriam explorando proponitur & ex professo traditur; dum simul ex praxi medica vulgari constat, quantæ actiones medicamentosæ & morbosæ ex simplici etiam imaginatione excitentur, de quo fusius Ettmüllerus in Institutionibus, ubi de curis sympatheticis, magneticis & transplantationibus agit &c.

Allegatus casus Auerbachii sequens est.

Cum anno 1688. & 89. Dantischi a servitiis chirurgi eram bisque febris ardentis corripiebar, binæ meæ sorores, beatæ mortuæ & adhuc in vivis existens mater hic observarunt, quod
galea

galea mea (*das Kleidgen*) seu amnion, quod hic in scrinio quodam, juxta beati mei fratris amnium asservarant, prorsus madidum evaserit. Similiter solebant certam quandam herbam, *die fette Henne* dictam, parieti inferere, sub insertione caulis autem personæ, cujus ergo inserunt, meminisse. Dum ergo amnium supradictum, ita conspiciunt, de morbo meo nihil prorsus scientes, ad caulem herbæ supradictæ respiciunt, quam similiter prorsus corrugatam & in apice fere aridam inveniunt. Quamprimum ergo ægritudinis meæ certiores redditæ fuerunt, hanc ipsam madoris illius causam, & ariditatis in herba productricem esse collegerunt. Tum temporis haud procul a cymba Charontis eram, attamen Deus benignissimus adhuc suppetias ferebat. Quam primum vero convalescere incipiebam, amnium rursus exsiccatum, & herba supradicta novo virore induta fuere, propullulante novo foliolo viridi, imo ita succrescit, ut tota herba reviviscere & revigescere cœperit. Id quod bina vice accidit & coïncidit. Cum fratre meo res adhuc longe notabilior eveniebat. Is circa festum Martini ægrotare incipiebat, morbo ad 4. Aprilis durante. Interea temporis mater & sorores similiter amnium observabant, & quod admiratione dignissimum erat, amnium modo dictum tamdiu madescebat, quamdiu ægrotabat, licet in hypocausto calido detentum fuerit. Herba contabescere incipiebat, ita ut eo demortuo plane exaruerit. Amnion post obitum fratris ita prorsus consumptum fuit, ut instar pulveris minutissimi momentum apparuerit, licet cum aliis probe involutum in cista conclusum & in scrinio conservatum fuerit. Hactenus Valentini. Quod autem paulo ante Westphalus de filii sui quatuor annorum capillis flavis refert, quod palluerint, idem etiam in Pathologia sua dæmoniaca pag. 125. recenset, addendo: jam atineis illi capilli apparent corrupti; uti etiam secundinæ ejusdem filii tunica interior, amnios dicta, Germanis *das Kleidgen*, simili ratione in corruptionem abiit, utraque autem glomeri

lanæ a tineis corruptæ non absimilia deprehenduntur : idque dubio procul propter cadaver putredine successive, jam vero penitus, resolutum, cum tamen capilli liberorum in vivis superstitum illæsi adhuc & incorrupti, in una eademque scatula conjunctim asservantur.

§. 12.

Liquoris
amni or-
tus,
an a sudore?

an ab uri-
na?

In ipsa amnii cavitate continetur liquor crySTALLINUS & limpidissimus, cujus hactenus circa fœtus nutritionem aliquoties mentionem fecimus. Hunc liquorem nonnulli, in primis veterum pro excrementitio habebant ejusque originem vel a vaporibus fœtus corpore transfudantibus vel a sudore vel ab urina derivabant. Quia vero 1) statim in ovulo, tam ante, quam post conceptionem, & antequam fœtus stamina nudo oculo dignosci possunt, talis liquor, & quidem adeo copiosus adest, ut embryonem longe superet; (vidit enim Philippus Verheyen fœtum pendente non ultra drachmas undecim pene integralibra liquoris circumfusus. vid. *Anatom. pag. 214.*) 2) quia liquor hic non solum in homine, extra uterum sudante, sed aliis quoque animalibus, per totum vitæ suæ spatium non sudantibus, deprehenditur, præterea etiam, an fœtus humanus intra uterum adhuc detentus sudet, verisimile non videtur, 3) crescente fœtu, secundum quosdam, dictus liquor non augetur, quod tamen ab urina fieri deberet, si excrementitius esset, 4) interdum etiam in molarum membranis, in quibus nullus latet fœtus, ejusmodi aqua reperiatur, vel juxta verba de Marguerite du Tertre de la Sage-femme *p. m. 49.* il se rencontre aussi de faux germes, dans la membrane desquels sont contenuës des eaux, que l'on ne peut pas dire estre des urines, puisqu'il n'y a point d'enfant. 5) Juxta Johannis Gothofr. Berger. *Physiolog. med. Lib. II. cap. 2. pag. 478.* liquor ille amnii pro urina habendus non est, quippe cum gelatina dulci & alibi abundet, & alios habeat fontes ac vias, quibus in amnium derivatur; cum contra parum urinæ propter puritatem suc-

ci alibilis in renibus fecernatur, idque in vesica foetus collectum reperiatur. Et si foetus brutorum ea sunt munditie, ut lotium hospitio emittant, cur foetum humanum adeo sordidum habeamus, ut existimemus, eum proprium suum domicilium lotio aspergere, & quod reddidit, ferculum deinde resorbere.

6) Urinam non esse in amnio, ex eo apparere inquit Isbrandus de Diemerbroec *Anat. Lib. I. cap. 31. fol. m. 212.* quod hic liquor (uti supra adduximus) copiosus reperiatur foetu jam recens formato, cum tam pusillus embryo urinam nondum excernat: imo quod in amnio reperiatur modo ante formatum foetum, cum tamen ex bulla crystallina nihil urinæ emanare possit. Adde quod color subalbicans & substantiæ unctuositas nullam urinæ similitudinem exhibeant. Sudorem non esse, inde liquet, quod ante formatum & perfectum foetum, vel etiam a principio formati foetus, tam unctuosus, crassus & copiosus sudor ab exili embryone emanare nequeat, qui sua quantitate corpusculum embryonis decuplo & amplius superet. Juxta Dionis *des Accouchemens Lib. I. cap. 15. p. 105.* la plus grand nombre des anciens anatomistes a décidé, que cette eau n'étoit autre chose que l'urine de l'enfant, fondez sur ce qu'elle étoit salée comme l'urine, ce qui n'est pas une preuve convaincante; les larmes ont une faveur salée, & plusieurs autres ferostez, & neantmoins elles ne sont point urine; les eaux devoient avoir de la salure, à fin de les defendre contre la corruption, & qu'elles se pussent conserver autant de tems, que l'enfant séjourne dans la matrice; elles servent même de saumur à l'enfant, & on voit manifestement, qu'un enfant mort dans le ventre de sa mere, s'y conserve un tres-long tems sans se corrompre. Nous voyons que l'urine laissée dans un pot de Chambre s'y fermente, & acquiert un degré de puanteur insupportable, quand elle a séjourné dans la vessie plus qu'elle ne doit, elle y devient plus rouge, plus acre & plus puante; à plus forte raison, si elle avoit demeuré pendant neuf mois dans ces

mem-

membranes, que deviendroit-elle ? n'incommoderoit-elle pas l'enfant, & ne le feroit-elle pas perir ? Dans les accouchemens nous voyons, que cette eau est claire & nette, & qu'elle n'a aucune mauvaise odeur, ce n'est donc pas de l'urine. De membranarum humoribus quod affert Fabricius, nempe aquam in amnio, in qua embryo natat, illius esse sudorem, alteram vero in chorio ejusdem urinam esse, plane incongrua & falsa sunt. Uterque enim humor prius in conceptu reperitur, quam quippiam foetus appareat. vid. Guilielm. Harvæi *Exercitat. p. m. 545. seq.*

§. 13.

an a cerebro,
oculis
& ore.

Alii liquorem amnii a cerebro, nervis, & glandulis oculorum, aurium, maxillarum & oris, vel a serositate sanguinis deducunt. Inquit enim Carolus Drelincurtius *de Conceptu Conceptus Periob. 42. pag. 91. seq.* cum foetus nec digitis emungatur, nec screatu, nec tussi quicquam extundat, lymphæ illa pedetentim ab ejus naribus & ore in ejus amnion effluit. Guttatim itaque inibi congesta in altum tandem stagnum excrescit, quod tunicam amnion, chorio immediate & orbiculatim attextam, ita replet & expandit, ut intra tunicæ duplicis illius ambitum atque stagnum, foetus omnis, sese, pisciculi ritu commodè volvat atque revolvat. Imo lymphæ tantæ de cerebro stillantis portiuncula clandestino devolvitur in fauces & œsophagum, atque sic ventriculū pro modulo ejus, sensim etiam opplet & expandit. Glandulæ etiam oculorum, aurium, maxillarum & oris universi uberrimam illam lympham novimestri tempore secernunt. At illa secreta salivofum foetum efficit omnino. En itaque salivæ prioris consocialis altera, quæ similiter cumulata partim in fauces & ventriculū illabitur, partim vero in eandem amnion redundat, ubi suam operam confert ad stagnum illud altius atque altius foetui grandescenti excavandum. Minus vero Bergero *l. 4. pag. 479.* credibile est,

est, foetus perpetuo plorare & salivare, ut inde tanta lymphæ copia colligatur. Quomodo autem, pergat idem, ex cerebro foetus plurima lymphæ guttatim defluere possit, ego quidem capere nequeo; nec video, quamobrem sudori aliquid hic acceptum referamus, cum forte foetus non plus sudet, quam pisces in aqua, aut pullus in ovo. Et si demum omnes illas excretiones per os, per nares, per oculos, per mammillas, porosque cutis & vesicam vigere concesserimus, tamen vix tanta lymphæ copia colligi poterit, quanta foetus pusillus & vix muscam æquans circumfunditur.

§. 14.

Quoad secretionem liquoris amnii ex mammillis, ita scribit Johannes Bohnius *Circul. anat. physiol. Progymn. II. p. 30. seq.* an ex mam-
mis? Observabunt mecum, qui recens natis infantibus adstant, horum mammillas lacte seroso turgere, & quidem ita, ut, si hoc non tempestive atque rite exprimatur, illæ indurentur, inflammentur ac suppurecant, pariter ac earum nutricibus a lacte coagulato & cascescente contingit. Novi feminas, qui puellis saltem hoc proprium ajunt, at idem experiuntur pueri quoque; ut proin phænomenon hoc utrique sexui commune esse, vix dubitandum veniat. Quid itaque absurdi emergeret, si asseram per papillas foetus abundantias lymphæ nutritiæ excernere, & ad amnium deponere? cum nulla alias ratio suppetit, cur ubera hæc tenella tanto lactis proventu gauderent &c. ubi Bohnius plura addit. Cui sententiæ quoque favere in tantum videtur Petrus Linsing. *Instit. med. pag. 90.* inquiens: Videtur quibusdam, liquorem amnii etiam a mamillis foetus jugi lactis affluxu aggravatis necessario profundi in amnii cavitatem; hoc confirmant 1) per recens natos infantes, quorum mammillæ turgidæ liquorem lacti similem stillant, 2) si hic usus mammillis negatur, non potest dari ratio, cur masculi æque ac femellæ mamillis gaudeant. vid. etiam Steph. Blancard. *Oper. Tom. I.*

pag. 277. Huic tamen opinioni contradicit Christian. Joh. Langius *Oper. med. Tom. I. Physiolog. Thes. 39. fol. 247.* inquit: Ut ut tumeant seroso liquore mammarum glandulæ in infantibus, tamen non exstillat liquor ille, nisi compressis papillulis, quæ expulsiva tamen causa deest in fœtu utero incluso. Et Johannes Gothofr. Bergerus *l. a. pag. 478.* scribit: Cum viæ liquoris amnii non ita inviæ sint, ut multis visum fuit, nihil quidem causæ esse arbitror, quamobrem eum cum Bohnio ex mammillis fœtus derivemus. Neque etiam, nisi rarius, mammas recens natorum exprimi debere, neque lacte seroso semper turgere easdem, satis luculenter experientia ostendit. Adhæc in gravidis, licet lac gerant mammae, raro tamen illud sponte effunditur. Alius etiam autor, nomine Gofey *Hypothef. pag. 92.* inquit: Si talis liquor ex mammis exiret & exsudaret, necessario perforatæ deberent esse, & quidem foramine aperto, quale vero nullibi comparet. Cui tamen Daniel Hoffmannus *Annotat. in Hypothef. Goveyan. l. a.* ita respondet: Posse ex mammis fœtus prodire liquorem aliquem, toties docuit experientia, decentque frequentes hujus liquoris aggestiones ac infantilium mammarum tumores, fascino sæpe adscripti. Nec judicabunt alii, absolute necessarium esse, apertum manifestumque pro ejus egressu foramen, qui agnoscunt, tot excretoria oscula & vascula nudos oculos effugere, imo ne in papillis quidem lactantium tam hiantia & manifesta esse, ut ut radiatim pressis mammis ejaculentur lacteum liquorem per multiplices canaliculos terminantes ampliores ductus lacteos.

§. 15.

ex arteriis.

Dicto autem Bergero *l. a.* lymphæ amnii est ipse nutritivus succus, a sanguine matris ex arteriis uteri per sinus hujus & vaginulas ac papillas placentæ porosas, & chorii amnii que meatus, in hujus cavum transmissus. Quæ Bergeri sententia præ cæteris probabilior etiam videtur Georgio Philippo Nentero

Phy-

Physiol. med. cap. 2. pag. 338. Inquit etiam Emanuel Koenig *Regn. anim. Sect. II. art. 17. p. m. 82.* hunc liquorem per amnii vascula venosa exilia afferri atque sequestrari ope configurationis pororum, quo nusquam foetui alimentum deficiat, licet ejus efficiens quantitas per umbilicum advehatur. Regnerus de Graaf *de Organ. Mulier. cap. 15. p. m. 375.* humoris amnii in tunicam pertingendi modum inquirens, illum pro gestationis tempore variari arbitratur; in principio enim, dum ovum e testibus ad uterum delabitur, illius contentum augeri judicat, quatenus humores in uteri fundo in hunc finem existentes primo in chorion, dein in amnium transfudant, in progressu vero, quando sc. foetus efformatur, & umbilicalia vasa ad amnium ac chorion protenduntur, fieri posse statuit, ut nutritivus humor, per oscula venarum exceptus ad foetum deferatur, & inde per arterias pars aliqua dimittatur in amnium, tanquam in foetus thesaurum, ita ut dicto tempore amnii membranae liquor duplici hac ratione augeri valeat. Juxta Joh. de Muralt. *Vade mec. Exercit. V. pag. 259.* liquor in amnio membrana contentus eo devenit per lymphæ ductus gelatina obfessos ad funiculum umbilicalem evidentes, tum etiam per arterias in placentam ferminantes. Hunc liquorem per ductus succiferos vel chylicos dictos ope placentæ ex utero in cavitatem amnii ferri statuunt alii, quod etiam Petro Linsing probabile est, *vid. ejusdem Instit. med. pag. 90.* Et juxta Phil. Verheyen. *Anatom. Tr. II. cap. 31. pag. 223.* depingit Bidloo in funiculo umbilicali plures parvos ductus ope microscopii detectos, quos dicit continere succum nutritivum, & quorum proinde (si revera existant) usus est, advehere materiam nutritivam a matre versus foetum, aut saltem in amnii capacitatem. Horum autem ductuum succiferorum mentionem atque delineationem exhibet ipse Godofridus Bidloo *Anat. human. Corpor. Tabul. LIX.*

Zelleri sententia.

De his & aliis humoris amnii viis prolixè agit Johannes Zellerus *Disput. de vit. human. ex fune pendent. cap. 1. p. 5. seq.* cui pag. 7. manifestiores istius humoris viæ videntur esse glandulæ amnii; siquidem in amnii glandulis sat copiosis sæpe videantur orificia ampla aperte in amnii cavum hiantia. Et pag. 6. de mammis ita scribit: Papillis mammariis an præ poris cutaneis scaturigo adjudicanda, aliorum judiciis relinquo, isti interim pori laxi etiam sunt, & simul sumti cavitatem diametrum porulorum in papillis, ut copiosus sudoris profluxus probabile reddit, forsitan superant, nec metuendum foret, ut sanguis supposita laxitate ista efflueret, quia sæpe insignis pinguioris humoris copia corporibus nostris exsudat sine ulla guttula sanguinis. Nec non æque mammis effluere deberet. Deinde recens natorum mammæ nec nisi rarius exprimi debent, nec semper sero turgent, teste experientia; Et in gravidis licet turgent mammæ, maxime ultimis mensibus, nihil tamen vel exiguum ordinarie effunditur. Item nec laxitas ista ad secretionem copiosi humoris sufficiet; ordinarie enim principio quodam mammas ad secretionem specificè & magis, quam alias partes excitante, disponente opus est, quale hic deficit, & ordinarie illud est, quod ovula fecundat &c. uterinas & mammarias glandulas officio aptat adque eas majorem sanguinis affluxum allicit, ad illas quidem magis & copiosius, quia genitales propius afficit, & in æstu venereo eo magis diriguntur spiritus; relinquente autem postmodum fœtu uterum, & utero antea distento subsidente, vasa contrahuntur, comprimuntur, nec amplius isthuc tanta humoris derivatur copia, sed magis ad mammas, quæ jam præ aliis partibus dispositæ sunt, determinatur, ibique excernitur accedentibus præsertim causis externis, suctione infantis, aut aliis excretionem juvantibus. Dicto tamen Zellero p. 7. manifestiores humoris istius viæ videntur esse glan-

glandulæ amnii, cum non semel viderit orificia ampla in amnii glandulis sat copiosis aperte in amnii cavum hiantia.

§. 17.

Multum difficultatis habere, unde amnii humor prove- *Camerarii*
 niat, sequentibus verbis docet Elias Camerarius *Medicin. Con-
 siliat. p. 120.* aliquibus arteriolarum in tunica extremitates, aliis
 poros habitus externi, aliis cum Drelincurtio glandularum
 oculorum, narium & oris oscula colaturam suam salivalem in
 stagnum usque cumulantia, aliis vero ingeniose cum Bohnio
 mamillas isti negotio præficientibus; quid igitur eliget stu-
 diosus? placebit ipsi merito ultima sententia, suaderem tamen,
 ut nec priores absolute excludat, erit forsan quod & istæ viæ
 conferant ad laticem istum; imo renes quoque omni jure in
 censum veniant, modo & ratione renum & reliquarum glan-
 dularum id velis notare, esse in tam molli corporis structura
 poros laxiores & ampliores, quo plerasque evitabis circa mo-
 dos istos difficultates. Amnii quoque glandulas isti numero
 inseruissim, quod nonnullis placet, ausus vero vel ideo non fui,
 quod frustra, pluribus in secundinis in eas inquisiverim non
 modo, sed & perspicaciores aliorum oculi in subsidium voca-
 ti in pellucida ista membrana quantumvis luci obversa attente-
 que considerata nihil glanduli ferme potuerint deprehendere,
 quo ipso earum existentiam nolim absolute in dubium vocare,
 sed potius hortari alios, ut in lucem eas protrahant.

§. 18.

De membranis & liquore amnii sequentia refert Ray- *Raymundi*
 mundus Vieussens *nov. Vascor. Corp. systemat. p. 21. seq.* Trium *Vieussens.*
 uteri ovilli membranarum & cotyledonum quorundam tex-
 tura diligentissime indagata & expensa in membranas sacci
 unius membranacei fœtum intra se recondentis oculos atque
 manus converti earumque structuram & arctum cum cotyledo-
 nibus & vena umbilicali nexum accuratissime investigavi. Bi-

na quidem sunt membranæ foetum cujuscunque speciei involventes, chorion scilicet & amnios, verum illæ adeo stricte simul junguntur, ut unum solum corpus membranofum constituere videantur. Membranofum autem hoc corpus ita numerosis ductibus partim sanguiferis & partim lactiferis primò intuitu irrigatum mihi apparuit, ut in eam protinus sententiam abire non potuerim, illud e diversis tantum vasis conflatum esse. Constet itaque, aut nulla in posterum visui fides habeatur, chorion & amnion binas esse membranas strictissime simul unitas, quæ vasis sanguiferis & lactiferis varie atque varie inflexis & invicem implicitis solummodo constant. Intra membranas istas tenuissima altera, allantois nuncupata, latitabat, quæ urinosum continebat serum, quod urachi, in brutis tantum animalibus veri canalıs vices gerentis, ministerio in cavitatem illius vesica exoneraverat. Una cum allantoide, e lymphaticis & sanguiferis vasis conflata, ovillus foetus in copioso intra chorion & amnion collecto fluitabat latice, quem lymphaticum esse manifesto probabant subdulcis ejus sapor, & facilis concretio, dum igni apponebatur. Latex iste e vasis lymphatico-nerveis, quibus potissimum efformatur cutis, tanquam e proximo fonte suo, sub forma vaporis condensatu facilis elicitus fuerat. Iste, inquam, humor e ductibus lymphatico-nerveis cutis per viam hætenus, opinor, incognitam elicitus fuerat; nimirum per tubulos excretorios tenuissimos & brevissimos, e parietibus ipsorum nascentes, quorum extremitates undequaque simul coalescentes in cuticulam desinunt; quemadmodum extremi fines secretoriorum stomachi tubulorum e lymphaticis illius vasis nascentium, & propagatis lateraliter musculis sibi invicem annexis villosam ejus superficiem internam constituent. Ex his clare unusquisque intelliget, valde sensibiles microscopii ope cuticulæ a cute separatae & nonnihil exsiccatae aperturas esse ostiola excretoriorum tubulorum, quos e lymphatico-nerveis vasis externam cutis ipsius superficiem occupanti-

pantibus proficisci jamjam dixi; hujusmodi vero ostiolorum margines expansi, simulque adhærescentes in cuticulam abeunt &c. Cum mulierem, ut & brutarum animantium foetum lymphatico ac nutricao innatare succo certum exploratumque sit, nequaquam, ut mihi videtur, dubitandum est, quin partes tenuiores hujusce succi ab involventibus membranis, præsertim ultimis graviditatis mensibus, & ab ipsomet foetu sese movente compressi, excretoria in vasa jamjam descripta subindeque in lymphaticos cutis ductus, e quibus eruperant, protrudantur, ubi lymphæ rursus admistæ foetus nutritioni impenduntur.

§. 19.

Christiano Johanni Langio probabilissimum videtur, ex glandulis quibusdam vel ipsius placentæ sensibilibus, funiculo umbilicali aut ipsi amnio intertextis, fluere hunc liquorem ad hæc loca primis augmentationis temporibus. Nondum tamen vias has accurate descriptas ab autoribus admittit Langius, si unicam observationem excipias Bidloii, qui in funiculo umbilicali plures parvos ductus ope microscopii detectos *Tab. LX. exhibet. v. Lang. Physiol. Thes. 39. fol. 238. qui fol. 240. aliarum viarum meminit.* Johannes Mauritius Hoffmannus *Id. machin. Hoffmanni. bum. anat. physiol. Sect. XIII. §. 9. p. m. 109.* mentem suam de amnii liquore his verbis exprimit: Amnii liquorem quoad primigeniam originem ovulis connatum, postea ex glandulis foetus incrementum suum sumere declaravimus, jam vero aliqua adhuc expedienda restat difficultas, undenam idem liquor ante perfectas in embryo istas glandulas suppeditetur, in ea quidem quantitate, quam a primo ortu præsentem nullus concipiet. Nos antehac in Dissertationibus nostris ad Hornii Microcosmum annotatis, de la Courvée & Everhardi vestigia pressimus, persuasi, per tunicas foetus tunc tenuiores tanquam secernicula ferum matris chyloso-nutricium percolari & intra amnii ambitum deponi. Sed enim vero dubia, quæ contra ejusmodi

transco-

Sententia
Langii.

transcolationem movit Hobokenus, aliam nobis reliquerunt mentem, ut potius credamus, aut per vascula embryonis venosa ovuli membranas transgressa, radicesque suas ad uteri superficiem internam defigentia, aut per peculiare canaliculos seu fibrillas chorii cavernulosas, utero quoad totum sui ambitum internam connexas, ex lacunis uteri, post conceptionem, feri materni chylosi moleculas ad amnium deduci; huic siquidem asserto probabilitatem insignem contribuit, quod rem ita se habere in Zootomiæ cultoribus solertioribus innotuerit, fibrillæque illæ sub separatione chorii ab utero madorem exstillasse nobis aliquoties visæ sunt. Et Nicolaus Hobokenus *Anat. Secund. human. Sect. II. cap. 4. art. 2. p. 426. seqq.* paulo ante allegatum processum trajectorium, vel filtratorium, vel transcolatorium, vel membranarum poros transudatorium dictum variis rationibus impugnat. Plura de tunica amnio ejusque liquore secundum omnium fere autorum sententias reperies in Carol. Drelincurt. *Castigat. de membran. fœt. agniti.* Secundum Joh. Jac. Harderi *Apiar. Obs. II. Schol. 6. 38.* natura idoneum liquorem membrana amnios dicta, per vascula venosa exilia illatum atque sequestratum, configurationis pororum ope, deponit eum in finem, ut nusquam fœtum alimentum deficiat, licet nutrimenti satis per umbilicum advehi videri posset &c. Ex his variorum autorum adductis sententiis benevolus Lector pro suo gustu optimam eligat.

§. 20.

Differentia

an sit ex-
crementi-
tius?

Differentes etiam de hujus liquoris & feri sanguinei differentia fœvent autores sententias, & quidem tam ratione coloris, quam consistentiæ, & usus. Inquit enim J. Case *Compend. anat. Lib. III. p. m. 176.* Membrana amnios, priusquam ovum vitali semine imprægnatur, liquorem limpidum continet, quæ materia est, ex qua embryo formatur. In hac vis plastica residet, potentia agendi vivida, & quamvis ejusdem coloris consistentiæque

tiæque cum sero sanguinis liquor hic nostris oculis apparet, toto coelo re ipsa differunt, nam si paululum de priore in cochleari super ignem detines, nunquam sicut serum coagulabit. Sic Marguerite du Tertre dans l'Instruction d'une Sage-femme p. 49. ad quæstionem, d'ou provien nent les eaux du amnios? respondet: les auteurs sont partagez la dessus. Les uns pensent, qu'elles proviennent des urines & sueurs de l'enfant, & d'autres croyent, que c'est dela serosité du sang; mais enfin c'est un grand effet de la providence, puisqu'elles causent tant de bien. Tout ce que j'en puis dire, est l'experience, que j'ay faite: en mettant chauffer de ces eaux, elles ne sont point coagulées, & les faisant boullir, elles ont laissé en s'evaporant seulement une crasse & un sel, comme l'urine, & ayant fait chauffer de la serosité du sang, elle s'est épaissie, comme de la colle. Aliis tamen talis amnii liquor coagulabilis & gelatinosus seu viscidus fuit observatus, unde absque dubio etiam nonnulli eundem nutrimum, alii excrementitium judicarunt, imo ex recentioribus etiam Martinus Lister Dissert. de Humor. cap. 48. pag. 440. humorem in amnio contentum merum esse excrementum ab embryone rejectum, meramque pituitam statuit, & quidem, quod igni admotus minime concreascit, quod tamen in sanguinis sero semper & facillime fit &c. Id confirmat Franciscus Mauriceau Tract. de Gravid. Morb. Lib. II. cap. 3. p. m. 263. versionis Germanicæ: Damit man desto gewisser wissen möge, ob die Wasser eine und andere Beschaffenheit haben, dem Kinde einige Nahrung zu schaffen, so mag man sie füglich in einem Gefässe über ein Feuer setzen, da man alsdann inne werden wird, dass sie gantz in dem Dampf sich verlieren, und kein dickes Wesen, wie sonst bey dergleichen zur Nahrung dienlichen Feuchtigkeiten zu geschehen pflaget, zurücke bleibe. Schliessen wir also bieraus, dass die Wasser des Kindes keiner solchen Natur, und folglich auch zur Nahrung gantz undienlich seyen. Michael Alberti Introduct. in univ. Medic. cap. 2. §. 105. pag. 39. inquit: am-

Embryologia. H bit

bit foetum in tunicis aqua mucilaginosa salina turbida, qua embryo non per os nutritur, quia excrementitia est, quæ ex superficie corporis foetus successive transfudat. Neque hoc alimento indiget foetus, cum sufficienter materia alimentosa cum sanguine materno advehatur, ex quo interdum plane superflua observatur &c. Cui sententiæ plerique veterum favent.

§. 21.

est nutritivus

Contra vero recentiorum plerique hunc amnii humorem pro nutrimento habent, e. g. Philippus Verheyen *Anatom. Tr. II. cap. 31. pag. 214.* inquit, se cum plurimis modernis judicare, eum esse foetus nutrimentum, quia inter triginta aut plures, quos examinaverit, foetus vaccinos nullum offenderit, cujus ventriculus consimili humore non fuerit refertus. Ad quæstionem, an liquor amnii, cui foetus innatat, sit alibilis? respondet Petrus Linsing. *l. a.* quod sic, cum nullum odorem vel saporem, ut urina vel sudor, sed dulciusculum obtineat. Sitque albicans, facileque in gelatinam concreascit ac reperitur in animalibus, quæ non sudant, & urinam in allanteidem mittunt. Danieli Sauvry videtur liquor amnii variis indiciis ad nutriendum aptus, & posset quis hujus asserti convinci per hoc, quod hic liquor admodum similis sit liquori in ventriculo foetus reperiundo, qui probabiliter per os ejus ingressus est. vid. *Act. Erudit. 1706. mens. Novembr. pag. 528.* Varia ejusmodi argumenta jam supra de foetus nutritione per os adducta reperiunt, qualia insuper plura allegat Cornelius Stalpart van der Wiel *Obs. rar. Cent. post. Obs. 32. Sch. pag. 343. seqq.* Georg. Frid. Rallius *de Generat. Sect. VI. §. 15. pag. 300. seqq.* Juxta Joh. Gothofr. Berger. *Physiol. l. a. pag. 475.* in amnio liquor semper crystallinus, isque alibilis & gelatinosus, cui foetus innatat, inest, & ejusdem indolis humor non solum ex vaginulis uteri exstillat, sed etiam in foetuum, etiam minimorum, ventriculis & intestinis nunquam non reperitur. Et secundum Johann.

Johann. Munnicks *Anatom. nov.* §. 33. pag. m. 78. membrana amnios tenuis admodum, levis & pellucida existit, liquorem continet, lacti aquoso haud absimilem, cui innatat foetus: quin ex eadem nutrimentum suum ore capeffit. Item Isbrandus de Diemerbroec *Anatom. Lib. I. cap. 31. fol. m. 212.* inquit: Non est amnio contentus liquor excrementum aliquod, sed est humor alimentaris & materia nutriens, e qua in principio omnium & singularum embryonis partium nutrimentum desumitur, atque hinc earum incrementum succedit. Quippe proximum est alimentum, quo foetus primo nutritur: in eo enim natare deprehenditur, antequam hepar uterinum manifeste apparet, e quo tandem increscente vasa umbilicalia sanguifera manifeste sanguinem eliciunt, quo solo si foetus nutriretur, in principio aliquandiu careret omni alimento, neque ad primum partium incrementum alimentaris aliqua materia suppeditaretur. Hinc autem esse nutricium liquorem, foetui per os assumendum, ex eo liquet, quod calore, sapore & consistentia parum aut fere nihil differat ab eo liquore, qui in foetus ventriculo reperitur.

§. 22.

Non autem totum nutricium, sed partim etiam excrementitium esse, aliisque usibus inservire hunc amnii liquorem, non sine ratione nonnulli statuunt autores. Hinc scribit Johannes Bohnius *Circul. anat. physiol. Progymn. II. pag. 29.* Humorem equidem amnii olim excrementitium, i. e. sudorem atque urinam foetus pronunciabant: ast ex recentioribus potissimi, v. g. de la Courvée, contrarium sustinent, ejusque potius alimentum forbile fluidum hoc asseriebant. Eo ipso tamen, dum laticis hujus notabilis quantitas in partu ut plurimum perfunditur, vixque adeo invidam & luxuriosam naturam concipere licet, quæ tantum alimenti matri detrahat, quo hæc sine sui noxa & interitu carere nequeat. Harvæi potius sententiam

*tam nutri-
cius quam
excremen-
titius.*

nostram facimus, fluidum hoc, foetus immediate alluens, nutriticias aque ac minus nutriticias particulas fovere, quarum hæ ferofiores quidem, illæ autem chylosæ & spirituosæ magis existant. Nam primo cum foetus incremento quamvis in omnibus animalibus augeatur, in nonnullis tamen appropinquante partu notabiliter denuo imminuitur, & interdum omnimode fere absumitur humor hic ita, ut ex caniculo instante partu dissecto catulos illæsis membranis Graef extraxerit aridos. Deinde nec ullo pravo odore atque sapore imbutus is deprehenditur, ita quidem ut propter suavitatem ejus bruta suos catulos lambendo eum absorbeant: imo tertio illis quoque animalibus, quæ haud sudant, & quorum vesica urinaria ad allantoidem manifesto perforata est, circumfunditur, & quidem quarto in gelatinam seu offam levi igne coagulabilis. Talis autem humor amnii tandem particulis nutritiis destituitur; tamdiu enim intra uterum hæc lymphæ alibilis celebratur transcolatio & excretio, donec mammillarum ac reliquarum, forsan glandularum conglomeratarum, ad os se exonerantium, meatibus cum increfcente foetus mole & soliditate magis arctatis & constipatis, hæ ejus aut parum, aut non, nisi aquosiorrem & nutritioni incongruum liquorem transmittant: quod dum fit, amnii contentum sensim & successive particulis gelatinosis & chylosis depauperatur, nec in offam gelatinosam adeo facile evaporando inspissatur, & per consequens illis absumtis atque exhaustis vix aptum amplius foetui existit sorbillum. Sic juxta Eliæ Camerar. *Medicin. conciliatr. p. 119.* item, an humor amnii, cui immersus est foetus, sit excrementitius, an nutriticius, subterfugere licebit, utrumque affirmando, si maxime id sit excrementitium, quod ex corpore, licet utile sit, excernitur, vel si strictius vocabulum sumas, pro inutili & excernendo succo, etiam hic nutriticius succus talis evadet sub finem gestationis, partibus gelatinosis jam absumtis, nec liquore amplius

plus in offam coagulabili, quæ temporum distinctio eos quoque conciliat, qui hanc coagulationem negare videntur.

§. 23.

Præter foetus autem nutritionem amnii liquor aliis adhuc, *Liquoris alia com-
moda.* tam ratione matris, quam foetus, inservit commodis, juxta verba Margarithæ du Tertre *de l'Instruct. d'une Sagefemme* p. 47. ubi dicit: Ces eaux sont d'une grande utilité, tant pour la mere, que pour l'enfant, parce qu'elles rendent l'enfant moins pesant, & plus portatif à sa mere, la matrice souffrant moins en contenant un globe mollasse, que si l'enfant estoit à sec, qui feroit des inegalitez aiguës, & par son mouvement pourroit blesser la matrice. L'enfant auroit aussi plus de peine à estre bien conformé estant comprimé par la matrice, qui presse fortement ce qu'elle contient. Les eaux servent aussi à dilater la matrice dans le temps de l'accouchement, pressant fortement dans la douleur l'orifice interne, ce qui le fait dilater, avec bien plus de facilité, que quand il arrive, que les eaux s'écoulent, devant que la matrice soit entierement ouverte; l'enfant a aussi bien plus de facilité à s'avancer au passage, & la mere en fait bien moins d'effort, l'experience le fait assez connoître, puisque l'enfant, qui vient jusques au passage à la faveur des membranes & des eaux, n'a point de tumeur à la teste, ce qui arrive, quand les membranes sont déchirées & les eaux écoulées devant que la matrice soit entierement dilatée; c'est pourquoy l'on dit ordinairement, que la femme a eu un rude travail, & qu'elle a accouché à sec, quand les eaux sont écoulées devant que la matrice soit entierement dilatée. Juxta verba Christiani Vatri *Physiolog. experiment. Sect. VII. cap. 12. p. 515.* sub amnio continetur humor omnium purissimus, gelatinosus tamen & blandissimus, ex ipsius ovi colliquamento primum ortus & hinc e succo chyloso, per tubulos & porulos membranarum continuo auctus & restauratus. Huic foetus quasi urinator immediate

innatat, non solum, ut ab omnibus injuriis ibidem immunis vivat, sed a primis statim perfectionis diebus alimentum ex eo, mediante ore, capere queat. Inquit etiam Guilielmus Harvæus *de Generat. Animal. Exercit.* 58. p. 374. Neoterici asserunt, amnii humorem hunc præstare usum, ut in eo natans foetus, (interea dum mater currit, saltat aut alio aliquo violento motu agitur) uterum non offenderet, vel ipsemet ad circumposita ossa allisus, aut foris percussus læderetur; præsertim cum eo tempore membra ejus tenella & infirma sint. Quamvis autem Franciscus Mauriceau *l. a.* amnii humori nutritionem denegat, ipsi tamen pag. 262. editionis Germanicæ sequentes usus adscribit: *Diese Wasser haben viel und sehr nachdenckliche Nutzen: Sie dienen dem Kinde, um sich desto leichter von einer Seiten zu der andern, gleichsam schwimmend, zu bewegen, und damit es durch solche öftere Rührungen die Beer-Mutter nicht verletze, also trocken wider dieselben zu stoßen, das ihr denn große Schmerzen verursachte, und zum öftern einen Kindes-Abgang erregte. Sie dienen auch überaus wohl den Hergang zur Zeit des Kindhabens zu erleichtern; indem dieselbe den Fubrt wohl schlüpffertig und schlaff machen, und dehnet sich durch diß Mittel der Beer-Mutter Mundloch davon befeuchtet von einander, und thut viel rechter, wenn sie zu rinnen kommen, indem das Kind allerdings zum Herkommen fertig oder ein wenig darvor. Denn sonst, wenn es trocken bliebe, dasselbe grössere Noth hätte auf die Welt zu kommen, und die Mutter darvon auch vielmehr gebudelt würde.* Sic Fabricius ab Aquapendete isti aquæ easdem utilitates ascribit, nempe, ut vias omnes circumquaque madefaceret, ut lubricas redderet, collumque matricis ad maximam dilatationem facile ac promptum sefferet &c. Quibus verbis Harvæus *l. a.* suam mentem annectit, libenter, inquiens, agnosco utilitatem ab omnibus positam; scilicet ut tenellus foetus a subitaneis & violentis matris motibus indemnis sit, tuto adeo in alis vespertilionum appenditur & copiosa aqua circumcingitur, ut facile quovis

vis etiam violento motu materna latera, propter utrinque collocata retinacula, tangere nequeat; saltem liquor ille circum ambiens in medio libratum ab omni externo nocumento proteget. Nec tamen credit Harvæus *p. 375.* aquam istam commoda illa præstare in partu, quæ Fabricius commemorat. Statuit etiam F. Billingerus *Dissert. de Nutrit. Fæt.* humores uteri æque ac ovi albumen non tam nutrimentum, quam molle saltem pulvinar, foetui præbere, super quod tenera sua moveat membra. *v. Act. Erudit. An. 1718. Januar. p. 6.* Sic Christianus Johannes Langius *Physiolog. Tb. 39. Op. Tom. I. f. 238.* usum hujus liquidi in foetus œconomia haud adeo insignem sibi imaginatur, nisi forsan, quod tueatur quodammodo corpusculum ab uteri incumbentibus parietibus, efficiatque eo, ut liberius possit foetus sese aut totum, aut saltem quoad partem unam vel alteram movere, & denique ut profusus tempore partus lubricas reddat vias, exitumque foetus faciliat.

§. 24.

In hac amnii aqua latitare aliquod sal nitrosum, quod foetus in utero mortuos a putredine præservet, statuit Franciscus Mauriceau *des Observat. sur la grossesse Obs. 500. p. 293. seq.* in-
Liquor sal-
sus.
 quiens: Une femme devant que d'accoucher paroissoit grosse, comme si elle eust eu deux enfans dans le ventre; ce qui venoit dela grande abondance des eaux de son enfant, les quelles en perçant avec impetuosité les membranes, emplirent tout un coup son lit; & comme pour lors j'estois assis tout proche pour luy aider en son accouchement, il coula en mesme-temps de ces eaux jusques dans ma poche, sans m'en appercevoir, qu'une heure ensvite; au quel temps fouillant dans cette mesme poche, je la trouvay toute baignée de ces eaux, & trois clefs, qui y estoient, tout rouillées; ce qui marque bien qu'il y a dans les eaux de l'enfant un certain sel nitreux capable de produire cet effet, qui n'auroit pas pû estre produit si promptement par l'eau
 com-

commune. C'est ace que je croy la qualité de ce mesme sel, qui fait, que nous voyons quelque fois, qu'un enfant mort dans le ventre de sa mene s'y conserve des mois entiers sans grande corruption, quand les eaux n'en sont pas écoulées, & que l'air n'y a pas esté introduit, ces eaux luy servant pour ainsi dire comme d'une espece de saumure, qui le preserve de porriture cadavereuse, qui ne manque pas de luy arriver incontinent, après leur écoulement, comme je l'ay fait connoistre en plusieurs observations. Ob hanc rationem etiam foetum vel ostentum Dolanum per sedecim annos sine putredine in matris utero fuisse detentum legimus in Sched. de Ostent. Dolan. p. 57. Et Arnoldus Senguerdus *Discurs. de Ostent. Dolan. p. 18.* ad quaestionem, quomodo potuerit tot annos foetus in utero mansisse absque putredine? respondet: Potuit hoc commode fieri, quia humore seroso, qui ad libras circiter sexdecim eductus est, conservabatur, ne a causis externis putredine afficeretur; sicut muria & aqua falsa carnes defenduntur a putredine. Sal autem alio modo putredini non resistit, nisi quod liquefactum insimul se in poros corporum, in quos alias se insinuant corpuscula, quæ vinculum, quo humidum cum sicco jungitur, dissolverent & ita partes corporis agitando illud putrefacerent &c.

§. 25.

Liquor croceus.

Interdum etiam liquor amnii, quem supra limpidissimum diximus, croceus deprehenditur foetusque simili colore tingit; unde inquit Christianus Fridericus Garmannus *de Miracul. Mort. Lib. II. Tit. 1. §. 50. p. 335.* si humor, cui innatat foetus, tinctura crocea & flavescente fuerit imprægnatus, cutis & cuticulæ teneritudo facile imbibet eandem crocūque æmulabitur.

§. 26.

in amnio sanguis.

Præter naturam in amnii cavitate sanguinem deprehensum legimus in Adami Brendelii *Observ. anatomic. Decad. II. Obs. 8. p. 25.* Gravida scilicet femina, pastoris jumentorum uxor, farina

rinæ molem domum apportat, sed inter eundem pes vacillat, quo fit, ut a mole farinæ prostrata sinistrum latus vehementer in terram allideret, & brevi post, profusa uteri hæmorrhagia, hancque insecuta lipothymia exspiraret. Foetus, qui proxime a partu aberat, post mortem matris suo quidem motu vitam prodit, sed, quia tam vehementis injuriæ lapsus in eum pariter redundaverant, extinguebatur. Secto deinde gravidæ abdomine apertoque utero, in cavo amnii multum sanguinis fluctuabat, foetusque in globoso & convoluto suo quidem positus constitutus, sed ita conquassatus erat, ut sanguis ex ore & naribus manarēt.

§. 27.

Haftenus explicatis duabus foetus membranis, chorio Membrana
allantoi-
des. scilicet & amnio, nonnulli autores adhuc tertiam, allantoidem, addunt, quam alii brutis equidem, minime autem foetui humano concedunt. Allantoidem quidem in humano foetu reperiri affirmat Casparus Bartholinus *Specim. Histor. anat. cap. 5. p. 79.* inquit: inter membranas foetus chorion & amnium media est allantoides, quæ non totum foetum ambit &c. *it. p. 89.* vid. etiam Georg. Frid. Rallius *de Generat. animal. Sect. VI. §. 17 p. 308.* an in homi-
ne, affirma-
tur. *seqq.* Nathan. Highmor. *Corp. hum. disquis. anat. Lib. I. cap. 6. f. 112.* Hanc tertiam membranam, allantoidem dictam, anno 1665. a se notatam fuisse refert Johannes van Horne *Microc. §. 70. p. 254.* v. etiam Eman. Koenig. *Regn. animal. Sect. I. art. 17. p. 82.* In allantoides contentum humorem meram urinam esse, inquit Martinus Lister *de Humorib. cap. 48. p. 440.* Nicol. Hoboken. *Anat. secund. hum. cap. 4. p. 432. seq.* J. Case *Compend. anat. Lib. III. p. 176.* *Histor. Acad. reg. scient. An. 1699. p. 46.* Act. Erudit. 1706. *Jun. p. 265.* Membranam allantoidem in binis foetibus distincte se observasse testatur, eandemque in omni foetu adesse, quamvis non in omnibus satis sit perspecta, suspicatur dominus

Littre, qui eam quoque in confessu Academiae regiae ostendit, vid. *Ephem. Acad. N. C. Cent. VI. Obs. 65. p. 204.* Membranam inter chorion & amnion mediam, quam nonnulli perperam urinariam vocant, Rouhaut a loco mediam dicere mavult, huncque habere usum contendit, ne vasa capillaria, in quæ tum vena, tum arteriæ chordæ umbilicalis disperguntur, ad evitandum in partu hæmorrhagias periculi plenas, disrumpantur motibus matris. vid. *Act. Erudit. Lips. An. 1719. August. p. 342.* Ita etiam Guilielmus Harvæus de *Generat. animal. de Uter. membran. p. m. 53.* scribit: haud præfracte negaverim, dari allantoidem: membranæ enim interiores usque adeo tenues sunt, ac transparentes, (quales inter bina albumina reperiuntur) ut conspectum facile eludant.

§. 28.

negatur.

Alii tamen foetui humano duas tantum membranas, chorion & amnium, tertiam autem allantoidem dictam, tantum brutis attribuunt, vid. Joh. Riolan. *Anthropograph. Lib. VI. cap. 4. fol. 375.* vera allantois in homine non reperitur, juxta Fred. Ruysch. *Thes. V. n. 41. p. 16.* Homines, canes & feles, & id genus alia animalia utrinque dentata allantoide destitui, ait Hieronymus Fabricius de *format. foet. Part. I. cap. 6. fol. m. 44.* Joann. Vesling. *Syntagm. anat. cap. 8. p. m. 114.* Christ. Joh. Lang. *Oper. med. Tom. I. Tb. 39. fol. m. 240. seq.* Allantois seu farciminalis membrana in nonnullis bestiis, præsertim vaccis, pulchre reperitur, cum uracho pervio continuo, sed non in homine, inquit Laurentius Heisterus *Comp. anat. §. 241. p. 87.* Qui auctor *Ephemerid. N. C. Cent. I. & II. Obs. 198. p. 433.* idem refert inquit: Urachum ad umbilicum usque pervium reperi, quod in foetu humano nunquam observare potui, quamvis Amstelodami multos foetus humanos, partim præsentem celeberrimo Ruyschio, partim præsentibus aliis dissecurerim; idcirco etiam
tuni-

tunicam allantoidem in homine, qualem vulgo describunt, ens rationis esse existimo, quamvis nec in brutis de illius existentia penitus sum persuasus &c. Juxta Joh. Bohn. *Circ. anat. physiol. Prog. II. p. 23.* foetui humano æque ac aliis animalibus, quæ simplicem ordinarie foetum gerunt, allantoidem denegat avtopsia. Se quoque nunquam allantoidem aut aliquam membranam inter chorium & amnium reperire potuisse, fatetur Philippus Verheyen *Anat. Tr. II. cap. 31. p. 215.* Sic Carolus Drelincurtius *de Conceptu Conceptus Perioch. 34 p. 55.* inquit: qui præter binas membranulas adhuc allantoidea seu farciminales nobis obtrudunt, brutis atque cathedrariis, quam humanis atque realibus anatomicis propiores sese produnt. Et Meletem. *de Funic. Foet. Allant. p. 8.* inquit idem autor: foetibus humanis non eodem jure competit allantois atque brutis, prout nugivendi deblaterant Hobokenus atque Grafius; nisi cornua velint eodem jure patribus suis competere atque hircis &c. Homines, canes, feles & id genus alia animalia utrinque dentata allantoide destitui, scribit Hieronymus Fabricius *de Format. Foet. Part. I. cap. 6. p. 44.* vid. etiam Joh. Frid. Ortlob. *Hist. Part. Dissert. 36. §. 8. p. 284.* Joh. Maur. Hoffmann. *Physiolog. Sect. XIII. p. 109.* Joh. Gottf. Berger. *Physiol. p. 474.*

§. 29.

Ex tunica vaccarum allantoide fenestras sibi Islandos parare, refert Olaus Borrichius *Act. Hafn. Vol. V. Obs. 45. p. 132.* Sunt ex allantoideis fenestras. scilicet illæ fenestræ, præsertim egentiorum, ex tunicis allantoideis vaccarum confectæ & ita translucidæ, ut vitrum vulgarius provocent. Missæ mihi, inquit Borrichius, ex illa insula id genus fenestræ, de solertia gentis testantes. Subiit perpendere, ex quo fibrarum genere constet subtilissima illa tunica, tandemque occlusum, ex nullo: quod videamus humores aqueos nonnihil irrequiescentes, in quovis vero loco coire superna fa-

cie in membranulam simul, non expectata prius fibrarum distributione. Simile quiddam videre mihi contigit, in portu Massiliensi media æstate. Ibi cum sinus ille maris a fluctibus liberrimus esset, & superficies aquæ quieta, induit tunicam viridem, sed tenuissimam & oppido tamen firmam; dixisses tunicam allantoidream, nisi amplitudo & viror obstitissent. Quoties alicubi tollebatur pellicula hæc, intra triduum aqua simili veste tegebatur.

§. 30.

*membrana
singularis.*

Præter adductas tres membranas foetum humanum, imprimis autem brutorum foetus involventes, peculiarem adhuc aliam membranam in scrofa sylvestri, quatuor porcellis foeta, deprehendit Franciscus Redi; in dictæ enim scrofæ dissectione porcelli hi præter tres illas, plurimis aliis animalibus communes tunicas, amnion videlicet, chorion & allantoidem, quarta quadam subtilissima tunica alba vestiti erant, quæ omnibus partibus corporis pilosi exacte juncta totos ita vestiebat, ut & digiti pedum velut chirothecis & cauda ipsa quasi vagina sua conderentur; liherum tamen per totidem foramina aditum relinquebat ad os, oculos, nares, umbilicum & podicem v. *M.N.C. Dec. II. Art. 9. & 10. Observ. 177. p. 408. seq.*

§. 31.

*Formatio
puellarum.*

Circa foetus formationem paucis adhuc monendum, juxta veterum sententiam puellarum formationem ordinarie tardius fieri, quam filiorum. Cui tamen contradicit Andreas Ottomarus Goëlicke *Specim. med. legal. Sect. I. §. 7. pag. 14.* falsum esse, inquiens, femellas integris decem diebus tardius pueris in utero materno formari; unde etiam sponte quoque concidit: filias tardius pueris publicam in lucem prodire.

CAPUT III.

De

Funiculo umbilicali & uracho.

§. I.

AD foetus nutritionem ejusque in utero conservationem *Funiculi*
etiam pertinere funiculum umbilicalem atque placentam *vasa.*
uterinam, aliquoties haecenus vidimus, quapropter primo ad
dictum progredimur funiculum, circa cujus considerationem,
& quidem ratione vasorum, neoterici a veteribus iterum dis-
sentiunt, dum alii chordæ huic umbilicali duas venas duasque
arterias & urachum, alii unicam arteriam & unam venam, &
urachum; alii duas arterias & pariter geminas venas sine ura-
cho, recentiores vero ut plurimum duas arterias, unicam
venam & urachum attribuunt. vid. Carol. Drelin. *de Vasc. um-*
bilic. pag. 11. Geminam venam umbilicalem in hepate vituli ob-
servavit Fred. Ruysch. *de Valvul. in Vasis lymphat. cap. 4. obs. 7.*
pag. 52. De his vasis umbilicalibus eorumque usu evolvi pos-
sunt plerique haecenus allegati autores aliique e. g. Hier. Fa-
bric. ab Aquapend. *de format. fœt. Part. I. cap. 10. f. 46. & Part. II.*
cap. 2. fol. 80. seq. Regner. de Graaf *de Organ. Mulier. cap. 15.*
Op. p. m. 377. seq. Joh. van Horne *Microcosm. §. 70. p. m. 254.*
Dionis *des Accouchemens Lib. I. cap. 17. pag. 111. seqq.* Christ. Joh.
Lang. *Oper. Lib. I. Physiolog. Th. 39. f. 237. seq. 248.* Drelin. *l.*
a. pag. 19. seq. Thom. Bartholin. *Anatom. Lib. I. cap. 37. p. 310.*
seqq. Franc. Stockhamer. *Microcosmograph. cap. 18. pag. 235.*
seqq. Vopisc. Fortun. Plempe. *Fundam. Medicin. Lib. II. cap. 5.*
fol. 210. Casp. Bauhin. *Theatr. anatom. Lib. I. cap. 11. p. 40. seq.*
Nathan. Highmor. *Corp. human. Disquis. anat. Lib. I. Part. IV.*
cap. 7. fol. 113. Johann. Zeller. *Disp. de Vita hum. ex fune pend.*
sive de Funic. umbil. hum. Tubing. 1692. habit. cap. 1. pag. 3. seq.
Andr. Laurent. *Histor. anat. Lib. VIII. Qu. 17. seq. fol. 307. seq.*

Mich. Albert. *Introd. in univ. Medicin. cap. 2. §. 89. seq. pag. 38.*
 Dominic. de Marchett. *Anat. cap. 8. pag. 81. seq. ubi, se ali-*
quando venam umbilicalem duo principia obtinere, unum
scilicet a vena porta, alterum a vena cava, quod rarissimum sit,
vidisse dicit. Fel. Plater. *Corp. hum. Structur. Tab. 42. fol. m. 163.*
 Philippus Verheyen *Anatom. Tr. II. cap. 31. pag. 220. seq.* Mar-
 guerite du Tertre *de l'Instruct. pour les Sage femmes pag. 50. seqq.*
 Johann. Munnicks *Anatom. §. 33. pag. 80.* Sic Johannes de Mu-
 ralt. *Clav. Medic. Exercit. IX. pag. 418. & pag. 424.* Anatomix
 puellæ recens meminit, cujus vasa umbilicalia sibi invicem in-
 torta fuerant: præsertim id conspiciendum erat in arteriis um-
 bilicalibus, vena prægrandis ductu tortuoso ad hepar tendebat.
 Integer funiculus spithamæ longitudine ab infantis abdomine
 resectus chordæ spirali similis fuit. Inflata vena umbilicali ce-
 lerrime omnia venosa vasa in corpusculo integro distenta sunt,
 pulmones ipsi per venas hausere spiritum: Cor in altum sur-
 gebat, caput, thorax & abdomen elevata sunt. Idem factum
 est inflatis arteriis umbilicalibus, quæ duabus ramificationibus
 ad fundum vesicæ tendebant, per quas tamen vesica nullo mo-
 do inflari poterat. De usu vasorum umbilicalium vid. Joh.
 Gothof. Berger. *Physiolog. pag. 477.* Georg. Fr. Rallius *de Gene-*
rat. Animal. Sect. VI. §. 21. pag. 323. §. 22. pag. 325. seq. Pet. Dio-
 nis *Anatom. demonstr. II. pag. 144. seq.* Chordam umbilicalem
 præter venam & duas arterias, quarum ista habet diametrum
 diametri arteriæ duplam, formari ex corpore spongioso, cujus
 cellulæ sint liquore limpido, sed glutinoso, gelatinæ instar, ple-
 næ, ut non modo vasorum mollities & flexiitas conservetur,
 verum etiam, ne foetus motus sanguinis in iisdem motum
 impediat, sentit Rouhaut, *vid. Act. Erudit. Lipsiens. An. 1719.*
pag. 342. Plura de umbilico alibi videbimus.

§. 2.

Urachus an
 pervius?

Sicuti autem benevolus lector in hætenus allegatorum
 autorum evolutione circa venam & arterias umbilicales earum-
 que

que usum maxime differentes reperiet sententias, ita etiam circa tertium vasorum umbilicalium genus, urachum scilicet, se res habet, dum alii eundem foetui humano æque ac brutis, tanquam certum, pro urinæ in membranam allantoidem excretionem, canalem concedunt, alii contra eundem in foetu humano, quia in eodem non sit pervius, nec in totum perforatus, sed solidus, pro ejusmodi canali non agnoscunt, sed pro ligamento tantummodo habent, uti ex ipsorum verbis patet. Inquit enim Vopiscus Fortunatus Plempius *Fundam. Medic. Lib. II. cap. 5. fol. 210.* relatu dignum est, quod de uracho disceptant dissectionis professores; ita videlicet non solum ea, quæ ratione sola judicari possunt, in disputationem veniunt, sed etiam quæ sensibus queant comprehendi. Vesalius, Columbus, Fallopius, Piccolhominus ajunt, tam in homine, quam in brutis urachum pervium seu cavum inveniri; Varolius, Arantius, Bauhinus, in brutis tantum, non in homine, in quo nulla deprehenditur cavitas, sive tenui stilo tentetur, sive fistula infletur: nec prodit, inquiunt, extra umbilicum, ideoque nec constituit allantoidem. Volunt itaque quidam, per penem mejere foetum humanum in utero, urinamque mittere in amnion: alii omnem urinam in vesica manere usque ad partum: omnes enim infantes nati, antequam lac sugant, vel quidquam liquidi assumant, mejunt. Neque multum urinæ colligitur in foetu, quia non bibit foetus: potus autem præcipua est urinæ materia. Quare nullum alium urachi humani usum statuunt, quam ut vesicam suspendat. Priores nihilominus non omnino causa cadunt; cur enim potius in homine urina tota in vesica maneret, quam in brutis? Sane a Fernelio aliisque observatum est, quosdam etiam adultos urinam suppressam per urachum & umbilicum reddidisse. Respondent, hoc præter naturam fieri; uti & dum vena umbilicalis in hydropicis præter naturam referatur humoremque emittit. Et omnino quidem fit hoc tum præter naturam: sed natura onerata quærit semper

per commodiore facilioreque via se expedire, quantum potest, facile autem promptumque est, per eos ductus humorem mittere, qui non ita pridem naturaliter aperti fuere. Dubius etiam, in hujus quæstionis, an urachus pervius sit nec ne? responsione per se videtur Johannes Zellerus vel ejusdem respondens in *Disp. de Vit. hum. ex fune pendent. sive de Funicul. umbil. hum. cap. 1. pag. 8.* inquiens: Funiculi pars quoque habetur urachus, qui an in homine pervius detur, controversia est, quam non nisi anatomia frequenti foetuum humanorum componi posse arbitror; rationes enim aliæ pro & contra non satisfaciunt e. g. ad argumentum de eadem in homine ac in brutis urinam deponendi necessitate, oggerere quis posset, non tamen eundem asservandi modum & locum simpliciter necessarium esse. Objiciunt & Riolanus & Ruyschius magnitudinem vesicæ, hic in foetu duplo majorem quam adultis, quod negant alii. Ad argumentum de transitu urinæ, ordinaria via obstructa, aliquando in adultis per umbilicum; urinam etiam in dysuria, &c. per oculos & aures exiisse. Quod a tam multis impervius fuerit deprehensus, itidem dubium est, an revera ita sit, vel an incuriæ, vel aliis circumstantiis sit tribuendum. De la Barne Bourdon & alii urachum se perforatum certo reperisse testantur.

§. 3.

affirmatur.

Dari vero in foetu humano urachum sive canalem ex foetus vesica urinam ad allantoidem vehentem, nonnulli defendunt. Inquit enim Andreas Laurentius *Anat. Lib. VIII. cap. 5. quæst. 17. fol. m. 308.* quartum funiculi umbilicalis vas veteres urachum appellarunt, quod eo canali urinam effundat foetus in membranam. Hoc fere omnes anatomici juniores in humano foetu pernegant, & in brutis tantum reperiri contendunt, cum tamen in homine ego semper observaverim. Quam opinionem confirmavit historia puellæ cujusdam, cui cum suppressa per multos dies fuisset urina, tandem per umbilicum

licum eam profudit. Cui aliud exemplum ex Fernelio annexit. Id confirmat etiam Nathanael Highmorus *Anatom. Lib. I. Part. IV. cap. 7. fol. 114. seq.* Urachus, inquit, ex fundo vesicæ ortum habens in homine perinde ac in brutis est pervius. Per hunc urina foetus excernitur, quod exemplis probatur quorundam adultorum, qui in urinæ suppressione eam per umbilicum rediderunt; Præterea cavum esse urachum inde probat, quia per illum vesica inflari possit. Hieronymus Fabricius ab Aquapend. *de format. Fœt. Part. I. cap. 7. Oper. fol. 44.* de uracho ita loquitur: In cornigeris, quibus data est allantoïdes tunica, urachus ita latus est & rectus, ut intestinulum referat. At in homine aliisque utrinque dentatis, allantoïde destitutis, memorata urachi amplitudo ita deperditur, ut cum unicus a fundo vesicæ oriatur, paulo post in minutissimas fibras findatur, quæ una cum vasis umbilicum prætergressæ urinam in chorion tunicam, modo pene visum effugiente, transfundunt; propter quam urachi humani foetus exiguitatem Arantius negare ausus est, in homine urachum reperiri. In hydropicis quandoque aquam per funiculum umbilicalem evacuari, & in quibusdam adultis urachum adhuc cavum atque apertum reperiri, defendit Johannes van Beverwyck *im Schatz der Ungesundheit Part. III. cap. 14. f. m. 356.* De embryone abortivo hydropico, e cujus vesicæ fundo meatus amplus, urachi instar, in cavam venam sub renibus seroso sanguine referatam desinebat, vid. Felic. Plater. *Observ. Lib. I. p. m. 748.*

§. 4.

Urachum in foetu humano recens nato sæpissime, sæpe etiam in adultis pervium esse deprehensum, inquit Johannes Melchior Verdries *Ephemerid. Acad. Nat. Cur. Dec. VI. Obs. 14. pag. 202. seq.* Imo ipse Verdries aliquoties, primo in cadavere juvenis quatuordecim annorum, deinde in recens nati, urachum ad tubuli modum excavatum vidit & manu non dubi-

tante exploravit. Ibidem etiam alia exempla adducit, & quidem ex Anglo quodam nomine Ridley, qui quidem in foetu modo nato, & post pauca momenta mortuo, urachi ex vesica exitum, per stylum & flatum frustra, etiamsi omni diligentia id fecerit, inquisivit, postea tamen abditos & occultos meatus & manifestam urachi cavitatem evidentissime demonstravit. Postquam scilicet diu exitum ex vesica in urachum frustra quæсивisset, vesicam denique aqua fontana (cujus tria cochlearia integra capiebat) repletam fundo deorsum filo suspendit, quam totam spatio tridui per urachum in vas suppositum lente & guttatim transiisse reperit, hinc de perforatione urachi factus certior, eam setarum & graciliorum specillorum immisione ulterius inquirendo prosequabatur. Cum autem nullo modo eam detegere valuisset, demum, inversa prius vesica, & intruso subtus digito, in rugosa ejus tunica versus fundum, eo loco, ubi de ea procedit urachus, papillam quandam oculis detexit, cujus apicem forcibus cum abscidisset, statim oculis incurrit perforatio. Huic intrusum specillum facile in urachum transiit & postea, adaptato tubulo, eum cavitate penæ anserinæ & amplius donatum deprehendit. Unde apparet, quid obstiterit, quo minus alii viri celeberrimi aditum ex vesica in urachum invenire potuerint. Pervium atque cavitate sua præditum urachum aliquoties etiam vidit anatomicus Parisiensis, Littre, primo in puero duodecenni, deinde in juvene octodecim annorum. vid. Act. Erudit. Lips. An. 1706. Jun. pag. 265. & An. 1717. Jan. pag. 28. Novit quoque virum triginta annorum, qui semper urinam per umbilicum reddidit.

§. 5.

Secundum Eman. Koenig *Regn. animal. Sect. I. Art. 17. p. 81.* urachus a vesica foetus prodiens in allantoidem tunicam terminatur, & urinam, quæ in foetu per penem non emingitur, huic instillat. Et pag. 82. seq. ait: Allantois urinam per urachum

chum in homine æque ac brutis pervium excipit. Item *Art. 22. pag. 132.* inquit: Pervius est urachus in homine, sed non ita aperte ut in brutis, quia urinæ non parva copia in vesica retinetur. Johanni Munnicks *Anatom. §. 33. pag. 80.* quartum umbilicale vas est urachus; vasculum tenue, membranofum, exili quidem, sed tamen manifesto meatu pervium, quod a fundo vesicæ urinariæ assurgens umbilicum pertransit, atque in urinariam membranam protenditur, in quam redundans in vesica ferum deponit. Exemplum de quodam viro trigesimum annum agente, cui recens in lucem edito male vinctus umbilicus nunquam coaluit, dein autem semper urina ex eo exstillavit, e vesica per urachum in umbilicum refluens, ex Fernelio recenset Henricus Meibomius *Disp. de Suppression. urin. Helmst. 1676. habit. §. 27.* Et Güntherus Christophorus Schelhammerus *de Natur. Part. alt. cap. 7. §. 16. pag. 312.* ex Cabrollo puelle nubilis meminit, quæ urinam ex umbilico per urachum reddebat, quam ille, hymene, qui concham penitus claudebat, pertuso, sanavit, urina deinceps per solitum foramen effluente. Juxta Christ. Frid. Rallium *de Generat. Animal. Sect. VI. §. 20. pag. 319.* per urachum ex vesica lotium in membranam urinariam transmittitur. Quanquam enim suspensorii solum ligamenti vicem eundem obtinere quidam arbitrantur, & ex hoc capite omnem huic canali cavitatem denegant, ipsa tamen autopsia in diversis animalibus eos redarguit. Et quamvis in placentiferis quibusdam ipsoque imprimis homine, meatus is non adeo evidens sit, ratio tamen eundem & hic evincere videtur, cum non minor in his, quam in cæteris, urinam alicubi deponendi necessitas inveniatur. Cum Isbrandus de Diemberoec abortivi foetus, circiter septem mensium & adhuc ulterius, umbilicum accuratius examinaret, animadvertit venam & duas arterias umbilicales, inter se non contortas, sed in intestinulo contineri copiosam quandam crassamque albicantem gelatinam, modice concretam, & dicta vasa quasi in triangulo

posita, recta per illam transire, & a gelatina ista quasi fulciri; nulla alia conspicua vasa in intestinulo invenit. Sed cum funiculum transversim conscinderet, observavit in istius trianguli medio punctulum seu guttulam serosi liquoris ebullulare, & funiculo a foetu extrorsum versus paulo durius presso, feri sex septemve guttulas subsequi. Has ex uracho invisibiliter albicantem gelatinam una cum aliis vasis transeunte, ebullulasse sibi persuasit Diemerbroec v. *ejusdem Anatom. Lib. I. cap. 32. fol. m. 221.* Secundum Ambros. Paræi *Chir. Lib. XXIII. cap. 12. fol. 505.* infans materna alvo conclusus, urinam, cum primum partium integram conformationem adeptus est, reddere incipit per umbilici ductum seu urachum. At instante partus tempore occluditur urachus, tumque masculus per urethram, femella vero per vesicæ cervicem urinam deponit. Inter umbilici vasa a Regnero de Graaf *de Mul. org. cap. 15. pag. 378.* urachus computatur, utpote qui in omnibus viviparis reperitur: a vesica urinaria originem sumens angusto ductu per umbilicum ad allantoidem seu urinariam membranam protenditur &c. Juxta Sebast. Christian. a Zeidlem *Somatotom. anthrop. cap. 7. fol. 30.* urachus est tubulus, per quem foetus in utero matris urinam dimittit, non quidem in matricem, sed refluo sanguine commistam in corpus maternum mandat.

§. 6.

negatur.

Hac tamen autoritate non obstante alii autores urachum vel plane non dari in foetu humano, vel non esse perforatum, sed instar ligamenti solidum statuunt; scribit enim Dominicus de Marchettis *Anatom. cap. 8. p. m. 82. seq.* urachus quidem ab anatomicis canalis dicitur, per quem urina excernitur a foetu, dum in utero matris est: attamen canalem istum, sive perforationem, nunquam invenire potuimus, sed veluti ligamentum membranosum observavimus. Etiam si tueantur, quod, postquam foetus in lucem editus est, foramen urachi

eva-

evanescat & in ligamentum evadat; cur, si oblitteratur urachus, una cum eo vena & arteria umbilicalis non oblitterantur, nam, edito foetu in lucem, usum suum amittunt & istæ venæ & arteriæ foramen per aliquot dies habent. Igitur & ipsum urachus habere deberet, & si non habet, ligamentum potius vesicæ appellandus est. Sunt itaque tria vasa & unum ligamentum in abdomine foetus: extra vero abdomen, dum in utero est, tria tantum vasa, sine ligamento, contorta, implicata, & veluti intorqueata. Juxta Mich. Alberti *Introduct. in univers. medicin. cap. 2. p. 38. §. 92.* concurrunt ad funiculum umbilicalem præter venam & duas arterias umbilicales una urachus, pars semi-tendinosa, non cava, neque transmittendæ urinæ dicata, sed pro fulcimento & erectorio vesicæ urinariæ inserviens. Inquit etiam Guilielm. Harvæus: prope partum vesica urina plena & distenta est. Profecto transitum illum (quem urachum anatomici appellant) urinam, ut putant, e vesica per umbilicum educentem, nunquam invenire potui; sæpe vero observavi, vesicam manu compressam urinam foras per penem, non autem per urachum profunderere. vid. Just. Schrad. *Obs. & Histor. Harv. p. 90.* Secundum Joh. van Horne *Microcosm. §. 70. p. m. 254.* vasa umbilicalia sunt tria, duæ arteriæ & una vena; his accedit urachus, seu exilis funiculus, a fundo vesicæ ortus eumque suspendens: neutiquam pervius & vix ultra abdomen progrediens. Vel iisdem verbis: Urachus seu exilis funiculus a fundo vesicæ ortus, illumque suspensum tenens, impervius est & vix ultra abdomen progreditur, juxta Greg. Theod. Barthold. *oper. Part. I. p. 55.* Secundum Gerard. Blas. *Observat. anatom. p. 5.* in abortu quatuor mensium minime erat pervius, sive flatu egeriens, sive stylo; uterque enim circa locum umbilicalem sistebatur, imo ne hunc quidem in alio subjecto intotum attingebat, adeo ut etiam vesicæ fundum parum potius protuberare, quam ad umbilicum ductus forma adscendere diceret.

§. 7.

Auctores.

In puella nuperrime nata & Hafniæ in templo B. Virginis exposita, posteaque in theatro anatomico publice dissecta, urachus a Thoma Bartholino reperiebatur impervius, qui stilum nec a superis, nec inferis admittebat, vid. Th. Bartholin. *Hist. anat. Cent. I. Hist. 14. p. m. 23. seq.* Johannes Rudolphus Salzmännus *Observ. anatom. p. m. 11. seq.* inquit, se in infante septem septimanarum urachum videre volentem, ne hunc quidem pervium invenisse, imo ne vestigium quidem in ipsa vesica apparuisse; Et *p. 30. seq.* ait, se in nosodochio aperuisse puel- lum, qui mox a partu a matre interfectus & in torrentem proje- ctus erat, in quo primo urachum quæsit, sed omnino clau- sum, nec ullo modo pervium reperit. Ad quæstionem, an foetus humanus urachum habeat? ita respondet Theodorus Craan *Oeconom. animal. p. 291.* in foetu humano tria sunt tan- tum vasa umbilicalia, duæ scilicet arteriæ & una vena. Plurimi auctores addunt quartum meatum, urachum dictum, per quem foetus urinam ex vesica urinaria effundat in tunicam allantoi- dem: sed in hoc maxime errant; nullus enim in foetu humano reperitur urachus &c. Urachum nominat Gvilhelmus Fabri- cius Hildanus *Litbotom. Vesic. cap. 5. p. m. 55. & Oper. fol. 715.* li- gamentum, quod a fundo vesicæ sursum ad umbilicum, quo illi firmiter inseritur & annectitur, ascendit, vesicam autem suspendit, eamque impedit, quo minus urina repleta deorsum ac supra musculum colli vesicæ decumbat, unde quidem uri- nam retinere non posset. Urachum in homine pervium esse negat etiam Thomas Bartholinus *Anat. Lib. I. cap. 37. p. 320.* Hoc equidem in adultis, at in nuper natis aut abortivis foetibus non semper verum esse dicit Jobus à Meekren *Observ. med. chir. post- hum. cap. 7. pag. 368.* Imo Philippus a Verheyen *Anatom. Tr. II. cap. 31. p. m. 223.* valde dubitat, an in homine detur aliquod vas umbilicale, cui nomen istud (urachus, vas urinarium sonat) jure merito tribuatur: protenditur certo in foetu vaccino, & qui-

quibusdam aliis, a fundo vesicæ urinariæ medium inter arterias umbilicales vas quoddam membranaceum, quod, perforato umbilico, extra foetum ulterius porrectum in membranam allantoidem, in illis manifestam, desinit. Hoc vas facillime prodit flatus vesicæ immissus, quippe qui illico ad allantoidem transire observatur. Quinimo cavitas urachi in brutis illis animantibus non solius liquoris, sed etiam styli insignis crassitie capax est: in homine vero datur quidem etiam aliquod vinculum membranaceum, nomine urachi vulgariter notum, quo mediante vesicæ fundum ab umbilico suspenditur; sed illud unquam pervium esse repertum legi vel audivi nunquam. Ego quoque semper infelici successu injeci liquorem in vesicam illorum, quos vel in ipso partu, vel ante aut paulo post partum extinctos obtinere potui. Nec tamen idcirco absolute concludere volo, urachum sic dictum in foetu humano nullatenus esse pervium, cum non ignorem, multa in vivis esse patentia, quæ talia in cadaveribus per se demonstrare non possumus &c. Idem sentit etiam Laurentius Heisterus *Comp. anatom.* §. 243. p. 89. Urachus, inquit, in foetu humano totus pervius non est, aut tamen rarissime; sed plerumque instar ligamenti solidus reperitur: hinc canalis munere in hoc tunc haud fungi videtur. Inquit etiam Adamus Brendelius *Observat. anatom.* Dec. III. *Observ. 1. p. 8. seq.* uti foetus, quamdiu in utero materno conclusus tenetur, alvum non levat atque exonerat, ita nec urinam reddit, sed eandem per totum gestationis tempus in vesica retinet; ex quo satis illorum opinio, qui foetui humano urachum & allantoidem, quæ tantum brutis propria esse solet, attribuunt, & se vidisse affirmant, confutari potest.

§. 8.

Ita etiam sentit Cosmopolita *Histor. natural.* p. 164. *seq.* Alii autem
 Quod puer urinam in vesica ad partum usque detineat, neque^{res.}
 eam vel per urachum vel per urethram dejiciat, tam sensu,
 quam

quam ratione convincitur ; urachus enim tam in homine, quam in brutis solidus est ac impervius : saltem ego neque in foetibus humanis, neque in cuniculis, canibus aut leporibus eum perforatum inveni, sed semper solidum imperviumque, vicemque ligamenti suspensorii sustinentem. Sed quæret forte aliquis, an igitur foetus in utero nulla producat excrementa? Certe quam maxime ; sed illa, quæcunque generantur, tamdiu retinentur in partibus recipiendis excrementis dicatis, quousque foetus editus in lucem eadem per alvum vesicamque deponat. Secundum Freder. Ruysch. *Obs. anat. chir.* 8. pag. 14. notum est, solos quadrupedes uracho pervio gaudere. De foetus urina ita scribit Dionis *des Accouchem. Lib. I. p. 106.* Si l'enfant urinoit, pendant le long-temps qu'il sejourne dans la matrice, il faudroit qu'il s'amassa plus du seau d'urine ; mais comme le sang qui y est apporté pour sa nourriture, est épuré de tous excremens tant grossiers que sereux, il ne sort rien ni par l'anus, ni par l'urètre ; ainsi cette sérosité ne peut pas être de l'urine. Ita sentit etiam Cornel. Stalp. van der Wiel *Observ. rar. Cent. II. Obs. 32. p. 343. seq.*

§. 9.

etidem alii.

Quod ad urachum attinet, inquit Petrus Dionis *Anatom. Demonstr. II. p. 145.* creditus est meatus urinæ foetus in membranas effundendæ destinatus, sed cum illum nunquam deprehenderim cavum, hunc ejus esse usum, minime reor. Præter hanc experientiam, ratio exigit, ut foetus in matris ventre non mingat, quandoquidem chylus cum sanguine, ad ipsius nutritionem in ipsum delatus, ab omnibus suis excrementis depuratur, antequam eo deveniat. Verus itaque usus, qui uracho tribui debet, hic est, nimirum vesicæ fundum suspendere ac impedire, ne hic in ejus collum incidat, ut sic ea majoris urinæ copiae fiat capax. Et Christianus Johannes Langius iis in locis, ubi de funiculo umbilicali agit, nullam plane urachi, sed tantum duarum

rum arteriarum uniusque venæ mentionem facit. v. ejusd. *Physiolog. Thes. 39. Part. I. fol. m. 237. & Part. III. Disp. 41. §. 7. f. 543.* Varias de uracho sententias collegit & perstringit Carolus Drelincurtius *de Fœt. hum. umbilic. & de urach. p. 26. seqq.* Joanni Riolano *Anthropograph. Lib. VI. cap. 5. fol. m. 378.* Urachus unicu-
sus est suspendendæ vesicæ dicatus, e cujus fundo enascitur, exilis est, & vix dimidiam cujusque arteriæ crassitiem æquat, postquam duorum transversorum digitorum longitudine, abdomine egressus est, obliteratur in medio umbilici, vel potius in arteria alterutra, ex quo patet, umbilicum ex uracho ne-
quam conflari. In infante nullo modo erat cavus vel in vesicam pervius, quippe nec inflata vesica elevatus ipse, neque flatus per illum in vesicam pelli poterat, qua ratione ergo infans per hunc urinam deponere, aut per umbilicum mingere queat, non vidimus, sed potius illud ligamentum pro suspensorio vesicæ habemus. Inquit Carolus Raygerus *M. N. C. Dec. I. An. 6. & 7. Obs. 202. p. 297.*

§. 10.

Præter hæc tria vasorum genera, venam & arterias umbilicales & urachum, nonnulli adhuc alios in fune umbilicali ductus reperiri statuunt, v.g. ductus certos succiferos, quorum paulo ante mentionem fecimus, ope microscopii detectos delineat Godofridus Bidloo *Anatom. hum. corp. Tab. LIX.* De his parvis ductibus dubitare equidem videtur Philippus Verheyen *Anatom. Tr. II. cap. 31. p. 223.* ipsorum tamen, si revera existant, hunc usum esse dicit, ut materiam nutritivam a matre versus foetum, aut saltem in amnii capacitatem advehant. Alii chordæ umbilicali vasa lymphatica tribuunt; si quidem Johannes Zellerus *l. c.* inquit: Vasa lymphatica an etiam funiculum umbilicalem committentur, nemo hactenus determinavit, non adeo improbabile autem est, talia secundinis inexistere; cum Nuckius ubique corporis, etiam in digitis &c. copiosissima, & alium circa glandulam pinealem vas aliquod lymphaticum conspexisse referat.

an in funiculo vasa succifera?

an lymphatica?

an lactea?

an nervi?

Et Michael Alberti *l. a. p. 39. §. 93.* quosdam sub anatomico scrutinio vas lymphaticum per funiculum umbilicalem discurrens, præcipue in animalibus brutis, observasse refert. Vasis umbilicalibus necessario addenda esse vasa, per quæ lacteus liquor ab uteri cavernulis in amnii capacitatem deferatur, statuit Isbrandus de Diemberbroec *Anat. Lib. I. cap. 32. fol. 217.* An in funiculo umbilicali nervi reperiantur? negat Dominicus de Marchettis *Anatom. cap. 8. p. 81.* inquiens: Umbilicus a membrana constituitur estque absque nervis, ut sensu omnino careat. Nervos tamen umbilicales defendit Philippus Verheyen *l. a. p. 222. seq.* de nervis, inquiens, umbilicalibus omnes silent anatomici: eos tamen existere suspicor propter sequentia: imprimis vidi a lateribus venæ umbilicalis corpora quædam albicantia ac duriora per totum funiculum ad instar fili excurrentia, quæ cum nulla alia parte tantam videntur habere affinitatem, ac cum nervis, quæque circa ingressum in placentam, prout in pluribus partibus, nervi sensim occultantur & evanescunt: deinde sicuti in aliis partibus nervi apparent necessarii, ut spiritus, qui per illos adducuntur, sanguinem urgeant per angustos meatus, & potissimum in glandulis majoribus ac conglomeratis propter materiam ibidem sequestrandam &c. De vasis omphalomesentericis vid. *Histor. Academ. Reg. Scientiar. Paris. anno 1700. p. 419.*

§. II.

Nodi in funiculo umbilicali: quid indicent?

Reperiuntur etiam in funiculo umbilicali interdum nodi variæ magnitudinis & distantiae varique coloris, de quibus eorumque usu hæctenus allegati & alii evolvantur autores. Ex horum autem nodorum numero atque colore obstetrices de liberorum ex eadem puerpera adhuc procreandorum multitudine atque sexu varia prædicunt; quem errorem etiam medici olim foverunt. Vid. Caspar a Reies *Quæst. 52. p. m. 661. sq.* Roderic. a Castro *de Natur. Mulier. Lib. I. cap. 10. pag. 32.* Petr. Bayr. *Veni mecum Libr. XV. cap. 8. pag. 441.* & Hieron. Mont. *Anascerv. Morb.*

Morb. lib. IV. cap. 35. p. m. 509. fabulis tamen anilibus annumeranda. Hinc dicit Vopiscus Fortunatus Plempius *Fundam. Medicin. Lib. II. cap. 5. fol. 210.* Circa vasa umbilicalia delirant mulierculæ; dicunt enim auguranturque, feminas illas multos adhuc parituras, si umbilicus infantis, quem primo enixæ sunt, multos nodos ostenderit; ac longo intervallo sejunctos per longa intervalla partus præfagire: addentes insuper etiam, sterilem fore dehinc mulierem, si foetum peperit umbilico connexum sine nodis. Sunt aniles fabulæ hæ. Nam nodi isti nihil sunt aliud, quam vasorum umbilicalium contortiones & circumvolutiones, nihil tale portendentes: quod vel inde patet, quia a mulieribus ætate provectioribus foetus ultimo editi umbilicos habent sæpe magis nodosos, quam ulli priores ante exclusi. Thomas Bartholinus *Anatom. Lib. I. cap. 37. p. 311.* de his nodis inquit: Ex nodorum istorum numero conjiciunt obstetrices liberorum procreandorum multitudinem, & si nodus, qui primo sequitur, albus & angustior, femellam, si ruber, rotundior & tumidior, marem secuturum infantem præfagiunt. Ex certa nodorum distantia futuros quoque conceptus brevi vel longo intervallo divinant, & gemellos, si alter incumbat vel adstet alteri. Quæ falsa sæpe invenimus, quanquam casus subinde credularum feminarum spem confirmavit. Sic Carolus Drelincurtius *Tr. de hum. foet. umbil. p. 61.* inquit: Lamiarum vaticinia e nodorum intercapedine puerperiorum intervalla prædicunt: e ruffis autem notis mares, e candidis vero feminas præsignant: At umbilicum e diverso enodem obtendunt, ceu partionis deinceps nullius prænuncium fidelem. Verum enimvero, si sagarum auguria numero rerum eximantur, quanta quæso veneratione Apollinis ipsius oracula sumus prosequuturi: maxima certe, si præstigiis paganis effemus irretiti. Sed quæ lux nobis ab Evangelio refulsit, ludibriosum mihi, & oraculis cassum detexit Apollinem. Et secundum verba Petri Dionis *des Operations de Chirurgie Demonstr. II. p. m. 64.* Il y a

des femmes, qui assurent, qu'une femme aura encore autant d'enfans, qu'il se rencontre de nœuds le long de ce cordon; & elles ajoutent, que de ces nœuds ceux qui sont rouges, marquent les garçons, & les blancs les filles: mais comme ces nœuds ne sont faits, que par la dilatation des vaisseaux, qui sont plus pleins de sang en un endroit, qu'en un autre, c'est un abus de croire, qu'ils marquent le nombre des enfans, qu'une femme aura, puisque l'on en voit autant au cordon du dernier enfant d'une femme, qui accouchera a quarante cinq ans, qu'au cordon du premier enfant d'une autre qui sera accouchée à dixhuit au vingt ans. Mais vous ne devez voir aucun égard à ces preven-tions, qui ne peuvent passer, que pour des contes de bonnes-femmes.

§. 12.

Prenosis.

De hoc liberorum ex secundinis præfagiendo numero Historiis suis Medico-Phyficis *Cent. III. Hist. 15. p. 300.* sequentia inferuit Ehrenfridus Hagendornius: Stultorum præfagia stulta. Ea curiositas tum maritos, tum maritas quasdam incesit, ut liberorum procreandorum avidi scire desiderent, quis sit eorum numerus futurus. Ad quod negotium mox promptas & officiosas se sistunt nonnullæ obstetrices, quæ recitatis in rem historiis quibusdam a se observatis, ne de fide dubitetur, a partu secundinas puerperæ, vel umbilicum primiparæ, marito ostendunt, dictitantes, ejusdem domum mensamque tot in posterum augeri liberis, quot nodos in hisce videat. Hinc dictis earundem, tanquam ex tripode natis, creduli quidam fidem dant facilem, licet sæpe vano effectum. Id quod ipse aliquando parituræ adstans audiavi oculisque usurpavi. Præfagia autem hæc non esse noviter inventa, sed antiquitus quoque nota, facile patebit ex Bald. Ronssei *Tr. de hum. Vit. primord. c. 9. p. 1099.* quo loco ex Avicenna plures præfagiorum istorum modos recenset, denique vero concludens, ratione minus hæc esse fundata. Juxta Job. a Meekren. *Observ. Med. Chir. cap. 47. p. 201.*

Nodi,

Nodi, quos funiculo umbilicali notamus, ex quorum numero foetuum edendorum numerum puerperis prædicere audent imperitæ obstetrices, sunt nihil aliud, quam membranæ carnosæ, quæ sanguinis modum retardare valent. Sic quando nodus vel ruga in umbilico foetus erumpentis adest, debet, secundum superstitiosas obstetrices, significare, alterum in utero foetum restibilem esse; item numerus nodorum in vasis umbilicalibus debet præfagire prolis futuræ numerum, econtra, umbilicus enodis si apparet, nullius deinceps partionis prænuncium fidelem asserunt, juxta Paul. Ammann. *Irenic. p. 102.* Et Petrus Rommelius *M. N. C. Dec. II. An. 7. Obs. 209. pag. 392. seq.* prolixè de hac fabula agit: Vix, inquit, dici potest, quantæ nugæ quotque fabulæ superstitiosæ atque anilia deliramenta, ab obstetricibus aliisque credulis mulieribus de umbilico seu funiculo umbilicali foetuum recens in lucem editorum, alantur, aliisque etiam, ut firmiter credant, persuadere conentur. Et utinam solum obstetrices obstetricantesque aliæ ex fece plebeja oriundæ mulierculæ ad superstitiones & fabulosas narrationes præ aliis valde proclives & aptæ natæ, hæc talia crederent, & non etiam alias illustriores, & quibus de meliori luto finxit præcordia Titan, imo etiam grandi-simulque vaniloquos quosdam, sibi ipsis (si diis placet) de magna scientia & eruditione medica præ aliis gratulantes, revera tamen imaginarios & imperitos medicos dicam, an Thrasones medicastro, hæc superstitionis lues seu contagium inquinavisset. Credunt enim & procaciter satis aliis persuadere allaborant, ex hoc funiculo, ejusque ut vocantur nodis sive varicibus, certissima futuræ fœcunditatis aut sterilitatis haberi posse signa, item de numero & multitudine procreandorum liberorum, de prolium subsecutarum sexu, quem ex colore rubro vel albo præfagiri posse contendunt, item, an brevi vel longo intervallo sit sequuturum novum puerperium; an unicum saltem foetum, an vero gemellos, proxime sequente conceptione, sit gestatura

gravida, quod ex varicum majore vel minore ab invicem distantia vel vicinitate divinare, vel etiam ex nodorum absentia de omnimoda sterilitate hariolari, insuperque de umbilici rescissi & exsiccati citiore vel tardiore, spontaneo tamen casu, vitæ longioris vel brevioris futuræ, certum augurium capere satagunt, cum tamen hæc omnia nullum solidum habeant fundamentum; licet interdum casu potius ita, æque ac cum aliis superstitionibus fieri amat, contigisse concedendum sit. vide etiam Riolan. *Anthropogr. Lib. VI. cap. 5. f. m. 379.*

§. 13.

*de ligatura
funiculi.*

Huc pertinent etiam aliæ ejusdem farinae obstetricum & medicastrorum a funiculi umbilicalis ligatura atque resectione desumptæ superstitiosæ opiniones, de partium genitalium in maribus, ratione longitudinis vel brevitatis differentia; vel etiam de feminarum angustia vel amplitudine. Dicunt enim secundum Vop. Fort. Plem. *l. a. cap. 9. f. 137.* mulierculæ, ad penis longitudinem multum facere, si vasa umbilicalia ab obstetrice statim edito puello longe ab umbilico rescantur. In feminis vero facere ad angustiam naturæ muliebris, si rescantur prope umbilicum. Unde hoc faciunt pleræque obstetrices, non ignaræ, utrumque in utroque sexu esse optandum. Verum nihil ea sua opera præstant: nam sive umbilicus remote sive propinque abscindatur, equidem semper septimo die putrescit, & ad abdomen proxime decedit. Inquit etiam Regnerus de Graaf *de Viror. Organ. Op. p. m. 98.* ineptum est illud obstetricum figmentum, futurum penem majorem, si vasa umbilicalia non proxime ad umbilicum ligentur, abscindanturque in recens natis, ob urachum, qui inter vasa umbilicalia continetur & vesicæ fundo annectitur, unde putant retro penem cum vesica trahi. Et juxta Joh. Helfric. Juncken. *Medic. præf. Secul. accommod. p. m. 765.* non minima videtur cautela, qua cavemus, ne umbilici ligatura illegitimo instituatur modo, cum

pro

pro longitudine sua, vel brevitate, quam ex ligatura acquirit, variant partes genitales infantis. Pueris namque, quibus vel brevior vel longior relinquitur umbilici particula, vel brevior vel longior inde fit virga, puellis vero hac ratione uterus vel altius vel humilior locatur. Quemadmodum enim viris quibusdam genitale longius est, quibusdam brevius, sic diversis mulieribus canalis ille ad os uteri usque longior aut brevior fit, non ex hac solum causa, sed ex accidenti etiam, prout nimirum in hoc aut illo partu per anhelitum, ut fieri solet & debet, plus minusve uterum illa retraxit. Scribit etiam Paulus Ammannus *Irenic. pag. 103.* garriunt obstetrices, umbilici resectione curta, vel alta, uterum in puellis vel ad conceptionem ineptum fieri, vel immoderato coeundi desiderio percieri, aut umbilici resectione laxa, linguam maribus esse volubiliorem & penem longiorem fieri, feminarum vero linguas effrenatas atque præcipientes, ex sectione curta frenari atque compesci, hinc de natorum umbilicis sollicitæ, quando filius natus obstetricantibus matronæ acclamant: qu'on luy fasse une bonne mesure; filia vero si provenerit in aures vociferatur: qu'il soit lié court. Et secundum Petr. Dionis *des Operations de Chirurg. Demonstr. II. pag. 64.* quelques femmes veulent, qu'on fasse la ligature tout proche du ventre de l'enfant, quand c'est une fille, & plus loin, quand c'est un garçon; parcequ'elles s'imaginent, que les parties de la generation ayant du rapport avec ce cordon feront dans la suite proportionnées à la mesure, qu'on luy donne alors.

§. 14.

Quoad longitudinem funiculi umbilicalis sane mirandum, quod cum in foetu unius mensis & ultra vix digito sit longior, indies tamen ita producat, ut circa partum juxta Joh. Riolan. *Anthropogr. Lib. VI. cap. 5. fol. 379.* ulnæ dimidiæ Parisiensis vel secundum Plempinum, trium spithamarum, vel juxta

*Funiculi
longitudo.*

juxta Laurent. Heister. *Compend. anat. pag. 90.* quatuor spithamarum longitudinem plus minus adæquet: cujus longitudinis usum Riolanus hunc statuit, 1) ut sanguis & spiritus per longiorem ductum delati exquisitius elaborentur, 2) ut foetus in omnem partem secure se movere & contorquere possit; 3) ut in partu secundæ & foetus alternatim exeant, quæ sine magno foetus & matris incommodo simul egredi non possunt; 4) ut foetus in partu laborioso ac difficili, in matricis vestibulo detentus per umbilicales arterias vivat, quæ si breves extitissent, ante foetus egressum effringi potuissent. 5) Confert etiam hæc longitudo ad secundarum educationem. Heisteri rationes pariter hæ sunt; 1) ut foetus libere sine avulsione placentæ ab utero, se movere possit; 2) ut foetu excluso, etiamsi vasa hæc non mox sint ligata, tam facile lethalis hæmorrhagia non oria-
 tur; 3) ut hujus ope placenta post partum ex utero commode educi queat. Secundum Dionis *Tr. des Accouchem. Lib. I. cap. 12. pag. 97.* Quelques anciens croyoient, que la longueur de ce cordon contribuoit a perfectionner le sang, qui y passe, mais ils n'en ont pas trouvé les veritables usages, qui sont deux, l'un pour laisser la liberté à l'enfant de se remuer, & de se tourner dans le ventre de la mere; & l'autre pour laisser sortir l'enfant le premier dans le tems de l'accouchement, & ensuite le placenta, ce qui n'auroit pas pû se faire, s'ils eussent été attachez l'un proche de l'autre, parce qu'ils auroient été obligé de sortir ensemble. Ne vero umbilicus incerto vagoque ductu fluctuaret, natura, sentiente Riolano, illum a sinistro tempore ad dextrum per mediam frontem circumduxit, inde per occiput oblique reflectitur, usque ad sinistram cervicis & juguli partem dorsumque supra pectus progreditur, donec in medium ventrem inferatur. Hac revolutione umbilicus caput firmat & continet, ne ante perfectam maturitatem suo pondere deorsum decumbat. Quod si foetus, dum exitum parat, umbilicum per superiorem capitis partem revolutum excu-
 tere

tere nequeat, sed ad jugulum descendat, collo obvoluto, ac si laqueum gestaret, egreditur quod mulierculæ mali esse ominis vaticinantur.

§. 15.

Quandoque etiam foetus cum funiculo longissimo circa ^{circa col-} collum aliquoties circumducto nascuntur, relictæ in utero secundina, uti annotavit Franciscus Mauricæus *Obs. 401. pag. 235.* his verbis : Le 2. Aoust 1685. je delivray de l'arrierefaix une femme, qui venoit d'accoucher naturellement toute seule d'un gros garçon, dont le cordon de l'ombilic estoit si extraordinairement long qu'il en avoit le col embarrassé de deux ou trois tours ; non obstant quoy ce cordon estoit resté encore assez long, pour avoir donner la liberté à l'enfant d'estre poussé au dehors par les seules douleurs dela mere, aussi facilement, que s'il n'eust pas esté ainsi bridé de ce cordon, que je trouvay en le mesurant avoir la longueur d'une aune & un tiers de nostre mesure de Paris. Et *Obs. 506. pag. 296.* agit de l'accouchement laborieux d'une femme, dont l'enfant avoit le col embarrassé de deux tours du cordon de son nombril. Minime tamen semper in foetu talismodi observatur chordæ umbilicalis revolutio, sed modo circum brachia & pedes, modo circum alias partes circumvoluta, vel etiam pedes & caput constringens, modo etiam semel vel bis collo obvoluta deprehenditur, sicque non tantum partum difficilem, sed etiam periculosum causatur, & quidem non tam, quia juxta nœnias mulierum foetus ob talem funis umbilicalis circa cervicem revolutionem tempore laqueum non effugere possit, quam quia ob eandem statim in partu, nisi obstetrix constrictionem impediat, foetus facillime in exitu strangulari queat. Tale exemplum, præter quotidianam experientiam, refert Ehrenfridus Hagendornius *Histor. med. phys. Cent. III. Hist. 5. pag. 287.* de viri cujusdam Gorlicensis nondum triginta annos nata uxore,

quæ quatuor vicibus, continuo ordine sobolem in utero defunctam difficillimo tandem nisu peperit. Editio foetu aut vasa umbilicalia collo vel cruribus implicata videbantur, aut foetus undique maculis lividis pictus cernebatur, sine dubio ob moram in uteri labyrintho diutinam suffocatus. Ibidem etiam futoris cujusdam uxorem quatuor foetus in utero defunctos & vasis umbilicalibus suffocatos peperisse meminit. Circa hanc funiculi circa collum circumvolutionem notandum, quod ex relatione obstetricis cujusdam recenset Johannes Nicolaus Pechlinus *Observ. physic. med. Lib. I. Obs. 33. pag. 80.* scilicet funiculum umbilicalem, non in partu primum collo aut aliis partibus circumvolvi, sed jam inde a primis foetus rudimentis flexum illum figuratum esse, monstrantibus id ad oculum abortivis trium quatuorve mensium foetibus.

§. 16.

*Funiculus
in nodum
contortus.*

Interdum etiam, si funiculus est nimis longus, foetus in amni aquis se invertens vel contorquens nodum in funiculo formare potest, a quo si diu ante partum nimis constringatur, secundum quorundam sententiam, ob alimenti, per dictum funiculum advehendi, defectum, atrophiam ipsamque mortem incurrit. Unde scribit Johannes Riolanus *Anthropograph. Lib. VI. cap. 5. fol. m. 379.* interdum in funiculi umbilicalis laxitate foetus ita se invertit & contorquet, ut nodus in medio contrahatur, qui in foetu atrophiae & mortis causa esse solet propter com meatum alimenti interceptum, quanquam etiam in vivis foetibus tales nodi observentur, juxta Francisci Mauriceau *dans les Observ. sur la Grossesse Obs. 133. pag. 76.* Le 2. April 1675. j'ay accouché une femme d'une fille vivante, qui vint naturellement, dont je trouvay le cordon de l'ombilic noué d'un véritable nœud, qui s'estoit ainsi fait dans le ventre dela mere, par la grande longueur de ce cordon, dont il s'estoit fait un cercle, dans lequel il falloit que tout le corps de l'enfant eust passé,

passé, lors qu'il s'estoit tourné. Ce nœud étoit extrêmement serré ; mais cela ne s'estoit fait seulement, que dans la sortie de l'enfant ; car s'il eust esté long temps serré dela sorte dans le ventre dela mere, l'enfant auroit certainement péri ; a cause que le mouvement du sang, qui luy estoit necessaire, auroit esté entierement intercepté dans ce cordon. J'ay encore accouché depuis ce temps-la sept autres femmes, dont les enfans, qui estoient tous vivans, avoient pareillement le cordon noué d'un semblable nœud, qui s'estoit fait de la mesme maniere, par l'extraordinaire longueur de leur cordon : de ces sept derniers enfans, cinq estoient des garçons, & les deux autres estoient des filles, comme cette premiere, dont j'ay parlé. Idem autor *Obs. 567. pag. 333.* aliud ejusmodi exemplum refert : Le 18. Decembre 1689. j'ay accouché une femme d'un tres-gros enfant masle, qui vint naturellement, au quel je trouvay le cordon de l'ombilic extraordinairement long, & noué d'un veritable nœud au milieu de sa longueur : ce qui ne s'estoit pû faire, que parceque ce cordon, qui estoit d'une longueur excessive, avoit fait un cercle en flotant au milieu des eaux de l'enfant, dans lequel il falloit de necessité, qu'il eust passé dans le temps, qu'il s'estoit tourné dans le ventre dela mere, pour se disposer à venir dans la posture naturelle, qui est la tête la premiere. Mihi ipsi quoque ejusmodi nodum anno 1730. die 22. Martii in curia Dresdensi observare licuit, & quidem in foetu masculo, perfecto & musculofo a meretrice edito, cui collum cum omnibus ejusdem partibus tam molli- bus, quam vertebriis, usque ad cutis circa nucham trium digitorum latitudinem resectum erat. In hujus enim, ratione physicatus a me desiderata inspectione atque sectione funiculum umbilicalem a placenta uterina separatum ultra ulnam longum inque ejusdem medio nodum arcte constrictum vix- que solubilem deprehendebam. An vero hac constrictio in ipso partu, an vero diu ante ipsum facta fuerit, decidere non pos-

Observatio.

sum; quia vero foetus erat admodum musculosus, priori sententiae subscribere malo.

§. 17.

*Funiculus
nimis bre-
vis & con-
tortus.*

Econtra vero funiculus umbilicalis quandoque etiam est nimis brevis atque contortus, a quo foetui pariter ob impeditam sanguinis & humorum circulationem varia impendent incommoda, qualem chordam umbilicalem perquam contortam, hincque ad dimidium sui abbreviatam vixque parva penna crassiorem hinc inde saltem nodosam describit atque præmaturam foetus mortem ac partum ab ejusmodi chordæ umbilicalis contortione deducit Dn. Littre. vid. Act. Erudit. Lips. An. 1706. Jun. pag. 265. Ab ejusmodi mira funiculi umbilicalis contorsione necatum foetum observavit Fridericus Ruyschius *Observat. anat. chir. XI. p. m. 18.* sicut homini, inquit, in lucem edito innumerabilis mortis causæ imminet, ita quoque non paucae sunt constitutiones morbosæ foetum in ipso utero necantes. Inter eas maximi est momenti funiculus umbilicalis contortus. Nuper foetus mortuus in lucem editus est, membranis chorio & amnio integris existentibus, cujus funiculum umbilicalem mire contortum inveni; sicut quotidie in fune fieri videmus, quam post tensionem ejus & unius extremi frequentiore circumgyrationem ad invicem duo extrema ducuntur. Verosimile quoque est, malum istud a frequentiori circumgyratione foetus ortum duxisse, ejusque mortis fuisse causam: utpote humorum circulatione per funiculum in totum impedita. Ejusmodi exempla aliquot annotavit etiam Franciscus Mauriceau *Obs. 401. pag. 235.* inquit, j'ay accouché une femme d'une fille, qui vint naturellement, dont le cordon de l'ombilic estoit si court, qu'il n'avoit en tout qu'un tiers d'aune. Le peu de longueur, qu'avoit le cordon de l'enfant, ne luy donnant pas lieu d'estre poussé au passage par les douleurs de la mere sans tirailler en meme temps l'arriere faix, fut

fut cause, qu'elle eût durant deux jours entiers des mechantes douleurs de reins, devant que d'avoir les veritables douleurs de l'accouchement. Sic *Obs. 406. pag. 237.* de funiculo crasso & brevi sequentem historiam recenset. Le 16. Sept. 1685. j'ay accouché une femme de son premier enfant, qui estoit une grosse fille, morte en son ventre douze ou quinze heures auparavant, sans aucune cause manifeste. Je ne trouvay rien en l'enfant, que son ventre tout déprimé : parcequ'il s'estoit vuide dans le ventre de sa mere qui l'avoit neantmoins senti remuer & s'agiter fort extraordinairement le jour précédent. Mais le cordon de l'ombilic de cet enfant estoit si monstrueusement gros, qu'il égaloit presque la grosseur de son bras, & si court, que dans ces derniers mouvemens de l'enfant, il avoit pû faire détacher ou rompre les principaux vaisseaux de l'arrierefaix, & contribuër ainsi à la mort de l'enfant; car l'extreme brieveté de ce cordon ne pouvoit pas permettre à cet enfant d'estre poussé au passage, sans tirailler en mesme temps l'arrierefaix, où il estoit attaché. A brevi funiculo umbilicali matres gravidæ toto fere gestationis tempore, imprimis versus partum, maximos patiuntur dolores, uti annotavit idem autor *Obs. 549. p. 322.* le cordon du nombril du quelque enfant n'avoit, que le tiers de la longueur ordinaire, qu'il auroit du avoir; ce qui avoit esté cause, que la mere avoit esté extremement incommodé durant toute sa grossesse; car ce cordon par trop court faisoit, que l'enfant n'avoit pas la liberté, de se mouvoir, sans agiter & tirailler en mesme temps l'arrierefaix où il estoit attaché: cela fut aussi la cause, pour la quelle la mere eût durant quelques heures, quinze jours devant que d'accoucher, de fausses douleurs, qui ne venoient apparamment, que de l'extreme brieveté du cordon de l'enfant, qui ne luy avoit pas permis de se tourner, comme les enfans ont coûtume de faire quelque temps avant l'accouchement, sans agiter beaucoup en même temps l'arriere-

faix. Interdum etiam a brevi chorda oritur hæmorrhagia, *vid. ibid. Obs. 612. p. 355.* & dolores diuturni ad partum per aliquot dies durantes. *vid. Obs. 662. p. 384. & Obs. 687. p. 397.*

§. 18.

Nullus funiculus umbilicalis.

Umbilici defectus.

Nonnunquam etiam nullus plane in foetu deprehenditur funiculus umbilicalis, uti in foetu monstruissimo observavit Henricus Sampsonius *M. N. C. Dec. I. An. 3. Obs. 169. p. 325.* Sic Hagæ Comitum anno 1683. nundinarum tempore conspiciendus exhibebatur masculus quidam infans anni unius cum tribus mensibus, a tenuioris fortunæ parentibus natus. Hic uterinis carceribus solutus in lucem sine ullo, imo ne minimo quidem funiculi umbilicalis indicio prodibat, quem idcirco obstetrix in partu a ventre separare necesse non habuit. Deerat etiam umbilicus; ejus autem loco in hypogastrio circa pubem lata quædam rotundaque ac rubra, nec non tenuissima pellicula obducta macula apparebat, nummi, quem solidum vocamus, magnitudine &c. *vid. Cornel. Stalp. van der Wiel Observ. rar. Centur. poster. Obs. 32. p. 328. seq. & 330. seq.* In hermaphrodito Hassia-co desiderari umbilicum manifestum erat. *vid. Mich. Bernh. Valentini Novell. Medic. legal. Cas. X. pag. 242.* In infantis septem dies nati cadaverculo umbilicus loco naturali deficiebat, sed ejus defectum supplebant vasa umbilicalia ad basin alicujus tumoris inserta, ubi portio funis, modo vulgari deligati conspiciebatur. *v. Stalpart. l. a. p. 359. seq.* De foetu absque funiculo umbilicali nato sequentem observationem communicat chirurgus quidam, nomine Chatton, *dans les Conférences sur les scienc. l' An. 1673. p. 69.* Je fus appelé le 18. Octobre pour accoucher une femme âgée de 40. ans. Après avoir tiré l'enfant hors de son ventre, je fus surpris de voir, que cet enfant n'estoit point attaché au boyau. Ce qui m'obligea d'abord de voir son nombril, & je le trouvay comme celui d'un enfant de trois mois, sans qu'il eu besoin d'estre fermé par aucune

ne ligature. L'ayant mis entre les mains de la sagefemme, je fus chercher l'arriere faix, que je tiray avec le boyau, qui avoit toutes ses dimensions ordinaires, & qui étoit formé en rond du costé qui regarde l'enfant; sur la milieu de sa rondeur il y avoit un petit bouton de chair gros comme un grain de chenevy, & semblable a ceux, qui se font sur de vaisseaux, qui se ferment après avoir esté coupez. Je ne decouvris aucune goutte de

sang, ny à l'extremité du boyau, ny au nombril de l'enfant, qui est encore plein de vie & de santé, aussi bien que sa mere. *Fœtum absque funiculo umbilicali editum annotavit Petrus Rommelius M. N. C. Dec. II. An. 7. Obs. 209. p. 392. seqq. & quidem, anno 1680. d. 3. Aprilis in puella recens edita viva & vegeta omnino, quoad membra omnia perfecta, cui nullus ex abdomine procedebat funiculus, sed umbilicum instar infantis plurium jam mensium sanum habebat, præterquam quod processus parvus instar vermiculi, longitudinem articuli digiti minimi non attingens, prominebat, plane impervius & occlusus, neque cruorem, faniem aut sanguinem, etiam compressus fundens, ita ut a longo jam tempore occlusum fuisse & coaluisse credendum fuerit. In brutis quandoque nullum apparere umbilicum, exemplo Gulonis probat Thom. Bartholinus Hist. Anat. Cent. IV. Hist. 30. p. 293. Gulonem, inquit Johannes de Laet secari vidit a Petro Pavio, in quo ductus umbilicalis nusquam apparuit, unde mirabantur, quomodo in utero nutrimentum possit accipere. Sic in cercopitheco, Mamonet dicto, ab Henrico Jacobo Scriverio, chirurgo regio Danico, dissecto nullum umbilici apparuit vestigium, juxta Thom. Bartholin. Act. Med. Hafniens. Vol. I. Obs. 36. p. 67. Variæ de funiculo umbilicali tam in homine, quam brutis, vid. Zelleri Disputat. de Vit. human. ex fune pendent. cap. 2. pag. 11. sq.*

§. 19.

Rarioris observationis est, quod Cornelius Stalpart van *Funiculus*
der *duplex.*

der Wiel *Observ. rar. Centur. prior. Obs. 75. Schol. p. 332.* ex Ephemeridibus Germanorum de uno eodemque foetu cum duplici funiculo, duplicique placenta refert. In allegatis autem *M. N. C. Dec. I. An. I. Obs. 39. p. 127. seq.* Johannes Guilelmus Riva in annexa figura umbilicum fissum e fissa placenta depingit. Sic anno 1708. die 16. Maji in pago Nauseliz, non procul a Dresda, prætoris uxor puellam peperit, ex cujus unico umbilico duæ chordæ umbilicales cum duplici insertionem in placentam prodierant, quod ex obscura mariti relatione communicare volui. De geminis, quorum singuli quidem suo utebantur umbilicali funiculo, at tertio insuper communi erant donati, vid. Stalpart *l. a. p. 329. seq.* Uterque scilicet foetuum propria donabatur placenta, quæ ambæ (licet non absque cujusvis infantis membranarum interstitio) sibi invicem propinque admodum matricis fundo lateribusque affigebantur, quarumque e centrīs utrique foetui communis ad umbilicalium vasorum radices, antequam placentis infererentur, prodibat funiculus, vasque umbilicalia communia non aliter gyris nodisque erant distincta, quam in recens natis plerumque conspiciuntur. Mirabilem trimellorum funiculi umbilicalis structuram annotavit Adamus Brendelius *Decad. I. Obs. 8. p. 15. seq.* scilicet quilibet foetus peculiari funiculo umbilicali eoque distincto gaudebat, sed non procul a placenta ad instar trium ramorum concurrebant, & truncum tres digitos latum valdeque crassum, & amplis vasis instructum constituebant, ac sua vasa in varios ramulos furculosque dirempta per totam hepatis uterini compagem diffundebant.

CAPUT IV.

De

Placenta uteri & circulatione sanguinis in foetu.

§. I.

Placenta.

HActenus descripta funiculi umbilicalis vasa, vena scilicet & duæ arteriæ demum fine suo in placentam uterinam inferuntur

runtur, pro eo nimirum scopo, ut secundum quosdam autores, pro nutritione foetus, ex eadem sanguinem maternum, vel potius, secundum alios, liquorem nutricium, sive chylosum, sive lacteum vel gelatinosum, a matris sanguine separatum, partim excipiant & foetui adducant, partim etiam foetus sanguinem mediante circulatione ad matrem revehant; quæ tamen foetus circulatio sanguinis ab exclusi & adulti infantis circulatione differt, uti alibi videbimus, hoc autem loco ad embryonis circulationem sanguinis progredimur.

§. 2.

Cum scilicet ad foetus in utero adhuc detenti nutritionem sanguinisque circulationem placenta uterina maxime sit necessaria, post præmissam circulationem nonnulla huc pertinentia de eadem adducemus. Est autem placenta corpus quoddam orbiculare, novem vel plurimum pollicum latum uniusque pollicis vel duorum digitorum crassum, plurima continens vasa, tam majora, quam minora; quod parte sua convexa huic vel illi uteri parti, ut plurimum vero ipsius fundo, est annexum, quo ex ejus substantia vel vasis humorem nutricium, vel secundum quosdam sanguinem recipere vel imbibere, atque per funiculum sic dictum umbilicalem, ipsius parti concavæ annexum, ad foetum advehere possit. Inquit enim Franciscus Stockhamer. *Microcosmograph. cap. 18. p. 238.* foetum per placentam matri uni-
Placentæ descriptio.
ri, & sanguinis communione, ejus partem, sicut fructus arboris, saltem ad tempus fieri; sanguinis enim materni ad uterum affluentis pars a venis umbilicalibus absorbetur, & in foetus hepar, hinc ad cor deferitur, & contra sanguinis pars per arterias umbilicales ex ipso foetu in uterum usque propulsi a venis maternis ad uterum pertingentibus suscipitur.

§. 3.

An vero circulatio sanguinis fiat a matre prægnante in foetum & vice versa? & utrum vena umbilicalis cum vasis uteri
Circulatio sanguinis in foetu.
Embryologia. N com-

Secundum
verba Mu-
ralti.

communicet? alii autores affirmant, alii negant, uti ex sequentibus prolixè adductis liquet; siquidem Johannes de Muralto *Experiment. anatom. Exercit. IV. p. 140.* circulationem in foetu ita describit: Sanguis prægnantis e sinistro cordis ventriculo per arterias ad omnes partes, nutritionis gratia devehitur, qui cum in arteriis hypogastricis & spermaticis ad uterum porrectis hæreat, a placenta uterina spongiosa imbibitur, ramusculis venæ umbilicalis eo porrectis ingeritur & motu continuato, embryonis abdomen, funiculi umbilicalis ductu transmeat, canaliculum venæ portæ in hepate infantis transcendit, cavam subit, corculi dextram auriculam replet, non vero ventriculum ejusdem lateris ingreditur: ubi effervescentia & calore innato, sibi & omnibus membris proportionatur, ac per foramen ovale, si-ve anastomōsin in venam pulmonalem, seu potius auriculæ sinistrae initium, sicque in ventriculum sinistrum transit; qui vero sanguis in dextrum ventriculum irrupit, arteriam pulmonalem ingressus superiora petens non ad pulmones pergit, sed a latere secedit, per canaliculum arteriosum, paulo supra valvulas sigmoides in aortam, ulterius in corpus, transversa linea pergit: nam per suas arterias propulsus hic sanguis, ope iliacarum, ad latera vesicæ urinariæ, in funiculum pergentium, magna ex parte, venis matris hypogastricis in placentam hiantibus, revehitur, ut ad cor deferatur, iterumque spirituum vitalium particeps fiat: Pars residui sanguinis in foetu, quæ non per iliacas arterias matri advecta est, ab infantis partibus revehitur per venas proprias; ex imi ventris visceribus per portam ad hepar, ut ibi bilis segregetur; ex aliis vero partibus immediate ad cavæ ramos cordi advehitur. Et juxta verba Domini-
cī de Marchettis *Anatom. cap. 8. p. 84.* placenta, in qua vasa umbilicalia finem suum imponunt, cotyledones in brutis appellantur, quæ tum ramos venæ umbilicalis arteriarum recipit, tum etiam vasa, quæ ad uterum feruntur, per quæ sanguis in ipsam placentam defertur, qui quidem licet tam spirituosus, quam

Domin. de
Marchettis.

quam venosus misceatur, attamen arteriosas a ramis arteriarum umbilicalium, venosus vero a ramis venæ umbilicalis, per substantiam ipsius placentæ disseminatis, rapitur, &, quod fœculenti remanet, ad nutritionem placentæ conservatur.

§. 4.

Petrus Dionis *Anatom. Demonstr. II. p. 145.* inquit: Neopetri Dionis
terici non modo dissentiunt a veteribus circa vasorum umbilicalium usum in homine adulto, sed etiam fœtus respectu. Opinio prisca fuit, quod arteriæ sanguinem arterialem, venæ autem sanguinem venalem ad ipsum deveherent; cum vero & principio nostro & experientiæ repugnet talis doctrina, en paucis verbis, qua ratione hoc fiat: Arteriæ maternæ quandam sanguinis copiam ad placentam convehunt, qui in hanc infusus ab umbilicalis venæ ramis excipitur, per quos in venam portam transmittitur, ut per substantiam hepatis fœtus filtretur, priusquam influit in venam cavam, quæ ipsum in dexterum cordis ejus ventriculum refert, unde in sinistrum transfuit per foramen ovale, ut deinde in omnes corporis partes per arterias distribuatur. Hujus sanguinis superfluum duabus arteriis umbilicalibus in secundinam revehitur, in quam diffusus excipitur a maternis venis in ea dispersis, quibusque in majores venas reducitur, ut cum tota massa circuletur: Et sic indefinenter procedit circulatio sanguinis a matre in fœtum, & a fœtu in matrem. Hoc pacto hanc fieri, indicium certum est, quod infantis recens editi funiculum contrectando idem in hoc ac in arteriis pulsus sentiatur. Quod ostendit; sanguinem, arterias umbilicales replentem, eundem esse, qui ex infantuli corde venit, non vero maternum, ut diutissime creditum est. Reciprocus hic sanguinis motus a matre in fœtum, & a fœtu in matrem manifeste patet ex partium ad hoc inservientium structura. Item de circulatione sanguinis in fœtu ita scribit Dionis *des Accouchem. Lib. I. c. 12. p. 95.* Le placenta sert a entretenir la circulation du sang dela mere avec l'enfant, & de l'enfant avec la mere, en

recevant celui de la mere, & l'envoyant a l'enfant, & en renvoyant a la mere celui, qui lui revient de l'enfant. Le placenta par une mecanique admirable reçoit le sang par les arteres dela mere, qui repandu dans sa substance entre dans les branches dela vene umbilicale, qui le porte par le cordon à l'enfant: il va ensuite passer par le ventricule de son cœur, d'où il passe par le trou botal dans le gauche, ne pouvant pas passer par ses poumons, parceque le fœtus ne respire point: de ce sang arteriel de l'enfant, il en revient une partie au placenta par les deux arteres iliaques, où étant de nouveau répandu dans le placenta, il entre dans les embouchures des venes dela matrice, pour être porté dans la vene cave, & dela au cœur avec le reste du sang dela mere; de sorte qu'il y a dans le placenta des arteres dela mere & de l'enfant; & il en sert aussi des venes dela mere & de l'enfant, ce qui entretient la circulation entre l'une & l'autre, tant que l'enfant est dans le ventre dela mere. *vid. etiam l. a. cap. 17. p. 113. seq.* Secundum Joh. van

van Horne. Horne *Microcosm.* §. 70. p. m. 254. Sanguis ab uteri vasis placenta affusus per eamque transcolatus in venas assumitur: & hinc mediante canali venoso intra hepar conspicuo, e porta in cavam, indeque cordi infunditur: adjuvante arteriarum umbilicalium pulsu, quæ dum a fœtu superfluum sanguinem derivant ad placentam, & ab hac in venæ umbilicalis radices sui generis circulationem hic efficiunt.

§. 5.

Drelincurt. Quomodo fœtus sanguis circuitus suos periodice conficiat, prolixè docet Carolus Drelincurtius *de Concept. fœt. hum.* *Periob.* 39. *seqq.* p. 79. *seqq.* Arteriæ, inquit, prægnantis uteri spermatica atque hypogastrica placentam ubertim perfundunt. Ad eum itaque finem totæ replentur totæque confurgunt sanguine largo. Placenta vero sanguinem illum omnem nec in fœtum unice transmittit, nec in uteri venas unice transfundit;

fundit; sed subtilissimam duntaxat portionem illius in venam umbilicalem percolat, crassiorem autem in venas matricis remittit. Subtilissimus itaque sanguis in umbilici tubulum venosum instillatur, & exinde per tubuli sui flexus atque gyros, pigro fluxu nec plenis undis, in medias jecoris partes adigitur. Ex illis vero portis jecur intimum neutiquam subit, sed in ipsam venam cavam confestim properat, atque sic diaphragmatis circulum nervosum illico præterfluit & mathematicis aliquot lineis super centrum istud diaphragmatis in canaliculum venosum incurrit foetui peculiarem. Hic porro canaliculus sanguinem plurimum illum, portitoris instar, in venam pulmonalem traducit, e qua in auriculam cordis sinistram inque corculi ventriculum sinistrum defluit. Illinc autem pellitur in aortam, ut ab aorta in universas foetus arteriolas longe lateque diffundatur, atque sic refluat, circuitus lege, in singulas foetus venulas, ne quidem umbilicalibus exceptis. Hæ quippe, sanguinem licet a matre in foetum importent, quasdam nihilominus particulas pristini sanguinis foetus revehunt, quas nimirum suis arteriolis in placentam foetus quidem regessit, sed quas placenta, novi jugiter arteriosi sanguinis impulsu, in umbilicalis venulæ porulos retrusit, utpote sibi prius pervios, atque adeo nunc facilius repetendos &c.

§. 6.

Sanguinem a matre deferri ad foetum & inter foetum ac matrem circulationem esse reciprocam, statuit Dn. Mery, *vid. Act. Erudit. Lips. 1719. mens. August. pag. 341. seq.* Et secundum Joh. Bapt. du Hamel *Histor. reg. Scient. Academ. Lib. IV. Sect. II. cap. 3. pag. 320.* magna animorum contentione de respiratione in foetu ac de usu ovalis foraminis, quod patet a ventriculi dextri cordis auricula ad venam pulmonum, de canali, qui ab arteriæ pulmonum trunco in aortam descendentem definit, inter peritissimos anatomicos disceptatum fuit. Utrumii du-

ctus circulationi sanguinis ita sint destinati, ut foetus diu vivat, pulmonibus omnino cessantibus, quod sanguini per hos ductus liber pateat aditus a vena cava ad venam pulmonum, & ab arteria pulmonum in aortam? an forte alium habeant usum? Illud quidem circa usum respirationis D. Mery contendit foetum in utero matris conclusum per matris pulmones respirare, neque ad circuitum sanguinis minus necessariam esse respirationem in foetu, quam in matre ipsa, siquidem ille per placenta uteri materni fundo adhærescentem una cum matris corpore ita connectitur, ut per funiculum umbilicalem, cujus extremum unum in placenta, alterum in umbilicum desinit, sanguinem excipiat per venam umbilicalem, cujus radices in placenta sunt diffusæ, ac vicissim sanguinem per duplicem arteriam in eandem effundat placenta. Vena sanguinem ab arteriis uteri excipit, atque ab utraque arteria umbilicali sanguis foetus in placenta, hinc in venas uteri remeat. Id vero saepe fuit a D. Mery observatum, in parte funiculi ita compressa, ut non possit sanguis ab utero matris in foetum commeare, statim infantem extinguere, si caput intra uterum vel illius canalem conclusum teneatur. At si foras exierit caput, non propterea moritur infans, quamvis funiculus prematur a reliquo corpore in ipso transitu arctatus. Atque hujus effectus vix alia afferri causa potest, quam respirationis in foetu ut in matre necessitas, adeo ut aer una cum sanguine materno permixtus circuitum sanguinis in foetu promoveat, dum pulmones omnino cessant. Cum autem in partu cor infantis satis habet roboris, ut sanguinis circuitum efficiat, ac capite foras prolato spiritus animales hujus motus opifices vim suam exerunt, sanguinis circulatio non amplius a materno pendet sanguine.

§. 7.

Freindii. Juxta Johann. Freind *Emmenolog. cap. 2. pag. 5. seq.* exhibit medicorum in re anatomica peritia eam, quam negant non-

nonnulli, inter vasa uterina & umbilicalia, anastomosin; hæc interiori uteri tunicæ ita se insinuant, ut vena umbilicalis arterias matris hypogastricas penetret, arteriæ vero umbilicales venis maternis inferantur. Per hos aditus perennis inter foetum & matrem agitur sanguinis circuitus: scilicet umbilicalis vena arteriosum sanguinem a matre accipit, quem in foetus usum ad venam cavam adeoque ad cor deducat; uti arteriæ umbilicales sanguinem nutriendo foetui parum idoneum in venas maternas regerunt &c. Carolus Raygerus & Ludovicus Gayant, chirurgus Parisiensis, experimentum facturi, quo modo circulatio sanguinis in embryo fiat, in infante justo tempore, sed mortuo excluso, immiserunt primo per canaliculum flatum in venam umbilicalem parum incisam, qui redditus per foramen in arteriis umbilicalibus, intumescente prius hepatis substantia, mox ad meliorem certitudinem per syringam infusus liquor cœruleus, qui intra breve tempus primo ex arteriis cruorem expulit, mox & ipse secutus. Ut ita clarum, venam umbilicalem embryonis communicare cum arteriis uterinis matris, indeque sanguinem arteriosum ferre ad hepar, ubi depuratum & in nutrimentum commodum pro infante astatum, per cavam ascendentem mediante foramine ovali, paulo supra diaphragma existente, venam intrare pulmonalem, sive arteriam venosam, exinde in auriculam cordis sinistram sinistrumque cordis ventriculum, ex eo per aortam in omne corpus. Refluum autem vel superfluum per arterias umbilicales iliacis insertas ad placentam deportari uterinam motu plane circulari, sed longe diversiori, quam in adultis. *vid. M. N. C. Dec. I. An. 3. Obs. 202. pag. 297. seq.* vide etiam supra de foetus nutritione §. 13. locum ex Eliæ Camerarii *Dissertat. pag. 22.* Et plura de circulatione sanguinis in foetu. *vid. Laurent. Heister. Compend. anatom. §. 260. Christ. Joh. Langii Physiolog. Tb. 39. fol. m. 237. Theod. Cranii de Generat. Homin. Qu. 21. in Oeconom. anim. pag. 290. Joh. Bohn. Circul. anat. physiol. Progymn. II. p. 33 seq.*

33. seq. Clopt. Havers *Osteolog. p. m. 11. seq.* Daniel Taury *Anatom. nov. cap. 6. pag. 103. feb.* Philipp. Verheyen *Anatom. Tr. III. cap. 7. pag. 259. seq.* Joh. Gothofr. Berger. *Physiol. pag. 484.* Theod. Valent. Kramers *Medicin. docent. Part. I. Tb. IV. pag. 36.* Carolus Drelinc. *de Concept. Perioch. 36. § 37. pag. 61. seqq.* Johann. Pecqueti *Experiment. anatom. pag. 63. seq.* Secundum verba Theodor. Craanen *de Homin. cap. 150. pag. 745.* videtur placenta potius nutriri ab infante, quam infans ab ipsa, cum arteriæ umbilicales eo eant ex foetu, & infans nutritur per venam umbilicalem, venientem ab utero matris. Hæc ingreditur hepar foetus, & sanguinem ex matre receptum transvehit in ramos venæ cavæ per hepar dispersos, & tandem progreditur ad cor, transit per foramen ovale, ad foramen rotundum in aortam & cum ea distribuitur per totum corpus. Sed notandum, quod juxta ramos iliacos oriantur duæ arteriæ umbilicales, quæ sanguinem revehunt ad placentam. Atque ita vidimus, venas hic fungi officio arteriarum, & arterias officio venarum. Vena umbilicalis sanguinem ab utero acceptum transfert ad foetum: arteriæ umbilicales ex foetu eum deducunt in placentam, ex ea in uterum & sic porro; hæc ratio nutritionis foetus, hæc ratio circulationis sanguinis materni per foetum.

§. 8.

Anastomosis an datur?

Anastomosis seu communicationem vasorum umbilicalium cum uterinis adhuc alii autores negant; Inquit enim Fredericus Hoffmannus *Medicin. ration. Tom. I. Part. II. cap. 13. §. 8. Schol. pag. 346.* Crediderunt veteres, sanguinem matris nutrire infantem, & vasa uteri cum vasis secundinæ & foetus invicem connecti; sed notabile est, liquorem siphone per umbilicales arterias injectum per venam umbilicalem redire, modo placenta illæsa fuerit, ex quo apparet, nullas dari anastomoses vasorum uteri cum vasis secundinæ & foetus, neque sanguinem foetus rursus ad venas matris redire &c. Secundum verba

verba Gualteri Charletoni *de Caus. Catamen. cap. 4. p. 46.* vasa uterina omnia ad placentam distributa, in illa ejus medietate, quæ ad uterum spectat, terminantur, & in eadem in capillamenta penitus absumuntur, neque omnino in alteram medietatem transeunt. Similiter vasa umbilicalia, quæ ad medietatem placentæ chorio affixam progrediuntur, omnia in eadem medietate exhauriuntur in capillamenta, neque transeunt in oppositam medietatem utero contiguam: ut altera medietas facillime divelli ab altera possit, sine ulla vasorum sanguiferorum disruptione, & consequenter, absque alterutrius cruentatione. Evidenti certe argumento, vasa utriusque generis respective terminari, in medietate glandulæ, i. e. placentæ alterutri propria. Fieri ergo non potest, ut vasa umbilicalia cum uterinis inosculentur; cum alterutrum horum genus suis finibus, nempe sua placentæ medietate, plane terminetur. Unde manifestum est, ne guttulam quidem sanguinis a matre immediate ad vasa umbilicalia deferri. Quomodo igitur possibile est, ut foetus materno nutriatur sanguine, qui ad ipsum nunquam deferatur. Et juxta Joh. Gothofr. Berger. *Physiolog. Lib. II. cap. 473.* non prætermittendum, liquorem per arterias umbilicales siphone injectum in placenta integra & illæsa nusquam effluere, vel extra vasa mitti, sed per venam umbilicalem redire, quod fieri minus posset, si, quæ multorum est opinio, cum vasis uteri vasorum foetus darentur ἀναστομώσεις, per quas humores ex foeta in foetum, & ex hoc in illam derivarentur. Gregorio Theodoro Bartholdo *Oper. pag. 56.* est placenta uterina quasi terra, per quam vasa umbilicalia suas longe lateque spargunt radices, non ita tamen, ut vasa umbilicalia vasis matris implantentur. Vasa sanguinea uterina non immediate uni cum vasis placentam conficientibus, sed utriusque cohæsionem fieri mediante substantia quadam membranacea, concludit Fridericus Ruyschius *Thesau. anatom. II. no. 18. pag. 55.* Et Georgius Fridericus Rallius *de Generat. Animal. Sect. VI. logia.*

§. 20. p. 320. inquit, quod venarum & arteriarum umbilicalium usum concernit, circa hunc veteres insigniter errarunt; putarunt quippe, hæc vasa cum gestantis vasis per anastomosen jungi, atque sic hisce mediantibus sanguinem & spiritus a gestante ad foetum deferri, pro hujus nutrimento. Verum cum jam evictum sit, foetum sibi ipsi sanguinem & spiritus elaborare, ipsaque hæc vasa non ab utero, sed a foetu ortum ducere, non est, ut huic vulgato errori commoremur. Neque ejusmodi vasorum horum cum vasis uterinis anastomoses possibiles sunt. Cum enim vasa umbilicalia vel in amnio aut chorio, vel in carunculis carneis aut placenta uterina terminentur, manifestissimum est, ea nullibi cum vasis uterinis communicare aut cum iisdem coire posse.

§. 9.

item.

Ex disputatione quadam scribit Casparus Theophilus Bierlingius *Thes. theor. pract. Obs. 51. Schol. §. 1. pag. 658.* Cum humanus foetus vasis suis umbilicalibus annexam habeat placenta, quæ vicissim utero adhæret, a matre foetui subministrari sanguinem, addiderunt multi. Videtur autem id ipsum a vero alienum, cum ne ullæ quidem hætenus aut arteriarum matris cum arteriis foetus, aut venarum cum venis monstrari potuerint *ἀναστωμασεις*, imo primis mensibus vix conspicitur placenta &c. Statuit etiam Petrus Stalpartius van der Wiel *Exercit. de Fæt. Nutrit. p. 17. seq.* foetum humanum per solum os nutriri; utque hanc suam hypothesein confirmet, negat tam diu jam admissam foetus cum matre circulationem, imo dicere audet, ne guttulam quidem sanguinis a matre in foetum, & vice versa, transire; atque ne temerarius videatur, septem objectionibus præcipuis ibidem respondet. Tandem post varia argumenta §. 41. p. 44. pergit, absurdum esse, duo in uno eodemque corpore dari corda, adeoque vanam e foeta in foetum circulationem, cum foetus sua vivat anima, nec spiritibus vegetetur maternis. Hujus autem veritatem plenius demon-

demonstrat sectio cæsarea, quæ satis indicat, aliam esse circulationem fœtus, aliam matris, ac consequenter fœtus circulationem vitamque minime dependere a circulatione vitæ maternæ, nisi quatenus suum nutrimentum a matre accipit; experientia namque docet, hac sectione fœtus sæpe manere superstites, matribus diu emortuis. Imo materno in cadavere aliquot haud dubie dies superviverent, ni frigus, quod oritur post matris obitum, impediret; nam cessatione motus sanguinis progressivi, ac per consequens spirituum, qui tubulos & poros partium apertos tenent, separationis & influxionis defectu omnia collabascunt frigescentque. Itaque fœtus, si vita & sanguis ejus a matre profluerent, hac extincta extemplo etiam extinguerentur. Ex hoc itaque solo dictam circulationem imaginariam esse ac falsam intellexeris. Deinde exemplum adducit fœtus membranis suis inclusi extra matricem vivi in aqua reperti, posteaque educati &c. Ibidem etiam meminit canis gravidæ, e cujus utero dissecto exempti pulli, matre jam diu mortua, per mediam circiter horam aëri externo expositi nihilominus vivebant &c. Vide insuper Joh. Jac. Harderi *Apiar. Obs. XI. Schol. pag. 36. seq.* Casp. Bartholin. *Specim. Histor. anat. cap. 5. pag. 92.* Fr. Ruysch. *Thes. anat. II. pag. 53. seq.* Non nemo etiam hanc reciprocā inter fœtum & matrem circulationem ex hoc fundamento impugnavit, quod in canis, catulos mox edituræ, venis apertis, ut sanguis omnis efflueret, atque ipsa moreretur, dimidia post mortem hora catulos in utero vivos & sanguine plenos repererit, annotante Mery in *Historia Academ. reg. Scient. vid. Act. Eruditor. 1719. mens. Aug. pag. 342.*

§. 10.

Eodem tamen loco idem autor aliud etiam exemplum ^{defenditur} in contrarium adducit, notans, hos catulos pariter sanguine ^{circulatio} destitutos ab aliis fuisse deprehensos, qui uterum non ante

aperuerunt; quam ipsi quoque catuli mortem subiissent. Provocavit etiam ad aliud experimentum, quod non immerito satis decisivum vocat Fontenellius. Scilicet cum foetu in lucem edito, sed placenta cum utero adhuc coherente, chorda umbilicalis dissecta non ligaretur, ea sanguinis quantitas per venam umbilicalem propullulavit, quæ sex librarum pondus æquabat, non sine præsentissimo vitæ matris periculo. Alio quoque argumento vasorum uteri cum vasis uterinæ placentæ communicationem evincit Gulielmus Cowper, & quidem injectione Mercurii, dum hic in arteriam matris hypogastricam intrusus per venam umbilicalem placentæ remeat, in arteriam autem placentæ injectus per venam hypogastricam matris regurgitat. Cui vero sententiæ in tanta autorum & experimentorum diversitate subscribendum sit, ipse benevolus lector decidat & veritatem determinet.

§. II.

*Circulatio
triplex.*

Denique curiosam trium in prægnante femina circulationum indagacionem demonstrat Johann. Georg. Volckamerus: *M. N. C. Dec. II. An. 1. Obs. 185. pag. 444.* Quam magnifica, inquit, summi nostri creatoris opera se ubique manifestent, palam in confesso est: sed vix ullum majus se humanæ offert menti miraculum, quam hominis, partus tempore, ex utero egressus, quem si ambabus, nondum a secundinis liberatum genitrix teneat manibus, tres percipies circulos in se invicem redeunt. In puerpera siquidem eadem, quæ in omnibus hominibus contingere solet sanguinis per universum corpus succum alimentarem distribuentis circulatio virtute exercetur pulsifica, quæ prima esto. Secundam in foetu paremque prorsus reperiri circulationem, nemo negare ausit. Quicquid enim vita præditum est, continuo & circulari motu indeficiente, in se ipsum redeunte, necessario movetur. Per umbilicum vero tertia ex vena umbilicali circulatione in hepar foetus

tus abundans succo alimentari transfunditur sanguis : inde ad cor recta tendit, & per dextram ejus cameram in sinistram, transitu sub auricula concessio fluit. Hinc vi cordis pulsifica in universum ex aorta per omnes artus agitur corpusculum, cumque omnibus alimoniam desiderantibus ejusdem particulis, vel etiam minutissimis, quicquid secum ex utero alimenti adfert, liberrime communicat. Exinanitus deinde sanguis ille, absumpta scilicet nutricia illa substantia, & sincerus per arterias umbilicales sursum in chorion pellitur, ut in placenta ista uterina denuo tantum sibi succi nutriticii comparet, quantum veteris illius hospitii incola pro alendo suo corpusculo indigeat &c.

§. 12.

Præmissa itaque foetus, materno utero adhuc inclusi, circulatione sanguinis, ad quam primario placentam sic dictam Placenta
denominatio. uterinam plurimum conferre diximus, nunc etiam pauca de eodem adducenda restant, & quidem primo ratione denominationis, cum placenta eandem non male comparari, ait Henricus a Deventer *Art. Obstetricand. cap. 12. pag. 49.* quod non absimilis sit crassæ rotundæque, nec tamen permagnæ placenta, in sartagine frixa, plerumque crassa digitum, medio tamen, quam extremo crassior. Deinde etiam multis autoribus vocatur hepar uterinum, partim quia, sicut secundum veterum & Harvæi opinionem, hepar chylum in intestinis haustum corpori alendo ulterius præparat, ita placenta uterina similiter succum alibilem a matre proveniente, nutriendo foetui porro concoquit. vid. Guilielm. Harvæus *de Generat. Animal. de Placent. pag. 553.* partim etiam propter aliqualem substantiæ similitudinem, vid. Joh. Case *Compend. anatom. pag. 183.* quo loco etiam placenta uterinæ substantiam lieni similem esse dicit. Cur tamen placenta pulmonis potius, quam hepatis uterini nomen mereatur, vid. Joh. Bohnii *Circul. anat. physiolog. Prog. III. p. 38.*

§. 13.

ortus & fi-
gura.

De ortu, substantia & officio placenta^æ uterina^æ varias varii foverunt autores sententias, de quibus hætenus allegati & alii anatomici evolvi possunt, nobis saltem quorundam recentiorum verba adducere liceat. Inquit scilicet Johannes Jacobus Harderus *Apiar. Obs. II. Schol. pag. 35. seq.* Membranas & hepar uterinum ad foetum præcise pertinere, non ad uterum, jam veteribus quibusdam visum fuit: ab initio autem præ reliquis partibus eas primum formari traditio est, falsæ hypothese innitens, quam ovi gloriosum inventum destruit; etenim cui bono entia multiplicare citra necessitatem, & membrana^æ materiam ex semine deducere, quod in uteri cavo vel nusquam, vel eo saltem tempore non reperitur, ut taceamus magnam utique affinitatem illi cum volatilium ovis intercedere, in quibus putamine denudatis, plures occurrunt membrana^æ, quarum alia ovum arctissime complectitur, alia albumen tenuius, alia pulli colliquamentum &c. Adsunt ergo & hic membrana^æ eodem, quo conceptus fit momento suoque muneri diligenter adhibentur: nec enim vasorum simpliciter fulcimentum chorion est, sed porosa^æ suæ substantiæ vi, tantum non succum vitalem ex uteri interiore tunica exugit, actione primis præcipue diebus, ubi placenta nondum conspicua est evidenti: scimus equidem, cum carunculis in aliis animantibus, tum in homine placenta^æ uterina^æ istud officii tribui: at accurate rem scrutantibus, hanc ipsam ad chorion pertinere, aliudque fere non, quam vasorum per istius substantiam porosam artificiosam expansionem & compigmentum esse patebit, ita quidem ut illius ministerio vasculorum capillarium oscilla sanguinem nutrimentum recipiant, particulasque reliquas arteriola^æ revehant, quarum portione aliqua ipsorum interstitiis & fibris agglomerata, magis magisque prodire incipiat id, quod hepar uterinum communiter vocant, quodque expansis vasorum ductibus, foetu augescen-

gescente, legitimum incrementum identidem suscipit. Injectione calida facta prorsus dealbatur placenta muliebris, ceu saepius ostendimus.

§. 14.

Placentam uterinam seu uterinum hepar in puerpera examinans Thomas Bartholinus sequentia observavit : Placenta ^{Placentæ} _{substantia.} uterina ex fibrillis infinitis vasorum erat contexta, quibus sanguis instar parenchymatis concreverat, qui facile, ut in aliis, poterat fricando separari. Inæqualis diversæque hinc inde consistentiæ. Glandulosa erat in tumorum summitate, circa extrema ora attenuabatur, crassior in colliculorum medio. Nam figura ipsa quidem circularis, sed inæquali circumferentia, in qua quinque fere observabantur prominentiæ justa serie a se distantes, in quarum medio spatium chorion membrana crassior viscebatur. Qua uterum spectabat, aspera erat & rimarum plena, eoque loco incisa, fibras infinitas ostendebat ad venarum truncos tendentes. Longitudinem pes unus in diametro metiebatur. vid. Thom. Bartholin. *Histor. anatom. Cent. I. Histor. 61. p. 91. seq.* Juxta verba Dionis *des Accouchem. Lib. I. cap. 16. p. 108. seq.* Le placenta ou arrièrefaix est un fardeau, que la femme né vuide qu'après que l'enfant est sorti de la matrice. C'est une masse de chair spongieuse, semblable en quelque maniere a la substance des poumons ou de la rate, entrelassée & tissue d'une infinite d'artères & des veines, qui composent la plus grande partie du son corps. Cette masse de chair a la figure d'un gâteau: elle est plate ou ronde & de la grandeur d'une assiette: elle a l'épaisseur de deux travers de doigts dans son milieu, mais elle est moins épaisse vers les extremités de toute sa circonference: si on la considère du côté qu'elle regarde l'enfant, on la trouvera couverte & tapissée par le chorion, qui y est tout a fait adhérent; mais si on l'examine du côté, qu'elle étoit à la matrice, on y verra plusieurs petites embouchures,
par

par où le sang y entroit dela matrice pour être porté à l'enfant; & d'autres par ou le sang, qui revenoit de l'enfant sortoit pour être reporté à la mere. Le placenta a des porosités & des ouvertures semblables à celles d'une éponge, avec cette difference que celles de l'éponge sont capables de s'imbiber de quelque liqueur, qui emplit toute sa substance, & que celles du placenta sont autant de canaux, qui reçoivent le sang dela mere pour le porter à l'enfant, ou qui le laissent sortir pour le rendre à la mere &c. Secundum verba Godofredi Bidloo *Anat. Tab. 58.* est placenta uterina moles vasorum, præfertim sanguiferorum, glandularum atque fibrillarum, quibus peculiares quidam succiferi ductus interferuntur. Omnia hæc membranæis, maxime vero priori, foetus adnascuntur involucri. Distinguitur placenta sulcis atque fissuris, plus minusve pro placenta crassitie profundioribus. Eminentia ex vasorum capillaribus glandularumque racemis exstructa, quo magis versus chorion excurrunt, oblitescunt. Johannes Case *Compend. Anatom. Lib. III. cap. 1. pag. 183.* inquit: substantia placenta uterinae lieni est similis, sed quodammodo tenacior, mollis cum fibris innumeris, vasculis minutis & parenchymate glanduloso.

§. 15.

item.

Quantum placenta uterinae usum & substantiam attinet, ita inquit Joh. Frid. Ortlob. *Histor. Part. Dissert. 36. §. 10. p. 284.* Placenta uterina ad alimentum ex uteri cavo imbibendum & foetui concedendum destinata est, quam homo unicam & orbicularem magis obtinet. Hujus rudimentum cum ovulo utero adducitur, eidem vero postea firmiter satis connectitur, non semper eodem in loco, ut plurimum tamen circa tubarum exitum. Ejus substantia glanduloso-vasculoso-spongiosa est: sic enim spongiae instar ex utero succum alibilem imbibit, ope ductuum recipit, per glandulas ulterius separat & depurat; qui per funiculum umbilicalem foetui adducitur, & ab eo iterum resi-

residuus, a nutritione ad placentam revertitur. Laurentii Heisteri verba *Compend. anat.* §. 242. p. 88. sonant: Placentæ figura est orbiculata, plana, diametrum habens octo circiter pollicum, & crassitiem pollicis unius: Pars ejus convexa & spongiosa utero adhæret, interventu membranæ tenuissimæ, villosæ, chorio continuæ: concava vero foetum respiciens, cum funiculo umbilicali juncta est, cingiturque læni membrana, cum chorio & amnio continua. Locus, cui in utero adhæret, nullus est certus & perpetuus, plerumque tamen parti posteriori. Et substantia secundum autores recentiores plurimos est glandulosa, ex innumeris minoribus glandulis composita; quæ vero videri non possunt. Hinc melius, secundum Ruyschium, variosque alios hunc sequentes, vasculosa statuitur, ex meris vasculis, arteriis scilicet & venis umbilicalibus, in subtilissimas extremitates divisis, constans: nam cui usui erunt glandulæ, ubi secretio illius, quod ex utero placentam intravit, jam facta est? Hanc autem suam sententiam variis in locis defendit allegatus Fridericus Ruyschius, & quidem *Thesaur. anatom.* II. pag. 45. inquit: Placentam nullis glandulis esse ditatam, sicuti autores autumant, ex placentæ uterinæ humanæ portione, materia ceracea repleta luculenter apparet; luculenter, inquam, quandoquidem objectum tali modo præparatum est, ut nemo hoc viso posthac de veritate structuræ dubitare possit: nihil enim placentæ ademi, nec digitis fricavi, solummodo ceraceâ materia flava replevi vasa tanta cum dexteritate, ut ne minimus quidem ramulus sit relictus vacuus, & intactus. Vasa sanguinea, placentam uterinam constituentia, neutiquam uniuntur cum vasis sanguineis uterinis. *Thes.* II. p. 15. inquit: placenta constituitur ex meris vasis sanguiferis, membrana chorio cohærentibus, & pag. 29. seq. idem ait: ne minima quidem glandula aut aliquid glandulosi reperitur in placenta uterina, ita ut hallucinati sint omnes, qui hoc statuunt in suis scriptis. Tota placenta constituitur ex vasis sanguifluis, quibus connectuntur

Substantia
an glandu-
losa?

an vasculo-
sa?

membrana chorion, amnios & funiculus umbilicalis, quibus adde membranofum noviter a me inventum, quod interiori superficie placenta connectitur, quæ affixa est utero. In *Thes. III. no. 38. p. 38.* sistitur placenta uterina portio, in qua nil glandulosi apparet, quamvis hoc statuatur ab anatomicis: tota enim quanta est vasculosa est. vid. etiam *n. 58. p. 47. & 54. Thesaurus IV. p. 32.* ob oculos ponit phialam in liquore retinens unum ex placentulis vaccinis, repletum ceracea materia rubra ad ultimas extremitates succosas usque, ubi notandum, nullas hisce corporibus inesse glandulas, aut quid glandularum simile; sed totum hoc corpus constare ex meris vasis sanguifluis, quorum extremitates exeunt in formas penicillorum, qui Belgice nominantur Trekpenceelen &c. Item *Thes. VIII. p. 23. seq.* offertur phiala continens in liquore portionem placenta uterina, ceracea materia ad extremum usque repletum; ubi autor dictus addit: in illa non minus ac in præcedentibus lustrari potest, nil glandulosi in placentis reperiri, & cum in tam notabili viscere nullæ reperiantur glandulae, neque in testiculis facile calculum apposuisse assertioni meæ spectatores curiosi, quibus cætera viscera a me præparata oculis corporeis, non autem mentis videre placuerit, & cæcutire noluerint, nihil interim obstat, quod nonnulli dixerunt, quæstionem tantum esse de nomine; illis autem reponendum, si alicui placeat venam denominare arteriam & vice versa, per me licebit: præstat vero glandularum definitionem retinere, quæ nobis ab antistitibus tradita est, scilicet quod sunt corpora per subsistentia, quæ involvuntur peculiari membrana, ad quam alluunt vasa sanguinea.

§. 16.

Placenta
vasa &
membrana.

Pluribus adhuc non solum de vasis, sed etiam membranis placenta uterina agit idem Ruyschius *Thesaur. anat. II. pag. 53. seq.* sequentibus verbis: Notandum 1) vasa sanguinea, placenta constituentia, tota replevi ceracea materia rubra, ut si quid

quid præter vasa sanguinea in placenta reperiretur, in conspectum sese daret, verum nil nisi vasa sanguinea reperi. A multis enim seculis inconcussum fuit placentam uniri utero per utriusque vasorum extremitates; reperiuntur quoque ad hoc usque tempus, haud infimi subsellii anatomici, qui mordicus hoc defendere volunt; ast vero, quid sit hujus rei, facile expiscari poterit, si quis hanc viam nobiscum insistere velit. Repleveram eum in finem multoties vasa sanguinea. Placentam constituentia, ceracea materia rubra, reperique placentam non solum amictam membrana, ea facie, quæ foetum spectat & chorion appellatur, verum etiam facie uterum spectante membranæ analogæ esse obductam & firmiter extremitatibus vasorum connatam. Dicta substantia membranacea, tenacitate carens, vix ac vix quidem separabilis est a placenta, videturque aliquatenus convenire, ratione substantiæ, cum chorio membrana, (cujus continuatio esse videtur) quæ etiam in homine neutiquam tenax. 2) Dictum integumentum visum haud fuisset, nisi præcessisset dicta repletio, unde placenta integra rubicunda apparebat, membranacea autem substantia albicans aut grisea sensui occurrebat, idque per integram superficiem placentæ, quæ utero annectitur. 3) Placenta molliter & suspensa manu tractanda, alioquin laceratur, ea scilicet facie, quæ uterum respicit: Unde lacerata, quasi in varios globulos dividitur, & per consequens disrumpitur dicta membranacea substantia, unde minus observari potest. 4) Aliquoties observavi dictam substantiam membranaceam variis locis lapideam naturam induisse, foetu bene constituto. Hæc itaque expertus concludendum censeo, vasa sanguinea uterina non immediate uniri cum vasis placentam conficientibus, sed utriusque cohæsionem fieri, mediante prædicta substantia membranacea. Hæc Ruyschius.

§. 17.

De peculiari membrana, placentam uterinam obducente, quam Ruyschius succosam vocat, vid. Christ. Henric. Erndel

*Membrana
placentæ
succosa.*

itinerar. Angl. pag. 81. Quo pacto placenta utero affigatur, vid. Petr. Stalpart. *de Nutrit. fœt. pag. 10.* Alia de placenta vide etiam Gualt. Charleton. *Catamen. cap. 4. pag. 45. sq.* Carol. Drelin-
 curt. *de Concept. p. 61. sqq.* Michael. Albert. *introduc. in uni-
 vers. Medicin. eap. 2. pag. 38. §. 82. sq.* Henric. a Deventer *de Arte
 Obstetric. cap. 12. pag. 49.* Christ. Vater. *Physiolog. experimental.
 Sect. VII. cap. 12. pag. 511. sq.* Francisc. Stockhamer. *Microcosmo-
 graph. cap. 18. p. 237. seq.* A chorio sive exteriori fœtus tunica
 plures fibrillæ satis conspicuæ prodeunt, & instar radicum in
 tubulos uterinos, ex arteriis prodeuntes, implantantur, ac ad-
 vectum per arterias nutrimentum recipiunt & ad embryonem
 vehunt. Hæ ipsæ autem fibrillæ, cum uteri tubulis conjunctæ,
 dum in dies majores & ampliores redduntur, postmodum con-
 stituunt placentam uterinam.

Chorii fi-
 brillæ.

§. 18.

Placenta
 extra ute-
 rum.

Quamvis autem placenta secundum naturam semper ute-
 ro adhæreat, ideoque etiam placenta uterina vocetur, quando-
 que tamen etiam, siquando nimirum accidit, ut ovulum non
 ad uterum per tubas Fallopianas devolvatur, sed potius in ca-
 vitatem abdominis prolabatur, pariter etiam placenta ex cho-
 rio successive progerminans aliis extraordinariis partibus anne-
 xa observatur; fœtum enim extra uterum formatum, placenta
 ad primam, secundam & tertiam vertebra lumborum adhæ-
 rente, annotavit quidam chirurgus, uti ex historia Academiae
 Scientiarum referunt collectores Actor. Eruditor. Lipsiens. 1720.
mens. Mart. p. 131.

§. 19.

duæ placen-
 tæ.

De numero placentarum res satis notissima est, unum fœ-
 tum unicam tantum habere placentam, quapropter rarioribus
 annumeretur observationibus, quod post unum fœtum aborti-
 vum duæ placentæ fuerint excretæ, uti refert Fridericus Ruy-
 schius *Observ. anat. Chirurg. observ. 28. pag. 36.* inquit: Mu-
 lier

lier quædam, in quintum mensem gravida, peperit foetum immaturum, & post eum quoque secundinam integram bene constitutam. Hisce in lucem editis, secuta est carnea moles, forma & magnitudine uterum naturalem referens. Hac incisa & rite examinata, placentulam quoque esse deformem, & justo duriores deprehendi. A quo tempore gesserit hanc secundam placentulam, dictu difficile. An gemellis gravida fuerit, & uno in nihilum redacto, aut inscia gravida excluso, ejus placentula remanserit; an vero ante hanc ultimam imprægnationem gravida jam fuerit, & embryone excluso, placentulam retinuerit (quod pluries contingit) & de novo uterum gesserit, haud licuit investigando determinare. De placentis vero gemellorum & trimellorum unius ejusdemque vel diversi sexus, jam alibi, de Gemellatione, prolixè egimus.

Placentæ
gemellorum.

SECTIONIS II.

De
Foetus in utero vita.

CAPUT I.

De embryonis seu foetus vita propria.

§. I.

Postquam proinde foetus materno utero inclusus per nutrimentum, dicto hætenus modo a matre exhibitum, ad perfectionis atque maturitatis suæ gradum pertendit, demumque ad sui exclusionem partumque se accingit; de quo non immerito hoc loco agendum esset: Quia vero varia adhuc circa foetum, in occulto adhuc latitantem, considerata occurrunt, partum ad alium locum reservabimus.

Foetus in
utero vita.

§. 2.

Imprimis autem apud Jctos & medicos interdum circa foetus vitam occurrit quæstio: An foetus, in utero materno adhuc

an foetus
vitam pro-
priam vi-
vat?

negant alii. adhuc detentus propriam, an vero cum matre communem vivat vitam? quæ ultima sententia olim philosophis Peripateticis & medicis, ex ea præsertim ratione, erat communis, quia foetus in utero, etsi propriam habeat animam, nulla gaudeat respiratione, sine qua vita ne ad momentum quidem consistere possit; sicque extincta matre statim etiam foetui sit moriendum. vid. Johannes Varandæus *de Morb. Mulier. Lib. II. cap. 6. Oper. fol. m. 615.* ubi inquit: Foetus in utero existens, non alia vita, quam materna subsistit, unde ea extincta illum etiam statim mori necesse est. Vitam matris potius, quam suam vivere embryonem, statuit Christianus Ludovicus Gœckelius *M. N. C. Dec. II. An. 6. Obs. 150. pag. 312. seq.* vid. etiam Paul. Zacch. *Quæst. med. legal. lib. IX. Tit. I. Qu. I. n. 5. fol. 729.*

§. 3.

affirmant alii.

Contra vero, foetum in utero propria vita vivere, propriasque vitales actiones edere, & extincta genitrice ad temporis aliquod spatium non raro superstitare, vivumque ex matre demortua aliquando eximi posse, in dissertatione *de vita foetus in utero pag. 5. seqq.* expresse defendit Gregorius Nymmanus, inter alias rationes hoc argumento utens: Quorum viventium operationes diversæ sunt, diversis temporibus eduntur, quorum etiam unum ad alterius destructionem non interit; illa diversa & distincta vita fruuntur. Atqui foetus operationes ab operationibus matris distinctæ sunt: quia hac dormiente, ejusque actionibus animalibus omnibus otiantibus, non raro foetus in utero movetur, & contra, matre vigilante, embryo sæpe quiescit & dormit. Si autem hujus actiones prorsus a matre dependerent, illæ quæ in matre feriantur, etiam in foetu ferri deberent; quod tamen falsissimum & quotidianæ observationi contrarium. Matre quoque pereunte foetus non semper interit, & contra foetu extincto, nec genetrix semper corrumpitur. Ergo sequitur, utrumque vitam habere diversam, diversis

diversisque vitalibus actionibus tam matrem, quam fœtum gaudere atque frui. Porro etiam *pag. 25. seq.* dici quidem, non autem sufficienter probari posse, fœtum partem matris proprie dictam esse, inquit. Quibus rationibus hanc addit Johannes Riolanus *Anthropogr. Lib. VI. cap. 8. fol. m. 390.* quia fœtus non est pars matris integrans, neque essentialis, detracto enim fœtu mater non dicitur mutilata & imperfecta. Pars essentialis non aufertur, nisi destructo corpore; Atqui fœtus extrahitur sine damno, imo magno matris commodo. Inquit etiam Lucas Schrœckius in scholio ad observationem Johannis Ludovici Hannemanni *M. N. C. Dec. II. An. 3. Obs. 53. Schol. pag. 141.* Fœtum in utero matris fato defunctæ aliquandiu supervivere posse, nec rationi repugnat, nec experientiæ; hæc siquidem, plures partus cæsareos, e defunctis nempe matribus exsectos fœtus vivos ostendit, ut dubitationi nullus amplius superesse queat locus: Quin si vitam fœtus in utero consideremus, quamvis magnam hæc cum materna habeat cognationem, posse tamen sine ea consistere, vel ex eo clarum fiet, si propriam fœtui esse animam, ac sanguinis, in cujus motu vita non parum consistit, circulationem fœtui propriam, & a materna diversam intueamur. De motu fœtus in utero matris jam extinctæ hanc observationem recenset Johannes Doëlaeus *M. N. C. Dec. II. An. 5. Obs. 137. pag. 279.* In oppido, Lichtenau dicto, femina gravida in febrem incidit malignam, qua etiam octavo ingravidationis mense exstinguitur, altero die post mortem adstantes cum admiratione observant motum infantis in utero per 12. horas, destituti vero medico & chirurgo naturæ omnia reliquerunt. Ad quæstionem, quare infans tam diu sine respiratione in utero esse possit; postquam autem aëri expositus est, suffocetur, si respiratio diutius impediatur? ita respondetur. Nulli amplius dubium est, quin fœtus in utero vivat vita propria; cor enim illi pulsat, motibus animalibus sibi propriis movetur; ad aëris injurias, frigoris & caloris

ris excessum varie sese movet. Sed partus cæsareus, quo post matris mortem infans vivus ex utero extrahitur, tollit omnem dubitationem, adstruitque irrefragabiliter foetus vitam a matre distinctam. Idem Dolæus etiam scribit *Encyclopæd. chirurgic. Lib. IV. cap. 5. p. m. 977.* matrona quædam gravida apoplexia illico extinguebatur, & foetus altero die se adhuc movebat, me ipso observante.

§. 4.

Sic Theodorus Craan *Dissert. de Homin. cap. 168. vel potius 148. pag. 736.* inquit: Quæstionem, an foetus vivat vitam propriam? esse dubiam, an hoc intelligatur de vita corporis, an vero mentis, an totius compositi, quod intercedit inter corpus & animam; & denique concludit, quod vita compositi non possit esse communis unius cum alterius vita, hoc est, commercium inter mentem & corpus matris non potest esse commune cum commercio mentis & corporis foetus. Diximus enim, mentes eorum esse diversas: diximus, corpora esse distincta; hinc inferimus necessario, commercium, quod ex hisce diversis procedit, debere quoque esse diversum. Idem auctor *de Exort. sive Generat. Homin. Quæst. 27. pag. 296.* etiam mentem suam ita explicat: ut aliquid hac de re determinemus, oportet primo scire, quid per vitam intelligamus; vita autem alia est corporis, alia mentis; vita corporis consistit in laudabili sanguinis motu. Cum autem infans sanguinem in proprio corpusculo perficiat, ejusque motus a peculiari aliquo cordis principio dependeat, hinc omnino dicendum est, foetum propria vita gaudere. Quantum ad vitam mentis, quæ consistit in actuali cogitatione, multo minus a matre dependet; ridiculum enim est statuere, animam propagari per traducem, & ita a parentibus foetui communicari, quam nostram sententiam confirmat experientia; observatum enim fuit, matre mortua sæpe foetum vivere in utero, ut patet ex partu cæsareo, & ma-

& matre in vivis manente sæpe moritur infans, ut ex abortibus patet, quod signum est, vitam fœtus a vita matris differre: quamvis non negandum sit, fœtum in multis dependere a matre, & ea male sese habente ipsum fœtum in utero ægro-
tare, quia continuo sanguinem maternum, & cum eo nutri-
mentum suum accipit. Hanc sententiam defendit etiam Jo-
hannes Scultetus *Armament. Chirurg. Part. I. Tabul. 42. pag. 95.*
inquiens: Monet quidem Rodericus a Castro *de Morb. Mulier. Lib. IV. cap. 3.* infantem supervivere non posse in utero mor-
tua matre, nisi in eodem ictu temporis, quo anima ex matris
corpore migravit, ab utero extrahatur; cessante enim vita ma-
tris, cessat etiam vita infantis. Quæ tamen opinio falsa est; habet
enim infans suam animam, & si partus legitimum tempus ad-
sit, atque omnia corporis organa jam perfecta & absoluta ha-
beat, sine matris beneficio vivere potest, mortua matre, eodem
modo, ut in lucem editus, sine matris adminiculo vivit. Va-
rios autores consentientes allegat Christianus Franciscus Paul-
lini *Lagograph. curios. Sect. I. cap. 3. p. m. 91.* Imò conceptum
embryonem vel fœtum propria gaudere anima, nec a matre
quicquam præter diversorium mutuari, ait Paulus Ammannus
Paranes. Lib. I. pag. 14. Porro ad quæstionem, utrum fœtus in
utero materno propriam habeat animam? ita respondet idem
Ammannus *Irenic. pag. 55. seqq.* Solent in communi gravidæ
mulieris defunctæ os apertum conservare, imposita clavi, ut
fœtus in utero restans eo melius possit respirare: quo funda-
mento, (sed lubrico satis) vulgares medici, & universa mulierum
honestarum corona, cum obstetricibus, non dubitant asserere,
ac si fœtus œconomia in utero ab anima matris dependeret,
hinc arbitrantur, mortua matre simul & necessario debere
(quod utique fit, quando non tempestive excinditur) etiam
fœtum vel infantem mori. Fœtus autem in utero materno
ab anima matris nullo modo dependet, sed propria vivit qua-
dra, dum sibi, præsertim subsequenter mensibus, proprium

in officinis digestionum præparat alimentum, sequestrando etiam pro impuritate nutrimenti partes heterogeneous, id est faeces & urinas; habet etiam pulsum proprium, qui, quod a corde foetus dependeat, avtopsia ostendit, siquidem arteriæ umbilicales ligatæ pulsant intra vinculum foetumque, contra vero ea parte, qua placentæ uterinæ adnectuntur, non pulsant. Ergo foetus in utero peculiarem animam & a matris anima numero distinctam habet, atque a matre vix aliud quicquam mutuabitur, quam diversorium. Ideo verba *Legis I. §. 1. de Inspic. Ventr.* adeo vera non sunt, quibus statuitur, partum, antequam edatur, esse mulieris portionem vel viscerum, nisi *γεννῶς* hoc interpretari velis. vid. etiam Dan. Sennert. *Pract. Medic. Lib. IV. Part. II. Sect. VI. cap. 8. pag. 437.* De foetu, cuius motum obstetrix & adstantes feminæ etiam quinque post matris mortem horis observaverant, v. Bald. Tim. a *Göldenkl. Respons. 50. Oper. pag. 1082. & 1085.* ubi addit, certum est, foetum per aliquot horas pervivere posse in utero, mortua matre; cessante enim vita matris non statim cessat vita infantis, nisi tandem denegato alimento suffocetur. Juxta Joh. Gothofred. Berger. *Physiolog. Lib. II. cap. 2. pag. 485.* ex sanguinis circulatione perspicuum est, foetum a matre alimentum quidem recipere, & molli ac tepido uteri fotu & velut incubatu contineri, vitam vero propriam vivere & proprium in suis officinis succum & sanguinem elaborare, aliumque humorum circuitum in foetu, alium matris esse.

§. 5.

an foetus
semper cum
matre mori-
riatur?
negatur.

Foetum autem non semper uno eodemque temporis momento cum foeta sive matre extingui, sed quandoque hac defuncta aliquandiu adhuc vitalem atque superstitem permanere, partim rationibus, partim exemplis confirmatur. Quod si enim statim cum defuncta matre gravida foetus simul quoque, ob communem cum matre vitam, infallibiliter vivere de-

sine-

fineret, cur quæso medici, per aliquot secula, in defunctis gravidis sectionem & partum Cæsareum instituerunt, nisi in matris defunctæ abdomine infantis adhuc vivi motum sensissent, ideoque in utero materno dissecto foetum adhuc vivum deprehendere ejusque vitam hoc modo conservare, per crebriora exempla sperassent. Tale exemplum servati foetus annotavit Horatius Augenius *de Mission. Sanguin. Lib. VI. cap. 15. fol. m. 184.* vidi, inquit, anno præterito villicam quandam evsarcam & optimi habitus, nono mense laborantem gravi morbo, ventriculi scilicet exulceratione, quæ diebus viginti sine cibo potuque permanfit, cum quicquid devorabat, statim vomitu ejiciebat, affectusque sævitia tandem mortua; dissecto utero puerum extraximus vivum, qui Fortunatus ad fontem sancti baptismatis vocatus fuit. Aliud exemplum foetus vivi ex matre defuncta extracti cum tota operatione ex Carolo Stephano prolixè describit Daniel Sennertus *Pract. Medic. Lib. IV. Part. II. Sect. VI. cap. 8. pag. 438. seq.* & circa finem inquit: Cum primum percepimus arteriæ pulsum, in arteria umbilicali, confestim in umbilico, filo cerato primum stricte ligavimus, ad trium digitorum longitudinem ab ipso ventre, dein iterum atque iterum etiam aliis locis constrinximus, extremos nodos semper strictiores efficientes. Scies quid postea acciderit; vix consummata hora integra cœpit puer oculos aperire, os diducere, de fonticulo pulsare, artus etiam leviter extendere: denique vocem atque ejulatum emittere. Ejusmodi exempla de Scipione Africano, sive Cæsare, & Manlio; item de Gebhardo, Constantiensi Episcopo, & Burcardo, Comite de Lintzgow, qui vulgo dictus fuit Ingenitus, eo quod ex mortuæ matris alvo exsectus esset, vide apud Joh. Schenck. *Obs. medic. Lib. IV. fol. m. 602.* Plura reperies in Christian. Frider. Garmann. *Miracul. Mort. Lib. I. tit. 9. §. 5. pag. 262. seqq.* Coloniae etiam similem casum accidisse, ex Henrici Stapedii relatione communicat Guilhelmus Fabricius Hildanus *Oper.*

quia in
matre ex-
tincta vivis
foetus.

fol. 906. Scilicet matrona gravida ex morbo acuto mortua & loculo imposita, cum sequenti die inhumanda esset, & loculus ab obstetrice (ut, si forsan aliquid cruoris effluxisset, illum spongia exciperet) inspiceretur, foetus inter femora extra matricem repertus fuit, sed mortuus.

§. 6.

Exempla.

Hac ratione in Hispaniæ Annalibus regem Navarrae Sanctium servatum legimus, hunc enim, matre a Saracenis intervenandum trucidata, per vulnus in ventre acceptum exertam manum ostendantem superveniens nobilis Gvevarra extraxit, ac clanculum enutrivit, eumque postea de principis electione disceptantibus proceribus obtrusit, controversiasque sedavit; a quo mirifico latrocinio nobilis latronum familia in Hispania nomen accepit, juxta relationem Roderici a Castro *de Morb. Mulier. Lib. IV. cap. 3. pag. 443.* Similem fere historiam legimus in Thom. Bartholin. *Histor. anatom. Cent. II. Hist. 8. pag. 159.* Quum Spinola strenuissimus Hispanorum dux urbem Bergopsomatem obsidione arcta cinxisset, mulier quædam extremo mense gravida, ad hauriendam aquam egressa, ictu tormenti in duas partes fuit divisa, quarum infima in aquam vicinam deciderat. Adstantes infortunio isto accurrunt, videntque puerulum sponte sua se motitantem intra materna viscera, extrahunt & in castra Don Cordua deferunt, omnique cura custodiunt, inde tandem Antwerpianam delatum infans Isabella baptismatis fonte immergit, nomenque patris centurionis Alberti Ambrosii imposuit. Hanc observationem paulo aliter a Stalpartio relata vide infra *cap. 3. §. 13.* Ex matre mortua foetum, & quidem puellum vivum atque per sesquihoram adhuc vitam ducentem, intereaque sacro fonte tinctum, excidit etiam Cosmus Viardel, cujus vide *Tr. von der weiblichen Geburt Obs. 24. p. m. 101. 103.* Merito etiam inferenda est Francisci Mauricæi *Observatio 315. p. m. 184.* ubi inquit: Le 23. Aoust 1682. j'ay

veu une femme grosse de huit mois & demy, qui ayant déjà esté deux mois auparavant tresdangereusement malade d'une pleuresie, avoit depuis douze jours une fièvre continuë avec quelque sorte d'alienation d'esprit; pour raison de quoy je crûs, qu'elle ne passeroit pas trois jours sans mourir, comme il arriva en effet deux jours ensuite, ainsi que me dit un chirurgien, qui peu de temps en suite ayant esté present lorsque cette femme expira, luy avoit fait incontinent après sa mort l'operation Césarienne, pour tacher de sauver son enfant, qui avoit encore vecu deux heures après avoir esté ainsi tiré du ventre de sa mere; car quoyque la mort dela femme grosse soit ordinairement cause de celle de l'enfant, qu'elle porte dans son ventre, par l'entiere privation dela vie, qu'elle luy communiquoit; neantmoins, comme l'enfant a encore en soy un autre principe de vie séparé de celui de sa mere, il arrive quelque fois, que l'on tiré dela sorte du ventre des meres incontinent après leur mort, des enfans, qui sont encore vivans, comme estoit celui de cette femme, dont je viens de parler. De qua materia alibi, de fœtu & partu Cæsareo pluribus agemus. De fœtibus vivis ex lepore mortuo exemptis hanc observationem refert Joh. Ludovicus Hannemannus *M. N. C. Dec. II. An. 3. Obs. 53. pag. 141.* in nostra, inquit, Holsatia ex lepore aliquot horas mortuo cujusdam generosi domini venator duos exempt fœtus adhuc vivos, quos etiam educavit istius nobilis familia. Hanc historiam in eum adduco finem, ut exinde sumatur ratio ad quæsitum: An fœtus anima matris vel propria vivat?

§. 7.

Deinde observantur quandoque fœtus matre jam mortua ^{interdum} nati, vel post ejusdem obitum prodeuntes. Gorgiæ enim Epi- ^{etiam fœ-} rotæ fortis viri clara fuit origo, qui, juxta Valer. Maxim. *Lib. I. ^{tus post ma-}* ^{tris mortem} cap. 8. *Extern. n. 5. p. m. 120.* in funere matris utero elapsus ino-

pinato vagitu suo lectum ferentes consistere coegit, novumque spectaculum patriæ præbuit, ex ipso genetricis rogo lucem, & cunas affecutus. Eodem enim momento temporis, altera jam fato functa parit, alter ante elatus, quam natus est. Epigramma de hoc casu Theodori Bezæ v. Chr. Frid. Garmann. *de Mirac. Mort. Lib. I. Tit. 9. §. 6. p. 263.* Et de foetu post biduum mortuæ matris nato sequentem historiam annotavit Thomas Bartholinus *Act. Hafn. Vol. II. Obs. 35. p. 92.* In pago, inquit Trónninge mulier rustici ex partus difficultate misere obiit, cum foetum eniti non posset, frustra conantibus obstetricibus tribus. Biduo fere elapso præter omnium expectationem sua sponte foetus cum impetu erupit, sed mortuus, sine dubio in partu, consumptis viribus, quæ superfuerant a morte matris. Supervixisse enim interea dubitandum non est, quanquam adstantes non adverterint, nihil tale cogitantes. Vitam vero, ut antea propriam vixit, & alimento antea per os in ventriculum congesto, quasi cochleæ suo succo victitant. Spiritum non difficile traxit ex apertis uteri locis, qui, matre defuncta, patentes manserant. Et *p. 94.* inquit: Rara Bruxellis historia 1633. agitata fuit medicisque proposita, de muliere gravida septimestri, quæ convulsionibus epilepticis die Jovis circa nonam vespertinam suffocata & die Sabbathi circa decimam matutinam intra femora matris provolutus infans adhuc calidus deprehensus fuit.

§. 8.

partus post
mortem.

De partu post mortem sequentem observationem annotavit Christophorus Roeslerus: Domina de *Anneberg* fuit gravida, instante mense ultimo cœpit se male habere, dimidia vi hora elapsa moritur. In superiore parte ventris striæ nigræ post mortem erant conspicuæ. Tertio demum die foetus mortuus ab ea egressus est. *vid. M. N. C. Dec. I. An. 3. Obs. 318. p. m. 534.* Et *pag. seq.* hanc observationem alio confirmat exemplo, quod

Ola.

Olavia die 24. Martii anno 1665. cuidam uxori accidit: Illa instante partu epileptica mortua, cum corpus mundaretur, ecce infans jam altero die mortuus observatus ex improvise egrediens decidit ab illa. Colonia matrona gravida ex morbo acuto mortua & loculo imposita, cum sequenti die inhumanda esset, & locus ab obstetrice (ut, si forsan aliquid cruoris effluxisset, illum spongia exciperet) inspiceretur, foetus inter femora extra matricem repertus fuit, sed mortuus, uti ex amici sui, Henrici Stapedii, relatione Guilhelms Fabricius, Hild. ad Michaellem Doeringium scribit *Oper. fol. 906.* ubi pergit: Ex hac historia videre est foetum non semper in eo ipso temporis articulo, quo anima ex matre emigrat, mortem obire, sed nonnunquam ad tempus in ipso utero materno supervivere posse. Quo loco simul Diomedis Cornarii observationem annectit de matrona, quæ, postquam per triduum in mortis agone decubisset, existimantibus cognatis, eam mortuam esse, deportata est in locum sepulturae destinatum, ubi pro more sola relicta fuit occlusa. Post aliquot menses aperto loco repertum est hoc cadaver in eodem loco, in quem repositum fuerat, habens in dextro brachio infantem mortuum. Femina quædam prægnans post frequentes sanguinis vomitus post tres editos foetus quarta vice in ipso partu diem suum placidissime obiit. Post huius obitum tertio die mulieres infantem, & quidem puellam mortuam, in defunctæ matris sinu jacentem, non sine admiratione atque stupore in sandapila reperiunt, quæ postmodum brachiis matris inclusa terræ simul mandatur. vid. Phil. Salmuth. *Obs. med. Cent. II. Obs. 54. p. 82. seq. & Obs. 36. p. 75.* ubi refert, in femina quadam in partu extincta editum fuisse paulo post ingentem fragorem & cum illo quoque foetum mortuum exclusum. Sic & nobilis Tobia Rochæ in Marchia conjux, in partu, hora secunda noctis moritur; media tertia pomeridiana foetus in lucem editur. Hanc observationem de partu post mortem matris *M. N. C. Dec. II. An. 4. Obs. 42. p. 102.* communicat Gothofredus Samuel Poli-

Polisius: Mulier quædam rustica ante mensem ingravidationis ultimum laboribus domesticis nimis intenta, male habere cœpit, accedente febre acuta: Præterlapsis paucis diebus diem suum obit, moreque solito sandapilæ committitur; elapso bi-duo foetus mortuus ad pedes defunctæ matris provolutus cernitur. Quæritur: utrum infans ergastulum suum vivens relinquere coactus fuerit, extincta ante binos dies genetrice? puto quod sic, respondet Polisius; cum omnino foetus superstes, matre demortua, in utero esse queat, & non matris, sed propria vita in eodem fruatur. Weissenburgi Simonis Kreuteri uxor, in nonum mensem gravida supervenientibus pariendi doloribus exspiravit: cumque adstantes putarent, foetum quoque exspirasse in utero, mortuam illorum quidem judicio, matrem, more solito, in terram posuerunt linteisque contactam reliquerunt. At vero post aliquot horas vagitum audiunt, accurrentes matrem quidem mortuam, filiolum vero optime valentem ad pedes matris devolutam reperiunt, uti refert Joannes Matthæus, *Quæst. medic. 4. pag. 22.* ubi addit: Credibile certe est, matrem tum demum vere exspirasse, quando partus in lucem prodiit. Alioqui a mortua matre excludi haud potuisset. Tali vero in casu, ubi foetus in matris extinctæ utero adhuc vivere per certa signa deprehenditur, prægnantes non statim sepeliendæ, sed potius, pro extrahendo vivo foetu, secandæ sunt, uti de gravidarum sepultura & sectione diximus, pluribusque de partu Cæsareo videbimus.

§. 9.

*foetus mor-
tui salva
matre.*

Porro foetum in utero materno propriam vitam vivere exinde apparet, quia interdum, sanis & salvis matribus, foetus in utero defuncti quotidie nascuntur, quandoque etiam per longum temporis spatium gestantur, demumque vel integri, vel corrupti, interdum etiam quoad molles partes consumti, excernuntur, vel exciduntur; qualem observationem communi-

cat

cat Philippus Hœchstetterus *Obs. med. Decad. VI. Cas. 3. Schol. p. 697.* scilicet Ulmani Fabri uxor gravida facta nonum complevit mensem, eo dolores parturientis sensit, die 26. Martii anno 1623. sed invalidos, nec labor parturientis, nec diligentia obstetricantis, quicquam promovit, mansit in utero, quod enitendum erat; fœtus enim animam ad se vocavit Deus; dehinc cadaver uterum in tumorem sustulit & abdomen turgescere fecit jacens in cavo transversim. Octo transierunt septimanae, in quibus nihil conaminis in excludendo fœtu molestum senferit, nec dolores nec parturientium nixum. Vires matris interim labefactatae a fœtu putrido & fœtente hecticum corpus dederunt, ac si ossa inclusa cuti essent. Tandem Güntzburgi in hospitali recipiebatur, ut ibi excideretur putridum, quod matri necem minitaretur. Chirurghi itaque ventrem infra umbilicum transversim ad pubem versus aperuerunt, in qua regione jam signa apertionis in ventre a putredine conspiciebantur. Infans putridus & solum ossibus ac calvaria cognoscendus exemptus fuit; locus vulneratus mundatus, consutus & convenientibus medicamentis tractatus & tandem curatus est. De matre infantis mortui vivo sepulchro, observationem fidem pene excedentem, communicat Georgius Harnæus *M. N. C. Dec. II. An. 5. Obs. 175. p. 352.* Mulier, inquit, Kirstina Georgii, quæ ante octo annos nupserat militi, post abortum, uterum denuo ferre cœpit. Primis post conceptionem septimanis gravissime laborabat, lecto affixa, redeunte tamen sanitate. Trudit sine tumultu dies diem, mensem mensis, usque dum moveri primulum cœpisset embryo, integris septimanis, a primo motus termino, octodecim bene vegetus. Anno 1681. primo Maji parum firmæ valetudinis signa edere cœpit infantulus, matre de veneficio magico nimio opere sollicita. Secunda vero post festum Michaelis septimana tristius laborans pusto insolentius se jactare cœpit, totum corpus in globum complicare, iterumque contorta ferocius explicare membra; Mater intolera-

bilibus viscerum lincinationibus & distorsionibus misere excarnificata obstetricem vocavit; sed frustra. Interim rediit afflictissimæ in circulum mensis. At recidentibus in vanum conatibus omnibus, iners truncus jacuit foetus, jam ultra mensem mortuus. Nihilo tamen secius fluebant purgamenta convenientia & mammae ultra bimestre spatium prodige lac fundebant. His tempestatibus placatis per totum miseræ corpus fera efflorescebat scabies; remanebat tamen intra claustra alvi maternæ cadaver; huncque foetum infaustum mater infelicissima ultra sexennium integrum gestabat &c. Plura ejusmodi exempla in tractatu de Graviditate, & quidem diuturna adduximus, quibus adhuc annecti potest observatio Francisci Mauriciæ 245. p. m. 142. de femina, quæ foetum mortuum ultra mensem in utero gestarat, item *Obs.* 268. p. 156. Id confirmat etiam Christianus Gottlieb Reusnerus *Ephemerid. Cent. V. Obs.* 11. p. 26. seq. de embryone per longum tempus in utero mortuo & feliciter, sine matris detrimento, excluso. Uxor scilicet nobilis, cachectica, annorum triginta multorum liberorum mater, anno 1709. signa ingravidationis omnia, more sibi consueto sentit, circa decimam nonam septimanam, ab ipsius computatione, motum embryonis in utero percipit ad unam alteramve septimanam, ast subsequenter hebdomadis nullum motum amplius observat. Quoniam vero ordinarios menses nunquam habuit, parum quoque est sollicita, rata, obstructionem fluxus menstrui fore in causa, nec in statu esse ingravidationis, nullis utitur remediis. Quid fit? decima nona a termino motionis embryonis (quam habuisse credebat) septimana, instant conatus uteri, & nobilis hæc femina parit embryonem, unius spithamæ longitudine, teterrimo cum foetore, referente matre & obstetrice, nec ungues in digitis fuerant conspicui. Ex quibus omnibus pensitatis pensitandis collegit Reusnerus, embryonem decima nona septimana mortuum & viginti fere hebdomadas sine detrimento matris singulari in utero delitescere potuisse.

§. 10.

Rationem possibilitatis si quæras, idem autor *l. a.* re-
 spondet, denegatum aeris accessum ad uterum, & aquam, cui ^{cur fœtus}
 innatat embryo, fuisse in causa, ne putredo reliquis partibus ^{non semper}
 corporis fuerit communicata & nociva. Hanc rationem reddit ^{corrumpatur?}
 etiam Franciscus Mauriceau *Obs. 245. p. 142.* inquiens: j'ay ac-
 couché une femme au terme de six mois de sa premiere grossè-
 se, d'un enfant mort en son ventre depuis plus d'un mois, qu'
 elle ne l'avoit point senti remuer, après avoir eu une tres
 grande frayeur en versant dans un carosse: Et comme cet en-
 fant n'avoit point profité depuis qu'il étoit mort, il n'avoit
 que la proportion d'un enfant de cinq mois, comme il estoit
 lorsque cet accident arriva à sa mere; & bien qu'il fust mort
 depuis un si long-temps, lors qu'elle en accoucha, il ne avoit
 pas grande corruption; à cause que ses eaux, qui n'estoient
 pas écoulées, l'avoient preservé de la porriture cadaverreuse,
 qui ne manque pas d'arriver à l'enfant dans le ventre de la
 mere, aussi-tost que l'air vient à pénétrer au dedans dela ma-
 trice, après la rupture de membranes, & l'écoulement des eaux,
 qu'elles contenoient. Et *Obs. 500. p. 293.* inquit idem: Il y a
 dans les eaux de l'enfant, un certain sel nitreux, qui fait, que
 nous voyons quelque fois, qu'un enfant mort dans le ventre
 de sa mere, s'y conserve des mois entiers, sans grande corru-
 ption, quand les loies n'en sont pas écoulées, & que l'air n'y a
 pas esté introduit, ces eaux luy servant, pour ainsi dire comme
 d'une espece de saumure, qui le preserve de porriture cadave-
 reuse, qui ne manque pas de luy arriver incontinent après leur
 écoulement.

CAPUT II.

De

Fœtus in utero vitalitate s. animatione.

§. I.

*de fœtus
animatione.*

NONnunquam etiam de fœtus animatione sive de vero partus vitalis termino medicis a jurisconsultis movetur quæstio, v.g. occasione abortus, vel quando persona quædam præmaturæ fœtus exturbationis vel poculi abortivi suspecta sit, siquidem si hoc modo fœtus animatus ejicitur, tunc a legibus rigidior & ultimi supplicii pœna huic crimini decernitur; ubi vero fœtus inanimatus quocunque modo perditus fuerit, mitior sive extraordinariæ pœnæ fertur sententia. Abactio enim partus, data opera suscepta, juxta Joh. Frid. Ludovic. *Doctrin. Pandect. Lib. XLVII. Tit. II. pag. 709.* quondam temporali relegatione puniebatur *l. 4. ff. b. t.* hodie ultimo supplicio, si partus jam fuit animatus, *Const. Crim. art. 133.* quod juridice post dimidium tempus gestationis præsumitur, alias pœna ordinaria relegationis, vel fustigationis obtinet, prout scilicet partus vitalitati proximus fuit, an non. Judici itaque, secundum Joh. Bohn. *Specim. III. Medicin. Forens. § 31. & de Offic. Medic. dupl. Part. II. cap. 5. p. 621. seq.* scitu maxime necessarium videtur, quod dierum ambitu conceptus animetur, ne mitiore, ac decet, pœna atrocissimum hoc delictum & infanticidium puniatur. Persuadebant enim sibi veteres & recentiorum nonnulli, cum Aristotele, homini tres animas adscribentes, humani fœtus corpusculum in principio aliquandiu utero materno inanimatum inexistere, sive non statim illico a conceptione, sed post absolutam demum organisationem, ipsi animam rationalem infundi; cumque tali modo, juxta dictum Aristotelem, embryo primo plantæ, deinceps animalis ac postremo hominis vitam vivere, nec simul animal & homo fieri credatur, inde quoque factum est,

est, ut leges canonicae pariter ac civiles aliam rationem habuerint foetus animati atque inanimati, seu antequam animam rationalem receperit; proinde illarum etiam administratores, communem hanc sententiam sequentes, ad hunc usque diem dictum animationis terminum a philosophis & medicis resciscere sapissime postulant; quem hi tamen differenter & dispari dierum numero determinare solent, in eo tamen, quod foetus tunc demum, ubi perfecte formatus fuerit, anima instruitur, omnes consentiunt. Diversam physicorum & medicorum esse opinionem de quaestione intra quodnam tempus foetus pro animato habeatur. vid. Conr. Phil. Hoffmann. *de Puerper. tempor. cap. 1. §. 4. p. 6.*

§. 2.

Sunt scilicet ex recentioribus, qui trium dierum spatio ^{tempus animationis.} animatum fieri conceptum volunt, alii tamen sex, septem, novem, duodecim dierum intervallo hominem perfici & animari donari statuunt; alii plerumque foetum masculum diebus triginta, & feminas duobus supra quadraginta diebus perfecte formari; alii quemcunque conceptum, tam marem, quam feminam quadragesimo die formatum & animatum; & alii adhuc conceptum & quidem masculum quadragesima, feminam vero octogesima die animari; nonnulli non ante tertium quartumve mensem animam rationalem infundi statuunt, quidam foetum supra sexagesimum diem, tam masculum, quam feminam semper pro animato habent, & alii ad octagesimum & nonagesimum diem inclinant &c. de qua autorum differente sententia evolvi possunt Paul. Zacch. *Question. Medic. leg. Lib. I. Tit. 2. Qu. 9. n. 3. fol. 80. & n. 19. fol. 82. seq.* Joh. Bohn. *de Offic. Medic. dupl. Part. II. cap. 5. pag. 622.* Roderic. a Castr. *de Natur. Mulier. Lib. III. cap. 15. pag. 155. seqq.* Conr. Phil. Hoffmann. *de insign. Puerper. Tempor. cap. 1. §. 4. p. 6 sq.* Fortun. Fidel. *de Relat. Medic. Lib. III. Sect. VI. cap. 2. 3. pag. 438.*

seqq. & Herm. Frid. Teichmeyer *Instit. medico-legal. cap. 8. p. 46. seq.* Paul. Amman. *Medicin. crit. Cas. 1. post dimidium gestationis tempus v.* Mich. Albert. *Jurisprud. med. cap. 6. p. 121. seqq.* Casp. a Reies *Camp. jucund. Quest. 51. Art. 31. sq. pag. 65. seqq.* Franc. Torreblanc. *de Mag. Lib. II. cap. 43. n. 15. seq. p. 311. seq.*

§. 3.

a prima
conceptio-
ne.

Alii contra foetum statim a prima conceptione animatum existere defendunt, ex. gr. Vopiscus Fortunatus Plempius *Fundament. Medicin. Lib. II. Sect. VI. cap. 7. fol. 167.* inquit: Thomas Fienus edito libello predidit, semen in uterum conjectum tertio die a Deo animari, ab eaque anima emanare facultatem conformatricem, quæ corpus fabricet: id quod multis conquisitisque rationibus adstruit. Verum nescio, cur tertium diem constituat duntaxat, quo infundatur anima; & non potius ipso primo conceptionis momento eam increari dicat, cum natura, ut ipse fatetur, ne momento quidem otiosa sit, sed mox a concepto semine incipiat operari, statimque a primo conceptionis momento operationes in semine fiant. Probabilius adseruisset, ante tertium diem animam adesse, & mox a primo conceptionis momento opus formationis corporis humani aggredi. Sic paulo ante allegatus Paulus Zacchias *Lib. IX. Tit. 1. Qu. ult. fol. 742.* sententiam suam mutavit, atque foetum humanum nullo unquam tempore ab alia anima regi, quam a rationali, eamque in principio commixtionis seminum progenitorum & conceptionis eorum a Deo creatam & infusam recipere, demonstrat. vid. etiam *Tit. 1. Qu. 1. §. 4. fol. 729.* Et Daniel Sennertus solidissimis fundamentis ostendit, animam humanam, sive per traducem propagetur, sive a summo numine inspiretur, statim ab initio & in ipsa conceptione aut conceptionis momento adesse, & operationes suas exercere. vid. idem Zacch. *fol. 82.* Inquit etiam François Mauriceau *Obs. 318. pag. 186.* il me semble tres veritable,

table, que dès le premier jour & immédiatement en suite de la conception l'ame est effectivement introduite dans le petit point de matiere, vers laquelle ont esté concentrés tous les petits atomes des deux semences, qui estoient propres & disposez à l'entiere formation du corps du foetus &c.

§. 4.

Sic Dionis *des Accouchem. Lib. I. cap. 13. pag. 100. seq.* *Dionis sententia.* Tous les anatomistes ne s'accordent point sur le temps, à quel l'enfant est animé; les uns le fixent à trente jours, d'autres à quarante, & d'autres vont jusques à deux ou trois mois; mais suivant nostre principe elle doit arriver plutôt, qui est dans le temps, que le cœur & les vaisseaux sont disposez à commencer le mouvement circulaire du sang; ce feroit envain que la nature auroit fabrique un corps plein d'organes & de ressorts, si l'ame n'y entroit point, il resteroit immobile, & sans vie. C'est donc l'ame qui met la matiere en mouvement; c'est elle qui lui fait faire toutes ses fonctions, qui comme souveraine se place dans le cerveau, d'où comme d'un trône elle envoie par le moyen des nerfs ses ordres à toutes les parties pour se faire obéir; c'est elle enfin, qui conserve corps, & qui le fait subsister tant qu'elle ne le quitte point, & qui le laisse perir, quand elle s'en sépare. Mais qu'est-ce que l'ame? de plus habiles gens que moi n'ont jamais pû le dire; c'est pourquoi je n'entre prendrai pas d'en parler, je me contenterai de rapporter icy ce que quelques-uns en ont pensé: Il y en a qui croient, que toutes les ames sont créées dès le commencement du monde, & qu'aussitôt qu'un corps étoit disposé à la recevoir, il en descendoit une pour l'animer; d'autres sont persuadez, que les ames sont créées a mesure, que les corps sont formez & prêts à être organisés; d'autres que l'ame est une harmonie & union des quatre qualitez elementaires, qui font agir la matiere; d'autres

tresque l'ame est l'esprit & la chaleur dela semence , qui met en monvement les parties corporelles ; d'autres qu'elle est un souffle du createur , qui comme cause première fait mouvoir toutes les causes secondes. Tous ces différens sentimens seroient plus capables de nous embarrasser que de nous éclaircir, si la foi ne nous enseignoit pas , que l'ame est une substance invisible & immortelle qui anime le corps ; & qu'étant une étincelle dela divinité, elle doit subsister éternellement.

§. 5.

Alberti sententia.

Prolixe etiam hanc sententiam defendit Michael Alberti *Jurispr. med. cap. 6. §. 3. pag. 123.* firmiter asserens, quod a primis conceptionis initiis mox anima rationalis in foetu adsit, & quod sine anima illa conceptio fieri nequeat, quæ tanquam artifex & architecta sui corporis præsto est, à qua deinde formationis actus dependet. Quo loco dictus auctor plurimos

Bohnii.

adhuc sibi consentientes scriptores adducit. vid. etiam ejusdem Alberti *Introduct. in univers. Medicin. cap. 11. de Generation. §. 28. seqq. pag. 31. seqq.* vid. etiam ejusdem Alberti *Introduct. in univers. Medicin. cap. 2. de Generat. §. 28. seqq.* Eandemque sententiam fovet Johannes Bohnius *de Offic. Medic. dupl. Part. II. cap. 8. pag. 622. seq.* eo ipso, inquiens, dum cum sanioribus philosophis animam sui domicilii seu corporis architectum concipimus, conceptus humanus nunquam non animatus existet: proin frustra se torquent, qui terminum quemcunque animationis post conceptionem demum sciscitantur. Neque adeo facile hunc invenient, quamdiu penes illos non tantum, sed theologos etiam, litigatur, ac determinari forsitan nunquam nequit: an anima rationalis per traducem proggetur, seu congeneretur? an a Deo immediate creetur, ac primis foetus staminibus infundatur? hinc dubia pariter ac suspecta evadet legum illarum auctoritas ac sanctimonia. Priorem enim opinionem si admittamus, statum & firmum maxi-

me

me erit, animam mox sub primo conceptionis articulo embryonis corpusculo subinexistere, & per consequens, hunc nunquam non hominem dicendum fore; qui, sicut in aliis casibus, ubi praesertim de commodo ejus agitur, per leges pronato habetur, v. g. ut haereditate paterna fruatur, etiam in hoc, ne occidatur, ac incolumis conservetur, talis aestimandus venit. Ita ut satis mirari nequeam illorum haecenus medicorum inconsideratam temeritatem, quorum plurimi de congeneratione animae enutriti, seu Traducianos se profitentur, vulgari nihilominus doctrinae, de foetus post conceptionem demum animatione, inhaerent, ac terminum ejus breviorē longiorēve, a judice quaesiti, pronunciant. Quemadmodum nec capere possum, cur illi legum quoque interpretes & administratores, quorum nihilominus nostratium ex Traducianorum schola philosophica prodiisse novimus, de ratione, hinc aequitate, suae legis nunquam dubitarint; sed in sententia de foetus abacti poena ferenda antiquum semper obtinuerint, intelligentes, cum semine statim in generationis opere animam in primum embryonis germen transfundi. Neque qui Infusianos seu Inducianos se venditant, quam diu de tempore accreationis seu infusionis ejusmodi ambigunt, ac ambigere necesse habent, (hoc quippe alii cum generationis tempore idem, alii huic plus minus posterius, autumant) activationis hujus terminum determinabunt; inprimis si post generationem factam, seu tunc demum, ubi embryonis machina ad receptivitatem animae rite disposita seu perfectius organizata est, eam a creatore inspirari supponunt: sicut, qui in ipso generationis actu hoc fieri contendunt, non habent, cur in aliud animationis tempus disquirant. vid. etiam Bohn. *Specim.*

III. *Medicin. Forens.* §. 32.

§. 6.

Item animationem foetus ipsi conceptioni esse consentientia
Embryologia. S rem-Gælicke.

temporaneam, sive, foetum a primo conceptionis suae momento animatum esse atque vitalem, atque adeo verum & perfectum hominem monstrat Andreas Ottomarus Goelicke *Medic. forens. Specim. VI. p. 98.* qui etiam §. 5. p. 104. distinguit inter motus foetus crassos, locales & voluntarios, & inter subtiles atque insensiles; quorum illos ante dimidium gestationis tempus nullo crasso sensu animadverti posse, ambabus ulnis concedit; hos vero a primo conceptionis momento adesse & foetui congenerari, inde dispalescere scribit, quod sine illis neque corpusculum foetus formari, neque nutriri, neque augeri & ad conformationis suae ἀκμὴν pertingere unquam posset. Simul quoque eundem animatum esse oportet, quia vita sine anima subsistere nequit; Foetum enim inanimatum dicere velle vitalem, est contradictoria loqui, quia foetus inanimatus non est vitalis, sed verum potius cadaver &c. Ad quaestionem, quid ansam dederit, distinguendi inter foetum animatum & inanimatum? respondet Hermannus Fridericus Teichmeyerus *Institut. Medic. legal. cap. 8. Qu. 3. pag. 47.* hanc distinctionem medice & physice nullius esse momenti, sed originem duxisse ex imperitia physicorum & medicorum ac incertitudine hypothesium de generatione humana, & animae imprimis cum corpore conjunctione; sicque Ictos a medicis & physicis seductos in hunc usque diem distinctionem hancce retinuisse. Plura de tempore, quo anima rationalis humano corpori infundatur, vid. Joh. Bapt. de Wenckh *dissertat. in Ephe-merid. Cent. I. & II. Append. p. 130.*

CAPUT III.

De

Foetus respiratione & suctione.

§. I.

*An foetus
in utero re-
spiret &
sugat.*

Porro cum ad exclusi foetus vitam sustentandam respiratio maxime sit necessaria, non raro etiam inter medicos ven-tila-

tilatur quæstio: An fœtus in utero respiret? ad quam alii pariter affirmative, alii negative respondent. Sententiam affirmativam defendit Hippocrates *de Carnib. Oper. Sect. III. fol. m. 31.* inquit: puer dum in utero est, compressis labris ex matris utero tum alimentum sugit, tum etiam spiritum, qui in puero calidissimus est, ubi sane mater tespirat, in cor attrahit &c. Ad suctionem autem liquidorum, exspuitionem, loquelam, sternutationem necessariam esse respirationem, docet Elias Camerarius *Medicin. conciliatric. cap. 5. pag. 98.* Respiratio intra uterum secundum Petr. Stalpart. van der Wiel *de Nutrit. fœt. §. 11. pag. 15.* æque necessaria est fœtui, quam alimenti per os assumptio. Et Jacobus Sponius *Aphoris. nov. ex Hippocr. coll. Sect. I. p. m. 39.* scribit: Fœtus in utero, ore & naribus spiritum trahit. Plerique existimarunt, fœtum in utero non respirare; at affirmativam Hippocratis confirmat Galenus *Libro: an animal sit, quod in utero continetur, cap. 3.* devorat, inquit, & spirat: ore enim nasoque spiratus desuper fit. Varias rationes pro & contra fœtus in utero respirationem adducit Gregorius Nymmanus *Dissert. de Vit. Fœt. in uter. p. 37.* & primo quidem adversariorum syllogismum, sc. ubi nullus datur aër pro respiratione, cordis ventilatione & motu, spirituumque generatione necessarius; ibi quoque nulla datur vita, nullaque vitalis actio exerceri potest. In utero matris nullus datur aër, ut omnibus notum. Ergo ibi infans nec respirare, nec vitales actiones, quæ mediante respiratione fiunt, exercere, neque spiritus proprios, quorum etiam materia aër est, producere valebit. Deinde Nymmanus *pag. 38.* quoad hanc difficultatem distinguit inter spirituum generationem, & eorum ventilationem ac conservationem. Aër, inquit, conservat & ventilat spiritus, non autem producit, neque etiam ad eorum generationem materialiter concurrat; quod falsum. Præterea, quid quæso! absurdi erit, si tantillum aëris, quo tenellum fœtus corpusculum indiget, ipsi etiam in utero

affirmant
alii.

concluso communicari statuam? Philosophus *lib. 10. Hist. anim.* 2. 3. scribit, circa os uteri reperiri meatum, per quem uteri clausi respirent; sane si modo ejusmodi meatus vel canaliculis in feminis ostendi posset, res esset expedita, & per eum embryonem in utero respirare, facile affirmarem. Quid si esset vas illud rotundum & oblongum, quod ex uteri fundo utrinque ad externam pudendi sedem excurrit, & tandem in clitoridem abit; nam hoc vas pervium est, deque ipsius usu longe aliter sentio, quam hactenus anatomici fecerunt. Verum utrum sit, siue talis canaliculus adsit, siue non, pro certo tamen affirmo, tantum aëris, quantum foetus in utero pro sua vita tuenda requirit, facile per matrem ejusque arterias ipsi suppeditari posse, idque vel inde demonstro, quod observatum sit, etiam infantes in matris alvo plorasse. Hæc Nymmanus. Juxta Galenum *de Loc. affect. Lib. VI. cap. 5. fol. m. 38. b.* in confesso est, & spirationem a vita, & vitam a spiratione separari non posse: adeo ut viventem non spirare, & spirantem non vivere, sit impossibile. Ad affirmativam sententiam eruditissimique Roberti Boylæi aptanda venit annotatio in *Nov. Experiment. phys. mechan. de Vi aër elast. 41. p. m. 144.* inquiringis: non vacat nobis, paradoxam Hippocratis in examen proferre sententiam, quam docti aliquot medici non ita pridem reanimarunt, scilicet foetum in utero respirare. Ex alia enim parte non facile quis imaginabitur, quomodo aër matris corpus transmeare valeat & tegumenta, quibus foetus involvitur; Et cum natura in infantulis recens natis peculiaris & temporaria vasa excogitaverit, ut sanguis per alios transitus circulare possit, quam solet in iisdem individuis, cum liberiores habent pulmonum usum, non est verosimile, infantes in utero proprie respirare, cum tamen ex nostris pateat experimentis, omne propemodum liquorum genus interspersis aëris corpusculis perinde ac aqua, abundare; Non videtur absurdum si quis dixerit, grandiscentem foetum (præsertim cum superior invol-

involventis amnii pars liquore destituta sit, & halituosa tantum substantia compleatur) obscuram quandam respirationem exercere; præcipue cum non sit vana (ut multi iique scientes viri putant) fabula, infantulos in uteris matrum auditas fuisse vagientes; Etenim raro quamvis accidat, aliquando tamen observatum fuit. vid. etiam Joh. Bohn. *Dissert. I. de Infantio. in Tr. de Vulner. letal.* p. 176.

§. 2.

Ex hæcenus autem allegatis liquet, nonnullos autores foetum re-
foetui, materno carceri adhuc incluso, respirationem equidem, spirare per
non autem proprie sic dictam, quæ ordinarie in foetu exclu- alias vias.
so, aëre per os & asperam arteriam ad pulmones ingrediente, fieri solet, adscripsisse, quibus adhuc alios, per varias vias embryoni aërem concedentes, annectere liceat. Fuit enim juxta Chr. Frid. Garmann. *de Mirac. Mort. præf.* §. 50. pag. 37. antiquorum opinio, quod foetus attrahat aërem, aut potius halitus ex matre, sicut attrahit sanguinem & nutrimentum per easdem vias. Et ex recentioribus circa usum respirationis Dn. Mery contendit, foetum in utero matris conclusum per matris pulmones respirare, neque ad circuitum sanguinis minus necessariam esse respirationem in foetu, quam in matre ipsa &c. vid. Joh. Bapt. du Hamel *Reg. Scient. Acad. Hist. Lib. IV. p. 320.* Juxta Joh. Nicol. Pechlin. *de Aër. & Aliment. defect. cap. 8. pag. 102.* foetui, dum utero inhærescit, non alio opus est aëre, quam quem mater aspirat, aut ipsa solida & liquida transmittunt per poros. De foetus etiam respiratione ita scribit Thomas Bartholinus *Anatom. Lib. II. cap. 8. p. m. 411.* Pulmonum opera indiget sanguis foetus, ad sui ventilationem & circulationem, unde & leviter moventur, quantum foetui ad respirationem sufficit, quia 1) Hippocrates ore & naribus respirare prodidit pro suo modulo, hoc est sine multiplici, musculorum thoracis conatu; 2) chylo nutritur per os sicut adulti suctione

ne necessariâ; 3) nonnunquam vagire auditur; 4) pullus intra ovum necdum rupto cortice sæpe pipit biduum antequam excludatur; 5) catuli, vituli, agnelli exsecti ex utero statim hiant utero respirant; 6) valide se in utero movent foetus, sursum, deorsum, vorsum, qualis motus sine aëris usura nulli animalium convenit; 7) ob aëris copiosioris usuram deorsum fertur ante partum. Quærenti, unde aerem hauriat, respondemus, non per umbilicum, sicut alibi Cous, qui circulationi inservit, nec per subtilem Cartesii materiam, in thorace contentam, quæ videri non potest, nec palpari, nec ad respirationem sufficit, quia adulti, etiam ad levem respirationem, aere intercepto, ejus beneficium sentire non possunt; sed per poros membranarum, utero semper connivente, accedente aere in liquore, cui innatat, contento. Item, foetum intra uterum sine respiratione vivere, juxta Christ. Joh. Lang. *Physiol. Thes. 39. Oper. Tom. I. fol. 240.* ab antiquioribus cunctis negatur, qui eum, uti sanguinem & nutrimentum solidarum & fluidarum partium a matre obtinere, ita etiam per eandem viam, h. e. per funiculum umbilicalem, spiritum sub aere ad respirationem & vitam necessarium communicari crediderunt. Hinc mortua matre in partu, ne suffocetur statim foetus, antequam chirurgi manu extrahi ex utero posset, os defunctæ apertum servare aliquandiu jubent, ne aere ad matris respiratoria matris organo intercepto, foetus quoque fluido hoc vitali carere cogatur. Inquit etiam Paulus Zacchias *Quæst. med. legal. Lib. IX. Tit. 2. Qu. unic. §. 14. fol. 752.* foetum matre mortua omni respiratione privari, cum foetus ex seipso non respiret, sed tantum ex respiratione matris per umbilicales arterias respiratione fruatur, eaque ratione vivat &c. Et *l. a. Tit. 12. Qu. 3. §. 18. fol. 820.* idem scribit: duplici nutrimento eget puer in utero materno existens, uno, quo partes solidæ nutriantur, altero, quo nutriantur spiritus, & ipsum cor refrigeretur. Illud per venas umbilicales, hoc per umbilicales arterias attrahit, per quas ad matris respirationem transpirat, re-
spira-

spirare enim per os non potest. Vide etiam Cosmi Viardel *Anmerck. von der weibl. Geburt cap. 24. p. 103.* Barthol. Keckerm. *Systemat. phys. Libr. III. cap. 28. p. 441.* Sic etiam Cornelius Stalpart van der Wiel *Observ. rar. Centur. poster. Obs. 32. Schol. p. 352. seq.* fœtus per os respirationem exponens inquit: Ubique notabilis quædam existit cavitas, cujus interna latera sunt mollia, necessario causa quædam existit materialis, quæ eandem conservet; dilatante enim causa sublata, coalescerent latera. Certum autem est, in pulmonibus fœtus cellulas quasdam sive vesiculas, quæ causam habent conservantem, reperi; hæc autem non est aer, cujus ibidem non ita sufficiens adest quantitas, quam quidem in jam natis, & libere respirantibus: Quapropter causa conservans humor, cui fœtus intra amnion innatat, dicatur, necesse est. Ita pisces aquam immittere & exspirare animadvertimus, sine qua operatione vivere nequeunt. Quidni ergo simili fere modo, quo postea aer, humor intra amnion aliquatenus sanguinem refrigeret? Quando igitur humor ille os ingreditur, portio tenuior, & forsan vapor tantum per conniventem epiglottida versus inferiora, & hinc per laryngem asperamque arteriam ad pulmones descendit, ut ita quodammodo expandantur dilatenturque. Eadem fere verba etiam in Theod. Craan. *Dissert. de Homin. cap. 169. vel rectius 149 pag. 741.* leguntur. Utrum autem pisces sub aqua respirent, adhuc dubium est, neque etiam Robertus Boyle *l. 4. p. 143.* hujus quæstionis determinationem sibi arrogat; interim tamen inquit: eos, qui cetacei non sint (illi enim manifeste respirant) respirationem non habere proprie sic dictam, qualem quadrupedes & aves exercere solent, arguere licet, quod unicam tantum habeant in cordibus cavitationem, pulmonibusque careant. Quod autem aer ad vitam ipsorum piscium sit necessarius, ideoque probabile esse, aliquam eos habere (licet obscuram) respirationem, ex quibusdam observationibus & experimentis liquido patere addit.

§. 3.

*respiratio
defenditur.*

Pluribus adhuc rationibus respirationem foetus in utero defendit allegatus Stalpartius p. 353. *seqq.* & primo quidem duplicem sistit respirationem, visibilem alteram, qua simul pectus movetur, quæque idcirco multum requirit aëris; alteram minus visibilem, cui aër intra os & fauces existens sufficit, qui ultimus respirationis modus minus a musculis pectoralibus dependet. Hoc autem modo foetum in utero respirare statuit, idque autoritate Scherbii confirmat, dicentis, optime quosdam esse, qui sine respiratione, id est, visibili pectoris motu, non tamen absque ipsius respirationis usu, vivant. Deinde varias adducit rationes, si foetus, inquiens, in utero non respirat, quem, quæso, in finem efformati sunt diaphragmatis, omnesque respirationi inservientes nervi? Quidni foetus hos æque (quamvis non ita, ut post partum) ac alios moveret musculos? Nonne horum nervorum tubuli, si absque ulla functione tamdiu quiescerent, nunquam referandi obstruerentur? Foetum in utero respirare (quamvis non intromittatur externus aër) etiam statuere licet, quod, quando salvis nascitur membranis, neutiquam externum inspirare queat aërem; quamprimum vero membranae tolluntur, illico respiret, certo indicio, ipsum intra uterum respirasse; siquidem nemo alias concipere posset, quomodo foetus ablatis apertisque integumentis, tam cito respiraret, & quomodo nervi respiratorii huc usque otiosi tam repente officio fungerentur. Aëris etiam, pergit idem, nonnihil aquæ admisceri, quo pisces in aqua respirent, non ita pridem per antliam observavi pnevmaticam; hac sensim aër vitrea, cujus dimidia pars aqua repleta erat, educebatur phiala, ac in ea piscis natabat, factumque est, ut magis magisque ille ad superficiem ascenderit, donec tandem, exhausto aëre, in latus desideret, haud dubie moriturus, nisi parum aëris admissum fuisset, quo mox ad se rediens natavit. Foetum etiam extra

uterum membranis inclusum sine externa respiratione per horas

ras aliquot vivere posse, probat exemplo. Imo credibile ipsi est, foetum tantum e materno nutrimento, quod multas particulas nitro-aëreas contineat, nec non vi fermentativa præditum sit, accipere aëris, quantum adeo tenellum requirit corpus. Et motum cordis & sanguinis in foetu intra uterum absque externa respiratione rite posse procedere certum est, siquidem motus, qui in tenero isto corpore tardior existit, ut continetur, non videtur tanta aëris propulsione, qui respiratione attrahendus est, nec etiam tali reciprocatione indigere, siquidem humor nutricius intra foetus pulmones jam antea satis attenuatus particulisque aëreis ditatus est &c.

§. 4.

Circa has tamen Stalpartii de foetus in utero respiratione rationes varia moveri possent dubia, an scilicet ipsius secundæ respirationis species hoc nomen mereatur, siquidem in respiratione vera & proprie sic dicta aër per os ad asperam arteriam & pulmones propellitur, dictus vero autor aërem intra os & fauces existentem tali respirationi sufficere statuit. Deinde quærit idem, cui usui formatum sit diaphragma, nervi & musculi respirationi inservientes, si foetus in utero non respiret? Ad quod responderi potest, formari has partes a prima conformatione cum reliquis totius humanæ machinæ partibus, v.g. oculis &c. ut licet foetui, utero adhuc incluso, nondum sint necessariae, ipsi tamen post exclusionem jamjam paratæ & perfectæ suis functionibus statim inservire queant. Porro foetus in membranis salvis & integris ex utero exclusus eodem plane modo ac in utero, scilicet sine respiratione per tempus supervivere potest, nisi ex alimenti defectu obeat: Quod autem foetus, apertis membranis eundem involventibus, statim respirare discat, non tam ab hætenus continuo exercita respiratione & assuetudine, quam ab aëre in foetus fauces, asperam arteriam & pulmones irruente dependet, tuncque respiratio proprie

prie incipit. An etiam tantillum aeris, quantillum in liquore amnii & ejusdem spatio, secundum experimentum, per antliam ex aqua desumptum, concipi potest, ad respirationem sufficiat, difficile creditu: id quod de particulis nitro-aereis in nutrimento materno, nondum sufficienter probatis, quoque locum habet. Quod etiam motus cordis & sanguinis in foetu intra uterum absque respiratione externa tardior sit, illud a sola debili sanguinis circulatione, quæ in tali foetu absque externi aeris per pulmones facta communicatione fieri solet, non autem ab invisibili sic dicta respiratione dependet. Hinc etiam varii autores talem foetus in utero a quibusdam defensam respirationem non admittunt; Imo ipse Gregorius Nymmanus hanc respirationem acriter defendens, de ejusdem veritate dubitare videtur *l. a. p. 38.* conditionate inquires: sane si modo ejusmodi meatus vel canaliculus (qualem ex Aristotele adducit) in feminis ostendi posset, res esset expedita, & per eum embryonem in utero respirare, facile affirmarem.

§. 5.

*foetus in
utero non
respirat.*

Quapropter nunc etiam ad autores ob varias rationes, foetum in utero non respirare statuentes, progredimur. Inquit scilicet Michael Alberti *Introduct. in univers. Medic. Cap. 2. §. 107. p. 40.* Foetus in utero non respirat, quod quidem frequenter asseritur, sed ob diversas rationes veritati repugnat. Imprimis huic sententiæ contrariatur peculiaris structura, quæ circa cor foetus observatur. Dum enim respiratio eo imprimis inservit, quo sanguis ex uno cordis ventriculo in alterum profluat, observantur in embryone foramen ovale & ductus arteriosus, per quas vias optime circa cor circulari potest, ut superfluum tunc esset, pulmones per respirationem elevare & expandere. Et Gothofredus Bergerus *Physiolog. Med. Part. II. cap. 2. p. 481.* ait: Quo minus credamus, foetum in utero respirare, anomalus situs & figura instrumentorum, nullum adhuc usum

*Sententia
Bergeri.*

usum spirantium, vetant. Namque in eo diaphragma adeo est reductum & fornicatum, ut nunquam magis; cavitas, quæ a pulmonibus occupari debebat, sola materia ætherea obsessa, complanatis & reflexis ad posteriora lobis, qui & ipsi cum nullo adhuc vitali, aut aereo colore, sed solo sanguine sint perfusi & aquis injecti fundum petant, una tamen respiratione formam statim & gravitatem mutant, ac vesicularem colorem, & fractam cancellis ac lobulis minoribus superficiem, quæ pridem erat planissima, acquirunt, aquisve, ob pansas vesiculas & relictam iisdem aeris portionem, innatant, nec deprimi amplius ab eadem possunt. Ac vacuos omnino aere pulmones foetus esse, quamdiu utero conclusus tenetur, etiamsi partui proximus sit, inde clare patet, quod ejusmodi foetus pulmo in campana antliæ pneumaticæ collocatus, educto ex eadem aere, nihil prorsus intumescat & infletur, aquæve deinceps injectus, submergatur; quod aliter fieri deberet, si aliquid aeris in eadem existeret. Et *pag. 497.* respirationem ita explicat idem autor: quamprimum foetus, membranis solutus, caput ostio uteri effert & reliquo corpori viam & iter parat, mox affluens aer, & per os naresque ingruens in tracheam, otiosos hactenus pulmones explicat nascentemque puerum ad contractionem diaphragmatis & deductionem thoracis incitat & compellit. Unde prima ab egressu ex utero, & introitu in hanc lucem, actio est inspiratio, qua sanguis elaterio aeris mox ita animatur, ut majore contentione per corpus tribuatur, & qui ante aquis mergebatur puer, jam in aere constitutus libero, tutus vivat, periturus alioquin oppressus pondere & gravitate aeris sine respiratione. Hinc etiam fluit solutio problematis Harveani: Qui fiat, ut foetus in lucem editus, membranis integris operus, & in aqua sua etiamnum manens per aliquot horas citra suffocationis periculum superstes sit; idem tamen secundis exutus, si semel aerem intra pulmones admiserit, postea ne momento quidem temporis sine eo durare possit, sed confestim

Cranii.

moriatur? Theodorus Craan *Oeconom. animal. vel de Exort. Homin. Qu. 24. p. 292.* ad quæstionem: an fœtus in utero respiraret? ita respondet: Hoc absolute affirmare non auri sunt veteres, sed mirum in modum se torserunt. Quidam existimant, fœtum in utero respirare instar piscium, qui aquam mixtam cum aliqua aëris quantitate continuo intro assumunt & rursus ejiciunt; sed hæc sententia absurda est. Si aqua simul cum aëre ingrediatur, bronchia pulmonum cellulas inflabit, quod ergo fieri deberet in omni fœtu: cum autem constet, pulmones, qui semel sunt inflati, postmodum aquæ innatare, illos vero, qui nunquam ab illa materia fuere distenti, fundum petere, sequitur, quod omnes pulmones in tantum deberent supernatare aquis, quod tamen falsum esse probat experientia. Deinde quomodo aër perveniret ad uterum, cum uterinum orificium exacte clausum sit materia viscida atque tenaci, ut ne minimum stilum admittat. Imo licet concederemus, aërem uterum intrare posse, ille tamen frigiditate sua potius noceret, dum fermentationes germinis destrueret, ut videmus, ova, si a gallina derelinquuntur & frigescent, postmodum fieri sterilia, & pullum inde non excludi. Existimamus igitur, infantem in utero non respirare.

§. 6.

Deusingii.

Ad quæstionem, quo pacto fieri possit, ut infans sub finem septem mensium in utero materno sine respiratione vivere queat, quoniam illi, qui in eo termino nascerentur, ne momentum quidem sine respiratione vitam trahere possent? hanc rationem reddit Antonius Deusingius *Genes. microcosm.* quod antequam fœtus respirare incipiat, circulatio sanguinis, cum per pulmones non possit, per foramen ovale fiat. Simulac vero infans aspexerit lucem & aërem hauserit, circulationem facilius & commodius posse fieri per pulmones, adeoque foramen, ovale se claudere. Hinc si contingat, ut respiratio postea propter

propter aliquod accidens sit impedita, cor necessario ex affluxu sanguinis suffocari, quippe qui transitum nullum inveniat neque per pulmones, neque per foramen ovale. Quod si vero casu accidat, ut foramen illud ovale non obturetur penitus, tunc infantem diu absque respiratione vivere, & sub aqua morari posse tamdiu, quam quidem pisces & animalia, quorum cor nil nisi ventriculus est. vid. Frider. Nitzsch. *Ephem. Cur. An.* 1666. p. 307. Andreas Laurentius *Histor. anat. Lib. VIII. cap. 6. Quæst. 26.* Laurentii. fol. 323. ad superiorem quæstionem ita respondet: non respirat foetus, quia non debet. Sed neque etiam id potest. Nam materno conclusus utero & membranis circumseptus, si ore aperto spiritum duceret cum aëre, aquas, quibus innatat, & in iis innocenter ut in balneo sedet, simul traheret, & primo haustu haud dubie suffocaretur, ut qui in amnem demersi obrui solent. Adde quod aërem non habet, quem ore trahat, infantulus, nullum enim in utero spatium est, quod non impleat; uteri vero osculum interius ita connivet, ut ne flatum quidem admittat. Sed & pulmonum substantia & color, aërem nullum per os & nares inspirari, satis indicant: quæcunque enim animalia per os aërem ducunt, ea pulmonem habent subalbum & tenuem: at pulmo in foetu ruber est & crassior: Non respirat ergo in utero foetus, quia nec debet, nec potest. Nullum foetum in utero matris respirare, ex ea ratione statuit Andreas Ottomarus Gœlicke *Medicin. Forens. Spec. IV. p. 74.* cui enim bono natura foramen ovale cum ductu arterioso tanta industria in embryone efformasset? Foetum in utero non respirare, defendit etiam Laurentius Bellinus *M. N. C. Dec. I. An. 2. Obs. 75. p. 137. seq.* Foetum in utero non respirare, statuit etiam Johannes Theod. Schenckius *Schol. Part. Corp. hum. Part. II. cap. 2. p. 67.* Et juxta Frid. Hoffmann. *Medic. ration. Tom. I. Part. II. cap. 13. §. 19. p. 451.* foetus in utero non respirat, sed pulmones feriantur. Deficit enim aër atmosphæricus, qui nisi pulmonum vesicularem & vasculosam substantiam disten-

dat, sanguis ex uno ventriculo in alterum transire nequit, sed breviorē viam per canalem arteriosum ex arteria pulmonali in arteriam aortæ terminantem, & per foramen ovale, quod ex auricula dextra ad venam pulmonalem spectat, instituit. Quod vero nullus aer in fœtus pulmone contineatur, experimentum per antliam pnevmonicam institutum probat, dum pulmo infantis, arteria aspera constricta, sub campana collocatus, educto ex eodem aere nihil prorsus intumescit, aut inflatur & aquæ immissus submergitur. Qua etiam de causa non de nihilo est illud experimentum, quo nimirum in casu infanticidii per pulmonem infantis injectionem in aquam explorare solemus, utrum fœtus vivus, an mortuus in lucem editus prodierit, nam in priori casu pulmo aquæ supernatat, in posteriori ad fundum fertur.

§. 7.

Nenteri.

Quod fœtus in utero non respiret, secundum Georgii Philippi Nenteri *Physiolog. Medic. Cap. 2. Membr. 2. p. 339.* exinde potissimum apparet, 1) quod pulmones fœtus admodum sint compacti, ita quidem, ut aquæ injecti statim instar lapidis fundum petant, semel vero inflati etiam aer summo studio exprimatur, nunquam submergantur, 2) quod pulmones fœtus antliæ pnevmonicæ inclusi, aere extracto prorsus non intumescant, quod tamen necessario contingere deberet, si aerem in se continerent, 3) quod uterus arctissime clausus sit, ac tunicæ satis densæ cum amnii liquore aeris accessum prohibeant. vid. etiam Malach. Thruston. *Diatrib. de Respirat. p. 88.* De utraque sententia, an scilicet fœtus in utero respiret, nec ne, auctores adducit Georgius Francus in Annotat. ad Paul. Zacch. *Quest. Med. legal. Lib. I. Tit. 2. Qu. 4. fol. 65.* Prolixe etiam de fœtus in utero respiratione agit Christianus Fridericus Garmannus *de Miracul. mortuor. Dissert. preliminar. §. 49. seqq. pag. 36. seq.* Fœtum tunicis inclusum non posse respirare, certum est, & a nemine amplius in dubium vocatur, inquit Hermannus Frid.

Teich-

Teichmeyerus *Institut. Medic. legal. Cap. 3. §. 6. p. 19. seq.* Secundum Cosmopolit. *Histor. natur. p. 195.* proprie dicta respiratio fœtui in utero non obtingit, id quod accidit ob aeris defectum. Postquam autem semel respiravit, toto vitæ curriculo respiratio intercipi non potest.

§. 8.

Sequentibus verbis hanc fœtus in utero respirationem *Sententia* impugnat Christianus Johannes Langius *Physiol. Thes. 39. Oper. Langii. Part. I. fol. 244.* Paucos reperio ex patronis hujus opinionis, excepto Hippocrate & Galeno, qui veram & adultorum omnino similem respirationem adscribant infantibus utero inclusis. Et hi urgent, pipire sæpe pullos intra testam, antequam perumpant hoc claustrum auraque fruantur libera vitali: nec non vagitum deprehendi uterinum in quibusdam subjectis. Quoniam vero vox formari sine inspirato aëre nequit, uti in antecedentibus ostensum. Ergo necessario in his casibus respiratio vera præsupponitur. Attamen moneo hic primo, nullam adesse viam, per quam aër respirationi necessarius ad interiora, ipsasque membranas fœtum involventes, penetrare possit. Nec juvant, quæ Boylæus in Experimentis physico-mechanicis urget, nempe cunctis humoribus, adeo & liquori amnii interspersa esse plura corpuscula aërea, unde non videri absurdum autumat, si quis dixerit, grandescentem fœtum, præsertim cum ultimis gestationis mensibus superior involventis amnii pars liquore destituta sit, & halituoſa tantum substantia compleatur, illo tempore per os respirationem exercere. Nam utut admiserim, quas in cunctis humoribus, adeoque & in amnii liquore supponit, aëreas moleculas, tamen non video, quid eas a compedibus humorum liberet, cum sponte nunquam ex ab his recedant, sed semper, si id fieri debeat, vim quandam externam postulent, h. e. nunc ignem, quod videmus in æolipila, nunc aëris suctum, qualis adest in antlia

antlia pneumatica. Deinde & illud repono, halituosam illam in amnio occurrentem substantiam non esse ad respirationem aptam, hinc in cellis caldariis, ubi talis aër occurrit, diu respirare libere non possumus. Reliquos vero quod attingit medios terminos, respondeo, a pullis ad hominem non licere argumentari, quoniam porositas testarum accessum aëris manifesto admittit, adeo ut intra testam vere respirare pullum ultimis incubationis momentis, dicere possimus &c.

§. 9.

alia opinio.

Alia præterea classis autorum est, respirationem foetus in utero defendentium, & hi a matre inspiratum aërem ad placentam uterinam mitti asserunt, ut inibi sanguini foetus commixtus suppleat defectum veræ respirationis. Defendit hanc opinionem ex recentioribus Petrus van der Wiel *Diff. de Fæt. Nutrit. pag. 12.* putatque aërem e matris gravidæ pulmonibus per diaphragma ejusque uterum propter poros, tum temporis magis patentem, ferri ad placentam uterinam usque, ut sanguis nimium a matris calore fervens in infante paululum refrigeretur. Sed quam prolixam ac omnino intricatam illi quærunt viam, in qua infinita occurrunt obstacula, istam omnino inviam reddentia, prout id unicuique, leviter saltem in anatomicis versato, ad oculum patet.

§. 10.

Bohnii.

Denique foetum equidem in utero non respirare asserit, liquori tamen matris nutricao virtutem quandam elasticam concedit Johan. Bohn. *Circul. anat. physiolog. Progy mn. III. pag. 37. seq.* supponens scilicet in embryone cordis & sanguinis motum sine respiratione ad partum usque integrum esse, utpote qui in tenello hujus corpore tardior & lentus magis, pro sui conservatione aëris impulsu haud indigebat, sed cui humor nutritivus, a matre deciduus & intra hujus pulmones rarefactus, seu virtute elastica actuatus sufficere poterat. Succum a matre

tre infusum materiæ aëreæ mobilioris copiis proportionatis imbutum esse, inde augurari convenit, quod sanguini arterioso involutus intra illius pulmones vitalitatis perpetuandæ characterem receperit: Propter aëris autem accessum immediatum denegatum tardiozem in fœtu humorum motum celebrari, nobilissimus Boyle, ac celeberrimus Pechlinus experimento singulari palam faciunt. Scilicet catulos tunicis suis exemptos, & antequam sensibilibiter respirant, dissectos, vix ullum aut perceptibilem cordis motum exercere, a tunicis vero liberatos thorace demum, postquam aliquandiu respirarint, aperto, pulsum cordis satis vibrantem edere eundem non raro per notabile tempus continuare. Ejusmodi proin motui teneriori elasticæ aëris atomi proportionatæ sunt, quibus non tantum humor nutritivus a matre, sed sanguis quoque fœtus, per arterias umbilicales adfluens, intra epar uterinum, simili ratione ac alias in pulmonibus, imprægnatur: qui ideo per venam quoque umbilicalem purpureus & splendidus magis, pariter ac per venam pulmonalem, refluit, prout in catulis mihi aliquoties conspiciere licuit, hinc placenta pulmonis potius, quam epatis, uterini forsan nomen merebitur.

§. II.

Experimentum autem, cujus Bohnius modo ex Boyleo *Boylei experimentum.* meminit in hujus *Experim. physic. mechan. Experim. 41. p. m. 142.* his verbis legitur: Prægnantem canem cepimus jamjam parituram, eique suspensæ abdomen aperuimus & quatuor catulos in utero invenimus; unum quorum exemimus, & postquam tegumentis, quibus involvebatur, & a liquore, in quo natavit, eum liberaffemus, observavimus, quod repente plurimum hiaverit, linguam moverit, respirationemque exercuerit; mox abdomen illius & pectus aperuimus & diaphragma dissecuimus; quibus non obstantibus, sæpe respirationem tentare videbatur, & intercostales musculos, partem diaphragma-

tis os linguamque mirum in modum commovebat. Ratio, cur hujus catuli mentionem facimus, hæc est, quod cupientes experiri, an reliqui catuli, qui nondum omnino respirassent, diu nec ne alteri superviverent? Eos etiam ex utero exemimus, in quibus dissectis tantum spiritus vitalis non invenimus, ut qui ulli in corde eorum motui perceptibili producendo sufficeret, cum tamen alterius catuli cor, qui respirationem semel exercuisset, tamdiu pulsus continuavit, ut nos ipsi auriculam pulsare quinque vel sex horas postea, observaverimus: Servusque, qui nobis dormientibus experimento invigilavit, attestabatur, se pulsationem istam duas adhuc horas diutius continuatam vidisse. Et Johannes Nicolaus Pechlinus *de Aëris & aliment. defect. cap. 8. pag. 97. seq.* inquit: alia est ratio embryonis adhuc virginis, alia expositi in lucem; ille, ut vivere sine aëre potest, hic naturaliter non potest, ut mirer, cur ad probandum, hominem sine aere vivere posse, ad foetum plerique eumque involucris adhuc suis & liquoribus inclusum, provocarint. In embryone perseverat cordis motus, etiam sine aeris novi per respirationem accessu; in homine, nisi quid præter ordinem naturæ eveniet, statim intercidit, quia hoc modo forma liquidi & motus intestinus sufflaminatur. Foetus autem ideo non videtur opus habere aeris usu, quia a matre rarefactum ante sanguinem vel liquorem fermento aereo imbutum accipit; is ipse tamen, simul atque auras hausit, & proprio victitare succo incipit, quæ a matre nequit, ab aere petere subsidia cogitur, ut nimirum semel rarefactioni illi & mixturæ fluidi assuetum sanguinem jam inde a matre foveat atque conservet. Accedit, quod motus humorum in foetu tardior non requirat aeris tantam vel copiam, aut alternationem; Esse autem tardiozem, utraque & ratio & experientia ostendunt.

§. 12.

Haftenus adductis optime resolvitur problema, quod
Gui-

Guilielmus Harvæus *Tract. de Generat. Animal. in spec. de Part. pag. m. 507.* viris doctis proponit: quomodo nempe embryo post septimum mensem in utero matris perseveret, cum tamen eo tempore exclusus statim respiret? imo vero sine respiratione ne horulam quidem superesse possit; in utero autem manens ultra nonum mensem, absque respirationis adminiculo, vivus & sanus degat? Vel, qui fiat, ut foetus in lucem editus ac membranis integris opertus, & etiamnum in aqua sua manens, per horas aliquot, citra suffocationis periculum, superstes sit: idem tamen secundis exutus, si semel aerem intra pulmones attraxerit, postea ne momentum quidem temporis absque eo durare possit, sed confestim moriatur? Non fit hoc certe ob defectum refrigerationis. nam in partu difficili sæpe per aliquot horas in angustiis illis sine ulla respiratione hærens, vivus tamen persentiscitur; quamprimum autem egressus fuerit & vitalem hanc auram hauserit, eadem mox præclusa dictum factum exstinguitur &c. vid. etiam Frid. Nitzsch. *Ephe- merid. Erudit. pag. m. 307.*

§. 13.

Et Johannis Bohnii *Circul. anat. phys. Progymn. III. pag. Bohnii re- 39. judicio & verbis facilius solvere hoc problema licebit, solutio.* quam hætenus quidem ab uno vel altero scriptorum & ex aliis hypothefibus factum. Scilicet, foetus septimestris partu intempestivo exclusus mox respirat, & sine respiratione ne aliquot quidem momentula vivere potest, qui tamen in utero ultra nonum mensem sine aeris usu superest & vegetus perseverat. Pariter sæpius aliquot a matris obitu horis vitalis per sectionem cæsaream educitur foetus & tunicis involutus nihil aeris indiget; simulac vero ejus delicias semel delibera- vit, his interclusus illico suffocatur. Hic enim dicere haud sufficit, post respirationem hinc circulationem sanguinis per pulmones inchoatam, horum motu interrupto hunc stagnare

& strangulare : Foramen siquidem ovale & canalis arteriosus, in foetu patuli meatus nondum adeo præclusi sunt, quin sanguis eosdem repetere & per canales intactis pulmonibus circumferri queat, cum experientia horum vestigia satis conspicua in adultioribus non raro subjectis testetur. Nec admittere convenit, humores secundis inclusos tantum particularum nitro-aërearum continere, quantum pro analogo respirationis præstando & vita infantuli aliquantisper continuanda requiritur, quatenus spiritus ille nitro-aëreus huiusve ad vitalitatem concursus in progymnasmate quarto & quinto in dubium vocatur &c. Ibidem etiam Borelli sententiam adducit.

§. 14.

*foetus mem-
branis ex-
tra uterum
vivens.*

Foetum autem extra uterum membranis suis adhuc integris inclusum sine externa respiratione per aliquot horas supervivere posse, sequenti exemplo probat Cornelius Stalpart van der Wiel *Observ. rar. Centur. poster. Obs. 32. Schol. pag. 355.* Erat scilicet in obsidione Bergarum ad Zomam militis quædam uxor, quæ ultimo gestationis mense aquam quærens ita ferro e civitate ejecto lædebatur, ut media corporis pars huc illuc dispergeretur, nec non uterus cum membranis extra propugnaculum delaberetur in aquam. Paulo post contigit, ut miles quidam circa illum locum excubias agens in aqua quendam animadverterit motum, unde rei novitate allectus hasta corpus illud, (quamvis quid esset, plane ignoraret) ad se attraxit: ac tum quidem vivum foetum fuisse, qui motionem illam in aqua produxisset, videbat, quem mox ad tribunum, cui Corduæ nomen, tulit, qui mirando casu audito, foetum membranis continuo solvi iussit, atque ad Isabellam Claram Eugeniam, Belgii gubernatricem demisit, quæ eum, utpote mire natum baptizari, Albertumque Ambrosium vocari atque optime educari præcepit. De hac parentis sui observatione de foetu membranis suis incluso extra matricem vivo in aqua re-

reperito posteaque educato scribit ipsius filius Petrus Stalpart *Dissert. de Foet. Nutrit. pag. 45.* si vero id cuiuspiam minus videatur verum, quamquam illud sat manifesta probent testimonia, a me nuper factum id satis confirmaverit experimentum. Cane enim gravida, non hujus sed alius experimenti gratia, viva dissecta, postquam uterus extra abdomen proruisset, & hujus pullum unum & alterum ex utero examinaturus cepissem, placuit reliquos, qui, matre jam diu mortua, per mediam circiter horam aëri externo expositi nihilominus vivebant, membranis involutos in aquam tepidam immittere, & reperi etiam post aliquot horas eorum pulsus. Aliud tamen exemplum recenset Thomas Bartholinus *Act. Hassn. Vol. II. Obs. 35. p. 93.* se scilicet puellum membranis suis ita involutum post partum vidisse, ut quid esset ignoraretur, antequam illæ dissecarentur. Julius Mazarinus haud nudus, ut ceteri homines, sed tunica quadam, quasi veste, circumdatus in vitam introivisse dicitur. vid. *Act. Erudit. Lips. An. 1717. mens. Majo pag. 225.* De ejusmodi partu ita scribit Lambertus Velthuisius *Tract. de Generat. cap. 11. pag. 256. seqq. & Oper. 1351.* omni admiratione dignum est, foetum, vel potius infantem omnibus membris & visceribus perfecte instructum & utero adhuc inclusum sine respiratione tam diu vivere posse: imo etiam postquam utero exclusus est, sed secundinis integris adhuc involutus, manet ad longum tempus sine respiratione, solent etiam tales partus aliquando fieri, & habentur inter perfectissimos: neque immerito, cum enim parturitionis tempore instante, fructus ventris una cum secundinis, quæ ad partum & infantem pertinent, maturescunt, etiam infirmius uteri substantiæ adhærere debent: quemadmodum fructuum arborum pediculi, quo majorem fructus nanciscuntur maturitatem, minus firmiter ramo connexi sunt. Ejusmodi tamen foetum natum ob necessariam refrigerationem vix ad semihoram superesse posse, defendit Isb. de Diemerbr. *Anat. Lib. I. cap. 35. fol. 234. seqq.*

§. 15.

Respiratio
repetita.

Quamvis autem Guilielmus Harvæus *de Partu p. 508.* cum plerisque autoribus sentiat, quod si foetus post partum, & quidem disruptis membranis, semel aërem intra pulmones attraxerit, postea ne momentum quidem temporis absque eo durare possit, sed confestim moriatur; siquidem, quamprimum egressus fuerit & vitalem hanc auram hauserit, eadem mox præclusa dictum factum extinguitur: Interim manes Harvæi non ægre latus confidit Johannes Bohnius, si de fide experimenti hujus absoluta ejusque universalitate ambigat i. e. forsan non omnem foetum, qui jamdum respiravit, mox ab aëris externi penuria extinguui. Ambigere siquidem, pergit Bohnius *Circulat. anat. physiolog. Progymn. III. pag. 40.* me jubent binæ historiae stuporis plenæ, quarum nihilominus fidem acta forensia testantur. Scilicet in prato Torgaviensis agri anno millesimo sexcentesimo decimo nono meretricula quædam puellam enititur, quam tanquam flagitii testem ut occultaret, vivam in terram vicinam defodit, vivam nihilominus postmodum magistratus protrahit. Pariter anno millesimo sexcentesimo septuagesimo quarto parentes, quam ex nefario coitu generarant, filiam editam mox pannis involvunt, scrobi in horreo ad altitudinem pedis paratæ imponunt, terra hanc replent, & spicarum avenarum mergitibus tegunt, mirando tamen fato: quo misella hæc defossa post septem horarum spatium superstes, & viva eruta fuit, & parentes a crudeli infanticidii crimine liberavit. Varia de respiratione foetus in utero reperiuntur in *Sialolog. nostr. cap. 7. Quest. 3. & 5. p. 385. & 388.*

§. 16.

an foetus in
utero fugat?
affirmatur.

Progredimur nunc a foetus in utero respiratione, ad ejusdem suctionem, quam pariter alii autores admittunt, alii negant; absque dubio enim plerique eorum, qui in Sectione pri-

prima foetus nutritionem per os fieri statuunt, pro meliori liquoris amnii assumptione, dictam suctionem tacite concedunt, quanquam alii eundem liquorem per motum in embryonis os impelli credant: Alii expressis verbis hanc suctionem stabiliunt. Foetum enim compressis labiis alimentum in utero materno sugere, paulo ante ex Hippocrate, *de Carnib.* adduximus, quo loco *fol. 31.* hanc reddit rationem; nec stercus haberet, nisi in utero sugeret; neque utprimum puer natus ubera sugere nosset, nisi in utero suxisset. Sequentia de foetus suctione ex Harvæo, observationi suæ *32. Part. poster. Schol. p. 330.* inferuit Cornelius Stalpart van der Wiel: Velut pullus, & alia animalia liquori intra ovum innatantia os aperiunt, ut humoris portionem assumant, ita etiam per os sugere foetum scribit: Quamprimum enim aliquam nanciscitur perfectionem, membra protinus movet, & siquidem alios commovet musculos, quidni etiam oris, & œsophagi organis ad liquorem illum intromittendum uteretur? Foetum autem in utero materno sugere, vel hinc liquet, quod, si recens editi foetus ori inseratur digitus illico deprehendatur sugere, imo observatus est foetus ipso tempore partus, antequam lacrymari, vel recte respirare potuit, digitum in os insertum attraxisse, quod in vitulis nondum editis experiri licet. Foetum insuper recens natum longe melius, quam adultum hominem sugere, rectiusque multo labiis papillam amplecti, videmus. Fatetur etiam Cosmopolita *Hist. natur. p. 143.* se primum vix potuisse credere, infantes in utero sugere, etiamsi autores fide dignissimi illud comprobarent argumentis solidissimis ipsaque avtopsia demonstrarent, sed per dissectionem ac inspectiones varias canum, leporum, cuniculorum, imo ipsius hominis, comperi autorum scripta circa hanc esse verissima, præconceptamque opinionem deposui, atque non amplius dubito, quin foetus in utero sugant aquam, cui innatant &c. Puerum in utero sugere lacteam lympham, certis recentiorum observationibus probatur, uti

Geor-

Georgius Baglivus *ad Nicol. Andry Epistol.* scribit. vid. Andry *de la Generation des Vers.* p. 266. Gualterus Charleton. *Oeconom. Animal. Exercit.* 8. p. m. 178. ait: Fœtum humorem lacteum, in quo innatat, per os sugendo sibi assumere &c. De suctione fœtus ita sentit Guilielmus Harvæus *de Generat. Animal. Exercit.* 58. p. m. 381. Fœtus quamprimum in lucem editur, imo vero, priusquam natus est, fugit: tanquam id in utero jam pridem egisset. Quippe experti sumus, eum in partu hærentem, antequam ejulare, aut respirare possit, digitum ori admotum apprehendere & sugere. Quinimo recens natus suctionem accuratius molitur, quam adultus, aut ipsemet per aliquot dies desuetus, queat. Neque enim infans papillam labiis compri- mens fugit, ut nos, absorbendo, sed quasi deglutire vellet, totam in fauces usque attrahit, linguæque & palati auxilio, tanquam manducando, lac emulget; majore profecto conatu atque arte, quam adultus possit. Didicisse igitur longa consuetudine videtur, antequam natus esset; quod desuetudine tam brevi dediscere post nativitatem experimur.

§. 17.

negatur.

Minime tamen fœtum in utero sugere, hancque sententiam Hippocrati attributam non esse admittendam, docet Hieronymus Fabricius ab Aquapend. *de Format. Fœt. Part. II. cap.* 7. *fol. m. 92.* cum hæc sententia a veritate & Hippocratis mente alienissima omnino sit, atque Hippocrates fœtum non per os & suctionem, sed per umbilicum nutriri prodat. Itaque fieri facile potuit, ut ad Hippocratis librum augendum, prava fuerit inserta sententia, quod Aristotelis testimonio facile comprobatur, qui istiusmodi opinionem Democrito, & Plutarchus Democrito & Epicuro tribuunt, eamque pariter refellit, ex eo, quod per dissectionem fœtum sugere non appareat, cum obvolutum membranis conclusumque & ab utero separatum undique ipsum conspiciamus; adde quod neque deglutitio-

tionis, neque labiorum, neque motus ullus foetui usus est, cum neque etiam, quod deglutiat, habeat, sed stultas opiniones admodum scrutari stultum esse prodidit Aristoteles. Philippus Nenterus *Physiol. med. Cap. 11. membr. 2. §. 4. p. m. 338.* suctionem ideo non admittit, quia absque respiratione impossibilis sit; cum autem certissimum sit, foetum in utero non respirare, quomodo fugere poterit?

CAPUT IV.

De Foetus in utero vagitu.

§. II.

Cum ad foetus in utero respirationem atque suctionem probandam multi autores inter alias rationes etiam infantis in utero vagitum adducant, ante omnia, an detur ejusmodi ploratus vel vagitus, inquirendum duco; cumque eundem pariter ac ipsam respirationem, nonnulli affirmant, seque observasse testentur, alii contra eundem negent, illosque deceptos fuisse asserant, affirmantium exempla primo evolvemus.

§. 2.

Scribit autem Mart. Weinrichius *de Ort. monstror. cap. 26. p. m. 232.* Vagitus ex nostris temporibus infans triduo antequam ederetur in lucem, nullo ad exitum parato aditu, flere auditus est, in hac ipsa urbe Bresla. Sequentes observationes refert Daniel Sennertus *Pract. Med. Lib. IV. Part. II. Sect. V. Cap. 8. p. 374.* Fabritius in Epist. ad fratrem scribit, anno 1551. Misena foetum in utero plorasse; & Jobus Fincelius narrat, anno 1546. paulo ante bellum Germanicum infantem in utero matris flevisse, unum in Mesina, alterum Rotwillæ ad Nicrum. Andreas Libavius refert, Leonhardum Doldium de vagitu uterino hæc ad se scripsisse: Cum Argentinae nuper apud fratremagerem, certo relatum est, uxorem sartoris in vicinia illius foetum utero adhuc

gestantem hunc ipsum vagientem cum aliis audivisse, non procul absente partus tempore. Et Rotenburgii ad Tubarim 1569. 12. Novembr. qui fuit ante partum quadragesimus secundus, parentes foetus feminei vagitum vices perceperunt, & sequente die quoque bis; mortua in partu matre &c. Anno 1632. Wittebergæ fuit femina, jam ultra undecimum mensem gravida, quæ ipsa, ut & maritus ejus infantem aliquoties ante partum plorantem audiverunt. Et superiori anno in suburbio Wittebergenfi femina filium peperit, quem triduo ante partum plorare audivit. Hæc & alia exempla refert etiam Johannes Rudolphus Camerarius *Memorabil. Medicin. Cent. IX. §. 17. p. 868. seqq.* Item Thomas Bartholinus *Hist. anat. Cent. I. Hist. I. p. 1. seqq.* ubi sequentes observationes proprias addit: Versabar in Belgio 1640. quum prope Vesaliam de femina quadam ferebatur, quæ tum per triennium integrum uterum gestarat, cujus foetus a multis fide dignis vagire dicebatur. Alia nobilis femina Leydæ narrare solebat, uxorem fratris sui, cum instaret tempus ejus partitudoinis, dum esset in lecto marito accubans, accidisse vagitum infantis in utero adhuc conditi, obstupefactamque excitasse virum dormientem, qui & ipse, capite intra lectualia posito, eum audierit, mulierem vero perterritam paucos post dies enixam esse. Christianum II. Danorum regem, utero materno clausum, vagitum edidisse, testantur Annales Hassnienfes. Notum cunctis inquilinis & communi ore percrebuit, ineuntem annum 1648. simili augurio initiatum. Uterum jam octo mensibus gestaverat uxor, prope templum Holmianum, bono corporis habitu prædita nec annosa. Supervenit autem ultimo gestationis termino, quod nec ipsa speraverat, nec alii. Secura de partus felicitate mulier, dum festa solennia expectat, pridie natalium servatoris, & calendarum anni sequentis, & Epiphaniarum, totidem vicibus foetum secretis suis conclusum tanto sono clamare audivit, ut a vicinis exaudiretur: Ad insuetum vagitus exemplum concurrunt

cater-

catervatim & vicini noti & ignoti alii rei novitate exciti. Mulieris interim custodiam accuratam imperat magistratus, ut de vagientis nativitate certius deinde constaret. Inter varias vero expectantium sollicitudines tandem maturo partu pragnans sana femellam sine vehementi dolore enixa est sanam beneque conformatam. De fide historię nemo ambigat. Sequentem casum recenset Baldasser Timæus a *Güldenkee Cas. med. Lib. IV. Cas. 24. p. 222.* Davidis Höpneri, mercatoris Colbergen-sis, conjux nono circiter post conceptionem mense, in ipso festo Pentecostes in templo auditioni verbi divini intenta, vehementem embryonis motum, mox & ejulatum ejusdem summa cum animi consternatione percepit, adeo ut in lipothymiam incideret, e qua excitata denuo & posthac sæpius ploratum fœtus observavit. Audivere hunc vagitum & assidentes in templo feminæ, & domi maritus reliquique domestici & familiares. Decimo mense peperit filiam, sanam quidem, at tertio ætatis anno ab ancilla veneno arsenicali interemptam &c. Vagitus uterini certum se in patria, Lutetiæ scilicet, exemplum habere, inquit Petrus Borellus *Hist. med. phys. Cent. III. Obs. 72. p. 254. seq.*

§. 3.

Meminit etiam Johannes Bohnius *Dissert. I. de Infanticid.* ^{alia exempla.} *in Tract. de Vulner. Lethalit. edit. in 4. p. 176.* quandam theologi universitatis Lipsiensis & archidiaconi uxorem, anno 1684. gestantem, talem vagitum penes se aliquoties, & semetipsum illi assidentem percepisse: quacunque demum ratione hoc evenit. Inde etiam se eo promptius subscribere dicit, quod Boyle *de Vi aër. elast. Experim. 41.* minus absurdum credat scribere, grandescentem fœtum forte obscuram quandam respirationem exercere: ideo quod non vana fabula sit, infantulos in uteris matrum aliquando auditos fuisse vagientes, uti hoc exemplo comprobatur. Isibordus ab Amelunxen annotavit: mulieris Bronckhusanæ infantem adhuc in utero vagiisse & exclu-

sum statim monstrasse foetorem cruentum. *v. M. N. C. Dec. II. An. 6. App. p. 45.* Honeſta femina, annos triginta quatuor nata, ultimo graviditatis menſe, cum mane e lecto ſurgeret, foetum in utero vagire audivit, quod etiam adſtans maritus animadvertit; ſed poſt quatuordecim dies abſque ullis portenti, quod vana pertimiſcebat, indiciis, puerum feliciter in lucem edidit. vid. Bernh. Verſaſch. *Obſ. med. 4. p. 9.* qui *pag. ſeq.* hanc obſervationem ex Gualtero Needham annectit: Illuſtri femina contigit in coenaculo poſt epulas una cum marito & ſacellano domeſtico aliisque ſedenti, ſentire inſignem in ventre commotionem, qua veſtes adeo concuſſit, ut ab adſtantibus cerneretur (gravida tum erat & octavo menſe foetum geſtavit) ſubito vox audita eſt, cujus originem, unde venerat (de embryo ne nil ſuſpicati) conjicere non poterant: mox tamen & ſecundo perturbari inſigniter matronae ventrem & veſtes conſpiciunt, ac ſimul clamorem tanquam inde provenienteſem audiunt: dum haec mirantur & invicem de portento conferunt, tertio eadem omnia eveniunt tam clare, ut attentiores jam facti, eum ex utero provenire non dubitarent. Hanc obſervationem recenset ipſe Gualterus Needham. *Diſquiſit. de format. foet. cap. 3. in Biblioth. anat. Tom. I. fol. 553.* Inquit etiam Robertus Boyle *de Vi aer. eluſt. Experim. 41. p. m. 144.* ipſe dominam quandam novi, cujus amici, cum ea paucis abhinc annis praegnaret, apud me conqueſti fuerunt, illam vagitu infantuli ſui plurimum multoties terrefactam, quod & ipſa una cum amicis illius prodigioſum quid eſſe autumavit. Anno 1672. Thorunii die 4. Martii puer naſcebatur, qui praeterlapſo menſe Januario ter & quidem tribus diverſis diebus, inſolito vagitu nativitatſ ſuae tempus praevertit, referente Georgio Segero *M. N. C. Dec. I. An. 3. Obſ. 164. p. 296.* ubi dictus autor addit: de veritate hſtoriae non eſt quod dubitetur; neque enim parentum ea eſt conditio, ut ſimilibus figmentis aut quaestum, aut famam quaerere neceſſum habeant. Ipſi vero naturae gratias, quas poſſum,

sum, habeo maximas, quod similibus exemplis Hippocratis sententiam, qua embryonem in utero ore quoque alimentum haurire statuit, confirmare, atque, quæ olim ego Basileæ anno 1660. in dissertatione mea de Nutritione foetus humani in utero, typographicis commisi literis, veritati congrua esse, probare velit. Femina quædam honesta, tertia vice gravida, mense septimo sentiebat frequentes & insolitas plane foetus commotiones, quas tandem vagitus & clamores ejusdem tribus distinctis vicibus sequebantur, ut vir accumbens admonitus aures arrigeret, & eosdem quoque manifeste perciperet, annotante Christiano Vaterno *M. N. C. Dec. II. A. 8. Obs. 196. p. 497.* Monstrum Ystadense ante partum ter vagitum edidisse, modo submisso, modo elato sono, refert Thomas Bartholinus *Histor. anat. Cent. I. Obs. 8. p. 17.* Idem etiam *Epistol. Centur. IV. Obs. 86. p. 488.* meminit infantum in utero materno febricitantium, quorum unum in utero etiam vagientem mater octo ante partum diebus distinctissime audiverat.

§. 4.

De foetu vagiente sequentia refert Rosinus Lentilius *ad huc alia. Iatromn. Part. II. cap. 2. p. 360. seq.* Proditura in lucem intra sex hebdomadarum spatium in utero materno hic loci ante annos non ita multos vagire fuit aliquibus audita infelicissimi patris proles. Hic enim, ex qua incognitum causa, matre, ni fallor, cum ipsa prole, adhuc puerpera, gladio semetipsum in museo transfodit, purpuream animam efflans ante, quam sensibus integris quisquam succurrere posset. Anno 1639. Nordlingæ ipsa dominica Exaudi intra sextam & septimam horam antemeridianam & sequente feria quarta, die 29. Maji eodem tempore infans in utero materno bis ab utrisque parentibus clarum ejulare perceptus est. Examinati super hac re parentes factum constantissime asseruerunt. Concionem super hoc portento peculiarem habuit superintendens tunc Nordlingensis, Dn. Jacobus Henschmidt, eodem anno typis mandatam;

mensis adhuc erat, quem pusillus in uteri carceribus explendum habebat. Nec defuerunt, qui miris mendacibusque circumstantiis rem exaggerarent, pusionem scilicet Hebraice in utero locutum, & aliquoties væ, væ, exclamasse. Plura exempla ibidem quoque refert Lentilius. Sic mulier Ferrariensis annorum triginta trium, secunda vice gravida mense octavo, maximas sentiebat foetus commotiones, post quas vagitus triplicatus secutus est, quem & maritus & soror ejus audire juxta relationem Josephi Lanzoni *M. N. C. Dec. II. An. 10. Obs. 136.* Weissenburgi filia ab utero exclusæ vagitus exauditus, vitæ & incolumitatis causa fuit, qua nunc fruitur Wessingæ degens, inquit Johannes Riolanus *Anthropog. Lib. VI. f. 363.* Item *fol. 398.* aliud vagitus exemplum refert, quod jam supra *Cap. I. §. 5.* adduximus. Vices foetus vagitum uno die feminam quandam audivisse, ex Libavio refert Johannes Sperling *de Format. homin. Cap. 7. p. 144.*

§. 5.

de plorazum
foetus
in utero.

Illustrissimi comitis de cellari filius secundo natus fletu suo (cum adhuc in utero matris esset) omnes in admirationem traxit: flevit enim, antequam nasceretur, clarissima voce, ita ut omnes adstantes audiverint, observante Josepho Ignatio Muschel de Moschau *M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Obs. 233. pag. 549. seq.* quo loco annectit, se hunc puerulum, circiter trium annorum, anno 1696. apud illustrem ipsius avum, dominum de Osterberg, vidisse, qui eum tunc temporis de fletu sui nepotis, in utero matris existentis, certiore reddidit. Ejusmodi vagitus etiam mentio fit dans le Journal des Sçavans *Tom. XIV. pag. 266.* Dans une lettre du Sr. de Brevil Givron à Mr. le Duc de Luyne, écrite du Château de la Thebaudan. J'ay crû, que vous ne desagréeriez pas, qu'on vous appris une chose fort extraordinaire, qui est arrivé en ce pais. Etant chez Mr. de Bossac, on nous vint dire, qu'il avoit à 3. ou 4. lieues d'icy une femme grosse, dont l'enfant crioit dans son ventre:

ventre : de sorte qu'on l'entendoit distinctement. Plusieurs personnes nous ayant confirmé cela, je resolus d'aller moy-même sur les lieux pour m'éclaircir de la verité, dont on doute toujours avec quelque sorte de raison dans des relations aussi inouyes. Le lieu, où celle-cy est arrivée, se nomme le bourg de Plessé. Accompagné d'un autre gentilhomme je fus samedi au dit lieu de Plessé, où m'estant adresse à Mr. le Vicaire de la Parroisse, il m'assura de la verité de cette nouvelle. Pour en estre néanmoins plus persuadé, j'allay chez cette femme, nommée Marguerite Daniel, femme de René Rondeau Sergier, & sœur de François Daniel, un des Officiers, laquelle je trouvay en sa maison. M'estant enquis d'elle des particularitez du fait, je sceus qu'elle est grosse d'environ huit mois; que son enfant commença à remuer le jour de la chandeleur; & qu'au jour du Vendredy saint, allant au service divin à l'église, dont elle n'est éloignée, que de 40. pas, elle entendit pour la premiere fois trois cris sortir de son ventre. Depuis ce temps la son enfant a continué de faire les mêmes cris trois ou quatre fois le jour, & à chaque fois quatre ou cinq cris, & quelques fois même huit ou neuf distincts, & comme d'un enfant nouvellement né; mais quelque fois de tels efforts, qu'on voit l'estomach de cette femme s'enfler, comme si elle devoit étouffer. C'est une chose, que j'ay veüe & entenduë plusieurs fois, & qui m'a paru si particuliere, que j'ay pensé, que vous seriez bien aisé d'en estre informé.

§. 6.

De femina tertio gravida, quæ, cum vix triduo ante *alia exem-*
partum de lecto mane surgere vellet, inconsuetum quendam *pla.*
vagientis sonum percepit, atque, cum præsertim sexies fere
eundem repetitum observaret, nec aliunde, quam a foetu suo
derivare posset, exinde non parum perterrita fuit, vid. Viti
Riedlin. *Linear. medic. Ann. 1700. mens. Jun. Obs. 8. p. m. 629.*
seq.

seq. ubi addit: hanc feminam marito suo statim rem detexisse, qui utut, ut nempe metum & terrorem animo uxoris eximeret, se nihil percipere in principio dixerit, postmodum vero, feliciter enixo filiolo, aliquoties sancte testatus est, se itidem hunc in utero adhuc vagientem audivisse. Sicuti vero, pergit Riedlinus, hi ipsi non sunt e fece plebis, nec ulla subest causa, cur ejusmodi quid fingerent, ita non video, cur iisdem fides non esset adhibita. Anno 1256. quo fuerunt bella & maximæ discordiæ inter duos archiepiscopos, Philippum & Ulricum, per integros sex annos; ut etiam per aliquot tempus a sacris abstineretur, puer in Rastat duobus cornibus natus ejusque ploratus quatuordecim diebus ante auditus fuit, quam nasceretur. vid. Joh. Wolff. *Lection. Memorab. Centen. XVI. fol. m. 983.* Haynæ quoque honesta femina, ante aliquot annos, cum suo marito aliquoties foetus, in utero adhuc latentis, vagitum observasse dicebatur. Plura exempla allegata vel recensita adhuc reperies in Gregor. Nymman. *Dissert. de Vit. foet. in uter. pag. 39. seq.* Christ. Francisc. Paullin. *Lagograph. Sect. I. cap. 3. §. 42. p. 94.* Bernh. Verzasch *l. a. pag. 10.* Joan. Hornung. *Cist. med. Epist. 81. p. 216.* Isbrand. de Diemerbr. *Anatom. Lib. I. cap. 25. fol. 235.* Georg. Frid. Rallii *de Generat. Animal. Sect. VII. pag. 354.* quo loco etiam anno 1597. 12. Febr. Stetini ejusmodi ploratum embryonis utero adhuc conclusi auditum fuisse ex Pauli Fridebornii *Chron. Stetin. pag. 156.* refert. Rariorem observationem annotavit Johannes Paterfonius Hayn de foetus extra uterum jam propendentis ejulatu ejusque in uterum reditu. In Hungaria, inquit, femina partu vicina anno 1669. incepit parere foetum, ut jam extra uterum totum exereret caput; sed foetus ejulatu bis ter edito iterum in uterum fuit abreptus, per duas septimanas ibi adhuc hæsit, & dein legitimo partu fuit exclusus. vid. *M. N. C. D. I. An. 1. Obs. 62. pag. 160.* Exempla vagitus in utero matris mortuæ, vid. supra *Sect. II. cap. 1. §. 5.*

§. 7.

Ex ejusmodi autem vagitu tuerino nonnulli pessimum omen *affirmatur*.
 atque portentum partim ratione foetus, partim matris, vel etiam
 ratione familiae vel totius regionis desumere solent. Puella
 enim Colbergensis, cujus modo ex Baldassare Timæo a *Gül-*
denklee meminimus, tertio ætatis anno ab ancilla male feria-
 ta veneno arsenicali interempta fuit, cumque mater hujus ve-
 neni portionem inscia hausisset, paulo post occubuit: Porro
 pater sive maritus peste extinctus est, domus incendio periit,
 liberi in varios terrarum tractus dispersi partim acerbo præci-
 pitique fato interiere, partim tunc temporis adhuc supersti-
 tes miseram egentemque degebant vitam. Adeo ominosa to-
 ti familiae fuit hæc ploratio, forsan & publicæ calamitatis, quæ
 paullo post ex funestissimo bello circa annum 1618. in Bohe-
 mia exorto, & postmodum anno 1627. in septentrionale illud
 collimitium devoluto, totam Pomeraniam & in hac Colber-
 gam nefandis modis exercuit, prænuncia. Infans apud Mar-
 tinum Weinrichium *de Monstr. pag. 232* triduo ante partum
 ploratum edens, factus est homo & morbis & fortuna miser-
 rimus usque ad obitum. Ad quæstionem, an vagitus uteri-
 nus mala prædicat? ita respondet Gabriel Clauderus: Vagitus
 uterinus raro accidit; si vero observatur, foetus ille adole-
 scens ut plurimum mala minatur aut toti regioni, aut suæ fa-
 milia, aut saltem sibi ipsi. Magnus quidem Thomas Bartho-
 linus contrarium statuit, ideo quod vagitus ille fiat modo na-
 turali; Verum, quod pace tanti viri dixero, mihi magis arri-
 det opinio Sennerti. Quamvis enim ille fiat modo naturali,
 minime tamen est negandum, omnipotentem opificem non
 raro ad ominosa nobis indicanda vel præsagienda uti rebus
 physicis. Do instantiam de cometa; hic itidem natales de-
 bet causis naturalibus, nunquam tamen impune est visus. Ad-
 do insuper exemplum de simili vagitu: Novi virum, qui in
 utero materno vagiverat; iste sane postea in aula, curia &

alibi varias turbas politico Christiano indignas, sæpius excitavit. Proinde in talia quidem non est superstitiosa & nimia fiducia ponenda; Contra etiam neutiquam plane sunt contemnenda. v. *M. N. C. Dec. II. An. 5. Obs. 194. pag. 389.* De foetus, intra sex hebdomadarum spatium in utero materno vagientis patre gladio semet ipsum in museo transfodiente exemplum paulo ante ex Rosino Lentilio recensuimus. In civitate primaria, non ignobilis familiæ materfamilias primo partu edidit filium, qui quatuordecim ante partum diebus aliquoties vagiit in utero. Epilepsia ipsum invasit a partu, & paucos post annos, iterato invadens tenerum hocce corpus mortuis associavit. Omnia prospera in hacce familia evanuerunt, paupertas adstitit, ut vir armatus; parens misere obiit, & mater eo redacta, ut propria scybala absumferit, & omni fere ratione destituta, lamentabiliter exspiravit, referente Samuele Ledelio *M. N. C. Dec. II. An. 7. Obs. 43. p. 86. seq.* Vratislaviæ clarissime vociferari auditus est foetus, qui homo in omni sua vita postea miserrimus fuit. v. Joh. Rudolphi Camerar. *Memorabil. Medicin. Cent. II. pag. 869.* ubi ita pergit: in Alpibus Noricis vagitus cujusdam, diebus quatuordecim ante partum exauditus est, infantis etiam vere monstrosi, quod cornutus esset. Et Michael Ettmüllerns *Oper. Medic. Tom. II. fol. m. 1100.* inquit: Quod de vagitu foetuum circumfertur, & cujus non vulgaria prostant exempla, ea uti rara, ita fere solent esse prodigiosa, cum non vaguisse tantum, sed etiam articulatas voces emisisse infantes adhuc in utero exclusos, testentur observationes.

§. 8.

negatur.

Alii vero autores ex ejusmodi vagitu nihil æque mali præfagiri ex ea ratione asserunt, quod a causis naturalibus dependeat; unde secundum Thom. Bartholin. *Hist. anat. Cent. I. Hist. 1. pag. 7.* frustra sunt superstitiosi quidam, qui ex vagitu

gitu hoc, quem naturalem diximus, reipublicæ male ominantur. Non vagitus, sed pessimi mortalium mores & divorum contemptus respublicas evertunt. Vagientes & sibi & matri & reipublicæ subinde felicia portendunt. Sibi, quia robur indicat & perfectas ad partum accelerandum partes doloresque judicandos. Matrem bonæ spei esse plenam jubet vagitus, vivere foetum, & ad promovendum partum sic satis esse validum. Reipublicæ & principi fausta est acclamatio. Sic ille vagiens apud Livium *Lib. XXIV.* intra uterum, io triumphale, cecinisse fertur. Quodsi nonnunquam sinistro augurio auditi sint vagitus, casui potius adscribendum, quam consilio naturæ. Emendentur in melius mores, me sponse, nulli vagitus nocebunt. Christianus Vaterus *M. N. C. Dec. II. An. 8. pag. 497. seq.* post recensitum vagitus exemplum addit: Ex hoc perterriti & male ominantes parentes me in consilium vocant, quos tamen securos esse jubeo, & nihil nisi tormina aut insultus spasmodicos, foetum ad ejusmodi convulsionem & clamores urgere docebam. Erat enim mater non solum cacochymica, flatibus admodum obnoxia, sed iræ quoque indulgebat sæpius; unde pravum foetui alimentum contingere necessum erat. Propinabam propterea confortantia, carminativa & in specie antepileptica, ex quo paulo post melius se habebat, nec motus amplius enormes, multo minus vagitus percipiebat, quousque tempore legitimo, mense nimirum nono, & modo prorsus naturali femellam sanam adhuc cum matre superstitem & valentem enixa est. Ex quo, & aliis, pergit Vaterus, constare tandem arbitror, naturam neque superare, neque eidem repugnare, foetum utero materno inclusum non solum ultimis mensibus alimentum ore haurire, sed etiam interjectiones os liquore, cui alias innatat, exerere & clamorem edere posse. Inquit etiam Gregorius Nymmanus *l. a. pag. 41.* Isti ejulatus atque vagitus absque aëre edi non possunt. Non quidem me latet, esse quosdam, qui asserunt, ejusmodi vagitus plane præter-

naturales esse, adeoque eorum causam naturalem nec quarri debere, nec dari posse; siquidem animadversum esse, eos ut plurimum aliquid mali portendere, & vel foetui ipsi futuras misérias, vel matri mortem minari, aliquando etiam publica mala, utpote bella gravissima & perniciofa, aut aliud infortunium publicum & luctuosissimum præfagire: Verum hi omnes non in exiguo versantur errore. Nam eclipses licet multa mala prænuncient, causas tamen naturales habent, quas philosophi rectissime exponunt. Cometa nunquam aliquid boni, sed semper plurima pericula, utpote pestem, famem, bella, interitus regum ac principum, mutationes regnorum &c. præsignificat, de ipsius tamen causa, ortu & generatione, physicos disputare notissimum. Noctuarum clamor assiduus, multis medicis & historicis notantibus, sæpe pestem indicat; quis autem ejusmodi vocis causam dari non posse affirmaret? Sic licet ejulatus infantis in utero mali eventus omen sit, vocis tamen istius causa a medico omnino inquire debet. Et cum, ut aliarum vocum, ita & hujus causa materialis aër sit ad asperam arteriam allisus, & absque aëre nulla vox edi possit, eundem & foetui in utero communicari, certo certius colligo ac concludo. Georgius Fabricius infantem, die quinto ante nativitatem in utero materno plorantem, susceperat, de quo prodigioso planctu hos versiculos condidit, inter alios ::

Sæpius at cujus pervenit rumor ad aures,

Viso nondum oculis illacrymare die.

Ora queri nondum maternò libera nexu,

Et vincta claros fundere voce sonos.

Nescio prodigii quid nunc nova forma minetur?

Ante quidem tristi est nobilitata fide.

Forſitan & matris caſum, partuſque requiris ;

Salva parens quinto eſt nata puella die,

Stulta ſuperſtitio eſt monſtro terrerier omni,

Sed ſceluſ irati ſpernere ſigna Dei.

vid. Joh. Udalric. Rumler. *Obſ. 97. pag. 58.* Quo loco dictus autor addit, quod infans paulo poſt morbillis obierit, & ingens peſtis ſubſecuta ſit. At quid vagitum uterinum inter portenta numeramus, qui pullum in ovo pipientem toties audimus? tum ante fractam teſtam, tum poſt ejus fracturam membranis adhuc integris exiſtentibus. Sic Georgiuſ Fride-ricuſ Ralliuſ *de Generat. animal. pag. 355.* a ſuperſtitione non alienoſ eoſ judicat, qui ex ejusmodi infantis, utero contenti, vagitu male reipublicæ ominari præſumunt. Cum enim hic naturales ſubſint cauſæ, non eſt pro miraculo habendum, ejusmodi non raro ſequi effectum, prout nemo metuit reipublicæ, ſi pipientem in ovo audiat pullum, quod ipſum quidem frequentiffime accidit. Sæpiuſ tamen infanteſ ejusmodi, quorum fletuſ & vagituſ in utero auditi ſunt, in partu extingui, inde contingit, quod, cum jam reſpirare in utero ceperint, ſi, dum in partu morantur, ob quamcunque cauſam reſpiratio ſufflaminetur, facile ſuffocationiſ periculum ſubeant, quod in aliis, qui nondum reſpirarunt, metuendum non eſt. Juxta Johann. Jonſton. *Thaumatoſ nat. Claſſ. X. cap. 5. Art. 5. p. m. 469.* vagitum uterinum mali aliquid vel fœtui vel matri portendere exiſtimant alii: quidam autem & rationi & experientiæ adverſari judicant. Experientiæ, quia certum non extat apud antiquoſ philoſophoſ, ſimile quid accidiffe unquam. Rationi, quia non fit ploratuſ auditu perceptibilis abſque aëriſ per oſ attracti & inter exſpirationem ad aſperam arteriam allifi, certoque modo formati in ore & palato, emiſſione. Membrana, quibuſ obvolvitur fœtuſ, tam laxoſ non habent poroſ, ut tranſeat aër, nec uteruſ, eſſi pondere hiet, auram admittere

potest; ne dicam, lentore excrementitio occupata esse omnia. Antonius Deusingius *de Fœtu Mussipont. Sect. I. §. 4. pag. 15.* existimat, superstitiosum tantum vulgus solere vagitum infantis in utero prodigii loco habere; v. etiam *pag. 85.* quo loco dictus autor ejusmodi vagitum uterinum experientiæ & rationi consentaneum esse, pluribus defendit, vid. etiam ibidem *pag. 85 seq.*

§. 9.

Vagitus
causa.

Non autem solum circa quæstionem, an vagitus uterinus aliquid mali portendat nec ne? sed etiam ratione causæ differunt medici, adeo ut etiam nonnulli penitus de eodem dubitent. De causa hujus ploratus sive soni ita loquuntur Daniel Sennertus *Pract. Med. Lib. IV. Part. II. Sect. V. cap. 8. pag. m. 375.* Sive aliquid portendat, sive non, talis vagitus, sive sponte sua cum in ploratum fœtus feratur, sive a causa superiore dirigatur: proximam tamen causam omnino physicus & medicus quærere debent. Cum vero ploratus vox quædam sit, eaque edatur aëris per asperam arteriam expulsionem, omnino concedendum est, aëris etiam aliquid in cavis & vacuis partibus, atque ita etiam in pulmonibus infantis contineri, quod ibi vel ab humoribus & spiritibus evaporavit, vel per ξόμ-πνοίαν illam, vel quocunque modo eo pervenit, sicut & aërem talem in ipsis ovis, in quibus pulli pipiunt, contineri, negare non possumus. Si ergo & aspera arteria, & pulmones & thorax, & omnia, quæ ad respirationem & vocem edendam necessaria sunt organa, jam absoluta sint, infansque ipse satis validus sit, vocem talem ut edat, possibile est. Stimulatur autem ad eam edendam procul dubio a re molestiam afferente; quod pluribus forsân a diuturna & præter tempus ordinarium longa in utero mora accidit, ob quam & alimentum copiosius & spiritum liberiores appetivit. Ad quæstionem, quænam genuina vagitus uterini causa sit? ita respondet Christianus Franc. Paullini *Lagograph. Curios. Sect. I. cap. 3. p. 95.* Remur, grandem robu-

robustumque annunciare foetum, qui ob loci angustiam, copiosioris alimenti & liberalioris spiritus desiderium aliasque molestias, exodum optat & ploratu suo fores quasi pulsat, supplex rogans, ut aperiamus & *μικρόκοσμον* benigne excipiamus. Sic Thomas Bartholinus *l. a. p. 6.* hujus vagitus causas dat naturales, instrumenta nempe & aërem. Soni instrumenta in embryonibus tam sunt perfecta, praesertim partui vicinis, ut omnes statim ac nati sunt, vagitum edant. Aër vero tantillus vel per venas subministratur, vel transpiratione inducitur, vel in sanguine concitatur spumoso, vel per uterum inverso prope partum foetu ingreditur. Patulum quippe est os embryonis & alimentum in utero trahit. Incitantur ob doloris quemcunque sensum, sive uteri angusti, sive dentium prurientium, sive extinctae matris. De aëre in membranis uteri & vagitu uterino ita scribit Gualterus Needham *Disquisit. de format. fæt. cap. 3.* non solis liquoribus implentur conceptacula uteri, verum aërem insuper eumque satis copiosum continent. Aëris autem praesentiam vagitus uterini nuntiant, & sine aëre excitare sonum, videtur prorsus impossibile, vid. *Biblioth. anat. Tom. 1. fol. m. 553.*

§. 10.

Alii contra, his rationibus & exemplis non obstantibus, *Craani* vagitum uterinum penitus fere negant, v. g. Theodorus Craan *sententia. Dissert. de Homin. cap. 149. pag. 742.* circa quaestionem, an foetus in utero materno existens unquam vagitum excitaverit? respondet: Scimus, vagitum omnem esse speciem soni, qui omnis fit tantum per undulationes mediocriter fortes ipsius aëris, siquidem igitur hic ille aër deberet penetrare primo membranas & aquam, foetum involventes, postmodum ventris integumenta matris, & per aërem ambientem ire ad aures audientis, earumque meatus subire, & ad tympanum penetrare, hocque cum annexis tribus officulis auditus ita commovere,

vere, ut nervus auditorius queat ita moveri, ut actionem sibi impressam, satis vivide ad sensorium deferat commune, & sic anima auscultet, & percipiat ea, quæ in corpore aguntur, hoc est, judicet de hoc vel illo sono, vel murmure. Examinemus nunc hæc omnia requisita, an hic locum habere possint nec ne? Requiritur igitur magna & notabilis copia aëris. At ubinam illa continebitur? aut intra membranas foetum involventes, aut inter, sub, aut intra abdomen matris? Posterius quidem concedimus, & non negamus, illic reperiri nullum flatum seu aërem, quod etiam de substantia uteri concedere quidem volumus, sed quomodo inde potest vagire foetus, membranis tribus involutus & cinctus? undiquaque deberet nescio quas vias transire ille aër, priusquam perveniat ad os foetus. Deberet igitur illa quantitas aëris necessario contineri intra tres tunicas foetum cingentes, chorion, allantoidem & amnion: sed ubi de respiratione foetus egimus, diximus, nullum aërem, sed potius aquam intra easdem contineri, adeo ut possibilitatem non videamus; & nostro iudicio hæcce tribuenda potius essent murmuribus & borborygmis, quæ sæpe audiuntur in abdominibus gravidarum. Referunt enim, tempore vagitus foetum esse grandem, quod etiam requiri debet, cum alias vox sonora & nonnihil gravis produci non posset. Foetus magnus quid facit? premit sine dubio omnes partes circumjacentes, angustiam parit in toto abdomine. Sistuntur igitur humores & vapores nonnihil, eique crassi, utpote flatus hic illic propter pororum partium compressarum angustiam, postea impetum faciendo, & urgentibus a tergo aliis & aliis, tandem perrumpunt; quæ subita perruptio murmura facit & borborygmus, talem vocem excitantes, quæ vagitum æmulari videntur. Vagitus igitur illi, & murmura non foetui, sed matri potius adscribenda veniunt, ita ut totum illud, quod narratur de vagitu foetus intra uterum existentis, pro mera fabula assumamus.

§. II.

Cornelius Stalpart van der Wiel *Obs. rar. Cent. poster. Obs. Stalpartii.* 32. *Schol. p. 357.* scribit: Sunt qui dicant foetum, ut in utero respirare probent, nonnunquam ante natalem fuisse lacrymatum, nec non pullum intra ovum quandoque pipire, qui duo effectus utique absque aëre fieri nequeunt. Quantum quidem ad primum exemplum attinet, multa ejusmodi adducuntur, verum credibile est, deceptos fuisse qui putarunt, se sonum aliquem foetus audivisse: Nihil enim est, nisi murmur aliquod in ventre gravidæ a pressione, vel calcitracione foetus, intercessu venti productum. Hujusmodi enim narrationes exempla que vilibus plerumque mulierculis rerumque ignaris debentur, quæ vel ista immerito credidere, vel ad fallendos alios, excitandamque ditiorum misericordiam, mentitæ sunt: Audimus enim hujusmodi vagitum pauperculis plerumque perceptum, vel ideo sparsos fuisse rumores, ut nonnihil portendi fingerent, atque aliquod nomen inter vulgus acquirerent. Apprime itaque olim magnus ille philosophus *Aristoteles Lib. 7. de Hist. anim. anim. cap. 10.* foetum non plorare dixit, antequam ex utero prodiit: quamvis fieri possit, ut idem paulo ante nativitatem, non tamen antequam membranæ frangantur, ploret.

§. 12.

Quod vagitum uterinum concernit, juxta *Christ. Joh. Langii sententia.* *Lang. l. a. Part. I. fol. 245.* aut borborygmi seu murmura abdominis decipiunt incautos adstantes, ut pro vagitu infantis habeant illos, aut si forsan quandoque verus ejusmodi adest ejulatus infantis, plane præternaturam constitutus est talis foetus, h. e. ruptis membranis, ipsum involventibus, aërem per ostium uteri admissum inspirat, quapropter portentis merito annumeratur, & infortunium imminens matri vel foetui adstantes ex voce tali audita non sine fundamento præfagire possunt.

§. 13.

Lentili.

Rosinus Lentilius *Iatromn. Part. II. cap. 2. p. 365. seqq.* de vagitu uterino ait: num revera talis detur, vel a quoquam unquam sit observatus, multi non sine ratione dubitant. Sobrie philosophantibus id impossibile judicari queat, ob respirationem infanti, quamdiu in utero continetur, denegatam, cujus tamen ad vocem edendam necessitas absoluta perhibetur. Ad vagitum edendum, præter respirationem, ut os plenius aperiat, omnino est necessarium. Quid vero? annon sic ore aperto liquor amnii penetrans vagitum impediret, si quis esset edendus? Aërem præterea in ipso amnio contineri non pernegamus: utrum ad vocem infantis formandam sufficiat, alii disquirant. Si naturalis adest ad vagitum edendum in uteris dispositio, cur tanta est observationum raritas? cur non frequentius vagire percipiuntur embryones? Nonne & hi, variis eheu! morbis tentantur? qui sæpe non sunt sine doloris sensu. Cur in his casibus nulli vagitus? Pulmones in uteris infantum nullatenus moveri, documento sit, quod foetui mortuo edito exempti submergantur in aquis. Jam vero, si naturaliter ejusmodi vagitus edi non concedantur, num tot observationibus ac testimoniis hinc inde allegatis refragari deceat? Hæremus, id solum optantes, ut, qui observationes de vagitu uterino scripserunt, semet avtacultas professi fuissent. Imo, contenti vellemus esse, si vel unus ex omnibus, isque medicus, de se testari posset, se audisse infantem in utero vagientem. At vero cum hic vagitus sit actio momentanea, qui has ediderunt historias, testes ne quidem proprie sunt auriti, sed ex aliorum relatione scribunt. Sonum aliquando a gravidis edi, huncque ab accumbentibus vel adstantibus percipi posse, imo sonum talem analogia quadam vagitum posse mentiri, quis negare præsumat? Esse revera vagitum, quis alius, nisi rerum gnarus, qualis est medicus dijudicet? quomodo dijudicet, nisi

in uxore sua gravida quid tale audiat. Talis autem observatio mihi nusquam lecta. Quid si flatus vel in intestinis, vel ipso met utero conclusi pressuque vario a motitatione infantis grandiusculi, vel alia quavis causa exerciti, vagirent? Tanta est hominum, præcipue muliercularum superstitio, ut mirissimas haud raro sibi res imaginentur, quidni & vagitus? Atque utinam adeo usque creduli non essent viri, quos vitæ conditio ultra plebeculæ sphæram evexit! Credam ego, si aliquando audierim, infantem in utero vagire. Et juxta Joh. Nic. Pechlin. *Pechlini. de Aëris & Aliment. defect. p. m. 103.* de vagitu uterino, quæ adferri solent testimonia, illa quidem nullius sunt coloris, nam præterquam, quod ipsa adhuc res satis est dubia, non necesse, *Φαιόμενον* isthoc vel ad plenam respirationem aut ipsum aërem referre; cum & vaporum seu halituum, sese per asperæ arteriæ angustias prementium, opera sibilus efferri & tortuoso illo faucium itinere sonus formari utcunque rudis fortasse possit; verum ego jam longe majorem scrupulum reperisse videor, quando non sepimenta tantum illa membranea, sed & aquas respicio vocem jamjam factam sive rumpentes, seu moderantes. Quanta autem varietate ludant flatus in hoc corpore & sonos affectent etiam inclusi, neminem, paulo ultra popularia proVectum, latere potest.

§. 14.

Porro Guilielmus Cockburn. *Oeconom. animal. p. m. 168.* Cockburni. inquit: Cum constet, foetum generari in ovo, cujus membranulæ sunt chorion & amnios, quæ tantum aëris permeationi ac partes aliæ membranaceæ, resistunt, quocunque igitur modo aggrandescant hic foetus ac ejusdem membranæ, nulla dari potest occasio ad aërem intromittendum, nec sunt aliæ viæ ex adversariorum concessis, per quas aër penetrabit. Imo os uteri, Hippocratis & Galeni testimonio, in prægnantibus tam arcte clauditur, ut nequidem specilli aciem, nec ullius aëris aut aquæ,

in balneo, introitum admittat; quare quoque vagitum ullum fieri, qui pulmonum ab aëre distentionem supponat, maxime dubito; præsertim cum similis sonus a ventis, fenestrarum angusta foraminula cum impetu transeuntibus, obauditur; quapropter suspicari fas est, sonum istum in ventre gravidæ mulieris similiter auditum, quem forte adstantes pro foetus vagitu habuerunt, excitari a flatibus per intestina, mole foetus compressa & coarctata, rugientibus: præcipue cum historiæ, quæ de foetus vagitu fiant, muliercularum tantum fide narrentur: Sed & pulmones in utero aëre non distendi, ac per consequens vagitum aut sibilum nullum edere posse, confirmat autopsia ex pulmonibus &c.

§. 15.

Drelincurtii.

Item Carolus Drelincurtius *de Concept. Conceptus Perioch.* 55. p. m. 133. sq. scribit: Aëris in utero nescius est foetus. Aërem igitur sibi ignotum exposcit nusquam: Ejus namque pulmones otiantur, ratione saltem muneris aërei; atque adeo vagitus uterini, membranæ illæsis nec proruptis aquis, delirantium vetularum dulcia mihi somnia sunt & gerræ gerrarum. Ditis fidem qui detrahit, pulmones comparet foetus vel in utero vel inter nascendum extincti luridos seroque gravatos & instar metalli fundum aquæ petentes, cum pulmonibus foetus alterius vel ad vitæ brevissimam usuram ambiente sufflatis floridisque & aëreis, atque ita levibus, ut ex ipso gurgitis imo protinus resiliant in altum. Sic domina de Cardet se puerum in utero clamantem audivisse testatur, quod tamen, secundum Lazari Riverii *Observ. Cent. II. Obs. 100. p. m. 181.* esse impossibile, vel tantillum initiatis in arte medica, notum est.

Riverii.

Fœtum carceribus uteri & membranarum conclusum, in mediis vivere undis nullamque aëris ambientis pressuram experiri, docet Joh. Gothofr. Bergerus *l. a. p. 480.* Et secundum Isbr. de Diemerbr. *Anat. Lib. I. cap. 25. fol. m. 236.* errarunt omnes, quotquot de infantis respiratione & vagitu in utero scripserunt. Primo enim

histo-

historiæ hac de re notatæ pleræque descriptæ sunt ex relatu mulierularum aliorumque imperitorum hominum, qui sibi ipsis has nugas imaginantur, aut studio aliis hujusmodi fallacias persuadent. Secundo certum est, neque respirationem neque vagitum in utero sine aëre illic præsentem fieri posse. Sed per quas quæso vias aër eo penetrabit? Huc pertinet etiam, quod admonet Georgius Fridericus Rallius *de Generat. Animal. p. 355.* quod scilicet non semper ploratus & vagitus infantum habendi sint, qui tales aliquando videntur. Novit enim Antonius Deusingius medicum, qui ipse referebat, se foetus vagitum aut ploratum in utero conjugis audivisse, cum interim uxor ne quidem gravida esset, ut eventus docuit, vid. ejusdem *Tract. de Foetu Mussipont. Sect. I. p. m. 85.*

§. 16.

Facta autem hætenus aliquoties vagitus vel soni a brutis in utero adhuc detentis editi mentione, de eodem pauca restant annectenda. De vagitu uterino in mure minore sequentia refert Michael Bernhardus Valentini *M. N. C. Dec. II. An. 10. Obs. 122. pag. 216.* Foetus quosdam in utero materno vagitum sæpe edere, nota satis vulgi est traditio, quam in dubium tamen vocant tantum non omnes anatomici. Ridiculum vero ejus rei exemplum nuper observavit affinis meus Dn. Heerius, supremus Burisbacensium præfectus, qui muscipulam sibi parai jussèrat similem illi machinæ, qua martes atque glires vulgo capi solent. Accidit autem, ut eadem mediante murem utero gerentem ita prehenderet, ut ore, tantum subito compresso, machinæ adhæserit; quo facto foetus intus contenti non tantum vehementer se movere, & latera undique pulsantes exitum moliri inceperunt, sed & sibilos vagitusque omnibus clare satis perceptibiles ediderunt, intercepto forte aëre respirationem illorum inchoante.

*Vagitus
uterinus in
brutis.
in mure.*

§. 17.

in catellis.

De cane venatica gravida, quæ tertio ante partum die, retro fornacem cubans, inquietius crebriusque sese motitabat, ut etiam catellos in utero baubantes omnes domestici audiverint, vid. Chr. Franc. Paullin. *Obs. med. phys. Cent. III. Obs. 70. pag. 360.* Catellos in utero materno latrasse, ex Georg. Balth. Mezgeri *Disput. de Vit. fœtus in utero Tb. II.* refert Georgius Fridericus Rallius *l. a. p. 353.*

§. 18.

in pullis.

De pullis in ovis pipientibus inquit Robertus Boyle *de Vi aëris elast. p. m. 144.* non tantum mulieres rusticæ, sed majori judicio pollentes feminæ commemorant, quasi ceu non inusitatum, audire pullos in ovo nondum perrupto putamine pipizantes. De hoc pipitu ita scribit Johannes Riolanus *Anthropogr. Lib. VI. cap. 8. fol. m. 393.* Quidsi dicamus, pullos adhuc ovi testa inclusos uno aut altero die ante exclusionem pipire, testibus Aristotele & Aldrovando Ulysse, ut voce sua necessitatem exeundi matri significant: Non intra testam respirant, & fruuntur aëre interno. Responsio ad istam objectionem extat apud Hippocratem *Lib. de genit.* quod ovum formatum & incubatum a gallina adeo tenerum & perspirabile evadat, ut pullus externo aëre frui queat: ait enim, aërem per foramina corticis ovi subire, quibus etiam recens ovum igni admotum sudat. Cornelius Stalpart van der Wiel *Obs. rar. Cent. II. Obs. 32. Sch. pag. 357.* pulli intra ovum pipitum non ante contingere, credit, quam circa ejusdem in lucem proventum, quando testa parvo pertusa est foramine. Pullum intra ovum, integro adhuc cortice, respirare, & sæpe per biduum ante exclusionem vocem edere, sive pipire, experientia quotidiana docemur; id autem sine aëre non contingit, inquit Gualt. Charlet. *Oecon. animal. Exercit. VIII. p. 179.*

§. 19. Cum

§. 19.

Cum proinde secundum haftenus adducta exempla & rationes tam quoad respirationem & suctionem, quam vagitum sive ploratum foetus in utero tanta inter autores observetur differentia, ut, cuinam sententiae, an affirmativae, an negativae subscribendum sit, adhuc haesitem, benevolo lectori non immerito liberum iudicium relinquo, quanquam potius in negativam inclinem; interim verum utique permanet, quod Gualtherus Charleton *Oeconom. animal. Exercit. VIII. §. 15. p. m. 177.* de respiratione foetus in utero scribit, hac scilicet disquisitione vix aliam scrupulosiorem invenies: siquidem ea in utramlibet partem, paribus fere autoritatum momentis, apud medicos, ab Hippocrate in hodiernum usque diem, libra-
 ta mansit.

§. 20.

De risu foetus in utero sequentia scribit Martinus Weinrichius *de ortu Monstror. cap. 25. pag. 232.* Quod de risu aliorum narratur, observato in partu, ut in loco non apto, non sine causa fabulosum habitum est, cum multa alia de hoc superstitiosissima reperiantur in historiis veterum, quae credere nihil est necesse. Quod si quis ridens natus aliquando est, quid hoc habet admirabile? nam si flere possunt, & ridere possunt. Utrumque habere in natura causas suas potest. Nostri temporibus infans triduo, antequam ederetur in lucem, flere auditus est. De risu autem foetus recens nati ita scribit Johannes Riolanus *Anthropograph. Lib. VI. cap. 11. fol. 403. seq.* Quidam male ominantur matri & puello, si ipse, ubi in lucem prodierit, rideat. Nam hercule risus praecox ille celerrimus nulli ante quadragesimum diem datur. Legimus tamen Zoroastrem eodem die, quo natus est, risisse, praesagio futurae scientiae.

§. 21.

Per miraculum foetus quandoque in utero materno lo-
 cutus in ute-
 ro.

cuti referuntur, v. g. secundum Jul. Obsequentem *de Prodig. cap. 34.* infans in utero matris in Marrucinis: io triumphē! clamavit; id quod Q. Fabio Maximo Verrucoso IV. Marco Claudio Marcello III. Coss. accidit. Item Romæ semestrem infantem in foro olitorio alta voce in matris alvo exclamasse atque articulate locutum esse, narrat Livius *Lib. XXI.*

SECTIO IV.

De

Infantium in utero morbis & obitu, eorumque
situ vitioso.

CAPUT I.

De embryonum morbis.

§. I.

*foetus in
utero mor-
bi.*

Cum juxta caput proxime antecedens plerique autores va-
gigitum uterinum a quodam foetus morbofo & doloroso af-
fectu derivent, hac in sectione nonnullorum foetus utero ad-
huc inclusi morborum exempla adducemus. Foetus enim in
matris utero non minus, quam extra uterum morbificis cau-
sis exponitur, ac morbis plurimis est obnoxius. Unde etiam
juxta Paul. Zacch. *Quest. Med. legal. Lib. IX. Tit. 12. Qu. 4.
n. 2. fol. 821.* non difficile eventu videtur, ut prior gemello-
rum conceptus in sua prima plasmatione aliqua ex causa præ-
ternaturali imbecillior se ipso evadat, aut etiam aliqua ægritu-
dine exerceatur, ex cujus causa non, ut deberet, meliorem
ac copiosiore sanguinis materni portionem ad se allicere
possit, interimque posterior conceptus multo quam ante ube-
riori nutrimento munitus, majus robur ac majorem alacrita-
tem supra priorem conceptum acquirat, unde fiat, ut tanquam
si prior conceptus esset, in iis omnibus prævaleat, ac supra
priorem conceptum excellat, in quibus prior conceptus ex
fui

fui natura prævalere ac excellere debuerat, quod tanto facilius evenire posset, quanto posterior conceptus robustior in suo primordio extitisset.

§. 2.

Notatu digna est observatio de embryone simul cum *Epilepsia.* matre gravida ab epilepsia per longum tempus infestato, quam Georgius Segerus *M. N. C. Dec. I. An. 3. Obs. 160. pag. 291. seq.* recenset: Friderici Waltheri bibliopecti Thorunensis uxor, annos triginta circiter nata, postquam anno 1665. die 9. Martii uterum jam ultra quartum mensem gesserat, convulsionibus epilepticis gravissime corripitur, quas ἀφωρία biduana, summa debilitas & paroxysmi alii epileptici exceperunt. Die 16. Martii effluxit e pudendis albicans quidam atque lentus humor, cum horrore totius; quem excepit teterrimæ animæ foetor, anxietates ingentes, inguinum dolores gravissimi, & summa virium prostratio, ita ut ad carpum motus arteriæ vix esset perceptibilis. Orta tunc est suspicio de embryone extincto; Ab usu autem cochlearis aquæ cinamoni, cui pauxillum aquæ liliorum convallium admixtum erat, insignes primum motus in abdomine experta est ægra, quos paroxysmus insequabatur gravis. Et ab hoc tempore motum foetus percepit ægra, qui licet alias satis fuerit debilis, interdum tamen, & quidem eo semper tempore, quo ægræ imminebat paroxysmus, iusto vehementior ac inordinatior erat, ut foetum primum, post matrem convelli, extra omne esset dubium. Cum ipsa me præsentem vel tantillum pulveris Marchionis aut balsami embryonis hauserat, mox quoque paroxysmum instare e convulsivo foetus motu præsenferat. Id confirmat etiam Philippus Jacobus Sachs a Lewenheim *M. N. C. Dec. I. An. 1. Schol. in Obs. 42. pag. 133.* Nil, inquit, communius, quam motibus convulsivis & epilepticis foetus torqueri in utero, præcipue, si gravidæ ex terrore, tristitia aut ira humores commoverint; Satis id

matres experiuntur inordinato & vehementiore motu, quem etiam alia non raro periculosa subsequuntur symptomata.

§. 3.

Contractura.

Contracturam in foetu recens nato, ex terrore & phantasia matris paucos ante partum dies communicat Simon Scholtzius *M. N. C. Dec. I. An. 2. Obs. 61. pag. 118.* Anno 1649. circa finem aestatis, mulier quædam Leidenſis, vilioris conditionis, gravida, partu jam instante, per plateam, quæ *die lange Brücke* appellatur, domum petens, in via defessa præ foribus civis cujusdam, cui manus utraque curva erat, in subsellio confedit: interim civis ille januam inferiore parte clausam & superiore apertam accedens, manus curvas exseruit, quas posteaquam gravida ex improvise conspexisset, valde consternata est, ut fere in lipothymiam incideret. Vir ille mulierem adeo consternatam videns eam consolabatur, vitrumque vino Gallico plenam propinat. Mulier domum regressa casum hunc infelicem marito suo narravit, male se interim habens, dein paucis diebus elapsis filiolum curvis manibus & pedibus enixa est.

§. 4.

Variola & morbilli in foetu.

Matres gravidas, si variolis corripiantur, interdum adhuc variolis affectos, interdum etiam variolarum maculis tantum per totum corpusculum notatos foetus partu edidisse, variæ testantur observationes; siquidem, referente Guilhelmo Fabricio *Obs. Chir. Cent. IV. Obs. 55. Oper. fol. m. 328.* honesta quædam ac pia matrona, in oppido Fontenoy in Lotharingia, cum primo utero gestaret & constitutum tempus parienti fere attigisset, una cum marito suo, uno eodemque tempore, variolis correpta fuit, & quidem tam graviter, ut maritus mortem obiret. Matrona in ipso vigore morbi cum corpore & mente simul & gravissime laboraret (corpore ratione morbi, mente vero propter obitum mariti sui) infantem peperit vivam

vivum quidem, sed variolis ita infectum & contaminatum, ut ipsa facies quoque undique pustulis scateret. Vixit nihilominus ad octavum usque diem. Et secundum *Obs. 56.* prægnans morbillis laborans infantem per totum corpus morbillis contaminatum peperit. Nimirum honesta & pia quædam matrona, & reipublicæ Bernensis senatoris uxor, cum dimidiam partem noni mensis imprægnationis fere attigisset, febre acuta & quidem maligna correpta fuit: morbilli quin etiam mox per totum corpus eruperunt. Quarta die morbi prænantium doloribus correpta puellum per totum corpus morbillis contaminatum peperit. Porro etsi cum mater, tum etiam ipse infans per dies aliquot gravissime laborarent, ambo tamen convaluerunt. Nobilissima quædam conjux septimo mense prægnans variolis quasi tecta post periculosum alvi fluxum & alia symptomata per Dei gratiam feliciter reconvalescebat, & postea justo tempore filio sano ex voto domum beabat. Ubi notandum, quod filius hic non paucis vestigiis variolarum insignitus comparuerit, qui postmodum in virum adolevit robustum, referente Johanne Georgio Sommero *M. N. C. Dec. II. An. 9. Obs. 23. pag. 54.* Juxta Sebastiani Egberti *Schol. in Rembert. Dodonæi Præx. Medicin. Lib. I. cap. 20. pag. 101.* quidam in utero materno adhuc existentes morbillis laborant, quod anno 1608. in abortu fœtus immaturi, matre morbillis correpta, contigisse compertum est. Baronissa quædam ultimo imprægnationis mense corripiebatur morbillis & quidem periculosissime, Dei tamen ope restituebatur; fœtus vero, qui statim prodibat, maculas rubras itidem ostendebat, teste Samuele Ledelio *M. N. C. Dec. II. An. 3. Obs. 97. pag. 204.* Idem Ledelius etiam ibidem *An. 6. Obs. 61. pag. 147.* ait, juvenculam rustici uxorem gravidam variolis laborantem fœtum aliquot mensium in toto corpusculo variolis plenum exturbasse. Et juxta Christoph. Roesler *M. N. C. Dec. I. An. 3. Obs. 347. p. 554.* quædam nobilissima laboravit morbillis, cum septem menses

gestasset, edidit foetum & ipsa obiit. Inquit Petrus Forestus *Obs. medic. Lib. VI. Obs. 44. fol. m. 196.* saepe deprehensum est, praegnantem maturos partus edidisse, variolarum lue perfusos, quarum aliae nihil omnino foris, aliae non nisi multis post diebus incommoda senserunt. Ipsissima haec verba leguntur etiam in Joan. Fernel. *de abdit. Rerum caus. Lib. II. cap. 12. p. m. 503.* Et juxta Thom. Bartholin. *Hist. anat. Cent. IV. Hist. 50. p. m. 339.* aestate anni 1656. variolae ex sanguinis putridi ebullitione ingenti numero & foeditate non puerorum tantum corpuscula deturparunt, sed adultiores utriusque sexus & gravidas & puerperas & foetus in utero infecerunt. Foetum in utero a variolis non immunem esse, observavit etiam Valentinus Andreas Moellenbroccius. Generosi enim cujusdam viri uxor, cum ante variolis laborasset, filiam peperit vestigiis variolarum conspicuam, unde liquet ipsam adhuc in utero materno simul cum matre variolis affectam fuisse. vid. *M. N. C. Dec. I. An. 1. Obs. 53. pag. 150.* Uxorem quandam variolis laborantem anno 1669. Halis Saxonum filiam vestigiis variolarum conspicuam peperisse, refert Casparus Theophilus Bierlingius *Thesaur. theor. pract. Obs. 50. pag. 651.* Foetum cum variolis natum frequenter se observasse scribit Horatius Augenus *de Febrilib. Lib. IX. cap. 2. fol. m. 359.* De foetu in utero materno variolis correpto & iisdem extincto, vid. Adam. Brendel. *Obs. anatom. Dec. III. Obs. 4. pag. 13.* Mulier 38. annorum, paupercula, cum uterum gereret, & in alvo materna foetus adhuc instrueretur ad exeundi patientiam, de gravitate totius corporis conqueritur, premitur pandiculatione, cordis palpitatione, pruritu narium &c. erumpunt varioli in corpore undique: mox cum instaret partus hora, infantem edit variolis per tenerimum corpus aequae tam multis contaminatum, qui post sacri baptismatis acceptum sacramentum placide obdormiebat; mater autem tertia die post exhibat mortalitatis sensus. vid. Th. Bartholin. *Epistol. med. Cent. II. Ep. 85. pag. 682.*

Scri-

Scribit etiam Johannes Dolæus *Encyclopæd. med. Lib. IV. cap. 6. p. m. 777.* se vidisse in matrona variolis editum iufantem, quibus & mater fuerat afflicta & maculata. Novit etiam Andreas Petermannus feminam nobilissimam, quæ quarta demum vice puerpera una cum pusione, quem tunc erat enixa, variolis corripiebatur, uti ex ipsius ore memini.

§. 5.

Porro Cornelius Stalp. van der Wiel *Obs. rarior. Cent. II. alia exempla. Obs. 42. scb. p. 426.* se ipsum fœtus non sine variolarum labe editos conspexisse scribit. De matre non variolosa variolosum edente fœtum historiam refert Ehrenfridus Hagendornius *Histor. med. phys. Cent. II. Hist. 58. p. 233. seq.* Bene diu est, inquiens, & ultra viginti quatuor annos, cum matrona quædam Gorlicensis utero gerens felici alias nisu pareret filiolum variolis undique refertam, nescia quid sibi hoc velit phænomenon, cum nec ipsa tempore gestationis, nec instante parturitionis tempore, iisdem fuisset afflicta. Et Johannes Nicolaus Pechlinus *Obs. med. Lib. II. Obs. 15. p. 234.* observavit gravidam, quæ occasione pueri majoris, cum variolis luctantis in ipsum illum morbum incidit, quo erumpente cum magna uteri hæmorrhagia enixa est gemellos, utrosque stigmatis refertissimos, sed jamjam intempestivo fermenti tumultu jugulandos, evadente telicius matre. Item anno 1680. Kilonii duabus matribus parturientibus exeunt in cutim variolæ; exclusi infantes uterque & ipsi contagii notas attulere: Matrum uni copiose fluxere lochia, crescentibus tamen usque & ad maturitatem justam perductis variolis, magno puerperæ commodo; alteri, cui lochia rariora apparere, collapsis lente refugientibusque post partus variolis tertius dies fatalis fuit, uterque tamen puer caput saluum abstulit. vid. etiam Joh. Schenck. *Obs. medicin. Lib. VI. fol. m. 760.* Gravidam sanam puerum variolis correptum enixam esse, cum antea filio ex variolis ægrotanti sedulo assedisset, ex Morissonio refert Michael Ettmüllerus *Oper. med. Tom.*

II. fol. m. 404. Econtra matre variolis extincta infantem sine variolis exclusum observavit Olaus Borrichius *Act. Hafn. Vol. V. Obs. 75. pag. 176. seq.* Videlicet illustris quædam comes octavum jam mensem prægnans variolis corripitur iisque ita frequentibus, ut a planta pedis ad verticem usque nihil in cute ejus non pustulosum. Itaque nihil a medicis intentatum (eramus enim plures advocati) ut pustulis his sua constaret rotunditas, & serosior adhuc, tenuiorve liquor in saniem purulentum facefferet. Sed juvencula, omnium, quas vidi, inquietissima perpetuis membrorum jactationibus, & captatione frigidæ auræ effecit, ut retrocederet in corpus liquor, relicta in pustulis vallecule, & in ejus meditullio, puncto obscuriori. Nihil actum precibus medentum, nihil minis; perseveravit illa minarum & lethi contemptrix, donec undecimo morbi die foetus spectaret foras, & inquietudine matris excussus sedibus suis manu obstetricis allevante prodiret in conspectum puellus bene obesus, optime formatus, nullum in corpore variolorum circumferens vestigium; sed qui nondum maturus sorbendo externo aëri (agebat enim non nisi octavum mensem) post horam dimidiam exspiravit, matre paulo post spretarum admonitionum pœnas immaturo etiam obitu luente. De foetus variolis in utero materno sequentem observationem communicat Samuel *Obs. 61. p. 147.* Juvencula, rustici uxor, dum hoc anno variolæ in his oris Ledelius *M. N. C. Dec. II. An. 6.* Gorliciensibus grassabantur, corripitur etiam hoc malo & veluti obruitur, uti in adultis non inconsuetum. Morbo hoc detenta non nimis graviter decumbit, natura se onere levat in prægnante foetumque aliquot mensium exturbat plenum in toto corpusculo variolis. Foetum in utero matris variolis infectum & semiputridum exclusum annotavit Johannes Georgius Grubelius *M. N. C. Dec. II. An. 9. Obs. 107. p. 178.* Vivit adhuc secretarii cujusdam uxor, sedecim nunc liberorum mater, quæ ante viginti aliquot annos, quo tempore variæ hinc inde febres continuæ atque mali-

malignæ grassabantur, prima vice prægnans de horrore & subsequente maximo calore, præcordiorum anxietate, dorsi dolore summe gravativo deque ventris torminibus instar dolorum ad partum conquerebatur; quapropter requisitus ego ob metum abortus statim venam in brachio secandam curabam, quo facto & adhibitis internis medicamentis indies melius se gerebat; quinta vero a venæsectione die præter opinionem hinc inde maculæ rubræ instar variolarum apparebant; & ipsa a me quæsitæ, annon variolis laboraverit, affirmative respondebat, id quod etiam multæ foveæ variolosæ in facie & manibus conspicuæ confirmabant; nihilominus tamen subsequenter diebus dictæ variolæ discretæ in ea copia succrescebant, ut per totum corpus, variolæ dispersæ conspicerentur. Nono die redibat horror summa cum debilitate variisque symptomatibus, quæ adhuc per totum abdomen & pectus purpura alba insequiebatur. A quo tamen periculoso statu per Dei gratiam dicta femina libera evadebat, atque post quatuor menses filiolum, per universum corpus vestigiis sive maculis variolarum ornatum optimeque sanum enitebatur. Generosi cujusdam viri uxor, cum ante variolis laborasset, filiam peperit vestigiis variolarum conspicuam; unde liquet, ipsam adhuc in utero materno simul cum matre variolis affectam fuisse, ait Valent. And. Møellenbroc *M. N. C. Dec. I. An. 1. Obs. 53. p. 150.* Et *Dec. II. An. 9. Obs. 23. p. 54.* refert Joh. Georg. Sommerus, nobilissimam quandam conjugem, septimo mense prænantem, variolis quasi tectam post alvi fluxum reconvalescentem, justo tempore filio sano donum beasse; qui non paucis vestigiis variolarum insignitus comparuerit atque deinde in virum robustum adoleverit.

§. 6.

Aliis quoque febribus, cum & sine exanthematibus, in *febris.* utero adhuc materno latentes fœtus laborasse, testantur autores medici. Inquit enim Thomas Bartholinus *Epist. medicin. Cens. IV. Epist. 87. pag. 500.* Consensu & incommodo morborum

rum matris in utero foetum affici, ejusdem inordinato motu in gravidis observavi. Nec mirum, quia a matre nutrimentum haurit, calore febrili accensum; vidique exclusos foetus a matre febricitante debiles, & universo corpusculo quasi excoriatos. Quibus injuriis in utero expositi si vagiant subinde, mirum non est. Item ibidem *Epist. 86. pag. 488.* ad Th. Bartholinum scribit Daniel Puerarius: observati sunt infantes aliqui, quos in utero materno febricitasse, certissima erant τεκμήρια demortuorum totius corporis habitus, qui maculis quibusdam rubris & lividis distinctus erat. Uxor Bodini septimestrem partum excussit eodem modo maculatum (erat enim febris cum rubiolis) quo & mater, uti ex Guilhelmo Bellonio refert Christianus Fridericus Garmannus *de mirac. mort. Lib. II. Tit. 1. §. 47. p. 334.* Embryonis motus a febre retardatur, inquit Thomas Bartholinus *Hist. anat. Cent. I. Hist. 96. p. 136.* Tardius enim movetur in utero foetus, si uterum gerens pragnans febre corripitur; & motum celerem vires utriusque promovent, in febre fracta. In vicinia nostra febricitabat gravida mulier, jamque hebdomadae septem & viginti effluxerant flaccido ventre & sine ullo concepti foetus certo motu, ut sensim de graviditate coeperit dubitare. Exinde tamen obscurus embryonis motus deprehensus ad septimam usque hebdomadam, qua tenerimum in lucem edidit puerulum, angustae manicae includi aptum. Secundinae exsanguis, hepar uterinum spongiam parvam exsiccam referebat, & vasa umbilicalia exsanguia, quae nullo vinculo obstetrix constrinxisset, nisi flatuum habuisset rationem. In solitum igitur tumorem venter gravidus distendi non potuit. Foetus tamen vitali luce donatus, & bene antea nutritus videbatur, & motus tarditatem postea expeditiori compensavit. De prole tertianariae pallidissima hanc observationem annotavit Daniel Ludovici *M. N. C. Dec. II. An. 9. §. 10. Obs. 155. p. 341.* Cum secundam Germanicarum Ephemeridum partem alia de causa evolveremus, fortuito incidimus in illos

Batavæ puellæ peste infectæ amores: subiitque tum memoriæ similis fere, sed desponsatæ nec infimæ sortis, tertianariæ superioribus annis curatio. Consummationem matrimonii, post annua pene sponsalia, sponsus æque ac illa, in omnem quoque eventum expetebant; & tradebatur tandem hæc, invitis fere ob morbum parentibus. Inter primos statim dies, & forte prima (utpote intercalari) nocte ingravidata evanescebat quasi sua sponte febris; peperitque puellam elegantis formæ, nunc (ni brevi vivere desierit) viripotentem, adeo tamen per totam ætatem, etiam inter corporis animique motus pallentem, ut febris idolum videri potuisset. Quartanam infantis in utero communicat Christianus Franciscus Paullini *M. N. C. Dec. II. An. 5. App. Obs. 44. p. 28.* his verbis: Infantes, citra ullum vitæ errorem, a matribus contraxisse quartanam, asserit quidem Fernelius *4. Pathol. 14.* sed sine exemplo. Unicum, quod nobis obvenit, tibi dabimus. Annam Dorotheam Meisenthurm, militis cujusdam conjugem, tertia vice tunc gravidam, altero statim mense pertinax invaserat quartana. Ultimis mensibus in & ante paroxysmum embryonem maxime inquietum, tremulum, & ab uno in aliud latus sese volutantem manifeste sensit, ut tristem sibimet ipsa prædiceret eventum. Tandem superato, eodem die, terribili paroxysmo, circa decimam vespertinam peperit filiulam, quæ una eademque hora, una cum matre, feбри ista miserrime affligebatur. Vidi miserrimam puellulam, stupens sane, qui tenerrimum corpusculum, septimam usque in septimanam, tam graves sustinuerit insultus. Mater tandem, Dei misericordia convaluit.

§. 7.

Lue venerea infantes materno adhuc utero occlusos a matre impura coinquinari, quotidiana docet praxis medico-chirurgica. Infantem ex utero materno vix egressum luis venereæ notas manifestas, præcipue in pudendis exhibentem se

Embryologia.

Bb

vidisse,

vidisse, ait G. W. Wedelius *de Morb. Infant. Cap. 36. p. 139.* Feminam gravidam lue venerea laborantem, infantemque viginti circiter mensium ætatis lactantem, ac foetum nondum editum ab hac lue per salivationem simul liberavit Guilhelmus Fabricius, uti refert *Observat. Chirurg. Cent. V. Obs. 97. Oper. fol. m. 494.* Imo contaminatos lue venerea infantes apud Indos nasci, ex Ludovico Vive allegat Johannes Rhodius *Obs. med. Cent. III. Obs. 83. p. 164.* & veneris illicitæ pœnam non adultiores modo ferre, sed infantes quoque liberos, antequam lucem conspexere, in alvo materna luere, diro malo infectos, exemplo foetus cum tophis venereis editi probat; foetum enim recens editum Patavii conspici licuit, cui dorsum tophis venereis oblitum fuit. Et Veronæ pellionis uxor inquinata lue filium peperit defœdatum variolis, non reddito papaverculo, nec degustato lacte, tertio die obiit. Item matrum vitia in foetus, quos adhuc sinu complectuntur interiori, transire, nimium sane solenne est; meminit enim Olaus Borrichius, spectatam sibi in nosocomio Parisiensi virgunculam a partu adhuc rubentem, cujus genitalia foedis ulceribus venereis manabant, derivato in misellam a genitrice infortunio. vid. Thom. Bartholin. *Act. Hafniens. Vol. V. Obs. 75. p. 176.* Malignos non secus ac benignos parentum mores & humores ab utero in soboles derivari, & statim temporibus propullulare, testatur Nicolaus Guilielmus Beckers in castissima venereæ militiæ ducis filia annorum tredecim, per septennium ostocopicis artuum doloribus, horis nocturnis excruciatâ ac gummatoso frontis tumore correpta. v. M. N. C. Dec. I. An. 2. *Obs. 33. p. 59.*

§. 8.

Valnera.

Vulnerantur quandoque etiam foetus adhuc in utero detenti, quale insignis, uteri & ipsius foetus vulneris exemplum de religioso quodam Capucino recenset Johannes Mauritius Hoffmannus *Anatom. patholog. Specim. IX. §. 21. p. 124.* cujusdam,

dam, inquit, religiosi Capucini ab aliquot abhinc annis a me Neagori in vicino Palatinatu visi, mater ipso gravida ex vehementi ad bacillum extremitate acutum allisione non uterunt sibi solum, sed foetus etiam thoracem sub papilla dextra pertuderat, matre post consolidationem viva remanente, ut & cicatrice in dicto religioso veluti conspicua. Talia vulnera interdum sunt lethalia, uti de foetu in utero matris occiso ex Achillis Gassari, medici Augustani, literis testatur Johannes Langius *Epist. medic. Lib. II. Epist. 39. p. 671.* his verbis: Quum maritus, cui nomen Andrea Rempter erat, ira percitus uxoris suae ilia dextra cultro capulotenus trajecisset, ejusque intestina elapsa Mauricius Orcheotomus accersitus calidis fotibus elota reposuisset, epigastrii vulnus consuit, tum misera, facta puerpera, sexto a conceptu mense, & tertio post vulnus inflictum die, puerum occisum enixa est, cujus dextram supremam calvariae adhuc cartilaginosa partem saevus ille homicida verius, quam parens, usque ad sinistri oculi supercilium vulneraverat, mater vero chirurgi opera convaluit.

§. 9.

Foetus quandoque croceo colore tinctos nasci, testatur ^{foetus cro-} Johannes Heurnius *Prax. medicin. Lib. II. cap. 14. pag. m. 164. ceus.* Aristolochia, inquit, cum myrrha & pipere pota secundas & foetus pellit; addo crocum, quod raptim uterum petit; adeo ut cum quaedam excludere foetum non posset, dato croco, prodierit foetus croco tinctus. Sic Henricus ab Heer *Obs. med. 14. p. 140.* inquit: An. 1603. uxori gregarii militis, difficili partu paene enectae, dedi pulverem testium equi, in aqua liliorum alborum cum croco, pudendo saponem nigrum applicandum curavi; dimidio quadrante citius puerum croceo colore tinctissimum Indoque Mulatto similem enixa est. Mirabar tantulo temporis intervallo crocum utero foetuique vim suam communicasse, idque tam pertinaciter, ut aliquot post mensibus puer ille fla-

vedinis nihil amiserit. De ejusmodi foetu croco in utero tincto sequentia in *M. N. C. Dec. I. An. 1. Obs. 60. p. 157.* refert Johannes Ferdinandus Hertodius : Magnum & admiratione dignum dicere visus est Amatus Lusitanus, ubi *Curat. med. Cent. V.* ait, mulierem quandam ab epoto medicamento, cui crocus admixtus esset, duas puellas ab extra coloris lutei peperisse : & hanc coloris causam ipsi croco attribuit, signo desumpto, quod color lotura aquæ disparuerit. Hanc Amati assertionem uti dubiosam, data occasione commoda præsentem anno, & quidem quadragesimali tempore ad veritatis incudem devolvi. Occupatus quippe eram in anatomia publica corporis feminei, ob supplicium capite mulctati; & feliciter ad finem perducta omnium partium præparatione & explicatione, experimentum cum croco in cane instituere decrevi; quod & felici cum successu effeci. Copia experimenti sequens est: Sumsi canem feminam trium vel quatuor septimanarum gravidam, cui toto gestationis tempore tam cibum, quam potum croco tinctum exhibui, donec octo forsitan dies ad partum superessent, ubi ultimis tribus diebus etiam ad drachmas duas & tres croci, jusculis addidi. Canis etsi in principio sperneret alimenta croco condita, fame tamen plus urgente postea eo alacrius sumsit. Demum secta hujus canis tota abdominis regione, ut & ipso utero ad placentas usque, iisque demum etiam dissectis, sumpsi colliquamentum, quod non exiguo colore croceo tinctum visebatur, scutellæ imposui & igni ad concretionem admoveri præcepi. Interim jucundo visu contemplandi erant catelli, de nigro ad albedinem variegati coloris, hinc inde sese volutantes, in quibus albidiores cutis particule plenarie croceo colore tinctæ fuerant. Quo experimento constabat, veram esse Amati Lusitani sententiam, crocum etiam in utero foetum tingere, hancque ob rationem eundem tanquam singulare & specificum medicamentum adhiberi posse ad pellendum foetum & menstrua retenta. Sed, quod mirandum, chylus in vasis lacteis albicans

bicans erat. v. Joh. Ferd. Hertodt *Crocolog. curios. cap. 23. Qu. 4. p. 278.* item Christ. Frid. Garmann. *de Mirac. Mort. Lib. II. Tit. 1. §. 48. p. 335.* quo loco hic autor ita pergit: Tantum abest, ut nobilissimi viri experimentum in dubium traham, ut potius rationibus & experientia hac, tanquam firmissimis physicae & medicinae Atlantibus, fulti curiositatem ejus exosculer. Hoc saltem adjicere libet, quod bis in infantibus recens natis mihi his tueri licuit. Puellæ nempe crocea tinctura habitum corporis conspicuæ a matribus, quæ ne tantillum tempore gestationis de croco gustaverant, neque difficili partu adactæ eundem absorbere fuerint coactæ luci datæ sunt, qui ipse color nec aquæ, nec vini lotura adhibita disparuit, quod de foetibus croco decoloratis annotavit Amatus, sed ultra mensem fortiter tanquam cuticulæ nātivus in ea sine omni noxa perseveravit. Ictero in utero has laborasse & adhuc laborare, muliercularum astantium erat sententia, inde, pergit Garmannus, ut malum illud averruncarem, in consilium vocabar. Cum vero nihil, quod a statu præternaturali recederet, aut eundem turbaret, cognoscerem, aliam causam subesse arguebam tacite. Notum videlicet est, lochia non raro flava egeri, quinimo & fluorem muliebrem menstruum croceo aliquando comparere colore, prout observavit Alardus Hermannus Cammenius *M. N. C. Dec. I. An. 3. Obs. 115. p. 186.* Inde etiam contingit, ut infantes recens nati & vomitu & secessu materiam exponant croceam hausti per os in utero alimenti peculiarem indicinam. Si igitur humor, cui innatat foetus, tinctura crocea & flavescente, sive biliosam voces, sive non, hoc ipso non memovet, fuerit imprægnatus, cutis & cuticulæ teneritudo facile imbibet eandem, crocumque æmulabitur.

§. 10.

De nato flavo seu icterico observationem recenset Do- *Icterus.*
minicus Panarola *Obs. medic. Pentec. IV. Obs. 44. pag. 137.*

Bb 3

inqui-

inquiens: infantem barbitonforis filium ictericum, natum vidimus cum magno stupore, qui postea placente Deo evadebat & optima fruebatur valetudine. Ex quo apparet, foetum icteritiam in utero matris contrahere posse. Uxor Viti Bretstihels anno ætatis suæ vigesimo quinto tertium gravida, nescio quo inordinato appetitu ferebatur in crocum, adeo ut omnes fastidiret cibos, si non croco essent conditi. Peperit tandem lepidum puellum, cujus tota cutis crocei coloris erat. vid. *M. N. C. Dec. II. An. 4. Append. pag. 199.* Sanguinem & ossa foetus flavo colore ex ictero matris imbuta annotavit Theodorus Kerckringius *Spicileg. anat. Obs. 57. pag. 118.* inquiens, mater ictero laborans octavo gravidationis mense puerum peperit mortuum quidem, quod isto mense non est mirandum: sed, quod ego stupebam, ita flavum, ut e cera confectus puer, non partus humanus videretur. Eum potestatis meæ factum seco, pro sanguine humorem fellis instar flavum reperi, eumque diligenter lagena exceptum servo; ad ossa ubi perventum, ea sic erant eodem humore, eodem colore flavo imbuta, ut, si non ipse secuissem corpusculum, illud mihi arte tincta fuisse putassem &c. De foetu abortivo adhuc vivo, qui a matre septimo mense gravida & ictero laborante totus bile tinctus post frequentes dejectiones excludebatur, vide Gotthardi Schultzii *M. N. C. Dec. I. An. 6. & 7. Obs. 241. pag. 355.* Item nobilissima quædam femina sexto mense gravida ætatis anno trigesimo tertio foetum bene formatum totoque corporis habitu luteum & ictericum exclusit; eaque matrona jam bina vice pepererat filios intra decendium a partu ictero extinctos. vid. Joh. Michael. *Oper. Prax. Clin. spec. cas. 23. pag. 557. seq.*

§. II.

foetus niger.

De foetu nigro a matre pulvere pyrio adusta excluso Johannes Petrus Albrecht *M. N. C. Dec. II. An. 6. Obs. 13. pag. 39.* hanc recenset observationem. Foetum vi imaginationis ab aspectu

aspectu rei nigræ simili colore præditum nonnunquam in lucem venisse, ex historiis passim constat. Non talem, sed quendam longe alia ratione atro infectum colore in scenam producendi animus est. Tragoedia, ex qua suas hæc observatio sumsit natales, ante aliquot annos hic loci sequenti modo agebatur. Deposuerat ille, qui pulveris tormentarii conficiendi munere fungitur, ejus ad ulteriorem exsiccationem obtinendam duodecim libras prope fornacem in sellam: Vix ædibus, aliorum, quæ ipsi facienda incumbabant, negotiorum causa egressus erat, cum scintillula ex fissura fornacis profiliante dictumque pulverem incendente domus funditus & cum intenso fragore everteretur. Duobus filiolis cum matre partui vicina in superiori cubiculo placido fruentibus somno hic casus exstitit funestus: dispersis enim illorum corporibus in præterlabentem fluvium, vi fluminis suffocati necabantur; Mater vero trabibus aliisque ædium partibus oppressa, misere adusta, semimortua instarque carbonis nigra extrahitur. Admota igitur solita contra ambustionem curatione, reffectisque ita viribus, ut fœtus motum satis fortem subinde persentisceret, insequenti mense filiulus nigerrimus, Æthiopem credidisses, lucem aspiciebat, qui tamen vix baptismo tinctus, somno consopiebatur sempiterno, ipsa matre tum terrore ac animi dolore, tum cruciatibus ex adustione & partu ortis confecta, paulo post simile fatum subeunte. Plumbini dux cum de se prægnantem concubinam crederet, invitassetque ad baptismi sacra quam plurimos primarios viros, ea Æthiopem peperit coquo suo simillimum.

v. Mart. Weinrich. *de Monstror. Ort. cap. 17. p. 160.* An. 1656. die 9. Nov. justo pariendi tempore mulier quædam, quod Æthiopem forte occurrentem adspexisset, filium exclusit, cujus facies & brachium dextrum cum manu coloris erant nigricantis. conf. Job. a Meckren *Obs. med. chir. posth. c. 1. pag. 350. seq.*

In oppido Essen, in Marchia, matrona quædam gravida, cum

casu

casu ictum bombardæ in coxam dextram non quidem globo, sed charta madefacta, & dentibus masticata reciperet, protinus doloribus correpta fuit, & aqua, quæ fœtum comitari solet, paulo post effluxit. Sequenti die fœtum non tantum mortuum, verum etiam nigrum, quasi pulvere tormentario infectus fuisset, edidit. vid. Guil. Fabric. Hildan. *Epistol. ad Michael. Dæring. Oper. fol. 900.* Plures & varios ejusmodi casus, ubi de gravidarum imaginatione egimus, adduximus. Limburgi hospitis cujusdam uxor anno 1675. die tertio Septembris peperit filium instar Æthiopis, cum admiratione adstantium, qui vero color post tres dies nullis adhibitis remediis evanuit, & infans fuit alii simillimus & albus, referente Johanne Dolaëo *Encyclop. medic. Lib. V. cap. 7. §. 5. p. m. 938.* quo loco etiam recenset, quod consulis cujusdam Wittebergensis uxor in ipsa eclipsi filiam fusci coloris & horribilis aspectu in lucem ediderit, a cujus conspectu adstantes valde perterriti fuerint, discussa tamen eclipsi color & forma ad naturalem mutati, & parentes bene formatam filiam nacti fuerint.

§. 12.

Excoriatio.

Quandoque a gravidarum sero nimis acri & corrosivo fœtus in utero materno cutis excoriationem patiuntur; Referente enim Christiano Ludovico Gœckelio, gravida quædam, quæ binos ante puerperium menses tertiana exquisita laborabat, per Dei gratiam feliciter curata, justo tempore puellam peperit cum cuticula tota pustulosa, quam paulo post plenaria velut excoriatio excepit, haud secus ac si fervida macerata esset cutis. Vita pusionis ob ἀειπάθειαν totius periclitabatur, quam oleosis, in specie autem oleo lini tepesfacto iteratis demulcendam vicibus suasi, constipatis ita & oblinitis poris cuticula regenerabatur, infante ad ravim usque per aliquot dies noctesque inclamante præter spem superstite. Symptomatis hujus causa extra dubium fuit humorum, quæ embryo innatavit, fer-

vor a calore febrili excitatus, cuticulam ante tempus solitum depascens &c. vid. *M. N. C. Dec. II. An. 6. Obs. 151. pag. 313.* De aceti & acidorum usu nimio fœtui noxio hanc observationem annotavit Christianus Fridericus Garmannus *M. N. C. Dec. I. An. 2. Obs. 149. p. m. 233.* Nobilis quædam femina uterum gerens toto gestationis tempore nullum cibum nisi acidum, prout ipsa retulit, expetiit, potus vero loco continuo acetum avidis hausit faucibus. Exclulit postea fœtum absque epidermide, cætera perfectum & valentem quidem, qui tamen paulo post ob dolores a defectu cuticulæ causatos fatis cedere coactus est. Idem de Ludovico Hungariæ rege apud Curæum legitur, cujus mater an eodem in acida flagrarit appetitu, incertum est. Puellulus semestris ævi matre febris ardente detenta natus excoꝛiatione totius corporis a primis incunabulis perpetuo fere vexabatur, quæ per vices sedata recrudescibat, donec interioribus ardore eodem æstuantibus misere tandem, immaturo fati ad vitam meliorem transierit, teste Thoma Bartholino *Histor. anat. Cent. I. Hist. 21. pag. 31.* Sic infantulo cuidam tertio post nativitatem die epidermis omnisque cutis de corpore erat quasi abrupta & avulsa, sequente magna sanguinis copia; & ita per mensem circiter excoꝛiatus vixit, ejulatus præ dolore continuo edens. Adversus hunc autem affectum nil præter oleum raparum cum creta mixtum fuit adhibitum &c. observante Friderico Dekkero *Exercitat. pract. cap. 5. §. 12. p. m. 271. seq.* Georgius Francus matronam novit, quæ toto impregnationis tempore mire acetum deperibat furtimque, ubi ubi poterat, conquiebat; quæ fœtum dein cuticula orbem & semicrudum peperit Leucopetræ vid. *M. N. C. Dec. II. An. 9. Obs. 201. pag. 362.* Fœtus a matre febricitante exclusos debiles & universo corpusculo quasi excoꝛiatus se vidisse ad Danielelem Puerarium scribit Thomas Bartholinus *Epist. medic. Cent. IV. Epistol. 87. p. 500.* Scribit etiam Johannes Riolanus *Anthropograph. Lib. VI. cap. ult. fol. 410.* cuticulam in fœtu facile abradi & evelli, propter

Vesiculae.

corporis diuturnam immersionem, sive natationem in aquis. Vesiculas ferofas in foetu observavit Samuel Ledelius *M. N. C. Dec. II. An. 2. Obs. 23. pag. 63.* Imprægnata scilicet exquisitissimo desiderio vinum expetebat indiesque ad ebrietatem ferme sese implebat gestationis tempore. Quid fit? Embryone feliciter in lucis auras extracto totum corpusculum vesiculis copiosis serosa lymphæ refertis, notatum adspicientium alliciebat oculos, matrique delictum exprobrabat tacite non diu superstes. Annotante Marco Gerbezio *Chronolog. med. pract. An. 2. §. 58. pag. 153.* citra ullam a matre datam causam octavo gestationis mense exclusus fuit foetus, in abdomine prope dextrum inguen sat amplo affectus ulcere.

§. 13.

Hydrops.

Foetus humanos etiam, antequam extra carceres uterinos prorumpant, nonnunquam ex matrum erroribus hydropem incurrere, monstrat Georgius Segerus inquiring, *M. N. C. Dec. I. An. 1. Obs. 42. p. m. 132.* de embryone hydropico. Cum anno 1666. die 26. Octobr. vesperi circa horam sextam hic Thorunii, in novo oppido pistrinum cujusdam pistoris flammam concepisset, & sub initium paulo liberius scintillas sparsisset, consularis cujusdam viri uxor summe gravida, antequam de situ ardentis ædificii certior redderetur, in area sua scintillarum, vicini parietis incendium mentientium, volatum anxie observavit. Auxit anxietatem absentia mariti, ob publica negotia Varaviae tum commorantis. Postquam vero rescivit, quodnam ædificium Vulcanus occupasset, sedatiore animo in hypocaustum se contulit. Hic sibi molestissima turbata cerevisiæ secundariæ largiore potu eam abigere tentavit. Postridie nullum sensit incommodum. At tertio post die ingruentibus doloribus partus enixa est filiolum hydropicam, quæ medicamentis, tam internis, quam externis nihil quicquam conferentibus paucis post diebus hydrope periit.

Embryo-
nis

nis masculi quatuor vel quinque mensium hydropici, cujus totius corporis cutis & capitis quoque pilosa, aqua subter cutem tumebat, ex Plateri observationibus propriis meminit Johannes Schenckius *Obs. med. Lib. IV. fol. m. 573.* vid. ipsius Plateri *Obs. Lib. III. pag. m. 748.* De infante hydropico feminei sexus, cujus nates invicem tam firmiter adeo cohærebant, & connectebantur, ut debita partium divisio nulla, loco ani consueti vero in plano non nisi foramen parvulum ad instar fonticuli signatum observaretur, observationem communicat Johannes Adâmus Lospichlerus *Ephemer. Acad. N. C. Cent. I. & II. Obs. 150. pag. 313.* De foetu hydropico octimestri v. Marc. Aurel. Severin. *de recond. Abscess. nat. cap. 36. pag. 266. seqq.* Hic *Observatio.* Dresdæ etiam hætenus pistoris cujusdam uxor, & pastoris animarum filia, quarta vice prægnans, circa septimum, ut ipsa sibi imaginabatur, prægnationis mensem, tantum uteri & abdominis acquirebat incrementum, ut non modo vix incedere gradusve formare posset, sed etiam, ad minimum, gemellos se utero gestare firmiter crederet. Ab hac vero mole, indies aucta, tandem medio, secundum ipsius computum, octavo gestationis mense, post gravissimos, duosque fere dies durantes partus dolores liberabatur, infantem enitendo mortuum, & quidem ultra ulnæ longitudinem magnum, adeoque crassum, ut ipsius ex vivæ matris utero egressum vel extractionem pro incredibili ac impossibili, nisi ipse interfuissem, absque dubio judicassem; siquidem totum caput, collum, abdomen & artus a fero ita erant distenta, ut non solum per cutem hinc inde, ubi ubi ipsius epidermis in partu difficili fuerat separata vel dilacerata, largiter tale serum transudaret, atque lintea, quibus foetus involutus erat, madefaceret; verum etiam ex parva abdominis incisione in magna copia efflueret. Foetum autem ipsum ut secarem, a parentibus impetrare non potui. Embryonem masculum immaturum per abortum quarto vel quinto mense rejectum, hydropicum in utero ma-

tris jam factum esse, deprehendit Felix Platerus, cuius cum interiora examinaret, totius corporis cutis & capitis quoque pilosa pars aqua subter cutem tumebat, atque e vesicæ ipsius fundo, meatus amplus, urachi instar, in cavam venam, sub renibus, universam seroso sanguine refertam, definebat. vid. Felic. Plater. *Obs. Lib. III. p. m. 748.* Infantem in utero hydropticum a collectis tum in abdomine, tum pectore aquis, observavit Marcus Aurelius Severinus *de recondit. Abscess. natur. p. m. 266. seq.* In urbe scilicet Neapoli foetura fuerat abortiva octimestris distante sic abdomine, ut magnitudine reliquum corpus exsuperari facile dixisses. Qui venter discissus fluentem affatim reddidit aquam, qua patinæ argenteæ quam amplissimæ vacuitas repleta est, sed & totum pectus eodem humore perfusum erat &c. Gemellos septimestres & quidem primo filiam, & paulo post puellum, quorum illa admodum hydropica, hic vero optime erat sanus, ex juvenis uxoris utero extraxit Louyse Bourgeois, vid. *ipsius Libr. Obstetr. Part. I. cap. 43. pag. 163.* De foetu abortivo hydropico sequentem observationem annotavit Johannes Daniel Dorstenius *M. N. C. Dec. II. An. 3. Obs. 153. pag. 298.* Stipem nuper famula quædam advena paupercula quindecim annorum Marpurgi cogens, ac hydropisi cum vomitu frequenti ex nigra amurca correpta, postquam per bimestre ferme spatium miserabiliter valde decubuisset, præterque omnium, quod gravida esset, opinionem, doloribus partus in eam irruentibus, vixque obstetricæ propinquante, quatuor, juxta suam ipsius confessionem, mensium foetum puerulum jam mortuum, ulnam dimidiam, minus pollicem latum, longum, partu immaturo enitebatur. Foetus hic abortivus, totus etsi, omnibusque partibus a capite ad calcem mire intumuerit, sequenti tamen die 17. puta Octobris anni 1684. in theatro, cultro ubi subiceretur, anatomico, in facie, manibus ac pedibus tumor maximam partem iterum evanuerat atque recesserat, excepto illo ingenti, caput æquan-

æquante ac circa occipitium imprimis hærente, quo prius aperto humor ichorosus, ceu gelatina, nonnihil congelidus eximebatur. Intra cranium cerebrum nullo humore videbatur perfusum, præterquam quod externa facie pallidum nimis, vasaque sanguida omnia essent exsanguia; neque, saucio illo, neque in plexu choroideo sanguinis conspici poterat vestigium ullum. Aperto abdomine ampla humoris ichorosi copia, carnis loturam referentis, quali tota referta erat cavitas, profluebat. Omentum exiguum valde, nec intestina obtegens comperiebatur. Hepar ceteraque in abdomine contenta viscera satis commode habebant, sed sanguine orba. Ventriculus valde exiguus, corrugatus & vacuus existerat. Thorace aperto pulmones æque ac viscera abdominis, ingenti similis ichoris suffusione inundabant, substantiæ & coloris tamen laudabilis, reperiiebantur. In corde ne stilla cruoris conspiciua erat. Sub cute denique intraque musculorum spatia ichor effusus gelatinæ adinstar coagulatus ubique residebat.

§. 14.

Observationem de partu difficili ab embryone hydro- *Hydrocephalus.*
cephalo in utero mortuo annotavit Casparus Theophilus Bierlingius *Advers. curios. Cent. Obs. XCII. pag. 234. seqq.* hujus fœtus cum summo fœtore tandem exclusi caput insigniter tumidum cum distensione cranii conspiciebatur, & si illud parum moveretur, sonitus aquæ exacte percipiebatur, Germani dicunt, *dass es darinnen recht schwapperte.* Cute igitur artificialiter ultro anatomico in forma crucis dissecta, aqua limpidissima maxima in quantitate effluebat. Remotis cæteris partibus, omnes futuræ totaque calvaria distenta in conspectum veniebant, stabantque ossa bregmatis in anteriori parte ab ossibus frontis separata & instar cornuum erecta, quorum apices dislocati erectique in partu ossibus pubis adeo firmiter infixi, nisuque matris & attractione obstetricis magis magisque prædi-

etis ossibus defixi sunt, ut tandem omnem conatum tam matris quam obstetricis illuserint, donec per elevationem mantili factam, capite infantis retrocesso, iterum conciderunt & sic ulteriorem exitum infanti permiserunt.

§. 15.

Singultus.

Fœtus in utero materno singultientis meminit Johannes Petrus Albrecht *M. N. C. Dec. II. An. 6. Obs. 15. p. 42.* Femina, inquit, quædam ultimis gestationis mensibus de molesto admodum sæpiusque reciprocante fœtus motu conquerebatur, præsertim, cum ita inde defatigaretur, ut non raro animi deliquiis proxima esset. Hic motus subsultorius suos quasi rhythmos observans, quoties percipiebatur, toties totum matris abdomen concutiebat. Singulis diebus ter ad minimum hunc paroxysmum illa sustinebat. Vocatus igitur in consilium, manuque abdomini admota diligenter cunctas circumstantias perpendi, embryonemque singultu a nutrimento nimis acri contractionem diaphragmatis violentam ac reciprocam concitante, laborare judicavi. Hinc ut tum fœtus tum matris molestia tolleretur, irritationisque sensus obtunderetur, medicamentis idoneis ad temperandos humores acres curam tam felici successu direxi, ut cessante motu convulsivo fœtus hic postea absque tanta violentia naturaliter sese moveret, sanusque post aliquot septimanas in lucem emitteretur.

§. 16.

Hernia.

Varias herniarum species in utero materno partim a matris impressione, partim ab aliis causis oriri, testantur autores. Congenitam enim umbilici herniam ex communicatione Johannis Georgii Gockelii recenset Joh. Scultetus *Armament. Chir. Part. II. Obs. 60. p. 87.* Villica scilicet quædam Berenstattenfis, Ulmanæ ditionis, Jacobi Hœckeri conjux, præcedentis messis tempore, sed primis gestationis mensibus, suburbanis rusticisque operationibus incumbens & frumenti per agrum hinc inde

inde sparfos manipulos colligens, sub eorundem uno reptantium viperarum acervum subito animadvertit, harumque & figuram & motum, umbilicali regioni superimposita manu, ita strenue sibi imaginata est, ut toto quidem, quo utero gerebat tempore, utcunque bene habuerit, atheri, circa crepusculum vespertinum, filiam, sacra mox unda Barbaram initiatam, quoad reliqua vividam quidem peperit, sed ex radicata illa imaginatione, non bene formatam; adeo ut omnia natæ hujus intestina præter naturam per relaxatum umbilicum, extra corpus, tanquam magno in culeo recondita, soloque peritonæo investita conspicienda se præbuerint. In infante, quæ quindecim horas auram vitalem hauserat, a domino Mory observata est hernia umbilicalis monstrosa, quæ pulmones, jecur, ventriculum & intestina omnia includebat. v. Act. Erudit. Lips. 1720. mens. Mart. p. 130. Enterocelen omphalidem in matris utero ortam annotavit etiam Dominicus Panarolus *Obs. medic. Pentec. II. Obs. I. p. 33.* Tatrix nimirum quædam peperit filiam tam male affectam, ut per triduum vivere non affirmasset; portentoso enim & undequaque periculossimo morbo vexabatur. In regione enim umbilici pars cutis & pars musculorum deficiebat, ita ut amplissimum hiatum rotundum aspiceremus, ex quo intestina profluebant; solum peritonæum, ne penitus laberentur, prohibebat &c. Foetum mortuum, mensium circiter septem, in ipso jam utero bubonocèle laborantem ab obstetrice extractum observavit Johannes Jacobus Harderus *Apiar. Obs. 84. p. 319.* Plura exempla vid. *Tract. nostr. de Graviditate.*

§. 17.

Quamvis dentitio ordinarie sit affectus infantum, aliquot Dentitie. jamjam ante menses, vel integrum annum, ex utero materno exclusorum, satis dolorosus, quandoque etiam lethalis, sæpe tamen etiam embryones & foetus materno carceri adhuc inclusi den-

dentitionem patiuntur ita, ut aliquot dentibus armati in lucem proveniant; id quod interdum etiam circa abortus observatur. De abortu enim sex mensium dentato Rudolphus Wilhelmus Crausius *M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Obs. 268. p. 619.* ita scribit: Quod infantes dentibus quibusdam ex maxillis conspicue prominentibus nascantur, rarum quidem, miraculi tamen nomine indignum est. Vidimus tales infantes aliquoties. Musici cujusdam aulici uxor, aliquot infantum mater, sexto a conceptione mense, post alterationem mane abortum excludebat sequioris sexus, vivum quidem, sed consueta immaturitatis suæ signa præ se ferentem & valde debilem. Inter plorandum observabantur duo dentes primores, incisores dicti, in inferiori maxilla, satis conspicue prominentes. Moriebatur hæc puella eadem die vesperi. Audito magno crepitu mortuus infans duos dentes anteriores in ore habens, ex utero matris mortuæ prodiit, uti refert Johannes Schenckius *Observat. med. Lib. IV. fol. 590.* Zoroastrem & Marcum Curium dentatos fuisse editos, vid. Mart. Weinrich. *de Monst. Cap. 26 p. m. 231.* Feminam quandam peperisse infantem cum capillitio ac dentibus, legimus *in vita Peireskii Lib. I. p. 87.* Ob tales dentes prurientes interdum vagitum uterinum oriri, statuit Thomas Bartholinus *Hist. anat. Cent. I. Hist. 1. p. p. 6. & Hist. 8. p. 17.* Joachimi Navinii Episcopatus Caminensis filia in lucem edita duos etiam incisorios dentes in maxilla inferiore habuit, teste Baldassare Timæo a *Güldenkl. Lib. V. Cas. 10. p. 248.* Anno Christi 1634. Noribergæ puellus, partus septimestris, dentes duos in inferiori maxilla secum in lucem protulerat, secundum Joh. Hellwig. *Obs. 28. p. 106.* De puella in quavis maxilla incisoriis dentibus ab ortu armata, quibus sibi linguam totaliter transfixerat, ut modico saltem utrinque ad latera cohæreret, vide Danielis Ludovici observationem *M. N. C. Dec. I. An. 4. Obs. 208. p. 294.* Anno 1636. Patavii Bartholomæo Salodiensi natus est filius maxilla utraque dentibus conspicua, teste Johanne Rhodio *Obs. med.*

med. Cent. I. Obs. 92. p. 51. Ulmæ in Johannis Pfauzii, medicî, diverso tempore recens natis prolibus dentes prominentes & enixos se vidisse refert Eberhardus Gockelius *M. N. C. Dec. II. An. 4. Obs. 28. Schol. p. 73.* Julius Mazarinus haud nudus, ut ceteri homines, sed tunica quadam, quasi veste circumdatus, & cum duobus dentibus in vitam introivisse dicitur. vid. *Act. Erudit. 1717. mens. Maj. p. 225.* Inquit etiam Simon Majolus *Dier. canicul. Colloqu. 4. f. m. 49.* se legisse, puerum in Picino cum sex dentibus natum cum facie insolentis magnitudinis Calisto III. Pontifice. Et secundum verba Alexandri Benedicti *de Re medic. Lib. XXV. cap. 23. fol. 475.* in Cyro insula tempestate nostra feminam geminos peperisse accepimus, alterum octavo mense, alterum decimo nono macie confectum, utrinque dentatum. Plura exempla in Odontologia D. v. videbimus.

§. 18.

Variis etiam stigmatibus foetus in utero materno insigni- *Stigmata.*
ri, sæpius experimur; totius enim corporis lividum colorem, statim in foetu excluso deprehendit Vitus Riedlinus *Linear. med. An. 1696. mens. Mart. Obs. 6. p. 110. seq.* & quidem a terrore. Visitaverat enim aurifaber quidam cum uxore sexto jam mense gravida patrem, in via offendunt milites Hungaros, quos Haiduccos nominant, qui ebrii, & quoniam apud meretricem, quam quæsierant, non admissi fuerant, stomachantes, primo verbis, hinc gladiis strictis maritum, uxorem vero verberibus adoriuntur, illoque læso abeunt, curatur brevi vulnus, nec etiam quicquam mali notatu digni sentit gravida, ita ut exacto demum definito tempore partum quidem sat sanum & vegetum ediderit, ast in toto corpore livido colore tinctum, qui tamen postmodum sponte evanuit. Piscatoris cujusdam uxor *verborum* semper, & quæ viri nequam intemperies erat, maxime graviditatis tempore, male a viro multata infantes peperit ad unum *signa.*
omnes signis illis stigmatibusque in ipsis locis foedatos, quibus

ictus virga-
rum.

flammea.

verbera acceperat gravida, nunc levius nunc altius impressa. vid. Joh. Nicol. Pechlin. *Obs. med. phys. Lib. III. Obs. 15. p. 430.* Scortum quoddam publicum, quod magistratus minime gravidum putabat, virgis cadebatur. Verum post paucas septimanas abortiebat gemellos, ictus virgarum in dorso referentes, uti ex autopsia recenset Philippus Salmuth *Obs. med. Cent. II. Obs. 14. p. 65. seq.* Simonis Schulzii, medici Thoruniensis, uxor circa initium noni mensis prægnans sana & vegeta inter cœnam inopinato metu percellitur, audito signo campanæ incendium in urbe indicantis, a quo temporis momento male habere cœpit, motumque infantis per triduum nullum sensit; sequentibus vero diebus admodum debilem. Tandem filiolum perfectum, sed post baptismum tantum bihorium viventem in lucem edidit, cujus totum sinistrum latus a capite usque ad calcem colore flammeo conspiciendum erat, vid. *M. N. C. Dec. I. An. 2. Obs. 83. p. 158.* De stigmate sanguineo sequentem observationem refert Gustavus Casimirus Gahrlied *M. N. C. Dec. III. An. 7. & 8. Obs. 56. p. 90.* uxor, inquit, quacum tertio matrimonio junctus etiamnum vivo, e priori conjugio prægnans, militem a commilitone verberibus male mulctatum, cruenta facie sibi occurrentem, ut illatam injuriam ad vice-chiliar-chum deferret, ex improvise cernens, territa spectaculo illo horrido, ne ulterius illud oculis usurparet, manu dextra totam cum utroque oculo frontem tegit: Quid fit? paulo post partu filium excludit, cujus frons tota cum oculorum palpebris, quousque faciem manus tetigerat, nævo sanguinei coloris fœdata erat, qui tamen successu temporis, illo adolescente paulatim disparuit. Sic feminæ cuidam utero gerenti, cum alterius feminæ sanguinem in venæsectione instituta exsilientem pelvi excipere vellet, guttulæ aliquot sanguinis in brachium inciderunt. Hinc perterrefacta digitum sub nasum posuit. Puella nata nævum instar guttulæ sanguini isto in loco postea habebat. vid. Casp. Theoph. Bierling. *Advers. curios. Obs. 9. p.*

24. Plures ejusmodi & varios casus etiam in nostra Syllepsilogia
Section. V. Cap. 9. reperiens.

§. 19.

De foetu octimestri vivo, frigido & rigido sequentem ob-^{frigiditas}
 servationem recenset Johannes Andreas Ufenbezius Epheme-^{& rigidi-}
 rid. Acad. Nat. Cur. Cent. IX. Obs. 30. p. 62. seq. Pepererat in^{tas.}
 nosocomio nostro (Ulmenfi) die 7. Octobr. 1718. gregarii cu-
 jusdam militis uxor, circa finem octavi ab imprægnatione
 mensis, partu satis molesto filiam; quamprimum autem ob-
 stetrix officio suo gnaviter fungens eandem susceperat, stiriam
 quasi se suscepisse statim asseverabat, non solum ratione frigi-
 ditatis intensissimæ, sed etiam rigiditatis plane insolitæ & quasi
 lignæ, ut ne buccis quidem forti quamvis manu fovea nota-
 bilis imprimi potuerit, verbo tota corpusculi compages erat
 ad instar carnis fumo valde exsiccata & indurata, hinc nisi re-
 spiratione, eaque admodum levi, vitæ præsentiam prodidisset,
 vere jamjam demortuam omnes firmiter credidissent. Quo
 igitur in tenellum hunc, cætera tamen optime formatum, nec
 nimis ἀσάρκον foetum omnis debita & sollicita cura impendere-
 tur, calidis lintheaminibus involutus, imo & ad fornacem
 positus, optime & blandissime fovebatur, attamen uti sta-
 tua lignea a calore quidem incalescebat, ab eodem vero remo-
 tus citius eadem refrigescebat, rigore a capite ad calcem con-
 tinuo perennante, in quo etiam statu per integrum diem sine ci-
 bo & potu, cum maxillæ præ rigiditate diduci nequiverint, per-
 manebat, quo absoluto animulam suam sine sensu & motu, ne
 ullo vagitu quidem creatori placidissime reddidit.

§. 20.

Sæpissime etiam foetus materno utero adhuc inclusus a *Mors*
 variis causis animulam suam Deo reddit, ex quibus unicam a
 funiculo umbilicali desumptam hoc loco adducere volumus; a funiculo
 ab hujus enim contorsione foetum necatum annotavit Frederi-^{umbilicali.}

cus Ruyschius *Obs. anat. chirurg. Obs. II. p. 18.* inquit: Sicut homini in lucem edito innumerabiles mortis causæ imminent, ita quoque non paucæ sunt constitutiones morbosæ fœtum in ipso jam utero enecantes. Inter eas maximi est momenti funiculus umbilicalis contortus. Nuper fœtus mortuus in lucem editus est, membranis chorio & amnio integris existentibus, cujus funiculum umbilicalem mire contortum inveni; sicut quotidie in fune fieri videmus, quum post tensionem ejus & unius extremi frequentiore circumgyrationem, ad invicem duo extrema ducuntur. vid. *Fig. 13.* Verosimile quoque est, malum istud a frequentiore circumgyratione fœtus ortum duxisse, in utero, ejusque mortis fuisse causam; utpote humorum circulatione per funiculum in totum impedita. Fœtum in utero statim extingui, si pars quædam funiculi umbilicalis ita comprimitur, ut sanguis ab utero matris in fœtum commeare non possit, statuit D. Mery. vid. Joh. Bapt. du Hamel *Hist. Acad. reg. Scient. Lib. III. Sect. II. cap. 3. p. 320.*

§. 21.

Quod si in fœtus adhuc incarcerati funiculo umbilicali nodus aliquis plenarie constrictus oriatur, facillime sanguinis circulus cum fœtus morte impeditur, quod tamen a nodo adhuc laxo non penitus constricto timendum non est. Ejusmodi autem nodos in funiculo umbilicali sæpius reperire probat François Mauriceau *Observat. CXXX. p. m. 76.* de huit enfans, qui en venant au monde avoient le cordon de l'ombelic nouë d'un veritable nœud: ita scribens: Le 2. Avril 1675. j'ay accouché une femme d'une fille vivante, qui vint naturellement, dont je trouvay le cordon de l'ombelic nouë d'un veritable nœud, qui s'estoit ainsi fait dans le ventre de sa mere, par la grande longueur de cordon, dont il s'estoit fait un cercle, dans la quel il falloit, que tout le corps de l'enfant eut passé, lorsqu'il s'estoit tourné. Ce nœud estoit extrêmement serré, mais cela ne s'estoit fait seulement que dans la sortie de l'enfant;

car

car s'il eust esté long temps ferré , dela sorte dans le ventre dela mere, l'enfant auroit certainement peri; à cause que le mouvement du sang, qui luy estoit nécessaire, auroit esté entierement intercepté dans le cordon. J'ay encore accouché depuis ce temps là sept autres femmes, dont les enfans avoient pareillement le cordon noué d'un semblable nœud.

§. 22.

A lapsu matris gravidæ foetum in utero mortuum annotavit Rudolphus Salzmannus in femina quadam , pistoris *a lapsu.* uxore , quæ , cum gravida esset octavo vel nono mense , mane e lecto surgens prona in terram procidit & ventrem ita impegit , ut etiam foetus in utero extinctus fuerit. Maritus actorum ignarus , tandem ex somno expergefactus , cum animadverteret , uxorem e lecto surrexisse , & ipse surrexit , ut , ne quid damni caperet uxor , præcaveret ; Sed miser eam humi prostratam absque sensu & motu pronam adhuc jacentem invenit , eamque mox convocatis ministris a pavimento sustulit & lecto imposuit , quo facto convulsiones epilepticæ eam prehendere cœperunt , partusque non longe a venæsectione fuit exclusus. vid. Johann. Hornung. *Cist. med. Epist. 276. pag. 490. seq.* An foetus ex lapsu gestantis ancillæ intra uterum fuerit extinctus ? quærit & ita respondet Johannes Bohnius *Dissert. I. de Infanticid.* eum equidem septimo aut octavo ante partum die statim , quo illa conciderat , vix decessisse , ideo quod sine omni squalore ac foetore prodierit : fieri tamen potuisse , ut ab allisione præcedanea debilitati motu evidenter facto , ille nihilominus eousque superstes manserit , donec vespera partum proxime præcedens , qua mater horrore corripiebatur , animam exhalaret. vid. Johann. Bohn. *de Renunciat. Vuln. pag. 171.* Foetum in utero a puerperæ lapsu conquassatum annotavit Adamus Brendelius *Observat. anat. Dec. II. Obs. 8. pag. 24. seq.* scilicet feminæ cuidam gravidæ in pago molem farinæ secalinæ domum apportanti inter eundum pes vacillat,

quo fit ut a mole farinæ, quam sustinere non poterat, prostrata sinistrum latus vehementer in terram allidat, & brevi post, profusa uteri hæmorrhagia, hancque insecuta lipothymia tentata, quia nihil remediorum, quibus obortis symptomatibus prospici potuit, in promptu positum erat, exspiravit. Fœtus, qui proxime a partu aberat, post mortem matris suo quidem motu vitam prodit, sed quia tam vehementis injuriæ lapsus in eum pariter redundaverant, nemôque aderat, qui illi auxiliares confestim manus admovit, extinctus est. Secto deinde gravidæ abdomine apertoque utero, in cavo amnii multum sanguinis fluctuabat fœtusque in globoso & convoluto suo quidem positu constitutus, sed ita conquassatus erat, ut sanguis ex ore & naribus manarit. De infanticidio in utero peracto observationem communicat Thomas Bartholinus *Cist. medic. Locul. 28. pag. 318. seqq.* quippe a Gertrude Martinia homicidii fœtus in utero reus accusabatur Janus Nicolai, quia matrem in terram prostraverat atque baculo ejus uterum aliquoties ictibus tractaverat, ut contracta macula prope umbilicum remanserit, & ossicula infantis per partes deinde ex utero prodierint.

CAPUT II.

De

Fœtus in utero corruptione.

§. I.

*Fœtus in
utero exsic-
catio.*

Nonnunquam etiam fœtus in utero materno a variis causis ita exsiccantur, ut præter cutem & ossa nihil in illisprehendatur, ideoque ante vel post legitimum pariendi tempus mortui excludantur. Talem fœtum in utero exsiccatum annotavit Thomas Bartholinus *Hist. anat. Cent. I. Hist. 12. p. m. 21.* inquit: attigerat paupercula femina Helena Mauriti filia Eggelstedt in parochia Thœlange Scanorum gestationis

nis suæ terminum nempe hebdomadas quadraginta, accitæque obstetrice Benedicta Andrea Suenonis Lucinam invocavit. Inter has autem curas & apparatus tumor ventris remisit, nec ullum fœtus vitæ indicium dedit, ut sensim gracilescens puerpera extinctum in utero fœtum suspicaretur. Transacta dubia sollicitudine hebdomadis novem a definito partus tempore infantem sequioris sexus peperit omnibus membris perfectam, sed carne omni nudatam, sola cute cum ossibus residuis. Fassa est, se octo ante puerperium diebus languidam in furnum irrepsisse, ibique nihil tale cogitantem in partu fuisse deprehensam, præsentibus in eodem tugurio mulierculis Boddilda Olai Jani, Christiani Jani Medes vicina, Helena Petri Aasteds & Benedicta Andrea Suenonis, obstetrice, quæ jurejurando hæc visa sibi confirmarunt. Observavit autem dicta Helena extinctum fuisse embryonem octodecim hebdomadibus, novem ante partus legitimam horam, & totidem post, attestantibus matronis illi familiaribus, imprimis conjuge M. Andrea Nicolai pastoris; qui ipse & fœtum exsiccatum vidit & ad sepulturam procuravit. Idem autor etiam *Cent. II. Hist. 2. pag. 150.* vituli in vaccæ utero exsiccati exemplum refert. In fœtu mortuo circa finem octavi mensis imprægnationis ex utero extracto, qui longitudinem spithamæ cum dimidia non excedebat, oculi ex suis orbitis seu capsulis propendebant; os item apertum, caput nigrum & flaccidum erat; interim tamen fœtor nullus aderat, hepar uterinum integrum, sed flaccidum pallidumque conspiciebatur, teste Guilhelmo Fabricio Hildan. *Observ. Chirurg. Cent. II. Obs. 51. fol. 122.* quo loco similem refert casum de fœtu, qui corpore ita extenuatus cute & musculis rugosus exsiccatumque fuit, ut figuram sceleti plane præ se ferret. Fœtum exsuccum & carnis instar fumatæ duratum annotavit Joel Langelottus *N. N. C. Dec. I. An. 6. & 7. Obs. 13. pag. 23.* Fœtum in utero exsiccatum annotavit etiam Johannes Christophorus Bautzmannus *M. N. C. Dec. III. An.*

7. & 8. pag. 40. Anno, inquit, 1689. circa tempus paschale, uxor tabellarii, ex suppressis hactenus mensibus & insequente motu embryonis, gravidam se esse percipiebat. Circa festum autem Pentecostes per duas noctes insequentes horrores febriles patiebatur, & motum embryonis ab eo tempore mater non amplius sentiebat, tumorque ventris indies subsidebat, adeo ut vestimenta strictiora, hactenus remota, rursus capessere potuerit; cæterum tamen nullatenus male habebat. Quid fit? mensis Julii fine partum edebat mortuum, ita exsiccatum, ut osseus plane, cute saltem superductus appareret, lochiis parcius, aut fere nihil fluentibus, nec lacte in mammis accrescente, nullis aliis symptomatibus insecutis. Femina quædam honesta, postquam die 10. Augusti sub machina quadam corpore valde inclinato replisset magis, quam progressa esset, paulo post doloribus, & hæmorrhagia uterina, aliquoties suppressa, sed semper recrudescente, corripitur usque ad d. 19. dicti mensis. Hoc enim subito, absente obstetrice, peperit prorsus enervata masculum, vitalem quidem & juxta longitudinis, sed emaciatum, & faciem rugosi senis exhibentem, cum placenta exsucca & funiculo exsangui, uti ex Johann. Hadriani Slevogti Program. de Partus retardati nocumentis referunt Nova Literar. German. An. 1705. mens. Sept. p. 342.

§. 2.

Putrefactio

A variis etiam morbis foetus in utero materno putrefactioni jamjam sunt subjecti fereque consumuntur. Ambrosio enim Stegmanno juxta *M. N. C. Dec. III. An. 7. & 8. Obs. 31. pag. 53. seq.* recensuit gravida quædam paupercula, a primo ad septimum usque ingravidationis mensem bene, ast post hunc male se habuisse. Nam ex improvise terrore prorupisse insolita menstrua, foetum a motu antehac vegeto plane abstinuisse, ventris accessisse frigiditatem, dolorem circa umbilicum sensisse gravem, partes extremas lividas ac frigidas apparuisse, faciem & labia palluisse, mammas flaccidas extitisse, spiritum foeti-

fœtidum se a die in diem majorem exhalasse, horrorem febrilem corpus succussisse, animi deliquia, stomachi ac capitis dolores continuos esse passam, ante aliquot horas profluxisse ab utero aquam fœtidissimam & sentire jam dolores partus vehementissimos cum lipothymia conjunctos. Huic itaque gravidæ Stegmannus propinabat confortantia pellentibus commixta, item clysteres uterinos per vices injiciendos, & suffimenta fomentaque adhibenda ordinabat, hinc factum, ut tum secundina, tum fœtus ex toto putrefactus frustulatim inter summa animi deliquia excluderentur, superstite tamen puerpera posthac sana & incolumi. Anno 1681. cujusdam pastoris uxor, per menses nonnullos utero gerens incidit in febrem ardentem. Qua sanata motum fœtus in utero sentire nequivit, quo de mire angebatur. Evenit autem, ut his in angustiis constituta motum quendam aliquando circa præcordia satis vehementem animadverteret, cessante hinc eo per quinque hebdomadam lapsus; quare falsam imprægnationem existimabat. Præterlapso hoc tempore dolores parturientium fatigant misellam, perseverant, tandemque iterato nisu puerum emortuum excludunt, quoad carnem musculosam lividum, quoad artus laxum & putredini jam proximum, matre posthac sensim convalescente, vid. Ehrenfrid. Hagendorn. *Hist. med. phys. Cent. III. Hist. 10. pag. 294.* De exclusione fœtus mortui ex parte jam putrefacti & post obitum matris inventi, ultimo naturæ conatu facta hanc observationem refert Christophorus Schrödterus *M. N. C. Dec. II. An. 4. Observ. 107. pag. 206.* Nobilis quædam in vicina Pomerania triginta circiter annorum primipara anno 1680. post tot in partu per spatium novem noctium dierumque exantlatos dolores, fœtu jam in utero putrescente, ut ex summo fœtore constabat, nono die me in consilium vocat, sed frustra omnia, etiam ipsius unci applicatio, qui ob vires exhaustas succumbente natura in usum trahi non poterat. Unde circa vesperam eodem die

placide in Domino expirat. Adstantes igitur circa lotionem corporis laborant sollicitæ, quicquid abluendæ immunditiei esset, decernunt. Hisque & aliis circa curam talem exactis, foetum putrefactum, ex insperato intra femora defunctæ matris inveniunt, ultimo providæ naturæ conatu exclusum, quem nulla ars manusque adstantium sedula poterat promovere.

§. 3.

Sic Guilhelmus Fabricius Hildanus *Epist. 12. Oper. fol. 964.* ait: Lausannia parturientem in mortis agone inveni, atque in illa ipsa hora, in qua ad ipsam accessi, e vita discessit. Post mortem aperto ventre, foetus semiputridus, uterus vero dilaceratus conspectus fuit. Idem etiam in Muratensi agro foetum semiputridum extraxit. In defunctæ feminae cujusdam Anglicanae utero foetus putridus fuit inventus, cujus caro in pus conversa ab ossibus abscedebat, vid. Louys. Bourgeois *Part. II. Obs. 4. pag. 17. & 20.* Ejusmodi exempla refert etiam Franciscus Rossetus *de Part. Cas. Sect. IV. cap. 2. pag. 72. seq.* de Ludovica Popard, quæ, cum ob febrem quartanam menstrua suppressa sibi esse existimaret, revera conceperat: & licet propter foetum in utero contentum durities appareret, tamen scirrhus censebatur, aut alia colluvies, quæ ex putata symptomatice menstruorum suppressione esset orta. Tandem foetu mortuo mollioribus que ipsius partibus putrefactis, nec ullius partus signis conspicuis, ossa tractu temporis denudata fuere & uterum posteriora versus circa regionem recti intestini perforarunt &c. Ibidem etiam *pag. 73.* simile exemplum recenset de femina, quæ quindecim mensium spatio foetum in utero gestavit mortuum, a die ipsius interitus supputatione facta, præter ante actos novem menses, quibus in utero materno vixerat. Id confirmat etiam Guilielmus Rondelitus *Method. cur. Morb. Lib. III. cap. 65. pag. m. 297. b.* inquit, fieri potest, ut in utero putrescat foetus, ut & vidimus puerum putrefactum &

& frustillatim rejectum, relictis magnis ossibus in utero per longum tempus, quæ post in utero matris mortuæ reperta sunt. Uxor fuit chirurgi Monspeliensis vocati Aufme, qui post mortem, ut causam alicujus affectus interim cognosceret, passus est illam disseccari.

§. 4.

Sartoris cujusdam uxor, annorum circiter triginta, quæ <sup>alia exen-
pla.</sup> quater prius pepererat, quinto gravida facta, exactis decem mensibus cum jam pariendi tempus instaret, atque in ipso labore foetus convolutionem levesque aliquot pariendi conatus sentiret, tandem iis omnibus cessantibus foetum mortuum adhuc quinque menses retinuit, donec viginti septimanarum spatio, supra decimum mensem, quo uterum gestavit, tempore exacto exspiraret. In latere umbilici vesicæ geminæ lividæ apparebant, quibus disruptis, statim vertebræ foetus, una cum scapulis & costis obvia erant. Transversim enim collocatus & supinus dorso inflexo jacebat. Qui exemptus adeo putris erat, ut præter cutem & ossa, quæ tamen levi negotio dissolvebantur, nihil alias liceret cognoscere, quam quod hoc temporis spatio computruerit simulque vicinas partes undique infece- rit; cum universus uterus, una cum involucris & omenti por- tione aliqua, musculisque epigastrii illius loci desiderarentur. vid. Felic. Plater. *Obs. med. Lib. I. pag. 227. seq. Et pag. 229. seq.* idem Platerus concubinæ sacerdotis cujusdam, tertio gravidæ, meminit, ex cujus tertio gravidæ ventre foetus semiputridus a Chirurgo fuit extractus. De foetu putrido & frustillatim per umbilicum exempto vid. Joh. Menradi Vorwaltneri observa- tionem in *M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Obs. 106. p. 222.* De foetu in utero matris variolis infecto & semiputrido excluso, cui nasus erat abolitus, aliæque faciei partes admodum cor- ruptæ, observationem communicat Johannes Georgius Grü- belius *M. N. C. Dec. II. An. 9. Obs. 107. pag. 178.* Foetus etiam

putrefacti in feminæ rusticanæ utero ultra annum permanentis & a chirurgo per sectionem circa umbilicum, cum matris conservatione feliciter extracti, ex Sim. Vries Gedenckboek meminit Christianus Juncker in *Hiobs Ludolffs Schaubühne der Welt Tom. III. Lib. LXI. cap. 14. fol. 1351.* Plura exempla collegit Theophilus Bonetus *Sepulchret. Lib. III. Sect. XXXVIII. Obs. 4. fol. 1381. seq.* Exemplum foetus fere consumpti vid. Jean Palfyn *des Parties dela femme p. m. 77. seq.* De muliere prægnante foetum corruptum ejusve particulas carneas, & ossa quasi cartilaginea & mucosa paulatim exonerante, vid. Petr. Forest. *Obs. med. Lib. XXVIII. Obs. 77. fol. m. 760. seq.* De foetus semiputridi ex utero extractione observationem communicat Johannes Jacobus Harderus *Apiar. Obs. 90. pag. 336. seq.* vid. etiam foetum post quadriennium semiputridum ex utero extractum in Fr. Rosset. *de Part. cesar. pag. 228. 234.*

§. 5.

Observatio.

In rhedarii cujusdam Dresdensis uxore, quæ partui proxima per scalas angustas ascendens & utrumque brachium, alterum quidem vase aquario, alterum vero infante bimulo, onustum habens, in abdomine rupturam quandam dolorosam sentiebat, quam sequentibus diebus aliquales ad partum nisus sequebantur; quarta demum die accersita obstetrix dextrum infantis brachium extra uterum, in vagina scilicet, deprehendit, de reliquis vero foetus partibus ne minimum tactu reperire potuit. Frustra tandem omnibus adhibitis naturæ debitum solvit parturiens, hinc cadaveris aperturam expetens obstetrix ad me advolat, ut ipsi partus impedimentum demonstrarem; prædicebat autem me aliquid peculiare esse observaturum. Hinc facta defunctæ sectione foetus cum annexis extra tunicas & uterum jacens, dextrum brachium per uteri rupturam versus uteri vaginam extendebat. Ipsa uteri substantia maculis hinc inde lividis & nigricantibus stipata apparebat;

rebat; & ipsius fœtus non modo epidermis per totum corpusculum a lenissimo contactu a subjacente cute separabatur, sed etiam cutis & partes carnosæ hinc inde tam externe quam interne corruptioni atque putredini erant proximæ; Intestina etiam pariter nigricantia a flatibus ad rupturam usque distenta videbantur.

§. 6.

De fœtu in utero materno adhuc a vermibus consumpto raram observationem annotavit Ambrosius Stegmannus *Consumptio a vermibus.* *M. N. C. Dec. III. An. 7. & 8. Obs. 32. pag. 54.* Ante biennium, inquit, & quod excurrit, rustica quædam ex proximo pago, *Helffia* dicto, me convenit & retulit: se octavo mense jam gravidam sentire in infimo ventre motum vermiculantem: *es sey nicht anders, als wenn der untere Leib voller Ameisen wäre.* Gerebat quidem hæc femina ventrem prægnantem, sed ex toto marcidum, nec ulla fœtus vivi vel moventis indicia edentem, hinc potius ex obstructione mensium, quam ex ingravidatione intumefactum esse ventrem hariolabar. Absoluto nono mense accersitus ad rusticam, hanc convulsam sine intellectu & voce deprehendebam, propinabam itaque illi optima quævis, ut aliquo modo refocillaretur. Hinc, cum ad rem ipsam indagandum a pariente, tum ab adstantibus admonerer, tacto abdomine observabam, molem versus pubem prorumpere ingentem atque admodum mollem, partes vaginæ internas deprehendebam siccissimas nullamque uteri aperturam vel pariendi conatum alium. Abiens suadebam, ut luteum liliorum incoquerent juri gallinæ & oleo amygdalorum, pingue redderent, ordinatamque pellentia cum confortantibus mixta per vices adhibenda. Altero die post revisebam ægram, illamque doloribus partus insufficientibus, languidis & per longa intervalla recurrentibus oneratam videbam, hinc fortiora pellentia illi propinanda, itidemque fomenta applicanda, & linimenta emollientia ad infimum ventrem, lumbos ac regionem circa

os sacrum, pectinem, ossa pubis, pudendaque cum cervice illinenda ordinabam, a quibus parturiens in vehementiores partus dolores incidebat, quos non longe post hiatura uteri atque partus instantis indicia sequebantur. Cum autem pariens admodum debilis, nec tanta uteri apertura adesset, ut foetus ab obstetrice apprehendi posset, hinc illam supinam reclinato capite, elevatis coxis & posterioribus locandam suadebam. Obstetricem autem instruebam, ut obstetricantem manum oleo delibutam sensim sensimque in uterum immitteret, alteraque parientis abdomen leniter comprimeret. Dictis obtemperans obstetrix referebat: instare quid quidem utero, sed nullum esse partum, neque manu posse extrahi. Jubebam, ut quale quale unco apprehenderet illudque leniter & paulatim extraheret. Hinc maximo molimine & longo labore protrahabat obstetrix sacculum quendam (qui membrana erat exterior foetum includens, *χέριον* dicta, admodum densa & p. n. crassa) ex quo innumera vermium progenies figuræ latæ & coloris rubri in conspectum veniebat, qui totum foetum, exceptis paucis ossiculis consumserant &c.

§. 7.

*Ossa foetus
per varias
vias excre-
ta:*

*ex utero,
cum urina
& per al-
vum.*

Sæpe etiam ejusmodi foetuum in utero materno putrefactorum, vel quorum caro penitus consumpta, vel in saniem mutata, vel etiam frustillatim ex utero ejecta fuit, ossa in utero remanentia post aliquot, interdum satis longum temporis spatium, per ipsum uterum vel varias vias ejiciuntur. Quod confirmat Cornelius Stalpart van der Wiel *Observ. rar. Cent. I. Obs. 71. p. 305.* contingit, inquiens, nonnunquam, ut matris in corpore foetus corrumpatur, ac carne, partibusque tenuioribus, tanquam pedetentim liquescentibus, ossa frustatim emittantur. Hujus rei exemplum in paupere muliercula videre mihi contigit, quæ diversis vicibus, simul cum urina ossiculorum tantum emisit numerum, ut foetus trium circiter mensium sceletum

con-

constituissent, quæ omnia accurate etiamnum servo. Femina quædam Alsfeldensis anno 1705. pluribus sæpe noctibus viginti sedes habuit prodeunte simul cranii particula, tandem spina dorsi cum duodecim costis & corculo adhærente per intestinum rectum sequitur. vid. Mich. Bernh. Valentini *Chirurg. Sect. III. p. 399.* De foetu mortuo sensim per frustula excidente observationem refert Balduinus Ronsseus *Epist. med. 1. p. 9. seqq.* Mulier annos nata plus minus quadraginta duos, cui, cum soliti hactenus fluere, menses interciperentur prorsus, neque spes ulla, propter ætatem, residuæ fœcunditatis esset, sensit tamen ventrem sustolli, atque imprægnationem (ut erat) suspicata, parturitionis momenta expendebat. Embryo interim imbecillior jam non calcitrabat, sed vix movebatur, ita ut misera de conceptu addubitare inciperet, ac nescio aliud quid enorme in utero esse animo conciperet. Interim imminet parturiginis tempus & labores ingravescentes parturitionem prælagiunt. Superveniens vero obstetrix singula ordine perquirat, locos attractat, uteri os omnino clausum comperit, parturientem bono esse animo jubet; non esse veram hanc parturitionem, cæterum aliud quid, quod dolores parturigini non absimiles procreet. Sed ecce! revoluta jam anno illa una cum lotio primum digitorum articulos excrevit, ac sensim alia majora ossa, tibiam, radius, & id genus alia per posticum cum excrementis emisit, tandemque secundo a parturitione anno, maximos ante perpessa labores calvariam totam, cum cubito, costis, & aliis aliquot ossibus ejecit. Cum interim illa totum illud biennium sanioso profluvio consumeretur, & putidissimis vaporibus discruciaaretur, adeo ut & præsentibus, si diutius adessent, odor offenderet. Liberata tamen a cadavere, convaluit atque ab omni accidente libera evasit. Ibidem dictus autor alius feminae meminit, quæ quum totum annum foetum in utero gestasset, consumpta tandem carne, osseam illam compagem excrevit. Sic civis cujusdam in oppido Eberbach

bach uxor foetum viventem aliquot menses in utero gestaverat, & cum jam tempus enixus appeteret, ubera ejus prius turgida, lactis aquosi rore madebant, ac decrescebant: nec puer in utero subsiliit; quæ signa foetum mortuum testabantur. Tandem foetus in matrice computruit, cujus de cruribus & cerebello ossa denigrata & carie obsita. Quum mulier ob intestini exulcerationem alvi profluvio laboraret, tandem anno decimo non per vulvæ ostiola, sed per anum, ossa excrevit. vid. Joh. Lang. *Epistol. med. Lib. II. Ep. 39. p. 670.* Embryonis frustillatim per alvum excreti meminit Nicolaus Tulpus *Obs. med. Lib. IV. cap. 39. p. 358.* scilicet femina octo plus minus annis sterilis, nulliusque pragnationis sibi conscia, doluit acerbe in imo ventre cum tumore circa sinistra inguina, quem Franciscus Vicquius ratus cum utero communicare, ante diem sextum decimum eo produxit maturitatis, ut per se adaperitus pus suum effuderit, parcius quidem ab utero, verum ab alvo uberius; deinde medicamentorum laxantium ope erupere per alvum pedes embryonis demortui membraneo involucro inclusi, quos manu sua educturus chirurgus extraxit simul inde femora, nates, ventrem, imo quicquid fuit infra lumbos, cum cute, carne, umbilico ac evidente sexus feminei discrimine; sequentibus deinde tribus costis ac postridie, a medicamento purgante, præter plurima purulenta, omnibus manus ossiculis, cum cute ac ligamentis adnexis, duabusque costis haud diu post similiter excretis &c. hæc tamen femina pristinam recuperavit sanitatem.

§. 8.

*Fœtus ossa
per ute-
rum.*

Interdum etiam foetuum in utero materno putrefactorum partes carneæ & ossa non per vias insolitas, sed ex ipso utero excluduntur vel extrahuntur. Feminae enim 37. annorum, quæ in priori conjugio quatuor vel quinque pepererat liberos, alteri marito nuptæ incipit sensim abdomen intumescere, & licet sanguis statis mensium periodis flueret, ipsa tamen gravida erat, neque

neque talis sanguinis fluxus venæsectione in brachio sisti poterat, interim motus foetus plane evanescebat, ipsa foetum jam mortuum esse suspicabatur. Quam ipsius opinionem cum manifestissima putredo, per corpus ipsius sese diffundens tetrumque spirans odorem, & præcipue in anima præter modum & solitum foetente sese exferens, & pondus uteri, quo plumbi instar sese gravari querebatur, non obscure confirmarent, post propinatum vinum medicatum mulier ossa foetus mutilata (quæ inter cranii frustula, os humeri & femoris dignosci poterant) partesque carneæ plane putridæ ex utero fuere rejectæ. Sicque excluso tandem per partes foetu, mulier sanitati fuit restituta, uti *M. N. C. Dec. I. An. 2. Obs. 256. p. 382.* refert Cæso Grammius. Quæ observatio etiam *An. 3. Obs. 80. p. 137.* verbotenus reperitur. Foetum in utero mortuum ultra trimestre gestabat pastoris cujusdam uxor, ex cujus utero post varia medicamenta & pessarium primo sanies quædam foetida, postea integra carniū ossiculorumque frusta excernebantur, ægraque intra dies viginti ab omni putrilagine perfecte liberabatur, vid. Bald. Timæi a *Göldenkl. Cas. med. Lib. IV. Cas. 26. p. 223. 225.* Huc pertinet etiam, quod refert Gulielmus Harvæus *de Generat. anim. de Partu p. m. 505.* inquiens, perire intus conceptum, & in putrilaginem versum sensim indies (tanquam fluores albos) emanare non nunquam observavimus, tum in mulieribus, tum etiam in animalibus. Erat non ita pridem Londini mulier, quæ, post ejusmodi abortum, concepit denuo, debitoque tempore infantem peperit. Postea vero, interpositis aliquot mensibus, dum consueta obit munia, sine dolore & ægritudine aliqua insigni, prioris abortus ossicula nigra frustratim ejecit. Eorum quædam ad me delata, esse spinæ, femoris, & aliorum ossium fragmina indicium fecerunt. De ossibus per uterum excretis sequentem observationem recenset Georgius Abrahamus Mercklinus *M. N. C. Obs. 49. p. 77.* Honestæ honesti cujusdam civis Norimbergensis relicta vidua, triginta quatuor

circiter annorum, trium liberorum mater per uterum jam annuo fere spatio varia officula excernebat, nunc una cum menfium secessu rectissime se habentium, nunc solitarie, mucotamen quodam pleraque obducta, omnia certe spurcissimum odorem de se spargentia, naresque gravissime ferientia, fusca & nonnihil cariosa. Plurima eorum humana ossa figura sua pulcherrime æmulabantur, ut ossa cubiti, femoris, tibiæ; magnitudine autem digiti articulum nullum excedebat. Suspicabatur autem Mercklinus provenisse ea a conceptu in utero retento & putrefacto. Janus Nicolai homicidii fœtus in utero reus accusabatur, a Gertruda Martinia, quia matrem in terram prostraverit, atque baculo ejus uterum aliquot ictibus tractaverit, ut contracta macula prope umbilicum remanserit & ossicula infantis per partes deinde ex utero prodierint, vid. Thom. Bartholin. *Cist. medic. Locul. XXVIII. p. 318. seq.* item Mich. Bernh. Valentin. *Pandect. med. legal. Part. I. Sect. II. Cas.*

Observatio. 19. p. 211. Ante triginta circiter annos uxor viri non ignobilis post præterlapsum graviditatis terminum, nullum fœtus motum amplius sentiens non modo putrilaginem & varia frustula membranacea, sed ossa quoque corrupti fœtus successive ex utero excernebat. De sceletto infantis ex utero uxoris sartoris cujusdam Vratislaviensis per partes prodeunte, vid. *Nov. Literar. German. An. 1703. mens. April. p. 131.* Rosinus Lentilius cujusdam viduæ comitis meminit, quæ se gravidam per tempus longum credidit, signis omnibus præsentibus. Denique vero spe uteri decollante sensim alvus detumescere cœpit, fœtu per frustula putrida, paulatim, immo menstruo spatio, prodeunte. vid. *M. N. C. Dec. II. An. 10. Append. 45.*

§. 9.

Per umbilicum.

Per umbilicum ejusmodi putrefactorum infantum ossa exitum subinde quærunt, uti refert Rosinus Lentilius *M. N. C. Dec. II. An. 8. Obs. 237. p. 450.* scilicet Maria Røgerin, cum annos esset

26. nata, & unius infantis mater felix, tunc secundum gravida post animadversum in foetu per aliquot septimanas motum, successive & sensibilibiter detumescere abdomine coepit, foetu, ceu pondere, ad utrumlibet latus, cum in lecto recubans situm mutaret mater, pereunte naturali motu, provoluto. Quo tamen insuper habito, cum ad partus legitimum tempus adhuc septimanæ novem superessent, in templo corripitur horrore subitaneo; domum properanti supervenit æstus & abdominis brachiorumque quasi sugillatio quædam, dum intensissime rubeant istæ partes: mox dolor in umbilico, disparente protinus ista sugillatione. Quum perdurasset iste dolor umbilici ad aliquot dies, accedente insuper ejus tumore, animadvertit denique, umbilicum tabum plorare, reperto proinde minuto foramine, infixo fuso (*eine Spindel*) curiosa, quousque penetraret, exploravit. Ortus inde cruciatus insignis & simul prodire visa foetus ossicula, carne omni nudata, sed colore nigerrima: ossa prima brachiorum & manuum, mox costæ, hinc vertebræ, post ilium, femorum & pedum ossa, postremo omnium ossa cranii, sed hæc ultima cum dolore scindente vix ac ne vix quidem tolerabili. Duravit autem successiva isthæc excretio per annum integrum, misera ad internecionem subinde excruciatæ. Percepit aliquando summum intestini recti & profundum dolorem ad dies paucos hinc excrevit os femoris, dolore quidem sopito, sed ulcere fistuloso diu aperto manente: Reliqua ossicula omnia, omnia tamen nigra, per ipsissimum umbilicum excreta, carne nudata, comitante tamen excretionem osseam sanie multa, cujus vis notabilis tunc quoque per muliebria manavit &c.

§. 10.

Imo ipsa demortui foetus in utero ossa & carnes per os ^{per os.} prægnantis ejecta fuisse observatum jam esse in uxore cujusdam servi marchionis de Montexar, rarissimo sed vero & admirando casu ex Bernardino Montanna affert Fontecha, vid. Caspar.

a Reies *Elys. jucund. Quest. Camp. Quest. 41. §. 11. p. 497. item Quest. 90. §. 16. p. 1172.* ubi addit, hanc uxorem post convalescentiam gravioris morbi tantam carnis & ossium quantitatem per os deposuisse, ut integram humani foetus confabricationem æquarent; & hominis sive foetus absque dubio fuisse ait in utero geniti, cum ipsa ante morbum gravida esset, nec per consuetam aut aliam viam conceptum alias emisserit. Per quas autem vias ab utero ad os caro & ossa illa ferri potuissent, cum nulla pateat, existimat ipse per venas uteri ad venam cavam ascendisse, inde ad ventriculum descendisse. Res quidem nostro auditui satis admiranda, & quæ vix fidem meretur, nisi ipse Montanna oculis suis vidisse testaretur. Itaque de naturæ majestate & potentia hoc & adhuc majora credere possumus, cum tanta illius sit solertia, ut per media ossa pus conferat; quare & ossa carnemque per venas ducere potuisse non concedamus? cum plumbeos globulos, cultellos, ensium frustra & alia multa per ignotas vias & sibi ipsi solum cognitæ sapius extra corpus transmisisse visum fuerit. Hæc Reiesius. At tamen circa hanc observationem Thomas Bartholinus *Tr. de insolit. Part. viis Cap. 9. p. 57.* potius vicinitatis jussuetur, cum difficilis sit ossium longiorum per angustias venularum transitus, imo periculosus, quia sanguinis cursus interciperetur, palpitantes orirentur & pulsuum intermissiones. Duplicem autem, inquit, prægnans uterus & distensus viciniam habet, quæ huic phænomeno illustrando inservit, nempe intestinorum & ventriculi. Illis incumbit gravidus uterus ad latera detrusus, quibus idcirco ab exulcerato utero, qua parte vicinitas jubet, perforatis, ossa & aliæ putridæ carnes infantis per illorum cavitatem recta ad ventriculum usque eructantur. Tam quoque ventriculo vicinus in gravidis est uterus, ut illum comprimatur, cibique parsimoniam non raro imperet & vicino sua contagia de facili imprimat. Forsan hac etiam parte erupere foetus frustra. Plausibilior tamen sententia videtur Philippo Jaco-

Jacobo Sachſio mala uteri conformatio & hiatus in intestina, vid. *M. N. C. Dec. I. An. 1. Observ. 110. Schol. p. 258.*

§. II.

Porro Michael Bernhardus Valentini *Chirurg. med. Sect. per abdomen. III. p. 399. seq.* matronæ, quadraginta circiter annorum, meminit, quæ decimum gerebat foetum, hora autem partus appropinquante nullos dolores genuinos sentiebat; interim in pariendi conatibus nothis ac laboribus per integrum diem versabatur tremebunda, labiis facieque pallens, circa regionem vero hypogastricam intense frigida, mammaeque antea valde turgentes, erant flaccescentes. Vix una præterlabente hora horrore percussa se motum foetus plane non sentire conquerebatur patiens, deque latere in latus se convertens partum quoque saxi instar eo dilabi referebat. Ex his & aliis foetum infallibiliter demortuum judicavit Valentini. In hoc autem statu puerpera per tres integros menses beneficium naturæ frustra expectabat. Ab eo tempore materia quædam tenuis & graveolens immediate infra umbilicum per ulcus effluebat, quod a partibus carnosius corruptis proveniebat. Hujus materiae putridæ effluxus non solum per integrum annum cum spatio trimestri perdurabat, sed & tam adversum tetrumque indies foetorem spirabat, ut ægræ & adstantibus molestissimus & intolerabilis existeret. Tandem infra umbilicum ex ulcere antedicto, post dolorem intensum & lancinantem pars scapulæ partus retenti & os humeri aliud recipiens exitum moliebatur. Deinde ~~quæ~~ primum certi cujusdam apozematis unum vel alterum haustulum assumpserat agrotans, quasdam subsultationes in abdomine sentiebat, ulceris, antea exigui & angusti, orificium dilatabatur, livor ejus cum naturali colore permutabatur, ossaque a capite ad calcem ad unum omnia, in figura sua naturali, absque ulla fere instrumentorum ope, sponte sua, sine insigni cruciatu & dolore, ex ulcere hoc extracta fuerunt, & spatio duodecim hebdomadum matrona hæc in integrum fuit restituta.

ta. De ossibus per abdomen perforatum extractis vid. Matthiæ Cornac. *Histor. Gest. Fœt. mort. ap. Franc. Rosset. de Part. Cesar. p. 228. seqq.* Greg. Nymman. *M. N. C. Dec. 1. An. 1. Obs. 1. Sch. p. 13.* Ossa embryonis ex abdomine extracta communicat Henricus a Moinichen *Obs. 12. pag. m. 47.* inquiens: Nurfinus quidam Venetius mihi retulit, puellam ab amasio compressam, ut pro virgine haberetur, medicamentis fœtum in utero occidisse; Post aliquot tempus apparuit in abdomine tumor durus & rubens, cui causticum imposuit idem; quod ubi vires exseruerat, costa fœtus volsella extracta est, quod postea factum est cum omnibus reliquis embrii ossibus. Convaluit & viro nupta plurimorum puerorum mater evasit. Juxta Reiner. Solenandr. *Consil. medic. Sect. V. Conf. 15. §. 40. fol. 492.* mulier quædam retinuit partum intra corpus & a putrefactis membris vexata medicamentis, non poterant ossa extrahi. Tandem ipsamet instrumento, caput gruis dicto, extraxit, & lotionibus ex vino inditis rosas & id genus aliis convaluit. Feminam quandam gravidam diu fœtum mortuum gestasse, tandem ad latus umbilici dextrum abdomine rupto in conspectum venisse embryonis pedes, quibus extractis ab obstetrice imperita putridis, reliquum corpus remansisse & frustillatim demum intra decem hebdomades, sub fœtore intolerabili extractum fuisse, annotavit Johannes Adamus Gœritzius *Ephemer. Acad. N. C. Cent. VII. Obs. 16. p. 43.* vid. etiam Palfyn *de la Gener. p. 77. 79. seq.*

§. 12.

*Sceleta diu
in utero re-
manentia.*

Secundum observationem Johannis Guilielmi Rivæ, Romæ erat femina quædam per sex menses gravida, a multis autem pro non gravida habita, quippe argumentum opinioni horum erat, quod post plures dies, post plures conatus, partus apparuit nullus venterque tumidus subsedit. Sed veritatem eventus, quanquam tardiori mora docuit. Duobus enim annis

annis fere elapsis, diversis vicibus, sceleton foetus partitim exiit, cujus foetus caput vel potius cranium in Rivæ osteotheca vidit Johannes Georgius Elsnerus. vid. *M. N. C. Dec. I. An. 1. Obs. 45. pag. 137.* Fragmenta vero sive ossa hujus foetus non per vias naturales vel consuetas, sed per secessum exiverunt; & puerpera pristinam sanitatem recuperavit, sed nunquam amplius concepit; *juxta pag. 340.* Sceleton foetus humani a matre jam per tres annos in utero citra sanitatis dispendium gestavit mulier, postquam paulo post legitimum partus tempus foetidus & sanguinolentus ichor cum membranarum fibrarumque carnosarum frustulis effluxerat, remanente in infimo ventre quadam inæquali duritie cum sensu doloris pungentis & crepitu ossium, quoties corpus antrorsum vel retrorsum flectebatur, observante Daniele Nebelio *Ephemerid. Academiae Naturæ Curiosorum Centur. VI. Observat. 52. pag. 307.* Sceleton foetus humani ultra sexennium in utero materno gestatum annotavit etiam Georgius Hannæus in femina quadam, per cujus totum corpus effloruit fera scabies, in pustulas abiens majusculas, tam acri, tam morbosa repletas fero, ut hoc exsudans vicina denuo excoriaret loca, donec saniosis ulceribus malefidam superindueret crustam foetidissima eschara. Ubi mensibus pluribus se ita defervescendo exonerasset irritatus Archeus, aliquantulum detumuit foetus venter, remanebat tamen intra claustra alvi maternæ cadaver. Et ubi carnem induerat, invitante natura, ibi eandem exuebat, stupente natura. Gestavit hunc foetum infaustum mater infelicissima, olim carnibus vestitum & cute, nunc iisdem plane nudatum, ultra sexennium integrum & gestat adhuc, ipsaque ossa satis cohærentia Hannæo palpanda obtulit intra vivum sui ventris sepulchrum, a putredine adeo libera, ut sollicita manu explorata debitam ostenderent soliditatem osseam &c. vid. *M. N. C. Dec. II. An. 5. Obs. 174. pag. 352. seq.*
Plu-

Plura ejusmodi exempla congeffit Marcellus Donatus *de medic. Histor. mirab. Lib. IV. cap. 22. pag. 434. seqq.* Georg. Nymman *de Vit. fœt. in Uter. pag. 22. seqq.* Joh. Schenck. *Observat. medic. Lib. IV. fol. 590.* De anatome ovillorum uterorum embryis intus sceletis, vid. *M. N. C. Dec. II. An. 7. Observat. 20. pag. 42. seq.*

§. 13.

fœtus mortuus sine corruptione.

Minime tamen omnes fœtus in utero mortui statim putredinem contrahunt, sed quandoque per longum satis tempus, & quidem per aliquot menses vel etiam annos absque putrefactione in suo ergastulo conservantur; unde Antonius Deusingius *Considerat. Fœt. Mussipont. Sect. IV. §. 113. p. m. 42.* inquit: non præter rationem est, posse fœtum, jam vere mortuum, per longius temporis spatium in materno corpore asservari citra putredinem, æque atque fructus varii, etiam horarii, artificio condiuntur, atque solo aëris ambientis affluxu præpedito, in liquoribus quibusdam integri planeque incorrupti asservantur diutissime, uti paulo ante de embryonibus in utero exsiccatis monstravimus. Exemplum fœtus, qui post mortem per trimestre nullis supervenientibus symptomatibus in utero materno contentus fuit, narrat Guilhelms Fabricius Hildanus *Obs. chirurg. Cent. II. Observ. 51. Oper. fol. 121. seq.* Hic autem fœtus longitudinem spithamæ cum dimidia non excedebat. Oculi ex suis orbitis seu capsulis propendebant. Os item apertum, caput nigrum & flaccidum erat; interim tamen fœtor nullus aderat, hepar uterinum integrum, sed flaccidum pallidumque conspiciebatur. Ibidem etiam similem casum retulit de femina gravida, quæ elapso quinto mense fœtum non amplius sensit, & cui venter paullatim adeo subsidit, ut de imprægnatione amplius non cogitaret. Circa vero octavi mensis finem parturientium doloribus correpta filium peperit, longitudinem spithamæ cum dimidia non excedentem,

dentem, sed ita corpore extenuatum, cuteque & musculis rugosum exsiccatumve, ut figuram sceleti plane præ se ferret. Ex quibus adstantes omnes foetum, quamvis non putridum, neque foetidum, per menses tres aut circiter mortuum fuisse judicabant. Femina quædam parvæ staturæ gibbosa, exacto novem mensium curriculo filiolas binas paucis temporis intervallo pepererat, quarum una elegans & omnibus corpusculi membris rite conformata, viva & alacris: altera foetum quinquemestrem longitudine, juxta articulorum compagine, nisi quod a capite, in acumen fastigiato, ad pedes usque, quasi studio duos inter asseres leniter compressa esset, præsentans, mortua nascebatur. Majus miraculum capiebatur, ex integritate foetus, instar alabastrum nitidi, quomodo tamdiu in latebris absque ulla putredinis nota hæere potuerit, juxta verba Lucae Schrœckii *M. N. C. Dec. I. An. 9. & 10. Observ. 162. p. 356.* Hanc autem foetus in utero materno a putredine præservationem certo liquoris amnii, in quo foetus ad partum usque conservatur, sali nitroso adscribit Franciscus Mauriceau *Observat. sur la Grossesse Obs. 500. pag. 293.* inquit, c'est à ce que je croy la qualité de ce mesme sel, qui fait que nous voyons quelque fois, qu'un enfant mort dans le ventre de sa mere, s'y conserve des mois entiers sans grande corruption, quand les eaux n'en sont pas écoulées, & que l'air n'y a pas esté introduit, ces eaux luy servant, pour ainsi dire, comme d'une espece de saumure, qui le preserve de pourriture cadaverreuse, qui ne manque pas de luy arriver incontinent après leur écoulement.

§. 14.

De foetu in matris illæsæ utero a fulmine occiso scribit Ludovicus Bonaciolus *de Format. Fœt. cap. 5. pag. 265. seq.* ^{a fulmine} *occisus.* quod Martia Romanorum princeps, utero gravis claro fulmine (quippe cui ea natura sit, ut dolia intactis operimentis exhauriat, aurum intus sacculis haudquaquam ambustis signo-

que ceræ nec confuso, liquet) ic̃ta exanimato partu incolumis ipsa ullum citra aliud incommodum vixerit.

§. 15.

Fœtus petrefactus.

Quandoque etiam diuturnitate temporis fœtus in utero materno penitus indurescunt atque petrosi evadunt, quod quidem incredibile fere videtur, hinc etiam Thomas Bartholinus *Histor. anat. Cent. II. Hist. 100. p. m. 308. seq.* inquit in utero fœtum solum solidescere, salvis aliis visceribus, omnem fidem superaret, nisi hi oculi vidissent, hæ manus palpassent. Loquitur autem ibidem autor de lithopædio seu infante petrefacto, qui Agendici Senonum post 28. annorum moram ex utero matris Columbæ Chatry fuit exsectus. Anno scilicet 1582. dicta femina Ludovico Caritati sartori nupta, quum ad annum 38. valetudine integra pervenisset, neque adhuc uterum gestasset, certissima habuit concepti fœtus indicia, menstruis purgationibus non jam, ut antea statis temporibus erumpentibus, & frequenti uteri motu, jam manifesto, ac tumore lumborum & abdominis paullatim succrescente, mammisque lacte turgentibus. Tandem decurso statæ gestationis curriculo, graves puerperii labores, & alvi tormina experiri cœpit, urina ad aliquot dies suppressa, quæ postea currente veluti alvo magna vi erupit, profuso illo ichore non tam ex vesicæ meatu, quam ex muliebribus oculis scaturiente, & tunica disrupta una cum serosis recrementis sanguinis coacti quasi rhombus emerfit. Ex eo mammæ concidere visæ, & motus infantis aut ignavus, aut nullus, ac labores mulieris tolerabiliore fuere, quæ a ludibrio illius fœturæ totum triennium in lecto decubuit, semper de valetudine adversa, de duritie, de tumore, de torminibus alvi, ac de inutili pondere, quod per se mobile, pro vario gestantis motu, modo in hanc, modo in illam partem procumbebat, quamdiu vixit, conquesta. Eato post vigesimum octavum gestationis illius annum functæ

dissecto abdomine, uterus rugosus apparuit & versicolor, tactu durus ac veluti testaceus; sectoque rursus eo vix tandem renitente ad novaculae aciem, portentosa mole gypsea eductus foetus bene confirmatis membris, ac eodem prorsus, quo ceteri positu, cor, cerebrum naturalem habitum servabant, nisi quod ultra modum induruerat, non tamen ut externæ. Hodie adhuc corpusculum illud Agendici a prætereuntibus miraculi instar visitur, expers putredinis & teredinis. Hunc foetum lapideum sibi a mercatore quodam Parisiensi fuisse monstratum refert Louyse Bourgeois in *Art. obstetric. Part. II. Obs. 36. p. m. 77.* Eandem historiam describit & lithopædion depingit etiam Johannes Georgius Schenckius *Monstror. Histor. n. 68. pag. m. 90. seqq.* De hoc foetu lapidefacto seu lithopædio agit etiam Daniel Sennertus *Pract. med. Lib. IV. Part. II. Sect. IV. cap. 8. pag. m. 323. seq.* Mauric. Cordæus in *Hippocr. Lib. 1. de Muliebr. Comment. VII. in Israel. Spach. Gynec. fol. m. 740.* Johann. Schenck. *Obs. med. Lib. IV. fol. 609.* Christian. Frid. Garmann. *de Mirac. Mort. Lib. III. Tit. 3. §. 109. pag. 1134.* Prodiit etiam Amstelodami anno 1662. tractatulus, cui titulus: *Collectanea de diuturna graviditate, in quo Johannis Albosii & Simeonis Provancherii relatio de portentoso lithopædio siue embryo petrefacto urbis Senonensis, & exercitatio de istius indurationis causis continentur.* vid. etiam Francis. Rosset. *de Part. Cesar. pag. 287. seqq. & 318. seqq.*

§. 16.

Mulier quædam gravida frequenter admodum præconiis verbi divini intererat semperque figuram aliquam cherubinum referentem, & ex gypso formatam oculis fixis aspiciebat. Tandem nono appropinquante mense doloribus partus corripiebatur, cum prioribus gestationis temporibus multos infantis motus ac volutationes sensisset, qui dolores per aliquot dies persistebant, nullo subsequente partu.

Gg 2

que

que adhuc annos in statu illo incerto degens ac satis recte valens magnam illam molem corporis gravidi circumgestabat, labentemque foetum in illud latus, quo se flectebat, sentiebat, donec illis transactis animam redderet. Aperto cadavere, puellus rite conformatus, solidus ac albicans comparebat, sine ullo putredinis indicio. Curiositas adstantes invitavit ad faciendam in carnes incisionem, quæ inventa est dura, & ob parvula granula albicantia referre gypsum videbatur. vid. Daniel Hoffmann. *Annotat. medic. ad Hypothes. Goveyan. p. 88. seq.*

§. 17.

*Fœtus
Musiponti-
anus.*

Nota quoque est medicis observatio singularis sive historia foetus Musipontani extra uterum in abdomine reperti tandemque lapidescentis, quam cum adjectis variorum excellentissimorum virorum commentis edidit Laurentius Straussius. Observatio autem hæc est: Mulier quædam annuum ætatis sexagesimum prætervecta, exili corpore & exigua admodum statura, jam pridem orbata conjuge sex prope lustris calibem agebat vitam. Ast 1659. sexto Calendarum Augusti, nescio quo abrepta impetu, sese e superioris cubiculi fenestra, in subjectam planitiem egit præcipitem, ex quo violento casu graviter faucia duas circiter post horas extincta est. Sed quoniam, dum in vivis ageret, non raro apud medicos conquesta fuerat, se lapideam utero gestare molem, placuit extispicio rem totam diligentius indagare. Itaque dominus Pillement, medicæ facultatis decanus, de mortuæ cadaver secari jussit, & resectis primum communibus abdominis integumentis, adacto quoque omentum usque scalpello, emerfit illico moles, quæ quadrimi infantis capiti magnitudine nihil cederet. Totam hanc molem natura in orbem fere conglomeraverat & durissimo involucro obtexerat, quod bubuli ventriculi tunicas colore referret & crassitie. Ubi primum tegmen illud duriusculum immissa removit novacula, stabulantem in medio foetum facile

cile deprehendimus, decussatis in crucis formam brachiis, & utraque tibia communem aliis in utero situm retinentem. Illa tamen eadem membra nullis distincta intervallis ita cum reliquo corpore coaluerant, ut inspicientium aciem oculosque propemodum subterfugerent; quamvis nec hanc, nec alias hujusce corpusculi partes ulla in re mancas aut mutilas ipsa formatrix vis reliquerit. Nam cerebri veram germanamque substantiam utraque tunica & obducta insuper cranii compago eaque durissima coercerat &c. Neque vero illud prætermisum oportet, quod jam aliquatenus lapidescere cœperat, vultu præsertim in gypseam quandam duritiem abeunte, nec ultra eam magnitudinem excreverat, quam juxta consuetas naturæ leges semestris fœtus assequitur. Cæterum uterus mulieris, quæ intra abdominis latebras hocce prodigium complexa tot annis gestaverat, tam illæsus intactusque repertus est, quam qui maxime nullo prorsus obductæ cicatricis vestigio. Resolutionem Laurentii Straussii *vid. l. a. pag. 2. seq.* & Antonii Deusingii considerationem *pag. 11. seqq. &c.* Johannes Daniel Horstius quoad hujus historiæ veritatem & Strausii resolutionis varia contenta, multa desiderat, utut comes Digbæus pronuper Parisiis scripserit se fœtum illum vidisse, juxta Th. Bartholin. *Epist. med. Cent. III. Ep. 7. pag. 21. seq.* item *Cent. IV. Ep. 58. pag. 368. & de insolit. Part. Viis cap. 11. pag. 78. seq.* item *Histor. Cent. VI. Hist. 92. pag. 359.* Varia etiam dubia contra veritatem hujus historiæ movet idem Bartholinus *l. a. Epist. 8. pag. 22. seqq.* vid. etiam Chr. Frid. Garmann. *de Miracul. Mortuor. Lib. III. Tit. 3. §. 112. pag. 1136.* vid. Mich. Albert. *Jurispr. Med. cap. IV. §. 18. pag. 94. seq.*

§. 18.

Huc pertinet etiam historia fœtus totis viginti quinque aliis fœtus lapidescen-
annis in utero delitescentis, quam refert Nicolaus de Blegny *tes.*
Zodiac. med. Gall. An. 1. Januar. Obs. 9. pag. 9. seq. de Margaretha.

retha Matthieu, uxore Johannis Pugetii pannorum tonsoris Tholosani, undecimam graviditatem patiente. Hæc per totum hujus stadii decursum torminibus adeo vehementibus fuit affecta, ut sæpe chirurgum in auxilium advocaverit, qui ventris apertione facta causam adeo vehementis doloris eximeret. Tandem 1675. die 17. Junii prænantem invadit febris continua vitæ & ærumnis simul finem imponens, sexagesimum secundum ætatis annum agentem. Postridie corpus novaculæ exponitur, deprehensumque corpus lapideæ duritiei uteri universo fundo coëxtensum, concavum qua parte fundum illud respiciebat. De hac historia epistolam Francisci Bayle communicat Johannes Dolæus *M. N. C. Dec. II. An. 8. Obs. 134. pag. 293. seq.* ubi hanc feminam anno 1678. fato functam, ejusque frontem, oculos, nasum, os materia quadam cartilaginosa digitum transversum crassa, obducta fuisse refert. vid. etiam *Journal des Sçavans Tom. VI. p. 312. & Tom. VII. p. 24. seq.* item *Act. Erudit. Lips. An. 1703. Febr. pag. 77.* De foetu lapidescente ita scribit Felix Platerus *Prax. Tom. III. Lib. II. cap. 15. pag. 818.* in partu foetum lapidescentem seu petrosam exclusam a matre se vidisse, medicus quidam, nostri seculi clarus mihi narravit, idemque scripto publico testatus est.

§. 19.

foetus petrosus ex pica.

Sequentem observationem ex libro Italico, Neapoli impresso, variis curiosis enarrationibus referto, cui titulus est: Lettere memorabili, propriis autoris verbis Italicis recenset Josephus Lanzonus *M. N. C. Dec. III. An. 3. Obs. 28. p. 31. seq.* Polche mi trovo encomiando le pietre di Napoli prego V. E. dispensarmi uscir un poco dalla mia narratione, par farle un curioso racconto: Anna Margarita Jannoccaro, moglie d'Anello del Porto Scrivano del Sacro Consoglio, che abita alla Sellarìa nelle case del Sign. D. Gaetano de Vincentiis, essendo l'anno 1686. gravida, le venne voglia di queste pietre, cosa stravagan-

vagante ad udire, de' quali prese à mangiare, e continuò senza prender altro per suo cibo, per lo spatio di tremesi, e cio faceva con tanto suo gusto, che più volte havea certato non haver mai più in sua vita assaggiata cosa per delicata si fosse, che più saporosa, ò dilettevole siasi resa al suo palato. Venu-
to poi il tempo del suo partorire fù assalita da dolori, ch'era-
no acerbissimi, & oltre ogni tolleranza. Alla fine essendo ri-
datta all'estremo di sua vita, si fecero venire molti chirurgici,
li quali allargando con ferri la strada, per la quale al mondo
veniamo, riuscì un Bambino morto, così duro, come una pie-
tra, e nell'uscire fece una batta, come se una pistola sbarrata
si fusse, che si intese da tutto il vicinato. Campata dal peri-
colo, tornò ad esser gravida, partorì felicemente, & orasi tro-
va altre sì col ventre pieno, mà non fà più simili pasti &c. In
corpusculo quodam, quod haud aliter quam majoribus ostreis
minus quandoque adhæret, funiculo quodam placentæ alterius
fœtus conjunctum erat, parvulus adhuc fœtus masculus digiti
instar latebat; quî omnibus absolutus membris durus admo-
dum, actanquam e latere cocto consisteret, reperiëbatur. vid.
Corn. Stalp. van der Wiel *Obs. rar. Cent. prior. Obs. 64. p. 323.*

CAPUT III.

De Fœtu extra uterum reperto.

§. I.

QUAMVIS autem, de quibus hætenus legimus, fœtus ordina-
rie in utero materno latuerint, accidit tamen nonnun-
quam, ut etiam tam vivi, quam mortui, absque tamen putre-
factione, extra uterum in abdomine deprehendantur, & qui-
dem duplici modo; vel enim a prima statim conceptione ovu-
lum in ovario imprægnatum ob varias causas v. g. ob tubæ Fal-
lopianæ osculi, quod tale ovulum justo tempore ex ovario ex-
cipere atque per suum ductum ad uteri cavitatem, deferre de-
bet,

*Fœtus ex-
tra uteru*

bet, nimiam angustiam vel coalitum, vel ob tardiores motus dictæ tubæ fibrarum motum & segniorem ad ovarium explicationem, ita ut ovulum ab ovario per disruptam membranam secedens, ab hoc orificio statim tempore excipi non queat, sed potius in abdominis cavitatem prolabatur, ibidemque vel pereat, vel etiam commodo loco affigatur, sensimque in majorem & perfectum fœtum excrescat. Vel reperitur quoque fœtus extra uterum, si quando ovulum fœcundatum a tubæ Fallopiæ orificio equidem excipitur, in ea tamen vel statim circa initium, vel circa medium retinetur, atque ab ulteriori ad uterum detrusione impeditur, uti jam alibi de conceptu tubario & fœtu extra uterum demonstravimus.

§. 2.

Exempla.

Quam sententiam exemplo fœtus viginti quinque annos in Margarethæ Matthieu abdomine detenti atque epiplooo annexi confirmat Nicolaus de Blegny *Zodiac. med. Gallic. An. I. Februar. p. 52. seq.* inquit: supra a me adducta eo me impellere videntur, ut asseram, dictum infantem in utero conceptum non esse: Revera, annon illud obtendi potest, quandoquidem generatio mediantibus ovis contingit, in testibus muliebribus obviis, aliquod forte ex iis in dicta Margaretha, inibi vivificatum fuisse a spiritu virili semini insito, quod a tubis aberrans, ex iis in uterum descensurum a causa quapiam extraordinaria in intestina illapsum sit, ob eorum motum sub omentum se insinuavit, ejusque substantiæ quasi agglutinatum fuerit, hinc tandem ibi loci illius factus fuerit incubitus fœtusque conceptio. Plura de hac historia anatomica viginti quinque annorum graviditatis, in pannorum tonsoris uxore vid. etiam Act. Erudit. Lipsiens. *An. 1703. Febr. p. 77.* In mulieris cujusdam, Aurelianensi in nosocomio dissectæ, quæ post multos dolores irritosque in pariendo conatus obierat, cavitate abdominis inter uterum & intestinum rectum fœtum optime se habent-

bentem, illæsa matrice, repertum fuisse, utut non diu matri superstitem, ex Monconnys Itinerario refert Cornelius Stalpart van der Wiel *Observ. Cent. poster. Obs. 30. p. 320.* quo loco adhuc aliud exemplum adducit infantis rite conformati, in alvo matris extra matricem, inter intestinum rectum & uterum reperti, quanquam in hoc neque ulcus, neque cicatrix animadverta sit. Varia quoque generationis infantum in abdomine extra uterum in Dominici Anel Nouvelle Methode de guerir les fistules lacrymales, recenser exempla, referunt domini collectores Actor. Erudit. Lips. *An. 1718. mens. Januar. p. 15.* vid. etiam Henr. a Roonhus. *Observ. Lib. II. Obs. 1. p. 17.*

§. 3.

Sequentem observationem recenset Jean Joseph Cour-^{alia exem-}
tial *des Observat. anatomique X. p. m. 86. seq.* Un chirurgien fût^{pla.}
appelé pour faire l'operation cesarienne à une femme enceinte, qui venoit d'expirer. Il fit son incision & ayant trouvé la matrice il l'ouvrit, mais il n'y trouva point de fœtus. Après^{sub omnia.}
il ouvrit tout l'abdomen & vit sous l'epiploon un enfant parfait, qui étoit couché la tete en bas le long de l'épine du côté gauche, occupant les trois regions du bas-ventre, ayant ses pieds sous l'estomac & le colon, & le reste du corps recouvert de l'epiploon. Il avoit son cordon autour du col, & il estoit sorti de ses envelopes. Je crûs, pergit Courtial, que cet enfant l'étoit échappé de la matrice, ou de ses trompes, & je m'attachay, à decouvrir, d'ou il estoit sorti. J'examinai la matrice dans toute la superficie externe, & je la trouvai par tout fort unie, sa cavité le fût de même, les trompes dans l'état naturel & les testicules aussi. Cet accident est rare & surprenant, je ne sai même, si l'on a jamais oui dire rien de semblable. Il est vray, qu'on a trouve des enfans hors de la matrice dans le bas-ventre, mais non pas dans toutes les circonstances de celui-ci, qui étoit un enfant de neuf mois, & qui paroissoit
Hh n'avoir

n' avoir jamais été dans la matrice, ni dans les trompes. Je croirois, que cet accident peut être arrivé d'une de ces deux manieres. La premiere, que l'œuf de cette femme fecondé par la semence du mâle n'a pû être pris par la trompe, & qu'il est tombé dans le bas-ventre, & s'est attaché dans la svite aux vaisseaux de l'estomac & de l'épiploon, où il a pris nourriture & accroissement. La seconde, que cet œuf a pû ester dans l'extrémité de la trompe jusqu'à un certain temps, au quel l'enfant s'est echappé delà dans le ventre, & la trompe s'est remise en son état naturel; mais il a falut toujours, que l'enfant se soit nourri par l'endroit, où le placenta étoit attaché. Aliud exemplum refert etiam Dionis *des Operat. de Chirurg. Demonstr. II. p. 115.* inquiens: une semblable histoire a été faite à Pont-a-Mousson. La cour y passant en l'année 1673. frere Barbilar apoticaire des Jesuites de cette ville, montra a la Reine, qui visitoit leur maison, un enfant, qu'il gardoit dans l'eau de vie, & qu'il disoit avoir été trouvé dans le ventre dela mere après sa mort. *Varia exempla de foetu in tubis Fallopiianis reperto in Syllepsuog. nost. Sect. I. cap. 5. §. 8. p. 84. seqq. adduximus. vid. etiam Mich. Albert. Jurispr. med. c. 4. §. 18. p. 93. seq.*

§. 6.

*cum uteri
ruptura.*

Deinde alio quoque modo, & quidem post uteri rupturam foetus in abdomine apparet, quando nimirum uterus vel putrefactus, vel etiam minime antea corruptus a nimio partus nisu disrumpitur foetusque per foramen ex utero in abdomen propellitur, quale exemplum refert Cornelius Solingen *van de Ampt ende Plicht der Vraedvrouwen p. 56.* sequentibus verbis: Een remarquable Breuck in de Barmœder, soodanigh dat het Kind gants buyten de gebrockene Lijf mœder op de Darmen lagh. Op den derden Maert 1683. is door my geopend 't toode Lighaem van Elisabet Graun, Huyfvrout van Hasevelt, oud 44. Jaer, de welke voorheen vijf Kinderen mœlijck gebaerd hadde,

de, so als voorleden Jaer door my van een doode Vrugt verloft is, bevond en hebbe gezien, dat de Lijfmoeder in haer Grond soo veerwas in stucken gebrocken, en van een geschoven, dat de Vrugt, zynde een Soontje, geheel met een goed gedeelte der Navelstreng, in 't hol van den Buyck des Moeders gebragt was en moeste dit Kind niet langh buyten den Uterus geweest zyn, want 't waas maer op den Rug een weynigh van 't Epidermis ontbloot, leggende met de Voetjens hoogh en 't Hoofd nederwaerts hangende, een weinigh na de regter zyde synes Moeders gebogen, en vernamen wy verders (vermits 't voorz doorbrecken des Lijfmoeders een groote menigte bloeds uyt de Selfstandigheyd des voorz Lijfmoeders in de holligheyd des Bucks uytgestort te zyn, waer in 't voornoemde Kind, boven op de Darmen geliick als swemmende was) 't water, soo wy berigt waren, was Vrydags, zynd drie Dagen voor haer dood gebroken, en wierden wy gewaer, dat de Mond des Baermoeders oock noch na de Dood, inwendig soo wijd geopnet was, dat men een kleyne vuyst daer inbrenglien konde. De Lijfmoeder was ingekrompen, sonder Bloed in sikh bevattende, hel schoon en wit, en was de Nageboorte regt tegen 't os pubis vast soo dat die gants en geheel moeste afpellen. vid. etiam *Edition. German. pag. 776.* Hujusmodi observationes alii quoque annotarunt autores, diversas simul circumstantias adducentes, v. g. Guilielmus Fabricius, *Hild. Obs. chir. Cent. I. Obs. 64. fol. m. 51.* exemplum feminæ ex partu mortuæ recenset, cuius infantis caput per matricis rupturam in lævam ventris capacitatem transierat; ipsa autem matricis substantia, tanquam pars nervosa, circa infantis collum contracta reperiëbatur, quæ foetum absque dubio suffocarat. Idem Fabricius *ibidem Obs. 67.* honestam matronam, quæ totos sex dies parturiens fuerat, post mortem aperiens, uterum laceratum & caput infantuli in ventris capacitatem dimissum invenit. *Et Cent. IV. Obs. 57. fol. 328. seqq.* de foetu agit, qui transverse jacens altero pede ute-

rum perforaverat, manu altera extra orificium perforaverat, manu altera extra orificium propendente. Refert etiam Henricus Roonhusius *Obs. chirurg. Lib. II. Obs. 1. p. m. 12. 16. seq.* casum, quo foetus in medio abdomine inter intestina reperiiebatur, parti cuidam intestini coli ita affixus, ut sine forcipe ab eo separari vel avelli non posset. Et Franciscus Mauriceau *Observat. sur la Gross. Obs. 251. p. m. 146.* simile exemplum recenset d'une femme qui mourut en travail avec son enfant dans le ventre, par l'ouverture du corps de la quelle après sa mort on trouva cet enfant au milieu des boyaux, estant sorti de la matrice par une rupture, qui s'y estoit faite, la seule teste de cet enfant estoit restée engagée dans le passage en mauvaise situation; & comme la matrice estoit entièrement vuide, & que l'arrière-faix mesme ne estoit aussi sorti & tombé dans la même capacité du ventre, elle estoit epaisse de trois ou quatre travers de doigt; a cause qu'elle s'estoit toute contractée aussitost que cet enfant, qui estoit tres-gros, en estoit ainsi sorti & tombé dans le ventre, par la rupture, qui s'y estoit faite vers la parrie laterale dextre: laquelle rupture estoit arrivée par les grands efforts, que cette femme avoit fait.

§. 5.

aliu exem-
pla.

Rupturæ uteri cum foetus in abdomen prolapsus annotavit etiam Cornelius Stalpart van der Wiel *Obs. rar. Cent. prior. Obs. 66. p. 284. seq.* Cum Jonæ Pergo filia jam quater peperisset, nec sine maximo dolore atque incommodo singulis vicibus edidisset partus, quinto uterum ferens haud minoribus agitata cruciatibus, ac fatis diu, antequam pareret, infestata usque ad tertium ante partum diem, ab hoc enim tempore multum sibi obvenisse levaminis fatebatur. At, cum jam ipse instaret pariendi actus, nullo modo emittere obstetricis ope valuit foetum, qui jam ante dies aliquot extinctus videbatur. Accersitus tandem chirurgus Cornelius Solingius brevi postea
jam

jam mortuum eduxit foetum. Quo facto, quia non ita facile educere secundas poterat chirurgus, in ipsius muliebris corpus immittere manum, quam funiculus ducebat, coepit: tum vero intestina prius, quam uteri placentam sensit. Hanc vero illico postea reperiens, tribus partibus propendentem sensit in abdomine, extra uterum, quem, quoniam jam ante aliquot dies foetum emiserat, pro maxima parte, dure admodum compactum atque in se contractum comperit. Ille porro secundam, ubi etiamnum adhærebat, ab utero separavit, & mulier ipsa tantis victa laboribus eodem die vivere desiit, illiusque cadaver à Solingio fuit apertum, qui postea manum ab exteriori parte per vulvam in cadaver immisit, atque iterum tum intestina recedentemque supra os pubis uterum reperit, cujus partem inferiorem paulo supra internum os versus posteriora ruptam invenit, per quam aperturam totus foetus, exceptis capite brachiisque, post cervicem flexis in matris ventrem transierat. Idem etiam Stalpartius *Cent. poster. Obs. 30. p. 315.* aliam observationem foetus materno in corpore extra uterum reperti recenset, quæ vero eadem est, quam paulo ante ex Cornelii Solingii Tract. de arte obstetricandi editione Belgica adduximus. Stalpartii verba hæc sunt: Anno 1683. die 3. Martii talem nobis videre licuit casum: cum Cornelius Solingius cadaver mulieris cujusdam annorum 44. disseicaret, quæ postquam antea quinquies, quamvis non sine molestia summisque laboribus peperisset, tandem partus doloribus victa decessit. Dissecto cadavere usque adeo uteri fundum reperimus laceratum, ut foetus tenellus cum notabili funiculi umbilicalis portione in abdominis cavitatem ejectus esset, ubi haud dubie non ita diu decubuerat, siquidem tergum tantum cute denudatum esset, nisi forte quisquam eum extra uterum aliquandiu per funiculum umbilicalem nutritum statuatur. Verum id credi vix potest, quia propter ruptionem uteri magna sanguinis ex ipsius substantia simul in illam cavitatem profluxerat quantitas, quo

supra intestina veluti natans fortean fuit suffocatus. Aquæ, uti nobis narrabatur, triduo quidem ante obitum effluxerant; os etiam uteri post mortem adeo apertum, ut parvus in illud pugnus inferi potuisset, conspeximus. Secundum relationem Philippi Salmuthi *Obs. med. Cent. I. Obs. 16. p. 12.* inter pariendum moritur femina quædam Lipsiæ, ante portam Rahnstadianam. Maritus certior de matre & foetu esse cupiens rogat sectioni ut præesse velit ipse Salmuthus. Secto itaque abdomine infans extra uterum supra intestina reperitur. Rem mirati uterum inquirimus & ruptum illum ad ilion dextrum prope cervicem, ad dimidiæ spithamæ longitudinem offendimus. Foetus quoque brachium dextrum, quod pridie ejus diei exseruerat & retraxerat, corruptum erat & foetens. Jacobus Guillemæus etiam duas refert historias mulierum, quarum foetus perforato utero in abdomine sunt inventi, juxta Corn. Stalp. *l. a. Cent. I. p. 289.* qui etiam *p. 288.* ex Johanne Schenckio foetus meminit, qui nullo neque velamine aut membrana, neque utero cinctus, sed liber in ventris inferioris capacitate, vasis tamen umbilicalibus placenta etiamnum affixis, in matris cadavere fuit repertus.

§. 6.

Hanc observationem refert Simon Aloysius Tudecius *M. N. C. Dec. I. An. 2. Obs. 2. 54. pag. 378. seq.* Anno 1670. die 23. August. Pragæ Catharina Wolrabin, ætatis 35. annorum, quatuor jam antea proles robustas feliciter pepērit, tandem de dolore uteri subinde querebatur, colore pallida, macies indies incrementum sumsit, tussis sicca molestabat, cum quinta prole ad nonum mensem, naturale tempus pervenit, quatuor diebus laborioso partu misere torquebatur, foetus dextram manum exporrectam habuit, nec ultra ab obstetrice adjuvari, nec a conatu matris protrudi potuit, quinta tandem die, foetu jam extincto, & illa exspiravit. Maritus tam laboriosi partus causam scire cupiens, ut eam pervestigarem rogavit; aper-

to itaque leniter abdomine, puer robustus extra uterum, omnibus involucris solutus, pedibus in sinistrum hypochondrium extensis lienem contingens, capite cum manu exprorecta intra ossa pubis & cervicem uteri hærebat. Chirurgo adstanti, ut fœtum suaviter eximat, dico, quo exempto, manus livida una cum parte capitis, quæ exitum tentabat, ob vehementem facultatis expultricis conatum, in acutum redacta, deprehensa. Uterus in parte sinistra una cum secundinis a conatu pueri pedibus disruptus &c. Et Simon Scholzius *ibid. Obs. 85. p. 159.* etiam casum annotavit: Honeſta, inquit, matrona, juvenula bis fœtum mortuum, opportuno tamen tempore enixa, tertium gravida tempore partus instante doloribusque urgentibus fœtum frustra excludere allaborat. Ego die 1. Julii 1670. vesperi ad eam vocatus ad quæſtionem de ipsis statu, ab obstetricibus responſum tale retuli: os uteri apertum eſſe, reliquæque bene conſtituta, ſitum autem infantis malum, manu tantum dextra extra vergente, capite vero & reliquis membris imperveſtigabilibus. Quæ omnia in eodem ſtatu per totam noctem permanſerunt, manu infantis uſque ad ſcapulam fere exerta & jam emortua immobili manente, puerpera que ſumme debili: donec tandem natura in totum deficiente, die ſeunda Julii animam Deo reddidit. Cadavere ipſius ſtatim poſt mortem aperto inferius uterum invenimus laceratum & quaſi ex ulcere perforatum, fœtu maſculino perfecto cum ſecundinis extra uterum inter inteſtina latitante, manu tantum dextra partim in vagina uteri, partim extra uterum prominente; præterea quoque uterus in fundo diſſectus ad palmæ craſſitiem ſcirrhoſa duritie tumidus apparuit.

§. 7.

Similem fere obſervationem paulo ante, de fœtus in *Obſervatio.* utero putrefactione, deque ejusdem per uteri putrefacti foramen ſive diſruptionem in abdominis cavitatem prolapſu
recen-

recensui; Cui adhuc aliam de pistoris Dresdenfis uxore viginti aliquot annorum annectere libet. Hæc scilicet, alias satis vegeta & robusta, prima vice puerpera ordinario tempore ingentes partus dolores per sex horas perpeffa, cum vel ob nimiam uterini orificii angustiam vel foetus magnitudinem partus nondum succederet ipsaque ad majores exclusionis nifus ab obstetrice admoneretur, in tanto labore ex improvifo magnum in abdomine crepitum atque dolorem peculiarem perſentit, quem ſonum adſtantes quoque auribus percipiunt; quo facto omnis ſtatim nifus ceſſat ipsaque puerpera paulo poſt animam exhalat. Accerſitus ego in diſſectæ feminæ abdomine foetum maturum, magnum & craſſum membranisque ſuis excluſum, deſunctum tamen, extra uterum, in ipſo autem utero (cujus ſubſtantia duorum ad minimum tranſverſorum digitorum craſſitiem æquabat) recentem rupturam ad ſpithamæ longitudinem deprehendebam.

§. 8.

Sequentem obſervationem recenſet Dionis *des Operations de Chirurgie Demonſt. II. pag. 119.* Dans le mois de Juin 1681. une des femmes de chambre de Madame la Dauphine, étant groſſe de ſix mois ou environ, fut ſurpriſe de douleurs exceſſives à la region de la matrice, les cris, qu'elle faiſoit marquoient, que cette partie n'eſt pas des moins ſenſibles; les convulſions ſurvinrent, on vit ſon ventre s'enfler, & elle mourut un quart d'heure après. La Reine & Madame la Dauphine étonnées d'une mort ſi prompte, m'ordonnerent de faire l'ouverture de ſon corps, pour en ſçavoir la cauſe. Je la fit le lendemain en preſence de Monsieur Daquin, alors premier Medecin de Roy, & de Monsieur Fagon, premier Medecin de la Reine. Je trouvay la capacité du ventre toute pleine de ſang, & un enfant couché ſur les boyaux. J'examinay la matrice, qui n'étoit pas ſemblable aux autres, elle avoit deux fonds, dans l'un je trouvay un faux germe, & dans l'autre, qui

qui étoit la surnumeraire , avoit été formé l'enfant, le quel y ayant vécu jusqu' au sixieme mois, avoit crevé cette partie qui n'étant ni ausfi ferme, ni ausfi epaisse que le fond d'un uterus ordinaire n'avoit pu resister davantage. Tobias Knoblochius in dissecta gravida scirchum insignis magnitudinis a fundo uteri incipientem & ad os uteri desinentem observavit, ob quam causam bona illa femina sobolem parere non potuit, sed utero perfracto in abdomen projecit. vid. Thom. Bartholin. *de insolit. Part. Viis cap. 3. pag. 21.* In feminae cujusdam ventre dissecto extra uterum inventus fuit puellus egregius & optime formatus, uti ex Monconis Itinerario refert Theophilus Bunnet, *Sepulchret. Lib. III. Sect. XXXVIII. Obs. 4. §. 8. fol. n. 1383.*

§. 9.

Fœtum etiam, rupto utero, intra abdomen exclusum ^{aliae obser-}notavit Salomon Reifelius *M. N. C. Dec. II. An. 7. Obs. 10. pag. 16.* ^{vationes.}
seq. Scilicet Anna Catharina, Christophori Steigers, civis Stutgardiani uxor, annorum quadraginta, octo liberos peperit difficulter quidem, quum & primo partu læsam se retulit: nonum gerens fœtum divinavit, se morituram, ut mater quoque nono fœtu mortua. Cum tempus gestationis usque ad tres septimanas completum fuisset, septimo Januarii 1684. serum cum sanguine copiosissimo, hinc dolores & conatus parturiendi multi, sed inutiles secuti: a quo die fœtus moveri non sentiebatur; atque cessantibus doloribus decimo Januarii obiit, remanente fœtu; atque post mortem vermis longus ex naribus erupit. Aper-
~~tis~~ abdominis musculis illico apparuit caput pilosum, quod terribile & inusitatum fuit aspici. Inquirentibus ulterius brachium dextrum obvenit cum parte dorsi. Dissecto utero a superiori parte, pedes versus fundum erecti, nates ad orificium conversæ: Uterus, cui dextrorsum secundina adhuc adhærebat, in superioribus crassus & naturalis, in inferioribus, versus pubem, tenuis, disruptus & gangrænosus erat, ut per rupturam

ejus embryo extra uterum & intra abdomen egressus fuerit medio corpore. Huic casui dictus Reiselius aliam adjungit observationem, quam ipsi Ludovicus Witzel, physicus Francofurtensis, anno 1669. communicavit, raram, inquit, feci apertionem in uxore lanionis, quæ in seipsa peperit disrupto utero & mox cum maxima hæmorrhagia spiritum emisit. Causa fuit, quod medietas uteri in latere dextro scirrhusa, reliqua foetus locum concedens nimis attenuata laboribus partus rupta fuerit, unde embryo egressus supra intestina se collocavit. Annotante Andrea Löw *l. a. An. 9. Obs. 115. pag. 194.* aurifabri cujusdam conjux tenella, cum quarta vice uterum gestasset & jam ad legitimum parturiendi tempus usque pervenisset, ad partum se accinxit; accedentibus maximis doloribus & ad parturiendum conatibus, aqua effluxit copiosissima; quo tempore fragor audiebatur ingens, sine dubio uteri, tum temporis diffracti signum; & foetus paulo post brachium sinistrum porrexit foras, una cum parte funiculi umbilicalis. Mater mox horribus circa uterum se corripere conquestra mortem mox subsequutam confirmavit. Frustra enim tentatis omnibus, tandem lipothymis & convulsionibus accedentibus parturiens decessit. Abdomine aperto foetus mortuum totum extra uterum jacentem, & jam fere gangrænosum, nulla membrana aut velamine cinctum, vasis tamen umbilicalibus placentæ etiamnum affixis, supra intestina, cum pedibus ad latus dextrum, cum capite ad sinistrum; uterum vero versus cervicem sinistri lateris ita perforatum, ut ferme pugnus intromitti potuerit; cuius tamen fundus dissectus trium transversorum digitorum crassitiam superavit, quorsum spectavit caput infantis cum secundinis: foetus quoque magnitudine uterum sexies superasse,prehendimus. Ibidem etiam mentio fit alius honestæ matronæ, quæ summe gravida parturientium doloribus tres dies noctesque continue misere cruciata ab obstetrice, partum instare advertente, laborum indefessorum admo-

admonita, eos strenue suscepit ad mortem usque. Cadavere vero aperto uteri substantia in sinistro latere uteri fundi duobus in locis rimas sat grandes egerat, per quas pars quædam cranii prominuit &c. A partu difficiliore disruptum uterum notavit & profectione facta αὐτόπτης observavit Augustinus Henricus Faschius, vid. Georg. Wolffg. Wedel. *Exercit. medic. philolog. Exercit. 1. pag. 7.* De leporibus extra uterum repertis curiosam observationem ex Petri Romelii discursu recenset Christianus Franciscus Paullini *Lagograph. curios. Sect. I. cap. 3. p. 35. p. 81. seq.*

§. 10.

Uteri rupturam lapsu annotavit Johannes Caspar Fauf-
sius. Mulier valens & vegeta, quatuor ante partum septimanis, a lapsu.
prona & in genua cadens sonum quendam in ventre, tanquam crepaturam audivit, statimque reliquo gestationis tempore solito tristior, ponderosior & pallidior fuit. Comedit tamen, dormivit, cæteraque sanorum hominum munia obiit, de pondere potius interdum, quam de dolore ventris conquesta. Præfixo partus tempore dolores sensit, sed frustra, ac tandem ea extincta & aperta absolutissimus foetus in sanguine materno in medio abdomine natavit, nulla putredine infectus aut foetore gravis: uteri disrupti corpus duos transversos digitos crassum hiatu pulchre pomum granatum, ut depingi solet, repræsentavit. vid. Th. Bartholin. *de insolit. Part. Viis cap. 11. pag. 76. seq.* Anno 1645. die 20. Januarii, e ventre aperto uxoris in parte enectæ, Johannis Packen rustici Suinfurtensis per chirurgum statim aqua sanguinolenta, instar loturæ carnis profluebat, uterus superius, qua intestinis adjacet, ruptus erat, & pes cum brachio uno (alter enim e pudendo propendebat) capiti embryonis involuti, inter ipsa intestina conspiciebantur, reliquo uteri salvo, præterquam quod tumor quidam in eo se offerebat, qui incisus scirrhum repræsentabat œdematosum, quo ipso absque dubio sursum retrusus embryo jam grandiu-

sculus, calcitrans perrupit ea, qua tenuior est parte, uterum membranasque omnes, accedente imprimis conatu illo externo, quo in calefciendo hypocausto supra focum magna vi eni-
sa erat gravida, illo enim tempore statim dolorem quendam obtusum cum sonitu in ventre percepit. vid. Joh. Laur. Bausch. *de Lapid. Ætite pag. 4.* Et *pag. seq.* meminit, foetum uxoris Jacobi Gerbich, sutoris anno 1636. capite uterum parte sinistra perforasse & perrupisse, cujus labia collum infantis ita arcte constrinxerant, ut suffocaretur, brachio extra vulvam propendente. Testes adducit Theophilus Bonetus *Sepulchret. Lib. III. Sect. XXXVIII. fol. 1378.* se dissecuisset cadaver pauperculæ mulieris in nosodochio Parisiensi mortuæ, in cujus ventre re-
pertus infans aquis innatans, utero circa fundum disrupto. Quo loco plura alia recensentur exempla. vid. insuper *M. N. C. Dec. II. An. 2. pag. 477. seq.* Item sutoris cujusdam uxor par-
vula, gibba, claudicans, genubus valgis seu introrsum flexis & pedibus divaricatis, sive extrorsum spectantibus, secundum gravida, sub finem noni mensis die 14. Octobris 1718. non exi-
guo cum dolore membranarum foetus sentit rupturam cum aquarum & sanguinis hinc profusione & effluxu, unde obstetricem vocari jubet, quæ accedens funiculi umbilicalis adhuc pulsantis, una cum secundina in orificium uteri internum ingressum observat, nullis tamen conatibus & doloribus partu-
riendi amplius insequentibus; quibus proin frustra expectatis die sequenti misera hæc parturiens placide expirat. Quo facto medicus & chirurgi parturientis hujus infelicitis corpus aperturi ante omnia oculis prius ipsius abdomen perlustrantes, illud enormiter magnum invenerunt & secundum omnes dimensiones extensum, durum insuper, difforme, inæquale & figuræ triangularis quasi, ita ut partes foetus externas, im-
mediate sub integumentis infimi ventris delitescerent tangere & discernere tantum non liceret, tanquam signa foetus extra uterum ruptum jam siti & locati, imprimis si sub conatibus
partu-

parturiendi hi subito sive ex improvise cessent penitus, nec amplius redeant, in matre, viribus alias adhuc valente. Hac contemplatione finita per crucem cultro dissecarunt chirurgi abdominis cutem, pinguedinem, musculos & peritonæum, cuncta valde attenuata, puellumque nascendum jam extinctum, aque mole ejus magna intestinis in circumferentia hujus retrorsum adactis, in dextro abdominis latere & illius cavitate extra uterum deprehenderunt, osibus pubis ibidem capite incurvato aliquo modo firmiter innitentem ac infixum, & circa collum funiculo umbilicali cinctum & strangulatum quasi; &c. referente Maximiliano Preussio *Ephemerid. Acad. N. C. Cent. IX. & X. Obs. 19. p. 21. seq.* Alia exempla vid. *Ephemerid. Cent. I. & II. Obs. 149. p. 312. & Cent. X. Obs. 29. p. 301.*

§. II.

Anno 1531. femina quædam Nissæ paupercula, quæ cum marito in conjugio quindecim annorum spatio novem liberos genuerat, in iliis versus sinistrum hypochondrium, velut in tumore aut vesica quadam protuberantem gestavit foetum, adveniente legitimo tempore partus, vesica illa supra femora ad genu usque propendens, ex consilio medicorum, aperta fuit, ex qua infans boni habitus extractus, qui baptizatus fuit & annum cum dimidio supervixit, mater vero summis in doloribus tertio die obiit, uti ex Polii, viri probatæ fidei, Hemerologia Silesiaca refert Philippus Jacobus Sachs a Lewenheim *M. N. C. Dec. I. An. 1. Obs. 110. p. 259.*

*Fœtus in
tumore ad
genua pro-
pendente.*

§. 12.

Quodsi etiam quorundam autorum verbis fides est adhibenda, rarioribus adhuc observationibus adscribendum esset, quod de aliis & quidem incredilibus fere foetus locis, ex aliorum quandoque relatione narrant, v. g. de prodigioso foetus domicilio, & quidem in parte musculosa vel strumosa sequentem observationem recenset Ernestus Sigismundus Grassius *M.*

*Fœtus in
struma.*

N. C. Dec. II. An. 10. Obs. 56. p. 102. seq. In carne, inquit, musculosa uterum effingi, in eoque foetus humanum ex nullo praëxistente semine, ea quidem stuporis plenissima res est, & omnia, de viribus imaginationis exemplā, ut opinor, longo post se relinquit intervallo. Schmidebergæ, ducatus Jauroviensis oppido montano, faber clavarius senex, Gregorius John, paucis ante Reformationem annis, ad secunda vota transiens uxorem ducebat virginem aliquot triginta annorum; quod conjugium erat pacificum, sed sterile. Cum vero uxor procul dubio prolem impensius desideraret, cui generandæ filicernium illud effoetum non erat, tandem evenit, ut feminae tumor in sinistra colli parte instar strumæ oblongæ oboriretur, qui indies augescens & doloribus tandem comitatus acerbis, quietem, neque diurnam, neque nocturnam, vix concedebat. Graviter sic afflicta, in defectu medici, pastorem loci, Georgium Wernèrum, conveniebat, ut consilio sibi adesset, sed omnis medicamentorum applicatio exoptato carebat effectu, donec lecto affixa firmiter sibi persuaderet, vivum aliquid in tumore contineri, proindeque a domino pastore contendere, ut post obitum suum tumor iste aperiretur. Hic ergo, ut postea defunctæ petito gratificaretur, adscitis duobus scabinis, per chirurgum, Hiobum Clementem, secari curabat tumorem, & cum summa admiratione inveniebatur foetus humanus medii digiti longitudinem largiter æquans, in quo cranium, manus & pedes optimè discerni poterant, & qui alimentum a mamma sinistra acceperat. Foetus hunc prænominatus pastor secum recipiebat & bene exsiccatum in scatula recondebat, cujus jacturam deinceps secuta reformatio hincque proveniens domicilii mutatio peperit. Historiam hanc tanquam testis oculus Schmideberga 21. Decembris 1689. idiomate Germanico & propria manu perscripsit vir integerrimus & fide dignus Dn. Christophorus Wernerus, vectigalium Cæsareanorum collector & præfati pastoris filius, qui anno septuagenario major superiori an-

ri anno decessit. Quamvis vero de veritate rei minime dubitandum sit, dolendum tamen, quod, procul dubio ex defectu scientiæ anatomicæ, plenior & accuratior descriptio non fuerit addita, tum foetus ipsius cum sua matrice, tum præcipue ductus illius lactiferi, a mamilla sinistra ad foetum derivati. Hæc Grassius. An autem hæc observatio fidem mereatur, an vero minus, cujuslibet deliberationi relinquit Michael Alberti *Jurisprud. med. Cap. IV. §. 18. p. 95.*

§. 13.

De foetu humano in vesica urinaria contento rarissimum casum annotavit David Laurentius Ebersbach *Ephemerid. Acad. Nat. Cur. Cent. V. Obs. 20. seq.* his verbis: Lœbaviæ aromatopolæ cujusdam uxor juvenula ætatis 28. annorum, per quinque vel sex annos sterile ducens matrimonium, hydrope ascite laborabat; angustias persentiscebatur præcordiorum enormes, diutinam urinæ patiebatur obstructionem, de sensatione circa os pubis conquerebatur tensoria. Varia, licet incassum, singula adhibebantur medicamina. Profluvium urinæ multis modis promovere moliebatur obstetrix, sed laterem lavabat, quippe quæ semper aliquod in vesica observabat, digiti ingressum & urinæ egressum prohibens obstaculum. Affligebant porro ægram labores ad partum, omnes tamen ad illos promovendos frustraneo molimine applicabantur vires. Succumbebat tandem ægra fati. Aperiebam, præsentibus aliis medicis cadaver, in cujus abdomine multa offendebatur aqua, quacum & uterus impletus erat. Vesica vero urinaria turgida admodum conspiciebatur, quæ post incisionem multam pallidamque aquarum profundeabat copiam, & ex ea embryo trium præter propter prominebat mensium, cujus funiculus umbilicalis in fundo vesicæ variis cum vasculis sanguiferis intertextæ, inque nonnullas quasi partes, inter se tamen invicem cohærentes, distinctæ adhærescebat massa carnosæ; secundinis, quoad colorem & con-

Fœtus in
vesica.

consistentiam non absimilis. Per quas vias, pergat idem, fœtus hic in vesicam penetraverit urinariam, vix ausim dicere, dum nulla uteri cum vesica nimium arcta connexio, nec ulcus uteri, nec alia viæ ex utero ad vesicam observari potuere pervia. Celeberrimi vero Bartholini verba, quæ in dissertatione ejus de insolitis partus humani viis p. 57. leguntur, huc quadrare poterunt: vias quidem nobis esse obscuriores, neutiquam tamen naturæ, cui ubique pateat corpus humanum, hinc alium quemcunque locum capacem & calore tepentem, ad fœtus conformationem aptum esse posse, quanquam non ad ejus exclusionem.

§. 14.

in inguine.

De fœtu in inguine hanc observationem communicat dominus de Gofey *de Generat. Fœt.* p. 79. Anno 1706. mense Augusto virgo quædam annorum viginti tumorem in dextro inguine magnitudine ovum gallinaceum æquantem gerens, meam imploravit opem, quo viso, illum ex certa causa pro bubone venereo habui. Hic tumor neque cum dolore neque alio symptomate erat conjunctus, sensimque crescebat. Digitis cum illum tangerem, inæqualitates pulsumque satis magnum sentiebam, unde ob pulsus arteriarum ibi observatos suspicio de aneurismate subnascebatur. Quum dictus tumor intra duorum mensium spatium molem panis libram pondere æquantis attigisset, precibus tractationem curatoriam extorquebat, ita ut operationem bubonocèles instituerem; facta proinde integumentorum incisione, saccum quendam coloris fusci, elongationem nempe peritonæi ab intestinorum lapsu observavi, atque per hujus sacci incisionem aquæ ibi contentæ claræ exitum paravi. Illo aperto parvulus quidam fœtus dimidium pedem longus conspectui sese sistebat, quem statim, erat enim vivus, baptismi aquis conspergebam, funiculumque umbilicalem prius ligatum modo ordinario abscindebam. Verosi-

rosimile est, ovulum illud per interstitia fimbriarum excidisse, & postquam in abdomen, uterique ligamenta rotunda annulos musculorum abdominis perforantia inciderit, in ipsum muscoli transversi annulum locatum fuisse, idque favente peritonæi relaxatione, viscerumque motu, ita ut, postquam musculorum duorum obliquorum annulos transierit ac peragravit, in illa parte sedem fixerit, in qua incrementa sumsit.

§. 15.

De foetu in mola ita scribit Christian. Fridericus Garman- *in mola seu*
nus *Disc. phys. med. de Gemell. & Part. numerosior. Cap. 1. §. 5. polypo.*

inauditum, molam gravidam extitisse, sed en! accipe historiam Alexandri Benedicti: Vidimus, refert, nobilem Venetam, Dionoram Georgiam, septimo mense, quo partum gestaverat, polypum peperisse monstrificum, quem nos dissecuimus, in medio masculinus foetus integer repertus est: quem monstrum illud in sese genitum inter eas angustias accrescere non patiebatur, annexus tamen umbilicus polypo. Id autem procul dubio factum, judicante Daniele Sennerto, quod, antequam foetus conciperetur, mola jam uteri sinum occupavit, & propterea foetus radicationi locus datus non est: itaque in substrata mola carnea & sanguine plena radicem agere necesse habuit. Tale exemplum etiam mihi ante triginta aliquot annos in *Observatio* Christiani Herfurti uxore annotare contigit, quippe quæ ultra octodecim septimanas suppressione mensium cum aliis antea ipsi aliquoties gravidæ consuetis symptomatibus laborans, ingentes abdominis cruciatus doloresque instar parturientium per decem horas perpetiebatur: quibus præterlapsis post assumpta medicamenta molem carneam, ultra pugni magnitudinem, maximo nisu excernebat, in qua dissecta interne in cavitate quadam latebat embryo dimidii digiti magnitudine, masculi notam referens, cum annexa placentula & funiculo umbilicali. Ut autem, quid circa tales molas prægnantes sentiam, mentem meam explicem, potius mihi ejusmodi polyposa vel

molaris in utero excreſcentia a membranis embryonem involventibus, chorio & amnio cum ſecundina dependere videtur, dum his per certas & extraordinarias vias plus nutrimenti vel ſucci alibilis, quam ipſi fœtui advehatur, ut in tantam molem excreſcere queant. Non ſolum autem in chorio, ſed etiam amnio, tanquam tenuiſſima membrana, eiſmodi vaſa ſanguiveha deprehendi, defendit Hieronymus Fabricius ab Aquapend. *de Format. Fœt. Part. I. cap. 8. fol. m. 45.* inquit: unum admiraberis in tunica amnio, quod, cum hæc tenuiſſima ſit, ita ut tenuior ferme excogitari non poſſit, duplex tamen eſſe conſpicitur, & inter utramque reduplicationem exiguæ venarum fibræ excurrere apparent, quæ forte cauſa eſt, ut tota tunica conſpicuis venis non ſit irrigata in plurimis animalibus, nam in equino fœtu inſignes venas vidimus. Et ſecundum Gulielmi Cowper ſententiam, licet amnios tunica videatur transparent, vaſcula tamen ſanguinea a vaſis umbilicalis chordæ oriunda deſcendi queunt copioſa arteriæque venis continuæ, ſi mercurio in arterias & venas injecto microſcopium adhibeatur. vid. *Act. Erudit. 1699. menſ. Februar. p. 53.* De gemellis in mola comprehenſis obſervationem communicat Adamus Brendelius *Ephem. Acad. N. C. Cent. III. & IV. Obſ. 164. p. 375.* Mulier ſcilicet quædam poſt partum alterum de tenſivo abdominis dolore, murmure & inſultibus hyſtericis, appetitu deſecto & laſſitudine artuum per tempus aliquod conqueritur, facies pallido & livido infecta colore ſqualet, catamenia inordinate manant, ſubinde penitus exareſcunt, ut tandem in ſuſpicionem graviditatis propter abdominis increſcentis molem veniret. Demum poſt duos & quod excurrit menſes ex inſperato dolore percuſſa exquisitiſſimos dolores hyſtericos & profuſiſſimam menſium fluxionem, cum grumis ſanguineis experitur, inter quos caro deformis, oſſibus deſtituta & vaſis dives, cum larga hæmorrhagia prodiit, in cuius medio duo gemelli concluſi latebant; ſi figuram molæ ſpectes, ad ſimilitudinem parvi cyprini accedebat.

bat. Aliter tamen hunc casum recenset idem autor *Obs. anat. Dec. II. Obs. 3. p. 12.* inquit, dictam molam non æque a viva adhuc muliere fuisse rejectam, sed gravidam tandem lente corruptam exspirasse; Aperto autem ejusdem utero dicta mola in conspectum prodibat, qua secta intus duo gemelli membranulis suis investiti, sed ope amnii ab invicem sejuncti latitabant.

§. 16.

Quandoque etiam præter foetum ordinarium in secundi- *in placenta.*
na contentum atque placenta uterina mediante chorda umbilicali annexum, vel etiam jamjam editum alius adhuc embryo placenta uterina inclusus vel annexus deprehenditur; quod tamen plerumque a superfætatione observari solet. Meminit enim Johannes Daniel Geyerus foetus abortivi inque hujus placenta uterina inclusi embryonis cum propria secundina. Honestæ scilicet femina Manhemii gravidam se sentiens circa medium noctis ingentes patiebatur nismus & dolores, adeo, ut lochia ante partum profluerent, ipso foetu cum sua placenta subsequente, qui vivus perfectusque in omnibus erat, sed post baptismum exspirabat. Cum vero penitus secundinam Geyerus inspiceret, invenit eam circumdatam tenaci membrana, inque hac inclusum alterum filiolum, ad spithamæ longitudinem, cujus funiculus umbilicalis insertus erat propriae placenta, quæ alteri fortissime connexa erat. Hic embryo in omnibus erat perfectus, nisi quod ungues deficerent &c. vid. *M.N.C. Dec. II. An. 5. Obs. 233. p. 457. seq.* Obstetrix quædam Hagienſis e puerpera excepit geminos, quorum alterius membranae amnio quoddam accreverat corpusculum, haud aliter, quam majoribus ostreis minus quandoque adhæret, quod funiculo quodam placenta conjunctum erat, & in quo parvulus digiti instar latebat. Hic autem masculus omnibus absolutus membris, altera pectori imposita manu, sed durus admodum, ac tanquam e latere cocto consisteret, reperiiebatur. vid. *Corn. Stalp. van*

der Wiel *Obs. rar. Cent. prior. Obs. 64. p. 323.* Sic chirurgus Parisiensis, nomine Amiens, ad mulierem quandam, quæ puellam vivam enixa erat, accitus foetus secundinas perlustrat, in iisque latentem deprehendit foetum marem, manus longitudine compressum, ut vix crassitie quartam pollicis partem adæquaret &c. recensente Nicolao de Blegny *Zodiac. med. Gall. An. I. Jan. Obs. 8. p. m. 8.* vid. etiam le Journal des Sçavans de l'an 1679. *Tom. VII. p. 98.* Et obstetrix Dresdensis placentam quandam accuratius perscrutans in ejusdem extremitate tumorem, nucis viridis magnitudine, offendit, in quo unguibus dilacerato minutissimus embryo, vix minimum digiti articulum æquans, (in quo duo puncta nigra oculorum, os late apertum cum lingua manifeste cernere licebat) cum funiculo umbilicali atque placenta inclusus jacebat. Quam observationem alibi de superfoetatione prolixius recensui. Inquit etiam Franciscus Mauriceau *Observ. 108. p. 63.* Je vis une femme, qui croyant estre grosse de deux mois & demy, après avoir senti quelques douleurs de reins, vuida en ma presence, avec une grande perte de sang, une poche membraneuse & charneuë de la grosseur d'un œuf de poule, pleine d'eau, dans le milieu de la quelle je trouvay, après l'avoir ouverte, un petit fetus, qui n'estoit pas plus gros, qu'une simple mouche a miel, dont la teste n'estoit que de la grosseur d'un petit pois, & le reste du corps à proportion, les autres parties ne pouvant pas estre bien facilement distinguées, à cause de leur petitesse & de leur mollesse, si non qu'on voysoit manifestement en cette teste les deux yeux, qui paroïssoient comme deux petits points noirs, & l'on voyoit aussi tres bien le cordon de l'ombilic, qui s'alloit attacher à une espece de petit placenta.

§. 17.

Fœtus magnitudo in utero.

Quod autem foetus, non in ipsius uteri cavitate, sed in ejusmodi loco extraordinario v. g. in mola, placenta uterina

na &c. reperti, longe minores deprehendantur, nec justam magnitudinem acquirant, sed vix apes vel digiti articulum superent, sane non mirandum, cum partim ob commodi loci defectum, partim etiam, quia fortasse ob superfoetationem in majorem longitudinem excrescere nondum potuerint, siquidem nonnunquam alii quoque embryones, per integrum ordinariæ gestationis spatium, in utero materno nutriti, vel ob morbosum eorundem statum, vel ob sufficientis alimenti defectum, non semper debitam & justam magnitudinem adipiscuntur; unde etiam non in omnibus exclusis fœtibus eadem magnitudo observatur. De magnitudine autem fœtus inter alia Johannes Fernellius *de Homin. Procreat. Lib. VII. cap. 10. pag. m. 185.* ita scribit: sæpe observavimus die quadragésimo ejectum fœtum semidigiti aut formicæ majusculæ magnitudine vere ac prorsus conformatum & cujus partes omnes excepto jecore albæ ac spermaticæ cernebantur. Caput par erat avellanæ & majus, quam pro reliqui corporis ratione: oculi ut cancris exerti: nasus, auriculæ, brachia, manus, crura, pedes, hisque secreti digiti, penis conspicuus, sub quo scrotum milii magnitudine, superiora autem inferioribus majora, nullo ossium robore, sed flexibilia quocunque ducerentur. Omnia contecta cute tenuissima & pellucida, per quam interiora cernebantur; alba quidem omnia, fibrosa & seminis æmula, nullo carnis aut sanguinis rubore perfusa, unum tamen jecur rubrum erat, amplum, & recens concreto sanguini persimile &c. Secundum verba Francisci Mauricæi *l. a. p. 64.* pour l'ordinaire les enfans de deux mois & demy sont de la longueur du plus grand doigt de la main.

§. 18.

Quod si vero fœtus materno utero inclusus perpetua *Fœtus fitus.* fruitur sanitate, tunc per sufficiens, dicto supra modo, a matre acceptum nutrimentum ad perfectionis, maturitatis justæque magnitudinis gradum successive pervenit, demumque

mutato suo hactenus, in amnii liquore, solito situ, vel potius natatu, ad sui exclusionem partumque se accingere dicitur: siquidem plerique anatomici sub nomine positurae, certum atque pro egressu commodiorem, & quidem contractum, conglobatum & inflexum situm ipsi adscribunt; circa quem tamen inter autores adhuc controvertitur. Inquit autem Constantius Varolius *Anatom. Lib. IV. cap. 5. p. m. 110.* primis diebus in medio aquae commode & libere innatat, utpote amplum habens respectu suae magnitudinis locum, progrediente auctu, spatium, quod erat excedens, angustum evadit; unde foetus, ibi ut contineatur, curvatus & conglobatus augetur habens faciem ad pectus, genua ad oculos, calcanea ad nates, & manus ad aures. Secundum Joh. Fernel. *Physiolog. Lib. VII. cap. 11. p. m. 182.* utero gestatus foetus incurvus totus ac contractus, talos ad nates applicat, manibus genua apprehendit, in quae caput sic dimittit, ut oculi manuum pollicibus veluti affixi hæreant, nasus vero inter genua procumbit. Prior corporis pars in matris abdomen, posterior in dorsum vergit, si mas geritur, nam feminae adverso situ collocantur. Vel juxta verba Roderici a Castro *de Nat. Mul. Lib. I. cap. 10. pag. 32.* Foetus situs in utero fere talis est, incurvus totus ac contractus, talos ad nates applicat, ipsum vero caput in genua primum decumbit, manibus inter genua & caput utrinque insertis, vultus & os in genua ita obversa inclinantur, ut nasus inter genua dependere, oculi autem uterque alteri genuum prope modum impressi videantur; itaque forma fere sphaerica est, sic enim melius retinetur, paulo tamen oblongior, ut in partu claustra angusta melius penetrare possit; & sic ad anteriora uteri aspicit mas, femina ad posteriora; quamvis & aliquando capite elato, aliquando transversim jaceat, quae tamen positiones, & multa alia, præter naturam, nec sine periculo sunt. Secundum Nicol. Venette *dela Generation pag. 477.* l'enfant dans le corps de la femme a tousjours la teste enbas, afin d'estre

stre prest à fortir, quand il en sera questjon ; Son visage est tourné vers le dos de sa mere ; son nez est entre ses genoux &c. Juxta Cosmopol. pag. 263. est foetus in utero positio, qualis est cacantis, & inclinato capite per crura sua respicientis, quid excernat &c. Hippocrates *Lib. de Natur. Puer.* scribit, puerum in utero collocari, ut manus habeat ad genas, (non ad genua.) Galenus jacentis foetus in utero situm ita describit: caput in elatiore uteri parte continetur, brachiis ac tibiis contractis, genua cubitis sunt proxima, manus manui superposita, tibiae alteri subjicitur, pedesque introrsum ita sunt reflexi, ut plantis clunes attingant, quo fit, ut recens nati tibias introrsum flexas, pedesque maxime ad interiora curvatos habeant, quod deligatione propter partium mollitiem facile corrigitur. vid. Joh. Riolan. *Anthropogr. Lib. VI. cap. 10. fol. 401. seq.* quo loco adhuc aliorum autorum, v. g. Vesalii, Hieronymi Fabric. ab Aquapend. Plateri, Columbi, opiniones collegit. Secundum ipsius autem Riolani sententiam foetus non est conglobatus & in orbem convolutus, ut genibus faciem, talis vero nates attingat: quoniam hæc figura, cum sit extrema omnium, est laboriosissima. Videtur eam artuum figuram servare, quæ inter extremam flexionem & extensionem media sit, minime laboriosa. Ante partum foetus incurvatus in utero sedet, cubitos ad inguina applicat, capite sive potius oculis pugnos genibus impositos tangit, ita quidem, ut nasus medium inter duos pugnos occupet locum, talos vero natibus applicat: partu autem appropinquante situm nuncce mutat ac caput inferiora petit, orificioque uteri opponitur, ita quidem ut facies versus intestinum rectum vergat, juxta verba Georg. Phil. Nenteri *Physiol. cap. 11. membr. 3. pag. 344.* Secundum Gualther. Charleton. *Oeconom. animal. Exercit. 8. pag. m. 180.* foetus sedens, quantum fieri potest, incurvatus figuram rotundam servat, adductis ad abdomen genibus, flexis retrorsum cruribus, pedibus decussatis, manibusque sursum ad caput sub-

latis,

latis, quarum alteram circa tempora, vel auriculas, alteram ad genam detinet; sicque ut plurimum infans in utero reperitur. Item Hieronymus Fabricius *de format. fœtus Part. II. cap. 9. fol. m. 96.* ait, fœtus positionem figuræ conglobatæ & inflexæ esse, ne fœtus extremitatibus atque eminentiis suis utero aut membranis continentibus noceret, tum etiam ut minore loco contineretur. In ejusmodi autem situ infantes, in partu naturali, ad instantem partus terminum permanent, quo instante in caput convertuntur statimque ad exitum se accingunt, nonnunquam vero etiam per aliquot ante partum dies in tali statu morantur. Idem confirmat Laurentius Heisterus *Compend. anat. §. 246. pag. 91.* inquiens: Situs fœtus in utero mensibus primis & mediis varius est & incertus; mensibus ultimis sedens quasi ordinario percipitur, capite & collo inclinato; genibus versus genas & calcaneis ad nates retractis. Manus; ejus ut plurimum sunt demissæ, & pedes quasi amplectuntur brevi ante partum plerumque ita se vertit, ut caput prolatur deorsum ad os uteri; nates vero & pedes sursum erigat. Et Guilielmus Harveyus *de Part. pag. 496. seq.* arbitratur, fœtum non semper eandem membrorum positionem servare. Quippe in aqua natans seseque movens modo huc modo illuc extenditur varieque inflectitur & volutatur, adeo ut proprio umbilici funiculo implexus mire interdum irretiatur. Certe animalia omnia, dum quiescunt & dormiunt, membra sua ut plurimum adducunt & complicant, figuramque ovalem aut conglobatam quærunt. Ita pariter embryones, qui aetatem suam maxime somno transigunt, membra sua positione ea, qua plasmanantur (tanquam naturalissima ac maxime indolenti, quietique aptissima) componunt. Ideoque infans in utero ut plurimum reperitur adductis ad abdomen genibus, flexis retrorsum cruribus, pedibus decussatis, manibusque sursum ad caput sublatis, quarum alteram circa tempora vel auriculas, alteram ad genam detinet; ubi maculæ albæ, tanquam con-

frica-

fricationis vestigia, in cute cernuntur; spina in orbem flectitur; caput ad genua, incurvato collo, propendet. Talem membrorum situm, qualem in somno per quietem quærimus, capite superne, facieque ut plurimum ad matris spinam versa, embryo locatur. Paulo autem ante partum, capite deorsum inflexo, versus matricis orificium (tanquam exitum quæsiturus) urinatur inumque petit. Ultima hæc verba etiam in Gualth. Charlet. *l. a.* leguntur, ubi addit, propterea partus is solus naturalis habetur, quo infans capite primum prodit. De foetus situ & inversione ita scribit Johannes Gothofredus Bergerus *Physiolog. Lib. II. cap. 3. pag. 492. seq.* Sedens foetus in utero, quantum fieri potest, incurvatus, ac veluti totus in glomum collectus figuram rotundam, minus occupandi spatium gratia, naturaliter servat, quando capite superiora occupat & dorso lumborum vertebris opposito, cubitos ad inguina applicans, ita contrahitur, ut genibus, hisque impositis manibus, oculos tangat, naso ambobus pugnīs interjecto, & cruribus decussatis talos natibus proximos habeat. Is igitur ita velut conglobatus, cum indies invalescit & maturatur, ac tandem absolutus in eam corporis molem assurrexit, quæ illam curvationem corporis & figuram coactam diutius non patitur, alius positionis fit cupidus, & ubi se volutare incipit, capite globoso & gravi nutans, in præceps tandem volvitur, & facie prona os versus uteri, cum eoque in cavum pelvis illabatur. De hac foetus in caput conversione ita scribit Johannes Bohnius *Circul. anat. physiol. Progymn. III. pag. 41.* Foetum aliquot ante partum diebus, imo septimanis (juxta alios septimo etiam mense) situm suum pristinum mutare, i. e. convoluto corpore in caput præcipitari, & quidem præ hujus gravitate seu pondere multi autores dicunt, sed perpetuæ observationis non est & pro subjectorum diversitate variat: quatenus in quibusdam equidem feminis tale quid contingere obstetricum exploratio & cadaverum sectiones docent, secus tamen se res ha-

bet in aliis, quæ non nisi aliquot ante partum horis singularem abdominis tensionem ejusque figuræ mutationem observant, hinc de ejusmodi reflectione foetus certæ evadunt. Multo minus capitis pondus auctum foetum adeo intempestive præcipitem dabit, cum complexus uteri strictior oneri capitis levando ac sustinendo satis commodus existat. Sæpissime tamen hunc foetus situm ordinarium in præternaturalem & inemendabilem mutari, capite paulo post sequenti de partu, demonstrabimus.

§. 13.

De quæstione, cur natura factum sit, ut homines & aves in utero conglobati, quadrupedes vero extensi maneant? vid. Hieronym. Mercurial. *Prælect. Pisan. de Homin. Generat. cap. 24. fol. 32.* De situ infantis per tactum explorando, sive qua ratione ex tactu cognosci possit, an infans ad exclusionem bene vel prave situs sit, vid. Henr. a Deventer *Art. Obstetric. cap. 19. pag. 64. seq.*

S E C T I O I V.

De

Foetus exclusione seu partu.

C A P U T I.

De maturi & immaturi partus tempore.

§. I.

*Partus
tempus*

Postquam proinde foetus in utero materno omnium partium atque membrorum perfectionem adeptus est, tunc certo tempore, & quidem ordinarie nono gestationis mense completo vel decimo incipiente, ex ergastulo suo excluditur, quamvis nonnulli autores, v. g. Aristoteles & Plinius homini nullum certum pariendi tempus adscribant. Inquit enim Aristoteles *de Histor. Animal. Libr. VII. cap. 4. fol. 435.* Omnibus ani-

animalibus unum pariendi tempus statutum, homini uni multiplex datum est; nam & septimo mense & octavo, & nono parere potest &c. Item de *Generat. animal. Lib. IV. cap. 4. fol. m. 582.* tempus uteri ferendi enorme unum hoc animal (homo) sortitum est, cæteris unum est tempus, homini vero plura sunt; Et juxta C. Plin. *Hist. Nat. Lib. VII. cap. 5. fol. m. 108.* cæteris animantibus statum & pariendi & partus gerendi tempus est: homo toto anno & incerto gignitur spatio. Alius septimo mense, alius octavo, & usque ad initia decimi undecimique. Alii horum autorum, tanquam infallibilium, sententiæ cum multi, tam veterum, quam recentiorum, adhaereant, alii vero contradicant, jamdudum inter philosophos & medicos variæ ventilatæ fuerunt quæstiones, scilicet, quodnam sit legitimum partus tempus? vel quando foetus sit perfectus ad partum? vel an homo certum pariendi tempus habeat? sive an certum aliquod sit dierum spatium, quo gestare soleant feminae, & quo exacto statis etiam gestationis diebus partus contingat, & utrum talis foetum excludendi verus atque legitimus terminus circa noni ab imprægnatione mensis finem, vel decimi initium appareat? In quarum decisione auctores quidam homini nullum certum, uti brutis concedunt partus terminum, alii eundem expresse defendunt, alii cum limitatione vel latitudine affirmant, uti ex quorundam scriptorum mox adducendis verbis patebit.

§. 2.

Plurimi scilicet physiologi diversos pariendi terminos statuantes partum vel septimo, vel nono, vel decimo & undecimo mense accidere posse, ex variis causis judicant, interim tamen verissimum atque frequentissimum partus tempus circa noni mensis finem quærunt. Inquit enim Johannes Riolanus *Anthropogr. Lib. VI. cap. 11. fol. m. 403.* tertia partus conditio est, ut legitimo tempore prodeat, septimo vel nono

mense, nisi enim septimum mensem expectaverit, raro vitalis
 esse potest, nondum post conformationem sufficienter auctis
 & roboratis partibus. Frequentissimum vero & ordinarium
 pariendi tempus est nonus mensis, si tamen in decimum aut
 undecimum protrahatur, nihilominus legitimus erit partus,
 quia Hippocrates statuit decimum mensem, vel principium unde-
 cimi, terminum gestationis longissimum. At videmus aliquan-
 do naturales partus in duodecim, tredecim, quatuordecim,
 quindecim menses usque ad biennium incidere &c. Homi-
 nem incerto gigni spatio, juxta Fortunat. Fidel. *de Relat. me-
 dic. Lib. III. Sect. VII. cap. 2. p. m. 452.* verissimum est, ac natu-
 ralem etiam habet causam, quæ in multiplici varietate posita
 est; varia enim diversaque feminis esse solet temperamenti ac
 corporis structuræ ratio, ut paucas omnino invenias, eadem
 partium ac totius corporis temperie structuraque exquisitè do-
 natas. Sunt enim aliæ manifesto discrimine frigidiores, ideo-
 que segniores etiam ad pariendum: aliæ calidiores, atque ideo
 magis promptæ, ut foetum perficiant. Hæ plurimo abundant
 sanguine, & qui magno etiam foetui diu satis suppetat: aliæ
 exiguum sortitæ sunt: & qui propterea foetum ante tempus de-
 stituat, ut jam maturius calcitrando victum sibi extra uterum
 quærat. Multis angustus est uterus; ideoque celerius foetus
 pondere gravatur: capacissimus alius: & denique tam diversæ
 sunt partium dispositiones, ut nihil mirum, si hac etiam de cau-
 sa serius tardiusve partus proferatur. Præterea dum gravidæ
 sunt mulieres, virum quocunque tempore appetunt: quam-
 obrem sæpe fit, ut os uteri, quod in prægnante sæpe conni-
 vet, non leviter impetatur, atque idcirco maturius etiam, quam
 pro naturæ lege pateat & foetum educat. In cæteris vero anima-
 libus nihil tam varium invenies: nec tam equus ab equo, tam a
 leone leo: ut inter se distare feminas videas. De nascendi tempo-
 re primo, medio & postremo, item cur bruta habeant unum de-
 terminatum nascendi tempus, solus homo ea varia habeat, vid.

Hic-

Hieron. Mercurial. *Praelect. Pisanar. de Homin. Generat. Cap. 29. seq. fol. m. 36. seq.* De incerto tempore partus epistolam scripsit Adrianus Spigelius ad inclytos Germanos LL. in gymnasio Patavino studiosos, vid. *ejusdem Tract. de Lumbric. lat. pag. m. 75. seq.* Juxta Gerardi Blasii *Comment. in Job. Vesling. Syntagm. anat. cap. 8. p. m. 107.* pariendi tempus homo obtinet multiplex. Experientia docet, & septimo, & octavo, & nono, decimo & undecimo vitales foetus natos esse. Ast cur homini tam varium assignatum pariendi tempus, Kyperus in Anthropologia diversas causas adducit, quarum prima regionum diversitas, secunda tempestatum varietas, tertia feminis complexio, quarta uteri mulieris sanguinisque materni conditio, & quinta victus ratio varia. Omnes foetus, qui proprio labore pariuntur, in vivis manere possunt, & hæc est ratio, quare quidam maturius & alii post nonum mensem edantur, nam alii septimo & octavo mense sæpe robustiores sunt, quam alii nono, juxta verba Stephani Blancardi *Institut. cap. 25. Oper. Tom. I. p. 278.* Theodorus Craan *de Homin. Cap. 153. p. 758.* inquit: non negandum, octimestre & septimestre spatium esse quoque vitale; imo experientiam habemus vitalis foetus intra quinque menses. Matris causa etiam tempus ut plurimum variat, prout illa fuerit aut debilis, aut fortis, sana vel ægra, sic foetus citius vel tardius ad plenam perfectionem perveniet. Nascendi tempus, quare in homine adeo varium, in reliquis animalibus non item, v. Casp. a Reies *Camp. Elys. Quæst. 90. n. 9. p. 1166.* Ad quæstionem, an hominibus, ut ceteris animantibus certum sit pariendi tempus? negative respondet Johannes Matthæus *Quæst. medic. XXIX. p. 110. seqq.* Quod homini non sit certum nascendi tempus, integrum tractatum scripsit Moratius Augenus *Francof. fol. 1597.* Quid de legitimo partus humani tempore sit judicandum, vid. Joh. Uldar. Streitter. sententia apud Greg. Horst. *Oper. Tom. I. fol. 463.* Secundum Johannis Langii *Epistol.*

stol. medic. Lib. II. Ep. 39. pag. 669. philosophi & poëtæ legitima humani partus tempora non saltem nonum statuerunt mensem, sed decimum & undecimum quoque &c. De Joannis Peyssonel tractatu de Temporibus humani Partus juxta doctrinam Hippocratis sequens judicium legitur dans le Journal des Sçavans *Tom. I. 1666. p. 455.* Hippocrate a parlé si diversement du terme de l'accouchement des femmes, qu'il semble se contredire en plusieurs endroits: Mais l'auteur de ce livre entreprend de concilier toutes ces contradictions apparentes, & de montrer, quel est le véritable sentiment de ce grand homme sur ce sujet. Il prétend que le terme le plus court de l'accouchement naturel, suivant le sentiment d'Hippocrate, est de 182. jours, ou de six mois entiers & complets; que le plus long est de 280. jours ou de neuf mois entiers & dix jours, & que les enfans, qui viennent devant ou après ce terme, ne vivent point, ou ne sont pas légitimes. Il semble que cette opinion soit contraire à la loi, qui déclare, qu'un enfant peut naître onze mois après la mort de son père; mais cet auteur répond, que celle loi se doit entendre d'onze mois, en comptant la fin du premier mois & le commencement de l'onzième, & non pas d'onze mois entiers & accomplis. *vid. etiam Frid. Nitzsch. Ephem. an. 1669. pag. 466.* Et juxta Herm. Frid. Teichmeyer. *Institut. medicin. legal. cap. 9. Quest. 7. p. 54.* negantes certum partus tempus regerunt, non adeo probabile hoc esse ob sequentes potissimum rationes: 1) quoniam homini à Deo concessum sit indeterminatum congressus tempus, unde concludere liceat, ei non esse partus tempus determinatum, 2) quia in hominibus mira quædam temperamentorum prærelis animantibus diversitas deprehenditur; ideoque calida & sanguinea temperamenta non plus tantum generant, sed suo etiam modo plus nutriunt, adeoque fœtus ipse citius paulo perficitur, 3) quoniam seminis ἐνέργεια, vel efficacia, mirifice in subjectis differt, pro diversitate habitus corporis. Unde liquet,
semen

femen spirituosius in ovulo humano motum instituere vehementiorem, adeoque & citiora foetus incrementa posse efficere, 4) quoniam diversitas staturæ in sexu femineo etiam observatur, ubi uterus ob angustiam, qua clauditur, naturalem, per decem menses foetui augescendo spatii præbere haud satis potest, 5) quoniam sanitas etiam in subjectis, non in patre tantum, sed in matre etiam, imo & in foetu differt; ex quo liquet, foetum vel citius, vel tardius interdum excludi posse. Atque hæc quidem rationes sunt fundamentales dubitandi, absolute nempe certum homini nascendi tempus datum non esse. Quo loco dictus Teichmeyerus consentientes autores allegat. Per qual cosa solo l'huomo trà tutti gli attri animali habbia il tempo indeterminato al nascere? v. la Commare di Scipione Mercurii *Lib. I. Cap. 7. p. 49. seq.* Videatur insuper Roder. a Castr. *de Natur. Mulier. Lib. IV. cap. 2. p. 176. seqq.* Georg. Hier. Velsch. *Consil. medic. Cent. IV. Consf. 29. p. 410. seq.* Cosm. Viardel *von der weibl. Geburt Lib. I. cap. 4. p. 11. seq. 16.* Paul. Ammann. *Medicin. Crit. Cas. I. p. 1. seqq. 10. seqq. & Cas. 7. p. 31. 37. seqq. item Cas. 75. p. 484. seqq.* & ejusdem *Paranes. Lib. I. cap. 4. p. 29. seq.* item *Irenic. p. 64. seqq.* Bald. Tim. a Gülденkl. *Responsf. 36. p. 1066.* & Mich. Bernh. Valentin. *Pandect. med. legal. Part. I. Sect. I. Cas. 26. p. 88.* Paul. Zacch. *Quæst. med. leg. Lib. I. Tit. 2. Quæst. 1. fol. 39. seqq. Qu. 2. f. 49. seqq. Qu. 5. fol. 64. seq. Qu. 8. fol. 68. Qu. 9. fol. 80. seq.* Conr. Phil. Hoffmannus *de insign. Part. Tempor. Cap. 2. §. 6. seq. p. 26. seq.* Cosmopolit. *Hist. nat. p. 214. seq.* Fort. Fidel. *de Relat. medic. Lib. III. Sect. 7. cap. 9. p. 480. seqq.* Alex. Bened. *de Re med. Lib. XXV. 2. 25. fol. 475.*

§. 3.

Hæc tamen sententia, qua brutis scilicet animalibus omnibus certum pariendi tempus conceditur, homini vero dene-

3. p. 342. falsitatis exinde potissimum argui potest, primo quod omnium creaturarum viventium nobilissima & perfectissima sit homo: Si ergo ignobilioribus creaturis certum atque definitum constitutum est tempus, cur homini creaturarum nobilissimæ certum pariendi tempus denegatur? Deinde hanc sententiam quoque convellit, quod plerique hominum elapsis post conceptionem novem mensibus solariibus, aut decem lunaribus, sive 280. diebus in utero perfectionem requirant & in lucem edantur. Et si qui sunt, qui ante hocce tempus ordinarium & legitimum nascuntur, plerumque imperfectionis signa sensibus offerunt; ut taceam partum hujusmodi præmaturum non a causis naturalibus, sed plerumque a præternaturalibus, aut violentis ac a graviore terrore aliisque animi gravioribus commotionibus dependere, ita ut a tali præternaturali partu ad legitimum pariendi tempus nulla valeat consequentia. Quam ob causam etiam a medicis introducta est distinctio inter foetum vitalem & perfectum: ille est, qui quidem vivit, nondum tamen ita perfectus est, ut absque insigni molestia aëris externi injurias perferre queat, qualis est foetus septimestris & octimestris: hic vero, qui & vivit, & omnia membra perfecta habet: quare etiam hujus respectu partus legitimus est foetus maturi & perfecti exclusio. Certum itaque ratumque esse existimat Nenterus, verum & legitimum semper finito nono mense contingere. Francisco Sylvio *Prax. Lib. III. cap. 7. §. 17. pag. edit. Amstel. 540.* tempus humani partus maxime ordinarium & naturale est finis hebdomadis post imprægnationem nonæ ac trigessimæ. De hoc partus tempore inquit Johannes Gothofredus Bergerus *Physiolog. med. Lib. II. cap. 3. p. 487.* qui cum Aristotele & Plinio animantibus brutis statum esse pariendi tempus, unum autem hominem incerto nasci spatio, volunt, hi vel falsis, quibus fidunt, hypothesebus, vel fallacibus conceptionis signis & errore calculi decipiuntur, ut falsi jure accusentur

tura Paulo Zacchia, qui multis argumentis evincit, non minus homini, quam animantibus ceteris, certum nascendi terminum a Deo præfinitum præscriptumque esse, finem videlicet noni, vel principium decimi ab imprægnatione mensis solaris, quo ipse Salvator noster, ut in assumenda carne nostra omnes naturæ humanæ leges impleret, nasci, ut hominum reliqui filii, voluit, se verum esse hominem, demonstraturus. Qui vero partus supra vel infra hos limites contingunt, hi omnes præter naturæ ordinem fieri censendi sunt, a vi quadam forinfecus illata, vel intus etiam suscitata causa morbifica. Unde sic nati vel debiles, nec satis maturi, vel morbosi prodeunt, sed vivaces tamen esse possunt, quamvis per abortum excludantur. Idem sentit Johannes Bohnius *Circul. anat. physiolog. Progyrn. III. p. 34. seq.* tantisper, inquiens, in utero conflatus hospitatur foetus, quoad expleta sunt commorationis hujus decreta curricula. Incerta, indiscreta & confusa hæc declamant præter Aristotelem & Plinium scriptores plerique, cæteris animantibus statum magis pariendi tempus concedentes: ast cum anticipantis in homine partus causæ (postponens forsan rarissimus est) ut plurimum externæ, aut, si internæ, morbificæ, existant, nec bruta semper a contingentibus omnino immunia sunt, adeoque intempestivos quoque interdum excludant partus, non video, cur Dædalum rerum naturam vel imprudentiæ, vel iniquitatis, arguere velimus, potissimum cum firmus & constans satis ab eadem foetui quoque humano intra uterum commorandi sit præfixus terminus. Elapsis siquidem ab imprægnatione novem mensibus solaribus, aut decem unæ curriculum seu mensibus lunaribus civilibus latebras & tenebras uterinas is relinquit ac auram liberiores & lucidam petit: & quidem uno vel altero ut plurimum illorum dierum, quibus alias foeta non foetâ menstruum fluxum patitur &c. Et in tractatu de *Offic. Medic. duplic. Part. 1. cap. 5. p. 626.* idem Bohnius de naturali partus tempore ita scribit: quoad famosam illam & fre-

quentem satis penes legum prudentes pariter, ac administratores, de partu legitimo, controversiam, in hac decidenda pro vero supponunt, quod dubium ac falsum, assumptum: quasi soli homini præ cæteris animantibus certus nascendi terminus haud sit constitutus, sed modo septimo, modo octavo, nono, decimo ac undecimo mense ille lucem hanc conspiceret. Invaluit, nescio, qua animi levitate, & per nimiam sine dubio antiquitatis venerationem hoc dogma, cujus sine dubio auctor primus extitit Aristoteles &c. Secundum Michael. Albert. *Introduct. in univers. Medicin. cap. 2. §. 109. p. 40.* asservatur fœtus in utero per novem completos menses, quo tempore partus instat, qui etiam circa exitum noni aut initio decimi mensis occurrit.

§. 4.

confirmatur
ab aliis.

Sic Paulus Ammannus *Irenic. Num. Pompil. p. 62. seq.* ad quæstionem, utrum homini certum tempus pariendi concessum a natura? ita concludit: per omnia falsus est Aristoteles, & utique statum tempus pariendi habet homo, scilicet finem noni & principium decimi, alias deterioris esset conditionis præ reliquis animalibus; quod ipsum exemplo nostri Salvatoris Jesu Christi oppido probatur, quippe qui, ut omnes minutias naturæ humanæ, in assumenda carne nostra, observaret, nasci hoc termino voluit, ceu reliqui hominum filii, atque ac etiam ratione demonstraret, se verum esse hominem. Si enim, hierum intercapedinem notaveris, quæ a festo Annunciationis, usque ad diem salutiferæ nativitatis, interveniunt, exacte novem conficit menses. Et ibidem ad quæstionem, unde tot differentiæ partus ab antiquitate in hunc usque diem observatæ vel subortæ fuerint? respondet, provenisse omnes ex fungoso vetularum cerebro atque ecliptico medicorum veteranorum judicio, utpote qui aniculis plus fidei tribuerunt, quam par & æquum fuit. Et paulo post tales partuum differentias, cum modo septimo, modo decimo & undecimo mense perfectus

ctus foetus nasci credatur, vel ab errore calculi vel ab anticipatione veneris a termino sponsaliorum, vel a scortatione aut illicita venere derivat. Secundum Christiani Joh. Langii *Physiolog. Thes. 40. Oper. Part. I. fol. 248.* accidit foetus exclusio ordinarie ad finem septimi quadragenarii seu diem 280. aut clarius adhuc loquendo, post menses novem & dies decem a conceptu, quod assertum confirmant experimenta infinita, e quibus tamen unum præ reliquis illustre adducere non piget. Novi feminam, pergit idem, quæ accuratissime ad diem, imo quandoque ad clepsydram, antea nominatam pariebat, adeo, ut licet octo filiarum & filiorum mater jam facta sit, ne semel tamen vel unica die aberraverit in prædicendo termino hoc. Sed quam præcise causa sit hujus certi termini, difficile omnino videtur determinatu, suum tamen de hac quæstione iudicium ibidem dictus autor annectit. Et *fol. 250. seq.* variis objectionibus respondet, & inter nasci & iusto tempore nasci distinguit. Non enim negat, quinto & sexto exclusos magno labore matrum fuisse in vivis servatos, nec impugnat morose, ultra ordinarium tempus quandoque manere infantes in utero; utrumque tamen casum non adversari ait opinioni thesios suæ, quæ legitimum & solenne partus tempus exprimit: Ipse etiam Hippocrates *de Carnib. Oper. Sect. III. fol. m. 35.* inquit: puer septimo mense natus certa ratione in lucem prodit & vitalis est; novem autem mensium & decem dierum foetus editur & vitalis est, numerumque ad hebdomadas exacte respondentem habet. Juxta Guil. Harv. *de Part. p. m. 506.* usitatus uteri gerendi computus eum terminum servat, quem Christum Salvatorem nostrum, hominum perfectissimum, in utero matris suæ emensum credimus: nempe a die Annunciationis angelicæ, mense Martio, ad nativitatis illum beatum diem, quem Decembri mense festum celebramus. Atque hanc normam matronæ prudentiores calculos suos subducentes (dum singulis mensibus solitum menstrui fluxus diem in fastos referunt) spe raro excidunt;

verum transactis decem lunæ curriculis, eodem die, quo (absque prægnatione foret) menstrua iis profluerent, partum experiuntur ventrisque fructum colligunt. Scribit etiam Dn. Gofey *de Generat. Fœt.* partus naturalis tempus, iustum ac legitimum, in quo fœtus perfectus dici meretur, est illud spatium novem mensium præterlapsum, si enim septimo vel octavo jam mense lucem salutet fœtus, signa ac testimonia imperfectionis ac immaturitatis offeret. vid. Dan. Hoffmann. *Annot. de Generat. p. 104.* Et Theodorus Craan *de Exort. seu Generat. Hom. Quæst. 28.* ad quæstionem, quando sit parturiendi tempus? ita respondet: Prostat historia de infantibus ordinarium tempus anticipantibus, & quinto, sexto, septimo, octavo mense natis & superviventibus; ordinarium tamen tempus est novem mensium, quibus elapsis infans tanquam maturus fœtus excluditur. Sunt etiam exempla eorum, qui decimo, undecimo, duodecimo mense in lucem sunt editi, quod contingere aliquando potest, si mater sit morbosa; unde etiam Juris consulti adhuc maxime inter se litigant, an verus sit hæres, qui post nonum mensem prodit, an vero spurius? Si meum igitur ferendum sit iudicium, absolute non est negandum, eos veros esse hæredes, sed quoniam multæ fallaciæ & fraudes simul irreperant, statutum est, ut illi pro spuriiis habeantur, qui post nonum mensem nascuntur. vid. Theod. Craan. *Oecon. animal. p. 297. seq.* Partus naturalis tempus ab omnibus fere medicis statuitur finis noni ab uteri gestatione mensis, quod usitatum tempus observatur semper, nec tantum fœtu existente vivo, sed etiam mortuo. Partus ergo naturalis contingit circa ducentesium & tertium septuagesimum diem, vel nonum mensem solarem, inquit Joh. Dolæus *Encyclop. med. Lib. V. cap. 7. p. 935. seq.*

§. 5.

item.

Ad quæstionem, an homo, ut cætera animalia, certum aliquod nascendi tempus habeat? respondet Hermannus Fridericus

dericus Teichmeyerus *Medic. legal. cap. 9. qu. 7. pag. 53.* qui affirmantem amplectuntur sententiam, dicunt : integrum formationis foetus negotium, in homine non minus, ac in brutis, absolvi, juxta regulas proportionum, temporis atque mensuræ. Durante enim gestatione omni temporis momento, certa quantitas materiæ foetus corpusculo, vi circulationis liquidorum affertur, & cum illo conjungitur ita, ut spatio 280. dierum summa totius incrementi & extensionis perfectæ ad finem perducatur. Hinc theoria de incerto partus tempore tantummodo fluxit ex falsa calculatione & erronea computatione credularum muliercularum. Deus enim Deus ordinis est, qui in corpore humano ejusque incrementis haud secus, ac in reliquis creaturis ordinem, mensuram, numerum temporaque certa constituit.

§. 6.

Homini æque ac aliis animalibus certum pariendi terminum esse destinatum, sequentibus verbis & argumentis defendit etiam Christianus Vater *Physiolog. experiment. Sect. VII. Art. 2. cap. 7. Qu. 6. pag. 675. seq.* Aristoteles ejusdemque sectatores omnibus quidem animantibus brutis certum statumque, homini vero prorsus incertum pariendi terminum tribuunt, seducti e fallacibus conceptionis signis, falsisque muliercularum computationibus & relationibus. Nobis vero nullum dubium est, quod homini non minus ac reliquis animantibus certus nascendi terminus a Deo definitus sit, qui salva foetus sanitate nec anticipari, nec prolongari possit, isque finis mensis noni & principium decimi cum aliquot tantum dierum latitudine; Quod ex sequentibus rationibus patescit, quoniam 1) reliquis animalibus omnibus certum nascendi spatium a creatore datum, intra quod perfectionem suam acquirunt; & dehinc ob necessitatem respirationis fortius se movent, calcitrant, tandemque vinculis ruptis & adjuvantibus organis, exitum suum inveniunt: Ita cuniculi altero, canes &

lues quarto, capræ quinto, cervæ octavo, camelus duodecimo a conceptione mense semper & infallibiliter pariunt. 2) Imo experientia omnium gentium, a tot seculis continuata, constat, homines quoque naturaliter & ordinarie tantum circa finem noni mensis nasci. Quod vero interdum etiam mense sexto, septimo & octavo, vel etiam undecimo, vel ultra, infantes perfecti & sani (de imperfectis enim nulum est dubium) nasci videantur, id ex ignorantia temporis conceptionis, & hinc errore calculi fit, aut tales solum fiuntur. Hinc 3) ipse Salvator noster, dum homo nasci voluit, terminum istum observavit, & suo exemplo sufficientissime confirmavit. 4) Formationis negotium in homine æque ac brutis mechanicis organorum legibus peragitur, quæ semper eodem modo se habent, nisi a causis extraordinariis impediuntur; Si vero impediuntur & immutantur, tunc foetus etiam morbosus, imperfectus vel corruptus prodit. Esto etiam, quod, per optimam parentum constitutionem & sanitatem, optimum quoque nutrimentum embryoni suppeditetur, exinde tamen stamina ejus, successive solum extendenda & perficienda, non citius perficientur, imo potius destruentur. Quemadmodum a morbosa parentum constitutione foetus quoque morbosus generatur, non tamen propterea terminus partus necessario immutatur, aut si mutatur, id cum foetus damno fit. 5) Iniquus ex eo in genus humanum videri poterat conditor optimus, quod termino partus minus certo, neque medicus adjutor nesciret, utrum & quando conatus parturientis adjuvandi vel cohibendi forent. Inquit etiam Johannes Frid. Ortlob *Oecon. Homin. Dissert. XXXVII. pag. 289.* homini, quemadmodum aliis quoque animalibus, statum tempus partus a conditore esse constitutum, nemo ambigat. Mirandum hinc eo magis, quod tantus auctorum dissensus circa illud definiendum observetur. Causa potissima videtur, quod terminus, a quo computus institui debeat, minus certus & fidus haberi possit.

possit. Sive enim ab initio conceptionis desumi debeat, id sæpe fallax & quam maxime incertum est; sive a motu foetus percepto fiat, id quoque variat &c. Et Andreas Ottonmarus Goëlicke *Medicin. forens. Specim. IV. §. 29. p. 71.* scribit, falli, quotquot prægnantiam mulierum nullo unquam tempore per certa, infallibilia, pathognomica ac vere demonstrativa indicia cognosci posse existimant; atque adeo in meras tandem conjecturas atque probabilitates universum negotium resolvunt. Causa incertitudinis prægnantiæ non latet in re ipsa, sed tantummodo incuria & inadvertentia mulierum: alias enim sequeretur, naturam femellas humanas præ illis brutorum in longe infeliciorem conditionem detrussisse, cum his imprægnationis tempus exactissime cognitum atque perspectum sit; Nam ex quo conceperunt, nullum amplius masculum non tantum non admittunt, sed & vi quadam à se depellunt. Sequeretur etiam, mulieres juvenculas noviter nuptas, in dijudicanda prægnantia doctiores esse illis, quæ jam aliquoties peperere, cum rarissime, gravidas sese judicando, fallantur.

§. 7.

Juxta Georg. Wolffg. Wedelii *Physiolog. Sect. III. cap. Wedelii.*

31. pag. 222. verum & genuinum humani partus tempus est post dies congressus 280. seu quadraginta hebdomadum: quæ menses novem seu tertiam anni partem (vel potius tres anni partes) constituunt, cum aliquot dierum latitudine; id quod ex Hippocratis genuinis fontibus indubitatum est ex *L. de Natur. Puer.* ita ut, qui ante dictum tempus nascentur, aliquid violenti perpeffos esse asserendum sit, sive ab extrinseco aliquo, sive intrinseco, e. g. loci angustia, alimenti defectu. Hunc terminum vero si aliqua mulier transgressa dicatur, eam in computatione errasse, vel circa conceptionem deceptam fuisse, statuendum est. Cum vero natura a natura variet, potest quidem varietas quoque quadam concedi, sed illa tamen jux-

ta æquum & bonum, unde notavimus 266. diebus, seu una vel altera hebdomade citius, trigesima octavæ, trigesima nona fœtum editum; cui rei & quandoque ipsius fœtus debilitas, nonnunquam maturitas aliudve circumstantiarum genus aliquid confert. Et Dionis *Trait. des Accouchem. Liv. III. chap. 1. p. 197.* inquit: tous les animaux ont leur terme fixé pour porter leurs petits, les uns plus long, les autres plus court; mais celui de la femme est réglé à neuf mois accomplis; ce terme est une loi si positive, qu'il n'y a pas une femme, qui en soit dispensée; celles qui nous disent, qu'elle ont porté leurs enfans plus ou moins de temps, ont souvent leurs raisons; il ne faut pas, que le chirurgien soit assez credule pour les en croire sur leur parole, mais il ne faut pas aussi qu'il entreprenne de leur prouver, que cela ne peut être, car quelque fois leur honneur est intéressé à soutenir ce qu'elles nous disent.

§. 8.

cum latitudine.

Gælicke.

Videmus itaque, nonnullos equidem autores partus terminum expresse circa finem noni mensis a conceptione, cujus tamen certam notitiam præsupponunt, alios vero cum aliqua latitudine, & quidem modo anticipando, modo retardando stabilire, quibus adhuc Andreæ Ottomari Gælicke sententiam adnectere liceat; Hic scilicet *Medicin. forens. Specim. I. §. 16. pag. 29. seq.* inquisiturus, quo tempore fœtus vere vitalis atque adeo legitimus in hunc mundum prodire queat, præmittit illam inter medicos toties ventilatam controversiam de partus humani vitalis vero ac naturali termino, quem nonnulli incertum plane ac vagum, nonnulli vero certum esse ac fixum sustinent. Ex priorum classe primum tanquam antesignanum nominat Aristotelem, juxta superius allegata; & horum numero Carolum Fridericum Lutherum quoque associasse Michaellem Bernhardum Valentinum, sed male, cum hic partus humani terminum nullibi vagum ac mutabilem pronunciarit, sed anceps tantum ea in re hæserit, ne matronis hone-

honestissimis ullam ignominia maculam affricaret. Ex eorundem vero numero, qui partus humani terminum absolute certum, fixum & immutabilem statuunt, paucos admodum esse, scribit. Nihilominus hanc sententiam tanto cum fervore propugnavit suo tempore Paulus Ammannus, professor Lipsiensis, ut omnes alias partus differentias ab antiquitate in hunc usque diem observatas, non nisi ex fungoso vetularum cerebro atque ecliptico veteranorum medicorum, utpote aniculis lippientibus plus sapius fidei, quam par est, tribuentium judicio provenisse magna cum fiducia asseruerit. Adeoque omnem illam pariendi in femellis incertitudinem ita in solidum negat, ut omnes hactenus subortæ partuum differentia nascantur potius vel ab errore calculi mulierum, vel ab anticipatione nuptiarum a termino sponsaliorum, vel alia quacunque venere illicita. Ac tandem, quasi re optime gesta, sibi metipsi applaudit, concludens, hanc suam epicrisin per omnia naturæ conformem esse atque consonam: Quam tamen sententiam Valentinus merito durissimam & infantium matronarum famæ maxime injuriam vocat: Ut vero, pergit allegatus Gœlicke §. 17. pag. 31. quid in tanto sententiarum variantium discrimine sentiendum sit, liquido appareat, paucis examinabimus argumenta eorum, qui cum Ammanno terminum partus humani ita certum, fixum & immutabilem statuunt, ut propterea omnes alias partuum differentias, tanquam veneris illicitæ fructus respiciant. Princeps, quantum mihi quidem videtur, eorum ratio est, quod nec ipsæ mulierculæ imprægnationis suæ tempus certo sciant, nec ipsis quoque medicis sufficientia innotuerint signa, quorum adminiculo certo & indubitanter factam imprægnationem cognoscere possint. Quamvis autem, si de sordidis prostibulis, ex promiscua venere quæstum venantibus, sermo sit, facile concesserim, illis de facta imprægnatione ita certo & infallibiliter constare non posse: attamen non citra rationem magna cum fiducia

Franciscus de le Boe Sylvius asserere ausus est, mulieres honestas non tam voluptati, quam prolis conceptioni intentas, posse utique non solummodo imprægnationis diem, sed & horam, imo momentum certo determinare. Neque negotium usque adeo difficile est & incertum ratione ipsorum medicorum; Quamvis enim signa ab Hippocrate *Sect. V. Aphor. 41. 52. & 54.* allata, omnino dubia sint ac sæpe mulierculis ipsis risum moveant, quando scilicet vel aquam mulsam mulieri dormituræ propinandam jubet; Hinc enim si ventris tormina eam correptura sint, indicium esse concludit, eam concepisse: Vel si orificium uteri connivens & duriusculum deprehendatur, vel quicquid hujus esse potest. Attamen non usque adeo anceps hæret medicus, quin cuncta illa signa, menstruorum, quæ rite hætenus fluxere, subsistentiam cum fastidio ciborum & vomitu, quibus nonnunquam etiam pica aliæque insolita phænomena sese jungunt, debite invicem conjungendo, de facta imprægnatione, si non plane certum & indubitatum, attamen summe probabile ferre possit judicium: potissimum si ex propria mulieris imprægnatæ confessione ulterius informetur, eam peracto congressu maritali satis sensibilibiter animadvertisse, auram quandam frigidiusculam corpus suum perreptasse; ipsaque ab hoc tempore incipiat colorem faciei floridum ac purpureum cum pallido, livido & abjecto permutare, si singularem atque insuetam membrorum lassitudinem percipiat in suo corpore, & quæ his similia sunt. Verum si quæ ulla in re medico opus est prudentia, certe in judicanda mulierum ingravidatione cautum ac circumspectum eundem esse oportet.

§. 9.

sem.

Ex his concludit dictus autor §. 18. p. 33. mulieribus utique certum pariendi terminum a natura constitutum esse, sed eundem tamen semper cum aliqua veluti latitudine accipiendam

dum esse; nemo hodie cum ratione dubitat. Scilicet ordinum & maxime naturale pariendi tempus, quotidiana experientia teste, incidit ut plurimum in finem mensis noni & initium decimi, a tempore imprægnationis facta computatione, & intelligendo non tam menses lunares, quam solares, quorum cuilibet communiter triginta dies tribuuntur. Ut adeo, calculo rite subducto, novem ejusmodi menses solares continerent 270. dies, seu 38 $\frac{2}{7}$. septimanas. Huc ergo tandem redit præcipuum totius quæstionis momentum, an scilicet terminus partus humani in finem noni & initium decimi mensis incidens, adeo certus, absolutus, inevitabilis & infallibilis sit, ut omnes alii partus hunc aut anticipantes aut postponentes neque naturales, neque vitales, neque legitimi vocari possint? Ubi initio statim animadvertendum est, naturale hic opponi præternaturali & supranaturali, sive quod præter naturæ intentionem contingere solet. Per vitale intelligimus, quod non solum vita actu gaudet, sed & eo partium robore pallet, ut vitam istam aliquamdiu tueri possit. At per partum legitimum sensu medico intelligimus talem, qui ea partium organicarum perfectione gaudet, ut functionibus animalibus edendis par sit. Quibus ita cognitis perspicuum est, maxime injurios esse in pulchrum sexum, ejusque honestati ac famæ indelebilem affricare maculam, qui terminum istum pariendi consuetum, solennem & maxime ordinarium, neque adeo absolutum, inevitabilem ac infallibilem statuunt, ut ab eodem ne latum quidem unguem recedere integrum sit atque permissum: Hæc enim tale absolutum decretum, quod necessitatem quasi plus, quam stoicam inducat, prorsus ignorat. Hanc suam hypothesin denique per omne animantium brutorum genus eleganter confirmari addit; Observatio enim, inquit, vulgaris est & domestica, pullos gallinaceos non uno eodemque die omnes utut vitales, testas suas perrumpere, sed & iis, quæ centrum occupaverunt, oculis, pullos longe citius exclu-

di, & reliquos sapius, qui ex ovulis, in circumferentia positis, tanti quippe caloris non capacibus prodierunt, per integrum triduum vel quatrimum anticipare. Quod ergo pariendi tempus in animalibus Aristoteles maxime certum & infallibile esse docuit, idem similiter ac in homine cum aliqua veluti latitudine accipiendum esse, rectissime notavit Zacchias, idemque observationes eorum, qui historias animalium consignarunt, testantur. Et qui vel leviter tantum attendit ad ea, quæ ab hortorum vel agrorum cultoribus quotidie peraguntur, illi obscurum esse nequit, semina uno eodemque tempore terræ mandata nunquam æqualiter progerminare, sed pro diversitate soli sive benignioris sive sterilioris modo citius, modo tardius, germen seu plantulam, quam intra capsulas suas recondunt, protrudere, imo & fructus unius ejusdemque arboris non omnes æque ad maturitatem adspirare, quotidie videmus. Quanto vero solemnius adhuc discrimen illud exferere sese debet in ipsis femellis humanis, ubi tanta est diversitas victus & alimentorum, temperamentorum, animi pathematum aliorumque motuum violentorum, tam exteriorum, quam interiorum, pro quarum causarum indole non debet non magna, ratione termini partus, discrepantia oriri, illeque nonnunquam anticipari, nonnunquam vero postponi: Quæ omnia tam clare & ubivis obvia sunt, ut in medio sole cœcutire dicendus foret, qui dictorum veritatem non comprehenderet. Hæc pace domini auctoris huc inferere liceat.

§. 10.

Autoritas.

De tali partus latitudine inter alia Paulus Zacchias *Quæst. med. leg. Lib. I. Tit. 2. Qu. 5. n. 1. fol. 64.* ita loquitur: Sufficienter in superioribus quæstionibus demonstratum est, naturam debuisse cuilibet animali constituere quoddam certum nascendi spatium, quod quadam latitudine ob temperamentorum inter se distantiam donaretur, neque tamen eam latitudinem tantam potuisse esse, ut quolibet tempore nasci

nasce animal posset; nam neque debitam perfectionem, si multum præveniret, acquirere potuisset, & si multum eam exsuperasset, incassum in utero materno tanto tempore moram traxisset. Diximus etiam, hunc nascendi terminum ad quandam certitudinem restrictum nonnulla animalia, hominemque præsertim, tanquam morbis præ ceteris obnoxium, per accidens, & a morbifica prævenire, nonnulla etiam exsuperare, in sequentibus probabitur. Fœtus etiam variis de causis ante mensem nonum ad partum properare potest, nempe si puer aquarum evacuationem repentinam & insperatam sequatur, dum amnion vel solo decidendi conatu dilacerari possit, vel si puer tenui pallecente funiculo nexus nutrimento in utero destituatur, & marcore laboret, vel a lapsu, casu, allisione, contusione, commotionibus animi, morbis &c. quibus in casibus magis tempus a Deo constitutum, scilicet finis noni & principium decimi mensis attendendum est, juxta verba Johannis de Muralto *M. N. C. Dec. II. An. 2. Obs. 93. Schol. pag. 227.* Quandoque etiam finem noni mensis ab aliis internis & occultis causis diu satis præveniri posse, mihi persuadeo exemplo matronæ cujusdam, multorum liberorum adhuc viventium matris, quæ nullum unquam infantem ad dicti mensis noni finem in utero gestavit, sed omnes post trigessimam sextam hebdomadem sanos & perfectos, licet non adeo longos, in lucem exclusit, quod fortasse, quia ipsa mater vix mediocris est staturæ, ab uteri angustia deduci posset.

Observatio

§. II.

Post varias rationes ita pergit Nicolaus Venette *de la Generation de l'Homme Part. II. Art. 4. p. 133. seq.* Puisque l'expérience nous montre, que la plus-part des enfans naissent depuis les dix derniers jours, du neuvième mois, jusques au dix premiers ou dixième, c'est à dire, dans l'espace de vingt jours, & qu'ils vivent presque tous: que ceux, qui naissent à 7. ou 8. mois, sont toujours imparfaits ou valetudinaires, & que de 20. il n'en vit pas trois; n'advouera-t-on pas, que ces derniers

naissent dans un temps, que la nature n'a pas ordonné, & qu'ils sortent plû tost par quelque maladie des entrailles de leurs meres, que par les ordres secrets de cette admirable moderatrice de l'univers. Ceux qui ont fait de serieuses reflexions sur les mouvements de la nature dans les accouchemens des femmes, & qui se sont long-temps appliquez à observer toutes les petites circonstances & de la grossesse, & des couches, decouvrent aisément la difficulté de cette question, si la nature a fixé un temps pour accoucher ? Ils ont remarqué, comme j'ay fait, dans les hospitaux, & par tout ailleurs, que la nature conserve toujours un temps fixe & déterminé pour les accouchemens, qui se font selon ses ordres, & que les enfans les plus accomplis, & les plus temperés naissent toujours dans les dix premiers jours du dixieme mois, & le plus souvent à la mesme heure du jour, qu'ils ont esté fait ; les autres naissent depuis le vingtieme jour du neuvieme mois, jusques au dixieme jour du dixieme mois ; c'est à dire, depuis le deux cents cinquantes cinquieme jour de leur conception, jusques au deux cents soixante & quinzieme, bienqu'il y en ait d'autres, qui naissent quelquefois plustost ou plus tard, quand il y a quelque cause estrangere, qui en avance ou en retarde la naissance. Je pourrois prouver cette verité par beaucoup d'histoires, que m'ont fornies mes amis sur ce sujet, si je n'en avoit de domestiques ; six enfans, que ma femme a faits, ont demeuré dans les flancs de leur mere, depuis le deux cents cinquante sixieme jour, jusques au deux cents soixante & dixieme, c'est à dire, qu'ils sont tous nez sur la fin du neuvieme mois, ou au commencement du dixieme, si nous comptons les accouchemens par le mois de lune, comme le pretendent la pluspart de nos medecins. Mais la preuve incontestable de cette question ne peut estre prise d'ailleurs, que de la naissance de Jesu Christ, qui a esté le plus parfait de tous les hommes. St. Augustin nous apprend, qu'il demeura dans le sein de la bienheureuse Marie, pendant deux

deux cens soixante & treize jours, qui est le temps que l'église a observé depuis pour célébrer la mémoire, c'est à dire qu'il naquit dans le commencement du dixieme mois. Il est vray, qu'il y a quelques enfans, qui naissent vers le dixieme jour, du septieme mois, ou le dixieme de l'onzieme mois; mais les uns & les autres ne vivent pas long temps; on estant nez contre les ordres de la nature, ainsi que nous l'avons dit, ils sont sujets à milles incommodités. Si les enfans naissent dans un espace de temps si vaste, il n'en faut accuser que la difference & mauvaise façon de vivre des femmes; les pais où elles demeurent; la saison, dans la quelle elles accouchent; l'oisiveté, dont elles jouissent; la variété de leur temperament; les plaisirs dereglez, qu'elles prennent avec les hommes, pendant leur grossesse; les passions & les maladies, dont elles sont attaquées. Tout cela avance ou retarde leurs couches & force la nature à suspendre ou à rompre le cours ordinaire de ses operations.

§. 12.

Quodsi proinde foetus exclusio circa noni mensis finem, *Partus ordinarius.* vel decimi principium incidit, vocatur ille partus ordinarius, naturalis atque legitimus; siquidem interdum etiam observantur partus præcoces & ferotini, sive anticipantes & postpopen-tes; licet anticipantes ex variis causis satis frequentes, postponentes autem rarissimi sint; & secundum Eliæ Camerarii *Medicin. conciliatric. pag. m. 121.* latius in jure nonnunquam partus terminus extendatur, quam in natura fieri solet. Fortasse ob hanc causam quoque Laurentius Heisterus *Compend. anat. Tab. 247. pag. 91.* partus tempus tantum dividit in legitimum, quod sunt menses novem solares aut decem lunares: sive hebdomades quadraginta, in præmaturum, menses septem vel octo: quibus tamen foetus vitalis sive superstes esse potest, & in nimis præmaturum si foetus ante septimum mensem excluditur; qui partus abortus dicitur & vitalis esse non potest.

§. 13. Sin-

§. 13.

Partus ni-
mis præma-
turus :

unius men-
sis,

bimestris,

Singulis autem fere gestationis mensibus ejusmodi imma-
turos foetus, sive abortus, rejici, præter quotidianam praxin do-
cent autores, quapropter etiam hoc loco, ubi de legitimo par-
tus tempore agimus, varia quoque de nimis præcocium & ab-
ortuum partu atque vitalitate ex scriptoribus annectenda erunt.
Foetum unius mensis, quem malum germen adhærens suffoca-
verat, anno Domini 1608. vidit Johannes Riolanus, qui eun-
dem *Anthropograph. Lib. VI. Cap. ult. fol. m. 411.* ita describit:
in eo partes omnes externæ jam descriptæ & conformatæ erant,
quæ tamen non apparebant, nisi merso in aquam foetu. Tum
licebat intueri oculos duobus punctis nigris designatos, pro
auribus duo apparebant foramina, ipsis oculis inferiora: Os
jam patebat, tota manus perfecta erat, in digitos secta, pedes
tamen erant imperfecti, breviores manu, nec in digitos fissi.
Inter femina rimulam observabam, quæ locum vulvæ refere-
bat. Anno sequenti alterum foetum Riolanus inspexit bom-
bycis magnitudine, eique figura plane similem, exceptis artu-
bus, qui velut filamenta candida, e trunco corporis explanta-
ta apparebant: Manus quidem in digitos divisa erat, pedes au-
tem integri. Suis tunicis involutus erat, aquæ flavescenti cir-
citer ad uncias tres immerfus. Corporis vero superficies mu-
co velut albumine ovi obducta, quæ cultri cuspidē sublata
membranæ speciem referebat. Ibidem etiam dictus autor re-
fert, se vidisse foetum circiter bimestrem, cujus cranium erat
membranosum, cerebrum totum mucosum, duo puncta ocu-
los designabant, aures nullæ erant conspicuæ, punctum oris lo-
cum notabat, manus extabant humeris affixa absque brachiis
& cubito, pedes etiam ossibus ilium adhærebant, sine ullo ve-
stigio femorum & tibiærum. Jecur totius ventris capacitatem
occupabat &c. Vidit etiam in bimestri partes genitales mascu-
las prominentes & formatas, anno 1633. vidit foetum quadragin-

ta dierum, magnitudine muscæ majoris, involutum membrana candida foris tomentosa, intus sesquiancia aquæ continebatur &c.

§. 14.

De partu trimestri sequentia scribit Henricus Salmuth *trimestris, Commentar. in Guidon. Panciroll. Rer. memor. siv. deperdit. Lib. II. Tit. 10. p. m. 198.* in Augustum certe vulgo jactatus fuit Græcus ille versiculus:

Τοῖς εὐτυχῶσι καὶ τριμήνα παῖδια.

Sunt divitibus etiam trimestres liberi.

Et si enim pontifices ab Augusto consulti, an Livia Drusilla, (quam, ut Suetonius scribit, matrimonio Tiberii Neronis, & quidem prægnantem abduxit Augustus, dilexitque & probavit unice ac perseveranter) concepto nec dum edito partu rite posset nubere? responderant: utique posse, cum constaret, ex primo viro jam esse prægnantem; alioquin si id ipsum dubium esset, non posse: Verisimile tamen erat, eum, qui adeo secundas Liviæ nuptias festinabat, vel vivente primo viro aliquid delibasse. Nec ignotum est istud, quod de cunarum emptore proverbiali sententia passim circumfertur: qui cum uxorem accepisset, secundo vel tertio a nuptiis mense bellum parientem infantulum, quinas vel senas coemit cunas, in provisionem pro totidem infantibus annuam, si forte singulis vel bimestribus, vel trimestribus ita parere uxor pergeret. Fœtum trimestrem inspexit etiam Johannes Riolanus *l. 2. fol. 411.* in quo digiti pedum & manuum erant discreti, penis nota conspicua erat, os patebat, nares erant occlusæ, itemque palpebræ & aures, quæ paulo infra oculos sitæ sunt, caput reliquo corpore gravius & ponderosius deprehensum. Quod spectat ad ossa, quæ cranium constituunt, erant cuncta inter se divisa, & circa verticem, ubi fontanella consistit, magno hiatu membraneo intercisa, claviculæ, costæ, homoplata, ossa humeri, cubiti, & reli-

Embryologia.

O o

qua

qua manuum notari poterant, quin etiam os ischium, os femur, rotula, ossa tibiæ, cum malleolis atque pterna, totaque trunci spina apparebant &c. In foetibus pleraque ossa v.g. os innominatum, costas, scapulas, in secundo mense esse cartilaginosa, tertio autem osseam substantiam incipere, Theodorus Kerckringius in *Osteogn. Foetuum cap. 13. seqq. p. 245. seqq.* demonstrat; qui etiam p. 261. Tab. 32. foetum duorum mensium & prima in eo ossificationis principia, in figura, paulo, quam natura ipsum dat, majore expressa ostendit. De vitalitatis tempore in embryo & abortu trimestri, vid. Mich. Bernh. Valentin. *Pandect. medico-legal. Part. I. Cas. 23. p. 82. seq.* An tertius, quartus, quintus & sextus graviditatis mensis naturalis partus tempus esse possit? vid. Caspari Posneri *Geneanthropolog. Tabul. 28.* Juxta Theodor. Craanen *Dissert. de Homin. cap. 153. p. 758.* tertius & quartus mensis abortum producit, non foetum perfectum & vivum.

§. 15.

quadrime-
bris,

Quarto graviditatis mense foetus mortuos, sive abortus, sapissime rejici, res medicis & obstetricibus quam notissima est, rarissima contra observationis est, foetus quarto mense exclusus & supervivens, quale exemplum ex Peramato refert Casparus a Reies *Elys. jucund. Quæst. Camp. Qu. 90. p. 1164.* impossibile, inquit, judicatur, quinto mense natos vitales aliquando evadere potuisse; quid si quarto mense nati ac superstitis exemplum offeramus auctoris certe minime fabulosi? hoc prætermisit Schenckius, aut ad illius manus non pervenerunt Petri de Peramato scripta, cum aliis doctissimorum merito conferenda. Hic igitur peritissimus ducis Metinæ medicus *Lib. de Homin. procreat. cap. 8.* ubi puellam aliam in oppido Guadalupe quinto mense natam tradit, subjunxit mox historiam alteram, quæ omnem excedit admirationem, de puella quarto aut quinto die post quartum mensem exactum ex pudicissima & chri-

christiana femina natam; hæc enim cum decimo nono Februarii concepisset, duodecimo Junii, animi recreandi causa, cum lectica veheretur, mulus furia percitus crebris ictibus calcitrando lecticam admodum concussit, ac inde multum jactatus tantis incurfibus exagitavit, ut in ventre femina non leviter læderetur; ex qua animi perturbatione, post magnum lumborum dolorem uteri hæmorrhagia secuta est, quam abortus circa septimam matutinam excepit, corporis cujusdam rotundi, figura plane sphærica, & humani capitis magnitudinem æquans, quod hæteo involutum sub lecto cubiculari, tanquam quid inutile reposuerunt; donec matri consultum foret; quo peracto, membranam forcipe excindunt, quæ crassa admodum extima, intima majus aliquid fervare videbatur, curiositate ad hoc ductis mulieribus potius, quam aliquid utile sperantibus. Igitur ulterius incisione facta apparet mox puella longitudine decem aut octo digitorum, tam gracilis & immaturo temporis exitu, a perfecta foetus humani firmitudine adeo distans, ut in singula momenta spiritum trahere non posse videretur; quam tamen avorum & parentum summa sedulitate servatam fuisse ait, nihil non ministrante charitate, atque imprimis duobus diebus lacte infundibulo immisso, tertio jam fugere cœpit, ac tandem vitalis extitit. Mitto plurima, quæ de puellæ ténertudine, cutis tenuitate, raritate aliisque supervenientibus morbis ipse ad extensum narrat, qui nutricibus longum fastidium attulerunt; quæ tamen omnia pius parentum amor & diligentia vicit, ut talem vitalis foetus, tertio aut quarto die, post quartum a conceptu mensem editi admirationem ætas nostra inter inaudita naturæ opera referre potuisset: parum quippe hæc distant ab illis, quæ circa finalem judicii diem ventura Esdras *Lib. IV. cap. 6. v. 21.* prædixit: anniculi infantes loquentur vocibus suis, & prægnantes immaturos parient, trium & quatuor mensium, & suscitabuntur. Quæ forsán quinquemensem vitalem esse posse indicant, sed quarto mense natum vi-

talem evenisse, præter Peramatum nullus autor vidit aut scripsit, cum adhuc septimo natos vitales esse, magnum reputet Hippocrates *Lib. de Carnib.* in expertis præsertim, & qui naturæ vires non agnoscunt; verum quinto, & adhuc quarto natos vitales esse, omnem superat admirationem, & tamen negari non debet, nec autorum fides facile negligi, cum ex ipsa infantis parvitate, debilitate, matrum relatione, pudicarum præcipue, hoc verum esse comprobetur, quarum honestatem & virtutem constans opinio defendit ac protegit, quas temere inficiari aliquis tentaverit; aliter multo ac de Livia judicatum est. Hæc impuditiæ nota satis cognita, cum jam gravida Augusto nupsisset, intra tertium mensem peperit, unde proverbio dictum: Felicibus sunt & trimestres liberi, aut, ut alii: Potentibus sunt mensium & partus trium; hoc enim jure omnes impossibile credere debuerunt, quin & Liviæ fama morumque corruptio omnem dubitandi ansam sustulit, quod nullo modo de feminis honestis ac integræ famæ dicere fas est.

§. 16.

quinquemestris.

De partu quinquemestri ita judicat Andreas Ottomarus *Gœlicke Medicin. forens. Specim. I. p. 37.* partum trimestrem, quadrimestrem, imo & quinquemestrem incipientem vivum quidem, non tamen vitalem, nec proinde legitimum esse, quod eo tempore integram & perfectam organorum suorum conformationem, talem saltem nondum habeant, ut aura hac vitali & alimentis frui atque adeo in vivis permanere possint. Atque hac in re universalis quasi medicorum tam veterum, quam modernorum est consensus, unanimiter affirmantium, partum trimestrem, quadrimestrem & quinquemestrem incipientem vivum quidem, non tamen vitalem nec legitimum esse. Aliiter sentiendum est de partu quinquemestri completo & magis adhuc de semestri. Qui tamen autor *l. a.* in posteriori specimine *Sect. priori §. 7. p. 9.* sententiam suam de partu quinquemestris

stris vitalitate mutavit. Quinquemestris partus meminit etiam Franciscus Vallesius *Philosopb. sacr. cap. 18. p. m. 126.* nostro seculo, inquiens, nata est femella, haud dubie quinquemestris, quæ adhuc vivit plusquam duodecim jam annos nata, cujus gracilitas ac tenuitas major, quam mulieribus esse consuevit, indicat, certam esse de ejus ortu fidem. Et Hieronymus Montanus *Anascev. morbor. Tom. IV. cap. 41. p. m. 519.* inquit: Pincernam novi Christianissimi Henrici Regis, qui mense quinto natus erat, qui etiamnum vivit in ætate consistentiæ. Lipsiæ quoque accidit, quod vir quidam præcipuæ notæ breviter post quintum mensem, vivum in cunis amplexus fuerit infantem, secundum responsum Facultatis Medicæ in Paul. Ammann. *Medicin. critic. Cas. 68. pag. m. 450.* Augustæ 1651. matrona nobilis quinto mense foetum, exiguum quidem, sed vivum & omnibus numeris absolutissimum, præeoci partu enixa est, qui tamen sacris undis lustratus paucis diebus post exspiravit, referente Georgio Hieronymo Velschio *Observ. med. Episagm. no. 74. pag. 46. seq.* quo loco dictus autor addit, hunc foetum quinquemestrem altero tanto majorem exstitisse quadrimestri illo, quem 1646. Patavii a Johanne Veslingio, ex utero matris, febris ardentis malignitate mortuæ, exsectum vidit. De partu 173. dierum vivo, qui legitimus in foro judiciali, postquam per integrum decennium de illo controversia agitata, declaratus est, vid. Baldass. Timæi a Güldenkleee *Respons. 23. Oper. pag. 1007. seqq.* Casum & quaestione, utrum partus 177. dierum legitimus sit dicendus? tradit Paulus Ammannus *Medicin. critic. Cas. 1. pag. 1. seqq.* Plura vide in Paul. Zacch. *Quæst. med. legal. Lib. I. tit. 2. qu. 2. n. 6. fol. 49.* Adrian. Spigel. *Epist. de incert. tempor. part. pag. 69. seq.* Sic feminae cuidam, viginti octo annos natæ, plurimumque liberorum matri, & jam denuo per quinque menses gravidæ, post luctum & mœrorem accidit, ut die 15. Januarii anno 1682. humorem viscosum & albidum utero copiose red-

deret, & postea diebus novem continuis. Octavo morbi die simul effluxit momentum sanguinis citra dolorem. Quam evacuationem brevi secuta membrorum debilitas, abfuit tamen pariendi stimulus. Tandem die undecima nullo pariendi conatu sponte edita est filiola in vita etiamnum superstes, & exinde per quadrantem horæ vitali aura tantisper usa est, dum extinguebatur. Remansit autem in utero placenta, eique tanquam immaturus fructus arbori suæ firmiter adhæsit, juxta observationem Johannis de Muralto *M. N. C. Dec. II. An. 1. Obs. 100. pag. 230. seq.* Aliquot exempla de quinto mense natis vitalibus ex Cardano & Ferdinando Mena recenset Johannes Schenckius *Observ. medic. Lib. IV. fol. 378.* Mediolani scilicet uxor Petri Sormani Cardano ostendit filiam, nomine Claram, quam diebus 165. post abortum masculi fœtus quadrimestris Venetiis peperit: & in puerperio lac apparuit. Ipsa autem puella exilis, pallida & macilenta erat, annum agens decimum octavum. Sic virgo Deo dicata Eufragia, die centesimo septuagesimo nata fuit, morbo perpetuo natalium jacturam attestante &c. Inquit etiam Theodorus Craan *de Homin. cap. 153. pag. 758.* se experientiam habere vitalis fœtus intra quinque menses, quamvis sit rarissimum exemplum. Juxta Henr. Salmuth. *Comment. in Guidon. Pancirol. Rer. deperdit. Lib. II. Tit. 10. pag. 197.* Renatus Choppinus, curiæ Parisiensis advocatus, senatus consulto Parisiensi patrem pronunciatum dicit hæredem filii quinto mense, matris exsecto ventre, editi ac spirasse visi, *Lib. III. de Privileg. rusticor. cap. 8.* Ad hæreditatem quippe capessendam satis fuit patri, eum, qui exsectus est, cum spiritu fuisse editum, atque ita vivum ad orbem totum processisse, & vel momento matri superstitem fuisse filium, licet illico, postquam in terram cecidit, vel in manibus obstetricis ille decesserit. Ut certum etiam asserit Franciscus Torreblanca, comitissam de Pradas filiam peperisse quinto mense vitalem & marchionam de Comares eodem mense na-

tam

tam ex constantissima fama tradit, vid. Casp. a Reies *Camp. Elys. Quest. 100. n. 5. pag. 1163.* quo loco plures autores allegat, demumque ita pergit: verum quidem est, quod aliquando matres in computatione errent & ob mensium defectum hallucinentur; sed tamen plurimos ex prædictis foetibus cum tam parva in utero mora in lucem venisse, ex illorum tenuitate & debilitate certissime cognosci potuit, qui vix quidem vagitum edere poterant, nec lac sugere, nisi instrumento aliquo paulisper instillaretur; quos tandem, ut servarentur, & ab injuriis externis defenderentur, mollibus ex tenui lana aut gossipio culcitris continere & summa diligentia custodire opus fuit; ampliusque ex matrum pudicarum relatione, & a congressus tempore facta supputatione, non ultra quintum mensem in utero mansisse compertum est. Abortivum foetum masculum quinque vel sex mensium, sacro fonte ante obitum ablutum, ab uxore pistoris, cui nomen Roviére, exclusum anno 1678. die 24. Augusti se vidisse refert Theophilus Bonetus *Sepulchret. Lib. III. Sect. XXI. Obs. 16. Schol. fol. 1093.* Varia de quinquemestri foetu vid. Franc. Torreblanc. *de Magia Lib. II. cap. 43. pag. 311. seq.*

§. 17.

Pueri, qui sexto mense natus bene vixit, ex Avicenna *sextimea* meminit Johannes Schenck. *Obs. medic. Lib. IV. fol. m. 178.* quo *stris.* loco etiam ex Cardano adducit exemplum pueri, sexto mense nati, qui supervixit; huic, cum primis diebus lac non sugeret, infundibulo immittebatur; & tamen pervenit ad ætatem perfectam, cum nec digiti manuum, nec palpebræ essent separatae, dum natus est &c. Adrianus Spigelius *Epistol. de incert. Part. tempor. p. m. 70.* inquit: præter similes historias, quas ex aliis autoribus, & viris atque mulieribus approbatæ fidei adferre possum, succurrit mihi, me, cum essem adolescens, novisse tabellarium quendam, qui erat dimidius pumilio, quadra-

draginta annorum, magno capite, literasque ferebat ex Zelandia in Bataviam. Hic urbis Medioburgensis testimonio publico omnibus commonstrabat se sexti mensis initio editum, corpore exiguum, & viribus ita debilem atque ossibus infirmem, ut mater coacta fuerit gossypio circumductum ad frigora fovere, donec robur acquisiverit, quo posset fasciis circumligari. Novit etiam Isbrandus de Diemberbroec filiam sextimestrem, cujus caput, cum nasceretur, magnum æquabat, totumque corpus adeo pusillum, ut vix contrectari posset a nutrice, nec fasciis aliisque consuetis seu usitatis involucris involvi, quæ postea tamen adolevit, & justam magnitudinem consecuta est, posteaque ultra annum ætatis circiter decimum octavum jam agens corpore & mente sana vixit, uti ipse Diemberbroec refert *Anatom. Lib. I. cap. 35. fol. m. 229. 232.* An partus antiseptimestris dici possit legitimus? v. Conr. Phil. Hoffmann *de Puerper. dolorib. §. 19. pag. 42. seq.* Plura exempla vid. Paul. Zacch. *Quæst. med. leg. Lib. I. Tit. 2. Qu. 2. fol. 53. in Annot. G. Franci.* Partum semestrem omnibus suis numeris absolutum & perfectum, atque adeo vere vitalem & per consequens legitimum esse, ait Andreas Ottomarus Goëlicke *medicin. forens. Specim. I. §. 22. pag. 37.* vid. etiam Franc. Torreblanc. *de Magia Lib. II. cap. 43. pag. 312.* Fœtum circiter semestrem ab obstetrice oblatum anno 1603. dissecuit Johann. Riolanus juxta *Anthropogr. Lib. VI. fol. 411.* omnibus ille externis partibus perfectus & absolutus erat, jam os erat discissum, patebant nares, aures foris descriptæ, sed nondum perforatæ, palpebræ unitæ, ut in talpis; Latebant intra peritonæum testiculi inguinibus proximi &c. Partum sex mensium esse vitalem & legitimum, vid. Paul. Ammanni *Medicin. crit. Cas. 1. pag. 10. 12.* Une femme avorta d'un petit enfant de six mois, par les efforts d'une violente toux, qui luy causa une perte du sang: & ce tres-petit enfant ne vécut qu'un jour & demy, vid. Franc. Mauriceau *Obs. 28. p. 18.*

§. 18.

Cum ordinarium partus tempus a plerisque autoribus *septimestris* circa finem noni & initium decimi mensis statuatur, partum septimestrem nonnulli admittere nolunt, unde secundum Joh. Dolæi *Encyclop. med. Lib. V. cap. 7. pag. 936.* foetum septimo mense tentare exitum statuere falsum & ridiculum est, id enim nulla ratione solida nullaque experientia certa comprobari potest, quia gravidæ finito septimo mense non percipiunt partus dolores ac conatus. Econtra vero, juxta alios, inter illos partus, qui ordinarium tempus anteverunt, frequentiores sunt septimestres, qualia exempla varia recenset Johannes Schenckius *Observat. medic. Lib. IV. fol. 578. seq.* & juxta C. Plin. *Histor. nat. Lib. VII. cap. 5. fol. 108.* Vestilia C. Herdicii, ac postea Pomponii Orfiti conjunx, & his quatuor partus enixa, Sempronium septimo mense genuit, Suillum Ruffum undecimo, Corbulonem septimo, utrumque consulem: postea Cesoniam, Caji principis conjugem, octavo. Marcus Antonius Ulmus *Physiolog. Barba Sect. I. cap. 7. fol. m. 25.* scribit, se gemellos mares vidisse septimestres, proceros, bene corporatos, optimorum viscerum, adhuc sexagenarios. Gemellos etiam, & primo quidem puellam, eamque hydropicam, & paulo post etiam puellum optime sanum, post septimum graviditatis mensem se ex femina quadam juvene extraxisse, refert obstetrix Gallica Louyse Bourgeois *de Art. Obstetric. Part. I. cap. 43. Obs. 6. p. m. 163.* De mense septimo obviæ passim sunt historiæ, satis frequens est ejusmodi partus in Gallia aliisque nationibus, vidi varios, qui mense septimo nati dicebantur, eosque non infirmos, sed alacres & robustos, ait Jacobus Primerosius *de Vulg. Errorib. Lib. II. cap. 19. p. m. 167.* Partum septimestrem observavit G. W. Wedelius in illustri persona, cum mediis mensibus menses erupissent, unde debilitatus septimo edebatur mense, & intra annum moriebatur. vid. We-

del. *Physiolog. Sect. III. cap. 31. pag. 222.* De partu septimestri, inquit Franciscus Sylvius *Prax. med. Lib. III. cap. 7. §. 19. edit. Amstelod. pag. 540.* quotidiana constat experientia, non tantum subinde inter plures septimestres unum prodire humanum foetum ex eadem matre vivum, sed vitalem quoque, verum integras esse familias, in quibus omnes liberi sunt septimestres; qualem familiam honestam & inter cives primariam novi in Germania; in qua hoc in tertio gradu observavi factum quoad ipsas feminas; aliquot enim notavi sorores, quarum foetus omnes erant septimestres; quod idem evenerat semper ipsarum tum matri, tum aviae maternae. Inquit etiam Michael Bernhardus Valentini *Nosocom. Academ. Cas. 12. pag. 639.* quod Cornelius van Solingen *Tract. von dem Amt und Pflicht der Hebammen cap. 3.* non Sylvii tantum, sed & propria experientia suffultus integras asserat dari familias septimo ordinario mense liberos suos in lucem edentes. Ipse autem Cornelius Solingen minime ad propriam experientiam provocat, sed Sylvii tantum verba allegat, loco allegato juxta versionem inquitens: *es sind, wie Sylvius solches bekräftiget, gantze Familien, welche bis in das dritte Glied, welches nemlich von den Frauens zu verstehen ist, alle den siebenden Monat Kinder zur Welt bringen. Auch sind einige gewisse Schwestern, so allesamt den siebenden Monat gebähren.* Neque etiam in editione Belgica dictus Solingen propriae experientiae mentionem facit, cujus verba in tractatu *van 't Ambt en Plicht der Vroedvrouwen cap. 3. p. m. 9.* sic sonant: *na't seggen van Sylvius zynder geheele Familien, die tot in 't derde lid wegen der Vrouwen, alle seven maenden Kindern voortbragten. Oeck van eenige Susters die alle insgelijcks seven maendige ter Werelt bragten. Item scribit etiam Johannes Dolæus *Encyclopad. med. Lib. V. cap. 7. p. m. 936.* novi, inquit, familiam honestam, & inter senatores fere primariam, in qua hoc observavi factum, uxor enim ejus filios sex vel septem septimestres vitales progeneravit.*

vit. Partum septimestrem esse legitimum, defenditur. v. Paul. Ammann. *l. a. Cas. VII. p. 54. & 58. Cas. XX. p. 162.* item *Cas. XLV. pag. 292. 295.* Annotationem ad partus septimestres Danielis Ludovici, *vid. M. N. C. Dec. I. An. 8. pag. 117.* De partu septimestri *vid. Fortunat. Fidel. de Relation. Medic. Lib. III. cap. 6. p. 468.* Joh. Nicol. Pfizer *von der Weiber Natur. pag. 286.* Daniel le Clerc *Histoire dela Medecine Part. I. Lib. III. cap. 3. pag. 133.* De septimestris partus notis sequentem observationem narrat Petrus Borellus *Histor. rar. Cent. I. Obs. 71. p. 75.* in-
 quiens: Cum in septimestri partu cognoscendo multi, imo fere omnes errent, & sic impudicæ mulieres peccata sua sæ-
 pissime tegant, optime me facturum esse existimavi, si histo-
 riam hanc publici juris facerem. D. Soultz puerum habuit, qui
 statim ab ortu digitis pedum caruit, digiti vero manuum lon-
 gi quidem, sed graciles fuere; pro digitis autem pedum par-
 va tubercula quinque cum unguiculis habebat, quæ naturæ
 miraculo paulatim oblongata sponte sua justam & solitam ma-
 gnitudinem in noni mensis fine attigerunt, vixit tamen septem
 & viginti annos. Aliam observationem mihi obstetrix com-
 municavit; nempe pueros septimestres habere auriculas & la-
 bia quodammodo imperfecta, rubra enim sunt valde & san-
 guinea, imo & sanguinem quandoque sudasse certum esse as-
 severavit &c. De partu septimestri, an nempe sit perfectus,
 vegetus & per consequens legidimus, tractatum editit Johannes
 Conradus Axtius. Multas etiam partus septimestris observa-
 tiones annotavit Franciscus Mauriceau *Observat. sur la Gros-
 sesse v. g. Obs. 55. p. m. 34.* inquit: Le 16. Mars 1672. j'ay accou-
 ché une femme grosse de sept mois, qui estoit en tres-grande per-
 te de sang; Cet enfant quoique foible, & petit comme un avor-
 ton, ne laissa pas de vivre encore vingt-quatre heures, & la mere
 se porta bien ensuite. *Obs. 79. p. 48.* inquit: j'ay accouché une jeu-
 ne femme, qui estoit grosse de sept mois de son premier enfant,
 s'estoit blessée en allant dans une carosse de voiture trop ru-

de. vid. insuper *Obs.* 82. p. 49. *Obs.* 252. pag. 147. &c. & in Indice: Accouchemens au terme de sept mois. Casus ejusmodi, partus septimestris, sibi cognitus esse, candide profitetur Michael Bernhardus Valentini, atque matronas honestissimas famæque integerrimæ tempore puerperii denovo imprægnatas, septimo mense partum omnibus numeris absolutum & successive ad virilem consistentiam evectum, in lucem edidisse, uti refert Andreas Ottomarus Gœlicke *Medic. Forens. Specim. I. §. 25 p. 39. & 40.* De quæstione, an partus septimestris sit legitimus? prolixè agit Conradus Philippus Hermannus *de Puerper. Tempor. cap. 2. §. 7. seqq. p. 26. seqq.* Casp. Posner. *Geneanthropolog. Tabul. 24.* Herm. Frid. Teichmeyer *Institut. Medic. legal. cap. 9. pag. 56. seq.* Henr. Salmuth. *Comment. in Guidon. Panciroll. Part. II. Tit. 10. pag. 196.* Et Adrian. Spigelii *Epist. de incert. tempor. part. pag. 65. seq.*

§. 19.

Octimestris.

An partus octimestris superstes sit, multi tam medicum quam jurisperiti olim dubitarunt, quibus tamen experientia contradicit. Inquit enim Johannes Dolæus *Encyclop. medic. Lib. V. cap. 7. pag. m. 936.* nostra observatione partus octimestris vivus & vitalis esse potest, præter enim plures alios fœtus octimestres, non tantum vivos & vitales, quos notavi, filius meus primogenitus est fœtus octimestris, qui excurrit annum sextum. Partum octimestrem, vivum, frigidum & rigidum observavit Johannes Andreas Ulsenbenzius *Ephem. Acad. Nat. Cur. Cent. IX. Obs. 30. pag. 62. seq.* Peperit quippe in nosocomio Ulmenfi die 7. Octobr. 1718. gregarii cujusdam militis uxor circa finem octavi ab imprægnatione mensis partu satis molesto filiam; quamprimum autem obstetrix officio suo fungens eandem susceperat, stiriam quasi se suscepisse statim asseverabat. In Italia octavo mense partus fuisse vitales, ait Alexander Benedictus *de Remed. Lib. XXV. fol. m. 475.* Partus octimestris monstrosi meminit Theodorus Zwingerus *Ephem. Cent. VII. Obs. 29. p. 72.*

In

In agro scilicet Basiliensi mulier rustica, quadragesimum ætatis annum supergressa, victui laboribusque duris pro vitæ conditione assueta, nonnullorum liberorum mater, mense Majo anni 1707. de novo gravida redditur; in quo statu etsi a violentis suis operibus non desisteret, variisque curis animi premeretur, nihilominus ad septimum usque mensem imprægnationis bene valet. Ineunte autem mense octavo, videlicet Januario anni 1708. doloribus frequentibus lumborum & hypogastrii tensivis afflicta, valetudinem suam quotidie magis debilitatam persensit; donec tandem die 21. Januarii, cum quatuor adhuc vel quinque hebdomadæ ad legitimum partus tempus deficerent, dolores ac nixus parturiendi satis vehementes ipsam invaderent, atque post cruciatus plurium horarum atroces filiolarum mortuam in lucem proferre cogerent, monstruosam plane &c. Cosmopolita *Histor. natural.* vel Antonius Everhardus, *pag. 215.* inquit: de octimestri partu nihil habeo quod dicam quam plurimos mihi notos esse, sanos ac vegetos (inter quos & ego sum gemellus, annum agens tricesimum quartum) octavo mense progenitos. Varia exempla ex aliis autoribus refert Isbrandus de Diemerbroc *Anat. Lib. I. cap. 35. fol. m. 230. seq.* scilicet Bonaventuram tres octavo mense natos incolumes vidisse; Doctissimum Vincetium Pinellum, una cum sorore gemella, ut & Cardinalem Sfondratum, ambosque ejus filios, octimestres primam lucem vedisse. Ex Cardano quinque affert exempla magnatum, octavo mense natorum, qui supervixere, scribitque in Ægypto generaliter octavo mense natos vivere. Riolanus refert in Naxo insula, partum octavo mense felicissime procedere. In nostro Belgio, pergit Diemerbroc, octimestres partus satis feliciter succedit & vitalis est; idque adeo notum est, ut de eo minime dubitandum sit. Sic etiam in Gallia, Anglia, Scotia & septentrionalibus regionibus rem eodem modo se habere ex eo satis manifestum esse videtur, quod de nullo talis partus incommodo unquam ex iis locis quidquam auditum sit. Plura exem-

pla octavo mense natorum vitalium congeffit etiam Johannes Schenckius *Observat. medic. Lib. IV. fol. m. 579. seq.* Ejusmodi observationes plurimas communicat Franciscus Mauriceau, *Observat. 81. p. m. 49.* de l'accouchement d'une femme grosse de huit mois, qui avoit les deux levres dela vulve & les cuisses extraordinairement enflées. *Obs. 118. pag. 69.* de l'accouchement d'une femme qui n'est fust grosse de huit mois & une semaine; mais l'enfant estoit un peu delicat pour estre ne trois semaine avant le temps ordinaire. *Obs. 128. pag. 75.* d'une femme, qui accoucha assez heureusement au terme de huit mois, de deux enfans vivans. *Obs. 146. pag. 81.* inquit Mauriceau, le 6. Novembre 1675. j'ay accouché une femme au terme de huit mois de sa grossesse de trois enfans vivans assez gros, qui vinrent tous ttois dans la posture naturelle. vid. etiam *Obs. 345. pag. 202. & Obs. 651. pag. 373.* Reliqua exempla evolve juxta indicem sub titulo: Accouchemens au terme de huit mois. De muliere gravida, quæ febre continua superveniente, quarto die a febris principio octavo imprægnationis mense puellum per unam atque alteram horam viventem peperit, vid. Diomed. Cornar. *Obs. medicin. cap. 32. pag. 47. seq.* Juxta Forf. Fidel. *Relat. medic. Lib. III. Sect. VII. cap. 1. pag. 450.* peperit mulier octavo mense eodemque die, a primo unicoque concubitu: filius superstes fuit: ideoque ad alteram uxorem vir suspicatus de divortio meditabatur.

§. 20.

judicium de
partu octi-
mestri.

De quæstione, quid de partu octimestri, seu qui post dies 210. usque ad dies 240. natus, judicandum sit? vid. Conr. Philipp. Hoffmannus *l. a. §. 10. p. 30. seq.* Herm. Frid. Teichmeyer. *Medicin. legal. cap. 9. p. 57.* Cur partus octimestris non, & septimestris sit vitalis. vid. Nicol. Fontan. *de Morb. Mulier. Lib. IV. cap. 1. p. 146.* Jacob. Sponii *Aphorism. nov. Sect. I. n. 38. p. 32. seq.* Franc. Sylv. *Prax. Lib. III. cap. 7. §. 23. seq. p. 540. seq.* Henr.

Henr. Salmuth *Comment. in Guid. Panciroll. de Reb. deperdit Lib. II. Tit. 2. p. 198. seq.* Rod. a Castr. *de Nat. mul. Lib. IV. cap. 2. p. 179.* Th. Cornel. *Consent. Progymn. V. p. 210.* Paul. Ammanni *Medicin. Crit. Cas. VI. p. 34. 36. 45. 58.* An ex oculari inspectione partus septimestris ab octimestri discerni queat, v. idem auctor *p. 180. seq.* Variorum autorum sententias adducit Casp. a Reies *Elys. Quæst. Camp. Quæst. 90. p. 1168. seqq.*

§. 21.

Fœtum 'octimestrem vitalem' & legitimum esse, prolixè ^{est legitimus.} defendit Andreas Ottomarus Gœlicke *Medicin. forens. Specim. I. de Part. octimestr.* qui *p. 6.* per partum sensu medico intelligit non fœtum, arctissimo uteri materni ergastulo adhuc inclusum, sed potius infantem, mutuis istis, & matris parturientis & maxime ipsius fœtus moliminibus ex utero exclusum, vel chirurgia per partum cæsareum ex eodem exsectum. Eundemque porro dicit octimestrem, seu octavo a conceptione mense, sive priori, sive posteriori modo exclusum vel extractum; & quidem vitalem, qui non solum vivus edatur, sed & per aliquot saltem horarum, dierum, hebdomadam, mensium vel annorum intervallum in vivis permaneat. Et Stephanus Blancardus *Instit. medic. cap. 25. Oper. Tom. I. p. 278.* inquit: nemo sanis ratiociniis probabit, quare veterum opinio esset amplectenda, nempe quod fœtus octavo mense editus minus in vita permaneat, quam septimo natus: si enim experientia & ratio sint admittendæ, experimur septimo mense sæpius mori, quam octavo; & ratio est, quod fœtus nimium debilis sit, imo quam octavo debilior. Et si contingat, octimestrem partum mori, ex morbo fit, atque sic in utero moritur, enititurque: verum septimestres ob nimium motum solvuntur eo tempore, quo adhuc sani sunt, adeo ut nati sæpe superstites maneant: Sic etiam Georgius Philippus Nenterus *Physiolog. med. Cap. II. Membr. 3. p. 343.* merito explodit veterum sententiam, qui

qui praeunte Hippocrate octimestrem foetum minus vitalem credebant: asserebant enim foetum septimo mense exitum moliri, eoque non invento ob magna molimina lassum mense octavo quiescere & dormire, donec nono in lucem edi queat: id quod tamen falsissimum esse, exinde patet, 1) quia quo magis perfectus est foetus, eo magis est vitalis: sana autem ratio & experientia dictitant, octimestrem perfectiorem esse septimestri, hinc etiam extra omnem positum est controversiam, eum esse magis vitalem, 2) quia praegnantibus motum foetus octavo mense fortiorem, quam septimo sentiunt. Sic Joh. Gothofr. Bergerus *Physiol. med. Lib. II. cap. 3. p. 487.* inquit: cum ratione pariter & experientia constet, octavo mense natos non minus vivos permanere, quam natos mense septimo, hosque ab illis robore, & perfectione superari, mirari merito subeat animum, quod doctissimum moverit Hippocratem, ut partum octimestrem non solum pro non vitali, sed etiam tanquam mortuum, septimestrem vero vivacem habuerit. Quod si enim, qui septimo mense nata sunt, possunt esse vitales, quare non octavo mense nati? immo vero quare non magis, cum sint adultiores? In Hispania & Aegypto octimestres partus omnes vitales esse, refertur in Jul. Caesaris Baricelli *Hortal. genial. p. m. 237.*

§. 22.

item.

De hac partus septimestris & octimestris differentia varios autores tam medicos, quam jurisconsultos allegat Johannes Bohnius *de Officio Medic. duplic. Part. II. cap. 5. p. 627. seqq.* partumque octimestrem non minus vitalem, quam septimestrem esse defendit. vid. etiam Christiani Joh. Langii *Oper. Med. Part. I. Physiol. Thes. XL. fol. 249. seq.* Inquit etiam Henricus Salmuth *Comment. in Guid. Panciroll. pag. 198. seq.* quid de octavo mense censebimus? quamvis pro vero receptum esse dicat Gellius, nunquam gigni hominem octavo mense: idem tamen postea sub-

subdit, accurate atque solícite quæsitum fuisse Romæ, non parvæ tunc rei negotio postulante, an octavo mense infans ex utero editus & statim mortuus, jus trium liberorum supplevisset? Nam abortio quibusdam, non etiam partus videbatur mensis octavi intempestivitas &c. vid. Auli Gellii *Noct. Attic. Lib. III. Cap. 16. p. 138.* Fœtum autem octimestrem vitalem esse atque legitimum, prolixè variisque rationibus demonstrat Andreas Ottomarus Gœlicke in peculiari specimine *Medicin. Forens. a pag. 1. usque ad 52.* De quæstione, an partus octimestris ante vel post partum vitalis esse possit? vid. Frid. Hoffmann. *Medicin. consultat. Part. III. Dec. 2. Cas. 2. p. 67.* Item quæstionem physiologicam, an partus octimestris vitalis? sub titulo, vivax octimestris, prolixè tractat Carolus Drelincurtius *Opusculor. medic. Diatrib. de Part. octimestr. vivac. p. 77. 88. seqq.*

CAPUT II.

De partu serotino.

§. I.

HActenus partuum præcocium, sive ante nonum mensem, *Partus serotini:* tanquam tempus ordinarium, editorum exempla adduximus. Cum autem supra serotinorum quoque, sive ultra nonum mensem exclusorum partuum mentio facta sit, aliquot etiam ejusmodi observationes ex autoribus sunt recensendæ. Infantes posthumos decimo quoque mense nasci posse, ex Hippocrate refert Johannes Langius *Epistol. medic. Lib. II. Epist. 39. p. 669.* Anna Stephani Pyrrhi uxor, quum exactæ conceptionis tempus observaret, post decem menses & undecim tres exactos dies, puerum optime peperit. Utero enim gesit decem mensibus & undecimi tribus diebus, inquit Amatus Lusitanus *Curat. medic. Cent. I. Cur. 27. fol. m. 54.* ubi pergit: primogenitus quoque divi Herculis Ferrariæ illustrissimi ducis decimestris est, ut omnes ibidem norunt, & Brasavola scribit.

Embryologia.

Qq

imo

Imo juxta Paul. Zacch. *Quæst. med. leg. Lib. I. Tit. 2. Qu. 15. fol. 64.* nono & decimo mense nasci partum perfectum dubio omnino caret. Nam & omnes id fatentur, & frequens ac quotidiana fere experientia testatur, homines vulgo ac communissime nasci nono ac decimo mense. Et *fol. 65. n. 7.* ait idem autor: universa temporis nascendi latitudo in homine, a noni principio est ad exactum usque decimum. Inquit etiam Salomon *Lib. Sap. cap. 7. vers. 1. seq.* Sum & ego mortalis homo, similis omnibus, & in ventre matris figuratus sum caro, decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine, ex femine hominis. Quid de partu decimestri statuendum sit? vid. Caspar. Posner. *Geneanthropolog. Tab. 30.* conf. etiam Joh. Lang. *Epistol. medicin. Lib. II. ep. 39. p. 669.* Partus decimestris exemplum refert Franciscus Mauriceau *l. a. Obs. 120. p. 70.* his verbis: Le 30. Novembre 1674. j'ay accouché une tres grande femme de son troisiéme enfant, dont elle fut durant vingt-quatre heures en travail. Ses eaux s'écoulerent d'abord sans douleurs, & elle fut ensuite un jour entier avec de fausses douleurs, après quoy luy estant venu de bonnes, elle accoucha heureusement au bout d'une heure d'un enfant masle extraordinairement gros & puissant. Cette femme croyoit aussi que son mary, qu'elle estoit grosse de près de onze mois, en comptant du jour que l'évacuation de ses menstruës estoit finie la dernière fois, ou à tout le moins de dix mois, en comptant seulement du temps, que cette evacuation auroit du revenir, si elle n'avoit pas esté grosse. Un mois avant que je l'accouchasse elle avoit eu une fausse allarme, qui luy faisant croire, qu'elle accoucherait des ce temps, l'avoit obligée de faire venir une sagefemme & de faire preparer toutes choses pour son accouchement, qui fut encore retardé près un mois entier. Il faut remarquer, que ces circonstances, jointes à l'extraordinaire grosseur de cet enfant, prouvent manifestement, qu'il y avoit lieu de croire, que cette femme estoit effectivement grosse de dix mois entiers, ou environ. Et *Obs.*

122. p. 71. mentionem facit feminæ, quæ non solum decem integros menses foetum in utero gestabat, sed idem etiam de sua matre ex ipsius ore affirmabat. vid. insuper *Obsf. 298. p. 175. Obsf. 517. p. 303.* Adrianus Spigelius *Epist. de incert. Part. temp. p. 72.* inquit: semper fere partus cadit in nonum ac decimum mensem & præcipue in Belgio, ubi mulieres videntur multis aliis plurimarum regionum foecunditate antecellere. Puella quædam nobilis ab amasio suo deflorata & ingravidata per omnis generis remedia, sibi a vetulis suppeditata, cathartica & venæsectionem profusissimam abortum facere conabatur, mense gestationis fere quinto; donec tandem eo res devenerit, ut motus infantis non amplius perciperetur, & pubi moles incumbere iners, plumbei ponderis instar mammæ conciderent, lac dispareret. Hinc femina suspensa jam atque anxio animo, & de foetu, uti putabat, mortuo excludendo sollicita consilium auxiliumque medici expetebat, aperte scilicet atque ingenue confessa suos conatus, quibus usa est ad foetum enecandum. Jussit itaque medicus, ut cibus euchymis & spirituosus reficiatur, porro ut quieti indulgeat, & denique abstineat ab omnibus catharticiis & evacuantibus: quo facto infans denuo se movere cœpit, & decimo mense feliciter in lucem prodiit, vid. Abrah. Cyprian. *Epistol. de foet. ex Uter. Tub. exsect. p. m. 18.* Plures foetus humanos, tum vivos, tum vitales ultra nonum mensem editos se notasse, scribit Johannes Dolæus *Encyclop. med. Lib. V. cap 7. p. 936.* Cur vero ultra decimum mensem ejusmodi partus vel puerperia differri possint, causam aliqui & apud gravidæ uterum & foetum quærunt. In utero quidem, si vel ille capacior sit, vel nutrimento abundet: In foetu vero si vel frigidior sit, vel in calcitrando segnior, juxta Thom. Bartholin. *de insolis. Part. Viis cap. 2. pag. m. 13.*

§. 2.

De partu undecimestri sequentia scribit Aulus Gellius

Qq 2

undecimestris.
Noct.

Noct. Attic. Lib. III. cap. 16. pag. m. 136. De partu humano, præterquam quæ scripta in libris legi, hoc quoque venisse usu Romæ comperi. Feminam bonis atque honestis moribus, non ambigua pudicitia, in undecimo mense, post mariti mortem peperisse; factumque esse negotium propter rationem temporis, quasi marito mortuo postea concepisset, quoniam decemviri in decem mensibus (in decimo mense) gigni hominem, non in undecimo scripissent: sed divum Hadrianum, causa cognita, decrevisse, in undecimo quoque mense partum edi posse &c. Inquit etiam Daniel Sennertus *Pract. Lib. IV. Part. II. Sect. VI. cap. 1. p. m. 383.* ipso, quo hæc scribo tempore, femina hic est, quæ undecim menses foetum gestavit & postea peperit. An partus undecimestris legitimus sit? vid. Contr. Philipp. Hoffmann. *l. a. §. 16. p. 38. seq.* de partu undecimestri, duodecimestri & ulterioribus, v. Casp. Posner. *Geneanthropol. Tab. 31.* Henricus Burbonius princeps de Conde, posthumus, mense Novembri 1583. & quidem undecimo a parentis sui Henrici morte, mense natus fuit, vid. Joh. Ludovic. Gottfridi *Chronic. Tabul. 31.* De foetu Wittebergenfi undecimi mensis inducias ægre ferente, vid. Thom. Bartholin. *Hist. anat. Cent. I. Hist. 1. p. 6.* Du laborieux accouchement d'une femme, dont l'enfant estoit mort en son ventre depuis onze jours, la quelle femme croyoit estre grosse de plus d'onze mois entiers, vid. Franc. Mauric. *Observ. sur la Grosseff. Obs. 339. p. 198.* Plura exempla vid. Joh. Schenck. *Obs. med. Lib. IV. f. m. 580.* Attigerat paupercula femina Helena, Mauriti filia Eggelstedt gestationis suæ terminum, nempe hebdomadas quadraginta, accitæque obstetrice Lucinam invocavit. Inter has autem curas & apparatus tumor ventris remisit, nec ullum foetus vitæ indicium dedit. Transactis dubia sollicitudine hebdomadis novem a definito partus tempore infantem sequioris sexus peperit omnibus membris perfectam, sed carne omne nudatam, vid. Th. Barthol. *l. a. Hist. 12. p. 21. seq.* Petrus Aponensis, alias conciliator dictus, refert, seipsum unde-

undecimo mense natum fuisse, uti ex Cardano refert Isbrandus de Diemberbroc *Anatom. Lib. I. cap. 35. fol. m. 231.* quasi vero ille ipse tunc matris computationem, & suæ conceptionis initium exacte in utero matris cognovisset.

§. 3.

Quamvis autem partum, cujus terminus ultra decimum ^{duodecime-} vel undecimum mensem extenditur, multi medici pro fabulis ^{stris.} habeant, aliquot tamen ejusmodi exempla ex autoribus adducere vel allegare libet. Anno 1632. in oppido Wittebergenfi fuit femina, jam ultra undecimum mensem gravida, quæ ipsa, ut & maritus ejus, infantem aliquoties ante partum plorantem audiverunt, paulo post tamen feliciter peperit, teste Daniele Sennerto *Prax. Lib. IV. Part. II. Sect. V. cap. 8. p. 374.* A gravissimis viris accepit Pontanus, Nicolaum Picinium, clarissimum ducem, duodecimo mense editum fuisse, juxta Georg. Franc. in Paul. Zacch. *Quest. med. legal. Lib. I. Tit. 2. Qu. 6. fol. 69.* Sequentem casum de partu duodecimestri Facultati Medicæ Lipsiensi communicavit femina quædam: Maritus meus ante annum post festum Michaelis, postquam pridie mecum cœnaverat, præter spem mortuus. Equidem non putavi me ex eo gravidam, quamvis nonnullæ mulieres ex facie mea emaciata hoc conjicere voluerint: attamen quatuordecim dies ante Bacchanalia observatum, quod dimidium gestationis tempus attigerim. Inito itaque calculo, quod circa festum S. Johannis Baptistæ faustam Lucinam expectare vellem, cujus rei ergo apparatus puerperii omnem adornari curabam, advocata etiam diversis vicibus in adjutorium obstetrice: eniti tamen foetum non potui, sed supra modum expansum abdomen, ita ut ne passum quidem incedere potuerim, verum per integras undecim septimanas lectulo affixa, usque dum Deus tandem mei misertus; intra hoc temporis intervallum sanguis continuo prodiit; partus (puella) robustus quidem fa-

tis, & quasi semestri spatium extra uterum jam consumsisset, quoad artus tamen debilis, & nata est post mortem mei mariti decima tertia die ultra annum, pilosa non apparente hiatu rhomboideo isto, in concursu sagittalis futuræ ad coronalem, quod alias mulieres fontanellam (*das Blätlein*) nominant. Cui relationi dicta femina sequentes annectit circumstantias, quod 1) infans per totum puerperium alternis semper diebus morbo comitiali correptus fuerit, una cum inexplibili appetitu, 2) epilepsia adhuc duret, 3) motus fœtus tantus sæpe fuerit, ut sæpe numero vociferari coacta femina & putaverit se gemellos gestare, 4) quod vasa umbilicalia collo infantis ter fuerint involuta, dum nasceretur, 5) dolores parturientium per integrum mensem continuo duraverint, adeo ut sæpe de vita sua desperarit &c. Quem partum dicta Facultas inter illos refert, qui rarissime & præter naturam accidunt. vid. Paul. Amman. *Medicin. critic. Cas. 44. p. 284. seqq.* Item Lipsiæ circa finem anni 1679. pro filio judicatus fuit, qui post duodecimum mensem natus erat: uti ex discursu Johann. Alex. Christeni meminit Petrus Müllerus *Disput. de Jur. Pregnant. cap. 7. Th. 18. pag. 91.* Alium partum duodecimo mense natum ob notam matris pudicitiam legitimum pronunciatum fuisse, ex Sande Decision. adducit Conradus Philippus Hoffmannus *de insign. Puerper. Tempor. cap. 2. §. 18. p. m. 41.* De partu duodecimestri casum recenset Michael Bernh. Valentini *Novell. med. legal. Cas. III. pag. 37. seq.* scilicet Titius nobilis & miles die 24. Julii anno 1672. relictis laribus domesticis castra sequitur, remanente in prædio ejus conjuge pariter nobili Juliana: Anno proxime elapso, sc. 1673. mense Junio Julia Titium sequitur, & penes eum paulo post, die scilicet 12. Julii filiolum enititur, cum tamen antea a Titio de graviditate interrogata hanc negaverit, postmodum vero, cum peperisset, perhibuerit, se, quum nihil vivi in abdomine senserit, existimasse, catarrhum quendam aut aliam obstructionem adesse. Titius econ-

tra considerando, quod per integrum annum cum octiduo Julia neutiquam cohabitaverit, infantem recens natum pro suo non agnoscens, compatrem quendam ad baptismationem invitare noluit. Julia vero ægerrime hoc ferens non solum theologos & medicos, sed etiam obstetricem juratam, ad Titium ablegat, ut innocentiam suam ob oculos illi ponant in simulque remonstrent, partum, licet consuetum pariendi tempus transgressus fuerit, legitimum tamen esse. Ipse autem Titius a facultate juridica Ingolstadiensi responsum expetit: an naturaliter fieri possit, ut mulier quædam ultra annum uterum gerat, hocque casu rationes a Julia pro excusatione ibidem allegatæ sufficientes sint ad eandem ab adulterio absolvendam? Quæ tamen facultas juridica adductis primo variis contra legitimum partum plausibilibus & stringentibus argumentis, in præsentī casu supradictum duodecimestrem cum octiduo partum pro legitimo habendum & agnoscendum esse aliis rationibus defendit. Alium casum v. Valentin. *Pandect. Cas. 37. pag. 144. seq.* Plura exempla reperies etiam, *Paul. Zacch. l. a.* De partu duodecimestri ita scribit Adrianus Spigelius *Epist. de incert. Part. Temp. p. m. 80.* quod præter naturam accidere quoque possit, ut fœtus prodeat maturus in lucem mense duodecimo, etsi nullum adhuc habeam exemplum, non negabo, quia ultra duodecimum mensem decimo tertio, decimo quarto, decimo quinto prorogari aliquando partum, tum veteres, tum recentiores nobis narrarunt.

§. 4.

Ut itaque etiam tredecim mensium partus exemplum *tredecime-* adducam, inquit C. Plinius *Nat. Hist. Lib. VII. cap. 5. fol. m. stris. 108.* Massurius autor est, L. Papyrium prætorem secundo hærede lege agente, bonorum possessionem contra eum dedisse, cum mater partum se tredecim mensibus diceret tulisse, quoniam nullum certum tempus pariendi statutum videretur. Principem

cipem Condaum tredecim mensibus post obitum patris natum fuisse, ex Buissonio in vita Turenii refert Ulricus Huberus, vid. Contr. Phil. Hoffmann *l. a.* dictusque princeps de Conde ob tredecim menses in utero matris absolutos l'enfant de treize mois vocatus fuit, vid. Mich. Bernh. Valentin. *Novell. Cas. III. p. 38.* Cardanus quoque patrem suum decimo tertio mense natum scripsit, vid. Georg. Franc. *Annot. in Paul. Zacch. l. a. 69.* ubi varia adducit.

§. 5.

quatuordecim-
cimestris.

De partu quatuordecimestri scribit Alexander Benedictus *de Re medic. Lib. XXV. cap. 23. fol. m. 475.* accepimus, feminam gravidam quatuordecim mensibus partum tulisse, quibus animandi movendique spacia imbecillitas quædam distulerat. Mense decimo quarto foetum partu editum fuisse, ex Avicenna refert Isbrandus de Diemerbr. *l. a. fol. 231.* & Johannes Schenckius *Obs. medic. Lib. IV. fol. m. 581.* ex Avicenna inquit: mulierem post decimum quartum mensem foetum peperisse, cui dentes subnasci cœperint, & bene vixerit. Apud Parisienses quoque arbitrio doctissimorum advocatorum viduam ad bonorum possessionem admissam fuisse, quæ decimo quarto mense peperisset, ex ea ratione, quod apud defuncti hæredes perpetuo vixisset, diligenter asservata & nunquam a latere discedens eorum uxorum, ipsisque præterea hæredibus nihil ejus honori ac pudicitiae objicientibus, quinimo de solenni ac perpetuo ejus luctu ob mariti obitum testantibus, refert Conradus Philipp. Hoffmannus *l. a.* vid. etiam Adrian. Spiegel. *Epist. de incert. temp. part. pag. 77.* Huc pertinet etiam, quod recenset Petrus Gassendus in *Vit. Peireskii An. 1603. Lib. I. p. m. 86.* cum Johannes Dortomannus aliquando ægrotantem Peireskium inviseret rogareturque, cur ea vice serius solito adventaret? respondit, se accedere ex consultatione memorabilis pro muliere Belliquadrensi, quæ tum gestaret utero mensem jam vigesimum tertium. Ea nempe iterato nupta, cum ex
priori

priore conjugio partus aliquot novimestres edidisset, ex posteriore tamen ediderat tres, unum mensium undecim, alterum quatuordecim, tertium vero octodecim: & quoniam ex periculis antecedentium puerperiorum conjiciebat, sibi ex quarto impendere gravissimum; medicos ideo consuluisse, si quaratione incolumis evadere ex illo possit &c.

§. 6.

Venetiis mulierem sexagenariam ex septuagenario sene ^{quindecim} concepisse, & decimo quinto mense puellam peperisse, oculis tamen & manibus privatam & quinque tantum mensibus vitalem, testis est ^{mestris.} *αὐτόπτης* Nicolaus Massa Italus medicus, juxta Henr. Salmuth. *Comment. in Guidon. Panciroll. de Reb. memorab. Lib. II. Tit. 10. pag. 211.* De hac observatione ita judicat quidam medicus J. V. E. in tractatu Belgico *Venus Minsiecke Gasthuis Part. II. cap. 3. Art. 6. p. m. 157.* 't gene ons Massa seit, is een ongelooflykke saek, dat een Man van 't seventig jaren by sijne eigene Vrouw van sestig jaren een Kind teelde, dat der Weereldt quam sonder alle sijne deelen volkomen te hebben, en geboren wierdt op te 15. maend na sijn ontfankkenis. Comitissa quædam de Rappenstein per quindecim menses uterum gessisse scribitur, vid. Mich. Bernh. Valentin. *Novell. med. legal. Cas. III. pag. 38.* Inquit etiam Simon Majolus *Dier. canticular. Colloqu. III. fol. 42.* ventrem geri aliquando menses quindecim, constat apud S. Bernhardum in vita S. Malachiae. Inter miracula, quæ effecisse dicitur Malachias Hibernus, & hoc refertur, quod matronam, quæ mensibus quindecim & diebus viginti prægnans erat, oratione sua ad puerperium momento adduxerit. vid. Paul. Zacch. *Quæst. med. legal. Lib. I. Tit. 2. Quæst. 6. fol. 69.*

§. 7.

Idem etiam l. c. nobilem quandam mulierem, jam sex- ^{sedecime-} to decimo mense prænantem, ebibita aqua benedicta effecis- ^{stris.}

se refert ut pareret, in regione Ulidiæ adstantibus testibus idoneis. Non ita pridem, inquit Guilielmus Harvæus *de Part. p. m. 503.* profecto fuit apud nos mulier, quæ foetum in utero sedecim amplius mensibus gessit eumque ultra decem menses (pluribus ejus rei consciis) huc illuc varie sese commoventem sensit, tandemque vivum peperit, *de Embryone pag. 49.* De embryone decimo sexto mense nato hanc historiam refert Thomas Bartholinus *Histor. anat. Cent. III. Hist. 51. pag. m. 101.* de stupro conquerebatur Lipsiæ juvencula, a juvene bene nummato illato, & in jus hominem vocavit. Amici juvenis septendecim annorum meretriculæ parum fidentes, ob illatam injuriam, in carcerem ipsam conjiciunt. Illa indies tumidior ad partus terminum visa est accessisse, nec tamen foetum ullum enitebatur. Hinc molam suspicatus medicus expellentia præscripsit, & tumido ventri cataplasma ex Semine lini &c. applicuit, quibus aliquandiu usa sexto decimo mense feliciter peperit foetum, sed debilem, nec ultra unum alterumve diem superstitem. Caput infantis nucem juglandem vix superabat, tumor vero capiti superna parte adnatus erat, universo capite major, qui quotiens manu contrectabatur, totiens infans convulsionibus corripiebatur. Mortuo infante caput aperuit Godefridus Welsch, invenitque in ipso cranio exiguum cerebri portionem, quam pro cerebello habuit, in tumore vero substantiam cerebro valde similem. Hinc diuturnam istam in utero materno moram ex vitiosa cerebri constitutione derivavit &c. Adrianus Spigelius *Epistol. de incert. Part. temp. p. m. 73.* inquit: Ego in manuscripto codice, qui apud me extat, legi, Bellocatum hic Patavii excellentissimum medicum aliquoties in publicis lectionibus narrasse discipulis suis, sororem eruditissimi viri Buccellæ Patavini per sexdecim menses uterum tulisse, & cum omnes eam molam concepisse existimarent, peperisse filium optime formatum.

§. 8.

Partus etiam septendecimestris mentio fit in Mich. ^{septendeci-}
 Bernh. Valentin. *Pandect. med. legal. Part. I. Sect. I. Cas. 37. p. m. 147.* ^{mentris,} quo loco facultas medica Gissena in responso, de partu duodecimestri inter alia hæc verba inserit: nobis ex parte simile exemplum mulieris innotuit, quæ decimo septimo mense anno 1655. die 1. Aprilis puellam vitalem enixa est. De partu octodecim mensium inquit Johannes Bodinus *Univers. octodecime-*
Natur. Theatr. Lib. III. p. m. 391. Ingens præses curiæ Rhoto-^{stris.} magensis, in acta publica conscribi mandavit, mulierem, cum eniti conaretur nono mense, nec potuisset, decimo & octavo mense peperisse foetum vitalem, obstetricum ac medicorum fide conquisita. Foetum octodecimestrem a muliere Belliquadrensi editum paulo ante circa partum quatuordecim mensium ex Gassendo de Peireskii vita p. 86. adduximus. Filiam Antoniam Girand menses novendecim in utero mansisse refert ^{novendeci-}
 Nicolaus Blegny *Zodiac. medic. Gallic. An. 1. mens. Januar. p. 23.* ^{mentris.} Feminam nobilissimam Monspeliæ, cum antea legitimo tempore peperisset, ultimos duos partus, alterum decimo octavo, alterum vigesimo mense edidisse, ex communicatione David. Fabri refert Daniel Sennertus *Pract. Lib. IV. Part. II. Sect. VI. cap. 1. pag. 383.* Mulierem utero mensem jam vigesimum tertium gestasse, eodem Gassendi loco vidimus. Et Renatus Thioneau miraculosam foetus in utero viginti tres menses apud Turonenses gestati historiam edidit, v. Johann. Schenck. *Observ. medicin. Lib. IV. fol. m. 581.* Restant equidem adhuc alia magis serotinorum partuum vel per biennium, triennium, quadriennium & ultra in utero materno gestatorum exempla, quorum jam plurima in *Syllepsilog. nostr. Sect. V. cap. 6. pag. 480. seqq.* de graviditate diuturna adduximus.

§. 9.

Varia equidem, tam de præcocis, quam serotini partus ^{Autorum}
 Rr 2 hæc-^{judicia,}

hactenus recensitis exemplis, autorum annectenda essent iudicia : Quia vero partus anticipans sive ante nonum mensem accidens, qui frequentior est, quam postponens, a plerisque scriptoribus ad abortum, de quo jam peculiaris Sectio sequitur, referri solet, nos etiam in eadem de illorum sententia agemus, hoc loco tantummodo quorundam autorum de partu ferotino sive nonum mensem transcendente iudicia annectentes. Nonnulli scilicet solo nono mense naturalem, ante illum vero abortivos, & post illum monstrosos foetus nasci putant, cuius tamen opinionis falsitatem variis rationibus demonstrat Henningus Arnisæus *de Part. human. legit. Termin. §. 12. seq. p. m. 16. seq.* quo loco partum decimestrem pro legitimo agnoscit. Henrico etiam Coccejo nono & decimo mense nasci partum perfectum dubio omni caret; nam & omnes id fatentur & frequens ac quotidiana fere experientia testatur, homines vulgo ac communissime nasci nono ac decimo mense. vid. Coccej. *Not. in Paul. Zacch. Quæst. med. leg. Lib. I. Tit. 2. Qu. 5. fol. m. 64.* ubi addit, si quis nono aut decimo a nuptiis mense edatur, præsumitur legitimus, nisi extra nuptias eum natum esse probetur. Utrum aliquando mulier supra decimum mensem uterum ferre possit, vid. loc. all. *Quæst. 6. fol. 68.* Partum decimestrem pro vitali & legitimo agnoscit Andreas Ottomarus Gœlicke *Medicin. forens. Specim. I. §. 31. pag. 49.* inquit: quemadmodum consuetum pariendi tempus, quod in finem noni & initium duodecimi mensis incidit, anticipare potest, ita nihil impedit, quo minus idem ille terminus quoque postponi, atque adeo partus decimestris, undecimestris ac duodecimestris, vitalis & legitimus in lucem hanc prodire queat. Item *Specim. II. §. 3. pag. 23.* inquit: quod partum decimestrem, qui eodem completo prodit, attinet, tanto minus dubitamus legitimum declarare eundem, quo propius terminum partus humani ordinarium attingit, & quo certius est, eundem omnium organorum ac partium perfectiore constru-

ctio-

ctione gavifurum, ac proinde omnes actus vitales pariter ac animales eo alacrius atque constantius editurum. Gigni hominem sæpe numero decimo mense, eumque esse hominem gignendi summum finem, decem menses non inceptos sed exactos, scribit Aulus Gellius *N. A. Lib. III. cap. 16. pag. 134.* Inquit etiam Hippocrates *de Natur. Puer. Oper. Sect. III. fol. m. 26.* quamdiu foetus in uteris manet, validior semper evadit, dum membranas decimo mense perrumpat, quando matri partus instat. Et *fol. 27.* rationes addit, cur non longiore, quam decem mensium spatio, foetum utero gestari contingat. Ad quæstionem, quid de partu decimestri statuendum sit? respondet Conradus Phil. Hoffmannus *de Puerper. Tempor. §. 14. pag. 36.* quod decemviri Romani legitimum pariendi tempus non ultra decem lunarium mensium spatium extendiderint. Tum enim temporis spatio decem mensium partus maturitas constituebatur, ex quo lugendi conjugis tempus fere eodem fuit spatio conclusum, ut ante decimum exactum mensem nubere alteri non licuerit. Hinc vulgaris illa de posthumis instituendis apud veteres formula, qui post mortem meam in decem mensibus proximis natus erit, *l. Gallus. D. de Lib. & Postb.* Et in *l. ult. C. de Postb. hered.* ita legimus: si filius vel filia intra decem mensium spatium post mortem meam editi fuerint, heredes sunt &c. vid. etiam Henr. Salmuth. *Comment. in Guid. Panciroll. Lib. II. Tit. 10. pag. 209.* Sic Johannes Muralt. *Colleg. anat. Lect. 12. p. m. 199.* inquit: *Die längste Zeit der Geburt ist von 10. Monaten: Welche Kinder nun nach dem Tode ihrer Vater nach dieser Zeit geboren, die soll man nicht für ehrlich-gezeugete Kinder halten.* vid. insuper Mich. Bernh. Valentin. *Novell. med. legal. Cas. III. p. m. 41. seq.* De termino decimi mensis ejusque computatione ambigua vid. Coccejus in *P. Zacch. Quæst. Lib. I. Tit. 2. Qu. 6. fol. 71. n. 6.*

§. 10.

de partu
undecime-
stri.

Partum undecimestrem nonnulli pro naturali & legitimo habent, v. g. C. Plinius *Hist. Nat. Lib. VII. cap. 5. fol. m. 108.* inquit: alius homo septimo mense, alius octavo & usque ad initia decimi undecimique. Sicque circa partum undecimestrem distinguunt inter mensem incipientem & completum, foetum in dicti mensis principio natum pro legitimo judicantes, non item alterum. Ad quaestionem enim, an partus undecimestris justus sive legitimus? respondet Conradus Philippus Hoffmannus *de Puerper. tempor. cap. 2. §. 16. p. m. 38.* quod sic, hac tamen addita limitatione: modo nascatur sub initium undecimi mensis forte primo vel secundo die, vel juxta alios paucis diebus mensis undecimi exactis. Ob diversas enim naturae qualitates aliquando citius, aliquando serius mater parere potest, modo certum sit, defunctum ante mortem ad generandum prorsus inidoneum non fuisse; indeque V. Z. in *Introd. in Jus Saxon. Lib. I. Tit. 5. §. 2.* refert: Jure Saxonico liberos posthumos mense decimo & primo aut secundo die mensis undecimi natos pro legitimis haberi, sicut terminus a quo ponatur in die octavo ante mariti mortem. Idem confirmat etiam Paulus Zacchias *Quest. med. legal. Lib. I. Tit. 2. Qu. 6. n. 16. fol. 73.* posse humanum partum per paucos quosdam dies supra decimum mensem prorogari, acceptis etiam integris decem mensibus, quos tamen paucos dies ad certum numerum restringere debemus; nam supra decem dies vix unquam illud fieri posse crediderim, rarissime etiam & intra eosdem decem dies. Per dies autem tres supra decimum mensem observarunt autores. vid. etiam ibidem Coccejus. Sic etiam inquit Johannes Huldaricus Streitterus in Gregor. Horst. *Oper. Tom. I. fol. m. 463.* licet jureconsulti negent, partum post decem menses mortis admitti ad legitimam haereditatem debere, quod & autoritate Hippocratis probatur, qui decimum mensem terminum statuit

gesta-

gestationis longissimum, tamen ex dicto Hippocrate defendimus, quod & undecimo mense legitimus foetus nascatur. Natura enim perpetuis legibus obligata non est, & quemadmodum interdum circa finem sexti mensis perfectus & completus foetus gigni potest, ita quoque circa principium undecimi legitimum natum esse, observationes autorum fide dignæ testantur. Vult etiam, juxta Mich. Bernh. Valentin. *Novell. med. leg. Cas. III. p. 42.* Cujacius, natum sub finem undecimi mensis justum non esse natum, sub initium esse justum. Statuit etiam Conr. Ph. Hoffmannus *l. 4. p. 39.* quod, si vidua primis undecimi mensis diebus partum edat, is omnino pro legitimo defuncti conjugis habendus fuerit, cum ordinarie hoc tempus in foris sit receptum. Et Andreæ Ottomaro Gœlicke *Medicin. forens. Specim. Sect. I. spec. alter. §. 4. p. 23.* dubium non est de undecimestri incipiente, quin legitimi sint partus; quos quippe etiam Ammannus prorsus rejicere non est ausus; neque quicquam video obstare, quo minus ejusdem argumentum, quo in Medicina Critica quondam usus est, satis recte procedat: Nam si partus uno vel altero mense, anticipare potest, nihil impedit, quo minus idem quoque partus uno vel altero mense ultra constitutum terminum extendatur, atque ita partus posteriores, nempe decimestres & undecimestres legitimi dentur. Juxta ipsum autem Paulum Ammannum *Medicin. Crit. Discurs. 29. p. 217.* est undecimestris partus, non qui exacto mense undecimo nascitur, sed qui undecimum tantum attingit. Quod vero idem Ammannus in Irenico cum Numa Pompilio deinde suam sententiam immutaverit, priorem hanc solemniter revocando, omnesque posthumos, terminum partus ordinarium postponentes, eidem errori calculi, ut citiores obnoxios reddendo, vel fraudibus & circumventionibus mulierum eosdem promiscue imputando, id sufficienter se comprehendere non posse, ultro fatetur Andreas Ottom. Gœlicke *l. 4. p. 24.* Partum etiam undecimestrem nonnunquam tempore intermedio pro

pro legitimo habendum esse, si nulla mala in vidua extet suspicio, refert Benedictus Carpzovius *Lib. II. Consist. D. 227*. Hinc foetus undecim menses gestatum, quod in Gallia quondam accidit, ubi de legitimo hærede disputabatur, medici legitimum judicarunt, vid. Theod. Craan *Dissert. phys. med. de Homin. cap. 153. p. 756*. Wittebergæ quoque tempore Beustii, pro vidua honesta, quæ undecimo mense post mariti obitum filiolum pepererat, in consistorio pronunciatum fuit. vid. Hoffmann. *l. a. p. 39. seq.* quo loco etiam ex Altwein sequentia verba refert: *in Rechten ist verordnet, daß ein Kind im Anfange des eilfften Monden, sowohl auch im siebenden Monat, es sey im Anfange, Mittel, oder zu Ende, an seinen Ebreu nicht mag gescholten werden, sondern vor des Mannes recht und ehrlich geborenen Kind zu achten. Derowegen ist auch gemeldeter Ehemann, sich des Kindes als ein Vater anzunehmen, und dasselbe vor das seine zu erkennen und zu versorgen, schuldig.* Cur foetus interdum ultra decimum mensem prodire naturaliter possit, varias rationes adducit Fortunatus Fidelis *de Relat. Medic. Lib. III. Sect. VII. Cap. 9. p. 481. seqq.* Juxta Aul. Gellii *Noct. Attic. Lib. III. cap. 16. p. m. 135*. Varro undecimo mense aliquando nasci posse hominem dicit, ejusque sententiæ tam de octavo, quam de undecimo mense, Aristotelem laudat auctorem.

§. II.

partum undecimestrem non esse legitimum.

Alii tamen partum undecimestrem naturalem esse, non immerito in dubium vocant, uti ex ipsius Hippocratis verbis *de Natur. Puer. Oper. Sect. III. fol. m. 26. seq.* elucet, ubi inquit: si quæ feminæ ultra decem menses utero gestare sibi visæ sunt, eæ hoc modo fallunt (& falluntur) cum uteri a ventre flatum suppeditante spiritu distenduntur & intumescunt, tunc mulieres se concepisse existimant. Aliæ etiam a menstruatione suppressa indeque dependente tumore sibi gestare videntur. Deinde quoque menses sua sponte erumpunt, aut flatus egreditur,

ac

ac multis jam statim post menstruam purgationem uteri dehiscent, & ad pudendum convertuntur, atque eo tempore cum viris congressæ eodem ipso die, vel paulo post concipiunt. Atque harum rationum ac rerum ignaræ eo tempore se concepisse reputant, quo menses suppressi erant & uteri intumuerant. Quapropter etiam cum mulier quædam post viri mortem undecimo mense peperisset, & defuncti viri hæreditatem filio tanquam legitimo dari peteret, Justinianus adversus partum pronunciavit, quoniam indubitatum existimaret & impossibile, undecim menses uterum mulierem gerere. Quamobrem lata lege sanxit, ut quæ hoc tempore pareret, eas subiret poenas, quibus jure veteri afficiebatur, si qua intra annum luctus nupsisset. vid. Henr. Salmuth *Comment. in Guid. Panciroll. de Reb. memor. seu deperdit. Lib. II. Tit. 10. p. 209.* Partum undecimestrem & duodecimestrem valde suspectum & multis dubiis circumstantiis expositum esse, inquit Michael Alberti *Introd. in univ. Medicin. cap. 2. §. 101. p. 39.* Juxta Mich. Bernh. Valentin. *Novell. med. leg. Cas. III. p. 41.* undecimo a morte mariti genitus non est legitimus. Hinc Ulpianus: post decem menses mortis natus non admittatur ad legitimam hæreditatem *L. 3. pen. ff. de suis & leg. hered.* Et Justin. *in Novell. 35. c. 2.* constituit, ejus mulieris, quæ undecimo mense post mortem mariti parit, partum non esse legitimum, sed potius naturalis concupiscentiæ, cum verisimile non sit, tempus in tantum extensum, ideoque ex ferotino nimium hoc partu viduam scortatam videri & ex stupro partum concepisse. v. etiam Joh. Bohnius *de Offic. medic. dupl. Part. II. cap. 5. p. 627.* Sic etiam non solum Paulus Ammannus *Medic. Crit. Cas. 29. Disc. p. 217.* posthumum partum undecimestrem non fuisse legitimum ait, sed etiam Facultas Medica Lipsiensis ad quæstionem, an defuncto marito die 29. Augusti 1610. post obitum illius natus puer scilicet die 2. Julii 1611. pro legitimo sit habendus, necne? ex ea ratione, quia Hippocrates longissimum partus, etiam decimestris terminum,

Embryologia. Ss diem

diem 280. perenni observantia & constanti usu firmatum, constituet, in proposito vero casu intervallum illud, quod post obitum mariti intercescit, a die 29. Aug. 1610. usque ad 2. Jul. 1611. excurrit usque ad dies 309. legitimum pariendi tempus, ab Hippocrate ante definitum, superans 29. dierum spatio & amplius, haud dubitanter concludit, istam 309. dierum intercapedinem, a legitimi partus termino maxime distare, ac idcirco ad censum partuum legitimorum minime admittendum esse. Idem Ammannus etiam *Irenic. Numa Pompil. pag. 70. seq.* tantas partuum differentias, cum foetus modo nono, modo decimo, modo undecimo mense nasci defendatur, vel ab errore calculi mulierum, vel ab anticipatione nuptiarum a termino sponsaliorum, aut alia quavis venere illicita deducit. Huic sententiæ etiam favere videntur, qui secundum §. 3. p. 309. seq. contra aliorum opiniones, homini æque ac brutis certum pariendi terminum adscribunt; quanquam alii tam partum undecimestrem, quam qui ulterius retardantur, ob varias rationes mox adducendas pro naturalibus judicent.

§. II.

de duodeci-
mestri &c.

Quod autem hætenus de partu undecimestri diximus, idem etiam de reliquis locum habet: scilicet a quibusdam pro illegitimis haberi, ab aliis tamen taliter qualiter defendi: Præter eas enim rationes, quas supra circa principium hujus capituli adduximus, de partu decimestri, undecimestri & duodecimestri partu Hermannus Fridericus Teichmeyerus *Medicin. legal. Cap. 9. Qu. 13. p. 62.* ita inquit: dantur etiam, præter terminum partus naturalem, ejusmodi casus extraordinarii, ac revera natura suo modo terminum naturalem retardare potest. v. g. 1) ejusmodi partus retardatio fit ob energiam seminis deficientem, morbosam patris constitutionem debilemve, ut fieri in senectute solet. 2) Partus retardatur ob matris dispositionem phthificam, hæcticam, ubi foetus sufficienti alimento destituitur, 3) ob statum etiam matris cachecticum, 4) ob fluxum men-

mensium tempore gestationis contingentem, 5) ob diarrhoeam aliumve fluxum & morbum, 6) hoc fit ob nimiam uteri amplitudinem, 7) ob affectum matris extraordinarium, tristitiam, qua tota matris massa sanguinea turbatur, adeoque & foetus ipsius nutritio, 8) ob dietam matris extraordinariam, imo inediam, 9) ob foetus debilitatem & dispositionem morbosam, 10) quando plures foetus in utero detinentur. Apud Paulum Ammannum in *Medicin. critic. Cas. 44. p. 284. seq.* femina quaedam, cujus maritus post festum Michaelis obierat, circa festum S. Johannis partum frustra expectans, ob nimis expansum abdomen per undecim septimanas cum continuo sanguinis fluxu lecto fuit affixa, donec decima tertia die ultra annum post mariti mortem, puellam pilosam, absque hiatu fontanellæ, ederet; ipse etiam infans, juxta matris relationem, tam per totum puerperium & postea epilepsia laboravit, cum maximo motu, hinc etiam vasa umbilicalia collo infantis ter fuerunt involuta, & dolores parturientium per integrum mensem continuo durarunt; Hinc etiam partum hunc duodecimestrem Facultas Medica Lipsiensis *l. a. p. 288.* pro legitimo agnoscit, atque non immerito eum inter illos partus refert, qui rarissime & præter naturam accidunt. De hoc tamen casu & responso ita judicat Ammannus ibidem *p. 287.* Rationes quinque allegatae, si non fictæ sunt, aliquid pro hac muliere evincere videntur. Forsan hæc responsio data est in favorem matrimonii &c. Rationem autem, cur partus undecimestris paulo ante ex Ammanni *Medic. crit. Cas. 29. p. 218.* a nobis recensitus, ab eadem Facultate pro illegitimo, econtra vero modo adductus partus duodecimestris pro legitimo judicatus fuerit, idem autor *Irenic. p. 78.* hanc reddit: Posthumus undecim mensium non erat legitimus, quia fuit ἀνάργυρος, *es war ein armer Teuffel*; e contrario alius posthumus duodecim mensium erat maxime legitimus, quoniam erat ἐνάργυρος, vel πλάσιος. Provocat etiam Ammannus hac de re ad histo-

riam temporis hujus casus. In specie vide Acta Glaucoreorum! ne Juno quidem ipsa sustineret, per integrum trimestre dolores parturientium, sicuti Acta referunt de matre hujus posthumi. Est glaucoma Mæoticum. Huc pertinet etiam quæstio de partu duodecimestri, an scilicet puerulus a Johannis Ludovici Gansii die 1. Decembris anno 1687. demortui uxore relicta die 25. Octobris anno 1688. natus pro legitimo, & quod a dicto Gansio, tanquam naturali parente ortum trahat, haberi possit? & præsertim, quod Gansius debilis & morbosus, vidua autem sive mater in se frigida complexionis fuerit? Ad quam quæstionem Facultas Medica Gissena affirmative his verbis respondet: diversi partus termini oriuntur partim a majore, vel minore roboris facultatis formatricis, perfectionem foetus, nunc maturantis, nunc retardantis, partim a conatu tum matris, tum foetus, exitum sibi tardius vel citius molientis. Et quoniam dictus maritus tempore coitus debilis & propterea semen spiritibus genitalibus adeo forte turgidum non fuit: Mulieris vero complexio ad frigidam temperiem inclinat, facile hariolari licet, quod neque robur facultatis formatricis, nec conatus vel matris, vel foetus in eo gradu fuerit, ut stato tempore exclusio foetus fieri, sed protractio ejusmodi contingere potuerit, eaque de causa puerulus ille a dicta vidua editus, ut allegato Gansio, ceu naturali genitore, ortus & ita pro legitimo haberi possit. vid. Mich. Bernh. Valent. *Pandect. medico-legal. Part. I. Sect. I. Cas. 37. p. 144. 147.* Utrum vero, secundum hoc responsum, a viro debili & morbofo, nullumque spiritibus genitalibus sufficienter turgidum semen habente, tanta virilis hæstæ rigiditas, quanta ad prolificum congressum requiritur, sit expectanda, ut conjugem, præsertim frigida complexionis imprægnare liberosque procreare valeat, absque dubio Paulus Ammannus, si adhuc in vivis esset, in dubium vocaret, dictumque casum pro suspecto atque responsum pro amica, pro more suo, mihi adhuc satis noto, judicaret.

§. 13.

Alium casum de partu duodecimestri prolixè communicat idem M. B. Valentini *Novell. med. legal. Cas. III. p. 37.* cum responso Facultatis Juridicæ Ingolstadiensis. Titius scilicet nobilis & miles die 24. Julii anno 1672. relictis laribus domesticis castra sequitur remanente in prædio ejus conjuge pariter nobili, Juliana. Anno sequenti 1673. mense Junio Julia Titium sequitur, & penes eum paulo post, die scilicet 12. Julii filiolum enititur, cum tamen antea a Titio de graviditate interrogata hanc negaverit, postmodum vero, cum peperisset, perhibuerit, se, cum nihil vivi in abdomine senserit, existimasse, catarrhum quendam aut aliam obstructionem adesse. Titius econtra considerando, quod per integrum annum cum octiduo Juliæ neutiquam cohabitaverit, eandem invisere recusat, infantem recens natum pro suo non agnoscens, & licet baptismationem ejus non impediverit, in hunc tamen diem compatrem quendam invitare noluit. Julia vero ægerrime hoc ferens theologos æque ac medicos ad Titium ablegat, ut innocentiam suam ob oculos illi ponant insimulque remonstrent partum, licet consuetum pariendi tempus transgressus fuerit, legitimum tamen esse; quod ut eo clarius demonstret, obstetricem juratam advocari jubet, quæ præsentè Titio aliisque constanter attestata est, quod durante officio suo plura illic exempla his similia observaverit, & viginti quinque infantes in lucem protraxerit, qui ultra annum in utero materno conclusi fuerint; quin & supra allegati theologi medicique exemplum cujusdam principis de Conde, quem ob tredecim menses in utero matris absolutos l'enfant de treise mois vocaverint, addentes aliud comitissæ de Rappenstein exemplum, quæ per quindecim menses uterum gessit. Quamvis autem his & aliis argumentis non obstantibus dicta Facultas Ingolstadiensis *l. a. p. 43.* hunc duodecimestrem cum octiduo partum pro legitimo agnoscat, ipse tamen Michael Bernhardus Valentini *ibidem Introd. p. 3.* de hoc

casu ita judicat: Cum hic nobilis castra sequeretur & per integrum anni cursum conjugii suæ cohabitare non potuerit, hæc tamen adeo perfrictæ frontis erat, ut puerulum mense duodecimo post abitum mariti in lucem editum illi obtruderet: quem cum pro legitimo agnoscere recusaret, causam retardati partus in utero esse dixit, quod sub equi freno se proripuerit, *sie sey dem Pferde unter dem Zaume hergekrochen*. Egregia sane & equestribus personis digna ratio! Quæ an Facultatem medicam Ingolstadiensensem permoverit, ut partum hunc duodecimestrem pro legitimo judicaverit, ex responso dicto hauriri potest.

§. 14.

Partum duodecimestrem & sequentibus mensibus natum ordinarie pro non naturali & illegitimo haberi, ait Conradus Philippus Hoffmannus *de Puerper. Tem. cap. 2. §. 18. pag. 40. seqq.* ibidemque duodecimestrem partum post obitum mariti natum Lipsienses illegitimum declarasse, addit, quod referat Ge. Beat. hunc in modum: *Wenn solch ein Kind lebet oder nicht, so kan es doch vor eures Bruders Kind noch Erbe nicht gehalten werden.* vid. etiam Petr. Müller. *disp. de Jure Prægnant. cap. 7. §. 17. pag. 90. seq.* Interim partum 311. vel 319. dierum pro legitimo habuit Baldassar Timæus a *Göldenklees Respons. 36. Oper. p. m. 1066. seq.* non quidem simpliciter & modo communi seu consueto, sed singulari & raro, a philosophis tamen & medicis observato. Sicuti Adrianus imperator requisitis horum sententiis undecimestrem decreto legitimum pronuntiavit. Plura vid. Paul. Zacch. *Quæst. med. leg. Lib. I. Tit. 2. Qu. 6. fol. 68. seq.* ubi varias duodecim, tredecim, quatuordecim, quindecim, sedecim, octodecim, novendecim, viginti trium mensium partus Georgius Francus recenset & allegat. Evolvatur etiam Henr. Salmuth *in Pancirol. Animadvers. Lib. II. Tit. 10. p. 211. it. Histor. Fæt. Muscipont. p. 40.*

§. 15.

Causa re-
tardationis.

Rationes autem, quibus tam ipsæ puerperæ, quam medici

dici partus ejusmodi ferotinos atque rarissimos, nonnunquam etiam fere incredibiles, adscribere solent, varias equidem hactenus adduximus, quibus tamen aliorum quoque sententias annectere liceat; v. g. in senibus & frigidis, tam feminis virilis virtuti debili, quam utero frigido adscribitur. vid. Ant. Deusing. *de Foet. Muscipont. Sect. IV. §. 107. pag. m. 40.* Cum David Faber, archiater Saxonicus, Monspelii medicinæ operam daret, collegium medicum eo loci consultationem instituit de valetudine feminæ cujusdam nobilissimæ, quæ, cum antea legitimo tempore peperisset, ultimos duos partus, alterum decimo octavo, alterum vigesimo mense edidit; Variæ autem ea de re fuerunt medicorum sententiæ. Nonnulli quidem in ea fuerunt opinione, feminæ hujus relationi fidem habendam non esse; alii, non esse certa homini pariendi tempora, tamen ut in aliis actionibus variæ mutationes varique errores accidunt, & hinc etiam crises, quæ certa tempora habent, variæ fiunt, pro agentis & patientis varia dispositione & constitutione, ita etiam in partu id fieri posse ob varia, quæ gestationis tempore ipsi acciderunt, symptomata, dejectam appetentiam, frequentissimas lipothymias, superfluum singulis mensibus sanguinis fluxum, quibus alimentum foetui subtractum fuit ejusque vires dejectæ, quibus destitutus egressum ex utero legitimo tempore conari non potuit &c. uti ex dicti Fabri communicatione refert Daniel Sennertus *Pract. med. Lib. IV. Part. II. Sect. VI. cap. 1. pag. 383.*

• §. 16.

Plerique vero autores hanc causam in mœrore animi *Juxta Gœlickium.* & corpore matris morbofo quærunt; Inquit enim Andreas Otomarus Gœlicke *de Medicin. forens. Spec. I. de Part. octim. §. 32. pag. 50. seq.* quod causas attinet, a quibus ordinarium illud pariendi tempus postponi & retardari nonnunquam potest, adeo ut decimo, undecimo &c. mense demum prodeant infantes

tes, illæ sane medicis inter gynæcea versantibus non possunt esse obscuræ. Si enim gravida vel diuturno animi mœrore ob maritum vel aliud bonum, quod magni æstimavit, amissum, confecta debitum fœtui suo alimentum subtrahat, cur mireremur, partum ad mensem decimum usque & ultra retardari posse? Vel si gravida laboraverit febre, sive intermittente tertiana vel quartana, sive acuta & continua, utpote quibus vires enormiter exhauriuntur ipsæque matres in periculum vitæ nonnunquam præcipitantur. Qualis autem conditio est ipsius matris, talis etiam sit fœtus necesse est; quia hic vivit vitam cum matre communem. Nonnullis supervenit ciborum inappetentia & nausea, aliæ vero enormes patiuntur uteri hæmorrhagias, aliæ aliis tam animi quam corporis pathematibus subjiciuntur. Quid ergo mirum, fœtum tandem necessario nutrimento defraudatum viribus sufficientibus non pollere ad carceres, quibus includitur, effringendum & in lucem publicam prodeundum. Qua in re eo minus relinquitur dubii, quo frequentius observamus, nonnullos infantes felicissime proficere, & in staturam proceram adolescere, alios econtra nodoso & trunco frutici similes in humum semper deflecti: Quod diversos nutritionis sive felicitis, sive infelicitis effectus si videamus extrauterum, quare non eveniant iisdem in utero materno adhuc commorantibus? Et *Sect. I. Specim. 2. §. 2. pag. 22.* idem Gœlicke inquit, non quamlibet imaginariam retardati partus termini causam in censum venire posse: sed reales omnium ulteriorum partuum rationes allegandas esse, uti sunt diuturnus animi mœror atque luctus acerbis, quo gravida maritum defunctum prosequuta est: deinde febris tam chronica, quam acuta, vel quicunque alius morbus, quo vidua graviditatis tempore crudeliter divexata fuit, vel si gravissima uteri hæmorrhagia eadem laborasset.

§. 17.

*Juxta Craan.
nium &
alios.*

*Juxta Theod. Craan. dissert. de Homin. cap. 153. pag. 758.
matris*

matris causa tempus partus ut plurimum variat, prout illa fuerit aut debilis aut fortis, sana vel ægra, sic fœtus citius vel tardius ad plenam perfectionem perveniet. Vel secundum verba Bald. Timæi a *Güldenkl. l. a. pag. 1067.* causa hujus varietatis est maturatio & perfectio fœtus, quæ fit in utero, incerto tempore, & variis interdum mensibus, ob facultates corpus fœtus gubernantes, vel debiliores, vel robustiores. Ut arborum fructus ex diuturniore frigore, sic fœtum ex acerbissimo dolore mariti defuncti sisti ac sustineri posse, inquit Henricus Salmuth *Comment. in Guid. Panciroll. de Reb. deperdit. Lib. II. Tit. 10. pag. 211.* Ita quærit etiam Fortunatus Fidelis *de Relat. medic. Lib. III. Sect. VI. cap. 9. p. m. 483.* cur fieri non potest, ut frigidior uteri ac seminis natura fœtum etiam frigidiorum ac minus vigentem reddat? ut propterea tardissimus sese fœtus movere ac membranas disrumpere valeat? Mihi quidem & hæc omnia factu possibilia videntur; & sæpe etiam evenisse scio, ut mirum non sit, si hæc mihi concesseris, posse fœtum & ultra decimum mensem & ad undecimum usque produci. Concedo equidem semina omnia cerealia in terram injecta certis temporibus intus latere, certis prodire, ac similiter maturescere; at nemo mihi abnegabit, aliqua ex his seminibus esse, quæ certis terris commissa tardius aut citius aliquando & prodeant, & germen emittant, quod similiter de humano semine dicendum puto: atque eo etiam magis, quod humanus conceptus multiplici varietati expositus est, pluresque omnino mutationes, quam quævis alia semina subire solet. Atque hæc satis efficax causa semper mihi visa est, cur fœtus interdum ultra decimum mensem prodire naturaliter possit.

§. 18.

Quandoque etiam femina hoc in passu falsas & superstitiosas, nonnunquam etiam suspectas causas adducunt; *Causa sum- Specta.* moperere enim obtestabatur uxor quædam, edito in absentia mariti

riti partu duodecimestri, se non alium præter maritum suum carnaliter agnovisse, offerendo se ad juramentum corporeum, coram ecclesiastico æque ac civili iudice, allegando infimul miserias varias & molestias in absentia mariti a se devoratas. Fieri etiam potuisse, ut locum, ubi equi se miscuerint, pertransierit: imo se aliquando in angustias redactam sub fræno equi decurrisse, unde, ut ipsi narratum fuerit, a gravidis foetus tamdiu portandus sit: quemadmodum & ipse foetus a se in lucem editus de molestiis exantlatis testari posset, cum marcidus fere & tabidus prodierit.

§. 19.

*an feminis
fidendum?*

An denique feminis talem partum ferotinum se edidisse referentibus, earumque domesticis & obstetricibus, de ipsarum vita, moribus & castitate nonnunquam attestantibus, semper fides sit habenda, res adhuc dubia valdeque suspecta videtur; præsertim cum ejusmodi partus ferotini plerumque a viduis, vel etiam uxoribus adhuc maritatis, a viris tamen per longum temporis spatium absentibus, producantur; qui tamen tam a medicis quam jurisconsultis nonnunquam pro legitimis judicantur. Hinc est, quod secundum Henr. Salmuth. *l. a.* apud Parisienses arbitrio doctissimorum advocatorum ad bonorum possessionem admissa dicatur vidua, quæ decimo quarto mense peperisset: eo quod apud hæredes defuncti vixisset perpetuo, diligenter asservata & nunquam a latere discedens eorum uxorum: ipsique præterea hæredibus nihil ejus honori ac pudicitia obijcientibus, quinimo de solenni ac perpetuo ejus luctu, ob mariti mortem, testantibus. Quod cum ita foret, nequaquam tanti faciendam putarunt communis partus opinionem, ut matrona honestissima, cui nihil objiceretur, præter vulgarem consuetudinem, pariens audienda non esset. Et paulo post adducto ex Johannis Bodini Theatro naturæ supra

a nobis allegato partus octodecimestris exemplo idem Salmuth addit: quod hæc non facile ad exemplum tradi debeant, & certa aut suspecta mulieris pudicitia, juncta communi fama & adhibito jurejurando multum adferat in his naturalibus rebus adjumenti. In casu III. *Novellar. med. legal. Mich. Bernhard. Valent. pag. 38.* de partu duodecimestri puerpera Julia non sine lamentatione petiit, ut, priusquam in oris peregrinis derelinqueretur, a Titio (marito) prius famuli domi relictæ vicinique examinarentur, qua ratione in absentia ejus se gesserit; & si vel unicus vere asserere posset, quod ipsa Julia per semihorulam cum persona quadam virili sola alicubi fuerit, Titius pro lubitu tunc agere posset. Quæ omnia tandem eo commoverunt Titium, ut, donec in causa tam ardua fundamenta solidiora obtineret, Juliam ad interim recipere constituerit, a thoro saltem, usque ad causæ dijudicationem eandem separaturus. Partum undecimestrem legitimum esse, tradiderunt equidem nonnulli, inquit Petrus Müllerus *Disp. de Jure Pregnant. cap. 7. §. 17. pag. 90.* nos autem cum limitatione hoc accipiendum putamus, si scilicet nascatur sub initium undecimi mensis primo vel secundo die, si cætero spatio, spurriis accensemus. Interim tamen vita & mores viduæ respiciendi, & si proba fuerit, potius dicendum, si serius enixa sit, ipsam quidem a marito concepisse, sed foetum a natura propter tristitiam tardius fuisse formatum.

§. 20.

Sæpe numero etiam per accuratam vitæ morumque *Cautela.* ejusmodi feminarum explorationem ipsarum astutia fraudulenta atque suspecta pudicitia detegitur. Novit enim Johannes Jacobus Franciscus Vicarius quandam, quæ prolem enixa decimo tertio mense suo marito jam defuncto adscripsit; at tandem fraus Deo sic ponente detecta est, cum ab alio familiariter cum ipsa, etiam vivo adhuc viro, agente imprægnata fuit,

fuit, uti dictus auctor *Bas. univers. Medicin. Lib. I. cap. 3. §. 8. pag. 49. seq.* recenset addens, magna hic cautela opus esse medico, nec statim, quod soli libri decernunt, statuendum; oportet enim prius talium feminarum vitam & mores ac actiones exploratas habere. Præterea etiam circa ejusmodi partus, juxta Bald. Tim. a *Güldenkl. l. a. pag. 1067.* in alias circumstantias diligenter est inquirendum, an femina sit imbecillis an firmæ sit constitutionis, an tempore gestationis morbo aliquo fuerit affecta, an in ediam, frequentes lipothymias, aut superfluum singulis mensibus sanguinis fluxum, quo foetui alimentum subtractum viresque dejectæ, ita ut egressum ex utero legitimo tempore conari non potuerit, aut simile quid passa sit. Ipsa etiam foetus editi constitutio consideranda, an nimirum debilis fuerit, an vegetus, robustus, & per omnia sanus. Vix enim alia de causa protrahitur partus, quam ob caloris nativi viriumque imbecillitatem. Admonet etiam Conradus Philippus Hoffmannus *l. a.* caute in ejusmodi casibus procedendum esse, cum foetus vix supra decem dies mensis decimi in utero manere possit. Et Isbrandus de Diemerbroc *Anat. Lib. I. cap. 35. fol. m. 231.* de nimis serotinis partibus scribit: quantum ad illos, quos dicunt supra naturalem terminum nasci, certe bono jure hætenus a multis dubitatum fuit, an hoc unquam vere contingat, & mulier longe post istum terminum pariat. Interim tamen, stante ista dubitatione, apud multos, tanquam firmissima regula, verosimilibus quibusdam rationibus investita magnorumque virorum auctoritatibus confirmata, adhuc hodie statuitur, nonnullos foetus undecimo, duodecimo, decimo tertio vel decimo quarto mense nasci posse, & legitime natos fuisse, idque propter imbecillitatem foetus vel matris, uteri frigiditatem, alimenti paucitatem, aliamve similem ob causam, ob quam statutum a natura partus terminum differri vel extendi posse, multi philosophi sibi ipsi & aliis persuaferunt. Verum inania sunt hæc omnia nullis fir-

firmis rationibus innitentia, nullis veris experimentis probata, sed ex solis dicacularum muliercularum verbis descripta, quibus nonnulli nimis creduli docti viri aliquod tomentum adjecerunt, ut sic quibusdam rationum verosimilium fulcris hanc rem fulcirent. Nam sicut certissimum duco, ad paucos dies ultra novimestrem terminum aliquibus de causis partum differri posse, ita prorsus incredibile existimo, illud ad unum, multo minus ad plures menses posse fieri, cum in quacunque mulieris constitutione incrementum caloris spatio novem mensium in foetu tantum fiat, ut ventilatione per respirationem opus habeat, eamque ob causam illi necessario ex uteri angustiis demigrandum sit. Atque ita manifesto potest ex falso muliercularum relatu nimis citam conclusionem instituisse istius opinionis gravissimos defensores. Nam re ipsa penitus considerata, hic latet anguis in herba, scilicet aut nequitia in muliere, aut simplex error in computatione. Nequitia, si mulier liberis carens, mortuo marito, ut ejus hæreditate & bonis frui possit, cum alio viro consuescat, ab eoque gravida fiat, & sic undecimo, duodecimo, decimo tertio vel decimo quarto mense post obitum mariti natum infantem defuncto marito adhuc adscribat. Quæ nequitia tam frequens est, ut ubique terrarum per omnes curias judiciales perstrepat; & hæc causa est, quod fere in solis hujusmodi viduis tales serotini partus contingant, rarissime vero in iis mulieribus, quarum mariti cum ipsis vivunt & concumbunt. Simplex error etiam in computatione latere potest, quia mulieres ut plurimum in gravidationis initium computant a prima menstruorum suppressione: atqui fieri potest, ut menstrua propter aliam aliquam causam duobus vel tribus mensibus ante conceptionem fuerint suppressa; tunc si mulier a primo suppressionis tempore computationem suæ imprægnationis incipiat, necessario errabit, & sic per insontem errorem putabitur infans nasci undecimo vel duodecimo mense, qui tamen nascitur more solito ad finem noni mensis. Quamvis etiam Andreas.

Ottomarus Gœlicke in Medicina Forensi hinc inde, contra Ammannum, ordinario partus termino latitudinem usque ultra undecimum mensem concedat, ipse tamen *Specim. med. leg. Sect. I. Spec. II. §. 2. p. 23.* admonet, hanc talem qualemcunque partus latitudinem in posthumis congruam esse oportere; quia alias metuendum sit, ne vel mille fraudibus atque imposturis viam pandamus, vel effreni impudicarum mulierum licentiæ fræna laxemus; quod tamen utrumque reipublicæ maxime perniciosum foret. Et ibidem *de Part. octim. §. 33. p. 51.* ait: vigili semper studio cavendum est, ne cum quibusdam terminum partus humani nimis arctis limitibus constringamus eumque in puncto consistere putemus, vel cum aliis eundem justo latius extendamus: Utroque enim modo vel matronarum honestarum famæ ac pudicitiae vim faciemus, vel effreni mulierum impudicarum licentiæ fræna nimis laxabimus, quo tamen utroque vitio nullum in republica perniciosius est. Quare omnes medicinæ practicos, poliatros in primis, & medicos provinciales serio monemus & hortamur, ut, si vel de termino partus humani sive citiore sive tardiore, vel de ipsius vitalitate coram magistratu publice ipsis deponendum sit, æqua iudicii lance prudenter & circumspecte omnes ponderent circumstantias, nec quidquam contra propriam scientiam vel conscientiam agant. Ab hisce enim eorum iudiciis pendent proximi honores, fama, bona, imo & ipsæ Jctorum decisiones.

§. 21.

Mensis est duplex.

Cum autem hætenus de mensibus partus egerimus, monendum adhuc, vocis mensis significatum dupliciter sumi, alius enim est solaris, alius lunaris; solaris dicitur, quo sol triginta zodiaci gradus percurrit, estque perpetuo triginta dierum; Lunaris vero mensis apud Galenum est duplex, progressionis unus, alter apparitionis; progressionis appellatur spatium illud, quod ab uno lunæ coitu cum sole usque ad alterum intercedit, estque

que viginti novem dierum cum dimidio. Mensis *Φάσως* seu apparitionis est tantum viginti septem dierum, quia tres subtrahuntur dies, quibus quasi abdita luna lumen suum non imperitur. Secundum alios finitur mensis lunaris spatio viginti septem dierum, alii adhuc differunt; de quorum tamen computo, vid. Andr. Laurent. *Hist. anat. Lib. VIII. Qu. 30. fol. m. 331.* Joann. Fernel. *Consil. medic. Consil. 55. p. m. 133.* Roder. a Castr. *de Nat. Mul. Lib. IV. cap. 3. p. 179. seq.* Petr. Müller. *Disput. de Jur. Pregnant. cap. 3. Thes. 4. pag. 20.* Christ. Joh. Lang. *Physiol. Th. 40. Oper. Tom. I. fol. 251.* Mich. Bernh. Valent. *Pandect. medic. legal. Cas. 24. pag. 84. seq.* Conr. Phil. Hoffmann. *de Part. Tempor. c. 2. §. 7. p. 27.* Franc. Valles. *de Philos. sacr. cap. 83. p. m. 467.* Georg. Hier. Velsch. *Episagmat. Obs. 74. p. 47.* Et Johannes Frid. Ortlob *Oeconom. Homin. Dissert. 37. p. 289.* inquit: Communissimus, & si experientiam consulimus, verus etiam terminus partus videtur mensium præterpropter novem, si solares, dierum triginta, non vero lunares, dierum viginti octo concipiamus, sic enim decem requirerentur. Ea propter etiam si hebdomadarum numero partus terminum describere velis, vix ante trigesimam octavam prodibit, & vix ultra quadragesimam protrahetur partus, qui legitimus, & nec præposterus, nec justo tardior habendus sit.

§. 22.

Non autem solummodo uxores maritos suos, & viduæ de-
 functorum maritorum agnatos atque hæredes, sed etiam quan-
 doque meretrices rivales suos sub prætextu partus serotini de-
 cipere student, ita ut ultimæ vel ipsum matrimonium, vel do-
 tem, vel foetus ad minimum sustentationem judicialiter effla-
 gitent; quale exemplum extat in Joh. Frid. Zittmann. *Medicin. Forens. Cas. 58. p. 227.* de femina impudica, juvenem accusante, quod eam anno 1667. die 10. Febr. imprægnasset, cum ipsa tamen anno demum sequenti & die quidem primo Januarii, &
 ita

ita post 325. dies, sicque circa finem undecimi mensis a tempore congressus puellum pepererit. De quo casu Facultatis medicæ Lipsiensis responsum p. 229. hoc est: *Als ihr uns eine Frage zugeschickt und zu wissen begehret, ob auf Angeben S. E. B. mit welcher ihr euch anno 1667. d. 10. Febr. zwar fleischlich, iedoch absque ejaculatione seminis vermischet, sie aber hernach mit andern zugehalten, und deren Liebe gepflogen, und erst den 1. Januarii 1668. nemlich nach 325. Tagen, und also am Ende des eilfften Monats a tempore vestri concubitus (uti refertur) imperfecti, eines Knäbleins genesen, euch dieser partus naturaliratione könne adjudiciret werden, und ihr vor des Kindes Vater zu halten seyd? alles nach Inhalt eines an uns abgelassenen Schreibens: So berichten wir, nach fleißiger und collegialischer darüber gehaltenen Deliberation hierauf, daß, wofern ihr alle angeführte Umstände gebührend verificiret, nemlich, daß ihr 1) Semen revera damahls nicht emittiret; auch 2) niemahls wieder mit dem Menschen euch fleischlich vermischet, 3) daß sie angeführter massen bald hierauf andern nachgelauffen und zugehalten; auch 4) tempore gestationis der Vettel kein Unfall begegnet, um welches willen die Geburt langer im Mutterleibe hatte bleiben müssen, auch bey solcher Bewandtniß dieser Partus, als welcher am Ende des 11. Monats (qui tamen pariendi terminus bey uns gar infrequens und ungewöhnlich ist, auch selten pro legitimo erkannt wird) gebahren, naturali ratione nicht könne adjudiciret werden, vielweniger ihr vor dessen Vater zu halten seyd. Welches &c.*

§. 22.

brutorum
partus.

Cum circa præsentis sectionis initium animalium quoque sive brutorum partus termini mentio facta sit, quod scilicet iisdem Aristoteles ac Plinius unicum, certum & statum pariendi terminum tribuant, paucis adhuc aliorum sententiam annectere liceat. Idem enim sentit Jason a Pratis *de Uter. Lib. I. cap. 10. p. 147. seq.* inquires, cætera animalia modo uniformi & simplici partus suos perficiunt. Unum enim pariendi tempus & idem

idem omnibus natura præscribit, ita ut oves uterum ferant quinque mensibus¹, boves mensibus novem, canes sexagenis diebus, equa menses undecim, asina duodecimo mense parturiant, atque eadem ratio in cæteris. In homine certum tenorem non servat, modo properat, modo lenta est, modo præcurrit vota, modo demoratur. Et multiplex huic uni datum est pariendi tempus. Nam septimo mense, & octavo & nono eniti potest, & quod plurimum decimo, nonnullæ etiam in undecimum differunt. Secundum Georg. Frid. Rallium *de Generat. animal. Sect. VII. p. 365.* animalia grandiora diutius in utero latent, quam minora. Equas undecim mensibus, elephantes biennio uterum gestare dicunt. Cuniculi vigesimo nono vel trigesimo die nascuntur. Homines nono vel decimo mense. Illud tamen partus tempus, non in hominibus solum, sed in brutis quoque suam habet latitudinem, quam in illis majorem. Et si experientiam consulamus, brutis etiam statum pariendi tempus non esse, manifestum evadet. Ita elephantes decimo sexto, etiam & decimo octavo mense nasci, autores observarunt; sic ex Aristotele constat, canem alias quarta, alias quinta, alias sexta anni parte uterum gestare, eosque, qui maturius in lucem prodierant, catellos pluribus diebus cæcos permanisse, qui vero diutius in utero commorabantur, oculos post partum aperuisse. Johannes Matthæus *Quest. medic. XXIX. p. 110.* inquit: constat animalia certum & definitum pariendi foetumque excludendi tempus habere. Sus enim post quartum a conceptione mensem, capra post quintum: cerva octo mensibus: camelus & mula duodecim: elephas biennio, teste Aristotele, foetum naturaliter utero gerunt. Juxta Joh. Huld. Streitterum, columbæ domesticæ singulis mensibus novos educunt foetus: Canis quarto parit mense, equa nono &c. v. Greg. Horst. *Oper. Tom. I. f. 463.* Plura de partus animalium, volucrum & piscium tempore proponit Guilhel. Harvæus *de Part. p. 499. seqq.*

§. 24.

partus non-
nimestris
quando su-
spicatus.

Juxta Contr. Phil. Hoffmann. *de Puerper. tempor. cap. 2. §. 13. p. 34.* ratione partus nonimestris quandoque quaestio oritur: Si mulier post primi mariti obitum statim alteri nupserit, & mense nono filium pepererit, utrum is censeatur a primo vel secundo marito conceptus? Et respondet: in decidenda hac quaestione tot opiniones, quot capita inveniri, dum alii eum prioris mariti filium praesumi velint, alii contra pro secundo marito verba faciant; alii propter incertitudinem partum illum ad utriusque mariti haereditatem admittendum esse, existiment, alii ei alterius tantum haereditatem concedendam putent, electione data ipsi, cujus esse velit; alii propter tantam dubietatem hasce haereditates dividi, & utriusque dimidium huic dari censeant, alii denique neutrius esse filium existiment & propter incertitudinem ab utriusque haereditate excludi debere statuunt; quorum opiniones fusius examinare Salmuthum atque Petrum Müllerum rationes in utramque partem adducere annectit Hoffmannus, seque brevissimis expediens eum partum prioris mariti legitimum esse dijudicat, ex ea ratione, quod partus legitimus censeatur, licet post obitum patris die 240. 250. 260. vel 270. nono scilicet mense vel ab initio, vel in ejusdem fine fuerit editus, diebus 270. pro novem mensibus computatis. De hac vero quaestione allegatus Henricus Salmuth *Comment. in Guid. Panciroll. Lib. II. Tit. 10. p. 202. seq.* sex opiniones autorum recensens tandem concludit, quod inter hos autores merito referri debeat filiationis probatio, quæ & ipsa difficilis & pene impossibilis judicatur, sive quia conjugalis cohabitatio & liberorum procreatio est aliquid de occultissimis, sive quia etiam concubitu probato vel confesso, tamen generatio & conceptio inde probata non esset: cum vix ipse pater unquam certus esse possit de sobole sua &c. Deinde adducit etiam dictus Hoffmannus pro marito secundo consilium facultatis theologicæ Rostochiensis apud Georg. Dedekennum *Vol. III. Consil. Lib.*

Lib. IV. Sect. I. n. 17. fol. m. 439. seq. Ob der Partus von 37. Wochen legitimus zu erkennen sey? ubi respondet: daß dieser Partus, der in der 37. Woche nach gehaltener Hochzeit gezeuget, legitimus sey, halten wir, es könne solches von niemand geleugnet werden, es ware dann, daß er aller Medicorum und Physicorum sententias, auf welche sich derer Jurisconsultorum Meynung gründet, umzustossen und nichtig zu machen sich wolle unterstehen. Circa hunc tamen casum, mea quidem sententia, non adeo male factum esset, si quaestio moveretur vel indagaretur, an talis femina in primo matrimonio liberos peperit? vel an perpetuo sterilis permanserit? Quod si proinde per totum prioris matrimonii tempus cum marito in sterilitate vixerit, statim autem in secundi conjugii principio imprægnata postmodum trigesima septima a primo congressu septimana infantem, & quidem omnibus partibus perfectum eniteretur, tunc sane ejusmodi justo maturior partus suspectus mihi videretur.

SECTION V.

De Abortu.

CAPUT I.

De

abortus definitione & causis.

§. 1.

Cum secundum hæcenus dicta foetus exclusio vel ante *Abortus.* te, vel circa, vel post ordinarium pariendi tempus, quod ab omnibus, vel plerisque saltem medicis, noni gestationis mensis finis, vel decimi initium statuitur, fieri so- leat, ille foetus, qui ante tempus legitimum intempestive exclu- ditur, medicis abortus appellatur, de quo hoc loco agendum nobis venit.

§. 2.

Definitio.

Duplici autem sensu vocabulum abortus medicis sumitur, modo scilicet pro ipso foetu immature rejecto, modo etiam pro immaturi foetus exclusione. Abortum enim definit Christianus Marggravius *Prodrom. Medicin. practicae. Sect. III. Tab. 33. p. 166.* quod sit foetus humanus, ante septimum mensem exclusus, sive vivus, sive mortuus, nunquam tamen vitalis. Nonnulli informem, vel nondum adeo perfectum, uti & mortuum foetum exclusum foetum abortus nomine dignum censent; cui tamen sententiae alii non suffragantur, sed foetus humani nondum perfecti, ac modo mortui, modo vivi, sed non adeo vitalis, ante legitimum partus tempus e gravidæ utero ejectionem pro abortu agnoscunt; e. g. Joh. Gorraeo *Definit. medic. fol. 21.* abortus Graece ἀμβλωσις est immatura & violenta foetus excretio; juxta Joh. Beverov. *Question. epist. p. 219.* abortus est quasi imperfecti & ante tempus maturationis foetus prolapsus seu ante tempus & imperfecti foetus exclusio. Et secundum Andr. Ottomar. Goelick. *Medicin. Forens. Specim. med. leg. VI. p. 99.* abortionis vocabulum denotat nobis praematuram seu intempestivam foetus humani, sive vivi, sive mortui, ex utero exclusionem vel ejectionem ante terminum partus ordinarium atque legitimum, quocunque graviditatis tempore a variis causis excitatam. Intempestivam dicimus istam foetus exclusionem, partim ut illam partu naturali, quippe qui secundum consuetum naturae ordinem circa finem noni, vel initium decimi mensis sollemnissime observari solet, partim etiam a partu praemature distinguamus, cum partus septimestris & octimestris sit quidem praematurus, non tamen stricto sensu abortivus dicendus; quia tales partus non vivi modo prodeunt, sed & vitales sunt, i. e. sufficientem corporis organici conformationem acceperunt, ut, teste experientia, in vivis quoque permanere queant: Cum econtra foetus abortivus, quia primo conceptionis tempore ad sexti mensis finem contingere potest, vivus quidem in lucem prodire, vitalis tamen permanere nunquam soleat. Notandum etiam venit, quos-

quosdam autores illis quoque foetibus abortus nomen tribuere, qui prioribus equidem graviditatis mensibus in utero materno obeunt, non autem statim ex eodem excluduntur, sed usque ad posteriores menses in eodem carcere permanent, vid. Gugliel. Fabric. Hildan. *Obs. Chir. Cent. II. Obs. 50. fol. m. 121.* Juxta Aristotelem *de Histor. Animal. Lib. VII. cap. 3. fol. m. 434.* effluxiones vocantur, quæ intra septimum diem corruptiones incidunt; abortiones autem, quæ intra quadragesimum. Inquit etiam Joannes Riolanus *Anthropograph. Lib. VI. cap. 11. fol. m. 403.* si partus ordinarium terminum prævertat, abortus vel effluxus nominatur: Abortus, si foetus dearticulatus appareat, effluxus si semen liquidum vel coagulatum intra septimum diem excernatur. Et plures fieri in primo quadragenario abortus, quam in aliis omnibus, ait Franciscus Vallesius *de sacr. Philosoph. cap. 18. pag. m. 132.* Quando foetus ante congruum & consuetum tempus dejicitur, quaecunque illud sit, abortus nominatur, estque immaturi foetus, minime vitalis, foras exclusio; uti ex Primerosio refert Theophilus Bonetus *Polyalb. Tom. III. Lib. V. cap. 26. fol. 274.*

§. 3.

Quidam equidem ex medicis antiquis non adeo in laxo ^{quid proprie sit?} significato h. e. pro omni immaturi partus exclusione vocabulum abortus usurpant, sed tantum pro illa, quæ foetui jam quoad omnes partes organizato, nempe circa sextum vel septimum gestationis mensem accidit, illam vero, quæ primos duos menses contingit, non abortum salutandum esse existimant, sed litem hanc circa vocabulum abortus Christianus Johannes Langius *Prax. medic. cap. 24. Oper. Part. II. fol. 156.* non curat, cum hodie apud omnes omnino medicos illa generalis acceptio obtinuerit. De abortu primis graviditatis mensibus reiecto ita scribit Justus Vesti *Disput. de Abort. §. 4.* a valore abortus alii excludunt anemium partum, seu conceptionis materiam rudem, instar vesiculæ, pilæ, molæ, ovi, aut alius hujus

conditionis similem massam, sine nota evidenti foetus exclusam & ad ἐκφύσις, effluxionem magis referunt. Verum primis diebus, septimanis aut mensibus excreta illa materia aut massa saepe primordia vel rudimenta foetus continet, quæ accuratius contemplanti saepe microscopii ope magis innotescunt, ideoque hæc etiam non omnino ex abortus classe expungi possunt. Modo itaque indicia foetus appareant in massa, ab utero intempestivo tempore exclusa, ad abortum referenda eadem non male videtur. Ipsi autem Justo Vesti *l. a.* hæc abortus definitio placet, quod sit humani foetus, nondum perfecti illiusque modo mortui, modo vivi, sed non adeo vitalis, ante legitimum terminum ab utero gravidæ, p. m. commoto, ejectio: Multum autem, juxta Andr. Ottomar. Gœlicke *Medicin. forens. Specim. Sect. prior. pag. 5.* inter se mutuo differt vivum atque vitale. Vivus enim simul atque animatus est, & dici potest foetus a primo statim conceptionis momento, vitalis vero ab eo demum tempore censendus est, quo eam organorum corporeorum perfectionem adquisivit, ut motibus animalibus æque ac vitalibus edendis habilis evadat. Unde consequitur, vivum esse posse foetum, utut non sit vitalis, non tamen vice versa. Item partus vitalis ab abortivo distinguendus est; siquidem abortus non solummodo intempestive excluditur, sed & quoad plerarumque suarum partium & organorum conformationem imperfectus & immaturus est, adeo ut licet vivus esse videatur, ipse tamen nec in libero aëre perdurare, nec nutrimento per os propter imperfectam & nondum plene absolutam organorum alimentarium structuram frui possit. Secundum Levini Lemn. *de Miracul. occult. Nat. Lib. Ic. 16. p. m. 93.* medici inter abortum effluxumque discrimen statuunt. Effluxus siquidem fit, cum semina primum aliquot dies conglobata ob uteri lævorem ac subtilitatem præmature effluunt ac delabuntur, sic ut informe quiddam profluat, ac rudimentum futuri foetus, operisque inchoati adumbratio, quod ipsum deperit atque excutitur. Abortus vero membra exacte

exacte plerumque conformata demonstrat, qui ubi duos & quadraginta dies impleverit, animæ rationalis vitæque munere potitur. Juxta Michael. Ettmüller. *Colleg. pract. Oper. Part. II. fol. m. 1108.* Græci rectius rem distinguunt pro varietate temporis, dum scilicet ejectionem ovi ab abortu proprie sic dicto & foetu mortuo accurate distinguunt; Nam Græci habent ἐκπολὴν, (ἐκβολὴν) & ἔκτρωμα: ἐκπολὴ proprie est ovi exclusio seu rejectio conceptus seu foetus non formati sub forma ovi, quale exemplum in Hippocratis scriptis reperitur: ἔκτρωμα vero est abortus seu ejectio foetus jam constituti; Ἐκπολὴ seu ovi hæc ejectio fit intra sex primas a conceptione septimanas: postmodum conceptus a formatione ad decimam sextam septimanam vel ad tempus motus, vocatur ἔκτρωμα: Nam post quartum mensem, ubi foetus moveri incipit, a medio gestationis tempore ad verum partus tempus, dicitur foetus mortuus. Ergo abortus ordinarius est, qui venit ante tempus motus, prout quidem feminæ motum æstimare solent; post motum vero perceptum in femina, dicitur foetus mortuus, quæ ipsa tamen a Latinis sub generali abortus nomine comprehendi solent. Notandum quoque est secundum Christian. Joh. Lang. *Oper. Part. II. l. a. pag. 157.* abortus appellationem, si septimo aut octavo mense foetus imperfectus quidem quoad quasdam partes, nihilominus tamen vitalis excludatur, non æque in usu esse, sed potius per partum præcoccem, *frühzeitige Geburt*, exprimi a nostratibus mulierculis. Partum septimestrem non esse abortum scribit M. Antonius Ulmus *Physiolog. Barb. cap. 7. fol. 25.* Et Hermanno Frid. Teichmeyero *Institut. med. legal. cap. 10. p. 65.* abortus vocabulum multis modis accipitur, 1) sub abortu continetur effluxus, Græcis ἐκρυσις, & est conceptus ejectio, quæ intra septimum diem fit, 2) ἔκτρωσμος, quæ intra quadragessimos contingit. Distinguunt nonnulli, e. g. Nonius Marcellus, inter aborsum & abortum: aborsumque dicit esse, qui primis fit mensibus, ubi conceptui factum est exordium; Abortum ve-

ro, qui prope tempus pariendi obvenit. 3) Abortus dicitur foetus præternaturalis exclusio, quæ ante diem sibi a natura destinatum, non sponte, sed ex aliqua vi, contingit, qualem abortum promovent illæ, quæ ita infamiam suam, aut impudicitiam, impio conatu, tegere volunt.

§. 4.

Abortus vesicalis.

Dari autem, uti in antecedenti paragrapho meminimus, abortus vesiculares, sine foetu, probat Georg. Hannæus *M. N. C. Dec. II. An. 4. Obs. 114. pag. 221. seq.* de abortu bulliformi: Uxori, in-
quiens, pistoris, tredecim antea liberorum matri, sistebatur sua sponte lunare tributum, unde se gravidam suspicata est, intumescendo sensim, una cum mammis, ventre, per septimanas octodecim, ipsa aliquot menses lecto affixa tenebatur: Mense autem quarto post prima hominis (ut suspicabatur) inchoati indicia, solvuntur occlusa muliebris profluvii repagula, continuata per duos dies, nec intermissa vacuatione. Advocata obstetrix partui vicinam gravissime afflictam offendit, & de atrocissimis ventris lancinationibus immane quantum conquirentem; tandem fluere sponte coeperunt aquæ, partus prænunciæ, cum novis doloribus, nec ita multo post uterus cum foetore mephitico effundit magna oculum (bullulis, quas conflant ex aqua & smegmate pueri, quam simillimum) & quidem in tanta copia, ut tres implevisset cantharos, atque eo amplius. Cum jam illuc perventum esset, ut exploraret obstetrix, intusne latitaret secundina quædam, extraxit aliquam membranam, in qua inusitatus hic habitaverat abortus, cessantibus brevi tormentibus &c. De duobus abortibus humanis oviformibus intra annum spatium ab eadem matrona editis, videatur Philippus Jacobus Hartmannus *M. N. C. Dec. III. An. 9. & 10. Obs. 191. pag. 350.* quorum ovorum abortivorum unum anno 1701. die 26. Octobris infra, alterum 1702. d. 21. Junii supra ovi columbini magnitudinem erat, & ambo undiquaque villis obsita.

Ante

Ante viginti aliquot annos senatoris cujusdam Dresdensis uxor post dolores non adeo vehementes vesiculam pellucidam digitique longitudinem fere æquantem & aqua limpida repletam, cui embryo, extremum minimi digiti articulum magnitudine non superans innatabat, a terrore perculsa per uterum rejiciebat.

§. 5.

Licet etiam abortus differat a mola seu rudi illa massa ^{in mola fœtus.} carnea, quæ ut plurimum circa tertium gestationis mensem rejici solet, nullumque embryonem continet, sicque ad abortum non pertinet. Quod si vero in ejusmodi massa, licet etiam primis septimanis vel mensibus fuerit expulsa, vel post insignes dolores extracta, embryonis rudimenta atque initia observentur, non immerito tales massæ abortibus annumerari possunt, qualia exempla non semel in praxi observare mihi licuit, in quibus minutissimi embryones ad apicis magnitudinem & ultra inclusi latitabant. De abortu cum mola subsequente observationem communicat Benedictus Gullmannus *Ephemerid. Acad. N. C. Cent. VII. Obs. 92. pag. 217. seq.* item Phil. Jac. Hartmann. *M. N. C. Dec. III. An. 4. Obs. 84. pag. 180. & An. 10. Obs. 57. pag. 246.* De mola prægnante abortus causa disputationem inauguralem habuit Joh. Gottlieb Vaterus *Witeb. 1729.*

§. 6.

De abortu, in cujus placenta uterina embryo cum propria secundina inclusus erat, hanc observationem recenset Johannes Daniel Geyerus *M. N. C. Dec. II. An. 5. Obs. 133. p. 457.* honesta femina Manhemii rediit ex thermis Wisbadensibus, quibus ob singularem & inconsuetum ventris tumorem usa erat, atque tunc demum se gravidam sentiebat. Domum reversa lata circa medium noctis ingentes patiebatur nixus & dolores, adeo ut nil juvantibus cordialibus, confortantibus aliisque, lochia ante partum profluerent, ipsa foetu cum sua placenta sub-

sequente, qui vivus perfectusque in omnibus erat primo, sed, accepto prius sacro fonte, expirabat. Quum vero penitus secundinam inspicerem, quæ non uti fere plerumque oblonga, sed plana & rotunda erat, inveni eam circumdatam tenaci membrana, inque hac inclusum alterum filiolum ad spithamæ longitudinem, cujus funiculus umbilicalis insertus erat propriæ placentæ, quæ alteri fortissime connexa erat. Hic embryo in omnibus erat perfectus, nisi quod ungues deficerent; interne cerebrum & hepar erant putrida, cor vero instar cordis alaudæ, renes instar phaseoli, funiculus umbilicalis instar pennæ insertus hepatis & vesicæ, pudenda, aures, oculi glauci, palpebræ, omnia salva. Hinc inter obstetricem & mulieres adstantes orta erat quæstio, an uno eodemque tempore hæc conceptio facta fuerit, an contra? Dubio procul per superfœtationem. vide etiam Nicol. Blegny *Zodiac. Medico-Gallic, An. 1. Januar. Observat. 8. pag. 8.*

§. 7.

*Abortus
causa.*

Abortus causa proxima, propter quam embryo vel fœtus in carcere uterino per ordinarium gestationis tempus non retinetur, sed ante legitimum partus terminum excluditur, latet in ipso utero, quando nimirum ob præternaturalem ipsius coarctationem vel etiam nimiam laxationem fœtum diutius retinere non potest. Juxta Michaelis Alberti *Introduction, in univers. Medicin. cap. 2. §. 69. pag. 37.* in negotio generationis requiritur & observatur inter animam fœtus & animam matris accuratus consensus: dissentiente enim anima matris neque conceptio contingit, neque fœtus continetur, sed iterum per abortum ejicitur. Imprimis etiam plethora seu nimia sanguinis quantitas & abundantia ejusque ad uterum affluxus inibique effluxus pro causa agnoscitur; inquit enim Franciscus Sylvius *Prax. medic. Lib. III. cap. 4. §. 60. pag. edit. Amstelod. 331.* in abortu paucis post conceptionem hebdomadibus evenien-

niente causa satis frequens est sanguinis plethora, propter quam vi expellitur foetus laxius utero adhærens, nec sanguinis copiosi egressum quærentis ac in utero invenientis impetum sustinere valens.

§. 8.

Plurimæ causæ abortus remotiores vel occasionales tam externæ, quam internæ, aliæ ad corpus, aliæ ad animum pertinentes, apud autores reperiuntur, de quibus vid. Roderic. a Castr. *de Morb. Mulier. Lib. IV. cap. 4. p. 448. seq.* Franc. Sylv. *l. a. pag. 531. seqq.* Lazar. River. *Prax. med. Lib. XV. Tom. II. cap. 17. p. m. 399. seq.* Joh. Muralt. *Colleg. anat. Lect. 12. pag. 200.* Joh. Dolæi *Encyclop. medic. Lib. V. cap. 6. pag. 917. seqq.* Joann. Juncker. *Conspect. Medicin. Tab. 112. pag. 702.* Justi Vesti *Disput. de Abort. pag. 8. seqq.* Christ. Joh. Lang. *Oper. med. Part. II. fol. 157. & Part. III. Disp. 41. fol. 547. seq.* Christ. Marggrav. *Prodrom. Medicin. Practic. Tab. 33. pag. 166.* Andr. Ottomar. *Gœlicke Medicin. forens. Specim. med. legal. §. 2. pag. 100.* Joh. a Muralt. *Hippocrat. Helvet. pag. 3. seqq.* Alexand. Benedict. *de Re med. Lib. XXV. fol. 479.* Nicol. Grimberg. *Observ. med. 112. pag. 198.* Scipion. Mercur. *della Commare Lib. II. cap. 17. pag. 210 sq. & cap. 18. p. 215. seq.* M. N. C. *Dec. II. An. 1. Obs. 100. Sch. p. 231. seq.* Sigism. Rupert. *Sultzberger Disput. de Abort. cap. 5. & 6.* Fel. Plater. *Prax. Tom. III. fol. 474. seqq.* Thomas Burnet. *Thesaur. Medicin. pract. Lib. I. pag. 3.* Hier. Mercurial. *Lib. II. cap. 1. in Is. Spach. Gynec. f. 226.* Joh. a Muralt. *Hippocr. Helv. p. 3. sq.* Justi Vesti *disput. de Abort. respondente Joh. Christ. Mezler. pag. 8. seqq.* Franc. Torreblanca *de Magia Lib. II. cap. 43. pag. 310.* Dionis *des Accouchem. Liv. II. chap. 14. pag. 174. seq.*

§. 9.

Ut autem ejusmodi a variis autoribus adductas abortus causas exemplis probemus, ad animi affectus & quidem

ad terrorem progredimur. De abortu ex terrore scribit Baldassar Timæus a *Güldenkleee Responsf. 48. Oper. med. pract. fol. 1080.* femina quædam gravida iter faciens inopino terrore perculsa foetum abortu exclusit. Cui observationi sequentem annectit: refert Lalantius, mulierem quandam gravidam, probam alioqui & integræ pudicitiae, solam domi ostiis apertis, ante focum in humili sella sedentem, ostio averfam attentius acum tractasse: quo tempore supervenit tacite ex familiaribus nonnemo, qui sellam inopinato mulieri per jocum subtraxerit, quo factum, ut mulier sella avulsa in terram procideret, & subitaneo terrore perculsa abortu foetum ejiceret. De abortu per terrorem procurato responsum facultatis medicæ Giffensis communicat Michael Bernh. Valentini *Pandect. med. legal. Part. I. Sect. II. Cas. 17. pag. 203.* Valentinus Melchior uxori gravidæ Justi Dammii sub crepusculo vespertino gravibus comminationibus de verberibus, scipione illi inferendis, acriter institit, quo facto hæc mane insequenti, appropinquante luce, infantem demortuum in lucem edidit; unde quæritur, a qua causa foetus in utero sit mortuus? & quæ causa sit, cur foetus intempestive & immaturo tempore in lucem sit editus? Ad primam quæstionem respondet dicta facultas, quod, ut alii affectus animi, ita quam maxime & præ aliis terror subitaneus metusve in corpus humanum ejusque sanitatem vim quandam exercendi multum valeant, & occasione tumoris subitanei & vehementis quidam perierint. Postquam ergo deponentibus testibus adhuc ante litem obortam & tumultum illum infans in utero materno se commoverat, & ita vita usque gavissus fuerat, ob rixam autem commotam additasque minas mulier gravida in terrorem acta fuit, & quidem ita, ut tenebræ ob oculos versari viderentur, præterea etiam ictus quidam cubito abdomini ejus inflictus accesserit. Mortuo autem infantulo mirum non fuit, naturam, quæ incommoda minus necessaria tolerare & perferre nequit, eundem, tanquam inutile pondus ejecisse

cisse, unde abortus provenit. *vid. etiam Cas. 21. pag. 221.* De abortu a tonitru exaudito & horribili spectaculo viso, v. Martin. Weinrich. de Monstr. De fœtu lethali a terrore prægnantis sequentem observationem recenset Simon Scholtzius *M. N. C. Dec. I. An. 2. Obs. 83. pag. 158.* Conjux mea prima charissima prægnans, & quidem circa initium noni mensis anno 1656. die 4. Novembris sana & vegeta inter cœnam ad mensam sedens cibumque sumens, inopinato metu percellitur, audito signo campanæ incendium in urbe indicantis, scilicet in nova civitate, ubi consulis domus tota conflagrata. Tum illa eo ipso temporis momento male habere cœpit motumque infantis per triduum nullum sensit, sequentibus vero diebus admodum debilem: obambulavit tamen & munia domestica pro viribus expedit, & licet variis fœtum & matrem roborantibus usa esset, die tamen undecima mensis istius, mane ipsam dolores gravissimi, partum præcedere soliti, adorti sunt, qui tandem circa horam decimam ante-meridianam successit, & satis feliciter, filiolo quidem perfecto, sed post S. Baptismum tantum bihorium vivente in lucem edito, cujus totum sinistrum latus a capite usque ad calcem colore flammeo conspiciendum erat. Mihi quoque duorum fœtuum abortus a terrore exortus notus est, quorum alter statim epilepsia extinguebatur, alter vero per quatuordecim dies satis sanus equidem vivebat, sæpius autem postea insultus epilepticos patiebatur. Ad ejusmodi animi pathemata facit etiam sonus tormentorum, bombardarum & tonitru. Sic Schaumburgi novit Johannes Dolæus feminam, quæ, si fœtus æstatis tempore non fuerit septimestris, ab audito tonitru semper abortum passa est. *vid. ejusdem Encyclopæd. med. Lib. IV. cap. 6. p. 920.* Aliud exemplum feminæ post tertium ab imprægnatione mensem media nocte ex incendio terrore ingenti concussæ, & inter cursitandum ad terga delapsæ tertioque abhinc die cum prævio fluxu cruento pusilli fœtus stamina infausto nisu excludentis,

refert Sylvester Samuel Anhornius *M. N. C. Dec. III. An. 9. & 10. Obs. 133. p. 223.* De abortu ex territione, inquit Hermannus Fridericus Teichmeyerus *Instit. Medicin. legal. cap. 25. p. 249.* omnes medici recentiores statim post imprægnationem animam foetui accedere, statuunt. Sequitur ideo, quod nec territio verbalis in gravidis locum inveniat. Nam terror omni tempore abortum promovere potest &c. Cum uxor quædam gravida vicini sui infantulum ex alto quodam muro in terram corruere videret, supra modum perterrefacta fuit, nihil aliud sibi persuadens, quam infantulum istum omnia sua confregisse membra: & aut in ipso casu, aut paulo post vitæ suæ finem facturum: cum tamen ne minimam quidem læsionem ex casu isto, quantumvis periculi pleno, receperit. Mansit vero gravida ista in istis angustiis & animi perturbationibus per aliquot septimanas. Tandem non absque maxima difficultate foetum edidit, sed mortuum, habentem omnia sua membra veluti contracta & mirum in modum contorta. vid. Guil. Fabric. Hildan. *Epist. ad Mich. Dæringium Oper. fol. 900.* ubi plura exempla.

§. 10.

mœror.

A mœrore excitatum abortum in propria uxore annotavit Johannes de Muralto *M. N. C. Dec. II. An. 1. Obs. 100. p. 230.* inquiens: Conjugi J. M. dilectissimæ, viginti octo annos natæ pluriumque liberorum matri & jam denuo per quinque menses gravidæ, cum ob luctum & mœrorem animo vehementer varieque commoveretur, accidit, ut die 15. Januarii anno 1682. humorem viscosum & albidum utero copiose redderet & postea diebus novem continuis. Octavo morbi die simul effluxit momentum sanguinis citra dolorem. Quam evacuationem brevi secuta est membrorum debilitas & corporis ardor vagus ac per intervalla recurrens. Abfuit tamen pariendi stimulus & præcordiorum angustia, & facultatum naturalium languor.

Tan-

Tandem die undecima nullo pariendi conatu sponte edita est filiola in vita etiamnum superstes, & exinde per quadrantem horæ vitali aura tantisper usa est, dum extingueretur. De abortu a tristitia vid. Joh. Nicol. Binning. *Observ. Cent. IV. Obs. 11. p. 387.*

§. II.

Cum timor seu metus quandoque mortem causetur, non mirum, eundem etiam in mulieribus gravidis abortum excitare posse. Viduam autem primariam solo metu concepto fati necessitatem sibi accelerasse, novit Bartholinus *Histor. anat. Cent. IV. Hist. 76. p. 386.* ubi sequentia annectit: vetula domestica timidiuscula visum sibi funus ex ædibus efferri narrabat, quo perterrita vidua statim lectum petiit, & ad mortem devoto animo se composuit: Et Romæ mortuus me præsentem, pergit Bartholinus, vir eminens, cui in thorace circa cor sanguis concretus mortis causa credebatur, natus ex timore in mari concepto, cum iniquitate ventorum agitatus Genua solveret in Sardiniam trajecturus. De morte metu illata Johannes Rhodius *Obs. med. Cent. I. Obs. 45. p. 29.* non solum ex Dionysio Fontanono quadraginta circiter militum sine ullo vulnere solo timore peremtorum meminit, sed etiam a viris fide dignis se accepisse addit, rusticos Venetorum allectos militiæ adhuc tirones in bello Fori Julii edito prælii signo exanimatos. Juxta Thom. Campanell. *Medicinal. Lib. VI. Cap. 1. Art. 2. pag. 311.* quidam scholares seu studiosi cuidam dixerunt, quod palleret facie & morbi præsentis indicia in eo essent; tunc profecto domum alii scholares dixerunt: Tu es pæne mortuus. Bone Deus, quomodo ambulas, tam mala signa mortis in aspectu ferens? Qui persuasus vocibus multis decubuit, ægrotavit & mortuus est.

timor.

§. 12.

Ab horrore abortum concitari posse, sequentibus observationibus recenset Christianus Franciscus Paullini *de Theriaca cœlesti*

horror.

cælesti Sect. II. P. III. membr. 9. cap. 1. pag. 301. Mulier octodecim annorum asfidens cum marito mensæ ex improvise lapsu araneæ in poculum coram ea positum, adeo exhorruit, ut certo abortire videretur. Secta autem vena datisque remediis idoneis, stato quidem tempore peperit, sed puellam valde languentem, undecimo die a partu morientem. Infelicior sane fuit mater Johannis Antonides van der Linden, quæ cum gravida forte in promeridiana concione dormitaret, profundiuscule, & ad excutiendam auditoribus somnolentiam, qui erat a concione magna vehementia percussio suggestu intonaret, illa velut tonitru excitata percellebatur tanto pavore, horrore, tremore, ut vestigio vincula lumborum ejus solverentur, genua inter se colliderent, uterus sua claustra referaret, ac vix domum delata quadrimestrem foetum abortiret, cum tanta sanguinis profusione, ut longo tempore vires resumere non posset. Hinc utero aborta fuit imbecillitas tam magna, ut foetui deinde continendo prorsus esset ineptus. Nam post illum diem novies abortiit, bis peperit, neutrum vitalem.

§. 13.

Ira.

Quantum ira gravidis ipsarumque utero inclusis foetibus noceat, inter alia docet abortus exinde excitatus. Siquidem juxta Joh. Muralt. ira & tristitia abortus causæ habentur, illa inordinate spiritus & sanguinem commovendo, hæc figendo &c. v. *M. N. C. Dec. II. An. 1. Obs. 100. Schol. p. 232.* Meminit enim Johannes Georgius Segerus *M. N. C. Dec. II. An. 2. Obs. 112. p. 387.* mulieris cetera sanæ & felices foetus edere solitæ, quæ duas horas post effusam iram foetum quatuor mensium abortiebat cum insigni sanguinis profusione. Virus Riedlinus filius, *Observ. med. 87. p. 202. seq.* Stuttgartiæ 1686. feminæ cuidam gravidæ virescens pugno frontem percussit, unde valde excanduit, ipsoque in tumultu lumbos inscia allisit: Post horæ quadrantem supervenit larga hæmorrhagia uteri; sequenti hora secunda

da pomeridiana abortiit, referente Johanne Jacobo Wepffero *M. N. C. Dec. II. An. 5. Obs. CL. p. 307.* Abortum ex ira cum re-tenta secundina refert, vehementer, inquires, irata fuerat an-cillæ mulier quædam viginti octo annorum, qua de causa quo-que quarto jam mense gravida eodem adhuc die fœtum mascu-lum dejecit, omnibus tamen membranis fœtum alias circum-volventibus, aliisque annexis, in utero relictis, tam ingens san-guinis fluxus subsecutus fuit, ut & lipothymia aliquoties acces-serint &c. Iram feminis abortum ideo provocare, quia vis acrimonie bilis vasa umbilicalia plus æquo afficiens ad solutio-nem nodi umbilicalis sollicitet, scribit Honoratus Faber *de Ho-min. Lib. V. Propos. 47. p. 433.*

§. 14.

Abortum causantur etiam odores fortes, tam fœtidi, quam *Odores.* suaves seu grati; ad illos pertinet fœtor candelarum extincta-rum, vel fumus carbonum extinctorum, de quo ex Mauriceau exemplum allegat Michael Ettmüllerus *Oper. Part. II. fol. 1103.* Secundum verba Justi Vesti *Disput. de Abort. Resp. Mezlero §. 21. p. 12.* fumo carbonum repletus aër suffocationi aliarum aque ac gravidarum personarum, uti & abortui adminiculum conferre valet. De fumo & fœtore extinctarum candelarum aliarumque rerum sicuti nullum est dubium, juxta plurium opinionem, quod abortum causetur, ita mulieribus pluribus ac gravidis præsertim offensus est graveolentium odor, unde pariter Lipo-thymiam contrahunt, & fœtui abortus imminet. Ad abortum causandum etiam fœtor candelarum quicquam confert, quem malitiosæ feminæ studio ad abortum promovendum excitant, inquit Michael Alberti *Jurisprud. medic. cap. 6. §. 7. p. 129.* Et juxta Sigism. Rupert. Sulzberger. *Disp. de Abort. cap. 6.* aër qui-vis fœtidus & crassus, præcipue vero is, qui ex cloacis & fœdis paludibus exhalat; imo aër ille fumosus ab extinctis candelis miserum fœtum suffocare potest. De urinosi odoris vi in ovi-bus abortum causandi sequentem observationem refert Joh. Da-

vid Marchardus *Ephemerid. Acad. Nat. Cur. Cent. V. Obs. 38. p. 59. seq.* inquit: pernoctandum mihi erat aliquando apud amicum, cujus filia ægrotabat. Summo mane audio discurrentem familiam & anxie narrantem domino, hac nocte iterum duas oves interiisse, & tertiam in agone versari. Venit paulo post in conclave, quo recubueram, dominus, theriacam quæsiturus; interrogatus de tumultu percepto mœstus refert, quatuor jam oves intra triduum ex abortu mortuas; descendens cum ipso in ovile observo illud duobus parietibus sub terra latitare, tertio fimi acervo contactum & quarto plurimo stramine cooperatum; ita enim putaverat paterfamilias se contra hyemale frigus optime suis ovibus consulturum. Odor autem urinosus in eo tantus erat, ut ne per momentum ibi sine deliquio manere sustinuissem; jubeo hinc protrahi oves, tam mortuas, quam agonizantem, & jamdum animam efflantem, video omnes abortum passas, ita ut simul ex corpore propenderet uterus, cum foetu adhuc incluso.

§. 15.

rosarum
odor.

A rosarum odore abortum annotavit Alphonsus Rhonius *M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Obs. 80.* de muliere prægnante, fragrantî rosarum odore hysterica facta, quæ foetum mortuum gelidum antetempus exclusit, *p. 158.* Opificis scilicet cujusdam conjux, ultimis duobus mensibus gravida, una cum foetu jugiter sese movente, optime valens, ex curiositate vicinum defunctum variis ornamentis & floribus involutum conspiciens, inter alia fragrantissimo rosarum odore nares valde penetrante, hysterica passione statim fuit correpta, atque adeo attonita stetit, ut a domesticis in domum propriam reportari necesse habuerit, tunc illico sudor frigidus per universum corpus largiter erupit, dolores parturientibus affines sese repræsentarunt, ipse partus permaturus, sed mortuus exclusus & quidem omnino gelidus.

§. 16. Ad

§. 16.

Ad varios affectus uterinos camphoram a medicis adhiberi satis notum est; & Johannes Daniel Horstius aliquot virgines furore uterino correptas fidei & curæ suæ commissas habuit, quibus potissimum solatium fuit incensa camphora in aqua aut cerevisia pro potu ordinario extincta, vid. Thom. Bartholin. *Epistol. medic. Cent. III. Epist. 39. p. 147.* Quandoque tamen etiam, imprimis mulieribus gravidis noxia deprehenditur, uti Petrus Borellus *Histor. & Observ. med. Cent. II. Obs. 98.* de miro abortu annotavit, mulier quædam, inquiens, cum sæpe camphoræ pyxidi insedisset, abortum passa; camphora enim vim miram habet ad matricis quasi vomitum (si ita loqui liceat) excitandum.

§. 17.

De manna, abortus causa, hanc observationem communikat Gothofredus Schultzi *M. N. C. Dec. I. An. 6. & 7. Obs. 241. pag. 355.* Anno 1675. mense Majo Vratislaviæ quædam femina septimo mense gravida ictero corripiebatur, cum appetitu prostrato, siti ingenti & alvi obstructione pertinaci. Ex consilio obstetricis assumit mannæ in juscule carniū solutæ unciam unam, a qua alvus eo die aliquoties solvitur: sub noctem vero frequentes dejectiones cum torminibus ingentibus eandem defatigant adeo, ut tandem sub lucis exortum partus doloribus correpta paullo post puellum vivum, debilem quamvis ederet. Natus hic, vel ipsa teneritudine immaturitatem suam testatus, æque ac mater laborabat ictero & totus bile tinctus erat &c.

§. 18.

A dysenteria abortum sequenti observatione describit *Dysenteria.* Carolus Josephus Müllerus *M. N. C. Dec. II. An. 6. Obs. 160. p. 324.* Juvenula femina gravida inde a tribus mensibus anno 1686. Octobri mense ex esu fructuum horariorum & uvarum dysenteria corripitur tam atroci, ut singulis horis duodecies magno

cum cruciatu diu noctuque dejiceret, & dejectionum numerus nycthemeri spatio ad trecentas excresceret. Septiduum vero jam affligebat morbus, cum inopinanter sanguis utero fluere incipit hora decima noctis, certissimo metu futuri abortus & paulo post ipsa puerulum mortuum enixa est. Abortum a dysenteria annotavit etiam Franciscus Mauriceau *Observ. 13. p. 9.* inquit: Le 13. Novembre 1669. j'ay accouché une femme d'un enfant de six mois, qui estoit encore vivant, non obstant, que la mere eust eu depuis deux mois & demy un flux dysenterique, qui après l'avoir fait ainsi accoucher prematurement, luy ayant encore continué après son accouchement, la fit mourir dix jour ensuite.

§. 19.

*Hæmorrhagia per
uterum.*

Plethoram vel sanguinis copiam abortum excitare, monstrat Fridericus Hoffmannus *Medicin. rat. system. Tom. prior. cap. 13. §. 11. p. 348. seq.* inquit: Quando orificia vasorum uteri, ex quibus succus nutritius a villosa placentæ substantia recipitur, sanguinis copiosi impetu nimium distenduntur & aperiuntur & secundina divellitur, fit abortus, qui est contractio uteri convulsiva foetum ejiciens. Abortui semper præcedere solet enormis uteri hæmorrhagia & plerumque circa mensem tertium vel quartum fit. Hæc vero sine nimia distensione & apertione vasorum uteri contingere nequit, qua non modo succus nutritius, cujus vehiculum sanguis est, infanti detrahitur, sed & secundina ab utero separatur atque avellitur, quia ejus conjunctio cum tenuissimis vasorum uteri orificiis amplius persistere nequit. Quodcunque itaque impetum sanguinis ad uteri vasa urget, eumque ad spasmodicas contractiones disponit, id abortum quam facile provocat. Quomodo menstruum fluxus abortum moveat, docet Johannes Bohnius *Circul. anat. physiol. Progymn. XVI. p. 246. & 258.* Menstruum profluvium gravidis feminis quandoque abortum causari, testatur Guilielmus Fabri-

Fabricius Hildanus *Observat. chirurg. Cent. III. Obs. 59. p. 243.* Honesta, inquiens, matrona & uxor M. Ludovici Weberi, civis Moratensis, cum anno 1608. utero gestaret, continuo menstrualis fluxu vexabatur, tamen absque causa manifesta. Verum cum vix tertii mensis gestationis finem attigisset, & 25. Junii noctu parturientium doloribus correpta esset, protinus & antequam matronæ accurrerent, foetus cum multo sanguine & humore seroso enixa est. Hæmorrhagiam uterinam in uxore quadam triginta & quod excurrit annorum, aliquot liberorum matre, per quatuor circiter menses cum dimidio rursus gravida, cum foetus immaturi exclusione observavit Johannes Jacobus Harderus *Apiar. Observ. 84. p. 318.* Ibidem etiam *p. 321.* admonet Harderus tyrones & chirurgos, comparente sanguinis tali profluvio, ad enitendum feminas temere adigendas non esse, foetu etiam maturo existente, sed expectandum paulisper, ne ejus fluxum, concitato spirituum motu, magis promoveamus. Porro Johannis Theodorici de Schœna uxor tres abortus passa fuerat, cum Bernhardo Verzaschæ referret, tres illos abortus copiosam uteri hæmorrhagiam per quinque dies antecessisse. vid. Verzasch. *Obs. 82. p. 195.* Causam, cura mensium fluxu abortus oriatur, hanc reddunt plerique medici, quod tunc temporis sanguis menstruus non æque per vasa vaginæ, quam cavitatis uteri evacuetur, atque embryonis seu foetus placentam ab uteri substantia separet atque divellat, cui sententiæ Johannes Bohnius *Circul. anat. physiol. Progymn. 16. p. 246.* alias etiam sanguinis addit profusiones, quæ foetui nutrimentum hujusque impulsus subtrahit, ita ut, antequam guttula sanguinis ad uteri finem effundatur, ille jamdum expirarit. Abortiens femina, circa finem tertii ingravidationis mensis crebriores per aliquot dies passa hæmorrhagias narium, nota fuit Christiano Francisco Paullini, uti refert *Tract. de Theriac. cælest. Sect. II. p. 299.* De abortu a plethora & fluxu sanguinis in gravidis vid. *Histor. Morbor. Vratislav. An. 1702. p. 73.* Et *Ephemerid. Nat. Curios. Cent. I.*

§ II. Obs. 146. p. 303. seqq. Mich. Albert. *Jurispr. medic. Part. post. Cas. 49. p. 505. 510.* Franc. Sylv. *Prax. Lib. III. cap. 4. §. 94. p. 534.* Paul. Zacch. *Quæst. med. leg. Tom. III. Cons. 47. fol. 85.* Sigism. Rupert. Sulzberger. *Disput. de Abort. cap. 5.*

§. 20.

gravidarum morbi.

Huc pertinent etiam varii morbi tam mulierum gravidarum, quam embryonum. Inquit scilicet Johannes Dôlæus *Encyclopæd. med. Lib. V. cap. 6. pag. 919.* causæ abortus esse possunt, quando mater vel ob prægressum, vel præsentem morbum, febrem puta, hydropem, scirrhum uteri, erysipelas, inflammationem, abscessum & cancrum, non parvam sentit virium deperditionem, unde fœtum per consensum mire & perperam affici posse nullus dubito. Et Dionis *des Accouchem. Liv. II. ch. 14. pag. 175.* ait : Les grosses maladies comme les fievres aiguës, les fluxions de poitrine, les petites veroles font avorter presque toutes les femmes, qui en sont surprises étant grosses, on les peut compter pour mortes, car elles ont pour lors la maladie & l'avortement à combattre, aus quels il leur est impossible de résister, quoique la medecine leur prête tous les secours, qu'elle est capable donner. Nobilissima quædam morbillis laborans, cum septem menses gestasset fœtum edidit & ipsa obiit, teste Christophoro Rœslero *M. N. C. Dec. I. An. 3. Obs. 347. pag. 554.* Nobilissima item & formosa femina, calidioris & humidi temperamenti sexto mense gravida, circa horam octavam matutinam die 22. Novembr. (febris petechialibus grassantibus) ætatis anno trigesimo secundo, sibi climacterico, nulla cæteroquin prævia causa externa, dolores crebros circa ventrem & lumbos versus pubem & os sacrum desinentes magnumque ex utero egerendi conatum sentiens, cum copiosæ aquæ & sanguinis ex utero fluxu fœtum bene formatum, sed mortuum totoque corporis habitu luteum & ictericum, enormique mola stipatum, cum secundina livida plane

ne inter animi deliquia minime simulata exclusit. vid. Joh. Michael. *Oper. Prax. Clinic. spec. cas. 23. p. 557.* Alius foetus abortivus & quidem adhuc vivus a matre septimo mense gravida & ictero laborante totus bile tinctus excludebatur, annotante Gothofredo Schultzio *M. N. C. Dec. I. An. 6. § 7. Obs. 241. pag. 355.* D'une femme, qui aborta d'un petit enfant de six mois, par les efforts d'une violente toux, qui luy causa une perte de sang, vid. Franc. Mauric. *Obs. 28. p. m. 18.*

§. 21.

De foetu abortivo hydropico observationem annota- *hydrops.*
vit Johannes Daniel Dorstenius *M. N. C. Dec. II An. 3. Obs. 153. pag. 298.* famula scilicet quædam paupercula, quindecim annorum Marpurgi stipem cogens ac hydropisi cum vomitu frequenti ex nigra amurca correpta, postquam per bimestre ferme spatium miserabiliter valde decubisset præterque omnium, quod gravida esset, opinionem, partus doloribus in eam irruentibus, vixque obstetrice propinquante, quatuor, juxta suam ipsius confessionem, mensium foetum puerulum, jam mortuum, ulnam dimidiam minus pollicem latum, longum, partu immaturo enitebatur. Aliud embryonis masculi immaturi per abortum quarto vel quinto mense rejecti, hydropici, exemplum refert Felix Platerus *Observat. medic. Lib. III. pag. m. 748.* vid. etiam Marc. Aurel. Severinus *de recondit. abscess. c. 36. p. 266. seq.*

§. 22.

•Foetum circiter quadrimestrem ob alvi tenesmum ab- *tenesmus.*
ortu editum fuisse, refert Johannes Rodolphus Zwingerus *Aetor. physico-medic. Volum. II. Obs. 84. pag. 159.* Femina, in-
quiens, Basiliensis annos nata viginti sex, in honesto conjugio
vigens, a quatuor circiter mensibus imprægnata & hætenus
integra valetudine fruens, die II. Augusti 1722. incertum an ex
animi iracundia & bilis effervescencia, an ex validiore corpo-
ris motu, an victu inordinato aliaque culpa, sibi contraxit mo-
lestum

lestum alvi tenesmus, ita ut frequens adesset desidendi cupiditas, non sine dolorifica mucosæ materiæ excretionē. Accesserunt brevi dolores ac nismus uterini, velut in parturiente, quorum vi & efficacia prodiit ex uteri vagina, corpus mole pugnum superans, in quo, ab obstetrice extracto, foetus erat circiter quadrimestris, suis adhuc membranis, chorio & amnio involutum, cum adnexa placenta, multo sanguine grumoso obducta. Sic mulier quædam Ferrariensis, septem & viginti annorum, uxor cujusdam fabri lignarii, duorum filiorum mater, gravida, jam quintum tangebatur mensem tertie suæ prægnationis, cum assidua, crudeli, & præacerba desidendi cupiditate eaque frustranea affecta est, quæ septem dierum spatio perduravit, ei-que successit abortus cum doloribus maximis, annotante Josepho Lanzono *M. N. C. Dec. II. An. 10. Obs. 143. p. 230.*

§. 23.

alvi consti-
patio.

De abortu propter constipationem abvi observationem ad Jacobum Hagenbachium perscripsit Guilielmus Fabricius Hildanus *Observ. chirurg. Cent. VI. Obs. 62. fol. m. 576.* his verbis: Fluxum alvi sæpissime abortum consequi, in dysenteria, aliisque fluxionibus alvi videmus. Foetus enim cum nutrimento suo destituitur, languescit tandemque moritur. Ex constipatione quoque alvi abortum fieri posse, sequens observatio fidem facit. Anno 1630. in ipso mensis Julii fervore, matrona quædam singulari virtute & pietate prædita, domini Jacobi Schnellii uxor, alioquin sana, optimoque corporis habitu prædita & in septimum mensem gravida, cum constipatione alvi correpta fuisset, illamque in sextum aut septimum diem neglexisset, exorta est febris continua cum maximis tum ventris, tum renum & lumborum doloribus. Propter hæc & alia symptomata ægram brevi foetum exclusurum prædixit Febriotus, idque propter maximam constipationem ventris, nisi protinus lubrica redderetur, sine vitæ periculo vix fieri posse significavit; suavit itaque, ut scybala in intestino recto collecta

collecta beneficio suppositorii ex melle & sale, extraherentur, deinde reliqua ex proximo intestino enemate lenitivo evacuantur. Quid fit? immisso supposito natura insurgit, & scybala & reliqua simul excrementa tam copiose expellit, ut enemate opus non fuerit. Exonerato ventre symptomata multum imminuta fuerunt, altero tamen die foetum exclusit vivum quidem, sed intra paucas horas exspiravit. De abortu pigrioris alvi conatus subsequente refert Johannes Nicolaus Binningerus *Observ. medic. Cent. I. Obs. 88. seq.* quod mercatoris cujusdam uxor tribus a secundo matrimonio mensibus, dierum sex supergressus faeces exoneratura praegrediente nisu & conatu insolito, pueruli, quoad omnes partes conformati fabae magnitudinis abortum fecerit. Cumulata enim & indurata excrementa uterum compresserant &c. Ingolstadii in urinae suppressione nobili cuidam matronae gravidae & urinae suppressione laboranti, clyster erat injectus, quo applicito illico abortus subsequebatur; ex quo omnes mulieres Ingolstadianae formidine percussae praesertim gravidae clysteres qualescunque renuebant referente Philippo Jacobo Schenfelder. *Histor. 25. Annot. pag. 92.*

§. 24.

Ex medicamento vomitorio abortum annotavit idem *Vomitori-*
Schenfelder *l. a. Histor. 4. p. 16.* Mulier scilicet Frisingae sum-
sit medicamentum ex pharmacopoea cholagogum & melana-
gogum dictum in certa quantitate, uti ibi moris erat, sed abs-
que fructu & operatione: altero postmodum die, nescio ex
quo consilio sibi afferri ex pharmacopolio curavit oxyfaccha-
rum vomitivum ad drachmas tres: quo sumpto ortae sunt vo-
mitiones crudeles, lassitudo membrorum insolita & ad motum
segnities lumborum coxarumque gravitas, accedentibus dolo-
ribus versus pubem cum sanguinis serosi per muliebria evacua-
tione. Ad haec & alia symptomata ab adstantibus mulieribus
narrata praedixi, haec medicamenta praegressa certo causatura

abortum, quod etiam altero die circa horam septimam noctis factum, dictaque femina cum magno suæ vitæ discrimine abortum passa est.

§. 25.

Renum imbecillitas.

Propter renum imbecillitatem multoties abortum in mulieribus se observasse ait Dominicus Panarolus *Observat. medicinal. Pentecost. III. Obs. 18. pag. 77.* De abortu frequenti

Calculus.

ob calculum in rene dextro observato sequentem observationem refert Theophilus Bonetus *Sepulchret. Lib. III. Sect. XXXVIII. fol. 1371.* Nobilis matrona multis annis gravissimis renum doloribus, sinistro præsertim in latere ab initio divexabatur, & quatuordecies uterum gestans, toties octavo vel nono semper mense abortivit. Eam mortuam cum secarem, pergit Bonetus, renem sinistrum penitus consumptum deprehendi. Dextrum vero tumidum in immensum excrevisse, in quo per medium dissecto calculus justæ magnitudinis excreverat. Et de abortu ex percussione super renes mulieris gravidæ agit Paulus Zacchias *Question. med. legal. Tom. III. Consil. 47. n. 1. pag. 85.* inquit, quod ex gravi percussione super renes accepta mulier in utero habens abortiverit, novum non est, sed ipsis etiam mulieribus compertissimum: ibidemque sequentem casum refert: Mulier ætatem agens triginta quinque annorum, cum utero gereret, percussa est a clerico quodam super dorsum quodam baculo satis graviter. Inde renum dolore per iteratas vices prehensa, post tres menses decursos, a tempore, quo vapulaverat, narium hæmorrhagia tam copiosa & impetuosa apprehensa est, ut cohiberi non potuerit, ex quo illa abortivit, & septima interiit. Fiscus clericum in carcerem conjecit, tanquam homicidii reum: quæsitum ergo est, an percussio illa super renes fuerit vera causa abortus, hæmorrhagiæ & mortis. Ad hanc tamen quæstionem ibidem loci fol. 86. negative respondetur.

§. 26.

§. 16.

A pręgnantis contusione abortus metum & periculo- *Compresio*
 sos affectus observavit Johannes Nicolaus Binningerus *Cent.*
III. Obs. 31. pag. 284. honesta nimirum coriarii Montbelgar-
 densis uxor, annorum circiter viginti trium, a tribus mensibus
 (ut putabat) utero gerens, ab assidentibus d. 1. Jan. 1662. in
 ecclesia mulieribus utroque latere violentius compressa, male
 habere cępit, ita ut die 10. sequenti mihi quereretur, statim
 a compulsionē ista insignes cruciatus, circa pubem, ilia & dor-
 sum sibi contigisse, cum tumore abdominis renitente & diffi-
 cultate urinę, quę summe rubra, crocea & crassa erat, cum
 enęoremate concolore, febre continua, inappetentia, linguę
 amarore. Ab injecto enemate & sacculis ex emollientibus
 & hystericis vino albo incoctis, & abdomini frequenter admo-
 tis, & aliis medicamentis dicta femina, quę foetum omni
 momento amissura censebatur, illum paulo post moveri senti-
 ret, & completo gestationis tempore incolumem filiam pare-
 ret. De abortu ex gravi ventris ad currum allisione causato, v.
M. N. C. Dec. II. An. 1. Obs. 105. pag. 253.

§. 27.

De contusione abdominis in gravida abortum causan- *Concusio*
 te sequentem casus refert Michael Bernhardus Valentini
Pandect. med. legal. Cas. 18. pag. 205. Anno scilicet 1668. die 6.
 Octobris pastor quidam ecclesię cum ludimoderatore rixam
 scandalosam aluit, sub qua mox a verbis ad verbera deventum
 est. Pastore ergo ac ludimoderatore in terra sibi mutuo in-
 cumbentibus, uxor ludimoderatoris, uterum gerens superve-
 nit, sperans, se maritum suum benignis verbis a pastore ab-
 stracturam, quę vero e pastore duriter in sinistrum latus con-
 culcata fuit, de quo postmodum per totum, quod adhuc resta-
 bat, graviditatis tempus insigniter conquesta fuit. Elapsis qua-

tuordecim a diverberatione septimanis, die scilicet 15. Januarii uxor ludimoderatoris dolores parturientium sentit, & circa vesperam puerulum sanum enititur, & insequente die viginti quatuor horarum intervallo post partum primo editum, puerulum emortuum, penitus inversum, ore hiantē & aperto oculo dextro peperit &c. Ibidem etiam *pag. 207.* attestatum medici, & *pag. 209.* & responsum facultatis medicæ Lipsiensis de foetus hujus in utero per contusionem læsione extant. vid. etiam Paul. Ammann. *Prax. Vuln. leth. Decad. I. Hist. 9. pag. 124. seqq.* item Johann. Frid. Zittman. *medicin. Forens. Cent. I. Cas. 54. pag. 213. seq.* Duos foetus, primum mortuum atque semi-putridum, alterum vero vivum adhuc & sanum ex femina septem menses & octo dies gravidæ utero se extraxisse refert Louyse Bourgeois *Art. Obstetr. Part. I. cap. 41. pag. 160. seq.* Hoc autem infortunium a compressione vel contusione sibi obvenisse, firmiter dicta puerpera credebat.

§. 28.

*Calcitra-
tio.*

Aliud abortus exemplum a mariti verberibus & conculcationibus Johannes Petrus Weicker annotavit: Scilicet Philippi Jackelil conjux per annum & duos circiter menses in conjugio vixit, nunquam non integra sanitate prædita, & ab aliquot septimanis se gravidam esse ipsiusque foetus vitalitatem sensit, nullis accidentibus, a quibus abortus induci possit, obnoxia, nisi quod ante tres septimanas maritus ejus eandem conculcationibus in abdomen, vellicationibus & distractionibus capillorum, durissimis plagis capiti inflictis, brachii sinistri cum digitis, pedisque sinistri contusionibus misere tractaverit, ut colore atro-cœruleo quoque deturparetur; quo facto tribus abhinc septimanis in animi deliquia & die insequenti in immodicum sanguinis fluxum incidisse & ab eo tempore summos abdominis dolores se perpeßam esse retulit. Postquam vero post aliquot deinde dies, cum vires quodammo-
do

do recollegisset, ad sororem suam Haynam Triquernorum se contulerat; præterlapso Veneris die dolores partus sensit, ubi soror in conglomeratione quadam sanguinis copiosi abortum demortuum sexus feminei, palmæ longitudine reperit, quoad foetus formationem naturaliter constitutum. Sub cujus inspectione abortus in occipite, circa futuram lambdoideam dictam, caput cœruleum & multo sanguine coagulato conspurcatum, sinistrum brachium, collum totumque corpus cœruleum, digiti sinistræ manus omnino incurvati, pes sinister cum digitis ejus conculcando quasi compressi comparuerunt &c. v. Mich. Bernh. Valentin. *l. a. Cas. 20. pag. 214. seqq.* Et *Cas. 21. pag. 221. seqq.* mentionem facit gravidæ uxoris, quæ anno 1675. die 26. Augusti a viro quodam cruentum in modum, & primo quidem pugno in ipso capite, abhinc segmento ligni in latere dextro, postmodum robusta & oblonga fude lignea in lumbis & in sinistro brachio ac manu verberata fuit & die 10. Novemb. dicta uterum gerens femina infantulum demortuum enixa est &c. Item procurati abortus cum internectione matris exemplum dictus autor *Cas. 23. p. 224. seqq.* recenset.

§. 29.

An ab ictu in clunes gravidæ mulieris facto ea aborti- ^{ictus in clu-}
erit vel foetus extinctus fuerit? dubium judicium exhibet Fe- ^{nes.}
lix Platerus *Observat. Lib. III. pag. m. 749.* inquit: Mulier
quædam gravida anno 1604. cum non procul a tempore par-
tus abesset, stans in hospitio, a rustico pede in nates percussa
male statim se habere cœpit, & biduo postea infantem vivum
peperit, qui post horæ spatium exspiravit. Cumque rusticus
accusaretur apud magistratum, quod causam mortis infanti
ictu, quo matrem percusserat, præbuerit, egoque, ut de hac re
judicium meum ferrem, a magistratu fuissē admonitus, prius
cognitis omnibus circumstantiis, ex relatione illorum, qui præ-
sentes huic negotio interfuerunt, & imprimis obstetricis, jura-

mento adstrictorum in hunc modum respondi: Cum pes non in ventrem aut lumbos, sed clunes saltem adactus fuerit, verisimile videri, non infantem ex eo ictu adeo læsum fuisse, ut morti illius ansam præbuerit, præsertim cum vivus, integer in lucem prodierit, nec vestigium læsionis aliquod in illo apparuerit. Verum quod mulier ob hanc percussione citius, quam par erat, pepererit, arguere dixi, cum dolorem, quem mox inde sensit, tum etiam terrorem, quo admodum perculsa, partus sic promoveri potuerit. Cæterum nec hunc celerior partum abortum fuisse, aut causam mortis infantis hæc rursus testari, quod mulier alioquin partui vicina fuerit, facileque pepererit, nec prægressa sint gravia accidentia, & quod infans absolutus & vivus natus sit. Quibus omnibus consideratis conclusimus, nisi forte interius aliquid, quod ex signis apertis cognoscere minime licuit, latuerit vitii, tunc ictum temere & imprudenter a rustico factum mortem infanti conciliare minime potuisse. Quin tamen in ejusmodi casu vehemens rustici ictus in nates mulieris ad abortum multum contribuerit, non dubito, & primo quidem ob ipsam contusionem & inde ortam placentæ uterinæ separationem, deinde ob improvisum terrorem, a quo sæpius abortum oriri paulo ante vidimus.

§. 30.

Alapa.

Huc pertinet etiam abortus ex alapa, cujus meminit Christianus Franciscus Paullini *Observ. med. phys. Cent. II. Obs. 97. p. 283.* ubi inquit: Rustica mulier gravida jussa a nobile suo tabacum ex urbe sibi afferre: contrarium vero mandarat uxor ejus. Illa imperium hujus sequens omnia fideliter expedit, & singula affert, præter tabacum. Excandescens ebrius nobilis insurgit, feminae duas alapas impingens. Quæ maxime territa & moesta in casam suam abiit, & quinto postea die abortum passa est. Similem fere casum consignavit *Carpzovius Prax. crimin.*

P. I.

P. I. Qu. 27. n. 34. ubi adolescens femellas gestantem percussit pugno, unde ista perterrita septimo die febrem ardentem passa, nono vero duas filiolas, alteram mortuam, alteram paulo post extinctam, quas mater ipsa sequebatur, enixa est. Causam re-tuleris in iracundiam, consternationem, mœrorem &c. vid. etiam Georg. Franc. de Francken. *Differt. de Alap. §. 23. Satyr. med. p. 522. seq.* ubi ex alapa mortem accidere posse, ex aliis autoribus & inter hos ex Joh. Christoph. Tropaneggeri Relatione defen-dit. Evolvi autem possunt Anton. Beniven. *de abdit. morb. caus.* cap. 110. p. 285. Thom. Bartholin. *Act. Hafn. An. I. Obs. 48. p. 86.* Guil. Fabric. Hild. *Observ. chir. Cent. VI. Obs. 11. fol. m. 507.* Henr. ab Heer *Observ. medic. 12. p. m. 119.*

§. 31.

Abortus causis annumerat etiam Franciscus Sylvius *Prax. vehemens*
Med. Lib. III. cap. 5. §. 38. p. m. 522. motum corporis vehemen-
 tiorem, qualis est cursus, & imprimis saltatio, equitatio, vectio *corporis*
 per currum ac præsertim supra lapides; tali namque motu con-
 cutiuntur corporis partes omnes, adeo ut facile excutiantur,
 quæcunque utero concluduntur. Sic juxta Daniel. Sennert.
Præct. Medic. Lib. IV. Part. II. Sect. VIII. cap. 2. p. m. 395. motus
 corporis quicunque nimius & violentus foetum excutere potest,
 ut saltus, quo modo psaltria apud Hippocratem conceptum ex-
 cussit, gestatio aut elevatio gravis ponderis, lapsus, cursus, in
 equo aut curru succutiente vectio, percussio ventris & dorsi, ab-
 dominis compressio, tussis magna, vomitus, sternutatio, con-
 vulsiones, veneris usus immoderatus &c. v. etiam Just. Vesti
Disput. de Abort. §. 19. p. 14. Mich. Ettmüller. *Oper. Tom. II. fol.*
m. 1103. De abortu a tussi vid. Mich. Bernh. Valentini *Novell.*
medic. legal. Cas. 28. p. 575.

§. 32.

Ex bombardæ ictu in coxam accepto gravidam abortum *Bombardæ*
 fecisse, refert Guilhelmus Fabricius Hildanus *Epist. ad Mich. Dæ-*
ring. de Part. cesar. Oper. fol. m. 900. scilicet in oppido Essen ma-
 trona *ictus.*

trona gravida cum casu ictum bombardæ in coxam dextram, non quidem globo, sed charta madefacta & dentibus masticata, reciperet, protinus doloribus partus correpta fuit, & aqua, quæ foetum comitari solet, paulo post effluxit. Sequenti die foetum non tantum mortuum, verum etiam nigrum, quasi vulnere tormentario infectus fuisset, edidit. Plura de hac læsione ejusque cura refert idem autor *Obs. chirurg. Cent. IV. Observ. 59. fol. 334.*

§. 33.

oneris elevationis.

Ab elevatione onerum abortum annotavit Johannes Nicolaus Binningerus *Observ. med. Cent. I. Obs. 52. p. 58.* inquit: Uxor mea post sextam a matrimonio nostro septimanam, ex inferiori domus culina canterium focalem in supremum latura, terra erigit & dextris ilibus apponit. Ita onerata incurvato in sinistram partem corpore, scalas conscendens, sentit quasi rumpi & divelli aliquid in hypogastrio, & inde unam aut alteram puri sanguinis guttam per inferiora stillare. Quum mœsta subito id mihi indicatum venisset, dixi, se non longe post abortum facturam, quod & accidit. Nam elapsis tribus septimanis successit insignis hæmorrhagia, & post leviculos dolores & lipothymias, puer longitudine dimidii digiti, omnibus suis partibus distinctus prodiit &c. A sublatione enim ponderis gravioris, propter retentionem halitus & depressionem diaphragmatis versus inferiora uterus premitur & deorsum movetur sicque abortum promovet. v. Mich. Ettmüller. *Oper. Part. II. f. 1103.*

§. 34.

singultus.

Singultum pro causa abortus adducit Matthias Tilingius *M. N. C. Dec. II. An. 2. Obs. 62. p. 124.* Typographi scilicet cujusdam uxor in febrii malignam incidebat, cui statim ab initio aderant varia symptomata, ut membrorum omnium lassitudo, virium imbecillitas, inappetentia, singultus, ingens oris amaritudo, sitis inexhausta & linguæ scabrities. Singultus autem

autem erat perpetuus, & tantus, ut abortum quoque concitaret &c. Quo loco varia de febre maligna singultuosa referuntur.

§. 35.

Molam abortionis necessitatem in muliere quadam Hafnienſi produxiſſe, videre licet apud Thom. Bartholinum *Hiſtor. anatom. Cent. III. Hiſt. 1. p. 1. ſeq.* Febre enim continua, mox in intermittentem tertianam degenerante, correpta mulier, poſt tertium graviditatis menſem, exortis uteri doloribus, facili partu abortum edidit, bene conformatum, maſculi ſexus. Exinde febris ſtatim videbatur extincta, quaſi venæſectione per lochia procurata. Tertio poſt abortum die alvus ſuppreſſa a ſuppoſitorio ſolvebatur, eodemque conatu ſine ullo dolore fruſtulum carnis ſolidæ per uterum excrevit, quod molam eſſe deprehendi, quæ foetui magnam nutrimenti partem ſubtraxerat, unde accedente febrili calore debilitatus ante præſinitum tempus excluſus fuit. Abortum ſeu foetum ſextimeſtrem maſculinum mortuum femina triginta annorum, octo jam liberorum mater peperit, cujus ſecundinæ poſt quartum diem poſt abortos ventris dolores una cum mola carnoſa, pugni magnitudinem excedente, & inſequente vehementi lochiorum fluxu prodierunt, annotante Benedicſto Gullmanno *Ephemerid. A. N. C. Cent. VII. Obſ. 92. p. 217. ſeq.* Abortum ſeptem hebdomadum cum gemina mola pingui a nobiliſſima quadam femina annos circiter viginti quatuor nata rejeſtum obſervavit Georgius Francus *M. N. C. Dec. II. An. 6. p. 170.*

Mola.

§. 36.

Absque pariendi doloribus abortum a frigore communicat Johannes de Muralto *M. N. C. Dec. II. An. 1. Obſ. 116. p. 292.* Uxor, inquiens, cujuſdam hoſpitis, trigefimum ætatis annum agens, ſeptimo graviditatis ſuæ menſe domeſticis curis multis moleſtata fortuito in cubiculo, lateribus ſtrato, frigori ſe exponens, ex improvifo foetum vivum ſola ſine magno conatu eni-

frigus.

Embryologia.

A a a

xa eſt

xa est, qui in pavementum frigidum expositus brevi post refrigerato corpusculo obiit. Sic etiam anno 1717. vernale tempus infensum maxime fuit feminis utero gestantibus, quibus frequentes evenerunt abortus. Et inter alias uxor prædicatoris cujusdam pago degens sub exitum Januarii abortum patiebatur, partim ex refrigeratione ob nimiam rei familiaris curam, partim ob motum corporis violentiorem ipsi minus competentem. v. Act. Medicor. Berolinens. *Volum. II. p. 12.*

§. 37.

*funiculi
umbilicalis
brevitas.*

A funiculi umbilicalis brevitate abortum dependentem adducit Guilhelmus Fabricius Hild. *Observ. chirurg. Cent. II. Obs. 50. fol. 121.* & primo quidem de matrona honesta & robusta, quæ ad quinti mensis finem fere, signis omnibus fere foetus vivi apparentibus, gravida fuit. Circa finem vero quinti mensis foetus primo imbecilliter ac languide movebatur, ita ut vix persentiri potuerit. Deinde paulatim & intra paucos dies omnino cessabat moveri. Mammæ quoque, quæ antea lacte turgebant, nunc subsidebant, flaccescebant & exsiccabantur, aliæve signa aderant, ex quibus foetum in utero mortuum esse facillime conjicere licuit. Tandem circa finem octavi mensis, parturientium doloribus correpta, enixa est masculum, quem per tres fere menses mortuum gestaverat. Hujus autem abortus causam nullam aliam invenire potuit dictus Fabricius, quam malam ac ineptam conformationem vasorum umbilicalium. Chorda enim, ut vocant, umbilicalis, quæ communiter & in omnibus ulnarum aliquot longitudine esse solet, in hoc abortu vix spithamæ erat longitudinis. Hinc perspicuum sit, crescentem foetum in utero materno paulatim placentam ab acetabulis sive cotyledonibus abstraxisse & separasse. Abstracto autem hepate uterino necessario moritur foetus. Ibidem etiam alius adhuc exempli abortus circa quinti mensis finem exclusi mentionem facit, cujus mater ad minimum jam octies abortum

edi-

ediderat, & in quo abortu chorda umbilicalis ultra sesquispithamam longior non erat.

§. 38.

Ob vasa umbilicalia aliquando disrupta, ubi mater brachiis sursum elevatis nimium se extendit, abortum fieri, notavit Casparus Bauhinus, uti ex ipsius epistola refert modo citatus Guilhelmus Fabricius *l. a. fol. 121.* *Vasorum umbilicalium ruptura.*

§. 39.

An viri cum femina coitus averfus ad abortum faciat, differenter sentiunt autores: Scribit enim Carolus Musitanus *Trin. chirurg. med. Tom. II. cap. 9. p. 31. seq.* virum coitu averfo cum uxore, utero gerente, concumbere, ut absque abortus suspicione immoderatum veneris usum exercere possit, alias facie ad faciem, præcipue si vir concumbens in seminis emissionemoretur vel fortis sit, abdominis musculos comprimit, vel ligamenta, quibus foetus utero annectitur, rumpit, uterum agitando vel vasa umbilicalia rumpendo, & foetum agitando, abortus causa esse possit. Et nos multos viros novimus, qui cum prægnantibus uxoribus, facie ad faciem coeuntes, præter abortum, earum fuerunt causa necis. Hanc tamen Musitani, monachi & sacerdotis sententiam commentum & mendacium existimat Rosinus Lentilius *Iatromnem. Part. alter. cap. 23. p. 522.* inquiens: Primis mensibus nil tale metuendum, ultimis vero castæ conjuges ab hoc exercitio sibi temperabunt, aut si celebrent, omnes, qui sunt sanæ mentis, interrogamus, utrum in eo statu situs pronus non sit supino longe incommodior, & utrum mulier abdomine sic turgente virum decubitu supino non minore cum molestia patiatur? utrum in decubitu prono non æque abdomen, imo vehementius comprimatur? In his certe regionibus nunquam auditum exemplum, quod mariti tali more congregientes uxorum neces promoverint.

§. 40.

Ebrietas.

Ebrietatem etiam gravidis mulieribus esse vitandam, admonet Conradus Bartholdus Behrens *Select. Diætic. Sect. III. cap. 1. p. 307.* mulieres, inquit, ebriosæ ut plurimum ante tempus pariunt, vel fœtus edunt imbecilles, qui vix supervivant. Tale exemplum se novisse scribit Vitus Riedlin. *Lin. med. An. IV. mens. Jul. Obs. 23. p. 603.* quod scilicet femina ex septem, quos edidit fœtus, nec unicus quidem superstes manserit. Abstineant itaque, pergit idem, vel hac de causa ab hoc vitio mulieres, quas per se magis quam viros dedecet, licetque & hac in parte non plane nil noxæ inferat viris, majus tamen longe damnum est, quod fœtus illarum inde imprimis sentiunt, quos tam dilutum alimentum, si non in principio statim suffocat, non potest non imbecilles reddere.

§. 41.

Vesica circa asperam arteriam.

De abortu ex vesica aquæ plena fœtus asperæ arteriæ adhærente observationem communicat Dominicus Panarolus *Pentecost. I. Obs. 5. p. 3.* his verbis: mulierem satis laudatæ sanitatis quinto mense abortientem, cumque fœtus nullam fere in morte mutationem persensisset, ipsum secui desiderio impulsus, an aliqua necis causa in tam robusto fœtu innotesceret, cum ipsius mater valida hujusmodi abortus nullam ferret causam. Secto corpore in cavitate thoracis sub jugulo dextero lucidam vesicam aqua plenam arteriæ asperæ adhærentem inveni, quæ copiosa humoris inundatione, quam recipiebat a capite, in pueris valde humido, eventilationem cordis prohibuerat ipsum suffocando.

§. 42.

Cacochymia.

Matrona quædam honesta, sed cacochymica circa quintum mensem imprægnationis, parturientium doloribus correpta, post maximos ac diuturnos conatus, gemellos cum multa aqua enixa est, femellam scilicet ac masculum, referente

Guilhel-

Guilhelmo Fabricio, Hildano *Observ. chirurg. Cent. II. Obs. 59. Oper. fol. 135.*

§. 43.

Quandoque etiam per vegetabilia tam casu, quam stu- *oleum lini.*
dio foetus immaturi rejiciuntur, uti de oleo lini refert Ehren-
fridus Hagendornius *M. N. C. Dec. I. An. 3. Obs. 216. p. 398.* quod
illustri quædam persona prognostico relicta a tumore ventris
chronico per continuatum olei lini destillati usum plenissime
fuit liberata. Cura hæcce tum temporis literato cuidam diu
ex hydropo decumbenti innotescit, qui longiores expetens an-
nos, eidem se subjecit. Venter inde detumescit, rejecto per
alvum coagulato eoque copioso cruore. Sentit levamen. In
gratiam mariti, in actu curationis versantis, uxor ipsius semel
iterumque guttulis aliquot prædicti utitur olei. Hinc subor-
to fragore in abdomine excretoque per muliebria cruore etiam
coagulato, infelicissima se vidit abortum pati.

§. 44.

De selagine tertia thalii seu musci terrestris recti figu- *Selago.*
ra & virtute scribit Jacobus Breynius *M. N. C. Dec. I. An. 4. & 5. Obs. 149. p. 192.* quod amet montosas Cassubiæ silvas, ubi lycopodium æmulatur. Ramos habet crassiores, qui in divisione bifurcatum ordinem plerumque observant, & velut erecti apparent digiti, longioribus lycopodii ac latioribus, sursum tendentibus, viridibus foliolis dense stipatos. Quorum inter supremorum pene foliolorum alas granula lutea quædam exigua *menfe.* Majo protruduntur, quæ flores ac fructus, claviculæ loco, quibus caret. Vis ei ad foetus depellendos efficacissima, meretricibus, infanticidium sæpius eadem committentibus, plus satis nota, inest. Hinc in officinis nostris, quæ *Maschlaber* ei nomen tribuunt, ut alia noxia, non promiscue omnibus venditur. Ex semine aconiti feminas quandoque po- *semen aconiti.*
culum abortivum parare scribit Johannes Ludovicus Hanne-
mannus *M. N. C. Dec. II. An. 1. Obs. 74. p. 179.*

§. 45.

Lapis por-
cinus.

Juxta verba expertissimi Bontii lapis porcinus in vino maceratus ab Indis adhiberi solet contra choleram, morbum incolis insulæ Javæ non minus, nec minori de causâ formidabilem, quam pestis vulgo Belgis habetur; prægnantibus tamen hic lapis non bene datur; nam abortum provocare adeo certum est, ut feminæ Malaicæ mihi retulerint, ut si quando menstrua earum purgatio non bene procedat, si saltem hunc lapidem manu gestent, juvamentum inde sentiant. vid. Robert. Boyle *d. Utilitat. Philosoph. experiment. Exercit. V. cap. 10. §. 2. pag. 273. seq.*

§. 46.

Venenum.

Ex veneno assumpto abortum passa est rustica quædam puella ex pago Zeetendorff, Anna Schniebin, quæ alicui pectinatori lanæ, Berolini ante portam regiam degenti, a servitiis fuit, gravida existens, drachmam fere arsenici albi assumserat, ex qua enormis vomitio, & altero die post abortus quinque mensium consecutus, & ipsa tertio die mane hora quinta inter præcordiales angustias & convulsiones extincta est. vid. Act. Medic. Berolinens. *Volum. II. n. 4. §. 8. pag. 116.*

§. 47.

Artemisia.

De abortu ab artemisia casum communicat Paulus Ammannus *Medic. Crit. Cas. 6. p. 25.* Vidua scilicet quædam in viduatu ingravidata fuit & artemisia rubra in cerevisia cocta calideque epota foetum tertia septimana post dimidium gestationis tempus, una cum sanguine copioso, dimisit; unde ex sententia scabinorum pronuntiaturum fuit, quod, nisi ipsa sponte fateretur, utrum de artemisia rubra non ea intentione biberit, ut foetum in utero perderet & extingueret, torturæ subjici debeat; pariter tamen a collegio quodam medico sciscitandum esse, an artemisia rubra hujus sit potentia atque virtutis, ut sanguinem ciere atque simul foetum promovere possit? Ad quam quæstionem
facul-

facultatis medicæ Lipsiensis responsum *l. a. pag. 30.* cum conditione ita sonat: Perlegimus acta inquisitionalia contra Mariam N. & ponderatis rationibus ac quæstionibus in pleno concilio facultatis ita respondemus, quod quidem artemisia rubra omnino tantæ sit efficaciam, ut sanguinem menstruum movere possit, adeo, ut & reliqua ex artemisia præparata ad partum facilitandum, ad secundinarum expulsionem & lochiorum educationem adhiberi soleant; quoniam vero quantitas artemisiæ non fuit specificata, cogimur hac vice iudicium nostrum categoricum suspendere &c.

§. 48.

Femina Norimbergensis, non e fece plebis, annorum *uterilæfio.* circiter triginta quinque, in secundo, quod post undecim exactos viduitatis annos feliciter ingressa fuit, connubio, ter abortivit; cuius causas apertas & occultas studiose peruestigans Johannes Georgius Volckamerus deprehendit, uterum intrinsecus esse læsum. Hæc tamen post curam quinque liberos perfectos justæ magnitudinis enixa fuit. *v. M. N. C. Dec. I. An. 9. & 10. Obs. 62. p. 155. seq.*

§. 49.

A pica multorum absurdorum ter feminae abortum *Pica.* contigisse, refert Joh. de Muralto *M. N. C. Dec. II. An. 7. Obs. 222. pag. 420. seq.* a pica panis recenter e furno extracti. vid. Mich. Ettmüller. *Oper. Vol. I. fol. 83.* Chylogog. meæ *cap. 2. §. 19. pag. 55.* a pica mordendi seu edendi carnem humanam, ibidem *§. 69. pag. 86. seq.* item *Sialogog. nost. cap. 5. §. 46. pag. 246. seq.* Quod si mulier aliquando ab ebrio concepit, vel abortum facit, vel femellam eamque debilem & non diu vitalem parit, juxta opinionem Johannis Bened. Sinibaldi *Geneanthrop. Lib. III. Tract. 3. pag. 335.*

§. 50.

A constitutione epidemica quandoque oriri abortus, *constitutio*
testan- *epidemica.*

testantur autores, refert enim Johannes Adamus Genselius, circa finem mensis Januarii anni 1712. intensum frigus gravidis imprimis valde perniciosum fuisse, atque abortum epidemicum plurimis lethalem grassatum fuisse. vid. *Ephemerid. Nat. Cur. Cent. VII. & VIII. Append. pag. 2. seq.* Scribit etiam Georgius Hannæus *M. N. C. Dec. II. An. 4. Obs. 114. pag. 221.* periculosus apud nos fuit puerperis hic annus, neque enim meminimus, per annos bene multos, vel plures pueros, aut tristis laborasse in partu, vel plures obstetricum auditas querelas, de male dispositis ad partum infantulis, quam hoc ipso anno 1685. sive id factum fuerit occulta numinis lege, sive ira Olympi. Hinc non solum multa audivimus gynæcea miserandis personuisse parturientium gemitibus; sed etiam varia, prohi dolor! suas dominas, vel non pares partui, vel a partu recentes, vel abortantes, modo serius, modo ocys remisisse ad umbras. vid. etiam Contr. Berthold. Behrens *Epist. ad Luc. Schræck. de Constitut. An. 1695. M. N. C. Dec. II. An. 6. Append. pag. 128. Act. Medic. Berolin. Vol. II. pag. 12.* Marci Gerbezii *Chronolog. med. pr. An. 5. §. 39. pag. 362. seq.*

CAPUT II.

De abortu nefando.

§. I.

per cantharides.

Quandoque etiam abortus nefarie atque ex malitia, adhuc variis modis concitantur, siquidem per cantharidum usum internum, qui alias rarissimus & maxime noxius est, improba scorta iisdem foetum tenellum perimunt & extinguunt, vid. Johann. Schröder. *Thesaur. Pharmacolog. Lib. V. Class. 4. pag. m. 884.* Item fascinum abortus, ut feminæ justo citius pariant legitimumque pariendi tempus anticipent, causarum & internarum & externarum ope dæmonem posse inferre, inquit Johannes Christianus Frommannus *Tractat. de Fascinat. Lib. III.*

per fascinum

Part.

Part. VI. cap. 19. pag. 866. & quidem propter ejusdem in humores & spiritus, cum permissionem a Deo habet, dominium &c. Juxta Franc. Torreblanc. *de Magia Lib. II. cap. 43. pag. 310.* causæ abortus maleficio patrati sunt vel intrinsecæ & fiunt per esum, vel extrinsecæ per malum carmen vel serpentis aliqujus defensionem, vel per tactum & afflatum.

§. 2.

De abortu per fascinum recenset Jacobus Sprenger *per serpentes.* *Mall. Malefic. Part. II. cap. 6. Qu. 1. pag. 193.* in territorio Lau-
fanensi necromanticum quendam, nomine Stadlin, captum fuisse, qui confitebatur, quod in certa domo, ubi vir & uxor simul permanebant, per sua maleficia successive in utero hujus uxoris, septem infantes occidisset, ita ut semper abortum fecisset femina annis multis. Simile fecerat in eadem domo omnibus pecoribus & jumentis foetosis, quorum nullum vivum partum edidit istis annis. At cum hic maleficus quaestionaretur, qualiter talia procurasset, aut quomodo reus esse posset, facinus aperuit dicens: subter limen ostii domus serpentem posui, qui si amovebitur, foecunditas inhabitantibus restituetur; & sicut praedixit, ita evenit. Nam licet serpens per tactum non fuisset inventus, quia in pulverem redactus erat, terra tamen omnino deportabatur, & eodem anno uxori & omnibus jumentis foecunditas restituta fuit. Aliud factum in Rychshofen idem Sprenger l. c. contigisse meminit: famosissima quædam malefica erat, utpote quæ solo tactu, & omni hora maleficiare & abortum procurare sciebat. In quo dum uxor cujusdam potentis imprægnata esset, & ob sui custodiam quandam obstetricem ad se recepisset monitaque ab eadem obstetrice fuisset, ne castrum exiret, & quod præcipue a colloquio & conversatione illius maleficæ supra dictæ se caveret. Post aliquot septimanas immemor illius monitionis castrum exiens quasdam mulieres conjugatas in quodam convivio vi-

fitandi gratia accessit, ubi cum paululum resedisset, malefica supervenit, & ipsam dominam, quasi salutationis causa, super ventrem ambabus manibus tetigit, & subito puerum se dolore moventem persensit. Unde territa, ubi ad propria redisset & rem gestam obstetrici narrasset, heu, inquit illa, puerum perdidisti, exclamavit, & ut prædixit, in partu contigit. Nam, nec abortum integrum, sed paulatim frustra jam capitis, jamque pedum & manuum peperit. vid. Joh. Georg. Simon. *de Impotent. conjugal. Cap. 1. Thes. 1. §. 10. pag. 3.* Foetus in utero gravidæ cujusdam feminae nobilis, ipsius ventrem blande contrectando veneficam enecasse, quem in frustra comminutum mater postmodum rejecerit, ex Johanne Baptista Codroncho *de Morb. Venef. cap. 3.* refert Christianus Frid. Garmanus *de Miracul. Mortuor. Lib. 1. Tit. 3. §. 46. pag. 130.* Idem Codronchus alterius etiam vetulae veneficæ mentionem facit, quæ cum manu ventrem puerperæ tetigisset, puerpera sex mensibus peractis gravissimos cruciatus circa ventrem inferiorem sentire coepit, tandemque, cum alvum excernere vellet, spinas, ossa, ligni frustula, & multa alia, per ventrem inferiorem rejecit, & a torminibus liberata est, uti refert Antonius Deusingius *Fascicul. Dissert. I. de superstitios. Morbor. Origin. & curat. pag. 53.* Sic saga quædam, Catharina Metensis, jussa a dæmone in mulieris cujusdam, Lollæ Geleæ, os halitum suum impurum inflavit; ex quo hæc prægnans in vehementissimos partus dolores incidit, vixque mature satis pervenire potuit, juxta Nicolai Remigii *Demonolatr. Lib. II. cap. 7. pag. 243.* vid. Frommann. *l. a. Part. IV. cap. 10. pag. 619. seq.*

§. 3.

per stylum.

Abortum, ab inserto in uterum acuto stylo eoque in embryonem trajecto, productum refert Adamus Brendelius *Ephe-mer. N. C. Cent. III. & IV. Observat. 167. pag. 377.* Ancilla, inquit, quædam ex compressu grvida facta, ne pœna & ignominia

minia meretricibus ex sanctione publica constituta afficiatur, nefando ausu stylum acutum per vaginam & cervicem uteri aliquoties immittit, eoque cum secundinas, tum in istis conclusum embryonem trajicit. Post non ita multo profusissima hæmorrhagia, qua foetus ejicitur, ut & vehementissima inflammatio cum febris intensa, oritur, quæ tamdiu, quamdiu potest, reticet atque cuncta celat, quousque demum viribus privata, decumbere cogitur. Hoc rerum statu cum spe evadendi ex morbo præsentī excideret & mortem appropinquare persentisceret, quid gestum sit edicit, & brevi post, quia vis morbi ex mora invaluerat, atque remediis propinatis prævalebat, deliriis correpta extinguitur &c. vid. etiam Adami Brendel. *Observat. medic. Decad. II. Obs. 7. pag. 23.* De ejusmodi feroci instrumento prolixè agit etiam Christianus Henricus Erndelius *de Itiner. suo Anglic. & Batav. pag. 83. 92. seq.* cujus relationem & pœnam suspendii paulo infra *cap. 4. §. 19.* recensēbimus. De veritate autem facti, quod scilicet Patini tempore in Galliis & antea Romæ abortum violentum sibi, perforato per stylum ferreum utero concitaverint desperabundæ, nullum restat dubium; hoc autem, pergit idem *p. 94.* concipere satis commode nequeo, qua ratione vulnerari tam crudeliter uterus, maxime sensibile viscus, queat, salva & superstite matre. Salvam autem vel aliquando ex truculento hoc puerperio emeruisse ac restituisse matrem, ex reiterato sæpius tam antiquis, quam nostris temporibus nefando hoc facinore, colligendum est. Nisi enim aliquando, & vel semel saltem successisset negotium, nulla vel perditissima feminarum id ipsum imitata fuisset unquam &c.

§. 4.

Per nimiam etiam abdominis constrictionem seu strictionem ejusdem ligaturas meretrices foetum expellere posse, testatur *per ligaturas.* exemplum ejusdam virginis (sit venia verbo) viginti annorum, ex concubitu furtivo, sine omni graviditatis suspitione, puel-

lum mortuum parientis; in cujus sectione inventus fuit infans capite varie distorto, quasi manibus intorto, cranium in partes divisum hinc inde cacumina faciebat; Integumenta cranii erant sugillata & gangrænosa, ut & abdomen, coloris fusci, subnigri, gangrænosum. Funiculus umbilicalis fere erat computridus, nec suo loco adhærens. Cum autem mater nihil confiteri vellet, num medicamenta ad abortum promovendum vel foetum necandum usurpaverit, visitabat medicus cum chirurgus certitudinis causa matris abdomen, num externe in illo deprehendi possent signa, ex quibus constaret, violentam adhibitam esse manum, adhibitam esse manum, ad necandum infantem; ubi præter vibices introrsum in cute spectabiles impressas atque sugillatas, nil deprehenderunt, quæ tamen sine dubio a fasciis & ligaturis, quibus nimis arcte se constrinxerat (ne graviditatis suspecta fieret) duxerant, quæ haud abs re causa aliqua mortis in infante esse potuerunt. Valde etiam dubitat dictus medicus, matrem legitimum absolvisse terminum, ob ligaturam matricis gravidæ, nimis stricte foetum gestantis, cum per hanc foetui nutritionem non saltem detraxerit, ut terminum vix attingere potuerit, sed & stagnationes ac stases humorum, consequenter gravem quandam inflammationem foetui induxerit, ut ante tempus necessario emori & demum expelli debuerit. vid. Act. Medic. Berolinens. Vol. IV. pag. 95. seq. Ibidem etiam pag. 99. seq. mentio fit similis casus, qui Halæ Saxonum contigit, ubi aliquis studiosus venustam aliquam puellam sub specie & indumentis famuli eousque deperiit, ut propriam famam duplicemque vitam alienam per nimis stricte injectam imprægnati abdominis ligaturam, culpa indelebili, in petulantissimum suasorem redundante extinxerit.

§. 5.

per assulas.

Pro hoc scopo inservire quoque dicuntur vestium coarctationes ab assulis illis ligneis, eburneis aut balænacis, quas mu-

mulieres vestibus ad sternum subjiciunt ad corporis venustatem, uti de abortus causis scribit Thomas Burnet *Tbesaur. Medicin. pract. Lib. I. Sect. V. pag. 3.* Juxta Roder. a Castro *de Morb. Mul. Lib. IV. cap. 4. pag. 449.* abortum provocat arcta alligatio, qua feminae plerumque utuntur, ut corpori venustatem concilient, in quem etiam usum affulas ligneas, seu eburneas, ac etiam ferreas Venetæ, Anglicæ & Antwerpienses ad sternum & pubem haud sine foetus detrimento, subjiciunt. Quo instrumento fortasse etiam usæ sunt feminae Romanæ, de quibus inquit Marcus Antonius Ulmus *de Physiolog. Barb. human. Sect. III. fol. 236.* Mulieres compressæ ab eunuchis non coguntur satagere in medicamentis reperiendis propter abortum conciliandum & faciendum: siquidem illæ Romanæ matronæ, quotiescunque se concepisse intellexerant, vel conjectura ductæ id suspicabantur, nullum non adhibebant ingenium ad ejiciendum conceptum semen & abortum provocandum. Inquit etiam Johannes Dolæus *Encyclop. Medic. Lib. IV. cap. 6. p. m. 920.* culpanda venit in gravidis omnis compressio & constrictio abdominis vel thoracis. Hinc male consulunt suæ sanitati delicatulae femellæ, quæ nescio qualem corporum gracilitatem & rectitudinem quærunt, dum lumbos formant ad os usque coxendicis, &, quod adhuc magis est reprehensione dignum, pectora laminis ferreis, orichalceis, item ligneis sæpe suffulta gerunt; quibus accedit illa Planchette dicta, quæ ad majorem venustatem ad usque pudenda gestare non verentur, quibus corpus ita constringunt, ut vix respirare possint. Hinc optime notat Hieronymus Mercurialis, plures a sola vestium arcta constrictione abortus pati. Itaque gravidæ ab ejusmodi vestimentorum genere quam maxime abhorreant, inducentes econtra vestes magis accommodatas, & sibi & foetui minus noxias. Et secundum verba Johannis Christophori Metzleri *Disputat. Inaug. de Abort. Preside Justo Vesti Erfurt. 1693. habit. §. 20.* Animi deliquium & abortus eo citius metuendus est,

si gravidæ, præsertim iis in locis, & interdum cibo potuque repletæ simul vestibus arctis indutæ sint, & si pro gracili vel pro-cera corporis figura æsserculas (Planchette dictas) pectori habeant impositas, de quarum damno & causa pro abortu inferendo efficaci videantur alii quoque autores, inprimis Georg. Franck de Francken. *in Satyr. medic.* 12. de Gallico Planchette §. 7. p. 216. ubi prolixè de hoc instrumento agit.

§. 6.

per modum
crudelem.

Crudeli etiam modo & violenta compressione feminas Japanenses in insula Formosa foetus suos ex utero protrudi curant, uti refert Arnoldus Montanus *in der Japonischen Gesandtschaft* fol. 35. his verbis: *Die Weiber, so vor dem sieben und dreyszigsten Jahre schwanger werden, tödten ihre Leibesfrucht auf eine abscheuliche Weise. Sie legen sich auf ihre Schlaffstätte nieder, und die herzuggeruffene Priesterinnen drücken und treten so lange auf ihren befruchteten Leib, bis die Frucht, nicht ohne erschreckliche Schmerzen, abgehet. George Camdius, Evangelischer Prediger um das 1628. Jahr auf Formose, erzehlet, daß er eine Frau gekannt hatte, welche sechzehn Kinder, auf gemeldte greuliche Weise, los geworden, und nun mit dem siebenzehenden schwanger gegangen: welches sie zur Geburt kommen lassen, weil sie die Jahre erreicht, da sie ohne Schande gebären mögen. Et fol. 276. ita scribit: Die Japonischen schwangere Frauen bringen entweder durch Giff, oder anders, ihre Frucht um das Leben, wenn sie nicht viel Mittel haben, die Kinder zu erziehen; sonderlich, weil ihre Pfaffen solch Mordthat vor keine Sünde halten.*

§. 7.

Abortus in
brutis.

In brutis etiam, & quidem ab antipathia abortum accidere, scribit Philippus Camerarius *Oper. Horar. subcisiv. Centur. I. cap. 23. p. 120.* Ferunt, inquit, equam non solum, si lupum calcarit, abortum facere, sed etiam, si lupi calcarit vestigium, eam pro-

tinus

tinus abortire. Ob hanc rem Ægyptii in suis hieroglyphicis equa, quæ lupum conculcat, mulierem abortientem designare voluerunt. Id confirmat etiam Joannes Pierius Val. *Hieroglyph. Lib. XI. cap. 9. p. m. 128.* his verbis: Sacerdotes Ægyptii si mulierem abortientem indicare vellent, picturam eam instituerant, qua lupus ab equa calcibus impeteretur, vel aliquo modo calcaretur: propterea quod persuasum habebatur, ita ea inter se natura dissidere animalia, ut prægnans equa, si lupum tetigisset, statim abortum faceret, neque hoc effici de tactu solum, verum etiam si vestigium tantum illius pressisset, tantam inesse lupo beneficii vim, ut omnino abortiret. Idem Pierius etiam *Lib. XIV. cap. 22. p. 174.* de abortu a vipera hæc recenset: Sunt e junioribus, qui abortivum incommodum per viperam mulieris pedi suppositam significare commenti sunt, quod apud veteres nusquam memini me legere, figmenti tamen hujus causam minus explodendam, apud Plinium olfecisse videor; siquidem is traditum ait a veteribus, mulierem prægnantem, si viperam sive studio, sive incuria transcenderit, abortum facere, usque adeo viperæ venenum vel afflatu solo, in humani generis perniciem grassatur, fitque ita serpens ea humanorum partuum fascinatrici, quod illi rite parere non liceat; ut minus jam miremur venenum illud, quo Scythæ sagittas suas inficere consueverunt, irremediabili scelere, non aliis libentius rebus confici solitum, quam viperina sanie & humano admixto sanguine.

CAPUT III.

De

Abortu frequenti ejusque Præservatione.

§. I.

NOnnullæ etiam mulieres non semel seu una vice, sed frequentius abortum patiuntur; Trium enim abortuum a Johannis Theodorici de Schoënaux uxore rejectorum meminit

Abortus frequens.

nit Bernhardus Verzascha *Obs.* 82. p. 195. De femina quinque partus abortivos ab anno 1718. ad 1722. edente vid. Frider. Hoffmann. *Medicin. Consultat. Part. III. Decad. 3. Cas. 8. p. 150.* Secundum Daniel. Sennert. *Medic. practica. Lib. IV. Part. II. Sect. VI. cap. 2. p. m. 396.* femina quædam honesta, temperamento sanguineo & corpore εὐσάρκω, primum filium grandiusculum laboriose enixa est, postea vero septies abortiit, & quod mirum, etsi diversis temporibus, & nunc brevior, nunc longior a conceptu temporis spatio, nimirum nunc mense primo, nunc secundo, nunc tertio, imo etiam quarto & quinto abortiret, tamen omnes abortivi ejusdem magnitudinis fuerunt, pollicis fere articulum æquantes, membrorum tamen delineationem exhibentes, & vasa umbilicalia instar fili subtilis albi &c. Joanna, conjux magistri Joannis Cornu Paterniacensis, dum in matrimonio vixit, ad minimum octies abortum edidit, & postremum quidem anno 1606. mense Januario, cum ad quinti mensis finem utero gestasset, referente Guilhelmo Fabricio, Hildano *Observat. Chirurg. Cent. II. Obs. 50. fol. m. 121.* Galla quædam mulier, rubicunda, fusca, octies vel novies abortivit, teste Felice Platero *Observat. medicin. Lib. III. p. 746.* Matrona quædam complexionis alias laudabilis, bonoque corporis habitu prædita, ac regulas diætæ summe observans, intra spatium sex annorum, abortum circa finem tertii mensis & statim tempore, imo septimana, octies passa est, uti refert Fridericus Wilhelmus Clauderus *M. N. C. Dec. III. An. 7. Obs. 184. pag. 348. seq.*

§. 2.

Observatio.

Undecies in una ferie abortum passa erat pharmacopœi nostratis Dn. Jod. M. uxor, adhuc vivens, quæ tamen post trianam venæsectionem tempore legitimo felix puerpera salutabatur, uti paulo post de abortus per venæsectionem præsertim videbimus. Sic nobilis quædam matrona multis annis gravissimis renum doloribus, sinistro præsertim in latere ab initio divexa-

vexabatur, & quatuordecies uterum gestans, toties octavo vel nono semper mense abortivit, annotante Felice Platero *Observat. medic. Lib. II. pag. 467. seq.* Et *Lib. III. p. 743. seq.* generosæ dominæ idem meminit, quæ primo nuptiarum anno concepit, sed citius peperit. Deinde ab annis pene decem, quoties se concepisse suspicabatur, mensibus aliquot postea elapsis, abortivit, in quo abortu foetus nonnunquam manifesta apparebant indicia. Johannis Antonid. van der Linden matrem post abortum a terrore adhuc novies abortiisse, paulo supra ex Paullini *Tract. de Theriac. cœlest. p. 302.* vidimus. De femina, quæ decem abortus masculos perpessa erat & denuo ex undecimo foetu gravida consilium medicum anxie quærebat, vid. Joh. Beverov. *Question epistol. p. 220.* A crebris & laboriosissimis abortibus vaginam uteri monstrosam annotatam, vide Thom. Bartholin. *Epist. 91. Cent. II. p. 701.*

§. 3.

Consideratu etiam dignum est illud, quod abortus talis ^{tempore ordinario.} subinde recrudescentis tanto exquisitius abhinc servare soleat tempus illud, quo prima vice emicuit; & hoc iterum tanto certius, quo magis prima vice menstruo alicui temporis pressius sese accommodavit. Ita enim inter alios casus observavit Georgius Ernestus Stahl in illustri quadam domina, quæ quinquies abortum passa est, quod singulis hisce mali hujus recrudescentis vicibus, abortus statim quodam ordine non solum inciderit in tertiæ mensis ultimam septimanam; sed perpetuo velut ordine initium fecerit a tacita prorsus atque mitissima sanguinis eruptione, mensium consuetæ evacuationi eximusim respondente, quæ postquam per sex dies ita plane tranquillime atque moderatissime continuavit, coorta est septimo die vehemens omnino sanguinis effusio, cum maxima debilitatione; & animi prius, quam virium dejectione, succedentibus ultimo, imprimis penultima & ultima vice, syncopiticis deliquiis & vitæ

periculis: Quæ symptomata per tres & quatuor horas ita continuata tandem eliso abortu omnia pacatiora fiebant. v. Stahlii *Disput. de Abort. Respond. Johanne Kanold cap. 1. p. 7.*

§. 4.

Abortus
præserva-
tio.

Ad impediendum autem crebriorem abortum solliciti medici pro causarum diversitate varia adhibent medicamenta, de qua cura præservatoria evolvantur practici v. g. Joh. Michael. *Prax. Clinic. special. Cas. 23. Oper. p. m. 561. seq.* Theod. Zwinger. *Theatr. Prax. med. pag. 13. seq.* Theod. de Mayern. *Prax. med. App. Sect. II. p. 5.* Joh. Pechey *Promptuar. Prax. med. cap. 1. p. 1. seq.* Joh. de Muralt. *Hippocr. Helvet. pag. 14. seq.* & M. N. C. *Decur. II. An. 1. Obs. 110. p. 271. seq. & An. 7. Obs. 107. p. 171.* Joh. Dolæi *Encyclop. med. Lib. IV. cap. 6. p. 923. seqq.* Mich. Ettmüller. *Oper. Tom. II. fol. 1105. seq.* Christ. Joh. Lang. *Oper. med. Part. II. fol. 157. & Part. III. Disp. 41. fol. 554.* Joh. Beverovic. *Quæstion. epistol. p. 224.* Hieron. Reusneri *Obs. 108. 109. p. 59.*

§. 5.

per venæsec-
tionem.

Præsertim vero pro abortus præservatione venæsectio suadetur, quæ tamen non nisi in plethoricis, & observatis simul aliis circumstantiis, est exercenda. Scribit enim Felix Platerus *Prax. Medic. Tom. III. fol. m. 481.* Sanguinis missio locum habebit interdum, si ex sanguinis circa uterum retenti majore copia abortum, quem prius passa fuerit, provenisse, ex plethora, vel, quod menses ante abortum, dum adhuc prægnans erat, fluxerint, certis indiciis cognoscamus, tuncque si ex eo, quod iterum influere incipiant, idem suspicemur, sanguinem per venam brachii, non pedis, cum menses facile commoveat, sectam detrahare convenienter & citra detrimentum possumus; nec adeo, uti veteres fecerunt, in gravidis plethoricis phlebotomia metuenda, cum ex illius usu aliquas abortivisse mihi non constet, etiamsi eam bis terve repetierint: videamusque multas, etsi vulneratæ aliterve læsæ, plurimum sanguinis profuderint,

rint, tamen foetui minime nocuisse. Quod etsi ita se habeat, non tamen temere & inconsiderate mulieribus hunc illius nimis consuetum abusum concedemus: neque tamen, si phlebotomiam illis utilem esse censeamus, illis eam denegabimus, sed ut parum pro una vice sanguinis detrahant, & potius post mensem repetant, vel etiam tertio, si necessitas exigit, imperabimus. Juxta Nicolaum Blegny *Zodiac. medic. Gallic. An. V. mens. Mart. cap. 10. p. 69.* in abortu potius expedit, majoris revulsionis gratia, paucum sanguinis educere, sed repetitis vicibus. Inquit etiam Marcellus Donatus *de medic. Histor. mirab. Lib. IV. cap. 16. p. 391.* nonnullas novimus nos, quibus secta vena ab abortu præservabantur, cum eadem omissa abortum pati, ob sanguinis copiam & caliditatem antea consuevissent. Secundum Gulielmi Rondeletii *Method. curand. morb. cap. 63. p. m. 294.* quæ feminæ nimio sanguine abundant, abortum patiuntur, quia natura gravata quantitate, aperit orificia venarum & multum sanguinis ejicit. Deinde foetus ob penuriam alimenti vel moritur, vel rejicitur. His ergo, quæ propter hanc causam solent abortire, utilissimum est sanguinem trahere ex vena cubiti interna. Sanguinis etiam missio in ejus fervore & acrimonia fieri potest, sed minori quantitate pro ratione habitudinis & sanguinis. Si mulier multum sanguinis rejicere consueverit tempore mensium; plus sanguinis trahere oportet. Quod si multus sanguis trahendus sit, id una vice non est faciendum, sed interpositis decem aut quindecim diebus, aut mense uno vel duobus. Et id facere oportet potissimum quarto, quinto, sexto & septimo mense. Neque etiam formidandum, quod inquit Hippocrates, mulierem abortire ob sanguinis missionem; quod est intelligendum de mulieribus habentibus parum sanguinis aut imbecillioribus. Nam experientia constat, mulieres, quæ sunt frequenter passæ abortum, hoc remedio retinuisse foetum &c. Inquit etiam Johannes de Muralto *M. N. C. Dec. II. An. 1. Obs. 103. Schol. p. 244.* in nostra Helvetia feminæ si conce-

perint, & sanæ ac plethoricæ fuerint, toto gestationis tempore bis terve sanguinem utiliter mittunt, ita enim primis mensibus præcavetur abortus, proles a constitutione capitis humida defenditur, tandemque partus fit facilior. Imprimis autem venæsectio celebretur, si jam ante mulier assueverit. Venæsectio igitur instituitur abortus præcavendi causa, alias enim sanguinis nimia quantitas foetum inundat. Juxta Joh. Sam. Carl *Prax. Medic. pag. 93.* occupat motus uterinos spasticos abortum minantes venæsectio largior initio & medio gestationis tempore administrata; & *pag. 94.* pergit: hæmorrhagiam uterinam præservat venæsectio statim post conceptionem adhibita.

§. 6.

item.

Ex mente Johannis Juncker. *Conspect. medic. Tabul. XI.* ad præcavendum abortum venæsectio in brachio circa medium gestationis tempus, vel quo antea abortus fuit exclusus, administranda, vel etiam circa instantem partum repetenda est. Dicit etiam Petrus Salius Diversus *de Affect. particul. cap. 22. pag. 398.* ad præservandas mulieres ab abortu, quæ in hunc incurrunt ob multitudinem & copiam (quæ in multis generari & abundare, & per plures dies, dum non concipiunt, copiose menstruis purgationibus expurgari solet) sanguinis, foetum suffocantis & occidentis, nullum validius remedium excogitari potest venæsectione, qua testor ego, me plurimas ab abortu, in quam frequenter inciderant, ex sola sanguinis missione, primis mensibus facta, præservasse. Et Thomas Bartholinus *Hist. medic. Cent. III. Histor. 13. p. m. 33.* ait: in plethoricis tantum superest sanguinis, ut nisi vel venæsectione extrahatur, vel mensibus erumpentibus imminuatur, abortus immineat periculum, vel gravidæ exitium. Gravidis venæsectionem non esse noxiam defendit. Jacobus Primerosius *de Vulg. Errorib. in Medicin. Lib. IV. cap. 27. p. m. 414. seq.* Contra abortum a sanguinis copia Thomas Mermannus *Consult. med. Lib.*

VI. Consult. 12. fol. 453. seq. singulis mensibus repetitam venæsectionem commendat. Ita etiam sentit Johannes Jacobus Harderus *Apiar. Observ. medic. Schol. in Observ. 84. pag. 320.* hæmorrhagiæ uterinæ gravidis supervenientes plerumque abortum minitantur, cujusmodi frequenter accidere solent, vasis sanguiferis, quæ fundi uterini penitiora subeunt, admodum repletis; in qua vasorum turgescencia convenientissimum remedium venæsectio esse solet, qua sanguinis copia minuitur &c. Plura circa gravidarum, pro abortus præcautione instituendam venæsectionem reperimus in Michael. Albert. *Systemat. Jurisprud. med. Part. poster. Cas. 50. in Respons. Facult. med. Hallens. pag. 511. 513 seq. & Epicris. Alberti pag. 517. seq.*

§. 7.

Alia non innoxie in gravidis contra abortum institutæ venæsectionis exempla adducere libet. De abortu bis venæsectione impedito Carolus Raygerus observationem recenset *M. N. C. Dec. I. An. 6. & 7. pag. 301.* Aliquoties consulis Gedanensis conjux juvencula abortierat, ita ut abortuum numerus pene septenarium vel octonarium excederet. Hæc cum graviditatem suam novam Johanni Schmidio, istius loci physico significasset, ipse diætam optimam præscribebat, curru eam velociter vehi prohibebat, ut a casu sibi caveret, rogabat, ne pondera alterutra manu gestaret, vetabat &c. circa initium quarti mensis venam ad uncias sanguinis septem vel octo incidi jubebat, nec irritò successu, sic enim foetum conservabat in utero. Circa septimum mensem repetebatur venæsectio, & partus legitimus optime dispositus justo tempore luci exponebatur. Et cum postmodum eadem methodo semper ingravidationis tempore tractaretur, nunquam amplius abortiit, sed vivum semper enixa est infantem, quod pluribus postmodum fiebat vicibus. vid. *M. N. C. Dec. I. An. 9. & 10. Obs. 49. pag. 124.* Ejusmodi observationes refert etiam Henricus ab Heer *Observ.*

exempla.

med. 14. pag. 131. vivunt, inquit, Leodii mulieres duæ, quæ cum quotannis abortirent ter toto gestationis tempore, vena secta, vitales foetus ediderunt. Primum mense tertio, quo foetus paucò eget alimento, ut qui mediocris pyri magnitudinem vix æquet, tres vel quatuor educebantur uncia: Dein post medium quarti mensis, motante se jam embryone, aliæ quinque vel sex extractæ. Demum sub finem septimi tres emissæ, mirantibus praxin illam, dicebam, ut exigui in lampade lychnii nimio affuso oleo extinguuntur, ita pueriles animæ in sanguineis matribus nimio alimento suffocantur. Porro mulier a quadrimestri gravida, timore insigni perculsa ob casum leviri sui, ex quo ea præsentē tibia effracta ipsi fuerat, non diu post insignes dolores in regione renū imoque ventre perpeffa est, septem aut octo diebus urgentes. Præcavendi ergo abortus sanguinis missio facta, imperata ad aliquot dies quies, quibus exactis ad exercitia solita rediit, nihilque sinistri interim contigit; uterus solummodo ad inferiora devolvi videbatur, suscitatis inde ex intervallis vaporibus putridis ad exitum usque noni mensis molestis, quo tempore puellam enixa est vivam beneque habitam. Primaria quædam femina aliquoties abortum experta iterum ingravidata metum concepit non vulgarem ulterioris abortus. Igitur suasu Ehrenfridi Hagendornii per aliquot menses ad finem usque gestationis quotidie usurpavit tincturam Catechu ad guttas viginti ex vehiculo idoneo; sic felicissima reddita fuit puerpera. Idem beneficium etiam experta est mechanici cujusdam uxor plethorica, aliquot abortivos foetus excludens; quæ iterum gravidam se sentiens prævia venæsectione modo dictam tincturam feliciter quoque adhibuit, succedente dehinc prole multiplici, uti refert Hagendornius *Tract. de Catech. Sect. IV. cap. 2. §. 14. pag. 71.* Sequentem observationem refert Franciscus Oswaldus Grembs *Arbor. integr. & ruinos. Homin. Lib. II. cap. 1. §. 12. pag. 234.* Cuidam femina, cum ter abortum pateretur, præmissis præmittendis balne-

um

um herbaceum præscripsi, post hujus usum cum paulo post ingravidaretur, primo statim mense ei venam secavi & ad uncias quinque sanguinis extraxi, cum autem cruor difflueret, muscio viscido obductus, repetii venæsectionem ad tria vascula, ex qua optime se habuit: circa quintum mensem iterum venam salvatellæ curavi secari, postea feliciter femellam peperit. Ipsissima hæc mulier cum in secunda gravitatione meo non obtemperaret consilio, & venam non secaret, iterum abortum, & post hunc ingens profluvium muliebre passa est; Post adhibita remedia cum tertia vice prægnans evaderet, adhibita & repetita venæsectione feliciter peperit. Venæsectione in brachio dextro instituta in ephippiarii Tigurini uxore viginti sex annorum abortum præcavit Johannes de Muralto. vid. *M. N. C. Dec. II. An. 1. Obs. 105. pag. 232.* Sequentem observationem recenset Amatus Lusitanus *Curat. medic. Cent. II. Obs. 89. fol. m. 207.* uxor Julii Folchi quum uterum gereret, tertio mense foetationis semper abortiebat & in vitæ discrimen veniebat. Cujus causa erat multus sanguis biliosus. Hoc malum præcavere volentes jussimus, quum uterum gereret, & perturbari & angicœpisset, ut illico cubiti mediam venam secare, sanguinem ad semilibram extrahere curaret. Quæ femina postea sic caute & provide, debito tempore sanguinem demeret, illi partus felix & prosper semper subsequabatur.

§. 8.

De hac venæsectione ita scribit Georgius Dethardingius *Ephemerid. Acad. N. C. Cent. I. App. pag. 192.* venæsectionio in gravidis adhibenda quondam inter res prohibitas locum obtinebat, & augebat catalogum rerum foetum expellentium; ast hodiernum maximo cum commodo utero gerentium administratur, imo intermissa & foetum & medici conscientiam gravat & onerat. Gratiam ex ejus suasu non levem obtinui, & vivit adhucdum femina, quæ ter abortum medio gestationis

*Venæsectio
necessaria.*

nis tempore passa, quantum gravida, venæsectione instituta feliciter mater salutata est. Nobilissima etiam matrona tres abortus passa fuerat, cum Bernhardo Verzaschæ retulisset, tres istos abortus copiosam uteri hæmorrhagiam per quinque dies antecessisse, quam nullis remediis inhibendam sine virium jactura toleraverit, inde collegit dictus Verzascha, sanguinem nimia copia turgidum in utero foetus obruisse, illosque vasis umbilicalibus disruptis foras propulsisse. Cum igitur in ista domina, ab octo septimanis gravida insignioris plethoræ indicia observasset, intrepide illam adhortatus est, ut singulis mensibus venam in alterutro brachio, vel in manu salvatellam usque ad ultimum gestationis mensem aperiret, & quinque uncias sanguinis circiter educi permetteret, simulque ad foetum roborandum & hæmorrhagiam uteri inhibendam certos morsulos usurparet. A repetitis istis venæsectionibus & diligenti horum remedium usu filium elegantem in lucem protulit. vid. Bernh. Verzasch. *Observ. med.* 82. pag. 195. seq. Alia conjux juvenis Basileensis, plethorica, binos antea abortus sex vel septem mensium fecerat, nec vivam prolem eniti potuerat. Die 2. Augusti anno 1659. apud medicum Johann. Nicolaum Binningerum, juxta ipsius *Observ. medicin. Cent. II. Obs* 48. pag. 181. querebatur, se ab initio imprægnationis suæ tunc quinto cum dimidio mensium, ut putabat, quotidianis torminibus afflictam esse, aliis symptomatibus laborare, unde metueret, ut infelix denuo fiat partus. Ideo præscripsit venæsectionem proportionatam, & alia foetum roborantia; hocque consilio usa puerum feliciter enixa est, & inde sequentem prolem vivam peperit. Refert etiam Theodorus Zwingnerus *Theat. Prax. Medic. pag.* 13. se novisse, quæ singulis mensibus ingravidationis ad abortum præcavendum venæsectione opus habuerit. Uxor Johannis Vieules, civis Monspeliensis tres abortus consequentes passa fuerat variis temporibus gestationis: dum quarto gravida esset, circa finem mensis secundi correpta est iisdem ventris & lum-

& lumborum doloribus, qui aliorum abortuum prodromi eſſe conſueverant. Vocatus ad eam Lazarus Riverius, & advertens mulierem ſanguineo temperamento præditam & plethoricam, ſtatim ſanguinem mitti jubet ad uncias quatuor, & intra dimidiam horam prædicti dolores omnino quieverunt. Illa autem ſymptomata apparuerant eo prorsus tempore, quo ipſa extra graviditatem menſtruas purgationes pati conſueverat. Tertio demum graviditatis menſe, eadem periodo, ſimilia redeunt ſymptomata, & pari prorsus eventu ejus deſiderio ſanguis mittitur. Quarto itidem menſe, quinto, ſexto, ſeptimo & octavo, iisdem ſymptomatis periodice recurrentibus iterata fuit phlebotomia, & mulier ſtatim liberabatur. Ultima phlebotomia celebrata fuit octo diebus ante principium noni menſis cum eodem fructu, & circa finem noni menſis dicta mulier filium vitalem & bene habitum peperit, uti dictus Riverius *Prax. med. Lib. XV. cap. 16. p. m. 395. & Obſervat. medic. Cent. I. Obſ. 53. p. m. 58.* recenset. Ruſtica mulier unius & triginta annorum bis abortum paſſa erat, quæ gravida venam ſibi tundi nunquam curaverat, tametſi plethorica eſſet; poſt ſectam autem dextri brachii baſilicam melius habuit. Quem a neglecta venæſectione ortum abortum annotavit Roſinus Lentilius *Miſcellan. med. præct. Part. I. p. 77.*

§. 9.

De muliere quinto menſe ſemp̄ abortivum faciente phlebotomia præſervata hanc obſervationem refert Dominicus Panarolus *Obſerv. medicinal. Pentec. I. Obſervat. 10. pag. 6.* Cum prægnantem mulierem quinto menſe vidiffem abortui proximam, quæ quinquies prægnans abortum ſemper paſſa fuerat, conſiderando primo, quod nihil juvarent remedia aſtringentia, tum interna, tum topica, alias ab aliis medicis adminiſtrata: ſecundo, quod ſanguis maxime redundaret, ſecta fuit vena cubiti, non ſaphena, ne fieret abortus, & tuto

item.

nono mense peperit filium vivum & vitalem. Mulieri etiam uno eodemque foetu gravidæ quadragies ac novies venam fuisse scissam, sequenti observatione annotavit Cornelius Stalpart van der Wiel *Observ. rarior. Cent. I. Observ. 65. pag. 275.* Memini, inquit, matronam quandam anno 1653. Harlemi habitantem, sana gaudentem temperie, sanguinisque divitem, atque optimo ætatis vigentem robore, sæpius quam citissime adeo oppressam fuisse, ut vix respirare posset: quare ex ejus brachii vena, sæpius jam aperta, aliquot uncia sanguinis depromebantur, postquam exonerationem illa denuo ad se rediit. Ipse etiam cum forte Harlemi essem, decimo quarto ante ejus partum die adfui, cum dictæ matronæ ante bene se habenti ac lætæ, iste angor respirationisque difficultas cito admodum superveniret, ita ut chirurgum continuo accersi juberet. Illa autem, postquam me præsentem septem octove sanguinis uncia essent detractæ, tanquam nihil ei obesset, iterum cum aliis mensæ accumbere cœpit, nec edere, nec animo esse læto destitit. Hac autem, cum primum foetum ferret, repetita quinques venæsectione, nihilominus filiam viventem edidit. Cum vero secundo uterum ferret, toties dicta anxietate infestata fuit, ut brevi tempore trigesies ac sexies venam sibi secari præceperit. Illius autem necessarii, non parum hac de re solliciti, medicum G. Stratenum ac me de malo isto consuluerunt. Perpenſis autem omnibus, nec inventis aliis remediis, quæ ipsam tantis eximerent angustiis, non omnino rejiciendam, urgente necessitate, statuimus phlebotomiam; fuitque illi postea ter ac decies aperta vena (ita ut quadragies ac novies hoc modo, dum ultimo intumesceret foetu, sanguinem emiseric) nec minus recte illa usque ad graviditatis finem valuit &c.

§. 10.

Observatio.

Ex propriis etiam observationibus unicum adhuc per venæsectionem repetitam impediti abortus exemplum annexere

ctere libet. Ante triginta scilicet aliquot annos pharmaco-
pœi nostratis J. M. uxor eufarca, quæ adhuc, dum hæc scribo,
in vivis est, undecies in una serie abortum passa erat, cum de-
nuo gravida consilium meum expeteret, hocque sibi infortu-
nium semper in octava vel undecima graviditatis septimana
obvenisse, mihi referret; Cum vero iterum octava a con-
ceptione septimana instaret ipsaque dolores ac tormina in ab-
domine, tanquam ordinarios sibi que consuetos abortus pro-
dromos, sentiret, post medicamentum a me præscriptum equi-
dem eodem die ab abortus metu liberabatur, tertio tamen die
iterum & quidem vehementius iisdem doloribus cruciabatur,
quapropter statim venæsectionem in brachio suadebam, hacque
feliciter exercita dicta symptomata remittebant, undecima
vero septimana redibant, hinc absque medicamento alicujus or-
dinatione iterum venam in eodem brachio incidi curabam;
qua sectione facta & effluente adhuc sanguine, dolores cum
summo gravidæ feminæ gaudio cessabant, ipsaque ab omni pe-
riculo securam se credebat; Quod tamen gaudium post ter-
tiam septimanam evanescebat, siquidem decima quarta gra-
viditatis hebdomade priores passionēs iterum apparebant, qui-
bus nullum aliud remedium, quam venæsectionem tertia vi-
ce instituendam opponebam, & tali quidem cum effectu, ut
per Dei gratiam memorata femina posthæc per totum gesta-
tionis cursum salva & incolumis permanens tandem legitimo
tempore filium sanum, & hoc anno 1731. defunctum eniteba-
tur; quem sequenti anno etiam soror, adhuc vivens satis-
que prolifera, sequebatur.

§. II.

Est autem hic casus, quo intra sex hebdomadum spati- *Casus va-*
um, ob abortus metum, ter venam secare mihi incumbibat, *risissimus.*
secundum facultatis medicæ Hallensis responsum, inter casus
rarissimos referendus, siquidem in Friderici Hoffmanni Me-

dicin. Consultat. Part. III. Dec. II. Cas. 1. pag. 62. quibusdam gravidis plethoricis interdum unica tantum venæsectio utilis ac necessaria; in majori etiam plethoræ gradu secunda incisio exercenda judicatur; rarissime vero ejusmodi dari casus, in quibus tertia phlebotomia necessaria sit, defenditur. v. etiam Michael. Albert. *Jurisprud. medic. Part. poster. Cas. 50. pag. 516.* in cujus epicrisi varia ad gravidarum venæsectionem, tam ratione personarum quam temporis & loci, scitu digna reperiuntur.

§. 12.

Venæsectionis locus.

Ad quæstionem autem, an gravidis venæsectio in brachio magis, quam in pede conducat, idem autor *pag. 518.* ita respondet: Feminis, quæ in abortum faciles sunt, venæsectio in brachio magis convenit, reliquis venæsectio in pede non modo nihil nocet, sed magis conducit: qui etiam prudenter cum venæsectionis in pedibus ordinatione procedere possunt, illi etiam aliquoties cum emolumento illam sine præjudicio commendare sciunt. Ejus venæsectionis in talo gravidæ sine noxa exercitæ exemplum refert Zacutus Lusitanus *Prax. Medic. admir. Lib. I. Observ. 27. fol. m. 7.* Matrona, inquit, nobilis cum in septimo mense utero gereret, optimo habitu prædita, densæ contexturæ, venas latas habens plurimo beneque cocto sanguine refertas, epilepsia concutitur vehementi; quæ cum in accessione faciem haberet rubicundam, & oculos sanguine plenos, ob morbi periculum, medentibus sanguinis missio habita est saluberrima, sed ex qua parte esset celebranda, prorsus ignorant; nam si ab utero est epilepsia, nullum juvamentum e brachio est, cum ad originem & originis principium sit deveniendum: si in talo feces, præcipitas foetum ipsumque attracta copia in corpore pleno ad uterum, suffocas: His rationibus hæere in vado. Me vocant. Intrepide ter ex saphena cruorem exaurio. Hoc celebrato præsidio perfectam

fectam conſequuta ſanitatē, & ſuo tempore foetum edidit in lucem. Et *Lib. II. Obſ. 139. fol. 76.* idem Zacutus ſanguinis in talo miſſionem in bubone venereo, & peſtifero, quam in gravidis partui propinquis ſalutarem ſe vidiffe ſcribit.

§. 13.

Præter hæc autem de præcavendo frequenti abortu ſolliciti medici alio modo ejusmodi feminis opem ferre allaborant *per fontanellam.* e. g. fonticulis & amuletis. A frequenti enim abortu feminas fontanella celebrata præſervari teſtatur Zacutus Luſitanus *de Medic. princip. Hiſtor. Lib. I. Obſ. 19. Oper. Tom. I. fol. 35.* Feliciffimo, inquiens, experimento adinveni, frequentem abortum ex vitioſis humoribus ad uterum a toto demandatis, ſuaque prava ſcultate aut copia, foetum enecantibus, hoc ſolo præſentaneo auxilio impediri. Feminae plures pluries hac ipſa de cauſa frequenter abortiebant; ex iis quædam foetum ſeptimeſtrem, quadimeſtremve, lacerum tamen, & omni putrilagine infectum, ſæpius enixæ, non niſi hoc præſidio, tam in brachiis, quam cruribus, ſemper tamen ad originem fluxionis celebrato a tantis malis levaripotuerunt: quo factò debito & conſtituto tempore foetus ſanos, labeque nulla fœdatos in lucem edidere. *vid. etiam ejusdem Prax. medic. admirand. Lib. II. Obſ. 159. fol. 81.*

§. 14.

Contra abortum varia quoque a mulieribus adhibentur *per amuleta.* amuleta, verbi gratia lapis ætites, qui, juxta Dioſcoridem *Lib. V. cap. 118. in Matthiol. fol. 964.* eſt veluti prægnans, cum quatitur, alio in utero ſonante; gravidis continet partus, cum lubricæ ſunt vulvæ, & parum tenaces. Secundum Johann. Zwelfferi *Animadv. in Pharmacop. Auguſt. fol. 420.* lapis ætites, periapti inſtar, corpori prægnantis aut parturientis alligatus ſupra renes, ſi foetum diutius in utero materno continere abortumque prohibere debeat, infra renes autem & cruribus, ſi par-

tum promovendi animus sit, multa præstat. Inquit etiam Olaus Wormius *Histor. Musæi Lib. I. Sect. II cap. 12. fol. m. 78.* Ætitem parturientibus peculiariter dicatum testatur Plinius & Galenus, non refragante experientia. Sinistro namque brachio alligatus foetus in iis retinet, quæ ad abortum sunt proclives ob uteri lubricitatem. Tempore partus sinistro femori alligatus, dolores minuit & partum accelerat; cujus experientiam sæpius in hac urbe feci. De lapidis ætitis virtute contra abortum sequentem observationem communicat Johannes Petrus Albrechtus *M. N. C. Dec. II. An. 9. Obs. 80. p. 136.* Uxor præfecti cujusdam cum aliquot vicibus abortum, non obstantibus contra hunc datis remediis, perpeffa fuisset, de novo imprægnata, ac valde metuens, ne ante consuetum & lege naturæ confirmatum tempus foetus iterum abjiceret, remedia idonea ex me quærebat, quibus auxiliantibus longius spatium omnimodamque sui in utero maturationem expectare ille posset. Prompte ipsi adfui venæsectione aliisque efficacibus remediis intempestivi foetus exclusionem mascule alias declinantibus ejusdem conservationem tentans: Ast infelix matrona quarto gestationis mense foetus e gremio suo elabi mœsta iterum videret. Septima igitur vice, cum se rursus gravidam sentiret, loco aliorum medicaminum lapidem ætitem sindoni rubræ inclusum meo jussu de collo suspendit, sic, ut nudam pectoris partem inter mammillas attingeret. Gestavit hunc in nonum usque ingravidationis mensem, de omni abortionis periculo secura. Sed quid sit? absoluto ordinario partus naturalis termino, ingruentibusque doloribus foetus in lucem emissionem præcedentibus, per aliquot dies omnis labor omnisque pariendi conatus erat frustraneus, sic ut misera in vitæ discrimine posita meum iterum imploraret auxilium. Cito igitur adveniens alligatum adhuc amuleti ratione lapidem ætitem deque collo suspensum deprehendi, hinc jussi, ut obstetrix eundem extemplo, soluto ejus filo cruri parturientis in alterutro latere alligaret; unde factum

factum, ut finito vix unius horæ ſpatio mater laborioſi nixus puerperio admodum enervata foetum maſculum optima ſanitate fruente ederet in lucem. Plura de hac ætitiſ foetum in utero retinendi virtute vid. Joh. Laurent. Bauſch. *Schediaſm. de Lapid. Ætit. cap. 5. p. 41. ſeq.* Paul. Amman. *Manuſduct. ad mater. medic. cap. 3. p. 17. ſeq.* Jacob. Wolffs *Scrutin. Amuletor. Cap. 2. Sect. I. p. 30. ſeqq.* quo loco non ſolum de hoc, ſed aliis quoque lapidibus, oſibus, radicibus, lignis, plantis &c. pro hoc ſcopo uſurpandis plurima allegat. In partu difficili etiam lapidem ætitem ſiniſtræ coxæ alligari juſſit Franciſcus Valleriola, & poſt paululum moræ prodiit maximâ cum anguſtia membrana quædam monſtroſa. Sed mox illa ejeſta lapidem amoveri juſſit; ſi namque diutius perſtaret, vi potente ſua matricem attraheret, uti in certi cujuſdam prætoris uxore ſe perſpexiſſe refert: huic enim feminæ difficili partu laboranti, quum mulierculæ lapidem ætitem magnum cruri adligaffent, & edito partu, per imprudentiam & oblivionem, lapide a crure non amoviſſent, poſt paucas horas foras prodeunte matrice mortem miſeræ laboranti attulit. vid. Valleriol. *Obſ. medic. Lib. I. Obſ. 10. p. m. 123.*

CAPUT IV.

De ſignis abortus.

§. I.

Cum autem hætenus de abortus cura ſive præſervatione Signa' ab-
 mentionem fecerimus, non immerito etiam ejusdem tam ortus.
 instantis, quam proxime antecedentis, ſigna erunt adducenda, quo eo melius hoc malum in tempore a medico impediri queat. Imminentis autem abortus ſigna imprimis ſequentia notantur, v. g. inſolita quædam circa coxas & lumbos gravitas, ſegnities quædam ad motum, ſenſus inſolitus ponderis ſinui pudoris incumbentis vulvamque prementis; cum econtra aliæ mulieres gravidæ ſint agiles, & nunquam tale pondus percipiant, niſi ul-
timis

timis septimanis, quando subsidet uterus & partus imminet. Secundum Jodoci Lommii *Observ. medicin. Lib. II. p. 282.* futuri abortus hæc signa traduntur : Mammæ sponte extenuantur, aut ex his lac aquosum fertur : latera superusque venter arctantur : lumbi coxæque gravitatem insolitam habent & pigre moventur : foetus, si vitam habet, vix movetur : postremo aqua profluit saniosa, tenuis, dein sanguinea, postquam ipse sanguis, hinc grumus atque tum protinus foetus excluditur. Quod si præterea accedant vagi dolores lancinantes, crebrius recurrentes in abdomine & circa umbilicum, & ad sinum pudoris usque deorsum sese extendentes, juxta Mich. Ettmüller. *Oper. Part. II. fol. m. 1104.* periculosum admodum est signum, ne subsequatur abortus, imprimis si simul adsit quidam involuntarius conatus quasi egerendi ex utero. Certe hæc duo sola signa, nempe gravitas insolita a regione lumbari deorsum tendens, & supervenientes vagi dolores deorsum ad sinum pudoris protensi, sæpe soli sunt certum signum imminentis abortus, cujus aliquot exempla vidit Ettmüllerus. vide etiam Dan. Sennert. *Pract. Lib. IV. p. 397.* Rod. a Castr. *de Morb. mul. Lib. IV. cap. 4. p. 449.*

§. 2.

juxta Lentilium.

Ex sequentibus signis Rosinus. Lentilius *Eteodrom. Medico-pract. Januar. p. 3. seq.* abortus metum indicat, scilicet ex tussi epidemica, asthmate, phlogosibus, dolore lumborum, torminibus, motu infantis jam a triduo imperceptibili, viribus valde diminutis, animi deliquio, horripilationibus levibus cum æstu sequente. Porro feminae in lecto ad latus decumbentis pondus ventris eo versus simul labeatur, tormina, dolores lancinantes non desinebant, caput quoque dolebat. Mammæ erant flaccidiore, dolores in eis punctorii sentiebantur. Quæ signa erant imminentis quidem abortus, sed non sufficientia ad demonstrandam infantis mortem. Nam in his casibus quam cautif-

cautissimum se medicus præstare debet, ne, foetum vivum pro mortuo habens, pellentibus eum exturbet.

§. 3.

De signis abortus ita scribit Christianus Johannes Langius *juxta alios*
Oper. medic. Part. II. cap. 24 fol. 157. Cognoscitur abortus, qui *autores.*
 jam factus est, facillime, sed hujus ad curationem medici nun- *juxta Lan-*
 quam vocantur, bene tamen ad imminentis & qui in fieri de- *gium.*
 mum est, cujus etiam propterea signa medico omnino debent
 esse perspecta, quo tempestive remediis aptis illum possit præca-
 vere. Signa igitur talia hauriet partim ex prodromo abortus
 immediato, dolore puta convulsivo uteri, partim vero ex sympto-
 matibus longius adhuc illum antecedentibus, v. g. gracilescen-
 tia mammarum, hæmorrhagia uteri, morbo acuto utero ge-
 rentium, terrore, ira, casu ab alto, contusione &c. Ipse Hip-
 pocrates *Lib. V. Aph. 37.* inquit: Mulieri ingravidatæ si mammarum
 repente extenuentur, abortit; & *Aph. 38.* ait: mulieri gravidæ
 si altera mamma extenuetur ac gemellos gerat, alterum abor-
 tit. Ac si dextra quidem extenuetur, marem abor-
 tit: si autem sinistra, feminam. Signa abortus imminentis
 sunt varia, sæpe vero incerta, quia feminis inexpectato & ex im- *juxta De-*
 proviso accidit. Probabiliter vero, *juxta Joh. Dolæi Encyclop. med. laum.*
Lib. V. cap. 6. p. m. 915. cognosces primo ex causis, quæ abortum
 producere possunt, item ex corporis horrore & rigore subita-
 neis, subsequente leviculo quodam calore, ex nausea, inappe-
 tentia, siti majore, dolore lateris, lumborum, totius corporis
 lassitudine, animi deliquio, palpitatione cordis, odore halitus
 foetido, terrore, mœrore aliisque; uteri vero ut dolore grava-
 tivo supra pubem, sensatione ponderis, minore Veneris appeti-
 tu, frigore partium genitalium &c. Sic & excretis patet, ut si
 subito gravidæ menstrua fluere incipiunt, aut fluxus augeatur
 albus, aut ichor ab utero emanet, & ex colore mutato, tum to-
 tius corporis, tum imprimis faciei. Sunt etiam nonnulli, qui
 ex sola coloris in facie mutatione abortum sæpe prædicere vo-

Embryologia.

Ecc

lunt.

lunt. Accedunt & ultimo signa quædam particularia, ut subita mammarum detumescencia, aut copiosi lactis ex iisdem profluent, quibus adde frequentem abortiendi consuetudinem, nam multæ, quæ consuetæ sunt abortire, vel a levissima causa abortire solent.

§. 4.

item. Interdum etiam ex foetus motu indies decrecente demumque penitus cessante instantis abortus signum peti potest, quale exemplum annotavit Guilhelmus Fabricius Hild. *Observ. chirurg. Cent. II. Obs. 50. fol. 121.* de puerpera Torintina Mayer, matrona honesta & robusta, quæ ad quinti mensis finem fere signis omnibus foetus vivi apparentibus gravida fuit. Circa finem vero quinti mensis foetus primo imbecilliter ac languide movebatur, ita ut vix persentiri potuerit. Deinde paulatim & intra paucos dies omnino cessabat moveri. Mammæ quoque, quæ antea lacte turgebant, nunc subsidebant, flaccescebant & exsiccabantur aliaque signa aderant, ex quibus foetum in utero mortuum esse facillimè conjicere licuit. Tandem circa finem octavi mensis parturientium doloribus correpta, enixa est masculum, quem per tres fere menses mortuum gestaverat. Huc pertinent etiam alia in utero mortui foetus signa.

§. 5.

pedient. Mirabile fane abortus signum atque prodigio ferme simile est illud, quod in præfecti Schladensis uxore se observasse refert Johannes Petrus Albrecht *M. N. C. Dec. II. An. 9. Obs. 88. p. 151.* Hæc, inquit, aliquot liberorum mater quidem facta feliciter, aliquoties tamen & quidem ter abortum perpessa est. Nona, ni fallor, jam vice uterum gerens, erga me tristis conquererebatur de instante abortu, dicens, se quidem certo scire, hunc fore inevitabilem, ut tamen nihil ad conservandum foetum neglexisse videatur, meo se relinquere arbitrio, si medicinam illi facitare velim. Ego nullum signum deprehendens, quibus alias abortum imminere probabiliter concluditur, quæ-

sivi

sivi tandem ex illa, quidnam esset illud, quo tam certum de immaturi foetus exclusione formare posset augurium? Prophetas, regerebat, tibi sisto pediculos: scias enim, nunquam me in ulla corporis parte illa animalia deprehendisse, quoties gravida ad naturalem partus terminum foetum utero gestavi; quæ tamen numerosa caput occupare solent, cum foetus intempestive edendus est. Frustra autem ut hoc dixisse non videretur, iteratis juramentis non tantum rem haud aliter se habere, verum etiam vaticinium a pediculorum præsentia desumptum, tertia jam vice se ipsam approbasse affirmabat, vix dubitans, cum iterum ingratos illos hospites in capite alat, quarta jam vice se simile fatum experturam esse. Erexì ejus animum, quantum potui, pluribus ostendens, nihil periculi in tali casu pediculos portendere posse: Quibus omnibus vero, cum conceptam semel de iis opinionem ipsi excutere non possem, nonnullisque medicamentis ejus desiderio ex parte satisfecissem, inter spem & metum constitutam dimisi etiam atque etiam petens, ut de eventu me certiore faciat, de quo forsan sequenti anno communicandi dabitur occasio.

§. 6.

Cum etiam a plethora seu nimia gravidarum sanguinis ^{hæmorrhæ-} abundantia ut plurimum abortus excitari observetur, quid mi-^{gia.} rum, quod etiam instantis ejusdem signa ab hæmorrhagiis desumi queant? quale exemplum refert Christianus Franciscus Paulini *de Theriac. cælest. Sect. II. Part. III. Membr. 9. cap. 1. p. 299.* de femina sibi nota, quæ circa finem tertii ingravidationis mensis crebriores per aliquot dies passa erat narium hæmorrhagias; quod inter abortus signa dictus autor posuit. Et nobilissima quædam matrona acerbissimo familiæ cum luctu tres abortus passa fuerat, quam ut a calamitoso hoc malo liberaret dominus maritus, medicos clarissimos in consilium vocavit, & inter hos Bernhardum Verzascham humaniter rogavit, ut de fune-

Ita hac calamitate ipsi mentem suam candide explicaret. Posteaquam vero in examine habito illa retulisset, tres illos abortus copiosam uteri hamorrhagiam per quinque dies antecessisse, quam nullis remediis inhibendam sine virium jactura toleraverit, inde collegit Verzascha, sanguinem nimia copia turgidum in utero foetus obruisse, illosque vasis umbilicalibus disruptis propulisse & instantis abortus signum edidisse.

§. 7.

signa abortus prægressi.

Haftenus de instantis abortus signis egimus, restant adhuc prægressi abortus indicia, quæ quidem non tam ad foetum utero adhuc inclusum, quam jam exclusum seu editum pertinent; quia tamen hoc loco de abortu in genere sermo est, sequentia etiam annectere libet. Ejusmodi vero signa admodum sunt incerta, unde scribit Johannes Bohnius *de Offic. Medic. duplic. Part. II. cap. 6. p. 674.* Abortum concitatum fuisse ac contigisse, in quibusdam individuis aliquando difficulter cognoscitur: id est, quamvis hoc commode satis fiat, si foetus abactus major & perfectior extiterit, minoris tamen ac immaturioris, seu qui secundum, tertium &c. gestationis mensem nondum attigit, signa vix æque manifesta seu certa sunt, & frustra indagantur. Cum ejusmodi præmatura conceptus seu embryonis exilioris exclusio aliquando parturientibus ipsis vix sensibilis seu evidens sit, ut illius interdum non plus, quam eruptionis mensium haftenus suppressorum rationem habeant; nisi forsan ex gestationis præcedaneæ signis & mammae notabili a lacte turgescencia abortum recentem admodum augurari liceat. Et quod enarratis conjecturis addit Zacchias, quasi abortum technis concitatum febris ac inflammatio genitalium similiaque symptomata semper & necessario excipiant, fallit quatenus nec perpetua, sed rariora, hæc sunt, nec si existant, de illo infallibiliter testantur.

§. 8. Ex

§. 8.

Ex mente Michaelis Alberti *System. Jurispr. med. cap. juxta Alberti.*
 §. 6. p. 128. in abortus inquisitione perlustrandum erit, an
 certa signa prægressi abortus constant? in qua signorum evo-
 lutione differentia omnino inter majorem & minorem em-
 bryonem agnoscenda est; ex hisce indiciis vero sequentia, tum
 singulatim, tum collective bene pensitanda, & post concilia-
 tionem prudentem debite decidendæ erunt. Testantur ita-
 que prægressum abortum 1) insolita laxitas & rugositas abdo-
 minis, 2) largior sanguinis profusio ex utero, 3) quæ etiam diu-
 tius, quam mensium aut lochiorum ordinarius fluxus durat,
 4) conjuncta fœtida exspiratio ex utero, qualis puerperio fa-
 miliaris est, 5) pudendorum suspecta intumescencia, 6) co-
 lor faciei valde mutatus & morbosus, 7) dolor eximius in abdo-
 mine, 8) distincta virium labefactatio, 9) insignis amplitudo &
 extensio vaginæ uteri, 10) si fœtus junior fuerit, mammae red-
 duntur pendulæ & laxæ, 11) si grandior vero, lac in mammis aut
 intumescencia mammarum eminentior reperitur, 12) accedit
 inopinata detumescencia abdominis post suspectam præviam in-
 flationem, ubi æque provida inspectio suspectarum feminarum
 requiritur, licet clanculum pepererint, ac si feminæ perfectum
 partum ediderint: & cum abortus magis molestet, quam partus,
 ita etiam solícite hæc circumstantia pensitanda erit.

§. 9.

• An ex linteaminibus sanguine & sanie commaculatis *ex sanguine.*
 certum judicium de abortu ferri possit? nonnunquam a me-
 dicis vel facultatibus quæri solet, quale exemplum cum judi-
 cio refert Johannes Bohnius *de Offic. med. duplic. Part. II.*
cap. 1. pag. 537. Anno, inquit, 1692. mense Julio judicium no-
 strum petebatur super juvenularum duarum, de abortu aut
 partu suspectarum, linteamina, cruore & sanie, lochiis simili,
 maculata, a duabus obstetricibus demum arida & exsiccata in-

specta, ac ab his, si non partus perfectioris, certe abortus, signa declarata: qualia nihilominus duobus illis medicis, quorum conspectui vestimenta hæc fuerant exposita, nec nobis, (facultatis medicæ Lipsiensis assessoribus) videri poterant, per dubitandi rationes diversas. Integer autem hic casus & quæstio: an ex linteaminibus maculatis abortus præteritus suspicari possit? reperitur in Joh. Frid. Zittmann. *Medicin. forens. Cent. V. Cas. 51. pag. 1228. seq.* cujus responsum pag. 1232 sic sonat: *Als uns derselbe ein Schreiben wegen einiges mit Blut und Eyter maculirten leinenen Weiber - Geräthes, nebst zwey geschwobhrner Web - Mütter, des Stadt-Physici und eines andern Medici hierüber gehaltenen Gutachten zugeschicket, und über 4. besondere Fragen unser Judicium gebeten; Demnach so geben, nach fleißiger Erwegung derer in denen Beylagen enthaltenen Umstände, wir ihm zur Antwort, daß 1) hieraus, nehmlich weder ex quantitate, noch ex qualitate, der angegebenen Maculation derer producirten Linteaminum ein Partus oder Abortus præteritus nothwendig zu schliessen sey, und dannenhero 2) derer Kinder-Mütter Aussage (quæ l. a. pag. 1229. videatur) auch auf keinen medicinischen Fundamentis bestehe, oder zu billigen, 3) des Herrn Stadt-Physici Meynung in soweit beständig zu achten, so ferne er die angegebenen Flecken in ermeldetem Geräthe an und vor sich selbst für kein gewiß und unfehlbares Zeichen deffen hält, und also der Kinder-Mütter Aussage verwirfft. Ob aber derselbe gnugsame Ursache habe, so ihm deßfals einigen Verdacht machen könnte, können wir aus denen (l. a. pag. 1230.) angegebenen Circumstantiis so genau nicht determiniren, massen uns biß dato unwissend, ob ermeldtes besudeltes Geräthe von einem Subjecto oder mehrern zu einer Zeit, und bey welcherley Constitution und Beschaffenheit maculiret worden; Aus derer inhabirten Weibes - Personen hierbey allegirten Lebens - Art aber dergleichen zu schliessen unsers Fori nicht ist, zumahlen da endlich 4) eine unerkännliche in Lappen eingetrocknete Materia, und von deren*

deren Substantz also nichts gewisses geurttheilet werden mag, solchen Verdacht nicht unterstützen kan &c.

§. 10.

De signo ætatis abortus editi ex unguibus & capillis *ex unguibus & capillis.*
desumendo sequens observatio a Glockengissero refertur Actor. medic. Berolin. Vol. IV. n. 5. pag. 82. Mense Januario die ejusdem decimo quinto legali ritu Charlotteburgi in curia, infans Dorotheæ Stangin, decimo quarto hujus, mane ante solis ortum enixus, horis pomeridianis inspiciebatur, observabaturque, quod fœtus sequioris sexus recens quidem fuerit, floride rubens & nullibi corruptione tactus, attamen ob ungues in digitis manuum pedumque valde molles & teneros, criniumque in capite absentiam, non ultra quintum mensem in utero gestatus reputandus.

CAPUT V.

De

Infolitæ abortus exemplis.

§. I.

Quandoque minimi abortus membranæ inclusi a feminis *abortus minimus.*
excluduntur, qualem grani milii magnitudine annotavit Franciscus Mauriceau *Observat. sur la grossesse. Obs. 141. p. 79.* inquiens: le 14. Juillet 1675. j'ay vû une femme, qui venoit de vider dela matrice quelques membranes charnuës avec perte de sang. Je trouvay dans ces membranes un peu d'eau glaireuse, au milieu de laquelle il y avoit un petit corps blanc, gros seulement comme un grain de millet, au quel on voyoit quelque petit point noir, qui me faisoit conjecturer, que c'estoit un commencement de generation, qui avoit esté empêchée par une chute, que cette femme avoit faite il y avoit quinze jours, ayant pour lors un soupçon de grossesse depuis quelques semaines. Duo alia ejusmodi exempla recenset
idem

idem autor *l. a. Observ. 233. pag. 135.* Sic Johannes de Muralto anno 1687. abortum vidit, qui præsentabat ovum instar nucis aut juglandis: hoc intrinsecus lymphaturgidulum erat, ubi loco capitis apparuit bulla exigua & antè duo puncta nigra. Membrum virile cum testibus conspicuum fuit, itemque pedes & manus exiguæ: &c. *M. N. C. Dec. II. An. 1. Obs. 119. pag. 305.* Plurimos ejusmodi abortus ejusdem vel paulo majoris magnitudinis mihi quoque observare licuit, in quibus præter nigra puncta loco oculorum semper magnum oris hiatum deprehendi. Abortum bulliformem annotavit Georgius Hannæus *M. N. C. Dec. II. An. 9. Obs. 114. p. 221.*

§. 2.

*in placenta
uterina.*

In abortus cujusdam placenta uterina inclusum embryonem cum propria secundina observavit Johannes Daniel Geyerus *M. N. C. Dec. II. An. 5. Obs. 233. pag. 457.* Honestæ scilicet femina Manhemii rediit ex thermis Wisbadensibus, quibus ob singularem & inconsuetum ventris tumorem usa erat, atque tunc demum se gravidam sentiebat. Domum reversa læta, circa medium noctis ingentes patiebatur nifus & dolores, adeo ut nil juvantibus cordialibus, confortantibus aliisque, lochia ante partum profluerent, ipso foetu cum sua placenta subsequente, qui vivus perfectusque in omnibus erat, primo, sed accepto prius sacro fonte, exspirabat. Cum vero secundinam penitus inspicerem, inveni eam circumdatam tenaci membrana, inque hac inclusum alterum filiolum ad spiramæ longitudinem, cujus funiculus umbilicalis insertus erat propriæ placentæ, quæ alteri fortissime connexa erat. Hic embryo in omnibus erat perfectus, nisi quod ungues deficerent, interne cerebrum & hepar erant putrida, cor vero instar cordis alaudæ, renes instar phaseoli, funiculus umbilicalis instar pennæ insertus hepatis & vesicæ &c. Simile exemplum v. *Syllepsilog. nost. Sect. III. cap. 2. §. 9. pag. 296. 299.*

§. 3.

Abortus per vomitum rejecti meminit Justinus Ortolphus Maroldus *M. N. C. Dec. I. An. 1. Obs. 108. pag. 245.* In pago nimirum Reust, haud procul a civitate Ronneburgo, vixit rustici cujusdam, Andreæ Hasenbarths filia, corpore gracili, & vixit virgo sine insigni aliqua molestia aut morbo ad annum vigesimum septimum aut octavum usque. Quæ excernenda erant, justo tempore deposuit, etiam per consuetum fluxere locum menstrua. Postea nupta anno circiter 1664. consensu parentum rustico ejus loci incolæ, Christophoro Grubern, cui muliebrem hortum irrorandum ex conjugali affectu exposuit. Percepit quoque illico roris fœcunditatem, dum suppressis mensibus aliqualem uteri tumorem, nauseam, vomitum, & quæ gravidarum alias solent esse pedissequæ, mox senserat. Paulo tamen graviora visa sunt symptomata, ita ut eo tempore, quo prægnans, rebus rusticis non adeo navare operam potuerit. Illud quoque mirabantur agnati, quod sanguinem quasi menstruum simul cum sputo crebrius ejiceret. Sed quid sit? Mense secundo ab ingravidatione symptomata magis magisque incrementum capiunt, sentit tormina sævissima in utero, qualia parturienti solent oriri, oboriuntur lipothymia, & post summos dolores vomitus. Cum vomitu autem, quod sane mirandum, ejecit partum bimestrem, obvolutum secundinis, ovi gallinacei figuram & speciem referentem, quo facto melius habuit. Anno subsequente iterum ingravidatur, & cum summo parentum mœrore eadem patitur symptomata, iterumque ejusmodi ovum cum *δωτέοις* evomuit. Tertio anno meliora quidem sperans permittit tertia vice se imprægnari, sed deteriora secuta sunt. Spes siquidem fuit, dum usque ad tertium mensem utero gessit, sed & nunc temporis vana spe delusam eadem symptomata ipsam invasere, ut evomuerit quoque non sicut antea ovum, sed integra of-

ficula, carniūque frustra, caput membraque reliqua, exigua quidem, magnitudine tamen bene distincta & membratim omnia, subsecutæ quoque secundinæ & consueta alias mulieribus lochia, ita ut exactissime abortum omnia repræsentarent. vid. etiam *Journal des Savans Tom. XI. pag. 215.* Abortum per vomitum rejici posse, negat Georgius Wolf. Wedelius *Physiolog. Sect. III. cap. 28. p. 203.*

§. 4.

dentatus.

De abortu sex mensium dentato observationem annotavit Rudolphus Wilhelmus Crausius *M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Obs. 268. pag. 619.* his verbis: Quod infantes dentibus quibusdam ex maxillis conspicue prominentibus nascantur, rarum quidem, miraculi tamen nomine indignum est. Vidimus tales infantes aliquoties. Musici cujusdam aulici uxor, aliquot infantum mater, sexto a conceptione mense, post alterationem mane abortum excluderat sequioris sexus, vivum quidem, sed consueta immaturitatis suæ signa præ se ferentem & valde debilem. Interplorandum observabantur duo dentes priores, incisores dicti, in inferiori maxilla satis conspicue prominentes. Moriebatur hæc puella, alias satis bene formata, eodem die vesperi.

§. 5.

sine cerebro.

Abortus sine cerebro nati exemplum narrat Georgius Hieronymus Velschius *Observat. medic. Episagm. 9. pag. 10.* inquit: Noribergæ 1646. abortus editus sine cerebro & medulla spinali, capite humeris incumbente (collo enim carebat, cujus tres tantum vertebræ in sceletto apparebant) & in cervice perforato, ita ut digitus in cavitatem vertebrarum thoracis demitti posset. Hujus figuram cum nobis monstraret illustris vir Johannes Veslingius ad se missam narrabat in literis adjectum, matrem in ventre motum illius, ut solet a gravidis, manifestum percepisse, quod tamen valde dubium eidem videbatur,

batur, quando notissimum sit, motum prægnantibus sæpissime imposuisse. Ipsius autem Veslingii verba *Observat. 44. pag. m. 156. seq.* sic sonant: Motus hujus monstri tum a genitrice, tum ab obstetrice deprehensus, haud secus admirationem excitet contemplantium, quam defectus cerebri medullæque dorsi ipsius. Ambiguum quidem videatur, a foetu fuerit hic motus, an a partibus circa foetum obhærentibus. Non enim raro intestina flatu palpitantia sive embryone, sive mola gravis esset uterus, tanquam concepta soboles moveretur, mulieres pariter atque obstetrices deluserunt &c.

§. 6.

Notabilem atque mirandam historiam de abortu revocato recenset Thomas Bartholinus *Histor. anatom. Cent. IV. Hist. 57. p. m. 355. seq.* oppidana, inquit, mulier tertia & decima hebdomade imprægnationis cerevisiæ cocturæ assistens situ- Abortus re-
lamque plenioris imprudentius tollens abortum fere rejecit, positus.
ruptis membranis & exitum embryone moliente. Forte empiricus præsens, ad omnia audax, huic incommodo succurrere satagens, suavit sine mora & situ prægnantis & manus dexteritate reponendum foetum. Capite igitur gravidæ declivi elatisque cruribus obstetrix subtili manuum opera embryonem proditurum intrusit, statimque peracta operatione in lecto composuit matrem, ut foetus repositus solitum locum repeteret. Fluxere tamen lochia ad tertium diem. Ad membranarum ruptæ generationem suavit idem empiricus congressum cum marito. Hinc retentus foetus justo tempore deinde fuit exclusus. Rarum exemplum communicat etiam Georgius Dethardingius *Observat. parallel. in M. N. C. Dec. I. An. 1. ad Observ. 62.* Femina videlicet generoso viro nupta primipara, mense quo gravida septimo circa finem doloribus partus, id est gravissimis corripitur: prosiliunt aquæ, sed & caput infantis crinibus sat pro mole longis tectum prodit. Quis non instas-

se partum pronunciaſſet? Adſtans obſtetric & huius opinio-
nis, foetu non ultra prodeunte, conſueta ſibi & uſu familiaria
facta remedia, ad foetum quod volebat expellendum idonea
propinat. Degeneraſſe dixiſſes hæc ipſa pharmaca, cum foetus,
loco excluſionis ſperata, prima potius quæreret latibula, tam-
que firmiter illa teneret, ut poſt ſeptem demum hebdomadas
prodire ac fortiori quaſi ſaltu palæſtram hanc mundi ſemel vi-
ſam intrare volupe fuerit. Sic in Hungaria femina partui vi-
cina anno 1669. incepit parere foetum, ut jam extra uterum to-
tum exſereret caput, ſed foetus ejulatu bis ter edito iterum in
uterum fuit abreptus, per duas ſeptimanas ibi adhuc hæſit &
dein legitimo partu fuit excluſus. vid. *M. N. C. Dec. I. An. 1.*
Obſervat. 62. pag. 160.

§. 7.

gemelli.

Gemellorum abortum ob vitioſam alterius foetus con-
ſtitutionem annotavit Guilhelmus Fabricius Hildanus, *Obſerv.*
chirurg. Cent. II. Obſerv. 59. fol. m. 135. Anno ſcilicet 1605, ma-
trona quædam honeſta, ſed caco-chymica, circa quintum men-
ſem imprægnationis, parturientium doloribus correpta, poſt
maximos ac diuturnos conatus, gemellos cum multa aqua enixa
eſt, femellam ſcilicet ac maſculum. Vidit etiam Marcus An-
tonius Ullmus gemellos mares ſeptimeſtres, proceros, bene
corporatos, uti refert *Phyſiolog. Barb. Sect. I. cap. 7. fol. 25.* ubi
tamen ſeſtrem partum non eſſe abortum dicit. Gemellos
maſculos manus circiter longitudine conſpicuos abortu mi-
ſiſſe feminam, obſervavit Georgius Erneſtus Stahlius. v. ejus-
dem *Diſput. de abortu cap. 1. pag. 9.*

§. 8.

trigemi-
ni per ab-
ortum.

De trigeminis abortivis obſervationem ad Georgium Se-
gerum perſcripſit Thomas Bartholinus *Epistol. medicin. Cent.*
III. Epistol. 62 pag. 250. de uxore militis paupercula, quæ antea
mater octo liberorum trimellos pepererat, ſed abortivos, pri-
mam

nam filiam die lunæ, mediam filiolum die Martis, tertiam filiolum Jovis die. Hi foetus abortivi omnes tres unica secunda ampla gaudebant, quæ die Veneris tanto cum dolore prodibat, ut crederetur quartus foetus superesse. Econtra generosi domini de Schaurot uxor prima vice gravida post tertium mensem tres filiulos abortivos anno 1731. rejecit, uti tum ipse, tum ipsius agnati eodem anno mense Septembri mihi referebant.

§. 9.

Abortum simulatum annotavit Petrus Borellus *Histor. abortus simulatus. medic. phys. Cent. IV. Obs. 79. pag. 339.* inquit: Nunquam satis magna uti potest medicus cautela in morbos simulantibus detegentibus, quare Galenus librum de morbos simulantibus fecit. Alii enim ut carcerem vitent, vel ut ab illo egrediantur, alii ut a domo quadam recedant, alii ut pro ægrotis habeantur, ut scholastici, monachi, amasii &c. ut viros amatos cernere possint, alii ut vindictam de eo, qui eos verberavit, fumant & ob multas alias causas morbos simulant. Ob ultimam hanc rationem mulier fuit in patria mea, quæ ut abortum simularet se passam esse, & sic in carcerem conjicere faceret eum, qui eam verberaverat, & pecunias ab illo extorqueret, sanguinem & leporis frustula in matricem injecerat, ut obstetricem vocatam falleret, quæ testaretur, eam abortum passam fuisse.

§. 10.

De febre quartana abortu soluta hanc observationem exhibet Josephus Lanzonus *M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Obs. 184. pag. 636.* Est, inquit, juxta Origenem, interdum & abortus bonus; & revera bonus mihi apparuit in nobili femina Ferrariensi ætatis annorum triginta & unius, quæ spatio trium annorum quartana febris laboravit; a qua neque ope Kinæ Kina, neque febrifugorum liberari potuit; at gravida facta, quartana, quæ simplex fuerat, facta est duplex, cum capitis sævo dolore;

lore; quarto gestationis mense abortus accidit, multa cum sanguinis effusione, post vero abortum libera a febre quartana evasit, postea Dei gratia sana & vegeta vixit ac se iterum concepisse putavit.

§. II.

abortus bi-
corporeus.

De abortu bicorporeo monocipite septimestri Romæ anno 1691. edito atque in academia physico-mathematica examinato a Francisco de Honuphriis medicinæ Doctore, dissertatio epistolaris ad Franciscum Redi Romæ edita est.

§. 12.

in abortu
stigmata
virgarum.

De stigmatibus in abortu sequentem observationem refert Philippus Salmuth *Observ. med. Cent. II. Obs. 14. p. 65.* Vidi scortum quoddam publicum virgis cædi, quod sane gravidum (quemadmodum jactaverat) minime putabat magistratus. Verum post paucas septimanas abortit gemellos, ictus virgarum in dorso gerentes.

§. 13.

abactio.

De abactione foetus putatitia, occasione molæ exclusæ, vid. Michael. Bernhard. Valentini *Novell. medico-legal. Cas. XIV. p. 286. seq.* De concremento uterino salutariter expulso, & falso pro abortu habito, vid. Mich. Albert. *Systemat. Jurisprud. Medic. Part. poster. Cas. 4. p. 29.*

§. 14.

abortus ba-
ptismus.

De abortus baptismo inquit Conradus Philippus Hoffmannus *Schediasm. de insign. Puerper. Tempor. cap. 3. §. 17. p. 85.* de foetibus abortivis, quocunque tempore editis, statuendum est, quod baptizari queant, modo vitales nati sint, & formam humanam habeant, cum ii jam natorum gaudeant jure & privilegiis. Et juxta Georgii Dedekenni *Consil. & Decision. Part. I. Lib. II. Sect. III. Num. 5. fol. m. 64.* Facultas Theologica Jenensis ad sequentem quæstionem hoc dedit judicium: *Qu. Wenn ein Kindlein unzeitig zur Welt gebobren wird, etwa von 4. 5. oder 6. Monaten, daß es alle seine Gestalt, Glieder, Leib und Le-
ben*

ben hat, aber klein und gar weich, auch eine Stimme, wiewohl kleinlich und schwach von sich giebet: Obs denn vor einen solchen vollkommenen Menschen zu halten, dem die Tauffe gebühre und ihm deswegen zu geben sey? Diese Frage beantworten wir ohn einiges Bedencken mit Ja: Denn weil von denen fürnehmsten Medicis und Philosophis dafür gehalten wird, daß Partus septimestris sey legitimus & vitalis (Horatius Augenius will erweisen, daß auch septimestris partus legitimus sey) so ist daher abzunehmen, daß im vierten Monat das Kind zur Helffte kommen, und demnach für eine lebendige Leibesfrucht zu halten, wann es im vierten Monat, oder hernach zur Welt gebahren wird; sonderlich wenn es hierüber alle Gestalt, Glieder, Leib und Leben hat, auch eine Stimme und Laut von sich giebet. Da wir denn also schliessen: Man soll keinem lebendigen Menschen - Kind die heilige Tauffe, auf Begehren der Christlichen Eltern verweigern. Nun aber ist in diesem gesetzten Fall das Kind zur Welt gebahren, ein lebendiges Menschen-Kind, darum soll man ihnen die heilige Tauffe nicht verweigern.

§. 15.

Ad quæstionem, num partus abortivus jure liberorum legitime natorum gaudeat, ita ut testamentum factum rumpat? ^{fœtus abortivi j.}
ita respondet Conradus Philippus Hoffmannus *de Puerper. tempor. Cap. 2. §. 23. p. 46.* distinguendum esse inter abortum lato modo & strictius sumtum. Si de abortu in sensu lato accepto quæstio est, affirmatur. Ejusmodi enim abortus omnis dicitur partus, vel septimestris, vel octimestris, vel nonimestris, qui ante destinatum tempus legitimum editur; nihilominus ejusmodi partus juribus legitimorum liberorum fruuntur, juxta hactenus deducta. Negatur tamen quæstio, si abortus in sensu strictiori, seu proprio accipiatur, qualis dicitur omnis fœtus, intempestive editus, vel mortuus, vel nullo modo vitalis, imprimis si partus a causa præternaturali, aut externa per vim ejectus nulloque modo vitalis sit. Inde Jctus Paulus *Lib. IV. re-sept.*

cept. sentent. Tit. 9. abortum partum efficere negat; & mulier abortum faciens, peperisse dici nequit. Quapropter, ut testamentum rumpatur, requiritur, ut vivus ad orbem totus processerit partus; quod de partu hujusmodi abortivo dici nequit, cum ii habeantur, ac si non nati, vel nati mortui essent; nam non nasci, & natum mori, paria sunt. Abortus autem testamentum non solvit. De quaestione, quinam partus proprie mereatur nomen abortus? vid. Paul. Zacch. *Quaest. Medico-legal. Lib. I. Tit. 3. Quaest. 10. fol. m. 84. seq.* ubi controverti inter legum peritos scribit, an mulier, quæ abortum fecerit, peperisse dicenda sit, quo loco varia de abortu reperi.

CAPUT VI.

De abortus pœna.

§. 1.

*Abortus
pœna.*

Sicuti autem homicidium ex improvise factum a voluntario & præmeditato, ratione pœnæ differt, ita ut hoc pro capitali, illud vero pro minus tali habeatur, sic etiam circa abortum præmeditatum seu nefandum & inter abortum casu vel absque proposito factum, judicari solet. Illi enim, qui conceptum per abortum data opera interimunt, secundum Pauli Zacch. *Quaest. med. legal. Lib. I. Tit. 2. Quaest. 1. n. 1. fol. m. 80.* jure merito a legibus puniuntur. Et qui abortum procurat, juxta Just. Vesti *Disput. de Abort. p. 18.* homicidium patrat. Inquit etiam Michael Alberti *Jurisprud. medic. Cap. 6. §. 1. p. 121.* abortum malitiose & proterve provocatum promerita pœna esse affligendum.

§. 2.

*Pœnæ dif-
ferentia.*

Uso tamen recepta hætenus fuit, tam apud veteres quam recentiores, distinctio inter partum animatum & inanimatum, & in priori casu abactio vel abortus procuratio dolo vel malitia facta capitalem, in posteriori vero arbitrariam pœnam habeat.

beat. Circa hujus proinde abactionis malitiosæ pœnam rite constituendam domini jurisconsulti de exclusionis tempore sunt solliciti, dum eorundem nonnulli, cum veteribus, non quemvis fœtum, sed illos tantummodo, qui medium gestationis terminum attigerunt, pro animatis, embryones vero seu fœtus, aliquot saltem septimanarum, pro inanimatis habent sicque fœtus tantum animati, & malitiose expulsi, abactioni pœnam capitalem dictare solent, a qua econtra prioribus imprægnationis septimanis & mensibus, data opera, abortum causantes, ex ea ratione immunes judicant, quod videlicet ejusmodi fœtus anima nondum sint instructi, eamque non statim a conceptionis momento accipiant; quapropter etiam in ejusmodi delinquentibus pro arbitrio pœnam præ illis mitigant, uti prolixè & variis casibus docet Bened. Carpzovius *Rer. criminal. Part. I. Qu. II. fol. 48. seqq.*

§. 3.

Quid autem de hac fœtus animati & inanimati differentia seu de fœtus animatione hujusque tempore censendum sit, jam supra *Seçt. II. cap. 2.* ex variis autoribus adduximus, quorum plerique recentiorum animam humanam, (sive ea a Deo inspiretur, sive per traducem propagetur,) statim ab initio & in ipso conceptionis momento adesse suasque operationes in formando corpusculo exercere defendunt; quapropter etiam ratione pœnæ circa abortum a veteribus dissentiant: Prisci enim illos tantummodo, qui fœtum, ex ipsorum mente animatum, arte atque studio ex utero ejici curabant, ordinaria lege plectendos, illos vero, qui inanimatum seu non vitalem fœtum ad abortum propellere studebant, pœna extraordinaria & arbitraria, v. g. fustigatione, relegatione in metalla & insulam, vel alia mitiori pœna afficiendos esse statuebant. Inquit enim Conradus Philippus Hoffmannus *de insignior. Puerper. tempor. cap. I. §. 5. p. 6. seq.* in puniendo crimine abacti partus tum ab Imperat. Carolo V.

*Differentia
fœtus ani-
mati & in-
animati.*

in Ordin. crim. Art. 133. tum Jure Saxonico Constit. Elect. P. IV. Const. 4. tum Jure Prussico, Part. III. Tit. 6. Art. 7. tum Jure Canon. c. 20. X. de Homicid. & cap. 7. caus. 32. qu. 2. item Jure communi juxta l. 8. D. ad L. Cornel. de Scar. distinguitur, an foetus sit inanimatus, seu non vitalis, quo casu abigens extraordinarie punitur; an vero animatus, seu vitalis, quo casu poena est ultimum supplicium; inde non incongrue hic quaeritur, quando foetus apud Jctos pro vitali habeatur, ut poena ordinaria locum habere possit? Et Resp. Jctos hic in diversas abire sententias, juxta diversas physicorum opiniones. Post variorum tamen Dd. sententias placuit Electori Saxoniae certum determinare tempus, ita ut quoad poenam ordinariam infligendam partus non antea vitalis habeatur, quam post dimidium tempus, quo mulier uterum gestavit, inde si ante dimidium uteri gesti tempus mulier sibi vim intulerit, arbitraria tantum poena obtinebit. vid. Const. Novell. P. IV. c. 4. §. 1. vers. und solches noch unter der Helffte nach der Empfängniß geschehen. Idem confirmatum legimus in cit. Jure Prussico novissimo l. c. ubi inprimis §. 2. expresse id statutum deprehendimus: *Da aber die Frucht nicht geleet, und solches NB. noch unter der Helffte nach der Empfängniß geschehen &c.* Idque ubivis receptum testatur D. Stryck. in *Uf. mod. D. tit. de Extraord. Crimin.* non quasi antea partus non esset vitalis, sed quod de vitalitate nec ipsi matri antea satis constare possit. videatur etiam Paulus Zacchias *Quaest. med. leg. Lib. I. Tit. 2. Qu. 9. fol. 80. seqq.* Michael. Albert. *System. Jurisprud. medic. cap. 6. §. 2. p. 122. seq.* qui tamen §. 8. p. 131. abortu pro-curationem etiam partus animati de jure civili non semper esse capitalem, ex aliis autoribus allegat. Item non infligendam esse mortis poenam abigentibus partum, si de efficacia medicamenti non constet, aut foetus remanserit vivus.

§. 4.

secund.
Torrebl.

De hujus delicti poena inter alios autores ita judicat Francis-cus Torreblanca *de Mag. Lib. II. cap. 43. n. 5. seqq. p. 310. seq.*

Floc

Hoc omne gravissimum est peccatum, &, quomodocunque perpetretur, capite punitur, si foetus animatus est, aut matris mors sequatur. Alias enim punitur extraordinarie, & humilis in metalla, honestior in insulam, relegatur, decima parte bonorum confiscata. Et aliquando minus, aliquando magis, prout uniuscujusque criminis natura; quod innovatum est per Sixtum V. P. M. & gravissimis pœnis prosecutum adversus omnes, qui abortum procurant, consilium vel auxilium præstant, venena præbent, vel manus inferunt, sive foetus animatus sit, sive non, quos præsertim majoris excommunicationis pœna, sedi apostolicæ reservata, multavit. Hodie tamen quoad pœnas procurantium abortum, aut poculum exhibentium, vel fumentium, venena sterilitatis, vel abortionis, vel quocunque modo auxilium vel consilium præbentium ad terminos juris communis redactum est. Sed quando ex partu conceptio evidens periculum apparet, vel quod puerpera soleat ad extremum deduci, aut nimis arcta sit, aut fama ejus lædatur, aut aliter vitæ discrimen, vel existimationis possit subire, bene poterit poculum abortionis præberi, dum foetus tamen non sit animatus. Et ita componuntur differentiæ aliorum, qui nullo casu abortionis poculum præberi posse affirmant, quia non sunt facienda mala, ut inde sequantur bona. vid. etiam Gottfrid. Suev. *Synops. Pract. nov. Rer. crimin. Part. I. Qu. II. p. 13. seq.* ubi inquit: qui abortum procurant, vel partum abigunt, non indistincte fustigationi, relegationi aut capitali pœnæ subjacent, secundum quosdam: sed interdum pœnæ gladii, si partum in utero viventem abegerint: interdum arbitrariæ pœnæ, fustigationis, relegationis aut carceris, si nondum vitalis fuerit. Tempus autem, ex quo foetus vitalis dicitur, non definitur (in masculo quidem nonnulli tempus vitalitatis constituunt post 30. vel 40. in femina postea 40. vel 50. aut utrobique post 35. tum a die conceptionis) sed post dimidium tempus uterum gerentium. Eademque pœna, nimirum vel gladii, vel altera irro-

ganda est, etiam matri, quæ hausto poculo vel alio modo visceribus vim faciendo partum abegit, nec non patri, vel imprægnatori, qui foetum abigere iussit. Parricidii autem pœna ordinaria, videlicet culei, quondam a scabinis dictata, nimis dura est, nec hodie secundum eam sententiam pronunciat. Necesse tamen est, ut quis ex proæresi sciens gravidam, abortum procuraverit, idque sola etiam efficacia medicamento eyenerit. Si enim ignorans gravidam percutiendo, foetum licet vitalem abegerit, aut abortus non ex ipso medicamento, sed aliunde casu fortuito provenerit, saltem arbitraria pœna, relegationis, carceris, vel etiam pecuniaria locum habet. An autem efficax fuerit medicamentum ad abigendum partum adhibitum, medicorum iudicium requirendum est. Si mater infanti jam nato debitam opem non præstet, sed in stercore ac squalore mori & perire sinat, aut dolores puerperii sentiens latrinam accedat, & infantem voluntarie & dolose in cloacam emittat; utroque casu non quidem pœna culei, sed gladii irrogatur; cum & priore casu infans ex aliis quoque symptomatibus supervenientibus mori potuerit: nec posteriore casu certo constet, an infans vivus prodierit. Quod si præter intentionem partus in latrinam inciderit, mater ob culpam relegatione, carcere, vel etiam, si graviditatem dolose occultarit, fustigatione punitur. Parentes, qui partum præmaturum & imperfectum, puta quarto vel sexto mense natum, interemerunt, itidem pœna gladii afficiuntur, non parricidii: partum autem præmaturum fuisse, obstetricum aliorumque juratæ assertioni permittendum est.

§. 5.

*secundum
alios auto-
res.*

Hæc equidem est communis opinio, alii tamen auctores iis quoque, qui primo graviditatis tempore & ante medium ejusdem terminum, qui per foetus motum vulgo explorari solet, abortum quocunque modo promovent, ordinariam pœnam

nam assignant, quia tunc temporis pariter homicidium committitur. Inquit enim Tertullianus *Apologetic. cap. 9. fol. m. 550.* nobis homicidio semper interdicto etiam conceptum in utero, dum adhuc sanguis in hominem delibatur, dissolvere non licet. Homicidii festinatio est, prohiberi nasci. Nec refert, natam quis eripiat animam, an nascentem disturbet. Homo est, & qui est futurus. Etiam omnis fructus jam in semine est. Item videatur etiam Paul. Zacch. *l. a.* ubi differentiam poenae addit, inquiens: Hieronym. *ad Eustachium de Custod. Virg.* Aliae sterilitatem praebunt & nec dum sati homicidium faciunt. Nonnullae cum senserint concepisse, de scelere, abortus venena medicantur: Utrobique ergo committitur delictum, siue embryonem quis interfecerit, siue foetum hominis figuram jam habentem. Et poena adeo decerni debet utrobique. Sed ut eadem decernatur utrobique, forte necesse non est, cum gravius peccare videatur ille, qui hominem jam formatum occidit, quam alter, qui formandum enecat. Econtra Menochius *de Arbitr. Judic. Quaest. L. II. cent. IV. Cas. 356. n. 7.* distinctionem inter animatum & inanimatum foetum non admittit, sed indiscretim omnem abortum extraordinaria poena puniri praecipit. Cui tamen sententiae alii contrariantur, imo absolute oppositam proferunt adsertionem, quod videlicet abortui causam suppeditantes promiscue capitali poena affligi mereantur. vid. Mich. Albert. *l. a. p. 122.* Et cum secundum Henr. ab Heer *Observ. med. 14. p. 133.* seminis utero concepti conditio non sit talis, ut maneat semen, sed ut fiat animal; eodem se scelere poluit, qui semen illud corrumpit, atque qui animatum contrucidat.

§. 6.

Inprimis autem Andreas Ottomarus Goelicke *Medicin. Forens. Specimin. Medic. legal. Sect. I. Specim. 6. p. 95. seqq.* non modo distinctionem foetus in animatum & inanimatum impugnat, sed cuilibet etiam abortui, prioribus & posterioribus graviditatis

tatis mensibus, malitiose expulso pœnam ordinariam adjudicat, cujus verba, quantum pro nostro scopo opus erit, pace domini auctoris, hoc loco inferere liceat. Scribit autem in dicti speciminis præfatione: Acriter quidem præcedentibus seculis disputationis ferram inter sese mutuo reciprocant philosophi, medici atque theologi de modo propagationis animæ rationalis, deque foetus in utero materno latentis vitalitate & genuino animationis, si sic loqui liceat, tempore definiendo: Dolemus tamen merito, controversiam istam in hunc usque diem non modo compositam nondum esse, sed jurisperitos, quos in delictis hominum recte determinandis & justis pœnis iisdem adcommo-
dandis certiori fundamento niti decebat, in hypothesibus tam physicis, quam medicis, non dubiis saltem & incertis, sed aperte falsis admittendis æque hodie, ac olim, facile esse, imo, quod in negotio, famam vitamque hominum concernente, fieri omnium minime oportebat, suas iisdem decisiones superstruere. Crediderunt nempe priscorum temporum philosophi, quorum deinde opinionem, utut dubiam atque incertam, adoptarunt Icti, animam rationalem tenello embryonis corpusculo non statim a conceptione communicari, sed demum, organis corporis sufficienter elaboratis, eidem infundi, atque adeo aliam foetus inanimati, aliam animati rationem esse habendam; si-
ve, ut aliis exprimi solet, eo in casu, ubi de abortu malitiose doloseque procurato agitur, magis ad hominem perfectum, quam perficiendum (quæ quippe perfectio non tam in forma seu anima, tanquam substantia immateriali, quæque quorundam sui perfectionem nullam divisibilitatem admitteret, quam potius in membris sive organis corporeis consisteret, & circa medium gestationis tempus probabiliter contingeret) esse respiciendum: Hinc Carpzovius, criminalium scriptorum facile princeps, quem deinde complures alii juris criminalis doctores sequuti sunt, partus distinctionem in inanimatum & animatum pro fundamento totius decisionis supponens sic statuit: Eum
scili-

scilicet, qui foetum animatum frivole abegerit, pœna ordinaria legis Corneliæ de Sicariis plectendum; Eum vero, qui inanimatum seu non vitalem dolose ejecerit, pœna tantum extraordinaria, v. g. fustigatione, relegatione, vel pro re nata, mitigari afficiendum esse. Quæ omnia iis plane sunt conformia, quæ sancivit Constitutio Carolina *Art. 133.* hisce verbis: Qui virtute cibi aut potionis mulieri gravidæ partum vitalem abegerit, tum, si dolo malo id factum fuerit, vir tanquam homicida gladio, mulier vero suffocatione in aquis puniatur: Quod si vero foetus abactus nondum fuerit vitalis, judices consilium a jurisperitis requirant. Nos equidem legis ipsius auctoritatem suo loco relinquimus, illud vero dissimulare neque possumus, neque debemus, falsissimam ejus rationem hucusque judices allegasse, nempe miseram illam distinctionem foetus in animatum seu vitalem, & inanimatum seu non vitalem. Si autem ratio legis falsa aut suspectæ saltem veritatis est, de ejusdem justitia quoque si ve æquitate dubitare omni jure licet. Proinde, ne quicquam habeant amplius leves meretriculæ, quo frivolos conatus, foetum præmature utero exturbandi, palliare vel obvelare quoquo modo possint: Hinc paucis pagellis probatum dabimus, animationem foetus ipsi conceptioni esse contemporaneam, sive, foetum a primo conceptionis suæ momento animatum esse atque vitalem, atque adeo verum & perfectum hominem; proindeque virum vel feminam, qui vel quæ, quocunque graviditatis tempore, abortum moverit, pœna ordinaria indifferenter dignum vel dignam esse, dummodo de vera poculi abortivi efficacia recte constiterit. Dicti autem auctoris argumenta atque rationes, quibus hanc suam sententiam corroboravit, benevolus lector ibidem paginis sequentibus reperiet. Sic Sixtus V. pontifex maximus motu proprio Romæ die 4. Calend. Novembris anno 1588. pontificatus anno quarto sanxit, ut qui per se, aut per interpositas personas abortus seu foetus immaturi, tam animati, quam inanimati, formati vel informis eje-

ctio

ctionem quomodolibet procuraverit, ita ut reipsa abortus sequatur, eadem poena puniatur, qua homicidas voluntarios puniri leges tam divinæ, quam humanæ decernunt; & eisdem poenis ultra eos teneri constituit, qui sterilitatis poculum aut venena mulieribus propinaverint, quo minus concipiant, aut quocunque modo in his consuluerint: vid. Casp. a Reies *Elys. jucund. Quest. Camp. Quest. 51. p. m. 644.* item Francisc. Tor-reblanc. *de Magia Lib. II. cap. 43. p. m. 311.*

§. 7.

a foetore
candelæ.

Cum supra inter causas abortus etiam foetoris extinctæ candelæ mentio facta fuerit, paucis hoc loco monendum, quod personæ, talem foetorem studio eaque intentione, ut gravidis noceat, candelam extinguendo excitantes poena ab-actionis partus sint afficiendæ, uti ex Stryckii tract. de Jure Sen-suum *Disput. V. cap. 3. n. 15. & 16.* allegat Michael Albert. *Sy-stem. Jur. prud. med. cap. 6. §. 7. pag. 130.* Qui etiam ibidem §. 5. pag. 127. De quæstione, an abortus gravidæ verberibus cau-satus ordinaria vel extraordinaria poena sit puniendus? agit.

§. 8.

Medica-
menta in-
daganda.

Circa abortus a medicamentis excitati poenam etiam est indagandum, an præscripta vel propinata emmenagoga vel stimulantia & purgantia &c. tantæ fuerint efficaciam tantique ponderis, ut abortum provocare potuerint? Unde ex Carpzo-vio admonet idem autor *l. a.* quod, si femina cum medica-mento quodam abortum sibi procuraverit, tunc de illo medi-camento medici consulendi sint, an sit remedium excitans: non enim infligendam esse mortis poenam abigentibus partum, si de efficacia medicamenti non constet, aut foetus remanserit vivus. Quamvis interdum etiam medicorum sententiæ dif-ferant, uti in casu liquet, quem Paulus Ammannus refert in *Medicin. Critic. Cas. LXVI. pag. 412. seqq.* de officinæ Geravien-sis provifore, qui feminæ cuidam extra matrimonium viventi & con-

& conquerenti, quod intra spatium annum menstruata non fuisset, absque præscitu medici sequentes species porrexerit, ut iisdem ex vino in forma noduli quotidie uteretur: Comper- tum autem est postea, eam esse gravidam, & prout ipsa refert, sequenti die, ab usu noduli, infantem mortuum enixam, quem clanculum in agro occultavit, cujus frustula successu temporis hinc inde fuerant reperta. Species pro nodulo hæerant:

R. Rad. Calam. aromat. ʒiij.

Galang. ʒij.

Ari. ʒj.

Herb. Meliss. Scolopendi.

Sabinæ, Pulegii ana M. ʒ.

Fol. Senn. ʒvj.

Rad. Mechoacann. ʒij.

Cremor. ʒ. ʒij. Incis. affund. f. q. Vin.

Unde petit prætor loci a facultate medica Lipsiensi, an tales species tantæ sint virtutis, ut foetum pellere possint? vel an hæc medicamenta abortum provocaverint. Ad quam quæstionem dicta facultas hoc dedit responsum: Si iste provisor judicialiter confessus est, quod dispensaverit has species ipse, absque medici præscitu, eo ipso pessime fecit, nam in ordinationibus pharmaceuticis expresse ipsi prohibitum, quod nullum purgans, multo minus sabinam (quæ specialissime vetita) absque præscitu physici vendere debeat: & quamvis in nodulo præscito ratione doseos purgantium caute quidem admodum se gesserit, nec nimis fortia addiderit, nihilominus tamen, & quia reliqua ingredientia, præcipue sabinæ, ita sunt compara- ta, ut non solum menses, verum etiam foetum ciere, ut & se- cundinas, ac foetum mortuum movere possint, hinc arbitra- mur, quod mediante hoc nodulo in hac muliere gravida ab- ortus necessario sequi debuerit. &c. Ipse autem Ammannus in discursu super hunc casum pag. 414. ita judicat: An hæc

Embryologia.

H h h

quan-

quantitas sabinae, scilicet manipulus semis abortum causari potuerit? dubito; dubito etiam de appositis purgantibus. Puto potius, dosin hanc saepius de die fuisse iteratam, & sic sollicitatum abortum. Plura de sabinae, in parva dosi, vel absque feminae ad abortum dispositione propinatae innocuo usu, vid. Joh. Frid. Zittmann. *Medicin. Forens. Cent. I. Cas. 26. pag. 89. seq. & Cent. VI. Cas. 43. pag. 1543. seq.* Quamvis interdum usum medicamentorum foetus immaturi abigendi gratia exhibitorum sequatur abortus, ac tam exhibentes, quam accipientes ejusmodi remedia ex merito severissimis coërceantur poenis & civilibus & ecclesiasticis, nihilominus tamen intrepide cum Mich. Boudewin *Ventilabr. Part. I. Quaest. 26.* affirmat autor historiae *Morb. Vratisl. An. 1701. pag. 313.* non posse assignari in universa medicina medicamentum tale, ad quod necessario & infallibiliter sequatur abortus.

§. 9.

*Abortus an
interdum
licitus?*

Cum autem secundum Paul. Zacch. *Quaest. med. leg. Lib. I. Tit. 2. Quaest. 9. n. 3.* leges abortum procurantem non semper eadem poena afficiant, sed aliquando poena extraordinaria puniri, aliquando autem ultimo supplicio plecti jubeant; dum veteres foetum primis a conceptione diebus ac mensibus, & ante medium gestationis terminum, nondum pro animato habebant, ideoque ejusdem abactionem non adeo stricte & capitaliter, sed arbitrarie punire solebant; unde nonnunquam inter obstetrices & medicos dubium moveri & quaestio oriri solet, annon in certis casibus atque ob praegnantem rationes, ejusmodi immaturi embryonis abortivi vel effluxus excretionem promovere liceat & concedatur? Id quod nonnulli affirmant statuentes, non esse homicidam, qui abortum procuret, antequam anima corpori sit infusa; Et Franciscus Torrelanca *de Magia Lib. II. cap. 43. pag. 311.* inquit, homicidii jura de tam tenui animatione non loquuntur, hoc est de instanti,

ti, quo anima corpori infunditur, ut quis pro homicida puniatur, sed de animatione perfecta, qua infans maturus est ad nascendum; Alii tamen ad hanc quæstionem negative merito respondent, uti paulo ante diximus. Prolixè etiam de hac quæstione, utrum quovis imprægnationis tempore, vel saltem, antequam anima infundatur, propter aliquem casum, aut vitæ periculum, abortum provocare licitum sit? egit Casparus a Reies *Elys. jucund. Qu. Camp. Qu. 51. p. 641. seq.* ubi plurimos adducit autores, quorum plerique ejusmodi abactionem foetus adhuc inanimati concedunt, animati vero damnant. Unde idem autor *pag. 644. n. 5.* ita concludit: partum directe abigere, præsertim si animatus jam existat, execrandum est ac impium scelus, nefarium, injustum, juri divino, naturæ, civili & gentium reluctans.

§. 10.

Ob varias tamen causas partim feminae vel meretricis *ob famam* abortum provocari, partim etiam medici talem foetus abactionem defendi posse statuunt, & quidem primo ob famam, quando scilicet meretrices & mulieres, vel ipsi quoque medici, citra animæ periculum, vitandæ infamiæ causa, abortus expulsionem defendi posse statuunt; sicuti ipse Hippocrates *de Natur. Puer. n. 4.* psaltriæ seu famulae cujusdam sibi notæ mulieris ac familiaritate conjunctæ, ut conceptum sex dierum abigeret salutationem & corporis concussionem consuluit, unde septimo saltu ~~uti~~ compos facta genituram crudo ovo similem ab utero excussit, sicque dedecus, quod timebat, evasit, ipsius domina ab Hippocrate remedium exorante. Dedocari etiam habebatur feminis Japonensibus in insula Formosa, si ante annum trigessimum sextum gerant gravidae, quapropter ante illud tempus, etiam a maritis suis imprægnatae, foetum per abdominis compressionem aut conculcationem a sacerdotissa quadam in utero necari sibi que abortum maximis doloribus ex utero

protrudi curabant, uti paulo ante ex Arnoldi Montani Itinerario Japanensi adduximus.

§. II.

negatur.

Minime tamen ob hanc famæ causam mulierem ab actionis poculum, citra animæ læsionem assumere posse, scribit Michael Alberti *System. Jurisprud. Medic. cap. 6. §. 9. p. 131.* & quidem ideo, quod contra conscientiam esset, ad salvandam famam alterius animam & vitam perdere velle. Et Johannes Riolanus *Anthropograph. Lib. VI. cap. 11. fol. m. 403.* inquit: facinus, quod Hippocrates psaltriæ cuidam meretrici pro rejiciendo abortu consuluerat, Christiana religio prohibet, & gravi supplicio expiat, quia, judice Tertulliano, libro de Anima capite nono, procurare ne foetus nascatur, non solum habetur pro homicidio, verum etiam pro homicidii properatione. Ita sentit etiam Dionis *des Accouchem. Liv. II. chap. 14. pag. 176.* On ne condamne pas moins celles femmes, qui par des potions & des remedes tachent de se faire avorter, c'est vouloir assassiner un enfant de dessein prémédité, il n'y a point de raisons, qui puissent excuser ce procédé, quand même ce seroit une fille, qui se trouvat grosse le feroit pour conserver son honneur, & celui de sa famille, c'est toujours un meurtre, qui merite punition, & que les loys condamnent à la mort. Utrum quandoque prægnantibus abortum procurare liceat? vid. Marc. Gerbez. *Intricat. extric. med. Part. II. cap. 19. p. 191. seq.*

§. 12.

an ob morbum?

Deinde quæritur, utrum ob gravem aliquem morbum prægnantibus abortum provocare liceat, ut ab eo certius liberentur atque matres a vitæ periculo conserventur? Inquiunt scilicet collegæ *Acad. Leopold. Nat. Curios. Vratislaviens. Histor. Morbor. Vratisl. ann. 1701. pag. 310.* Non raro præterlapsis his annis Vratislavia contigisse meminimus, ut mulierculæ agrotanti-

tantibus gravidis adstantes & medicos alios & hosmet ipsos etiam in non adeo periculosis prægnantium morbis monuerint, perpendendum esse, annon e re sit mature moliri foetus exclusionem, ut mater salvetur; nam hac in re non exiguam sanitatis spem illæ collocant. Loquacioribus in ore est ab arboribus & ramis, jam olim a Theodoro Prisciano usurpata similitudo, quam procaciter urgent ad tædium usque, ut feminæ vehementer cupiunt, quæ cupiunt, ingeminantes: arborem conservandam esse, quicquid etiam agatur de ramis, & quicquid etiam de fructu fiat. Tuentur etiam opinionem hanc suam auctoritatibus & exemplis medicorum, quos hac in re non adeo difficiles fuisse causantur. Et certum est, quod frivolis etiam de causis abortum veteres nonnulli medici censuerint provocari posse. Allegato loco etiam quidam autores allegantur, qui abortus procuratio equidem, sub diversis tamen conditionibus admittunt, v. g. si sit mulier tenera & partus laboribus sustinendis impar judicetur, vel si foetæ uterus parvus sit, aut collum uteri angustum, vel si vesica debilis sit, & ex incumbente utero pleno ejus ruptura metuatur. Quibus tamen rationibus ibidem ita respondetur; quasi non satis constaret, multas in tenerrima ætate peperisse; vel quinam medicorum parvi uteri signa aut indicia in gravidæ ventre observare atque detegere potuerit; neque etiam ruptura vesicæ, ob multas ejusdem tunicas fibrosas metuenda nec foetus abactio instituenda erit.

§. 13.

Ad modo propositam quæstionem tam affirmative, quam negative respondet Wolfgangus Hœferus *Hercul. Medic. Lib. VII. cap. 3. pag. 394. seq.* in hanc sententiam inclinare videtur Riolanus *fol. 91.* inquit: non est dubium, detrahendum esse sanguinem prægnanti mulieri, acuto morbo laboranti, etiam cum foetus damno & periculo: quia præstat studere & advigilare matris saluti & incolumitati, quam foetus, cum

negant.

ejus vita a matre dependeat. Cui adstipulatur Heurnius *Metb. ad praxin*, ubi ait, si mulier ingravidata febre laborat, viribus robustis secare venam, quamvis foetus perire possit, ne foetus & foeta alioquin pereant. Quibus tamen, pergit Hœferus, respondeo, si quaestio absolute proponatur, sine additione causæ, impium esse, & Dei & naturæ legibus prohibitum: si vero, pro illa est posita, respondendum sit; nullam, ajo, allegari posse causam, vel occasionem legitimam, matris servandæ, cum procuratione abortus, nisi velimus morbo matris novum, & forte etiam graviolem, morbum addere. Siquidem vires, a quocunque matris morbo vel parum debilitatæ, per violentiam foetus exclusionem, per vinculorum rupturam vasorum apertionem, sanguinis profluvium, necessario debent adhuc magis debilitari: & sic duplicatur morbus; vel ipsis mulierculis attestantibus, quæ malunt decies parere, quam semel abortire. Propterea quaestio illa: utrum præstet matrem conservare, vel foetum? omnino vana est, & nunquam stat in nostra potestate alterutrum cum alterius interitu conservare. Sic Flavius Domitianus, XII. Cæs. Rom. cum fratris sui Titi filiam imprægnasset, & ei, ut foetum præmature excuteret, persuasisset, matrem quoque ipsam interemit, quamvis alias bene valentem. Plura de hac quaestione, an pro cura alicujus morbi, & maxime lethalis, quo mater affligatur, liceat opportunis medicamentis foetum abigere, ut mater salvetur. v. Paul Zacch. *Qu. med. leg. Lib. VI. Tit. 1. Qu. 7. f. 502. sq.* Mich. Albert. *Jurispr. med. c. 6. §. 9. p. 131. seq.* Et Casp. a Reies *Elys. jucund. Quæst. Camp. Qu. 51. quin. 40. pag. m. 660.* ita concludit: ut ab operosa hac quaestione nos expediamus, cum omnium fere auctorum maxima parte ultimo concludimus, eam prolis lanienam vel interemptionem quocunque modo ex directa intentione patratam summe averfandam esse, sive animatus, sive inanimatus sit foetus cum hoc ad unguem scire nemo agnoscat: tamen dicimus fas esse usurpare remedia directe & per se tendentia ad matris salutem tuendam, præcognito licet pro-

prolis damno, sed non nisi indirecte & per accidens solito. De quæstione, an maturus fœtus servandæ matris causa occidendus, & an abortus provocandus sit, ut mater gravida a magno morbo morteque liberetur? vid. Herm. Frid. Teichmeyer. *Instit. medic. legales* Cap. 10. Qu. 4. p. 71. seq. item Dan. Sennert. *Præct. Medicin. Lib. IV. Part. II. Sect. V. c. 3. Qu. 5. p. 357.* Laurent. Gifeler. *Obs. de Pest. Brunsvic. Obs. 155.* Calp. Brav. de Sobremont *Disp. Sect. V. Resol. 12. p. 219. seq.* Conrad. Philipp. Hoffmann. *de Puerper. temporib. §. 43. p. 67. seq.*

§. 14.

Quamvis etiam nonnulli hætenus allegatorum medicorum fœtus abactionem in certis casibus concedant, imo ipse Hippocrates cuidam psaltriæ ad embryonis rejectionem salutationem cum effectu suasisset, plerique tamen hodiernorum medicorum tam ratione conscientiæ, quam legis divinæ atque humanæ ab ejusmodi delicto atque infanticidio abhorrent; siquidem juxta Paul. Zacch. *Quæst. med. legal. Lib. VI. Tit. 1. Quæst. 7. n. 13. fol. 502.* circa alios errores primum ille valde notandus, cum medicus præscribit medicamenta ad abortum provocandum: in qua re, quam grave peccatum committat medicus, non est, qui nesciat. Et n. 16. inquit idem: Vera sententia Sixti Quinti est, nunquam licere directe procurare abortum, etiamsi proponatur matris salus, quæ periclitetur, nisi provocetur abortus; indirecte tamen non est prohibitum, pro matris salute dare causam abortiendi, dummodo totis nervis innitamur, ne fiat, ita ut, si fiat, sit præter nostram intentionem. Directe autem provocare abortum, est, proposita sibi hac intentione medicamenta ad eam assequendam præbere. Indirecte, est, porrigere medicamenta ad aliquem morbum sanandum, ab ipso morbo requisita, etiamsi ex eorum usu timeatur abortus &c. Sentit etiam Sanchez, quod actiones humanæ bonitatem & malitiam habeant ex eo, quod per se est in operantis intentione, non autem ex effectu per accidens subsecuto; quod per accidens ac-
rem

præter intentionem occidere, nulla sit culpa. vid. *Histor. Morb. Vratisl. l. a. p. 311.* Franciscus Bosellus *Amalth. Medico-Historic. Appar. III. cap. 39. p. 658.* inquit: Medicus ut volens nolens rite proclametur optimus, præter alia ut evitet artis abusus, qui contingere possunt, infigat menti, ne pharmaca exhibeat, neve minimum quid edoceat, sterilitatem ad inducendam, aut innocentium ad animarum perditionem, hoc est, ad tentandum mulierum abortum, (ut sæpe solent attentari medici) utroque enim in jure, tam divino, quam humano quilibet in procurati abortus animati crimine homicidii reus fit, & jure civili parricidarum lex, & homicidii nota est in eos easve, qui vivos suffocant partus; iis autem, qui partus, antequam animati essent, medicamentis abegerint, exilium constituitur a Marciano, Ulpiano, & Triphonio; Guormacensi tamen ex consilio reus homicidii indiscriminatim est, qui pharmaca sterilitatis eo animo propinavit, ut vel libidinem expleret, vel ne soboles nasceretur. Sic Fortunatus Fidelis *de Relationib. Medic. Lib. II. cap. 2. p. 315. seq.* inquit: exhibent temerarii quidam abortum facientia pharmaca, a quibus quidem nonnullas interiisse satis scio. Ergo in his haustis medicamentis sine dubio universa posita est culpa: nam quæcunque foetum vere corrumpunt, venenosa plane sunt omnia, quæ vero utcunque depellunt, vehementia sunt, ac periculi plena. Qui foetum in utero enecare audent, graviter peccant, & acriter puniendi sunt: nam & matri quoque interim exitium parant. Tanti igitur refert, abortiva remedia prægnantibus exhibere, ut sola interdum illorum juramenti expectatio, atque inde enata spes immaturi partus satis ad abortum sit: in iis scilicet, quæ in animi passionibus facile valdeque permoventur. Puellam novi, florenti ætate, quæ cum de foetu ante tempus abjiciendo medicum consuleret, hic, ut impium illius institutum falleret, pia simulatione promittit, se daturum quidem, quod suam expectationem abunde expleret, verum antidotum ex iis miscuit, quæ foetui robur, ac firmitudinem

nem adjicerent. Puella tamen, dum illo haustu jam tum pariendi desiderio vehementer incensa esset, accerto sibi, quod falso sibi promittebat, eventurum sperans, tota in hanc curam incumbens, non multo post elapsum esse foetum sensit: ac non sine medici ignominia abortivit, pharmaco quantumlibet adversante; nam vehemens illa abortus concepta imago & medicamenti vim vicit & medici operam elusit. Ex qua observatione discere licet, quam caute etiam hoc in passu medico sit agendum.

§. 15.

Aliud medici puellae gravidae medicamenta abortum expellentia petenti denegantis exemplum adducit Henricus ab Heer *Obs. 13. pag. m. 133.* vidi, inquit, puellam gravidam, quae, ut foetum abigeret, totis sexaginta diebus quotidie euphorbii drachmam sumpserat nullo profectu, cum a me consilium peteret, rogavi, num illius euphorbii, quod ab empirico acceperat, partem aliquam servasset? cum mihi ostendisset, effectum omnino, & vix linguam acrimonia feriens comperi, unde facile conjeci, cur vires non exeruisset solitas, nec enim alvum ipsi moverat. Validius poscens remedium, dixi nos jurejurando obstrictos, nunquam abortivum praescribere posse: rogata, ne & ipsa tam immani scelere se contaminaret, respondit, amatorem suum, virum eruditum, affirmare, embryonem posse, priusquam animetur, expelli, ipsum artis nostrae coryphaeum, Hippocratem, psaltria sextum diem gravidae aborsurum saltum praescripsisse. Scio, inquam, veteres, priusquam sensum & animam foetus acceperit, interstingui concedere. Cæterum Tertullianus festinationem ait esse homicidii, prohibere non nasci, quod & tota theologorum schola sequitur. Hac tandem mortuum foetum & ipsa diu doloribus nixus atrocissimis confecta, cum morte luctata, exacto gestationis tempore, edidit. Puerpera demum & salutis anxia mihi facta est, se meo

consilio destitutam alios adiisse, qui recentes cyclamini radices, leviter tritas in inum pudoris sinum adegerant, ad multos dies renovatis quotidie radicibus: tandem suffitibus ficcis humidisque diu usam, validissimis denique purgationibus alvinis & sanguinis missionibus: nam & in uteri ostio, prodentem se hæmorrhoidem bis aperuerat, quo tempore certissimam ejiciendi foetus spem conceperat, sed frustra. Ab aliis ecbolia illa, vel phthoria medicamina rogatus; semper respondi, quod verissimum est, ægerrime posse occidi foetum, nisi simul enecetur mater, cum magna violentia opus sit, sive intus sive extra admoveas medicamina; idque credo omnes bonos & doctos medicos affirmaturos, cum videamus, cum quanto foetæ periculo foetus mortuos secundinasque expellamus, atque hoc modo multas territas ab immani infanticidio revocavi.

§. 16.

aliud.

De abortivo remedio negato hanc observationem communicat Johannes Nicolaus Binningerus *Curat. med. Cent. IV. Obs. 74. p. 447.* Conveniens me ætate anni 1668. vir quidam fatetur, se cum commensali quadam virgine juvenerem habuisse, eamque a mensibus tribus concepisse: rogat abortivum darem, quo foetus pelleretur. Virum atrata indutum veste intuitus quæro, an literis operam dedisset? piis dedisse respondet. Huic ego Hippocratis jurisjurandi hæc verba prælego: neque cujusdam precibus adductus alicui medicamentum lethale propinabo, neque hujus rei autor ero. Neque simili ratione mulieri pessum subdititium ad foetum corrumpendum exhibebo &c. Hoc, inquam, nefandum scelus duxit ethnicus! Quid a me Christiano petis? Hic, dabo quodcunque petieris! Dares ultra, si posses, regero; non faciam malimque de clavo pendere, quam conscientia meæ hanc notam imprimere. Quidam ecclesiæ pater dixisse fertur: qui impedit hominem esse pari gradu cum homicida ambulat &c. At ille, nondum animatus foetus est!

est! Ego, imo secundum vestram & Reformatorum sententiam circa diem quadragesimum anima coelitus infunditur: elapsos a conceptione 90. dicis! At ille: si recuses dare, præscribe quæso, vel oretenus indica; si secus feceris, actum est de me, deque meis rebus; miserere quæso, perditus sum! doleo! sed annon vestrorum pharmacopæorum quidam petitem remedium vel dare sciret, vel vellet? Tam levis conscientia (inquam) neminem hac in urbe quæras; si vel cogitasse contingeret quendam graviter punitum, si concederet capite plexum iri assero; cave tibi. Quadruplicat contendendo supplex, narrans adstittisse se cuidam octo menses uterum gerenti, cui ad infantem deturbandum porrecta fuissent quædam, quorum notitiam haberet: a quibus, non diu post, mortuum peperisset illa infantem: quærit idemque remedium conducere posset? ubi negasset, & plane contrarium effectum producturum asseruisset, discessit a me ultima tristitia confectus & pene obrutus antiquorum hominum homo. Partus accedente tempore vivam puellam adhuc forte vivam peperit, alteri desponsata viro, ut biennio post occurrens literatus in aurem insinuavit meam.

§. 17.

Non immerito itaque adductorum medicorum exempla *abactio est* hoc in passu sunt observanda, siquidem insuper nulla planta *periculosa.* nec aliud medicamentum ea valet virtute, ut solum foetum, utero adhuc annexum, sine matris noxa morteve expellere sicque matrem certam salutem promittere queat. Inquit etiam Petrus Lotichius *Comment. in Petron. Arbit. Satyric. Lib. II. p. m. 331.* non semper abortum fieri violenta proritatione absque periculo, foetu præsertim existente jam vivo atque grandiori. Nullus proinde christianus & peritus medicus, secundum Mich. Albert. *Jur. prud. medic. cap. 6. §. 9. p. 131. seq.* in dubium & temerarium hoc experimentum, quo nonnulli in usu habuerunt, si puerperæ periculum imminebat, foetum in utero interficere,

consentiet, ubi facilius mater & foetus simul perdi possunt, quemadmodum non in potestate artificis est, ut tantum foetum expellat & matrem salvet; qui casus magis speculativus, quam practicus est, unde nunquam directe & ex intentione abortum provocare convenit, nisi jam ipse ab intra in utero matris constitutus fuerit, ut evitari nullo modo queat. Et §. *sequenti p. 133.* dictus autor ita pergit: Sunt itaque, secundum prædictam animadversionem, nonnulli, qui cum Rejesio sentiunt, quod si mater salvari possit, attamen ut haud directe & ex proposito embryo vivus exturbetur, omnino tunc sine culpa & poena hic processus institui possit; si vero cum intentione quisquam abortum, ad matrem salvandam, procurare velit, tunc utique talis ausus conscientiae maculam inurit, quare nonnulli Jcti judicant, quod ejusmodi mulier hac ratione ob suam salutem abortum faciens, in foro conscientiae a peccati labe non sit immunis: interim quaedam aliae limitationes nonnullorum Jctorum præsentem considerationem concernentes ex fundamentis medicis haud facile salvari possunt, videlicet, quasi tunc abortum excitare liceat, si valde probabile esset, matrem & partum animatum sine propinato pharmaco simul moriturum, & quod hac ratione mater salvari queat, cum tamen in hoc casu nequidem probabile, multo minus valde probabile utrumque sit, quod sibi hac assertione imaginantur &c.

§. 18.

*penev-
ria.*

Quibus autem poenis illae personae gravidæ, quæ ejusmodi poculum abortivum sponte assument, vel etiam obstetrices, & aliae feminae, prægnantibus ea intentione, ut abortum expellant, pharmaca propinantes, affligendæ sint, jam supra adduximus; his enim secundum certas circumstantias dictabatur vel poena exilii, siquidem, juxta verba Ulpiani, mulier, si visceribus suis vim intulisse constiterit, quo partum abegerit, a præside provinciae in exilium, vel in metalla & insulam erat exigenda, vel ad fustigationem; item via ad gladium & mulier ad suffo-

catio--

cationem in aquis condemnabatur, in Constitutione Carolina. vid. Andr. Ottomar. Goelick. *Medicin. forens. specimin. medic. legal. Sect. I. Specim. 6. p. 97. seq.* Plura de abortus pœna tam ratione matris quam patris, & extranei foetum abigentis vid. Bened. Carpzov. *Criminal. Part. I. Qu. 11. fol. 49. 50. seq.*

§. 19.

De obstetrice abortum certo instrumento causante atque *suspensum* suspensio punita exemplum, cum aliis ad abortum pertinentibus, in Itinere suo Anglic. & Batav. communicat Christianus Erndl *p. 83. seq.* notissimum, inquiens, quantæ & quam multiplices inventæ sint ab infelicibus prostibulis & lenis technæ, pro extinguendo, antequam in lucem prodeat & amissæ pudicitiae & virginitatis proditorem agat, in fonte embryone; Tanta enim bonæ famæ & existimationis amor ac pretium, ut conscientia & religio negligantur lubentissime a plerisque, si modo illas fartas tectas utcunque conservare valeant feminae, quæ clandestino modo Veneris festis interfuerunt, ac delicias hujus furtim degustarunt. Quantus hominum numerus ejusmodi artificiis in fieri pereat, vel inde constare potest, quod dentur nonnulli inter Pontificios, qui Limbum Infantum, quo asservari creduntur ad extremum judicium usque cum reliquis non baptizatis infantibus abortus etiam, ipsum purgatorium spatio suo exæquare asserunt: alii plus quam tertiam hominum viventium partem superari numero ab abortivis infantibus credunt. Habent enim infames illæ pharmaca & pocula sua abortiva sic satis fida, quibus intentioni suæ cum successu satisfaciunt, quæ tamen ut plurimum statim post imprægnationem, vel ante tertium ad minimum & quartum gestationis in utero mensem, adhiberi debent: Quod si vero vel ex simplicitate, vel ex imprudenti negligentia termino isto & tempore exclusa quæ fuerit, neque tunc etiam technæ & machinæ deficiunt, quibus ab incommodo & vivente scortationis testimonio se liberare

valent. Tunc enim misero foetui parata sunt alia arma, tam ferocia, ut ad extinguendos infensissimos in bello hostes sufficerent. Obstupesco, quoties in memoriam revoco, quæ in scriptore Gallo libri cujusdam amatorii, & deinde etiam apud Guidonem Patinum *in Epist. 191.* de hac ipsa re legisse recorder: ubi meminit obstetricis eo tempore suspendio publice punitæ, quæ perforato feminae cujusdam gravidæ per idoneum instrumentum utero, foetum enecavit, abortum procuratura, atque successu tam infelici, ut correpta convulsionibus mater miserrime exspiraverit. Nequissima obstetrix in confessione coram criminali judicio, pluribus feminis hoc modo interdum satis feliciter abortum effecisse, falsa est. Huc pertinet etiam, quod scribit Dionis *des Accouchem. chapit. 14. p. 176.* Ce que l'on aura de la peine à croire, c'est qu'il y ait des gens assez dénaturés pour donner & vendre des remèdes capables de faire avorter; une fille, ou une femme veuve tombée dans le malheur, est en quelque manière excusable devant les hommes, quoique criminelle devant Dieu, de chercher les moyens de n'être pas deshonorée; mais ceux qui pour de l'argent procurent ces moyens, méritent une punition exemplaire; j'ay vu faire mourir à Paris une sage-femme, qui faisoit ce maudit commerce.

SECTIO VI.

De partu.

CAPUT I.

De partus signis.

§. I.

*Vocabuli
partus si-
gnificatio.*

Sicuti secundum hætenus dicta præcox embryonis seu foetus adhuc immaturi & imperfecti ex utero rejectio abortus dicitur, ita perfecti foetus legitimo & ordinario tempore, de quo paulo ante sectione quarta egimus, ex utero materno

terno egressus vulgo partus appellatur ; Interim vocabulum partus juris consultis atque medicis duplici sensu usurpari solet, & quidem vel pro illa mulierum actione, qua foetus ex utero excluditur, vel pro ipso foetu adhuc excludendo, vel jam jam excluso, uti supra de partus tempore vidimus, quando scilicet quaeritur, an partus sit vitalis, naturalis &c. Et Andreas Ottomarus Goelicke *Medicin. forens. Specim. I. pag. 6.* per partum sensu medico non foetum arctissimo uteri materni ergastulo adhuc inclusum, sed potius infantem mutuis istis & matris parturientis & maxime ipsius foetus moliminibus ex utero exclusum, vel chirurgia per partum caesareum ex eodem extractum, intelligit. Nobis vero hoc loco de puerperio seu foetus exclusione sumitur hoc vocabulum.

§. 2.

Circa hunc partum considerata quaedam veniunt 1) *Partus instantis signa,* ante partum, 2) alia in ipso partu, & 3) alia post partum occurrentia. Ante partum observanda sunt signa, ex quibus ipsae praegnantēs, vel obstetrices & aliae mulieres adstantes, vel ipsi etiam medici, instantem parturitionem praesagiunt, & quidem tam ab ipso foetu, quam gravida muliere desumenda. Ratione foetus signum apparet, quando emenso naturali gestationis spatio situs embryonis, de quo in fine sectionis tertiae Embryologiae egimus, & in quo matris abdomen circa & infra umbilicum aliquatenus acuminatum & induratum tangitur, celeriter mutatur, foetusque caput versus uteri orificium in pelvim descendit & exitum quaerit; ex quo partum non procul abesse vel etiam instare plerique judicant; siquidem, secundum Guil. Harv. *de Generat. animal. de Part. pag. 498.* matrix ad partum matura descendit inferius, emollitur atque orificium suum aperit. Quanquam etiam talis situs foetus nec abdominis protuberantia acuminanda non in quolibet foetu occurrat; quia foetum humanum in utero diversum situm nancisci gravida

vidæ norunt; quarum uterum modo superne, modo inferne, nunc in hoc, nunc in illo latere pulsant. De hoc mutato foetus in utero situ inquit etiam Michael Alberti *Introd. in univ. Medicin. cap. 2. §. 110. pag. 40.* Aliquot diebus ante partum mutat foetus pristinum suum situm, & sese invertit aut ad partum accingit idineo quodam situ; tuncque venter satis tumidus & acuminatus planus quasi redditur, detumescit & versus inferiora descendit, v. Georg. Phil. Nenter. *Physiolog. cap. 11. membr. 3. pag. 344.* Et quando foetus de umbilici nexu ad partum declivis se explicat, accidit ut uterus pondere ad pubem declivior appareat, & latera lumborum matris detumescant, juxta Joannis Langii *Epistol. med. Lib. II. Ep. 39. p. 667.*

§. 3.

Dolor.

De partus dolore scribit Henricus a Deventer *de Art. Obstetric. cap. 5. pag. 24.* tempore concubitus delectatione feminae praecipue gaudent, quæ forsan inservit conceptioni, sicuti postea partui dolores inserviunt. Et Hadrianus Beverland *Dissert. de Peccat. original. pag. 64. seq.* de hoc dolore sequentia scribit: Recte notant Hebræi poenas transgressoribus inflictas respondere huic voluptati. Adam voluit ex spinis unam colligere, & Eva ex tribulis ficum, proh dolor! dulcis amarities amor est, voluptas peritura tristi semper dolore mista, libidinis comes mœror. Morbi voluptatum usurae sunt. Dicit autem Deus: augendo augebo ærumnas tuas & conceptus partusque tuos, & angustiam a conceptu usque ad partum multiplicabo, fastidio cibi, deliquiis, lassitudine ac doloribus. Inter omnia animalia mulier maxime in partu vexatur. Bruta licet doloribus omninis crucientur, attamen difficiliore longe nixu laborant mulieres, adeo ut, si parturientes non cohibeant anhelitum, & oscitent, vita periclitentur. Medea apud Euripidem ter maluit sub armis vitam periculo exponere, quam semel parere. Tandem dicit supremus arbiter, licet dolorum causa erit maritus, nihilominus tamen desiderabis con-

congressum ejus: hinc amor mulierum excedere videtur reliquos amores, cum diligant præter naturam subactores quasi carnifices, quos & dominos agnoscunt suos, horum dolorum causas: hinc apud Stobæum jocatur Sophocles in mollem sexum, quod, cum partus cruciatu distinetur, abjurare soleat omnem maris concubitus, postea periculis defuncta puerpera ejusdem voluptatis & æstri retibus denuo implicetur.

§. 4.

Hinc ratione mulierum inter instantis partus signa ob- ^{dolores.}
stetrices primario dolores ponunt, quibus etiam medici as-
sentiant; uti de his signis scribit Johannes Bickerus *Hermet.*
rediviv. cap. 17. pag. 102. ubi ipsum pariendi tempus instat, hæc ^{verba Bi-}
signa se produnt: acrior est sub umbilico dolor & ad inguina ^{ckeri.}
premit, & inde se flectit ad lumborum vertebrae, genitalia
cum dolore tument, febrilis horror corpus invadit, ex naturæ
ad excretionem conatu facies rubet, venter incalescit, cumque
magis instat, urinæ adest incontinentia, uterus solvi ac laxari
sentitur, tormina vexant, partes superiores graciles fiunt & ex-
tenduntur loca super pectinem & inguina, os uteri directum
apparet, perinde ac in conceptu. Georgius Philippus Nente- ^{Nenter.}
rus *l. a. pag. 343. seq.* hæc habet: Quo medicus cognoscere
queat, an partus revera instet, probe attendere debet, ad ante-
cedentia, sive signa partum instantem vere indicantia, inter si-
gna ista principem sibi vindicant locum dolores: quoniam ve-
ro hi in veros atque spurios, *rechte Kindes-Wehen und wilde*
Wehen dividuntur, probe attendendum est ad hujusmodi dolo-
res. Sunt autem dolores veri illi, qui in regione lumborum
incipiunt, & fere continuo versus pudenda urgent: Spurii ve-
ro sunt, qui hinc inde in abdomine oberrant, *sie treiben nicht*
auf das Kind, ut obstetrices loquuntur, ac etiam exhibitis car-
minativis ac clysteribus facile cessant, cum econtra dolores
veri usurpatis talibus remediis magis augeantur & fortius
urgent.

§. 5.

Gofey.

Pluribus de his doloribus agit Gofey *de Generat. pag. 97. seq.* inquit: Empirici non attendunt ad dolores gravidarum, nec veros a falsis, uti vocantur, distinguunt (h. e. qui ob imminentem partum a natura instituuntur, vel qui nullam cum partu connexionem habent) id quod tamen scitu maxime necessarium est; si enim gravida quædam ab obstetricet termino justo nondum præsentente ob dolores illos falsos ad nifus & conatus ad exclusionem foetus necessarios instigetur, tunc tam mater, quam foetus ob reiteratos illos conatus intempestive institutos vires perdunt, unde etiam sæpius vel matris, vel infantis, vel utriusque mors in talibus casibus insequitur. Multum importat distinguere falsos illos dolores a veris partus doloribus: Is, qui parum in hoc negotio experientiæ habet, facile instare partum suspicabitur, si gravidam querelas de doloribus versus umbilicum & ad os pubis descendantibus formantem audiat, qui vero dolores mere colici sunt. Si ergo in tali casu gravida partum, uti videtur, instantem, conatibus ac nifibus frequentioribus promovere allaborat, ex improvise dolores cessant, foetusque per aliquot adhuc dies in utero subsistit. Hi dolores falsi aliunde non oriuntur, quam a motu intestinorum & mesenterii convulsivo, se ad partes vicinas extendente, quique veros partus dolores sæpius vel imitantur, vel præcedunt, vel comitantur, imo nonnunquam post partum absolutum adhuc subsistunt. Veri partus dolores a sola matrice deducendi sunt, siquidem illa pars est membranosa ac fibrosa, quæ motibus ab infante productis facile irritatur & agitur, qui nihil aliud sunt, quam motus ac dolores colici violenti magnam partem a meconio in intestinis, acido & quasi putrefacto orti, qui similes motus violentos in omnibus artubus, tam brachiis, quam pedibus excitant, quibus membranæ foetum involventes rumpuntur ac dilacerantur, unde aquæ proflu-

fluxus doloresque lacerantes ac violenti in ipso pariendi actu sentiuntur. Lectu quoque dignæ sunt annotationes Danielis Hoffmanni in hunc locum & Hypotheses Goveyanas. Gravidarum dolores ita distinguit Dionis *des Accouchem. Liv. III. chap. 2. p. m. 203.* de ces douleurs il y en a de deux sortes de fausses & des bonnes. On appelle fausses douleurs celles, qui ne proviennent point de la matrice, & qui ne portent point en bas. Les véritables douleurs commencent dans la région des reins & des lombes, & se font sentir dans celles de la matrice. Et *pag. seq.* pergit: Les signes, qui précèdent & qui arrivent peu des jours avant l'accouchement, sont quelques douleurs dans les reins, qui n'étoient pas ordinaires à la femme, & qu'elle commence à sentir, que la grosseur de son ventre, qui étoit vers haut, est tout-à-fait abaissée vers le bas, qu'elle ne peut pas marcher aussi facilement, qu'elle avoit accoutumé; qu'elle a des envies d'uriner très-fréquentes, & qu'il s'écoule de la matrice des humidités glaireuses, destinées pour humecter le passage, & le rendre plus glissant. Secundum Christiani Johannis Langii *Oper. med. Tom. III. Disp. 43. fol. 575.* constat instantis partus signum 1) ex sede doloris, epigastricam regionem, latera imprimis ac dorsum occupantis, adeoque a doloribus nephriticis & colicis facile distinguitur, qui in regione lumbari & abdominis ambitu, sedem habent suam, 2) ex doloris formalitate, seu natura compressiva ad inferiora, cum aliquali uteri ardore & intumescencia tendente. Ne tamen incautus medicus decipiatur, monendum venit, non omnem, exquisitum etiam, abdominis dolorem, partum vel etiam *δυσονείαν* in gravidis statim instare judicet, siquidem tales feminae aliquando ab aliis causis lumborum & coxendicorum dolore, nephritide, colica aut alia dolorifica passione satis atrociter vexantur; proinde ex naturali gestationis spatio emenso, colligendum est, an tales dolores partui vicinis accidant, numve veri partus sint dolores, nec ne. Quomodo tactu explorari possit, an gravisida genuinis

Dionis.

Langii.

ad partum doloribus corripatur, nec ne pluribus docet Henricus a Deventer *de Art. Obstetric. cap. 17. pag. 57. seq.*

§. 6.

ex orificio
uteri.

Huc pertinet etiam uteri descensus, ipsiusque orificii apertura: Matrix enim ad partum matura juxta Justi Schrader. *Observat. ex Harv. pag. 80.* descendit inferius, emollitur atque orificium suum aperit; & secundum Christ. Joh. Langii *l. a.* in his mulieribus internum uteri orificium, digito obstetricis contrectatum, certiora instantis partus suppeditabit testimonia; ipsum demissum scilicet paululum ad pudoris muliebris introitum simulque hians quodammodo certo expectatum pariendi terminum indicabit, sicuti contrarius ejus status errorem. Ad quæstionem: comment connoissez vous, qu'une femme est proche de son temps d'accoucher? ita respondet Marguerite du Tertre *dans l'Instruction d'une sage femme p. 84.* Je le connoistray par la grande pesanteur de l'enfant sur l'orifice interne & dans le col dela matrice, & par le peu d'épaisseur de l'orifice interne, causée par la grande tension, que l'enfant luy fait par sa pesanteur. Secundum Georgii Philippi Nenteri verba *Physiolog. cap. 11. Membr. 3. pag. 345.* tandem orificium uteri aperitur, & ex utero liquor viscosus & sanguine tinctus prodit, ac tandem disruptis membranis aquæ fluunt.

§. 7.

aquarum
effluxus.

Sic etiam aquarum, semper equidem ante vel plerumque in ipso partu, magna satis quantitas ex dilaceratis foetus membranis per uteri vaginam profluere solet; attamen talis aquarum effluxus, secundum Hypotheses Goveyanas *pag. 103.* non semper certum ac indubitatum partus subsequens indicium ac signum est, cum illæ sæpe integrum mensem foetus exclusionem præcedant. Quodsi proinde talis aquarum effluxus diu ante partum accidat, periculo non caret, quia tunc
foetus

foetus in sicco habitare cogitur, & metuendum est, ne pereat; quicquid autem sit, sive ibi moriatur, sive vitam conservet, foetus, semper partus erit laboriosus ac difficilis; viæ enim non ita lubricæ sunt, sed siccantur, nec facile sine magnis doloribus dilatari possunt; pro quo tamen scopo amnii liquorem inservire, supra *Section. I. cap. 2. §. 23.* diximus. Licet etiam obstetrices talem defectum supplere, viasque illas oleo amygdalarum dulcium, vel butyro recenti lubricare atque humectare studeant, eundem tamen defectum nec butyro nec oleo supplere licet, quippe quæ unguinosa, secundum Danielis Hoffmanni *Annotat. in Hypoth. Goveyan. pag. 103.* adeo profunde non penetrant, ipsumque uterum & vaginæ intima non æque possunt vel lubricare vel emollire; Olea tamen butyro minus congrua sunt.

§. 8.

Nonnunquam etiam, licet rarius, dictarum aquarum ^{duplex est fluxus.} seu liquoris amnii effluxus duplici modo ac tempore, scilicet vel diu ante partum, vel etiam partu jam instante fieri solet, quo in casu vero viarum uterinarum siccitas non est, siquidem aqua prima vice, vel diu ante partum effluens non ex amnii cavitare, sed ex ejusdem membranæ duplicatura, interdum observanda, uti supra mentionem fecimus, provenit; illa vero, quæ secunda vice, sive in ipso partu cum subsequente foetu prorumpit aqua, est ille liquor, in quo hætenus embryo ad partum usque natavit vel moratus est, & qui post membranarum, foetum in se continentium, rupturam vel ante partum vel simul cum ipso foetu effluens vias ad partum necessarias sufficienter irrigare atque lubricitare potest. Et Georgius Philippus Nenterus *l. a. pag. 346. seq.* inquit: dictum fuit antea, disruptis membranis aquam sive liquorem amnii effluere & partus instantis esse signum: huic autem aquarum effluxui non semper fidendum est, quoniam inter amnion & cho-

rion interdum insignis quoque humoris copia colligitur, quæ nil nisi serosa humoris in amnio contento portio, per amnii poros transsudans est, & diu inter utramque tunicam hærens, tandem rupto chorio absque ulla foetus noxa excernitur. Verus autem amnii liquor, dum ita paulo ante partum effluit, insignem & magnum præstat usum, partes enim genitales, inprimis vaginam lubricam reddit & emollit, ita ut foetus eo facilius & felicius egredi queat: Unde etiam si aliquot dies ante partum aquæ hæ effluant, foetus tamen non sequitur, partus ut plurimum, quoniam vagina uterina exsiccatur, sive debita ejusdem lubricitas perit, redditur difficilis. Juxta Joh. Frid. Ortlobii *Histor. Partium Dissert.* 36. §. 12. p. 286. accidit interdum inter membranarum duplicaturas, aquarum collectio, æque ante partum, & quandoque longo satis abhinc tempore prorsus profunduntur; & vero hic liquor serosa quædam portio amnii humoris est, quæ per id transsudans aliquandiu inter utramque membranam hæsit, usque dum a calcitationibus infantis sine sua noxa sub nomine aquarum superfluarum (*Wildwasser*) profiliat. v. etiam infra *de Part. diffic.* §. 16.

§. 9.

*partus sine
aqua.*

Interdum etiam neque ante, neque in ipso partu, ejusmodi aquæ observantur, qualia exempla parturientis sine aquis recenset Alandus Hermannus Cummenus *M. N. C. Dec. I. An. 3. Obs.* 122. p. 241. seq. inquit: Anno 1664. disputationis meæ inauguralis capiti 18. inserui casum feminæ, quæ in lucem edidit foetum sanum firmæque valetudinis, nullis prodeuntibus aquis & paucis sanguine. Item civis cujusdam Luchoviensis, primipara anno 1671. justo tempore parturiendi conatus experitur, adest obstetrix; infans in recto situ & bene coronatus deprehenditur; nihilominus parturiens eniti non valet, locelli manent sicci, & licet membranæ disruptæ, ne guttula quidem aquæ prodit; assumptis autem medicamentis filiam sanam enititur.

§. 10.

§. 10.

Inter signa imminentis partus lac potissimum ab obstetricibus & medicis habetur; & tale quidem, quod & copia & consistentia alendo fœtui sit idoneum; quale ante septimum mensem non conspicitur, uti ex Harvæo allegat Justus Schraderus *Observat. cap. 5. p. 80.* Cum autem quandoque in virginibus non defloratis nec imprægnatis, imo etiam in viris lac e mammis effluere & exprimi posse observemus, uti in Parthenologia nostra *Seçt. III. cap. 3. §. 10. p. 290. seq.* adduximus, nullum etiam instantis partus certum signum ex solo lacte, sine reliquis collective sumtis signis, desumere licet. Licet etiam in plerisque feminis prægnantibus, circa instantem partus terminum, e mammis lac effluat, vel exprimi queat, sæpius tamen etiam in gravidis per totum gestationis tempus, imo neque etiam post puerperium, uti mihi aliquoties observare licuit, ne guttula quidem lactis e mammis elici potest; utrum proinde ex ejusmodi lactis circa partus tempus præsentia vel absentia aliquid certi judicandum sit, cuilibet sentire licet. De femina fœtum vitalem in utero continente, & tamen toto gestationis tempore nihil lactis in mammis percipiente, vid. Abr. Cypriani *Epistol. de Fœtu tubar. p. 5. §. 16.*

lac.

§. 11.

Motum fœtus in utero materno adhuc contenti, versus partus terminum, majorem fieri, experiuntur tum ipsæ mulieres gravidæ, tum etiam obstetrices, quæ exinde fœtus vivi partum instare judicant, ex ejusmodi autem motus defectu vel debilem, vel jamjam mortuum fœtum prædicunt. Interdum tamen etiam, nullo in utero existente fœtu, talismodi motus, ex quo & aliis signis mulieres se gravidas partuique proximas credunt, sentitur, uti refert Guilielmus Harvæus *de Part. p. m. 505. seq.* novi, inquit, filiam cujusdam medici, mihi familiarissimi,

a motu fœtus.

mi,

mi, quæ gravida facta symptomata omnia prægnantes comitari solita experiebatur: ea sana & vegeta, post decimam quartam septimanam foetus in utero motum sensit, tempusque partui debitum emensa est, indiciaque jam imminentis partus adesse rata cubile, incunabula, cæteraque ad partum necessaria in pro-cinctu habuit. Sed frustra omnia, & Lucina votis abnuuit: motus enim soliti cessarunt, & paulatim, ut increverat, detumuit venter, absque ulla ægritudine, sterilis autem mansit in posterum. Novit etiam Harvæus matronam nobilem, quæ plus decies enixa fuerat, quamque menstruorum suppressio circa prægnationem nunquam fefellerat. Postea autem alteri denupta, præter alia signa solita, ex motu quoque (quem ipsa sororque ejus juxta cubans, sæpe noctu sentiebant) sese gravidam judicabat; neque ab ea opinione ullis ab Harvæo allatis argumentis dimoveri poterat, donec tandem spes omnis in flatum & pinguedinem facesseret. Adeo interdum certissima quoque gravidationis partusque instantis signa, non modo ignaras mulieres, sed obstetrices expertas & peritos etiam medicos atque attentos fefellerunt. Quapropter, cum præter dolos muliebres, varia sint prægnationis falsa indicia, de partu inordinato ante septimum mensem, aut post undecimum, haud temere statuendum esse, monet idem autor. Admonet etiam facultas medica Gissena, quod primiparis non insolitum sit, ut sub hac vel illa fortiori commotione in corpore sibi omnino imaginentur, se infantem jam sensisse, cum tamen abhinc non raro se deceptas fuisse reperiunt, quum motus ejusmodi a variis causis oriri possint. vid. Mich. Bernh. Valentini *Pandect. med. legal. Part. I. Sect. II. Cas. 20. p. 219.* Econtra vero Parisiis femina quædam post septimum graviditatis mensem, a magno frigida hæustu colica laborans, nullum plane foetus motum sentiebat, unde tam ab obstetricibus & chirurgis, quam medicis, foetus pro mortuo haberetur, ejusque partus cæsareus seu exsectio, a quibusdam necessario, ab aliis vero infructuosus judicaretur, cum præ-

præsertim dictæ feminae halius tam per os, quam per guttur inferius, totam domum intolerabili fœtore adimpleret, insuper venter glaciei instar frigidus & oculi quasi moribundorum essent, fœtusque instar magnæ molis & trunci, matre se de latere in latus vertente, simul sine proprio motu prolaberetur; dicta tamen femina post duos menses, & ita legitimo partus tempore puellam sanam enixa est, referente Louyse Bourgeois *de Arte Obstetric. Part. I. cap. 39. p. 155. seq.*

§. 12.

Quod autem in paragrapho antecedente Harvæus, de fœtus in utero post decimam quartam septimanam observato motu recenset; idem mihi quoque in propria uxore annotare contigit. Postquam enim ipsa, quarta vice prægnans, quatuordecim graviditatis hebdomadas impleverat, die quodam multo mane ad me, in laboratorio spiritum putaminum ovorum destillantem, veniens a penetrantissimo dicti spiritus & salis volatilis odore, vel potius fœtore, lipothymiam fere incidebat, atque ab ipso tempore fœtus in utero motum, non solum ad medium gestationis tempus, sed usque ad legitimum pariendi terminum, quotidie sentiebat, quo instante ipsa, valde quidem debilis, sanum fœtum enitebatur posteaque plenariæ sanitati restituebatur.

§. 13.

Signum instantis partus desumitur etiam a ventris seu abdominis detumescencia, siquidem secundum Georgii Philippi Nenteri *Physiolog. med. Cap. 11. membr. 3. p. 344.* dolores partus nonnunquam præcedit aliud signum: nimirum aliquot dies, aut interdum etiam immediate ante partum venter satis tumidus & acuminatus planus quasi redditur, detumescit & versus inferiora descendit. Contingit autem id ideo, quoniam hoc ipso tempore fœtus invertitur: ante partum enim fœtus incurvatus

Embryologia.

L11

in

in utero sedet, partu autem appropinquante situm huncce mutat, ac caput inferiora petit &c.

§. 14.

Tenesmus.

Porro juxta eundem autorem *l. a.* ad signa partus instantis pertinet etiam continuus tenesmus sive egerendi conatus, qui tamen, licet alvum deponant parturientes, non cessat, sed perseverat. Jungitur hisce interdum quoque tremor omnium artuum, inprimis femorum & crurum cum calore totius corporis.

§. 15.

signa partus difficili.

De difficilis partus notis sequentia præfagit Jodocus Lommius *Observ. medic. Lib. II. pag. edit. Amstelod. 223.* si totus ante foetum aquosus humor effluit: aut longa copiosaque sanguinis eruptio antecessit: si ipsa femina crebro inhorrescit & languidiore dolore perque longiora intervalla urgetur. Recte enim Hippocrates judicavit, partus sine debito dolore periculosos esse. Ubi mulier a partu haud commode purgata est, venter & interdum crura tument, dolor atque rigor lumbos atque imum ventrem occupat: fitque interdum animi defectio. Quod si ex partu febris cum ingenti continuoque dolore capitis infestat, scire licet in magno rem metu esse.

CAPUT II.

De partus causis.

§. I.

Partus causa.

Postquam foetus in suo habitaculo tam diu moratus est, usque dum maturitatem suam legitimam adeptus sit, variae ad ejusdem ex utero exclusionem, seu partum, tam ratione matris, quam foetus necessariae vel etiam concurrentes ab autoribus recensentur causae, quarum aliae stimulantes seu occasionales, aliae moventes appellantur. Causa vero finalis est foetus in lucem edendi necessitas.

§. 2.

§. 2.

Ex illis, pro primaria causa tam veteres, quam recentiores ^{fœtus per-} ^{fectio.}
autores habent fœtus perfectionem, siquidem juxta Galenum
de Usu Part. Lib. XV. cap. 7. fol. m. 294. partus fit, cum fœtus ita
jam est perfectus, ut per os nutriri possit. Et Georgius Philip-
pus Nenterus *Physiol. medic. c. 11. Membr. 3. p. 345.* inquit: quic-
quid sit de variis partus causis, ego nullam aliam ex stimulantibus
præter fœtus perfectionem admitto; cum enim homini certum
atque definitum pariendi constitutum sit tempus, quid opus est
in alias inquirere causas? Attamen ex mente Guilielmi Harvæi
Exercit. de Gener. animal. de Part. p. m. 507. secundum hanc ra-
tionem debiles atque imbecilliores fœtus diuturniorem in ute-
ro morem traherent, quod tamen non evenit. Et Franciscus
Bayle ait, quidam cum Galeno statuunt, fœtum immotum in
utero matris quiescere, nec exitum moliri, donec certum teno-
rem virium consequutus sit, atque alimentum ore sugere possit,
tum temporis summo conatu eniti in alterius alimenti inqui-
sitionem extra matris uterum. Hæc opinio iis, quæ quotidie
observare licet, consona non est, nec veritati. Si enim natura
omnes illos motus, qui in partu contingunt, aliter non ederet,
quam a causa prædicta sollicita, fœtus debiles maleque consti-
tuti, graviditatis tempus producerent ultra terminum assigna-
tum iis, quibus bonum obtigit temperamentum cum corporis
robore. vid. Nicol. Blegny *Zodiac. medic. Gallic. An. I. Januar.
p. 24. seq.* Cosmopolita seu Antonius Everhardus *p. m. 208. seq.*
ita scribit: censeo quidem partum præcipue fieri ob fœtus ma-
turitatem & perfectionem, quæ non uno eodemque tempore
semper obtinetur, sed vario: prout enim spirituum genitalium
facultas debilis fuerit, aut robusta, eo etiam citius, aut tardius
fœtus perfectionem suam & maturitatem consequitur. Quod
vero spiritibus genitalibus ejusmodi facultas insit, citius aut tar-
dus maturandi fœtum (si uterus alioquin cæteraque bene sese
habuerint) ex eo liquet, quod illi fœtus, qui maturius in utero

se movere valent, maturius etiam edantur in lucem, & illud non majoris refrigerii gratia, aut alimenti defectu, sed virtute spirituum prolificorum foetus maturitatem promoventium. Quo motus ergo foetus citius aut tardius percipitur, eo etiam citius aut tardius partus instat. Foetus plerumque mares septimo mense ut robustiores, progenerari observantur, raro feminae minusque vitales. Fructus etiam arborum cujuscunque generis fructiferarum, non uno eodemque tempore omnes & simul maturescunt, & ex arbore decidunt, etiamsi arbor veris initio flores protulerit, sed fructus aliqui aut ventis borealibus expositi aut solis calore privati, aut facultate concoquendi sibi nutrimentum minus instructi, longo tempore arbori adhuc adherent, quo maturentur, postquam alii deciderunt. Propter maturitatem foetum non prodire putat Johannes Bohnius *Circuli. anatom. physiolog. Progygn. III. p. 36.* sunt, inquiens, qui foetum fructui uterum arbori comparantes, per maturitatem intrinsecam deciduum fieri autumant: vix tamen hac ratione ætiologiam illius operis explanant. Maturitas enim fructus, ut talis, sicut ad ejus devolutionem & decidentiam nihil facit, sed hæc præprimis & immediate a petioli connectentis ariditate, hinc succi nutritii intercepto affluxu, est: ita circumstantias has negotio huic minime applicare licet. Quippe ne tangam, foetum & foetam nullam continuitatem, sed contiguitatem duntaxat, intercedere, eo ipso dum placenta uterina cum funiculo umbilicali a matre ac foetu, ultimo æque ac primo gestationis momento, sufficienter humectatur & succulenta conspicitur, nulla aridura in partibus his, nec similis, qualis fructus ab arbore, secessus hic concipi poterit. Neque etiam Johannes Gothofridus Bergerus *Physiol. med. Lib. II. cap. 3. p. 490.* iis assentitur, qui foetum, perfectionem adeptum, fructuum instar maturorum, qui, exarescente paulatim petiolo, a quo pendent, sponte sua, vel levi auræ motu ex arbore decidunt, in lucem emitti, opinantur. Nam & uterum foetæ & placentam vasaque foetus umbilica-

bilicalia succis vitalibus abunde irrigua esse, experientia docet.

§. 3.

Alii penuriam vel defectum foetus alimenti, in utero, *alimenti penuria.* quod in amnii liquore consistere credunt, pro partus causa agnoscunt; inquit enim Guilielmus Harvæus *de Generat. animal. & quidem de Partu pag. m. 510.* ego nascendi causam esse dixerim, quod succus intra amnion alendo foetui maxime accommodus, tunc temporis vel deficiat, vel a relictis excrementis depravetur. Uteri autem, præter naturæ usitatum tempus, gerendi diversitatem (quæ potissimum humano generi contingit) vitæ consuetudini, imbecillitati corporis animique variis affectibus attribuerim. Ideoque etiam animalia cicura, quæ cum hominibus degunt, ob otium pabulique copiam, incerta magis tum coëundi, tum pariendi tempora obtinent, quam fera, & ex naturæ lege vitam agentia. Mulieres quoque firmæ valetudinis partus plerumque leviores promptioresque experiuntur; contra autem iis evenit, quibus sanitas attrita est. Idem nempe in usu venit, quod plantis, quarum semina & fructus in regionibus frigidis tardius & rarius, quam in aliis, terræ bonitate solisque beneficio gaudentibus, proveniunt. Ita mala aurantia apud nos plerumque biennium integrum arboribus adhærent, antequam ad maturitatem pertingant. Similiter quoque in uteri fructibus contingit, nimirum ob pabuli ubertatem, vel inopiam, corporis robur vel imbecillitatem vitæque rectum regimen, vel inordinatum, foetus etiam serius aut citius ad maturitatem sive partum producuntur. Et Nicolaus Blegny *l. a p. 22. seq.* hanc analogiam ita explicat: Quamdiu fructus adhuc est immaturus & arbor succo redundat, ac plurimam continet aut suppeditat ejusmodi materiam, pedunculi fructum cum arbore connectentem, pedunculus illi tenaciter adnectitur, ac non nisi per vim inde divellitur, quin portiuncula illius adhæreat, imo etiam quidpiam ex ipsa arbore, cui annectitur, abscedat. Sin

contingat, succum arboris minus abundare humore illo superfluo, ob quem extremitates ramorum turgebant, paulatim in halitus absumpto, exsiccantur illæ, ac fibræ partim contractione, partim unius ad alteram approximatione, divelluntur ab eo, quod earum motum consequi non valet: Ab exterioribus, quæ primum alterationes illas subeunt, prior quoque fructus pedunculus abscedit: ad id quoque conferente consumptione aut exsiccatione illius materiæ, cujus interventu conjungebantur, quibus causis tandem ulterius proVectis quod reliquum est fibrarum in ligno paulatim divellitur, atque seriatim, donec pauco, quod reliquum est, impotente fructum cohibere, hic ad minimum impulsu concidit, aut solo pondere detrahente. Imminutio illa, aut suppressio succi ad fructum confluentis, cum tempestates tempestive accidunt, definite fiunt, ubi fructus sufficienter maturuerit, & cum ulteriore alimenti appulsus impedimento foret gratæ illæ fermentationi prioris qui antea influxit, aut cutem diffindi cogeret, aut semen inundaret, aut toti fructui putredinem induceret. Ab observata hac naturæ in plantis providentia pro comperto habui, in animalibus simile quidpiam accidere: atque ut de re certo mihi constaret, dissecui canes gravidas diverso gestationis tempore, ac deprehendi circa mediam temporis carnes glandulosas, tum eam, quæ uterum spectat, tum quæ fœtum, admodum carneas esse: Partes illas validissimo nexu simul congiungi, ita ut vix citra lacerationem ab invicem divellantur, vel citra sanguinis effusionem: Quum canes partus tempus prope attigerunt, glandulosæ carnis pars, qua ad chorion vergit, non solum nihil de crassitie sua remisit, sed præterea majorem adepta est, ex opposito parti utero vicinæ, magna accidit mutatio, admodum enim tenuis est & flaccida: eo tempore partes illæ ab invicem nulla vi sejunguntur ac citra minimam sanguinis ejectionem, harum vero ultima utero quam laxissima adhæret; ipsaque vasa, quorum ope illi colligatur, ad minimum

mum attractum abrumpuntur, nullo fere ex iis prodeunte sanguine, nulloque metu, ne, dum vi avellantur, vel leviter dilaceretur uterus. Tunc temporis liquor amnio contentus, cui foetus innatat, multo minori reperitur copia, quam toto gestationis tempore, proportionem habita foetus magnitudinis. Tunc inquam foetus alimento carere potest ab utero accepto, solidiore enim illi opus est, cujus quaerendi causa ad exitum ex utero matris se accingit: videturque natura, quo ad illum quaerendum impellatur, solitum alimentum illi denegare, aut potius id ab utero ad mammas divertere, quo ipsum illius causa videtur ablegare. Et *p. 29.* ait idem autor: Eorum opinio, qui censent, inopiam alimenti foetum ad exitum impellere, ejusque gratia uterum deferere, firmioribus fulcitur rationibus & argumentis, quam ut possit convelli, si eorum pondus perpendatur; desinente enim gestatione, foetus uberiori indiget alimento, quia grandior est: tunc tamen temporis minor illi copia ab utero accedit, ejus scaturigo pene est exhausta, canales sunt obferati, alimentum alio cursum suum inflectit, quo foetus illius gratia tendere debet: virium illi satis suppetit, quo se liberet, urget fames, quæ, ut conatus omnes in exitum afferat, impellit. Hæc est absoluta necessitas evadendi e carceribus, quos revera egreditur, nisi ex parte matris obstaculum adsit.

§. 4.

Autor tractatus, Venus Minfieke Gasthuis dicti *pag. m. 431.* ita de hoc amnii humore scribit: De vochtigheit, daer het Kind in swemt, word oud en verdorven, om dat het aen d'eene zyde de beste daruit genomen heeft on sich te woeden van het begin synes levens aen; en dat an d'ander zyde daer in ontallijke uitwerpselen vermengt zyn, die 't verderft daer in gebragt hebben. Syne pis, die uit syne natuurlijke deelen, en nergens anders door aegaet, en en d'onreinigheden van syn huid, hebben dese voogtigheit bedorven. Het is een ge-
van-

Item.

vangen, besmet door de lucht syner achtergoot ; hy verbreekt syne banden en maekt een geweld om elders een bequame woonplaets te goen soekken. Syn maeg kan de bedorvene vochtigheit niet verdragen ; dee maekt quade indrukfelen op syn hert ; en die maken dat syne geesten dardoor ontfelt zyn. Vel juxta verba Nicolai Venette *de la Generation de l'Homme. Part. III. cap. 4. Art. 6. pag. 477.* la liqueur, dans la quelle nage l'enfant, devient vieille & corrompue, parceque, d'une costé, il en a pris le meilleur, pour se nourrir depuis le commencement de sa vie, & que, de l'autre, il s'y est meslé une infinité d'excremens, qui l'ont infecté. Son urine qui sort de ses parties naturelles & non d'ailleurs, & les ordures de sa peau ont corrompu cette liqueur. C'est un prisonnier infecté de l'air de sa basse fosse, il brise ses liens, & fait un effort pour aller ailleurs chercher une demeure plus commode. Son estomac ne peut plus souffrir une liqueur corrompue : elle fait de mauvaises impression sur son cœur, & ses esprits en sont alterez. Ipse etiam Hippocrates *Lib. de natur. Puer. partus causam in defectum alimenti conjicit*, inquiens: cum puer increverit, mater ei sufficiens alimentum amplius suppeditare non potest. Plus itaque alimenti, quam quod adsit, foetus postulans sese jactando membranas dirumpit simulque vinculis solutus foras prodit. Et Johannes Jacobus Harderus *Apiar. Observat. 90. Schol. pag. 338.* ait: foetum aliqui fructui maturefcenti, uterum vero arbori comparaverunt, instarque ejus de petiolo sponte decidentis deciduum fieri existimarunt, in quo equidem haud levis difficultas, de succi nutritii affluxu cessante uteroque parilem cum petiolo ariditatem contrahente: ast largiamur dissimilitudinem istam, propterea tamen comparatio illa prorsus rejicienda non est, locumque sibi vendicat præprimis in abortibus, a causa vehementi, saltu, cursu, aliove graviore exercitio oriundis, a quibus, uti pomum immaturum a vento impetuosiore, foetus de ponte suo deji-

dejicitur. Ad quaestionem, cur in principio succus alimentarius magis, quam postea abundet? ita respondet Stephanus Blancardus *Institut. Medicin. cap. 25. pag. 277.* sic sese res habet, uti cum arborum fructibus, quibus ad maturitatem ductis canaliculi eorum petiolorum concresecunt, & per consequens alimentum nullum amplius accipere possunt: petiolis itaque exarescentibus, decidunt fructus. Ita quoque canaliculi, qui a membranis vel placenta versus uterum incedunt, concresecunt, vel saltem angustiores fiunt, quod fit, quia succus, qui continuo per foetum circumducitur, ob diuturnam fermentationem potentius alimentum, quam antea elargitur; & hac ratione angustiores redduntur canaliculi, uti & duriores, solidiores & minus flexibiles. Sic etiam Johanni Friderico Ortlobio *Histor. Part. Dissert. 37. §. 5. pag. 290.* partus causa est particularum nutritiarum defectus aut insufficiencia, partim quod foetui grandiori facto id, quod a matre advenit, non suppar sit, partim quod diuturnitate temporis amnii humor partibus adhibitus exuatur, adeoque foetus ad quaerendum alimentum adigatur. Et Johannes Riolanus *Anthropograph. Lib. VI. cap. 11. fol. m. 403.* inquit: Foetus circa nonum mensem jam factus grandior, copiosiore egens alimento & spiritu, diutius se concludi non patitur: proinde primum sese convolvit, caputque declinans pudendo offert &c.

§. 5.

Aliis tamen hac alimenti insufficiencia pro partus causa negatur. si displicet, inquit enim Georgius Fridericus Rallius *de Generatione Animal. Sect. VII. pag. 345.* si ex veteri sententia sanguine materno foetum in utero materno ali supponamus, ejusdem defectus non poterit praetendi, cum excluso foetu, copiosus ex utero sanguis fluat, idque per multos dies, ut ita ob sanguinis penuriam foetus utero exire necessum non habeat. Sed nec deficit succus alimentaris chylosus, quo ipso foetum in utero nutriri supra demonstravimus, cum foetus utero exclusus ejusmodi

succo lacteo, per mammas suppeditato, diu nutriatur, etiamsi alterius generis alimentis non utatur, nisi forte dicas, eo tempore, quando foetus debitam maturitatem nactus est, succum hunc nutritium ad mammas divertere, atque ita in ea copia ad uterum non pervenire, ut alendo foetui sufficiens esse possit. Succus nutritii jugem praesentiam & abundantiam ex avtopsia probari, ait Joh. Jac. Harderus *Apiar. Obs. 90. Schol. p. 339.* Juxta Joh. Gothof. Bergeri *Phys. med. Lib. II. c. 3. p. 489.* Hippocrati nemo facile consentiet, ut foetum existimet ab utero divelli defectu alimenti, matremque ei humorem non impertiri, quo maxime abundat, & non tantum gemellis ac pluribus interdum foetibus sufficit enutriendis, sed nato etiam puero ex uberibus deinde abunde providet & prospicit, & nisi eundem alat, ita redundat, ut singulis mensibus vacuari debeat? Eadem causa est, quam ob rem iis assentiri haud possumus, qui foetum, perfectionem adeptum, fructuum instar maturorum, qui exarescente paulatim petiolo, a quo pendent, sponte sua vel levi auræ motu ex arbore decidunt, in lucem emitti, opinantur. Nam & uterum foetæ & placentam vasaque umbilicalia succis vitalibus abunde irrigua esse, experientia docet. Inquit etiam Michael Alberti *Introduct. cap. 2. §. 114. pag. 40.* nulla physica ratio necessitat legitimum partum, quo videlicet justo suo tempore eveniat: nam inturgescencia uteri, magnitudo foetus & suppositus defectus nutrimenti nihil probant. Licet etiam Guilielmus Harveus, uti paulo ante dixi, *pag. 510.* nascendi causam esse dixerit, quod succus intra amnion, alendo foetui maxime accommodus, tunc temporis vel deficiat vel a relictis recrementis depravetur, idem tamen autor *pag. 509.* alimenti penuriam pro partus causa non agnoscit, cum ad id temporis gemellis, & aliquando pluribus foetibus victus abunde suppetat: & lac, quod puerperis ad mammas delatum, alendo foetui sufficit, ad uterum traductum, foetum inibi æque commode nutriret. vid. etiam Gerardi Blasii *Commentar. in Joann. Vesling. Syntagm. anat. c. 7. p. 101.*

§. 6.

Aeris & respirationis defectum, foetusque cordis refrigerationem nonnulli partus causam esse statuunt; Est enim <sup>Cordis re-
frigeratio</sup> ex opinione Hieronymi Fabricii ab Aquapendente *de Format. foet. Part. II. cap. 9. fol. 97.* causa cordis foetus refrigeratio & custodia, ita ut eousque foetus utero detineatur, quousque cordis calor una cum cordis mole ita auctus sit, ut non amplius earefrigeratione, quæ ab arteriis foetantis affertur, conservari possit, sed longe majori tunc indiget refrigerio, quale per respi- <sup>a respira-
tione.</sup> rationem comparatur: atque hæc post foetus perfectionem secunda causa forte prima est potior & efficacior, cum foetus, ubi primum ortus est, respiret, nequaquam autem cibum ore assumat: id quod non solum in homine & quadrupedibus, sed etiam maxime in pennatis observatur, quæ etsi parva sunt, ac rostrum adhuc tenerum atque infirmum habentia, atamen putamen & ovi corticem pulli ea parte percutiunt, qua respiratione opus habent. Hoc agentes potius a respiratione, quam a cibi indigentia coacti, cum statim atque a cortice sunt explicati & exclusi, respirent, sine cibo autem biduum diutiusque consistent. Sic etiam Johannes Bohnius *Circul. anat. physiol. Progymn. III. pag. 37.* respirationis necessitatem in scenam producit, utpote quam maxime partum ciere, præeunte Aquapendente, sibi persuadet: non equidem, quasi per appetitum quendam elicitum, squaloris uterini novimestris pertæsus foetus auram liberiores exposcat, ac anhelet, sed quod fluidum ejus intrinsecum sine motore externo machinæ magis grandescenti impar evadit. Supponit scilicet dictus Bohnius, in embryone cordis & sanguinis motum sine respiratione hætenus integrum esse, utpote qui, in tenello hujus corpore tardior & lentus magis, pro sui conservatione aëris impulsu haud indigebat, sed cui humor nutritivus a matre deciduus & intra hujus pulmones rarefactus seu virtute elastica actuatus sufficere

poterat &c. Juxta verba de Venette *de la Generat. de l'homme* pag. 478. seq. la chaleur, qui reside dans nostre cœur ne peut durer long temps, si elle n'est evantée & si elle ne se decharge de temps en temps des excremens vaporeux, qu'elle engendre. Lors que ce feu est venu à un degré de force, qui ne peut plus souffrir d'accroissement sans courir risque de périr par la suffocation, le cœur de l'enfant en seroit bientôt étouffé, si en se degageant des lieux, dont il est attaché, il ne cherchoit ailleurs de quoy se rafraichir par le moyen de l'air, que ses poumons doivent respirent, c'est aussi pour cela, que l'on a quelquefois entendu le cry de quelques enfans, qui estoient encore dans le ventre de leurs meres, comme voulant respirer avant que d'estre nez. Cette cause aussi bien que l'autre oblige les enfans de sortir pour se donner la liberté. C'est ne pas qu'ils manquent alors de nourriture, puisqu'il leur en vient suffisamment du costé du cordon. Exclusionis foetus statò tempore fieri solitæ rationem in necessitate respirationis quærendam esse, innuit etiam Johannes Jacobus Har-derus *l. a. pag. 339.* ita pergens: equidem in uteri claustro, quamdiu foetus occultatur, una cum sanguine materno illud fluidum intrinsecum haurit, quod pulmonum ministerio in adultis in sanguinem secernitur, pabulum æthereum intelligimus, sanguinis intestinum motum, suscitans supervenientibus materiæ subtilis subsidiis, a quo ipsummet jugiter actua-tur. Cum vero grandescente corpore auctaque humorum copia eorundem motus, qui lentior primum sufficebat, in-tendi necessario debeat, particulæ elasticæ a matre suppeditatæ sine supersidiariis aliis sufficere impossibile possunt, unde plenioris accessum exigens, absoluta hac solenni mora, partu excluditur, eodemque, quo editur momento, respirare inci-pit. Secundum Georgii Friderici Rallii *Disquisit. de Gene-rat. Animal. pag. 350.* cum foetus maturitate conjungitur respi-randi

randi necessitas. Omni quippe animali perfectiori, quamprimum uterum egressum, & ab involucris suis liberatum est, statim respirandi necessitatem in vitam duraturam, natura imponit; quæ ipsa, si quandoque ante partum adveniat, eundem procul dubio accelerat, foetumque, ut liberiores aërem quærat, impellit. Johannes Nicolaus Pechlinus *de Aëris & Aliment. defect. cap. 8. pag. 101.* ita scribit: haud temere conicio, fieri respirationis desiderio, quod foetus in utero exitum quærat. Quin adeo ad partum necessarium esse puto ipsum aërem, ut, absque hoc si esset, vix commode erupturus sit foetus; propterea enim illo momento, quo aquæ effluxit moles caput naturalibus obvertit & auram avide haurit, qua ut semel sanguinem spiritusque animavit, in posterum carere hoc beneficio nequit.

§. 7.

De hujus tamen opinionis veritate, foetum scilicet defectu aëris & respirandi conatu ac desiderio ad exitum impelli, ^{contradicitur.} alii dubitant; scribit enim Johannes Gothofr. Bergerus *Physiolog. med. Lib. II. cap. 3. p. 492.* in hac opinione libenter egomet acquiescerem, modo constaret, quomodo foetus cupido ducendi aëris, ei quippe prorsus ignoti, capere, aut indigentia illius atque necessitatis admonere eundem possit. Et Guilielmus Harvæus *l. a. p. 507. seq.* ait: num refrigerii gratia respiratio instituta sit, an in alium finem, alibi plenius disputabimus; libet interea problema hoc viris doctis proponere: Quomodo nempe embryo post septimum mensem in utero matris perseveret; cum tamen eo tempore exclusus statim respiret; imo vero sine respiratione ne horulam quidem superesse possit: in utero autem manens ultra nonum mensem absque respirationis adminiculo, vivus & sanus degat? Dicam planius: qui fit, ut foetus in lucem editus ac membranis integris opertus & etiamnum in aqua sua manens, per aliquot horas, citra suffocationis

periculum, superstes sit, idem tamen secundis exutus, si semel aërem intra pulmones attraxerit, postea ne momentum quidem temporis absque eo durare possit, sed confestim moriatur: non fit hoc certe ob defectum refrigerationis; nam in partu difficili sæpe per aliquot horas in angustiis illis sine ulla respiratione hærens, vivus tamen persensiscitur: quamprimum autem egressus fuerit & vitalem hanc auram hauserit, eadem mox præclusa dictum factum extinguatur. Similiter, cum in sectione cæsarea foetus horis complurculis post matris obitum eximitur, vitalis tamen reperitur, & intra secundas sepultus, aëris nihil indigus, superest: simulac autem eo semel gavisus fuerit, (etiam in easdem secundas repositus) illico, ob hujus carentiam suffocatur. Hæc qui diligenter perpenderit naturamque aëris penitus introspexerit, facile (opinor) fatebitur, eundem nec refrigerationis gratia, nec in pabulum animalibus concedi. De respirationis necessitate sequentia habet Nicolaus de Blegny *Zodiac. med. Gall. An. I. Januar. p. 25.* Quibusdam visum, foetum non alia, quam respirationis causa aërem quærere, qua diutius carere nequeat absque suffocationis periculo: Certum id hominem, ac in genere animalia quæcunque respiratione gaudentia, quæ non sunt amphibia, a quo tempore respirationis actum exercere illis datum est, diu hujus auxilio destituta superesse non posse. At non eadem est ratio ante partum, quantumvis tempus in utero matris extra terminum solitum producant. Filia Antonia Giraud, quanquam menses novendecim in utero manserit, non ideo suffocata fuit. Ab istius opinionis autoribus non satis rite expensum, qua de causa respiratio adeo necessaria sit, ut nullatenus ejus usura carere liceat. Non locus, in quo animal hospiratur, necessitatem ejus vel secus invehit libertas utero utrumvis efficiendi concessa non est, foetui enim extra eum sat longo tempore vita frui citra respirationem licet; Infantes, qui amicti nascuntur, membranis non divulsis in lucem pro-

prodeuntes, non tamen suffocantur, quanquam utero exclusi aliquantisper jaceant, aëris usura privati. Eadem fors fuit plurimorum infantium, qui mediante partu cæsareo alvo matris exempti sunt. Facta a me canum femellarum dissectione, sæpius observare licuit catulos utero exclusos, aliquot horis intra membranas, eos ambientes, citra respirationem vivere &c.

§. 8.

Motum & calcitrationem fœtus in utero materno membranarum dilacerationem & amnii aquarum effusionem hincque partum causari ac promovere, alii statuunt, e. g. Michael Alberti *Introduc. in univers. Medicin. Cap. 2. §. 112. p. 40.* ita scribit: proximius ante partum vehementiori motu fœtus in utero involucra sua & membranas disrumpit, & ab iisdem sese liberat, unde aqua extra uterum profluere incipit; quod quidem legitime succedit, licet interdum sub partu demum hæc præparatio & aquæ emanatio contingat. Mox sequuntur motus ad partum spectantes, qui sunt spastici a lumbis ad inguina transeuntes. Nulla interim physica ratio necessitat legitimum partum, quo videlicet justo suo tempore eveniat; nam inturgescencia uteri, magnitudo fœtus & suppositus defectus nutrimenti nihil probant. De motu & calcitratione fœtus in utero ita scribit Stephanus Blancardus *Institut. medic. cap. 25. Oper. Tom. I. p. 277.* in ea quidam sunt sententia, ad septimum usque mensem fœtus membra omnia invicem appropinquari, sed hæc adeo certa non sunt: dicunt, nates appropinquare calcibus, ac faciem cum manibus accedere ad genua; membris majorem vigorem acquirantibus, quod tunc sese magis moveat membraque extendat. Situs enim iste duplicatus fœtui molestus est, & quia pedes facilius extendere potest, quam caput cum thorace, primo pedibus calcitrare incipit, & plantis sese firmat: atque hoc motu inferior corporis pars sursum vertitur, & caput versus inferiora labitur, pedes in partem superiorem movet. Hæc pedum

Calcitra-
tio &
membro-
rum dila-
ceratio &
amnii li-
quor.

pedum motio diversimode variatur, prout mater sederit, sese flexerit, steterit &c. matris enim flexione foetus corpusculum vario modo angitur, unde & saepe calcitratur, quare ratione matri dolorem infert. Hoc motu vehementiori saepe ante tempus placenta ab uteri cohaesione dissolvitur, ideoque nonnunquam septimo mense enituntur. Secundum Theod. Craan *Dissert. de Homin. Cap. 153.* cum tempore foetus vires accrescunt, copiosiores spiritus gignuntur, fermentationes fortiores fiunt; foetus suam propriam vitam magis incipit, hinc tandem calcitrando pedibus membranas ipsum involventes primum dirumpit. Diruptis membranis, (quod quandoque non fit una calcitatione, sed frequenti, quatenus illae membranae nimis crassae & fortes existunt sicque partus difficilior redditur) madidas reddit & partus rigat, aqua illa quae effluit, & etiam lubricas pro faciliiori foetus exitu. Nicolaus Venette *de Generatione Hominis p. m. 479.* ita loquitur: C'est l'enfant, qui par ses efforts donne le branle à l'accouchement, c'est luy qui brise ses liens & les membranes, qui l'embarassent, c'est luy, qui veut vivre tout seul, & qui a dessein de se servir de sa nourrice. Pour cela il frappe fortement les entrailles de sa mere, qui, estant extrêmement sensibles, sont obligée de se lever contre luy & de le chasser dehors.

§. 9.

*Calcitratio
non sufficit.*

Has tamen foetus in utero calcitationes pro partus causa non agnoscit Georgius Philippus Nenterus *Physiol. med. Cap. 2. membr. 3. p. 345. seq.* sunt equidem, inquiens, qui calcitationibus foetum partum promovere dicunt, foetus tamen ad partum prorsus nihil confert; id quod ex sequentibus rationibus apparere potest. Quamvis enim 1) matres tempore graviditatis fortes foetus calcitationes sentiant & nonnunquam acutum quendam dolorem exinde percipiant, nulli tamen dolores veri partum promoventes sequuntur; 2) in ipso partu parientes nul-

las

las calcitrationses foetus percipiunt, quod tamen necessario contingere deberet, si ejusmodi calcitrationses ad partum promovendum requirerentur, 3) & etiamsi adhuc tales foetus motus, qui tamen rariores sunt, percipiant, illos tamen a veris partus doloribus distinctos esse, parturientes facile comprehendunt. 4) Foetus mortuus, qui tamen calcitrare & sic ad partum promovendum concurrere nequit, per solam spasmodicam uteri contractionem expellitur &c. Foetum membranas non rumpere defendit Joh. Bohnius *Circul. anat. physiol. Progymn. III. p. 41.* quod nimirum, quam a calcitatione foetus membranarum rupturam & aquarum profusionem sibi nonnulli concipiunt, omni difficultate non careat; cum instante partu uterus non tam elongetur seu dilatetur, i. e. ad extendenda & laceranda involucria foetui locus paretur, quam conglobatus seu in sphaeram convolutus appareat & ad cervicem magis subsideat. Et probabilius differunt, qui membranas non a foetu, sed ab ipsis humoribus, in angustum coactis, rumpi suspicantur: quatenus per orificium uteri internum, quod primo hiat, vesica quasi aqua turgida prominet, capite foetus satis alte adhuc constituto, imo interdum in partu praeternaturali plane reclinato & ab orificio averso. Hinc orificio magis magisque expanso, fundo vero uterino contracto humores copiosius exprimuntur, ac ab eorum impulsu ac turgescencia involucria tensa lacerantur. Idem sentit etiam Johannes Fridericus Ortlob. *Histor. Part. Dissert. XXXVII. p. 291.* quod foetus membranae non tam a calcitationibus infantis, quae etiam ante partum satis validae interdum observantur, quam per aquas, ab utero se contrahente & diaphragmatis motu compresso, arctatas rumpuntur.

§. 10.

De hac quaestione Elias Camerarius *Medicin. Conciliatric. Camerarii Cap. 8. p. 122.* ita judicat: Cum ante partum aquae effundantur, *sententia.* quaestio est, an foetus calcitrando, an vero ipsae aquae tunicas

rumpant? ubi equidem aquam in angustias coactam primas tenere evidens est, foetus tamen non plane excludendus erit; nihil enim obstat, quo minus & ipse nonnunquam tunicas rumpat, cum maxime ratione ipsius, & circa partus tempus conversionem in caput, diversitas, experientia teste, obtineat. Sic Christianus Johannes Langius *Physiolog. Thes. 40. Part. I. fol. 247.* inquit: ubi nono gestationis mense elapso exitum moliri incipit foetus contractivo uteri materni motu adjutus, quo impetu tunicæ ejus cum liquore incluso durius compressæ tandem rumpuntur serumque hoc profunditur, adeo ut nunc facile prodeat in lucem foetus per lubricatas has ac relaxatas vias &c.

§. II.

Pondus.

Porro foetus molem seu magnitudinem & pondus ad partum plurimum conferre statuit Hieronymus Fabricius ab Aquapendente *de format. foetus cap. 9. fol. 97.* dum foetus grandior factus pondere gravet, tum mole sua magna non amplius intus detineri possit: item excrementa tam copiose aucta sint, ut in membranis contineri amplius non valeant, & uterus sit a foetus mole distensus, ut sine periculo distendi amplius non queat: atque ob id ad expulsionem excitatus sicque fibris transversis agentibus in se contractus uterus angustiores locum facit ac reddit. Itaque cum prius neque excrementa propter copiam, neque foetus propter molem contineri amplius posset, nunc adhuc impensius angustatus & compressus, multo minus continere est possibile; propter quam causam primo membranae, tanquam imbecilliores, impensiusque distentæ abrumpuntur, & humor, qui magis est fluxilis, jure prius ad vias lubricandas exit: inde vero foetus sequitur, non solum sua gravitate auctus (quod amplius in humore non innatet) deorsum descendens atque ad uterios impetum faciens, sed etiam ab utero similiter compressus, propulsatus atque expressus: cui muneri abdominis muscoli, ac potissimum transversus una cum diaphragmate mirum in modum comprimendo famulantur.

§. 12.

Hæc tamen a pondere aut magnitudine foetus deducta *objectio.* ratio, Guilielmo Harvæo *de Part. p. 509.* verisimilis non est: foetus enim humoribus innatans vix ullum placenta uterore gravamen adfert; foetus enim aliqui novimestres pusilli, & aliis octimestribus minores; non possunt tamen ulterius in utero morari. Et profecto ad pondus quod attinet, gemelli qualescunque octavo mense, cuilibet singulari foetui novimestri præponderant, nec tamen propterea ante nonum mensem in lucem prodeunt. Et *p. 516.* contra Fabricii sententiam pergit idem: quidnam in quadrupedibus stantibus, aut sedentibus, aut muliere jacente pondus efficiat ad foetus productionem? Inquit etiam Nicolaus de Blegny *Zodiac. med. Gallic. An. I. p. 25.* sentiunt nonnulli, foetum non ante ad exitum se accingere, neque matrem ad illius excussionem, quousque eam magnitudinem attigerit, ut loco tam arcto citra compressionem concludi nequeat, aut violentam partium circumjacentium distensionem aut præ pondere molestiam: Hæc opinio ex eodem fundamento, quo prior concidit; futurum enim hinc, ut foetus unius gestatio diuturnior sit, quam gemellorum; macilentorum & parvulorum, quam bene habitorum ac pinguium, quod ordinariæ repugnat experientiæ. Quod excrementa copiose aucta concernit, secundum Christ. Frider. Rallium *de Generat. animal. Sect. VII. p. 347.* falsa nititur hypothesis Fabricius, cum humorem amnio contentum foetus excrementum esse judicat, quanquam non negandum, ultimo gestationis tempore excrementi quid in ipsis secundinis aliquando inveniri. De foetus & aquarum mole ita scribit Johannes Bohnius *Circul. anat. physiol. Progymn. III. p. 36.* uti crassiores foetus moram partus ad terminum legalem usque patienter sustinere observamus, ita septimestris aut octimestris exilior non raro anticipat. Idem de humiditatum onere sit judicandum, de quibus, quamvis, an

ultimis diebus augeantur, an imminuantur, non disputare mens sit, gemellos nihilominus duplici amiculo inclusos, v. g. septimestres, solitario foetu earum plus secum gestare, hinc uterum magis gravare, ratio jubet, qui tamen ad sarcinam hanc citius deponendam, non magis ab illis, quam hoc, urgetur.

§. 13.

acrimonia
feri & ex-
cremento-
rum.

Insuper adhuc alii serum foetus, nutritium quibusdam dictum, ad amnium depositum, post multijugas ab intra ad extra & vice versa sui circulationes dulciores & chylosas particulas sensim perdere & acrimoniam induere putant, cujus spiculis foetus ad calcitrationses & torsiones inordinatas commoveretur, involucra sua disrumperet, utrumque simul laceffendo ad sui excretionem provocaret. vid. idem Bohnius *l. a. p. 37.* de cujus feri acrimonia Casparus Bartholinus *de Ovar. mulier. p. 37.* statuit certum esse, foetum nutriri & augeri seroso humore per placentam a sanguine matris in sanguinem foetus transmissio, & per superficiem externam foetus iterum excreto, iterumque per os assumpto; qui continuis circulationibus a superficie externa in internam & vice versa sui partes transmittit, donec, quicquid ibi fuerit augendo corpori utile, singulis partibus accreverit, reliqua vero excrementitia & acriora reddita foetum inquietum sui stimulatione reddunt, quo motu uterus ad excretionem irritatur. vid. etiam Thom. Bartholin. *Act. Hafniens. Vol. V. Obs. 13. p. 33. sq. 49.* Secundum Hypotheses Goveyanas *p. 100.* veri partus dolores a sola matrice deducendi sunt, siquidem illa pars est membranosa ac fibrosa, quæ motibus ab infante productis facile irritatur & agitur, qui nihil aliud sunt, quam motus ac dolores colici violenti magnam partem a meconio in intestinis acido & quasi putrefacto orti, qui similes motus violentos in omnibus artubus, tam brachiis, quam pedibus excitant, quibus membranæ foetum involventes rumpuntur ac dilacerantur, unde aquæ profluxus doloresque lacerantes ac violenti in ipso pariendi actu sentiuntur. Meconium
pro

causa partus agnoscit etiam Carolus Drelincurtius *de human. foetu Perioch. 60. p. 151. seq.* his verbis: Constat plane intestina novimestris ad *ἐκφύσιν* usque meconio turgere. Iplis igitur nequit vel minimum meconii iterum suggeri, quin ejus glutine lactea primum via plenius adhuc intercludatur & duodenum deinceps exinde gravetur. Imo, quin exinde rursus duodenum in suis osculis bilario atque pancreatico praestruatur; atque adeo quin retentæ inibi meconii futuri tertiæ duæ portiones canaliculis illis vim aliquam, copia & qualitate suis, torminalem inferant. Quodsi præclusis nondum ostiis illis novum in intestinis meconium identidem succrescat, consequens est, ut expleto demum & plene distento duodeno, partes illæ singulæ plurimum tandem graventur. Rursus ergo sequitur, ut ipsa sint intestina torminosa, & suis ut torminibus foetum divexent & in calcitratum multiplicem & irrequietum impellant, qui uti diruptarum membranarum est causa, ita etiam aquarum effluentium atque adeo partionis ipsius autor est. Putem ergo unicuique foetui partus sui tunc sonuisse horam, quum meconio tanto ejus intestina referta sunt, ut novi meconii vel fortiori propulsui & ingressui vel fortius etiam reluctentur. Tunc enim foetum concipio plenis illis & exsatiatis, ac iccirco distentis multum intestinis torminosum; idque modo intentius, modo remissius, ac iccirco etiam modo intentius, modo remissius exagitatum, & illa exagitatione sua membranas diffringentem, idque loco aliquo debiliore, præsertim e directo interni matricis osculi, ruptioni magis obvio atque patenti. Igitur foramine vel angusto vel amplo mihi facto aquæ vel segniter & parce profluunt, vel impetu largo prorumpunt. Illis autem taliter vel taliter effluxis foetus siccus intra meningas detinetur, ac eo loci detentus graviora, quovis temporis puncto tormina patitur, ut pote cujus torminum causæ invalescant in momenta.

§. 14.

negatur.

Tantam vero acrimoniam aquis in amnio contentis non tribuit Johannes Bohnius *l. a.* licet, inquit, humor foetum circumfluus primis mensibus dulcior & gelatinosus magis existat, vix tamen unquam is tantam contrahet acrimoniam, quæ enormius laceffendo foetum ad sinus materni amplexus subterfugiendo urgeat: quatenus ordinarie non magis mordax, ac salivalis humiditas, ille degustatur, motus etiam foetus, ultimis diebus ut plurimum minus impetuosi, vellicationes ejusmodi vix produnt, neque causa suppetit, per quam contentum hoc amnii, omnibus quamvis particulis lacteis exutum, acrimoniam potius, quam aquositatem insipidam, præ se ferat, cum nihil fermentationis corruptivæ hic metuendum veniat. Juxta Johann. Jacobi Harder. *Apiar. Obs. 90. Schol. pag. 338.* succi nutritii vel aquarum foetus acrimoniam stimulantem quidam accusant, quæ vero adeo suffulta nondum est, ut foetum inde irritari atque calcitrationses, quibus involucra sua disrumpat, instigari, certo constare possit, accedit, quod dicta involucrorum dilaceratio sæpe numero a conatibus matris, uterique motricibus fibris ad excernendum se componentibus deducenda, utpote a quibus humores cum membranis involventibus in angustum coguntur, fundoque uteri sese coarctante, cum impetu propulsi exitum quærunt, de quo sonitus non raro perceptibilis sufficienter testatur. Neque etiam illorum opinionem, qui a copia & acrimonia aquarum, in amnio collectarum, illam impulsivam partus causam repetendam putant, amplecti se posse scribit Johannes Gothofredus Bergerus *Physiolog. med. Lib. II. cap. 3. pag. 490.* quia non majorem foetus molestiam a copia earum habere potest, quam piscis ab aqua: neque istæ lymphæ acres, aut corruptæ, ut foetui nauseam creare, vel irritare eundem possint, sed blandæ & mitis indolis, insipidæque deprehenduntur, atque ab omni corruptionis labe segregatæ. Quare alii non tam copia & acrimonia

nia dictorum humorum, quam stimulo excrementorum foetum ad exitum impelli existimant, idque potissimum inde constare putant, quod infans, simulatque natus est, & mingat & egerat, aut certe utrumque conetur. Nunquam tamen eousque repleta fecibus intestina foetus observantur, ut nihil amplius queat ingeri &c. Et Daniel Hoffmannus *Annotat. in Hypothes. Goveyan. p. m. 100.* inquit: Meconium diu ante partum adest, cur ergo non prius stimulat ad calcitrandum aquasque propellendas effundendas, nec illae effunduntur foetu saepe vehementer ob tormina vel spasmodicos motus rotato ac commoto vagis commotionibus ac gyrationibus ipsis matribus valde molestis ac dolorificis.

§. 15.

Apparet proinde ex haftenus adductis, tam matrem, ^{mater & foetus concurrunt.} quam foetum ad partum suam opem conferre, quod plerique medici confirmant; Instante enim partu juxta Johannem Riolanum *Anthropograph. Lib. VI. cap. 11. fol. 403.* ad eam actionem multa concurrunt; imprimis æqualis foetus & foetæ contentio. Infantem mutuis & matris parturientis & maxime ipsius foetus moliminibus ex utero excludi, inquit Andreas Ottomarus Gœlicke *de Medicin. forens. Sect. I. pag. 6.* Et secundum Guilielm. Harvæum *de Generat. Animal. de Part. p. 513.* in naturali & genuino partu duo requiruntur, quæ sibi invicem operas mutuas præstant, nempe parturiens mater & pariendus foetus. Qui ambo nisi ad hoc negotium parati fuerint, vix felix succedit partus, cujus hora idonea communem utriusque maturitatem requirit. Nam si vel foetus inquietus & exeundi cupidus exstimulando vimque utero inferendo matrem prævenit; aut hæc ob retinendi imbecillitatem (tanquam nausea uterus laboraret) aut expellendi necessitatem aliquam anteverterit, partus ejusmodi morbosus potius & symptomaticus, quam naturalis & criticus æstimandus est. Tam ma-

trem

trem parturientem, quam pariendum foetus in partus negotio conspirare Johanni Bohnio *Circul. anat. Physiolog. Progymn. III. p. 40. seq.* vel illud credere jubet, quod alterutro munere suo non fungente partus fatiscat aut deficiat, quamvis experientia constet, interdum foetus mortuum solo matris nisu, interdum hac defuncta foetus vivum ejici. Atque hæc quidem utriusque molimina mutua & synchronica sunt, ut foetus in motus extraordinarios concitatus membrorum suorum extensionibus & gyrationibus uterum ad ejiciendum hunc sibi molestum hospitem provocet, hic suis contractionibus eundem comprimat & molestat, ab hujus vero conatibus novos denuo stimulos suscipiat illumque extrudat. Thomas Cornelius Consentinus *Progymn. Phys. V. pag. 211.* inquit: Putant plerique, sola matris facultate nixuque foetus ab utero excludi. Alii contra foetus propria vi sibi exitum parare arbitrantur, ut contingit in pullis, qui gallinæ incubantis, vel fimi clibanive calore excludantur ex ovis. Mihi vero perspectum est, ad partum proficere plurimum ipsius foetus conatum, sed auxiliarem quoque operam ab ipsa parente conferri.

§. 16.

ad partum
facit ute-
rus.

In specie vero ratione matris notandum, quod uterus, tanquam foetus domicilium, in quo per totum graviditatis spatium majorem in molem procrescit, ab ea de die in diem adaugeatur, attamen juxta Johann. Frid. Ortlob. *Hist. part. Dissert. 37. §. 5. pag. 290.* ad certam tantum proportionem dilatabilis sit, hincque ad ἀκμὴν distensus ulteriori expansioni resistat. Deinde etiam perfecti foetus excludendi atque definito pariendi tempore distentæ uteri fibræ, ut aliæ in corpore, pro uteri contractione, ad systalticum motum irritantur, unde instante partu certi dolores, atque conatus, ad partum stimulantur atque uteri contractionem, sine qua secundum Georg. Philipp. Nenterii *Physiolog. cap. 11. Membr. 3. pag. 345.* omnis obstetricis aut chirurgi opera irrita est, promoventes, a matre gra-

gravida sentiuntur. Et Johannes Gothofridus Bergerus *l. a. pag. 493.* inquit: Fœtus motionibus laceffit uterum suarum constrictione fibrarum a fundo cervicem versus ad expulsionem molesti & inquieti hospitis iussurgit &c. Uterum eximiam in partu operam conferre, ex Harvæo probat Caspar Theophilus Bierlingius *Thesaur. theor. pract. Cas. 64. Schol. pag. 828.* historia de pauperula, quæ cum ingentem uteri procidentiam pateretur, ita ut capitis humani magnitudinem excederet tumor & ad genua usque propenderet, nihilominus tamen folius propendentis uteri nixu, fœtum eumque mortuum (qui adeo nec ipse quicquam contulit, veluti nec corpus maternum, extra quod uterus hærebat) peperit. In eo quidem propendente tumore uterus extra corpus hærebat, sed intra vaginam universam comprehensus &c vid. ipse Harvæus *de Part. pag. 519. seq.* Uteri matrisque conatum partui subministrare adjumentum liquet ex ejectione fœtus mortui, qui persæpe sola vi expultrice parentis extruditur, juxta Thom. Cornel. Conf. *l. a. pag. 212.* Fœtus exclusioni, secundum Barthol. Bausnerum *de Consens. part. Lib. I. cap. 6. pag. 50.* in specie præest uterus, qui tanto sæpe nisu in hoc negotio deorsum movetur, ut propriis excidat sedibus.

§. 17.

Matrem tamen non solum utero, sed etiam diaphragma & diaphragmate in partu agere; monstrat Johannes Bohnius *Circul. anat. phragma. physiol. Progymn. III. pag. 42.* Mater, inquit, concurrat ratione uteri, cujus fibrosa compages tensa & stimulata renitentia, & contractione sua fœtum exprimit, ita quidem, ut hoc exturbato illius ambitus notabiliter imminuatur, ac pedetentim ad pristinam exilitatem conglobetur: quam diaphragmatis tensione seu expiratione cohibita, qua fœtus exclusioni simili modo, ac fœcum alvinarum excretioni famulatur, imprimis si ipsis conatibus uterinis molimina hæc voluntaria

combinet pariens. Secundum Joh. Riolani *l. a.* mater huic operi non mediocriter opitulatur, cohibito spiritu per glottidis & arytanoidis adstrictionem fortem, contractis intensisque epigastrii musculis, & diaphragmate.

§. 18.

totius corporis convulsio.

Observatio.

Imo totius corporis puerperæ motum seu convulsionem ad partum conferre, exemplo probat Gulielmus Harveus *l. a. pag. 515.* Novi inquit, juveniculum, quæ ob summum pariendi laborem in animi deliquium incidit, statimque adeo consternata, stupida & comatosa facta est, ut nullis remediis excitari potuerit. Ad eam vocatus, (cum clysteres prius injecti essent, alia remedia idonea citra fructum ullum adhibita, nec quicquam per os deglutire posset) pennam sternutatorio fortiori illitam in nares indidi, unde commota (licet stupore adeo obruta, ut sternuere aut excitari nequiret) totius corporis convulsione quadam tentari cœpit, quæ ab humeris exorsa paulatim per totum corpus ad inferiora pertingebat. Quotiescunque autem stimulo hoc usus sum, promovebatur partus; tandemque, inscia matre, & in affectu comatoso adhuc permanente natus est infans sanus & vegetus. Licetque in aliis etiam animalibus, utpote cane, ove & jumentis, observare, hunc connixus modum non esse uteri aut ventris solius actionem, sed totius quoque corporis conatum. Simile fere exemplum etiam mihi in colonelli cujusdam de B. uxore observare contigit, quippe quæ, instante partus tempore ordinario, sine tamen sternutatorio, in vehementissimos motus epilepticos, ultra triginta horas, cum mentis alienatione atque sermonis defectu perdurantes, incidebat; quo in statu, commiseratione dignissimo, absque sensuum reditu ipsa puellam inscia enitebatur, pristino nihilominus motuum convulsivorum malo adhuc per aliquot horas laborans; Cumque postero die ipsi, mentis iterum compoti, ipsius socrus dictam puel-

puellam lætabunda cum gratulatione de felici partu afferret, illam pro suo infante agnoscere atque a se editam credere nō lebat, usque dum priorem atque præsentem sui abdominis statum consideraret. Ipsa vero puerpera tertio, infans autem quarto a partu die obibant. Denique etiam matrem ad partum plurimum conferre, exinde probatur, quod fœtus in utero mortuus, a quo nullus motus est percipiendus, solo puerperæ nisu quandoque ejicitur, uti quotidie observare licet.

§. 19.

Ratione fœtus equidem ita scribit Michael Alberti *In an fœtus eroduct. in univers. Medicin. cap. 2. pag. 40. §. 16. seq.* fœtus sub partu magis observatur quietus, adeoque mater fœtum hucusque retentum propriis motibus exprimat; Unde sententia illa, quod fœtus activo concursu partum suum adjuvet, non satis firma est; siquidem plurimum in exclusione extra uterum embryo passivum se tenet; alii tamen autores fœtum pariter ad partum multum conferre defendunt, dum ipsi, secundum hætenus recensitas causas, motum, calcitrationem & disruptionem membranarum, ex quibus liquor amnii cum fœtu prodit &c. concedunt. e. g. Johannes Riolanus *Anthropogr. Lib. VI. cap. 11. fol. 403.* ait: fœtus partus actionem inchoat, disruptis membranis crebra manuum & pedum agitatione. De infantis nisu inquit Johannes Frid. Ortlob. *Histor. Part. disert. 37. §. 6. pag. 291.* infantis nifus obstetrix non modo ipso sensu edocta testatur, sed &, quod fœtu mortuo & adjutorio ejus nisu deficiente, partus difficiliter contingat. Et Guilielmus Harveus *de Generat. animal. pag. 515.* scribit: Quantopere fœtus accelerando & facilitando partui conferat, in oviparorum præcipue ortu palam fit; constat enim, fœtum ipsum, non autem matrem, corticem effringere. Unde etiam verisimile est, in viviparorum quoque partu præcipuam nascendi

causam foetui deberi. Molimini, inquam, ejus, non autem ponderi, ut Fabricius voluit. Quid etiam in quadrupedibus stantibus, aut sedentibus, aut muliere jacente, pondus efficiat ad foetus productionem? Nec prodeuntis nisus solum a mole sua, aut aquarum copia provenit, ut ille censet, sed ipse foetus prono capite uteri claustra aggreditur, eademque propriis viribus recludit, & in lucem eluctatur. Huc pertinet etiam foetus situs mutatus atque inversus, ita ut aliquot ante partum diebus, vel septimanis convoluto corpore in caput præcipitetur, ut gravitate sua uteri orificium aperiat, quod tamen Johanni Bohnio *Circul. an. Progymn. pag. 41.* non perpetuæ observationis est, sed pro subjectorum diversitate variat: quatenus in quibusdam equidem feminis tale quid contingere obstetricum exploratio & cadaverum sectiones docent, secus tamen se res habet in aliis, quæ non, nisi aliquot ante partum horis singularum abdominis tensionem ejusque figuræ mutationem observant, hinc de ejusmodi reflectione foetus certæ evadunt.

§. 20.

foetus.

Denique foetum in partu minus otiosum esse, præter observationes illorum, qui a matre mortua vivum foetum secessisse perhibent secundum Johann. Bohnii *l. 4.* inde evincitur, quod hujus viribus fractis parturientis conatus rariores & debiliores, hinc partus difficilior reddatur, etiamsi quæ communiter de eo tradunt, non adeo evidentia videantur. Foetus magnam in partu promovendo partem esse, exinde probat Joh. Wolffius *Observat. chirurg. medic. 41. pag. 131. seq.* dum in matre mortua spirituum animalium influxus in partes cessat, atque adeo neque constrictio uteri fieri, neque nisus edi valet, relinquitur soli foetui laborem perrumpendi cataractas muliebres incumbere. Testatur enim illud vehemens pressio, quam capite suo exserit in partu infans. Nec difficilis conceptu tota res est, si consideremus foetum perfectum omnibus-

busque organis præditum esse, hæcque sanguine & spiritibus, animalibus animari, ut proinde externas affectiones prompte idem sentiat, & vires suas in hac necessitate experiatur. Nemo præterea fortasse dubitabit, anxietates oriri in tenello corpusculo ex tardiori fluidorum motu: illum autem satis probare videntur tam respirationis in utero defectus, quam partium serosarum copiosior secretio &c. Quantopere partum adjuvet foetus molimen, res ipsa testatur. Sæpe enim e matribus in feretro jacentibus vitales partus prodire & in sepulturis inventi sunt pueruli inter crura humatarum parentum.

CAPUT III.

De partus modo.

§. I.

Modus partus ab autoribus varie describitur; inquit enim *Partus* Hieronymus Fabricius ab Aquapendente *de format. fæt. modus, jux-* *ta Fabrici-* *um ab A-* *quapen-* *dente.* *Cap. 9. fol. m. 97.* quando foetus ob varias causas amplius in utero contineri non potest, primo membranæ tanquam imbecilliores impensiusque distentæ abrumpuntur, & humor, qui magis est fluxilis, jure prius ad vias lubricandas exit: inde vero foetus sequitur, non solum sua gravitate auctus (quod amplius in humore non innatet) deorsum descendens, atque ad uteri os impetum faciens, sed etiam ab utero similiter compressus, propulsatus atque expressus: cui muneri abdominis muscoli, ac potissimum transversus, una cum diaphragmate mirum in modum comprimendo famulantur. Hoc modo partus fit. His tamen verbis excrementorum alvi ejectionem potius, aut abortum, quam verum & naturalem partum descripsisse Fabricium, judicat Guilhelms Harvæus *l. a. p. 511.* Secundum Joh. Frid. Ortlob. *l. a.* omnibus ad exitum dispositis, orificio uteri se dilatante, & partium illarum nisu contractorio adaucto, rarius *juxta Ortlobium.* infans una cum suis amiculis transit, sed potius ruptis mem-

branis, & post aquarum in iis contentarum profusionem prodit. Ruptis membranis ipse exitum molitur infans, & per orificium ad vaginam tendit, quæ interiore sua & rugosa tunica sine metu rupturæ cedere & præsertim confluyente ex glandulis suis sero irrigata, faciliorem transitum concedere potest. Infans enim, qui hactenus capite erecto, & umbilicum matris respiciente pedibus manibusque compositis in utero federat, ordinario & communi maxime modo, capite demisso, atque ossibus ejus ob hiatum in fontanella aliquatenus commissis exitum quærit, & facie intestinum rectum versus respiciente, manibus vero pedibusque reclinatis prorumpit, quandoque etiam partim contrahitur. Rationem, cur foetus ut plurimum facie ad matris podicem conversa ex utero profiliat, hanc reddit Johannes Riolanus *Anthropogr. Lib. VI. cap. 11. fol. 403.* videlicet, ne ab ossibus pubis nasus comprimeretur. Ait etiam Christianus Johannes Langius *Physiol. Thes. 40. f. 248.* Pressus undique foetus truditur paululum pelliturque de pristino suo loco magis ad inferiora per vaginam uterinam & reliquas genitales partes satis nunc ampliatas. Antequam tamen illa loca perumpat penitus, obstaculum non leve ex ossium innominatorum concameratione formatum ipsi est adhuc superandum. Nam os coccycis extremitati ossis sacri annexum versusque interiora reflexum, reclinari & ossium pubis cartilaginea connexio paululum a se invicem distendi debet, quibus factis sine ulteriore mora in lucem egreditur.

§. 2.

juxta
Craan.

Hunc modum Theodorus Craan *Dissert. de Homin. Cap. 153. p. 758. seq.* ita depingit: Disruptis membranis madidas reddit & partes rigat aqua illa, quæ effluit & etiam lubricas reddit pro faciliiori foetus exitu. Postea foetus manibus clausis sese invertit, & capite orificium internum uteri respicit, & ad exitum se parat. Postquam autem foetus ad exeundum sit paratus, ac-

ce-

cedunt matris conatus validissimi, quatenus omnes ejus musculi, tendones, nervi, jugi spirituum influxu universali inflantur, & quidem præcipue muscoli abdominis inflantur, atque ita abdomen & uterus comprimuntur, foetusque excluditur; neque hæc matris conamina ita mirari debemus, cum facile ea notare licet in nobis singulis, ubi excrementa crassa, solida, indurata excernenda veniunt; quanti non adsunt conatus, quam fortiter abdomen comprimitur? Caput igitur primo egreditur, unde hæc corporis pars nomen capitis sortitur: & si caput sponte sua hunc situm non occupaverit ante egressum, partus erit difficilis, & manibus prudentis obstetricis opus est, quibus invertatur, ut sic reliquum corpus commodius exire queat? Plura de partus modo refert Johann. Gothofr. Berger. *Physiol. med. Lib. II. c. 3. pag. 492. seqq.* Stephan. Blancard. *Instit. Medic. Cap. 15. Oper. Tom. I. p. 277. seqq.* De modo nascentis infantis sequentia refert Henricus Kornmannus *de Mirac. Vivor. Oper. p. m. 5.* de exitu infantis ita dicitur, quod uterque exit foras per os vulvæ, tamen prius cum capite, si sit bene sanus. Sciendum est, quod masculus nascitur supinus, & si aliqua vice moriatur, in aqua balnei, & moriatur, moritur ore inferius, & femina nascitur non supina, sed cum ore inferius, & si aliqua vice moriatur, in aqua moritur ore supino. Nascitur enim prius cum capite quilibet, eo quod est sibi quidam introitus ad vitam temporalem, ut videat mundum, & cum cognoscat miseriis plenum, & suum defectum, & quod per se nihil potest facere, sed si aliter nascatur, ut prius exeat pes vel manus &c. vix evadit & potius moritur subito, quam evadat, & mater ejus dolores & mortis pericula patitur. Nascitur vir cum facie versus terram, eo quod prius fuit nocens quam cito exivit de manu Dei.

§. 3.

Cum in paulo antecedente paragrapho obstaculi partus, *an ossa pubis in partu diducantur.* ab ossium pubis vel innominatorum connexionione eorumque deductione, mentio facta sit, non immerito hoc loco, de quaestione,

affirmatur.

stione, an in partu talismodi ossium pubis, sacri & coxendicis, diductio revera observetur? agendum erit. In cujus responsione alii autores affirmativam, alii negativam defendunt sententiam, vel juxta Joannis Riolani *Anthropograph. Lib. VI. cap. II. fol. 403.* verba: Recentiores autoritate Hippocratis & Avicennæ ossium pubis diductionem agnoscunt, quam alii rejiciunt, nec fieri posse contendunt. Inter affirmantes inquit Guilielmus Harvæus *de partu 498.* e matrice ante partum materia aquosa in vaginam elabitur, partes quoque vicinæ laxantur & distentioni aptæ fiunt: quin etiam sacri & pectinis ossium cum coxendice copula (quæ fit per synchondrosin) adeo emollitur & solvitur, ut dicta ossa facile exeunti foetui cedant, & hiantia regionem totam hypogastricam ampliorem reddant. Hæc dum fiunt, parturitionem jam instare constat. Talem ossium divulsionem ratione & experientia confirmat Ambrosius Paræus *Oper. Lib. XXIII. cap. 13. fol. 505.* foetus, inquit, in caput pronus in lucem prodit, magno cum suo propter corpusculi mollitiem, tum matris propter cervicis uteri nervosæ & ossium ilium ab osse sacro, quo via foetus pateat, divulsionem, dolore: alioqui nisi ejusmodi ossa divellerentur, qui non modo gemelli duo mutuo complexu sibi coherentes & conjuncti, sed vel unicus foetus tam angusto colli uteri ductu prodire & emergere posset? Id ita esse, non ratio modo, sed & experientia rerum persuadet. Puerperas enim statim a partu dissecai, in quibus animadverti ossa ilium ab osse sacro digiti intervallo distracta, quin etiam plerisque parientibus, quæ me auxilii in tam difficili conatu gratia advocarant, subjecta, coccygi manu certo & auribus hausi, & contactu percepi crepitantium divulsionis vi ossium strepitum. Sed & narrarunt mihi honestissimæ matronæ multæ, se aliquot ante partum diebus, eorum jam se distrahentium fragorem cum dolore percipisse. Multis etiam post partum diebus coccygis regio ossisque sacri (quam renum regionem nominant) sic plerisque dolet,

let, ut natura solutam ossium ilium continuitatem reparare haud valente in reliquum vitæ claudicent. Fertur nascentibus in Italia puellis os coccygis abrumpi, quo futuris postea matribus via latior & laxior sit. Sed falso id jactatur commentum: fractum enim id os, naturæ, ut fieri solet, vel solius sponte, substituto callo repararetur, ex quo postea partus difficilior & laboriosior existeret. De distractione ossium pubis in partu naturali prolixè agit Severinus Pinæus *Opuscul. Physiolog. cap. 5. seqq. p. m. 107. seqq.* quo loco, ossa pubis ab invicem, & ilium ab osse sacro distrahi, variis rationibus probare nititur, & *cap. 8. p. 126. seq.* ad hujus sententiæ confirmationem historiam cujusdam mulieris, nuper enixæ, & quia foetum statim a partu propriis manibus interfecerat, laqueo suspensæ, in qua ossa pubis ita erant distracta, ut coxarum altera attolleretur, altera deprimeretur. Idem etiam statuit Guillemæus inquiens: ipse credo, quæ mihi monstrante experientia videre contigit, quoniam quadraginta annis proximis plus quingentis adfui parturientibus, e quarum nonnullis foetus excipiens, perspicue admodum crepitantia atque a se invicem recedentia ossa animadverti, separationem immissa manu manifestam inter duo ossa pubis inveniens, quin & omnes fere in difficili partu mulieres eo casu de istius loci dolore multum conqueruntur. Præterea missa sub earum osse coccygis manu ossium ilium ab osse sacro disjunctionem reperi: in quibusdam insuper, quæ in partu obierant, illico post mortem sectione cæsarea (ut foetibus conservarem vitam) apertis, dicta etiam ossa separata, atque diducta, ligamentis eorum mollibus admodum ac laxatis, vidi, quoniam hic locus maximam superimpositæ, prementisque sustinet matricis partem. vid. Corn. Stalp. van der Wiel *Observ. rar. Cent. I. Obs. 66. p. 290. seq.*

§. 4.

De dislocatione ossium pubis in partu hanc observatio- *ab aliis,*
nem recenset Daniel Ludovici *M. N. C. Decur. I. An. 3. Obs. 255.*

Embryologia.

Ppp

p. 458.

p. 458. Vivit adhuc honesta femina, cui primiparæ, sub difficiliore fœtus exitu, ossium pubis commissuræ (ætate satis tum matura) non solum divulsæ sunt, verum etiam, uti infelicioribus nonnunquam in fracturis accidit, utrinque seorsim occalluerunt, invicem separatæ, ut in scalarum ascensu ac descensu, consueta (sanis validisque) pedum alternatione uti nequeat, sed alterum semper (posito prius altero pro fundamento) quasi post se trahat; digito eandem alternationem circa dictas ossium extremitates eodem tempore aperte sentiente. Aliquoties postmodum, at æque difficulter peperit, angustia forte colli nimia. Riolanus *l. a. f. 405.* post adductas varias opiniones inquit: sed quid opus testibus in re tam manifesta? sola experientia fidem faciat, cui medicus plus debet tribuere, quam rationibus. Sæpius atque plus quam trigiesies in mulieribus mox a partu extinctis, vel paulo ante enixum, vidi præsentibus medicis & chirurgis, cartilaginem, quæ ossa pubis colligat, minimi digiti latitudine diductam, ita ut hiulca pubis ossa apparerent, si digito intus attrectarentur. Quod etiam ante dissectionem cadaveris innotescebat, uno crure sublato; sic enim ossa pubis mobilia deprehendes, unum alteri supereminere. Atque anno 1631. mense Januario, cum publicam anatomen administrarem mulieris, quarto die a partu suspendio strangulatæ, præsentibus & spectantibus trecentis auditoribus, in scholis medicis demonstravi, commissuræ ossium pubis interjectam cartilaginem digiti latitudine laxatam, quin etiam ossis sacri cum ossibus ilium commissuras mobiles admodum scalpello tenuissimo facile separavi. Ossibus ilium & ossis sacri loco cartilaginis interjecta erant ligamenta crassa rubicunda, quæ cavitatibus utriusque ossis inculcata erant, ossibus pubis cartilago crassa interposita erat. Potest etiam controversia ipso sensu componi. Accipe perfectæ mulieris ossa ilium, ante inter se per symphysin & recto ossi sacro juncta: si per hoc foramen amplissimum caput infantis recens nati libere traducatur, fatebor ossa pubis non diduci

diduci; alioquin sustinebo, non sine maxima ossium pubis dilatatione foetum egredi, quia spatium illud angustius reddit caro intus circumjecta. Et Casparus Bauhinus *Theatr. anat. Lib. I. cap. 49. p. 171.* inquit: mota quaestione, an in partu ossa pubis & ilium, hæc scilicet ab osse sacro, & illa ab invicem distrahantur; nec ne? in mulieris cujusdam anno 1519. Lutetiae decima a partu die, ob interfectum foetum suspensæ sectione dubium hoc pacto solitum fuit: Cadaveris alterum femur sublevatum fuit, cute adhuc integra, ibi os pubis ejusdem lateris, supra alterius lateris osse medii pollicis latitudine eminebat: & contra, altero femore elato, illud quod prius eminebat, inferius conspiciebatur, quod oculis digitisque omnium verissimum esse, deprehensum fuit. Refert etiam Isbrandus de Diemerbroec *Anatom. Lib. IX. cap. 16. fol. 553.* se anno 1654. mense Martio puerperam sequenti post partum die mortuam in publico theatro secuisse, in qua pubis ossa a se invicem adeo divulsa erant, ut minimus digitus facile interponi posset. vid. etiam Theoph. Bonet. *Sepulchr. Lib. III. Sect. XXXVIII. fol. 1388.*

§. 5.

De disjunctione ossis pubis in partu ad Johannem Bur- *item.*
gawerum ita respondet Guilhelmus Fabricius Hildanus *Observ. chirurg. Cent. VI. Obs. 39. fol. 547.* Quæris, an ossa pubis in partu disjungantur, nec ne? Scio hac de re diversas esse opiniones inter medicos & chirurgos rationales, & nonnullos disjunctionem horum ossium affirmare, alios vero negare. Ego ut ingenuè fatear, cum in juventute arctissimam connexionem horum ossium in dissectionibus anatomicis observassem, in hac quoque fui sententia, videlicet impossibile esse, in partu disjungi posse; praxis aliter me edocuit, & præcipue in extractione foetus mortui aliquoties observavi, quid hac de re statuendum sit. Respondeo itaque, verissimum quidem esse, in partu non solum ossa pubis, verum etiam ossa ilii ab osse sacro disjungi, id tamen

plus aut minus fieri, secundum constitutionem parturientis & foetus conditionem. Si enim parturiens est juvenis & robusta, foetus validus, secundum naturam situs, & ad partum naturalem dispositus, disjunguntur quidem, non solum ossa pubis & ilii, sed & ipsum os caudæ extrorsum reflectitur, nec tamen id semper percipit parturiens, nisi valde obscure. Sin autem parturiens fuerit consistentis ætatis, constitutione corporis sicca, & imbecillis, foetus, quin etiam debilis, vel in transversum aut obliquum situs, immaturus aut plane mortuus, ita ut sine maximo conatu matris excludi nequeat, tunc profecto ossa prædicta tam evidenter disjunguntur, ut non tantum ægra ipsa, verum etiam adstantes in tactu facile percipere possint. Hæc in uxore mea expertus sum. Cum ossibus ilii & coccygis eadem est ratio. Ossa circa vulvam in partu relaxari, consentit etiam Wolffgangus Hœferus *Hercul. medic. Lib. VII. cap. 4. p. m. 405.* non autem credendum esse addit, ossa divelli violenter in partu, quod forsitan nimis difficile Laurentio videbatur, sed ea ex symphysi sua relaxari successive; cujus rei initium fit circa septimum mensem. Tunc scilicet natura, de excludendo foetu sollicita, mucorem quendam circa hæc loca generat, & mediante illo, ossa paulatim sejungit; quæ iterum post partum, lentore illo exsiccato & consumpto coalescunt. vid. etiam Barthol. Bausner. *de Consens. Part. Lib. I. cap. 6. p. 50.* Notabilem ossis pubis separationem refert Cornelius Solingen *Observ. p. 12.* in-
 quiens: Sekere vyf en veertigh Jaren bereyckende Franse Dame, van het eerste Kind in barens-nood sittende, verlostte ick van een dood Meysje 1672. en bevond, dat het os pubis ruym een vinger breed van den andren was gewecken. Postquam paupercula quædam Varsoviensis diris ac irritis parturientium laboribus per quatrimum divexata occubuerat, pubis ossa ita fuerant constricta & conjuncta, ut vix novacula potuerint diduci, quibus diductis extractus fuit infans eo situ, quo prodibat omnino naturali, unde non alio frustrati partus & utriusque

que mortis fuit deducenda, nisi quia hæc ossa non potuerunt diduci, uti ex Joh. Claud. de la Courv. refert Thomas Bartholinus *de insolit. Part. viis cap. 3. p. 22. seq.* De nexu ossium pubis Johannes Riolanus *Animadvers. in Job. Vesling. Opuscul. anat. p. m. 458.* ita scribit: Cartilago duobus ossibus pubis interjecta ad arctam commissuram est adeo robusta, ut non indigeat circulari & membranoso ligamento. Laudo tuum iudicium de diductione istorum ossium & ossium ilium ab osse sacro, modo non scribas, in difficili partu, quia vidi in omni partu, etiam facillimo, diductionem istorum ossium. Afferit etiam Guilielmus Harvæus *de Generat. animal. Exercit. 58. p. 377.* experientia edoctus, ossa pubis sæpe ab invicem in partu laxari, emollito eorum cartilaginoso connexu, totamque hypogastrii regionem ad miraculum usque ampliari; non quidem ab aquosæ substantiæ profusione, sed sua sponte, ut fructus maturi excludendis suis seminibus solent hiscere. Quantopere vero coccyx partum remorari solent, patet in quadrupedibus, quibus cauda appenditur: tales enim nequeunt vel fortum excludere, vel alvi excrementa emittere, nisi causam sustulerint, quam si manu prehensam deprefferis, stercoreis exitum prohibebis. vid. etiam Georg. Frid. Rallius *de Generat. Animal. Sect. VII. §. 7. p. 363. seq.*

§. 6.

Alii vero autores hanc ossium pubis & ilium divulsionem penitus negant, alii talem separationem non in omni, sed difficili tantum partu concedunt, alii etiam per varias distinctiones, v. g. inter hiatum vel dehiscenciam, laxationem vel relaxationem, diductionem, dislocationem, dearticulationem vel exarticulationem, remissionem, dissolutionem &c. eandem describunt, uti partim ex hæcenus adductis, partim ex sequentibus liquet. Inquit enim Georgius Philippus Nenterus *Physiolog. med. cap. 11. membr. 3. pag. 348.* Cum ossa pubis, os sacrum & coccygis exitum foetus admodum reddant

angustum, quæritur a physiologis, an in partu ossa pubis divellantur? fuere, qui id affirmarunt & forsan adhuc reperiuntur, qui in ea sunt opinione. Sed falluntur, qui hocce credunt: hoc enim si esset, feminae post partum pedibus insistere nequirent. Cedit potius os coccygis versus posteriora & sic foetui egredienti majus concedit spatium &c. Et Casparus Bauhinus *Theatr. anat. Lib. I. cap. 49. p. m. iii.* scribit: ossium pubis connexio in mulieribus cartilagine duplo crassiore & laxiore, quam in viris, quo ob nexum hunc laxum in partu ossa hæc foetus impetui cedere & in partu laxari, non dearticulati, possint. Pubis ossa non divelli, est opinio Andreæ Laurentii *Histor. anat. Lib. VIII. Quest. 33. fol. 337.* ubi scribit: Ego ut ingenue dicam, quod sentiam, ilium & pubis ossa in pube dearticulati posse non puto; ita enim uniuntur, ut nullo impetu divelli possint. Quod si divulsionem simul passa fuerint, quo modo copulabuntur? quo glutine unientur? nova enim hypochondrosis fieri non potest. Si aliquantulum dehiscere velis, cum Hippocrate, non repugnabo, sed ossis sacri extremum cartilagineum, coccygem vocant, totum retrahi, & foetui impetu exeunti ita cedere, ut amplius relinquatur spatium, existimo. Deinde dictus Laurentius Pinæi rationes solvit. Secundum Thomæ Bartholini *Anatom. renov. Lib. IV. cap. 16. pag. 737. seq.* Os pubis vel pectinis est secunda ossis innominati pars, media & anterior, quod os cum alterius lateris osse per synchondrosin nectitur, id est, per mediam cartilaginem, in mulieribus brevior quidem, sed duplo crassior & laxior, ut dehiscere & laxari (non dislocari aut dearticulati) in partu hæc ossa queant, ad impetum infantis egredientis. Subinde tamen pro necessitate sive foetus grandioris sive loci angusti ossa pubis divellantur. Sic ad quæstionem, an in ipso pueri exitu ossa pubis mulierum dilatentur! responderet Dominicus de Marchett. *Anat. cap. 8. pag. 86.* Riolanus absolute fatetur, ipsa dilatari, quia in feminis ligamentum, a quo ista ossa

ossa alligantur, non tam durum sit, sicuti in viris; secundo quod tempore partus, conjunctio istorum ossium a materia quadam in membrana retenta emolliatur, ut ossa possint dilatari: quam opinionem licet a multis scriptoribus confirmari asserat, mihi tamen non arridet, quia ligamentum tam maris, quam feminae pari difficultate secatur, ut experientia patet; nec unquam potui reperire viam, qua illa materia pervenire possit ad emollienda ligamenta ossium pubis. Neque etiam ossa ab illa materia brevi momento dilatari possunt. Præterea quando ossa dilatata fuissent, natura nimis ingeniosa esset, si statim ad pristinum statum ea reduceret, ac uniret, sed, ut semper observavimus, ubi ossa dilatantur, callum natura efformat: unde quando in primo partu ossa dilatata forent, difficile in secundo partu dilatarentur, propter calli impedimentum. Denique in junioribus feminis & præcipue in illis, in quibus ossa pubis depressa sunt, non tam inhumana operatio adhiberetur, ut est partus cæsareus, qui fit, quando propter viæ angustiam partus in lucem prodire non potest. Ideo si ossa pubis dilatarentur, partus cæsareus non fuisset inventus, quoniam via patens & magna semper esset, & foetus cum felici successu exiret. Juxta Johannis Dolæi *Encyclopæd. Med. Lib. IV. cap. 7. pag. m. 934.* legitimus partum præcedere debent aquæ illius in amnio detentæ effusio, non vero ossis pubis seu ossis coxendicis dilatatio, quam multi contra experientiam dilatari credunt; quæ tamen ossa pubis firmiter in partu connexa manent.

§. 7.

Andreas Vesalius *Anat. Lib. I. cap. 28. fol. 95. seq. in- Vesalius.* quit: Neutiquam cum plebejis medicis arbitrandum est, pubis ossa viris esse continua, mulieribus autem in hoc cartilaginis interventu compacta, ut partus tempore remitti invicemque disjungi queant. Parturientibus namque mulieribus hæc ossa in-

sa invicem non disjunguntur. Realdus Columbus *de Re anatom. Lib. I. cap. 28. pag. 152.* risu magis, quam reprehensione dignam illorum sententiam judicat, qui proferre in vulgus non verentur, ossa hæc pubis in partu laxari atque dehiscere, ut facilius exeat foetus. Nulla enim ratione dimoveri possunt, tantum abest, ut laxiter aperiuntur. De horum ossium divulsione sequentia scribit Paulus Spindlerus *Observ. 76. Schol. p. 142.* ego induci nequeo, ut credam illa ossa in adultis tam firmo nexu cohærentia saltem laxari, multo minus divelli posse. Cum anno 1670. lanionis hujus loci (Posonii) in suburbio habitantis sub monte regiae arcis uxorem altera post partum die gravissimis excruciatam doloribus, tandem ex epilepsia mortuam aperirem, studio in illa ossa (intra viginti quatuor horas enim non potuissent iterum coalescere) inquisivi, & adstanti obstetrici aliisque ostendi, quam firmissime sibi invicem cohæreant, neque distendi, multo minus divelli posse, nisi quis ea adhibitis malleo & cultro dividere vellet. Et ad quid opus fuisset tanta violentia ossa disjungere, cum illud interstitium inter os coccygis & os pubis satis magnum membranosis saltem partibus intertextum, quas facilius est distendere, quam ossa divellere. Gerras esse gerrarum, quas obstetrices de dehiscencia ossium pubis imprudenter non minus, quam impudenter effutunt, inquit Andreas Ottomarus Gœlicke *Medicin. forens. Specim. IV. §. 29. pag. 73.* Et Dionis *Tract. des Accouchem. Lib. III. cap. 1. pag. 202.* inquit: Beaucoup d'auteurs anciens ont crû, que les os des iles & de ceux du pubis se separoient dans le temps de l'accouchement; ils ont trouvé des sectateurs, qui ont suivi leur opinion, & qui ont écrit avoir trouvé ces os separez dela largeur d'un travers de doigt quinze jours après l'accouchement. Je puis assurer, que ces auteurs se sont trompez: que j'ay examiné de fait autant qu'un autre, & je puis dire au contraire, par le grand nombre d'anatomies, que j'ay fait, que j'ay toujours trouvé ces os unis par des cartilages, que le plus fort

fort scalpel avoit dela peine à couper. Ce qui les a jettez dans cette erreur, c'est qu'ils ne croyoient pas l'espace, que ces os forment à la partie inferieure de l'hypogastre, assez grand pour laisser passer un enfant. Ils n'avoient peut-être examiné, que des squelets d'hommes, dont le bassin fermé par ces os, n'est pas assez spacieuz pour donner passage à un enfant; mais s'ils avoient confronté le squelet d'une femme avec celui d'un homme, ils auroient vû, que la femme a les os des iles plus écartez, & l'os sacrum plus porté en dehors, que ceux des hommes, que c'est la raison, pourquoi elles ont plus d'hauches & plus de cul, que les hommes, & qu'ainsi leur bassin étant plus large, un enfant y peut passer sans y trouver dela difficulté; de maniere, qu'il n'étoit point besoin, que ces os se separassent dans l'accouchement, comme tant d'auteur l'ont publié sans aucun fondement.

§. 8.

Ossa pubis in parturientibus relaxari, multi quidem affirmant, sed absque ratione & experientia, scribit Georgius Francus de Franckenau *Satyr. medic. VIII. §. 2. pag. 142. & 165.* Et Jobus à Meekren *Observ. Medico-Chirurg. 58. pag. 272.* inquit: in tribus quatuorve, quas dissecare nobis licuit post partum demortuis separationem nullam notare potuimus, quin potius firmam osium pubis unionem. Ossa pubis in partu non duci, multo minus disjungi contra mulieres obstetrices & medicos quosdam defendit Paulus Ammannus *Parenes. Lib. V. Part. II. Sect. I. §. 13. pag. 351.* his rationibus: si enim juxta hoc Italicum commentum, post partum iterum deberent conjungi mediante callo, post secundum vel tertium puerperium tota pelvis cavitas callosa pectinis substantia repleretur, & sic ultra duos vel tres liberos femina generare non posset: accedit, quod synchondrosis osium pectinis violentiam requirat in disjunctione; item sequeretur quod puerpera post partum

ambulare non possit, si ossa diducerentur, exemplum contrarium est in meretricibus, quæ statim post partum sese in pedes conjiciunt &c. Novi quidem (pergit Ammannus) contrariam opinionem Hildani, sed rationes ejus tanti non sunt: nam 1) tactus ægræ & adstantium est fallax, 2) ossa caudæ vel coccygis extrorsum versus reflexionem, concedo, nullo autem modo hæc comparanda cum synchondrosi pubis, 3) stillicidium urinæ post δυσουρίαν oritur, non tam propter ossium horum disjunctionem, quam sphincteris vesicæ ab incauta obstetricis laxatione, vel laceratione. Alii hanc diductionem tantum in partu difficili concedunt, verum sine adjecta ratione, & cur non in qualibet dystocia diducuntur? nam secui ante septennium in platea arenosa miserculam, una cum foetu extinctam, in qua talis hiatus, vel diductio non observabatur, & erat nihilominus partus omnium difficillimus. In meretrice quadam staturæ parvæ, annorum forte viginti quatuor, ob infanticidium Basileæ 1659. decollata ossa pubis adeo firmiter sibi invicem, mediante cartilagine, jungebantur, ut totis viribus hinc inde a Johanne Nicolao Binningero contrectata in plurimorum præsentia sejungere non valuerit; quod ipsi & spectatoribus non parvam fidem fecit errasse Avicennam & ejus asseclas, qui existimant pubis ossa in partu necessario sejugari, horumque commissuram quasi dissolutam patere: nec enim credibile est, illam tam prompte coalescere & obfirmari potuisse v. Binninger. *Observat. medicin. Cent. II. Observ. 41. pag. 173. seq.* In nosodochio Argentinensi aperuit Johannes Rudolphus Salzmannus corpus puerperæ, statim post puerperium defunctæ, mortis causam indagans, & inter alia, pubis ossa nullo modo sejuncta, sed artissime, & ut naturaliter fieri solet, firmissime connivebant, uti refert *Observat. anat. pag. 43. seq.* Ossa pubis in partu pro faciliiori foetus transitu a se invicem decedere negat etiam Theodorus Craan *Oeconom. animal. de Exortu Homin. Quest. 31. p. 299. seq.* inquit: Triplicem apud aucto-

auctores hac de re reperimus sententiam. Alii statuunt, in omni partu ossa pubis a se invicem separari atque secedere, ut grandiori foetui detur transitus; alii voluere id non fieri, nisi in difficili partu; alii denique affirmarunt, illud fieri in nullo, quod ultimum & nos affirmamus, quia concipi nequit, quomodo molliusculum infantis caput ossa pubis crassissima cartilagine in medio juncta possit a se invicem divellere, quibus separandis vix acutissimum ferrum, & vires humanæ sufficiant, cum caput infantuli sit admodum molle, ita ut facile quasvis figuras induere, & ad quasvis vias se accommodare possit; hinc etiam obstetrices necesse habent, caput infantis, postquam editus est, in debitam figuram & rotunditatem leniter comprimendo redigere; ad quem partum facilitandum multum facit tenuitas & flexibilitas coccygis sive caudæ muliebris introrsum inclinatae, quæ a pondere foetus facile extrorsum compellitur, & sic satis magnum spatium & foramen relinquit pro transitu foetus. vid. etiam ejusdem Craanii *Tract. de Homin. cap. 153. pag. 759. seq.* Petr. Forest. *Observat. Lib. XXVIII. Sch. fol. 751.*

§. 9.

Nonnulli tamen medici talem ossium pubis diductionem non penitus negant, neque etiam semper & in omni partu, sed tantummodo quandoque, & quidem in difficili eadem concedunt; siquidem Paulus Barbette *Chirurg. Part. I. cap. 23. pag. m. 59.* causis partum impediētibz annumerat, cum os coccygis non satis ad posteriora recedit: nam ossa pubis non nisi in partu gravissimo, & tunc quidem rarissime a se invicem secedunt. Ex tribus feminarum in partu exretentione foetus obeuntium cadaveribus, dum adhuc calebant, Johannes Scultetus foetum mortuum integre detraxit in iisque observavit, quod vera sit illorum sententia, qui ossa pubis in difficili partu a se invicem, & ilium a sacro diduci scribunt. vid. Scul-

negatur ab aliis conditionate.

et. *Armamentar. chirurg. Part. II. Observat. 69. pag. m. 97.* Sic Bartholomæus Bausnerus *de Consens. Part. Lib. I. cap. 6. pag. 50.* ait: conjunctiones ossium pubis inter se, & ossium ilium cum osse sacro, crassiore & molliore cartilagine firmata sunt, ut sic illa ossa etsi firmiter nexa, simul tamen in difficiliore partu pro necessitate aliquantum disjungi, nec tamen rumpi aut dislocari possint. In partu difficili ossa pubis a se invicem divelli scribit Christianus Gottlieb Reusnerus *Ephemerid. Academ. Natur. Curios. Cent. V. & VI. Observat. 32. pag. 259.* & quidem ob fragorem in partu. Cursoris scilicet cujusdam uxor, annorum viginti, legitimo tempore ad partum se accingit, qui ad viginti quatuor horas procrastinatur; paulo post conatus uteri augentur, & clinicæ audiunt fragorem ex utero ingentem, sonitui bombardæ minoris similem, mox embryonem masculum excludit sanum & vegetum. Obstetrix quæ ultra 700. mulieribus in partu auxiliatrices præbuit manus, se nunquam talem fragorem audivisse affirmabat. Unde fragor ille sonorus? non immerito quæritur. Judicet benevolus lector, quicquid velit, me quod attinet, suppono cum Arnisæo, Pinæo, Guillemæo, Riolo, Paræo, Bauhino, Spigelio, Harvæo, ossa pubis in partu maxime laborioso primiparæ a se invicem divelli posse, non tam ad latera, quam antrorsum, inde fragor iste concipiendus. Post variorum autorum allegata verba, inquit Cornelius Solingen *Embryulc. cap. 4. pag. 69. seq.* Wat aengaet alle de verscheyde gevoelen deser geleerde mannen, so soude ik oordeelen, dat Veslingius en Riolanus daer in misfen, dat dese beenen ook selfs in de gemackelijckste baring soudent wijken. En belanghende het gevoelen van Moriceau, dat sy noyt soude wijken, daer op dient tot antwort, dat sy vanden anderen scheyden, doch alleen in swaere verlossingen, en dat seer selden; want ik hebbe door nauwkeurige opmerkinge, en lange ervarenheyt bevonden, alsoo ik meenichmael

mael in fware arbeyden ben geroepen geweest om vrouwen van haer doode vruchten te helpen.

§. 10.

Ad quæstionem, quomodo possibile sit, ut maturus & ^{an possibilis} magnus foetus per pelvis angustias, musculis aliisque partibus ^{transitus?} undiquaque obsitas & infarctas, in partu transire possit? respondet Isbrandus de Diemerbrœc *Anatom. Lib. IX. cap. 16. fol. 552.* si parvus fuerit foetus, eum per dictas angustias sine magna molestia transire posse, docente id experientia quotidiana; nam partus tempore ab humorum copioso affluxu adeo laxæ, molles & læves fiunt partes genitales, ut obstetricis vel chirurgi totam manum facile admittant. Verum si magnus fuerit foetus, & partes per se, seu a natura mulieri sint angustiores, tunc gravem & laboriosum fieri partum, atque pubis ossa, laxatis ligamentis & cartilaginibus aliquantum dehiscere, imo cartilaginosa quoque connexionem ossis sacri cum illi ossibus, adeo laxari, ut manifeste a se mutuo recedant. Sed notandum, quod licet illa ossa diducantur & hient, non tamen exarticulentur, hoc enim si fieret, nunquam ad pristinum statum redirent? Et *fol. 553.* inquit: verosimile est, non nisi per violentam & validam magni foetus transeuntis pressionem hæc ossa a se invicem deduci posse; nam cartilaginosa illa connexio nimis firma est, quam ut in facili partu a parvo foetu tam facili negotio distendi queat. De hac ossium divulsione ita scribit Johannes Mauricius Hoffmannus *M. N. C. Dec. II. An. 7. Obs. 246. p. 461.* Ossa pubis in partu difficiliore ab invicem divelli, sunt e veteribus æque ac recentioribus plures, qui affirmant, plures qui negant. Priores in compendio recenset Diemerbroeck & alii; posteriores dissensus sui rationes regerunt sequentes: nempe, si ossa pubis ab invicem sejuncta in partu dehiscant, ajunt, aut ita separata manere, tuncque ingressum necessario vacillaturum, sicuti in ca-

nibus femellis anatomicus Patavinus, Antonius de Marchettis, experimento instituto cognovit; aut si conjungantur, calli beneficio coalescere, futuro subsequente partu ob calli protuberantiam & densitatem usque difficiliori. Dicam, salva aliter sentientium autoritate, ego, quæ sentio, nimirum cartilaginem mediam ossium pubis in juvenicis feminis ab humiditate allabente laxiorem redditam sequacem esse, & elongationem aliquam sive distensionem in partu ob foetus magnitudinem vel situm incongruum difficiliori (citra tamen manifestam continui solutionem vel perruptionem) admittere; hacque in opinione me confirmavit infanticida primipara, anno superiori a me dissecta, ubi cartilago *συνχόνδρωσις* ossium pubis sustinens mollis & spongiosa sive cavernulosa adhuc extitit, ut ad levem cultri contactum mox secesserit; sed & *ὡς ἐν καίρῳ* recordor, erinacei ante aliquot annos post partum cultro anatomico subiecti, ubi ossibus pubis ad latera depressis cartilaginem mediam in formam membranæ (*oder wie ein Pergament*) diductam deprehendi.

§. II.

Danieli Sennerto hoc in passu Adriani Spigelii sententia probatur, 'qui scribit, se ex plurimis observationibus edoctum esse, ossa pubis nec in omnibus hiscere, nec in nulla, sed in illis tantum, quæ partum habent difficilem & laboriosum, aut partes, ad foetus egressum necessarias, angustas sunt nactæ: nec quoque ita a se dividi, ut a se mutuo dehiscant, sed ligamento laxiore reddito adeoque sequace ad extensionem non nihil hiare. vid. Sennert. *Pract. Lib. IV. Part. II. Sect. VI. cap. 1. p. 378.* Et Christianus Johannes Langius *Physiolog. Thes. 40. Oper. Part. I. fol. 252.* inquit: nolui unquam perfectam ossium pubis dehiscentiam statuere, quamvis illam in præternaturali statu non omnino impossibilem credam adductus observationibus Paræi, Bauhini & Fr. Ruysch. *Obs. 43. p. 57.* (quæ tamen Ruyschii observa-

fervatio non de osibus pubis, sed ore uteri hiantē agit :) Nihilominus nullus dubito aliqualem admittere, in qua cartilagine connectentes ista ossa quodammodo extenduntur, sæpe cum fragore in sensus incurrente. Accidit ergo, ut adultis paululum feminis partus sæpenumero reddatur difficilis, non certe alia de causa, quam quod flecti se non patiuntur nimium induratae & pene osseae factae cartilagine, juncturis ossium in-nominatorum interpositae. Philippi Verheyeni verba *Anatom. Corp. hum. Tr. V. cap. 10. p. 457.* ita sonant: ossa pubis utriusque lateris simul connectuntur per synchondrosin, seu mediante cartilagine, quæ in mulieribus putatur crassior & laxior, ut hæc ossa in partu dehiscere queant: multi tamen sustinent, dictum ligamentum non laxari, nisi in partu valde laborioso ac præternaturali. Mihi adhuc hæret animus, quia licet dicta connexio in demortuis appareat valde arcta ac firma, non licet inde judicare, eam quoque talem esse in viventibus. vid. etiam *M. N. C. Dec. II. An. 7. Obs. 204. pag. 384.* Utrum vero, uti secundum Andree Vesalii *Anatom. Lib. V. cap. 15. fol. m. 410.* vulgo ferunt, modo apud has, modo apud istas nationes, nuper natis puellis, quo facilius aliquando pariant, pubis ossa ab obstetricibus sejungantur & quibus modis id fieri queat, sane nescio.

§. 12.

Deinde dantur adhuc alii partus modi, quorum alius dicitur naturalis seu ordinarius, alius præternaturalis seu extra-ordinarius; Naturalis secundum Laurentii Heisteri *Compend. anatom. §. 247. p. 91.* est, si foetus prono capite exitum molitur, reliqui ejus in partu situs præternaturales dicuntur, & causæ sunt partus difficilis, imo sæpe impossibilis, nisi arte emendetur. vide etiam Gualter. Charlet. *Oeconom. animal. Exercit. 8. p. 280.* Juxta Michaelis Alberti *Introduct. in univ. Medicin. Cap. 2. §. III. p. m. 40.* omne animal commode paritur primum capite; alius vero situs difficilem partum reddit. Secundum Da-

nie-

nielis Hoffmanni *Annotat. in Hypoth. Goveyan. de Generat. Fœt. p. 104.* recte dicitur supremam capitis partem offerre fœtum iusto situ prodeuntem; potest enim offerre obstetrici caput, & tamen pravum habere situm, si obliquum sese offerat caput, nec directo immineat situ orificio interno, quo certe casu tardissimi succedentes partus graviter affligunt magnoque exponunt periculo parientes. Caput fœtus naturaliter primo in lucem prodire defendit Theodorus Craan *Differt. de Homin. §. 153. p. 759.* inquit: Caput primo egreditur, unde hæc corporis pars nomen capitis sortitur: & si caput sponte sua hunc situm non occupaverit ante egressum, partus erit difficilis, & manibus prudentis obstetricis opus est, quibus invertatur, ut sic reliquum corpus exire queat. Francisco Sylvio *Prax. med. Lib. III. cap. 7. §. 18. seq. pag. edit. Amstel. 542.* modus maxime naturalis, quo prodit in lucem fœtus humanus, est, quando is capite prono exitum quærit ac invenit, subsequenter scapulis, mox reliquo ejusdem corpore. Huic valde affinis est, quando idem fœtus utraque manu prodit, subsequente capite, hinc & corpore reliquo. Modus quoque naturalis censetur, quando utroque pede prodit fœtus, subsequenter cruribus; hinc abdomine, mox pectore tandemque capite. Et juxta Isbrand. de Diemerbr. *Anatom. Lib. I. cap. 35. fol. m. 232.* fœtus capite primo prodit, si secundum naturam prodeat; quocunque autem alio modo se ad exitum offert, ille partus non naturalis dicitur, & tanto periculosior est, quanto pejore figura fœtus se offert. Item Johannes Jacobus Harderus *Apiar. Observat. 90. Schol. pag. 339.* inquit: naturalissimus partus ille est, ubi capite edi incipit, humeris ad latus utrumque inclinatis, in quo ipso tamen obstacula gravissima accidunt, quandoque enim fœtu grandiore existente, viisque angustioribus, maxime in primiparis, aut viribus jam attritis, lamellæ cranii teneræ adhuc, fatisque laxè invicem unitæ, comprimi, elongari aliterque vitiari in situ assolent, ut non nisi summo cum labore femina enitatur, sæpius vero ex vehementi

menti nisu moraque, quam circa orificium internum foetus necit, inter integumenta capitis sanguis stagnat, & in vesiculam quasi colligitur, qua deinceps propulsa & ab orificii dicti fibris coarctata, parturitio difficillima subsequitur.

§. 13.

Quibusdam vero ille partus naturalis est, qui non caput, ^{pedibus primum offertis.} sed potius ambos pedes primum offert, unde dominus de Govey de *Generat. Fæt. p. 104. seq.* scribit: Situs, in quo foetus in partu faciliore ac naturali sese offert, in hoc consistit, ut vel supremam capitis partem, vel duos pedes præmittit. Mirari quis posset, partum a me dici naturalem, si infans duobus pedibus primum sese sistat, id vero duabus potissimum rationibus nixus, statuo, primo, quia, si infans aliam corporis partem, excepto capite, ostendit, ille situs mutatur, pedesque ab obstetrice pro foetu extrahendo desiderantur & quærentur; secundo, quia illo partu nullum unquam faciliorem observavi, quo infans duobus pedibus ex utero matris extrahitur, non enim violenter, sed lente admodum paucioribus ac levioribus cum doloribus extrahitur, cum econtra casu, quo infans caput primum offert, diu sit expectandum, usque dum cum insignibus doloribus ac conatibus prodeat. Huic tamen Goveyano loco Daniel Hoffmannus ibidem hanc annotationem annectit: nulum partum faciliorem esse dicit D. Govey eo, quo pedibus protrahitur infans, intelligit vero id ea cum cautela, quod nempe prudens circumspectaque obstetrix sciat provide cavere, circa egressum capitis, ultimo sequentis, ne irritatæ partes stringantur caputque circa collum stricturis spasmodicis detineant; tristia exempla nota sunt abruptorum violenta tractione isto in situ caput; hinc monent artis periti, ut vel alterum brachiolum versus caput reclinatum relinquatur, vel digitis utrinque ad collum admotis præcaveat colli, a partibus irritatis, & sæpe inflammatis, stricturam vix postea reserandam. Secundum

Joh. Dolæi *Encycl. med. Lib. V. cap. 7. p. 936.* modus quoque naturalis censetur, quando fœtus utroque pede, subsequenti-
bus omnibus, hinc abdomine, mox pectore, tandemque capite
prodit.

§. 14.

laudatur.

Hunc partum per pedes primum se offerentes approbat
etiam Dionis *Trait. des Accouchem. Lib. III. cap. II. p. 257.* inqui-
ens : de tous les accouchemens, où l'enfant se présente par
toute autre partie que par la tête, celui où il paroît par les
pieds est le moins dangereux, & le plus facile à faire : & sou-
vent entre les mains d'un habile accoucheur, il est plus prompt
& moins douloureux, que celui, où la tête de l'enfant doit for-
tir la première. Quand c'est la tête, qui doit ouvrir le passa-
ge, elle ne le peut faire qu'en poussant fortement contre l'orifi-
ce interne, & en redoublant ses efforts par des douleurs reite-
rées ; mais après que les eaux sont percées, si les pieds de l'en-
fant se présentent au passage, l'accoucheur en les tirant douce-
ment, oblige cet orifice de se dilater pour laisser passer les jam-
bes, ensuite les cuisses, & enfin tout le corps ; ainsi les parties
les premières sorties étant moins grosses, que celles, qui sui-
vent, elles s'ouvrent le chemin les unes aux autres ; & ainsi
dans cette situation l'accouchement en est plutôt fait, & elle
épargne beaucoup de douleurs à la mère. Hinc nascendi mo-
dum, quando scilicet fœtus utroque pede, subsequenti-
bus omnibus, hinc abdomine, mox pectore tandemque capite pro-
dit, naturalem quoque censet Johannes Dolæus *Encyclopæd. me-
dic. Lib. V. cap. 7. p. 936.* Sic statuit etiam Paul Portal des Ac-
couchemens : Quæcunque fœtus pars se primo exhibuerit, non
aliam arripere fas est, quam pedes, quos ad orificium perduce-
re oportet, atque eo momento, quo hi ad conspectum veniunt,
baptizandus est infans aqua purissima ; Et idem autor plerisque
memorat observationibus, quod semper extrahere primo pe-
des laboraverit. vid. *Act. Erudit. Lips. ann. 1686. mens. Jun. p. 305.*

Interim

Interim tamen hoc modo, quando nimirum corpus seu truncus externe hæret, caput autem in utero adhuc per tempus remanet, maximum periculum ob foetus suffocationem subest, quale exemplum annotavit Casparus Theophilus Bierlingius *Adversar. Cur. Obs. 91. p. 234. seq.*

§. 15.

Quod autem paragrapho antecedente de foetus in utero relicto capite diximus, probant ab autoribus annotata exempla. De capite enim foetus septem annis in utero retento sequentem observationem communicat Alphonsus Kohnius *M. M. C. Dec. I. An. 6. & 7. Observ. 222. p. 327.* Opificis cujusdam uxor, trigessimum quintum jam annum agens, ante septem annos gravida facta, toto gestationis tempore magnis & multifariis ægritudinibus & adversitatibus divexata, circa sextum & septimum mensem foetum diversimode & extraordinario modo se jactitantem & invertentem maxime contristata sæpius sensit de futuro partu anxia valde & sollicita; accidit autem, ut tempore partus laboriosissimi post membranarum disruptionem & aquæ effluxum, secundinæ primum extra uterum sese repræsentarint, & post quinque demum dies foetus corpusculum emortuum pedibus præmissis in conspectum venerit usque ad caput, adstantes mulierculæ auxiliatrices quantum licuit leviusculo attractu præbere manus attentabant, ut caput quoque, adhuc in utero detentum, foras prodiret; ecce horribili aspectu protinus corpusculi truncus, capite, ob collum putrilagine penitus corruptum, in matrice relicto, cum insigni & ferme intolerabili foetore in manibus earum hæsit, quo viso attonitæ, obstupuere omnes. Puerpera nihilominus singulari Dei beneficio viribus non nimium enervata per quatuor annos varia usurpavit remedia, sed nil nisi purulenta quædam capitis putrescentis materia cum paucissimis cranii exesportuunculis ingenti foetore excreta fuerunt. Tandem intra tres subsequentes annos paulatim totam cranii & capitis reli-

exempla capitis in utero relicti.

etiam substantiam, per particulas, modo majores, modo minores absque ullo superveniente symptomate, præter titillationem aliqualem feliciter extirpavit. Simile exemplum fœtus, tempore partus loco capitis ambos pedes offerentis, atque relicto in utero capite extracti, annotavit Louyse Bourgeois *de Art. Obstetric. Lib. II. cap 13. Obs. 24. p. 37.* Sequentem historiam recenset Henricus ab Heer *Observat. 14. p. 138.* Tonsoris mei uxor, decies quater ægerrimis partibus quatuordecim Agrippas mortuos ejecit. Mirus in undecimo casus accidit, cum puer, ut & alii omnes, qui præcesserant, pedes primum egere-
ret, obstetrix solito sibi more trahens, puerum collotenus extraxit, relicto in matrice integerrimo puelli capite: accitis aliis duabus obstetricibus, nihilque proficientibus, cum ægros visurus plateas pererro, hujus etiam amici domum intro, visoque cadavere puerili jam totis septemdecim horis a capite revulso, pudendorum locis clausis matricis speculo reſeratis, pessum ex zybetho, beni ovino aliisque evosmis applicandum curo. Dein per os, testium equi præparatorum, boracis, singulorum dragmam, croci scrupulum, cum aqua liliorum propino. Mirum dictu visuque; patiens humi super pulvinaria jacens, quadrante post horæ, sternutatorio ex peto naribus admoto, ita se concussit, caputque relictum tanto impetu ejecit, ut illum per cubiculum ad octodecim pedes, sphaeræ instar lignæ se rotaverit. Sic etiam secundum Georgii Abrahami Mercklini *M. N. C. Dec. II. An. 3. Obs. 191. pag. 373.* annotatam observationem, lanificis cujusdam uxor gravida, appropinquantibus partus doloribus, obstetricem familiaresque accersit mulierculas, quæ solite faciebant, suarum quod erat partium; præsentibus mox futuri felicitis partus omnibus indiciis: neque parturiente suo nisu quicquam intermittente: nihilo tamen minus partus nullus sequebatur. Jamque tertius a primis partus doloribus agebatur dies, quo fœtus in utero extinctus sentiebatur; hinc de extractione cogitatum est, saltem ut mulier servaretur. Ad-

voca-

vocatur chirurgus, omnibus instrumentis & requisitis in tabula ordine expositis, & parturiente, divaricatis cruribus & infimo ventre nonnihil exaltato apposite in lecto locata, in ipsum ejus uterum totam manum suam dextram complicatis secundum longitudinem digitis, insinuavit, brevique scalpello intra digitorum complicaturam occultato, foetus in partes discidit, easque post membratim vel manu vel unco extraxit, relicto in utero solo capite, quod non nisi summa vi, unco oculi cantho adacto, evellere licuit. Ipsa autem puerpera intra sex circiter septimanarum spatium integre convaluit, atque non multo post iterum utero concepit. Et ibidem in *Scholio* p. 374. refertur, Kittingæ ab importuna obstetrice foetus truncum extractum fuisse, remanente in utero capite, quod medicus exhibito fortiori sternutatorio feliciter excussit.

§. 16.

Mihi ipsi quoque duo ejusmodi casus tragici noti sunt, *Observatio.* quorum alter ante triginta annos amici mei G. C. G. uxori hætenus sanæ ac evsaræ accidebat: hujus scilicet foetus tempore legitimo in partu utrumque pedem offerens usque ad collum nascebatur, caput vero ob orificii uterini constrictionem in utero permanebat, unde corpusculi truncus ultra horam extra uterum propendens in principio sese motitabat atque palpitabat, donec foetus suffocaretur. Postea per vehementem obstetricis foetum extrahendi conatum corpus a capite avellebatur pauloque post puerpera ipsa animam exhalabat atque cum capite in utero relicto terræ mandabatur. Alter vero casus in mercatoris cujusdam frumentarii uxore occurrebat, quæ jam aliquoties infelici aut monstroso partu laborarat, & denuo gravida foetuique proxima eundem pariendi modum experiebatur, hac tamen differentia, quod huic puerperæ foetus caput a trunco separatum ab operatore quodam ex utero unco extraheretur, ipsique sanitas restitueretur.

§. 17.

fœtus vitio-
sus.

Præter hos vero partus modos alii vitiosi & periculosi sæpius occurrunt; Multis enim modis secundum Francisc. Sylvii *Prax. Med. Lib. III. c. 17. §. 51. seq. Oper. edit. Amstel. p. 542.* in sui exitu exitusque modo peccare potest fœtus; & 1) quidem, quando alterutra manus sola prodit, capite averso, unde nulla tunc spes superest partus felicitis ac vitalis, ni retrorsum tracta pressave manu, 2) quando similiter alteruter pes solus prodit, altero in utero hærente, atque corporis reliqui exitum impediante, 3) quando complicatum corpus per nates prodit, 4) quando econtra ventre prono retrorsum inflexum corpus se uteri orificio sistit.

§. 18.

fœtus in
membranis.

Porro ratione partus modi sufficienter equidem notum est, fœtum legitimo partus tempore ut plurimum post membranarum, embryonem includentium, dilacerationem seu disruptionem amniique liquoris effusionem in mundum nasci, quandoque tamen etiam fœtus partum illæsis membranis, sed ita, ut infans iis adhuc inclusus nascatur, contingere, testantur autores eorumque annotata exempla. Nam juxta verba Guilielmi Harvæi *de Generat. Animal. Exercit. 58. pag. 377.* partus naturalissimus habetur, cum fœtus & secundinæ una cum aquosa substantia (ceu ovum integrum) prodeunt. Nam si istæ illæ sæ fuerint, & aqua non profluxerit, contingit partes circumjacentes a parturientis nixibus magis distendi ac dilatari, tensione scilicet membranarum: quo fit, ut fœtus minore conamine citiusque elabatur ac prorepat, licet id majore matris cum dolore eveniat. Quo casu novimus, parturientes interdum, ab ingenti distentionis molestia membranarum ruptura, (sive obstetricis unguibus, sive forcipis opera ea contingat,) effluente subito aqua plurimum levari. Inquit etiam Cosmopolita *de Nov. Animal. Generat. pag. 242.* obstetricibus expertis non

non ignotum, mulieres aliquando conceptum integrum, cum ambientibus membranis illæsis excludere. Atque hujusmodi partus maxime naturalis, in quo fœtus (tanquam fructus maturus, qui ab arbore totus solvitur, seminibus ante destinatum a natura tempus minime effluentibus) una cum secundinis elabitur. Hæc verba extant etiam apud Harvæum *p. m. 512.* Quamvis autem conceptus integer aliquando cum membranis ambientibus illæsis excludatur, sicque liquores dictis membranis inclusi, uteri collum vulvamque emollire nequeant, interim tamen instante partu, semper ad eas partes superne defluit a vasis feminarum spermaticis, vel membranis uteri, liquor quidam lentus, partibus illis enutriendis destinatus, quo partes dictæ emolliantur, simulque via prodituro fœtui lubrica reddatur. Et hoc observavimus in canibus, felibus, cuniculis, quibus instante jam partu, pudendum molle ac tumidum erat, præcedentique liquore madebat.

§. 19.

Exemplum fœtus membranis adhuc inclusi refert Thomas Bartholinus *Actor. Hafn. Volum. II. Observat. 35. pag. 93.* vidi, inquit, puellum membranis suis ita involutum fuisse post partum, ut quid esset ignoraretur, antequam dissecarentur illæ, & velut ex marsupio eximeretur fœtus. Quod si tam arcte adnatæ sint hæ membranæ infanti, ut sine læsione tenelli corpusculi separari non posset, certa perniciēs manet. Plures effluerunt anni, cum de simili partu orta esset controversia in Italia. In territorio quippe Bergomensi fœtus abortivus quum secundinis arcte adeo involveretur, ut eximi non posset, & tamen motu vivus agnosceretur, parochus ipsum ita constitutum baptisabat; cum vero mox exspiraret, alter parochus mortuo sepulturam denegabat, negans vere baptizatum propter impeditum physicum æquæ contactum. Fœtum extra uterum membranis inclusum vixisse refert Cornelius

lius Stalpart van der Wiel *Observat. rar. Part. poster. Observ. 32. Sch. pag. 355.* scilicet in obsidione Bergarum ad Zomam militis quædam uxor, ultimo gestationis mense aquam quærens, ita ferro e civitate ejecto lædebatur, ut media corporis pars huc illuc dispergeretur, nec non uterus cum membranis extra propugnaculum in aquam delaberetur. Paulo post contingit, ut miles quidem circa illum excubias agens in aqua quendam animadverterit motum, unde rei novitate allectus hasta corpus illud ad se attraxit, ac tum quidem vivum fuisse foetum, qui motionem illam in aqua produxisset, videbat, quem mox ad tribunum tulit, qui, mirando casu audito, foetum membranis continuo solvi jussit, atque ad Isabellam Claram Eugeniam, Belgii gubernatricem demisit, quæ eum, utpote mire natum, baptizari, atque Albertum Ambrosium vocari optimeque educari jussit. Hanc observationem ita recenset Thomas Bartholinus *Histor. anatom. Cent. II. Histor. 8. pag. 159.* Quum Spinola strenuissimus Hispanorum dux urbem Bergopsonatem obsidione arcta cinxisset, mulier quædam extremo mense gravida, ad hauriendam aquam egressa, ictu tormenti in duas partes fuit divisa, quarum infima in aquam vicinam deciderat. Adstantes infortunio isto viso, occurrunt videntque puerulum sponte sua se motitantem intra materna viscera, extrahunt & in castra Don Cordua deferunt, omnique cura custodiunt, inde tandem Antverpiam delatum Infans Isabella baptismatis fonte immergit, nomenque patris lenturionis Alberti Ambrosii imposuit. Secundum Fred. Ruyschii *Observat. II. pag. 18.* nuper foetus mortuus in lucem editus est, membranis chorio & amnio integris existentibus, cujus funiculus umbilicalis mire contortus fuit inventus. Cardinalis Julius Mazarinus haud nudus, ut cæteri homines, sed tunica quadam, quasi veste circumdatus & cum duobus dentibus in vitam introivisse, dicitur. v. Act. Erudit, Lips. *An. 1717. mens. Maj. p. 225.*

§. 20.

Abortus etiam membranis suis inclusos ex utero quando-^{abortus in} que prodire, ex Petro Peramato refert Casp. a Reies *Camp. Elyf.*^{membranis.}
Quæst. 90. n. 6. p. 1164. de puella quarto vel quinto post quartum
 mensem exactum ex Christiana femina nata: hæc enim cum 19.
 Februarii concepisset, 12. Junii animi recreandi gratia dum
 lectica veheretur, mulus furia percitus crebris ictibus calcitrando
 lecticam admodum concussit, ac inde multum jactatus tantis
 incursibus exagitavit, ut in ventre femina non leviter læderetur;
 ex qua animi turbatione post magnum lumborum dolorem ute-
 ri hæmorrhagia secuta est, quam abortus circa septimam ma-
 tutinam excepit, corporis cujusdam rotundi figura plane sphæ-
 rica, & humani capitis magnitudinem æquantis, quod linteo
 involutum sub lecto cubiculari tanquam quid inutile reposue-
 runt, donec matri consultum foret; quo peracto membranam
 forcipe excindunt, quæ crassa admodum extima majus aliquid
 servare videbatur, curiositate ad hoc ductis mulieribus potius,
 quam aliquid utile sperantibus. Igitur ulterius incisione fa-
 cta apparet mox puella longitudine decem aut octo digitorum,
 tam gracilis & immaturo temporis exitu a perfecta fœtus hu-
 mani firmitudine adeo distans, ut in singula momenta spiritum
 trahere non posse videretur, quam tamen avorum & parentum
 summa sedulitate servatum fuisse ait.

§. 21.

An tamen talis partus, (scilicet quando fœtus mem-^{an sit natu-}
 branis adhuc inclusus nascitur) naturalissimus sit vocandus,^{ralis.}
 dubitat Johannes Gothof. Bergerus *Physiolog. Lib. II. cap. 3. pag.*
494. ubi minus assentiendum judicat Harvæo, cum illum partum,
 quo fœtus membranis suis illæsis prorsus & integris inclusus,
 quod perraro fieri comperias, emittitur, maxime naturalem, cæ-
 teros autem, quibus fœtus nudi prodeunt, inter præternaturales
 habendos esse censet.

§. 22.

partus mi-
rabilis.

Mirabilem partum annotavit etiam Thomas Bartholinus *l. a. pag. 157.* Scilicet in civitate Sardam Belgii taurum rufum anno 1647. quidam colonus Jacobus Egh alebat in pascuis domui vicinis alligatum. Hic a pueris irritatus, rupto vinculo ad vaccas confugit. Armentarius baculo ad vincula & locum pristinum reducturus nil efficit, unde hamo nautili arrepto caput & nares vulneravit aliisque verberibus prosequutus est. Irritatus taurus hominem cornubus petiit, toroque in illum impetu facto humi prostavit. Uxor coloni uterum postremo jam mense gerens, viso mariti discrimine alio hamo suppetias latura accurrit. Taurus relicto viro fauciato ad uxorem conversus, illam cornu sublatam in aëra jaculatur ad altitudinem unius contignationis ventremque prægnantem dilacerat. Prodit illico ex vulnerato ventre fœtus cum secundinis, & in locum disitum uliginosum projectus cecidit. Ab obstertrice domum dilatus, diligenter curatus & 1. Septembr. nomine paterno baptizatus superstes fuit: Parentes vero, qui vitam dederant, ut hic nasceretur, mox defunguntur. Taurus ipse cruentus iussu magistratus 2. Sept. occisus eodemque loco humatus, quo duos enecaverat.

§. 23.

fœtus in
uterum
revertens.

Ad partus mirandos referendus quoque est ille infans, qui Sagunti, quo anno ab Annibale deleta est, protinus in uterum reversus scribitur a C. Plinio *Histor. Natur. Lib. VII. cap. 3. fol. 107.* Absque dubio ad hoc exemplum respexit etiam Ludovicus Bonaciolus *in Enead. Muliebr. cap. 8. in Israel. Spacch. Gynec. fol. m. 143.* mirum est, inquit, & ætate nostra nunquam visum, editum infantem protinus in uterum reversum, inter ostenta enumeratum nonnulli nec ignobiles prodidere. vid. etiam idem Bonaciolus *de Fœt. format. apud Sever.*

ver. Pinæum pag. 313. Item Thom. Bartholin. *de insolit. Part. viis cap. 2. pag. 17.* ubi inquit: vera, an ficta, non liquet. Ex utero prospexit tantum infans ille, salvis involucris & vinculis, nec natus dici potuit. Similem fere historiam refert Johannes Paterfonius *M. N. C. Dec. I. An. 1. Observ. 62. pag. 160.* his verbis: Scripsit ad me hoc anno 1670. Gerges pastor in Hungaria nostra superiore & medicus, miram hanc historiam, si non penitus naturalem, prodigiosam tamen. In Hungaria femina partui vicina anno 1666. incœpit parere fœtum, ut jam extra uterum totum exfereret caput, sed fœtus ejulatu bis ter edito iterum in uterum fuit abreptus, per duas septimanas ibi adhuc hæsit, & dein legitimo partu fuit exclusus. De veritate vero hujus observationis dubitat Isbrandus de Diemberbroec *Anat. Lib. I. c. 35. fol. m. 235.* inquires: hanc historiolum a veritate prorsus alienam esse, vel cæcus videt: nam cum fœtus suum caput extra uterum exeruit, si non statim vel proprio uterique nisu, vel manu obstetricis, reliquo corpore foras procedat, aut extrahatur, mox circum ejus collum adeo constringitur pudendi seu vaginæ orificium, ut citissime extinguatur: ob summam vero capacitatis uteri angustiam nunquam versus interiora regredi possit, idque imprimis edito prius bis terve ejulatu; hoc credat Judæus Apella, & simul etiam credant, quousque volent, pastor Gerges & Paterfonius Hayn, qui ambo sibi talem nugacem fabellam a dicacibus quibusdam mulierculis persuaderi permiserunt, atque eandem quoque tanquam verissimam, describere ausi sunt. Hanc tamen observationem parili historia confirmare nititur Georgius Dethardingius *M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. App. pag. 149.* Femina, inquires, generoso viro nupta primipara, mense quo gravida septimo, circa finem, doloribus partus i. e. gravissimis corripitur: profiliunt aquæ, sed & caput infantis crinibus sat pro mole longis tectum prodit. Quis non instasse partum pronunciaffet? adstans ob-

stetrix & hujus opinionis, foetu non ultra prodeunte, consueta sibi & usu familiaria facta remedia, ad foetum, quod volebat, expellendum idonea propinat. Degenerasse dixisses hæc ipsa pharmaca, cum foetus loco exclusionis sperata, prima potius quæreret latibula, tamque firmiter illa teneret, ut post septem demum hebdomadas prodire ac fortiori quasi saltu palæstram hanc mundi semel visam intrare volupe fuerit.

§. 24.

*manus ex-
sertæ re-
tractio.*

Aliud partus mirabilis vel potius præternaturalis exemplum communicat Güntherus Christophorus Seidelhammerus *M. N. C. Dec. II. An. 5. Observat. 13. pag. 27.* inquiens: Matrona quædam hic vicinæ cum gravida esset facta, & subducta probe ratione, mensis ad partum unus adhuc reliquus esset, subito doloribus parturientium simillimis corripitur, ita ut, aliquoties mater jam ante facta, nihil aliud judicaret, quam partum instare. Accersitur obstetrix, quæ idem affirmat: cum autem nondum apertum esset internum uteri os, abit, matronam in lecto relinquit: Interim dolores cessant omniaque satis tranquilla. Sed circa diluculum dolores recrudescunt, aperitur uteri os, & (mirum & stupendum!) manum exerit puer extra orificium exterius. In angustiis sic constitutæ supervenit amica matrona itidem prudentissima: Illa, re omni audita, auctor est, ut aquam frigidam exertæ manui adspargere faciat: huic auscultat. Quid fit? dictum factum infans retrahit manum, cessantibus mox doloribus, os uteri clauditur, retrahit se ipse uterus, & omnia redeunt in statum pristinum, tam belle etiam habet mulier, ut etiam templum frequentare posset; donec tandem expleto menstruo spatium, scitus ipsi nasceretur puer partu naturali & legitimo. Similem fere historiam annotavit etiam Louyse Bourgeois *de Art. Obstetric. Part. II. cap. 2. pag. 12. seq.* de femina gravida, cujus infans brachium alterum extra uterum exserebat, postea vero iterum retrahebat, demumque

que post duos menses ordinario modo nascebatur. Versio Germanica sic sonat: *Als eine Frau aus dem Kirch-Spiele Tulevaß nicht weit von Chereburg in der niedern Normandie bey siebenthalben Monat schwanger gewesen, und einsmabls auf dem Weybnacht-oder Christtag in der Kirchen war, bat sich ihr Kind mit einem Aermlein außserhalb dem Leibe erzeugt. Und demnach sie bey einer viertel Meilen fern von ibrem Hause war, ist sie durch die Weiber vollend bis dahin geführet worden. Als sie nun daselbst angelanget, bat sich das Aermlein des Kindes wiederum hinein gethan, und bat sich die Sache mit ibrem Niederkommen verzogen bis zum Anfang des Monats Martii. Damabls ist sie rechter und natürlicher Weise eines jungen Sohnes niederkommen, welcher zur heiligen Tauffe gebracht worden und einen Tag gelebet hat. Diß ist eine so wunderbare Geschicht, dergleichen sich wohl kaum in hundert Jahren begeben haben solle &c.* Huc pertinet etiam partus, quo Thamar gemellos peperit Genes. XXXVIII. v. 27. seqq. scilicet cum illa pareret, unus eorum exseruit manum, & acceptum obstetrix coccineum filum, dibaphum alligavit manui ejus, dicendo, hic prodierit primum. Sed fuit, quum hic retraxisset manum suam, & ecce prodiret frater ejus, ut diceret illa, quam perrupisti? tua est eruptio? ideo vocavit quisque nomen ejus Peretzum. Postea vero prodivit frater ejus, ad cujus manum erat illud dibaphum: & vocavit quisque Zerachum nomen ejus; juxta versionem Tremellii & Junii. Et secundum Sebastiani Schmidii versionem: contigit in tempore, quo Thamar peperit, ut, ecce, (essent) gemini in utero ejus. Inter pariendum vero dedit (infans) manum: cujus super manu obstetrix accipiens ligavit dibaphum, dicendo; hic exiit prior. Quum vero retraheret manum suam, & ecce, exiret frater ejus, dixit; cur rupisti pro te rupturam? ideo vocavit (Jehudah) nomen ejus perez (h. e. ruptura.) Postea vero exivit frater ejus, super cujus manu dibaphum: ideo vocavit nomen ejus Serach (h. e. exortus.)

§. 25.

fœtus in
partu eva-
nescens.

De fœtu vivo, in ipso partu quasi evanescente & surrepto observationem refert Philippus Salmuth *Observ. med. Cent. II. Obs. 55. p. 83.* Mirum, inquit, quod comitissæ H. parturienti contigit, cui illustrissima quædam ducissa (quæ mihi hæc retulit) cum aliis nobilibus matronis adstitit. Instat verus partus, ejusque vera sunt indicia. Ichores seu humiditates solitæ fluere incipiunt, dolores magis magisque intenduntur, & fœtus manifesto exitum quærit. Obstetrix itaque & adstantes singulæ officium suum strenue faciunt. Verum dum (illa infantis caput se digitis tangere & apprehendere affirmante) omnes felicem enixum jamjam sperant: Ecce, dolores evestigio intermittunt omnes ac prorsus cessant. Ipsa parturiens, ad somnum prona, dormire expetit. Conceditur. At duabus fere elapsis horis rursus excitatur. Experrecta statim clamat: Deus bone! quid de ventre meo actum? Ducissa & reliquæ perterritæ accurrunt, ventrem manibus tractant, & bene explorant: eamque non tantum plane detumuisse, sed nec fœtum amplius adesse, summo cum stupore & admiratione deprehendunt. Lochia postmodum debito modo fluunt. Mammæ lacte turgent, & varii affectus atque symptomata, quæ puerperis interdum valde molesta esse solent, subsequuntur. Suspectam habuerunt obstetricem, ac si illa per maleficium, seu diaboli præstigias infantem sustulisset. Idem judicat etiam Philippus Jacobus Sachs a Lewenheim *Schol. in Thom. Bartholini observationem de Conceptu falso M. N. C. Dec. I. An. 1. Obs. 1. p. 15.* inquit: quod fœtus vivus in ipso partu, cum obstetrix jam caput infantis tangeret, in comitissa, pluribus feminis præsentibus evanuerit & surreptus fuerit, adeoque mater summo cum stupore fœtum nullum viderit exeuntem, recte obstetricis, tanquam sagæ, maleficio, quam causis naturalibus imputandum, cum Salmutho censemus. De variis infantibus per magiam

giam in utero occisis, vid. Joh. G. Simonis *Tr. de Impotent. conjug. Cap. 1. p. 3.* Huc pertinet etiam observatio Thom. Bartholini *Histor. anat. Cent. II. Hist. 2. p. 159.* de vacca gravida, cui etiam gestationis onus, cunctis stupentibus evanuit, finitisque consuetis mensibus abdomen in ejusdem mactatæ utero totum vituli sceleton repertum est. Quæstio proinde esset, annon in allegata comitissa idem obvenire potuisset.

§. 26.

Ordinario etiam modo in partu, & sæpissime quidem factis largus sanguinis fluxus post foetus exclusionem apparere solet: Sicuti autem in Syllepsilog. nostr. *Seç. I. cap. 8. §. 3. p. 118. seqq.* varia sine præcedente menstruatione factæ conceptionis exempla adduximus, ita partum quandoque sine cruentatione observari testantur autores. Universam enim nationem femellarum apud Tapujas in Brasilia per totum vitæ cursum catameniiis destitui, nec minus prolem edere. Et in extremo septentrione etiamnum vivere gentes, quæ sine menstruo tributo matres fieri possunt, ut refert Gualterus Charleton *de Caus. Catamen. Cap. 4. p. 39.* Mulier etiam, in pago Suffra in districtu Eblebienti, rustici cujusdam filia, Anna Barbara Kuntzin, per plures annos patri & matrifamilias fide & vita integerrimis usque ad annum ætatis suæ vigesimum octavum ancillavit, dein rustico nupsit, in quo matrimonio tres peperit filios, sanitate omnino integros. Dicta mulier nec ex eo tempore, quo virgo mensium fluxui matura fuit, nec per conjugii decursum usque ad terminum vitæ unquam menses passa est; imo post trium pancratice viventium filiorum partum, ne hilum sanguinis, ante, per aut post partum, præter quædam serosa & pituitosa evacuata, profudit. Hæc mulier non solum singula vice sine symptomatibus puerperas comitari solitis, sed etiam sine notabili quadam virium dejectione peperit, adeo ut paulo post singulum partum quædam negotia domestica repetiverit, præter consuetudi-

partus sine
sanguine.

tudinem puerperarum propter sanguinis exhaustionem ad similia tractanda inhabilium, referente Johanne Georgio Sommero *M. N. C. Dec. II. An. 1. Obs. 41. p. 114.* Inquit etiam Marcellus Donatus *de medic. Hist. mirab. 23. p. 443.* Scimus nos in urbe nostra mulierem fuisse fortem & audacem, manu promptam, iracundam & petulanti lingua, & ad contumelias pronam, quæ jure optimo virago erat appellata. Hæc nunquam menstruas purgationes habuit & tamen bis utero gestavit, ac bis peperit, primo masculum, secundo femellam, ambo optime conformatos & plurima carne præditos. In partu excrementi menstrui vix tantillum exivit, at in puerperio nihil penitus affluxit. Samuelis Geignart uxor sancte affirmavit, se nunquam fluxu menstruali laborasse, tum durante virginitate, tum etiam in matrimonio, in quo tamen septem liberos peperit, & in puerperio lochia quoque exigua fuisse affirmavit, juxta Guil. Fabric. Hild. *Cent. V. Obs. 41. fol. 428.* Anno 1628. Patavii binæ matronæ nobiles vixere graciles ac proceræ, quæ sine mensium fluore concipientes peperere, nunquam a partu purgatæ, juxta Joh. Rhod. *Observ. med. Cent. III. Obs. 54. p. 147.* Et Cornelii Hugonis uxor post difficiles viginti quatuor circiter horarum partus labores edidit filiolum, qui modo non naturali, binis videlicet pedibus brachiorum, alterum inter se medium comprimantibus, prodiit vigesimo nono Junii 1680. A quo tempore illa debilis admodum, ac febribus impetita multum: nec purgata fuit. Quoniam itaque ipsi hæmorrhoides valde tumere animadvertibat Stalpartius, sanguisugas aliquot iis admoveri præcepit, quo remedii genere indies minuebatur febris viresque sensim redierunt; & post tumorem uteri tertia a partu hebdomade convaluit puerpera, nec quicquam ex utero præter parum albentis foetentisque humoris omni illo tempore emisit. vid. Cornel. Stalpart van der Wiel *Observ. Cent. I. Obs. 78. p. 339. seq.* De femina, quæ foetum sanum firmæque valetudinis in lucem edidit, nullis prodeuntibus aquis & pau-

co sanguine, observationem communicat Alardus Hermannus Cummenus *M.N.C. Dec. I. An. 3. Obs. 132. p. 241.* quo loco aliam adhuc ex propria praxi observationem recenset de civis cujusdam Luchoviensis uxore primipara, quæ justo tempore parturiendi conatus experiebatur, aderat obstetrix, infans etiam in recto situ & bene coronatus deprehendebatur; nihilominus parturiens eniti non valebat, locelli manebant sicci, & licet membranæ disruptæ, ne guttula quidem aquæ prodibat. Durabant parturiendi conatus per biduum, incassum tamen laborabatur. Tandem intra bihorium enitebatur prægnans filiam sanam firmæque valetudinis. Mirum! postmodum nullam vel omnino exiguam & vix sensibilem lochiorum secutam purgationem. Erat autem hæc femina pauci sanguinis, adeo ut vix semel intra trimestre utero, ut ipsamet Cummeno retulit, purgaretur. Ibidem etiam *Obs. CCLXV. pag. 479.* Johannes Georgius Volckamerus de femina Norimbergensi sequentiarefert: Nata hæc triginta abhinc annis, sanguineo prædita temperamento, aurifabro nupta, sex liberorum feliciter enixorum mater evasit: nunquam antehac qualicunque sanguinis, vel etiam menstrui fluxu laboravit, nec insuper in partu vel aquam vel sanguinem fundit, nullis etiam subsequenter lochiis.

§. 26.

Circa partum maturum interdum occurrit quæstio, an ^{hæmorrhæ-} gravidæ foetus maturi tempore magna hæmorrhagia laboran-^{gia ante}tes ad partum sint adigendæ? ad quam ita respondet Johan-^{partum.}nes Jacobus Harderus *Apiar. Obs. 84. Schol. p. 321.* tyrones & chirurgi monendi sunt, comparente sanguinis profluvio ad enitendum feminas temere adigendas non esse, foetu etiam existente maturo, sed expectandum tantisper, ne ejus fluxum concitato spirituum motu magis promoveamus: neque etiam noviter nuptis, illo comparente, non concepisse imprudentius dicere debere, novimus enim, quibus reapse gravidis sanguis

ex utero manavit, & quidem aliquibus ad medium usque gestationis tempus.

§. 27.

uteri contractionis post partum.

De uteri post partum contractione etiam notandum, quod, licet uterus post conceptionem successive indies ratione magnitudinis atque crassitie augeatur, paulo tamen post foetus exclusionem iterum imminui atque decrescere incipiat, quod Guilielmus Harvæus *de Gen. anim. de Part. p. m. 529. seq.* sequentibus verbis confirmat: in gravidis uterus ad foetus incrementum dilatatur, & ingentem in molem excrescit. Reperi cum statim a partu, magnitudine capiti æqualem, & plusquam digiti majoris latitudine crassam, vasisque plurimis sanguine plenis repletum. Profecto admirabile est & humanum ingenium plane superat, tantam uteri molem tam brevi tempore, (nempe quindecim aut viginti dierum spatio tantopere decrescere. Uterus enim, statim ab excluso foetu & secundis, sese sensim colligit, cervicem arctat, atque interiora versus in locum pristinum se retrahit & partim per diaphoresin insensibiliter minuitur, partim in lochia solvitur. Juxta Gualther. Charleton. *de Caus. Catamenior. Cap. 3. p. 17. seq.* constat, uteri substantia ex carnosissimo quodam fibrarum contextu, qui conceptu foetu, affluentium humorum ubertate, spongiæ in modum, imbutus, mirabilem gravidis distentionem admittit. Et tamen certissimum est, tantam uteri molem intra duas vel tres a partu hebdomadas per celebrem lochiorum expurgationem, ad pristinam magnitudinem redire. Et secundum Olai Rudbeck. *Observ. anat. 14.* uterus post extractionem foetus mox valide se contrahit, rugosus atque complicatus fit, instar vesicæ urinariæ in expellendo seroi unde facillimo negotio patescit, uterum non extremo defungi in edendo partu. vid. Sibold. Hemsterhuis *Messis aur. p. 329.* Dissecuit etiam Johannes Riolanus, uti *Anthropograph. Lib. VI. cap. 2. fol. 365.* refert, nobilem quandam mulierem, quæ viginti quatuor

quatuor horis a partu decessit e vivis, aquarum copia, quibus abundabat thorax, corde suffocato; invenit autem uterum fere ad naturalem magnitudinem contractum, vix enim manus complicatæ amplitudinem æquabat; dissecti uteri cavitas exigua erat, & adhuc cotyledones sive tubercula granis milii simillima apparebant. De uteri fibris contractilibus & valde distractilibus vid. Hermann. Boërhaav. *Institut. medic. p. 135.*

CAPUT IV.

De

Partu difficili & facili.

§. I.

SÆpiissime etiam experiuntur feminae partum difficilem, maximeque dolorosum ac periculosum, cujus causa vel ab ipsa ^{Partus diffi-}matre, vel a foetu dependet; & quidem ratione prioris, quan- ^{facilis}do femina est nimis juvencula & delicatula, vel etiam annosa, ^{causa.}earumque vagina uteri summe angusta; vel quando puerpera in parturitione debitum laborem non adhibet, sed doloribus & conatibus resistit, vel quando est debilis aut ægrota, vel in ipso partu moritur. Ratione posterioris seu foetus, quando vel capite, vel toto suo corpore humerisque major vel latior, geminus vel monstrosus, item debilis aut male situs vel conversus est, ita ut vel pectore pronus vel supinus, vel natibus, vel uno brachio unove pede prodit, vel etiam quando membranæ nimis crassæ sunt &c. uti ex sequentibus & aliis exemplis apparet.

§. 2.

Uxor scilicet divitis cujusdam mercatoris per biduum parturiebatur parturiendi conatum, unde delicatula eousque debilitata est, ut adstantes illam judicaverint morti proximam. Assumpta autem certa mixtura, illico gemellos est enixa optime postmodum habuit, referente Paulo Barbette *Prax. medic. Lib. IV. cap. 12. p. 20.* Alia femina quadraginta annorum, parturiens

dolores magnos pertulit, quibus tandem infans vivus decente figura usque osculum uteri internum depulsus est. At primipara tantos dolores ferre recusans, viribus cohibitis, naturæ conatum obstinate suppressit, donec die undecimo obstetrix Johannis de Muralto auxilium imploraret. Igitur opem allaturus increpavit gravidam & hortatus est una cum adstantibus ad sustinendos, si urgeant, labores & conatus, ne periret proles. Ast, quæ miseria! viribus fractis, & conatibus jam evanescentibus nulla pariendi vis supererat, & infans spatium inter vesicam & alvum ita occuparat inhærens angustiiis, ut nec excrementa, nec urina emitti possent. Femina tandem ad labores vel vi adacta caput infantis emortuum exitum moliri cœpit, quod cum apte sub mento comprehendisset medicus, hiatusque calvaria digitos desuper inseruisset, foetum masculinum integrum sensim eduxit. vid. *M. N. C. Dec. II. An. 1. Obs. 101. p. 236. seq.*

§. 3.

annositas.

Annosâs difficulter parere, probat Ehrenfridus Hagen-dornius *Histor. med. phys. Cent. III. Hist. 1. p. 281.* inquit: Anno 1685, mense Novembri uxor viectoris cujusdam Gorlicensis, quadraginta annos nata ex difficultate partus adhuc primipara laborans, foetu sic optime posito ob dolorum seu nisuum suppressiones, jectigationes, consiliorum ab obstetrice aliisque mulierculis exhibitorum elusiones pœnas proterviæ suæ luere coacta esset, dum ultra duodecim horas in hisce angustiiis constituta neque parere neque mori potuit, usque dum in consilium ego vocatus misissem pulverem meum contra partum difficilem vel centies expertum, dosi una alteraque assumendum, cum adhortatione, ut res suas animose, confidenter laborioseque ageret. Sic auctis inde parturiendi doloribus filiolum satis sanum vitalem excludebat in auras. Virgines adultas sicque habitus plerumque semper laboriosius parere, ait Johannes Pechlinus *Observat. phys. medic. Lib. I. Obs. 26. p. 60.* Magna itaque par-turien-

turientium felicitas sita est in ætate juvenili, antequam membranæ omnes cutis & muscoli corrugati inarescant, ita ut imminente partu viæ ægre amplius distendi aut amplificari se patiantur. Vetulis enim & senescere incipientibus, quanquam rite omnia eveniant, optimeque positus sit embryo, accidit tamen ob vehementem oris uteri tendinosi expansionem, & ossis sacri pertinaciam (dum epiphyfes in apophyses per ætatem degenerant) ut pariendi nifus ex voto non succedant, vel etiam si fortes fuerint, non bene impendantur, sed supprimantur &c. juxta verba Johannis de Muralto in *M. N. C. Dec. II. An. 1. Obs. 101. Schol. p. 237.* Unde scribit Johannes de Muralto *M. N. C. Dec. II. An. 2. Obs. 94. p. 230.* merito primiparæ adultiores & sicciore: feminæ ultimis gestationis mensibus aliquot diebus in balnea sedeant emollientia matricemque roborantia, haud neglectis unguentis, vel oleis & salis armoniaci spiritu: formula balnei hæc sit:

R. Herb. Malv. Meliss. Artemis. ana Mij.

Flor. Chamomill. Melilot. Hyperic. Verbas. aa p. v.

Hord. integr. ʒvj.

Sem. Lin. ʒij. Coq. in f. q. ∇ fluv. &c.

A balneo deterfa calens inungatur matrix Ol. Lil. alb. Verbas. & Chamomillæ.

§. 4.

Partus etiam ob puerperæ per inediām, evacuationes debilitatis nimias, per curas, morbos &c. deficientes vires, fit laborosus, unde Hippocrates *Sect. V. Apbor.* ait: Quæcunque in utero habentes a febris corripuntur & valde attenuantur, sine manifesta occasione, difficulter pariunt.

§. 5.

Dolores convulsivi & epilepsia difficilem partum causantur. Anno enim 1685. femina quædam ex pago *Hennersdorff* in finibus Laubæ Lusatorum, appropinquante jam partu, in tan-

ros abdominis inciderat cruciatus, ut per aliquot horas convulsa sine intellectu, sine voce, sineque medicaminum deglutitione decumberet, quasi expiratura. Cessante vero convulsionum sævitia factum, ut foetum tamen, difficili licet partu, in vitales auras excluderet, referente Hagendornio *l. a. Hist. 2. pag. 282.* Et *pag. seq.* hanc observationem addit: Anno 1682. uxor quædam juvencula per aliquot menses jam gravida ob spectri tumultus in ædibus a se auditos nimis perterrita incidebat in epilepsiam tam horrendam, ut per viginti horas sine ratione, modo vociferando; modo e lecto surgendo varieque se jectigando, quasi obsessa, & marito & cognatis multum creverit molestiæ & lacrymarum. Post medicamenta antepileptica paroxysmus per periodos tantum affligebat. Re per totam noctem sic acta & alvo per enema soluta, nisus seu dolores parturiendi accedentes foetum mortuum excluderunt, malo epileptico dehinc remittente. Scribit etiam Johannes Baptista von Helmont *Tract. Vita multiplex fol. m. 444.* se vidisse mulierem, quæ nunquam caduco morbo correpta fuerit, nisi instante partus dolore, qui affectus etiam nunquam cessaverit, nisi post partum. Puerpera etiam primipara sub ipsum partus tempus gravi paroxysmo epileptico excruciabatur. Obstetrix imperterrita partui vicini foetum sentiens, paroxysmo neglecto strenue munia sua exequitur feliciterque foetum extrahit &c. annotante Samuele Ledelio *M. N. C. Dec. II. An. 2. Observat. 32. pag. 62.* De femina per tres dies noctesque ad partum laborante variisque convulsionibus afflicta, vid. Cosmi Viardel *von der Weiblichen Geburt Lib. II. cap. 25. pag. 106.* Sequentem observationem refert Guilielmus Harvæus *de Part. p. m. 515.* Novi juvenculam, quæ ob summum pariendi laborem in animi deliquium incidit, statimque adeo consternata, stupida & comatosa facta est, ut nullis remediis excitari potuerit. Ad eam vocatus (cum clysteres prius injecti essent, aliaque remedia idonea citra fructum ullum adhibita, nec quicquam

quam per os deglutire posset) pennam sternutatorio fortiori illitam in nares indidi, unde commota, (licet stupore usque adeo obruta esset, ut sternuere, aut excitari nequiret) totius corporis convulsione quadam tentari cœpit, quæ ab humeris exorsa paulatim per totum corpus ad inferiora pertingebat. Quotiescunque autem stimulo hoc usus sum, promovebatur partus, tandemque inscia matre, & in affectu comatoso adhuc permanente, natus est infans sanus & vegetus.

§. 6.

Parturientem suffocatione uterî convulsiva extinctam *convulsio uteri* annotavit Johannes Nicolaus Pechlinus *Observat. medic. physic. Lib. I. Observat. 30. pag. 69. seq.* Mulier erat, inquiens, annorum duorum & viginti, quadrato & obeso corpore, hæc se, ut est gravidarum appetitus ad noxia propensus, crudis austerisque fructibus oppleverat sobriam diætam semper exosa: accidit autem, ut proxime ante partum cum marito contentione maxima altercaretur, tandemque importuno litigio nescio quas minas extorqueret. Vix hæc erant acta, cum partus dolores cumque iis occulta dudum vitiosorum humorum saburra erumpere cœperunt. Duraverant aliquandiu dolores, sine sub effectu, intercipiente respirationem flatuum copia, quam nec clysteres, neque alia diminuere poterant. Mox animo linquitur, omnisque in angusto labor est. Prodierunt quidem ructus nonnulli, sed post iterum oppressa voce, gulæque, quod digito significabat, vinculo injecto obdormiscit; jamque hanc perpetuam noctem fore omnes credebant, cum interea missis subinde suspiriis motibusque convulsivis, aut vitam, aut vitæ reliquias testaretur. Aegræ propinquans Pechlinus genas reperit roseo colore perfusas, cætero corpore livente, respirationem vel nullam, aut post longas causas suspiriis interruptam, pulsum adhuc insensilem, verbo, omnia conclamata. Una interim ex præsentibus opiferisque feminis refert, in illa mor-

tis imagine infantem suis se viribus clam inter stragula eduxisse, matre duntaxat gemitibus aliquot motibusque convulsivis mutationem prodente, quæ cum indicia mortis esse putarent, accidit ut partus ea fuisse ex ejulatu constaret. Post omnia quietiora, nisi quod trium horarum agonem suspiria motusque convulsivi interpolarent, tandem etiam finirent. Sic mulierem prægnantem conjecit malignus vulvæ vapor in tam acerbis nervorum contractiones, ut pepererit; ignara tamen partum illum a se editum: derogans adhæc fidem, amicis id uno ore adseverantibus. Ea quippe fuit hujus distentionis vehementia, ut ultra horas novem se extenderit, uti refert Nicolaus Tulpius *Observat. medic. Lib. I. cap. 10. pag. 24.* De tali partu ita scribit Lucas Schroëckius in Scholio ad Johann. Helwigii *Observat. 142. pag. 385. seq.* quod si quandoque insciæ mulieres pariant, laboresque in enitendo non persentiant, easdem eo ipso tempore aliis doloribus majoribus alteros illos quasi minores obfuscantibus vel morbosa quadam insensibilitate laborare credibile est.

§. 7.

pinguedo.

An in paulo allegata femina obesa aliquid ad partum difficilem pinguedo contulerit, non inquiram, interim juxta Christiani Friderici Garmanni *Miracul. Mortuor. Lib. I. Tit. 9. §. 20. pag. 268.* verba ea, quæ partus in vivente matre moram promovent, huc etiam spectant, cum primis vero secundum Hippocraticum oraculum *Sect. V. Aphor. 40.* Omenti, aut, ut olim exponēbat Christianus Langius, fuminis nimia pinguedo. Et Philippus Jacobus Hartmannus *M. N. C. Cent. II. An. 7. Obs. 35. pag. 76.* in obesis pinguedinem difficilis partus causam esse scribit, vid. etiam Rod. a Castro *de Morb. Mulier. Lib. IV. cap. 6. pag. 457.* Petr. Forest. *Observ. Lib. XXVIII. Observat. 71. Schol. fol. 751.*

§. 8.

scirrhus
uteri.

Si uterus ad sui decentem contractionem quacunque
de

de causa ineptus fuerit, e. g. propter scirrhum uteri, quale exemplum annotavit Guilhelmus Fabricius *Observat. Chirurg. Cent. III. Observat. 57. fol. m. 242.* in matrona triginta annorum, quæ, cum quinto utero gestaret, & finem noni mensis attigisset, doloribus parturientium correpta fuit circa horam decimam matutinam, qui tam acerbi, & motus foetus tam vehemens ac impetuosus fuit, ut vix unquam similes visos adstantes referrent. Circa horam tertiam pomeridianam lipothymia & horrores maximi supervenerunt, quo tempore infantem in utero animam reddidisse, verisimile esse videbatur. Circa undecimam nocturnam pulsus fere nullus percipi poterat, extremitates frigidae erant, & sudor frigidissimus totius corporis aderat, & brachium dextrum extra vulvam propendebat; & sequenti die circa horam decimam foetus naturæ satisfecit. Aperto ipsius ventre situs erat vitiosus, & exempto foetu scirrhus durissimus, qui magnitudinem capitis infantis fere adæquabat, inveniebatur. Ille autem utero non simpliciter adhærebat, sed ipsum corpus uteri in scirrhum concretum atque induratum fuerat. Porro scirrhum huncce causam fuisse mortis, nemo abnuere potest; quandoquidem uterus ratione huius scirrhii ita angustus factus fuerat, ut cum mulieri adesset partus, sese extendere non posset. De carnea in utero excrecentia partum impediante hanc observationem annotavit Thomas Bartholinus *Histor. anat. Cent. I. Hist. 94. pag. 135.* expleto, inquit, gestationis tempore femina Hafniensis, haud fortis infimæ, foetum eniti nullo conatu potuit. Exstinctus embryo miseræ quoque matri acceleravit interitum. In aperto cadavere inventus quidem embryo, sed adnata uteri orificio carnea excrecentia viam occlusit omnemque egressuro exitum interceptit. Hinc suffocatur embryo, denegato ad vitam meatu frustra laborantem matrem aura maligna infecit. Militis cujusdam uxor anno 1624. ultra triduum parere non poterat, quia ejus uteri os cervicis arcte clausum erat, ipsaque

sectionem caesaream sustinere nolebat. In hujus puerperæ defunctæ corpore aperto uterus in dextra parte disruptum, & infantem extra uterum positum, scirrhumque insignis magnitudinis, à fundo uteri incipientem & ad os uteri desinentem invenit Tobias Knoblochiuss archiater Onolsbacensis. v. Greg. Horstii *Oper. Tom. II. Lib. II. Observat. 5. fol. 268.* Simile fere exemplum refert Guilh. Fabricius, Hild. *Observat. chir. Cent. I. Observat. 67. fol. 51. seq.* de honesta quadam matrona, totos sex dies parturiente, cujus uterus in sectione laceratus & caput infantuli in ventris capacitatem dimissum inveniebantur. Hujus autem difficultatis parturiendi causa fuerat scirrhus, qui magnitudinem capitis infantuli propemodum adæquabat, & obliscebat, quo minus uterus tempore prægnationis sese satis extendere, & parturientis violentum motum foetus sustinere potuerit. vid. etiam Theoph. Bonet. *Sepulchret. Lib. III. Sect. XXVIII. fol. 1572. seq.*

§. 9.

*fœtus ab-
domine ex-
tra uterum
disruptum.*

Occasione rupturæ uteri a scirrho, cujus modo in his ultimis observationibus mentionem fecimus, alia quoque exempla, in quibus non modo difficilis, sed etiam plane impossibilis partus, ab uteri ruptura non æque ex scirrho, sed ex aliis causis, exorta, ab autoribus annotatus legitur, adducenda essent; quia vero jam supra *Sect. III. cap. 3.* & alibi multas ejusmodi historias recensuimus, lex eodem loco evolvi possunt. Plura uteri disrupti ossisque pectinis malæ conformationis cum partu impedito exempla in Theoph. Bonet. *Sepulchret. Lib. III. Sect. XXXVIII. fol. 1374.* reperiuntur. Pertinent tamen huc illi quoque infantes, qui in conceptione ad uterum non pervenerunt, sed secundum locum allegatum, statim ex ovario in abdominis cavitatem sunt prolapsi, ex qua non nisi per excisionem (de qua paulo infra pluribus agemus) liberari possunt, quale rarissimum exemplum de foetu humano post unum & viginti

ginti menses, ex utero, matre salva, exciso exhibet Abrahamus Cyprianus *Epist. ad Thomam Millington.*

§. 10.

Infantis exclusionem prohibet etiam vulvæ atque vaginae uteri nimia angustia ipsiusque orificii insolita arctitudo ^{orificii angustia nimia.} sive naturalis sit sive ex statu morbofo inducta, ut ita talismodi equidem feminæ concipere, difficulter vero vel plane non foetum eniti possint. De foetu enim vivo ob arctum uteri osculum per quinque dies retardato hanc observationem refert Johannes de Murakto *M. N. C. Dec. II. An. 2. Observat. 94. pag. 229.* Femina triginta annorum primipara a quinque diebus partus dolores ingentes sustinuit, capite infantis ad osculum usque provoluto, quod tamen nullo molimine edi potuerat: vocatus matricis tendinosum cingulum seu osculum vertici infantis apte & arcte applicatum, perunctis locis, pollice circumcirca dilatavi & sensim diduxi, medicamenta foetum pellentia matri porrexi, alacriter feminam ad labores instigavi, quo tandem puer natus est debilis. Ob talem etiam angustiam infans eruptione facta matricem laceravit, totoque capite in ventris capacitatem delapsus, & contracta matrice, strangulatus deprehensus fuit, secundum annotationem Guilh. Fabricii, Hildani, *Observ. chir. Cent. I. Observ. 64. fol. 51.* qui anno 1593. Coloniae aurificis uxorem, ex partu mortuam disseccuit. Hujus foetus caput in laevam ventris capacitatem per uteri rupturam erat dimissum, atque matris pars nervosa circa infantis collum contracta, quæ ipsum procul dubio suffocarat. Mater totos undecim dies parturiens fuerat, obstetricibus frustra adhibitis, quum multo ante mortuus est infans, in utero solo extante laevo brachio, quod propendebat. Dixit autem obstetrix, angustissimi oris matricem feminæ istius fuisse, unde magnus extans foetus per viam angustam erumpere nequiverit, robustus quantumvis fuerit. Angustiam autem illam

partim naturalem, partim quoque ab ætate (agebat enim tum puerpera trigessimum septimum annum, neque unquam antea uterum gestaverat) fuisse arbitratur dictus Fabricius. Idem autor etiam *Epist. ad Dæringium Oper. fol. 906. seq.* meminit feminae, quæ in diem sextum usque partus doloribus & iis quidem maximis, afflicta fuerat, foetum tamen alioquin maturum validum, & egredi ex utero conantem excludere non potuerat, quia genitalia adeo angusta habebat, ut Hildani manum vix admitterent, qui tamen vivum, sed admodum imbecillem foetum extraxit. Sic ait etiam Rodericus a Castro *de Morb. Mulier. Lib. IV. cap. 6. pag. 457.* ad partus difficilis causas ratione matris, pertinet præcipue omenti nimia extenuatio & siccitas, sic ut ligamenta dura extensa que partui non cedant, qualia plerumque habent annosæ, quadragesimum annum excedentes, quia in iis uteri muscoli exsiccati sunt & minus extensibiles. Quandoque etiam propter orificii & cervicis uteri angustiam præternaturalem partus fit difficilis, v. g. si ab ani fecibus durioribus & vesicæ calculo comprimantur, aut ab enascentiis diversis constipentur.

S. II.

Atretia.

Huc pertinent etiam atretæ, sive feminae angustæ seu arctæ, obstructæ, clausæ vel penitus imperforatæ, quibus a nonnullis neque mentulæ virilis in uteri vaginam ingressus, neque etiam foetus ex utero in lucem egressus conceditur. Quia vero de atretarum denominatione, distinctione, clausura naturali & accidentali, item de earum coitu, matrimonio, conceptione & partu difficili, denique de earum divortio atque cura in Gynæcolog. nostr. *Sect. II. cap. 2. §. 5. seqq. pag. 131. usque ad pag. 210.* prolixè egerim, brevitatè gratia curiosum lectorem ad illum tractatum remittere volui, unicam adhuc observationem annectendo. Inquit scilicet Guil. Harvæus *de Part. pag. 518.* novi mulierem, quæ a difficili & laborioso partu integrum

tegrum vaginae ambitum interiorem laceratum atque excoriatum habuit, adeo ut, finito puerperio, licet gravida denuo fieret, tamen non solum orificii pudendi latera juxta nymphas coalescerent, sed totius quoque vaginae cavitas, usque ad internum matricis osculum prorsus connasceretur, unde nec virili membro, nec specillo quidem ingressus patuit, neque menstruorum fluxui egressus. Instante itaque pariendi tempore torquebatur misella perquam miseris modis, omnemque spem deponendi sarcinam abjecerat: quare traditis marito clavibus, ordinatisque rebus suis amicis praesentibus valedicit. Cum ecce inopinato robusti admodum foetus summo conamine, totus ille tractus dirumpitur, fitque insperatus partus, & validus infans sibi matrique suae salutis autor exstitit, viamque apertam aliis post nascendis reliquit. Idoneis enim adhibitis remediis mater pristinam valetudinem recuperavit.

§. 12.

Inferenda hoc loco etiam est observatio Friderici Ruy-^{membrana}schii de partu mirabili, in quo insolita viarum clausura arte ^{crassa vul-} fuit reſerata in *Observat. anat. chirurg. Observ. 22. pag. 27.* ubi ait: Mulierem posse concipere aut gravidam fieri utero ipso e corpore ex parte propendente, non absolute negandum est, quia illud semel in matrona quadam observavi. Non minus rarum esse censeo, mulierem impraegnari salva manente membrana hymene, idque ad tempus partus. Ast rarissimum, vaginam uteri, tempore partus, membrana praeternaturali pone hymenem esse clausam sicut jam recensebimus. In fossa principis, e regione fossae, tabacum vendebat Jan Pieterſz. Hujus uxor in partu versans foetum in lucem edere non potuit, quantumvis conatus & labores partus essent adeo vehementes, ut clamoribus ejus tranſeuntes in dicta fossa detinerentur. Tandem me vocari jusserunt, huic operi admotae duae obstetrices, jamjam enim moritura videba-

tur misera illa patiens, explorata difficultatis partus causa, inveni membranam hymenem esse integram, valde crassam, & a foetus capite, exitum quærente, foras extensam. Hoc viso, incidendam esse dictam membranam, judicavi. Vocantur chirurgi, & statim instituta est operatio forcipe & stilo excavato, ne foetus caput læderetur. Hac facta incisione frustra foetus exclusionem expectavimus, propter alteram præternaturalem membranam, crassam, vulvam profundius claudentem, foetusque exitum impedientem. Hac observata membrana spem in angusto esse judicavi: ne tamen simul cum foetu periret mater, hujus incisionem moliti sumus. Quid fit? illico operatione peracta in lucem editur foetus vivus, ejulatibus vires satis robustas prodens, & postea salubriter vixit. Hisce omnibus non sine summo levamine peractis, quæ jamjam videbatur cum foetu moritura mater Dei favore eluctabatur.

§. 13.

abscessus
uteri.

Ob uteri abscessum partum impeditum annotavit Johannes Jacobus Wenceslaus Dobrzensky *M. N. C. Dec. I. An. 2. Obs. 180. p. 277.* inquit, anno Domini 1670. mense Augusto uxor militis cujusdam laborabat quinque aut sex diebus doloribus partus, infans primis diebus vivus persentiebatur, tandem nulla signa vitæ edens, & matrem jam doloribus fractam e vivis subsequi fecit. Aperto defunctæ utero tantus foetor emanavit, ut, etsi in atrio domus res facta fuerit, præ absurdissimo tamen foetore nemo sat longo tempore accedere potuerit; tandem exempto jam mortuo infante collum uteri abscessu turgidum reperi, saniemque emanantem teterrimo foetore nares percellentem. Hoc autem observatu dignum circa foetum reperi: infantem bene formatum & alias sanum fuisse, &, dum instabat hora exitus, ipsummet conatum fuisse viam quærere, per quam exiret, cumque eadem ob tumores eidem non parvisset, tamen tantos impetus fortitudinis propriæ exeruisse, ut

ma-

magnam partem cranii in parte dextra ad intra sibi compresserit, ex quo clare elucescit, non solum vim expultricem uteri facere ad protrudendum foetum, sed & ipsum infantem allaborare ad sui e carcere illo tenebrarum ad lucem liberationem.

§. 14.

De mirabili figura uteri pro causa partus difficilis atque ^{uterus} lethalis observationem communicat Christianus Franciscus Paul- ^{monstruosus.} lini *M. N. C. Deb. II. An. 5. Append. Obs. 108. p. 68.* Macilenta rustica Haynæ in Franconia in difficili partu constituta ad orificium uteri sentiebat durum aliquid & crassum, etiam tactui obstetricis manifestum, quod foetui exeunti ad triduum usque obicem posuerat. Tandem aptis remediis hic mortuus expulsus, remanente nihilominus notabili tumore, præsertim in dextro abdominis latere, ut omnes fere crederent, adhuc in utero superesse infantem, quem omni modo propellere conabantur adstantes. Sed altero die moritur mulier. Cadavere aperto, vidit Kellnerus uterum bicipitem monstruosum, ibidem depictum.

§. 15.

Partus difficilis etiam oritur, si arctior conjunctio ossa ^{ossa pubis} pelvim constituentia intercedat, aut os coccygis minus flexile ^{arctæ.} sit, quemadmodum hujus solius culpa nonnulli juvenculas præ annosis facilius parere putant, quod tamen rectius ossium indigitorum compagi alii tribuunt. Quid autem de hac ossium pubis, ilium & coccygis conjunctione eorumque diductione atque dehiscencia in partu medici diversimode judicent, paulo supra Cap. III. paragrapho tertio & sequentibus, prolixè adduximus. De partu impedito ob ossis pectinis malam conformationem & ob apophysin non naturalem in interna ossium pubis facie, vid. Theoph. Bonet. *Sepulchr. Lib. III. Sect. XXXVIII. f. 1374. seqq.* In cadavere honestissimæ mulieris, in difficili eam ob causam puerperio vita functæ, apophysin prolongam præter natu-

naturam ossi pubis sinistro innatam a se pluribusque aliis medicis ac chirurgis Lutetiæ visum fuisse, refert Severin. Pinæus *Lib. II. p. 109.* Secundum Franc. Sylv. *Prax. med. Lib. III. cap. 7. §. 73. p. 544.* non succedit partus, si excrescentiæ fuerint osseæ in foetus viis protuberantes. De tali apophysi vid. Casp. Bauhini *Theatr. anat. Lib. I. cap. 49. p. 172.*

§. 16.

aquarum
amni in-
tempeſtiva
effuſio.

Sicuti etiam ad partum facilem multum confert viarum lubricitas, quæ ab aquis amnii, in vel proxime ante partum, ex disruptis vel laceratis foetus membranis, effluentibus dependet, ita econtra tales partus viæ, ob nimis citam, vel diu ante partum factam rupturam hincque intempestivam aquarum effusionem minus lubricæ ac tensiles, sed aridæ & rigidiores reperiuntur, ideoque partus longe difficilior expectandus est. Quod confirmat Lazarus Riverius *Prax. Medic. Lib. XV. cap. 18. Tom. II. p. 412.* ubi scribit: Contingit difficultas in partu, quando membranæ foetum obvolventes tenuiores sunt, ut citius, quam par sit, disrumpantur; unde sequitur præcox aquarum effusio, sicque resiccatum manet uteri orificium, tempore exclusionis foetus. Et Daniel Hoffmannus *Annot. in Govey p. 102.* ait: Lubricatio illa est utilissima, hinc partus difficiliores, qui diu post effusionem aquarum, ac tardius proin contingunt, magno sæpe periculo & molestia foetus & matris. vid. etiam *p. 103.* Johannes Nicolaus Pechlinus *Obs. Phys. medic. Lib. I. Obs. 29. p. 67.* lymphæ, inquit, uterina, quæ & antecedere & comitari partum solet, si maturius justo tota excutiat, siccat tum mora naturalibus, necesse est partum fieri laboriosum, ut qui maxime lævare illo mucilaginoso in tanta viarum angustia rugosæque contractione adjuvetur &c. In ejusmodi etiam casu non immerito pro viarum lubricitate medici olea, pinguedines & mucilagines pro larga partium genitalium inunctione obstetricibus ordinare solent. Exemplum partus difficilis ab aquarum effusione recenset

ſet Baldaffar Timæus a *Güldenlee Caſ. medicin. Lib. IV. Caſ. 25. p. 223.* ſcilicet illuſtriſſima quædam femina pariendi laboribus ſubito prehena multum aquæ excernebat ab utero, paulo poſt dolores ex toto remiſere, uſque in diem tertium, quo iterum recruderunt, fœtu in cervice uteri adeo tenaciter ſubſiſtente, ut ne latum quidem unguem progrederetur, exitus itaque ut artis opera haud cunctanter promoveretur, maritus & adſtantes anxie flagitabant. Cum proinde parturientem viribus ſatis conſtare, fœtumque modo naturali in caput converſum deprehenderem, partus difficultatem in viis, in quibus fœtui tranſeundum, hæſere judicabam, quatenus ruptis ob tenuitatem tempeſtivirus membranis, aquæ muliebria lubricitantes, nimis cito effluxere: Vias itaque lubricitandas & laxandas eſſe duxi, præſcripto in hunc finem linimento, quo obſtetric partes genitales in momenta perungeret:

℞. Ol. Lilior. albor. Amygdal. dulc. ana ꝑiβ

Cheirin. ꝑβ

Pingued. gallin. 3vj.

Mucilag. Semin. Lini c. aqu. Malv. extract. ꝑβ

M. f. Linimentum.

Interea ad facilitandum partum exhibui potiunculam meam contra *δυσκοίαν* vel centies expertam:

℞. ∇ Meliſſ. Artemiſ. Cinamom. hyſteric. noſt. ana ꝑi

Myrrh. elect. ꝑβ

Succin. alb. præp. ꝑj

Croc. ꝑβ. M. f. Potiuncula actu calide haurienda.

Elapſo circiter ſemihorio vehementes circa pubem dolores ſuborti felicem laboribus iſtis cataſtrophæ impoſuere, excluſo elegantis formæ filiolo, niſi quod caput ad reliqui corporis proportionem aliquanto majus videbatur, cauſa procul dubio tardioris difficilisque partus. v. etiam ſupra *Cap. 1. §. 6.*

§. 17.

item.

De aquarum ante partum fluxu præmaturo sequentem observationem & cautelam practicam exhibet Johannes Nicolaus Binningerus *Observat. medic. Cent. I. Obs. 85. p. 94.* Die 20. Julii 1654. nobilis uxor juvenis in aliquot horarum itinere concussa parturientis dolores sentire visa est ante tempus, fractis infantis, quem gerebat utero, involucris, aquarum copiosum effluvium pati coepit, certis repetens intervallis. Jubetur ab ignara obstetrice (durante interludio) geminare conatus quatri-duum integrum, obsequitur in omnibus insueta partui. Tandem filium, sed exiguum admodum enixa est. Hoc ideo notatum volui, ut discant juniores medici, in parturientibus temere nihil præmaturandum, nec membranarum rupturam esse promovendam, sed patienter expectandum, quo, cum partus tempus appetiverit, sufficiant & matri, & infanti vires ante illud frustra dissipandæ, in utriusque plerumque perniciem. Aliam observationem de aquis longe ante partum fluentibus & partu matri ac infanti lethali vid. ibidem *Cent. II. Obs. 100. p. 241.* De femina jam triduum in difficili partu laborante, cujus uterus ob elapsas aquas valde erat exsiccatus, vid. Joh. Broen *Animadvers. in Henr. Regii Prax. med. Lib. III. Cap. 51. p. 617. seq.* Unde inquit Daniel Hoffmannus *Annotat. in Hypoth. Govey. p. 102.* lubricationem viarum esse utilissimam, quia partus, qui diu post effusionem aquarum ac tardius proin contingunt, difficiliiores sunt, & magno sæpe foetus & matris periculo & molestia fiunt. Et ipse Govey *l. 4. p. 117.* scribit: si effusis dudum aquis infantem ambientibus ille diutius adhuc sine tendentia ad partum in utero siccus quasi maneret ac moram traheret: hoc quidem casu laboriosus foret partus, cum partes vix possent satis dilata-ri ad transmittendum infantem; ac tunc quidem humectandæ sunt partes istæ oleo ac pinguedine emolliente, manumque iis decet inungere, ut immitti queant digiti in orificium uteri internum, ab indice incipiendo, post medium inferendo, dein annula-

annularem, minimum tandemque pollicem. Cum omnes digiti inserti fuerint orificio interno, sensim illi sensimque diducuntur a se invicem, ut pars illa dilatetur eousque, donec sufficiens pateat educendo foetui spatium, qui pedibus quidem arripiendus extrahendusque erit.

§. 18.

Interdum etiam partum difficilem reddit aquarum in a- ^{aquarum}mnio collectarum mora, dum nimirum membranæ foetum cin- ^{mora.}gentes instante partu non rumpuntur, uti probat Ehrenfridus Hagendornius *Histor. med. phys. Cent. III. Hist. 11. p. 295.* inquit: Etiam in aquæ puerperalis excretionem natura ludit, eadem vel partum diutius anticipante, vel in ipso partus actu fluente. Anno 1687. d. 14. Maji vocatus ego ad uxorem generosi cujusdam viri in ducatu Gorlicensi, nudius tertius ex hæmorrhagia uteri copiosa laborantem, quæ, licet per duodecim horas dolores parturiendi atrocissimos experta esset, nihil aquæ tamen profudit, usque dum foetu mortuo tunicam mole sua rumpendo quasi aquæ fluxum concederet, sequente eam mox foetu. Quod autem membranæ interdum in partu non statim rumpantur, in causa est ipsarum crassities, hinc etiam Philippus Fraundorffer *de Morb. mulier. cap. 5. p. 49.* primam difficilis partus causam ponit, si membranæ foetum involventes crassiores sint, ut a foetu vel nullo modo, vel non sine difficultate rumpi possint: nam quando mulieri partus appropinquat, tunc puero se movente, & manibus ac pedibus calcitrante pelliculam quandam internam rumpi contingit; rupta autem una, etiam aliæ debiliorem vim habent & rumpuntur, primum quidem illi contiguæ & cohærentes, postea externæ, cum autem ruptæ fuerint pelliculæ, tunc foetus a vinculo solvitur & agitated foras procedit. Imo dubium quoque mihi non est, si ob membranarum crassitiem partus nimium retardatur, hunc amnii liquorem, quasi

gelatinosum, degenerare in mucaginem viscidam, quæ partum potius impedit, quam promovet. v. etiam §. 27.

§. 19.

nulla aqua.

Quandoque etiam neque ante, neque in, neque post partum ejusmodi aquas amnii observari, supra *cap. 1. §. 9.* ex Alardi Hermanni Cummeni observatione de parturiente sine aquis, adduximus; quo loco, ex *M. N. C. Dec. I. An. 3. Observat. 132. pag. 242.* dictus autor pergit: Mirum post hunc partum nullam vel omnino exiguam & vix sensibilem lochiorum secutam purificationem. Intra hujus curationis tempus, ut & postmodum diligenter inquisivi, an aliquot ante parturitionis tempus diebus, septimanis vel mensibus, quopiam uteri sensisset diluvium: etenim licet ordinarium sit, quod, aquis emergentibus, dolores partus intra trium horarum spatium sequantur, nihilominus & haud rarum est; immo quotidianum, partum aquis jam progressis retardari ad sex, decem, immo etiam viginti horas: quin & Amstelodami ante aliquot annos notavi trium septimanarum & trium dierum ante partum spatio accidisse symptomaticum hoc diluvium salvo manente foetu & justo egrediente tempore. Sed contrarium semper asserbatur. De partu sine aquis refert etiam Johannes Ludovicus Hannemannus, quod obstetrix quædam fideliter ipsi dixerit, se non semel vidisse, quod femina peperint sine aquis, ac harum aquarum receptaculum prorsus siccum inventum, verum partum tum semper esse difficilem: Et si eveniret, quod hæc ordinaria diluvies efflueret justo citius, tum partum remorari ad sex, duodecim, viginti quatuor horas vel etiam ad tres dies.

§. 20.

dolores.

Oritur etiam partus difficilis, si dolores, ob lympham viscidam atque lentam, quippe qua obducuntur partes nervosæ, ne foetus conatus vel alia irritamenta facile persentiant, deficiant, vel si interrupti & retrogradi seu inversi quodammodo par-

parturientis conatus fuerint, (wenn die Wehen nicht anhalten) uterum haud feriunt (nicht aufs Kind geben, sondern secundum obstetricum loquendi formulam über sich steigen) id quod plerumque ab animi motibus, pudore scilicet, tumore, terrore, animi deliquio fieri potest; qualia symptomata quotidie obvenire solent. Interdum maritum pro uxore puerpera dolere & decumbere, exemplo probat Thomas Bartholinus *Histor. anat. Cent. V. Histor. 79. pag. 155. seq.* inquit: Laurentius portitor arcis Fridericiburgensis singularem cum uxore consensum aluit. Quotiescunque instante partus momento uxori utero dolores exoriebantur, ille quoque magnos dolores & cruciatus sentiebat, ut mire hinc inde se torqueret. Superstitio vulgi mentes obsedit, maritum participem fieri puerperæ dolorum, si tunica puerperæ imponatur lecto mariti. Novi & ego conjuges, si mulier gravida primis mensibus nauseabunda vomitet, vomere & maritum. Rationem in utriusque consensu quærit Bartholinus, inquit: Consensum amor arguit, qui tam efficax est, ut uno patiente alter condoleat. Augetur consensus ex utriusque temperamento simili, quod arctius inter conjuges vinculum nectit. Hinc jam ratio patet, cur uxore afflicta maritus in consensum trahitur, quemadmodum uterini fratres unoque sanguine creti, etiam locis disliti simul variolis aliisque malignis morbis sæpe corripiuntur. Ita etiam nonnullæ obstetrices dolores post partum præcaveri statuunt, dum tres guttas lochiorum, in haustu vini, puerperæ marito propinare solent, quas ex intempestiva commiseratione viros etiam prudentes & eruditos ingurgitasse, se novisse scribit Michael Bernardus Valentini *Animadv. in Machiavell. med. Propos. X. pag. 30.*

§. 21.

Partum difficile in plethorica annotavit Johannes de plethorica Muralto *M. N. C. Dec. II. An. 1. Observat. 103. pag. 244.* in muliere Kirchbergensi viginti annorum, quæ sanguinea & primum

mum gravida toto gestationis tempore venæsectionem neglexerat; cum vero partus instaret, conatus impendere nequibat. Mittebatur ad Muraltum obstetrix, accedebat etiam maritus consilii capiendi gratia. Suadebat Muraltus venæsectionem in brachio dextro sufficientem, qua celebrata parturiens puerum vegetum feliciter enixa est.

§. 22.

membrane
crassæ
amni.

Fœtus vero intuitu partus redditur difficilis, si ipsum involventes membranæ crassiores justoque firmiores sunt, ut nec infantis nec puerperæ molimine disrumpi queant, ut adeo in tali casu plerique medici ac chirurgi earum lacerationem ac discissionem commendent, vel etiam obstetrices absque præscitu medici easdem unguibus discerpant. Juxta Thomæ Bartholini *Tr. de insolit. Part. viis cap. 3. pag. 18. seq.* naturalem fœtus exitum prohibet membranarum involventium densitas, quæ neque a fœtus calcitrations, neque pondere, neque stagnantium lochiorum copia, neque puerperæ nisu possunt rumpi. Remoratur non raro felicem partus progressum nativa tunica choroides crassities & nonnunquam prorsus impedit velut objecto vallo, quod nisi vi externa accedente, amoveri non potest. Ob eandem densitatem quandoque etiam integer conceptus illæsis membranosis suis involucris inclusus in lucem excludi solet, uti *cap. 3. §. 14. seq.* vidimus. De neglecta harum membranarum dilaceratione hanc observationem refert François Mauriceau *Observat. 662. pag. 384.* Il y avoit cinq jours entiers, qu'une femme étoit en travail d'un enfant, n'estant assistée que de sa sagefemme. J'avois vu cette femme deux jours auparavant, qui seroit indubitablement accouchée, si en l'état où je la trouvay, la sagefemme eust rompu les membranes de ses eaux, comme je luy avois recommandé de faire d'abord, qu'elles seroient un peu plus préparées, qu'elles n'estoient alors; ce qu'ayant negligé & les mem-

membranes estant tres fortes & les douleurs petites, elle laissa encore languir inutilement cette femme sans la secourir, comme je luy avois conseillé; ce qui fit perir l'enfant a force de demeurer trop long temps près du passage dans une situation fort contrainte; le quel enfant cette sagefemme avoit indubitablement sauvé, si elle eust executé ce que je luy avois bien expressement recommandé. Mais cette femme lassée enfin de la longueur de son travail, m'ayant renvoyée querir, je rompis aussitost moy mesme les membranes de ses eaux, & je l'accouchay un quart d'heure ensuite d'un gros enfant mort &c.

§. 23.

Item si funiculus umbilicalis solito brevior, vel etiam longior, ^{funiculus} atque infantis membris præter naturam circumvolutus fuerit, ut ^{umbilicalis.} hic se minime loco movere neque partum moliri valeat, difficilis partus metuendus est. Inquit enim Mauriceau *l. 2.* la brièveté du cordon de l'ombilic peut contribuër à rendre toutes les douleurs du travail de la mere tres-lentes, & toutes entrecoupées. Et *Observat. 87. pag. 397.* refert sequentem historiam, de l'accouchement d'une femme, qui eût un travail tres-long, à cause de l'extreme brièveté du cordon de son enfant. Le 26. Juillet 1693. j'ay accouché une femme d'une petite fille, au terme de huit mois & une semaine, ou environ, qui avoit le col embarrassé d'un tour de son cordon, qui estant de soy naturellement tres-court, avoit esté cause, que la mere, non obstant la petitesse de son enfant, eût un travail tres-long & fort laborieux, par la mauvaise qualité de ses douleurs, qui furent toutes entrecoupées durant plus de vingt quatre heures, leur mouvement rejaillissant toujours vers les reins, & dans le ventre, en maniere de barre, au lieu de répondre en bas comme les bonnes douleurs sont ordinairement: & comme l'extreme brièveté de ce cordon ne pouvoit pas permettre à l'en-

l'enfant d'estre poussé au passage sans tirailler en mesme temps l'arrirefaix, cette disposition avoit esté cause, que cét arrirefaix s'estant en partie detaché des le commencement du travail de cette femme, elle avoit eü une perte de sang, qui quoyqu'elle ne parust que petite au dehors, avoit neanmōins esté assez considerable au dedans, comme je m'en apperceüs, par plusieurs gros caillots de sang noir & recuit, qui sortierent dela matrice dans le mesme temps que je la delivray del'arrirefaix, ce qui avoit tellement affoibli l'enfant, qu'il mourut le jour ensuite. Il faut remarquer, que ce qui avoit acceleré de trois semaines entieres la naissance de cét enfant, estoit la mesme briéveté de ce cordon, qui ne luy avoit pas laissé une entiere liberté de se tourner la teste en bas, comme tous les enfans ont coustume de faire vers le dernier mois de sa grossesse, sans tirailler en mesme temps l'arrirefaix, comme j'ay dit. vid. etiam supra Sect. I. cap. 3. §. 16.

§. 24.

*funiculus
longus.*

De partu difficili a funiculi umbilicalis circa varias corporis infantis partes circumvolutionibus, item ab infante prævia vena umbilicali prodeunte, vid. Henric. a Deventer de *Obstetricant. cap. 18. pag. 161. seqq.* ubi inquit : nullus fere situs est infantum, quem non comitari posset præmaturus venæ umbilicalis partus, quo scilicet funiculus ille prævius in ostium defertur, sive solus sive cum alio quodam membro, capite nimirum, pedibus aliaque corporis parte conjunctus; hoc autem plurimum fit, si longior fuerit, neque uni vel alteri infantis membro circumvolutus. Varie circumvolvitur funiculus umbilicalis, scilicet medio corpori, ventri, collo, brachiis vel cruribus, unde multa proveniunt incommoda, laborque ingravescit &c. Partus difficiles fieri non sine matris & fœtus vitæ discrimine, cum funiculis umbilicalis infantis collo, vel cruri simul & alteri, vel utrisque obvolutus invenitur aut sen-

sentitur, & nisi in tempore ab obstetrice evolvatur, sub enixu infans facile strangulatur, scribit Johannes Helwigius *Observ. 143. pag. 386.* Ista enim vasorum umbilicalium congeries ex uterina placenta procedens supra frontem embryonis naturaliter ut plurimum fertur, atque reflexa per occipitium decurrens ad umbilicum dein solet descendere. Si itaque anteriori etiam parte delabatur collumque circumdet, quia hac ratione brevior evadit, foetum retrahendo vel simul secundinam cum foetu ad exitum rapiendo partum reddere difficilem, imo in ipso egrediendi conatu embryonis fauces laquei instar, constringere eumque strangulare potest. Talia circumvolutionum exempla quotidie obstetricantibus occurrunt, quorum aliqua *Secl. I. §. 8.* adduximus. Vidit insuper Thomas Bartholinus funiculum umbilicalem callo aliquoties circumductum, unde ad horas plusculas dilatus partus, prodiensque infans vix spiritum trahebat, uti ait *Anatom. renov. Lib. I. cap. 37. p. m. 318.* Uxor quaedam circa undecimam coepit sentire partus dolores: tertia peperit cum satis magna difficultate: Puer fere suffocatus est ob vasa umbilicalia duabus vel tribus circumvolutionibus ambientibus collum, sic ut natus clamare non posset, uti ex Bauhino refert Johannes Schenckius *Observat. medic. Lib. IV. fol. 586.* Foetum in abdominis cavitate extra uterum & circa collum funiculo umbilicali cinctum & quasi strangulatum deprehendit Maximilianus Preusius. vid. *Ephemer. Acad. Nat. Cur. Cent. IX. Observat. 19. pag. 22. seq.* Cum Stephani Roderici a Castro nepos ex materno claustro egredi tentaret, laqueus ille umbilicalis collo circumvolutus, cum suffocationis metu constringebatur, unde infans ab exeundi impetu aliquoties retrahebatur, donec tandem obstetricia manu aliquantulum, eo relaxato, lividus omnino & pene suffocatus hic in lucem prodierit, vid. Helwig. *l. a. pag. 387.* Non autem solum callum, vel brachia & pedes ab hoc funiculo circumvolvuntur, sed quandoque etiam corporis truncus, quale exem-

plum, ubi vasa umbilicalia non tantum bis corpus circumducta fuerant, sed etiam brachium sinistrum cum crure dextro eidem colligaverant, uti Guilhelmus Fabricius, Hildanus *Observat. Chir. Cent. IV. Observat. 51. fol. 328. seqq.* descripsit atque depinxit.

§. 25.

foetus magnus.

Sæpissime etiam fit partus difficilis, si foetus major extiterit, & quidem aut secundum totum sui corpus, aut secundum aliquam sui partem, præsertim caput, v. g. si hoc hydrocephalo laboret. De foetu magno dystociam causante non opus est, ut exempla citemus, cum quotidiana experientia & obstetricum praxis sufficienter testetur. Placet tamen ex Thomæ Bartholini *Histor. anatom. Cent. V. Hist. 47. pag. 101. seq.* historiam addere. Uxor scilicet civis Hassniensis, corpore obeso & cachectico, sextum gravida catarrhis tussique vexatur. Gemellos vero gestare creditur ob molem ventris amplam. Partus deinde laboriosissimus tribus diebus, vere anni 1658, miseram torquet & exercet, tandem puellam vi summa enititur, magnitudine binas æquantem, aliquot horis a partu extinctam. Ob foetus magnitudinem perinæum disruptum fuit, seu paries inter anum & vulvam. vid. etiam Petri Foresti, *Lib. XXVIII. Observat. 70. fol. 748.*

§. 26.

Caput magnum.

Ratione capitis magni & hydrocephali satis notum est, plerumque partum esse admodum difficilem, imprimis in primiparis, quando uteri orificium internum perforare non possunt, vel si foetus pedibus primum egreditur, caput vero ex obstetricis negligentia vel ignorantia in utero per tempus remanet foetusque suffocatur, quandoque tamen ex singulari Dei benedictione, licet mortuus ex utero ejicitur; quod confirmat Casparus Theophilus Bierlingius *Advers. curios. Observ.*

serv. 92. pag. 234. seq. cum femina, triginta aliquot annorum & quinque liberorum matre, quæ cum anno 1675. sexta vice gravida esset, & infans, ex relatione obstetricis adstantiumque mulierum, non aliter obtineri posset, die Veneris pedibus primo in lucem veniebat, quos reliquum corpus ad caput usque sequebatur; hoc vero, licet a matre & obstetrice omnes adhiberentur vires, doloresque partus unus post alterum rite sequerentur, nullo tamen modo, nullaque ratione extrahi poterat, sed semper cum vehementia & sonitu, instar utris aqua semipleni retrocedebat. Tandem oleo cheirino ad lubricandum caput mediante syringa per vulvæ labia immisso eo inventum est, ut obstetrix quidem digitum ori immittere posset, caput vero totum elicere inani se torquebat labore. In hoc statu incredibili animi constantia, & summa in Deum fiducia, inter preces ardentissimas & lacrymas adstantium calidissimas usque ad septimam matutinam die solis plus quam trecentos partus dolores æquissimo & tranquillo animo ferebat, ubi præter spem & expectationem, cum ultima quasi vice illam ad promovendum partum mantili sublevarent, ex inexhausta Dei misericordia, absque ullo partus dolore filiolum omnibus quidem membris absolutum, mortuum tamen summo cum foetore enixa est.

§. 27.

Porro si partus est geminus, potissimum si utrique ingemellu. fantes simul exitum moliantur, vel si invicem sibi connati sint. De partu difficili ob geminos observationem communicat Petrus Forestus *l. a. Observ. 75. fol. m. 757.* & ejusmodi casus quotidie occurrunt. De geminis connatis & infantibus monstrosis vid. Fortunius Licetus *de Monstr. Lib. II. cap. 10. pag. 75. seqq. 80. &c.* Johann. Schenckii *Observat. Lib. V. fol. 714.* De partu monstri bicipitis sequentem historiam annotavit Nicolaus Tulpius *Observat. medic. Lib. III. cap. 37. pag.*

256. seq. Inter partus vitia, sicuti grave infans in pedes conversus: ἀγριππων vocant Græci, sic gravissimum, eosdem pedes esse, vel plures duobus, vel situ dispares. Quam deformitatis speciem obtulit nobis aliquando futoris uxor, quæ paritura biceps monstrum enixa fuit primum duos pedes: sed tertius, præter omnem naturæ legem, natibus innatus, iniecit tantum moræ parturitioni, ut necesse habuerit, præter obstetrices, implorare opem chirurgicam: quo unco ferro extraheretur e vulva renitens hocce monstrum; Erat autem id biceps, cum tribus brachiis, totidem pedibus, quatuor manibus &c. attamen obstetricibus insigne documentum, opitulandi cuicunque partui, & deficiente manus auxilio, confugiendum mature ad uncum ferreum, ceu sacram anchoram & ultimum difficilis partus remedium. Item quando secunda simul prodit, vel si foetus imbecillior, vel plane mortuus fuerit, uti quotidie observare licet.

§. 28.

*Genus vitio-
sus.*

Non ultima partus difficilis causa est situs foetus vitiosus, quippe per quem ipsi egrediendi modus impeditur, hinc etiam Christiano Johanni Langio *Disput. XLII. Oper. Tom. III. fol. 560.* foetus inepto suo situ ac monstrositate difficilem reddere partum videtur adeo, ut præ reliquis omnibus causis considerationem & examen speciale requirat, præprimis cum vix ullum in his casibus solamen gravidis adhuc supersit, quam quod obstetricantium manuales operationes adferunt. Varias autem foetus in utero materno collocationes vitiosas sistit Ambrosius Paræus *Thesaur. Chirurg. Lib. XXIII. fol. 506.* Henricus a Deventer *de Obstetricat. cap. 36. seqq. pag. 149. usque ad pag. 251.* Jacob. Ruffius *de Mulier. Lib. III. in Israel. Spacch. Gynec. fol. 175. seq.* Situm quoque foetus præternaturalem depinxit Guilhelmus Fabricius, Hildanus *Observation. chirurg. Cent.*

Cent. IV. Observat. 57. fol. 330. foetus scilicet in transversum situs erat, & ita quidem, ut caput sinistro, pedes vero dextro hypochondrio ita insisterent, ut in utroque latere prominentia non obscura observari posset. Spina dorsi foetus versus orificium uteri vergebat. Brachium dextrum extra orificium propendebat, sinistrum vero, uti quoque crus dextrum, quod versus caput reflexum mediantibus vasis umbilicalibus (quæ truncum corporis bis circumdederunt) trunco corporis ita alligabantur, ut ab initio foetus ad exitum minus commode sese parare posset, sed omnia inverso ordine acciderent. vid. insuper Dan. Senneri: *Pract. Medicin. Lib. IV. Part. II. Sect. VI. cap. 7. p. 421.* Secundum Lazari Riverii: *Prax. med. Lib. XV. cap. 18. Tom. II. p. 412.* ratione situs in utero partus difficilis variis modis contingit, ut quando foetus in pedes aut manibus præviis exire conatur, vel unum tantum pedem, aut manum alterutram exerit, vel duplicatus egredi nititur, nates aut ventrem ad uteri orificium offerens. Interdum etiam embryo uteri vaginæ orificio imprimitur altero duntaxat syncipite, altero super osse pubis remanente. Et quo magis in hoc situ foetus imprimitur, eo etiam magis situs vitiatur, dum nimirum synciput super dicto osse remanens magis atque magis ab altero syncipite secedit; hinc etiam Andreas Petermannus, uti ex ipsius ore memini, novit pusionem, qui ex hoc vitioso statu, quem a matutina hora sexta ad nonam vespertinam perpeßus erat, vindicatus dextrum synciput præ sinistro ultra digitum transversum, elatum habebat; in demortuo vero synciput sinistrum magna ex parte nigricans, observavit. Idem Petermannus, qui sæpissime obstetricum munere fungebatur, & sequentes observationes communicabat; observavi, inquit, situm vitiosum, dum nimirum foetus pariebatur utroque pede; hincque facile uterum penetrabat, donec demum, utroque cubitu osse sacro innixus hæreret, ad quem situm vitiosum advocabar. Facili vero nego-

tio uterque cubitus subtrahebatur, nihilominus firmissime remanente capite in utero; maxilla enim inferiori, & quidem in latere sinistro ossi pubis adhærebat fœtus, adeo ut metuerem colli ruptionem. Postquam vero totum corpusculum, & primario collum in tantum torquebam, deinceps facile totum fœtus cadaver subtrahebam. Vitiosus etiam est situs, dum cervice fœtus attingit orificium uteri, quia enim caput & ipse thorax simul deinceps uterum penetrare tenentur, quilibet hunc ipsum situm vitiosissimum & partui plane impossibilem, judicare potest. Ulterius etiam accidit situs vitiosus, dum fœtus orificium uteri pectore & abdomine attingit, ita ut in uno latere caput, in altero vero pedes sint positi, in quo situ ut plurimum unicum duntaxat brachium fœtus uterum penetrat, qui situs inter vitiosos & frequentissimus, ad partum vero incommodissimus. Tandem observavi etiam, pergit Petermannus, vitiosum situm, dum nimirum fœtus podice primo orificium uteri attigit, & quidem ita, ut altero pede latus matris sinistrum, altero vero dextrum occupaverit; ossibus item suis ischiaticis matris ossa pubis attingebat; hinc quo magis premebatur a matre fœtus corpusculum, eo etiam magis ossa pubis fœtus distendebantur, unde & hic partus sub hoc schemate plane erat impossibilis.

§. 29.

alia causa.

Insuper adhuc aliæ annotantur difficilis partus causæ & exempla, vid. Guil. Rondelet. *Method. curand. morb. cap. 64. p. m. 294. seq.* Thom. Bartholin. *de insol. part. viis cap. 3. p. 20-24. seq.* Christ. Frid. Garmann. *de Mirac. Mirtuor. Lib. I. Tit. 9. §. 20. p. 269.* De dystocia ex integumentis cranium fœtus involventibus, sanguine extravasato antea refertis, vid. Joh. Jacob. Hard. Apiar. *Obs. 89. p. 333. seq.* Joh. Dolæi *Encyclopæd. med. Lib. V. cap. 7. p. 936. seq.* Joh. Colster. *Theor. & Prax. Tabul. 91. p. 351.* Singularem embryonis situm mortis causam annotavit Ehrenfridus

fridus Hagendorn. *Histor. med. physic. 6. p. 289.* Uxor, inquiens, pellionis cujusdam Gorlicensis partui proxima fatigantibus licet doloribus parturientium, foetus necdum excludere poterat. Narratur mihi, re jam ad incitas redacta, vocato casus, scilicet nulla adesse ad partum signa sufficientia, licet dolores satis urgerent. Attingo hinc abdomen blanda manu, animadvertoque uterum cum inquilino foetu superasse pubis pendulum, *hieng über den Biegel, und war noch nicht eingetreten*, emortuo etiam foetu. Jubeo situm positumque afflictissima mox mutare, thoracem cum capite decliviori loco ponere, abdomen vero paululum attollere, foetusque situm, pro virili manibus corrigere. Sed irrito conatu, viribus nempe deficientibus, & optima muliere convulsionibus una agitata moriente. In causam infelicissimi hujus situs inquirenti recensetur, prænantem tempore gestationis a marito moroso coactam fuisse in ædibus reparandis lapides, ligna &c. abdomini admota frequentius gestare, unde forsan hæ lacrymæ. Varias partus difficilis causas & exempla adducit Petrus Forestus *Obs. Lib. XXVIII. Obs. 70. seqq. fol. 748. seqq.* Disparem conjugum proportionem partus quoque incommoda augere statuit Johannes Nicolaus Pechlinus *Observ. Lib. I. Obs. 16. p. 61.* inquiens, tenerrimis sæpe pusillisque virginibus viri collocantur & robusti & *ωλατότεροι*, quod ipsum post capitis vastitatem præcipue notandum: atque hinc sæpe capite naturalibus immisso reliqui corporis exitum humerorum moratur latitudo inque majorem angulum finiens processus: Id autem in universum constat, feminas, quæ viros nactæ sunt capite, humeris, ossiumque mole conspicuos, dum ipsæ delicati sunt habitus, plerumque laboriosius eniti. Sic Franciscus Rossetus *de Part. Cæsar. Sect. I. cap. 3. p. 5.* eas causas difficilioris partus foetusque exclusionem impediētes, sequentes refert, & quidem ratione infantis, si nimis magnus crassusve, vel gemini aut plures sint, qui una exitum quarant; aut si mola carnea

fit conjuncta, aut monstrum; aut si situ non convenienti prodeat, ita ut nec sui ipsius, nec aliorum ope in pristinum melioremve situm reduci possit: vel tandem, si adeo intumuerit, ut ipsi per viam consuetam exitus non detur. Ratione vero matris, si forte via, per quam foetus excludi debet, sit, quam oporteat, angustior, id quod variis de causis usu venit: vel enim ratione conformationis, cum una meatum multo strictiorem altera habeat. Vel ratione ætatis, dum aut nimis juvenes ante viarum dilatationem nupsere: aut si senio jam confectæ, uterus exaruerit, præsertim si tardius nupserint. Sed & hoc accidit iis, quæ crebrius quidem utero gestarunt, interruptis tamen vicibus enixæ sunt, ita ut viæ per hæc intervalla, tum etiam per ætatem, angustiores & sicciores fuerint redditæ: ratione cujus os pubis, quod tempore partus dissolvitur (licet sint, qui contrarium sentiant) difficilius separatur &c. vid. etiam Joh. Dolæi *Encyclopæd. Medic. Lib. V. cap. 7. p. 938.* Plura exempla v. Joh. Schenck. *Observ. medic. Lib. IV. fol. 586. seq.* item de partu difficili & a variis causis impedito Theoph. Bonet. *Anatom. præct. sive Sepulchret. Lib. III. Sect. XXXVIII. fol. 1371. seqq.* Stephan. Blancard. *Prax. medic. Cap. II. Oper. Tom. II. p. 191.* item *Institut. chirurg. cap. 21. p. 366.* Dionis *des Accouchemens Liv. III. Chap. 9. p. 240. seq.*

§. 30.

Partus difficillimi exemplum.

Partus difficillimi exemplum describit Johannes Georgius Josephus Schwallerus *M. N. C. Dec. III. An. 2. Observat. 176. p. 265.* Molitoris scilicet cujusdam in pago Betweil uxor, viginti duorum annorum, sana alias, die 29. Julii hora sexta matutina parturiendi insultibus prehenditur, rumpuntur membranæ foetum involventes protinus, & aquæ copiosæ profluunt, cum officii sui matrem obstetrix cum adstantibus admonet, at incassum, neque enim illa, ceu utile fuisset, in enitendo laboravit, neque foetus naturalem situm obtinuit, altero brachio primum pro-

prorumpente, triginta octo horæ effluxerunt, priusquam multum defatigata mater, & tota languescere incipiens, certiorē opem quæreret; tandem vero accersitur D. Harderus, cum quo vesperi in dictum locum concessimus: manu hinc decenter in uterum immissa, invertendum esse fœtus situm mox dixit, qui labor eo difficilior fuit, quo fœtus moles & perversa situatio magis fuerunt obstaculo; accedit quod manus ab Hardero intrusa matre contranitente, adeo firmiter interiora uteri interfuerit cohibita, ut pro voto illam movere ac circumducere nequiverit, tandem vero pedem fœtus utrumque successive prehendit, & quousque poterat protraxit: at vero cum nimietate operæ fessus, totus sudore diffunderet, robur necessarium sibi in manibus deficere sentiret, nos manu duxit, reliquumque operis commisit; protraximus hinc pedes paulo ulterius, & fasciola ligavimus, ut fœtum cunctis viribus blande extrahere possemus: qui labor etiam eatenus successit, ut truncus tandem successerit, ad usque caput: at vero hic malorum lerna capite ingentis molis in pelvi hærente, ceu clavo affixum esset: mox hinc truncum pedibus in altum sustulit, mox manum circumducendo caput e pelvi propellere nisus est dominus Harderus: at irritō conatu, quinimo ingruente lochiorum fluxu cum animi deliquiis ab opere abstinere singulaque tantisper missa facere necesse habuit: nulla vero quies vel otium ab adstantibus concessum fuit, quin primo mane rescidit hinc truncum semiputridum Harderus, digitisque immissis intra maxillas fœtum educere satagit: at præter maxillam inferiorem nihil obtinuit, suavit hinc quietem puerperæ tantisper eamque cardiacis rescillare iussit; die insequenti nuncium accepimus, vesperi adhuc cum secundinis caput exclusum fuisse, prægrandis magnitudinis, libras quinque ad minimum pendens. De instante partu periculoso in felicem mutato hanc observationem annotavit Johannes Georgius Sommerus *M. N. C. Dec. III. An. 3. Obs. 154. p. 274.* Primipara quædam nobilissima per decendium graves

Embryologia. Zzz labo.

labores partus sustinebat, undecimo autem die foetus ano quærebat exitum, cum maximis parturientis cruciatibus, quare mater periculo instanti exposita post tentata alia multa a me admonebatur, ut manibus genibusque innitendo foetum ex vitiosissimo hoc transitus conatu revocaret, quod etiam per Dei gratiam & varia interna & externa adhibita ita succedebat, ut foetus in naturalem exitum se verteret & non multo post huic luci sese sisteret.

§. 31.

partus im-
possibilis.

Sæpe etiam gemelli ob situm vitiosum non modo difficilem, sed plane impossibilem partum causantur, quale exemplum de gemellis, quorum alter suo capite alterius capiti in utero insistens, impedimento fuit, quo minus neuter nasci potuerit, refert Johannes Christianus Mentzelius *M. N. G. Dec. III. An. 4. Obs. 122. p. 253.* inquit: Pistoris cujusdam uxor, quatuor liberorum mater, atque infantes sine ullo labore aut magnis parturientium doloribus in lucem edere solita, jam rursus gravida legitimo parturiendi tempore doloribus correpta obstetricem accersivit, seque ad pariendum accinxit, sed incassum; licet enim foetum in ore uteri capite suo inhærere omniaque naturaliter se habere perciperet, nihilominus nullus foetus in lucem prodire poterat; imo parturiens nullum fere amplius motum infantis percipiebat, & omnia ad partum expellendum præscripta, simulac illa adsumebat, illico vomitu rejiciebat, tandemque e vita discedebat. Post sectionem cadaveris gemelli in utero videbantur, quorum alter uteri orificio adeo capite impressus erat, ut vix summa vi extrahi posset, corpus vero & membra a latere dextro jacebant; alter vero foetus perpendiculariter capite deorsum, pedibus vero sursum ad uteri fundum erectis, caput foetus in orificio uteri firmiter impressum, adeo directe capite suo presserat, ut non solum alterius foetus exitum impediverit, sed & sibi ipsi a vehementi vi & nixibus crani-

cranium depresserit: sicque innocens foetus in utero adhuc hærens triplex homicidium commiserat, nempe matricidium, fratricidium & αὐτοχειρίαν.

§. 32.

Circa partum difficilem etiam non solum mulieres & obstetrices, sed quandoque etiam medici primiparis ordinarie, & quidem primario ob viarum angustias, partum difficilem adscribunt, quod equidem sæpe, non tamen semper, accidere concedendum, siquidem quarundam feminarum partus viæ non adeo angustæ seu occlusæ, sed satis laxæ atque apertæ sunt; & quando primiparæ nondum sunt annosæ, tunc illarum partes genitales sunt molliores, ut eo melius earum fibræ atque membranæ distendi queant. Quandoque etiam minor foetus præ majori partum faciliorem reddit; id quod etiam a situ naturali præ vitioso expectandum est. Quamvis etiam interdum nonnullæ gravidæ ante partum admodum vehementes sentiant dolores, postmodum tamen ipse foetus transitus non adeo est difficilis ac dolorosus, sed satis facilis, uti aliquoties observare mihi licuit. Cur autem aliquando primiparis partus sint difficiles juxta Joh. Nicol. Pechlin. *Observ. physic. med. Lib. I. Obs. 26. p. 60.* non una est causa; primum enim ut insuetis omnia sunt duriora, ita illis quoque futuri cogitatio præsentisque rei experimentum animos facile dejiciunt dolorisque sensum exaggerant. Deinde corporis illa curatura, quam virgines olim nimium affectabant, pompæ & gratiæ servientes, multum quoque partus molestias auget, quippe dum hypochondria ventrisque inania, quorum expansione plurimum foetus expulsio juvatur, fasciis tæniisque constringuntur, & plenæ respirationis usu intercepto tonum amittunt, desuetæ pridem fibræ etiam tum, cum necesse est, officium facere nequeunt matremque in ipso opere destituunt; ut intelligant jam virgines, quam difficile sit in tam tenui junceoque habitu matres fieri.

§. 33.

partus facili-
lis.

Interdum tamen, contra generale Dei de partus doloribus decretum, partui difficili nonnullæ mulieres non esse subjectæ videntur secundum observationes de partu facili atque non doloroso. Inquit enim Johannes Helwigius *Observ. 142. p. 384.* meo tempore matrona quædam nobilis & perhonestæ fuit Noribergæ, jurisconsulti uxor, quæ quotiescunque pariendi hora instaret, semper stando cum dorso mensæ innixa ad partum laboravit, & sub labore, pro mitigandis partus doloribus, micas panis ex hydromeli continuo manducavit, facile sic feliciterque semper levata fuit. Item, pergit idem, mulieres quasdam villicanas vidi, quæ Noribergæ in horto meo suburbano, tempore belli Suedici hospitabantur; eæ post levem partus nixum statim e lecto surrexerunt, ipsæ e partu recentes vitulum vel juvencam, vel nefrendem propriis manibus suis mactarunt, cubiculum mundaverunt & lavarunt pro epulo solemni, rursumque tunc se lecto committentes, strenue cum compatre & cæteris invitatis compotarunt ac comederunt, sine omni fatigatione atque sanitatis noxa. Sæpe etiam mulieres gravidæ a magnis & periculosis morbis debilitatæ, exhaustis viribus, facile & sine magno labore partum absolvunt. Talem partum subitum & anodynum memorat Johannes Nicolaus Pechlinus *l. a. Obs. 27. p. 63.* Mulier, inquit, erat sutoria, sextum mensem gravida, aliquot ante liberorum mater, quæ febre ardente epidemia misere afflictæ jam aliquot septimanas sævitiam morbi sustinuerat, eo redacta, ut extrema spiraret. Actum videbatur de matre & foetu, cum mulier nullius admodum conscia doloris matulam poscit, quæ excipere urinam, quod illa rebatur, posset. Tum illa, ubi aquam mittere se putat, infantem excludit nitidum atque vegetum, sed qui septimum nondum attigerat mensem, adeoque ultra tres septimanas non superstitem. Illa, quid actum esset, nesciens, etsi molem sibi excidisse quereretur, præsentibus advocat mulierculas, utque rem explorent monet.

net. Ibi illæ non sine horrore infantem reperiunt vinculis adhuc suis alligatum, quem non procul habitans obstetrix in auxilium vocata rite liberabat, toto etiam puerperio, extincta febre, feliciter cedente. Ibidem etiam dictus autor Gallicanæ feminæ meminit, cui foetum ambulando provocare & stando dejicere in more fuit: Item alii temerariæ matri jamque partum vicinum auguranti, dum se speculo sisteret, & ut nonnullis feminis familiare est, vultum ornaret componeretque ad decretorium laborem, vix dum conscia excidisse ossam albam, abrupto etiam funiculo umbilicali, inde quidem puerum mortuum, matrem vero exantata magna hæmorrhagia evasisse. Stupenda quarundam mulierum exempla, quæ statim atque pepererunt nulla puerperii ratione habita ad consueta opera sunt reversæ, vid. Joh. Schenck. *Observat. medicinal. Lib. IV. fol. 586.* Semihora labore sine ulla molestia foetum vivum 1642. feliciter exclusit nobilissima matrona, v. Th. Bartholin. *Hist. anat. Cent. II. Hist. 91. pag. 292.* De prolapsu uteri & partu ex eo sine dolore observationem annotavit Jacobus Augustinus Hünerwolffius *M. N. C. Dec. III. An. 1. Observat. 114. pag. 188.* inquit: Puerpera in pago *Schmeerfeld*, nono graviditatis mense elapso, magno parturire cœpit molimine, & uterus excidit inversa vagina totus, (hoc autem ipsi alias evenit post partum) quem hiscentem manu ipsa dilatavit puerpera magis, cooperante obstetrice, & partum extra corpus reddidit, absque conamine doloroso.

§. 34.

De partu mulieris stantis observationem annotavit *Vitus Riedlinus Millenar. Curar. med. Observat. 297. p. m. 176.* scilicet hospitis cujusdam pagani uxor aliquot liberorum mater, cum reliquos quidem omnes ordinario modo edidisset, nec habuisset, quod de difficili partu quereretur, nec tamen nullos etiam dolores percepisset, duodecimo foetu gravida, cum ni-

item.

hil minus cogitans cubiculum suum ingressa fuisset, tam subito doloribus partum alias antecedentibus corripiebatur, tantum hac vice urgentibus, ut illico stans adhuc pepererit, & sic recens natus in terram prociderit, quem tamen ipsamet statim de eadem sustulit, nec vel minimum læsum Dei gratia invenit; maritum postea vocavit, qui tam celeri partu an exhilaratus magis, an perterritus fuerit? ipsemet discernere nequivit, puerperium tamen sat felix fuit; hicque puer tantum in mundum properavit, ut prius terram salutarer, quam ulnis exceptus fuit. Mulier gravida maritum in castris stipendia facientem comitabatur: cumque exercitus quotidie in alia loca migraret, forte a minoris fluminis occurso impeditus per horam substitit: simulque gravida hæc, ingruente jam partu, ad arbusta & vepreta proxima secessit, solaque citra ullius obstetricis operam aliumve apparatus, duos infantes peperit; quos ad flumen deferens aqua viva proluit seque ipsa lavit: quo facto gemellos rudi velamine inclusos humeris gestavit, eodemque die nudis pedibus (ut erat) exercitum comitata duodecim mille passuum iter fecit, idque sine ullo valetudinis dispendio, uti refert Guillelmus Harvæus *de Generat. animal. de Part. p. m. 535.* Robusta mulier pagana anno 1639. tempore messis ex villa sua, primo ab urbe lapide distante ad nundinas hebdomadarias itura, ut coëmeret, quæ convivio & solennitati baptismali necessaria videbantur, fessa tandem ad colliculum, & sola in via confidet prope lignetum, per quod eundum erat, pariens ibi filiam. Quam, uti potuit, linteis asperioribus a sordibus repurgatam, iisque obvolutam in corbem suam, quam gestabat, reponit, sicque tandem, viribus recollectis, lento gradu cum ea in forum & macellum ambulat, ex hoc in cellam vinariam, sumptoque generosioris vini potu, eopse die in pagum revertitur. v. Christ. Franc. Paullin. *Observ. medico-phys. Cent. II. Observ. 85. pag. 269.*

§. 35.

*secundum
regionum
differen-
tias.*

Secundum differentiam regionum observari etiam partum difficilem & facilem scribit Thomas Bartholinus *de insolitis Part. viis cap. 3. pag. 29.* siquidem secundum Avicennam aliosque veteres difficilius pariunt mulieres in regionibus septentrionalibus & in ventis septentrionalibus, & in regionibus & temporibus frigidis. Sicuti etiam naupegi asseres rigidos ignis substructi beneficio pro lubitu flexiles reddunt: sic mulieres in India, beneficio aëris calidioris, uteros foetus exclusioni magis obediētes obtinent. Iniquum certe est puerperis nostris cœlum nostrum, ut puerperia vix sex hebdomadibus finiantur, quum in Gallia viderim puerperas vix uno die intra lecti claustra contineri potuisse. Juxta Caspar. Barlæi *Res gest. in Brasil. p. m. 17.* prægnantibus Brasilianorum mulieribus haud ita multus in partu dolor, juvante labores istos aëris temperie calida. A puerperio moras commorandi domi minime amant, uti nostrates, verum validæ magis & firmæ confestim exsurgunt, ac domestica negotia impigre obeunt.

§. 36.

a vagis vagina.

Ad facilitandum partum inserviunt etiam rugæ in vagina uterina, post quarum explicationem vagina amplior redditur; item liquor e vaginæ glandulis & lacunis proveniens & aqua ex disruptis foetum involventibus membranis effluens, quibus viæ pro facilitando partu lubricantur & relaxantur. Deinde ad pariendum aptiores sunt juvenculæ, quam senescere incipientes mulieres, uti confirmat Johannes de Muralto *M. N. C. Dec. II. An. 1. Observat. 101. Schol. pag. 237.* magna, inquam, parturientium felicitas sita est in ætate juvenili, antequam membranæ omnes, cutis & muscoli corrugati inarescant, ita ut imminente partu viæ ægre amplius distendi aut amplificari se patiantur. Vetulis enim & senescere incipientibus, quanquam rite omnia eveniant optimeque positus sit embryo, acci-

accidit tamen ob vehementem uteri oris tendinosi expansionem, & ossis sacri pertinaciam (dum epiphyses in apophyses per ætatem degenerant) ut pariendi nifus ex voto non succedant &c. Huc pertinent etiam balnea ex emollientibus & uterinis sic dictis, & matricis inunctiones.

§. 37.

de venæse-
ctione.

De venæsectione ad partus promotionem ita scribit Govey *de Generat. fœt. & part. pag. 108.* priusquam gravida in situm ad partum necessarium collocetur, venæsectio instituenda est, in subjecto præcipue plethorico ac robusto, hæc enim evacuatio febrim avertit, hæmorrhagiam uteri, partum excipientem moderatur, uno verbo omnibus symptomatibus prospicit, partumque promptiorem facilioremque reddit. Præterea etiam intestini recti evacuationem per clysteres ante partum idem autor commendat, inquiens: si quidem gravida alvo esset constipata, enema injiciendum foret, quod intestinum rectum ab excrementis liberat, atque infanti majus in pelvi spatium concedit. Circa has tamen hypotheses Goveyanas annotationes has annectit Daniel Hoffmannus: Probe monet Govey, venæsectionem ante partum in robustis ac plethoricis esse instituendam, neque enim perpetuæ necessitatis est hæc operatio imminente partu, cum pleræque feminae satis postea sanguinis deperdant; non negandum equidem, aliquando eam moderare posse ac refrænare imminens post partum nimiam hæmorrhagiam, quis vero eam providebit, quæ sæpius accedit, ubi nemo eam expectaverit, iisque non supervenit, quæ maxime abundanti sanguine gaudere iudices; febrem avertere, vel ideo non erit dicenda, quia regulariter partum febris non sequitur; ac venæsectione non obstante sequitur; partum in quibusdam casibus forsan adjuverit venæsectio, ordinario ac directo ad eum non confert, ac nimium forsan aliis dici videbitur, cum omnia avertere symptomata ipsi tribuitur. Et ratione intestini recti scribit Hoffmannus

l. a. præstat omnino intestinum rectum excrementis refertum non esse, ac enemata non raro opem ferunt, nec promiscue tamen suadenda sunt, cum intempestive quoque, & plusquam velis, vel movere vel turbare possint, probe ergo circumstantiæ pensitandæ. Sequentia de tali venæsectione scribit Nicolaus Blegny *Zodiac. med. Gallic. An. 1. Januar. pag. 32.* Foetui cum exitum molitur, obstant aliquando quædam impedimenta insuperabilia: Hæc inter unum occurrit, cui tamen medellam afferre licet, si modo non obstarent mulierculæ, quibus remedium terrori est, a plenitudine pendens: hoc alia ratione quam venæsectione amoveri non potest, quam Hippocrates in inferioribus partibus fieri jubet. Et anno 1678. hujus remedii faustum successum animadverti in nosodochio S. Jacobi Tholosani: Juvenis mulier plethorica bidui spatio intensissimos dolores patiebatur, partu non succedente: Illi bis sanguinem educi curavi, primo e brachio, ob plethoram insignem, secundo e pede; quo remedio celebrato illico mulier illa puellam bene valentem & vividissimam edidit. Item mulier Kilchbergensis viginti annorum sanguinea & primum gravida toto gestationis tempore venæsectionem neglexit. Cum vero partus instaret, conatus impendere nequit. Svasit autem Johannes de Muralto venæsectionem in brachio dextro sufficientem, qua celebrata parturiens puerum vegetum feliciter enixa est. vid. *M. N. C. Dec. II. An. 1. Observat. 103. pag. 244.* quo loco plura de venæsectionis puerperarum usu reperies. In Ciano la Signora Alchimilla de Pretoni sanguigna non poteva dar alla luce alcun figlio, e con l'estrattione di oncesei di sangue nel principio del nono mese, partori lodato Iddio con ogni perfettione, scribit Bernardino Christini in *Prattic. medicin. Lib. II. Cent. 9. Observ. 86. p. m. 129.*

§. 38.

Ad partum facilitandum, paulo ante parturiendi tem- & coitu.

Embryologia.

A a a a

pus

pus congressum commendant Avicenna & Aristoteles, uti refert Christianus Warlizius *de Morb. biblic. cap. 12. pag. 365.* Con-
cubitum ante partum suadere videtur Aristoteles *de Histor. ani-
mal. Lib. VII. cap. 4. fol. m. 435.* inquit, quæ paulo ante par-
tum concumbunt, facilius pariunt. De quæstione, an mari-
tus ab uxore tempore partus vicino debitum conjugale exige-
re possit? pluribus in *Syllepsilog. nostr. seu de Concept. Sect. V. c.
8. pag. 538. seq.* egimus.

§. 39.

a campana-
narum
sono.

a musica.

De campanarum sono partum facilitante sequentem
observationem recenset Jacobus Augustinus Hünervolffius
M. N. C. Dec. II. An. 8. Observat. 17. pag. 62. Matrona quæ-
dam delicatula, utero gravis, ex sonitu campanarum mire se
recreans, quoties ipsi aderat partus, non poterat hoc levare, ni-
si in labore campanarum clangorem audiret. Sic primo ejus
remorante partu sub sonitu, diem revocante aurora, feliciter
hunc reddidit. Alterum medio diei sub precibus publicis,
audito eodem sono, exclusit. Tertium vesperscente die cam-
panis ad sacra nos convocantibus edidit. Quartum elato fu-
nere noctu resonantibus iisdem, enixa est. A musica vocali
facilitatum partum sequentibus verbis communicat Christia-
nus Franciscus Paullini in *Zeit-kürtzender Erbaul. Lust I. Theil
Observ. 79. pag. 203.* *Eines Dorff-Predigers Weib hatte geraume Zeit,
eben ums neue Jahr, in Kindes-Nöthen gezappelt, und erschien nir-
gendswo Hülffe oder Erleichterung. Da kam der Schulmeister
mit seinen Buben, Landes-Manier nach, vors Haus, und sang zum
neuen Jahre, auch, in respect seines Pfarrherrn, mehr als ein Lied.
Darüber erfreuete sich die Kreisende hertzinniglich, daß sie noch
unter webrenden Musciren gar glücklich gebahr.*

§. 40.

a sternu-
tatione.

In partu difficili sternutationem prodesse, docet Ste-
phanus

phanus Blancardus *Instit. medic. Part. IV. c. 12. Oper. Tom. I. p. 505.* inquit: Inter pariendum sternutatione instituta musculus abdominis fortiter premuntur, atque sic magnopere enixus foetus promovetur: nam cum aer fortiter exprimitur, abdominis musculus valide introrsum comprimuntur, atque sic ad pariendum robur matribus datur; idem fit cum foetus sit mortuus, & in retenta secundina. Caput etiam integrum in extractione foetus a trunco revulsum atque in utero relictum, post sternutatorium ex peto naribus admotum puerpera vehementer concussa tanto impetu ejecit, ut illud per cubiculum ad octodecim pedes, sphaerae instar lignae se rotaverit, juxta Henric. ab Heers *Observat. XIV. pag. 139.* Simile exemplum de importuna obstetrice, quae foetus truncum extraxit, remanente in utero capite, quod medicus D. Keiser exhibito fortiori sternutatorio feliciter excussit, refert Georgius Abrahamus Mercklinus *M. N. C. Dec. II. cap. 3. Schol. pag. 374. seq.* quo loco etiam hoc remedii genere in delicatioribus parturientibus cum successu se quoque usum esse ait. Juvenulae cuidam ob summum pariendi dolorem comatosae factae penam sternutatorio fortiori illitam in nares indidit Gulielmus Harvæus, unde ipsa commotabatur hocque stimulo partus promovebatur, tandemque inscia matre infans sanus & vegetus nascebatur. vid. Harv. *de Part. p. m. 515.*

§. 41.

Cur' autem plerumque meretrices facilius, quam aliae meretricum honestae feminae pariant, inter alias hæc ratio probabilis videtur, quia sæpe maritatae ab obstetricibus, nimis occupatis, ad fellam & partum celeriores, & antequam placenta uterina sit separata, vel, quamvis etiam soluta sit, foetus tamen nondum rite compositus, nec uterus ad egressum satis laxatus fuerit, uti circa legitimum pariendi terminum observari solet, cum matris & foetus damno impelluntur; Cum, e contra pauperes &

meretrices, graviditatem suam ut plurimum celantes atque negantes partum ad summam foetus maturitatem differunt, quin etiam plerumque sine obstetricis praesentia auxiliove sibi met ipsis relictæ foetum maturum tempore partui destinato clam excludunt. Inde inquit etiam Guilh. Harvæus *de Part. p. m. 514.* melius cum pauperculis res agitur, iisque quæ furtim gravidæ factæ clanculum pariunt, nullius obstetricis advocata opera: quanto enim diutius partum retinent & morantur, tanto facilius & felicius rem expediunt.

CAPUT V.

De

Partus difficilis symptomatibus partusque impedimento magico.

§. I.

Uteri ruptura.

Quamvis autem in antecedente capite, de partu difficili, variorum ab ipso ortorum symptomatum facta sit mentio, libet tamen hoc loco adhuc alia ex autoribus recensere; v. g. ex difficili & impossibili foetus partu, rupturam uteri multi annotarunt autores, quorum varios *Sect. III. cap. 3. §. 2. seq.* adduximus. Dantur tamen adhuc alia exempla, siquidem de partu difficili ad Casparum Dornavium ita scribit Guilhelmus Fabricius, *Hild. Epist. XII. Oper. fol. 964.* Lausannæ parturientem in mortis agone inveni, atque in illa ipsa hora, in qua ad illam accessi, vita discescit. Post mortem aperto ventre foetus semiputridus, uterus vero dilaceratus conspectus est. In militis cujusdam uxore, quæ ultra triduum parere non potuerat, a partu ab scirrhum impossibili disruptionem uteri se observasse scribit Tobias Knobloch in epistola ad Gregorium Horstium, cuius vide *Oper. Tom. II. Lib. II. Observat. 15. fol. 62.* Inquit etiam Johannes Veslingius *Observat. anat. num. 45. pag. 160.* rumpitur ipse uterus, quod frequentius, quam creditur, contingit,

git, & jam quater dissectis a me gravidis observavi. Notabile etiam exemplum de femina Hassniensi, foetum per quinquennium in abdomine gerente ex Novell. Reipubl. literar. an. 1685. allegat Johannes Guilhelmus Pauli *Annotat. in Job. van Horne Microtechn. §. 30. Oper. pag. 475.* Paupercula quædam Posoniensis toto difficilis gestationis tempore semper de doloribus in abdomine querula justo partus tempore, inter ingentes conatus, cum parere nequiret, exspiravit. Hujus aperto abdomine & remotis integumentis parum effluxit aquæ putridæ & mox in conspectum venit infans omni ex parte liber, in abdomine extra uterum situs, mortuus quidem, sed cætera absolutus, perfectus, nulla parte contaminatus, sub ipso autem uterus apparuit semiputridus & spacelo ita absumptus, ut frustra ejus nigricantia foetida eximi possent, uti refert Carolus Ruygerus *M. N. C. Dec. I. An. 8. Observat. 60. pag. 101. seq.* Rustica triginta & quod excurrit annorum, aliquot liberorum mater, quorum tamen nullum vivum vidit, præter filiolum; hujus completa periodo ordinaria, cum dolores partus ingruerent, suo equidem officio functa est, sed frustra; cum enim ad matrem labore attritam requireretur chirurgus, eandem cum extremo frigoreprehendit, simulque foetus situm in abdominis pariter atque uteri capacitatem delitescere notavit; Jussit itaque medicus, Johannes Jacobus Harderus, ut chirurgus foetum, ubi mater tantisper ad se redierit, extraheret, quod & factum ocys citrà matris incommodum. Ex gravi vero uteri læsione ipsius obitus circa vesperam sequebatur, inde inciso convenienter hypogastrio, in uteri collo non procul ab orificio interno, foramen manifestum detegebatur, per quod via in abdominis cavum infanti patuit, sub sinistro pubis osse, quod prope commissuram apophysin acuminatam ostendit. vid. *M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Observat. 133. p. 269. seq.* Aliam observationem uteri perforati vid. Vit. Riedlin. fil. *Observ. med. 82. pag. 189. 192.* Per uterum ruptum intestina propendentia observavit Johan-

nes Rudolphus Salzmännus *Observat. anatom. pag. 16. & 18.* Quod etiam mihi ipsi in pictoris cujusdam mox post partum defuncta uxore annotare contigit.

§. 2.

suffocatio.

Interdum etiam foetus in utero suffocatur vel strangulatur, id quod fit, quando ipsius foetus collum in partu vel a funiculo umbilicali, vel ab uteri orificio vel etiam ejusdem disrupti foramine constringitur, qualia exempla hactenus de partu difficili adduximus; quibus adhuc alia addenda. Scribit enim ad Sigismundum Schnitzerum Andreas Libavius: Fuit apud nos netrix quædam, viginti quatuor annorum ætatis, quæ a quodam vitata gemellos concepit, femellam, cujus situs e dextro latere, & masculum, cujus sub hypochondrio sinistro: illa minor viva edita est, quanquam in tergum prodiret; hic major intra matrem est suffocatus. Cum enim masculus aquis emissis sequi vellet, ab orificio matricis constricto, strangulatus hæsit. Mater paulo post expiravit. vid. Joann. Hornung *Cist. medic. Epist. 76. p. 208.* In artificis uxore comperta est matrix, erumpente infante, lacerata, ejusque caput in lævam ventris capacitatem dimissum: eademque matrix in parte nervosa, circa infantis collum contracta, quæ ipsum procul dubio suffocarât. v. Guilh. Fabric. Hild. *Observ. chirurg. Cent. I. Obs. 64. f. 51.*

§. 3.

*labiorum
pudendi
disruptio.
observatio.*

Ante triginta aliquot annos feminæ cuidam quadraginta annorum ætatis, pluriumque liberorum matri, partu difficili, ob majorem foetus molem, laboranti, dextrum pudendi labium tumidum, ab obstetrice, & quidem secundum puerperæ relationem, unguibus per transversum dilacerabatur, ut per chirurgi manum futura exercenda esset. Quæ tamen femina postero tempore aliquot adhuc infantes absque incommodo enitebatur.

§. 4.

§. 4.

Labia pudendi interdum in partu difficili nimis expandi *laxitas.*
 feu dilatari, probat Isbrandus de Diemerbroec *Anatom. Lib. I.*
cap. 26. fol. m. 151. hæc labia, inquit, substantiam peculiarem,
 carnosam & quodammodo spongiosam obtinent, quæ in libi-
 dine inturgescit, & in partu mollis admodum & tumida eva-
 dit: Bis mihi videre contigit in duorum civium uxoribus pa-
 rientibus, post expulsum foetum, cum secundina subsequere-
 tur, adeo laxata fuisse hæc labia, ut magna abrupta pars hepa-
 tis uterini se iis insinuaverit; cumque obstetrix nesciret, quid-
 nam insoliti illic sentiret, vocatus fuit medicus cum chirurgo,
 qui labia dicta hepate infarcta, hincque præter modum tumi-
 da, & quasi frustum nigricantis carnis epullululans conspicien-
 tes, putarunt pudendum in partu dilaceratum, ac jam gangræ-
 na correptum esse: hinc extremum periculum adesse judican-
 tes, etiam ad me concursus est: Sed ego pudendum inspiciens,
 mox animadverti, illam nigricantem carnem esse partem abru-
 ptam hepatis uterini, quæ se labiis, introrsum dilatatis, insinua-
 verat, eaque forcipe adempta, mox utraque mulier ab isto puta-
 to gangrænæ periculo fuit liberata.

§. 5.

Adstitit Johannes de Muralto præceptoris cujusdam uxori *nymphæ-*
 triginta quinque annorum, quæ quatrIduo ante constitutum *tum tumov.*
 partus tempus ad labores ab obstetrice imperita, quæ lancina-
 tiones a veris nifibus distinguere non valebat, incitata, circa
 muliebria tantopere intumuit, ut nymphæ utrinque duos pu-
 gnos æquarint, vixque ei possibile fuerit præter rupturam par-
 tium edere prolem. vid. *M. N. C. Dec. II. An. 2. Obs. 104. Schol.*
p. 229.

§. 6.

De venis a partu difficili disruptis observationem Mi-*vena dis-*
 chaeli Dœringio communicavit Guilielmus Fabricius Hilda-*rupta.*
 nus

nus *Oper. fol. m. 902.* Anno scilicet 1611. Andreae Morge uxor, matrona pia atque honesta, cum quinto utero gestaret & finem noni mensis imprægnationis attigisset, doloribus parturientium tam acerbis & motibus foetus tam vehementibus ac impetuosus fuit correpta, ut vix unquam simile quid observatum fuerit; quapropter vires illico mirum in modum prosternebantur. Post aliquot horas lipothymia & horrores maximi supervenerunt; quo tempore foetum in utero matris animam reddidisse verisimile esse videbatur. Dolores enim & conatus ad parturiendum ab eo tempore cessarunt, nec foetus se amplius movebat. Ego accersitus circa undecimam noctis horam ad ipsam perveni, tum pulsus fere nullus, extremitates frigidae erant, & sudor frigidissimus totius corporis aderat, quapropter mortem in propinquo esse prædicebam, ipsaque puerpera sequenti die circa horam decimam matutinam naturæ satisfaciebat. Pro investiganda vero mortis causa, ut cadaver incideretur, suasi, & aperto ventre vacuum ipsius sanguine seroso repletum reperi. Propter ingentes enim dolores & violentum motum foetus, venæ nonnullæ in parenchymate epatis, & circa os sacrum ruptæ fuerant, atque ex ista profusione sanguinis mortem subsequutam fuisse, in controversiam revocari non potest.

§. 7.

*Perinæi
ruptura.*

In dystocia quandoque perinæum dirumpi seu dilacerari posse, affirmant autores, siquidem secundum Isbrandi de Diemerbroc *Anatom. Lib. I. cap. 26. p. 152.* rima magna ab ossibus pubis deorsum versus ad natium plicaturam & anum tendit, fere transversa pollicis latitudine ab eo distans, quod interstitium seu interfemineum, vel interforamineum nonnunquam mulieribus in magni foetus gravi partu dilacerari, & sic rimam inferioremque vaginæ partem usque in anum dehiscere, hocque malum in nonnullis postea gravissime, in aliis nunquam curari, aliquoties observavimus. Civis cujusdam Haffnien.

nienſis uxor, corpore obaſo, ſextum graviſſima gemellos geſtare credebatur ob molem ventris amplam; hæc partu laborioſiſſimo puellam vi ſumma enitebatur, magnitudine binas æquantem, ob quam perinæum, ſeu paries inter anum vulvamque fuerat diſruptum. vid. Thom. Bartholin. *Hiſtor. anat. Cent. V. Hiſt. 47. p. 102.* Inquit etiam Niclas Venette *de la Generat. de l'Homme Part. I. Cap. 2. Art. 3. p. 45.* L'accouchement eſt quelque fois accompagné d'accidens ſi facheux, que les femmes ſe fendent d'une manière etonnante, & j'en ay veu une, dont les deux trous n'en faiſoient qu'un. Et Jean Palfyn *de la Deſcript. des Parties de la Femme p. 5.* ita ſcribit: Il arrive quelque fois en des accouchemens facheux, que toute la partie inferieure de la fente, que nous appellons ſoſſe naviculaire, ſe déchire en la ſortie de l'enfant juſques au fondement, par le moyen de quoy les deux trous, ſçavoir celui du vagina, & celui de l'anſus, ſe mettent à l'exterieur tout à fait en un, qui à cauſe de ſon enorme grandeur rasſemble pour lors à la bouche d'un antre affreux.

§. 8.

Id quod etiam variis exemplis probatur, verbi gratia, de *Exempla.* ejusmodi ruptura vulvæ ad anum uſque, abſque futura ſanata Baldaſſar Timæus a *Güldenkleee Lib. IV. Caſ. 31. pag. 230.* hanc refert obſervationem: Conjux mercatoris cujuſdam Colbergenſis corpore tenella & juvenis in primo partu adeo vehementer in tertium uſque diem laborabat, ut, exeunte tandem foetu, ſpatium, quod eſt inter anum & rimam, rumperetur, anuſque & vulva unum continuumque fieret foramen. Conſultus per obſetricem, reſpondi, rupturam hanc aliter vix conſolidari poſſe, quam per futuras, adeoque chirurgum admittendum, qui operationem hanc perficeret; verum reclamante puerpera, quæ mori potius, quam tale quid pati obſtinato animo propoſuerat; Maritus & parentes aliud remedium inſtanter flagitabant, hinc

alio modo & glutine ibidem descripto isthmus iste intra dies quatuordecim perfecte coaluit. Ex imperitæ obstetricis velli-
 catione in partu femina quædam in perinæi rupturam incide-
 rat, teste Achille Gassero in Georg. Hieron. Velsch. *Sylog. Obs.* 38. p. 23. Primiparæ cuidam lacerabatur perinæum in par-
 tu difficili, cui læsioni adhibebatur aqua ligni fraxini & optime
 restituebatur, ex observatione Samuelis Ledelii *M. N. C. Dec. II. An. 6. Obs.* 66. p. 155. De ruptura perinæi muliebris per futu-
 ram curata observationem refert Justus Fridericus Dillenius
Ephemerid. Acad. N. C. Cent. VIII. Obs. 44. p. 90. Gissæ scilicet
 accidit, ut honesta honesti ac eruditi cujusdam viri uxor puer-
 pera inciderit in rupturam perinæi sive interfeminei, anusque
 & matrix unum atque continuum fieret foramen. Consultus
 ergo de medela sive unione rupturæ hujus, commendavi fo-
 mentationem & gluten a Timæo *l. a.* descripta. Enimvero
 cum nec obstetrix nec chirurgus Reulingius ἐνχείρησιν sive ap-
 plicationem glutinis a Timæo præscriptam recte administrare
 nossent, unica spes in futura superfuit; qua ipsa rite a chirurgo
 præmemorato adhibita, ac Timæano glutine desuper imposi-
 to, isthmus iste brevi tempore adeo perfecte coaluit, ut aliquoti-
 es ex illo tempore puerpera ista minus laboriose pepererit. Ejus-
 modi ruptionis perinæi in puerpera quadam, Mülleria nomi-
 nata, anno 1674. Lipsiæ ab immissione digitorum obstetricum
 in anum exortæ, mentionem facit Paulus Ammannus *Irenic.*
p. III. Cum puella quædam octo annorum, ut sese calefaceret,
 carbonibus in olla contentis insideret, obdormiens perfractio
 fictili in carbones incidit & totam perinæi, vulvæ & pubis re-
 gionem combussit; a chirurgo autem verboso adeo negligenter
 curatur, ut integra vulvæ labia firma cicatrice sibi conjun-
 gerentur, & relictis tantum duobus foraminibus, altero infra
 os pubis, altero prope anum in perinæo coalesceret. Puella
 taliter constituta ad pubertatem pervenit, & cum, tum ob hære-
 ditariam levitatem, veneris æstro non parum stimularetur, tum
 ob

ob elegantem formam, a procis non paucis sollicitaretur, tandem ab uno per contactum, absque membri intromissione, ingravidata fuit, cumque partus adesset tempus doloresque bi-duo jam toto vehementer urgerent, dempta omnimoda spe felicis partus, de sectione & apertione vulvæ consultum fuit, quam etiam feliciter perfecit chirurgus quidam, & paulo post summa vi prolem sat robustam enixa est, non per recens aptatam & sectam vulvam, sed per ante dictum foramen ano proximum, a natura tanta vi dilatatum, ut totius perinæi rupturam causaverit, uti commemorat Paulus Sorbait *M. N. C. Dec. I. An. 3. Obs. 273. p. 486. seq.* Ejusmodi dilacerationes perinæi sæpius se observasse, ait Christophorus Voelterus *in der Hebammen-Schule Part. II. cap. 16. p. 178. seq.* ubi hujus dilacerationis causa vel ab infante nimis magno & forti, vel ab obstetricis imprudentia & ignorantia, vel quando foetus ambobus humeris simul apprehensus sicque magna vi ex utero extrahitur, derivat, quale exemplum in femina quadam celebri se observasse addit, & *pag. 179. seqq.* varia de hujus mali cura annectit. Secundum verba Nicolai Tulpæ *Observ. medic. Lib. IV. cap. 40. p. 360. seq.* partus difficilis dilacerat non raro sive sinum pudoris, sive anum, aut intestinum rectum; cum propter perversum infantis exitum, tum ob nimiam ejusdem molem aut culpam aliquam obstetricis. Quod postremum vitium sicuti ægre curatur, ita degenerat quoque facillime in callosum ac manans ulcus, ob perennem in locum declivem sordidorum excrementorum decursum. Cujus tamen infortunii quo evites calamitatem, vide sis, mature infundas, antequam inveteraverit ulcus, per anum ac naturalia, frequentes adstringentes ac detergentes clysteres, quorum assiduo usu equidem aliquando vidi deformia hæc mala extoto sanata. Inquit etiam autor tractatus Belgici, *Venus Minsieke Gasthuis pag. 48.* Het baren is somwylen van soo moejelycke toevallen verselt, dat de Vrouwen wonderlyk als

komen te bersten, en ik heb er een gesien, welker beide gaten in een gescheurt waren.

§. 9.

*Suturarum
cranii dis-
cessio.*

Suturarum cranii discessionem ab adstantibus perceptibilem in partu difficili accidere observavit Gabriel Clauderus *M. N. C. Dec. II. An. 4. Obs. 143. p. 276.* ubi inquit: dum tumultus uterini dolorosi, ad illum actum quidem necessarii, ob substantiæ nervinæ uteri consensum cum principio nervorum (non aliter, ac chorda arcte extensa in uno loco tacta, per totum suum corpus motum & sensum statim experitur,) Archæum adeo in furorem sæpe concitant, ut partim convulsiones epilepticæ, partim cephalalgia contumax, suturarumque cranii divaricationes, sensibili sono adstantium aures replente, non raro inde succedant &c. *Observatio.* Ejusmodi suturarum cranii digressionem cum sensibili sono ac crepitu aliquoties in partu difficili tam propriæ uxoris, quam aliarum puerperarum observare mihi quoque contigit.

§. 10.

Cæcitas.

Cæcitatem post epilepsiam in parturiente annotavit Georgius Segerus *M. N. C. Dec. I. An. 3. Observat. 161. pag. 293.* inquit: In mercatoris Thoruniensis uxore, quæ cum per totum gestationis tempus satis bene se habuisset, anno 1668. die 23. Decembr. nihil tale cogitans, frequentibus corripitur convulsionibus epilepticis. Post varia præscripta antepileptica vix discussio uno paroxysmo accessit alter, atque ita continuo fere convulsa enititur filiolum. Tandem superatis post partum convulsionibus atque lethargo has insequente, ubi ad se rediit ægra, ignorans quid interea contigerit, infantem recens natum sibi porrectum primum quidem ad se pertinere negavit, postea vero non tantum persuasionibus, sed ipsa quoque alvi detumescencia victa suum quidem esse partum cognovit, simul tamen visum sibi sublatum esse conquesta est. Obtulimus mox & alia objecta, sed neque umbram illorum oculis, iisque ut ex inspe-

inspectione colligere licuit, nullo modo laxis, comprehendere potuit. Repentina hac cœcitate non tantum ipsa ægra ejusque maritus, sed & amici assistentes maxime percellebantur. Ne tamen conceptum terrorem augerem, bono animo omnes esse jussi, nebulasque istas sudore largiori dissipandas esse monui. Ægra desiderio videndi fœtum capta omni conatu sudorem provocat, licet nullo, ut tum videbatur, emolumento, donec tandem vesperi post horam octavam primum quidam lumen candelæ accensæ se videre edixit, & sic dein pedetentim visus pristinam recuperavit aciem. De hac Segeri observatione ita judicat Rosinus Lentilius *M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. p. 123.* Cum ista cœcitas nil aliud fuerit, quam gutta serena, quod oculi nullo modo laxis conspicerentur, eo ipso planum evadit, non omnem guttam serenam esse immedicabilem, sed interdum nervos opticos obstructos aut sponte naturæ aut medicamentorum decenti apparatu deobstrui posse. In hoc casu ptarmicum mercuriale Jonstoni est nobile, sic ut vel hic quoque omnia bona Mercurius rite usus polliceatur.

§. II.

Aliud exemplum feminae, quæ post partum per duos dies *item.* visum amisit, atque post venæsectionem in pede recepit, ex Francisco Mauriceau allegant Acta Eruditorum Lipsiensium *Ann. 1695. mens. Januar. p. 43.* Ipsa autem Mauricæi verba *dans les Observations sur la Grossesse Observ. 568.* d'une femme, qui douze heures après estre accouchée, perdit entierement la veüe durant deux jours *p. m. 333.* sic sonant: Au mois de Decembre 1689. je vis une femme assez heureusement depuis un jour & demy, laquelle avoit entierement perdu la veüe douze heures après être ainsi accouchée. Comme cette femme estoit fort replete, & qu'elle n'avoit guere vuidé en accouchant, a ce que me dit sa sagefemme, & qu'elle ne vuidoit encore que tres-peu, & avoit une fort grande douleur de tesse, je la fis saigner du pied aussitost que je l'eus vüe en cet estat. Ce remede fait

fort à propos dans cette urgente nécessité, luy fut si salutaire, que son cerveau ayant esté degagé de la trop grande plénitude, qui luy avoit causé ce surprenant accident, elle recouvra la veüe des le lendemain. Cette femme me dit, qu'un mois devant que d'accoucher elle avoit esté travaillée de quelques mouvemens convulsifs, ce qui l'avoit apparemment renduë plus disposée à ce dernier accident, dont elle fut entierement delivrée par cette seule saignée du pied, que je lui fis faire. Mais treize mois ensuite estant redevenue grosse une autrefois, je la fis saigner trois fois du bras durant le temps de sa grossesse, & encore une autre fois dans le temps de son travail : de sorte que l'ayant entierement preservée par la precaution de ces saignées de la recidive de ces fascheux accidens, je l'accouchay heureusement d'un gros enfant masle, qui vint naturellement.

§. 12.

vagi-
næ disru-
ptio.

Interdum etiam a partu difficili intestinum rectum seu interstitium inter illud intestinum & vaginam uterinam vel ab obstetrice dilaceratur vel alio modo disrumpitur, ut adeo tam excrementa alvina per vaginam uteri, quam urina per anum excernantur, qualem historiam recenset Thomas Bartholinus *Histor. anat. Cent. II. Histor. 63. p. m. 245.* Hassniæ, inquiens, puerpera obstetricem advocaverat non satis exercitam in his sacris, quæ in difficultate partus constitutam misere dilaceravit. Foetum enim extrahere aggressa linteamine caput constrinxit, ut vi ex angustiis maternis eliceret. Successit quidem rudior operatio, sed sive unguibus, sive foetus calcitatione, perruptus fuit communis paries inter uteri vaginam & rectum intestinum. Hinc non solum faeces alvi per vulvam prodire, sed & lotium præter voluntatem. Sed hebdomadibus hæc via excrementis patuit, quam natura ipsa dein solidavit, & ad anum suas remisit sordes, lotio tamen adhuc, ob sphincterem vesicæ læsum non cogitanti exstillante.

§. 13.

De vulvæ rectique intestini gangræna & perforatione ^{vulvæ per-}
a partu difficili exorta observationem annotavit Fredericus ^{foratio a}
Ruyfchius *Observat. anat. Chirurg. 59. pag. 76.* scilicet uxor cu- ^{gangræna.}
jusdam pistoris Amstelodamensis, ob partum difficile incidit in
vulvæ intestinique recti gangrænam adeo enormem, ut multi
existimarent, afflictam brevi e vivis excessuram. Post gan-
græna separationem foramen vulvæ a nobis repertum fuit tan-
tum esse, ut facillime nux juglans viridi cortice obducta per
illud ad intestini recti cavitatem inseri potuisset: unde faci-
bus alvinis dabitur locus, ut ex intestino recto ad vulvam nul-
lo negotio transirent, id quod in tali casu admodum familiare,
vulva enim tam arcte cohæret intestino recto, ut quasi conti-
nuum sint corpus: itaque si alterutra pars afficiatur, altera ne-
quit remanere immunis. In hac vero femina ratione curæ me-
dicamentis sarcoticis, plumaceolis exceptis, aperturæ dicta-
rum partium prospeximus, quibus brevi in totum reconvaluit
puerpera &c.

§. 14.

Similem fere historiam annotavit etiam Christopho- ^{item,}
rus Voelterus *in der Hebammen-Schule Part. II. cap. 17. Observ.*
3. pag. 190. & quidem de præceptoris cujusdam uxore, urinæ
incontinentia laborante, atque excrementa alvina interdum per
muliebria reddente. In dictæ enim feminae collo vesicæ post
partum difficile Voelterus dilacerationem, per cujus foramen
anterior digiti pars immitti poterat, deinde in vagina uteri
procidentiam, & tertio in intestino recto iterum foramen,
quod pollicis articulum capiebat, per autopsiam deprehendit.
Exemplum mulieris, cui post partum difficile per uteri cer-
vicem, ulnæ unius & ultra longitudine intestina propende-
bant, ex quibus, consilio muliercularum, rescissis faeces cum uri-
na per vulvam prodibant, communicat Johannes Rudolphus
Salzmannus *Observ. anatom. p. 16.*

§. 15.

Incisio a
chirurgo.

De vaginæ uterinæ per chirurgi incuriam facta disruptione vel incisione casum annotavit Johannes Matthias Müllerus *Ephemer. Acad. N. C. Cent. V. & VI. Observat. 56. pag. 87. seq.* Cum scilicet ipse ad foetus mortui ex utero matris maxime enervatæ extractionem una cum chirurgo vocaretur, hunc de uncis, cultello aculeato & aliis instrumentis in ejusmodi occasione necessariis secum ferendis admonuit; adveniens autem parturientem a partus conatibus admodum debilitatam invenit, cum vomitibus, passionibus hystericis &c. admodum molestis, maximoque pudendorum tumore; foetus vero per biduum vel triduum jamdum mortui caput tumidum per uteri orificium parum prominens cum ossibus bregmatis confractis observavit. Hinc summo vitæ periculo demonstrato mulierem supinam, cum cruribus elevatis jussit in lectum poni, consuluitque, ut, in defectu alterius instrumenti, novacula capitis cute incisa de ossibus bregmatis confractis, frontis atque occipitis, quantum possibile fuerat, suspensa manu rescinderetur, cerebrumque cochleari excimeretur. Dempta sic capitis insigni portione foetus facilius extrahi potuit. Ex chirurgi tamen incuria uteri vagina cum subjecto intestino recto fuit incisa, ita ut excrementa alvina per hanc uteri vaginæ læsionem simul ejicerentur; quod vero malum per balsamum certum paucis diebus fuit sublatum.

§. 16.

urinae in-
continentia.

Sequentem observationem de urinæ incontinentia refert Dominus Gofey: Anno 1703. Opificis alicujus uxor ægrotabat ex vulnere mediæ vaginæ partis transversali, ipsam urethram penetrante, ab inepta obstetrice in partu, ante sex circiter septimanas peracto, inflicto urinæ incontinentia laborans. Post institutam inquisitionem partes illæ, maxime externæ in magnam molem auctæ ac tumefactæ cum insigni inflammatione

ne

ne comparebant foetoremque fere intolerabilem spirabant &c. vid. Daniel. Hoffmann. *Annotat. in Hypoth. Goveyan. p. 75.* Secundum Fel. Plater. *Observat. Lib. III. pag. 804.* in partu difficili ex distensione & læsione cervicis vesicæ urinam involuntarie & cum dolore reddere cogebarur mulier quædam.

§. 17.

Herniam inguinalem post partum laboriosum sibi contraxerat mercatoris cujusdam uxor, cum subsequente odore stercoreo, quem ex stomacho ad os ascendere sentiebat, posteaque summo cum fastidio fæces alvinas per os continuo rejiciebat &c. uti refert Alardus Mauritius Eggerdes *M. N. C. Dec. III. An. 4. Observ. 9. pag. 18.*

§. 18.

Nonnunquam etiam in dystocia membranæ vaginæ ^{vaginæ dilacerata} uterinæ ab obstetricum unguibus dilacerantur, quæ tamen postmodum ita recoalescunt, ut vaginæ transitus vel in partem, ^{coalitus.} vel in totum occludatur, adeoque cohabitatio matrimonialis, nisi per artem iterum aperiatur, maximam partem impediatur. Inquit enim Guilielmus Harvæus *de Generat. Animal. de Part. p. m. 518.* Novi mulierem, quæ a difficili & laborioso partu integrum vaginæ ambitum interiorem laceratum atque excoriatum habuit, adeo ut finito puerperio, licet gravida denuo fieret, tamen non solum orificii pudendi latera juxta nymphas coalescerent, sed totius quoque vaginæ cavitas, usque ad internum matricis osculum prorsus connasceretur; unde nec virili membro, nec specillo quidem ingressus patuit, neque menstruorum fluxui egressus. Instante itaque pariendi tempore torquebatur misella perquam miseris modis, omnemque spem deponendi sarcinam abjecerat, quare traditis marito clavis, ordinatisque rebus suis amicis præsentibus valedixit. Cum ecce inopinato, robusti admodum foetus summo conamine, totus ille tractus disrumpitur, fitque insperatus partus:

& validus infans sibi matrique suæ salutis autor existit, viamque apertam aliis post nascendis reliquit.

§. 19.

aliud ex-
plum.

Aliud ejusmodi vaginæ uterinæ in partu difficili factæ dilacerationis ejusque plenarii coalitus exemplum ante viginti aliquot annos hic loci mihi observare licuit. Femina scilicet primiparæ in partu difficili ab obstetrice membrana vaginæ uterinæ fuerat dilacerata, de qua læsione cum post aliquot dies conquereretur puerpera, parti læsæ obstetrix certum oleum applicarat, dictamque feminam femoribus arcte clausis per tempus quiete in lecto jacere jusserat. Quo facto post aliquot temporis spatium, nullam mensium excretionem persentiens femina pristinum vaginæ uterinæ statum intromisso digito exploratura vaginam retro urethram penitus reperit occlusam, adeo ut ipsi maritus perfecte cohabitare eamve inire non posset. Quapropter ex consilio obstetricis chirurgum in consilium vocat, qui eandem vaginæ obferationem per incisionem equidem, observatis observandis referabat, ut per tempus dicta femina nullum excretionis impedimentum sentiret, nihilominus tamen post aliquot menses mihi obviam facta de novo vaginæ ibidem loci coalitu conquereretur. Sic etiam mulieri Zittaviensi laboriosissime parturienti obstetrices foetum jam in utero mortuum manu violenta extrahere coactæ fuerunt; ex quo non solum vagina, sed etiam vesicæ sphinctere graviter læso, vaginæ ulcus & incontinentia urinæ secuta, tandem adhibitus circumforaneus effecit, ut callosus insuper tumor in vagina succresceret totumque fere canalem, relicto solum foraminulo pisi magnitudinem & rotunditatem adæquantem, repleret, uti ex communicatione Lanckischii refert Christianus Vaterus *M. N. C. Dec. III. An. 2. Obs. 17. p. 24.*

§. 20.

§. 20.

Haftenus non solum difficilem, sed quandoque etiam ^{partus im-} plane impossibilem partum vidimus, recensentur tamen ab ^{peditus a} autoribus aliæ adhuc impediti partus rationes, falsæ scilicet ac ^{magia.} supersticiosæ. Huc pertinet digitorum complicatio & poplitis in alterum genu positio. Inquit enim C. Plinius *Nat. Histor. Lib. XXVIII. cap. 6. fol. 497.* adsidere gravidis, vel cum remedium alicui adhibeatur, digitis pectinatim inter se implexis, veneficium est; idque compertum tradunt, Alcmena Herculem pariente. Pejus si circa unum ambove genua. Item poplites alternis genibus imponi. Imo in consiliis ducum potestatumve fieri vetuere majores, veluti omnem actum impeditentia. Quod Ovidius *Metamorphos. Lib. IX.* confirmat de Ili-thyia Alcmenæ partum impediēte inquiens:

- - - dextro est poplite laevum
 Pressa genu digitisque inter se pectine junctis
 Sustinuit partus, tacita quoque carmina voce
 Dixit, & inceptos tenuerunt carmina partus.

Secundum Christiani Frid. Garmanni *de Miracul. Mortuor. Lib. I. Tit. 9. pag. 269.* verba, nec nostræ mulierculæ, ab illa ethnicorum superstitione, qua carminibus partum in utero viventis feminae retineri posse persuasum habebant, absolvendæ sunt, quæ digitos hoc vel illo modo junctos partum vel promoveri vel retardare credunt. Ibidem etiam Garmannus ex Thomæ Bartholini *Antiquit. Puerper. Synops.* de puerperarum adstantibus addit, quod assideant, sed nec poplite in alterum genu posito, nec digitis pectinatim implexis.

§. 12.

Narrat etiam Apulejus Madaurensis *Metamorphos. sive de aliud ex-* ^{emplum.} *Asino aureo Lib. I. p. m. 144.* sagam quandam amatoris sui uxorem, quod in eam dicacule probum dixerat, jam in sarcinam

prægnationis obsepto utero & repigrato foetu perpetua prægnatione damnasse. Nam, ut cuncti numerabant; octo annorum onere misella illa, velut elephantum paritura, distendebatur. Quæ quum subinde ac multi nocerentur, publicitus indignatio percrebuit, statutumque est, ut in eam die altera severissime saxorum jaculationibus vindicaretur. Paulo infra, ubi de insolitis partus viis agemus, ex Thomæ Bartholini *Dissertat. de his viis cap. 1. pag. 3.* mulieris cujusdam, cui nomen Ingera, quæ per quinque annos gemellorum gestationem in utero sensit, quorum ossicula postmodum per umbilicum prodire, mentionem faciemus, de quo casu dictus Bartholinus *l. a. cap. 4. pag. 26. seq.* ita scribit: Nostræ Ingeræ credula superstitio persuasit, ad frustrandum partum sagas artes suas curiosas advocasse. Ita enim ad me confessionarius illius, vir eruditus & fidelis sacrorum custos, Dn. Richardus Johannis Svesopolitanus, per amicas literas retulit: narratum sibi de quibusdam præstigiis adhuc prægnanti mulieri Ingeræ oblati. Nocte quadam in lecto conquiescentem anser quidam inter lecti stramina sub cervicali rostro perstrepens excitabat, quo animadverso, sine mora ex lecto, prius tamen sancto crucis signo se muniens; prosiliebat, strepentem anserem extra cubiculum emissura; anser autem exporrecto collo ventrem ipsius undiquaque rostro vellicare cœpit, quo cum nihil proficeret, apprehensum per alas in vestibulum rejecit, & occlusis post se foribus, cubitum se denuo contulit, unum ex ganzis suis in conclavi ad excludendum ova reclusis esse rata. Mane autem evigilans præstigias fuisse sensit, ganzas enim suas omnes in nidis, ubi vesperi repositæ fuerant, placide incumbentes invenit, & ex illo tempore languere & torqueri cœpit. An autem a supranaturali causa retardari ita possit partus & ad plures annos prolongari, ibidem *pag. 28.* Bartholinus repugnat, idque male credulos concedere addit. Et *pag. 30.* inquit: persuaderi mihi non patior, vera esse ea, quæ de saga Apulejus prodidit. Folia

lia sunt artis & meræ nugæ, quæ de sagarum potentia sparguntur, nam si iniquo numinis ministerio uti possent pro lubitu, plerique foetus in generis humani detrimentum repigrarentur. Peponibus illudunt, illaque ipsa saga Apulejo imposuit, neque enim gravida vere fuerat amatoris uxor, sed aliud morbosum seu uteri seu ventris onus gestavit, cujus eventus graviditati similis falso sagæ imputabatur.

§. 22.

De superstitiosis Judæorum ceremoniis ex Paulo Christ. *Judæorum* Kirchnero sequentia refert Conradus Philipp. Hoffmannus *de ceremonia.* *Puerper. Tempor. cap. 2. §. 4. pag. 25.* ejusmodi in casu maritus ad portam hypocausti, in quo puerpera degit, se conferre tribusve vicibus caput 54. Esaiaæ prælegere tenetur. Lectio hæc si puerperæ non sit auxilio, decalogum ex synagoga apportant scriptum, huncve in loco quodam camera seponunt, multum solatii exinde sperantes. Si nec illud opem ferat, sanguinem puerperæ præbent arefactum, quem innocenter occisi infantis Christiani, ipsi Judæi conversi esse volunt, multisve approbant, cujus tamen editio, quæ fit a supremo Rabbiorum præfecto non aliter, nisi sub gravissima cautione (ne scilicet a Christianis prodantur,) & summa urgente necessitate, admittitur. Puerpera enixa, in schedula quadam caput 121. vel 20. scribunt, illamque velamini thalami affigunt, cretave lineam per totum hypocaustum, ubi puerpera partum edidit, ducunt, superve eam lineam sequentia verba notant Adam & Eva hunz simi wesinsini wesimoni geluff. ex Cabala Judæorum, quod scriptum certissimum ac infallibile contra omnem incantationem credunt remedium. Insimul adhuc sub pulvinari gladium recondunt evaginatum, quem puerpera tribus vicibus ad thalamum, parietes & terram, stringere tenetur, & hoc quidem per intervallum triginta dierum, quavis nocte una

vice. Solent quoque vicini mariti ac pueri per istos triginta dies, circa puerperium se sistere, clarave voce vespertinas ad Deum fundere preces.

CAPUT VI.

De

Partu post matris mortem.

§. I.

Exempla.

Subinde etiam foetus tam vivi, quam mortui a matre jamdum defuncta nascuntur, vel excluduntur, qualia exempla jam supra *Sect. II. cap. 1. §. 5. 7. & 8.* ex variis autoribus recensuimus, quibus adhuc alia hoc loco adjungere volumus. Scilicet scribit Guilielmus Harvæus *de Generat. animal. de Part. pag. m. 517.* mulier quædam apud nos (compertum narro) sub vesperam mortua in conclavi sola relicta est, mane autem sequenti, inter femora ejus repertus est infans, qui proprio nisu exitum sibi procuraverat. Prope Halam Saxonum nobilis quidam iter faciens perdit bulgam ex ephippio dependentem. Hanc reperit femina quædam gravida; obvium hæc habet clericum quendam, cui monstrat hippoperam, eamque se reperisse ait. Bene ait ille, & illam paulisper comitatus interficit capite prorsus abscisso, peramque secum aufert. Nobilis hanc amisam forte percipiens via illa revertitur, feminam reperit interfectam & quidem gemellos enixam. Persequitur latronem, quem peram ex brachio adhuc gestantem offendens, quærit, unde illam acceperit? hic obmutescit & fatetur homicidium. vid. Philipp. Salmuth. *Observat. medic. Cent. II. Observat. 1. pag. 60.* Gemellos etiam peperit uxor gravida mortua cum marito ab Hispanis suspensa, cum per quatuor horas pependisset, juxta Diomed. Cornarii *Histor. admirand. rar. Histor. 14. pag. 47.* Et *Observation. 54. pag. 83.* feminae cujusdam meminit modo allegatus Salmuth, quæ

quæ in ipso partu diem suum placidissime obiit. Post huius obitum tertio die mulieres infantem, & quidem puellam mortuam, in defunctæ matris sinu jacentem, non sine admiratione atque stupore in sandapila reperiunt, quæ postmodum brachiis matris inclusa terræ simul mandatur. Anno Christi 1609. hæc contigerunt. Et domina de *Anneberg* fuit gravida, instante mense ultimo cœpit se male habere, dimidia vix horam moritur. In superiore parte ventris striæ nigræ post mortem erant conspicuæ. Tertio demum die fœtus mortuus ab ea egressus est, uti refert Christophorus Ræslerus *M. N. C. Dec. I. An. 3. Obs. 318. pag. 535.* De femina, quæ post obitum mater facta est, hoc refert Johannes Heidfeldus *Spbing. Theol. philos. cap. 17. p. m. 247.* Quidam cum mortua uxore pararet exsequias, dictu mirum, extinctæ matris ab utero, subito emissio claro vagitu salvus & incolumis pusio egressus est, qui prius elatus, quam natus fuit, cui cunas sepulchrum, vitam mors præpropera dedit. Uxor Nicolai cerevisiæ coctoris in nosocomio Hafniensi gravida legitimæ gestationis terminum morte antevertit sex hebdomadibus. Illa mense Octobri 1653. defuncta fœtus utero inclusus mortuus credebatur; hinc ad sepulturam omnia componuntur, lavatur cadaver, lintheamina sepulchralia corpori rigido inducuntur, & more funerali arcte cadaveri assuuntur. Sic sepulturæ dicatus dies expectatur. Post horam a morte quadragesimam octavam intumuit abdomen thoraxque, & ruptæ ferales interulæ corpori emortuo assutæ, & lochia copiosius prodire visa. Attonitæ adstantes feminae accurrunt diductisque cadaveris cruribus ex maternis claustris eluctantem vident puerum masculum, elegantem omnibusque numeris perfectum, sed mortuum, quod ex multorum ore testatur Thomas Bartholinus *Histor. anatom. Cent. II. Hist. 99. pag. 304.* De fœtu mortuo a mortua matre sponte prodeunte hanc observationem refert Philippus Hœchstetterus *Observ. medic. Decad. VI. Cas. 3. p. 686.* defecit in partu uxor balneatoris in
lau-

laudatissimo urbis nostræ balneo, a qua vicesima septima a morte hora cum sonitu mortuus prodiit infans. Factum 30. Augusti anno 1615. Simile exemplum refert etiam Johannes Riolanus *Anthropogr. Lib. VI. in Prefat. fol. 363.* Weissenburgi, inquit, filia ab utero exclusæ vagitus exauditus, vitæ & incolumitatis causa fuit, qua nunc fruitur, Wessingæ in Marchionatu Badensi degens.

§. 2.

& alia.

Sequentia exempla narrat Johannes Matthæus, Hessus *Quest. medic. IV. pag. m. 21. seq.* Madritii in Hispania nobilis quædam matrona ex familia Don Francisci Lasso oriunda, postquam per triduum in agone decubisset, putantibus cognatis, eam mortuam esse, deportata fuit ad locum subterraneum sepulturæ destinatum. Post aliquot autem menses, ostio sepulchri iterum recluso repertum fuit cadaver priori in loco adhuc repositum, in dextro brachio infantem mortuum tenens. Unde apparet, dictam matronam, cum sepulta fuit, vere non obiisse, sed infelicem infantem adhuc peperisse. Simile quid Weissenburgi accidit. Uxor enim Simonis Kreuteri in nonum mensem gravida, supervenientibus pariendi doloribus exspiravit: Cumque adstantes putarent, foetum quoque exspirasse in utero, mortuam, illorum quidem iudicio, matrem, more solito in terram posuerunt linteisque contextam reliquerunt. At vero post aliquot horas vagitum audiunt, accurrentes matrem quidem mortuam, filiolum vero optime valentem ad pedes matris devolutam reperiunt. Secundum Ehrenfr. Hagedorn. *Histor. medic. physic. Cent. III. Hist. 13. p. 297.* uxor mercenarii cujusdam Gorlicensis partim difficultate partus, partim truculentia morbi moritur. Aliquot a morte horis foetus adhuc vitalis exitum moliendo uterique claustra perrumpendo vitales in auras excluditur, sacramento quoque baptismatis initiatus, re anno 1683. d. 12. Jan. acta.

§. 3.

De infante vivo die post matris obitum secundo ex utero
 prodeunte historiam recenset Johannes Veslingius *Observat.
 anatom. 7. p. 48.* inquit: Anno 1633. d. 6. Januarii nobilis
 quædam domina partui septimestri vicina, cum foetus validum
 motum horis matutinis percepisset, epilepsia correpta circa ho-
 ram nonam vespertinam obiit. Corpus defunctæ stragulis
 coopertum in lecto, ut facies depingeretur, relictum fuit. Se-
 ptimo dum hæc fiunt accedentes mulieres ventrem, renes dor-
 sumque calidum reperiunt cum lecto, circa os pituitosus hu-
 mor in labia stillare conspectus. Nocte sequente, mulieres, &
 duo sacerdotes juxta corpus vigilantes, crepitum & rugitum
 quendam ventris defunctæ, tum ejusdem ventris commotio-
 nem sursum, & paulo post subsidientiam animadverterunt cum
 sibilo instar vagitus, sed metu perculsi non ausi corpus detege-
 re. Adventante die idem sibilus adhuc per aliquot tempus au-
 ditus fuit, quod erat 8. Januarii, quo inter decimam & undeci-
 mam horam detecto corpore invenerunt inter femora demor-
 tuæ infantem masculum tepidum, labris rubentibus, adducto
 scroto minimo foetore præditum: qui post temporis aliquot
 spatium rigidus & frigidus evasit. Partum foetus post matris
 mortem annotavit Georgius Dethardingius *M. N. C. Dec. III. An.
 7. & 8. Append. p. 77.* & quidem in femina, cantori quæ nupse-
 rat atque doloribus partus succumbens semihorula post mor-
 tem puellam sanam ac haud deformem enixa est. Et *Dec. III.
 An. 3. Obs. 44. p. 50. seq.* reperitur Johannis Georgii Hoyer de
 foetu, die tertio post matris mortem enixo observatio; femina
 scilicet quadraginta annorum octies feliciter puerpera facta, no-
 no puerperio ingruente, febre tertiana correpta, mireque ob
 paroxysmorum vehementiam debilitata, partu nunc instante,
 medios inter dolorum cruciatus, nondum enixo partu fatis
 concedebat. Tertia vero post mortem die, solio ut fieri solet

condita, jamjam sepelienda, dictum factum cum fragore fœtum, unaque magnam humorum copiam excernebat, ore simul aperto, linguave ex faucibus emissa.

§. 4.

item

Aliud exemplum de partu post matris mortem annotavit Ido Wolffius *Observat. chirurg. medic. Lib. I. Obs 41. p. 130. seq.* in-
 quiens: Anno 1667. mense Julio viginti circiter annorum, vasti corporis, uxor Nath. Voigtii junioris, medici filii, postquam in tertium annum sterilis vixisset in matrimonio, fit gravida. Ob vastitatem tamen corporis aliasque causas, omnes, etiam mulieris mater, de imprægnatione dubitarunt. Maritus vero aliqualem concepit spem. Aliquo autem prædicti mensis die doloribus corripitur illa parientibus familiaribus, accedunt statim magna hæmorrhagia, lipothymia, anxietates cordis, & brevi mors. Maritus statim post obitum uxoris domum ex itinere rediens, gravissime, ut æquum est, mortem hanc repentinam fert, & tristissimus circa lectum feralem versatur. Dumque sexta post mortem hora corpus defunctæ intuetur attentius, animadvertit aliquem motum in abdomine ejus. Advocat itaque socrum, quid rei sit aperit, & demortuæ corpus vivum adhuc continere fœtum sancte affirmat, adeoque me vocandum esse censet, quo partus ope cæsarei fœtus in lucem prodeat: Illud autem socrus fieri debere constantissime negat, cum in opinione sua viduus decipiatur, & quæ plura sunt. Acquiescit itaque ille; verum enim vero post duodecim ab hoc motu horas, adeoque octodecim a morte, cum loculo defunctæ imposita, isque tectus esset, viduus eidem tristis adstat, caputque cubito in loculum posito fulciens observat magnam commotionem intus excitatam, convocat statim mulieres præsentis, aperitur loculus, & ecce infans mortuus, sed omnibus partibus perfectus inter crura matris mortuæ jacet. Crura vero hujus incurvata & in altum protracta visa sunt, extendique rursus non po-
 tue-

tuerunt, corpus etiam ad latus parum conversum fuisse obser-
varunt. Hanc rem, quemadmodum ea facta est, cum omni-
bus circumstantiis viduus, amicus meus singularis, mihi re-
censuit.

§. 5.

De gemellis, quorum alter uteri orificio inhærebat, alter ^{fœtus per}
vero matre mortua viam exeundi in latus sinistrum sibi facie- ^{latus exi-}
bat, observationem ex Philippi Jacobi Hartmanni communi- ^{ens,}
catione recenset Johannes Christianus Mentzelius *M. N. C. Dec.*
III. An. 4. Observ. 121. p. 251. scilicet hic fœtus post quadraginta
octo horarum spatium, postquam mater e vita excesserat, ex-
cludebatur. Ibidem etiam dictus Mentzelius aliam observa-
tionem, Albino Bernhardo a domino Gosky communicatam,
ejusdem verbis annectit: *Eine vornehme adeliche Frau lasset zur*
Zeit ihrer Geburt eine Hebamme und einen Medicum fordern; es
halt sich aber die Frucht so sehr zurücke, so, daß der Medicus un-
gemeine treibende Dinge verordnete. Summa, die Frau bekömmt
eine Ohnmacht über die andere, und stirbet nach aller Meynung,
und bleibet die Frucht in der Geburt stecken; man leget sie auf das
Stroh; des Morgens, da die Leute wieder in die Kammer kommen,
finden sie, daß die Frucht noch in der Geburt stecke, allein eine an-
dere Frucht oder Kind bey ihr liegen, welches sich mit grosser Ge-
walt in der lincken Seite durchgearbeitet und ein Loch fast Span-
nenlang gemacht. Obstupui certe, cum primum historia hæc
mihi narraretur, nec mirari satis potui vires hujus fœtus, non
solum uterum matris, sed & musculos abdominis & cutem vi
& proprio Marte perumpentis; nec de veritate hujus historiæ
ullus dubitandi locus mihi est relictus, cum eadem verbotenus
mihi antea a D. Krugio fuerit communicata. Anno 1653. in
nosocomio Hafniensi post quadraginta octo horas a morte ma-
tris puer ex utero prodiit, uti ex Henrico Watson allegat Chri-
stianus Frider. Garmannus *de Mirac. Mortuor. Lib. I. Tit. 9. §. 5.*
p. 262.

§. 6.

exemplum
cum atte-
stato.

De partu ejusmodi posthumo observationem cum magistratus loci attestato recenset Philippus Jacobus Hartmannus M. N. C. Dec. III. An. 4. Obs. 83. p. 178. his verbis: Quando mihi anno 1698. ab amicis coram & literis referebatur, altero a matris morte die foetus ex materno utero citra ullum subsidium prorupisse, non quievi priusquam publico testimonio sub sigillo civitatis de illa re certior fierem; publicumque testimonium, quo historia fidem impetret, conceptis verbis curiosis, hic legendum offero. *Wir Bürgermeister und Rath der im Hertzogthum Preussen gelegenen Stadt Gerdauen zeugen Krafft dieses mit Grunde der Wahrheit ein, daß Michel Schefflers, eines hiesigen Bürgers und Töpffers Ebegattin, Namens Anna, ihres Alters 24. Jahr, nachdem sie hochschwanger, und ihrer Geburts-Stunde in wenig Tagen gewärtig gewesen, im verfloffenen 1693ten Jahre den 30. Julii, als Donnerstags in der Nacht, da ihr Ehemann verreiset war, und nur ein Magdgen bey ihr gelassen, unversehens, indem derselben vermuthlich eine Ohnmacht zugestossen, mit dem Haupte aus dem Bette zwischen einen nahe am Bette stehenden Kasten gestürztet, und des Freytags, als 31. Julii, des Morgens gegen 3. Uhr von denen Nachbarn mit dem Kopffe auf der Erde stehend, und mit denen Schenckeln annoch im Bette liegend, gantz erstickt funden worden; weil nun die Anwesenden die Leiche so fort auf eine Tafel gelegt und besichtigt, so haben sie befunden, daß die Frucht annoch am Leben, und mercklich frisch gewesen: haben dabero, in ihrer Einfalt gleich mit warmen Scheiben die Leiche an der rechten Seite, woselbst die Frucht gelegen, erwärmet, und bis den folgenden Sonnabend, als 1. Augusti, damit continuiret, auch gewahr worden, daß die Frucht nach der Wärme immer stärker sich beweget. In solchem Zustande ist die Leiche den 1. Augusti gegen Abend in den Sarg gelegt und offen gehalten worden; des Sonntags Morgens aber gegen 3. Uhr hat die Leiche das Kind allererst von sich gelassen. So bald nun die Anwesende dieses vermercket, haben sie das Kind, so eine junge Toch-*

Tochter gewesen, gleich aufgenommen, und eigentlich gesehen, daß es noch zweymahl mit dem Mündgen geschnappet und alsobald verschieden; worauf denn die Mutter nebst dem Kinde annoch denselben Tag christlich beerdiget worden. Ist also gewiß, daß das Kind bey der Leiche von 3. Ubr des Freytags, als den 31sten Julii bis an 3. Ubr des Sonntags, als den 2ten Augusti, zusammen 28. Stunden gelebet. Welches zu mehrer Beglaubigung unterschrieben und besiegelt. Gerdauen, den 3. Julii Anno 1694.

(L.S.)

Bürgermeister und Rath.

§. 7.

Plures foetus post matris obitum exclusos annotavit Philippus Salmuth *Observat. medic. Cent. II. Observ. 36. pag. 75.* in-
 quiens: retulerunt mihi homines fide digni in femina quada-
 dam in partu extincta editum fuisse paulo post ingentem fragorem, & cum illo quoque foetum mortuum exclusum. Sic
 & Tobiaë Rochæ in Marchia conjux, in partu, hora secunda noctis moritur. Media tertia pomeridiana foetus in lucem editur. Novi alias nobilem quandam matronam, in ipso quoque partu admodum laborioso defunctam; a cujus obitu tertio die mulieres infantem & quidem puellam mortuam in illius sinu jacentem, non sine admiratione atque stupore in sandapila reperiunt, quæ postmodum matris brachiis inclusa terræ simul, 31. Octobris anno 1609. mandata fuit. Rarissimam observationem de exclusione foetus mortui ex parte jam putrefacti & post obitum matris inventi ultimo naturæ conatu facta refert Christophorus Schroëdterus *M. N. C. Dec. II. An. 4. Observ. 107. pag. 206.* in-
 quiens: nobilis quædam triginta circiter annorum primipara anno 1680. post tot in partu per spatium novem noctium dierumque exantlatos dolores foetu jam in utero putrescente, ut ex summo foetore constabat, nono die me in consilium vocat; sed frustra omnia, etiam ipsius unci applicatio, qui ob vires exhaustas, succumbente natura, in usum trahi non

*Exemplum
foetus pu-
trefacti.*

poterat; unde circa vesperam eodem die, quo vocatus eram, placide in Domino expirat. Adstantes igitur circa lotionem corporis laborant sollicitæ, quicquid abluendæ immunditiei esset, decernunt. Hisque & aliis circa curam talem exactis, foetum putrefactum ex insperato intra femora defunctæ matris inveniunt, ultimo providæ naturæ conatu exclusum, quem nulla ars manusque adstantium sedula poterat promovere. Refert etiam Thomas Bartholinus *Cent. II. Histor. 99. pag. 387.* se Leydæ 1638. præsentem gravidam quandam ipsam se suffocaturam, in mortis angustiis foetum exclusisse. Sic mulier difficili partu laborans, viribus prostratis & doloribus victa una cum infante e vita excessit circa horam quintam vespertinam. Remota igitur e lecto & in aliud conclave translata, adhibitis custodibus jacuit per noctem usque ad horam tertiam matutinam. Tunc auditu magno crepitu infans mortuus, duos dentes anteriores in ore habens, ex utero matris mortuæ prodiit. vid. Johann. Schenck, *Obs. med. Lib. IV. fol. 590.*

§. 8.

an matres
fuerint
mortuæ?

Quamvis autem hætenus recensiti, tam vivi, quam mortui foetus plerisque autoribus a matre jamjam mortua nate atque progressi dicantur, an tamen ejusmodi embryones aliquot horas vel dies in defunctæ matris utero vivi permanere demumque propriis viribus exitum sibi procurare possint, nonnulli autores in dubium vocant, talesque feminas potius affectu quodam soporoso, vel suffocatione hysterica &c. per tantum temporis intervallum laboriose judicant, donec ab ejusmodi symptomate iterum excitatæ, vel etiam agonizantes foetui adhuc vivo tantum ad partum conferant, ut relaxatis uteri fibris debilis vel mortuus ex eodem carcere prolabi vel excerni queat, sicque mater paulo ante partum vel in ultimo quasi nisu simul cum foetu vitam finiat.

§. 9.

§. 9.

Ut autem aliquot autorum verba pro hoc scopo addu-^{autores af-}
camus, inquit Johannes Sperlingius *de Format. Homin. in uter.*^{firmantes.}
cap. 7. pag. 161. seqq. (quo loco prolixè de hac quæstione agit)^{sententia}
ejusmodi historiis probare quidam fatagunt, mortuas matres
parere posse infantes vivos. Quod ut mirum auditu, sic re
ipsa cerebri humani inventum est. Non potest aliquid simul
esse & non esse, primum principium metaphysicum est. Erit
autem hic aliquid, & non erit simul. Mortua mater si parit,
simul est & non est. Est, quia parit; non est, quia mortua est.
Hoc non-ens ens est. Ens, quia agit. Non est, quia mor-
tuum. Parere sane actio est. Actio vehementissima, quæ &
robustissimam fatigat, adeo ut quid agat aut patiatur nesciat.
Vehementissimam hanc actionem num edere poterit, quæ mor-
tua est? Rectè Wincklerus scribit: cum parere sit actio, actio
vero omnis in animalibus præsupponit vitam & animam, prin-
cipium & causam actionum in corpore: quomodo agere pos-
sunt mulierculæ anima jam spoliata, diuque mortuæ. Dein-
de cum partus sit opus arduum & difficillimum, in quo multa
concurrant necesse est: primo ut fœtus sit fortis, deinde ut
satis dehiscat uterus, & innata vi excludat fœtum, tertio ut
etiam ossa pubis a se invicem, & ossa ilium ab osse sacro se-
cundum plerorumque opinionem non nihil distrahantur: quar-
to etiam ut mulier spiritum continendo & abdominis muscu-
los comprimendo operam suam non deneget: quis non videt
a matre mortua infantem sua ipsius opera egredi non posse?
Neque evincere queunt rem illam monstrosam allatæ histo-
riæ, pergit Sperlingius. Suspensos sæpe pro mortuis habitos
vivos fuisse, novum non est. Non pauca enim exempla su-
spensorum non extinctorum dantur. Magis ergo veritati con-
sonum, suspensam illam mulierem, cujus supra meminimus,
mortuam non fuisse, sed potius retentione spiritum motus-
que vehementiori partum quam maxime juvisse. Ceteras
etiam

etiam sepulchris commissas non mortuas sed vivas fuisse, non absolum. Sæpe pro mortuis habentur & sepeliuntur, qui tales non sunt; mulierculæ cum primis, quæ ob morbum, quem patiuntur, uterinum, mortuis evadunt simillimæ. Cujus rei historias item vivæ & mortuæ matris signa distinctiva annectit.

§. 10.

*Sententia
Riolani.*

De quæstione memorabili & admiranda, qua medicis Parisiensibus anno 1633. Bruxellis proposita fuit, sequentia narrat Joannes Riolanus *Anthropogr. Lib. VI. cap. 8. fol. 398.* Supponitur mulier gravida septimestris, quæ convulsionibus epilepticis die Jovis circa nonam vespertinam suffocata fuit. Die Veneris spuma ex ore matris prodiit, exauditur murmurillus, quasi vagientis infantis in utero matris, tumque venter ab assidentibus observatur attolli ac deprimi. Die Sabbathi circa decimam matutinam profluvium sanguinis coëgit adstantes denudare corpus, & intra femora matris provolutus infans deprehensus adhuc calidus. Unde nata quæstio, quæ nobis excutienda & judicanda proponitur. An foetus extinctæ matri tamdiu superstes fuerit, ut post triginta sex horas ab interitu matris, vivus suo pte impetu ab ergastulo suo erumpere potuerit? De hac quæstione ita censemus, & decernimus: Foetus extinctæ matri aliquandiu superstes esse potest, quia mater foetui duntaxat sedem, fotum & pabulum suppeditat. Foetus ut peculiarem habet animam, sic propria vita fruitur: ideoque post obitum matris vel potest vivus ex utero matris erumpere, vel per sectionem cæsaream vivus extrahi. Sed spatium illud moræ & mansionis in utero triginta sex horarum ab interitu matris quibusdam suspectum esse potest. Nam si die Jovis mater extincta fuit, omnes corporis partes exanimatæ, ac proinde omni sensu motuque privatæ fuere, quomodo orificium internum uteri referari ac dilatari potuit ad excussionem foetus? quo-

Quomodo secerni placenta a corpore uteri, cum sanguis duntaxat ex illa divulsione profluat? Itaque in ipsis convulsionibus incepit parturire mater, tumque reſeratum ac dilatatum fuit orificium internum uteri, ſed in ipſo conatu pariendi extinctam fuiſſe matrem & poſt aliquot horas foetum ſuoſte impetu ruptis membranis, quibus conſuſus erat, vivum adhuc erupiſſe cenſemus. Sanguinis vero iſtud profluvium, quod die ſabbathi obſervatum fuit, ab utero matris mortuæ ſanguinis pleno manaiſſe, ut in quibusdam cadaveribus tertio vel quarto die ab interitu, ſanguis ex ore vel naribus magna copia effluxiſſe viſus eſt. Quodſi relationi certa fides adhibenda ſit, & juxta narrationem pronunciandum, veriſimile eſt, mulieres poſt illas convulſiones epilepticas & hyſtericas, ſpiratione, ſenſu, motuque orbatam, habitam ac dereliſtam fuiſſe pro mortua, ut in mulieribus hyſtericis & epilepticis ſæpiſſime accidit, quæ ad funus elatæ revixere. In iſtis convulſionibus orificium internum uteri ſufficienter ad partum dilatari potuit, & foetus imbecillus ſubſiſtere & morari in utero per 24. horas & ultra, ad recuperandas vires in iſtis convulſionibus matris proſtratas. Attamen vixiſſe ſub finem diei Veneris, & matrem & foetum, mulieris corpus adhuc calens, vagitus uterinus & abdominis, ſubſultus ac elevatio manifeſte indicant & attestantur: ſed vagitus infantis morientis matris index fuit, & propriæ calamitatis internuncius, atque tum mater obiit, cum ſpuma ex ore prodiit. Ac proinde potuit foetus ſeptimeſtris die ſabbathi ſuoſte impetu, ruptis membranis tenerrimis & jam extenſis, vivus ab utero emergere, prius tamen mortua & extincta matre. Plura de hac quæſtione & reſponſione, item de Patavinorum medicorum reſponſione, vide etiam Thomæ Bartholini *Act. Haſſniens. Vol. II. Obſ. 35. p. 95. ſeq.*

§. II.

In obſervationibus, quas ſupra ex Johanne Matthæo *aliorum.*
Embryologia. Eee e addu-

adduxi, addit idem, ex tali infelicis infantis partu apparere, matronam ex familia Don Francisci Lasso oriundam, cum sepulta fuit, vere non obiisse, sed infantem adhuc peperisse; & Simonis Kreuteri uxorem in terram positam tum demum vere exspirasse, quando partus in lucem prodiit. Quod de priori observatione etiam statuit Diomedes Cornarius *Histor. admir. rar. XV. pag. 48.* inquit, apparet, matronam tum temporis, quando sepulta fuit, nondum obiisse, sed postmodum peperisse infantem, qui una cum matre miserrime clam infra terram obiit. De hoc casu dicit etiam Isbrandus de Diemberoc *Anatom. Lib. I. cap. 25. fol. m. 145.* facile contingere posse, ut mulier, quæ pridie ex vivis excessisse putata fuit, postridie adhuc pariat (in extrema enim necessitate natura interdum mirabilia præstat) & una cum foetus expulsionem suam quoque animam exspiret: atque tunc per istum errorem putant adstantes, illam modo mortuam peperisse, quæ tamen, cum pareret, mortua nondum erat. Ita ut hinc omnino doceri non possit uteri spontaneus, aut proprius aliquis motus. Econtra vero Gregorius Nymannus *Dissert. de Vit. fæt. in uter. p. m. 29.* ubi eandem Cornarii historiam allegat, scribit: Ex hoc licet colligat Cornarius, matrem non mortuam, sed vivam adhuc ad locum sepulturæ delatam fuisse: ego tamen ex omnibus circumstantiis colligo, gravidam extinctam vivum peperisse infantem, huncque ad ejus superiora replisse. Quæ tamen Nymanni sententia ideo mihi valde dubia videtur, quod mater, recluso iterum sepulchri ostio, infantem mortuum in dextro brachio tenens reperta fuerit; vix enim per ejusmodi ex mortua matre partum nimis debilitatus foetus, si vivus adhuc excluderetur, ad superiora adscendere poterit, sed potius inter femora defunctæ matris permanebit; imprimis cum ad ejusmodi foetus exclusionem necesse sit, ut reviviscentis matris crura, quæ alias in defunctis ante sepulturam linteis constringuntur, iterum

rum diducantur, unde foetus commodum ibidem jacendi locum reperisset. Cum autem in dicto Cornarii casu foetus in matris brachio, seu loco feminis infantes ferendi solito, reperi- tus fuerit, potius matrem adhuc vivam foetum ex se natum vel extractum amoris stimulo ad ipsius praecordia applicasse cre- dendum. Crurum autem divaricatio seu incurvatio atque in altum protractio, cujus ex Wolffii observationibus exemplum adduximus, infallibile matris adhuc vivae foetum enitens est signum. Quamvis etiam juxta supra allegatam historiam Salmu- thi de duobus ex matre, cui a clerico quodam latrone caput prorsus erat abscissum, post ipsius mortem in via publica na- tis gemellis, judicandum videatur, quod matre jam mortua editi sint, nihilominus tamen, quod hi gemelli ex matris terro- re seu consternatione ex improvise ipsius latrocinio simul cum ipsius obitu prodierint, nullum mihi est dubium.

§. 12.

De tali post mortem matris partu ita judicat Lucas Schroeckii Schroeckius *Schol. in Observ. 42. M. N. C. Dec. II. An. 4. pag. 102. seq.* ^{sententia.} quamvis foetum in similibus casibus, ut plurimum ex demortua matre vivum prodiisse, haud sit incredibile, cum ejusdem conatum, ad partum rite ac bene absolvendum esse necessarium, vel hanc ob causam etiam statuatur, quia & pul- lorum e. g. partus vel exclusio non tam incubanti matri, quam ipsi pullo, corticem ovi effringenti, debetur; non ta- men revera mortuas semper esse matres, quae tales esse judi- cantur, non minus certum est; quin & embryo, in procinctu dum est ad egrediendum, si moriatur, laxatis post mortem matris omnibus hujus membris & simul ligamentis uteri, gra- vitate sua descendere potest, praesertim ubi loca muliebria effluxu aquarum, ex ruptis foetum involventibus membranis, lubrica magis fuerint reddita, aut stagnans in utero humorum colluvies fermentationem subiens aëremque magis expandens,

& quasi in flatum resoluta ad foetum expellendum una concurrerit. Unde, quam grave sit in simili casu certum dare de facta vivi mortuive foetus exclusione iudicium, adparet. vid. etiam *M. N. C. Dec. I. An. 3. Observ. 118. pag. 536.*

§. 13.

foetus in
utero su-
pervivens.

Posse tamen etiam foetum in utero matris defunctæ aliquandiu supervivere, nec rationi neque experientiæ repugnat, cum secundum *Embryolog. nostr. Sect. II. cap. 1.* propria vita & sanguinis circulatione vivat, atque matre defuncta aliquandiu supersit atque persistat, posteaque vel in ergastulo suo ob varias causas animam Deo reddat, sicque vel mortuus, vel etiam adhuc vivus ex utero prodeat, uti hætenus monstratum, vel etiam per sectionem ex defunctæ matris utero mortuus vel adhuc vivus eximatur, quæ operatio partus cæsarei nomine venire solet. Cum proinde in modo adductis exemplis foetus tam vivi, quam mortui exclusi legantur, notandum est, quod, secundum *Christ. Frid. Garmanni de Miracul. mortuor. Lib. I. Tit. 9. §. 8. pag. 263.* foetus vivus post matris mortem durat, si perfectus, si non a morbo matris ante partum debilitatus, si viribus integer sit, rectumque & naturalem obtineat situm: denascitur foetus, si morbis, quales supra *Sect. III. cap. 1.* adduximus, & aliis, in utero tentetur, si a præternaturali positu matrisque infirmitate & obitu defatigetur & refrigeretur. An vero foetus ante matrem ad plures abierit, vel an post matris mortem in utero adhuc vivat, per varia tam mortui quam vivi adhuc foetus signa essent adducenda, quæ tamen ad alium locum, scilicet de partu cæsareo reservare volumus.

§. 14.

an infanti-
cidium
committatur?

Annon autem in tali casu, si scilicet foetus vivus ex matre mortua non extrahatur, horrendum facinus atque infanticidium committatur? sequenti observatione de tristi nondum nati

nati infantis fato docet Güntherus Christophorus Schellhammerus, *M. N. C. Dec. II. An. 5. Obs. 14. p. 28.* Brunsvici scilicet proletaria mulier in partu difficili diem obiit supremum. Hæc postquam spiritum exhalavit ultimum, deprehensus est infans in utero vivere adhuc & valido motu exitum quærere. Hic mulieres adstantes miserrimum infantem mire se torquentem & extrema omnia tentantem oculis atque animis immotis aspererunt: cumque admonerentur, ut facta sectione mortis faucibus eriperent, & in consortium protraherent viventium, nulla opera potuerunt ad id impelli: crudele facinus causari, mortuæ mulieri vulnus infligere; viventem leto tradere, minus crudele reputantes. Itaque miser hic infans unam atque alteram horam matri sic supervixit, & intra ipsam cum morte luctatus est; tandem vero, fractis viribus, nemine opitulante, obiit & ipse. Eo vero momento non venter tantum matris, sed & universum corpus ingenti quassatione contremuit: accusante quasi defuncta amicarum detestandam crudelitatem, quod perire prolem suam scientes volentesque siverint, ipsis exprobrans, & ista sua commotione post mortem facta ipsis horrorem incutiens. O animadvertendum facinus! & gravissimis poenis ulciscendum! Quod enim est, quo ab homicidio distat? &c. Simile exemplum de motu fœtus in utero matris extinctæ annotavit Johannes Dolæus *M. N. C. Dec. II. An. 5. Obs. 137. p. 279.* nimirum in oppido, Lichtenau dicto, femina gravida in febrem incidit malignam, qua etiam octavo ingravidationis mense extinguitur; altero die post mortem adstantes cum admiratione observant motum infantis in utero per duodecim horas; destituti vero medico & chirurgo naturæ omnia reliquerunt. Certissimum autem signum, quod fœtus in defunctæ matris utero adhuc vivat, ab ejusdem motu peti potest, quum econtra non negandum, interdum etiam fœtum, licet vivat & bene valeat, ante partus horam non moveri, quod pinguiusculis feminis

accidisse notavit Thomas Bartholinus *Histor. anat. Cent. V. Hist. 78. p. 155.* Subinde etiam foetus tempore partus per diem unum aut alterum veluti mortuum in utero jacere, postea tamen vivum prodire, exemplo probat Guilielmus Fabricius *Hild. Oper. fol. m. 906. seq.*

CAPUT VII.

De insolita partus aetate.

§. I.

partus
aetas.

Quamvis ordinarius pariendi terminus in feminis circa pubertatis tempus, & quidem a decimo quarto ætatis anno usque ad quinquagesimum ab autoribus statuatur, uti in *Spermatolog. nost. Sect. I. cap. 1. & 3.* adduximus; quandoque tamen etiam annotantur feminae, quarum aliae hunc partus terminum anticipant, aliae transgrediuntur.

§. 2.

partus pu-
ellarum.

Ut autem de embryotokia, sive de illo partu, quando recens natus foetus post paucum temporis intervallum alium longe minorem foetus enititur, de qua embryotokia in Syllepsilogia nostra sive tractatu de Conceptione *Sect. IV.* prolixè egimus, hoc loco nihil repetamus, de aliis tantum puellis extraordinarie parientibus exempla recensere volumus. Referente enim Thoma Bartholino *Histor. anat. Cent. VI. Hist. 100. p. 384.* Indorum historiae testantur, bimulas puellas peperisse. Puellam octennem in Misnia a novenni juvene imprægnatam justo tempore puellam esse enixam, scribit Johannes Sophronius Kozac *Tract. de Sale, Cap. 8. Sect. XII p. m. 353.* Johannes Albrechtus de Mandelslow, *Epistol. ad Adam. Olearium fol. m. 11.* meminit puellæ, quæ sexto ætatis anno filium peperit. vid. etiam *M. N. C. Dec. I. An. 9. & 10. Obs. 166. p. 365.* De Mandrorum mulieribus quinto, sexto, septimo, nono & decimo anno parientibus, vid. Sim.

Sim. Majoli *Dier. canicular. colloqu. III. fol. m. 42.* Vidit etiam Thomas Bartholinus servam grandævam, quæ anno ætatis suæ duodecimo puerpera fuerat, uti refert *Hist. anat. Centur. V. Hist. 17. pag. 32.* quo loco addit: inter Brachmannas in India id usitatum, quæ quinto, sexto &c. anno elocantur, quod nonnunquam ante decimum annum puerperæ fiant. De puella novenni ex concubitu gravidata, vid. Marc. Anton. Ulmi *Physiolog. Barb. hum. Sect. III. fol. 292. seq.* Anno 1277. in Suevia puellam octo annorum filium peperisse, refert Sigismundus de Bircken *im Spiegel der Ehren des Erzhauses Oesterreich Lib. I. cap. 12. fol. 100.* Idem etiam ex Annalibus Suevicis refert Christianus Matthiæ *Theatr. histor. de Rudolpho I. cap. 3. p. m. 970.* Juxta Joach. Hoppil *Commentat. ad Institut. Justinian. Lib. I. T. 10. pag. 69.* malitia sæpius supplet ætatem, prout de puero sex annorum cum puella ejusdem ætatis actum venereum exercente notabilis casus oblatus amplissimæ facultati juridicæ Francofurt. d. 2. April. anno 1677. Et puellam novem annorum puerum esse enixam, refert Albericus de Rosate *Lexic. sub voc. Matrimonium.* Scribit etiam Johannes Riolanus *Comment. in Libros Fernelii de Procreat. Homin. cap. 7. pag. m. 242.* Excretioni menstrui non est tempus definitum, quibusdam enim fluxit nono ætatis anno, quæ eodem conceperunt, cujus Savon arola & Sylvius sunt testes oculati.

§. 3.

De nimis præcoci feminarum Ceilonensium matri-^{partus præ-}monio atque partu sequentia recenset Johannes Jacobus Saar^{con.} *Ost-Indian. Kriegs-Dienst fol. m. 62. seq.* In der Insul Ceilon ist das weibliche Geschlecht sehr brünstig, also daß eine Tochter kaum ihre zehen oder eilff Jahre erreichen mag, daß sie sich nicht schon verheyrahet, und so ein Vater seine Tochter in die Ehe giebet, so beschlafft er sie zuerst, und sagt, daß es ihm gebühre von dem Baume, den er gepflantzet, die erste Frucht zu genießten: Es solt einer fast
nicht

nicht glauben, wenn andere, auch glaubwürdige gereifte Leute, es nicht auch confirmirten. Was Herr von Mandelslo erzehlet, ist wohl werth, daß mans anfüge. Von denen Benjanern redet er Lib. I. pag. 105. also: Si verheyrathen ihre Kinder im fünfften, sechsten und siebenden Jahre, gleichwie die andern Heyden. Bald darauf schreibet er von denen Rasbuten wieder: Mit Verheyrahlung ihrer Kinder sind sie denen Benjanen und Bramanen gleich. Sie halten im fünfften und sechsten Jahre Hochzeit und Bey Schlaf, zeugen auch Kinder, ehe sie zehen oder eilff Jahr alt werden. Wenn eine Jungfrau vor dem neunten oder zehenden Jahre nicht ist an einen Mann gebracht worden, wird sie der Unkeuschheit halber verdächtig gehalten, und nicht leichte gebeyrahet. Es ist zu verwundern, daß die Natur in diesen Ländern so bald zeitiget und zum Ebestande bequem machet. Ich muß hierbey ein Ezempel erzehlen, welches zwar in Indien nicht gemein, daher es von denen Einwohnern selbst ist verwundert worden, und solte es mancher nicht glauben, hat sich aber wahrhaffig, vor wenig Jahren bey des Mogols, Schach Choram, Zeiten begeben, daß ein Rasbute, nicht weit von Agra wohnend, mit seiner Frauen eine Tochter gezeuget, welche im andern Jahre ihres Alters so grosse Brüste, als eine säugende Frau bekommen. Dieser Leute Nachbar, ein Schmied, überredet den Vater, daß er das Kind nach ihrer Manier, mit einem glühenden Eisen, an etlichen Orten brennen möge, damit denen übrigen Feüchtigkeiten ein Weg gewiesen würde, und die Grösse derer Brüste sich verlieren können. Nachdem aber der Schmied die Brandmaale gethan, wird er alsobald kranck und stirbet, wie auch bald darauf dieses Kindes Eltern, und andere, die darbey gewesen. Dieses Kind aber hat, nach dem dritten Jahre seines Alters, weiblichen Gebrauch nach, ihre ordentliche Menses bekommen, im vierten Jahre haben sie wieder aufgehæret; Der Leib aber ist ihr aufgelauffen als einem schwangern Weibe; im fünfften Jahre ist das Aufblehen des Leibes etwas verschwunden, und im sechsten hat sie einen jungen Sohn geböhren. Der Mogol hat Mutter und Kind zu sich holen lassen, und um grosser Ver-

Verwunderung bey sich behalten. Puellam novem annorum concepisse ex Leonhardo Fuchſio tamquam teſte refert Johannes Benedictus Sinibaldus *Geneanthrop. Lib. II. Tract. 3. cap. 13. pag. 242.* ubi ita pergit: confirmat hoc Savanarola, auctor alioquin magni nominis fideque digniſſimus, qui ſcribit, ſe vidiffe puellam novem annorum, quæ conceperat, cui quidem eventui fidem non derogo, quoniam poſſibiliter id fieri potuit: poſſibili autem poſito in actu nullum ſequi debet abſurdum. Siquidem ex viri præpropæra fœcunditate ob fervidius temperamentum mulier quoque poteſt virtute genitali non parum anteire. Nam cum nono illo anno potuerint effluere menſtrua, vel ob magnam caliditatem, vel ob venarum latitudinem, poteſt etiam puella concipere &c. Videatur inſuper *Spermatol. noſtr. cap. 4. §. 16. p. 185. & Gynæcol. Sect. II. cap. 1. §. 17. p. 89. ſeq.*

§. 4.

Varias puellarum, octo vel novem annorum, concipi-*exempla.* entium & parientium obſervationes collegit Johannes Schenckius *Obſervat. medicin. Lib. IV. fol. 559.* In Vaſconia feminam nono ætatis anno peperiffe, ex Jouberto refert Ambroſius Paræus *Tract. de Renunciation. Oper. fol. 657.* Juxta Franciſc. Torreblanc. *de Magia Lib. II. cap. 18. pag. m. 218.* puellæ novennis prægnantis meminit Albertus Magnus, & in Europa octavo anno apud Moſellam ſub Benedicto XII. Pontifice Maximo puellam concepiſſe, refert Genebrardus. Ex Solino meminit Paulus Zacchias *Quæſt. med. legal. Lib. I. Tit. 1. Quæſt. 4. n. 28. fol. 14.* quarundam mulierum Indarum, quæ quinquennes generant, octennes tamen conſeſcunt ac pereunt. Item ex Jouberto probat, pueros novennes ac decennes & præſertim puellas concipere aliquando poſſe & plures etiam concepturas ante pubertatem, ſi viro uterentur. Scribit etiam M. Antonius Ulmus, *l. a. fol. 293. ſeq.* ſe cognoviſſe puellam ſeptennem, nec vel menſe altero, ſive tertio ſuperiorem, quæ ab uno ex ipſius Ul-

mi famulis fuit compressa &c. Feminas octavo vel nono ætatis anno nubentes atque decimo parientes in India reperiri, scribit Thevenot *Itinerar. Part. III. Lib. I. cap. 29. p. m. 100.* Et *cap. 48. pag. 165.* de provincia Baglana ejusque incolarum matrimonio inquit: *In dieser Provintz wie auch in dem übrigen Theile Decans verheyrahten die Indianer ihre Kinder sehr jung, und lassen sie einander viel eher beywohnen, als man sonst an vielen Orten in Indien nicht zu thun pfleget. Sie vollziehen die Heyrahten im vierten, fünften und sechsten Jahre, und gestatten ihnen in einem Bette beysammen zu liegen, so bald der Mann zehn und die Frau acht Jahr ist, und man hat dergleichen Personen gesehen, die in diesem Alter Kinder gehabt haben. Allein die Weiber, die so zeitlich gebähren, hören geschwinde wieder auf, concipiren gemeiniglich nach dem dreyszigsten nicht mehr, und werden überaus runzlicht.* Javanorum liberos utriusque sexus circa ætatis annum decimum tertium vel quartum matrimonium contrahere scribit Walth. Schultze *Itinerar. Indic. f. m. 229.* De ejusmodi præcoci partu sequentia refert Arnoldus Montanus in der Japanischen Gesandtschaft fol. 365. *die Japaner verloben ihre Kinder vielmahl an einander, weil sie noch in der Wiege liegen; welches nachmahls die Verlobten ohne einige Versäumniß vollziehen; Auch verehlichen sie sich meistens jung: aber so ganz frühe nicht, als die Moscovitische Jungfrauen, die in ihrem zehenden oder eilfften Jahre in den Ehestand treten. Joseph Scaliger meldet, daß ein Frantzæsischer eilffjähriger Knabe seine Bluts-Verwandtin von neun Jahren geschwängert. Der Pabst Gregorius, der Große, hat auch ein siebenjähriges Magdlein gekennet, welches von einem Knaben, der nur zwey Jahr alter gewesen, befruchtet war.* Mandrorum feminas septimo ætatis anno parere, senectam quadragesimo anno accedere: & in Calingis ejusdem Indiæ gente quinquennes concipere feminas, octavum vitæ annum non excedere, narrat Plinius *Natural. Histor. Lib. VII. cap. 2. fol. m. 107.* Puellam novem annorum ad Confluentiam Rheni & Mosæ anno 1336. exfer-

fervo concepisse atque puellam peperisse, & quidem imperante Ludovico Bavaro, refert Johannes Wolffius *Lectio. memorabil. Centen. XIV. fol. m. 507.* Plura vide Casp. a Reies *Elys. jucund. Quæst. Camp. Quæst. 90. §. II. p. m. 1167.* Georg. Franc. de Francken. *Satyr. medic. IV. pag. 74. seq.* Sic Marsilius de Sancta Sophia Patavus testatus est, se vidisse Papiæ puellam novem annorum utero gestasse. vid. Marcell. Donat. *de Med. histor. mirab. Lib. IV. cap. 14. pag. 383.* ubi plura exempla. Monstruosum habuit Savanarola, puellam a se visam gravidam nono ætatis anno, qualem & Jacobus Capella medicus Francisci regis vidit, inquit Martinus Weinrichius *de Monstris cap. 8. p. 72.*

§. 5.

Une jeune fille demeurant dans un village à deux ou trois lieues de la ville d'Ypres, qui n'avoit point encore neuf ans accomplis, accoucha au mois de Mars de l'année 1681. d'un gros garçon plein de vie au grand etonnement de ses parens, qui ne s'attendoient pas à une telle fécondité. L'âge de la fille a été justifié par le registre baptistaire, & tout le pays a scû un accident aussi surprenant, que celui-là. vid. le Journal des Sçavans de l'Année 1684. p. m. 186. Puerum quendam sedecim annorum, petulantem, salacem puellasque lascivas insectantem, ideo captivum in carcerem deductum fuisse, quod tres puellas, trium, quinque & novem annorum, imo & adultiores ancillas stuprasset diceretur, refert Andr. Ottomarus Gœlickius *Exercit. subces. Francof. Tom. I. Exerc. 1. pag. 29. seq.* Et in novellis ordinariis Noribergensibus de die 12. Aprilis an. 1715. referebatur: sartoris cujusdam filiam decem annorum cum puero quatuordecim annos nato, a quo ante tres menses fuerat imprægnata, fuisse copulatam. Inquit etiam Nicolas Venette *de la Generat. de l'Homme Part. II. cap. 3. Artic. 2. p. 115.* Nous lisons dans nos observations de medecine, qu'il y a eu des hommes qui ont été peres à dix ans, & qu'il s'est trouvé des femmes de neuf ans,

alia.

qui ont mérité le nom de mere &c. Observationem filiae novem annorum, a vicino aliquo marito imprægnatæ, quæ Londini infantem enixa est, in ipso autem partu obiit, ex communicatione amici refert Johannes Jacobus Harderus *M. N. C. Dec. III. An. 2. Observ. 172. pag. 262.*

§. 6.

partus
veterum.

Deinde etiam annotantur vetulæ parientes, qualia exempla hinc inde apud autores leguntur. Brasilianorum enim femina pudicæ non deformes ab octennio ultra sexagesimum annum supra fidem fœcundæ; imo septuagenariæ orbos infantes lactantes visæ sunt, juxta Guiliel. Pison. *Histor. nat. & medic. Lib. I. pag. 606. in Casp. Barlei Tract. de Rebus gestis in Brasil.* De muliere, quæ octuagesimo ætatis anno concepit, vid. Hieron. Montui *Anascev. Part. IV. cap. 33.* Inquit etiam Adrianus Spigelius *Epist. de incert. tempor. partus p. m. 77.* animadvertit Massa, mulierem Venetam, circiter sexaginta annos natam ex septuagenario sene concepisse puellam manibus & oculis destitutam. Tacebo Saram & Elisabetham, quæ anno ætatis septuagesimo quinto conceperunt, ut sacræ literæ attestantur. Sic juvencula quædam in Belgio ex octuagenario concepit, cum tamen mares post sexagesimum, vel ad summum septuagesimum annum non extendere generandi vim credantur. De concipiendi energia in vetula cum fluxu menstruo velut reassumta sequentem observationem refert Joh. Christoph. Hertius *Eph. A. N. C. Cent. X. Obs. 24. p. 291.* Femina, Anna Elisabetha Russut nomine, e comitatu Lippiaco oriunda, annum sexagesimum quintum agens, anno 1713, sex ante festum Paschatis septimanas, præsentibus aliis aliquot mulierculis, fœtum parvum & spithamam circiter longum, suis tamen membris (nisi quod cujus sexus fuerit, observatum minus fuerit) capite scilicet cum reliquo trunco & extremitatibus probe distinguendum in lucem edidit, quem die Jovis post dictum festum alter quoque secutus est,

qui

60. anno-
rum.

65. anno-
rum.

qui vero secus ac præcedens, putrefacti solum carnis frusti speciem præ se tulit, ita quidem, ut præter spinam dorsi nihil in eo in conspectum prodierit, quod exacte atque distincte dignosci potuerit. Ad secunda autem vota & ante plures quidem annos transierat illa mulier, cum hæc acciderunt, postquam in primo matrimonio tres filios totque filias genuerat, & postmodum marito defuncto biennium in viduatu transegerat. In ultimo autem conjugio octodecim fere annos sterilis vixerat, donec circa festum Michaelis post subortum de novo menstruum sanguinis fluxum prægnantem se sensit, qui cum festo Epiphaniæ appropinquante denuo eruperit & jugiter postea continuaverit, peperit tandem dicto tempore primum & post sex septimanas alterum quoque foetum. Ubi quidem notatu non indignam existimamus, quam ipsa puerpera de sua concipiendi energia fovit, sententiam. Interrogata enim a præfecto illius loci, quomodo fieri potuerit, ut sexagenaria major, ad concipiendum tamen non inepta fuerit, id ei responsi dederat: *A Herr Amtmann, so lange de Bohm blæhet, kan he ock Früchte dragen.* Non floruit autem diu post immaturos illos fructus annosa hæce arbor, eodem quippe anno d. 6. Decembris, corruit vitamque cum morte commutavit.

§. 7.

De adultero septuagesimo sexto ætatis anno decollato, & septuagenaria. vidua septuagenaria imprægnata historiam annotavit Philippus Salmuth *Observat. medic. Cent. III. Obs. 59. p. 140.* Quosdam, inquiens, ad decrepitam usque senectam foecundos permanere, inter alios capularis quidem senex testatur, qui (uti in annalibus vallis Joachimicæ refertur) anno 1565. ætatis septuagesimo sexto propter adulterium commissum decollatus fuit. Item vidua quædam septuagenaria, in oppido Annæberga a scholari, cui alimenta & alia necessaria suppeditarat eoque interim abusa fuerat, imprægnata fuit. De muliere sexagenaria ex septuagenario *sexagenaria.*

67. anno-
rum.

sene concipiente & decimo quinto mense puellam pariente, vide Johannis Schenck. *Observ. medicin. Lib. IV. fol. 558.* Cornelia Scipionum gentis Volusium Saturninum, qui fuit consul, post sexagesimum secundum ætatis annum genuit, inquit Plinius *Histor. natural. Lib. VII. cap. 14. fol. 110.* Novit etiam Valescus de Taranta mulierem boni habitus, quæ post sexagesimum annum habuit menstrua, concepit & peperit tres filios, quorum ultimus natus est anno matris suæ sexagesimo septimo, ut ipse fatetur *Philon. pharmaceut. Lib. VI. cap. 11. p. 662.*

§. 8.

nonagenaria.

Ex Martini Zeileri *Geographia Imperii Romano. Germ.* ab Hieronymo Dicelio edita p. 935. sequentia recenset Christianus Warlitzius *Valetudinar. Sen. Salomon. p. 44.* Zu Heiligenberg, so eine Graffschafft im Schwabischen Kreise ist, hat ein 94jährig Weib bey ibrem 96jährigen Manne, so Martin Runck genannt, Anno 1652. ein Kind 6. Monate lang in ibrem Leibe getragen. So ward auch Anno 1677. vom 10ten Mertz aus Erfurt geschrieben, welchergestalt zu Weimar ein sieben und siebenzigjähriger Mann von einem 88jährigen Weibe einen frischen Sohn überkommen.

§. 9.

aliarum
vetularum:
50. anno-
rum.

Aliquot feminarum quinquagenariarum & ultra parientium exempla refert Georgius Francus Annot. in Pauli Zacchiæ *Quæst. med. legal. Lib. I. Tit. 1. Qu. 9. fol. m. 34.* scilicet, Constantia monialis, Rogerii regis Siciliae filia, Cœlestino III. Pontifice dispensante, ne regnum Siciliae ad nothum recederet, cœnobio exempta & Henrico VI. Imperatori connubio juncta, cum elapso tempore convenienti prægnans deprehenderetur, ne quis fraudi & suspicioni locus relinqueretur, instante partus tempore, suassu abbatis Joachimi ipsa quinquagenaria, (imo plus quam quinquaginta annos nata, teste Villano) publice sub tentorio erecto, in urbis Jesi foro medio (Villanus in Misana foro,

Cu-

Cuspinianus vero in pratis Panormi) admissis spectatoribus viris & feminis, quotquot vellent, Fridericum II. anno 1194. genuisse referunt multi ibidem allegati autores. vid. etiam Henric. Salmuth. *Comment. in Guidon. Panciroll. de Reb. memorab. Lib. II. cap. 10. p. 188.* Marcell. Donat. *de medic. Histor. mirab. Lib. IV. cap. 14. p. 382.* Insuper refert etiam sequentes observationes Francus loco allegato: In urbe Zwikara Levini Lemnii patria, in nonnullis mulieribus, quæ valido erant corpore & vegeto, menstruorum fluxum & fœcunditatem usque ad annum quinquagesimum quintum productum fuisse. Sic coriarii uxor cum menstruis orbata & admodum vetula facta filium non sine magna multorum admiratione concepit ac peperit. Item mulier 60. annorum post sexagesimum annum habens menstrua concepit & peperit filium, & continenter duos habuit filios, & erat in sexagesimo septimo anno, quando habuit ultimum filium. Erat autem femina carnosæ & musculosæ & fortis. Septuagesimum etiam Damisellæ cuidam annum agenti, & rapida & concitatori rheda proindeque, quæ nimis eam succuteret, non ita pridem abortus contigit. Et Casparus Schottus in *Physica curiosa* inquit: novi in Sicilia senem nonagenario majorem, qui mulierem octuagenariam, & virginem adhuc (ut dicebatur) duxit in uxorem, cum spe propagandæ familiæ; & dicebat quidem nova nupta gravidam se esse magnoque desiderio pariendi tempus expectabat, sed tamen spe sui frustrata fuit. Hæc Francus. vid. etiam Joh. Bened. Sinibaldi *Geneanthorp. Tit. 2. Tract. III. cap. 13. p. 247.*

§. 10.

De vetulæ partu monstroso hanc observationem Herman-
nus Wernerus Engelbertus de Westhoven communicat *Ephe-
merid. Cent. V. Obs. 28. p. 46. seq.* Mulier septuagesimum quin-
tum annum agens, tertio vinculo jugali sociata cum tertio ma-
rito plus quam quinque lustra, non contemnenda utens valetu-
dine

a vetula
partus
monstruosus.

75. anno-
rum.

dine, vivit mater quinque liberorum, ac trium filiarum, quorum duo ex primo, tres autem alios ex secundo, nullum vero ex tertio viro sustulit. Verum an plures antea eduxerit foetus, nec ne, me latet. Sed ante menses aliquot de salute non admodum prospera conqueri coepit; vix caput sustentat languens, vexant insomnia & varii dolores, cum artuum, & praesertim capitis, & femoris dextri, tum vero ipsorum intestinorum & ventriculi. Fastidit cibum, accedunt motus convulsivi diversi, anxietates, nausea, borborygmi, rugitus, commotiones in abdomine, pulsationes hypochondriorum, sitis, sensationes vivi foetus in utero, menses obstructi, qui alias ad eum usque diem, quod hic animadversione dignissimum est & mirum quid in ano aetate fessa, aliaque symptomata plura, ludenti tristem scenam, tum morbi arthritici, tum nephritidis, tum colicae, tum hydropis, tum rursus passionis, vel hypochondriacae, vel hystericae, nec non ingravidationis; ita enim saepe loqui amat patiens: si non certo scirem, hisve postremis aëvis, tot obstitam annis non impraegnari, crederem me utero gestare. Præterito anno 1714. quarto calendas Aprilis, erroris denique & damni pertaesa, consilia illa temeraria spernit, me denuo ad se vocari jubet, adsum, & opem imploranti emaciatae praescribo efficacissimum mihi familiare medicamentum, externe illinendum; unde dolores mox evanescere, & ægrotans indies sese melius meliusque habebat & recte valebat. Interim tamen quandoque conquerebatur commotiones & elevationes uteri, passionibus hystericis, & motibus vividi foetus utero matris, jam quinque vel plures menses gravidæ haud absimiles, donec tandem XIII. cal. Maji labores novem mensium experta, & ὤσέρας, seu matricis moras solvens molliter absque multo dolore conceptum semen partu reddat, & inopinato in lucem det insolens tripartitum, bicolle & triiceps monstriolum. Deposito & a domesticis probe lustrato hoc novo & subito uteri onere obstupescunt & horrent, convocantur vicinae & obstetrix, ut dignoscant, quodnam id sit prodigi

gii genus, quidve id sibi velit? Omnes ad ejus conspectum attonitæ horrent, testantes & exclamantes, visu mirabile, sed insolitum quid & inauditum esse. Id quod etiam puerpera post tres horas ipsi medico ad eam accedenti, contemplandum atque examinandum, quin & asservandum exhibuit. Feminae Brasilienses pudicæ non deformes ab octennio ultra sexagesimum annum supra fidem fœcundæ, imo septuagenariæ orbos infantes lactantes visæ sunt. Facili negotio & nemine obstetricante pariunt, rarissime abortientes. Pleræque puerperæ statim post partum surgunt, ad proximum flumen properant ablutum corpus, & impigre, cum ad cætera domestica officia redeunt victum hinc inde conquirendum, vid. Guil. Pison. *Hist. nat. & medic. Lib. I. in C. Barlai Reb. Brasil. p. m. 606.*

§. II.

De partu quinquagenariæ ita scribit Conradus Philippus Hoffmannus *de insignior. Puerper. Tempor. cap. 2. §. 24. p. 47.* ^{an partus sit legitimus?} Num partus a majore quinquagenaria editus sit legitimus? inquiritur, & respondetur, quod sic. Dubitabatur equidem olim de legitimitate ejusmodi partus, numve patri suo succedere, ejusve hæreditatem nancisci posset; sed dubium hocce Imperator L. XII. *C. de legit. hered.* affirmative decidit, ex hac ratione: quod licet mirabilis hujusmodi partus inveniatur, & raro contingat, nihil tamen eorum, quæ probabiliter a natura nascuntur, esse producta, respui, ita ut omne jus successionis ejusmodi liberis immutilatum servari debeat.

CAPUT VIII.

De

Partu numeroso & multiplici.

§. I.

Quod partus humani numerum attinet, plerumque equifœtum ^{quæ pluralitas.} quidem unicus fœtus, interdum tamen etiam duo, tres, quatuor
Embryologia. Ggg g tuor

tuor vel plures, & quidem unico vel plurimis proxime se invicem subsequenter partibus, eduntur infantes, qualia exempla plurima sine tamen ordine ex autoribus recensere volumus.

§. 2.

exempla.

Talem foetuum pluralitatem confirmat Aristoteles *Hist. Animal. Lib. VII. cap. 4. fol. m. 435.* inquit, quod plurimum, & locis plurimis agitur, mulieres singulos singulae pariunt; sed saepe & locis plerisque geminos etiam, ut in terra quoque Aegypto fieri certum est. Pariunt enim tres & quatuor, & quidem locis nonnullis valde ita fit, quod dictum jam est, sed quinque complurimum nascuntur; jam enim hoc pluribus evenisse conspectum est, & quaedam viginti quatuor, partibus quatuor edidit, quinos enim singulis partibus enixa est, majorque eorum pars enutrir & adolescere potuit. Quod autem mulieres & cetera animalia in Aegypto plures uno nisu foetus pariant, in Niloticam aquam refunditur, juxta Jacobi Grandii Epistolam ad Jobum Ludolfum de Stibio. vid. *M. N. C. Dec. II. An. 6. Append. p. 85.* Sequentia exempla refert Ambrosius Paræus *Chirurg. Lib. XXIV. c. 3. fol. 549.* quinos foetus uno partu edidit Augusti Cæsaris ancilla, brevi mox cum prole mor-

Observatio.

tua. Tres infantes, scilicet duos filios & unam filiam anno 1728. die 21. Novembr. pariebat uxor capillamentarii Dresdensis, paulo vero post partum ob obstetricis & aliarum muliercularum, cum dictis infantibus occupatarum negligentiam ipsa puerpera ab enixu nimium defatigata animam exhalabat. A. 1554. Bernæ apud Helvetios uxor Joh. Gelingeri doctoris, quinos pariter foetus uno partu edidit, tres mares & duas feminas. Afferit Albucasis, extitisse mulierem septenis uno partu foetibus matrem: aliam vero, quam vis extrinsecus illata abortire cogebat, quindecim, membris omnibus integre descriptos foetus edidisse. Extare scribit Plinius in monumentis medicorum, uno partu duodecim puerperia ejecta: compertum quoque aliam

aliam in Peloponeso, quæ quinos quater enixa sit, majoremque partem ex ejus vixisse partu. Proditum a Dalechampio est, Bonaventuram Savelli nobilis Senensis mancipium uno partu septenos edidisse foetus, quorum quatuor baptismo donati fuerint. Nostra ætate domini Maldemeræ uxor, primo, quo nupsit, anno gemellos peperit, secundo ternos, tertio quaternos, quarto quinos, quinto senos foetus, ex eoque partu mortua est. In Cracoviensi agro Virboslai comitis uxor uno partu Sex & triginta vivos foetus peperit. Et Franciscus Picus Mirandula scribit, Dorotheam Italam gemino partu viginti liberos peperisse; primo quidem novem, altero autem undecim: adeo vero gravidam extitisse, ut alvum, quæ in genua procumbebat, lata & magna fascia ex cervicibus nodata fulcire cogeretur.

§. 3.

De quatuor foetibus sequentem observationem exhibet *per multos* Georgius Francus *M. N. C. Dec. II. An. 3. Obs. 201. p. 402.* inquit: *foetus.* in nostris terris tres simul nasci infantes non adeo rarum est. Novi exemplum in uxoris meæ avia, quæ duas filias & filium uno partu edidit, qui omnes adoleverunt: et hic Heidelbergæ in serici tinctoris uxore aliisque. Rarius autem est, ubi quatuor eduntur, cujus rei duo dabimus recentia exempla. In pago *Weinheim*, Bernhardi Ammonis uxor parvæ staturæ & juvenis adhuc durante matrimonio hæcenus quinque vicibus totidem filios adhuc superstites ex ordine feliciter enixa est. Cum autem sexta utero gereret vice, utut difficilior prioribus, paucis retro diebus ex improvviso domi suæ cecidit, unde partus tormina sentiebat, quæ tamen iterum remisissent, donec circa vesperam filiolum ederet admodum imbecillum, quare, ut baptizaretur statim, pastorem loci parens accersivit. Cum autem dominus pastor peractis sacris audiret, adhuc plurimum esse spem, commoratus est aliquantisper, sed frustra. Cum ergo puerpera quieti se daret, abiit, donec revocaretur. Sequentis

diei summo mane pastorem revocat parens, enarratque post noctis meridiem uxorem iterum edidisse filiolum secundum vivum, & mox filiolum mortuum, quartaque vice filiolum mortuum. Ubi advenerat pastor, & secundo loco natus jam-jam baptizandus e vivis exceſſerat, primogenitus autem admodum erat debilis. Una omnes hi infantes parvi quidem, sed perfecti & recte formati erant. Alterum ibidem exemplum annectit idem Francus, quod anno 1684. prope Spiram accidit, ubi minoris ſtaturæ femina intra biduum duas puellas duosque puellōs feliciter peperit, qui ad ſeptimanam uſque quartam vixerunt, ſed dein unus poſt alterum iterum emoriebatur. De quadrigeminis uno partu excluſis hanc obſervationem communicat Andreas *Law M. N. C. Dec. III. An. 5. Obſ. 157. p. 352.* An 1694. mulier quædam robuſta, viginti annorum, primipara jam ſextum, poſt ingravidationem, menſem emenſa, circa initium ſeptimi, nullis prægreſſis erroribus, aut caſu, qui partum accelerare potuiſſent, difficili partu puellam mortuam, & elapſo horæ ſpatio tres puellōs vivos eodem partu enixa eſt, qui a mulieribus baptizati brevi poſt obierunt. Membra alias fuerunt bene conformata, & proportionata; ſinguli ſesqui ſpithamam longi ſingulisque placentis ac ſecundinis præditi. Mulierem Comachiſem atque aliam Ferrariſem, quæ tres gnatos uno partu peperit, ſe viſiſſe ait Joſephus Lanzonus *M. N. C. Dec. II. An. 9. Obſ. 50. p. 83.* ibidem ſimul addit, ſacerdotem jurato edixiſſe, ſe Imolæ viſiſſe feminam quandam annorum triginta quinque, uxorem cujuſdam barbitonſoris, quæ anno 1688. quinque filios peperit, qui paulo temporis intervallo obierunt, quos eodem fato paulo poſt mater inſecuta fuerat. Et *Dec. III. An. 4. Obſ. 76. p. 166. ſeq.* uxorem alicujus plebeji 1696. filios quinque unica die peperiſſe, ait.

§. 4.

Alia exempla communicat Johannes Helwigius *Obſerv. phyſ. med. Obſervat. 144. pag. 387. ſeq.* Anno Chriſti 1538. femina

na perparvæ ſtaturæ, textoris uxor in pago *Kleinreuth*, prope Noribergam, uno partus nixu duos filioloſ & duas filiolas ediderat, omneſque baptiſmate ſacro lavati. Ex Chronico MSto Noribergenſi anno 1628. Noribergæ piſtoris cujuſdam filia ab Italo quodam conſtuprata treſ filioſ uno partu enixa erat. Hoc percipiens ipſa parturiens late exclamavit, ſe quoque ab inſultatore ſuo, mercediſ loco thalerum tribuſ iconibuſ maſculiniſ inſignituſ accepiſſe. Anno 1644. matrona perhoneſta Noribergæ, cum in conjugio frequenter, & quidem ſemper unicum ſaltem fœtuſ protuliſſet, demum treſ filioloſ vivoſ unico partu in lucem edidit, qui omneſ ſacro fonte tincti fuerunt. Anno 1648. Noribergæ lanii cujuſdam uxor uno partu unicum filiolum & duas filiolas in lucem protulerat. Et anno 1670. ſartoriſ cujuſdam uxor ibidem treſ unico quoque partu filioloſ ediderat. Et *Obſerv.* 48. pag. 389. idem Helwigiuſ miram fœcunditatem narrat, inquiring: Circa annuſ Chriſti nati 1488. habitavunt in oppidulo *Bönninghaim* in Zabergovia conjugēſ, Adamuſ *Strozmann* & Barbarā *Schmozerin*, qui ſucceſſive ex uno conjugio parenteſ fuerant liberorū quinquaginta trium, triginta quinque vicibuſ prognatorū in tali ſerie & tempore. Per viceſ octodecim unicum ſaltem infantē in lucem protulerat mulier; per quinque viceſ dein ſemper duoſ, quaterna vice treſ. Poſtea iterum ſex ſimul infantibuſ prægnanſ, quarto menſe, eorū primo treſ, in puerperio adhuc cubanſ die nono quartuſ, poſt hinc hebdomade undecima quintuſ, atque iterum elapſiſ ſeptem ſeptimanis ſextuſ enixa eſt. Denuo & ultimo poſt nuperrimuſ puerperiuſ ſeptem ſimul infantibuſ gravida, geſtationiſ hebdomade vigēſima, eorū treſ, abhinc ſeptimanis tribuſ & dimidia ruſſum quatuor edidit: ultimuſ horū matri parturienti ingenteſ doloreſ & angoreſ cauſaverat, quippe hæc per triduū in partu laboraverat, ſed pericuſ evaſit: infanſ enim erat longitudine ulnæ uniuſ ac tranſverſorū digitorū

trium. Puellorum fuere generatim triginta octo, puellarum quindecim &c. Hanc historiam equidem multi meram fabulam æstimant, sed verissimam attestabantur quondam pictura & scriptura rei gestæ in templo parochiali dicti oppiduli *Bönnighaim*, nec non delineatio ejusdem ibidem in curia, itemque manuscriptum parentum proprium illic adservatum; uti & Cæsar Ferdinandus primus multique Bohemiæ procures attestationem manuscriptam avide petierunt. Quam ego tam mirandæ fertilitatis conjugalis historiam, ob raritatem e manuscripto bibliothecæ D. Gregorii Queccii, affinis mei, quodam vetusto ac fide omni digno excerpti. Hæc Helwigius. Hanc historiam quoque refert Georgius Hieronymus Velschius, longe tamen ab Helwigii recensione differentem, *Observat. med. Episagm. 75. pag. 47.* de partu multiplici cum numerosa superfætatione, ubi omnium fœtuum nomina adduntur. vid. etiam *Syllepsilog. nostr. Sect. III. Tit. 2. §. 4. p. 28. seq.* item *M. N. C. Dec. II. An. 8. Observ. 117. pag. 261.*

§. 5.

varia
exempla.

Varia ejusmodi exempla refert etiam Simon Majolus *Dier. Canicular. Tom. I. cap. 3. fol. 40. seq.* nos ipsi, inquit, vidimus, Gregorio XIII. Rom. pontifice, inopem mulierem a mercenario agricola viro suo tres uno partu suscepisse mares vivos. Faustam quandam ex plebe uno partu quatuor geminos, mares, feminasque totidem edidisse sub Cæsare Augusto & Lotharii II. seculo mulierem uno partu quatuor mares enixam esse &c. vid. etiam Auli Gellii *Noct. Attic. Lib. X. cap. 3. p. m. 305.* Et C. Plinius *Hist. nat. Lib. VII. c. 3. fol. 107.* ita scribit: Annis divi Augusti Fausta quædam, e plebe, Ostiæ duos mares, & totidem feminas enixa est. Reperitur & in Peloponeso quinos quater enixa majoremque partem ex omni ejus vixisse partu. Et in Ægypto septenos uno utero simul gigni, autor est Trogus. Eutyche a viginti liberis rogo illata Trallibus enixa triginta partus. In civitate Schebrack, quinque milliaria Pra-

ga distante, femina uno partu quintuplicem prolem edidit rite & plene conformatum; cujusvis longitudo ulna dimidia & quadrantis dimidium fuit, & omnes baptizati per aliquot dies vixerunt; uti ex commercio literarum amicus mihi retulit. Ex relationibus Berolinens. 1731. *Paris d. 3. Septembr.* Zu Perpignan ist eines Sattlers Frau mit 5. Magdgen darnieder kommen, deren Schwester vorher 5. Knaben gebabt. Auch bat ihre Mutter 15. Kinder gebobren, deren Zwölffe in drey mablen gekommen. Octo foetus simul editos annotavit Petrus Borellus *Histor. med. Cent. II. Observ. 44. pag. 146.* inquires: Anno 1650. uxor nobilis D. Darre unico puerperio octo foetus enixa est probe conformatos, quod valde in hisce regionibus insolens est. Item uxor N. Fricov loci Bedarriex quatuor simul viventes pueros enixa est. Et *Hist. 8. p. 292.* de partu numeroso ait: Sexennium & quod excurrit, est, cum in pago *Wolsdorff* hortulani cujusdam, *Hans Fischers*, uxor inaudito his in oris exemplo quatuor uno partu felicissimo nixu enitebatur liberos, ex quibus duo filioli, totidemque filiolarum non tantum vitales in auras excludebantur, verum singuli quoque sacro baptismatis ritu initiabantur.

§. 6.

Anno 1634. Francisca Salmaza annos quatuor & viginti *item.* nata octavo mense tres edidit filios integre formatos & bene mutoniatos vittatosque omnes; domi sacro fonte ab obstetrica tincti, vid. Joann. Rhod. *Observ. med. Cent. III. Observat. 56. pag. 149.* Et anno 1640. in Suecorum castris uxor militis quatuor filios ac tres filias enixa est. Petrus Paulus Pereda *Schol. in Mich. Joann. Paschali Method. Lib. I. cap. 69. p. m. 163. b.* scribit, quod 1579. mulier Salustra nomine, obesa & staturæ humilis novem foetus uno partu enixa sit. Secundum Caspar. Bauhin. *de Hermaphrod. Lib. I. cap. 8. pag. 73.* novem quoque foetus uno partu comitissa quædam Querfurtensis enixa est. In Silesiæ Annalibus scriptum est, peperisse mulierem quandam triginta

ginta sex foetus, uti refert Martinus Weinrichius *de monstis cap. 74. pag. 219. b.* Idem etiam refert Casp. Bauhinus *l. a. pag. 74.* Sc. triginta sex filios vivos uno partu peperisse Margaretham comitis Virboslai uxorem in Cracoviensi agro anno 1270. d. 20. Januar. Jano Cromero & Guagnimio testibus. vid. etiam Joh. Lud. Gottfridi *Chronic. Part. VI fol. 586.* De quinque foetibus uno partu exclusis hanc observationem communicat Johannes Georgius Josephus Schwallerus *M. N. C. Dec. III. An. 2. Observat. 175. pag. 264.* Vivit in pago Oberndorf muliercula rustica, quæ viro quamvis per sexennium amice cohabitans, usque tamen sterilis mansit, tandem vero præter expectationem menses subsistere & hypogastrium intumescere cœpit, vomitus quoque communissimum gravidarum signum ingravescens, conceptum diu optatum confirmavit patri, de futuris hæredibus sibi jam gratulanti, postquam periodus novem mensium elapsa esset, atrocibus doloribus corripitur misera, moxque filiam imbecillem & parvulum excludit, qui propterea a pastore loci mox baptizatus est, cum plures foetus adesse videret pastor, remansit, filiamque mox sequentem itidem baptizavit; nec desinunt dolores partus, succedit tertius infans, & mox quartus, singuli ejusdem, sed solita minoris magnitudinis, vita perinde gaudentes singuli. Jam labore nimio debilitata mater languescere & lipothymia frequenti tentari incepit, cum quintum, sed non sine vitæ discrimine enixa foetum fuit, sed mortuum, inter iterata suspiria creatori spiritum ipsa reddens. Ibidem etiam exemplum adducit mulieris, quæ anno 1694. viginti quatuor horarum spatio tres filias peperit. De femina octo foetus unica vice edente v. Joh. Ludolffs *Schaubühne der Welt Tom. I. Lib. III. cap. 15. fol. 120.* De partu quatuor filiarum vid. Mauric. Hoffmann. *Ephemer. Acad. N. C. Cent. V. & X. Append. pag. 459.* Scribit etiam Scipio Mercurius *della Comunarè Lib. I. cap. 14.* della moltitudine de' figlivoli, che nascono nel medesimo parto *p. m. 95.* questo sò bene di certo, che gia forse trenta anni, nella città di Forli ne vid-

viddi io portare cinque nati in un parto alla sepoltura; e che in Roma, patria mia, vi è la nobilissima famiglia de' Portii, detta dal volgo de' Porcari, le cui gentildonne hanno quasi per costume di non fare mai un solo parto, mà di duplicarlo alle volte.

§. 7.

Raram gemellorum historiam de partu monstroso an- *Rara histo-*
notavit Lucas Schrœckius *M. N. C. Dec. I. An. 9. Observat. 161.^aia.*
pag. 354. in femina quadam honesta, annorum quadraginta,
undecim liberorum matre & bis abortum passa observatam. Et
Dec. II. An. 2. Observ. 9. pag. 26. seq. idem Schrœckius incon-
suetam partus numerosi observationem exhibet. Anno scili-
cet 1683. Augustæ murarii cujusdam, Jacobi Thomas, uxor, vi-
ginti novem annorum, parvæ staturæ & tenuis fortunæ femina,
quatuor jam liberorum, diverso tempore editorum, mater, in
fine mensis octavi post ingravitationem circa horam matuti-
nam tertiam difficili partu puellum, pedibus scilicet primo pro-
deuntibus, enixa est; quem doloribus, qui ab exclusione ces-
saverant, hora nona redeuntibus, alius hora secunda pomeri-
diana, & paulo post filiolarum totidem successive, omnes in situ
naturali, sine magno parturientis nisu, imo ultimi partus ob vi-
rium delassationem quasi insciæ, exceperunt. Ipsi infantes,
singuli spithamas duas longi, omnibusque corporis partibus
rite ac belle conformati eodem die sacra baptismatis unda fue-
runt lustrati, primo Andreæ, secundo Nicolai, Barbaræ & Ma-
riannæ nomine femellis imposito &c. Ex relationibus Ratis-
bonensibus *An. 1730. Part. VIII. pag. 127.* sequentia refereban-
tur: *Unweit Cœßlin, einer Koenigl. Preussisch. Stadt in dem Her-
zogthum Cassuben, in Hinter-Pommern, hat eine Bauers-Frau, so
am 26. April 1728. 4. Kinder auf einmahl gebahren, nemlich 2.
Sæbne und 2. Tœchter, welche der Pastor zu Kerstein, Herr Wa-
genseil, in seiner Naturalien-Kammer in Spiritu vini aufgehoben,*
Embryologia. Hhh h *ein*

ein halb Jahr darauf wiederum per abortum 3. Kinder, zum Vorschein gebracht, so aber gar klein gewesen, und hat die Frau anfangs aus Blädigkeit solches nicht gestehen wollen. Am 16. Januarii a. c. aber kam diese Frau nochmahlen mit 3. wohlgestalten Töchtern nieder, welche bis hieher alle drey recht munter und wohl auf sind. Quatuor foetus abortivos, ejusdem formæ & magnitudinis, longitudine digiti, binos immaturos filiolos & binas puellas in massa quadam carnea instar pugni post terrorem a matre per abortum rejecta, anno 1666. facta incisione deprehendit Cosmus Viardel, uti refert *Observat. de Part. Lib. II. cap. 13. pag. 69. seq.*

§. 8.

plures ob-
servationes.

De partu quinque filiorum sequentem observationem annotavit Gabriel Clauderus M. N. C. Dec. II. An. 4. *Observat. 151. pag. 286.* Feminas nostras, inquiens, præter geminos aliquando etiam excludere tres, imo quatuor liberos, uti ex aliorum, ita etiam e propriis observationibus practicis mihi constat; ut plurimum tamen tales non sunt plane perfecti, ideoque etiam non diu viventes, ob debiliorem virtutis spermaticæ imprægnantis magis dispersæ efficaciam. Vidi tamen semel inter trinos tales filios binos mundum, quem vix adspexerant, statim rursus deseruisse; tertium autem vegetum superstitem, post longa per Germaniam Italiam itinera, superato ætatis suæ anno sexagesimo septimo fatis demum cessisse. Hisce quasi obiter præmissis pergo ad historiam: Dum præterito mense Aprili milites Lunæburgici Saxoniam superiorem transibant, Hungariam petaturi, ac hosti communi Anti Christiano cum aliis sese opposituri, nonnulli pernoctabant in pago *Königsbosen*, prope Eisenbergam, Misniæ urbem, dum hospita die antecedenti pepererat filiolam. Inter pocula convivalia inter alia miles magis consultum fuisse dicit, si exclusus fuerit filiulus, ne deficerent imperato-

ratori milites necessarii: cui hospes jocosè reponit, in posterum pro virili virum sese fore præstiturum. Quid sit? togatus hic in castris venereis miles, uxorem denuo reddit gravidam, & accidit, ut illa, dictis militibus Lunæburgicis principio mensis Decembris rursus hic transeuntibus, ac domum repetentibus, partu septimestri enitatur quinque filiolos, quorum tres vivi sacro baptismo statim imbuti fuerunt.

§. 9.

Varia ejusmodi partus numerosi exempla ex aliis autoribus adducit etiam Conradus Philippus Hoffmannus *de Puerper. Temporib. cap. 2. §. 26. seqq. pag. 48. seqq.* v. g. de trigeminis tam veteribus, quam recentioribus in civitate Halensi ex Strykio, quatuor puellas a matrefamilias natas esse, & quinquies quaternos aliquam Peloponesi enixam, multas Ægypti uno utero septenos &c. Fuisse mulierem Romæ, Alexandrinam ab Ægypto, quæ quinque simul peperit, Peloponesi septem, & novem vitales & robustos uno partu nasci posse, ex Jouberto, & uno abortu duodecim puerperia ejecta fuisse. Anno 1716. circa illius finem Ipræ, Flandriæ civitati, feminam quinque peperisse infantes, quorum tres masculini, duo vero feminini sexus fuere. Temporibus Caroli archiducis Austriæ, uxorem Græcii (*zu Gratz*) uno partu septem foetus edidisse. Mulierem quandam in Germania consignatis conservatisque jam in utero duorum & viginti infantum corpusculis abortum fecisse; aliam vero septuaginta, aliam ejecisse in pelvim embryunculorum, auricularis digiti magnitudine corpuscula centum & quinquaginta Messinæ quoque anno 1430. uxorem vigesimo ætatis anno novem partus una vice edidisse; In Germania uxorem quandam duodecim vicibus semper quinque foetus ejecisse; Et Agri-genti, in Sicilia uxorem quandam, nomine Pancicam, dum puerpera triginta vicibus facta, septuaginta tres liberos procreasse, prolixè allegat. Plura vid. in Johann. Schenck. *Obser.*

vat. Lib. IV. fol. 583. seq. Casp. Bauhin. de Hermaphrod. §. 8. Lib. I. cap. 8. pag. 72. seqq.

§. 10.

*prodigiosa
exempla.*

Alia prodigiosa fidemque humanam superantia exempla congeffit ibidem dictus Schenckius, & inter alia Irmentrudis, Isenberti comitis de Altorf uxoris, meminit, quæ, cum pauperulam feminam, eodem partu tres liberos mares enixam vidisset, & tanquam impudicam reprehendisset, quod ex eodem viro tres simul filios suscipere impossibile videretur; post annum absente viro duodecim mares enixa est. Quo casu perterrita, quod jam de sua quoque pudicitia dubitari posse arbitraretur, obstetrici undecim in proximo torrente mergendos committit, unicum illa servat. Paret obstetrix. Obvius fit illi comes, & quid velatum gestet, interrogat. Illa Welfos (sic enim lingua sua catulos vocabant) deformes submersuram se se asserit. Mox ille: at permitte, inquit, ut videam, sintne aliqui, qui venationi nobis inservire possint. Repugnat illa. Tandem coacta infantes undecim ostendit, & negotium comiti, ita, ut gestum erat, narrat. Imperat ergo comes, ut factum apud uxorem suam dissimulet, & filios educari præcipit. Exacto jam sexennio, cum omnes viverent, in arcem adduci jubet, atque illic coram omnibus amicis, imprudentia uxoris detecta, veniam illi dedit & filios porro duodecim æquali jure suos esse voluit, statuitque ut non comites de Altorf, sed ex vetulæ obstetricis ominosa voce, Welfi vocarentur: & gratitudinis ergo, pro divinitus servata tam numerosa prole in ipso Altorfensi oppidulo cœnobium monialium construxit. Duodecim quoque filios matrem Matthiæ Golancevii episcopi Ula-dislaviensis uno partu edidisse, refert idem l. a. vid. Philip. Camerar. *Hor. subcisy Cent. II. cap. 66. p. 274.* & Christ. Franc. Paulin. *Cynograp. p. 56.* item Lauremberg. *Acerra Philolog. Cent. III. Hist. 39. pag. 422. seq.*

§. 11.

§. II.

Huc pertinet etiam historia fere fabulosa, varia tamen ^{fabulosa hi-} ^{storia} ^{fætus 364.} autoritate confirmata de Margarita Florentii comitis Hollan-
diæ filia, quæ mulierculam stipem petentem, gemellos in ul-
nis gestantem, acerbè increpavit, neque eam uno partu duos
producere posse, nisi duorum quoque virorum usa esset com-
mercio, affirmavit. Mendica precibus a Deo contendit, ut in
signum pudicitiaæ suæ comitissa gravida tot pareret infantes,
quot essent in anno dies. Preces fuere exauditaæ, exacto gesta-
tionis tempore anno 1276. ætatis suæ quadragesimo secundo,
ipso die Parasceves peperit Margarita 364. & secundum alios 365.
infantes, partim mares, partim femellas. Eos simul in pelvi
baptizatos, maribus Johannis, femellis Elisabethæ nomine im-
posito. vid. Joh. Schenckius *l. a.* ubi varias circumstantias &
epitaphium reperies. Videatur insuper Johann. Bened. Sinibaldi
Geneanthrop. Lib. VIII. Tract. II. cap. 2. pag. 698. Thomæ Lansii
Consultat. Orat. pro German. p. m. 105. Conrad. Phil. Hoffmann.
de Puerper. Tempor. cap. 2. §. 27. pag. 50. seq. ubi addit, hos infan-
tes omnes in duabus ex ære pelvibus fuisse baptizatos. De hoc
partu portentoso evolvi quoque possunt alii autores v. g. Hen-
ric. Salmuth *Commentar. in Guidon. Panciroll. de Reb. perdit.*
Lib. II. Tit. 10. pag. 216. Philipp. Camerar. *Hor. subciv. Cent. II.*
cap. 66. pag. 273. Henric. Kornmann. *de Miracul. Vivor. Oper. cu-*
rios. pag. 139. Marcell. Donat. *de medic. Histor. mirabil. Lib. IV.*
cap. 24. pag. 447. in quo capite plura numerosi partus recensentur.
Sim. Majoli *Dier. canicular. Tom. I. Colloqu. 3. fol. m. 41.*
Caspar. Bauhin. *de Hermaphrodit. Lib. I. cap. 8. pag. 74.* quo lo-
co pleraque hætenus recensita multiplicis partus exempla ex
autoribus allegat. vid. etiam Georg. Franc. *Not. in Pauli Zacch.*
Quæst. med. leg. Lib. I. Tit. 2. Qu. 8. fol. 77. seq. Acerr. philolog.
l. a. M. N. C. Dec. III. An. 7. & 8. Observ. 216. p. 363. J. de Horst in
P. Zacch. *Quæst. m. l. Lib. VII. Tit. 1. Quæst. 1. n. 34. fol. 572.* Mi-
zaldi

zaldi redivivi *Cent. VII. pag. 277.* De eodem partu ita scribit Scipio Mercurius *della Commare Lib. I. cap. 14. pag. 94. seq.* Battista Fulgoso, & il dottissimo Vives narrano, ch'una Contessa Margarita d'Hollanda partori 366. figlioli in un parto, tutti vivi, quali havevano il corpo come piccioli forcetti, ben formati & organizzati, con tutti li suoi membri, quali anco furono battizzati dal Vescovo in un bacile d'argento, & sono conservati sino al tempo di Carlo Quinto Imperatore, il quale gli hebbe in mano & li ammiro. vid. etiam Joh. Nicol. Pfizerus *de Natur. Mulier. Lib. I. Part. I. cap. 28. p. 222. seqq.* Hujus Margarethæ epitaphium communicat Christophorus Lehmannus *Chronic. Spirens. Lib. V. cap. 90. fol. 532. seq.*

§. 12.

fœtus
150.

Quid de sequentibus exemplis statuendum, judicet ipse lector, scilicet centum & quinquaginta embryunculorum corpuscula, auricularis digiti magnitudine quandam in pelvim ejecisse, ex Alberto asserit Bauhinus *l. a.* cujus rei facta est fides tuniculis, quibus obvolvebantur, conscissis: quorum pluribus dilatationis & constrictionis motus adfuit, vitam attestantibus: oculis tamen imperfectioribus, manuum & pedum digitis capillaribus. Sed hæc historia cum naturæ limites excedat, ad miracula potius referenda. Hanc tamen longe superat ea, quam Aventinus refert; Machtildis nimirum comitissa ab Henneberg, filia Florentii IV. Batavini comitis, soror Gulielmi regis Romanorum, sub Friderico II. imperatore mille quingentos quatuordecim pueros simul genuit; qui ab Othone Trajectensi episcopo, avunculo ejus, in malluvio sacra aqua lustrati sunt. vid. etiam Joann. Wolffii *Lect. memorab. Centenar. XVI. Tom. poster. fol. m. 256.*

§. 13.

alia exempla.

Plura adhuc alia extraordinarii numeri partus exempla
hinc

hinc inde reperiuntur, pariter sine ordine recensenda. Observationem anatomicam mulieris tres filios viventes naturalis magnitudinis enixæ luci publicæ commisit Rupertus Beslerus, vid. *Act. Erudit. Lips. ann. 1717. mens. Decembr. pag. 540.* Mulier quædam uterum ferens desiderio humeri pistoris denudati, dum panem ad furnum defert, omnem cibum penitus fastidiebat, præter carnem de humero dicti pistoris. Maritus per charæ uxoris misertus, certam pecuniam pro singulis moribus pactus, fecit ut ille duos dentium mulieris insultus sustinuerit, tertium vero, doloris pertæsus, cum amplius ferre nollit, hinc mulier ter geminos est enixa, duos vivos, & tertium mortuum. vid. Mizald. *rediviv. Cent. VI. §. 592. pag. 261. seqq.* Ex relationibus ordinariis: *Copenhagen den 23. Februar. 1717. Von Helsingoer wird gemeldet, daß eine Meile von selbiger Stadt eine Frau 3 Kinder genesen, und mit dem vierten todes verblichen.* Anno 1081. in Bohemia in territorio Bilnensi, femina quædam uno partu novem filios peperit, qui omnes baptizati fuere. Tres pueri mortui, reliqui vero ad virilem ætatem pervenerunt, uti ex Wenceslai Hagecii Chron. Bohem. refert Henricus Kornmannus *Oper. curios. de Mirac. vivor. p. m. 138.* Partus numerosi exempla collegit etiam Marcellus Donatus *de Medic. Histor. mirab. Lib. IV. cap. 24. pag. 444. seqq.* Temporibus papæ Hadriani, mulier Romæ quatuor una vice suscepit liberos, quos partus insecutus est, die quadragesimo post primum partum, quintus. vid. Conr. Philipp. Hoffmann. *de Puerper. Tempor. §. 33. pag. 57.* In Andr. Otomar. Gœlick. *Medicin. forens. Specim. III. pag. 31.* ita scribitur, quod traditum sit, quatuor pariter pueros a matre familias natos esse. Alioquin tradidere non leves autores, quinquies quaternos enixam Peloponnesi, multos Ægypti uno utero septenos: Sed & ter geminos senatores cinctos vidimus Horatios. Lælius etiam scribit, se vidisse in palatio mulierem liberam, quæ ab Alexandria perducta est, ut Hadriano ostenderetur, cum quinque liberis, ex quibus quatuor eodem tempore nati dice-

ban-

bantur, quintus post diem quadragessimum. Adami Schwarzmanni uxor admodum foecunda post multos jamjam editos foetus anno ætatis trigesimo nono, unico partu septem in lucem tulit liberos, mares quinque, qui sacris undis lustrati, & femellas duas, sub ipsum egressum ex utero defunctas. vide Georg. Hieron. Velsch. *Obs. med. Episagm. n. 75. p. 47. seq.*

§. 14.

trigemini.

De trigeminis hæc refert Casparus Theophilus Bierlingius *Adversar. curios. Observat. 46. pag. 82. seq.* Argentinae tres infantes simul in lucem edebantur, filiulus nimirum unus & duæ femellæ. Idem accidit Halæ Saxonum, sed cum morte parturientis, ut & paulo post natorum. Magdeburgi etiam femina quædam duos filios mortuos & vivam filiam enixa est. Balneatoris Baziniensis (*Bæsing*) Erici Frueling uxor anno 1691. d. 19. Maji incepit parturire & demum d. 21. intra quintam & sextam matutinam enixa est puellam bene conformatam & viventem, media nocte vero die 24. Maji iterum puellum & puellam uno partu edidit, ita ut intra primum & secundum partum intercesserint tres dies & duæ noctes cum media. Baptizati sunt omnes tres, sed non multo post obiere, quos mater difficili & per tot dies durante partu, accedente febris continua die 23. Junii secuta est, annotante Carolo Raygero *M. N. C. Dec. III. An. 2. Observat. 27. pag. 37.* De trimellorum partu sequentia refert Thomas Bartholinus *Histor. anatom. Cent. IV. Hist. 83. p. 402.* Uxor pastoris Hafniensis 1646. ad annum quinquagesimum vergens octavo mense enixa est puellas tres vivas, sed brevi post baptismum defunctas. Alia mulier paupercula hic oberrat, totidem liberis uno partu productis stipata. Circa finem anni 1656. plebeji uxor prope portam orientalem tres quoque peperit; quorum primus totus bene formatus & vitalis sacro fonte tinctus, alteri quoque ad perfectionem nihil defuit, nisi quod occipiti carnea massa, mitræ instar insterneretur. Tertius infor-

informis mole molam potius, quam foetum referens. Femina quondam tres foetus peperisse, quorum unus nigro colore fuerit imbutus, ex Casparo a Reies allegat dictus Bierlingius. Singulis fere mensibus trimellos hic Dresdæ nasci experientia testatur.

§. 15.

Sub Agamundo Hunnorum rege meretrix quædam ^{multi in-}ptem uno partu in Germania enixa est, licet in lacum projectos ^{fantes.} omnes peremerit, uno excepto (cui nomen postea Lamissio fuit) quem Agamundus venatione adhuc in aquis palpitantem extrahi iussit & ali, qui ipsi postea defuncto Longobardis electis successit in imperio, sub Benedicto I. papa. vid. Simon. Majol. *Dier. canicul. colloqu. III. fol. m. 41.* Sequentia apud Danielem Sennertum *Pract. Lib. IV. Part. II. Sect. IV. cap. 5. pag. 306.* leguntur: Albucasis scribit se compertum habere, quondam mulierem abortiendo emisisse septem, & aliam quindecim, omnes formatos. Et comitissam quondam Querfurtensem uno partu novem infantulos edidisse fertur. Et ex Cromero addit: quod anno 1270. d. 20. Jan. in Cracoviensi regione, honesta quædam matrona, Margarita, triginta sex pueros vivos uno partu ediderit &c. vid. etiam Johann. Jonston *Thaumtograph. Class. X. Art. 6. pag. 470. seq.* Exempla numerosæ sobolis vid. C. Plinii *Histor. Natur. Lib. VII. cap. 1. fol. 109.* Mulier quædam Germana, nomine Dorothea in Italia gemino partu viginti filios edidisse traditur, altero quidem novem, undecim altero ob ingens pondus tumidam alvum ad genua usque proponentem fascia collo & humeris appensa sublevare solita est, uti Michael Dœringius *Epist. de Hern. uterin. in Guilh. Fabric. Hild. Oper. fol. 895.* scribit. Die 1. Februarii anno 1709. Aquis-Sextiis uxor Ianii cujusdam intra aliquot dierum spatium novem infantes utriusque sexus enixa est (qui omnes sacro lavacro adpersi) una cum massa informi quatuor priores insecuta.

§. 16.

varia ex-
empla.

Referente Ludovico Bonaciolo *de format. Fæt. cap. 9. pag. 330.* mulier quædam viginti puerperia partibus quatuor, quinos partibus singulis enixa, edidit. Et aliam duodecim partibus sexaginta infantes peperisse inventum est. Pari usu in Ægypto septenos uno utero simul genitos esse addit. Inquit etiam Ludovicus Calius, Rhodiginus *Lection. antiqu. Lib. IV. cap. 23. fol. 147.* mulierem quandam in Germania configuratis conformatisque jam in utero duorum & viginti infantum corpusculis, abortum fecisse: aliam vero etiam septuaginta: imo, ut amplius increseat admiratio, aliam etiamnum ejecisse in pelvim embryunculorum auricularis digiti magnitudine corpuscula centum & quinquaginta.

§. 17.

12. patri-
archæ.

Quamvis autem ejusmodi partus numerosi raro accidunt, nihilominus tamen feminae quandoque ingentem & extraordinariam infantum successive editorum copiam numerantes apud autores annotatæ reperiuntur. Primario quidem non contemnendæ memoriæ numerus est ille duodenarius duodecim patriarcharum, qui simul patri matrisque convivebant legitimo matrimonio nati, in virilem ætatem provecti omnes, quorum omnium nomina *Genes. cap. 49.* recensentur, & quidem Reüben, Schimeon, vel Schimon, Levi, Jehudah, Sebulum vel Zebulon, Jissacar vel Jissachar, Dan, Gad vel Gadem, Ascher, Naphthali vel Napthali, Joseph & Benjamin.

§. 18.

duodecim
martyres.

De duodecim fratribus martyribus sequentia refert Henricus Kornmannus *de Miracul. Vivor. Oper. curios. pag. 140. seq.* Scribit Alphanus archiepiscopus Salernitanus in Africæ urbe Adrumeto, a Bonifacio & Thecla, legitimis conjugibus, filios duodecim procreatos, quorum fuere nomina, Donatus, Felix, Aron-

Arontius, Honoratus, Fortunatianus, Sabinianus, Septimius, Januarius, Felix, Vitalis, Satorus, Repositus. Vixere ii omnes sub sancto Cypriano, qui eos quoque adhortatus est ad martyrium contra simulacrorum venerationem subeundum, qui fortiter perierunt. Fuere alii duodecim filii Marcello centurioni in ipsa etiam Africa Tingi Mauritaniæ, qui omnes, post defunctum jam Cyprianum, cum ipso patre egregiam subiere martyrii gloriam. Fuerunt & duodecim filii Tancredi Apuliæ regis, qui tametsi humana prudentia fortitudineque præditi essent, attamen nihil superest de eorum virtute reliqua. Duodecim autem fratres germani fuerunt in Norwegia, viri fortissimi, qui unanimes Haldano Sueciæ regi suis excursionibus plurimum negotium fecerunt, ipso illo seculo, quo Christus Dominus noster Patris verbum caro factum est, uti ex Kranzio Kornmannus memorat. Juxta Hieronymi Cardani *de Rerum varietat. Lib. VIII. cap. 44. pag. 569.* uxor artificis cannarum viginti quinque filios enixa est, eaque fecunditas mira fuit. Ex his duos intra decem menses ambos mutos surdosque, qui ambo supervixerunt. Primum cum tribus molis, secundum cum duabus non solum mortuis, sed putrefactis. Dum eos in utero gereret, non, quemadmodum in aliis, se habuit, sed in imo ventre pondus quasi plumbi sentiebat. Verisimile est, adnatas molas sua frigiditate cerebrum læsisse, unde auditum & vim loquendi hebetatam, maxime cum putruerint: læso autem cerebro foetum descendisse aliquantulum, tum ea ratione, tum molarum pondere gravatam fuisse admodum. Anna Maria Denglerin, Johannis Zelleri, capsarii in Illertissen uxor, mulier mediocris staturæ & habitus, post cœlibatum, spatio octodecim annorum, quindecim liberos, decem nempe filios, & quinque filias, Deo conjugium eorum benedicente, satis feliciter peperit, anno autem ætatis suæ quadagesimo sexto concipere & parere desiit, referente Petro Rommelio, *M. N. C.*

Dec. III. An. 2. Observat. 214. p. 334. Quindecim liberos etiam peperit generosissimi Jacobi Levini à Belaw uxor, nata de Gersdorf, cujus ultima filia mense Julio 1731. denascebatur.

§. 19.

viginti in-
fantes.

Viginti proles ex marito suo suscepisse Jodocam Feylingiam Petri Foresti socrum, refert ipse Forestus *Observat. Medicin. Lib. XVII. Observat. 16. & Lib. XXVIII. Observat. 70. fol. 748.* Victoria mater Aeneæ Sylvii, qui postea ad pontificatum erectus Pii II. nomen obtinuit, fecunditatis eximiæ femina duodeviginti, & ex his gemellos aliquot puerperiis edidit. Rudolphus Habsburgensis imperator ex Anna comitissa de Hohemburg in Svevia suscepit septem filios totidemque filias. Et Albertus I. Rudolphi imperatoris filius, primus Austriæ dux ex Elisabetha, filia Meinardi comitis Tyrolensis, viginti & unum liberos suscepit. Antonia Mutinensis quadragesimum ætatis suæ annum non prætergressa, quadraginta tres filios habuit. Lectu quoque digna est historia, quam cum hæcenus recensitis, ex Aventino observationibus suis medicinalibus inseruit Johannes Schenckius *Lib. IV. fol. 582.* scilicet: habebat Babo illustris comes de Roor & baro de Abensperg ex legitimo thoro triginta duos filios & duas filias superstites, sicut in fastis monasterii Uveltemburg annotatum est. Cum itaque prius pater sollicitus esset, quam ratione numerosæ soboli prospiceret, atque omnes in eo statu, quem ipse a majoribus illustrem acceperat, conservare posset, nulla via commodior visa, quam ut eos Henrico Cæsari commendaret. Ad id etiam commoda ei oblata occasio. Contigit enim, ut Cæsar Ratisbonæ suorum procerum conventum habiturum, & sese postea cum illis in veneratione oblectaturus, cum omnes admonuisset, ne quis procerum aut nobilium plures comites adjungeret, verum uno tantum servo comitatus compareret, quo locus hospites capere atque annona sufficere possit. Itaque Babo filios suos juvenes.

venes egregie ornatos, splendide instruit & unicuique servum adjungit, atque hac ratione sexaginta sex equis magna solennitate urbem ingreditur. Cæsar visa tanta comitum magnitudine miratur atque Babonem ad se vocatum interrogat, qui ausus fuerit mandatum suum serio propositum, violare, aut quid pacis hoc tempore, eo equitum numero præparet? Tunc Babo reverentia Cæsari exhibita, inquit: Serenissime Cæsar, hætenus tuis mandatis diligenter obedivi, porro facturus Dei auxilio. Nunc etiam ad conventum hunc uno tantum famulo comitatus compareo. Henricus Augustus infert: qui igitur alii sunt? inquit Babo: sunt mei legitimi filii, tui famuli, quorum singuli uno servo comitati præsto adsunt, ut tuæ majestatis voluntate audita diligenter pareant. Eos ut ingenuam decet sobolem, hætenus maxima cura educavi, nunc vero eos tuæ celsitudini offero, dono & commendo. Tum imperator subridens singulos appellat atque dextra & osculo excipit, eosque ordine suos filios vocat atque secum in aula permanere jubet. Hos quoque omnes & singulos Cæsar paulatim prædiis, stipendiis, castellis & vicis locupletavit. In Belgio mulieres multis aliis plurimarum regionum fœcunditate antecellere scribit Adrianus Spigelius *Epist. de incert. Part. tempor. pag. 72.* Pistoris cujusdam uxorem tredecim antea liberorum matrem abortum bulliformem enixam esse, refert Georgius Hannæus *M. N. C. Dec. II. An. 4. Obs. 114. p. 221.*

§. 20.

In oppidulo *Neustædtel* Marchiæ annis superioribus vixit *alia exem-*
faber quidam stannarius, cujus uxor novies continua serie *pe-pla.*
perit gemellos, eosque propemodum singulos masculini sexus,
præter unicam filiulam, ex quibus bini cum patre per incen-
dium oppidi periere, reliquis autem in vivis adhuc agentibus.
Id quod attestato pastoris loci a me mense Julio, anno 1687. le-
cto unice debeo, inquit Ehrenfridus Hagendornius *Histor. me-*
dic.

dic. physic. Cent. III. Hist. 7. pag. 291. Die 20. Martii 1681. denata est Lugduni Gallorum honestissima matrona, sartoris cujusdam uxor, annos nata sexaginta, quæ valetudine satis commoda usa fuerat ad annum usque ætatis undequingagesimum, quo toto temporis spatio sedecim omnino liberorum totidem diversis puerperiis mater evasit, quanquam ex isto foetuum numero duo fuerint abortivi. Combe puella in Eubœa numerosæ prolis mater fuit; centies enim peperit, juxta Joh. Heidfeldii *Sphing. theol. philos. cap. 17. pag. 249.* Intra viginti quinque annorum spatium carcerarii Dresdensis, nomine *Feilenbauers*, uxor ex dicto marito viginti quatuor liberos peperit, inter quos nunquam fuerunt gemelli; Iste vir etiam in primo matrimonio octo liberos genuit. In Actis Medic. Berolinens. *Vol. V. n. 3. pag. 90.* mentio fit illustris cujusdam baronissæ, ex vigesimo quarto foetu ad septimum mensem gestato defunctæ. Summi etiam venatoris aulici nomine de Bomsdorff, uxor viginti novem liberos peperit, quod hic Dresdæ multis adhuc in recenti memoria hæret. Vivit adhuc secretarii cujusdam uxor, quæ decem filios & unicam peperit filiam, quæ cum uno fratre nuper mortua est, ut adeo hodie die 24. Maji 1731. adhuc novem filii supersint.

§. 21.

fecunditatis exemplum.

Fœcunditatis exemplum recenset Christianus Franciscus Paullini *Lagograph. curios. Sect. I. cap. 2. pag. 52.* Anno scilicet 1589. tempore Elibethæ, Angliæ reginæ, ab eadem in Indiam occidentalem emissæ quædam navis, sed infeliciter. Sensit enim mox minus benignos fluctus. Nam turbavit eam violentia ventorum & tamdiu quidem, donec ad ripas projecta discussaque est. Hinc homines, quos vehebat, omnes deleti, excepto uno masculo, & quatuor feminis, qui ad insulam, hominibus antea incognitam, plenamque solitudinis, salvi perducti. In hac cum aliquandiu commorarentur, & nulla spes rever-

revertendi in patriam, vel alium habitabilem locum, præsto esset, de mansione illic cogitandum erat. Hinc cura victus & habitaculi orta, auxilio Dei feliciter, tandem de multiplicatione cogitarunt, & vir ille, Georgius Pines, a quo insula hodie Pines dicitur, quatuor feminas uxorum loco habuit; a quibus ipsi liberi plurimi enati, queis in timore Domini educatis novis conjugis prospexit pater & id ulterius semper continuavit, ut tandem grandævo patre & fere octuagenario numerus liberorum ad 1789. excesserit. Quæ auctio tamen spatio sexaginta annorum contigit. Originem primam pater ipse morti proximus literis consignavit, simul cum potestate in reliquos filio suo primogenito tradidit, ut ejus rei memoria ad posteros aliquando propagaretur, uti etiam factum. Postquam enim diu posthæc insula cum incolis fuerat incognita, appulit tandem ad eam anno 1667. navis quædam Germanica, & quidem fortuito, ac repertum est, incolas ejus loci edudecim millibus fere constitisse.

§. 22.

Aliud fœcundi conjugii exemplum, refert idem Paulli- *Conjugium*
ni l. a. pag. 33. inquiens: Johannes comes a Witgenstein, vi- *fœcundum.*
ginti quatuor liberorum ex una conjuge parens, ad acuendum singulorum ingenium, nobilissimum huic spondebat præmium, qui nitidiores pangeret versus, eique strenæ loco offerret. Omnes accensi spe præmii: quisque suos intendit nervos. Junior tandem filius, Fridericus Wilhelmus, multitudinem prolis & fiduciam parentis in Deum altius expendens, hosce ludit rhythmos:

*Bescheret Gott das Hasgen,
So giebt er auch das Grasgen.*

Plausum hic meruit & præmium. Imperatorem Cæsarem post bellum Africanum vehementer exhausta urbe præmia proposuisse

se multitudini liberorum, refert Justus Lipsius *Comment. ad Corn. Tacit. Annal. Lib. III. pag. m. 74.* ubi addit: Quoniam infrequens admodum urbs erat, propter caesorum multitudinem, quod ex recensu (eum autem & reliqua velut censor faciebat) & ex ipso aspectu animadvertebatur, iis qui multos liberos haberent, præmia proposuit.

§. 23.

aliud.

Singularis fœcunditatis exemplum annotavit Justus Schraderus *Observat. anat. medic. Decad. III. Observ. 6. pag. 219.* de femina, quæ ipsi retulit, se tres hactenus habuisse maritos, cumque illis novem vicibus genuisse liberos; septies, interrupta serie, simul puellum cum puella peperisse, octava vice tres puellulos abortu exclusisse, nona & ultima produxisse unicam filiam. Ducem Saxoniae Ernestum, Pium dictum, cum una conjuge octodecim liberos genuisse refert Christianus Gerber, *in der Historie der Wiedergeb. Sachsen Part. I. c. 16. p. 437.* Mulier quædam Montisbani, quæ nunquam menstrua passa fuit, duodecies peperit, uti ex Rondeletio scribit Marcellus Donatus *de medic. Histor. mirabil. Lib. IV. cap. 23. pag. 442. seq.* Ludovicus Vives in Hispania rusticum vidisse testatur, cujus liberi, ipso superstite, pagum plus minus centum ædium complevisset, ut agnationis nomina inter eos jam desinerent. vid. Joh. Heidfeld. *l. a.* ubi ex Justino Hieronymum regem Arabum sexcentos filios ex pellicibus suscepisse, addit. Uxor cujusdam pistoris, tredecim antea liberorum mater abortum bulliformem cum atrocissimis doloribus excrevit, juxta Georgii Hannæi observationem. vid. *M. N. C. Dec. II. An. 4. Observ. 114. pag. 221. seq.*

SECTION VII

De

Insolitis circa partum observandis.

CAPUT I.

De insolitis partus viis.

§. I.

Quandoque etiam foetus humani per insolitas seu extraordinarias vias, & quidem vel integri vel corrupti & frustillatim excerni narrantur, v. g. de infante per os excluso sequentem historiam refert Philippus Salmuth *Observ. med. Cent. III. Observ. 94. pag. 156.* Juvenis quædam femina in civitate imperiali, infantem digiti longitudine, maximis cum doloribus summoque periculo per os enititur. Mortuum 13. Julii 1605. mulieres adstantes scatulæ includunt & sepeliunt. Amplissimus vero senatus postquam hoc rescivit, refodere infantem, eumque in honestorum quorundam virorum præsentia aperire jubet, quem omnibus membris humanis, tam internis quam externis vere constare cognoscunt, & paulo longioris digiti longitudinem vix excedere deprehendunt. Puerpera ea de re interrogata & examinata, constanter affirmavit, maritum semper cum illa per os coivisse, & sperma in fauces immisisse: sibi (utpote a natura plane simplici, sicque a marito facile persuasæ) primo quidem de alio coeundi modo nihil prorsus constitisse, donec a vicina, quacum de eo aliquando communicasset, aliter edocta fuisset, atque se ita a marito delusam postmodum animadvertisset. Vicina quidem illa & aliis hæc retulit; sed nulla ipsi ob nimiam & quasi fatuam mulieris illius innatam simplicitatem, fidem adhibere voluit, donec veritatem tempus in lucem eruerit atque eas convicerit. Mari-

*Fœtus
per os.*

tus seu impurus potius & sceleratus ipse nebulo (qui futor fuit) fuga sibi consulens, decem septimanas ante infantis exclusionem, clam uxore (postquam hujus abligurierat bona) militatum abiit: alias rogo forsan impositus fuisset. Atque hæc ex literis Johannis Komeleri, in consulis illius civitatis ædibus tum degentis, ut oculati & fide digni testis, ad Gothofredum Hoffmannum, affinem & compatrem meum datis, descripti.

§. 2.

dubium.

Huic Salmuthi observationi nonnulli equidem autores fidem adhibere videntur, alii tamen eandem suspectam habent. Ex prioribus inquit Thomas Bartholinus *Histor. anatom. Cent. V. Hæst. 98. p. 180. seq.* de loco conceptionis: Uterus non solum foetum concipit, sed perficit, idque apta capacitate ad eum continendum & excludendum. Nihil embryoni præter locum & calorem contribuit. In semine enim latet generationis principium, quod se exserit quocunque cujuscunque loci calore adjutum. Ita semina herbarum non in terra tantum, sed etiam in tabulato, parietibus arboribusque subinde decidua germinant, sed felicius ad florem perveniunt in terræ gremio. Par in animalibus ratio, quibus uterus commodus fuit, quia commodius & recipit semen & exinde formatum foetum felicius continet & excludit. In quacunque tamen cavitate corporis, ubi vasorum confluxus, embryo efformatur. De humano foetu autor est Salmuth *Cent. III. Observat 94.* ex nefando congressu conceptum per os fuisse editum, sed digiti tantum longitudine, quia diuturnioris moræ impatiens est ventriculus ob continuum motum & assumptorum impedimenta, quæ non æque sinunt claudi, sicut uterus a conceptu clauditur. De historiæ nefandæ veritate dubitare non ausim, quia testatur Salmuth, se ex literis Johannis Komeleri, in consulis illius civitatis, ubi hæc acta, ædibus tum degentis ut oculati testis ad Hoffmannum datis se descripsisse. Multa quotidie, pergit Bartholinus,

linus, eveniunt, quæ damnare quidem possumus, sed credere debemus. Quid fidem remoratur? Vasa ventriculi pro nutritione & aliquali augmento sufficiunt. Quis negabit erranti alieno hoc loco foetui membranam, qua involutus domicilio isto per tempus frueretur? Non certe ab utero membrana foetum cingens, sed a semine in fermentatione genitali enascitur. Deinde allegatus Bartholinus hanc sententiam cum partu brutorum per vomitum confirmat addendo. Credat ista qui volet. Quod si tardior aliis sit futura ad credendum mens, parum intererit. Liberæ hic sunt voluntates, nec tyrannidem observationum exercemus. Neque tamen ideo exhibilandi, qui visa referunt vel audita, & ex relatis, si a fide dignis profiscantur, libere & curiose de causa rariorum solliciti sunt. Igitur hæc ratio quarendæ, ut ventriculus uteri vices suppleat, membranas generet, alimentum per vasa sanguinea vel proximum chylum suggerat & tamdiu foveat calore suo & hospitio, donec quacunque accedente vi & necessario conatu expellat. vid. etiam Bartholin. *Epist. medic. Cent. III. Ep. 8. p. 36.*

§. 3.

Juxta Casparis Theophili Bierlingii *Thesaur. theor. pract. defenditur. Observ. 31. Schol. 6. pag. 403.* huic rei lucem quandam afferre videtur formatio homunculi in vitro ex semine virili & sanguine menstruo intra fimum equinum collocato, ut Abensina, Paracelsus & Amatus Lusitanus hoc efficere promittunt. Sed fides sit penes autores, si promissis stare ipsis injunctum fuisset, quid, quæso, aliud in apicem nisi vetus adagium protulissent:

Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.

Per hoc tamen Salmuthi historiæ fidem nullo modo abrogare volo, multa enim fiunt apud Garamantes & Indos, quæ vera esse possunt, quanquam ego vel alii illa non viderunt. De con-

ceptione in utero & foetus tamen per os rejectione audi Justinum Ortolphum Maroldum Dissert. de Abortu per vomitum rejecto *cap. 1. pag. 4.* Experientia quoque, quæ alterum medicinæ fulcrum est, condignam nobis hujus rei fidem facit ejusmodi observatione nova præmuniens, dum eam in solis discum exponendam concredidit, non multis adeo cognitam aliasque facile perituram. Mulier enim ante biennium hoc affectus genere aliquoties vexata, cujus historiam, Deum testor, meis auribus ex ipsius uxoris marito, parentibus & cognatis cum summa admiratione hausi. Nolui fidem adhibere, nisi ipse audivissem. Testem simul adduco Christophorum Zehen, pharmacopœum apud Crimmicenses prope Cygnæam, qui non solum audivit, sed abortum quoque vidit. Res autem ita se habet: In pago Reust haud procul a civitate Ronneburgo vixit rustici cujusdam, Andreæ *Häselbarths* filia corpore gracili & vixit virgo sine insigni aliqua molestia aut morbo ad annum vigesimum septimum aut octavum usque. Quæ excernenda erant, justo tempore deposuit, etiam per consuetum fluxere locum menstrua. Postea nupta anno circiter 1664. cum Christophoro *Grubern*, cui muliebrem hortum irrorandum ex conjugali affectu exposuit. Percepit quoque illico roris fecunditatem, dum suppressis mensibus aliqualem uteritumorem, nauseam, vomitum, & quæ gravidarum alias solent esse pedissequæ, mox senserat. Paulo tamen graviora visa sunt symptomata, ita ut eo tempore quo prægnans, rebus rusticis non adeo operam navare potuerit. Illud quoque mirabantur maxime agnati, quod sanguinem quasi menstruum simul cum sputo crebrius ejiceret. Sed quid fit? mense secundo ab ingravidatione symptomata magis magisque incrementum capiunt, sentit tormina sævissima in utero, qualia parturienti solent oriri. Oboriuntur lipothymia & post summos dolores vomitus. Cum vomitu autem, quod sane mirandum, ejecit partum bimestrem, obvolutum secundinis, ovi gallinacei figuram & speciem referentem, quo

facto melius habuit. Anno subsequenti iterum ingravidatur, & cum summo parentum mœrore eadem patitur symptomata iterumque ejusmodi ovum cum *deutépois* evomuit. Tertio anno meliora quidem sperans permittit tertia vice imprægnari, sed deteriora secuta sunt. Spes siquidem fuit, dum usque ad tertium mensem utero gessit, sed & tunc temporis vana spe delusam eadem symptomata ipsam invasere, ut evomuerit quoque, non quidem, sicuti antea, orvum, sed integra ossicula carniūque frustra, caput membraque reliqua, exigua quidem magnitudine, tamen bene distincta, & membratim omnia &c. Hæc autem Justini Ortolphi Maroldi observatio desumpta est ex *M. N. C. Dec. I. An. 1. Observ. 108. p. 245. seq.*

§. 4.

Alii tamen autores Salmuthi allegati fidem de foetu per *rejecitur.* os nato in dubium vocant, & quidem cum secundum recentiorum principia & demonstrationes, conceptio non ex commiscela seminis marium & feminarum in utero, quæ multo minus in hoc nefando coitu ex seminis in os injectione fieri potest, sed solummodo ex ovulo in ovario muliebri absque materiali virilis seminis contactu oriatur; hinc Christianus Fredericus Garmanus *M. N. C. Dec. II. An. 8. Obs. 57. pag. 346.* inquit: quis fabuloso aut nimium credulo Philippo Salmutho fidem habebit, foetum per os fuisse rejectum? & ex his principiis concludet, ovulum femininum masculino semine imprægnatum eandem absorbuisset.

§. 5.

Quod autem de hominis partu miraculoso per os *re- in canibus.* censuit Philippus Salmuth, idem etiam de canibus & felibus refert inquit Thomas Bartholinus *Histor. anat. Cent. V. hist. 98. pag. 182.* frequentius inquires contingit, sed rarius creditur, quia rarius curiose observatur. De cane quidam non ita pri-

dem foeta mihi narravit amicus, sed quia idoneis testibus destituitur, silentio involvam, donec certior fama certius aliquid persuaferit. De fele vero simile mihi suggestit exemplum frater charissimus, M. Albertus Bartholinus, quæ gravida in prædio Fridericiburgensi, stupentibus qui aderant, suos catellos evomuit & ita exspiravit. Devoratos antea vel projectos ex ventre, nemo adstantium curiosorum observavit, qui sancte rem actam & juramento obsignare parati sunt; quam quidem ego illis necessitatem non imponam. vid. etiam ejusdem *Epistol. medic. Cent. III. Ep. 8. pag. 37.* Anno 1580. Hanoeræ sartorem, Albertum Henke, in magna copia sordium duos catulos albos, vivos repentis & adhuc cæcos evomuisse, refert Philipp. Jac. Sachs a Lewenh. *Schol. in Observ. 109. M. N. C. Dec. I. An. 1. pag. 252. &c.* ubi varia. vid. etiam *Chylolog. nostr. cap. 7. §. 80.* Mulierem quandam ex morfu canis rabidi diu rabidam, aliquando ultra 18. frustra albicantia ejecisse catellis nuper natis ita similia, ut ovum ovo, refert Carolus Raygerus *M. N. C. Dec. I. An. 8. Observ. 58. p. 98.* Et animalculum, caniculo simile, anus quædam per vomitum rejecit, cum burfula, in qua hæsit, annotante Friderico Ruyschio. vid. *Act. Erudit. Lips. An. 1714. mens. Sept. pag. 21.*

§. 6.

a felibus.

De cati ex ore mulieris nativitate observationem refert Valentinus Andreas Moellenbroccius *M. N. C. Dec. I. Observat. 109. pag. 251.* Cum anno 1647. Johannes Fridericus Bilgerus mecum Fribergam in Misnia fodinas lustrandi causa & intima terræ perscrutandi esset profectus, atque Dn. D. Tobiam Matthæi practicum ibidem visitaremus, ecce hic nobis ostendit sceleton cati pronuper ex ore mulieris cujusdam pronati, quod non solum vidimus, sed & manibus palpavimus. Historiam autem hujus partus vir hic fide dignissimus narrabat nobis hoc modo: Mulier hæc cum felium aliquot clamores audiret, ut felem

felem suam sibi gratissimam liberaret, accurrit, sed accedens ad locum, ubi ejulatus ejusmodi audiebatur, invenit felem in puteo, quam ut eriperet, urnam demisit, qua quoque eam extraxit: hoc labore lassata & sitiens ex urna aquam bibit, a quo tempore male se habuit, donec cruciatibus insignibus mota jam nominatum medicum consulere coacta sit. Is variis remediis convenientibus nihil profecit, donec vomitorium ipsi dederit, quo accepto mulier sæpius vomuit & tandem non sine suffocationis periculo hunc catum ex ore projecit. An mulier hæc una cum aqua ex urna pota semen felium post coitum super puteo excretum, relictum simul hauserit, uti jam nominatus doctor putabat, & ventriculus gestationi fœtus aptus sit, imo annon spiritus genitalis seu potius contagium uterum fœcundans Harvejanum in aqua interea temporis evanuerit? aliis judicandum relinquo. Hanc vero felem clam fœtum unum vel alterum per uterum rejecisse, & quod facere plura animalia solent, secundinam cumque ea fœtum devorasse ac postea in conspectu hominum vomitu rejecisse; minime vero secundum naturam hoc fuisse factum, subsequenter felis mortem testari posse, rationi consentaneum judicavit Johannes Christianus Eisenmengerus. vid. Thom. Bartholin. *de insolit. Part. viis cap. 9. p. 60.* & Eisenmengerus *de Fœtu Mussipont. p. 59.*

§. 7.

Musculi vivi & depilis a femina rustica vomitu rejecti ^{musculus per os.} meminit Christianus Fridericus Garmannus *M. N. C. Dec. II. An. 8. Obs. 157. pag. 341. 343.* inquiens: Cum anno 1687. apud nos (Chemnitii scilicet) fama percrebuisse, Justinam, Michaelis Schüppels, in pago Claffenbach uxorem, murem vivum evomuisse, illico ad justitiæ præfectum illius loci famam detuli & petii, ut me præsentem in hujus casus certitudinem inquireret. Assurgebat vir juris peritissimus mihiq̃ue amicus, in cujus & mea præsentia prædicta Justina sancte affirmavit, se sanam festo

ascen-

ascensionis Dominicæ matutina sacra adiisse iisque peractis fir-
 rim ingentem sensisse. Sumpto prandio, hora quarta pomeri-
 diana horrore percutitur, quem insequuntur nausea & enor-
 mia tormina, & hæc vomitus aliquot, donec tandem magno
 conatu musculum vivum, sed depilem vomitu expulit. Vixit
 musculus tumido abdomine horas viginti octo, & tandem uri-
 na excreta moritur. Deferre jussit insolitum hunc ventriculi
 partum ad in vicinia habitantem rusticum medicastrum, qui
 egregiam & lepidam, si diis placet, rationem protulit: *Sie hat-
 te etwan solchen (Mause) Schmauch mit hinein geflossen*, muscu-
 lumque in fimeto abscondidit. Durarunt post excretum hoc
 animalculum per aliquot dies adhuc ventris tormina, ita ut,
 quoties se erigeret, lipothymia corriperetur, tandem remanen-
 te levi saltem ventriculi nausea, convaluit. Dicto autem lo-
 co Garmannus, alia adhuc murium, catulorum, felium, anser-
 culorum, mustelarum &c. per os, vel alvum vel uterum excreto-
 rum exempla allegat, de quibus plura in *Chylolog. nostr. cap.*
7. §. 60. usque ad §. 82. pag. 497. seqq. reperiuntur. An mu-
 stela juxta antiquorum traditionem ore pariat? vid. Thom.
 Bartholin. *de insolit. Part. viis cap. 9. p. 60. seq.*

§. 8.

Fœtus par-
 tes per os.

Non solum autem integri fœtus, sed sæpius etiam eo-
 rundem in utero putrefactorum partes osseæ ac carneæ per os
 & alias insolitas vias excerni solent, qualia exempla non pauca
 in *Embryolog. Sect. III. cap. 2.* ex variis autoribus recensuimus,
 quibus adhuc alia annecti possunt; De fœtus enim putrefacti
 per os rejectis partibus observationem refert Justinus Ortol-
 phus Maroldus *M. N. C. Dec. I. An. 1. Observ. 108. pag. 245.* Uxor
 scilicet rustici cujusdam in pago Reust, postquam duos abortus
 cum secundinis per os rejecerat, tertia vice prægnans, non sicut
 antea, ovum, sed integra ossicula carniūque frustra, caput
 membraque reliqua exigua quidem magnitudine, bene tamen
 distin-

distincta & membratim omnia, cum subsequenter secundis, per vomitum excrevit. Exemplum vituli in utero putrefacti per os & vulvam frustillatim rejecti refert Christianus Franciscus Paullini *Observat. M. N. C. Dec. II. An. 7. App. 155. seq.* Villicus in Stormaria alebat vaccam, ultra decimum quintum mensem nunc prægnantem; quæ tandem, post varios languores, inutile uteri sui pondus, totum putrefactum, non sine magno cruciatu & abominabili foetore, partim per vulvam, partim per os, frustillatim & per intervalla, intra quatrimum scilicet, rejecit. Hujus saltem, pergit Paullini, miror, qui natura per os colluviem istam exantlaverit? domestici enim id manifeste notarant, imo particulas ossium & alia ex ore extraxerant. Uxorem cujusdam servi marchionis de Mondexar post convalescentiam gravioris morbi tantam carnis & ossium quantitatem per os deposuisse, ut integram humani foetus confabricationem æquaverint; & hominis sive foetus absque dubio fuisse in utero geniti, cum ipsa ante morbum gravida fuisset, nec per consuetam aut aliam viam conceptum alias emisisset, ex Bernardino Montanna scribit Alfonsus de Fontecha, vid. *Casp. a Reies Elys. jucund. Quæst. Camp. Qu. XC. §. 16. p. m. 1172.*

§. 9.

Fœtus etiam in partu mortuus quinque menses in matre vivente retinebatur nulloque modo ad partum aut expulsionem promoveri poterat. Tandem fluor uterinus, per quem putris alba foetidissimaque materia profluebat, exoriebatur. Quo octo septimanarum spatio perseverante corpus adeo contabuit, ut nihil in ea carnosum fere amplius præter ventrem, transversim admodum tumentem & durum appareret: donec viginti septimanarum spatio supra decimum mensem, quo uterum gestavit, tempore exacto exspiraret. In hujus feminae apertura Felix Platerus vésicas geminas, lividas in latere umbilici, ubi tu-

*circa umbi-
licum.*

mor durus inæqualis adhuc transversim eminebat, deprehendit, quibus levi negotio, cum tenuissimæ essent, disruptis, statim vertebra ipsius fœtus una cum scapulis & costis obviæ erant. Univerfus fœtus adeo putris erat, ut præter cutem & ossa, quæ tamen levi negotio dissolvebantur, nihil liceret cognoscere; Item uterus una cum involucris & omenti portione aliqua musculisque epigastrii illius loci desiderabantur. vid. Felic. Plater. *Observ. Lib. I. pag. m. 227. seqq.* Ibidem etiam concubinæ sacerdotis cujusdam mentionem facit, in cujus tertio gravidæ ventre paulo supra umbilicum vesica nucis juglandis magnitudine erupit. Qua adaperta fasciculus fœtum continens apparuit, qui postquam a chirurgo parte aliqua dissectus esset, fœtus cubitus prominens in conspectum se dedit; quem cum forcipe arripuisset, integrum fœtum, sed semiputridum per foramen e vesica extraxit, vulnus autem trium septimanarum spatio integre fuit consolidatum ipsaque mulier adhuc ultra annum vixit. Fœtus in utero computrescentes, negato exitu per vulvam, frustillatim per integumenta abdominis exclusos annotavit Johannes Conradus Brunnerus, in duabus mulieribus; harum unam Tribaldingæ prope Constantiam spectavit, quæ fistulam prope umbilicum, qua olim infantem frustillatim enixa fuerat, pretio conductâ ipsi monstravit, saniem adhuc dum fundentem. Aliam Brunnerus Jestettæ prope Scaphusiam cum Dn. Wepffero, quæ gravida pariundi tempus emensa, cum per collum uteri reddere non potuisset, orta prope umbilicum macula nigra, eaque consilio Wepferi incisa infantem, obstetricante chirurgo, exclusit suum, ipsa autem ad vivos rediit. v. *M. N. C. Dec. II. An 8. Obs. 100. p. 223.* Mirum naturæ exemplum refert Alexander Benedictus *de Re medic. Lib. XXV. cap. 33. fol. 481.* Cujusdam Venetæ matronæ, quæ cum partum legitimum exclusisset, alter inclusus intra uterum mansit mortuus, qui in magnis puerperæ difficultatibus tabefactus fluo-

fluore quodam profluit & naturalibus oris, demum ortis in ventre tribus fistulis, ex una, quæ omnium maxima erat, integra infantis calvaria extracta est, cunctis mirantibus, deinde singulis diebus reliqua ossa dempta sunt, unde mirabili naturæ opere sanitati restituta est. Plura vide Franc. Rosset. *de Part. Cæsar. Sect. IV. Hist. 5. p. 89. seq.*

§. 10.

Sequentem Albucasis inter Arabes medicos & chirurgos excellentis historiam recenset Guilhelmus Fabricius, *Hild. per umbilicum. Epist. ad Mich. Dæring. Oper. fol. m. 908.* Vidi ego mulierem, in cujus ventre mortuus erat foetus, & nihilominus imprægnata, postea mortuus etiam foetus secundo conceptus. Accidit ergo ei post longum tempus apostema in umbilico suo, & inflatum est, donec apertum coepit emittere pus. Vocatus sum ego ad curationem ejus, & medicatus sum ei tempore longo: & non consolidatum est vulnus. Posui ergo super ipsum emplastrum attractivum, & exivit ex loco os; deinde post aliquot dies exivit & aliud os: miratus sum ergo, cum in ventre non sit os. Causam diligenter expendens, & mecum per omnia putans, deprehendi quod erant ex ossibus foetus mortui. Causa itaque morbi certo cognita medendique rationem hinc consecutus, extraxi ossa multa, muliere existente in melioribus dispositionibus, & diu postea vixit mulier illa: ex ulcere autem semper puris nonnihil fluxit. Ibidem etiam dictus Fabricius aliam historiam de foetu putrido per umbilicum extracto recenset. Femina scilicet 45. circiter annorum ætatis, corpore robusta cum undecies utero gestasset, & semper feliciter peperisset, & jam duodecimus partus excludendus esset, dolores maximos & conatus ad parturiendum irritos sustinuit, donec post varia symptomata foetus in utero mors sequebatur. Ab ipsa autem decima quinta Junii anni 1608. qua die primo partus doloribus correpta fuit, usque ad ultimam Octobris an-

ni 1609. (menses circiter sedecim cum dimidio faciunt) quum continuis maximisque atque inauditis doloribus, conatu & tormentis defatigaretur, tumor ingens e regione umbilici paulatim exortus est. Ego, pergit Fabricius, prima Novembri ejusdem anni ad curationem accersitus, jam cutem aliquomodo, naturæ beneficio contaminatam, & ratione ossis scapulæ (quod sibi exitum parabat) exulceratam esse reperi. Quum vero naturæ opem ferre necesse esset, cutem ex sinistra parte umbilicali, ad longitudinem quatuor digitorum in transversum positorum incidi, donec foetum adeo corruptum putridumque invenirem, ut aliquibus in locis nihil præter ossa eaque carne denudata superesset. Quæ potius sceleton, quam quicquam aliud repræsentabant. Inde satis perspicuum est, partes molles, item intestina omniaque viscera interna, paulatim in pus conversa, per pudenda effluxisse. Incisione facta, os scapulæ, quod primo sese obtulerat, carne denudatum, siccum, & ab ipso humero separatum extraxi. Postea de die in diem, ut reliqua ossa, unum post alterum extraherem, omnem diligentiam adhibui. Intra octiduum itaque truncum foetus, qui nondum membranis, quantumvis putridis, omnino destitutus erat, extraxi. Quum vero ulterius progrederer, cranium, pericranio denudatum, reperi. Quod cum extrahere vellem, in partes quinque aut sex disjunctum erat. Vertebrae omnes, tam colli, quam metaphreni & lumborum, carne & ligamentis denudatae, omnesque separatae confuse inveniebantur, uti quoque costae & sternum. Demum neque brachia, neque tibiae hujus putredinis expertes erant &c. Plura exempla refert Th. Bartholinus *de insol. Part. viis cap. 10. pag. 66.* vid. etiam Franc. Rosset *de Part. Caesar. p. 228. seq.*

§. II.

sub umbilico.

Sequens foetus putridi sub umbilico excreti exemplum refert Johannes de Muralto *M. N. C. Dec. II. An. 2. Observ. 94. Schol.*

Schol. pag. 230. Femina Sangallensis, quæ spatio octo annorum novem infantes feliciter peperit, dum decimum utero gestasset, tempusque jam pariendi instaret, obambulans in horto salviæ folia incurvato corpore decerpens, momento citius aliquid ad uteri orificium internum prolabi magno dolore percepit, de loco surgere nequivit, a marito advocato in lectum deducta, pariendi conatus aliquos sensit, obstetrix incitavit puerperam ad pariendum per biduum integrum, sed frustra, tertio quippe die nisus omnes evanuerunt; durante hoc tempore nec lochia, nec aquæ manarunt, ut dubitarint adstantes de feminæ graviditate. Quinta hinc hebdomada putrescens placenta ex utero per partes ejecta est: potiones emmenagogæ exhibitæ sunt, quæ magnam ventris inflationem & dolorem intolerabilem excitarunt, nec quicquam ex utero deduxerunt, ut tandem sub umbilico rupturam natura in ventre sponte sua effecerit, & per vulnus putrescentis pueri ossa cada-verosa aliasque partes sensim & diuturno tempore, octodecim videlicet mensibus protruderit: Vulnus coaluit, & femina mensium fluxum per muliebria ordinarie tenuit. Post abscessum hunc curatum anno quarto, iterum imprægnata est hæc mulier, gestavit infantem per sex menses: septimo vero mense cutis ventris juxta cicatricem iterum sponte rupta est, propendente infantis brachio per quinque dies, quod a patre cultro abscissum erat, sequebantur & aliæ partes, quas omnes abscidit. Caput vero cum pectore tam diu in ventre reliquerunt, dum putredine consumpta sponte, longoque temporis intervallo secreta fuerint.

§. 12.

Ejusmodi partus mirabilis historiam describit etiam *gemello-*
 Thomas Bartholinus *Dissert. de insolit. Part. viis cap. 1. pag. 1. 3.* *rum ossa*
seqq. Anno 1643. in insula Lalandia mulier quædam, cui no- *per umbili-*
 men Ingera, trium ante liberorum mater, ad secunda vota *cum.*

transitura nubebat Erasmo Jani in Egholm. Eodem anno imprægnata gemellos gestare se credebat. Instante consueto partus tempore accita fuit obstetrix, exorti ex utero dolores, & omnia ad puerperium comparata. Sed frustraneus fuit conatus, quia nihil eniti potuit. Perstiterunt dolores conatusque parturientis per duos dies, quibus exactis evanuerunt, nec integris hebdomadibus sex ullum de se indicium gemelli dabant. Postea tamen moveri iterum coeperunt, vivosque deinceps apud se quinque annorum spatium observavit. Exinde sensim eos inter se collidi sentiit, & velut, quum panis pinsitur, comprimi ac constringi, moxque imminui & emori. Quam primum suis indiciiis gemellos exspirasse constitit, intumuit umbilicus, mensuram candelabri, qua amplissimum adæquans, ad digiti longitudinem protensus & nigricans. Ita distensus umbilicus per medium fuit ruptus, quasi acuto cultello dissectus primisque diebus binis puram aquam effudit, deinde sanguinem & pus, quos liquores statim insequuta sunt nonnulla officula puerilia. Patebat hic umbilici hiatus ad annos octo, ex quo frequenter interea officula prodire visa. Vix eo sua sponte consolidato, aliud apostema apertum fuit, infra umbilicum, unde officula quinque vel sex consuetis majora emanarunt. Anno sequenti etiam hoc ulcus ex se sanatum. Posthæc ex illis sinistris ruptis nil effluere observatum, sed ulcus ad duorum digitorum transversorum distantiam, sub priori apostemate infra umbilicum serpit anno 1661. ex quo grandiora officula spatium trium dierum circa Martini festum quamplurima egressa. Die 10. Martii 1662. officulum prodiit ex occipite foetus. His officulis a dicta femina excretis plenam thecam ad nostrum Bartholinum transmisit Richardus Johannaus pastor Herritzlovianus in Lalandia, qui ægram consolatus est & omnia narrata vidit. Aliud exemplum refert idem autor *l. a. cap. 10. pag. 70.* De femina prægnante post ingentem ventris dolorem feces alvinas cum vermibus sesquipedalibus

dalibus & ultra, demumque officulum tenue oblongum ad latitudinem duorum fere digitorum per umbilicum excernente, vid. Petr. Forest. *Observ. medic. Lib. VII. Observ. 35. Schol. fol. m. 232. seq.*

§. 13.

Aliam observationem de foetu frustulatim per umbili- ^{foetus per}
cum exempto communicat Johannes Menradus Vorwaltnerus ^{umbilicem.}
M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Observ. 106. pag. 222. inquit:
Margaretha Nislin, uxor Ianionis in Sigenburg, quatuor filiorum mater, circa nonum gestationis mensem dolores partum præcedere solitos animadvertens, dubia de legitimo pariendi tempore præter obstetricem alias feminas sibi familiares in consilium vocavit, quæ istam mox ad labores strenue & eousque urere, donec omni conatu jugiter, sed incassum tentato ruptis membranis foetum involventibus, & aqua contenta effusa, viribus jamjam deficientibus dolores omnino intermiserint. Quo facto quædam peritior sibi visa cataplasma ex placenta seminis lini expressi, foliis malvæ & lacte paratum probe semper calefactum toti abdomini superimposuit, quo ad tertiam diem continuato afflicta mater interea foetum præter morem vehementer moveri sensit, ita ut eundem ad jugulum usque ascendere, & accedentibus crebris singultibus non raro se suffocandam crederet. Abdomine proinde velut in ascite in immensum crescente, parvisque copiosis tuberculis hinc inde erumpentibus cataplasma remotum, & a prædicta femina emplastrum substitutum ad novendecim fere septimanas usurpatum est, donec livescente circumcirca cute prope umbilicum ingens abscessus apparuit, paulo post sua sponte ruptus. Purgato nonnihil ulcere & hiantē se in conspectum dedit foetus cum suis involucris & secundinis putridus, foetidus, transversim situs; ipsa ægra mediis destituta manum admovit, atque disruptis membranis foetum per abscessum frustula-

stulatim eximere cœpit ; cum vero caput ob renitentiam quandam & virium imbecillitatem tollere non valeret, alia femina incauta manu tam valide extraxit, ut ægra ab ossibus crani intestina præcisa statim lamentaretur &c. Et pag. 224. meminit autor, similem ex parte casum prope Beilngries in pago quodam se observasse, ubi femina octavo mense utero gerens insignem tumorem in regione umbilici acquisivit, quem chirurgus ad suppurationem ductum aperuit & fœtum putridum frustillatim extraxit, ulcere post feliciter curato. Observationem modo recensitam de Margaretha Nisselin vid. etiam *Epbe-merid. M. N. C. Cent. VII. & VIII. Observ. 16. pag. 42. seq.* Ibidem etiam *Obs. 18. p. 46.* similem casum de fœtu putrido sub umbilico ex vivæ matris utero particulatim & successive cum matris restitutione extracto, communicat Samuel Steurlinus.

§. 17.

*infra um-
bilicum.*

Ad Michaellem Bernhardum Valentini sequentia perscripsit Lic. Freudenbergius: Matrona ex honesta familia oriunda, quadraginta circiter annorum, decimum gerebat fœtum: hora autem partus appropinquante nulli dolores genuini, nothi autem quamplurimi sentiebantur & parituram summo opere vexabant. Compellatus ego puerperam in pariendi conatibus per integrum diem versantem tremebundam, labiis facieque pallentem, circa regionem hypogastricam vero intense frigidam, mammisque, quæ antea valde turgebant, flaccescentibus offendi. Vix una præterlabente hora horrore percussa se motum fœtus plane non sentire conquerebatur patiens, deque latere in latus se convertens partum quoque faxi instar eo delabi referebat, ex quibus & aliis fœtum infallibiliter demortuum judicavi. Ab eo vero tempore materia quædam tenuis & simul graveolens immediate infra umbilicum per ulcus, quod effecerat, effluebat; quod liquamen a partibus carnosius corruptis provenire dixi, sed assensum mihi, denegans aliis

aliis se credebat. Materia putridæ effluxus non solum per integrum annum cum spatio trimestri perdurabat, sed & tam adversum tetrumque indies foetorem spirabat, ut agræ & adstantibus molestissimus & intolerabilis existeret. Tandem immediate infra umbilicum ex ulcere antedicto duri quidpiam exitum moliebatur, quod dolorem intensum, lancinantem & per abdomen ita divagantem efficiebat, ut afflicta non aliter sibi esse diceret, ac si omnia in abdomine animata sint, quæ umbilicum & intestina mox contrahant, mox extendant. Ulcus jamdum lividum inspiciens observo, quod pars scapulæ partus retenti & os humeri aliud recipiens exitum moliatur. Quum autem vulneris diameter vix nucis juglandis magnitudinem excederet, ac neque huic, neque reliquis ossibus exitus pateret, res difficultatis plena statim primo sub intuitu comparebat, specifico tamen quodam apozemate absque ulla sectione afflicta hæc conservata atque duodecim hebdomadum spatio in integrum restituta fuit. Modus operandi hujus medicamenti adstantes fere in stuporem dedit; quamprimum enim unum vel alterum haustulum assumpserat, nescio quas subsultationes in abdomine sentiebat, ulceris antea exigui & angusti orificium dilatabatur, livor ejus cum naturali colore permutabatur, alvus indies suo defungebatur officio, ossaque a capite ad calcem ad unum omnia in figura sua naturali, absque ulla instrumentorum ope, sponte sua sine insigni cruciatu & dolore, ex ulcere hoc infra umbilicum successive extracta fuerunt, nisi quod cranium parte sua convexa ulceris aperturam, obicis instar, claudens sicque reliquis ossiculis exitum denegans, instrumento admoto hinc inde prius movendum, & circa futuras in partes dividendum partisque vicibus extrahendum fuerit &c. vid. Mich. Bernh. Valentin. *Chirurg. Sect. III. cap. 9. p. 399. seqq.*

§. 15.

Ad Johannem Langium literas dedit Achilles Gassar^{per ilia.} urbis Augustanæ medicus, quibus significat, suam in Goertzii

Embryologia.

Mmm m

con-

conterraneam, quum diu foetus mortuum in utero gestasset, tandem hunc marcidum per apostema in iliis suppuratione apertum frustillatim ejecisse. vid. Joh. Lang. *Epistol. medic. Lib. II. Epist. 39. p. 671.*

§. 16.

plura ex-
empla.

Plures ejusmodi historiae gravidarum feminarum, in quibus foetus mortui atque putrefacti per umbilicum, vel aliud abdominis ulcus successive & frustillatim propulsi & extracti fuerunt, ita ut quaedam mortuae, aliae vero in vita conservatae, nonnullae etiam concipiendi & pariendi facultate illaesa permanferint, hinc inde apud autores leguntur. vid. Franc. Rossiet. *de Part. Caesar. Sect. IV. cap. 4. pag. 83. seqq.* item *p. 228. 232. seqq. 250. seq.* Johann. Schenck. *Observat. medic. Lib. IV. fol. m. 591. seqq.* Marcell. Donat. *de medic. Histor. mirab. Lib. IV. cap. 22. p. 433. seqq.* Thom. Bartholin. *de insolit. Part. Viis cap. 10. p. 64. seqq. 70. seqq. 89. 110. seqq.* Cornel. Stalp. van der Wiel *Obs. rar. Cent. prior. Obs. LXXI. sch. p. 306.*

§. 17.

per alvum.

Non solum autem per umbilicum & abdomen exulceratum, sed etiam per alvum & uterum seu vulvam ossa foetuum in utero putrefactorum excerni attestantur autores. Referente enim Johanne Langio *Epistol. medic. Lib. II. Epist. 39. p. m. 670.* Andreae Seidleri uxor foetus aliquot menses in utero gestaverat, & cum jam tempus enixus appareret, ubera ejus prius turgida lactis aquosi rore madebant, ac decresebant: nec puer in utero subsiliit, quae signa foetus mortuum testabantur. Tandem foetus in matrice computruit, cujus de cruribus & cerebello ossa denigrata & carie oblita: quum mulier ob intestini exulcerationem alvi profluvio laboraret, tandem anno decimo non per vulvae ostiola, sed per anum ossa excrevit. Sic femina quaedam Alsfeldensis anno 1705. diu valde intumuit, pedibus simul adeo oedematosis, ut praenimio dolore sectionem flagitaret. Pars eandem utero gerere aiebat, pars negabat, non obstantibus doloribus

ribus parturientium similibus, a muliere sæpe perpeſſis. Tandem diarrhœa accedit, qua pluribus sæpe noctibus viginti ſedes habuit, prodeunte ſimul cranii particula. Præſcriptis a phyſico pellentibus ſpina dorſi cum duodecim coſtis & corculo adhærente ſequitur, ſed omnia per inteſtinum rectum. Continuatō remedio crus & brachiolum excernebatur. Interim magna cranii portio adeo ſe infixerat, ut nulla ratione loco moveri potuerit, donec poſt quinque hebdomadum effluxum ſuppurato tumore & injectis plurimis a chirurgo clyſteribus, duodecim fragmenta cranii prodierint. Sic excretis ſucceſſive omnibus particulis mulier convaluit, & diu adhuc in vivis exſtitit. vid. Michael. Bernhardi Valentin. *Chirurg. Sect. III. cap. 9. p. 399*. Romæ plebeja quædam diu ægrotaverat femina febre hectica perpetua ac debili duroque imi ventris tumore. Unde ille eſſet tumor non facile inveniebatur, quando eam utero gerere nihil amplius ſuadebat. Deſperata res dicebatur. Tamen ſic inſperanti ſalus advenit, poſtquam via, qua venter dejicitur, fœtus humani carnes, in fruſta diviſæ, & oſſa ſeparata, quæ tumoris illius materies fuit, ſponte naturæ exiverunt; uti ex Marſilio Cognato refert Thomas Bartholinus *l. a. cap. 14. p. 115. ſeq.* Aliam obſervationem de Paula, Dominici Naſonis uxore, fœtum quinque menſium mortuum in utero geſtante, poſteaſque ejusdem oſſicula per alvum excernente, vid. Marcell. Donat. *de medic. Hiſtor. mirab. Lib. IV. c. 22. p. m. 439.* Plura exempla refert Franciſcus Roſſetus *de Part. Cæſar. Sect. IV. cap. 2. Hiſtor. 1. p. 72. ſeq.* Theoph. Bonet. *Sepulchr. Lib. III. Sect. 38. fol. m. 1381.* De muliere ejusmodi oſſa ſibi ipſi inſtrumento, caput gruis dicto, ex utero extrahente, vid. Rein. Solenandri *Conſil medic. Sect. V. Conſ. 5. Art. 40. fol. 492.* Joh. Conr. Becker *de ſubmerſ. mort. p. 91.*

§. 18.

De fœtus in corpore materno putrefacti oſſibus cum urina excretis obſervationem annotavit Cornelius Stalpart van der ^{oſſicula cum} ~~urina~~.

Wiel *Observat. rar. Cent. prior. Obs. 71. p. 305.* inquit: contingit nonnunquam, ut matris in corpore foetus corrumpatur, ac carne partibusque tenuioribustanquam pedetentim liquefcentibus, ossa frustillatim emittantur. Hujus rei exemplum in paupere muliercula videre mihi contigit, quæ diversis vicibus simul cum urina ossiculorum tantum emisit numerum, ut foetus trium circiter mensium sceleton constituisset; quæ omnia accurate etiamnum servo. Utrum vero hæc ossa e vesica & non potius ex utero provenerint, dubius adhuc maneo, siquidem Balduinus Ronseus *Epist. medic. 1. pag. 9. seq.* etiam mulieris meminit, quæ totum annum foetum mortuum in utero gestarat, illo autem revoluto una cum lotio primum digitorum articulos excrevit, ac sensim alia majora ossa, tibia, radius, costas, & id genus alia per posticum cum excrementis emisit; tandemque secundo a parturitione anno, maximos ante perpessa labores calvariam totam cum cubito, costis & aliis aliquot ossibus, eiecit, nihilominus tamen ab omni accidente libera evasit.

§. 19.

in brutis

Quod autem hætenus de ossibus humanis adduximus, idem etiam quandoque in brutis observatur. Vituli enim sceleton in vaccæ vulva repertum annotavit Thomas Bartholinus *Hist. anat. Cent. II. Hist. 2. p. 150.* In bubili, inquit M. Johannis Hufungi, pastoris Fridericiburgensis reverendi, 1649. evanuit vaccæ domesticæ gestationis onus, cunctis stupentibus, finitis consuetis mensibus subsidit abdomen, nec vitulus unquam visus. His tractu temporis oblitis macTABATUR in usum culinarium vacca, inventaque sunt in vulva vaccæ ossa omnia vituli exsicca, & omni prorsus carne spoliata, quorum maximam partem ad me misit frater charissimus M. Albertus Bartholinus, in museo meo adhuc monstrandam. Caro dubio procul vel per putredinem absumpta fuit vitulo mortuo, vel si gravia symptomata metuimus, per vulvæ calidioris exsiccationem.

Histo-

Historiam vituli una cum alterius sceleto exclusi refert Felix Platerus *Observ. Lib. I. p. m. 230.* inquit: Vacca quædam paritura, conatu minime succedente, retento foetu iterum concepit, & postmodum uno partu vitulum vivum atque ossa pleraque prioris enixa est. vid. etiam Johann. Schenck. *Obs. medic. Lib. IV. f. 598.* Sic villicus in Stormaria alebat vaccam, ultra decimum quintum mensem tunc prægnantem; quæ tandem, post varios languores, inutile uteri sui pondus, totum putrefactum, non sine magno cruciatu & abominabile foetore, partim per vulvam, partim per os, frustillatim, & per intervalla, intra quadriduum scilicet, rejecit. Hoc saltem miror, qui natura per os colluviem istam exantlaverit? domestici enim id manifeste notarant, imo particulas ossium & alia ex ore traxerant, uti refert Christianus Franciscus Paullini *Observat. medico-physic. Decad. II. Obs. 5. in M. N. C. Dec. II. An. 7. Append. p. 155.* vid. etiam ejusdem *Observ. medico-phys. Cent. II. Obs. 83. p. 267.*

§. 20.

Millepedas in partu non per uterum, sed circa pedes ^{millepedæ circa pedes prodeunt.} prodire, observatione curiosa confirmat Philippus Fraundorferus *M. N. C. Dec. III. An. 3. Obs. 2. p. 3.* inquit, fabulosum videtur, quod nonnulli de partu viperarum scribunt, nimirum foetum viperinum, non nisi ventrem maternum præternaturaliter perforando, & per consequens matrem crudeliter occidendo, in lucem prodire; simile tamen quid in millepedis seu asellis fieri, mei oculi mihi testes sunt: Ante tres annos contigit, ut dum vernali tempore libellum volvens per fenestram prospicerem, forte millepeda muro alicubi adhærens exanimis penes me supra lapidem fenestrale deciderit; ego structuræ & figuræ hujus animalculi gratia cadaverculum verto, revento, & arrepto microscopio per omnia lustrum, & ecce, dum eo resupinato peduculos considero, circa primum eorundem par, a capite numerando, aliquid sese movere incipit, non

M m m m 3

multo

multo post animalculum, instar minimi pediculi celerrimo cursu prorumpit, quod mox sequitur alterum, hoc tertium, quartum, & sic deinceps usque ad trigesimum septimum intra brevissimum tempus. Erant autem hæc animalcula millepedæ seu aselluli bene formati, ejusdem inter se magnitudinis, ex eodem foraminulo, in loco ad partum cæteroquin inconsueto & quidem matre mortua egressi.

CAPUT II.

De partu insolito.

§. I.

Partus insolitus.

Occasione foetuum per varias vias extraordinarie ejectorum, aliorum quoque recordamur partuum insolitorum, quando vel homines a brutis, vel bruta ab hominibus, vel etiam differentes brutorum species ab aliis brutis generantur, vel eduntur, vel in eorum dissectis corporibus reperiuntur, quorum varia hinc inde exempla ex autoribus colligere liceat.

§. 2.

homo a cane.

Attilæ Hunnorum regis, qui vulgo ex virgine quadam a cane stuprata natus dicitur, ferina capitis conformatio in Thomæ Bartholini *Tract. de Unicorn. p. 23.* ita describitur: Corpore fuit brevis, statura tamen justa; lato pectore, capite grandi, oculis minutis, longis acutisque auribus hirsutis & hispidis, ut fere ab omnibus Canrac diceretur, rara barba, sed more suo demissa, canis quidem asperis; simus naso, colore subrufus, moribus ferus, audaciæ pronus & vere originis suæ barbaræ signa vel lineamenta demonstrans, ore parvo, latis tamen labiis, uno dentium qui foris eminebat plus justo faciem dehostante quantillum. Hunc Attilam Roccus Arminensis Patavinus, cane patre natum fingit, quem cum matre, virgine pulcherrima, solum ad pudicitiae custodiam incluserat Osdrubal-

us

dus rex, five, ut in historia Jornandis & Juvenci vocatur, Mandulchus vel Mundzuccus. Hæc tamen, quæ de Attila Hunnorum rege, vulgo flagello Dei nuncupato, antiquorum historiæ proferunt, eum nempe ex muliere ortum a cane constuprata, nec recipi debere, nec vera judicari, ait Casparus a Reies *Elys. jucund. Quest. Camp. Quest. 44. §. 34. p. m. 553.* siquidem Attilæ pater Mundizuccus, seu Mundiuchus vel Mundicius aut Mazuchus fuit nominatus, vid. Christ. Franc. Paullin. *Cynograph. Sect. I. cap. 3. p. 59.* item ejusdem *Zeitkürz. Lust Part. II. c. 6. p. 68.*

§. 3.

De puella ex cane nata scribit Thomas Bartholinus *Hi- ex cane, stor. anatom. Cent. V. Histor. 87. p. 167.* Pro vero, inquiens, mihi narratum fuit, in aula ducis Montmoranci in Gallia ex cane filiam natam cuidam (quæ cum cane Meliteni in lecto lusitare consueverat) eleganti forma, & matri similiorem, quam patri, nam nihil caninum præ se ferebat, nisi quod in lecto se volutaverit. Mater cum cane rogo adjudicati, filia vero viro nupsit, qui, cum inter domestica litigia canem ipsi patrem exprobrasset, ad mortem compulit. Pegusianos & Sianitas Indiæ gentes a cane, qui cum muliere seu puella naufraga corpus miscuerat, originem duxisse ait Martinus Delrio *Disquisit. mag. Lib. II. Qu. 14. p. 173.* Inquit etiam Claudius Ælianus *de Animal. Lib. VII. cap. 19. fol. m. 156.* canes cum mulieribus veneris consuetudinem habere deprehensi sunt. Nam Romæ mulier adulterii accusata a marito fuisse dicitur. Adulter in judicio canis esse prædicabatur.

§. 4.

In Belgio fuit nefarius quidam, qui vaccæ se commiscuit, *a vaccæ.* Post visa bos prægnans & post aliquot menses edere masculum foetum, non vitulum, sed puerum: adfuere non unus, deque matris vaccæ cadentem utero adspexerunt, levatumque de terra nutrici tradiderunt; adolevit puer, baptizatus & institutis chri-

christianæ vitæ præceptis, pietati se addixit, & pro patre serio poenitentiae vacat operibus: homo quidem perfectus, sed qui sentiebat in animo propensiones vaccinas, pascendi prata & herbas ruminandi. Anno 1597. in Burgies, Hispaniæ loco, vacca marem & feminam, humanos foetus, suis membris apposite formatos & distinctos enixa proditur. Quæ res omnibus & stupori & metui erat maximo. Eos ad sacri fontis characterem nullo modo admittere voluit ejus loci archi-episcopus. vid. Joh. Georg. Schenckii *Histor. monstr. pag. 104. seq.* vid. etiam Casp. a Reies *Elys. Camp. §. 31. p. 549. seq.* Anno 1618. vacca gemellos forma humana peperit, qui cum ipsa rogo fuerunt traditi, viro quodam fuga sibi consulente. Quæsitum autem fuit a jurisconsultis collegii Basiliensis, num partus ille judicio tam præcipiti recte igni fuisset traditus? v. Joh. Rhod. *Observ. medicin. Cent. III. Obs. 58. p. 151. seq.* Alberti Magni temporibus in villa quadam vacca vitulum semihominem peperit; pagani concursu facto pastorem quasi tanti sceleris conscium in judicium rapuerunt, mox cum vacca comburendum: sed opportune adfuit Magnus Albertus, cui propter astronomicæ artis multiplicem experientiam crediderunt, non humano aliquo scelere, sed stellarum certæ constitutionis efficacia id generis monstrum editum fuisse. Vaccam ex nefario duos pulchros pueros peperisse ex Gregorio Horstio refert Christ. Franc. Paulini *in der Zeitverkürtz. Lust Part. I. n. 99. p. 243.*

§. 5.

ex capra
puer.

De foetu ex capra edito scribit Claudius Ælianus *de Animal. Lib. VI. cap. 42. fol. m. 133.* In urbe Sybari adolescens, nomine Crathis, cujus opera in tuendi caprini pecoris munere versabatur, cum cupiditate libidinis flagraret, in eam amoris caprini consuetudinem cecidit, ut si quando venereis rebus uti haberet necesse, cum omnium caprarum formosissima venereo complexu jungeretur, eamque ipsam in amasiæ numero lo-
coque

coque ducebat, donaque non capræ desiderio abhorrentia dabat, hederam nimirum & lentisci pulcherrimas frondes, & smilacem & juncum sæpe eidem objiciebat, os illi reddens ad osculationem suaveolentius, sed & molles & teneras, ut tanquam sponsa mollius dormiret, herbas substernebat. Quod quidem ipsum ut hircus gregis dux perspexit, rivalitate laborare, atque interea suum occultare animum cœpit, quoad aliquando tandem eum somnum capere deprehendisset; tum enim omnibus revocatis viribus, facto in eum impetu, cerebrum diminuit. Infantem autem puerum ex ejus cum capra consuetudine susceptum, caprina habuisse crura & faciem humanam ferunt. Quam historiam aliis verbis ex Ludov. Cœlii Rhodigin. *Lectio. Antiqv. Lib. XXV. cap. 32. fol. 984. in Spermatol. nostr. cap. 4. §. 45. pag. 209. recensuimus.* Capram foetum humano analogum parientem annotavit Gabriel Clauderus, *M. N. C. Dec. II. An. 7. Observ. 171. pag. 328. seq.* Anno scilicet 1688. in pago Schlehenhayn capra, quæ antea aliquoties pepererat foetus suo generi conformes, modoque a natura instituto, excludit foetum mortuum, humano quoad plurima simillimum, scilicet penitus nudum. & quoad cutem album; caput rotundum rotundas gerebat aures; loco oculorum foveæ præsentés aderant, ut ita plenariam nondum obtinuerint perfectionem, vel foetus aliquot jamjam diebus in utero mortuus; siquidem postica sui parte ad putredinem inclinabat; pedum & manuum extremitates ad caprinam fere accedebant figuram. Elapsa hora unica alius partus, genuina nimirum capra, priorem insequēbatur, & quidem vivus; paucissimis tamen post diebus moriebatur. In diœcesi Bergenſi, oppido Skaanewiig 1640. capra peperit foetum humana facie, brachiis, oculis, naso, ore, genis, fronte & flavo capillo capitis, plane his partibus similem foetui humano, nisi quod ungulæ in digitis manuum pro unguibz essent. Summa superior pars corporis a diaphragmate hominem perfectum exprimebat;

bat; inferior vero informis vesicam referebat &c. vid. Thom. Bartholin. *Histor. anatom. Cent. I. Hist. 86. p. m. 123.*

§. 6.

a simio.

De infantibus ex simio & muliere progenitis sequentem historiam in Annalibus Lusitaniæ recenset Castaneda: Mulier ob quoddam crimen in insulam quandam desertam navim deportata, cum ibi exposita fuisset, eam simiarum, quibus frequens locus, agmen fremebundum circumstetit, unus grandior supervenit, cui reliqui loco cessere; hic mulierem blande manu captam in antrum ingens abduxit, eique cum ipse, tum cæteri, copiam pomorum, nucum radicumque variarum apposuerunt, & nutu, ut vesceretur, invitarunt; tandem a fera ad stuprum coacta, facinus hoc multis diebus continuatum, adeo ut duos ex fera liberos susceperit. Ita misera per aliquot annos victitavit; donec Deus misertus navim Lusitanam eo detulit: cumque milites in terram aquatum ex proximo ad antrum fonte exscendissent, & forte fortuna simius abesset, femina ad diu invisos mortales accurrit & ad pedes accidens supplicavit, ut se facinore & calamitosissima servitute eriperent: illis adsentientibus & casum miserantibus, ea cum ipsis navim ascendit. Sed ecce simius supervenit inconditis gestibus & fremitibus, conjugem non conjugem revocans; ut vidit vela ventis data, concito cursu de liberis unum matri ostentat, minatur, ni redeat in mare præcipitaturum: nec segniter fecit, quod minatus: tum recurrit ad antrum, & eadem velocitate ad littus rediens, ostentat alterum, minatur & demergit, subsequitur & ipse furens, tamque diu navim natatu insequitur, donec undæ natantem vicere. Res tota, Lusitania teste, notissima: & a rege Ullissiponæ mulier ignibus addicta quorundam precibus vita impetrata lethum cum claustro perpetuo commutavit, uti refert Casparus Bauhinus *de Hermaphrodit. Lib. I. cap. 10. pag. m. iii. seq.* Fortun. Licet. *de Monstr. Lib. II. cap. 68. pag. 217.*

§. 7.

Posse etiam ab urfis feminas imprægnari foetusque parere, ex Saxone Grammatico & Olao Magno probat Christianus Franc. Paullini *Cynograph. Sect. I. cap. 3. pag. 59.* inquit, Suevicam virginem ex urso gravidam filium peperisse, cui a parente urfi nomen impositum; historiam hanc inter Ovidii metamorphoses reponunt quidam, credibile tamen ex urso imprægnari posse virginem, sunt enim sequioris sexus amantissimi. Juxta Fortunii Liceti *l. a. cap. 48. pag. 218.* allegata verba, Saxo Grammaticus, & Johannes atque Olaus Magnus, duo fratres, iidemque deinceps episcopi Upsalenses narrant in Suecia puellam ab urso raptam, constupratam ferino concubitu gestasse uterum, & puellum infantem pilosum membris humanis partu edidisse, qui adolescens ex accepta uxore filium genuit nomine Tregellum Sprachaleg, a quo ulfo genitus Suenonis Danorum regis pater. Fuit autem urfi filio natura humana & figura maxime superante vi materni feminis & imagine concupiti hominis paternam animam vehementissime percellente. Et *cap. 50. pag. 165.* inquit idem Licetus, in Suecia puellam eximiae pulchritudinis, ancillis comitatam, quum extra oppidum ad recreandum animum exivisset, ab urso miræ magnitudinis, ancillis consternatis, amplexam raptamque, & molli ter unguibus acceptam ad specum in nemore abditum delatam fuisse, atque in summo timore ab urso amante ad concubitum expetitam, bruto commistam, a quo carnibus crudis quotidie venatu captis enutriebatur, utero gestasse, ac partu edidisse monstrum pilosum membris humanis, quem infantem, a venatoribus interfecto urso, ad patriam delatum patris nomine ursum appellavit. Ille autem parentis necem inultam non passus est; adolescens enim venatores illos interemit. Postea vero ex accepta uxore filium genuit nomine Tregelum Sprachaleg &c. Hanc historiam Casparus Bauhinus

de Hermaphrod. Lib. I. cap. 10. pag. 110. seq. ita describit: Ursus filiam cujusdam patris familias in agro Suecico cum ancillis lusum egressam, deturbatis comitibus rapuit exceptamque unguibus præ se leniter ferens, ad notam nemoris latebram deportavit. Factus ex raptore amator famem concubitu solvit ardoremque gulæ veneris satietate pensavit. Bellua tandem a venatoribus interfecta, puella gravida puerum edidit, matris forma, patri pelle similem, cui ursi nomen inditum. Is posteaquam adolevit, a patris interfectores supplicia funesta exegit. Cujus filius Tragillus Sprachaleg, nihil a paterna virtute deficiens Ulphonem genuit, qui astu Estritam, Canuti II. Danorum regis sororem matrimonium consecutus, Suevonem ex ea suscepit. Hinc Danorum regum stemmata, ceu quodam derivata principio, longo successionis ordine (teste Saxone) profluxerunt. De hac generatione ita sentit Franciscus Torreblanca *de Magia Lib. II. cap. 31. pag. 260.* Quod si quando accidit, potius ex muliere & incubo dæmone, ursi forma, quam ex muliere & urso natos existimo; nam ex homine & fera non nascitur homo, sed monstrum: quia ferinum semen perfectionis illius expers est, quæ ad tam nobile animæ domicilium requiritur. In hoc exemplo de Gothorum regibus Martinus Delrio *Disquisit. magic. Lib. II. Quest. 14. pag. 173.* hoc dicendum putat, quod dæmon in ferarum talium effigie feminam compresserit. Centuriatores Magdeburgenses historiam hanc inter Ovidii metamorphoses reponunt, addunt tamen: raptorem istum fuisse hominem, nomine Biorn, ut in Borea vocantursum. vid. Paullin. *Cynograph. l. a. p. 59.*

§. 8.

ex equa.

Pueros ex equa natos fuisse, ex Horstio refert ibidem Christianus Franciscus Paullini: Fulvium Stellum muliebri odio equæ se commiscuisse, quæ formosam puellam pepererit, quam Hipponam, in cujus tutela equi sunt, appellarunt, ex Plutarcho.

cho tradit Casparus Bauhinus *de Hermaphrod. Lib. I. cap. 10. pag. 108.* Item, in domo Periandri a pastore infantem ex equa & homine natum allatum fuisse, cujus caput, collum & manus hominis essent, cætera equi, & ejulatus infantium recens natorum. Aliud exemplum refert Caspar a Reies *Camp. Elys. Quest. XLV. §. 31. pag. 550.* quendam scilicet fuisse nefarium virum Lusitaniæ, in oppido Trancofo, qui equam habebat, turpiterque eandem inire consueverat; quam tandem gravidam aspiciens seque facti reum probe agnoscens, quia a se nunquam dimiserat, nec alias ab equo compressam recte noverat, propterea de partu sollicitus in stabulo summa vigilantia assidue pernoctabat; quo tandem quadam die circa matutinum accedente, ecce puella humana plane forma, ac monstrosi nil continens in lucem prodit, qua aspecta perterritus pater fuga diligentissime sibi consuluit, nec unquam deinde conspectus est. Puella nutritui traditur, adolevit & more aliarum nil ab eis differre videbatur; nisi quod ab occipite per mediam spinam pili copiose erumperent: hoc etiam maternæ indolis indicium commonstrabat, quod, quoties rideret, cachinnum non omnino humanum, sed equinum hinnitum satis conspicue imitaretur. Aristonymum Ephesium, filium Demonstrati, mulieres exosum, asinam iniisse, quæ suo tempore filiam peperit formosissimam, Onoscelin nomine, quod sonata asininis cruribus præditam, ex eodem refert Fortunius Licetus *de Monstr. Lib. II. cap. 68. pag. 215.* vid. etiam Reiesius *l. a.*

§. 9.

Ex scrophia, prægressa coitione subulci, animal natum *ex scrophia.* fuit, cujus caput per omnia humano capiti erat simile, reliquum vero corpus genitrici, referente Emanuele Kœnig *Regn. animal. Sect. I. cap. 17. pag. 76.* Porcum ore & capite humano; item suam humanas manus & pedes habentem, adducit Fortunius Licetus *de Monstr. Lib. I. cap. 3. p. 13.*

§. 10.

ex homine

canis.

Sicuti autem hactenus de homine ex brutis progeni-
to egimus, ita nunc etiam ad brutorum a feminis natorum
vel in hominibus repertorum, ex autoribus adducenda exem-
pla pergimus. De cane ex muliere nato sequentem observa-
tionem annotavit Cornelius Stalpartius van der Wiel *Observ.
rarior. Cent. prior. Observ. 72. pag. 309.* Elisabetha Tomboy
obstetrix eduxit 21. Septembris, anno 1677. e cujusdam utero
caniculam quandam membranis suis cinctam viventemque, sed
pilis carentem, nec non omnibus rite formatis absolutam
membris atque minori digito magnitudine parem. Hunc
autem minus humanum abortum etiamnum calentem illa
continuo ad ædes mei fratris detulit. Ipsa autem mulier (di-
ctu mirabile) nihilominus gravida permansit, ac post quatuor-
decim hebdomadas sanum admodum ac bene natum peperit
filium. Hujus foetus canini conceptum conformationem-
que ita contigisse addit Stalpartius *pag. 310.* Maritus homo ple-
bejus, rudis & potui deditus insolito plane, inverecundo ac
prorsus inhumano modo uxorem, & quidem invitam, a tergo
subinde cognovit, fustibus & ferri acie ipsi minitatus, nisi per-
versa veneri obsequi vellet; quin & vel canis procreationi se
daturum operam scelestissimo dictabat ore. Quæ detestanda
dicta, ut & coitus vere caninus tam alte & continuo hæserunt
animo ejus, ut imaginatrix vis assidua abominabilis hujus
dicti factique reminiscencia adeo invaluerit, ut canis hinc tan-
dem fuerit efformata. De catulis a viro & feminis vomitu
rejectis exempla vid. *in Chylolog. nostræ cap. 7. §. 80. pag. 512.
seq. Christ. Franc. Paullini Zeitkürtzend. erbaul. Lust Part. I.
cap. 22. pag. 75.*

§. II.

Monstrosam de cane historiam refert Christianus Fran-
ciscus

ciscus Paullini *Observ. Phys. med. M. N. C. Dec. II. An. 6. Ob-* monstrum
servat. 41. pag. 49. Dominus Joh. Wien, vir integerrimus & caninum.
mercator olim Isenaci, sæpius dixit patri meo, se anno 1635. vi-
disse honestam Bavari cujusdam militis feminam, castra virum-
que sequentem, quæ, ex fœdo molossorum a coitu cohæren-
tium aspectu insanum territa, in pertinacem febrem lapsa, e
qua tandem emergens summa cum molestia & cruciatu (præ-
micante ex utero luculenta flamma & subsecuto magno frago-
re, quasi minus aliquod sclopetum exploderetur) peperit hor-
rendum monstrum sexus sequioris, sed extinctum. Caput erat
prorsus caninum ac depile; lingua exerta, loco brachii duo
pedunculi canini, cauda brevior: cetera mentiebantur figu-
ram hominis. Opilionis femina ex molosso duos catulos su-
scepisse dicitur ab Isibordo, vid. ejusdem Paullini *Observat.*
med. phys. Cent. IV. Observ. 22. pag. 426. Et *pag. seq.* ex Helwa-
dero refert idem, ancillam Schwabstetensem in ducatu Sleswi-
censi, a cane Anglico imprægnatam tres peperisse catulos. Se-
cundum Simonis Majoli *Dier. Canicular. Tom. I. Colloqu. 3. fol.*
m. 42. mulier anno 1471. canem peperit, ut Bergomas, qui
tum, cum hæc fierent, scribebat. Deinde anno 1488. mulier
uxorata canes duos, deinde tres alios, murium magnitudine,
non tamen omnes enixa est vivos, idque accidit in villa Nemp-
fcha. Volateranus quoque se vidisse testatur pontificium di-
ploma in expiationem mulieris, quæ se vivente canem pepe-
risset. Alexandro VI. in cathedra sedente mulierem ex cane
peperisse catulum, ex Majolo refert Paullini *l. a. pag. 427.* vid.
etiam M. N. C. Dec. II. An. 4. App. pag. 193. item Johann,
Langii *Epist. medicin. Lib. II. Ep. 8. pag. 534.* Hunc fœtum an-
no Domini 1493. ex muliere & cane natum scribit, & alio
modo, scilicet villosum, depinxit Ambrosius Paræus *Lib.*
XXIV. cap. 12. fol. 558. Et Hieronymus Cardanus *de Va-*
riet. Lib. XIV. cap. 77. pag. 944. hunc infantem expiationis
gra-

gratia ad pontificem Romanum delatum esse scribit. In relationibus historicis Francofurtensibus sequens exemplum reperitur : Anno 1615. soll zu Leitmariz dieser Casus sich zuge-
tragen haben, daß ein Weib, welche mit einem Englischen Hunde,
wie sie bekannt, zu thun gehabt, 5. Creaturen, so vom Haupte her-
ab bis an den Nabel halb Mensch, und das andere halbe Theil,
halb Hund gewesen, zur Welt gebahren, ob welchen manniglich,
der es gesehen, erschrocken. Die Kindbetterin ist alsbald nach
der Geburt gefänglich eingezogen worden. Illustrissimam do-
minam Bathjanianam observasse oculis propriis, mulierem ex
morsu canis rabidi diu rabidam aliquando octodecim frustra
albicantia ejecisse, catellis nuper natis ita similia, ut ovum ovo,
refert Paulus Spindlerus *Observ. 99. p. 176.* Circa finem impe-
rii Lotharii Cæsaris, qui fuit Saxoniae dux, mulier partum edi-
dit specie hominis & canis, corporibus integerrime conjun-
ctis, dorso connexis, ac dorsi spina solidissime conglutina-
tis, uti refert Fortunius Licetus *demonstr. Lib. II. cap. 58. pag.*
182. Et *pag. 185.* ait: Romæ puellam innuptam filium semi-
canem peperisse, qui ab umbilico sursum versus humanam,
inde vero deorsum canis exquisitam haberet effigiem. In vi-
co Trans-Danubiano Raickendorff puer quinque annorum tor-
minibus ventris correptus alvum deposuit. Accurrens mater
inspectura excrementa, annon aliquid dysenterici subesset,
nihil quidem tale, sed frustum invenit canis membranofum,
albicans; illud, ut, quid contineat, videret, dissecans, foetum
caninum, bene conformatum, cum stupore extraxit. Con-
sternata mater rem novam & insolitam statim ad dominum
illius loci, illustrissimum & excellentiss. dominum comitem
Adamum Forgatsch detulit, qui hunc canem ad vivum de-
pingi curavit, uti refert Carolus Raygerus *M. N. C. Dec. I. An.*
8. Observ. 58. pag. 98. seq. ubi ista delineatio adjungitur. Ca-
tulos duos albos, vivos, repentes & nondum videntes sartor
Hanoveranus Albertus Hencke anno 1580. post assumptum lac
cali-

calidum vomitu rejecit, postquam per sat magnum temporis spatium male se habuerat, uti ex variis autoribus in Chylolog. nostr. *Cap. 7. §. 80. p. 512. seq.* recensui. Sequentem observationem ex Matthia Tilingio adducit Christianus Franciscus Paullini *Cynograph. Sect. I. cap. 3. pag. 60.* Anno 1666. opifex in Frisia orientali prope Embdam in pago Riesum, qui aliquoties in Grœnlandiam ad capiendas balœnas una profectus erat, in epigastrio dolores & tumores sensit, tandem nihil valentibus remediis extinguitur. Aperto cadavere fœtus monstruosus, figura externa cani similis & pilis refertus, in ventriculo ejus, & quidem lateri ipsius fundi firmiter ac nimis arcte annatus repertus est.

§. 12.

De bufone seu animalculo bufoni non absimili, a femina *bufo.* nato, sequentem observationem annotavit Lazarus Riverius *Observat. medic. Cent. II. Obs. 100. p. m. 184.* Mulieri cuidam Monspeliensi primum menstruæ purgationes defecerunt, mox inappetentia & quorundam peculiarium alimentorum appetitus eam invasit, præcipue vero piscium ostreaceorum appetentia eximia premebatur, ut iis continuo vesci cogeretur. Post secundum graviditatis mensem motum fœtus in utero persensit, qui deinde sequentibus diebus & mensibus perseveravit; quod tamen ipsi aliisque mulieribus mirum videbatur, cum ante tertium mensem lac in mammis apparuit, sed pravo colore, ad viridem vergente, infectum. Partus ad finem usque decimi mensis protractus est. Quo tempore mulier doloribus parturitionis afflicta obstetricem vocavit, & in iis doloribus per triduum integrum perseveravit. In eo autem prædicti dolores a vulgaribus parturientium doloribus erant dissimiles, quod ægra se in ventre pungi ac lancinari sentiebat, & uterum sibi dilaniari dicebat. Tanta autem erat doloris illius pungitivi atrocitas, ut magnis ejulatibus vociferari cogeretur. Tandem post plures enixos animal quoddam seu monstrum peperit bufoni

non abfimile, fed plus quam viginti pedibus in toto corporis fui ambitu munitum. A mulieris utero in obftetricis finum exceptum, inde in terram profiliit, & fupra pavementum fatis celeriter curfitavit, ac tandem infra lectum fe recepit; unde extractum fubito evectum & in cella vinaria fepultum eft, ut mulieris opprobrium celaretur. In pedum extremitatibus unguiculi erant fatis acuti, a quibus fine dubio dolores pungitivi & lancinantes oboriebantur, quas mulier parturiens percipiebat &c. Puella quædam Duacenfis, cum infolito quodam & prorfus exotico tumore, qui tergori ejus infederat, aggravata diu multumque ingenti doloris fenfu conflictata fuiffet, ac nil proficientibus medicamentis demum in tantam atrophiam incidiffet, ut vix offibus amplius hæreret; ecce mirum dictu tumor dorfu alis foetu jamdudum animato gravidus mox ceu ex ovo quodam rupta tefta, virulentum bufonem, omnibus præfentibus rei novitate attonitis exclufit, uti fcribit Athanafius Kircherus *Scrutin. phyfico-medic. Peflis Sect. III. cap. 3. p. m. 179.* Bufonem ex colli abfceffu annotavit Paulus de Sorbait *M. N. C. Dec. I. An. 2. Obf. 103. p. 176.* inquiens: Obfervavi vini- colam, poft ingentem ex frigida & cœnofa aqua haufum, in bronchocelen incidiffe, quæ plurimum excrevit, deinde ex abfceffu facto exivit bufo vivus, quem meis ipfe oculis vidi, fortaffe feminalis virus cum aqua ad colli membranas exfudans hujus generationis caufa fuit. Anno 1393. in archiepifcopatus Trevirenfis quodam pago, quem Brecham vocant, natus eft infans, cujus inferior corporis pars erat formæ humanæ, fuperior autem tetri bufonis, ut omnibus videntibus incufferit timorem & horrorem. vid. Joh. Wolffii *Lectio. memorabil. Centen. XIV. fol. m. 610.* Piftoris Serveftani uxor prope ædes hortum colit & in eo lactucam, qua unice delectabatur, ferit. Frequenter vero, cum circa aream illam confpicerentur bufones, fervus ipfam admonet, ut in pofterum lactucam diligentius abluat. Idem & maritus confirmat & addit, fe admodum magnum

gnum nuper bufonem ibi interfecisse. Hinc illa exterrita paulo post morbo corripitur, & variis affligitur symptomatibus. De consilio igitur D. Sagittarii utitur pulvere Saxonico, & bufonem excernit: subsequenter quidem sedibus sanguinolentis, sed nullo alio symptomate graviore, juxta Phil. Salmuth. *Obs. med. Cent. II. Obs. 93. p. 106.* Idem autor etiam *Cent. III. Obs. 1. p. 111.* meminit nobilis Georgii a Deben, qui dum ventrem exonerare conatur, in ano diutius quid hæere sentit; tandem admota manu pro stercore duro magnum bufonem etiamnum viventem extrahit. De molitore cum profusa alvi dejectione bufonem mediocris molis, eumque obesum, sed mortuum evacuante, vid. Adam. Brendel. *Observ. Anat. Dec. III. Obs. 6. p. 29. seq.* Inter varia de bufonibus Johannes Bodinus *de Magor. Demonoman. Lib. II. cap. 8. pag. 218. seq.* hæc etiam recenset: cum dominus Johannes Martinus vices præfecti Laodunensis gerens sagam S. Probæ condemnasset, ut viva igni traderetur, qui exuebant, bufones duos maximos in oculis illius invenerunt. Dum hanc historiam scriberem, mulier bufonem ad Laodunum dicebatur peperisse: quod mirata obstetrix & quæ ipsi aderant, rem pro testimonio dixerunt, fuitque bufo aliis dissimilis, quem viderunt multi, delatus in præfecti ædes &c.

§. 13.

De vomitu bufonum sequentem observationem refert Georgius Segerus *M. N. C. Dec. I. An. 2. Obs. 56. p. m. 113.* Anno 1667. Ianio Thorunensis servo suo in mandatis dedit, ut in pagu agnellum unum vel alterum coemeret. Ille cum inter eundem siti urgeretur, aquam stagnantem avide hausit, post iter suum persequitur. Vespero de ventriculi doloribus conqueri cœpit, qui cum de die in diem exacerbarentur, omnem mox culpam in illum haustum rejecit. Post variorum medicamentorum irritum usum, tandem cum matutino præsertim tempore se in ventriculo motum ceu vivi animalculi sentire conque-

reretur, suspicio oborta, hausisse illum una cum aqua semini-
um alicujus reptilis aut animalculi venenati. Interea inappe-
tentia, vigiliæ, capitis ventriculique dolores, & per vices lipo-
thymia quoque ita exercuerunt ægrum, ut munia sua debite
obire non potuerit; donec tandem semestri post infelicem
haustum elapso, cum omnino se aliquid vivi in ventriculo ale-
re conquereretur, suasu nescio cujus assumeret mane pingue-
dinem serpentis. Hoc epoto ad exsequenda heri sua jussa ex-
tra ædes se confert, sed paulo post in platea adhuc constitutus
urgente vomitu tres rejecit bufones. Hinc domum se contu-
lit, theriacam assumpsit, ab eo tempore melius se habere cœpit
pristinamque sanitatem recuperavit. Ancilla rusticana e pago
Kütsdorff, nomine Catharina Geilerin, annos circiter triginta
nata, varios in abdomine sentiens dolores lancinatorios, atque
insolentes in eodem motus & inflationes anno 1647. assumpta
theriaca balneas ingressa nocte insequente ingravescentibus
doloribus post jectigationem multam, sudores frigidos, ampu-
tationem vocis, & alia suffocationis ex utero, vel alioqui gra-
viter ventriculo laborantibus familiaria evomuit bufones duos
maiores, quatuor minimos, magnitudine fusci majoris, vivos
omnes &c. uti ad Thomam Bartholinum scripsit Thomas Rei-
næsius. vid. *Act. Hassniens. Volum. II. Obs. 39. p. 110. seq.* Plura
de hac ancilla Altenburgensi ejusque anatome refert Henricus
Vollgnadus *M. N. C. Dec. I. An. 1. Obs. 103. p. 236. seqq.* Rusti-
cum, qui bufonem in ventre alebat vivum, atque hinc inde,
non sine summo patientis cruciatu, reptantem, se vidisse refert
Christ. Franc. Paullin. *de Bufon. Sect. I. cap. 3. p. 39.* De multis
bufonibus vomitu ejectis vid. Petr. Borell. *Histor. medic. Cent.*
III. Obs. 57. p. 241. item *Chylolog. nostr. cap. 7. §. 20. p. 502. seqq.*
In pago Olberau feriis Christi natalitiis bufonem peperit mu-
lier, qui disruptus totam domum virulentia affecit. vid. Christ.
Frid. Garman. *Oolog. Dissert. II. §. 141. p. 168.* vel juxta verba
Tobiæ Schmidii in *Chronic. Zwickaviens. p. 405. P. II. Anno 1674.*

eben an dem Christ-Tage hat in der Au, ein Dorff oder offener Flecken, in die Inspection Zwickau gehörig, eines Kœhlers Weib mit grossen Schmertzen eine Kræte gebohren, sehr schrecklich anzusehen, in der Græsse, wie ein grosser Kesenapff, hat Gifft von sich gespeyet, und ist darauf zersprungen und gestorben. In demselbigen Hause ist eine giftige Seuche erfolgt, hat aber dem Weibe nichts geschadet. vid. Johannis Prætorii *neue Welt - Beschreibung. Part. IV. c. 12. p. 300.* In villa quadam Thyringica, ad Unstrum, a muliere bufonem caudatum natum esse, ex Lycosthene refert atque depingit Johannes Georgius Schenckius *Histor. Monstr. p. 127.*

§. 14.

De ranis ex Antonio Torquemada sequentiâ refert Mar- *Ranæ.* tinus Del-Rio *Disquisit. magic. Lib. II. Quæst. 7. p. m. 131.* in quibusdam regni Neapolitani locis, quando femina enituntur, puero nascituro præire unum vel plures ranunculos sive rubeulas: quorum si quis terram contigerit (statim vero incipere saltare huc illuc) confestim puerperam emori. Quapropter solere flores insterni totum solum, & parietes undequaque aleis convestiri, ne funesti anteambulones isti, dum cadunt ex utero, vel subsiliunt, terram contingant; ideo etiam obstetrices lebetes penes se habere solitas vel poculum aliud aqua plenum, in quod animalcula hæc conjiciant, & probe obturatum deferre ad flumen, ibique demergere. Hoc ille, ut certa compertum fama refert. Ancilla Altenburgensis, cujus modo de bufonibus meminimus, post atrociam tormina excrevit etiam ranam mucosissimo involutam vivam, subinde in aquis suis coaxantem, & effusis aquis in tina saltantem, inque sextum diem in aquis suis viventem. vid. Thom. Bartholin. *Act. med. Hafniens. Vol. II. Obs. 29. p. 112. seq.* Experientia cognovit Johannes Dolæus, rusticum quendam ex aqua spermate ranarum infecta bibisse indeque vomitu magnum ranarum numerum reddidisse.

se. vid. *M. N. C. Dec. II. An. 1. Obs. 37. p. 108.* De ranunculis viridibus in tumore natis refert Isibordus anno 1067. Godschalcus de Wittorp insigni tumore sub læva papilla diu excruciat, tandem iussu Saracho Prælati, cum ferro aperiri curat, & ecce! cum copiosa materia duos minutos ranunculos prorsus virides, quorum alter post alterum in mensam, cui assedit patiens, defiliit. vid. *M. N. C. Dec. II. An. 4. Append. p. 197. seq.* ubi pergit Christianus Franciscus Paullini: unde ranunculi isti? ex ovulis, e seminiis suis, quocunque etiam modo ingestis, atque ad hunc locum a natura devectis. Et pag. 216. ex Alexandro de Insul. &c. refert idem, puellam sedecim annorum, de doloribus uteri diu questam tandem una cum mensibus undecim minutissimos ranunculos rejecisse, omni dolore cessante. De feminis Salernitanis ex frequentiore & avariori ranarum usu ranas parientibus, vid. Martin. Weinrich. *de Monstr. cap. 14. p. 130. seq. b.* Secundum observationem Matthiæ Cornacis, mulier cum novem mensium spatio uterum gestasset, omnibus, quæ in legitimo partu evenire solent, mirifice respondentibus, tandem nihil aliud, quam animalia quædam, ranis haud absimilia in lucem edidit. vid. Franc. Rosset. *de Part. cesar. p. m. 257.* De femina ranam, bufonem & salamandram vomitu rejiciente, vid. Casp. Bauhin. *de Hermaphr. Lib. I. cap. 8. p. 90.* Filia Johannis Gualterutii recens nupta, omnium opinione prægnans, loco foetus quatuor animalia ranis simillima peperit. Item mulier Dionysii Pinti, quum puerum pepererit, inter secundas animal ranæ simillimum ejecit, juxta Amat. Lusitan. *Cent. I. Curat. 27. fol. m. 54.*

§. 15.

mures.

De partu murium inquit Petrus Borellus *Histor. Cent. III. Obs. 73. p. m. 255.* D. le Fevre regius pharmacopæus peritissimus mulierem vidit, quæ multoties mures partu edidit, quod mihi etiam ab aliis confirmatum fuit, nec res est sine exemplo.

Mulier

Mulier quædam gravida, cum tempus justum & debitum pariendi nonus scilicet mensis advenisset, enixa est quinque vivos mures, qui ex utero mulieris intra manus obstetricis exsistentes, in hypocausto hinc inde, aliorum murium more discurrunt. Horum quatuor ab adstantibus statim interfecti sunt, quintum autem in angulo vel rima parietis hærentem felis, quæ tum forte fortuna in hypocausto latitabat, comprehendit & devorat. Hæc postmodum, tanquam rabida in lectum proflire in puerperam, extremum quasi exitium illi minitans, unguibus suis jamjam involare, & nullo modo ab instituto desistere, ita ut tandem adstantes illam interimere cogerentur. Idque Egræ contigisse, medicus quidam Noribergensis ad Fridericum Scroterum Jenam scripsit, uti refert Philippus Salmuth *Observ. med. Cent. I. Obs. 62. p. 39. seq.* De hoc partu ita judicat Johannes Christianus Frommannus *de Fascinat. Lib. III. Part. IV. Sect. I. cap. 10. §. 16. p. 626.* Maleficio malefici stygii mures fuisse tactos, furor, in quem esus unius felem egit, & extrema felis erga puerperam antipathia, ita ut eam solam, non adstantes peteret, satis prodit. Absque maleficio si fuisset, & mere, ut ita loqui liceat, naturalismus, nullum ex esu ejus incommodum felis percepisset. Muris crassioris cauda carentis ex Jouberto meminit Casparus a Reies *jucund. Quest. Camp. Qu. 36. §. 22. p. m. 432.* ubi addit, Camerarius ex Joannis Rubingeri relatione feminam quandam mures novem vivos edidisse scribit. De viro cunctivoro, qui inter alia duos mures viventes adhuc deglutivit, vid. Daniel. Sennert. *Paralipom. ad Lib. III. p. m. 128.* Sic etiam Coragijs stupendo naturæ & omnia conficientis stomachi robore mures vivos vorare solebat, juxta Thomæ Lansii *Consultat. Orat. contra Hungar. p. m. 594.* Bononiæ anno 1626. bajulus mercede incitatus varia & mures vivos devorabat, & absque vitæ discrimine per anum omnia egerebat, vid. *M. N. C. Dec. I. An. 1. Obs. 83. Schol. pag. 201. seq.* De muribus vomitu expulsis vid. Chylogog. nostr. *cap. 7. §. 76. p. 509. seq.* Et anno

1662. mulier Suinfurtensis non sine maximo conatu & dolore cum fecibus alvinis murem domesticum excrevit. vid. Joh. Laur. Bauschius *de Cærul. pag. 23.* Dans le corps d'un certain payfan du coste de Brandebourg entra une souris, sans qu'il s'en apperçût pendant qu'il dormoit la bouche ouverte, dans un lieu, qui en estoit plein, & ou le mauvais temps l'avoit obligé de passer la nuit. Dès le lendemain il sentit quelque indisposition, la quelle fut suivie d'un grand abbatement de maux de cœur, de douleurs d'intestins, de cours de ventre, de soif & d'une maigreur considerable, qui augmentoit tous les jours. Tout cela fatiga également pendant neuf mois le malade & les medecins, qui en ignoroient la cause. Elle parut enfin lorsqu' au bout de ce temps - la il rendit par les selles, huit jours avant sa mort, la souris en vie, & peu après comme un morceau de boyau corrode. vid. Journal des Sçavans. *Tom. XIII. p. 29.* Mulieris, quæ mures partu sæpe ediderit, meminit Petrus Borellus *Histor. med. Cent. IV. Obs. 100. p. 350.*

§. 16.

ex cadaveribus,

De muribus ex cadaveribus enatis sequentiâ refert Christianus Fridericus Garmannus *Oolog. Curios. Dissert. II. §. 153. p. 178.* Ex cadaveribus patruorum Popieli junioris regis Polonia, poculo medicato exanimatorum, putrefactis enati mures inusitatae magnitudinis impium parricidam Popielum, cum scelerata uxore atque liberis, fugientem quoquo versus per aquam flammamque prosequuntur, nec claustra profunt, aut abigentium præsidia. Ad extremum diffugientibus omnibus, absumtis prius filiis, deinde uxore, postremus ipse infelix lenta morte in arte Cruswicia consumitur. Hujus Popieli junioris ejusque pessimæ uxoris mortem ita describit Joachimus Pastorius in Floro Polonico *Lib. I. cap. 10. p. 14. 16.* Ille Popielus, jubente ita uxore, morbum simulat, patruisque advocatis, quasi morti proximus conjugem ac liberos commendat. Ipsa interim,

ut

ut fidem morbi periculosi faceret, nulla non adhibente doloris imitamenta. Flexo in vesperam die Popielus manum, quasi tesseram affectus sui ultimam, secessuris porrigit, & simul infelix poculum, quo paratum a muliere venenum continebatur. Clamat mulier divina aliqua vi tactos esse, ac recidisse in autores insidias, quas marito suo struxissent. Mox corpora abjici jubet, odio quasi ipso & sævitia in nocentes innocentiam suam probatura. Et fefellerat ferme homines, sed minime Deum, qui, si fides annalibus veterum, prodigioso plane & inaudito supplicii genere eos, qui patraverant, reos per egit. Nati quippe e cadaveribus projectorum mures portentosa molis, invadunt impium parricidam, uxorem & liberos. Non aqua, non flamma, non claustrorum latebræ, non auxilia ministrorum arcere hos vindictæ divinæ satellites potuere. Ita tandem liberi principis, Lechus & Popielus, mox conjux, postremo ipse pabulum murium facti documentum dedere posteris, non posse a mortalibus tam horrenda committi flagitia, quin horribiliores poenas iratum numen inveniat.

§. 17.

De glire a puerpera nato observationem refert Thomas Bartholinus *Histor. anat. Cent. I. Hist. 10. pag. 19.* Femina quædam primaria ante annos non ita multos Helsingoræ, de tempore partus certa, ad puerperium omnia componit, conducta obstetrice, instructis cunis, adornatis crepundiis, fasciis ligatis, votis Genitæ manæ nuncupatis. Sed tumidus venter ultimo mense subsidere visus, quem tamen, ne famam de se sparsam imminueret, farctis vestibibus insolitam amplitudinem auxit. Instante partus momento, prægressis consuetis parturientium doloribus enixa est animalculum gliri grandiori simillimum, quod magno adstantium feminarum stupore ingenti celeritate antra cubiculi petiit, nec amplius visum. Nolim certam feminarum fidem suspectam reddi, quia mon-

strosos foetus multorum experientia confirmat. Scripsit etiam Martinus Lutherus Comment. in Genesim: Memini me puero Isenaci formosam & pudicam matronam enitiglire, quod eo accidit, quia ex vicinis aliquis gliri nolam suspenderat, ad cuius sonitum reliqui fugarentur; is mulieri gravidæ occurrit, qui ignara rei subito accursu & aspectu gliris ita territa est, ut foetus in utero degeneraret in formam bestiolæ. vid. Martin. Weinrich. *Comment. de Ortu Monstror. cap. 17. pag. m. 160. b.*

§. 18.

feles.

Cattum ex femina natum ex Ifibordo communicat Christianus Franciscus Paullini *M. N. C. Dec. II. An. 4. App. p. 186.* inquit. Anno 874. vidit Geroldus, regia proles, commo- nachus noster, in villa sua Gadelehom feminam, quæ ex dæ- mone peperit nigrum cattum, igne combustum. Cui addit ipse Paullini: Geroldus iste fuit Karoli M. propinquus, illu- stre Corbejæ Saxonicae sidus, Cur vero cattum istum, seu ater fuerit, aut niveus, dæmonis prolem dixerit, non video. Ibidem etiam *pag. 187.* feminæ meminit, quæ canem felemque peperit. De cati ex ore mulieris nativitate, vide paulo supra *de insolit. Partus viis vel M. N. C. Dec. I. An. 1. Observ. 109. p. 251.* Dicitur etiam mulier quædam Papiensis cattum edidisse; id quod tamen Fortunio Liceto *de Monstr. Lib. II. cap. 68. pag. m. 216.* impossibile videtur, inquit enim, quomodo felis, exillimum genitale mulierem in venerem pellicere potuit? De monstro felino sequentia refert idem Licetus *l. a. pag. 193.* Anno Domini 1629. mense Julio, in ditione Patavina prope op- pidum Montisilicis, in villa, cui nomen Amolaradiem uxor bubulci domini Bernardi Grifalconi (ut mihi testatus est in scriptis clarissimus Laurentius Pignorius, & voce contestatus eruditione probitateque spectabilis Martinus Sandellius) pepe- rit puellam, & exiguo tempore intercedente mox enixa est

mon-

monstrum, quod erat integer felis, cui a parte postica dependebant duo integra crura cum partibus coxarum hominis; quam humanam appendicem catus retro post se trahebat. Monstrum hoc in urbem Patavinam delatum projectum fuit in fluvium Medoacum, ibique demersum; cujus effigiem videre licet *pag. 194.* vid. etiam ibidem *pag. 13.* Lugduni Bat. 1638. femina enixa est foetum capite felino, caetera elegantem, & quidem ex matris impressione, quia felem in lecto suo cum horrore viderat. v. Barthol. *Cent. II. Hist. 44. p. 219.*

§. 19.

Talpæ in homine natæ sequens exemplum recenset *Talpa.* Christianus Franciscus Paullini *de Talp. Sect. I. §. 11. pag. 91.* Anastasius *Wintersaat*, medicinæ Licentiatus, Hamburgi mihi retulit, nobilem quendam Prussum ad arcendam seu demulcendam arthritidem, quacum colluctabatur subinde, vagam scorbuticam, in frequentissimo & quotidiano fere usu habuit cinerem talpinum, cum insigni, ut putabat, levamine. Elapsis vero aliquot mensibus in intestinis sensit continuas & acutissimas vellicationes, punctiones, morsiones, ut nonnunquam in animi deliquium summo præ cruciatu inciderit, omnibus remediis, etiam a dexterrima manu frustra adhibitis. Tandem summis cum angustiis κατὰ egressit vivam talpam, quam omnes omnino domestici, cognati & amici veneficio exclusam putabant. Et *pag. 92.* ex Wiero, talpam simul cum foetu natam esse, addit.

§. 20.

De monstro capræ non multum dissimili, quod a Lug- *monstrum*
dunensi in Batavis muliere, quæ Indias Asiaticas petebat, pro- *capræ.*
ductum illico per navim procurreret, vid. Cornel. Stalpart van der Wiel *Observat. Cent. prior. Observ. 72. Schol. pag. 313.* Eodem loco etiam mustelæ vel animalis huic similis, cum humano foetu simul nati ex Torquemada meminit.

§. 21.

Lacerta.

De lacertis sequentia refert Thomas Bartholinus *Cent. V. histor. 95. pag. 175. seq.* Juvencula puella rustici trium annorum spatio lacertos in ventre aluit non sine torminibus ingentibus. Tandem unicum lacertum evomuit, ex quo in morbi sui cognitionem devenit & in consilium adhibito Tancredo Lælio, medico Hafniensi, decoctis amariusculis & potionibus contra reliquorum vim pugnavit. Miles etiam Basileæ post crebra ventris tormina, adhibitis purgantibus, ossa lacertorum similia excrevit, cum pelle & filorum compage. Sic Christophorus Roeslerus hanc observationem communicat *M. N. C. Dec. I. An. 3. Observat. 311. p. 530* Narravit mihi Theodorus Cunradus *Hartenberg, quæstor auf dem Teiche*, fuisse molitorem quendam, qui aliquando post potum cerevisiæ Vratislaviensis statim male habere cœpit & postea tormina & morsus in ventre sensit ultra novem menses, variis usum esse medicamentis, sed frustra. Tandem ex quæstoris suasu assumpsit theriacam cum vino sublimato, & per vomitum rejecit lacertam, & quoque unam per alvum. Utramque dixit fuisse longam valde. Postea molitor plane convaleuit; dixit etiam se sensisse quandoque utrumque concursum. Quæstor putabat, cum cerevisia advecta esset, aurigas eam degustasse, deinde dolium aqua, ne animadverteretur, implevisse, in ista vero aqua sperma lacertarum fuisse. Retulit etiam, quando lacte & dulcibus usus fuerit, ipsum quietiorem fuisse & levamen sensisse. In multis ægrotis lacertas tres aut quatuor, a medicamento purgante dejectas semel atque iterum vidisse Gemmam, refert Johannes Schenckius *Observat. medic. Lib. III. fol. m. 338.* Lacertos duos exiguos auricularis digiti longitudine, crassitudine calami scriptorii, vivos evomuit etiam ancilla Altenburgensis, cujus paulo ante, de bufonum ejectione ex Act. Hafn. *Vol. II. pag. 111.* mentionem fecimus. Inquit etiam

etiam Martinus Delrio *Disquisit. magic. III. Part. I. Quæst. 4. Sect. 6. pag. 430.* norunt mecum multi filium comitis Luxemburgi, qui in urina lacertulas satis magnas ejiciebat, quod etsi plerique uxoris ejus adulteræ (quam & occidi per sicarium ille postea jussit) veneficio tribuerent, potuit tamen naturaliter contingere, ex humorum corruptione & renum vitio. De lacertis vomitu rejectis, vid. *Chylolog. nostr. cap. 7. §. 71. p. 504.* De partu feminae, quæ cum foetu lacertam enixa est sequens observatio a Stephano Blancardo *Collectan. Medic. phys. Cent. VI. Observ. 82. pag. 317. seq.* refertur. Monsieur Schwartz, der ein Steuermann auf einem Ost-Indianischen Schiffe gewesen, hat mir erzehlet, daß eine Frau auf seinem Schiffe darnieder kommen, und zuerst ein vierfüßiges Jüngferlein, welches eine Art von Schlangen, gebohren, dieses hatte er selbst in Händen gehabt; Nachdem er es aber los gelassen, hatte es sich verlauffen, daß man nicht gewußt, wo dasselbe geblieben sey. Nach diesem Jüngferlein gebahr sie ein rechtes Kind, welches am Leben geblieben, und mit seiner Mutter nach diesem zu Amsterdam zu finden gewesen. Sic puerpera quædam annorum viginti, trium, temperiei biliosæ post enixum foetum vivum ac sanum sensit nonnullos diros cruciatus circa matricem ac paulo post ab utero ejecit vermẽ ad instar lacertæ, magna cum adstantium admiratione; Vermis autem intra horæ spatium exspiravit, qui longitudine palmum unum cum decenti latitudine æquabat, teste Josepho Lanzono *M. N. C. Dec. II. An. 8. Obs. 24. p. 72. seq.*

§. 22.

De piscibus a femina natis hæc habet Thomas Bartholinus *Piscer. linus Histor. anatom. Cent. I. Hist. II. pag. 20.* narravit mihi Basileæ Johannes Naborowsky, nobilis Polonus, amicus magnus, vidisse se in patria pisciculos duos sine squamis a muliere editos, qui simulac ex utero prodiissent, in aquis vicinis aliorum piscium natabant. Et *Cent. II. Observat. 44. pag. m. 209.*

idem autor ait: Parisiis 1645. die S. Benedicti mulier sexto mense gravida marem enixa est, capite fere piscis carpionis, quamquam lingua major, & reliqua in facie plana. A summo capite dependebant moles utrinque a lateribus carneæ, similes hepatis piscis. Sub Theodosio Juniore mulierem quandam animal instar piscis enixam fuisse, ex Miscellaneis Nat. Cur. memorat Cornelius Stalpart van der Wiel *Observ. rar. Cent. poster. Schol. pag. 378.* Item juxta eundem locum testatur Gattinarius, se Ticinensem vidisse mulierem, quæ magnum frustum carneum cum aliis minoribus, nec non animali, tincam piscem referente, pepererat, cujus dorsum obscure viride, venter autem rubicundus, cutis vero adeo crassa erat, ut gladio vix discindi posset. Illud autem, cum attingeretur, instar echini sese contrahebat. Exempla piscium vomitu rejectorum vid. Chylolog. nostr. I. 2. §. 74. pag. 508.

§. 23.

Serpentes

Serpentes a feminis partu editos annotarunt autores, exempli gratia: Inter initia belli Marsici serpentem peperisse ancillam, scribit C. Plinius *Natur. Histor. Lib. VII. cap. 3. fol. 107.* Alia exempla refert Christianus Frid. Garmannus *Oolog. curios. Dissert. II. §. 142. pag. 168.* scilicet Margaritam Laurentii Valfsturi uxorem serpentem ejecisse alas habentem eo loco, quo manus esse consueverunt. Interdum cum foetu serpentes nascuntur, quale exemplum de muliere, quæ utero foetum cum duobus serpentibus gestavit, refert Matthias Cornax *Histor. 6. pag. m. 251.* inquit: Mulier cujusdam bajuli, dicta Anna Tromperin, in xenodochio nostro inter pupillos educata, cum jam annorum esset circiter triginta, enixa est puerum cum duobus serpentibus anno 1576. circa festum S. Johannis. Ipsa autem femina Matthiæ Cornaci fide data narravit, se anno 1575. circa festum Johannis, cum esset messis & summe caleret, bibisse ex scaturigine fontis, & suspicatur, se ibi bibisse sperma serpentum; par-

parvo enim tempore post potum aquæ cœpit venter augeri: tribus dein mensibus post gravida reddita, una cum foetu aucti etiam serpentes: tantam vero in molem abdomen excrevit, ut fastidia uti cogeretur ad gestationem ventris. Dum jejuna esset, sentiebat morsus & punctiones circa regionem ventriculi: cibo vero sumpto melius habebat, solo lactis desiderio tenebatur eoque utebatur. Tribus diebus ante partum a cibo plane abhorruit. Monuit tum ipsa, ut quam primum foret foetus exclusus, supponeretur orca lacte repleta: de serpentibus enim, vel de vermibus apud ipsam esse suspicionem, idque partim propter morsus, partim propter mirabilem motum, quem toto anno persenserat. Quare feliciter puerulum enixa, cum ad secundinæ exclusionem se præpararet, orca tum cum lacte supposita prodiit serpens: unde mulieres parturienti adstantes perterritæ, a repto puero secessere: quare & ipsa puerpera timore perculsa, elevato capite, non solum serpentem vidit, sed & alterum prodeuntem non modo persensit, sed etiam observavit. De serpentibus & viperis per vomitum rejectis varia exempla in *Chyolog. nostr. cap. 7. §. 73. seq.* adduximus. Iconem serpentis, qui adolescenti Argentoratensi interitum attulit, atque ipsi mortuo adjacens a domesticis inventus fuit, videatur Melchioris Sebizii junioris de hoc casu Discursus medico-philosophicus, fere circa finem. Serpentis cum foetu exemplum adducit Johannes Ludovicus Hannemannus *M. N. C. Dec. II. An. 2. Obs. 55. pag. 90.* inquiens: Obstetrix quædam mihi retulit, se vidisse partum a quadam femina editum, cujus ventrem juxta regionem stomachi instar balthei militaris circumdederat serpens, quem inde appposito lacte saccharato calente abstraxerunt, infante superstite vivo & sano & jam adulto. Serpentum foetus in utero depascentium ex Aldrovando meminit Philippus Jacobus Sachs à Lewenheim *Schol. in Observ. 160. M. N. C. Dec. I. An. 2. pag. 257.* Cracoviæ anno 1494. mulier quædam enixa est foetum, qui affixum dorso serpen-

pentem vivum gestabat, a quo mortuus iste foetus arrosus fuerat, annotante Ambrosio Paræo *Lib. XIX. cap. 3. fol. 424. seq.* etiam Fortun. Licet. *de Monstr. Lib. II. cap. 61. pag. 201.* Mulier quædam serpentem in matrice habens ponebatur ad radios solis cum vase pleno lacte; stante autem ipsa dilatatis cruribus supra vas, in quo radiabat sol, exivit serpens. vid. Marcell. Donat. *de medic. Histor. mirab. Lib. II. cap. 12. pag. 222.* Temporibus Syllanis in Hetruria Clusii materfamilias vivum serpentem peperit, qui jussu aruspicum in profluentem dejectum aversa aqua natavit, teste Julio Obsequente *de Prodig. cap. 118. pag. m. 112.* Plura ejusmodi observata Johann. Schenck. *Observ. medic. Lib. IV. fol. 624. seq.* Chr. Frid. Garmann. *de Mirac. Mort. Lib. III. Tit. 1. pag. 911. seq.*

§. 24.

Cancr.

De partu cancri hanc observationem refert Christianus Franciscus Paullini *M. N. C. Dec. II. An. 4. App. pag. 216.* An. 1702. femina partui vicina, ex horto suo domum reditura, ad rivulum forte confidet nudis pedibus limpida aquæ immersis. Ita incidit in somnum. Interim cancer (non tamen ad eo magnus) forte arreptans, ipsa plane inscia ad uterum usque pertingit. Excitata demum ad suos revertitur. Altero die acutos uteri dolores sentit, quos mulierculæ a partu vicino, medici vero ab aquæ frigore deducebant. Sequenti septimana parit venustam sanamque filiam, tandem maximis cum doloribus verum vivumque cancrum, ut a testibus habeo oculatis.

§. 25.

Ascarides.

Quandoque etiam non modo vermiculi minuti, ascarides dicti, sed etiam alii variæ figuræ, & imprimis lumbrici, vel soli vel cum foetu per uterum ejiciuntur, vel in eodem dissecto reperiuntur. Anno scilicet 1629. exercitus Cæsarei Campi Marefchallus edicto publico cavet, ne quis ex stationariis concubi-

cubinam aleret & si quæ hæcenus altæ fuissent, intra triduum sub poena fustigationis removerentur : Mandato ut pareret tibicen quidam, raptam non ita pridem per vim villici cujusdam filiam monuit, ut consortio abstinere; illa nexum conjugalem, quam raptor promiserat, urgere, instantiusque propter ingravidationem, quam prætendebat, flagitare; hic contra acrius instare, mortemque, ni abitum maturaret, minitari, tandemque obluantem gladio confodere ausus est. De mortuæ ventre aperto ingentem ascaridum viventium & hinc inde obreptantium numerum in utero fuisse repertum, testatur Baldaſſar Timæus a *Güldenkleee Cas. medicin. Lib. IV. Cas. 6. p. 204. seq.* Juxta Daniel. Sennert. *Pract. Lib. IV. Part. I. Sect. II. c. 9.* Johannes de Tornamira scribit, quod viderit mulierem, quæ ob ascarides in matrice pruritum habebat intolerabilem, cui cum clysterem uterinum injecisset ex decocto absinthii & hiera picra, parvos vermes in magna quantitate fuisse ejectos feminamque liberatam. Et secundum Nicol. Guilielmi Beckeri observationem de Ascaridibus uteri, vetula septuagenaria salaciori quondam Messalinæ non absimilis,

*Quæ resupina jacens multorum absorbuit ictus,
Et lassata viris nec dum satiata recessit,*

labiorum ac colli uteri pruritu insatiabili laborabat. Evacuata primum, hinc clysteribus uterinis, primo ex abrotano & lacte, dein absinthio & tanaceto metrenchyta applicatis, ingentem, potiori ex parte adhuc viventium, ex utero ascaridum excrevit turmam, & a pruritu liberata est. vid. *M. N. C. Dec. I. An. 8. Obs. 75. p. 121. seq.* vid. etiam *An. 9. & 10. Obs. 7. p. 44.*

§. 26.

Elisabetha Tomboy obstetrix Hagienſis Cornelio Stalpartio van der Wiel juxta ejusdem *Observ. rar. Cent. postler. Obs. 29. p. 311.* sancte aliquando asseveravit, se ante sexennium e mulieris cujusdam, postquam pepererat, utero vivum quendam

Embryologia.

Qq q q

ver-

vermem, ultra ulnæ quadrantem longum, vidisse prodeuntem, qui sese circa funiculum infantis umbilicalem convolverat. Retulit quoque eadem, se paulo post præsentibus mulieribus secundum, sed minorem monstrasse in ipsa placenta locatum: cumque eadem puerpera de dolore ventris per aliquot dies continuato, conquesta fuisset, remedio quodam contra vermes usa magnam cum lochiis vermiculorum excrevit quantitatem. Ejusmodi autem vermes atque lumbricos in utero gigni, non autem aliunde illuc mitti, ex Mercuriali affirmat. Meminit etiam Vitus Riedlinus, filius, *Obs. II. p. 20. seq.* matronæ honestæ, quæ primo pruritus vix tolerabilem & post hunc hospites tales minus gratos sensit, quod diu pudore femineo sæpe nocivo ducta subticuit; cum autem pruritus ferendo non amplius par esset, tandem malum medico detexit sancteque affirmavit, sæpius ex ipso utero prodire vermes longitudine dimidiam ulnam superantes; imo nisi rumperentur, se credere multo longiores esse. Annotante Zacuto Lusitano *Prax. Histor. Lib. III. cap. 22. Obs. 1. fol. m. 497.* femina quædam post ferocissima symptomata pruritus vehementem primo in utero, mox subsultum mirum & palpitationem quandam in ore uteri persentiens, digitos in uteri sinum intrepide immisit, atque chordam seu funiculum crassum inveniens magno conatu & vi extra evulsit lumbricum teretem, crassum, colore albissimum, palmi magni longitudine, vividum adhuc & in spiras sese involventem. Vidua septuaginta aut plusculorum annorum cum sanguine per muliebria non modo laceras tunicas vellacinas, sed etiam vermem lumbriciformem ex sanguineo-carneo-limosi coloris, capite presso & reliquo corpore terete, excrevit, qui spithamam longitudine æquabat, teste Philippo Jacobo Hartmanno *M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Obs. 208. p. 474.* Sequentem observationem ad Matthæum Johannem Fabrum perscripsit Bergoviensis pastor anno 1678. 27. Jul. Uxor quædam conqueritur, per uterum illi, jam a biennio, erepere vermes polli-

pollicem longos, quotidie, imo in singulas fere horas, nunc solitarios, nunc simul plures vivos. Hoc intra tempus tamen filium utero gesserat sospitemque pepererat. vid. *M. N. C. Dec. II. An. 9. Addend. p. 458.* Imo foetus utero materno adhuc inclusos vel recens natos a vermibus non esse liberos, Johanni Dolæo videre licuit in foetu mortuo statim a partu expirante, & ab ipso exenterato, in quo glomum vermium invenit, uti scribit *Encyclopad. medic. Lib. VI. cap. 10. pag. 1011.* Et Carolus Schrœterus, se non parvam in sectione foetus mortui, statim a partu animam exhalantis, vermium copiam adinvenisse testatur *M. N. C. Dec. III. An. 4. Obs. 46. p. 123.* Ex communicatione Nicolai Fontani sequentia refert Zacutus Lusitanus *de Prax. medic. admir. Lib. II. Obs. 149. Oper. Tom. III. fol. m. 79.* Trigenaria quædam, postquam enixa est filiam & a lochiis recte purgaretur, incidit in animi deliquium cum febris acuta & delirio conjunctum. Vocata obstetrix tacto ventre & sedulo tota uteri regione perspecta, iterum agram parituram esse affirmat; paulo post dicta femina cum vehementi nixu & inguinum ingenti dolore, parturientium instar, excrevit per uterum rotundum globum, tenuissima membrana alba contextum, ex quo disrupto exiere duo animalia longa, anguillarum forma, viva, rubra, dorso purpureo lanugine resperso, oculis vividis, dimidii palmi longitudine, crassitie digiti minimi, quorum caput, pro corporis proportionem, erat amplissimum. Ambo post duas horas per domum repere visa sunt, quibus excretis femina placide obdormivit, & ab angustia immunis remansit. Ibidem quoque adducit feram ex utero exclusam, palmo majorem, crassitudine pollicis, cœrulei coloris, pedibus quatuor innixam, capite parvo, piloso & rotundo, rostro acuto. Hæc duobus diebus revixit in phiala vitrea aqua plena, magna cum adstantium & medicorum celebrium admiratione.

§. 27.

alii.

Insuper adhuc alii vermes cum vel sine foetu ex utero excluduntur vel extrahuntur, siquidem Ambrosio Stegmanno retulit rustica ex pago *Helffta*, se octavo mense jam gravidam sentire in infimo ventre motum vermiculantem: *Es sey nicht anders, als wenn der untere Leib voller Ameisen ware.* Absoluto nono mense post varia interna & externa medicamenta hiatura uteri aliaque partus instantis indicia sequebantur. Ob parientis autem debilitatem & parvam uteri aperturam obstetrix, secundum medici instructionem, maximo molimine & longo labore unco protrahebat sacculum, (qui membrana erat exterior foetum includens *χόριον* dicta, admodum densa & p. n. crassa) ex quo innumera vermium progenies figuræ latæ & coloris rubri in conspectum veniebat, qui totum foetum, exceptis paucis ossiculis, consumpserant. Post annum eadem femina incolumis & sana sanum foetum rursus in lucem edidit, cum quo iterum, quod mirandum, aliquot viginti ejusmodi modo dictorum vermium, absque tamen matris & infantis læsione, simul exclusit. vid. *M. N. C. Dec. III. An. 7. & 8. Obs. 32. p. 54. seq.* Anno 1562. mulier juvenis Colonia puellum ad sextum mensem lactans enixa est animal fibrosum ad crucæ magnæ longitudinem, dum reptando sese extenderet ductaretque, unguiculis prominentibus, dorso glabro, ventre albicante, capite corneo nigroque, oculis gagatæ lapidi similibus, ore hiulco lampretæ modo aërem inspirante. Sub initium cervicis tres visebantur aculei, aut verius unci utrinque asperi, quibus quæcunque vellet, amplectebatur, seseque attollebat. Prodiit vero absque humore aut humidialicujus mistura ex locis muliebribus ante septimam matutinam, dum forte calceum prona indueret, referente Joanne Wiero *Oper. Lib. IV. cap. 16. §. 16. p. m. 319.* vid. etiam Reineri Solenandri *Consil. medic. Sect. V. Conf. 15. fol. 488.* A quadam femina, quolibet mense, cum menses instarent, non sanguis

guis, sed quamplurimi vermes per vulvam fuerunt expulsi, juxta Dominici Panarol. *Iatrolog. Pentec. IV. Obs. 12. p. 117. seq.* Ancilla rustica anorexia diu afflicta, cum incautius ignem tractaret in culina, ideoque ab hera sua castigaretur, summopere perterrita menses illico effudit coram ipsa cumque iis vermiculum nigricantem, uti refert Christ. Franc. Paullini *de Mort. verminos.* §. 48. p. 99. De mensibus verminosis vid. ejusdem Paullini *Observ. med. phys. Cent. I. Obs. 23. pag. 33. & M. N. C. Dec. II. An. 5. App. p. 13.* Post pulverem millepedum assumptum millepedum copiam ex utero provenisse, scribit Stephanus Blancardus *Collect. medic. phys. Cent. III. Obs. 73. p. 437. seq.* Clara Anthonii anno 1653. primo parvulum quoddam monstrum, instar limacis, etiamnum vivens, post quatuor autem vel quinque horas sex mensium abortum edidit, uti ex Jobo Mekern refert Cornelius Stalp. van der Wiel *Observ. rarior. Cent. prior. Obs. 72. p. 314.* vid. etiam Muliebr. nostr. *Secl. III. cap. 2. §. 50. p. 297. seq.*

§. 28.

De avibus ab hominibus per vomitum vel uterum excre- aves.
tis interdum miranda recensentur exempla; pulli enim gallinacei e ventriculo & vulva hominis exclusi observationes exhibet Christianus Franciscus Paullini *M. N. C. Dec. II. An. 5. append. Obs. 54 p. 34.* inquiens: vidi morionem principis alicujus, qui, me præsente, aliquando integrum & recens, non coctum, ovum una cum putaminibus prompte deglutiit, & hanc artem crebrius exercuisse dicebatur. Quid vero tandem fit? elapsis aliquot diebus tormina ventris sentit. Datur ei infusum tabaci. Vomit insigniter ejecto simul pullo gallinaceo implumi & mortuo, omni tamen numero perfecto. Forte ovo huic, e nido protracto, jam tunc incubuerat gallina (erat enim tempus vernale) ut delineamenta pulli in eo fuerint, quæ demum in ventriculo consummata, ut tandem, rupto ovo, animalculum hoc exclusum sit. Virgini Westphalæ, e biliosis & mordicantibus mensibus, impetuosius aliquando manantibus, ulcera in pu-

dendo plurima enascebantur, quæ longius serpentia cutim maxime erodebant, cum perpetuo pruritu. Jussu vetulæ totam vulvam obtegit emplastro de lapide calaminari, quod ulcuscula quidem exsiccavit, sed labia pudendi simul conglutinari cœpit. Puella ejusdem anus consilio, dilatatis genitalibus recens ovum gallinaceum linteolo involutum, diu noctuque aliquot septimanis indidit, & ita ob vitam, quam agebat, sedentariam, continuo in ventre gestavit. Tandem mollius deprehendit ovum, ut rupturam metueret. Promit & ecce rimulam in eo, mox pipientem manifeste audit pullum. Qua novitate rei perterrita statim surgit fœtum suum in sterquilinum abjectura. Detenta autem a socia sua, fortius dum premeret, absolutus prorepfit pullus gallinaceus. vid. etiam dicti Paullini *Observ. med. physic. Cent. I. Obs. 69. p. 82. seq.* quo loco varia de ovorum maturatione pullorumque ex iis exclusione reperiuntur. De ave cum fœtu humano edita scribit Philippus Salmuth *Observ. medic. Cent. I. Observ. 66. p. 42. seq.* omnino ficta putavi, donec a nobilissima matrona, & aliis mulieribus fide dignis, quæ ipsæ interfuerunt suisque oculis viderunt, percepi, comitissam quandam a *Mansfeld*, conjugem comitis in Leiningen, gravidam conquestam fuisse, se persentire quiddam in utero depascens. Enititur illa post aliquot temporis spatium, filiulam ab uno latere prorsum depastam. Mirantur mulieres adstantes. Obstetrix denuo, ratione secundinæ, manus admovit, mordetur illius digitus, ita ut exclamaret. Nihilominus animum fumens, extrahit animal quoddam rostro præditum & quidem avem vivam, nudam tamen & implumem; quæ, quod mulieres præ terrore eam dimitterent, ultro citroque discurrens & latebras quærens sub scamno ab assistente quodam pulvinari obruta, tandem suffocando extinguitur & igne postmodum crematur. Anserum in feminae cujusdam utero generatorum ex Hieronymo Hirnhaim meminit Christ. Frid. Garmannus *Oolog. curios. Diff. II. §. 142. p. 169.* Anserculum vivum ex utero mulieris
cujus-

cujusdam progressum serenissimo Electori Saxoniae misisse Tobiam Matthæi, refert Valentinus Andreas Moellenbroccius *M. N. C. Dec. I. An. 1. Observ. 109. p. 251.*

§. 29.

Referri huc etiam solent ab autoribus alia insolita & varia monstruosa, per uterum rejecta: Equum enim Patavii anno 1625. ^{strosa.} ^{Equus.} feminam Judaicam per uterum ejecisse, ex Gisbert. Voetio refert idem Garmannus *l. a.* Neusoli in Hungaria feminam leonem ^{Leò.} vivum peperisse, Philippo Jacobo Sachs a Lewenheim literis e Leutschovia Hungarorum pro certo retulit D. Spilenbergerus; quem tamen hic nunquam nisi pictum viderit aut sculptum, & dolendum fuisse, quod muliercularum cura statim fuisset e vivis sublatus & combustus, ne altiori indagine lustrari potuisset. vid. *M. N. C. Dec. I. An. 2. Obs. 160. Schol. p. 258.* Mulierem Helvetiam ex leone masculo leonem peperisse, refert Fortunius Licetus *de Monstr. Lib. II. cap. 68. p. 216.* qua tamen fiducia mulier se leoni supponere audeat? ibidem quærit. *Zu Weiblingen in Schwaben soll Anno 1314. ein Weib einen Löwen geboren haben;* refert Christophorus Lehmannus *in Chronic. Spirens. Lib. VII. cap. 13. fol. m. 650. b.* Juxta C. Plin. *Histor. nat. Lib. VII. cap. 3. fol. 107.* Alcippe elephantum enixa est. vid. etiam Christ. Franc. Paullin. *Cynograph. Sect. I. cap. 3. §. 54. p. 57.* Huic tamen sententiæ non assentitur Fortunius Licetus *l. a.* quia elephantum eam esse pudicitiam novimus ex historicis, ut cum matre coire nulla ratione valeat; & semel deceptum cum cooperata matre corpus miscuisse; qua detecta ita exhorruit facinus, ut seipsum exanimarit: quin & agens venerem occultissime latet; quomodo ergo unquam mulierem comprimat? quomodo tam vastum animal cum muliere rem possit habere? quomodo mulier tam immani feræ se subicere audeat? quomodo compressa pondere molis non suffocetur? Philippus Jacobus Sachs *M. N. C. Dec. I. An. 2. Obs. 160. Schol. p. 258.* recordatur, quod
in

in camera anatomica Dresdæ anno 1648. die 22. Jun. viderit & pugillaribus suis, postmodum Itinerario suo annotaverit, præter varia sceleta leonum, camelorum &c. in vitrea capsula inclusum exsiccatumque monstratum fuisse, abortum a femina paucos ante annos tum editum, elephantem figuram repræsentantem, dimidiæ spithamæ longum. Anno 1651. mense Aprili publica fide perscriptum est, feminam quandam Hebræam in oppido Moraviæ, *Weiskirch* dicto, infantem mortuum peperisse cum fera viva, elephantis formam referente, quæ alterum fœtus latus in utero depasta erat. Et hanc ab obstetricibus deinde aqua fervida enectam. vid. *Georg. Hier. Velsch. Observ. medic. Episagm. 76. p. 50.*

§. 30.

Dæmon.

Memorable factum de fœtu dæmonem repræsentante ex Ludovico Vive refert Martinus Weinrichius *de Monstr. cap. 17. p. m. 159. seq.* Urbs est in Brabantia Buscunducis, in qua ut in aliis ejusdem terræ stato anni die, de quo ferunt maximum urbis templum dedicatum, publice supplicatur ludique variis divis exhibentur: Sunt qui tunc personas divorum induant, sunt qui dæmonum: Ex his unum cum visa puella exarsisset, domum saltando se recepisse, & arreptam, ut erat personatus, uxorem suam in lectum coniecisse, se ex ea dæmonem velle gignere, dicens. Concubuit, concepit mulier, & infans, quem peperit, simulac primum editus est, saltitare cœpit, forma quali dæmones pinguntur. Vel juxta verba Caspari a Reies *Camp. Elys. Jucund. Quest. 45. §. 23. p. 545. seq.* cum pater in scena diaboli figuram repræsentasset, horrendis prout erat indutus vestibus domum se conferens, sic cum muliere coivit, hoc per jocum addens, se dæmonem generare velle; quo audito perterrita mulier filium concepit & peperit eadem, qua pater figura personatus fuerat. Similiter de alia, cui maritus stomachabundus, quod gravida esset, ira commotus dixit: credo quod

in

in ventre dæmonium habes ; quo dicto stupefacta mulier talem postea edidit, qualem cornibus & aliis deformitatibus diabolum depingere solent. Draconis a muliere editi ex Theatro Europæo meminit Chr. Franc. Paullin. *Cynograph. l. a.* Anno 1575. quidam non obscuri nominis regi Hispaniarum apud Geldros militans, quum e familia nobili honestam duxisset conjugem, (quam & durius tractabat) intelligeretque tandem, ipsam uterum ferre, indignanter, velut sinistre precatus, ait ille: Tu infernalem gestas dæmonem, quem gladio confodiam. Non longe post filiolum genuit, dimidia corporis inferioris parte bene formata, verum superior pars lituris rubris & nigris fœda apparuit, oculis in fronte locatis, ore rotundo, nigro, tetro, ut satyrus, auribus longis velut canis venatorius, in vertice duo cornua, nonnihil intorta, quæ manibus contrectata, reddebantur sanguinea. vid. Johann. Wier. *Oper. Lib. IV. cap. 18. p. m. 324.* Fidem Bartholini superat, quod scribit Johann. Albrecht de Mandelslow in *Itinerar. Indic.* feminas Macassaranas cum pueris quoque crocodilos parere. vid. Bartholin. *Histor. anat. Cent. V. Hist. 87. p. 167.* Feminam honestam in quadam celebri Germaniæ urbe massam carnis instar ursi cum unguibus & rictu quodam, exanimem tamen enixam esse, Philippo Camerario retulit matrona fide & honestate dignissima, quam, licet ipsa dissimularet, in partu præsentem fuisse, ille omnino putat, vid. ejusd. *Oper. Horar. subciv. Cent. I. cap. 54. pag. 239.* Ejusmodi autem partus potius pro massis carneis seu molis, tam vivis, quam mortuis habentur, atque ratione tantum ipsorum figuræ tali nomine appellantur, de quibus fortasse alibi agemus.

§. 31.

Licet secundum recentiorum physiologorum sententiam ex ovo ovarii omnia animalia generentur, aliud tamen ovum mulierem quandam peperisse, non solum observatione,

Embryologia.

Rrr r

fed

sed etiam attestato probat Thomas Bartholinus *Cent. I. Hist. 4. pag. 10.* Partus humanus, iuquiens, sæpius ab ordinaria naturæ lege recedit monstraque substituit. Nota res omnibus. Sed ovum ex utero loco foetus humani excludi hæctenus inauditum. Huius tamen mirandi partus exemplum 1638. Norwegia nostra suppeditat. Anna quædam Amundi filia, uxor Gutbrandi Erlandsonii, quæ sæpius ante humanas foetus feliciter enixa fuerat, gravida iterum maximis doloribus bina ova peperit gallinaceis simillima. Fractum ex illis unum, alterum vero ad summum virum D. Olaum Wormium, decus academix, transmissum, in cuius museo cunctis exhibitur visendum. Tam simile gallinaceo, quam ovum ovo, nisi quod non ita candidum sit propter temporis diuturnitatem & contrectantium manus. Non ignoro fidem huic partui denegaturos plurimos, qui vel non viderunt ovum, vel obstetricias manus parturienti Annæ non commodarunt. In rei igitur veritatem testes advocamus fide dignos & religiosos, qui signatis literis testantur, quod breviter nos retulimus. Ut conspectior sit fides nostra, operæ pretium duxi, autographum illorum, lingua vernacula apud laudatum Wormium asservatum, hic transcribere:

Nos infra scripti Ericus Westergard, Rotalph Rakestad, & Thot Venes, coadjutores pastoris in parochia Næfs, notum facimus omnibus, quod anno 1639. 20. die Maji ex mandato domini præpositi in Romerige Dn. Pauli Tranii, pastoris in Næfs, investigatum iverimus partum monstrosum in Sundby, quem peperit honesta femina Anna Amundi filia, uxor Gutbrandi Erlandsonii, quæ hæctenus mater fuit undecim liberorum, inter quos ultimus editus est anno 1638. 4. Martii. Hæc vero mater ægrotare cœpit anno 1639. 17. Aprilis, maximisque cum cogeretur ventris doloribus, ad se vicinas vocavit consilii capiendi gratia, sed eodem die circa vespæram, iisdem præ-

præsentibus ovum peperit gallinaceo prorsus simile. Quod cum fregissent feminae præsentibus, Anna Grim, Etin Rudstad, Gyro Rustad, Catharina Sundby, vitello & albumine communi ovo prorsus respondere animadvertenterunt. Hinc 18. Aprilis circa meridiem adstantibus iisdem secundum peperit ovum, figura nihil prorsus a priori differens. Retulit vero mater feminaeque præsentibus id confirmarunt, dolores hujus partus graviores fuisse omnibus, quos in aliis perpeffa erat puerperiis, qui etiam lecto eam detinebant pari temporis tractu. Hanc fuisse tam matris, quam adstantium confessionem in præsentia domini præpositi sigillis nostris testamur, in parochia Næfs, anno & die ut supra.

(L. S.) (L. S.) (L. S.)

Hoc ovum Olaus Wormius in *Museo suo, Lib. III. cap. 21. fol. m. 311.* ovum magicum vocat; atque ex Norwegiæ præpositura Næfs, diœcesis Stavangriensis ad se delatum esse idque inter rara sua adhuc reconditum servare ait, eodemque loco partum hunc nequaquam naturalem esse potuisse, sed præstigiis diabolicis tam excitatos fuisse dolores istos, quam ova supposita existimat. Et quamvis a vulgari ovo gallinaceo hoc ovum nihil aut parum discrepet, ob raritatem facti, & quia vix ante tale quid auditum, delineationem ovi observata naturali magnitudine ibidem exhibet. De hoc ovo vid. etiam Christ. Frider. Garmann. *Oolog. curios. Dissert. I. §. 42. pag. 35. seq.* Anno 1621. in agro Vicentino feminam quandam obortis doloribus parturienti consuetis ovum perfectum edidisse refert Johannes Rhodius *Observ. medic. Cent. III. Observat. 57. pag. 151.* Uxor civis Hafniensis post imprægnationem duodecim hebdomadam ex utero sensit dolores parturientium, dumque anxie se in lecto versaret, ecce ovum prodit, sed testa molliuscula, quo manu imprudentius fracto præter flatus nil quicquam inveniebatur. vid. Thom. Bartholin. *Epist. med. Cent. III. Ep. 27. pag. 101.* A

femina quadam Lipsiensi cum clystere massa quadam instar ovi gallinæ rejiciebatur, sed crustæ admodum mollis. Ex hac baculo aperta profiliebat vermis bipes, oculis micantibus, linguam in ore vibrans, juxta Philip. Salmuth. *Observ. med. Cent. II. Observ. 7. pag. 62. seq.* De cane oviparo vid. Georg. Seb. Jungius *M. N. C. Dec. I. An. 2. Observ. 250. pag. 348. seq.* De alio cane in Westphalia ova per os excludente, audivisse scribit Christ. Franc. Paullini *Cynograph. curios. Sect. I. cap. 3. pag. 58.* De gallo oviparo vid. Th. Bartholin. *Cent. III. Epist. 52. pag. 212. seq. It. Cent. I. Hist. 99. pag. 143.* De gallo oviparo tractatum Germanicum anno 1697. edebat Eberhardus Gockelius. Varia exempla collegit Christ. Franc. Paullin. *Erbaul. Lust I. Theil cap. 32. pag. 96. seq.* Ovum in bovis ventriculo repertum vid. Joh. Georg. Schenck. *Histor. Monstr. p. 129.*

§. 32.

Ovis parte
leonema.

Haftenus de homine ex brutis, & de brutis ex homine ortis egimus, proinde nobis etiam ad differentes brutorum species ab aliis brutis genitas & natas progrediendum est. Inquit scilicet Ludovicus Cælius, Rhodiginus *Lection. antiquar. Lib. XIII. cap. 14. fol. 482.* In Co insula, rarum dictu apud veterem autorem, fidei integræ & gravitatis non dilutæ, legimus, monstifica & ideo mira præcipue, ut vix non ficta videatur, & de ingeniorum Græciæ afflatu producta, ratione: de grege ovarico Nicippi ovem non ritu naturæ agnum, sed leonem peperisse. vid. etiam Ælian. *Histor. Lib. I. cap. 29. fol. 378.* In Xerxis exercitu, quem adversus Græciam contraxerat, equæ partu leporem editum constat, juxta Valerii Maximi *Lib. I. cap. 6. Extern. 1.* vel juxta Johann. Wolffii *Memorabil. Centen. VIII. fol. m. 147.* non leporem, sed vulpem. Quo genere monstri tanti apparatus significatus est eventus. Nam qui mare classibus, terram pedestri operuerat exercitu, ut fugax animal, pavido regressu regnum suum repetere est coactus. De vacca

equa leporens.

varia catulos.

catu-

catulis imprægnata sequentem observationem præbet Thomas Bartholinus *Act. Haffn. Vol. II. Observat. 2. pag. 3.* Prope Cronæburgum Balthici freti propugnaculum vacca una cum vitulo etiam triginta catulos in vulva (utero) habuisse fertur. Rei seriem ipse pastor Esbönderupensis Axilius Jani Grove, doctus pariter & religiosus, & itinere Constantinopolitano inclytus, his verbis perscripsit: In villa Bøeland in parœcia Maarom vacca imprægnata, sed quæ vitulum eniti non potuit, mortua est & dissecta. In qua aperta inventi præter vitulum vacinum naturalis conformationis, multi catuli canini, numero triginta, omnes vivi, quorum singuli in sua membrana suoque loco latebant, sicut videmus porcellos jacentes, & more canum aperto ore sibi obversantes, antè angustiores, postica parte corporis latiores &c. Prægrandem atque robustam scropham ex canibus pastoralibus quinque catulos, albos plerumque & villosos peperisse, in quibus nihil suilli, nisi quod fimetum aliquando oribus subverterint, inque fimeto se volutaverint, ex Israelis Schmidii observationibus refert Christianus Franciscus Paullini *Obs. med. physic. Cent. IV. Obs. 22. p. 428. seqq.* Ibidem etiam equam vitulum peperisse, ex Isibordo refert. Videatur quoque *M. N. C. Dec. II. An. 4. App. p. 186. seq.* ubi inquit, se facilius credere, equam peperisse vitulum, quam quod Valerius Maximus ex Herodoto de lepusculo, equæ filio referat. Imo totam Valerii Maximi ex Herodoto desumptam historiam pro fabula judicat idem Paullini *Lagograph. curios. Sect. II. cap. 1. pag. 231.* Eodem loco etiam lepusculi ex catello nati mentionem facit. *vid. p. 899.* Romæ e lupo canem generatum adducit Johannes Georgius Schenckius *Histor. Monstr. pag. 112.* De canibus ex tigride, ex lupo & cane, item ex cane & vulpe, *vid. Joh. Bapt. Portæ Magia natural. Libr. II. cap. 6. pag. m. 63. 66. seq.* Juxta Hieronymum. Cardanum *de Variet. Lib. VII. cap. 31. pag. m. 314.* vulpes in Scotia omnino in canes degenerant, & canes in vulpes;

scropha catulos.

equa vitulum.

canis leporem.

lupus canem.

canis lupum.

item ex vulpium & canum concubitu animal generatur, non jam sterile, ut mula, sed fœcundum; atque ita transit in alterum genus parentum, scilicet illius cum quo miscetur: latrat enim vulpes non secus ac canis. Propterea ex cane & vulpe femina, ac vicissim ex catula & vulpe masculo progignuntur canes; tam parum abest unius ab altero natura. Sed lycisca ex lupo & catula, velut lyciscus ex cane & lupa, cinirus ex hirco & ove, muslinus ex ariete & capra, hybrida ex apro & domestica sue, mulus ex asino & equa, burdo ex equo & asina, leopardus ex pardus & leæna, ex tigride etiam & catula canis ferus generatur &c. Sequentia exempla collegit insuper Christianus Franciscus Paulini *Cynograph. Sect. I. cap. 3. §. 54. pag. 57.* Bos vel vacca peperit agnum Gobel. Person. Cosmodr. æt. VI. c. 4. Anno 1631. mense Junii enixa est felis in Aultria duos canes & unum felem, qui Sac. Cæs. Majestati oblati sunt. *Theat. Europ. Tom. II. fol. 415.* Anno 1676. mens. Jul. Hüxariæ ad Visurgim canis una cum tribus catulis peperit felem, sed quæ aures habuit caninas & brevi mortua est. Idem Paullini etiam ex Antonio Baucio leporis ab equa nati atque statim humana voce loquentis matremque suam dilacerantis meminit in *Zeitkürtzender Erbaulichen Lust Part. II. no. 14. pag. 134.* vid. etiam ejusdem *Lagogr. Sect. II. Part. III. cap. 1. pag. 231.* felem canes, vulpem sciurum, magnam, felem feram tres vulpeculas peperisse. Idem *Part. I. no. 92. pag. 230.* Felis domestica a coitu cum sciuro parit tres catos sui generis & unum sciurum; dictus sciurus ob raritatem a viro illustri summis in deliciis habitus ne minima naturæ matrifiantis indicia præ se ferebat, veluti quidem catuli felini ne minimum patrifiant, annotante Gabriele Claudero *M. N. C. Dec. II. An. 5. Observ. 153. pag. 370.* Habebat in Prussia chirurgus quidam lepores, a quibus imprægnata catella; cum vero ob vulvæ angustiam δυσοξία sequeretur difficillima, cæsareum ipse elegit partum, protractis duobus catulis una cum lepusculo. vid. *Christ. Franc. Paullin, Lagograph. Curios. Sect. I. cap. 3. p. 89.*

§. 33.

An gallinæ vermes vel serpentes parere queant, affirmare videtur Fortunius Licetus *de Monstr. Lib. II. cap. 87. pag. 252. seq.* & quidem ex ea ratione, quia gallina est animans ejus conditionis, ut fœda quæque in terra comperta devoret, nec ab anguibus vivis abstineat; vel quia forte alicubi terræ nuper impactum virile semen devoraverit, menstruum sanguinem ac serpentis ova comederit, gallove rabido vel serpenti succubuerit. Siquidem gallinas cum viperis & aspidibus coire testata ipsi fuerit Julia famula, quæ dum apud suos degeret, non semel observavit gallinam ab aspide comprimi, cujus ova fota non pullos, sed parvos excluderent serpentes: eam diluculo egredi e domo ad radicem quercus, ibi crocitatu maritum aspidem vocare; totam diem cum eo commorari; frequenter illi succumbere ac non nisi fero, ad tugurium regredi: seque Juliam scilicet, ac parentem hujus historiæ testem profiteri. Deinde ita pergit Licetus: Gallinam ego domi alui, quinque digitos habentem in utroque pede, quæ post ova multa mediocria pusillum edidit, infra columbaceum, sine luteo, in cujus albumine serpens, ac veluti vermis erat; in quem luteum mutatum fuisse suspicor; etenim novi, Fabricium ab Aquapendente in ovi luteo vermem satis magnum inter comedendum comperisse; quo mire stomachatus ovorum esum dilectissimum diutius intermisit. Inquit etiam Thomas Bartholinus *Histor. anatom. Cent. VI. Histor. 87. pag. 349.* tunc temporis, cum exercitus confœderatus in Cimbria hybernaret, in cœna chiliarchæ oblatum in ferculo ovum forbile, sed duriuscule coctum, quo dissecto vermis ruber eximebatur. Passim similia exempla referuntur. Deinde pergit dictus Bartholinus: Serpentes si quando ovo includantur, dubium non est, quin gallinæ anguium compressionem senserint. De gallina in Dania sex pullos bene conformatos vivos uno excludente; item de

cor-

corvo pullos suos vivos pariente ; Et de pisce viviparo exempla ex aliis autoribus allegat Christianus Franciscus Paullini in *M. N. C. Dec. II. An. 7. Obs. 5. p. 156.* Gallinam loco ovorum vivos pullos numero sex una vice exclusisse, utut hoc ipsum cum morte gallinæ matris fuerit conjunctum, ex Lysero confirmat Michael Ettmüllerus *Oper. Vol. I. fol. m. 161.*

§. 34.

mola volatice.

Qui ejusmodi insolitorum & monstroforum partuum, quorum nonnulli ab autoribus molæ vitales vel volaticæ, item Harpiæ appellari solent, plura exempla desiderat, evolvat Joh. Schenck. *Observat. medicin. Lib. IV. fol. 623.* quo loco agit de molis ut plurimum vitalibus, quas barbari pecus, belluam, aquilam, accipitrem, bubonem: recentiores musculos, talpas, ranas, bufones, echinos, lepusculos, feles, astacos, tenchas, polypos, erucas, sanguisugas, lacertas & serpentes nominarunt : Quas mulieres vel cum vel sine fœtu peperere. Harum nonnullæ levi saltem contractionis & explicationis sensu præditæ, aliæ vero serpere, repere, discurrere & volare quoque animadversæ sunt. Et *fol. 626.* mulieres quasdam elephantos, leones, canes, catos & porcellos enixas adducit. vid. insuper Marcell. Donat. *de Medic. Histor. mirac. Lib. IV. cap. 5. pag. 461. seqq.* Christian. Franc. Paullin. *Cynograph. Sect. I. cap. 3. §. 54. seq. p. 57. seq. 59.* *M. N. C. Dec. I. An. 1. Observ. 1. Schol. p. 12. seq. & Obs. 109. pag. 252. seq.* Martin Del Rio *Disquisit. magic. Lib. II. Qu. 14. pag. 172. seq.* Franc. de Torreblanc. *de Magia Lib. II. cap. 32. seq. pag. 260. seq.* Cornel. Stalpart van der Wiel *Observ. rar. Cent. prior. Observ. 72. & Schol. pag. 309. seqq.* Joh. Bapt. de Lamzweerd *Histor. Molar. cap. 25. pag. 320. seq.* *M. N. C. Dec. II. An. 8. Observ. 157. pag. 341. seqq. 344. seq.* Casp. a Reies *Elys. jucund. Quæst. Camp. Quæst. 45 §. 7. pag. 538. seqq. pag. 541. seqq.* Uteri molam volatilem, in Belgio familiarem, & vulgo Suygers vocatam depingit Thomas Bartholinus *M.*

N C.

N. C. Dec. I. An. 2. Obs. 160. p. 255. seq. De mola vivente, quæ in terram prolapsa non palpitavit modo, sed & varie se commovit, ac piscis instar convolvit &c. vid. Philipp. Salmuth *Observ. med. Cent. III. Obs. 98. p. 159.* Varia de molis vid. Mich. Bernh. Valentini *Novell. Cas. 14. p. 286.* Mola in virgine ibidem *Cas. 15. p. 295. seq.* alia v. Petr. Forest. *Lib. XXVIII. f. 726. seq.* Lemn. *de Occ. Nat. Mirac. p. 251.* Mola per plures annos gestata, Act. Hafn. *Vol. II. Obs. 4. p. 5.* Ambros. Paræi *Chir. Lib. XXIII. cap. 33. seq. fol. 520.*

§. 35.

De insolitis atque monstrosis hujusmodi partibus autores varias causas adducunt, quales sunt heterogenea seminis ^{*Partus insoliti causæ.*} materia, seminis masculini defectus vel inertia, parentum imaginatio, consimilis parentum natura vel conformatio, facultatis formatricis imbecillitas, uteri angustia, motus inordinatus. vid. Fortunius Licetus *de Monstris Lib. II.* hinc inde, Franc. de Torreblanc. *de Magia Lib. II. cap. 32. 33. p. 260. seqq. 266. seq.* Joh. Baptist. de Lamzweerde *Histor. Molar. Uter. cap. 25. p. 320. seq.* Paul. Zacch. *Question. Medic. legal. Lib. VII. Tit. 1. Qu. 2. fol. 574. seq.* Levin. Lemnius *de Occult. Natur. Mirac. Lib. I. cap. 8. p. m. 33. seq.*

§. 36.

Cum hætenus hominum ex brutis & brutorum vel aliorum animalium a mulieribus natorum mentio facta sit, hæc ^{*talis generatio dubia.*} autem generationis ratio variis autoribus admodum dubia sit, quorundam sententiam hoc loco allegare nobis liceat. De quaestione scilicet, an ex virilis humani seminis cum brutali per nefarium coitum commixtione, aut contra, an ex brutalis maris cum muliebri humano seminis commixtione possit verus homo generari? prolixè agit Johannes Baptista de Wenckh *Ephem. Cent. IX. & X. Append. p. 552. seqq.* vid. etiam Christian. Franc. Paulin. *Cynograph. Curios. Sect. I. Cap. 3. §. 57. p. 59.* An ex concubitu hominis cum bruto, homo, vel brutum nasci possit? an tertium semper aliquid provenire debeat? pluribus agit Caspar

a Reies *Camp. Elys. jucund. Quest. XLV. a. p. 535. seqq.* Quæmonstra ex diversis specie animalibus progigni possint, quæ non; quæ item ex humana specie possibilia, quæ non, vid. Pauli Zacchiæ *Quest. medic. legal. Lib. VII. Tit. 1. Quest. 3. fol. 577. seqq.* Fortun. Fidel. *de Relat. Medic. Lib. III. Sect. VIII. cap. 465. p. 493. & 498. seq.* Michael Albert. *Jurisprud. medic. cap. 5. §. 15. p. III.*

CAPUT III.

De partu falso.

§. I.

*Mola ven-
tosa.
ventus.*

INterdum adhuc alia insolita vel cum, vel sine fœtu ex utero expelluntur, vel nascuntur, e. g. ventus, talem excretionem Zacutus Lusitanus *de Prax. med. admir. Lib. II. Obs. 130. Oper. Tom. III. fol. m. 79.* vocat molam ventosam, ibique feminæ ter ventum parientis meminit. Nonimestris, inquiens, dolore par-tus vexata convocatis obstetricibus pariendi tempus expectat. At cum vehementi nixu cogitur expellere fœtum, bombum & strepitum multum magna cum violentia per uterum elidit, ac si tonitruum exaudiretur. Aliquantisper subsidente ventre, immanis dolor iterum eam apprehendit, vacuatoque per uterum flatu lenius conquievit. Tertio lumborum dolore diro post tres dies afflicta, cohibita respiratione ad vacuandos flatus summa vi enititur, quos cum forte præ eorum crassitie expellere nequit, fœtibus aliisque carminantibus adjuncta, ut in colica ventosa fieri solet, ab omni tumore & dolore immunis evasit. Ipsa alacriter vivens post unum annum, & post duos iterum in idem infortunium incidens similiter excreto flatu, & detumesciente ventre melius habuit. Et observatione sequenti *151. fol. 80.* aliud molæ ventosæ exemplum de baronis cujusdam uxore, quæ cum utero gestare opinaretur, in octavo mense miro sonitu exaudito, flatum pro expectato fœtu exclusit. Acciti medici monent, ut habitet cum viro, & post mensem gravi-

gravida putabatur, sed in octavo mense loco infantis, sonorum flatum dimidii quadrantis spatio per uterum excrevit, cum multa albæ pituitæ colluvie. Sic quædam Augustani textoris uxor biennio gestavit uterum; persuadebat sibi primum vivum inesse utero foetum; at legitimum partus tempus prætergrediens sententiam mutavit. Elapso autem biennio cum dolore parturientium simili, ter peperit, seu, ut ipsa expressit, ter cum maximo conatu flatum ex utero per pudenda exclusit, juxta verba Philippi Hœchstett. *Observ. medicin. Decad. VI. Cas. 4. p. 689.* De falsa ingravidatione & flatuum loco foetus exclusionem observationem annotavit Ambrosius Stegmannus *M. N. C. Dec. III. An. 7. & 8. Obs. 33. p. 56.* Islebiæ scilicet paupercula quædam a primo ad ultimum usque gestationis temere credidit de ingravidatione. Post nonum mensem bis redeuntem de foetus exitu altum oritur silentium, crevit tamen interim venter a die in diem majorem in molem, ut ruptionem exinde metueret misera. Post elapsos autem duos annos & tres menses a cerevisiario quodam in terram projecta a mole & falso suo partu ex improvviso liberabatur. Cum enim ex lapsu posterioribus suis nimium quantum conquateret terram, ex utero illius flatus quidam, bombardæ minoris ad instar sonitum edens erupit, secutisque flatibus aliis venter paulatim detumuit, & pristinam ferme formam recuperavit.

§. 2.

Duo ejusmodi molæ ventosæ exempla annotata sunt *exempla. nella Commare Oriccoglitrice di Scipione Mercurio Lib. II. cap. 41. p. m. 341.* ubi inquit: à miei giorni sò, che questo accidente è accaduto à due donne; una era nella città di Tivoli, che era moglie di Vincenzo Colonna, Medico Fisico di questa città, havendo portato il corpo gonfio per dodeci, ò quatordecì mesi, e credendo esser gravida, mandò fuori ultimamente per la natura un poco di flati, e subito torno il corpo alla sua forma

naturale. L'altra donna era moglie di Abraham Hebreo habitante in Cento, il quale essendo à casa, mia per altri affari, mentre io scriveva questa materia, mi comunicò, che le era accaduto una cosa simile, e che havendo portato il ventre gonfio dieci, ò undeci mesi, dopò tale tempo le ritornò all' habito suo primiero dopò haver mandato fuori alcuni flati. *Sequentia refert Franciscus Mauriceau dans les Observ. sur la Grossesse Obs. 105. p. 62.* une tres-petite femme, qui n'estant pas grosse, rendoit assez souvent des vents par la matrice, avec aussi grand bruit, que si c'eust esté de l'anus. *Ibidem etiam ita pergit:* J'ay encore vû plusieurs autres femmes, & mesme quelques femmes grosses, sujettes au mesme accident, dont elles ne suffroient aucune autre incommodité, que l'indecence de ce bruit, qu'elles rendoient toujours involontairement en quelque compagnie, qu'elles fussent. *Et Obs. 110. p. 64.* aliam adhuc observationem recenset, his verbis: Le 18. May 1674. j'ay accouché une femme agée de vingt cinq ans de son second enfant, qui vint au terme de huit mois & vingt jours. Cet enfant se portoit assez-bien, quoique la mere eust rendu par plusieurs fois des vents par la matrice, avec aussi grand bruits, que si c'eust esté de l'anus, lorsqu'elle étoit au quatrieme mois de cette grossesse; ce qui faisoit, que son medecin, ne croyant pas, qu'elle fust grosse en ce temps, luy avoit conseillé de faire plusieurs remedes, qui auroient pu estre préjudiciables à sa grossesse, si je ne l'en eusse detournée, en l'assurant, qu'elle estoit effectivement grosse d'enfant, non obstant l'accidens des vents, qu'elle rendoit pour lors par la matrice. *Nobilis etiam quædam matrona, cum gravidam se crederet, tempusque ipsius partus appropinquaret, rebus omnibus ad id necessariis dispositis nil nisi flatus per pudendum exspiravit, & tumor ipsius ventris concidit, annotante Matthia Cornace Hist. 6. in Franc. Rosset. de Part. casar. p. 256.* Flatus ex pudendo puerperæ post sævissimum infimi ventris cruciatum erumpentes observavit

Phi-

Philippus Salmuth *Obs. medic. Cent. II. Obs. 57. p. 85.* In amoëna insula Moëna vidit Christianus Franciscus Paullini pauperculam vetulam extreme scorbuticam de grandibus flatibus, cum primis ex pudendo, cum notabili sibilo & subsequente fragore, explosis conquerentem, uti refert *M. N. C. Dec. II. An. 5. Obs. 91. p. 51.* Hujuscemodi molam ex flatu seu uteri inflationem efficaci remedio curatam, prodeuntibus per pudendum muliebri flatibus, veluti per anum excerni solent, se observasse ait Rembertus Dodonæus *Observ. medicin. XLIX. p. 119. seq.* Inquit etiam Daniel Sennertus *Pract. Lib. IV. Part. I. Sect. II. cap. 10. p. 59.* vivit in vicinia adhuc femina nobilis, quæ ante annos quatuor putabatur gravida, ut non solum omnia, quæ ad partum necessaria sunt, apparerentur, sed & maritus jam feram caperet pro convivio, quod post baptismum cognatis & amicis exhiberi solet, instituendo. Sed præterit non solum mensis decimus, sed & decimus octavus, neque tamen peperit, sed venter postea sensim subsedit, flatibus illis procul dubio sensim discussis. Eodem loco etiam Sennertus ex Valesco de Taranta *Lib. VI. cap. 15.* refert, quod Ulyssiponæ viderit quandam Judæam, quæ crediderit, se esse prægnantem, cui omnia præparata fuerunt, quæ ad partum sunt necessaria. Dum vero matrix ab obstetricibus tractaretur, magnam ventositatem, sine ullo alio liquore exivisse a matrice. Ipse autem Valescus *Lib. VI. cap. 12. p. 670.* scribit: intumescit nonnunquam uterus ob flatum, sed talis inflatio mola uteri dicenda non est: imo potius ventositas. vid. etiam Marcell. Donat. *de medic. Histor. mirab. Lib. IV. cap. 25. p. 458.* Ephemerid. Acad. N. C. *Cent. V. & VI. Obs. 55. p. 86. seq. M. N. C. Dec. I. An. 1. Obs. Schol. p. 13. seq.*

§. 3.

Quod autem hæcenus de molis ventosis seu partu flatuoso diximus, idem quandoque etiam de molis aquosis seu de utero ab humoribus aquosis repleto, tandemque post varia

partus symptomata, cum vel sine foetu, ab iisdem liberato seu evacuato, ab autoribus narratur; vid. Guil. Fabric. *Obs. chir. Cent. II. Obs. 53. seq.* quanquam a tali colluvie serosa nonnunquam etiam ipsius uteri substantia ita distendatur, ut tales feminae a se ipsis & aliis personis praegnantibus judicentur. Tale exemplum refert Rembertus Dodonaeus *l. a. p. 120.* inquit: aquae in utero collectionem vidimus in vidua quadam, quae defuncto marito, cum se gravidam relictam existimaret, novem mensibus adimpletis, supervenientibus partus doloribus, non nisi aquosos humores enixa est, a quibus liberata, lacte ubera repleta haud aliter, quam si foetum peperisset. Et *Schol. p. 121.* ita pergit: Utrumque, (scilicet aquam cum & sine foetu,) nobis observare contigit: memini enim nonnullis una cum foetu copiosum aquosum humorem ex utero processisse, foetu debili ac non vitali: sed vidua altera, de qua scripsimus, quae existimabat gravidam se relictam, solum aquosum in utero gestavit humorem. Et ibidem Antonius Benivenius *de abdit. Morb. caus. cap. 109. p. 285.* mulieris meminit, quae, dum aqua inter cutem adeo laboraret, ut nulla de salute ejus superesset spes, de eminente loco ad terram devolvitur, & utero ad lapidem eliso disjectoque ita prorsus omnis effusus est humor, ut quae puerum octimestrem gestare videbatur, enixam crederes. Praecipua quaedam matrona, non dissentientibus medicis & obstetricibus, se putabat gravidam. Instante autem, ut credebatur, partus tempore, plurimum aquae ex utero prodiit, unde brevi tenuior matronae evasit venter, uti refert Cornelius Stalpart van der Wiel *Observ. Cent. post. Obs. 28. Sch. p. 293.* ubi varia exempla allegantur. vid. etiam Joh. Rhod. *Observ. Cent. III. Obs. 55. p. 148.* Hydropem uterinum cum foetu in propria uxore annotavit Guilhelmus Fabricius, Hild. *Cent. II. Obs. 56. fol. 128. seq.* per cujus feminae os uteri apertum ultra octodecim libras mercatorum aquae limpidissimae unico impetu & quidem maximo effluxere, atque in isto motu foetus ad exitum sese paraverat. Et post-

postquam per semihoram quievisset, rursus dolore & conatu maxime correpta est. Tum primo aqua, quæ foetum comitari solet, ad libras novem effluxa, puellum simul peperit robustissimum. Admirandum molæ aquosæ exemplum refert Zacutus Lusitanus *de Prax. med. admir. Lib. II. Obs. 152. Oper. f. 80.* femina scilicet quædam bene colorata, tumorem uteri magnum passa est, mensibus septem menstrua sunt restricta, prægnantem se esse putabat, donec ad undecimum perveniens, de conceptu desperans muliercularum consilio syrupum quendam assumit; a quo copiosa aquæ citrinæ quantitas, pondo librarum octo per uterum est vacuata. Subsidente aliquo tempore ventre auxilium idem iterum in majori quantitate eligit, & quidem hoc eventum, ut viginti diebus per uterum velut per perennem fontem, tanta aquæ, sero lactis simillimæ, copia emanaret, ut judicio suo quotidie quinque aut sex libræ profluerent, sine dolore, ardore, pruritu aut acredine ulla. Sic referente Christophoro Roeslero *M. N. C. Dec. I. An. 3. Obs. 305. p. 527.* femina quædam gravida, circa quinti mensis finem duos peperit filios eosque mortuos. Præcessit partum magna copia serosi humoris, ut magna hydria impleretur. Et quæstoris cujusdam uxor gravida hydropem uteri incurrebat, tanto quidem cum tumore, ut ad mammas usque is se extenderet, & abdomen ruptionem minaretur. Tandem gemellos pariebat, unum vivum, alterum mortuum, prodibatque aqua cum impetu ad viginti quatuor libras. Juxta Gothofr. Mœbii *Physiolog. cap. 20. p. 540. & 578.* Nobilissima quoque matrona quadraginta octo annorum concepisse sibi imaginata est, siquidem per integrum fere annum venter intumescere cœpit & sexto mense aquæ copiosius utero exstillarunt. Absoluto statō pariendi tempore, signa omnia instantis partus aderant, mammae turgabant, liquores iterum copiosi utero secreti sunt: Obstetrix cum adstantibus pusionem expectabant, at eventu lugubri, nihil

hil enim præter aquas secretum fuit, annotante Johanne de Muralto *M. N. C. Dec. II. An. 2. Obs. 95. p. 235.* Plura ejusmodi exempla etiam in *Muliebr. nostr. Sect. III. cap. 2. §. 43. p. 281. sq.* reperiuntur. Ejusmodi exemplum insuper in Matthiæ Cornacis *Hist. VI. p. 256.* extat de nobili matrona, in qua, cum a septem mensibus se gravidam suspicaretur, suppressis menstruis purgationibus, aucto ventre & mammis, aqua per os uteri sensim effluxit. Relatio historica ab Hollingio medico Schrewsburiensi Transactionibus Philosoph. Anglic. inserta est de femina quadam in provincia Schroops-hire, ad oppidum Haman habitante, quæ per viginti annos gravida credita fuit, ventre tamen dissecto, laborasse comperta specie hydropis, quæ ascites dicitur. vid. *Conr. Phil. Hoffmann. de insignior. Puerper. Tempor. Cap. 2. §. 18. p. 42.*

§. 4.

partus hy-
datidum.

Interdum etiam talis aqua non libere in uteri cavitate hinc inde ante excretionem fluctuat, sed vesiculis seu hydatidibus inclusa cum vel sine fœtu ex utero ejicitur. Talem observationem refert Nicolaus Tulpius *Observ. medic. Lib. III. cap. 32. p. m. 247.* sc. uxor Philippi Borealis afflicta aliquandiu menstruis inordinatis peperit tandem pinguem quandam massam, continentem in se innumeras vesiculas, refertas partim aqua crocea, partim solo spiritu. Excernebatur autem non confer-tim, sed frustulatim. Sed partes hæ fuere tam frequentes, ut repleverint ferme integram ejuscemodi situlam, qua aquam hauriunt mulieres. In Claudiæ Bernard cadavere uterum plurima aqua turgentem & vesiculis quibusdam purulenta materia prægnantibus distinctum, pariterque abdomen multa aqua distentum reperit Carolus Piso, uti refert *Observ. de serof. Colluv. Lib. IV. cap. 5. p. m. 449.* Une femme, qui croyant estre grosse de six mois, ne vuida dela matrice, qu'une espece de mole plus grosse, que les deux poings, composée de plus de mille vesicules de differente grosseur les plus petites estant comme des grains de chenevy, & des pois, d'autres estant dela grosseur

leur d'une avelline, & beaucoup d'autres de moyenne grosseur. Il y avoit aussi comme quelque espece de chair confuse, qui servoit de base, d'ou prenoit racine une infinité de filamens, où toutes ces vesicules estoient attachées, ainsi que la graine des œufs paroist dans l'ovaire des poules. vid. Franc. Mauriceau *des Observat. sur la Grossesse Observat. 377. p. 222.* Sequentem observationem annotavit Nicolaus Venette *de la Generat. Part. III. cap. 4. pag. 440.* Mademoiselle L. après des pressantes tranchées rendit environ 200. boules, ou petits œufs sans coquille. Chaque boule estoit attachée par sa petite queue, qui tenoit à des fibres charnues. La moitié des boules estoient grosses, comme le bout du doigt, & l'autre moitié comme de petits pois, &c. Mulier quædam, cui venter intumescebat & menses retinebantur, constantissime contendebat, se in utero gestare foetum vivum, quem moveri dicebat; sexto vero mense excrevit ab utero supra septuaginta vesicas membranosas ac membranis hærentes, aqua pallida plenas, castaneæ quantitatis &c. uti refert Christophorus a Vega *de Art. medend. Lib. III. Sect. X. c. 13. fol. 399.* Civis Aretalensis filia, viro nupta, ob suppressos menses & varia graviditatis signa, uterum se gestare existimabat, post sex vero aut octo gestationis menses, magnis obortis doloribus, ingentem peperit membranaceum globum, totum aquosis bullis instar ovorum piscium refertum. Erant autem bullæ rotundæ, tumidæ, pellucidæ, diluta sanie plenæ, atque per omnem membranam, qua integebantur, disseminatæ, tanta quidem copia atque numero, ut comprehendi posse nullo pacto viderentur. Dissectis stylo bullis, aquosa & diluta sanies foetens emanabat, ad citrinum colorem inclinans. vid. Franc. Valeriol. *Observ. med. Lib. I. Observ. 10. pag. m. 103.* Sic femina trigessimum tertium ætatis annum agens perque tredecim septimanas se gravidam putans tandem decem sibi cohærentes vesiculas aqueas acinorum uvarum mediocrium magnitudine, brevi post ingentem numerum harum vesicularum,

denſe ſibi conjunctarum cum hepate uterino excluſit, uti ex communicatione Wepfferi refert Johannes de Muralto *M. N. C. Dec. II. An. 2. Obſerv. 95. p. 236. ſeq.* qui ibidem *pag. 238.* ſimile exemplum in pictoris cujuſdam uxore animadvertiſſe annectit, quæ viginti quinque annorum molam carneam ſemipalmarem, circa quam undique hydatides ovales conſpiciebantur, abſque ullo infantis veſtigio abortiverat.

§. 5.

mirabilis.

Aliam ejusmodi obſervationem ſub titulo partus mirabilis ex communicatione Antonii Vallisnerii recenſet Joſephus Lanzonus *M. N. C. Dec. II. An. 9. Obſerv. 38. pag. 73. ſeq.* de muliere 47. annorum temperamenti melancholici, quæ ſe gravidam eſſe juramento credit; poſt ferocia tandem ſymptomata magno niſu ovatum corpus ſuis tunicis involutum, & ovo anferino magnitudine proximum ex utero expulit, quam expulſionem ingens ac mira veſicularum multitudo immediate ſecuta eſt. Intentis ad ova ſeu veſiculas oculis, tam ingens earum multitudo, tam denſa implicatio viſa eſt, ut nequaquam exacte uumerari potuerint. Cum tamen ſextam ex illis partem numeraverim, quæ ad mille circiter globulos aſcendebat, paſ mihi ſit arbitrari, univerſum acervum ſex millia veſicularum continuiſſe &c. Prolixe hanc obſervationem deſcribit ipſe Antonius Vallisnerius *Ephemerid. Acad. N. C. Cent. III. Obſerv. 32. pag. 60. ſeq.* Aliud adhuc partus veſicularis exemplum ex communicatione Franciſci Veretti exhibet idem Vallisnerius *Ephemer. Centur. IX. Obſerv. 73. p. 164. ſeq.* ſcilicet: Nobilis mulier Ceſenatenſis, temperamenti calidi, ac ab ineunte ætate fere ſemper ſanitatis lubricæ, anno ætatis ſuæ trigeſimo viro nupta puellam peperit, quæ paulo poſt obiit. Sequenti anno ruruſ ſibi concepiffe viſa eſt: poſt largam autem hæmorrhagiam ac repetitos animi defectus, incredibilem veſicularum acervum peperit, ſuis filamentis ac canaliculis connexarum, quæ

quæ libras quatuor ponderabant. Ovario gallinarum perfrimiles erant, aliæ granum ciceris æquantes, aliæ viciæ, fabæ aliæ; quarum aliæ rotundæ, majores vero ovalis erant figuræ, omnesque lymphæ quadam viscidula turgidæ. Coctis densabatur quidem liquor & aliquantulum albescebat, sed non indurabatur, ut albumen ovorum &c. De partu vesiculari seu acervo vesicularum, sedecim librarum pondere, ejusdem Vallisnerii, vid. Act. Phys. Med. Acad. Curios. Vol. I. Observ. 166. pag. 362. Meminit etiam Regnerus de Graaf de *Mulier. organ. cap. 8. pag. 249.* mulieris cujusdam, quæ secundo vel tertio in gravidationis mense vesiculam quandam aqua plenam per muliebria, absque placenta excrevit &c.

§. 6.

Ante triginta aliquot annos mercatoris cujusdam Dresdenensis J. G. Schucharti uxor, post aliquot liberos editos, de novo partui proxima, ob nimiam abdominis expansionem nimiumque pondus, se gemellos vel trimellos gestare credebat; cum vero post exclusionem foetus abdomen nec detumesceret, nec partus dolores remitterent, obstetrix puerperam meo hortatu ad continuandos natus stimulabat, spe alterius superventuri foetus, cujus tamen loco post dimidiæ horæ spatium, maximam sic dictam uvam, sive ingentem hydatidum copiam, instar racemorum, sibi invicem connexorum, ex utero extrahebat. Erant autem dictæ hydatides seu vesiculæ ut plurimum rotundæ, nonnulla etiam oblongæ seu ovales, atque differentis magnitudinis, siquidem a pisorum ad globulorum lufiorum, nucum moschatarum atque juglandium, imo ovorum gallinaceorum magnitudinem ascendebant, & aqua lutea quasi mucilaginosa erant repletæ; totaque illa moles quatuor librarum pondus superabat. De pseudo-partu hydatidum sequentem observationem refert Cornelius Stalpart van der Wiel *Observ. rar. Cent. prior. Observ. LXX. pag. 301.* Civis cujusdam

Hagienſis uxor 46. circiter annos habens, poſtquam jam novem menſes fuiſſet imprægnata, multo affici cœpit dolore, quare & obſetricem ad ſe arceſſi juſſit. Hæc autem cum ipſi inter eos labores jam totum triduum auxilium tuliſſet, nec quicquam appareret vocata fuit alia obſetrix, quæ poſt exactiorem examinationem nullum fœtum, ſed aliud quid, quod præſentibus ſe illico oſtenſuram ſperabat, aſſeſſe affirmavit. Poſtea puerperam aggreditur ejusque e corpore magnam hydatidum copiam eduxit, racemorum more ſibi invicem adhærentium, membranis extrinſecus tenuioribus, quam quibus veſtiuntur fœtus, ambientibus. Tales hydatidum racemos *l. a.* Stalpartius delineavit. Idem autor etiam *Cent. poſter. Obſervat. 28. Schol. pag. 290.* de hydatidibus varias obſervationes allegat & recenſet. v. etiam Nicol. Blegny *Zodiac. med. Gallic. An. III. menſ. Octobr. Obſerv. 8. pag. 126. M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Obſerv. 226. pag. 526. & 536.* Jean Palfyn *dela Deſcript. des part. dela femme pag 80. ſeqq.* Ephemer. Acad. N. C. *Cent. V. & VI. Obſervat. 55. pag. 86.*

§. 7.

sibilus cre-
pitus.

Ex hætenus adductis flatibus atque humoribus per fermentationem ex utero prorumpentibus interdum ſibilus, crepitus, ſtrepitus vel fragor, item fulgor & flamma proveniſſe leguntur, quales ventos cum ſtrepitu ex feminæ utero & fragorem inſtar bombardæ ex vetulæ pudendo exploſum ex Franciſci Mauricæi & Chriſtiani Franciſci Paullini obſervationibus paulo ante adduximus, quibus adhuc alia annectenda veniunt. Inquit enim Chriſtianus Fridericus Garmannus *de Mirac. Mortuor. Lib. I. Tit. 9. §. 19. pag. 267.* Humor in utero collectorum tandem impetuoſa fermentatio mortem inſequitur, tantas ciens turbas, ut aliquando, prout vidi, eorum magna per valvæ rimas egeratur copia. Hinc eſt, quod cum ſonitu aliquando fœtus prodeat, quod obſervatione probat Philippus Hœch-

Hœchstetterus *Decad. VI. Observ. 3. pag. 686.* inquit: defecit in partu uxor balneatoris nostri, a qua vicesima septima a morte hora cum sonitu mortuus prodiit infans. Mulier quædam nobilis cum secundo utero gereret & difficili partu diu laboraret, tandem doloribus victa una cum infante e vita excessit; post decem autem horas audito magno crepitu infans mortuus duos dentes anteriores in ore habens ex utero matris mortuæ prodiit, vid. Joh. Schenck, *Observat. medicin. Lib. IV. fol. 590.* Anno 1645. femina quædam gravida tempore partus dolorem quendam obtusum cum sonitu in ventre percepit; embryo vero extra locum proprium protrusus statim exspiravit, juxta Joh. Laur. Bauschii *Schediasm. de Lapid. Ætit. pag. 4.* Mulier valens & vegeta quatuor ante partum septimanis, prona & in genua cadens sonum quendam in ventre, tanquam crepaturam audivit; a quo tempore de pondere potius, quam de dolore ventris conquesta est. Præfixo partus tempore dolores sensit, sed frustra, ac tandem ea extincta & aperta absolutissimus foetus in sanguine materno in medio abdomine natavit, nulla putredine infectus, uti refert Johannes Casparus Faustus *Epistol. ad Laur. Strauff. de Fœt. Muscipont. pag. 14. seq.* Magnum in femina parturientis abdomine crepitum audiebant adstantes, secundum observationem, quam de pistoris uxore supra de uteri ruptura adduxi. Ingentem etiam crepitum, *Observatio.* quasi uterus disrumperetur, die vigesimo Maji anno 1731. non solum in abdomine puerpera quædam quintum jam foetum enixura sentiebat, sed obstetrix etiam & aliæ præsentēs personæ audiebant, quem sonitum maximus statim sanguinis effluxus comitabatur, demumque, post aliquot minuta, sana puella sequebatur, quæ simul cum matre dulcissima absque ullo extraordinario symptomate hucusque optime valet.

§. 8.

De fragore circa foetus exclusionem annotato scribit *frago.*

Ttt t 3

Phi-

Philippus Salmuth *Observ. Medic. Cent. II. Observ. 36. pag. 75.* retulisse sibi homines fide dignos, in femina quadam in partu extincta editum fuisse paulo post ingentem fragorem, & cum illo quoque foetum mortuum exclusum. Cursoris cujusdam uxor annorum viginti in aula comitis de Schaffgotsch anno elapso, legitimo tempore ad partum se accingit, qui ad viginti quatuor horas procrastinatur; paulo post conatus uteri augentur & clinicæ audiunt fragorem ex utero ingentem, sonitui bombardæ minoris similem, *als wenn man einen Puffer los schæsse*, mox embryonem masculum excludit sanum & vegetum. Obstetrix, quæ ultra 700. mulieribus in partu auxiliatrices præbuit manus, se nunquam talem fragorem audivisse affirmat, uti refert Christianus Gottlieb Reusnerus *Ephemer. Acad. N. C. Cent. VI. Observat. 32. pag. 258.* quo loco ita pergit: unde fragor ille sonorus? non immerito quæritur. Judicet benevolus lector, quicquid velit, me quod attinet, suppono cum Arnisæo, Pinæo, Guillemeau, Riolano, Paræo, Bauhino, Spigelio, Harvæo, ossa pubis in partu maxime laborioso primiparæ a se invicem divelli posse, non tam ad latera, quam antrorsum, inde fragor iste concipiendus. Hunc tamen fragorem potius a vehementis ex utero prorumpentis flatus prurptione deducere vellem, siquidem Ambrosius Stegmannus *M. N. C. Dec. III. An. 7. & 8. Observ. 33. pag. 56.* Islebiensis feminae meminit, quæ per duos annos & tres menses certam sibi graviditatem imaginabatur, ex cujus tamen utero tandem post vehementem in posteriora seu nates lapsum flatus quidem seu sonitus, ad instar bombardæ minoris erupuit, ac nullo subsequente foetus partu venter pristinam formam recuperavit. Imo si talis fragor, secundum Reusneri sententiam, in primiparis tantum ab ossium pubis divulsione oriretur, cur quæso ejusmodi fragor non in omnibus primiparis, sed rarissime, auditur? cum insuper talis etiam ossium pubis in partu diductio seu dislocatio secundum *Sect. VI. cap. 3 §. 3. seq.* a multis adhuc autoribus negetur. A-

liud adhuc fragoris in partu cujusdam monstri exemplum refert Christianus Franciscus Paullini *M. N. C. Dec. II. An. 6. Append. Observ. 41. pag. 48. seq.* inquit: Dominus Johannes Wien, vir integerrimus, mercator olim Isenaci facile primarius, sapius dixit patri meo, se anno 1635. vidisse honestam Batavi cujusdam militis feminam, castra virumque sequentem, quæ ex fœdo molossorum a coitu cohærentium aspectu insanum ter-rita, in pertinacem febrim lapsa, e qua tandem emergens, summa cum molestia & cruciatu (præmicante ex utero luculente flamma & subsecuto magno fragore, quasi minus aliquod sclopetum exploderetur) peperit horrendum monstrum sexus sequioris, sed extinctum. Ibidem etiam sequens exemplum recensetur: Anno 1555. 12. Julii Nebræ in Thuringia Andreæ Beyers filia in ipso partu, jamjam prodeunte infante, magnum emisit fragorem & flammam. Vel juxta verba Burcharti *Chron. Lib. III. pag. 145. Andreæ Beyers Tochter, welche einen jungen Schuhmacher zur Ebe gehabt, nachdem sie drey gantzer Tage schwerlich und gefährlich in der Geburt eines Kindes gelegen, daß man auch drey Wehmütter zu ihr hat holen müssen, bat endlich ein todt Kind zur Welt bracht, und gleich im Gebähren unter den größten Schmertzen, da das Kindlein über die Helffte gebobren, ist ein grosser schrecklicher Knall im Leibe der Frauen geschehen, als wenn man eine grosse Hacken-Büchse abschæsse, und ist das Feuer gewaltig aus ihrem Leibe, mit des Kindes Beinen gefahren, auch am Hindern dem todten Kinde Blasen als die Hünner-Eyer gebrant, der Kinder-Frau Kathrin Hegewalds genannt, den Backen heftig versehret, auch das Feuer in der Stube herum gefahren, einen grossen Stanck, als Pulver und Schwefel gemacht, dabey viel ehrliche Matronen gewesen, auch etliche vom Adel, die solches gesehen und zeugen.* Hoc exemplum etiam Thomas Bartholinus *Hist. anat. Cent. I. Observ. 1. pag. 5.* ex Dreßero refert, scilicet anno 1555. in Thuringia duobus diebus in partu laborantem mulierem, 26. Julii hora tertia matutina puellam peperisse,

moxque edito partu flammam ex utero egressam magno sonitu instar bombardæ, maximi factoris, vid. etiam Joh. Bened. Sinibald. *Geneanthrop. Lib. IV. Tr. II. cap. 3. pag. 457.* & Thom. Bartholin. *de Luce Homin. & Brutor. cap. 18. pag. 158.* ubi ex Cornelio Gemma refert, in Thuringia ex utero mulieris cujusdam, difficili partu laborantis, tam ingentem cum fragore flammam surrexisse, ut videretur bellicum tormentum excussum, atque pueri nates & obstetricis manus una opera ambustas esse.

§. 9.

aliud exemplum.

Fragoris in utero exemplum, & quidem ab uteri ruptura refert etiam Matthias Cornax *Hist. 1. pag. 228. seq.* apud Franc. Rosset. *de Part. Cesar.* de femina Viennensi anno ætatis suæ vigesimo quarto post aliquot jam editos liberos denuo gravida, quæ instante partus tempore obstetrice admonente, omnibus nisibus ad pariendum elaboravit, in quibus tamen nimium vehementibus conatibus fragor quidam increpuit satis sonorus, quique non temere argueret, magnam vim vel foetui, vel matri illatam fuisse, vel certe conquassatum infantis caput in partes discessisse. Ab eo fragore vivacitas foetus deprehendi amplius nullis argumentis potuit &c.

§. 10.

partus lapidum

Lapides interdum ex utero rejici seu nasci vel extrahi, nonnulli testantur autores; Monialis scilicet quædam non claustrata in primo senio constituta, per plures menses uterinis cruciabatur doloribus, qui nullo unquam medicamento leniri poterant, tandem ejiciebat sponte, nulloque adminiculante, per pudendum lapidem scabrosum, magnitudine & figura ovi anatini; quo ejecto cessarunt dolores, superveniente tamen ex utero fluxione putrida & corrupta cum morte juxta Petri Salii *Divers. Annotat. in Donat. ab Altomar. cap. 12. p. 520.* Non are-

arenulas tantum, sed etiam quinque lapillos, parvula pisa referentes, cum menstruis a femina annos quadraginta duos nata, per muliebria excretos vidit Carolus Josephus Myllerus *M N C. Dec. II. An. 7. Observat. 228. pag. 432.* Calculum fungiformem & singularis figuræ a chirurgo quodam ex utero cujusdam adolescentulæ extractum, dominoque Breyonio, Dantiscano, donatum annotavit Hector ex Valle. v. *Ephe-merid. Acad. N. C. Cent. I. Obs. 95. p. 187.* De uteri calculo e muliere gravida proficiente ex Johannis Helwigii observationibus allegat Christianus Frid. Garmannus *de Miracul. mort. Lib. III. Tit. 3. §. 80. pag. 114.* De extractione calculi ex utero sequentem observationem communicat Le Journal des Savans *Tom. I. p. 582. seq.* Le Docteur Beale donne avis, que comme on eut fait une incision à la matrice d'une femme, on en tira une pierre, qu'elle porte depuis huit ou neuf ans avec des douleurs insupportables, dont elle a esté depuis entierement guerrie. Il assure, qu'il a vu la pierre, & que pour lors l'ayant pesée, il a trouvé qu'elle pesoit près de quatre onces, mais que son poids c'est depuis beaucoup diminué, & qu'elle est devenue tres-legere pour une pierre de sa grosseur. De silicibus & lapidibus murariis a puella & femina Gallica madame la Roche per uterum rejectis vel extractis vid. Joh. de Muralto *Scriptor. Chirurg. Histor. 167. p. 486. seqq.* & Rosin. Lentil. *Miscell. med. pract. Part. I. p. 253.* Eberh Gockelii *Tract. von Beschreyen und Verzaubern cap. 4. p. 54.* In Norwegia mulier quædam per vulvam calculum excrevit tanta præditum virtute, ut manibus puerperæ detentus, oborto in vola sudore, potenter foetum propelleret. Quem calculum sibi Fridericum III. Daniæ Regem ostendisse refert Thomas Bartholinus *Epist. medic. Cent. III. Epist. 28. p. 103.* quo loco dictus autor ita pergit: Tanta est clementia serenissimæ reginæ, ut non paucis in partus difficultate constitutis felici successu concesserit. An ex utero vel vesica excretus sit, si dubitent scrupulosi, sciant, certam esse de utero

relationem, quæ probabili non caret ratione. De calculis & arenulis copiosis per totam secundinæ molem dispersis vid. Theod. Zwingerus *M. N. C. Dec. II. An. 9. Obs. 137. p. 238.* In agro Sueffionensi mulier pariens valde laborabat, confugit illa ad divina auxilia vovetque quidpiam sese B. Mariæ oblaturam, si tanto periculo eximatur; mox illa primum ab alvo emittit tres lapides, primum anserini ovi, alterum gallinacei magnitudine, tertium quanta est nux, tandem infantem enixa est, ut refert Simon Majolus *Dier. canicular. Tom. I. Colloqu. 3. f. m. 42.* Plura de calculis in utero repertis vel ex eodem rejectis in Lithologia nostra jamjam absoluta benevolus lector reperiet.

SECTIO VIII.

De procidentia uteri.

CAPUT I.

De

Procidentia denominatione & differentia.

§. I.

Uteri pro-
cidentia
denomina-
tio.

Cum a partu difficili, de quo in *Sect. VI. Cap. 5. seq.* egimus, quandoque etiam uteri sic dicta procidentia oriatur, de eadem quoque nobis hoc loco agendum venit. Ita autem propterea vocatur, quia obstetrices ac veteres medici vulgo putarunt, quod in tali casu uterus ipse extra situm suum naturalem progrediatur & ita per pudenda propendeat, ut procidere observetur corpus quoddam rotundum, colore carneo, in medio perforatum, nunc magis, nunc minus, qualem molem verum uterum, seu uteri fundum esse putarunt. vid. Mich. Ettmüll. *Oper. Part. II. fol. m. 1067.* Quamvis etiam ab autoribus innumera referantur prolapsus uteri exempla, plurimi tamen in eo errant, quod corpus illud extra uterum propendens semper verum esse uterum seu uteri fundum sibi persuadent; cum

cum tamen talis extra muliebria prominens moles sæpius saltem sit interior vaginæ uterinæ tunica rugosa; quapropter non immerito nonnulli medici inter procidentiam uteri veram seu exquisitam & notham seu spuriam & aliis modis distinguunt.

§. 2.

Inquit scilicet Andreas Ottomarus Gœlicke *Histor. Ana-* *differentia.*
tom. Observ. 10. p. 224. distinguendum esse inter prolapsum uteri spurium atque verum, practicis non est ignotum; quemadmodum enim in prolapsu uteri vero fundus uteri plane inversus extra pudendorum muliebrum labra propendet: ita econtra in spurio vagina uteri tantum p. n. relaxationem passa extra sinum plus minus prominere conspicitur. Juxta G. W. Wedelium est uteri procidentia vel interna vel externa; hæc iterum vel spuria, vel vera; modo vaginæ, modo ipsius uteri. vid. *M. N. C. Dec. II. An. 6. Obs. 91. pag. 181. seq.* Ab aliis dividuntur uteri prolapsus tripliciter, in illos, qui in partu, vel post partum, vel extra partum contingunt. vid. Henr. von Sanden *de Prolaps. uter. invers.* p. 5. & 18. Triplici quoque modo uteri procidentiam evenire scribit Johannes Mauricius Hoffmannus *Disquisit. Corpor. hum. anatom. patholog. Specim. IX. §. 20. p. 122. seq.* vel enim 1) uteri fundus invertitur instar chirothecæ & foris prominet, vel 2) cervix & uteri osculum internum in sinum pudoris decidunt, vel 3) tunica interna vaginæ rugosa; nimium a rudī obstetricis manu, aut a foetu graviori, aut ab aliis causis extra pudendum propendet, & globosa figura prominula uterum verum mentitur. De differentia procidentia uteri ita scribit Dionis des Accouchem. *Lib. IV. cap. 7. p. 341. sq.* Il faut differencier la descente d'avec la chute de la matrice. La premiere est lorsque le fond descendant de sa place, tombe jusqu'à l'entrée du vagin; & la seconde, c'est lorsque ce même fond tombant plus bas, sort entierement dehors; de sorte que la descente n'est proprement qu'une relaxation du corps de la matrice, & la

chûte en est une precipitation. On fait deux sortes de descentes de matrice, l'une quand le fond de la matrice ne descend, que jusques sur les caroncules; & alors on sent une pesanteur dans le vagin: & l'autre quand descendant plus bas, l'orifice interne paroît à l'exterieur de la partie honteuse. Les chûtes ou precipitations de la matrice sont aussi de deux sortes; l'une quand la matrice tombe dehors sans que son fond soit renversé: on voit alors son orifice interne à l'extrémité d'une grosse masse ronde & charnue, qui est le corps de la matrice; l'autre est, quand cette partie n'est pas seulement tombée dehors, mais que le fond est entièrement renversé; en sorte qu'elle semble n'être qu'un grand morceau de chair sanglante, qui pend entre les cuisses de la femme.

§. 3.

species prima.

Mihi autem circa hanc sic dictam uteri procidentiam quatuor species annotasse videntur autores; quorum quidam uteri prolapsum appellant, quando modo dictæ vaginæ tunica rugosa, (quæ juxta Pauli Barbette *Prax. Lib. IV. cap. 10. Oper. p. m. 187.* non solum penem in coitu amplectitur & melius semen ad uterum defert, sed etiam partus tempore onere suo citius infantem liberat, vel potius, mea quidem sententia, hæ rugæ foetum egredi allaborantem protrudendo, partum faciunt perque earum plicarum explicationem foetui ampliorem viam & transgressum concedunt) in partu difficili a nimio puerperæ nisu, vel etiam a rudis obstetricis manu in extrahendis secundinis a partibus subjacentibus separata vel relaxata in uno vel altero latere versus vaginæ orificium paululum descendit, ita tamen, ut sine vulvæ labiorum diductione non appareat; quale exemplum præter ea, quæ quotidie occurrunt, refert Baldassar Timæus a *Güldenlee Epistol. med. Lib. III. Epist. 39. p. m. 711.* Femina, inquit, tertio post partum laboriosissimum die procidentia uteri laborare cœpit, ita quidem, ut extra vulvam nihil pro-

propenderet, sed ad ostium solummodo alarum conspiceretur corpusculum glandi virili non abssimile, rima per transversum insigne, cui si digitus immittitur, retrocedit. Hanc interioris tunicae relaxationem vulgo, sed male, hernia uterinam vocare solent, mihi vero potius descensus nomen placet. Juxta verba Felicis Plateri *Prax. Tom. III. de Part. Procident. cap. 2. p. 486.* interdum uterus deorsum provolutus paulo supra pudendum, vel in eo subsistit, nec extra illud procidit, illicque tactu cognoscitur, vel saltem leviter ex eo prominet, sensimque, nisi succurratur, magis magisque effertur, tuncque uteri descensus appellari potest. De corpore quodam carnosio, magnitudine ovi anserini, feminae cujusdam sinum pudoris post partum implente, nondum tamen illius limites egrediente, vid. Joh. Jac. Wepfferi observationem in *M.N.C. Dec. II. An. 5. Observat. 150. p. 306.*

§. 4.

Deinde etiam dicta vaginae membrana rugosa ab utroque latere extra pudenda seu vulvae, labia aliquatenus descendit, talisque tumor interdum in tantum augetur, ut extra vulvam pendula vagina vasculum aliquod pyriforme imitetur, & quo major est prolapsus, eo angustior ipsius radix evadit, quo in casu non semper cum vagina ipse uterus procedit. Hujus autem vaginae rugosae procidentiam prolongatam saepe non solum obstetricibus & chirurgis imperitis, sed quandoque etiam medicis imponere posse, ut ipsius uteri prolapsus subesse credant, satis notum est, cujus tamen contrarium autorum observationes probant.

§. 5.

Ejusmodi vaginae procidentiam refert Georgius Wolff-^{exempla.} gangus Wedelius *M. N. C. Dec. II. An. 6. Obs. 91. p. 182.* de femina paupercula, quae tumore duro quoad vaginam laborare visa retinebat intus molem, ne prorumperet & negotium facess-

ret, subdito & intruso pomo. Monstratura vitium medico, habitu retento versus inferiora nisu facto exhibebat primo ponum cum impetu profiliens, sensim evoluta ipso molli corpore coriaceo, quod eodem facili obice reponebat, evitans sic molestiam ordinariam, tum in ambulando, tum in corpore reliquo, appulso frigore. Ubi considerandum relinquitur hoc ipsum phænomenum, quod pro lubitu extrudi possit aliquando solo nisu illo. In virgine quadam prominebat pugni minoris magnitudine uterus admodum inflatus, in sinistra regione introrsum vaginæ arcte adhærens, referente Johanne Georgio Volckamero *M. N. C. Dec. I. An. 6. Obs. 73. p. 102.* De prolapso utero sinui muliebri adnato historiam refert Philippus Salmuth *Observ. medic. Cens. I. Obs. 77. p. 49.* Mulieri scilicet Dessaviensi procidit uterus & ad latera sinus muliebris tam arcte alligatur vel adnascitur potius, ut nullus prorsus digitus, nisi ex sinistra parte, & parumper quidem adigi possit. Quo sane loco uterus, (velut obstetrix enunciat) spinosus prorsus deprehenditur. Procidentiam uteri notham affert Johannes Mauric. Hoffmannus *M. N. C. Dec. II. An. 10. Obs. 181. p. 356.* nempe mulier quædam paulo post medium gestationis tempus torminibus ventris forte correpta obstetricem & matronas aliquot advocari desideravit atque parturiendi præsentis creditos conatus, illis annuentibus strenuissime prosecuta est, sed irritos, loco enim foetus expectati per validiora suscepta molimina tunica interna vaginæ uterinæ rugosa nimium protensa sese in conspectum dedit, & extra pudendum pendula adstantes in stuporem abripuit. Perterritæ igitur singulæ, cum quid agendum esset, animi decem ipsis in pectore incerti, certassent, medicum expetierunt consilium: vocatus ego comparui, atque prædictam tunicam sub rotundo tumore prominulam, præmissis congruo fomento, mediante candela cerea ad eum usum affabre facta blande retrudi curavi. Et paulo post idem autor *p. 357.* ancillæ meminit pauperculæ, quæ ante aliquot annos deflorata

ex intentissima spiritus cohibitione, sub ponderis gravioris elevatione instituta pariter tunicam internam vaginæ uterinæ ultra modum extendit, ut extra pudendum proruperit & inflammationem summe dolorificam susceperit.

§. 6.

In Maximiliani Preussii, medici Vratislaviensis, uxoris *alia* post varios affectus uterinos demum defunctæ vagina uteri tunicam ejus posteriorem, quasi sacculum pyriformem extensam medici in sectione viderunt, quæ interdum pondere & flatibus conatibusque alvinis deorsum pressa prolapsum quasi uterum, forma rotunda instar vesicæ inversæ & summum inflatæ, spithamæque longitudine propendentis, repræsentabat. vid. *M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Obs. 226. p. 537.* Prolapsum uteri cum urinæ incontinentia annotavit Thomas Bartholinus *Hist. anat. Cent. IV. Hist. 2. p. m. 213.* & quidem in statuarii cujusdam uxore, quod vitium a difficili partu, quo quinque diebus misere fuerat torta, contraxit, cujus curam ibidem describit. De procidentia uterinæ præpostera cura sequentem observationem refert Rosinus Lentilius *M. N. C. Dec. II. An. 5. Obs. 204. pag. 424. seq.* Postquam sexaginta & aliquot annorum anus a multo jam tempore ex lumborum regione acerbissime doluisset, insimul autem aliquam uteri procidentiam certis temporibus pateretur, dolores illos utcunque tolerans, huic procidentia remedium quæritabat. Pro quo scopo obstetrix quædam globum, qualis caput crepundiorum puerilium (*den Kopff von einem Kinder-Klæpperlein*) constituit cera obvestitum in pudenda mulieris, jam ætate coarctata & angustata, violenter intruderet & impingeret, sperans fore, ut hoc modo uterus in sede sua detineretur &c. Vaginæ uterinæ prolapsum post partum difficilem communicat Laurentius Heisterus *Ephem. Acad. Nat. Cur. Cent. VIII. Obs. 66. p. 372.* Vocatus scilicet ad mulierem, cui post partum laboriosum vagina extra pudendum seu orificium
uteri

uteri externum tam vehementer protuberabat, ut omnes præfentes mulieres uterum ipsum extra corpus propendere opinatæ essent, orificium vaginæ tantum connivebat, ut facile adhuc aliquot horis a partu quinque digiti manus in apicem conjuncti immitti potuerint. Verum circa hoc orificium vagina uteri instar farciminis crassi in circulum sive annuli formam complicati, crassitie trium quasi digitorum eminebat. Color hujus procidentia ex nigro fuscus erat, fere ut partis sphacelo correptæ; ad tactum vero nec mollis erat, nec durus, sed aëre quasi distentus: atque ex his signis ac phænomenis satis patebat, hanc procidentiam non uterum ipsum, sed solum vaginam esse, quæ tamen procidentia ob magnitudinem humorumque in ea stagnantium copiam facile in gangrænam, sphacelum & consequenter mortem transire potuisset, nisi quam citissime auxilium latum esset. Ibidem etiam *Obs. XCVIII. p. 459. seq.* exemplum de uteri vaginæ tunica rugosæ procidentia, verum uteri corporis prolapsum referente, recenset Johannes Guilielmus Widmanus.

§. 7.

item.

Uteri lateralis portionem in partu procidentem observavit Fridericus Ruyschius *Observat. chirurg. XXIV. p. 31.* Mulier, inquit, quædam in platea Judæorum, lata vulgo dicta, in partu versans a conatibus vehementioribus incidit in tumorem durum, minoris pugni magnitudine, idque solummodo in latere dextro vulvæ. Hoc viso tumore, obstetrix me vocari jussit, nesciens quid esset. Prima fronte placentæ uterinæ portio mihi videbatur, quæ non raro exitum ante foetum quærens, mihi fere imposuisset; ast vero re penitus investigata, veram lateralem uteri portionem esseprehendi: quod eventus quoque edocuit: foetu enim in lucem edito statim ad naturalem rediit locum, patiensque convaluit sine ulla ulteriori fomentatione; qua usi sumus in partu, ne pars uteri prolapsa gangræ-

gangrænam conciperet. Ex magnificæ dominæ, ætatis annorum triginta, menstruorum suppressione laborantis atque pro gravida habitæ, utero propendulo humores foetidos excretos annotavit Nicolaus Guilielmus Beckers *M. N. C. Dec. I. An. 2. Observ. 32. pag. 58.* Tria prolapsus uteri exempla refert Guilielmus Fabricius Hildanus *Observ. chirurg. Cent. IV. Observ. 60. seq. fol. 334. seq.* Plura exempla collegit Theophilus Bonetus *Medicin. septentr. Part. II. Lib. IV. Sect. I. fol. 21. seqq.* Mulieri cuidam uterum prolapsum totum foras ad humani capitis magnitudinem pependisse, ac sic hanc aliquot annos misere vixisse, meminit Antonius Benivenius *Observat. medicin. cap. 9. Annot. pag. 156.* Ita etiam scribit Johannes Nicolaus Pechlinus *Observat. med. phys. Lib. I. Observat. 20. pag. 47.* Sanavi olim Lugduni in Batavis feminam juvenculam, quæ præter mille alia incommoda, vehementi quoque & vasta vaginæ uteri procidentia laborabat; tantum vero abfuit, ut hoc conceptum partumve impediret, ut contra singulis annis domum filio augeret, sæpe etiam abortiret. Illa quamvis laboriosissime pareret & decretorie, non aliud remedium procidentia quærebat, quam graviditatem, cum hac enim ipsa lentetumor retrahebatur seque in alvum condebatur, mox iterum ad partum rediturus.

§. 8.

De vaginæ uteri extensione sequentem observationem *item.* annotavit Cornelius Stalpart van der Wiel *Observ. rarior. 68. pag. 295.* scribens: Cum anno 1667. ad nautæ cujusdam uxorem Hagam inter ac Delphos habitantem fuisset vocatus, ipsi a partu etiamnum recenti, magnum in ipsius uteri vagina tumorem esse comperi, non sine ejusdem exitu, extra corpus enim propendebat ovo struthio-cameli simili, ac purpurascens lividique erat coloris. Chirurgum itaque arcessi, prædixique haud dubie mox gangrænam insecuturam, atque illico

chirurgus, Nicolaus Wintercamp Rîsvico veniens adfuit, qui, me præfente, dictum tumorem variis in locis incidit, ne sentiente quidem muliere. Nos vero tumorem illum coagulato sanguine reperimus refertum, post varia tamen cataplasmata fomentaque indeque factam separationem carnisque accretionem dicta mulier intra mensis spatium convaluit, pluresque dein liberos peperit. Observavit etiam Carolus Musitanus in quadam muliere hanc tunicam totaliter e sede sua divulsam & gangræna penitus consumptam, in qua post triste fatum culter anatomicus, quia medentes obstinate uteri procidentia decessisse asseverabant, uterum minime e suo loco prolapsum patefcit. vid. ejusdem Musitani *Tract. de Morb. Mulier. cap. 7. pag. 164.* Quædam femina uteri prolapsum patiens globum cereum, magnitudinis pilæ palmariæ in uterum magna vi in introduxit, eumque per decennium gestavit, a morbo prorsus libera: quod post ipsius obitum ex dissectione cadaveris, cum ex febre continua interiisset, fuit compertum, inventoque in utero globulo prædicto soror ipsius asseruit, eum ante decennium fuisse in uterum introductum & continuo gestatum, uti refert Lazarus Riverius ex Dionysii Pomaret *Observ. commun. 11. pag. m. 355.* Meminit etiam Ambrosius Paræus *Thesaur. Chirurg. Lib. XXIII. cap. 40. fol. 526.* curatam a se juvenem mulierem, cui ovi gallinacei magnitudine extra vulvam uterus propendebat, tantumque curatione profecisse, ut postea pluries conceperit, pepererit, nec denuo uterus relapsus sit. Econtra Wolfgangus Gabelchoverus *Curat. Cent. II. Observ. 44. pag. 63.* mulieris cujusdam meminit, quæ in pariendo uteri procidentiam passa, convenientibus autem auxiliis ita restituta fuit, ut per intervalla tamen adhuc conciperet. Ab illo vero tempore in spatio quinque annorum ipsa nunquam amplius peperit.

§. 9.

De procidentia vaginæ uterinæ ita scribit Laurentius Hei-

Heisterus Chirurg. Part. II. de Operat. cap. 144. pag. 675. Der ^{differentia uteri & vaginae.} Vorfall der Mutter-Scheide wird oft mit dem Vorfall der Mutter confundirt, indem die Weiber und Hebammen beydes einen Vorfall der Mutter zu nennen pflegen: welche aber leicht von ein ander können unterschieden werden, wenn man aus der Anatomie die Mutter kennt. Denn der Vorfall der Mutter-Scheide ist nur eine Relaxation derselben, durch welche sie fast, wie manchemahl der Mastdarm, verlängert wird, und aus der Geburt hervorhänget. Es ist aber diese Verlängerung oder Vorfall zweyerley Art: Denn bisweilen verlängert sich selbe in der ganzen Circumferenz, und hänget wie ein Krantz von rohem Fleisch zur Geburt heraus, nun mehr, nun weniger verschwollen: und wo solche Schwellung oder Entzündung groß ist, kan der Brand darauf erfolgen; wo aber keine Verschwellung da ist, oder doch ohne Entzündung, tragen selbige die Weiber oft lange ohne sonderbare Beschwerlichkeit: Manchmahl aber verlängert sich die Mutter-Scheide nur an einem gewissen Orte, und wachset also zu der Geburt heraus, daß selbige einem Vorfalle der Mutter selbstengleichen, gleichwie hiervon eine curieuse Observation bey Meekren cap. 55. zu sehen, welche aber mehr vor eine Excreſcentz zu halten, und läßt sich leicht von dem Vorfall einer umgekehrten Mutter unterscheiden, weil derselbe nur allein bey der Geburt, und zwar jähling, diese Anwachsung aber oder Vorfall der Mutter-Scheide nach und nach, und auſſer der Geburts-Zeit entſtehet. Et Johannes Mauricius Hoffmannus Anatom. Patholog. Specim. IX. §. 20. pag. 123. inquit: tunica vaginae interna rugosa aut a rudi obstetricis manu, aut a foetu graviore, aut gemello, aut diutius ibi ob viarum angustiam haerente, aut a parturiendi itemque alvum egerendi nisu validiori extensa, aut ab humoribus serosis illuc copiose confluentibus relaxata, aut a praegresso diuturno fluore albo eroso extra pudendum propendit & globosa figura prominula uterum verum mentitur.

§. 10.

916211162.

Sæpissime etiam talis vaginæ procidentia tanta est, ut simul uterus ipse prolapsus in ea detineri videatur & judicetur, qui tamen post sectionem ibidem non reperitur; quale exemplum ex Roonhuysen recenset Jobus a Meekren *Observ. med. chir. cap. 54. p. 249. seq.* de femina 35. annorum, cujus pudendis unitum corpus insigne, ponderosum foetidumque collo tenui deorsum extensum; quod uterus habebatur omnibus ad pedes prolapsus; in qua etiam sententia persistere placuit variis, postquam exstirpatum, maxime quod uteri cornua, vasa cœca, cum testiculis in eo observasse se sibi persuaderent; cui tamen nobiscum alii se opponebant, eo quod, siquidem possibilis esset uteri procidentia, partes dictæ exterius haud forent conspicuæ, sed in inverso continerentur utero; alia dependens hæc, ibique *pag. 251.* depicta moles ipsius uteri corpus haud esset, sed sola ejus tunica interna, dum in statu sano reliquis unitur, variis modis rugosa, extra pudenda, plicis variis solutis, ipsaque a subjecta tunica media separata prolapsa, Jobo a Meekren probabilis videbatur. Hujus ponderis exstirpationem ob summum foetorem dicta mulier urgebat. Qua peracta post quartum diem Deo animam exhibuit; in anatome autem dissectis ventris imi integumentis, nihil in utero quoad externa observare licuit, quod constitutioni morbosæ annumerari poterat. nihil hic deficiebat, non solum in utero ipso, sed & vicinis partibus generationi dicatis; coloris erat albicantis, pyri complanati figuram habens. Corpus autem quod erat exstirpatum portio fuit vaginæ uterinæ & quidem tunicæ internæ rugosæ. Simile quoque exemplum dictus autor *p. 248.* ex communicatione Francisci van der Schagen recenset, lectu dignum, de his verbis: Ante annos aliquot cadaver aperui mulieris alicujus consistentis ætatis, hydrope imi ventris extinctæ, quod jam a longo tempore uteri procidentia laborasset, omittere haud

haud potui, quin in veram ejus constitutionem inquirerem, dissecto proinde abdomine, intestinis ad latera inclinatis, uterum non solum quoad externa legitime se habentem reperi, sed & loco debito collocatum; at, quod pudendi labiis continebatur, pro utero prolapso semper habitum, nil nisi vaginæ seu colli uterini partem eo extensam notavi, quale quid, dum laxantur tunicæ, facile contingere posse, quivis concedet.

CAPUT II.

De

Inversione vaginæ cum uteri prolapsu.

§. I.

Tertio vero meliori jure uteri prolapsus appellari potest, quando tota uteri vaginæ relaxata invertitur atque nimis longe, interdum ad capitis infantilis magnitudinem vel spithamæ longitudinem extra pudenda propendet & interdum ad genua usque extenditur, quo in casu etiam sæpe uterus simul prolabitur, & nonnunquam adeo, ut ipsius uteri orificium in conspectum veniat, licet ipse uterus non simul invertatur, sed in vagina inversa hæreat. *Procidentia species tertia.* Ipsum autem uterum in tali vaginæ procidentia simul prolabi, defendit Regnerus de Graaf *de Mulier. Organ. cap. 10. p. m. 270.* inquit: Reperiuntur, qui ob sarcomata aut alias vaginæ excrescentias aut protuberantias quandoque a se observatas, uteri prolapsum omnino negant, aut adeo raram pronuntiant, ut vix aut ne vix quidem eam unquam contingere credant; quorum tamen opinioni calculum nostrum non apponimus; quandoquidem ratio dictet, humores a toto corpore defluentes ligamenta uteri humectare ac relaxare posse; & experientia confirmet, in locis humidioribus hunc morbum satis familiarem esse: meminimus namque nos uno tempore ad quatuor diversas filias, quarum

an uterus simul procidat?

virginitas innoxia habebatur, vocatos fuisse, quæ uteri prolapsu laborabant: quibus partim fomentis adstringentibus, partim annuli cerei in pudenda immissione non vulgare attulimus auxilium. Si nobis objiciant, non uteri sed vaginæ prolapsus, quos statim retulimus; petemus, an utero in sua sede permanente vagina in tantum extrahi posset, ut extra pudendum propendeat? si vero uterus simul naturali suo loco descendat, descensum hunc uteri prolapsum vocamus, qui prout major vel minor est, sic uterus aliquando ad mediam vaginam, interdum ad usque vulvæ orificium, nonnunquam denique totus extra vulvam prolabitur. Scribit etiam Felix Platerus *Prax. Tom. III. de Part. procid. cap. 2. pag. 486.* Uterus seu matrix, cum sua cervice per pudendum mulieris aliquousque interdum elabatur, diciturque uteri procidentia, seu prolapsus vel exitus. Quod cum fit, tunc cervix ipsius inversa, crassa, majori ex parte albida, alicubi tantum rubens, conspicua fit, eaque tumida pudendi rimam opplens, atque aliquando totam obturans, a qua sacci instar nunc spithamæ longitudine, alias paulo minus dependet, uterusque illi inclusus saltem basi sua in fundo hujus sacci se manifestat, atque orificium illius subrubrum & veluti cruentum labiis tumidis, illic in medio basis prominens, apparet, sicuti hoc diligenter considerans aliquoties observavi.

§. 2.

multi autores
negant.

Hunc tamen ipsius uteri prolapsum nonnulli autores penitus negant. Inquit enim Johannes van Horne *Microtechn. §. 28. p. m. 467.* circa uteri procidentiam hoc monendum habeo, vix ac ne vix quidem, imò omnino non, contingere posse, ut uteri corpus propendeat extra vulvam: atque proinde non adeo frequentem esse hunc affectum, ac vulgo creditur: ceterum decipiuntur obstetrices, & cum iis magna pars medicorum a vagina rugosa uteri, quæ post difficilem partum

tum, aut etiam ab imperita obstetrice, a subjectis partibus avulsa, accedente pituitosorum humorum affluxu ita extenditur (quod in palpebra inferiore sæpe contingere videmus) atque in tantum sæpe augetur hoc malum, ut extra vulvam pendula vagina imitetur vasculum aliquod pyriforme; nam quo major est prolapsus, eo radix ipsius angustior fit: ac proinde cum ob gangrænam abscindere eam cogimur, parvo admodum periculo Idem fit. Secundum verba Michaelis Ettmülleri *Colleg. Pract. Oper. Part. II. fol. m. 1067.* uteri procidentia vocatur, quia communiter putant, quod uterus extra situm suum naturalem ferme progrediatur, exeat & ita per pudenda propendeat, ut procidere observetur corpus quoddam rotundum colore carneo in medio perforatum, nunc magis nunc minus; qualem molem verum uterum, seu uteri fundum esse putant. Verum illi sane errant, quamvis illam communem opinionem defendere conetur Graſius, argumentis tamen maxime imbecilibus, nam propter firmam uteri circa os sacrum connexionem, uterus plane est immobilis ejusque prolapsus impossibilis, & quidem a causa interna, nisi concurrat insignis violentia externa, a qua potius fit uteri protractio, quam prolapsus; quæ procidentia communiter dicta minime ipsi utero competit, sed tantum vaginam uterinam afficit. Ipsius uteri procidentiam negat etiam Johannes Baptista Verduccius *des Operat. dela Chirurg. cap. 35. pag. 160.* inquiens: en parlant des maladies dela matrice, nous avons fait voir contre l'opinion commune, qu'elle ne pouvoit pas tomber, & que ce que l'on appelle faussement descente dela matrice, n'est qu'un relachement ou un allongement du vagin. C'est une verité si constante, que toutes les fois, que la necessité a obligé d'emporter une portion de cette partie, ou a toujours trouvé la matrice dans sa place naturelle, lors qu'on a fait l'ouverture du cadavre de ces femmes. L'on voit donc par là, que ce n'étoit pas la matrice, que l'on avoit coupée, mais seulement une
partie

partie du vagin. vid. etiam ejusdem autoris *Suite de Patholog. de Chirurgie cap. 42. pag. 1058.* Uteri prolapsus negat etiam Johannes Dolæus *Encyclopæd. med. Lib. V. cap. 1. pag. 860. seq.* Uteri, inquit, procidentia dicitur vulgo & falso prolapsus ipsius uteri, cum potius sit interioris & rugosæ vaginæ a fede sua & loco, quo secundum naturam contineri debet, extensio; nunquam enim uterum prolabi posse, sequentia, evincunt argumenta, tum propter ligamenta, quibus uterus vicinis suis partibus annectitur, quæ ne summa quidem vi quandoque ab illis avelli possunt, tum propterea, quod uterus inverti inversusque per suam cervicem & osculum internum decidere nequeat, ligamenta enim illa ob loci distantiam non ad spithamæ longitudinem relaxari possunt; pleraque ergo uteri procidentia, quæ vulgo sic dicitur, tantum vaginæ procidentia est; si enim uterus prolapsus sit, non tam facile reponi, neque inverti, aut curari possit, ut nunc quotidie observamus. Imo ipse, (pergit idem Dolæus) observavi in femina (vetula) Francothalensi, uteri procidentia laborante, in qua etsi totus uterus prolapsus visus fuerit, tamen subjecta cultro anatomico uterum suis ligamentis firmiter annexum inveni. Et Carolus Musitanus *de morbis mulier. cap. 8. pag. 162.* ita scribit: uteri procidentiam ab omnibus fere medicis, tam antiquis, quam neotericis hætenus decantatam invenimus; verum isti oculos glaucomate obfuscatos habuisse credimus, & non mirum, si quid pro quo, vel pro cete cancrum aspexerint; aspexerunt nempe aliquid rugosi & membranei ab interiori colli uterini parte versus pudendum propendere, quod pro utero ipso acceperunt, & adhuc quotidie omnes fere vulgares vana spe delusi etiam pro utero habent. Resipiscant, quæso, imperiti medentes, & his rationibus palinodiam canant. Modo allegatus Verduc *Tr. de l'usage des Parties Tom. I. Chap. 16. pag. 247.* inquit: Il est faux, que le fonds de la matrice tombe tout-à-fait au dehors dans les filles, & dans les femmes, qui n'ont jamais

jamais eu d'enfans; il est vray, qu'il y a des grossesse, où l'orifice interne descend fort avant dans le vagin, & quelque fois dans des accouchemens laborieux, la matrice peut se relâcher un peu par les violences dela sagefemme. Mais que cette partie tombe tout-à-fait au dehors, c'est ce qui ne peut arriver. Il n'y a seulement que le vagin, qui se relâche par des obstructions, & qui fait cette grosse tumeur, que l'on appelle vulgairement chute de matrice. Le sang, qui s'écoule dans les femmes, qui ont cette incommodité, ne vient donc pas du fonds dela matrice, puisqu'on le voit sortir du vagin. Sic Henricus a Roonhuyfen *Obs. Chirurg. Part. II. p. m. 88.* ait: se credere non posse, quod uterus unquam extra prolabi queat; & quod autores talem uteri procidentiam affirmantes pauca mulierum in partu defunctorum corpora sectione aperuerint; imo, si in feminis gravidis ipsarum uteri magnitudinem atque crassitiam bene attendissent, nunquam sententiam affirmativam, sed potius negativam defendissent. Id quod etiam, dum ea, quæ de uteri prægnantium feminarum indies aucta magnitudine & crassitie in Muliebr. nostr. *Seçt. III. cap. 2. §. 19. seq. pag. 238. & 243.* adduximus, recte considero, libenter Roonhuyfio concederem, nisi probatissimorum medicorum autoritas & exempla obstarent.

§. 3.

Theodoro enim Kerckringio *ad Observ. 20. pag. 47.* affirmatur *ab aliis.* *Spicilegii* sequentibus verbis respondet Isbrandus de Diemerbroec *Anatom. Lib. I. cap. 25. fol. m. 138.* Uteri procidentiam ab omnibus medicis hætenus decantatam strenue negat Kerckringius, & phalerato sarcasmo nimis false invehitur in Laurentium, Veslingium & Bartholinum, quasi hac de re admodum male judicassent, dicitque laxitatem quandam colli, quæ extra pudenda prominet, hæc ludibria facere. Verum respiscat, quæso, doctissimus vir, & palinodiam canat, nam quia

nunquam vidit uterum prolapsum, fatis temere & nimis petulanter irridet alios istius rei oculatos testes, ac præstantissimos medicos, illo ipso tum in praxi, tum in theoria, longe versatiores & peritiores. Eadem judicat etiam Jean Palsyn *des part. dela femme Part. II. p. 65. seq.* Theod. Kerckring rejette entièrement la chute de la matrice, la quelle néanmoins tous les anatomistes ont reconnu jusques à present. Il s'emporte avec excès de chaleur sur ce point contre Andre du Laurens, contre Vesling & Bartholin, comme si entre tous les autres ils avoient le plus mal jugé sur ce sujet, & dit, que c'est le relachement du col de la matrice, qui s'allonge, qui paroist en dehors, qui donne occasion à cette reverie. Mais il faut que cet homme docte revienne de son opinion, & qu'il n'ayt point de honte de se dedire; parce qu'il n'a jamais vû de chute de la matrice, il se moque assez effrontement, & d'une maniere trop injurieuse, de ceux qui l'on vû de leurs propres yeux, & qui d'ailleurs sont medecins de tres-grande reputation, & sans doute beaucoup plus versés que luy, soit en pratique soit en theorie.

§. 4.

exempla.

Quantum autem autorum exempla attinet, refert Fridericus Ruyschius *Observ. anat. chirurg. Observ. 9. p. 15.* sequentem veri uteri e corpore subinde prolapsantis observationem: Mulier quædam aliquot abhinc annis per fossam (vulgo dictam de nieuwe Zijds Achterburgwal) incedens, in uteri totius prolapsum incidit, cujus magnitudinem & figuram apposui, ne quis posthac anceps hæreret, aut negaret, uterum posse prolabi. Misera ulterius progredi cum non posset, ante fores patris clarissimi viri domini Francii, professoris celeberrimi, remansit, donec advesperasceret. Rogante ancilla, ecquid damni obveniret, & quare tam diu ante ædes remoraretur, non dubitavit affectum suum ancillæ revelare, & hæc heræ suæ, dicti professoris

ris matri; quæ misericordia commota eandem in domum suam recepit, obstetricemque advocari jussit, ut uterum prolapsum reponeret; ast incassum, haud enim propter magnitudinem potuit. Posthac ego vocatus eundem ad naturalem situm reduxi, atque ægra, partibus rite munitis, illico domum rediit, sine notabili incommodo. Verum autem uteri prolapsum primario exinde cognoscere licet, quando in prolapsæ atque inversæ vaginæ parte extrema uteri cervix seu internum orificium apparet, per quod nonnunquam ex ipsius uteri cavitate aliquot menstrui sanguinis guttulæ effluunt: Quale exemplum recenset idem Ruyschius *l. a. Obs. I. p. 1. seqq.* de octogenaria calculosa, præ dolore admodum emaciata, & a viginti annis propendentiam uteri perpeffa, cum intolerabili mingendi difficultate & cruciatibus, ita ut ægra emori maluerit decies, quam hoc diutius perpeti, præsertim postremis duobus annis. Tandem anno 1681. Ruyschium vocari jussit de uteri propendentia & mingendi difficultate conquerens; Vetulæ vero querelas ipse mirabatur, quoniam nunquam a solo uteri prolapsu ita dolere solent mulieres, verendumque esse adjecit, aliquid mali præter uteri prolapsum hactenus in alta nocte latuisse. Hisce auditis misera visum & ulteriorem explorationem non renuit, ostenditque Ruyschio uteri justo majoris prolapsum, eadem forma & magnitudine, qua illum per sculptorem ibidem expressit. Uterus totus quantus e corpore propendebat, sine ulla vesicæ portione. In uteri autem e corpore propendentis infima parte internum ejusdem orificium depictum cernitur. Dictus autor etiam alios ejusmodi casus *l. e.* communicat. v.g. *Obs. VII. p. 15.* uteri scirrhusi, qui in magnam molem auctus extra pudendum propendebat. Mulieri, triginta circiter annos natæ, uteri admodum incrassati propendentia tantam afferebat molestiam, ut incedere vix potuerit. Huic ægrota brevi post operationem denatæ, cadaver Ruyschius aperuit, ipsique, quid de uteri procidentia statuendum sit, perscrutandi locus fuit;

de qua sequentia scribit: notum est, multos reperiri, qui perhibent, utrum ipsum nunquam e corpore posse prolabi. Ex iis, qui contrarium propugnant, nonnulli, in prolapsu uterum quoque inverti, alii uteri prolapsum nil nisi vaginæ propendentiam esse, asserunt. Litem dissipavit cadaver hujus miserandæ feminæ, aperto enim abdomine, in pelvi, qui locus est uteri, nil vidimus, præter unum ex ovariiis, cum annexa tuba & ligamento lato. Uterus totus quantus & non inversus propendebat, & adeo deformis, ac ingens factus, ut nunquam ante cadaveris apertionem uterum esse dixissem, nisi in extimæ partis centro osculum conspexissem, e quo levi opera guttulas aliquot sanguineas exprimebam. Orificium uteri internum etiam in illo exemplo, cujus paulo ante ex ejusdem autoris observatione meminimus, ibidem *p. 16.* depictum reperitur. De ore uteri in partu prolabente inquit idem Ruyschius *Obs. XXV. p. 32.* Placentam uterinam, imo collum (vagina dictum) in partu ante foetum sæpissime exire notum est. Verum enim vero mirari subit, os uteri internum in partu idem moliri, quod aliquoties observavi. Mirum dictum, quanta monstrositate sese offerat eo tempore dictum uteri os & quanta circumspeditione opus sit in tali partu, norunt ii, qui hisce nobiscum adfuerunt casibus. Idem auctor etiam *Thesaur. anat. VI. Tab. 4. Fig. 2. p. 89.* uterum depingit, qui e corpore cujusdam mulieris prolapsus fuit.

§. 5.

aliæ.

Ex prolapsu uteri, quo ejusdem orificium internum aliquatenus prominebat, uxor quædam a marito suo, homine simplici, pro hermaphrodita accusabatur, quod secundum Baldass. Timæi a *Guldenkleee Respons. XXXVII. Oper. p. 1068.* facillime oriri potuit, siquidem cervix uteri signum mentulæ five penis, fundus autem scroti quodammodo præsentat; unde etiam mulierum partes procreationi dicatas a virorum genitalibus situ

tan-

tantummodo differre existimarunt veteres, quod his foris promineant, illis vero, ob naturæ debiliorem vim frigidamque temperiem, intus lateant. Et Galenus orificium uteri internum glandi virili persimile esse scribit. In alia muliere juvene, habitus tenuis, quatuor menses uterum gerente, uterum cum concepto fœtu descendere & ex pudendis tumor instar ovi gallinacei erumpere sentiebatur, qui incessum impendebat, ita ut non nisi divaricatis cruribus, cum dorsi dolore insigni, ambulare posset; tandem quadrimestrem abortum fecit, levi de causa etiamnum prolabente utero, juxta Joh. Nicol. Binninger. *Observ. medicin. Cent. IV. Obs. 38. p. 414.*

§. 6.

Ejusmodi vaginæ uterinæ inversio sæpe post partum an-^{item.}notatur, qualem enormem vaginæ universæ propendentiam refert Adamus Brendelius *Observ. med. Dec. I. Obs. 7. p. 22.* Mulier, inquit, quinquaginta, & quod excedit, annos nata post partum difficilem tumorem ex pudendis propendentem sentit, quem initio negligit, paulo post vero tumor hic magnitudinem duorum ad minimum magnorum pugnorum æquabat, qui adeo foras propendebat, ut etiam uteri os conspici & digitis contrectari potuerit. Inciso post mortem cadavere, vaginam uteri & eam ad os uteri usque inversam, procidisse, intusque aqua repletam fuisse, apparuit, quæ, retrusa & intromissa vagina, in pelvim refluebat, uterus, paululum quidem durior erat, sed sedem suam non mutaverat. Uteri procidentiam observavit etiam Johannes Conradus Peyerus *M. N. C. Dec. II. An. 1. Obs. 84. p. 197. seq.* Accidit, inquit, anno 1682. ut in xenodochio Scaphusiano vidua decumberet, ex diuturna & gravi uteri procidentia laborans. Primum quidem, cum uxor adhuc marito frueretur, leve malum fuit, nihilque aliud, quam vaginæ laxamentum, postea vero conceptione & partu iteratis paulatim ita degeneravit, ut vagina omnis inversa promine-

ret & inter femora nutaret. Procidentiam ægra sibi identidem ipsa reposuit, & pila cerea utcunque firmavit, donec novissime difficulter parturienti uterus edito foetu in vaginam pendulam prolaberetur. Pensilis massa carnis spithamam æquavit longitudine, crassitiem utraque manus facile completi non potuit, tantumque doloris & molestiæ ægrotanti creavit procidentia, ut subinde mortem præoptaret. Interne per patulum uteri orificium menstrua statis temporum intervallis promanarunt. Matricem autem extra pudenda delapsam manibus nostris aliquoties palpavimus, quæ tamen inversa haud erat, ut oculis conspici posset, sed latens intra vaginam pendulam tractari potuit & comprehendi manibus. Ita scribit etiam Johannes Riolanus *Anthropograph. Lib. II. cap. 35. fol. m. 199.* Corpus uteri relaxatis ligamentis intra cervicem laxiorem & ampliorem corpore uterino devolvitur & extra orificium externum prominet atque propendet, ut sæpe observavi.

§. 7.

uteri proci-
dentia im-
perfecta.

Uteri procidentiam imperfectam reperit Gerardus Blasius, defunctæ puerperæ ventrem aperiens, quæ die præcedente hora quinta post partum obierat, edito foetu optime valente. Exhibuit se hic uteri fundus ad interiora illius conversus sicque ad pudendum usque prolapsus, adeo ut vagina toto corpore hoc uteri inverso repleretur, quod etiam arcte adeo a contracto utero detinebatur, ut non nisi robore summo atque violentia, ope per pudendum immissi instrumenti, sursum detru-di, sicque in naturalem locum reduci potuerit. Imprudentiæ obstetricis, an vero nimis arctæ coherentiæ secundinarum cum uteri membrana interna, hoc malum adscribi debeat, non meum determinare, hoc tamen addo, retulisse adstantes mulieres, quæ in partu obstetrici auxiliares fuerant, quam primum foetus in lucem prodisset, exclamasse obstetricem, adhuc alium in utero hæere foetum, sicque extra pudendum protraxisse cor-

pus aliquod rubrum, ad cuius adspectum consternatæ adsidentes imperitiæ illam accusarunt, ab opere desisteret, serio admonentes, quod etiam fecit, postquam, in quantum vel per uteri contractionem, vel per ignorantiam licuit, extra pudendum dependens, introrsum iterum compulit. vid. *Blasii Observ. med. Part. III. Obs. 2. p. 44.* Inquit etiam Isbrandus de Diemerbroec *Anat. Lib. I. cap. 25. fol. m. 138.* se in concubinæ satrapæ Leerdammenfis uterum ad duorum digitorum transversorum latitudinem e sinu vidisse propendere, quem ipse manibus tractavit & conveniente instrumento versus interiora in suum locum retrulit, & ægram porro ita perfanavit, ut postmodum illa pars nunquam amplius prociderit. In xenodochio Patavino uterum bis terve in vaginam & aliquando extra pudendum muliebri exire vidit Dominicus de Marchettis, uti scribit *Anatom. cap. 7. p. 74.* Uteri prolapsum post editos duos foetus mortuos, ad pugni magnitudinem extra vulvam prolapsum, qui ab obstetricibus reduci non potuit, annotavit Guilhelmus Fabricius *Obs. chirurg. Cent. IV. Obs. 60. fol. 232.* Ex propria experientia inquit Jean Palfyn *Descript. anat. des part. de la femme Part. II. p. 66.* j'ay vû, il y a environ dix ans, une fille âgée de trente ans, qui avoit depuis long-tems une chute de matrice. Le col pendoit au dehors du vagina de la longueur de deux travers de doigt, je vis l'orifice interne de la matrice fort manifestement, je la remis sur le champs & luy appliquay un pessaire, dont elle s'est ensuite fort bien trouvée.

§. 8.

Ipsius uteri prolapsum defendit etiam Cornelius Solingen *Embryulc. ofte Afbalinge oft dooden Vruchts cap. 16. pag. 199.* inquit: de meeste zyn van opinie, dat de baermoeder selfs niet en kan uytstacken, uyt oorsacken van haer sterke banden, maer hebbe in een boerinne gesien, dat de baermoeder so wel als de scheede uyt het lichaem hong, welcke baermoeder geul-

geulcereert zynde ik genesen, en die met de scheede te gelyk, weder en te recht gebragt hebbe. In de baarmoeder van dese boerinne hebbe wel twee vingeren te gelyk in kunnen brengen, soo wijdt was den mont des selfs geulcereert. Ende als dit gebeurd, so is de baarmoeder noch binnen de scheede hard, vast ende niet uyt geset, alleenlijk maer dat het bovenste gedeelte der scheede uyt hec lichaem, tusschen de dyen met de baarmoeder mede in de geseyde scheede neder gefakt is, in dier voegen, dat de opening, die men voor aen de uytgesackte scheede siet, den mond van de baermoder selfs is. Ibidem etiam dictus autor alia ejusmodi exempla recenset. Post partum gemellorum uteri magnitudine capitis infantilis procidentiam observavit Cosmus Viardel *von weiblicher Geburt cap. 17. pag. 84.* Procidentia uteri instante partu mentionem facit Ehrenfridus Hagendornius *Histor. medic. physic. Cent. III. Hist. 3. p. 284.* Anno scilicet 1687. d. 25. August. uxor lanionis cujusdam Gorlicensis superioribus annis ex partu difficili experta est uteri prolapsum, adhibitis autem pessario & subligaculo, dehinc sic mediocriter habuit, neglecto medico, cujus consilium implorare debuisset. Hæc reddita iterum gravida, die tertio ante partum experiebatur hæmorrhagiam uteri copiosissimam, cum vagina uteri extra pudenda magnitudine pugni prominente & cum dolore ardoreque vehementissimo conjuncta. Accersitur obstetrix, aqua parturientis bene fluit, fœtus uteri orificium intrat, absque ullis tamen doloribus ad partum sufficientibus. Obstetrix omni ope exitum fœtui parare studet, sed incassum. Noctu dolores sensim gliscere hincque etiam augeri cœperunt, quare obstetrix, ne periculum in mora sit, caput infantis fortiter apprehendendo infantem sic emortuum, lividum & fœtore naribus adstantium offensum extraxit, sequentibus secundinis mole parvis & flaccidis. Puerpera vero ob vires penitus collapsas, præviis convulsionibus animam exhalavit. De uteri prolapsu inquit Johannes Nicolaus Pech-

Pechlinus *Observat. med. physic. Lib. I. Observ. 20. pag. 47.* talis prolapsus non in totum utero abjudicandus est; compellavi ego bonæ fidei obstetrices, quæ mihi post propositas difficultates sancte adfirmarunt, manibus se suis uteri prolapsum palpassè, tum corporis, tum orificiî interni; hac vero nota se distinguere uteri ac vaginæ casum, quod ubi hæc excidit, insertis digitis ab una parte connexio explorari possit, ubi ille, non possit, & obvium uteri orificium discrimen statim manifestet; fundum enim semper inverti, quæ feminarum est credulitas, morosæ experientiæ non respondet, sæpe enim prono osculo in vaginam inde & extra eam descendit, neque faciem adeo quam situm mutat. Nonnunquam tamen etiam importuna obstetricis manus funiculorum umbilicalium violenta demolitione, dum orificium uteri internum adhuc hiat multaque mucilagine laxatur, fundum ipsum attraxit difficilique & laboriosæ procidentiae ansam præbuit; clauso enim orificio aut alias non ita patulo fundum inverti posse, ostento proximum est.

§. 9.

Vere uterum procidere posse certissimum judicat Thomas Bartholinus *Act. Hafniens. Vol. II. Observat. 44. pag. 139.* ubi notavit, post partum quandoque ipsum uteri se explicuisse globum & propendisse, quod in præfecti cujusdam uxore acciderit. Prolapsus uteri sinui muliebri adnatum observavit Philippus Salmuth *Observ. medic. Cent. I. Observat. 77. pag. 49.* Mulieri, inquit, Dessaviensi procidit uterus & ad latera sinus muliebris tam arcte alligatur, vel adnascitur potius, ut nullus prorsus digitus, nisi ex sinistra parte & parumper quidem adigi possit. Quo loco uterus (velut obstetrix enunciavit) spinosus prorsus deprehendebatur. Porro scribit Rosinus Lentilius *Eteodrom. 1709. Decembr. pag. 1335.* Conspeximus ante annos fere triginta propendentem ex matrice mulieris, ex

partu mortuæ ipsissimum uterum, quem obstetrix cum adnata alicubi secundina inversum protraxerat.

§. I.

stem.

De procidentia uteri cum sterilitate ex imperitia obstetricis Dominicus Panarolus *Observ. medic. Pentecost. I. Observat. 25. p. 15.* ita scribit : Sæpius a me animadversum fuit, ob imperitiam obstetricis parturientes mulieres maximos passas labores, præcipue prolapsum uteri ad infernas partes, cum non molliter & paulatim, sed aspere, rusticoque modo illas tractent, quod contigit præcipue mulieri cuidam, quæ ob violentam obstetricis manum uteri procidentia laboravit, adeo ut sterilescens nunquam pristinae sanitati restituta fuerit. Vidit tamen Trincavellus feminam, cui uterus plurimum prociderat, gerentem in utero, quæ ex abortu mox obiit, vid. Joh. Schenckii *Observat. medic. Lib. IV. fol. m. 641.* D'une pauvre femme âgée de quarante huit ans, qui souffroit une facheuse descente depuis vingt-cinq ans, & de laquelle matrice estoit pour lors plus grosse, que la teste d'un enfant, estoit entièrement tombée sans pouvoir estre reduite depuis près de trois ans. vid. *Observat. sur la grossesse de François Mauriceau Observat. 171. pag. 95. seq.*

§. II.

Exempla.

Simile exemplum refert idem Mauriceau *Observat. 95. pag. 56.* his verbis : Je vis une femme grosse de quatre mois, à qui la matrice, dont elle souffroit une descente depuis dix ans, ne laissoit pas de tomber en partie non obstant sa grossesse. L'on voyoit manifestement pour lors l'orifice interne de la matrice fort gros, mais mollet, comme il est toujours dans la grossesse, se presenter, tout à-fait au dehors avec une portion de la vessie, qui estoit poussée conjointement, dont cette femme souffroit une grande incommodité. Aliam adhuc obser-

servationem recenset dictus Mauriceau *Observ. 67. pag. 40.* d'une femme grosse de cinq mois, ou environ, dont la matrice estoit tombée de la grosseur du poing : Elle luy tomboit de cette maniere depuis tout le temps qu'elle estoit grosse, & ne rentroit, que quand elle estoit couchées. L'orifice interne de sa matrice estoit extrêmement gros & allongé. Sequentem observationem refert Felix Platerus *Observat. medic. Lib. III. pag. m. 760.* uterus post partum mulieri cuidam prociderat, & post menses aliquot illum reponere amplius nequibat. Inspexi illam, prominebat palmum magnum, cervix inversa, crassa, albida, transversis rugis rubris notata, tumebat admodum, nam uterum intra se continebat: cujus infima sede, prominebat orificium illius cruentum, tumidum, supra quod uterus in illius cervice contentus, facile tangebatur; cum ille prodire e sua cervice & inverti, uti cervix, sicut putatur, nullo modo possit. Implebat autem saccus ille propendens, circa exortum adeo pudendum, ut urinarius meatus non posset conspici. Quo loco plura ejusmodi exempla dictus autor recenset.

§. 12.

Veram totius uteri procidentiam annotavit etiam Cornelius Stalpart van der Wiel *Observat. rar. Cent. I. Observ. 96. pag. 298.* inquiens: quanquam plurimi scriptores ac inter eos recentiores multi negent, totam vulvam procidere, ipse tamen cum fratre meo ac Cornelio Solingio, medicis, post debitam inquisitionem comperi, Martinæ cuidam Mottyn non vaginam tantum, sed & ipsum procidisse uterum, qui durus admodum ac duorum pugnorum instar conjunctorum reperiabatur. Internum etiam matricis os quam facillime sentire poteramus, quod extrinsecus tanquam os cyprini (carpam vulgo dicimus) nobis apparebat. De dicta uteri procidentia ita scribit Georgius Wolffgangus Wedelius *M. N. C. Dec. II.*

An. 6. Observ. 91. pag. 182. Quamvis non dari omnino procidentiam uteri veram aliqui negare conentur, & publicis scriptis hæc velitata sint, certum tamen est per *αυτοψίαν*, procidisse eundem ita, ut spithamæ fere distantia, seu plurimum saltem sex vel septem unciarum distantia ipsum orificium uteri internum extra corpus elatum menses foris stillarit. Femina honesta hoc ipsum patiens nobis id referebat primum, hinc dubitantibus, & monstrare seu oculis subicere non dubitabat, pluribus annis ita affecta, quæ etiamnum vivit, etsi menses per ætatem fluere jam desierint. Inquit etiam Johannes Guilielmus Widmannus *Ephemerid. Acad. N. C. Cent. VIII. Observat. 98. pag. 461.* hujus commatis de uteri procidentia quoque est ab Argentinensi medico Dn. Friedio, amico meo integerrimo, mihi communicata historia, qua ipse refert, se Parisiis, cum in nosocomio, quod l'Hôtel Dieu appellatur, feminis in partu laborantibus auxiliatrices manus ferendi studio operam navaret, in muliere octo menses jam gravida observasse ejusmodi verum osculo notatum uteri prolapsum, capitis infantilis minoris magnitudine extra vulvam, cum contento, quem digitis in orificium immisis palpare licuit, foetu propendentis.

§. 13.

Observatio.

Totius vaginæ uterinæ inversionem cum ipsius uteri prolapsu anno 1716. in rustici C. Kirchhübels uxore mihi observare licuit. Postquam enim maritus a primo nuptiarum die per aliquot mensium intervallum uxori suæ cohabitare eamque initiare nunquam potuerat, in consistorio divortium, sive ut ipsorum matrimonium iterum dissolveretur, ex ea ratione petebat, quod ipsius uxor, secundum quarundam feminarum rusticarum relationem, circa muliebria naturaliter non sit conformata, sed hætenus pro hermaphrodita habita, vulgoque faccus seu scrotum vervecinum (*der Schaf-oder Star-Sack*) appellata fuerit. Cum autem duæ obstetrices, quibus talis inspectio commissa erat, in dicta

dicta femina post labia pudendorum nullum in uteri vaginam ingressum, sed potius durum aliquod ineundi impedimentum reperirent, requisitus ego procidentiam uteri cum pesslo quodam subesse ipsis prædixi, utque, annon in eodem impedimento foramen aliquod reperiatur, immisso digito indagarent, si que tale quid deprehendatur, illum pessum simul extraherent, admonui.

Quo facto non circulum tenuem cereum, qualem obstetrices in tunica vaginæ rugosa dependente post repositionem applicare solent, sed magnam & crassam massam ceream obstetrix extrahebat, quam simul totius vaginæ uterinæ atque ipsius uteri procidentia tanta extemplo sequebatur, ut in vaginæ extremitate internum uteri orificium appareret, & aliquot sanguinis guttulæ ex eodem prolaberentur, quas ipsa femina a menstruatione, qua hucusque laborasset, provenire dicebat. Dicta autem inversæ uteri vaginæ & uteri procidentia spithamæ fere longitudinem superabat, vixque femina in hoc statu gradum formare poterat; simulac vero jussu meo post vaginæ intrusionem iste pessus cereus iterum erat applicatus, in pristinum statum redibat ipsa. De quo casu in Gynæcolog. nostr. *Seç. II. cap. 3. §. 4. seq. p. 211. seq.* pluribus egimus.

§. 14.

De verâ uteri procidentia sequentem observationem *alia ex- recenset Gerardus Blasius Observat. medic. Part. III. Observat. empla.*

1. pag. 42. seq. Anno 1670. mense Januario curæ meæ commissa mulier viginti octo annorum, robusta valde, in qua corpus teres, insignis magnitudinis, ad pudendum se offerebat. In decumbente circa partem superiorem, ubi pudendo proximum, crassitiei illius erat, quam duplici spithama comprehendere non licebat, interiora versus paulo contractius, longitudinem vero spithamæ habebat. Ast quoties incedebat, elongebatur adeo, ut etiam genua ipsa attingeret extremo suo. Durum omnino corpus hoc ac scirrhosum observabatur; Hæc

mulier haud adeo firmæ mentis reperiēbatur, adeoque nec de causa mali, nec de tempore, quo vel inceperit, vel augmentum sumpserit vel ullo alio, ad dignotionem curationemve scitu necessario, nos informare apta. Rei gravitatem considerans in nosocomium publicum eam deferri curavi. Hic extirpationi quod multum a multis tribueretur (licet summopere eam mecum improbaret Gerardus de Penijn, nosocomii medicus ordinarius) ad eam deventum est, at minus fructuosa fuit, tertio etenim die ab eo, quo ligatura prima injecta, obiit ægra. In aperti cadaveris ventre uterus desiderabatur, utpote qui totus inversus extra corpus dependebat, intra sui cavum testiculos uterinaque ligamenta (excepta ala dextra, que adhuc in ventre detinebatur) continens. Prolapsus autem uteri fundus, cum testiculis partibusque adhærentibus, non ad extremum hujus tumoris, genubus proximum, acsi fundi uterini supremum jam fuerit vicinum genubus, sed detentæ partes dictæ in fundo, ad vaginam, aut potius ad orificium uteri internum prolapso, vagina ipsa extensa mireque incrassata. Procidentiam vaginæ & uteri annotavit etiam Regnerus de Graaf *de Mulier. Organ. cap. 10. pag. 272.* Anno, inquiens, 1671. in nosocomio Delpensi dissecuimus mulierem procidentia uteri laborantem, in cujus uteri vagina nulla sarcomata nullasque alias excrescentias, sed tantummodo ingentem cereum globum invenimus, cujus immissi beneficio vagina cum uteri intus detinebatur: uteri cervix autem naturalem constitutionem retinebat, adeoque minime invertebatur.

§. 15.

rarum ex-
emplum.

Rarioris observationis est, quod de uteri prolapsu manifestissimo & partu ex eo consummato recenset Güntherus Christophorus Schelhammerus *M. N. C. Dec. II. An. 9. Observat. 149. pag. 259.* sequentibus verbis: ad puerperam, quæ de uteri prolapsu prægnans etiam diu erat conqueſta, accersitus, obſtrice

trice turbata, quod videret extra corpus propendere aliud corpus ipsi ignotum, totum uterum vagina inversa prolapsum vidi, qui rigidus instar penis tensi atque erecti e corpore propendebat. Embryo enim latebat intus in ipsa uteri cavitate, quæ sub inversa vagina extabat. Os uteri internum hiabat & caput infantis detegebatur, ut conspici posset dimidii thaleri magnitudine. Obstetrix, quid ageret nescia, me monitore retro pellebat uteri internum hoc os & immisso inter illud caputve digito, sensim totum denudatum ampliabat; moxque repellendo, renitentis infantis caput detegebat, eo modo quo penis glandem solemus detegere. Sic ille ex ergastulo suo salvus, me inspiciente, & tenuem membranam uteri collum referens mirante prodibat. Nullus uteri motus observabatur, nec puerpera dolores parturientis sentiebat, aut conatum edebat ullum, sed mere passive se habebat. Hæc ego, pergit Schelhammerus, hisce oculis meis vidi, & totum infantem extra corpus cum utero prolapsum in vagina hæsisse, certissimus sum: Quicquid etiam contradicant, rideant, nugentur aliqui, qui uteri corpus extra vulvam excidere posse negant, intelligendo facientes, ut nihil intelligant. Similem historiam de prolapsu uteri & partu ex eo sine dolore communicat etiam Jacobus Augustinus Hünervolffius *M. N. C. Dec. III. An. 1. Observat. 114. pag. 188.* Puerpera, inquit, in pago *Schmerfeld*, nono graviditatis mense elapso, magno parturire cœpit molimine, & uterus excidit inversa vagina totus (hoc autem ipsi alias evenit post partum) quem hiscentem manu ipsa dilatavit puerpera magis, cooperante obstetrice, & partum extra corpus reddidit absque conamine dolorifico. Uterus autem supine coxis elevatis & poplitibus reflexis jacente femina, decocto bismalvæ, chamæmeli, anethi fots & lotus, deinde rosarum rubrarum & tormentillæ pulvere aspersus, felici reponebatur manu, atque nullius annuli retinebatur ope.

§. 36.

*fœtus ex
utero pro-
lapso exse-
ctus.*

Singularem quoque fœtus ex utero prolapso exsectionem annotavit Georgius Abrahamus Merclinus *M. N. C. Dec. II. An. 3. Observat. 192. pag. 375.* de femina, cujusdam tornatoris uxore, quæ procidentiam uteri a pluribus annis sæpius passa, nunc in partu, ex fortiori procul dubio nisu ex utero prolapsum utrem quasi, hominis caput magnitudine æquantem, obstetrici exhibet, quæ incerta, quid factu hic opus sit, medicum simul ac chirurgum accersit, qui mentis corporisque oculis videntes, in hoc utre sive sacco ipsum conclusum esse fœtum, huicque non alium nisi sectione dari egressum, in consilium adscitis adhuc duobus medicis incisionem necessariam per chirurgum Merclinus fieri iussit: qua facta ilicet prorupit fœtus, integer quidem sed extinctus. Tuncque vere deprehendit uterum cum fœtu cervice inversa ex corpore processisse, ipsam uteri orificium, prout vidit, ita quidem hiasse, ac connivisse, ut digitum intrudere fœtusque caput eo attingere licuerit; nihilo tamen minus adeo arctum fuisse, ut fœtus per id egredi nequaquam potuisset, nisi sectione fuisset amplius redditum. Posthac chirurgi diligentia factum, ut uteri ex corpore prolapsa parte prius prætumida, nunc vero crebriorum fomentationum salutariumque medicaminum applicatione ad naturalem constitutionem redacta, uterique orificio sua sponte sine ullis ligaturis iterum coarctato, uterum non aliter, ac in communi uteri procidentia fieri assolet, reponere, & gestato annulo vel globulo in suo situ retinere licuerit.

§. 17.

*alia uteri
prolapsi ex-
empla.*

Huc pertinet etiam observatio, quam refert Franciscus Mauricæus *Observat. sur la Grossesse & accouchement des femmes Observat. 6. pag. 4. seq.* de l'accouchement d'une femme, qui avoit tout le col dela matrice renversé & tombé trois heu-

heures, ita scribens: Le 11. May 1669. je vis une femme, qui estant en travail d'enfant ne pouvoit accoucher, à cause que tout le col de sa matrice estoit entierement renversé & tombé hors de la partie honteuse, d'une longueur & une grosseur si prodigieuse, que sa Sagefemme en fust toute étonnée, ne sachant pas mesme, ce que pouvoit estre, tant la chose estoit extraordinaire. Ce col ainsi tombé estoit dela longueur de plus d'un grand demy pied, & une fois plus gros que la teste d'un enfant: on voyoit en son extremité l'orifice interne dela matrice, qui presentoit une espece de gros phymosis, dont les bords estoient epais, de plus de trois travers de doigts en toute sa circonference, ce qui en estre cissoit tellement le passage, que l'enfant n'en pouvant sortir, & y estant arresté, poussoit toujours de plus en plus la matrice en dehors; & les humeurs y affluant en abondance, a cause des efforts inutiles, que la femme faisoit, gonfloient extraordinairement ce col dela matrice, qui en estoit déjà tout livide & disposé à la mortification; laquelle seroit indubitablement arrivée dans peu, si je n'eusse promptement accouché cette femme, en m'y comportant dela maniere, que je vais dire: Comme il n'y avoit pas lieu pour lors de reduire ce col dela matrice ainsi tombé non-seulement à cause de son extreme grandeur, mais aussi à cause que la teste de l'enfant estant trop avancée dans le passage, n'auroit pas pû estre repoussé sans une extreme violence, qui auroit esté tres-prejudiciable à la mere & à l'enfant, j'introduisis ma main peu à peu dans ce gros phymosis, l'ayant trempée auparavant tout-à-fait dans l'huile d'olives; après quoy je fis efforcer la femme, en conduisant la teste de l'enfant à chaque douleur, & la faisant ainsi avancer peu à peu dans le passage, que ma main luy preparoit, sans l'en retirer, que pour la retremper de fois à autre dans l'huile, & la remettre aussitost, comme auparavant: ainsi faisant je donnay lieu à la teste de l'enfant de passer par cette ouverture, ma main luy servant

toûjour à disposer & entretenir son passage, en écartant tous les doigts les uns des autres en forme de dilatatoire, & les retirant peu à peu, à proportion que la teste s'avançoit, jusques à ce qu'elle esté entierement poussé dehors par les seules douleurs de la femme, qui estoient tres fortes; apres quoy l'ayant prise avec mes deux mains de costé & d'autre en la maniere ordinaire, je tiray facilement l'enfant, qui estoit vivant, & deliveray entierement la femme; ensuite de cela je reduisis aussitost sa matrice en sa situation naturelle.

§. 18.

Mem.

Aliud ejusmodi exemplum extat apud Guilielmum Harveyum *de Generat. Animal. Exercit. de Part. pag. m. 519. seqq.* ubi inquit: Mulier quædam paupercula & linteaminum lotura victum quæritans, procidentia uteri diu laboraverat; ejusque vagina inter femora ad pugni amplitudinem propendebat, tandemque cum nulla remedia adhiberentur, tantopere invaluit malum, ut jam scrotum referret, cute rugosa & squalida; minusque jam molestiæ inde persensit, quam in recenti prolapsu consueverat. Successit, meo consilio, aliquantisper ad votum curatio: verum dum ipsa præ egestate, quæstus faciendi gratia, ad solita opera revertitur, intermissisque remediis diu erecto corpore obambulavit, recidivam passa est, modo intus, modo foris existente utero. Elapsis vero diebus complusculis conqueritur dicta mulier, remediorum & præsertim fomentorum usu tumefactum uterum retineri amplius non posse; quamprimum enim in pedes surgeret & consueta munia obiret, uterus confestim præ mole ac pondere molestiam ipsi attulit, facileque denuo prolapsus est. Et jam, tauri scroti instar, ad medium femur pependit; adeoque ut non solum vaginam, sed & matricem ipsam inversam esse, aut herniam quandam uterinam suspicarer. Tandem capitis humani magnitudinem excessit tumor renitens & genuum tenus propendens dolorem intulit, inces-

incessumque (nisi prono corpore) impedire cœpit: atque in ima sui parte dehiscens madorem & saniem profudit. Ego (Harvæus) re inspecta cancrum aut carcinoma uteri jam affore metuebam, ideoque ligaturam & abscissionem meditabar, nocte vero sequenti ex eodem tumore infans spithamæ longitudine perfecte formatus, sed mortuus protruditur; in quo foetu cutis nondum formata erat, sed pellicula duntaxat apparuit. Anno 1690. die lunæ, qui erat vigesimus quintus mensis Augusti, viectoris cujusdam uxor (quæ gravida in feria secunda Paschatos e scalis prolapsa, ex vehementi corporis concussione, uterum aliquo modo exire sentiebat) cum in partu ad excludendum foetum magno conamine abdomen comprimebat, uteri ex utroque latere, remanente saltem ejus fundo, prolapsum passa est, qui e muliebribus, instar falisci, versus posteriora acuminati, propendebat, cujus vagina etiam prope podicem inversa conspiciebatur, per quam infans, puerulus vivus ac satis corpulentus & validus egressus est; secundina vero, quæ prope fores hærebat, nec puerperæ nisu excludi poterat, per adstantem matronam, obstetricibus præpositam, manu exempta est, juxta Eberhardi Gockelii *Gallicin. medic. pract. Consil. XLIII. pag. 158.*

§. 19.

Monendum hoc loco etiam erit, quod in hætenus recensitis prolapsi uteri exemplis nonnulla reperiantur, in quibus equidem inversionis vaginæ uteri, nulla autem ipsius orificiæ interni fit mentio, ut adeo tales observationes potius ad vaginæ procidentiam, quam ad uteri prolapsum pertinere videantur. Quia vero in magnis vaginæ procidentiis & inversionibus, in quibus nullum uteri internum orificium prominet, semper vel ut plurimum uterus simul versus inferiora attrahitur atque tumores unius vel duorum pignorū, vel etiam capitis infantilis magnitudine causatur, nemo sane dubitabit, ipsum

vaginæ inversionis sine orificio.

uterum simul locum suum naturalem mutasse, licet externe oculis non incurrat; ex qua ratione dubio procul superius allegati autores his observationibus non vaginæ, sed ipsius uteri procidentiae nomen imposuerunt, id quod ipsis eo magis condonandum est, quod veteres medici levissimæ quoque & vix extra vulvæ labia propendulæ, quandoque etiam non nisi iisdem diductis apparenti vaginæ uteri membranæ rugosæ hoc nomen tribuerant, quapropter etiam allegatorum autorum prolapsus denominationem atque verba retinere malui.

CAPUT III.

De

Uteri procidentia & inversione simul.

§. I.

*Uteri in-
versionem
negant qui-
dam.*

Quarto denique maximo inter medicos discrimini occasio- nem præbet quæstio: An etiam ipse uterus cum vagina prolapsus, de quo hætenus egimus, inverti possit? ad quam multi autores negative respondent, & quidem ex ea ratione, quia uterus, juxta Hollerium, variis vinculis cum adjacentibus partibus, ante & retro, superius & inferius, oblique ad collum & inguina ossi pubis & sacro per tunicam, a peritonæo, dextra & sinistra parte, annectitur; vasis etiam magnis per arterias & venas, præsertim spermaticas, spinali medullæ per nervos, recto intestino & vesicæ per fibras tenues &c. connectitur, nonnulli medici adeo acriter disquisiverunt, ut etiam David van der Becke, medicus Hamburgensis, cum Garmero diu de prolapsu uteri disputaverit, atque præ indignatione (ut Pechlinus retulit) mortuus sit. vid. *Ephemerid. Acad. N. C. Cent. II. Observat. 193. pag. 422.* Quia vero experientiæ majorem fidem medici adhibent, quam rationibus, quid de uteri inversione sit judicandum, ex autoribus & sequentibus exemplis benevolus lector judicare poterit.

§. 2. Ad

§. 2.

Ad dictam autem quæstionem, an scilicet uterus ipse in-^{affirmant alii.}verti possit? ita respondet Regnerus de Graaf *de Mulier. Organ. cap. 10. pag. 271.* quantum ad nos attinet, existimamus in difficili partu, dum placenta ei firmitus adhæret, & ab imperitis obstetricibus nimium attrahitur, id aliquando contingere posse, rarissime licet eveniat. De uteri inversione a partu sequentia refert Fredericus Ruyschius *Observat. anat. chir. X. p. 16.* inter affectus deplorandos, quibus mulieres sunt obnoxia, haud infimum locum obtinet uteri totalis inversio. Hic affectus si illico non profligetur, mors statim subsequitur. Memini me bis in una septimana hoc vidisse; nec (nisi absque ulla mora operam ferret obstetrix) ullam, præter uxorem cujusdam Hebræi, evasisse. Tantus enim ut plurimum sanguinis est affluxus ad uterum propendentem, ut statim inflammetur, induretur & propter impeditam sanguinis circulationem gangrænam concipiat. In hoc affectu uterus totus, quantus est, a partu invertitur. Quod non fit in uteri propendentia extra partum; tunc enim non invertitur, sed procidit tantum, ita ut os uteri internum in extimo hujus propendentis uteri reperiatur. Hic vero os uteri non sentitur, nec oculos incurrit (uti *l. a. Fig. XII.* videre licet.) Oritur hoc malum nonnunquam ab obstetricibus minus expertis, funiculum umbilicalem plus, quam par est, attrahentibus, unde uterus non potest non subsequi. Aliquando etiam ortum ducit a conatibus, post partum remanentibus. Tempore, quo opem ferebam parturientibus, semel mihi contigit, cum foetum mortuum placentamque extraxissem, uterum mox subsequentem conspicerem, quo illico restituto, cruribusque, ut artis est, positus, brevi fuit curata ægra. Multoties obstetrices non solum, verum etiam chirurgos, imo & medicos hac in re esse hallucinatos, non est, lector benevole, cur dubites. Nuper adhuc me arcessi jussit chirurgus quidam, qui in eodem

casu conjicere haud potuerat, qualis esset tumor e corpore propendens. Aliquoties me quoque vocarunt obstetrices mirabundæ, quod viderent ejusmodi tumores a partu sese exferentes. Nonnullæ mihi venienti dixere, hic videbis molam magnam, utero firmiter adhaerentem: aliæ, hic habemus partum foetus monstrosi &c. Hunc ergo affectum delineavi, ut unicuique chirurgus, qui delineationem viderit, magis in memoria hæreret, & ne quis amplius in re tanti momenti, & subitam restitutionem exposcente affectu, deciperetur.

§. 3.

exempla.

Ipfius uteri corporis inversionem exhibet Cornelius Stalpart van der Wiel *Observat. rar. Cent. prior. Observat. 67. pag. 291. seq.* inquit: Ipse cum chirurgus medicoque Cornelio Solingen Hagæ anno 1673. 14. Aprilis ad M. J. uxorem vocatus fui, quæ pridie robustum ediderat partum, cujusque e corpore ignorantia obstetricis secundarum loco uterus eductus erat, quem instar inversæ manicæ interioribus partibus exterioribus redditus, inter femora propendentem, invenimus, infantis minoris caput æquantem magnitudine; dictam quoque puerperam post dimidiam a partu horam decessisse intelleximus: Altera autem paulo post accedens obstetrix secundas cum funiculo umbilicali ab inverso utero, cui etiamnum affigebantur, separavit. Nos autem inversum hoc corpus bene perspectum, facto in fundo foramine, in suum reduximus locum, atque tum illico per dictum foramen ipsa sensimus intestina. Eandem observationem sequentibus verbis refert etiam Cornelius Solingen *Embryulc. ofte Afschalinge eenes dooden Vruchts cap. 16. p. m. 202. seq.* Den 14. April 1673. ben ik des morgens in de poort van de wever, alhier in den Hage, op de lange graft by en vrouw geroepen, de welke van den 13. t' savons te voren ten tien uren, tot s' morgens den 14ten half ses uren, in arbeydt geseten hadden; als wanneer sy van een levendig kint

kint verloft was, ende bevond, dat de baarmoeder geheel omgekeert was hangende tuffchen de dijen, de helft grooter als een vogel-ftruys-ey. Ock berichte my mayke-moeder, die als tweede vroed-vrouw by de voorfz. vrouw gehaet was, dat fy haer een halfuur mae haer veloffinge doot vondt, en op foonanige wijfe gefelt, als terftont gefeght is; als mede dat de nageboorte met de ftreng, vast was, de welke fy echter fepareerte. De gefien ende verftaen hebbend, ging terftont nae den Heer Doctor Cornelis Stalpart van der Wiele, den welke ik dit communiceerde, en nae gedaen verfoek met my gegaen zynde, 't felve ook alfoo bevond. De vrienden afkeerig zijnde van t'openen van 't lichaem, fneed ik evenwel een gat in den grondt van de omgekeerde baarmoeder, door welk ik mijn hand in 't lichaem bracht, met welke ik de darmen terftont voelde, ende de omftanders de felfer dede fien, fonder die nochtans uyt te trecken. Daarna bracht myn hand van binnen het lichaem nae buyten in de omgekeerde baarmoeder, omfter degen de omkeringe te doen fien, en daarna bracht de lijfmoeder weder in, en hechten den buyk toe.

§. 4.

Uteri inversionem etiam adhuc alii autores defendunt, *alii*. inquit enim Paulus Barbette *Chirurg. Part. I. cap. 8. p. m. 28.* gravi parturientium feminarum nifu & incauta fecundinae extractione alii nobiscum fundum uteri in pube plane inversum viderunt, adeo ut pars intima extrema effet. Sic in Nicol. Blegny *Zodiac. Med. Gallic. An. III. Aug. Observ. 8. pag. 105.* mentio fit juvenulae mulieris primiparae, cui cum foetu edito morarentur fecundinae, arctius utero adhaerentes, obstetrix tam valida manu adstitit, ut illas indivulfas una cum ipso utero inverso foras eduxerit. Anno 1681. ejusmodi observationem se observasse refert Christophorus Seligerus, inquiens: David Richter juvenulae uxoris, Andreae Thielens, scriniarii cadaver, me praesente,

sente, aperiebat, cui scilicet primiparæ, alioquin robustæ obstetrix incauta, sub persuasione foetus resitantis alterius vesana, uterum inversum plane, ut instar marsupii versi propenderet, atque cum hoc ipsam vitam violentissime extraxerat. vid. *M. N. C. Dec. II. An. 1. Observ. 141. pag. 344.* In femina Amstelodamensi uterum obstetricis culpa inversum fuisse, quæ tamen per quatuor annos adhuc misere vixit, juxta observationem Alardi Hermanni Cammeni *M. N. C. Dec. I. An. 3. Observ. 130. pag. 233.* De uteri procidentia ejusque vera inversione sequentia scribit Christianus Johannes Langius *Prax. medic. Cap. 24. Oper. Part. II. fol. 163.* peccant & antiqui, dum omni tempore vere descendere uterum credunt, peccant & recentiores, dum omnem omnino prolapsum uteri negant, dantur enim casus, ubi vere tale quid contingit. Dabo equidem id in gravidis non fieri, nihilominus quando saltem vaginæ membranam internam descendere assero, non fluit, nullo tempore fieri posse veram uteri inversionem, imprimis mox a partu difficili. Scribit etiam Franciscus Mauriceau *Observat. DLXXXIX. pag. 344.* Le 26. Juin 1690. je reduisis une descende de matrice à une pauvre femme, qu'elle n'avoit jamais pû remettre depuis six mois entiers, qu'elle la portoit tout à fait précipitée, luy pendant d'une grosseur extraordinaire jusques au milieu des cuisses, avec de tres-grandes incommoditez, dont elle fut entièrement soulagée, aussitôt que je luy eûs réduit cette partie en sa situation naturelle, & que je luy eûs mis un pessaire dans le col dela matrice pour empêcher la recidive de sa chute.

§. 5.

inversio totalis.

Totalis uteri procidentia atque inversionis exemplum annotavit Johannes Adamus Genselius *Ephemerid. Acad. N. C. Cent. II. Observat. 193. pag. 421.* inquiens: femina, viginti octo annorum, uxor pannificis, feбри maligna corripitur, cui post deliria immania & alia symptomata accessit procidentia uteri
tota-

totalis, cum urinæ suppressione. In hoc subjecto uterus totaliter instar marsupii inversus, non quoad orificium, sed quoad fundum descendit, extra vaginam propendens tumore livescente, cucurbitam duarum librarum æquans, omnibus fimbriis, vinculis, ligamentis nerveis, latisque ac membranosis & rotundis laxatis, imo quibusdam ruptis, nullo plane penitusque apparente foramine. Fuit vero hæc procidentia externa completa, quam & in Italia aliquoties in xenodochio Romano, Patavino ac Veneto observavi. Absurdum itaque foret, sensuum testimonio ac experientiæ rerum magistræ contradicere, una quippe experientia & hic plus valet, quam centum rationes. Causam hujus procidentię ægra attribuit imperitiæ obstetricis, vaginam intempestive ante aliquot septimanas in partu loco secundinæ vi trahentis ac arripientis. Cumque talis præcipitatio uteri totalis cum inversione, imprimis in feбри maligna ut plurimum lethalis observetur, exiguam spem de salute ægræ hujus concepit Genselius, cujus tamen consilio dicta ægra per gratiam Dei & ibidem descripta medicamenta iterum convaluit. Inversum uterum, carneis excrescentiis pluribus involutum molemque carnis maximam, spithamæ unius cum dimidia longitudinem exæquantem & sphacelo correptam in rustica quinquagenariæ proxima, observare licuit Theodoro Zwingero. vid. *M. N. C. Dec. II. An. 2. Obs. 186. p. 413. & 415.*

§. 6.

Observationem de prolapsu uteri inversi ab excrescentia carneo-fungosa in fundo ejus interno ex potu infusi crepitus lupi enata edidit Henricus von Sanden anno 1722. Historia autem pag. 9. seq. sic sonat: mulier quædam ætatis suæ triginta sex annorum, ante annos sedecim filiam peperit, ante tres vero annos sutori nupsit, a quo quoties imprægnata, toties abortum passa est, subsequente semper enormi hæmorrhagia uteri. Hæc pertæsa abortuum ab affine suo medicamen contra

*ab excre.
scentia a
crepitu lupi.*

imprægnationem petiit, cujus infusi usu hæmorrhagia sistebatur, alvus vero exinde quoque ita erat constipata, ut cum eandem summis nisibus in area supra terram deponeret, loco fœcum alvinarum corpus pugni instar expresserit, quique nisus illius vires adeo prostraverant, ut dorso incurvato hypocaustum repetere seque ad lectum conferre cogeretur, ubi illud, quod exciderat, in locum priorem ipsa reponere allaboravit, verum frustra; atque sex septimanas sine auxilio obstetricum & chirurgorum, mansit, prolapsum vero corpus interea indies magis magisque crevit, atque ad corruptionem putridam tetendit. In consilium vocatus chirurgus quidam considerans corpus hoc, uteri prolapsum esse judicavit, qui adeo a sphacelo jam fuit corruptus & exulceratus, ut cadaverosum de se spargeret odorem, & quoties dicta femina alvum deponeret, toties uterus a chirurgo repositus iterum exiit, huic malo superveniente incontinentia urinæ. Alii advocati chirurgi excrescentiam carneam, ex uteri vagina natam existimantes ligatura eandem esse auferendam judicarunt, quam vero applicatam convulsiones insequerantur. Advenienti tandem Henrico a Sanden apparuit pendulum extra abdomen corpus illa facie atque magnitudine, quam in dicto tractatu figura I. exhibet, totum sphacelatum, nigrum, multo pure foetidissimo scatens, & hinc inde per lamellas decorticari incipiens. Cogitabat autem dictus auctor statim, corpus illud carnosum esse uterum prolapsum eumque ab excrescentia carneâ inversum, cum nullum orificium uteri internum oculis vel stylo exploratorio observare posset. Hujus rei ut certior fieret, explorabat intra vaginam uteri totam, num uterum ibidem cum suo orificio interno reperire posset, sed nihil ipsi inquirenti obvenit. Facta deligatione ipse inquisivit in hujus mali originem & accepit ab agrota illam, quam supra recensuit, scilicet infusum cum crepitu lupi, ab affine suo acceptum. Molem hanc.

hanc carneam chirurgi tandem corrosivis auferre concludebant, quorum ope plus indies de illa est ablatum, & penitus tolli potuisset, nisi febris aliaque symptomata vires exhaustissent, ex quarum defectu supremum obiit diem. In cujus sectione patuit ad oculum, non solum fuisse uteri procidentiam, sed & ejusdem inversionem, ab excrescentia carnea, ab interni uteri fundo enata, factam, ut exhibet figura I. observatam. Nam aperto abdomine admodum obeso, & intestinis remotis, observatum est, uterum inversum ab hac excrescentia carnea locum suum naturalem, id est pelvim, deseruisse, atque cum parte superiori vaginæ relaxata extra abdomen descendisse, suoque descensu simul ligamenta uteri, tam lata, quam rotunda, una cum tubis Fallopiianis atque ovariis, intra cavitatem suam inversam, usque ad excrescentiam carneam detraxisse illasque partes inclusisse &c. Historiam uteri præcipitati & gangrænam jam patientis, cathæreticis consumpti, vid. Franc. Rosset. *de Part. cæsar. pag. 208.*

§. 7.

Sæpius a vehementi secundinæ post partum extractione ab imperitis obstetricibus, dum funiculum umbilicalem plus justo attrahunt, uterum simul inverti atque extrahi, aliquot ex Stalpartio, Solingio, Blegny &c. modo adductis exemplis probavimus, quibus adhuc ex Joh. Bohnio *de Renunci. Vulner. Sect. II. c. 4. p. 396.* aliam observationem annectere liceat. Juvenulæ scilicet Zittaviensis primiparæ placentam utero arctius annexam, dum obstetrix imperita violentiore manu educere moliebatur, simul uteri portionem protrahit; quam pro foetu peculiari seu gemello habens puerperam ad novos conatus urget, nec labori ipsamet in illo educendo parcit, contradicente licet illa, de illata vi & evulsione interaneorum omnimoda conquerente, ac vix elapsa a feliciore alias partu horula expirante: Cujus hypogastrii pelvis utero hujusque annexis

vacua, hic autem ex sinu muliebri ultra spithamam propendens in cadaveris dissectione cum stupore adstantium cernebatur. De feminæ cujusdam utero penitus inverso sequentem observationem refert Franciscus Mauricæus *Observat. sur la Grosseff. 685. pag. m 396.* inquiens: Je vis avec un de mes confreres une femme accouchée depuis deux jours, qui avoit un entier renversement du fond dela matrice, qui luy estoit arrivé dans le temps, que sa sagefemme l'avoit voulu delivrer de son arrierefaix, sans qu'elle eust usé d'aucune violence, à ce qu'elle nous dit. Cependant il me parut, que si cette sagefemme n'avoit point fait la faute de causer ce renconversement, elle avoit du moins fait celle de ne pas reduire elle-mesme le fond de la matrice, en le repoussant au dedans aussi-tost qu'elle s'apperçeut, qu'il s'estoit ainsi renversé. On doit remarquer, que le renversement du fond dela matrice, qui ne se fait jamais dela sorte, si ce n'est immediatement après l'accouchement, cause assez souvent une mort subite à la femme, par la grandeur dela perte de sang qui luy arrive toujours pour lors. Et *Observat. 355. pag. 208.* exemplum adducit d'une femme, qui mourut d'une perte de sang causée par l'entier renversement du fond dela matrice, qui avoit esté tirée au dehors par une ignorante sagefemme, dans le temps, qu'elle la voulut delivrer de son arrierefaix en l'accouchant: Et comme après ce fascheux accident celle sagefemme s'estoit contentée de repousser la matrice en dedans, sans reduire pour lors le renversement de son fond, comme elle auroit dû faire, si elle eust esté assez entendue en son art; il se fit un si fort etrangement de cette partie, vers l'orifice interne, qui estoit aussi renversé, que ce fond dela matrice s'estant extraordinairement tumefié la reduction, que l'on en auroit pû faire dans le commencement, devint dans la suite impossible.

§. 8.

Ex communicatione Pauli Mothii sequentem observa- *alia exem-*
tionem refert Thomas Bartholinus *Histor. anatom. Cent. II. Hi-* *pla.*
stor. 91. pag. 292. Nobilissima matrona Chilonii Holsatorum,
quinque ante filiorum mater, foetum vivum, quem quadragin-
ta hebdomadas commode satis gestaverat, semihoræ labore si-
ne ulla molestia feliciter exclusit, remanentibus tamen, more
hujus puerperæ secundinis, quas cum obstetrix, ut solita fue-
rat, solvere & extrahere conatur, una cum secundinis uterum,
quamquam inscia, extraxit. Inter operandum puerperæ sci-
scitanti, quomodo negotium succederet, respondit, secundi-
nam se quidem habere, sed subsequi carnis partem sibi inco-
gnitam. Adstantes feminæ molam esse credentes, sibique id
sæpius evenisse, obstetricem ad extrahendam carnem exstimu-
lant, quæ omnia etiam validiore manu, irritò conatu & reni-
tente carne jussa exsequitur. Advocatus D. Mothius sine vo-
ce, nutu & pulsu puerperam invenit mortuamque vere pro-
nunciat; occupata deinde obstetricis sede, immissaque sub le-
cti stragulis manu ipsum uterum integrum marsupii instar pro-
pendentem & ab utroque latere perforatum obstetricis digito,
deprehendit adstantibusque monstravit, vere tum mortuam se-
ro credentibus. Illustrissimæ cuidam matronæ, viginti cir-
citer annorum, uterus a partu puellæ laxatus, pro secundinis
non procedentibus, ab obstetrice imperita manibus magna
vi attractus & præcipitatus fuit, suborta illius inflammatione
& gangræna cum subsequente morte, uti meminit Petrus de
Marchettis *Observ. medic. chirurg. Syllog Obs. 61. pag. m. 91.* Inquit
etiam Eberhardus Gockelius *Gallicin. medico-pract. Consil. Cent.*
I. Conf. 20. Schol. p. 72. sæpius fuisse observatum, quod fundus
uteri circa pudenda omnino inversus, ita ut interiora veluti ex-
terna se exhiberent, propenderit.

§. 9.

item.

Sequentem observationem refert Johannes de Muralto *M. N. C. Dec. II. An. 1. Observat. 112. pag. 278.* Anna K. e pago *Schwamendingen* oriunda & annos nata quatuor & triginta, postquam ante undecim septimanas partum enixa esset, conqueritur mihi, se ab obstetrice a partu secundinis hærentibus læsam esse, ut uterus nunc foras promineat cum molestia & ardore summo, imprimis dum urinam emittit aut refrigeratur. Per balneum tamen & pessos sanitati pristinae est restituta. vid. etiam ejusdem Muralti *Chirurgische Schrift. Observ. 174. p. 526.* De procidentia uteri cum urinæ stillicidio ex partu difficili ab embryone prægrandi excitata videatur Casp. Theoph. Bierling. *Thesaur. theor. pract. Observat. 64. pag. 829.* Uterum nonnunquam revera inverti & post partum ab imperitis audaculisque obstetricibus placentam utero adhuc arctius connexam cum funiculo umbilicali violenter nimis extrahere allaborantibus quasi evelli, casum aliquando se observasse meminit Johannes Mauricius Hoffmannus *M. N. C. Dec. II. An. 10. Observ. 181. p. 356.* In concubina satrapæ cujusdam Leerdammensis uterum omnino inversum foras propendisse refert Isbrandus de Diemerbr. *Anatom. Lib. I. cap. 25. fol. m. 139.* De violenta atque lethali uteri extractione atque inversione hunc casum refert Paulus Ammannus *Prax. vulner. letbal. Dec. V. Histor. 1. p. 327.* Obstetrix post foetus partum, uterum simul cum secundina extractum pro secundo foetu judicabat, hincque puerperam de novo ad pariendi nifus impellebat, eaque hoc modo paulo post mortem inducebat. Post sectionem enim dictæ feminæ cavitas hypogastrii, seu pelvis quoad uterum tota erat vacua, imo nullum inter intestinum rectum atque vesicam urinariam apparebat vestigium uteri, qui potius inversus ad spithamæ longitudinem ab osse pubis propendit. Loco autem allegato pag. 330. etiam facultatis medicæ Lipsiensis responsum reperi-

peritur, atque pag. 332. Ammannus in cribratione, hunc casum fustigationem obstetricis mereri annectit.

CAPUT IV.

De

Procidentie uteri causis.

§. I.

COMMUNITER equidem vaginæ & ipsius uteri procidentia ab Ligamen-
torum la-
xatio &
ruptura. ejusdem ligamentorum latorum laxatione vel disruptio-
ne, juxta plerosque veteres & nonnullos recentiores autores, derivatur, quod confirmat Hieronymus Fabricius ab Aquapendente *edit. Francof. Part. I. cap. 85. pag. 314.* inquiring: prolabitur uterus, cum ejus ligamenta aut laxantur aut a suo extremo resolvuntur, idque cum per magis & minus contingat, idcirco magis & minus prolabi, devolvi ac descendere par est, ita ut interdum ad mediam vaginam, interdum ad vulvæ usque orificium, denique nonnunquam totus extra vulvam prolabatur. Vel juxta Joh. Sculteti *Armament. Chir. Part. I. Tab. 43. pag. 102.* Uteri prolapsus patitur feminae quando ipsis uteri ligamenta lata & membrofa vel humoribus immodice relaxantur, vel per vim fortuitorum abrumpuntur. A violenta fundi uterini & cervicis, nec non ligamentorum tam latorum, eundem offibus ilium alligantiam, quam teretium ipsum partibus anterioribus devincientium, violenta inversione, avulsione & abruptione, hunc affectum oriri, vid. Joh. Mauric. Hoffmann. *Anatom. patholog. Specim. 9. §. 20. pag. 123.* Laxantur aliquando ligamenta uteri propter vim partus, nimiam corporis humiditatem &c. ut uteri osculum in sinum pudoris decidat & inversa vagina extra propendeat, uti inquit Regnerus de Graaf *de Mulier. Organ. cap. 10. p. m. 269. seq.* Et secundum Joh. Riolan. *Anthropogr. Lib. II. cap. 35. fol. 199.* relaxatis ligamentis uteri corpus intra cervicem laxiorem & amplio-

pliores corpore uterino, devolvitur & extra orificium externum prominet atque propendet, ut sæpe observavi. Quod confirmat etiam Dominicus de Marchettis *Anatom. cap. 7. pag. 76.* Ligamenta, inquit, si relaxantur, uterus in vaginam, & aliquando extra pudendum muliebrem, potest exire, ut in xenodochio Patavino bis terve mihi accidit, quem reposui. Extensionem & laxitatem ligamentorum, quibus uterus alligatur; ansam præbere procidentiae, inquit Henr. a Deventer *de Art. obstetr. cap. 4. p. 24.* Ab elevatione gravioris ponderis ligamenta uteri facile extendi & rumpi posse, ex Hippocrate allegat Baldassar Timæus *a Güldenlee Resp. XXXVII. Oper. pag. 1068.* Juxta Carol. Musitan. *de Morb. Mulier. cap. 8. pag. 161.* uterus non, ut imperiti putant, a suis solutus appendicibus ac ligamentis totus decumbit: nam si ita procideret, restitui minime posset, sed ejus ligamenta fiunt laxiora, præsertim cum peritonæum, aut ipsius vincula dissolvuntur, aut disrumpuntur. Secundum Georg. Wolffg. Wedelii *Patholog. medic. dogmat. Sect. II. c. 12. pag. 405.* in prolapsu uteri laxari possunt ejusdem vincula, nec sine laxatione horum (ruptio enim haud facile contingit) procidentia vera facile fit. Variant ergo hæc pro unius vel alterius vinculi æquali vel inæquali relaxatione: pro cujus diversitate etiam prominens tumor variat.

§. 2.

alii contra-
dicunt.

Dictam tamen vaginæ uterinæ procidentiam uterique prolapsum ligamentorum latorum laxitati aut disruptioni alii autores non assignant, quia non recte ligamenta vocantur, siquidem ab his uterum non sustineri per autopsiam constat, atque sic dicta ligamenta cum partibus illis, quibuscum uterum connectere deberent, non cohærent, sed libere in corpore fluctuant, hinc etiam ab eorum relaxatione aut ruptura uteri situm non mutari probabile est. Huic sententiæ consentit etiam Theodorus Kerckringius *Spicileg. anat. Observat. 20. pag. 48.*
post

post variorum autorum allegata verba ita inquiens: audis uterum per ligamenta vespertilionum alas assimilantia ossi ilio alligatum. Vides apud Laurentium uterum totam ventris regionem perambulantem, apud ipsum & alios procidentem & excidentem. Parcant metu viri illi, parcant & feminae ab illis persuasæ, quod uterus aliquando excidat. Quamvis affirmemus illas expansiones peritonæi, vespertilionum alis assimilantes, quas perperam ligamenta superiora vocant, nec ossi ilio, nec cuiquam alteri alligari (fluctuant enim libera) tamen periculo omni, ne uterus excidat, posthac omnes liberamus: nemo vidit, nemo sensit: decepti omnes imagine falsa, alios decipiunt: laxitas quædam colli, quæ extra pudendum prominet, hæc nobis fecit ludibria. Inspice, quæso, quisquis anatomiam & veritatem amas, constitutionem uteri, quantis parietibus sit septus considera, & mecum reipsa & oculari inspectione convictus senties. Ligamenta autem illa superiora nec Laurentius nec alii anatomie heroës unquam alligata viderunt, sed ex opinione vulgari affirmarunt. Ignosce, quæso, lector, libertati meæ, quæ vidi loquor, toties examinavi, nunquam alligata, semper inveni liberrima. Et secundum Verheyeni ab Henr. von Sanden *de Uteri invers.* pag. 13. allegata verba, ligamenta hæc uteri non tanti ad uterum ligandum valoris sunt, ut passim significant anatomici. Pars enim superior, quæ uteri tubam & testiculos sustentat, cæteroque validior est, extremo suo, quo utero remotius est, nulli parti affigitur adeoque uterum sustinere nequit. Non igitur processus illi vocandi ligamenta uteri, nisi gratia partis inferioris minusque firmæ. Inquit etiam Franciscus Bayle *Dissert. med. II. de Sympatb. Uter.* pag. m. 55. cum utrorumque ligamentorum structuram nuper considerarem, mihi visi sunt anatomici eorum usus negligentius investigasse, & parum congrue ligamentorum nomine ea appellavisse, cum procul dubio aliis nobilioribusque dicata sint, quam ligandi muneribus. Et juxta Fred. Ruysch. *Mus.*

anat. sive Catalog. Rarior. pag. 114. partes membranaceæ inter tubas & ovaria ligamenta uteri lata audiunt, sed falso; horum interventu tubæ quidem ovariis alligantur, non vero uterus peritonæo, nisi in statu præternaturali. Quærit etiam Carolus Drelincurtius *Experim. anat. de Uter. pag. m. 96.* an uterus ad quatuor catenas, ceu furibundum animal in animali alligetur? hoc est, an quatuor ille ligamentis, ceu funiculis atque loris, infrenetur, effreno libidinis œstro ne lasciviat? an ejus ligamenta duo inferiora dicta ipsum superiorem suspendent, ne procidat, uti neotericorum codices ferunt &c. vid. etiam Mu-
liebr. nostr. *Sect. III. Cap. 2. §. 29. pag. 258. seq.* Secundum Paul. Barbett. *Chirurg. Part. I. cap. 8. pag. 28.* uterus non facile laxitate, multo minus disruptione latorum ligamentorum prolabitur, uti maxima pars scriptorum sibi imaginatur. Ita scribit Jean Baptiste Verduc *Suite dela Patholog. de Chirurgie Chap. 42. pag. 1058.* Il est impossible, que la matrice pût tomber au dehors, comme l'ont assure tous les anciens praticiens, sans en excepter un seul. Ils on dit, que cette descente étoit causée par la relachement des ligamens superieurs, qui attachent la matrice, mais c'est une fausseté, & il n'est pas vray, comme le dissent la plûs-part des anatomistes modernes, que ces ligamens suspendent la matrice, & que, lorsqu'ils se relâchent, ou qu'ils se rompent, la matrice descend au dehors, puisque ces ligamens larges ne sont que des productions du péritoine, qui n'ont point d'attache avec les os des iles & les autres parties voisines; mais qu'ils sont au contraire libres & flottans dans le ventre, de sorte qu'ils ne servent en aucune maniere à soutenir la matrice; c'est pourquoy ce que l'on a toujours appelle descente de matrice, n'est qu'un allongement du vagin, qui s'avance au dehors. De vero uteri prolapsu atque inversione ita scribit Laurentius Heister *Chirurg. Lib. II. de Operat. Chirurg. Cap. 143. pag. 672.* Diese Art des Vorfalls kan fast nicht anders,
als

als in oder gleich nach der Geburt geschehen, wenn der Mutter-Mund so weit ist, daß die Mutter dadurch schlupffen und sich umwenden kan: und geschiehet solches, wenn man entweder die Nachgeburt zu starck anziehet, daß die Mutter mit solcher selbst heraus gehet; oder wenn die Gebährende nach der Geburt noch starcke Wehen behalt, gleichwie manchemahl geschiehet, und durch starkes Drücken die Mutter selbst durch die Geburt ausdrücket. Es erfolget aber gemeiniglich gar bald der Tod darauf, wo dieser Vorfall nicht alsobald wieder in Leib gebracht wird.

§. 3.

Relaxationis autem seu rupturæ ligamentorum uteri ^{causæ occasio-} vel uno verbo, vaginæ & ipsius uteri prolapsus & inversionis, ^{nales.} variæ ab autoribus recensentur causæ occasionales, v.g. vociferatio vehemens, casus, saltus, fæcum alvinarum excretio molesta, percussio ad nates & femora, gravioris ponderis elevatio ac gestatio, coitus indecens, totius corporis concussio violenta, humor serosus vel fluor muliebris, imprimis partus difficilis, & violenta secundinæ extractio. Ejusmodi & alia procidentia ^{abortus.} uteri exempla hincinde reperiuntur, siquidem de uteri prolapsu ex abortu vid. Bald. Tim. a *Güldenlee Epistol. Lib. III. Epist. 38. pag. 709.* Honestæ cuidam mulieri annorum quadraginta ^{labor.} post nonnullos labores domesticos derepente uterus totus inversus e pudendo prolapsus narratur a Petro Poterio *Observat. Cent. III. Cap. 91. pag. 380.* A terrore procidentiam vaginæ ^{terror.} notavit Cornelius Solingen *Embryulc. Cap. 16. pag. 201. seq.* his verbis: Hebbe den 15. April 1673. een Lijstemakers vrouw, my om raed vragende, gevisiteert, die een vaginæ procidentiam, ofte uytfackinge van de scheede hadde, in welke de baermoe-der onthouden wierd; edoch was de lijfmoeder wel de helft grooter, en veel harder, als ordinaris, want alle die in de Anatomie ervaren zyn, is kenlijk, dat den uterus natürljik hard is, te weten in die gene, die niet bevrucht en zijn, Dese vrouw

hadde dit ongeval door een schrick voor vijftien jaeren gekregen, en geduerende, dien tijt dese party soo oytgefackt gedragen, sonder oyt deselve ingebracht te hebben, ofte laten inbrengen, nochte ook t sedert die tijt van haer man vleeslij bekent te hebben kunnen worden. Matrona novendecim *salus*. annos habens, ex carpenti seu essedi saltu præcipiti abortum difficilem & violentum non sine uteri prolapsu passa erat. Suasit autem medicus, ut appropriatis adstringentibus in vino coctis foveretur, oleosisque intruderetur uterus, atque ipsa elato tranquille cubaret podice, brodiaque analeptica per epicrasin sumeret. Atque ita quidem intra unius mensis intervallum pristina restituta est sanitati, quotannis sine ullo paruriens incommodo, uti ex communicatione Ægidii Euth recenset Stalpartius van der Wiel *Observat. rar. Cent. I. Observ. 69. Schol. pag. 301.*

§. 4.

ictus vaccæ.

Ab ictu vaccæ cum cornu ortam vaginæ procidentiam observavit Adamus Brendelius *Observat. anat. Decad. I. Observ. 7. pag. 24.* Ancilla scilicet, dum vaccam, a pastu domum reversam, in stabulo vinculis alligare nititur, ab eadem, muscis irritata pungentibus, cornu abdomen, inclinato capite, petitur, ita ut cuspis etiam cornu paulum vaginam intraverit, quam læsionem post non ita multo procidentia vaginæ subsecuta est, qua diu afflicta laboravit, tentatis frustra remediis omnibus, quia malum, pudore victa, ultra dimidium anni clam habuit, & quid acciderit illi, reticuit, quousque demum doloris acerbitate coacta & compulsa læsionem indicavit.

§. 5.

calcitratio.

A calcitatione pedis sui mariti uterī prolapsum annotavit Franc. Mauriceau *Observat. 171. p. 95.* inquiens : j'ay reduit la matrice d'une pauvre femme, âgée de quarante huit ans, à qui la matrice estoit entierement tombée, dela grosseur dela
teste.

teste de l'enfant, sans pouvoir estre reduit depuis près de trois ans, qu'elle avoit receû un coup de pied de son mary en cette partie, qui resta toujourns ensuite ainsi tumefiée & pendante au dehors, avec une tres grande incommodité de cette femme &c.

§. 6.

Per flatulentam ventriculi & intestinorum distensionem in matrona quadam honesta annum sexagesimum tertium agente causatum uteri prolapsum annotavit Andreas Elias Buchnerus vid. *Act. phys. med. Vol. II. Observ. 63. p. 152. seq.*

§. 7.

Ab elevatione & gestatione magni ponderis uteri ligamenta facile extendi & rumpi posse, quo facto uterus prolapsatur, ex Hippocrate allegat Baldass. Timæus a *Güldenkleee Respons. 37. Oper. fol. 1068.* de qua ligamentorum disruptione paulo ante diximus. Varia autem ejusmodi hinc inde occurrunt; pudicissima enim & honesta uxor, annos viginti quatuor nata, magnum imprudenter attollens pondus in uteri procidentiam incidit, uti refert Amatus Lusitanus *Curat. med. Cent. I. Cur. 14. fol. m. 37.* De prolapsu uteri spurio ex elevatione magni ponderis in puerpera, vid. Andr. Ottom. Gœlicke *Histor. anat. Observat. 10. pag. 224.* Mulier quædam, cum post laboriosum partum ponderosam calcis molem, marito suo alutario adjuvante, in officinam portaret, ex improvise uteri prolapsum passa est, referente Eberhardo Gockelio *M. N. C. Cent. II. An. 5. Observat. 54. p. 103.* item *Gallicin. med. pract. Conf. 20. pag. 71.* Ancilla quæpiam paupercula, ante aliquot annos deflorata, ex intensissima spiritus cohibitione sub ponderis gravioris elevatione instituta tunicam internam vaginæ uterinæ ultra modum extendit, ut extra pudendum proruperit, & inflammationem summe dolorificam suscepit, ut adeo coacta sit Johannis Mauricii Hoffmanni opem implorare, vid. *M. N. C. Dec. II. An. 10. Observ. 181. pag. 357.* Sic inquit Rosinus Lentilius *Eteodrom. medic.*

pract. An. 1709. pag. 1333. Uxor triginta sex annorum, unius masculæ prolis ante decennium mater, onus grave sustulit ante annum, & sensit aliquid rumpi in hypogastrio & simul sensim e pudendi labiis exire quid carnosum, quod ostendit obstetrici, quæ non vaginæ, sed ipsiusmet uteri procidentiam pronunciavit. Successive proptosis major est facta, sic ut non sine molestia incedere misera cœperit. Mihi ipsi etiam anno 1716. die 14. Octobr. universam vaginæ uterinæ procidentiam & inversionem cum uteri prolapsu, a magni oneris elevatione ortam, in rustici cujusdam uxore, observare licuit, quod malum ipsam adhuc virginem sibi contraxisse referebat.

§. 8.

*Tussis &
obstructio.*

De uteri procidentia a vehemente tussi & alvi obstructione sequentem observationem recenset Franciscus Mauricæus *Observat. 303. pag. 178.* inquit: Le 21. May 1682. je vis une femme, qui avoit une descente de matrice, qui luy estoit arrivée par une grande toux, & par les violens efforts, qu'elle avoit faits pour aller à la selle, après avoir eû le ventre reserré durant vingt jour entiers; lesquelles deux causes jointes l'une à l'autre avoient d'autant plus facilement contribué à luy faire venir cette maladie &c.

§. 9.

hydrops.

Hydropicas mulieres plerasque simul de procidentia uteri conqueri, inquit Thomas Bartholinus, vel potius ad hunc scribit G. W. Wedelius *Act. Hafn. Vol. II. Obs. 44. p. 139.* ubi pergit, inprimis duæ vetulæ summam inde patiebantur molestiam ad mortem usque; & in hydropica altera memorata vidi propendens uteri corpus; quantum ob vastissimam tumoris corporis molem licebat. Cum ergo a sero illo copioso intra abdomen præter naturam collecto necessario laxentur ligamenta uteri, videtur probabile esse, & laxari ab humore & protrudi a copia & pondere eundem posse, sicque veram
tunc

tunc dari posse in hydropicis procidentiam. Non tamen in omnibus mulieribus hydropicis observari procidentiam uteri, defendunt alii autores, qui in hydropicis uterum non prolapsum, sed in suo loco ordinario firmiter detentum reppererunt. Humorem etiam pituitosum vel serosum, unde procidentiam uteri evenire interdum asserunt, ligamenta uteri irrigando id efficere non posse, ostendit Felix Platerus *Prax. med. Tom. III. pag. m. 494.* ibique comprobat, quod hydropicis mulieribus, quibus uterus cum annatis membranis, in aqua sæpe longo tempore innatat, ille tamen nullo pacto ob eam causam prolabatur. Ibidem quoque dictus autor meminit feminæ, cui has membranas putredine penitus absumptas fuisse, sectio post mortem patefecit, dieque ante obitum hoc factum fuisse, effluxus præcedens saniei foetentis & putris comprobavit, uterus minime a sua sede recesserit, sed firmus & stabilis permanserit.

§. 10.

Procidentiam uteri ex tumore seroso seu hydrope uteri ^{hydrops uteri.} annotavit Johannes Mauritius Hoffmannus *Ephem. Acad. N. C. Cent. IV. Observat. 107. pag. 261. seq.* vixit, inquit, Solisbaci honesta civis uxor, quæ procidentia uterina specie afflictata auxilium undique conquirere cœpit, idque eo magis, quoniam osculum uteri internum & ab urinæ alluvie & attritu sub ingressu facto excoriatione orta læsum graviter dolebat, & deorsum ruentis uteri pondus indies accrescebat. Adhibuit medicarum consilio balnea & infessus, deinde ex medicorum præscripto circulos & globulos ligneos cera obductos, in subsidium assumpsit, peculiari insuper subligaculo firmavit, sed irritato prorsus eventu, cervici uteri cum osculo interno turgidiori & prominentiori facto, illos reprimente; intumuit demum suffusa venter ab unda atque hydrope ascite in stupendam molem eum expandente. Hujus feminæ defunctæ aperto abdomine, ea feri turbidi sæculenti copia cum impetu profiliit, quæ ampho-

amphoras adstantes binas adimplere potuisset; supra uteri fundum depressum tumor tunicatus amplius in conspectum sese dedit, sero limpido, sed ad contactum glutinoso ferme ad crepaturam usque adimpletus, vasculis sanguiferis tenerioribus per superficiem, hinc inde excurrentibus, tumori etiam dicto inhærebant quatuor hydatides lymphæ turgidæ, quibus visis in apricum proferebatur causa morbosæ procidentia recensita, is ipse nempe tumor cum sociis hydatidibus, qui uteri fundum & cervicem cum osculo interno incumbente suo pondere sede naturali cedere & prominere coëgerat, nullo adminiculo reprimendum.

§. II.

calculi.

Uteri procidentiam absque dubio etiam successive excitavit magna calculorum (quadraginta scilicet & duorum) in vesica urinaria hærentium, copia & pondus, quos Fredericus Ruyschius *Observat. anat. chirurg. I. pag. 2.* ex vetula octogenaria per incisionem, secundum uteri propendentis longitudinem, momenti temporis spatio, partim instrumentis, partim solis digitis extrahi, talesque calculos loco allegato depingi curavit. Quam observationem rarissimam etiam jam supra recensuimus.

§. II.

graviditas.

De vaginæ uteri non nisi gestationis tempore observata procidentia inquit Georgius Wolffg. Wedelius *M. N. C. Dec. II. An. 6. Obs. 91. pag. 183.* notavimus, æditui cujusdam conjugem, cui non nisi gestationis tempore procidentia quædam contigebat, ob molem scilicet uteri protrusa laxata membrana. Quam observationem idem Wedelius etiam in epistola ad Thomam Bartholinum perscripsit; mirum, inquit, est, quod in vicino pago æditui conjux, quotiescunque concepit (contra morem alias affectus) procidentiam aliqualem uteri primis ingravitationis septimanis experitur; hinc sensim is iterum contrahitur,

tur, & extra illum statum nil tale patitur. vid. Act. Haffniens. Vol. II. Observ. 44. p. 140. vid, etiam Wedel. Patholog. Sect. II. cap. 12. pag. 405.

§. 13.

Non immerito quoque hic inferenda venit excell. do-^{cum sexu}mini Ernesti Ettmülleri observatio de certo sexus masculini, ^{masculino.} in utero materno adhuc detentorum infantum, ex uteri prolapsu, desumendo signo, quam *Ephem. Acad. Nat. Cur. Cent. I. Observat. 45. Schol. pag. 116.* sequentibus verbis communicat: Non culpandus forsan ero, si dixero, posse quandoque certo præscire mulieres quasdam, cujus sexus foetum gestent; Edoctus hoc fui exemplo materteræ meæ, quæ octies jam peperit, prima vice filiam, secunda, tertia & quarta filios, quinta & sexta filias, septima filium, octava filiam: Quoties igitur filias conceperat, nihil extraordinarii quoad uterum notaverat, ast semper, quoties filios gestabat, ultimis gestationis mensibus insignem uteri prolapsum passa est.

§. 14.

Virginibus quoque a variis causis vaginæ & uteri pro-^{in virginibus.}cidentiam accidere posse testantur observatores, siquidem Syl-^{bus.}vius Samuel Anhorn *M. N. C. Dec. II. An. 6. Observat. 34. pag. 89.* scribit: Ester Riedmannin, virgo sexaginta quinque annos nata, ab anno ætatis vigesimo, mensibus præter naturam fluentibus, & prolapsu uteri vexata post thermas Badenses convulsionibus & lincinationibus uteri fuit vexata &c. A serpentina quasi incurvatione ob compressionem viscerum procidentiam uteri in virgine coortam se notasse, ait Georgius Wolfgangus Wedelius *de Morb. Infant. cap. 32. pag. 124.* item *Act. Erudit. An. 1717. pag. 410.* Meminit etiam Regnerus de Graaf *de Morb. Mulier. cap. 10. pag. 270.* se uno tempore ad quatuor diversas filias, quarum virginitas innoxia habebatur, vocatum

Embryologia. Ddd dd fuif

fuisse, quæ uteri prolapsu laborabant; quibus partim fomentis adstringentibus, partim annuli cerei in pudenda immisione non vulgare attulit auxilium. Virgini cuidam, ætatis 45. annorum, testes per hymenem propendentes ablati fuerant, dum vero tunc uterus valde tumens vi egredi cum summis circa inguina doloribus conaretur, chirurgus ignarus speculo matricis violentam divulsionem, remanente interim suumque in locum se recipiente utero. Post quinquennium ope obstetricis cujusdam tandem prominebat pugni minoris magnitudine uterus admodum inflatus, in sinistra regione introrsum vaginæ arcte adhærens &c. vid. *M. N. C. Dec. I. An. 2. Observat. 226. pag. 328. & An. 6 & 7. Observ. 73. pag. 102.* Sequentem observationem refert Franc. Mauriceau *Observ. 96. pag. 57.* de deux filles, à qui la matrice estoit entierement tombée d'une prodigieuse tumeur. Le 14. Septembre 1673. une pauvre fille, âgée de vingt-trois ans, vint chez moi me demander le secours nécessaire à son infirmité, qui estoit une chute entiere dela matrice, qui luy estoit arrivée des l'age de seize ans, par un violent effort, qu'elle avoit fait en frotant un plancher; & comme elle n'avoit jamais osé par honte declarer sa maladie à personne, elle laissa ainsi sa matrice tombée, sans la pouvoir en aucune façon remettre durant sept ans entiers. Sa matrice, qui estoit pour lors presque aussi grosse, que la teste d'un enfant, luy sortoit entierement hors dela partie honteuse, luy pendant par delà le milieu des cuisses, & au bas de cette monstrueuse tumeur, qui paroissoit comme une grosse vessie charnue, laqu'elle n'estoit autre chose que la substance du col dela matrice extremement dilatée & boursoufflée, on sentoit le propre corps dela matrice, à l'extrémité duquel on voyoit son orifice interne tres-petit, par lequel les menstrûes sortoient reglement dans le temps ordinaire &c. Le 30. May 1675. j'ay encore reduit la matrice d'une autre fille de vingt quatre ans, à qui

à qui elle estoit aussi tombée entièrement depuis sept années &c. Ex propria experientia scribit Jean Palfyn *dans la descript. anatom. des part. dela femme, qui servent a la generat. Part. II. pag. 66.* J'ay vû, il y a environ dix ans, une fille âgée de trente ans, qui avoit depuis long-temps une chute de matrice, le col pendoit au dehors du vagina dela longueur de deux travers de doigt, je vis l'orifice interne dela matrice fort manifestement, je la remis sur le champ & luy appliquai un pessaire, dont elle s'est ensuite fort bien trouvée. Alia puellarum uteri procidentia laborantium exempla vid. Joh. Schenck. *Observat. med. Lib. IV. fol. m. 641.* In tenello quodam infante procidentiam quandam vaginæ uteri, magnitudine nucis moschatae se observasse, scribit Cornelius Stalpart van der Wiel *Observ. rar. Cent. poster. Observ. 34. p. 369.*

CAPUT V.

De

Variis circa uteri prolapsus observatis.

§. I.

Licet uteri prolapsus in genere omnibus feminis sit admodum molestus, variaque symptomata & quidem sæpissime mortem inducat, usum tamen medicum ab eodem annotavit Guilielmus Harvæus *de Generat. Animal. de Part. p. 528.* inquiens: novi feminam nobilem a furore & melancholia uterina ultra decennium delirantem; cui, postquam omnia frustra tentata essent, contigit uteri prolapsus, quem ego affectum, contra aliorum sententiam, salutarem illi fore prædixi, suasique uterum ne reponeret, donec a frigore externo intemperies ejus deferbuisset: successit res ex sententia, brevique plane convaluit, atque uterus demum loco suo restitutus ibidem permansit posteaque vitam salubriter degit. Vi-

*Prolapsus
uteri sa-
lutaris.*

di etiam, pergit ibidem dictus Harvæus, aliam hystericiſis ſymptomatibus nulli remedium generi cedentibus diu laborantem; quæ tandem poſt multos annos ab uteri decubitu ſanitatem recuperavit. Utrique, ſedatis ſymptomatibus, uterum felici cum ſucceſſu repoſui. Uterus namque ab acri aliqua materia ad expulſionem vehementer exſtimulatus non ſolum delabitur, ſed (inſtar inteſtini recti a tenesmo moleſtante irritati) ſeipſum foras præcipitat. Huc pertinet, quod Jobus a Meekren *Obſervat. medico-chirurgic. cap. 54. pag. m. 239.* ſcribit: Ariſtoteles uterinae procidentia cauſam venereum appetitum excedentem dicit, eamque curari minime poſſe niſi gravidatione. Ipius autem Ariſtotelis verba *de Hiſtor. Anim. Lib. VII. cap. 2. fol. m. 433.* ſonant: multis mulieribus deſiderio coitus (quo vel juvenilis ætatis ratione, vel quia longo tempore abſtinuerint, tenentur) descendunt uteri, & menſtrua ſæpe ter in menſe citantur, donec concipiant: quo facto aſcendunt & ſuo ſitu conſtituuntur.

§. 2.

*Prolapſus
non ſemper
conceptio-
nem im-
pedit.*

Uteri prolapſu laborantes feminas concipere & foetum geſtare poſſe, ex Platero concedit Jobus a Meekren *l. a.* id quod pro conditione peſſariorum & ipſius prolapſus fieri pot-eſt. Refert enim Franciſcus Mauriceau dans les *Observations ſur la Groſſeſſe* aliquot ejus exempla, v.g. *Obſerv. 40. pag. 26.* agit d'une femme, qui eſtoit devenuë groſſe, non obſtant qu'elle portaſt toujours actuellement un peſſaire, inquiens: Le 27. Juillet 1671. j'ay accouché une femme d'un fort gros garçon, la quelle avant ſa groſſeſſe eſtoit fort incommodée, depuis ſix ou ſept ans d'une facheuſe deſcente de matrice, pour laquelle n'eſtant venu conſulter, & je luy mis dans le col de la matrice un peſſaire, en maniere de petit bourelet circulaire, ouvert en ſon milieu, dont elle fut entierement ſoulagée, & meſme guerie; & non obſtant qu'elle portaſt toujours actu-

actuellement ce pessaire, elle ne laissa pas devenir grosse, & ne l'obsta point qu'elle ne le fust de six mois, après m'en avoir demandé avis, ce que je luy conseillay de faire, tant parcequ'il falloit laisser à la matrice la liberté de s'étendre, que parcequ'estant fort dilatée dans le temps avancé dela grossesse, elle est, suffusament empeschée de tomber, étant pars lors soutenue sur la interieure des os des Isles par ceux du passage. Deinde *Observ. 115. pag. 67.* aliam recenset observationem d'une femme qui avoit conçu quatre enfans dans le temps mesme qu'elle portoit actuellement un pessaire pour une descente de matrice, dont elle estoit incommodée depuis quinze ans. Non obstant quoy elle avoit fait quatre enfans, dont elle estoit accouchée heureusement à terme, n'ayant retiré ce pessaire, qu'elle portoit ainsi continuellement, que lors qu'elle estoit prestée d'accoucher, & le remettant toujours après ses couches. Ce pessaire, qui estoit fait en figure d'un petit bourlet circulaire, percé d'un trou dans le milieu, donnoit lieu à la semence de l'homme d'estre reçüe à travers son ouverture dans la matrice, pour la conception, & aux menstruës, de s'en ecouler, dans les temps necessaire. L'usage de pessaire luy estoit néanmoins superflu après le sixieme mois dela grossesse, car la matrice pour lors se soutenoit bien d'elle - mesme, appuyée sur la face interieure des os des isles, par le moyen de sa grande extension sans avoir aucune besoin de pessaire. Aliud procidentiaæ uteri in gravida exemplum refert idem autor *l. 2. Observ. 67. pag. 40.* d'une femme grosse de cinq mois ou environ, dont la matrice estoit tombée dela grosseur du poing; Elle luy tomboit de cette maniere depuis tout le temps, qu'elle estoit grosse, & ne rentroit, que quand elle estoit couchée. L'orifice interne estoit fort entr'ouvert à l'exterieur, mesme jusques à y pouvoir facilement inserer mon doigt, jusques à la moitié de sa longueur avant que de parvenir à la parte, interne

terne de cet orifice, qui estoit très-exactement fermée. Après avoir réduit la matrice, qui estoit tombée à cette femme, je luy mis un pessaire pour la retenir en estat dans la situation naturelle, l'avertissant de la manière, qu'elle se devoit comporter, & de ne point retirer le pessaire, que je luy avoit mis dans le col de sa matrice, que vers le dernier mois de sa grossesse; ce qu'ayant exécuté ponctuellement, elle porta son enfant jusques à terme, & en accoucha heureusement; & huit jours ensuite ayant remis ce même pessaire, elle se conserva par son moyen de la recidive de la chute de sa matrice. Exemplum feminæ uteri procidentia laborantis, quæ tamen singulis annis domum filio augebat, refert Johannes Nicolaus Pechlinus *Observat. phys. med. Lib. I. Observ. 20. pag. 47.* Inquit etiam Michael Alberti *System. Jurisprud. med. cap. 2. §. 29. pag. 47.* notandum, quod hæc corporis mutatio, seu procidentia uteri non promiscue sterilitatem causetur, uti historiarum medicarum testantur, quales mihi etiam constant, quod nihilominus feminæ hoc malo laborantes imprægnatæ fuerint.

§. 3.

Coitus impeditur.

Quandoque tamen etiam ob dictum ipsius uteri prolapsum coitus impeditur vel sterilitas oboritur; imo si pars prolapsa arte ac manu chirurgica in locum naturalem redigi ibidemque per medicamenta retineri non potest, matrimonium non admittitur, vel jam contractum per divortium iterum dissolvitur. Scribit enim Paulus Zacchias *Quæst. medico-legal. Lib. IX. Tit. 10. Quæst. 2. fol. m. 805.* de uteri exitu dubitari occurrit, num illico matrimonium dirimere debeat? ac dicendum est, quod, si aliquo modo uterus remeare intro possit, in tantum, ut mulier virum admittere valeat, non debeat dare causam dissolutioni matronii, etiamsi postmodum extra denuo ac prompte prolaberetur; nam licet generationem impedire posset, hoc non præjudicaret ex communi doctorum opi-

opinionem validitati matrimonii, præterquam quod non caret remedio, nam recentiores medici nonnulla pessaria fabricarunt, quæ in uterum immissa, illum in suo loco retinent, neque tamen coitum aut generationem ullo modo impediunt. Ad eum finem circuli quidam effinguntur, idem omni ex parte operantes. Porro si uterus ita procidat, ut intro repelli amplius non possit, dubio non est locus, quod promptissimam causam dabit irritationi matrimonii.

§. 4.

Exemplum impediti coitus a prolapsu uteri refert Cornelius Solingen *Embryulc. ofte Afhalinge cap. 16. pag. m. 201.* his verbis: Hebbe den 15. April 1673. een Lijstmakers vrouw, my om raed vragende, gevisiteert, die een vaginæ procidentiam, ofte uytflackinge van de scheede hadde, in welcke de baer moeder onthouden wierd; edoch, was de liif-moeder wel de helft groter, en veel harder, als ordinarij; want alle, die in de Anatomie ervaren zijn, is kenlijk, dat den uterus natuurlijk hard is, te weten in die gene, die niet bevrucht en zijn. Dese vrouw hadde dit ongeval door een schrick voor vijftien jaren gekregen, ende geduerende dien tijt de voorsz partij soo uyt gefackt gedragen, sonder oyt deselve ingebracht te hebben, ofte laten inbrengen, nochte oock se-dert die tijt van haer man vleeslijk bekent te hebben konnen worden.

§. 5.

Secundum Michaelis Bernhardi Valentini *Chirurg. med. a prolapsu*
Sect. III. cap. 9. §. 5. pag. 393. quandoque uteri procidentia ita *divortium*
 comparata est, ut cohabitationem maritalem omnino impedit, cum in minori quoque prolapsu obstaculum quoddam, cum frigore aliquali partis prolapsæ, sub congressu se sentire amicus quidam mihi conquestus sit. Hinc utraque vel alterutra

tra pars divortium saepe petit, ut e sequenti casu aliquot ante annos mihi oblato elucescit. Actum Gissæ, die 27. Octobr. ann. 1711. in dicasterio principali & consistorio ecclesiastico. Postquam haud ita pridem ab ecclesiaste Bruckfeldensi relat-um fuit, Annam Dorotheam, Johann. Conradi Dœringii, Bruckfeldensis, conjugem, ob invaletudinem corporis sui, & quod a marito suo ejusque matre durissime tractetur, divor-tium quærere; hinc bini conjuges hodie citati comparuerunt & examinati, uxor ratione invaletudinis percepta sequentia de-ponebat: Ægritudinem suam a binis ultimis puerperiis, qui-bus binos fœtus demortuos pepererat, & ita quidem abortam fuisse, ut uterus prolapsus sit, nec ulla ratione in pristinum lo-cum restitui potuerit: addens urinam sibi perpetuo præter voluntatem effluere, & omni momento guttatim destillare, unde non tantum excoiatio illarum partium, sed & dolor indicibilis oriatur, adeo ut marito amplius cohabitare non possit.

Sequitur responsum Michaelis Bernhardi Valentini, pro-fessoris Gisseni: Prævia requisitione dicasterii Gisseni An-nam Dorotheam, Joh. Conradi Dœringii conjugem inspe-ctioni oculari subjeci & inveni eandem insigni prolapsu uteri laborare, ita ut tumor ultra sex digitorum latitudinem pro-tuberans insigniter rubesceret & ob excoiationem summos dolores pareret, præsentē simul continuo urinæ incontinen-tia. Quamvis autem ob symptomata modo dicta per insi-gnem hunc uteri prolapsum congressus & cohabitatio conju-galis non possit non prorsus impediri, ita ut fatente muliercu-la jam per integrum biennium marito suo debitum conjugale persolvere nequiverit: attamen & quoniam illa, juxta propriam confessionem, nulla hætenus remedia adhibuit, ipsæ partes elapsæ per fœtus, balnea & thermas emolliri & successive in pristinum statum restitui, aut ligamenta illic ita detineri pos-sint, ut debitum conjugale adhuc sive repeti, sive præstari pos-sit:

fit: eaque de causa ante remediorum exhibitionem matrimo-
nium propterea non facile dissolvatur. Zach. *Quest. medico-leg.*
Lib. IX. Tit. 3. Qu. 5. Hinc morbum præsentem nondum peni-
tus incurabilem dicere possum: quod subscriptione propria &
appressione sigilli consueti attestari volui. Signat. Gissæ die
28. Octobr. 1711.

§. 6.

Cum vero in recensito Valentini de uteri prolapsu ex-
emplo nulla prominentis vel in oculos incurrentis orificii ute-
ri interni fiat mentio, potius mihi in dicto casu tunica tantum *autoris sen-
tentia.*
vaginae uteri rugosa, ad aliquot digitos propendentis proci-
dentia, quam ipsius uteri prolapsus fuisse videtur, quæ mem-
brana relaxata equidem per fetus & alia medicamenta iterum
constringi, facile reponi atque per cereos circulos firmari ita
solet, ut membrum virile illos permeare atque per celebratam
cohabitationem imprægnatio fieri possit. *reap*propter etiam in
ejusmodi casu ante omnia talis cura chirurgica suadenda erit.
Quod si vero cum vaginae inversione simul ipse uterus ita dela-
plus fuerit, ut in illius extremitate orificium uteri internum,
cum vel sine guttulis sanguineis, appareat, illaque moles adeo
sit ponderosa, ut nui circulo cereo (uti in vaginae inversione
fieri solet) in suo loco minime retineri possit, tunc pro hoc
scopo magnum atque solidum pessarium cum parvo foramine,
pro mensura aliorumque humorum excretionem, requiritur, per
quod neque mentula virilis vaginam uteri ingredi, neque con-
gressus legitimus exerceri potest. Quia etiam in tali casu, si-
mulac ejusmodi pessus magnus e vagina uteri extrahitur, ute-
rus quoque eo ipso momento prolabitur, valde dubito, an hoc
in passu fotu vel medicamentis adstringentibus, alias usitatis,
felix cura promittenda sit; Et quamvis etiam pro tentanda im-
prægnatione loco pessi artificialis aliquis pessum mariti natura-
lem durante coitu, applicari posse sibi persuadeat, post ejus tamen

retractionem uterus iterum in momento foras prodibit, atque a tali congressu a virili catapulta non solum uteri inflammatio, sed etiam post factam imprægnationem foetui & matri circa partus terminum mors metuenda erit. Quapropter in ejusmodi casu feminae tali uteri prolapsu laboranti non æque de medicamentis, sed statim de fugiendo & dissolvendo matrimonio judicium ferendum mihi videtur.

§. 7.

Observatio.

Tale exemplum anno 1716. in rustici, cujusdam, C. Kirchhübels, uxore observare mihi contigit, cujus supra inter prolapsus uteri exempla mentionem feci, simulque plura de eadem observatione circa judicium meum ad certas propositas quæstiones annectere promisi. Scilicet in illa requisitione ad hujus rusticæ inspectionem duæ proponebantur quæstiones, 1) an ipsa ad cohabitationem & conjugium adhuc idonea sit? 2) an non per medicamenta vel alia media ab hoc prolapsu liberari possit? ad quarum priorum ita respondebam, quod equidem in multis feminis, quibus vaginæ uterinæ membrana rugosa a partibus subjacentibus separata hoc modo parvam solummodo vaginæ procidentiam sive semiprolapsum (qui a feminis pariter pro vero uteri prolapsu habetur) induxit, talis membranae procidentia facillime reponi atque per circulum cereum, sæpe etiam tenuem, retineri queat, & quidem adeo, ut, quia tales circuli ab obstetricibus pro immisione membri virilis satis magni seu amplii formantur, neque cohabitatio, neque conceptio impediatur, prout quotidiana testatur experientia. Quod si vero plenarius prolapsus & inversio vaginæ uterinæ cum ipsius uteri descensu, quamvis non simul inversione, acciderit, ita ut remoto crassiori pessario dictæ partes statim extra labia & abdomen prolabantur atque dependeant ipsiusque uteri orificium internum appareat, uti in dicta femina observabatur, tunc cohabitatio minime fieri potest. Quamdiu enim

enim rustica nostra pessum (qui magnum & crassum erat ceræ frustum, in media parte angustum vixque parvum digitum admittens, habens foramen) secum gestabat, virum admittere non poterat; cum talis pessus cereus proxime post vulvæ labia positus hastæ virilis ingressum impediret; simulac vero feminae pessus extrahebatur, tota vagina cum ipso utero procidebat. Licet etiam maritus, in ejusmodi casu, proxime post remotiorem pessarii, intrusionem penis prolapsum impedire coitumque celebrare vellet, talismodi tamen coitus non solum maxime dolorosus, sed ob metuendam uteri inflammationem & subsequentem gangrænam summe periculosus esset. Quod autem ad conceptionem attinet, notum equidem est, atretas sive ejusmodi feminas, quibus partes genitales, sive labia vulvæ & vagina adeo sunt angusta, ut mentulam virilem minime admittere queant, nihilominus concipere posse, quapropter etiam in hoc casu fortasse aliquis conceptionis possibilitatem aliquomodo, & quidem a sola in femine virili latitante ovulumque in uxoris ovario imprægnante vi plastica, (cum conceptio, uti secundum recentiores satis notum, non in utero, sed in ovario fiat) sibi concipere atque sperare posset: verum enim vero in tali subjecto, cujus partes ad conceptionem pertinentes ac necessariae, v.g. uterus, testiculi muliebres seu ovaria, tubæ Fallopianæ &c. non in naturali loco vel situ reperiuntur, mea quidem sententia, parum spei conceptionis supererit. Imo concessa etiam conceptione, quis quæso! toto gestationis & partus tempore erit status feminae, cujus uterus, tanquam fœtus domicilium, non in abdomine vel sinu hæret, sed plerumque per pessum in vagina detineri debet? ut adeo hanc feminam in hoc statu, quo ipsam deprehendi, tam quoad congressum, quam conceptionem pro inidonea judicare voluerim. De secunda quæstione vid. *Gynecolog. nostr. Sect. II. cap. 3. pag. 216.* quo loco totus casus a pag. 211, usque ad pag. 218, prolixè refer-

Ecc ee 2 tur,

tur addito deciso de divortio. Sciendum scilicet, ad meam relationem atque iudicium medicum de cohabitationis matrimonialis, conceptionis atque partus, difficultate, periculo & impossibilitate, post præstitum a marito iuramentum, (quod scilicet statim a tempore copulationis sacerdotalis, per totum matrimonii spatium, ob conjugis vitiosam dispositionem, præstitis quamvis præstandis atque tentatis tentandis opus conjugale nunquam perficere potuerit) præfatus *Kirchhübel* separationem seu divortium impetravit.

§. 8.

aura.

Cum in præcedenti paragrapho prolapsus uteri curæ mentio facta sit, non immerito hoc loco de eadem agendum nobis esset, ne autem nimis evagemur, aliquot tantummodo autores allegare animus est. Sicuti autem pro differenti prolapsus vaginæ & uteri gradu diversisque ejusdem causis diversi quoque curationis requiruntur modi, ita etiam præter hæcenus recensitos casus eorumque observatores, pro hoc scopo alii quoque autores evolvi possunt. v. g. Cornel. Stalp. van der Wiel *Observat. rar. Cent. I. Observ. 69. Schol. pag. 301.* Eberh. Gockel. *Gallicin. med. præct. Cent. I. Conf. 20. pag. 73.* Paul. Barbett. *Chirurg. Part. I. cap. 8. pag. 28.* Joh. Scultet. *Armament. Chirurg. Part. I. Tab. 43. fig. pag. 102. seq.* Christ. Joh. Langii *Prax. med. Cap. 24. §. 11. fol. 163.* Ephemer. Acad. N. C. *Cent. V. Obs. 63. pag. 152. seq.* Laurent. Heisters *Chirurg. Part. II. Cap. 143. & 144. pag. 672. & 675. seq.* Nicol. Blegn. *Zodiac. med. Gall. An. I. Append. pag. 244. seq. it. An. V. Mart. cap. 8. pag. 66.* Guil. Fabr. Hildan. *Observ. chir. Cent. IV. Observ. 61. fol. m. 335.* Jean Bapt. Verduc *des Operat. de Chirurgie Tom. I. Chap. 35. pag. m. 161.* & secundum versionem Germanicam a me translata *pag. 112. seq.* Joh. Hartmann. *Præct. Chymiat. Oper. fol. m. 71.* Marc. Gerbez. *Intricat. extric. Part. II. cap. 19. pag. 188 seq.* An hic affectus curari possit, vid. Mich. Bernh. Valentin. *Pandect. Part.*

Part. I. Sect. I. cas. 10. pag. 39. Bald. Tim. a Guldengklee Resp. XXXVII. pag. 1068.

§. 9.

Pro retentione autem prolapsi atque repositi uteri in-^{peffaria.} primis necessaria sunt pessaria, quæ vel ex cera, vel ligno, vel subere &c. confici solent; hinc Johannes Riolanus *Anthropograph. Lib. II. cap. 35. fol. m. 199.* inquit: repulsum uteri corpus in suam sedem non potest susti & contineri, nisi pessulo obdito, id est, pessario amplo, sive ovali, sive annulari, & fenestratō indito. Sic femina quædam uteri prolapsum patiens globum cereum magnitudine pilæ palmaris in uterum magna vi introduxit eumque per decennium gestavit, a morbo prorsus libera, teste Lazaro Riverio *Observ. a Dionys. Pomaret commun. XI. pag. 355.* Vaginæ procidentia laborans femina paupercula retinebat intus molem, ne prorumperet & negotium faceretur, subdito & intruso pomo; hæc medico vitium monstratura halitu retento versus inferiora nisu facto primo pomum cum impetu profiliens exhibebat annotante Georgio Wolffg. Wedelio *M. N. C. Dec. II. An. 6. Obs. 91. pag. 182.* Procidentia uteri remedium quæritabat femina sexaginta aliquot annorum, cui obstetrix quædam globum, qualis caput crepundiorum puerilium constituit (*den Kopff von einem Kinder-Kleppertein*) cera obvestitum in pudenda mulieris, jam ætate coarctata & angustata violenter, sed maximo cum damno intrusit, referente Rosino Lentilio *M. N. C. Dec. II. An. 5. Observ. 204. pag. 424.* Ibidem etiam *Observ. 54. pag. 103. seq.* Eberhardus Gockelius de pila seu globo cupreo, magnitudine sua ovum anserinum longe superante, per octodecim annos contra prolapsum uteri gestato & e vagina feliciter extracto observationem cum cura communicat. vid. etiam Gockel. *Gallicin. Observ. 20. pag. 71.* Ovum ligneum torno elaboratum & colore rubro tinctum mulier quædam ruri vivens atque ex partu difficili uteri procidentiam perpeffa vaginæ uterinæ intrusit, quod postea crusta lapidea

obductum forcipe nonnihil incurvato fuit extractum, uti refert Johannes Mauricius Hoffmannus *Ephemerid. Acad. N. C. Cent. VI. Observ. 44. pag. 295. seq.* De circulis ex ligno buxco, qui post uteri prolapsi repositionem in ejus collum induntur, ne iterum procidat; item de globulis ex subere factis, qui in deploratis uteri procidentibus utilissimi sunt, & non, veluti circuli alii, in cervicem uteri, sed ejus fundum immittuntur, & de globulo sphærico & ovali, qui annexum habent funiculum, ut urgente coeundi necessitate, extrahi possint, vid. Johann. Scultet. *Armament. chirurg. Part. I. Tabul. 22. pag. 31.* Ambros. Paræi *The-saur. Lib. XXIII. cap. 41. fol. 526. seq.* De pessariis ita scribit Jean Bapt. Verduc *des Operat. de Chirurg. Chap. 35. pag. 162.* en general le pessaire doit estre d'une grandeur & d'une figure convenables à la partie; on le fait de liege, d'une figure ronde, comme un petit bourlet percé d'un assez grand trou, le quel ne sert pas seulement d'appuy à l'orifice interne dela matrice, mais qui sert aussi pour l'ecoulement du sang & des autres vuidanges. Ce pessaire doit toujours estre enduit de cire, afin qu'il en soit plus doux & qu'il dure davantage. Il doit estre assez large, afinqu' estant introduit avec un peu de force, le vagin en soit plus fortement retenu. Il n'a pas besoin d'attacher, parce qu'estant percé, on le peut facilement retirer avec le doigt. Les pessaires quarrez & triangulaires, ou qui ont les angles mouffes, tiennent mieux, que ceux, qui sont ovaires; mais les ronds sont plus propres à toutes sortes des femmes; on les peut faire aussi d'or, ou d'argent en forme de canules. Il ne faut point retirer le pessaire, qu'on ne s'en trouve fort incommodé. Dans les vieilles femmes, qui ont eu toute leur vie une chute du vagin, & qui ont des fleurs blanches, il n'y a que le pessaire, qui puisse retenir cette partie à sa place; Il faut qu'elles le portent toujours, si elles veulent se delivrer de cette facheuse maladie. De pessariis vid. etiam Casp. Bauhin. *Append. ad Franc. Rosset. de Part. casar. pag. 215. seq.*

§. 10.

Sæpiissime etiam non vera, sed falsa occurrit uteri pro-^{uteri pro-}cidencia; excreſcentiæ enim fungosæ, uteri prolapsum simulan-^{cidencia}-^{falsa.} tis, exemplum refert Georgius Segerus *M. N. C. Dec. I. An. 2. Observat. 121. pag. 199.* Molam quinquennem prolapsum uteri mentientem in uxore quadam triginta quatuor annorum & decem liberorum, totidemque fere abortuum, nec non plurium molarum fœcunda parente in suburbio Vratislaviensi observavit Johannes Janisch, *l. 2. Observat. 79. pag. 153.* De excreſcentia uteri prolapsum mentiente sequentem observationem refert Thomas Bartholinus *Histor. anat. Cent. II. Histor. 58. p. 239. seq.* Vidi, inquit, in nosocomio Patavino 1641. dissectam mulierem, quæ prolapsum uteri a partu difficili ante decem annos passa credebatur. Narravit, se in prato cubantem observasse descendere uterum, gramenque venari. Ex illo tempore indies crevit ob affluxum sanguinis, ut distensus nigerque in putredinem degeneraverit. Judicabat Marchettus, non esse uteri procidentiam, sed excreſcentiam aliquam in vagina uteri, adeoque abscindendam. Alter nosodochii chirurgus familiaris pro uteri stetit procidentia, quum excreſcentia subitum ortum incrementumque habere non possit. Mulier interim secari volens, inter ambigua consilia ad mortem properavit. In aperto cadavere, satis in trunco obæso, sed artubus emaciatis, uterum suo loco sanum beneque constitutum vidimus, excreſcentiam vero ex uteri vagina dilacerata pendulam, cum labiis pudendi ex lue venerea forsan, inflammatis. De procidentia uteri falsa evolvatur etiam Jobus a Meekren *Observ. med. chirurg. cap. 54. p. 238. seq. 247.*

§. 11.

De femina uteri procidentiam simulante sequentem ^{prolapsus} historiam recenset Ambrosius Paræus *Chirurg. Lib. XXIV. cap. simulatus.*
18. fol.

18. fol. 566. non ita pridem prostituti pudoris mendica Lute-
tiansis pauperum curatoribus se obtulit, rogans, ut in album
pauperum stipendiosorum referretur, sibi enim ex laborioso &
difficili partu uterum procidisse, itaque non potis esse aliquid
operæ facere, unde victum compararet. Tum illi, eam de
more a chirurgis, ei muneri destinatis, probari & examinari
iusserunt. Hi re tota ejus lustrata & cognita, fraudem subef-
se renunciarunt. Vesicam namque bubulam inspirato flatu
semitplenam, & turpi sanguine oblitam cervicis extremo, ad
quod spongiolam attexuerat, in uteri sui cervicem intruserat,
mox enim uteri solida & humida eluvie differta, & turgente
spongiola, bubulam vesicam propendentem stabiliri sic, ut
sine prælapsione metu facilis mendicæ incessus esset, nec ni-
si summa vi revelli posset. Ob hæc vaframenta in carcerem
conjecta est, & loris ante a carnifice operta in exilium re-
legata est.

CAPUT VI.

De uteri exsectione.

§. I.

uteri rese-
ctio, defen-
ditur.

Circa uteri procidentiam adhuc notandum, nonnullos au-
ctores non modo vaginæ ipsiusque uteri prolapsum, verum
etiam ejusdem excisionem seu extirpationem concedere atque
defendere, quibus tamen alii contradicunt. Uterum ad capitis
magnitudinem procidere atque incuria quadam putrefactum
sine incommodo extirpari posse, sic ut etiam eo ablato con-
cipere queat mulier, scribit Vopiscus Fortunatus Plempius. vid.
Job. Meekr. *Obs. cap. 54. pag. 239.* Exempla novendecim uteri,
vel ex procidentia, vel gangræna, vel aliter vitiati, totius citra
valetudinem exsecti e variis autoribus refert Casparus Bauhinus
Append. ad Franc. Rosset. *de Exsect. fæt. cap. 4. pag. 197. seq.*
Uteri totius citra periculum abscissi exemplum ex Rhasio re-
fert

fert Zacutus Lusitanus *de Medic. princip. histor. Lib. III. Histor. 6. Oper. Tom. I. f. m. 464.* Et *de Prax. med. admir. Lib. II. Observat. 85. fol. 62.* feminæ meminit, cui post casum ab arbore alta uterus pugni magnitudine extra propendit, nec ullo modo reduci potuit, sed mali cydonei figuram in infima prolapsa parte repræsentabat. Post aliquot annos uterus frigore ita obduruit, & lividus est factus cum mollitie summa & horribili foetore; quare chirurgi uterum delapsum præciderunt, ipsaque a tanto malo facta est immunis. Mulieri Bononiensi matricem elapsam & cucurbitæ instar inflatam, Carpum chirurgum se cooperante, novacula abscidisse, hanc tamen feminam toto biennio Bononiæ crebro sibi obviam & superstitem se vidisse refert Johannes Langius *Epist. medicin. Lib. II. Epist. 39. p. 672.* De uteri excisione sequentia memorat Antonius Benivenius *Observat. medicinal. cap. 11. pag. 155.* Ingeniosus nostri seculi medicus Ugolinus Pisanus me licet juniorem advocandum censuit, ut una cum illo mulierem quandam curarem, quæ vulvæ seu uteri (quæ ipsi synonyma sunt) pernicioso ulcere vexabatur. Hæc tamen pars interim corrupta, & frustulis comminuta descendens, non prius fluere destitit, quam tota putrescens decideret: at sic mulierem ingenti malo liberavit, quæ decem annos sana supervixit. Mulieri cuidam fere trigenariæ, post secundas nuptias, cum ex priore matrimonio prolem nullam suscepisset, uterum putridum excisum fuisse, scribit Ambrosius Paræus *Thesaur. Chirurg. Lib. XXIII. cap. 41. fol. 527.* Historiam uteri ex virgine resecti recenset Johannes Georgius Volkamerus *M. N. C. Dec. I. An. 6. § 7. Observat. 173. pag. 102. & pag. 103.* longæviores alias utero pri-
vatas sæpe se observasse feminas addit. Vivere posse mulieres, quibus totus uterus aut excisus est, aut alio modo defuit, inquit Georgius Francus de Franckenau *Satyr. med. 2. §. 1. pag. 36.* vid. etiam Theoph. Bonet. *Medicin. septentr. Part. II. Lib. IV. Sect. I. fol. 27.* Muliebr. nostr. *Sect. III. cap. 2. §. 22. p. 246.*

seqq. Et Gottfr. Welschius *Ration. Vulner. lethal. Judic. cap. 13. pag. 114.* scribit: corrupto ex causis internis vel plane remoto utero salvam nihilominus remanere vitam, constat ac manifestum est cuilibet. De uteri prolapsu amputato, ita scribit Henricus a Moinichem *Observat. 4. pag. 17.* inveteratum uteri prolapsu, aliis frustra tentatis, amputatione non semel curavit Michael Angelus Rota, medicus Venetus, meus antesignanus in praxi Antonius Molinetus, anatomicus Patavinus operationem hanc aliquoties perfecit felici cum successu. Et in scholio ejusdem observationis annectit Josephus Lanzonus, quod certum sit, multos fuisse auctores, qui feminis uteros, vel corruptos, vel sphacelatos evellerint; item Saxoniam Venetiis ancillam vidisse, quæ sibi ipsi amputavit uterum, quia in nimis laboribus sæpius procidebat. Plura exempla allegat Jobus a Meekren *l. a. Franc. Rosset. de Part. cesar. Sect. IV. cap. pag. 92. seqq. item pag. 208.* aliquot historias de utero absque periculo vitæ ablato recenset, vid. etiam Johann. Laur. Bausch. *de Hemat. Proœm. pag. 72. seq.*

§. 2.

negatur:

Hanc tamen ipsius uteri excisionem alii autores negant, vel vaginæ tantum resectionem concedunt; Inquit enim Paulus Barbette *Prax. Lib. IV. cap. 10. pag. m. 187.* anterioris vulvæ tunicæ rugosæ relaxatio, quæ vulgo hernia uterina vocatur, facile ab initio curatur adstringentibus, & gangræna si metuatur, excindi potest sine vitæ periculo metuve hamorrhagiæ. Et in *Chirurg. Part. I. cap. 8. pag. 28.* scribet idem autor: experti sumus, membranas pubis se cœusque extendere, ut homines chirurgiæ imperiti eas pro ipso utero sumserint, & etiamnum sumant: sed uterum sine vitæ periculo posse excindi, quemadmodum multi doctores scribere ausi sunt, perito anatomico intolerabile censetur. Item *Anatom. pract. Lib. IV. c. 2. p. 128.* ait idem Barbette, uteri sphacelus incurabilis

lis est: quæ enim veteres de extirpatione uteri referunt, totum nempe eum auferri posse absque insigni damno, erroribus reliquis annumerari debent. An hoc animal in animali, necessariam hanc partem, multis aliis partibus cohærentem, copiosisque adeo arteriis præditam absque periculo vitæ exscindere licet? Idem hic iis obvenisse credo, quod in procidentia uteri describenda & curanda obvenit, vaginæ uterinæ tunicas extensas pro utero ipso, & hic & ibi assumserunt. Posse autem tunicas has sine gravi periculo auferri, libens concedo. At vero uteri totius sphacelum mortis certæ causam existimo. Sic Jobus a Meekren *Observat. med. chirurg. cap. 54. pag. 238.* quaerit: quam pœnam non incurreret ille, qui naturæ arvum, amoris omnis pudorisque fontem perarare tentat, eum imprimis in finem, ut sententiæ antiquorum, quæ uterum muliebrem non tantum extra corpus prolabi, sed & in totum auferri posse docet, falsitas declaretur, præstare multis forsan videbitur ab incepto desistere, quam clarissimorum virorum turbæ adeo insigni, procidentia extirpationive uterinæ possibilitatem probanti, sese opponere. At vero non est quod me terreant hæc similiaque, quin contra animosus, anatomico experientiæ cultro armatus, quæ in destructionem figmenti dicti adferri poterunt, proponam; Et *pag. 240.* idem autor scribit: fabulis magis annumerari merentur, quæ de uteri extirpatione agentes medici varii adferre voluerunt, mulieres nempe, quibus uterus corruptus abscissus, non solum superstites permansisse, sed & liberos procreasse. Quam suam sententiam variis rationibus & infelicis curationis exemplis insequentibus defendit.

§. 3.

Quod uterus possit extra corpus prolabi, & sic vel reponi, vel auferri, minime possibile, quicquid etiam multi scribant, inquit Gerardus Blasius *Commentar. in Joan. Vesling. Synag. anatom. cap. 7. pag. 100.* Scribit etiam Henricus a Deven-

ter *Art. obstetr. cap. 4. pag. 22.* Mulier expers uteri liberos procreare non potest, licet nonnulli, sed perperam, id opinati sint; rati post exsectum vel abscissum uterum quasdam adhuc genuisse prolem; sed accipientes vaginam pro ipso utero, erraverunt: ex diversis enim exemplis patet, uteri vaginam longe prolabentem contracta corruptione abscindi debuisse, quo tamen non obstante istæ feminæ curatione peracta, liberos adhuc procrearunt; At nulla unquam femina uteri expers partum edidit. Sic Thomæ Bartholino *Histor. anat. Cent. II. Observat. 91. pag. 292.* hæc operatio seu excisio videtur nimis difficilis & periculosa, quia arctissime uterus per ligamenta lata & rotunda ossibus alligatur, ut sine ingenti dolore avelli vix possit, præterea vesicæ & recto intestino firmissime adnascitur, quæ separari sine damno nequeunt; Vasa præparantia spermatico utero, & vaginæ plurima alia inferuntur, quæ sine maximis doloribus, hæmorrhagia & internorum viscerum consensu dilacerantur nunquam. Refert etiam Marcus Antonius Ullmus *Physiol. Barb. Sect. III. cap. 22. fol. 233.* in oppido Montis clari fuisse obstetricem, quæ prolapsum uterum cujusdam puerperæ miseræ præcidit, præcisum exemit, quæ paulo post vitam cum sanguine fudit; nullaque fuere adhibita præsidia, nam intervenit fere momento ipsa mors.

§. 4.

uteri infelix excisio.

Infelicis autem uteri excisionis exemplum refert Fredericus Ruyfchius *Observat. anat. chirurg. VII. de utero scirrhoso & deformi*, qui in magnam molem auctus extra pudendum propendebat, *pag. 13.* inquit: Mulieri triginta circiter annos natæ uteri admodum incrassati propendentia tantam afferebat molestiam, ut incedere vix potuerit. Consultum fuit, uteri extirpationem, post injectam ligaturam, moliri. Acu ergo tricipiti filo duplicato munita, operationem aggressus quidam magister, ligavit satis fortiter uterum e corpore pro-

propendentem, aſt utinam nihil præter eam partem acu & filo comprehendiffet! Patiens per diem unum atque alterum nihil reddidit lotii, quod nobis anſam dedit ſuſpicandi meatum urinarium ſimul acu & filo eſſe conſtrictum, prout eventus quoque docuit. Ægrotæ miſerandæ, brevi poſt denatæ, cada-ver aperui, & conjecturam noſtram non inanem fuiſſe adver-timus; ſcilicet meatum urinarium ſimul cum uteri corpore tam arcteligatum, ut nil lotii reddere valuerit. Sic adſtitit Henricus ab Heer agyræ cuidam, qui uterum ad ovi anſerini prolapſum cum ſectione curaturum ſe diceret, qui aliam cu-randi viam proponebat, cederet. Roganti etiam, ut ſaltem in uterum prolapſa inteſtina, vel quicquid eſſet, duriffimum enim ſe tactui offerebat, aliudque quam aquam aut flatum eſſe, certo certius affirmanti, primum loco ſuo, ſupinata mu-liere, reponeret; nec quicquam ab eo præter mala verba re-ferebat, fac, inquit, itaque quod facis, mihi tyrannicam illam audaciam & imperitiam ſpectare nec libet nec licet. Non-dum domo pedem extulerat medicus, cum immani clamore & ejulatu introrſum vocatur. Convellebatur ſcilicet vehemen-ter a ſectione patiens, atque exſpiravit in fine ſectionis, in qua adſtantibus omnibus, vel fuga ſibi conſulentibus; alvina enim copioſe prodibant excrementa, utero cum contentis in aquæ adſtantem ſitulam projectis & lotis, inteſtinum colon ad cubi-ti fere longitudinem ſectum omnibus viſendum præbuit Hee-rius, uti refert *Obſervat. medic. 22. pag. 192. ſeq.* Cum in Belgio obſtetrix poſt partum ſecundinam extrahere vellet, & ipſius loco uterum arripuiſſet extraxiſſetque, tandem quoque abſcidiſſet, ea-dem diè puerpera naturæ ſatiſfecit, uti Henricus Stapedius Guilhelmo Fabricio Hildano aliquoties affirmavit; vid. dicti Fabricii *Reſponſ. ad Mich. Dæring. Epistol. de Hern. uterin. Oper. fol. 904.* Varia de uteri & vaginæ exſtirpatione admonet Jo-bus Meeckren *l. 4. pag. 242 ſeq.* De uteri procidentia, corru-

ptione & ablatione seu avulsione, mensibus postmodum per anum se repurgantibus. vid. Felic. Plater. *Observat. med. Lib. III. pag. 764. seq.* De excrescentia carnea uterina seu corpore quodam ex sinu pudoris propendente, a quo & utero sphacellato, absque admotione cultri, digitis saltem, carneæ moles variæ sine notabili dolore avellebantur, donec femina sphacelo ingravescente animam redderet, Theodorus Zwingerus casum refert *M. N. C. Dec. II. An. 2. Obs. 186. pag. 413. 415. seq.* Extirpationem uteri minus fructuosam in muliere octo & viginti annorum, vera uteri procidentia laborante, annotavit Gerardus Blasius *Obs. medic. Part. III. Obs. 1. pag. 42. seq.* tertia etenim die ab eo, quo ligatura prima injecta, obiit ægra.

§. 5.

vagina excisio loco uteri.

Sicuti autem, juxta supra monitum, vaginæ uterinæ procidentia ab obstetricibus, quandoque etiam a chirurgis & medicis, pro ipsius uteri prolapsu habita fuit, ita etiam interdum uterus ipse exsectus scribitur, cum tamen non nisi vagina excisa fuerit. Tale exemplum de uteri procidentia sectione feliciter sublata, refert Johannes Jacobus Wepfferus *M. N. C. Dec. II. An. 5. Observat. 105. pag. 306.* scilicet 1686. Annæ Mariæ Stæcklerin, Thomæ Franci, pistoris, uxori post abortum protinus procidentia erupit insignis magnitudinis, etiam longe extra sinum pudoris pendens, cum variis symptomatibus. Cum reponi non posset, de vasti illius corporis excisione ambiguis sententiis deliberatum fuit; verum cum gangrænæ periculum & insignis putrefactio instaret, unanimi consilio, ut propediem sectio institueretur, conclusum fuit; quæ etiam in præsentia aliquot medicorum, methodo ibidem descripta instituebatur, molesque resecta, tota lardo similis, libras duas pendebat. Licet autem hoc loco Wepfferus uteri procidentiam feliciter sectione sublata fuisse scribat, imo *An. 7. Observat. 54. pag. 98.* in eadem femina, uteri procidentia exci-

fac felicem eventum 1688. observatum fuisse referat, impossibile tamen est, quod, si dictæ feminae anno 1686. uterus fuisset excisus, ipsa 1688. iterum concipere atque longe facilius, quam in primo partu & postea in abortu, parere potuisset; hinc potius hoc loco non æque uteri, quam ipsius vaginæ pro-cidentia atque resectio intelligenda erit. Feliciter autem pro-lapsæ uteri vaginæ extirpationem fieri posse, non modo ex-emplo probat Jobus a Meekren *Observ. med. chir. cap. 54 p. 251.* sed etiam *p. 257.* operationem monstrat. vid. etiam Hepr. van Roonhuijs, *Observ. Lib. II. pag. m. 83. seq.*

SECTIO IX.

De

Fœtus mortui in utero mora ejusque extractione.

CAPUT I.

De

Fœtus in utero mora.

§. I.

Quandoque fœtus mortui in vivæ matris utero vel abdo-^{fœtus in}mine satis diu, & quidem sine corruptione, detinen-^{utero mora.}tur, indeque vel integri adhuc exciduntur, vel etiam corrupti successive frustulatim prodeunt, vel caro per exsic-cationem aut putrefactionem consumitur, ossaque post tem-pus per varias vias excluduntur, vel extrahuntur, qualia exem-pla quamplurima supra *Sect. III. cap. 2. §. 1. seqq.* adduximus. Ex his autem nonnulli fœtus per aliquot menses, alii per aliquot annos in utero materno remansisse, autores annotarunt; v. g. de fœtu, qui post mortem per trimestre, nullis supervenienti-bus symptomatibus, in utero materno contentus fuit. vid. Guil-helm. Fabric. Hild. *Observat. Chirurg. Cent. II. Observ. 51. Oper. fol.*

fol. m. 121. De foetu in partu extincto & quinque menses in matre vivente retento observationem refert Felix Platerus *Observat. medicin. Lib. I. pag. m. 227.* Foetum in utero mortuum & ultra trimestre in eodem detentum, in Johannis Gellii, ecclesiae Wusterwicensis pastoris, uxore, cum quinquies jam feliciter pepererat, observavit Baldassar Timæus a *Göldenkl. Cas. medicin. Lib. IV. cas. 26. Oper. pag. 233.* In pago *Subler-Neudorff* feminae cuidam rusticae chirurgus, nomine Johannes Stephanus Domihard, foetum, ultra annum in utero detentum jamque putrefactum, exscidit, juxta Hiobi Ludolffi *Schaubühne der Welt Part. III. cap. 14. fol. m. 1351.* Per sedecim septimanas foetum mortuum in utero gestasse feminam, ait Louyse Bourgeois *Hebammen-Buch Part. II. cap. 1. pag. 7. seq.*

§. 2.

per quatuor
annos.

Hospita ad insigne cancri rubei Viennæ Austriæ, cum parere non posset, per annos quatuor foetum mortuum utero gestavit, ita ut uteri putridi fundo relicto ipsius corpus ulceratum intestina versus pertransierit; Cumque magnus tumor in abdomine conspiceretur, foetus nondum adeo putrefactus per epigastrii medium extractus fuit. vid. Franc. Rosset. *de Part. casar. Sect. IV. Histor. 1. pag. 83.* de Catharina de Fiets, quæ foetum mortuum utero gestavit, idque quindecim mensium spato, a die ipsius interitus supputatione facta, præter ante actos novem menses, quibus in utero materno vixerat. vid. *ibid. pag. 73 seq.* De foetu per quinque annos in matris abdomine morante sequens observatio extat dans le Journal des Sçavans *Tom. XIV. pag. 265.* Il n'est rien de plus vray, que ce qu'on a publié d'une femme de Copenhague, qui est grosse depuis plus de cinq ans. J'ay veu moy-même cette femme, & j'ay eu tout le loisir d'observer exactement la situation du foetus.

per quinque
annos.

Plusieurs medecins celebres, avec qui j'ay eu l'occasion de l'examiner, sont dans la pensée, que le foetus est sorti par l'extrémité

mité flottante de la trompe, & qu'il est tombé dans la cavité de l'abdomen, mais ils croient, que le placenta est encore resté dans la trompe &c.

§. 3.

De foetu usque ad nonum annum in gravidæ matris utero remanente observationem communicat Salomon Reifelius ^{ad nonum annum.} *M. N. C. Dec. III. An. 3. Observat. 23. pag. 24. seq.* inquiens: præterito auctumno audiivi de muliere, quod ante undecim fere annos gravida demum pepererit infantem, sed illum putridum in nono anno. Cum insolitum & creditu mihi difficillimum esset, petii circumstantias a pastore illius loci. Sed mulier illa ipsa sese sistit 2. Aprilis 1695. una cum testimonio pastoris, prætoris & chirurgi, nomine Agnes, uxor Jacobi Sægeri, annorum quadraginta octo, quæ antea tres enixa est infantes, & edicit, quod ante undecim fere annos gravida facta, & partui vicina messis tempore a tempestate grandinosa ita terrefacta fuerit in campis sub libero aëre, ut pene defecisset. Domum vero redeunti partus dolores quidem accessere, sed & remifere, remanente tamen embryone usque ad nonum annum, quando interea mater imbecilla facta doloribus lacerata, lecto affixa miseram traxit vitam, donec cum foetore maximo putridum sub umbilico ulcus ruptum fuerit, fluxeritque per trimestre spatium, a Gotthardo Schoenlin, chirurgo, cum pauca spe sanitatis tractatum, ex quo denique 22. Octobris 1692. foetus altero latere putridus quidem, sed ita ut pro masculo ab obstetrice præsentem agnosci potuerit, prominens, extractus est. De aliis adhuc post decem, duodecim, tredecim, sedecim & viginti quinque annos in utero vel abdomine materno repertis infantibus, vid. Thom. Bartholin. *de insolit. part. viis Cap. 2. pag. 9.* Matthiæ Cornac. *Histor. Gestat. foetus mort. Hist. III.* apud Rosset. *pag. 240.* Joh. Lang. *Epistol. medicin. Lib. II. Epist. 39. p. 670.* Act. Erud. Lips. *An. 1703. mens. Februar. pag. 77.* Corn. Stalp. van

der Wiel *Observat. Cent. I. Obs. 71. pag. 306. seqq.* & Syllepsilog. nostr. *Sect. V. cap. 6. de Gravidit. diurn. pag. 480. seqq.* & de ostento Dolano, seu historia mirabili infantis in ventre a morte matris reperti, post annos sexdecim & amplius graviditatis. vid. *Collectan. de diurn. Gravidit. pag. 53. seq.* & Job. Ludolffs *Schaubühne der Welt Part. III. Lib. LXI. fol. 1352.* Plura v. Palsyn *des part. dela Gener. pag. 77. 79. 80.* de foetu viginti sex annos in matre hærente. vid. *M. N. C. Dec. II. An. 8, Obs. 134.*

§. 4.

remanenti-
bus ossibus
nova conce-
ptio.

Accidit etiam interdum, ut foetus mortui, vel ipsorum ossa in utero usque ad novam imprægnationem remaneant. Tradit enim Albucasis, se vidisse mulierem, quæ quanquam mortuum gestaret foetum, nihilominus fuerit imprægnata, licet & hic extingueretur foetus; Diu autem postea prope umbilicum abscessus intumuit, e quo aperto pus effluxit, ac procedente tempore, plurima ossa separatim prodire vid. Corn. Stalp. van der Wiel *Obs. l. a. p. 307.* Exemplum feminæ cujusdam Viennensis, quæ post gestatum aliquandiu mortuum foetura postque ejusdem corporis molliores partes per uterum emissas (conclusis interea eodem ossibus) nihilo secius iterum concepit. Cum vero postea pessime se haberet, ac veluti in mortis discrimine versaretur, a circumforaneo quodam incisione ipsi apertus venter, eductisque ossibus, consutus fuit, atque illa sanata est. Postmodum illa non tantum debito tempore conceptum foetum, viventemque, sed nulla etiam parte læsum edidit, & insuper quatuor adhuc partus enixa fuit, uti prolixè refert Matthias Cornax *Histor. I. in Franc. Rosset. de Part. Cas. pag. 228. seq.* vid. etiam Marcell. Donat. *de Med. Histor. mirab. Lib. IV. cap. 22. pag. 434.* & Guilh. Fabric. Hild. *Oper. fol. 909. seq. 913.*

§. 5.

item.

Rarissimam historiam de muliere, quæ per sex annos omnino consumpti foetus ossa ventre suo gestavit, ac interea impræ-

imprægnata nihilominus vivum produxit infantem, recenset Thomas Bartholinus *Histor. anatom. Cent. IV. Hist. 14. pag. 238. seq. 240* scilicet in Venda, urbe Livoniæ, civis cujusdam uxor anno quinquagesimo sexto, instantibus feriis Pentecostes primum ventris onus sentiit, quod ad consuetum tempus gestavit, instante vero partus termino, quum signa parturientium mulieribus nota essent, nullus tamen foetus prodiit, quos dolores parturientium ad tertium diem pertulit, ut non tantum præsentem feminæ desperarint, sed & puerpera ipsa maximo angore correpta Deo se totam commiserit, atque ita foetus præsens in utero remansit. Anno sequenti non obstante priore conceptu iterum gravida, anno quinquagesimo octavo circa quadragesimale festum filium enixa est completum pinguiusculumque, inter ossa prioris conceptus annuo fere spacio delitescens, qui ne unica hora superstes fuit, quippe per octo integros dies in difficili hoc partu mansit mater dolorum plena, antequam ex ossibus prioribus eluctari infans potuerit. Anno sexagesimo primo ante ferias natalitias morbo gravissimo correpta mater, quum ossa primi foetus in utero dimoveri cœperunt, & maximo cum dolore per partes sensim ex utero prolabi, primum minora, post majora, duravitque ista ossium excretio a termino dicto anni sexagesimi primi, ad quadragesimas anni sexagesimi secundi, quum ultimo loco ossa cruris maxima tanta difficultate excrevit, ut fere in vitæ incurreret periculum &c. Inter varia ejusmodi exempla etiam rarissimum casum de femina duorum & nonaginta annorum in Sylleptiologia nostræ histor. medic. *Seçt. V. Cap. 6. de Gravidit. diutur. ob foet. mort. §. 10. pag. 490.* adduximus, quæ a quadraginta sex annis foetum mortuum in utero gestaverat, intra hoc tamen temporis spatium bis iterum imprægnata singulis vicibus puerum pepererat, qui tempore mortis maternæ anno 1720. uxorati in vivis erant. Wolfgangus Gabelchoverus in oppido Sindelfingen vidit gravidam quandam, foetum mortuum non solum in

utero absque ulla vitæ noxa per longum tempus retinuisse, sed & restitante eodem, bis concepisse & feliciter enixam esse, uti refert Gregorius Nymannus *de Vita fœt. in uter. p. 23.*

§. 6.

in vacca.

Non modo autem in mulierum, sed etiam brutorum uteris quandoque ejusmodi fœtus mortui atque corrupti post mortem reperiuntur, quale exemplum de vituli sceletto ex utero vaccæ mactatæ extracto refert Thom. Barthol. *Histor. anat. Cent. II. Hist. 2. pag. 150. seq.* inquit: in bubili M. Johannis Huswigi, pastoris Fridericiburgensis reverendi, 1649. evanuit vaccæ domesticæ gestationis onus, cunctis stupentibus, finitisque consuetis mensibus subsidit abdomen, nec vitulus usquam visus. His tractu temporis oblitis mactabatur in usum culinarium vacca, inventaque sunt in vulva vaccæ ossa omnia vituli exsicca & omni prorsus carne spoliata, quorum maximam partem ad me misit frater M. Albertus Bartholinus, in museo meo adhuc monstrandam. Caro dubio procul vel per putredinem absumpta fuit vitulo mortuo, vel si gravia symptomata metuiamus, per vulvæ calidioris exsiccationem. Et, juxta modo allegatum Nymanni locum, observavit Felix Platerus aliquando vaccam, cum ob certas causas vitulum in lucem edere non valeret, nihilque inde gravius pateretur, paulo post iterum concepisse, & exacto certo tempore alium vitulum vivum cum prioris sceletto simul peperisse.

§. 7.

per semian-
num.

Embryonis per semiannum in utero mortui & sine matris detrimento exclusi exemplum annotavit Christianus Gottlieb Reusnerus *Ephemerid. Acad. N. C. Cent. V. Obs. II. pag. 26. seq.* Generosi domini de Landscron in Obsendorff uxor cachectica, annorum triginta, multorum liberorum mater, anno 1709. signa ingravidationis omnia more ipsi consueto sentit, circa decimam nonam septimanam, ab ipsius computatione, mo-

tum

tum embryonis in utero percipit ad unam alteramve septimanam, at subsequenter hebdomadis nullum motum amplius observat. Quoniam vero ordinarios menses nunquam habuit, parum quoque est sollicita, rata, obstructionem fluxus menstrui fore in causa, nec in statu esse ingravidationis, nullis utitur remediis. Quid sit? decima nona a termino motionis embryonis (quam habuisse credebat) septimana, instant conatus uteri; & nobilis hæc femina parit embryonem, unius spithamæ longitudine, terribilissimo cum foetore, referente matre & obstetrice, nec unguis in digitis fuerant conspicui. Ex quibus omnibus pensatis pensandis collegit Reusnerus, embryonem novendecim septimanarum mortuum, & viginti fere hebdomadas sine detrimento matris singulari, in utero delitescere potuisse. Rationem possibilitatis si quæras, respondet idem, denegatunt aëris accessum ad uterum, & aquam, cui innatat embryo, fuisse in causa, ne putredo reliquis partibus corporis fuerit communicata & nociva.

CAPUT II.

De

Fœtus in utero vivi & mortui signis.

§. I.

Cum vero non modo in hætenus recensitis casibus, sed ^{Hæc signa sunt necessaria.} etiam interdum in partu difficili, fœtus ex utero materno extractio atque excisio seu partus cæsareus requiratur, talis autem operatio sine vitæ fœtus cognitione, sive an tunc temporis fœtus in utero adhuc vivat, an vero animam jamdum efflaverit, absque periculo fieri non possit, non immerito ejusmodi fœtus vivi & mortui signa his operationibus præmittenda erunt.

§. 2.

Si enim fœtus vitæ careret, nullus illius motus observatur, ^{signa fœtus mortui,}
 Ggg gg 3 qui

juxta Lom-
mium.

qui antea frequens fuit : venter gravis est, & quasi procidere velle videtur, nihiloque secius, acsi hydrope urgeretur, intumescit, distenditurque & cadaveris pondere oneratur: item simulque latera refrigescunt, quæ ante caluerant: ingens dolor circa umbilicum versatur: stomachus mordetur: spiritus male olet, oculi minuuntur calentque, nares atque aures frigidae sunt: totus vultus pravo colore foedatur: ipsa mulier crebro inhorrescit, & in animi labitur defectionem: interdum convulsionibus quasi comitialibus distenditur: fere autem semper gravi vigilia urgetur, juxta Jodoc. Lommii *Observ. medic. Lib. II edit. Amstel. pag. 222.*

juxta Lan-
gium.

In Christiani Johannis Langii *Oper. med. Part. III. Disput. 42. fol. m. 567. seq.* tam ratione puerperæ, quam ipsius foetus signa mortui sequentia adducuntur, v. g. ubi ultimis gestationis temporibus & instante partus hora flaccidas ostendit mammas, cum uteri intumescencia solito irregulari, tenesmo, urinæ incontinentia conjuncta; dolore circa pubis regionem, os coccygis, & lumbos continuo. Item si puerperæ labia, aures, navis, item genitalia frigent, aut horror seu contremiscentia supervenit. Hæc tamen symptomata minus certa sunt. Ratione foetus desumitur mortis signum, si commota matre de latere in latus ruat foetus instar lapidis; item si foetus motus & calcitratio desinit; si foetus linguam non commovet, nec fugit, si ori ejus digitum immiseris; si meconium intra uterum deposuerit; si ante infantis exitum secundina ab uteri parietibus separata & enixa fuerit. Quia vero contra recensita signa ab autoribus dubia moventur, ex collective sumtis certius signum judicari poterit: interim alia adhuc signa, demonstrative mortem foetus indicantia, *l. a. fol. 569.* referuntur: primum est, si nullus pulsus in foetu, nec in ejus arteriis temporum, nec in funiculo umbilicali amplius deprehendatur, deinde si ipsius corpus frigidum sit ac flaccidum, & epidermidem amittant partes. Porro id etiam pro matris cer-

to signo habetur, cum aqua foetida ex utero ante & in partu effluat &c.

§. 3.

Scribit etiam dominus de Gofey *de Generat. Fæt. p. 119. juxta Goni* nihil magis in praxi arduum est ac difficile, quam exacte distinguere status infantis in utero adhuc inclusi, an sit debilis admodum, an vero mortuus; inter signa enim, quæ foetum debilem, & quæ foetum non ita pridem mortuum declarant, parva admodum est differentia, interim tamen multum importat, nosse illam, præcipue tempore partus, cum alias neque justum prognosticum formari, neque adstantes de periculo admoneri possint, neve hi occasionem arripiant, causam mortis in eos devolvendi, qui feminæ in illo actu constitutæ succurrere debuissent, & ne foetus progressu temporis putrescat similemque labem utero matris communicet. Signa foetum mortuum indicantia sequentia sunt: Femina nullum amplius infantis motum sentit, halitus progressu temporis foetet, partes circa uterum, non, uti prius, calidæ sunt, atque ex vagina liquor quidam foetidus exstillat, mammae flaccescunt & mollescunt, deliquia, cephalalgia, cardialgia atque convulsiones aliaque plura superveniunt. Si secundinæ primum prodeunt, signum est mortis foetus prægressæ. Infantem in utero matris mortuum esse, patet ex eo, si nempe mater sentit, foetum, globi instar, omnes motus a matre factos imitari illudque in latus cadere, in quod mater inclinet. Si funiculus umbilicalis frigidus ac flaccidus ex utero prodit, signum est infantis mortui. Tandem effluxus meconii ex ipsa matrice infallibile infantis mortui signum præbet. Cuncta tamen sola ac sibi relicta nullam vim & certitudinem habere, monstrat Daniel Hoffmannus *Annotat. in Hypothes. Goveyan. p. 120. seq.* quapropter pro meliori certitudine plura signa collective sumantur.

§. 4.

item.

Feminae cuidam, cujus facies pallore squalibat & inflata videbatur, anhelitus graviter olebat, ardore stomachi animique deliquio subinde languida, febrili quoque horrore crebro incerta periodo contremiscebat, venter calore destitutus algebat, nec capitis oculorumque aberant dolores; ex his signis foetus in utero mortui signum, vere praedixit Johannes Langius *Epist. medic. Lib. II. Epist. 39. pag. 669. seq.* Juxta Alex. Benedict. *de Re med. Lib. XXV. cap. 23. fol. m. 475.* si partus vivit, octavo mense vulva seu uterus descendit, sed si mortuus est, neque descendit neque dehiscit, idque indicium est, foetum vitalem non esse. Femina quaedam vix una post aquae effluxum praeterlabente hora horrore percussa se motum foetus plane non sentire conquerebatur, deque latere in latus se convertens partum quoque saxi instar eo delabi referebat. Ex his & aliis foetum infallibiliter demortuum judicavit Michael Bernhardus Valentini *Chirurg. med. Sect. III. cap. 9. §. 9. p. 400.*

§. 5.

juxta Do-
laum.

Signa foetus mortem manifestantia secundum Joh. Do-
laei *Encyclopaed. Chirurg. Lib. IV. cap. 5. pag. 943.* sunt vel antecedentia, vel concomitantia. Inter antecedentia potissimum est haemorrhagia uteri nimia, si partus tempus instet: Concomitantia petuntur aut a foetu, aut a matre. Quoad foetum sunt ejus motus cessans, quamvis etiam foetus satis debilis, ut ut parum aut nil moveatur, vivus adhuc existere queat, quare digito utero immisso explorari debet, an cerebrum vel potius arteriae illius pulsent, quorum illud circa fontanellam, hoc in temporibus, carpo, flexura genuum & umbilico rite notari potest. Porro si eodem digito foetus ori immisso nulla suctio linguaeque motus observetur. Si ventri matris calida & spirituosissima cum aromaticis ac volatilibus imposita aut propinata foetum

tum haud commoveant, nec si mater spiritum seu anhelitum cohibeat; si funiculus umbilicalis diutius extra uterum pro-
pendeat, ut secundina foetum praecedat. In matre autem mors
foetus innotescit, si haec a causa nulla externa rigorem subitane-
um & vehementem patiat, si circa umbilicum & inguen
dolorem percipiat, si de frigore interno conqueratur, si cona-
tu mejendi & alvum deponendi corripitur item, meconium in
utero & cervice percipitur. Quod si vero diu infans in utero
fuerit mortuus, omnia symptomata existunt pejora; olet enim
tunc mater cadaver putridum. Vel juxta verba de Jean Bapt. *juxta Ver-*
Verduc *des Operat. de Chirurg. Chap. 36. pag. 168.* les signes qui *duc.*
font connoitre, que l'enfant est mort, se prennent de la mere &
de l'enfant; de la mere, comme une perte de sang, qui arrive
assez souvent un peu avant l'accouchement, des convulsions
& des defaillances, qui les font quelque fois mourir, & plusieurs
autres causes externes; de l'enfant, comme quand il cesse de se
mouvoir, & qu'on ne sent plus battre le cerveau & le sinus lon-
gitudinal, ou lorsqu' apres luy avoir mis le doigt dans la bou-
che, on ne sent point qu'il succe; ou que le cordon sort de la
matrice &c. La mere sent un frisson par tout le corps, elle se
plaint de sentir du froid dans les parties naturelles, elle fait de
grands efforts en pissant & en allant a la selle; il y a quelque
fois du meconium dans la matrice & dans le vagin &c. vid. etiam
editionem Germanicam meae versionis p. 117. seq.

§. 6.

Hac & adhuc alia foetus in utero ante partum mortui *juxta alios.*
signa ab aliis quoque autoribus adducuntur. vid. Dan. Sennert.
Pract. Lib. IV. Part. II. Sect. VI. cap. 7. pag. 420. Stephan. Blan-
card. *Chirurg. Lib. I. cap. 19. pag. 110. seq. it. Oper. Tom. II. In-*
stit. chirurg. cap. 21. pag. 367. ubi addit: panis albi frustum
supra umbilicum applicatum, & prius vino Malvatico intin-
ctum, foetum in motum concitat, si in vivis sit, cujus particulæ

juxta Bar-
bette.

penetrantes eum movere faciunt. Et Paulus Barbette *Chirurg. cap. 23. Oper. pag. 59.* inquit: foetus mortui motum mater non amplius percipit, etiamsi haustus corroborantes adhibeat, sed ut hoc in casu, cum foetus quasi defatigatus se parum moveat, multo certius signum habeas, medulla panis vino Malvatico irrorata matris umbilico imponenda, & levior in pede venæsectio instituenda; hisce peractis, si infantis motus non sequatur, malum signum est. Omnium certissimum signum, pergit ibidem Barbette, si membrana capitis foetus, jam in ipso exclusio- nis puncto versantis, haud amplius tensa observetur: nam quamdiu tensa manet, tamdiu etiam vita fruitur. Hoc tamen a flaccida in interstitio ossium cranii membranula desumptum infallibilis partus mortui signum, perpetuæ veritatis probat Michael Bernhardus Valentini *Chirurg. Sect. III. cap. 9. §. 9. pag. 400.* quo loco tamen in primogenito suo, a se demortuo par- tu, ab uxore sua recens nato, hanc membranam, quam fonta- tanellam vocant, post obitum adhuc tensam vidisse addit.

§. 7.

ab aqua
signum.

Fœtum in utero extinctum esse, juxta Franc. Joelis *Oper. Tom. IV. Sect. IV. pag. 302.* ostendit inter alia hoc signum, si præ- gnans ambas manus in calentem aquam imponat in eaque ali- quamdiu teneat foetumque non sentiat. In consultatione pro muliere gravida, ubi dubitabatur, an foetus mortuus, an vivus es-

juxta Bar-
tholinum.

set, secundum Thom. Bartholini *Histor. anatom. Cent. V. Hist. 78. pag. 150.* Johannes Dominicus Sala manu aqua frigida ma- dida ventrique imposita experimentum fieri jussit, quo facto foetus deprehendebatur vivus, ob motum, quo noxium sibi ex imposita manu frigus evitare conabatur: Aliud etiam experi- mentum, an mulier gravida sit foetumque vivum gestet, ibidem addit Bartholinus: Rosa nobilis, inquit, seu alia moneta au- rea capitur; ignitum aurum in vino lymphato extinguatur, quo hausto, gravida manu supra ventrem posita sentiet foetum

ab auræ.

moveri, si in vivis sit. Quibus tamen similibusque tuto non est fidendum.

§. 8.

In infante ante extractionem jam mortuo Johannes de *Exempla* Muralto sequentia signa observavit: foetus neque se movebat amplius, & mater in hypogastrio sensit pondus cum frigore, brachiumque infantis prominens frigidum & lividum erat sine motu & pulsu, etiamsi variis liquoribus foveretur, dolor præterea matri circa umbilicum adfuit cum frequenti desidendi & mingendi stimulo, ac extenuatione mammarum. vid. *M. N. C. Dec. II. An. 1. Observat. 102. pag. 243.* Et Ambrosio Stegmanno recensebat paupercula, gravidam a primo ad septimum usque mensem bene, ast post hunc male se habuisse. Nam ex improvise terrore prorupisse insolita menstrua, foetum a motu antehac vegeto plane abstinuisse, ventris accessisse frigiditatem, dolorem circa umbilicum sensisse gravem, partes extremas lividas ac frigidas apparuisse, faciem & labia palluisse, mammas flaccidas extitisse, spiritum foetidum se a die in diem majorem exhalasse, horrorem febrilem corpus succussisse, animi deliquia, stomachi ac capitis dolores continuos esse passam, ante aliquot horas profluxisse ab utero aquam foetidissimam & sentire jam dolores partus vehementissimos; paulloque post tum secundinæ, tum foetus ex toto putrefactus frustulatim excludebantur. vid. *M. N. C. Dec. III. An. 7. & 8. Observ. 31. pag. 53. seq.*

§. 9.

De signis vero foetus in utero adhuc viventis ita sentit *signa foetus vivi* Monsieur Dionis *des Accouchemens Liv. III. chap. 7. p. 232.* Le signe le plus certain, que l'enfant est vivant dans la matrice, c'est lorsque la mere le sent remuer; ce n'est pas pour cela une consequence, qu'il soit mort, lorsqu'il a été quelque temps sans remuer; on a vû des femmes assurer n'avoir point senti

mouvoir leurs enfans pendant plusieurs jours, & des semaines entieres, & qui neanmoins étoient vivans. La plénitude & le trop de sang les empêchent quelque fois de remuer; & après une saignée ils reprennent leurs mouvemens ordinaires, & se font sentir comme auparavant. Dans un travail, ou les eaux se sont percées promptement, il arrive quelque fois, que l'enfant cesse de remuer, parceque les eaux, dans lesquelles il nageoit, lui donnoit la liberté de s'étendre, & qu'étant écoulées, les parties de la matrice s'affaissent & compriment l'enfant, qu'il n'a plus la liberté pour lors de se mouvoir comme il faisoit; la mere s'en allarme, & croit, qu'il est mort, ce qui peut retarder son accouchement. Le chirurgien doit la rassurer, en lui en expliquant la cause, & pour en être plus sur, il doit tâcher de couler doucement sa main dans la matrice, pour pouvoir toucher le cordon; s'il sent battre les arteres umbilicales, il est certain, que l'enfant est vivant; ou bien s'il trouve la main de l'enfant, en luy touchant le poulx, il connoitroit, s'il est encore en vie: & en cas, que sa main passa par dessus le visage de l'enfant, en lui mettant le doigt dans sa bouche, s'il le ferroit, il seroit certain, qu'il n'estoit pas mort. Les signes au contraire, qui marquent, que l'enfant est mort, sont, qu'il ne fait plus aucun mouvement, qu'il ne se soutient point, qu'il tombe comme une masse pesante au bas de l'hypogastre & que comme une boulle la grosseur du ventre panche du côté que la femme se couche. Qu'en touchant la tête de l'enfant on la sent mollasse, que les sutures en sont tout-à-fait separées, que la femme a des foibleesses & des syncopes, & qu'il sort de la matrice des humiditez cadaverieuses & puantes. De signis tam vivi, quam mortui in utero foetus vid. Guil. Fabric. Hild. *Observ. Chirurg. Cent. II. Observ. 51. fol. 122.*

CAPUT III.

De fœtus extractione.

§. I.

SI proinde ex adductis signis de fœtus in matris adhuc vivæ *Fœtus ex-*
 utero contenti morte sufficienter constet, omni studio alla- *clusio.*
 borandum, ut vel medicamentis fœtus expellatur, vel pru-
 denti manus applicatione extrahatur, sique fœtus situs sit ni-
 mis vitiosus, ita ut talis extractio sola obstetricis manu fie-
 ri nequeat, matre adhuc viva, instrumentis, ferreis hamis sci-
 licet & uncis opus est. Quodsi vero, mortua jam matre, fœtus
 adhuc in utero vivere perejusdem motum deprehendatur, ne-
 que paulo post matris obitum excludatur, tunc mediante dis-
 sectione uteri ex carcere suo liberatur; quæ operatio par-
 tus cæsareus & hysterotomotocia, illa autem embryulcia appel-
 lari solet.

§. 2.

Extractionem vivi fœtus e matre vivâ unco stateræ an- *fœtus vivi*
 notavit Christophorus Schrædterus *M. N. C. Dec. II. An. 4. Ob-* *extractio*
servat. 106. pag. 205. scilicet Conradi *Wegner*, rustici Bruder- *matre viva.*
 dorffensis uxor, quadraginta annos nata, primipara 1685. co-
 natum pariendi, absque ulla, ob viarum angustiam, promo-
 tione, per triduum ferme cum doloribus partus sustinuit quam
 atrocissimis. Copiosæ adstantes cum obstetrice mulierculæ de
 vita matris & fœtus desperant, tristi præsagio festinant, mari-
 tum anxium ad patienter ferendum animum deponunt, quod
 mater post insignem totius corporis diu durantem horrorem nec
 conatum nec motum fœtus sibi amplius superesse affirmaret.
 Exhorruit miser hoc tristi prognostico obstetricem querula vo-
 ce alloquitur efflagitans, ut fœtum, quem putabant mortuum,
 unco stateræ manu apprehenso, ope istarum muliercularum,

Hhh hh 3

uxo-

uxorem suam, hac via quamvis dubia, ab onere per Dei gratiam dissolvat. Hinc desiderio toties reiterato, in extremo miseræ vitæ periculo morem gerens obstetrix, uncum stateræ singulari divina providentia, casu nuchæ foetus tam provide applicat inscia, ut eundem foetum vivum & innoxium, leviter quamvis vulneratum raro & inaudito exemplo extraxerit satis robustum, ita ut postea diu supervixerit. Obstetricem quandam foetus extractionem manubrio hamato candelæ pensilis felicissime in actum deduxisse ait Michael Bernhardus Valentini *Chirurg. Sect. III. cap. 9. § 11. p. 404.*

§. 3.

foetus mortui.

De extractione foetus mortui decenter in utero positi sequentem observationem refert Johannes de Muralt. *M. N. C. Dec. II. An. 1. Observat. 101. pag. 236. seq.* Uxor R. L. quadraginta annorum parturiens dolores magnos pertulit, quibus tandem infans vivus decente figura usque ad osculum uteri internum depulsus est. At primipara tantos dolores ferre recusans viribus cohibitis, naturæ conatum obstinate suppressit, donec die undecimo obstetrix auxilium meum imploraret. Adveniens gravidam ad sustinendos labores Muraltus hortabatur, ne periret proles. Sed nulla pariendi vis supererat & infans spatium inter vesicam & alvum ita occuparat, ut nec excrementa, nec urina emitti possent. Femina tandem ad labores vi adacta caput infantis emortuum exitum moliri cœpit, quod cum apte sub mento comprehendisset Muraltus, hiatuique calvariæ digitos desuper inseruisset, foetum masculinum integrum sensim eduxit. Plura foetus ex utero extractionis exempla in allegatis Miscellaneis Muraltus recenset v. g. de directione & extractione foetus mortui præter naturam in utero positi, post dextri brachii sphacelo tacti, in articulo abscissionem. vid. *M. N. C. Dec. II. An. 1.*

foetus vivi.

Observat. 102. pag. 240. De directione & extractione foetus vivi syncipite ad pubem compulsi manumque sinistram exserentis

tis, quam juxta osculum uteri repertam Muraltus molliter re-
posuit, faciem sursum spectantem & frontem cum syncipite pu-
bi adstantem non attigit, sed occiput intestino recto incumbens
prehendit, & vel tantillum loco dimovit, quo facto frons lubri-
cata & puer salvus felicissime in lucem editus est. vid. *Dec. II.*
An. 2. Observat. 90. pag. 210. Extractionem foetus mortui, pe- ^{mortui.}
dibus usque ad axillas ex utero propendentis sistit ibidem *Ob-*
servat. 91. pag. 215. seq. Et *Observ. 92. pag. 219.* extractionem
foetus in utero putrescentis & manum dextram exserentis refert.
De foetus semiputridi ex utero extractione, vid. Joh. Jac. Harder.
Apian. Observ. 90. pag. 336. seqq.

§. 4.

Ejusmodi foetus tam vivi, quam mortui, ex utero extra- ^{alia.}
ctiones a pluribus autoribus recensentur, imo quotidie fere
ab obstetricibus & chirurgis obstetricantibus exercentur; quod
ante paucos dies, dum hæc scribebam, accidebat in femina,
cui admodum jam debilitata chirurgus nostras K. foetum, quem
mulierculæ adstantes pro mortuo habebant, absque instru-
mentis extrahebat. Dum autem post foetus extractionem ipse
obstetricator circa relictæ secundinæ separationem adhuc oc-
cupatus erat, femina quædam foetui recens nato assidens,
ipsum ex improvise os aperire observat, unde statim præsens ad-
huc obstetrix infantulo aërem seu spiritum inflando ipsi semi-
mortuo vitam restituit. De possibilitate non tantum moven-
di, sed & extrahendi foetum una cum secundinis, vid. *M. N. C.*
Dec. II. An. Observat. 124. pag. 255. Hanc extractionem Hilda-
nus se plus quam quadragies propriis manibus feliciter admini-
strasse scribit *Obs. Chirurg. Cent. VI. Obs. 64. f. m. 579.*

§. 5.

De foetu mortuo a chirurgis salva matre feliciter extracto ^{idem.}
exemplum annotavit Johannes Laurentius Fehrius *M. N. C.*
Dec.

Dec. III. An. 7. & 8. Observat. 67. pag. 115. Uxor scilicet civis Suinfurtensis anno 1695. partu difficili laborabat, & licet dolores partus urgerent omniaque ad partum instantem signa adessent, tamen successus ex voto non respondebat; tandem post multos labores brachiolum foetus prodibat, obstetrix cum aliis harum rerum peritis feminis in brachiolo reponendo & reprimendo omnia, quæ factu opus esse videbantur, tentabat, sed frustra. Hinc duo chirurgi, artis periti, accersebantur, qui consideratis omnibus circumstantiis, foetum jam mortuum deprehendentes non adeo crudeli, ut vulgo solent, sed satis provida sequenti operatione a matre liberabant. Primo brachiolum extrahebant, & circa caput ossis humeri a corpore separabant, eoque remoto digitis funiculum circa collum ducebant, collumque foetus nonnihil fortius ligabant, atque deinceps sub ligatura versus dorsum collum a trunco sejungebant, postmodum binos foetus pedes digitis apprehendebant, eosque cum reliquis corporis partibus educebant, tandem per funiculum extra uterum propendentem, collo alligatum, cooperante simul matre, caput extrahebant, sicque matrem a præsentissimo mortis periculo liberabant, quæ postea rursus filiulam feliciter enixa est. De foetus mortui extractione, vivente matre, vid. etiam Joh. van Horne *Microtechn. §. 29. p. 470. seq.* & Joh. Guil. Pauli *Annotat. in eundem locum p. 471. seq.* De l'extraction d'un enfant mort. vid. Dionis *des Accouchemens Lib. III. cap. 8. pag. m. 235. seq.*

§. 6.

*extractio
reiterata.*

De reiterata foetus ex utero in eadem muliere feliciter facta extractione Georgius Abrahamus Mercklinus sequentem observationem communicat *M. N. C. Dec. II. An. 3. Observat. 191. pag. 373.* Lanificis uxor gravida, appropinquantibus partus doloribus obstetricem familiaresque accersit mulierculas, quæ solícite faciebant, suarum quod erat partium; nullus tamen partus sequebatur. Jamque tertius a primis partus doloribus

ribus agebatur dies, quo foetus in utero extinctus sentiebatur. Hinc ut mulier servaretur jamque imminentis mortis faucibus eriperetur, chirurgus peritissimus, implorato ante omnia divino auxilio, & instrumentis, ut cultello acuto, unco, forfice, aliisque necessariis rebus, spongia nempe, lintheaminibus &c. in tabula ordine expositis & parturiente, divaricatis cruribus & infimo ventre nonnihil exaltato apposite in lecto locata in ipsum ejus uterum totam manum suam dextram complicatis secundum longitudinem digitis, insinuavit, brevique illo, sed, acuto scalpello intra digitorum complicaturam occultato foetum in partes discidit, easque post membratim vel manu vel unco extraxit, relicto in utero solo capite, quod non nisi summa vi, unco oculi cantho adacto evellere licuit. Atque sic exemptis foetus & secundinarum omnibus particulis uterum eluit chirurgus injecto decocto abstergente, non neglectis cæteris, & intra sex circiter septimanarum spatium integre convaleuit puerpera; præterquam quod subinde de urinæ incontinentia conquereretur. Non multo post eadem femina iterum utero concepit, & elapso cum paucis septimanis anno eandem partus sortem idemque extractionis foetus periculum subire necesse habuit, nisi quod hæc secunda feliciter priori successerit operatio, capite nempe una cum trunco extracto, nulloque graviore relicto symptomate, etiam sine ulla urinæ incontinentia. Tertio enixa est prolem sine omni difficultate quidem, sed quæ paulo post iterum obiit. Quartum recte quidem peperit filium, sed summa rursus cum difficultate eumque jam mortuum. Simile exemplum prolixè describit Fridericus Ferdinandus Illmer a Wartenberg *M. N. C. Dec. I. An. 1. Observ. 49. pag. 145.* de muliere forti & generosa, cujus foetus in partu difficillimo quasi duplicatus, reclinato capite sursum foras porrexit brachium, sicque cum diu in hoc situ vivere sit impossibile, tandem in utero suffocatus est. Tunc extractionem foetus per manus artificis & instrumenta suadebat dictus medicus, &

parturiente consensum subito præbente, brachium propendens, ne operationem impediret, prius per novaculam ressecabat, foetumque in tres partes disruptum, sine ulla uteri ac matris læsione, eum masculum una cum secundinis extrahebat matremque ab instantissima morte, auxiliante Deo, liberabat. Sequenti anno eadem mulier imprægnata, ad idem infortunium redacta, eodem modo adjuta, extracto foetu femello, tertio anno rursus uterum gerens feliciter & cito filiolum viventem & vivacissimum enixa est.

§. 7.

Observatio.

Bis etiam in una eademque femina hanc operationem observare mihi licuit; & quidem ante triginta aliquot annos saponarii aulici, Schindleri, uxor satis robusta & elegans, aliquot jamjam liberorum mater, legitimo partus tempore obsumme vitiosum foetus situm laboriosissimos pariendi patiebatur conatus, frustraneos tamen, siquidem post foetus in utero obitum ejusdem corpusculum a chirurgo nostrate Webero seniore, dissectum atque disruptum, sine ulla puerperæ, neque ratione uteri neque vesicæ superveniente læsione vel alio symptomate, unco feliciter extrahebatur, ut post aliquot dies in hypocausto obambulare posset. Vix autem finito integro anno, eundem graviditatis statum idemque, infelicius tamen adhuc, fatum dicta femina experiebatur; defuncto enim, post aliquot pariendi dolorum horas, in utero matris foetu, puerperæ vires adeo erant consumptæ, ut repetitæ extractionis operationi ferendæ, tam secundum propriam confessionem, quam chirurgi sententiam impares essent, ipsaque incepta vix operatione animam Deo redderet. Mirum autem mihi videtur, quod scribit Johannes van Horne *Microtechn.* §. 29. *Oper. p. 470.* extractionem foetus mortui, vivente matre, nunquam a se visam esse.

§. 8.

Subinde in ejusmodi fœtus extractione caput a trunco ^{caput in utero remanens} avulsum in utero remanere, non modo in præcedente paragra-
pho, sed etiam supra *Seçt. VI. cap. 3. §. 14. & 15.* exemplis &
propria experientia probavimus. De modo autem seu ratio-
ne fœtus caput a reliquo corpore divulsum ac solum in utero
superstes extrahendi, vide Theoph. Bonet. *Polyalb. Tom. III. Lib. V. cap. 26. fol. 299. seq.* Et D. Keiserum Kittingæ physicum
caput taliter relictum exhibito fortiori sternutatorio excussisse,
Georgius Abrahamus Mercklinus *M. N. C. Dec. II. An. 3. Obseru. 191. pag. 374.* scribit.

§. 9.

Ante extractionem fœtus, ejusdem vitæ & mortis signa ^{infelix fœtus extra-} bene esse observanda, paulo ante diximus, ratio autem hæc ^{ctio.}
est, ne obstetrix aut alia persona obstetricans loco fœtus mor-
tui vivum adhuc & sine motu latitantem instrumentis suis læ-
dat vel interficiat, quale exemplum refert Franciscus Mauriceau
Observat. sur la Grossesse. Obs. 584. p. 341. d'un enfant vivant, qui
fût malheureusement tiré du ventre dela mere avec les cro-
chets. Le 12. Avril 1690. je vis une femme, qui avoit esté ac-
couchée, il n'y avoit que quatre jours, par un chirurgien, qui
ayant crû, que cet enfant estoit mort en son ventre, & s'estant
malheureusement trompé, l'avoit tiré avec des crochets; ce
qui fut cause dela mort de ce pauvre enfant, qui vescu enco-
re un jour après avoir esté tiré dela forte avec trop de precipi-
tation; parce que cette femme avoit eû auparavant, à ce que
l'on me dit, un accès de convulsions, mais comme il n'y avoit
pas un jour, qu'elle estoit en travail, & que c'estoit son quatrie-
me enfant, & qui venoit naturellement, je crûs autant que
j'en pûs juger, par le recit, qui m'en fut fait, qu'elle auroit bien
pû en accoucher d'elle-mesme, sans la cruelle précipitation,
qu'eût ce chirurgien, de luy tirer ainsi son enfant du ventre.

Lorsque je fus appelé pour voir cette femme, je la trouvay ayant une fièvre continuë avec une grande oppression, & un petit poulx fort frequent, pour lesquels accidens son medecin l'avoit fait saigner depuis les quatre jours, qu'il y avoit, qu'elle estoit accouchée, quatre fois du bras & deux fois du pied; mais elle ne laissa pas de rechaper & de se bien porter dans la suite. Le cruel & malheureux exemple de cet enfant fait bien voir, que l'on ne peut apporter trop de precaution, pour connoistre certainement, si un enfant est mort au ventre de la mere, devant que de se servir d'instrument pour l'en tirer; afin de ne pas traiter comme mort celui, qui est vivant; car quel horrible spectacle aux yeux de tout le monde devoir ce pauvre enfant vivant, à qui cet imprudent chirurgien avoit fracassé toute la teste, avec les crochets, dont il s'estoit si malheureusement servi, pour le tirer du ventre de sa mere, en un estat aussi affreux qu'il estoit pitoyable.

§. 10.

*extractio
immaturæ
fœtus.*

De immaturæ fœtus ex utero extractione sequens consilium dedit Joh. Hadrianus Slevogtius *Programmat. de Partus retardati nocumentis*: necessum esse aliquando feminæ utero gerenti, ut, nisi ipsa perire velit, embryonem, nondum enixum maturum, ex utero trahi patiatur, si ex hæmorrhagia & aliis signis prudenter pensitatis constet, placentam intempestive avulsam esse ab utero. Nam si per ignorantiam atque negligentiam obstetricum medicorumve extractio negligatur, matri ac fœtui pereundum esse; aut si ambo absque ope chirurgiæ mortem effugiant, matres diu infirmas, fœtus minime vivaces esse pronunciat. vid. Nov. Literar. German. 1705. mens. Septembr. pag. 342. Talem fœtus vivi ex utero extractionem in partu difficili concedit vel suadet etiam Johannes Riolanus *Enchirid. anatom. Lib. II. cap. 38. pag. 197. seq.* inquiens: Si fuerit partus difficilis & laboriosus, febris exoritur, intumescunt partes genitalia-

nitales, ex labore & pariendi conatu irriti: Interdum vires deficiunt, aliquando convulsiones emergunt; tum detrahitur sanguis e brachio, e pede, foveantur partes genitales fomentis emollientibus, laxantibus, intus inunguntur oleis calasticis, & butyro recenti: deinde mergitur foeta in semicupium aquae tepentis, clysmatis acrioribus sollicitatur alvus, ut irritetur uterus: potionibus aperientibus & stimulantibus partes inferiores excitantur ad apertionem. Tandem istis omnibus irritis, si mulier exegerit duos tresve dies in istis tormentis, si moribunda & exanimis appareat; si gangraenae in partibus pudendis indicia compareant, etiamsi certo non constet de morte infantis, unco extrahitur, ut conservetur mater, praestat unum interire, quam duo, vita matris praeferenda infanti. Non debet mori mater, ut salvetur infans: ideoque non est tentanda caesarea sectio, quae matrem jugulabit conservando foetum. Haec tamen Riolani verba, secundum Hermann. Frid. Teichmeyer. *Instit. medic. legal. Cap. 10. §. 4. pag. 71*, sane nimis dura & obstetricandi artis regulis minus convenientia esse videntur: Ipse enim chirurgus & medicus non semper certus esse potest, an ita salvetur mater, dum non sufficit, extractionem foetus, interdum satis horrendam, uncis aliisque in chirurgia usitatis instrumentis, suscipere, foetumque in frustra disscindere, sed conscientiam suam servare potius debet medicus, ac ideo caute atque circumspiciente in ardua hac operatione procedere, juxta regulas eorum, qui foetum sine instrumentorum secantium adjuvamento extrahere docent.

§. II.

De foetus extractione admonet Johannes van Horne *cautela. Microtechn. §. 29. pag. 471*. Quia saepius contingit, miseras mulieres mortis aleam subire ob inopiam & inscitiam chirurgorum, qui extractionis operationi non sunt adsueta: propterea non possumus satis laudare prudentiam amplissimi magistratus

reipublicæ Amstelodamensis, cujus jussu semper adest publico stipendio conductus chirurgus, qui ejusmodi ægre parturientibus suppetias ferre, & manum auxiliarem præbere, obstrictus est. Interim tamen de foetus tam vivi quam mortui extractione evolvi possunt libri de obstetricandi arte editi, e. g. Henric. a Deventer *Operationes Chirurgicæ novum lumen exhibentes obstetricantibus*, Ambros. Paræi *Thesaur. Chirurg. Lib. XXVI. fol. 513.* de P. de Dionis *Traité general des Accouchemens Livr. III. chap. 8. pag. 235. seq.* Idem *des Operations de Chirurgie Demonstr. III. p. 198. seq.* La Commare oriccoglitrice di Scipion Mercurio, & hujus versio Germanica, sive Gottfried Welschens *Hebammen-Buch pag. 83.* Marguerite de Tertre *de l'Instruction des sage-femmes.* Louyse Bourgeois *Hebammen-Buch.* Cosmus Viardel *von der weiblichen Geburt.* Joh. von Muralt *Kinder-und Hebammen-Büchlein.* Ejusdem *Anatomisches Collegium.* Franc. Mauriceau *von Kranckheiten schwangerer Weiber.* Ejusdem *Observations sur la Grossesse, & l'Accouchement des femmes*, item editio Germanica a me translata. Christoph Vælters *Hebammen-Schule.* Justin. Siegemundin *Brandenburgische Wehmutter.* Cornelis Solingen *Ampt ende Plicht der Vroedvrouwen*, item ejusdem *Embryulcia ofte Afbalinge eenes toden Vruchts.* *La Pratique des Accouchemens soutenuë d'un grand nombre d'operations composées par Paul Portal.*

CAPUT IV.

De

Fœtus ex utero matris exsectione seu de partu casareo.

§. I.

*Sectionis
casareæ de-
nominatio.*

CUM hætenus in foetus ex utero extractione aliquoties etiam ejusdem ex utero exsectionis mentio facta fuerit, ad hanc statim progredimur, quæ etiam hysterotomia, hysterotomotokia, embryotomotokia & partus cæsareus appellari solet.

§. 2.

§. 2.

Est autem partus cæsareus secundum Roderici a Castro *descriptio. de Morb. Mulier. Lib. IV. cap. 3. pag. 442.* scita ac dextra vivi aut mortui infantis extractio ex utero matris, quæ foetum aliter excludere non potest, idque citra vitæ discrimen amborum, aut alterius, servata etiam concipiendi facultate. Alii vero autores inter foetus ex utero extractionem seu embryulciam, & inter ejusdem exsectionem seu partum cæsareum distinguunt, talemque foetum non extractum, sed excisum nominant. v. g. Paulus Zacchias *Quæst. medico-legal. Lib. IX. Tit. 2. fol. 750.* inquit: Foetus exsectum voco, qui ex prægnante muliere viva vel mortua per ventris sectionem vivus eximitur. Joanni Varandæo *de Morb. Mulier. Lib. II. cap. 6. Oper. f. 614.* est partus cæsareus infantis, in utero existentis, extractio per cæsum seu sectum abdomen & ipsum uterum, superiori ejus parte, qua respicit musculos epigastrii, quando nulla spes est, foetum per viam consuetam, id est, per collum matricis, exire aut extrahi posse. Juxta Thomæ Fieni *Libr. Chirurg. Tract. VIII. cap. 1. pag. 60.* partus cæsareus vel hysterotomotokia est sectio foetus vivi ex utero matris viventis, qua matre adhuc viva existente, & foetu vivo, abdomen secatur & per foramen foetus vivus educitur, ad illum finem, ut & foetus & mater supervivere possint. Dicit autem Fienus, ad illum finem, nam aliquando medicus sine suo frustratur, & fieri potest, ut aliquando uterque, & mater & foetus, moriantur, interdum alter tantum; sed tamen sectio fit, ut uterque salvetur, sicut aliquando factum legimus.

§. 3.

Ante omnia tamen monendum venit, subinde quæstio- *an præstet*
nem moveri, annon præstet, quod foetus ex utero matris vivæ *part u di-*
excindatur, quam quod post crudeles & diuturnos dolores at- *nario?*
que

que, conatus frustraneos ex illo ergastulo materno cum vitæ periculo extrudatur, seu annon partus cæsareus aliquando ordinario sit tutior? si præprimis prudentis artificis manu talis operatio exerceatur, sicque aliqua ex parte partus dolores subleventur. vid. Christian. Francisc. Paullin. *Lagograph. curios. Sect. I. cap. 3. pag. 89. seq.* item ejusdem *Zeitkürtzende erbaul. Lust Part. II. cap. 91. pag. 505.* qui autor *Lagogr. pag. 96.* hanc sectionem sine matris foetusque detrimento tuto fieri posse defendit. Inquit etiam dominus Gofey *Hypothes. de foetus generat. pag. 125. seq.* varia obstacula partui naturali & felici sese exponunt, & quo plures & fortiores nifus ac conatus ad excludendum foetum in tali casu institueret mater, eo magis vires perderet, vitæque periculum una cum infante incurreret. Lithotomiam haud minoris periculi esse, quam operationem cæsaream credo, interim tamen sæpius illa felici cum successu exercetur. Justiore comparisonem inter has operationes instituere non possum, siquidem matrix & vesica cavitates sunt membranosa, in alia cavitate inclusa: Textura matricis carnosa magis est, quam illa vesica, per consequens magis apta ad reunionem. Hinc in ejusmodi casibus operationem cæsaream instituere præstat, præcipue si femina modo ordinario ac naturali partum excludere non possit.

§. 4.

an exercenda?
alii dubitant.

Est autem hæc sectio cæsarea operatio difficillima & periculosa aleæ plena, & quamvis fatendum sit, ejusdem sectionis administrandæ sæpe necessitatem incidere, tamen juxta Johan. van Horne *Microtechn. Sect. II. Part. II. §. 30. pag. m. 473.* tot tantæque circumstantiæ sunt observandæ, ut interim in anticipiti casu nullus audeat manum operi admove, metuens calumniam; quod enim notatu dignum est, nullus post Franciscum Rossetum, (qui in hujus sectionis gratiam opus univ. scripsit) inventus est oculatus testis, omnes auriti tantum,
uno

uno excepto Michaelae Dœringio, qui in epistola ad Fabricium Hildanum testatur se præsentè uterum in inguen dilapsum dissectum fuisse extractumque foetus satis vegetum, matrem tamen tertio a sectione die ad plures abiisse. Ob metuendum itaque periculum, imprimis si ex matre viva foetus vivus vel mortuus est exscindendus, talis operatio rarissime exercetur, licet a recentioribus quandoque commendetur : hinc etiam Dionis *des Operations de Chirurg. Demonstr. II. Fig. XII. pag. 113.* scribit : Il y a quelques auteurs modernes qui epousant son sentiment, nous rendent ce semble, cette operation si aisée, par la description, qu'ils en font, que si nous les en croyions, nous la pratiquerions des que l'on trouveroit les moindres difficultez dans un accouchement : mais s'ils avoient été temoins d'une telle operation, ils changeroient bientôt d'opinion, & ils conviendroient, qu'un chirurgien doit n'avoir pas d'humanité pour l'entreprendre. Son idée seule feroit trembler les plus intrepides. Jugez aussi quelle resolution il faut avoir pour aller à une femme vivante luy ouvrir le ventre, & lui faire une incision de plus d'un demi pied de long ; ensuite feuillant dans la capacité de l'abdomen, faire une semblable playe au corps dela matrice ; puis percer les membranes & tirer un enfant par toutes ces ouvertures : Cette operation effraye le chirurgien, quand même il l'exécute après la mort de la mere. Quelle horreur ne doit-elle point imprimer, quand elle est accompagnée des cris d'une mere, que l'on fait souffrir avec une cruauté sans exemple, & d'une quantité de sang prodigieuse, qui sortant par de si grandes playes peut faire perir la mere dans l'instant & entre les mains de l'opérateur &c. Et *pag. 117.* inquit idem autor : Ce n'est pas seulement la cruauté de cette operation, est la mort presque inevitable, qui la suit, qui nous doit ôter la pensée dela faire ; mais encore la religion, qui la defend : car ayant été mis en question, lequel de deux l'on devoit sauver, ou dela mere, ou de l'en-

fant, lorsque les accoucheurs ou les sages-femmes se trouvoient dans l'impuissance de conserver la vie à l'un & à l'autre ensemble. Messieurs les Docteurs de Sorbonne & les plus fameux casuistes ont décidé, qu'il falloit plutôt sauver la mere, que l'enfant. Sur ce principe il faut bien se donner de garde de tenter sur celle une operation, qui la tueroit infalliblement. Il y a en qui nous disent, qu'elle a été faite à Londres & à Amsterdam, & l'on entend tous les jours de bonnes femmes, & des hommes aussi credules qu'elles, soutenir, qu'on l'a faite à leurs voisines, ou à leurs commeres. Je mets toutes ces histoires au rang de celles, que l'on debite sur les esprits & sur les forciers, je n'en crois rien du tout. L'on publié tant d'extravagances, qu'un honnête homme doit se mesier de tout, & ne croire, que ce, qui est rapporté par des gens dignes de foi; & comme il n'y a pas un de nos celebres chirurgiens qui osât la pratiquer, je suis en droit de l'improuver à leur exemple. *Contra hanc vero doctorum regulam seu sententiam, ratione matris & fœtus, peccasse Henricum VIII. regem Angliæ, ita scribit idem Dionis l. 4. pag. 113.* Henry VIII. Roy d'Angleterre, auteur de schisme de ce Royaume avoit épousé en troisiemes nopces Jeanne Seimer, Demoiselle d'Anne du Boulou, sa seconde femme: la Reyne étant dans les douleurs de l'accouchement de son premier enfant, on vint demander au Roy, lequel il vouloit, que l'on sauvât, de la mere, ou de l'enfant, parce que l'on voyoit point de moyen, de les conserver tous deux? l'enfant, répondit il; car pour des meres j'en trouveray assez. Cette réponse ne laissa pas que d'étonner &c.

§ 5

alii admittunt.

Elicet autem multi medici talem sectionem cesaream abhorreant, alii tamen ejusdem administrationem cum distinctione admittunt atque defendunt. Inquit enim Johannes

Var-

Varandæus *de Morb. Mulier. Lib. II. cap. 6. fol. 614.* quæri solet, utrum desperato naturali partu cæsareus tentandus sit, nempe quando fieri nequit, ut per vias consuetas educatur, debeat medicus consulere istam sectionem uteri, vel possit exerceri sine opprobrio & artis infamia. Multi enim existimant, salva & matre & foetu hanc operationem fieri posse, inter quos Rossetus hanc sententiam pluribus rationibus, experienciis & autoritatibus confirmare nititur. Sed ut libere dicam, quod censeo, supponit hic & alii autores, extincta matre aliquando superstitem esse posse adhuc in utero puerum, cujus servandi causa hæc sectio institui debeat: quod omnino est impossibile: quandoquidem foetus in utero existens non alia vita, quam materna subsistit, unde ea extincta illum etiam statim mori necesse est. Ac proinde in hoc casu inutilis est ista sectio. Quando vero foetui mortuo superstes adhuc est mater, non videtur illa via capeßenda, quæ interitum matri certum inferre videtur. Ubi autem uterque est superstes, existimo ego quidem tentari posse ad servandum puellum, si alio modo exire nequeat, quamvis matris interitus subsequatur, quia melius est servari unum, quam utrosque simul perire; vel quia aliquando magis interest reipublicæ ad illustrioris familiæ conservationem, ut puer salvus, quam mater. Et Andreas Laurentius *Histor. anat. Lib. VIII. Quest. 32. fol. 336.* inquit: quando partus sperabilis esse nequit, aut moritur infans aut mater, aut uterque simul. In hac rerum omnium desperatione quid moliendum? si extincta sit mater, vivat autem adhuc infantulus, statim nullaque interposita mora, secandus est matris uterus. Quod si superstes adhuc sit mater, puellus autem nulla arte prode possit, eadem sectio administrari potest. Nam musculorum epigastrii & peritonæi vulnera lethalia non esse, docet quotidianus rerum eventus & veterum medicorum suadet auctoritas. Uteri vero vulnera lethalia non esse, docet Paulus ex Ægina medicus.

dicus. Secundum Pauli Zacch. *Quæst. med. legal. Lib. VIII. Tit. 2. Quæst. 4. n. 41 f. m. 711.* hæc sectio seu operatio circa extractionem foetus vivi ab utero matris viventis aliquando a nonnullis in usum protracta est felici cum successu, ac de ea videnda, quæ scriptis consignavit Rossetus. Sed quia operatio hæc difficillima est & periculi plena, non videtur a medico tam prompte proponenda, aliaque ex parte nullum in hoc intervenire peccatum ægrotantis, si obedire recusaret, ob remedii immanitatem ac præsentaneum vitæ periculum. Quibus tamen non obstantibus, quando & in quibus casibus mater teneatur vel non teneatur admittere hujusmodi remedium, summa diligentia & exquisita, ac perdocte, docuit Theophilus Raynaudus, quem omnino videre, qui de hujusmodi argumenti veritate certiores fieri volunt, debent.

§. 6.

*sententia
Alberti.*

De hoc dubio, an scilicet hæc sectio cæsareo exerceri debeat nec ne? Michael Alberti *Systemat. Jurisprud. medic. c. 7. §. 26. pag. 164.* sequentia scribit: de foetu, qui ob gravidæ & parientis diversas circumstantias partu legitimo in lucem edihaud potest, quæritur, an per exsectionem necessario salvari debeat? Olim quidem hoc experimentum sine culpa intermitteri non posse judicabant; dum vero hoc auxilium, utpote anceps, ubi e decem vix duæ aut una salvari possunt, magis innotuit, tunc non semper a medicis probatur, præcipue si femina jam valde enervata fuerit: quare hic processus non nisi ad certas circumstantias restringi debet, quoniam medici bene norunt, quantum spei collocandum sit in hoc ultimum refugium: Si vero foetus in demortua gravida ex certis circumstantiis adhuc vivus agnoscitur, tunc illius excisio ex utero nunquam intermitteri debet; & si casus occurrit, ut gravida non perfecte mortua sit, sed pro mortua habeatur, foetus vero adhuc vegetus existat, tunc neque in hoc casu exsectio negligenda est, quoniam in dubio est

est, an gravida ad se redeat, & vicissim major præsumptio & fiducia de conservatione foetus valet & affulget: de reliquo in tali casu quæstio illa legalis movetur de partu cæsareo, an perfectus sit: de qua consideratione in præcedentibus aliqua monita fuere, ita ut hoc loco illud tantum addam, quod hujus perfectionis dijudicatio nitiatur tempore perfectionis, an illud maturum, aut immaturum fuerit.

§. 7.

Liceat etiam Johannis Dolæi sententiam & verba, ex *Dolæi*. ipsius *Encyclop. Chirurg. Lib. IV. cap. 5. pag. 977.* annectere, ubi inquit: Hysteromatocia necessaria videtur, ubi foetus & mater vivunt, nec a se invicem alio modo liberari valent, seu matris, seu foetus culpa hoc pariter contingat. Interim utut hæc omnia ita se habeant, manet tamen dubium, an sectio cæsarea in matre vivente absque summo hujus periculo administrari queat, quod negant Paræus, Guillemeau, Rolfinc. Affirmant idem alii, & quidem per exempla talia, quibus operationem hanc feliciter successisse testantur. vid. Cornar. *Histor. admir. 6. & 7.* Rosset. *de Part. cæs. Sect. I. cap. 5. & Roonhuys. Part. I. Observat. chir. pag. 56.* quorum tamen posteriorum argumentis & quidem primo hoc licet reponere, quod una hirundo non faciat ver. Rossetus eam nunquam & vix ullus post eum vidit. Testatur siquidem Guillemeau, bis quidem operationem illam se celebrasse, & aliquoties ab aliis celebratam vidisse, ast omnes periisse: ac Rolfinc se semel tantum cum infausto successu eam aggressum fuisse refert. Periculosissimam proin & nunquam exercendam in matre viva hanc dicimus operationem. Num autem mortua jam matre operatio hæc conveniat, vel alicujus usus sit, dubitare videntur nonnulli, pro impossibili & absongo habentes, matre mortua foetum ad momentum supervivere posse, cum hujus vita ab illius incolumitate dependeat, quales sunt Varandæus & Bauhinus.

Imo Rodericus a Castro *de Morb. Mul. Lib. IV. cap. 3.* præcipit, ut operatio hæc, antequam mater plenarie exspiret, adorne-
tur; quæ tamen præceptis ac observationibus anatomicis refra-
gantur, quibus foetus propria vita vivere constat, ita ut ho-
ræ, imo diei fere spatium intra uterum matris is aliquando
superstes observatus fuerit. Matrona quædam gravida apo-
plexia illico extinguebatur, foetus altero die se adhuc movebat,
me ipsomet observante. Ipsam ergo operationem antequam
aggrediatur chirurgus, in omnibus caute procedat, ne foetus
lædat. Hactenus Dolæus.

§. 8.

*in tribus
casibus.*

Imprimis autem ab autoribus partus cæsareus in tribus
casibus admitti solet, & primo quidem quando matre mortua
foetus adhuc in utero vivit, secundo si matre adhuc viva foe-
tus in utero obiit, & tertio quando vivus foetus in partu dif-
ficili ex utero per viam ordinariam a matre viva excludi non
potest; qualia horum trium casuum exempla ex autoribus
adducemus.

§. 9.

*Fœtus vi-
vus ex ma-
tre mortua
excisus.*

Fœtus vivi e mortuæ matris utero excisi observationem
sequentem refert Horatius Augenius *de Mission. sanguin. Lib.
VI. cap. 15. fol. m. 184.* vidi ego anno præterito villicam quan-
dam evsarcam & optimi habitus, nono mense laborantem gra-
vi morbo ventriculi scilicet exulceratione, quæ diebus vigin-
ti sine cibo potuque permansit, cum quicquid devorabat, sta-
tim vomitu ejiciebat, affectusque sævitia tandem mortua, dis-
secto utero puerum extraximus vivum, qui Fortunatus ad fon-
tem sancti baptismatis vocatus fuit. Enecta parente Scipio-
nem Africanum priorem natum fuisse, primumque Cæsarem
a cæso matris utero dictum; similique modo Manlium, qui
Carthaginem cum exercitu, intravit natum fuisse, refert Plinius
Histor.

Histor. Nat. Lib. VII. cap. 9. fol. m. 108. Anno 1646. Patavii a viro illustri Johanne Veslingio ex utero matris, febris ardentis malignitate mortuæ foetum exiguum vivum exsectum se vidisse ait Georgius Hieronymus Velschius *Observ. med. Episagm. 74. pag. 17.* D'une femme grosse de huit mois & demi, à laquelle étant morte de maladie on tira du ventre, par l'opération Césarienne, son enfant, qui estoit encore vivant. Aliam observationem recenset François Mauriceau *Observat. 315. pag. m. 184.* quam supra *Seet. IV. cap. 1. §. 6.* recensuimus. Sic etiam Cosmus Viardel *von der Weiblichen Geburt cap. 24. pag. m. 101. seq.* se chirurgi cujusdam, nomine Guillaume Filet, uxori gravidæ proxime post obitum, foetum & quidem puellum dimidii pedis magnitudine, omnibusque membris bene formatum, qui ultra dimidiam horam supervixisset atque baptismum accepisset, ex utero excidisse refert variaque circa eandem excisionem observanda ibidem annectit. Anno 959. Burcardus comes de Linzgow, Buchorn & Monteforti, liberalitate in pauperes præstans, post Cratonis obitum abbas Sangallensis designatus est, confirmatione ab Othone Magno per baculum & ferulam accepta. Dictus vulgo ingenitus, eo quod ex mortuæ matris alvo exsectus est. vid. Joh. Schenck. *Observat. medicin. Lib. IV. fol. 602.*

§. 10.

In casu, quo mater, vivo adhuc superssiste infante, mortua est, operatio tantis non onusta est circumstantiis, cum sola infantis ex carcere illo liberatio intendatur, quo aquis baptismi conspergi possit, ait dominus Govey *de Generat. Fœtus pag. 127.* Hinc, quamvis huic extractioni contradicere videantur illi autores, qui statim post matris obitum foetum quoque necessario mori ex ea ratione statuunt, quod foetus in utero non alia quam materna vita subsistat, puerpera autem extincta, statim etiam foetus vita cesset; Quia tamen huic sententiæ contra-

hæc operatio est facilis.

tra-

traducendo jam supra *Sect. II. cap. 1.* & alibi de partu post matris mortem, foetus in utero non materna, sed propria vita gaudere, ex variis autoribus probavimus, cur talis foetus vivi ex defunctæ matris utero exsectio frustranea sit, non video. Quod confirmat etiam Johannes Conradus Beckerus *de Padiocæton. inculpat. ad servand. matr. §. 41. p. 55.* non est, inquit, quamobrem quis cum antiquis credat, spiritum foetus ita ex matre pendere ejusque venerabili ore trahi, ut cessante hujus respiratione illius quoque vita primis momentis pereat, ac omnem spem extrahendi foetus vivi in illo ipso temporis ictu consistere, quo mater animam exhalat, propterea os demortuæ pariter inserto ligno, ac ostium uteri manu obstetricis apertum servandum, quoad peracta sectio fuerit, ac si per os ac uterum maternum infans vitali aura aspergendus, suam diutius vitam conservet, hæc vero istis omissis ceremoniis abbrevietur. Quis credet hodie, viris hanc dignam esse opinionem? suam foetus vitam vivere, propriaque gaudentem circulatione, per aliquot horarum, quinimo diei spatium vivere posse, præter modo dictam rationem experientia confirmat. Mortua matre foetus aliquandiu observatum fuisse motum, aliquoties ex mulieribus audiui. Ne igitur homines sive infantes, quos eo in casu e morte in vitam vindicare perfacile est, nostra sinamus negligentia interire, spemque parentum & animantis una cum gravida tenebris damnari, id quod haud raro evenire vereor, reipublicæ interesse & ad magistratus pertinere officium credo, ut gravidas demortuas, vitalitatis foetus conjectura ancipite, lege faciat inspicere, quo sectione uteri omnis eximatur scrupulus.

§. II.

Fœtus mortuus e viva matre.

Difficilior vero atque periculosior est talis foetus secundum gradus, excisio, quando nimirum foetus mortuus ex viva matre excinditur; Quamvis enim non omnis in utero materno moriens foetus tali sectione indigeat, sed vel paulo post obitum

tum medicamentis expellatur vel instrumentis chirurgicis, paulo ante dicto modo, ex utero extrahatur, quandoque etiam diu post partus natus per putrefactionem corruptus a natura particulatim expellatur, qualia exempla *Sect. III. cap. 2.* recensuimus, dantur tamen etiam apud autores foetuum in utero mortuorum atque per aliquot septimanas, menses & annos moratorum demumque exsectorum observationes.

§. 12.

Huc pertinet Matthiæ Cornacis historia gestationis foetus mortui per annos plus quatuor, qui tandem opera & consilio medicorum ex utero ita per alvum, Deo adjuvante exsectus est, & membratim exemptus, ut mater viva permanens integræ restitueretur sanitati: ac post biennium denuo conciperet. Fuit autem hæc femina filia Wolffgangi Karlingerii civis Vienneſis, & uxor Georgii Wolczeri, hospitis ad ædes rubri cancri appellatas. vid. Franc. Rosset. *de Part. Cesar. pag. 228. seqq.* Diomed. Cornarii *Histor. admirand. VI. pag. 13. seq.* & Rembert. Dodon. *Medicinal. pag. 306. seq.* Historiam de foetu mortuo & putrido exciso ex ventre matris vivæ a medico Günzburgensi communicatam refert Philippus Hœchstetterus *Observ. medic. Decad. VI. Cas. 3. Schol. pag. 687.* Ulmanni Fabri incolæ Leinheimensis in marchionatu Burgaviensi uxor, nomine Barbara, gravida facta, nonum complevit mensem, eo dolores parturientis sensit, sed invalidos, nec labor parturientis, nec diligentia obstetricantis quicquam promovit, mansit in utero quod enitendum erat. Nec ardentes preces, nec suspiria lacrymis conspersa Deum expugnarunt, nisi quod animam foetus ad se vocarit. Cadaver uterum in tumorem sustulit & abdomen turgescere fecit, jacens in cavo transversim. Octo transierunt septimanæ, in quibus nil conaminis in excludendo molestum senferit, nec dolores, nec parturientium nixum. Vires matris interim labefactatæ a foetu putrido, & foetente hecticum corpus dederunt, ac si ossa inclusa cuti essent. Adflicta sin-

gultientibus votis mortem inclamavit & ardentem efflagitavit. Conclamatis sic & deploratis jam omnibus, misericordia Dei eam respexit, & marchionissam Burgaviensem movit, ut ejus miserta in nosocomium reciperet Güntzburgi, ut ibi exscinderetur putridum, quod matri necem minitaret. Duo igitur chirurgi, consilium subministrante Adamo Hebich medico, ventrem infra umbilicum transversim ad pubem versus aperuerunt, in qua regione jam signa apertionis in ventre a putredine conspiciebantur. Infans putridus, & solum ossibus ac calvaria cognoscendus exemptus fuit, locus vulneratus mundatus, confusus & convenientibus medicamentis tractatus & curatus est.

§. 13.

alii

De partu cæsareo oppido raro sequentem observationem communicat Christianus Vaterus *M. N. C. Dec. III. An. 2. Observ. 17. pag. 24.* Civis nimirum ac fullonis conjux anno 1690. mense Julio primum puerpera, laboriosissime parturire coepit, ut obstetrices etiam foetum jam in utero emortuum manu violenta extrahere coactae fuerint: ex quo non solum vagina, sed etiam vesicae sphinctere graviter laeso, vaginæ ulcus & incontinentia urinæ secuta. Ope circumforanei adhibita callosus insuper tumor in vagina succrescebat totusque fere canalis, relicto solum foraminulo pisi magnitudinem & rotunditatem adaequante, replebatur. Sed quid fit? altera nihilominus vice gravida facta & partui proxima impossibilem oneris sui exclusionem ipsamet intelligit, indeque domini a Lankisch consilium & auxilium implorat: Qui perspectis & collatis prudenter omnibus circumstantiis unicam in sectione cæsarea spem relictam esse praedicat; & parturiente, marito aliisque amicis consentientibus, die 16. Martii operationem ipsam aggressus incisionem in latere sinistro, pollicis latitudine, e regione umbilici deorsum versus ad ulnae circiter quadrantem ducit; dehinc

dehinc utero ipso decenter aperto, foetum jam mortuum cum secundinis suis propria manu educit & obstetricum manibus offert: Quo feliciter ac nullo quidem graviore symptomate, ne lipothymia quidem, interveniente, peracto reliqua celeberrimus vir chirurgis peritis committit, commodisque agræ adeo prospicit, ut vix elapsis sex septimanis eadem salva in publicum prodire potuerit, postea perfecta sanitate gaudens. De hac partus caesarei observatione vide etiam *Act. Erudit. Lips. 1693. mens. Maj. p. 229.* *Einer Bauers-Frau in dem Dorffe Subler-Neudorff, so bey der ibres Gewehr-Handels wegen berühmten Stadt Suble, in der gefürsteten Graffschafft Henneberg lieget, hat ein geschickter Chirurgus zu Subla, Johann Stephan Dombart, ihr über Jahres-Frist im Mutterleibe verhaltenes und bereits verfaultes Kind (wodurch sie in einen jammerlichen Zustand gerathen gewesen) dermassen glücklich, durch Oeffnung des Leibes bey dem Nabel, durch einen Creutz-Schnitt, Stückweise heraus gezogen, daß nicht allein die Mutter zu voriger Gesundheit gelanget, sondern auch lange gelebet hat. vid. Hiob Ludolffs Schaubühne III. Theil Lib. LXI. fol. 1352. seq.* Vixit etiam Lutetiae Parisiorum chirurgi uxor, quum ibi degeret Thomas Bartholinus, cui quater & amplius partus ex ventre fuit excisus, nullo relicto detrimento, uti dictus autor *Histor. anat. Cent. II. Hist. 8. pag. 159. seq.* refert. Concubina sacerdotis cujusdam tertio gravida per octiduum pariendi conatus frustra persensit; sed cum cessantibus conatibus diu agra permanisset, paulo supra umbilicum vesica nucis juglandis magnitudine erupit, qua post triduum pertusa & disrupta fasciculus foetum continens apparuit: qui postquam a chirurgo parte aliqua dissectus esset, foetus cubitus prominens in conspectum se dedit. Quem cum forcipe arripuisset, integrum foetum, sed semiputridum, per foramen e vesica extraxit. Vulnus autem trium septimanarum spatio integre chirurgi consolidarunt, mulierque a partu recte & decenter, ut alias fieri solet, purgata, ab anno 1583. quo hæc facta sunt, ad anni 1584. diem 24. Augu-

sti, quo extincta primum est, misere vixit, referente Felice Platero *Observ. Lib. I. pag. 229. seq.*

§. 14.

tertius casus.

fœtus vivus
e viva matre.

Tertius hysterotomotokias casus est, si fœtus adhuc vivus e viva matre sectione extrahitur; id quod faciendum, cum partum alias nullum secuturum certum est. Tum enim, juxta Johan. Scultet. *Armament. Chirurg. Part. I. Tab. 42. pag. 96.* ne vel mater, vel infans, vel mater & infans simul de vita periclitetur, ad hoc extremum auxilium accedendum est. Posse autem hanc operationem salva manente matre & fœtu administrari, multæ historiæ docent, quarum varias Franciscus Rossetus in peculiari libello *de Exsection. Fœtus vivi ex matr. viva &c.* ex aliorum autorum & propria observatione collegit *Sect. I. cap. 5. pag. 10. seqq. a p. 161. usque ad p. 183.* vid. etiam Paul. Tacchiæ *Quæst. med. leg. Lib. IX. Tit. 2. Quæst. unic. n. 28. fol. 756.*

§. 15.

Exempla.

Exempla autem ejusmodi exsectionum tam simplicium, quam frequentium, in una eademque femina, hinc inde reperiuntur; De observationibus Rosseti ita scribit modo allegatus Scultetus: Possibilitatem hujus operationis probat historiis variis, primo quatuor ab aliis relatis, quarum prima est de muliere quadam, quæ sexies, cum aliter parere non posset, sectione ejusmodi fœtus viventes semper est enixa. Septimo vero gravida, cum chirurgus, qui priores sectiones obierat, mortuus esset, nec alius esset, qui ipsi subveniret, mortua est; Secunda de alia, cui tres infantes vivi e latere extracti; Tertia de Maresio chirurgo, qui e propriæ conjugis latere inciso filium extraxit; quarta similem casum recenset &c. Sic etiam Rossetus ex Casparo Bauhino sequentem historiam *pag. 162.* refert. Cum circa annum salutis 1500. Elisabetha Aleispachin, Jacobi Nufer *ἑρχομένη* in pago Sigershausen uxor primo utero gestaret, & jam doloribus partus per aliquot dies divexaretur, ad se obstetrices

trices tredecim & aliquot lithothomos vocavit, a quibus, frustra tamen, opem sperabat, cum nec foetus excludi, nec etiam dolores mitigari possent. Quare jam desperata salute maritus uxori consilium suum communicat: quod si consentiret, velle se, annuente domino, felicem successum in ipsa suam experiri industriam. Annuente ergo ipsa ad Archipræsidentem Frauenfeldensem abiit, rem uti se habebat, exposuit, conatum aperuit, licentiamque sibi dari rogavit. Re intellecta Archipræsides primum quidem difficiliorem se exhibuit, dein vero fiducia mariti confidens, annuit. Quare licentia impetrata domum redit, obstetrices alloquitur & hortatur, ut, quæ cordatiores sint, sibi & uxori in hypocausto assistant, timidiores ex conclavi recedant: moliturum enim se aliquid, quo, benedicente Deo, salutem uxoris speraret. Obstetrices ergo, consilio magna cum admiratione intellecto, ex ipsis undecim e conclavi recessere, duæ cordatiores cum lithotomis mulieri parturienti adstiterunt. Quare maritus, implorato primum divino auxilio, & janua diligenter clausa, uxorem mensæ imponit, abdomini vulnus (non secus quam porco) infligit. Verum primo ictu ita feliciter abdomen aperuit, ut subito infans absque ulla læsione extractus fuerit. Vulnus hoc veterinario more confutum postmodum, absque alio superveniente symptomate, feliciter coaluit. Eadem enim post hancce τομοτομίαν, secundo gemellos, & post hos adhuc quatuor alios enixa est. Exfectus vero infans anno salutis septuagesimo septimo diem suum clausit.

§. 16.

Paupercula quædam Hafniensis, annis obsita & pannis *alia:* simulque epilepticis convulsionibus afflicta mulier Thomæ Bartholino retulit, sibi id esse malum post puerperia difficilia ortum, ne scire se accurate, a qua parte corporis venientis accessionis sensus incipiat, credere se tamen, a ventre fieri ini-

tium, tres enim sibi filios ex abdomine exsectos, quorum unus castra sequeretur. Rogata, in rei fidem Bartholino cicatrices ostendit, ætate jam imminutas. vid. Bartholin. *Epistol. medic. Cent. IV. Epist. 41. pag. 237.* Scribit etiam Gofey de *Generat. Fœtus pag. 128.* præfectum quendam navium sibi aliquando factum esse, se per operationem cæsaream ex utero matris extractum esse, ipsiusque matrem sexies hanc operationem sustinuisse, in septima autem diem ultimum obiisse, idque, ut putabat, ex ignorantia chirurgi septimam illam operationem suscipientis, priore, qui sex primas feliciter peregerat, mortuo. Item, pergit idem autor, in vicino pago, la Crique, femina quædam feliciter operationem cæsaream sustinuit, illa cum infante diu superstita.

§. 17.

aliud exemplum.

Sequentem observationem refert Dionis *des Operat. de Chirurg. Demonstr. II. pag. 118.* Le Sieur Raleau maitre chirurgien de Xaintes nous dit, qu'en l'année 1689. il fit l'operation cæsarienne à la femme d'un marchand de cette ville, qui n'avoit pas pu accoucher après trois jours de travail; qu'il exécuta en présence du Sieur Jolain son confrere. L'enfant vécut deux jours, & la mere en guérit. En passant par Xaintes avec le roy d'Espagne & les Princes, j'allay loger chez M. Moreau, habile medecin, de qui je m'informay, si cette histoire étoit veritable; il me dit, qu'il n'avoit point été présent à l'operation, qu'il avoit vû la malade quinze jours après avec trois ou quatre de ses confreres, & qu'ils l'avoient trouvée en état de guerison; que cette femme en étoit demeurée boiteuse; qu'elle n'avoit point eu d'enfans dans la suite, & qu'après la mort de son mari elle s'étoit retirée de la ville pour aller demeurer en une maison de campagne. Et pagina antecedente aliam observationem, sibi tamen dubiam atque periculosam adducit sequentibus verbis: Un auteur moderne, qui conseille & qui approuve celle operation, dit pour l'autoriser

rifer son procédé, qu'une femme de Château-Thierry vint à l'Hôtel-Dieu de Paris, pour se faire traiter d'une hernie ventrale excessivement grosse; qu'après avoir pensée pendant trois mois elle mourut, & que cette femme ayant assuré de son vivant, qu'on lui avoit fait autrefois l'opération césarienne, les chirurgiens de ce lieu eurent la curiosité de l'ouvrir après sa mort. Ils trouverent, que la playe du ventre n'ayant pas été bien réunie, avoit donné occasion à cette hernie de se former; & l'on remarqua au corps de la matrice, tant extérieurement, qu'intérieurement, des lignes qui designoient l'endroit, où la cicatrice s'étoit faite. Je repons, que la playe du ventre pouvoit avoir été causée par quelque grand abcès à cette partie, & que si cette femme assuroit, qu'on luy avoit fait cette opération, qu'elle n'étoit pas la première, à qui après avoir accouché dans des convulsions & sans connoissance, l'on avoit fait accroire, qu'on lui avoit tiré son enfant par le côté; & enfin je conclus, que, quand même une telle histoire seroit véritable, elle prouve, que cette opération doit être mise au rang de celles, qui tuent les personnes, sur lesquelles on les pratique, puis que cette femme n'a fait que trainer depuis ce temps là une vie misérable & pleine d'incommoditez, qui l'ont à la fin conduite dans un hospital, où elle a trouvé la mort. Hæc observatio absque dubio est eadem, de qua Johannes Guilielmus Pauli annotat. in Joan. van Horne *Microtechn.* §. 30. pag. 475. sequentia scribit: in femina quadam ex insigni hernia ventrali, quæ sectioni casareæ aliquot ante mensibus cum foetus emolumento administratæ supervenit, in nosocomio Parisiensi mortua atque dissecta cicatricem uteri non minus internam, quam externam oculatus advertit Saviardus. Quam observationem Jubertus non solum confirmat, sed & feminam aliam in scenam producit, hysterotomiam quæ bis, foetus primum vivi, post mortui, hernia tantum abdominis superveniente, animo sustinuerit. Admirandam etiam historiam de hernia uterina

partu caesareo in Martino Opiz, viectoris Wittebergenſis uxore, tanquam inauditam recenſet Daniel Sennertus *Inſtitut. Medicin. Lib. II. Part. I. cap. 9. pag. m. 177.* item *Prætic. Medic. Lib. IV. Part. I. Sect. II. cap. 17. pag. 104.* Aliud exemplum de femina Norimbergenſi, tornatoris uxore, quæ a fortiori partus niſu utrem quaſi hominis caput magnitudine æquantem ex utero prolapſum patiebatur, cui ſacco ſimul fœtus erat concluſus, facta autem pro ejus egreſſu a chirurgo neceſſaria incifione illicet integer quidem, ſed extinctus prorupit, communicat Georgius Abrahamus Mercklinus *M.N.C. Dec. II. Annotat. 3. Obſerv. 192. pag. 375.*

§. 18.

ex abdomi-
ne.

Præter hætenus adductos tres, fœtus ex utero materno excidendi, caſus, alii adhuc quandoque occurrunt hoc loco recenſendi, & primo quidem, quando fœtus non in ipſo utero, ſed extra eundem in abdominis cavitate reperitur, id quod duobus modis fieri poteſt; ſubinde enim poſt conceptionem ovulum imprægnatum non per tubas Fallopianas ad uteri cavitatem protruditur, ſed vel in ipſo ovario ad perfectam uſque fœtus formationem permanet, vel ſi quando fimbria tubæ Fallopianæ, ordinarie ovulum ex ovario ſuſcipiens, illudque per tubam ad uterum deferens, plane non, vel non legitimo tempore, ovario ſe applicet, unde ovulum diſruptis ovarii membranis neceſſario ad abdominis cavitatem prolabitur; vel etiam ſi ovulum equidem a tuba Fallopiana excipitur, a quacunque vero cauſa a ſuo ad uterum tranſitu impeditur, ut ad maturitatem uſque ibidem permanere neceſſe habeat.

§. 19.

in ovario.

Intra teſticulos autem ſeu ovaria perfectos conceptus formari teſtantur autores, ſiquidem ſecundum Johannis Boh-nii *Circul. anatom. phyſiol. Progymn. I. pag. 12.* intra teſticulorum clauſtra veſiculas illas genitales fœcundatas & in comple-
tum

tum evertas legimus ; dum v. g. conceptus extra uterum & tubas non laceratas, per consequens in testiculo, productos, Jacobum Grandium Venetiis vidisse Casparus Bartholinus *de Ovar. mulier.* innuit. Ipsius autem Bartholini verba *pag. 36.* sic sonant: Elegantem observationem Venetiis a Cl. Jacobo Grandio factam, delineatam mihi monstravit Franciscus Nazarius, in naturæ scientia versatissimus, ubi non solum foetus extrauteri cavitatem, sed & ovum delapsum, in quo primum rudimentum foetus visum asserit; Et Johannes Fridericus Ortolob *Histor. Part. Dissert. 35. §. 5. pag. 275.* inquit, anno 82. D. de S. Mauritio Parisiis in feminae cujusdam, alias octo liberorum matris, testiculo dextro foetum plenarie formatum inventum esse publicavit. In mulieris cujusdam, viginti septem annorum, quæ non semel gemellos pepererat, jam undecim liberorum matris cadavere non tantum extra testiculum sinistrum ovum aliquod hæsit, membranis singularibus involutum, verum etiam ex ipso testiculo ovorum par fuit separatum, quæ arcte sibi cohærebant, testante Gerardo Blasio *Observat. medic. Part. V. Observat. 4. pag. 66. seq.* De foetu in ovario reperto testimonium Dn. Littre v. Act. Eruditor. *An. 1706. mens. Jun. pag. 295.*

§. 20.

In tubis etiam Fallopiianis quandoque ovum foecundatum persistere, foetumque ibidem majus incrementum vel etiam totam perfectionem acquirere, non solum varii testantur autores, in Syllepsilog. nostr. *sect. I. c. 5. §. 7. & 8. p. 84.* allegati, sed etiam rarissima Abrahami Cypriani observatio de foetu humano post unum & viginti menses ex uteri tuba, matre salva ac superstite exciso, quæ ibidem *§. 9. p. 87.* contracte recensetur. De qua ipse Cyprianus epistolam ad Thomam Millington perscriptam anno 1700. Lugduni Batavorum edidit. vid. etiam *le Chirurgien d'hospital de Belloste edit. Amstelod. 1707.* De embryologia.

Fœtus ex
tubis exci-
sus.

Mmm mm

bry-

bryonibus ex tuba uteri erumpentibus agit Thomas Bartholinus *de insolit. Part. viis cap. ii. pag. 74. seq.* ubi inquit: embryones ex tubis uteri in cavitatem abdominis exire, suspicio mihi prima exorta ex foetu Mussipontano, qui extra uterum intestinis & omento incumbens fertur repertus, utero prorsus integro nulloque cicatricis vestigio superstite. Nam quia nonnunquam etiam tubæ uteri foetus humanos concipiunt, probabile inde mihi visum fuit, siquidem uteri ruptura nusquam comparuit, tubas uteri conceptum foetum, maturum jam & loci angustia laborantem vi naturæ & foetus ruptas, in abdomen vicinum eructasse. Denique etiam subinde foetum extra uterum in abdomine reperiri, & quidem vel ob eandem causam, quod scilicet ovulum ex ovario in abdomen prolapsum sit, vel quod foetus in partu difficili per disrupti uteri foramen in abdominis cavitatem descenderit, pariter in nostra Syllepsilogia *l. a. cap. 6. §. 1. seqq. pag. 91. seq.* item in præsentī tractatu *Sect. III. cap. 3.* de foetu extra uterum, allegati autores confirmant. Qui casus omnes pro foetus extractione vel solius abdominis vel hujus & ipsius uteri incisionem, seu partum cæsareum requirunt.

§. 21.

Lepores ex
catello.

Non solum autem in feminis humanis talis foetus vivi ex viva matre exsectio fuit observata, sed etiam in brutis, uti de lepuseculis refert Christianus Franciscus Paullini *Lagograph. Carios. Sect. I. cap. 3. pag. 89.* inquiens: habebat in Prussia chirurgus quidam lepores, a quibus imprægnata catella. Cum vero ob vulvæ angustiam dystokia sequeretur difficillima, cæsareum ipse elegit partum, protractis duobus catulis una cum lepuseculo. Item in Holsatia ex lepore aliquot horas mortuo cujusdam generosi domini venator duos exemit foetus adhuc vivos, quos etiam educavit istius nobilis familia, uti refert Johannes Ludovicus Hannemannus *M. N. C. Dec. II. An. 3. Observat. 53. pag. 141.*

§. 22.

§. 22.

Sicuti autem supra paragrapho septimo vivi foetus ^{ex foetus mor-} mortua matre excisionis exempla adduximus, ita etiam nonnun- ^{tuus ex} quam mortuorum foetuum ex mortuae matris utero excisorum ^{mortua} observationes apud autores leguntur, & quidem non sine cau- ^{matre,} sa; etiamsi enim non semper, extincta matre, in vivis sit infans, potest tamen sapissime accidere, ut vivus reperiatur, quemadmodum ex Gv. Fabric. Hild. *Respons. ad Dæring. fol. 906.* citatis historiis apparet. Præstat itaque centum cadavera prægnantium frustra incidere, quam semel permittere, foetum vivum in utero materno tam misere perire atque suffocari. Foetus mortui exemplum refert Felix Platerus *Obser. Lib. I. pag. m. 227.* Sartoris cujusdam uxor, annorum circiter triginta, quæ quater prius pepererat, quinto gravida facta exactis decem mensibus, cum jam pariendi tempus instaret, atque in ipso labore foetus quandam convolutionem levesque aliquot pariendi conatus sentiret, tandem iis omnibus cessantibus, foetum mortuum, uti postea apparuit, antequam exspiraret, adhuc quinque menses retinuit. Quo tempore, cum, an gravida esset, ex eo, quod supra uteri gestationis tempus, tam diu superstes maneret mulier, nec graviora pateretur accidentia, in quaestionem veniret, & de mola aliove aliquo tumore, inter obstetrices consultaretur, tandem consilio Plateri habito, ipse de foetu mortuo pronuntiavit. Verum cum post medicamenta propinata nullus sequeretur abortus, nullusque esset omnino foetum excludendi conatus, tandem viginti septimanarum spatio supra decimum mensem, quo uterum gestavit, tempore exacto, femina exspirabat. Rogatus Platerus, cum corpus aperiret, vertebræ foetus una cum scapulis & costis, obvia erant. Transversim enim collocatus & supinus dorso inflexo, & in orbem convolutus jacebat foetus & versus exteriora prominebat. Qui exemptus diductusque adeo putris erat, ut præter cutem & ossa nihil alias lice-

ret cognoscere. Hoc saltem manifestum erat, transversum illius situm atque eximiam magnitudinem, quam longitudo illius & capitis amplitudo, prolixis admodum capillis constans, declarabant, impedimento fuisse, quo minus in partu prodire potuerit: sicque retentum, viginti septimanarum spatio computruisse, & simul vicinas partes undique infecisse. Quod si proinde sectio ante extremam illam viscerum corruptionem facta fuisset, forte foetus eximi, materque superstes manere potuisset. Foetus mortuum post matris mortem ex utero excisum annotavit etiam Adamus Brendelius *Observ. anat. Decad. II. Observ. 8. p. 24. seq.*

§. 23.

foetus extra
uterum.

De infante extra matricem reperto hanc operationem annotavit Johannes Josephus Courtial *de Nouvelles Observations anatomiqu. Observat. 10. pag. m. 68. seq.* Un chirurgien de cette ville fut appelé pour faire l'operation cesarienne à une femme enceinte, qui venoit d'expirer. Il fit son incision vers le côté droit, qui lui parût le plus élevé de l'abdomen, & ayant trouvé la matrice il l'ouvrit. Elle étoit grande, schirrhuse & épaisse de quatre travers de doigt, sa cavité étoit tres-petite, remplie de quelque sang noirâtre & grumelé, & n'y trouva point de foetus. Comme les parens assuroient, que la femme étoit enceinte, il ouvrit tout l'abdomen, & fut fort surpris lorsqu'il vit vers le côté gauche sous l'epiploon un enfant parfait. Comme il fut frappé par cette nouveauté, il envoya à l'école de medecine, ou je faisois alors leçon, pour me prier de le venir joindre. Je ne fus pas plutôt arrivé, qu'il m'exposa le fait. Alors mettant moi-même la main à l'œuvre, j'examinay la situation de cet enfant. Il étoit couché la tête en bas le long de l'épine de côté gauche, occupant les trois regions du bas ventre, ayant ses pieds sous l'estomac & le colon, & le reste du corps recouvert de l'epiploon. Il avoit son

son cordon autour du col, & il étoit sorti de ses envelopes. Je coupai le cordon, & je retirai cet enfant du ventre de sa mère; ou il étoit mort depuis peu de temps. Il étoit mâle, parfaitement bien formé, bien nourri & dans toute la maturité d'un enfant de neuf mois. Je crûs, que cet enfant s'étoit échappé de la matrice; ou de ses trompes, & je m'attachai, à découvrir, d'où il étoit sorti. J'examinai la matrice dans toute la superficie externe, & je la trouvai par tout fort unie, sa cavité le fut de même, les trompes dans l'état naturel, & les testicules aussi &c.

§. 24.

Item de fœtu post mortem matris ex utero exciso sequentem *alia observatio.*
Observat. anatomic. Dec. II. Observat. 8. p. 24. seq. in pago quodam femina gravida molem farinæ secalinæ domum apportat, sed inter eundem pes vacillat, quo fit, ut a mole farinæ, quam sustinere non poterat, prostrata sinistrum latus vehementer in terram alliceret, & brevi post, profusa hæmorrhagia hancque insecuta lipothymia tentata, quia nihil remediorum, quibus abortis symptomatibus prospici potuit, in promptu positum erat, exspiraret. Fœtus qui proxime a partu aberat, post mortem matris suo quidem motu vitam prodit, sed quia tam vehementis injuriæ lapsus in eum pariter redundaverat, nemoque aderat, qui illi auxiliares confestim manus admovit, extinctus est. Secto deinde gravidæ abdomine apertoque utero, in cavo amnii multum sanguinis fluctuabat, fœtusque in globoso & convoluto suo quidem positu constitutus, sed ita conquassatus erat, ut sanguis ex ore & naribus manarit &c. Huc pertinent etiam exempla fœtuum per uteri rupturam in abdomen prolapsorum, quorum varia supra in *Sect. III. cap. 3. §. 5* allegantur. vid. etiam Henr. a Roonhuyf. *Observat. Lib. II. Obs. 1. p. 15. seq.*

§. 25.

Operatio.

Quod partus cæsarei operationem attinet, fit illa, uti hactenus vidimus, duplici modo, nimirum vel per solius abdominis sectionem, quando foetus extra uterum jacet, vel per abdominis & uteri incisionem simul, si foetus ipsi utero adhuc est inclusus. De sectionis autem modo, de quo hoc loco prolixè agere nolumus, videantur autores. v. g. Joh. Scultetus *Armamentar. Chirurg. Part. I. Tabul. XLII. pag. m. 98. seqq.* Dan. Sennert. *Pract. medic. Lib. IV. Part. II. Sect. VI. cap. 8. pag. 437. seq.* Petr. Dionis *Cours d'Operations de Chirurgie Demonstat. II. fig. 12. pag. 120. seqq.* Ejusdem *Traité general des Accouchemens Liv. III. Chap. 28. pag. m. 316. seq.* Cosmus Viardel *von der Weiblichen Geburt cap. 24. pag. 101. seq.* Thomæ Fieni *Tract. VIII. cap. 4. pag. 64.* Steph. Blancardi *Kunst-Kammer der Chirurgie Lib. II. cap. 20. pag. 122. seq.* Roderic. a Castro *de Morb. Mulier. Lib. IV. cap. 3. pag. 444. seq.* Laurentii Heisters *Chirurgie Part. III. cap. 1031. p. 579.* Roonhuys. *Observat. Lib. II. Observat. 1. pag. 16. seq.* Christoph. Vælters *Hebammen-Schule Part. III. cap. 13. pag. 271.* Abrah. Cypriani *Epistola de foetu humano post 21. menses ex uteri tuba exciso pag. 7. seqq.* Exhortatio ad chirurgos de sectione cæsarea, quomodo quave ratione administranda sit, vid. Franc. Rosset. *de Part. Caesar. p. 149. seq.* Gofey *Annotat. de Generat. fœt. pag. 126. seq.* an futura ad curam sit necessaria? vid. Guil. Fabric. Hildan. *Op. f. 900.*

§. 26.

Operato-
rum per-
suasio.

Ante hanc sectionem equidem operadores feminis difficulter parturientibus varia tam ratione doloris, quam hæmorrhagiæ & periculi mortis persuadent, quæ tamen non semper præstare possunt. Unde inquit Dionis *des Operations de Chirurgie Demonstat. 2. pag. 114.* S'il est vray qu'une egratigneure faite par un coup d'ongle à la matrice y cause des inflammations & souvent la mort, & qu'un ulcere pour petit qu'il

qu'il soit y devient presque toujours incurable ; quelle suite facheuse ne doit on point attendre d'une incision longue de six ou sept pouces ? Ceux qui l'approuvent, avancent deux choses , qui ne s'accordent point avec l'experience ; l'une que la femme ressent tres-peu de douleur , quand on lui coupe la matrice, & l'autre, que l'hémorrhagie, qui en arrive , n'est point si grande, qu'on se l'imagine. La sensibilité dela matrice détruit le premier préjugé, puisque de l'aveu de toutes les femmes les douleurs, qu'elles ressentent à cette partie, sont insupportables , & un léger ulcere y est infiniment plus douloureux qu'en aucun autre droit du corps : le grand nombre de vaisseaux , qui arrosent l'uterus & leur grosseur dans le temps, qu'il renferme un enfant, condamnent la seconde raison, qu'ils alleguent ; car s'ils avoient ouvert une femme, morte dans cet état, ils seroient surpris d'y voir tant de veines, & d'arteres ; & ces vaisseaux, qui l'ors qu'une femme n'est pas enceinte , ne passent point la grosseur d'une petite corde de Luth, ont sur la fin dela grossesse acquis le diametre d'un gros tuyau de plume à écrire : le moyen donc de couper tant de canaux remplis de sang, & d'empêcher en même tems que cette humeur n'en sorte en une abondance terrible ; Ce qu'ils répondent à cet article n'est nullement recevable ; ils disent, que l'enfant n'est pas plutôt tiré dela matrice , qu'elle commence à reprendre son volume ordinaire, & qu'en se retrecissant elle bouche les orifices des vaisseaux que l'incision a ouverts ; mais cet organe ne se resserre que peu-à-peu, & il lui faut deux ou trois jours au moins pour revenir dans son état naturel ; & dans l'espace d'une demie heure au plus une femme pourra perdre tout son sang jusque à mourir.

§. 27.

Quandoque etiam operatoris ignorantia mortem inducit ; inquit enim Gofey *l. a. pag. 128.* ante annos duodecim ^{eorum} ignorantia.

cim chirurgus quidam operationem cæsaream in femina quadam juniore robustaque instituit, cum vero artis suæ non satis fuerit gnarus, per longum admodum temporis spatium vulnus illud ventri inflatum consolidare non potuit, unde ob paupertatem in nosodochium, quod a charitate nomen habet, transportata fuit, ubi crescente semper in vulnere exteriore gangræna animam expiravit. Aperto post mortem cadavere vulnus matricis optime consolidatum apparuit.

§. 28.

*Magistratus
consensus.*

Talem sectionem cæsaream absque præscitu & consensu magistratus exerceri non debere admonet Heinricus a Roonhuysen *Observat. Part. II. Observ. 1. pag. 13.* & Johannes van Horne *Microtechn. §. 30. pag. 472.* hanc operationem sine magistratus consensu aggredi non licere ait; hinc etiam Godofredus a Lanckisch, medicus Vratislaviensis, ejusmodi fœtus mortui e viva matre exsectionem invocato numine præscituque magistratus nobilissimi instituisse scribitur *Act. Erudit. Lips. 1693. mens. Maj. pag. 230.* Cum vero in ejusmodi casu fœtus non semper tantis polleat viribus, ut pro impetrando magistratus consensu tempus supervivere queat, imprimis si puerpera nocturno tempore moriatur, talisque consensus non statim impetrari possit, tunc mihi potius talis sectionis retardatio periculosa, ideoque dicta operatio absque magistratus præscitu acceleranda videtur; & absque dubio etiam alii autores ob eandem causam statim post mortem dictam excisionem exercere suadent; v. g. juxta Johann. von Horne *l. a. pag. 473.* oportet, ut sectio fiat in ipso fere puncto, quo mater expirat, aut, quamdiu infans adhuc movetur & subsultat. Imo Thomas Fienus *Libr. Chirurg. Tract. VIII. c. 1. p. 60.* inquit, aliquando fœtus viventes, matre in puerperio agonisante, vel mox mox moritura exsecantur. Illa sectio fit, vel antequam mater mortua est, sed agonisat: vel postquam mortua,

&

& tunc debet medicus morituræ mulieri assidere, ut mox, cum animam exspiraverit, foetum exsecet, antequam suffocetur, vel etiam moriatur. vid. etiam Viardel *l. a. pag. 102.* Joh. Scultet. *l. a. p. 95.* Paul. Ammann. *Irenic. p. 59.*

§. 29.

De ejusmodi excisorum exemplis scribit Gregorius Ny- *exempla*
mannus *de vit. foet. in uter. pag. 33. seq.* Eodem modo mundum *excisorum.*
hunc intrasse Scipionem Africanum, qui Carthaginem expu-
gnavit, Plinius recenset, & idem autor *Histor. natural. Lib. VII.*
cap. 9. memorat, Æsculapium medicinæ restauratorem lauda-
tissimum ab Apolline ex matre Coronide exsectum fuisse. Est-
que communis opinio, primum imperatorem Romanum Ju-
lium inde nomen Cæsaris indeptum fuisse, quod cæso matris
utero mundum hunc intraverit, quamvis multi id negent, &
imprimis Joachimus Fortius ostendat, Julium Cæsarem ma-
trem suam Aureliam, singulari judicio & pietate feminam, tum
demum amisisse, cum bellum gereret Gallicum. Alii volunt
etiam, ante Julium, Cæsaris nomen, vel dictatori summo vel
consuli ipsi, imo primo Scipioni Africano assignatum fuis-
se. Plinii verba *l. a. fol. m. 108.* sic sonant: auspiciatus enecta
parente gignuntur, sicut Scipio Africanus prior natus, primus-
que Cæsarum a cæso matris utero dictus: qua de causa & Cæ-
sares appellati. Simili modo natus & Manlius, qui Carthagi-
nem cum exercitu intravit. Id confirmat etiam Johannes
Riolanus *Anthropogr. Lib. VI. fol. 363.* inquiens: legimus Julium
Cæsarem cæso & aperto matris utero prodiisse; quin etiam
ipsum Æsculapium medicinæ repertorem ita natum, cecinit
Ovidius *Lib. Metamorph.* vid. etiam Henr. a Roonhuyssen *Part.*
II. Obs. 1. p. 3. Eduardum Angliæ regem sic quoque in viven-
tium hominum coetum protractum fuisse, narratur, inquit Ger-
hardus Feltmannus *de Cadav. inspiciend. cap. 27. §. 5. p. 107.* &
juxta Henr. Kornmann. *Oper. Curios. Tr. I. de Mirac. vivor. pag.*
Embryologia. Nnn nn 167.

167. Eduardus rex Angliæ, Henrici VIII. filius, ex utero matris cæsus regnum adeptus anno ætatis nono, reformabat ecclesias consilio & ope Thomæ Cromeri, archiepiscopi Cantuariensis anno 1547. Gebhardus, Othonis comitis de Bregenz filius, ex matris utero exsectus Constantiensis episcopus factus est anno 1001. & monasterium Petershusium, item templum Circiacense, in emporio nobili Helvetiæ Zurzach dicto, exstruxit. v. Joh. Schenckii *Observ. medic. Lib. IV. fol. m. 602.* Tales fuisse etiam Don Sancho Garziam, regem Navarræ, Eduardum VI. Anglum, S. Gebhardum, episcopum Constantiensem, Ulricum, comitem Würtembergiæ, Burchardum, comitem Buchhornanum, Ferdinandum Albanum, aliosve plures, refert Conradus Philippus Hoffmannus *de insignior. Puerper. Tempor. Cap. 1. §. 16. p. 19.* Et secundum Roderic. a Castro *de Morb. Mulier. Lib. IV. cap. 3. de partu cæsareo pag. 445.* hac ratione in Hispaniæ annalibus regem Navarræ Sanctium servatum legimus; hunc enim matre a Saracenis inter venandum trucidata, per vulnus in ventre acceptum exertam manum ostendantem, superveniens nobilis Gevarra extraxit, ac clanculum enutrivit, eumque postea de principis electione disceptantibus proceribus obtrusit, controversiasque sedavit, a quo mirifico latrocinio nobilis latronum familia in Hispania nomen accepit. Gregorius XIV. pontifex maximus e mortuæ matris alvo septimo mense extractus fertur juxta Gerhard. Feltmann. *Tract. de Cadav. inspic. Cap. 27. §. 11. p. 109.*

§. 30.

foetus vivorum sepultura.

Supra equidem *Sect. II. cap. 1. §. 3.* de foetu vivo ex matre mortua nato prolixè egimus, cum vero ejusmodi foetus non semper tantis polleant viribus, ut pro felici exitu claustrum uterinum perfringere valeant, sæpe per aliquot horas, interdum etiam per unum & alterum diem in utero adhuc supervivunt demumque pariter defuncti cum matre, ipsius utero adhuc inclusi,

clusi, sepeliuntur. Quamvis autem foetus in utero vivi signum primario ab ejusdem motu, mortui autem a motu cessante desumatur, nihilominus tamen etiam quandoque foetus absque motu in defunctæ matris utero supervivunt, ut in tali casu foetus adhuc vivus terræ mandetur, quem tamen humani modum olim a legislatoribus promulgata maximeque laudanda lex prohibuit, siquidem juxta Johannis Riolani *Anthropogr. Lib. VI. Præfat. fol. m. 363.* in codice Justiniano lex extat *Lib. II. ff. 51. de mortuo inferendo & sepulchro ædificando*, quæ illum necis reum judicat, qui gravidam sepelierit, non prius extracto foetu, quod spem animantis cum gravida peremisse videatur. Utinam ea lex nunc vigeret nostroque seculo renovaretur. Sæpius extinctæ mulieri foetus salvus & incolumis eriperetur, qui cum matre vivus infertur tumulo infanda cæde, more illius tyranni facta, qui mortua corpora vivis jungebat. Secundum Gerhard. Feltmann. *Tract. de Cadav. insp. cap. 27. §. 6. pag. 107.* hæc sectio non tantum in cadavere reperto instituenda, sed & nunquam prætermittenda, si femina in ipso puerperio enecta vel partui proxima defuncta sit. Nam & is homo, qui exciso utero edi potest, qua in re tamen Ilia-cos peccatur intra muros & extra. Et multi hodie reperiuntur, qui, dum uxores amittunt, non modo non solliciti de partu, quem tamen in utero vivere & summis conatibus in lucem prodire velle observant, sed & eum extinguere patiuntur, præsertim proletarii & viliores, quod ipsis natus infans multo oneri futurus esset. Et §. 12. *pag. 109.* ita pergit: Si maritus vel necessarii mulieris mortuæ negligant dolo malo istam sectionem, quando foetus ad id tempus pervenit, ut vivere possit, aut id ex motu percipitur, ne causentur, se tempus ignorasse, atque liquido de morte matris constet, tunc ea pœna tenentur, quæ legibus moribusque constituta in eos, qui abigunt partum viventem. Quodsi ex rusticitate id omissum, relegatio aut gravior pœna pecuniaria locum habere potest.

§. 31.

De regia:

Bernenses legem illam regiam, qua cautum erat, prægnantem mortuam, nisi prius excisus esset foetus, sepelire, olim observasse ait Guilielmus Fabricius Hildanus *Epistol. ad Mich. Dæring. Oper. fol. 905.* Et *fol. seq.* ita pergit: Hujus legis hæc sunt verba: Negat lex regia, mulierem, quæ prægnans mortua sit, humari, antequam partus ei excidatur. Legem autem hanc non solum per excellentiam regiam appellant jurisconsulti, verum etiam, quia a Numa Pompilio, secundo Romanorum rege, sancita fuisse creditur. Quæ si a Christianis ubivis observaretur, multi procul dubio infantuli, qui nunc extincta matre misere in utero suffocantur, conservarentur, multique parentes quietiorem conscientiam conservarent. Non enim immerito autor ejus legis addit, quicumque contra fecerit, spem animantis cum gravida peremisse videtur. Multoties etiam infantulos, mortua matre, vivos excisos fuisse, exempla apud autores inveniuntur multa, ex quibus videre est, foetum non semper in eo ipso temporis articulo, quo anima ex matre emigrat, mortem obire, sed nonnunquam ad tempus in ipso utero supervivere posse. Ideoque minime audiendi sunt illi, qui foetum extincta matre, e vestigio quoque animam efflare autumant, ac propterea sectionem inutilem, frustraneam, & quod majus, crudelem esse, clamitant. Notatu quoque dignum est, foetum maturum tempore partus aliquando per diem unum aut alterum in utero materno ita quiescere, ut ipsum extinctum esse cuncti existiment, quod & ipse Fabricius aliquoties observavit. vid. etiam Conrad. Philip. Hoffmann. *de Puerper. Tempor. Cap. 1. §. 16. p. 18.* item Roder. a Castr. *de Morb. Mulier. Lib. IV. cap. 6. p. 462.* ubi inquit: si mater in partu moriatur, foetu intus vivo superflite, quod ex motibus & subsultationibus infantis conjicitur, tunc

tunc posthabita matris ratione, expedit ejusdem matris os, & genitalia patentia servare, ut per has vias anhelitum recipere infans possit, deinde hypochondrium sinistrum inscindere oportet, quippe dextrum latus liberum ingressum non ita præbet, ob subjectum epar, prospiciendum tamen, ut, dum extrahitur fœtus, spina tota obstetricis palmæ incumbat, ne exarticuletur.

§. 32.

An denique in Corpore Juris de hac materia lex reperia-^{pœna.} tur? quærit & sequentibus respondet Hermannus Fridericus Teichmeyerus *Instit. Medicin. legal. Cap. 3. Qu. 1. pag. 15. seq.* utique & quidem *Lib. XI. Dig. Tit. 8. L. 2.* ubi lex regia, a Numma rege religiosissimo data, expresse præcepit, quod mulier prægnans mortua prius, quam partus ei exscindatur, non sit sepelienda, qui contra fecerit, spem animantis cum gravida peremisse videatur. Hoc pium, justum & utile præceptum legislatoris hactenus plane tam a theologis, quam Jctis, imo tandem medicis ipsis, neglectum fuit, & dolendum, quod lex illa saluberrima, humana pariter ac divina, non sanctius hodie colatur, & in praxi observetur. Cum vero magistratus severe puniat meretrices, quæ, ob negligentiam & concomitantem anxietatem, funiculum umbilicalem infantis debita ligatura non constringunt, & ita infantem interficiunt: non video, quare non puniat & illos, qui ex intermissa matris mortuæ sectione fœtum, adhuc vivum, in utero materno interficiunt. Præsens quidem tempus hancce sectionem, olim neglectam, restituere videtur, dum legum interpretes & DD. sint in ea opinione, quod illi, qui fœtum, ex matre mortua exscindendum, neglexerint, eadem pœna sint puniendi, quam qui alio modo ei damnum intulerint.

§. 33.

Triste infantis nondum nati fatum annotavit Güntherus
N n n n n 33 Chri-

*funestum
exemplum.*

Christophorus Schelhammerus *M. N. C. Dec. II. An. 5. Observat.* 14. pag. 28. Brunsvici scilicet femina in partu difficili diem obiit supremum; post hujus obitum deprehensus est infans in utero adhuc vivere validoque motu exitum quærere. Hunc miserrimum infantis statum oculis atque animis immotis adspexerunt mulieres adstantes: cumque admonerentur, ut facta sectione mortis faucibus foetum eriperent & in viventium consortium protraherent, nulla opera potuerunt ad id impelli. Itaque miser hic infans unam atque alteram horam matri sic supervixit, & intra ipsum cum morte luctatus est, tandem vero fractis viribus, nemine opitulante obiit & ipse. Eo vero momento non venter tantum matris, sed & universum corpus ingenti quassatione contremuit: accusante quasi defunctæ amicarum detestandam crudelitatem, quod perire prolem suam scientes volentesque siverint, ipsis exprobrans, & ista sua commotione post mortem facta ipsis horrorem incutiens. O animadvertendum facinus! & gravissimis pœnis ulciscendum! Quod enim est, quo ab homicidio distat?

§. 34.

*fœtus in
utero ba-
ptismus.*

Porro tam ratione extractionis fœtus, quam partus cæsarei, adhuc monendum venit, quod, cum ejusmodi operatio non semper feliciter succedat, sed quandoque fœtus utero adhuc inclusus periculose ægrotet vel penitus moriatur, ejusdem ante obitum a pluris autoribus baptismus exercendus suadeatur; ante cujus tamen administrationem de fœtus vita certi esse debemus, siquidem vivo tantum fœtui, minime vero defuncto baptismus conceditur. Quia vero, uti paulo ante diximus, lubinde equidem ob fœtus debilitatem nullus in utero motus sentitur, ille tamen nihilominus adhuc in vivis esse potest: ideoque nonnulli medici aut chirurgi in ejusmodi casu dubio hoc baptismi sacramentum fœtui adhuc in utero moranti conferunt.

§. 35.

Ita enim scribit Dionis *des Operations de Chirurg. De- defenditur. monstr. II. p. 123.* L'on connoit, que l'enfant est vivant ou mort en touchant son cordon, si l'on y sent un battement, c'est signe, qu'il est en vie, & alors il le faut baptiser, & si l'on n'y en sent point, il y a tout sujet de croire, qu'il est mort. Sur quoy l'on fait alors une question: Sçavoir si l'on doit baptiser ou non, parce qu'il y a des casuistes, qui veulent, que l'on ait des signes certains de la vie pour administrer le baptême, disant que ce seroit profaner ce sacrement, que de le donner à une charogne. Pour moi je les baptise tous, & cela pour deux raisons: l'une est qu'il peut arriver, qu'un enfant soit en vie, & qu'il lui reste encore quelques soupirs à rendre, quoique l'on ne sente point de pulsation manifeste à son cordon ombilical; au quel cas ce seroit tomber dans un inconvenient facheux, que de refuser le baptême à un enfant vivant parcequ'il n'auroit pas assez de force pour donner des signes certains de sa vie. L'autre raison est, que dans ces sortes d'operations la chambre est toujours pleine de parentes ou de voisines, qui ont la plupart une imagination timide & occupée des prejuges les plus déraisonnables. J'en ay vû qui prenant un enfant, qu'on venoit de tirer du ventre de sa mere, où il avoit cessé de vivre depuis plusieurs jours, le rechauffoient auprès du feu; & qui au moindre mouvement, qu'ils lui voyoient faire, comme d'ouvrir tant soit peu une paupière, de remuer la levre &c. s'ecrioient & assuroient qu'il étoit vivant, sans considerer, que ces petits mouvemens étoient des effets de ceux qu'elles faisoient faire à la tête de l'enfant en s'efforçant de le reanimer. Si dans une pareille occasion un chirurgien ne vouloit pas ondoyer l'enfant, il s'attireroit la haine publique, & toutes ces femmes ne lui pardonneroient jamais. Il y a encore un expedient, qui remédie à tout, c'est qu'en donnant

nant le baptême à l'enfant, il le faut faire sous condition, en disant ces paroles, en intention de faire ce que l'église Chrétienne ordonne en pareille rencontre: si tu es vivant, je te baptise, au nom du Pere, & du Fils, & du Saint Esprit, ainsi soit il. De cette manière, si l'enfant est vivant, il est bien baptisé; s'il est mort, on ne baptise point un cadavre, & les plus scrupuleux ne peuvent point blâmer un tel procédé, puisque l'église même ne baptise les enfans ondoyez dans une nécessité pressante, que sous condition, & qu'en cas qu'ils ne l'aient pas été, lorsque l'on a été obligé de les ondoyer.

§. 36.

impugna-
tur.

Attamen ad quaestionem, num foetus in utero materno existens baptizari queat? quod non, respondet Conradus Philippus Hoffmannus *Schediasm. de Puerper. Tempor. Cap. 3. §. 16. p. 84.* Equidem pro foetu militare videtur, quod jam pronato habeatur, ubi de ejus commodo agitur, sed quia baptismus absolutam requirit perfectionem, quæ in nondum nato deest, inde ejusmodi foetus neutiquam baptizandus, quod & negat Isidorus, a Gratiano relatus, ex ea ratione, quod is renasci dici nequeat, qui nondum est natus. Equidem hodierni moralium apud Pontificios Doctores, teste Zieglero *ad Lancellos. Lib. II. Tit. 3. §. 8. in Not.* voluit, in casu, quo foetus edi non possit, mortisque periculum immineat, posse, imo debere foetum illum quocunque & quacunque corporis parte conspicuum baptizari, ita ut sufficiat, si vel manus, aut pes aut digitus, imo crines etiam & secundina, nulla alia ex utero parte apparente, salutari lavacro adspargatur. Sed cum S. Literæ perfectam & absolutam nativitatem in eo requirant, qui baptizari debet, vid. Dedekenn. *Consil. Theolog. V. Lib. II. de Baptism. n. 1. seq.* inde recte in ejusmodi casu baptismus partui denegatur, egressusque totalis infantis expectatur. Imo & ipsi defensores sententiæ affirmativæ consultius ducunt, ut, si deinceps foetus editus

editus fuerit, de novo ille baptizetur. Ziegler l. c. Wildvogel de Jur. embryon. cap. 2. th. 38. Muller de Jur. pregn. cap. 4. th. 5. & de just. Ætate cap. 3. §. 4. Ex qua ratione etiam ejusmodi baptifmus variarum ecclesiarum constitutionibus prohibitus. Inde sancitum in Const. Elect. Sax. Eccl. gen. art. Lib. VI. cap. Von der Noth-Tauffe ibi. Demnach die H. Tauffe ein Werck der Wiedergeburt, erfordert die Natur des Sacraments, daß das Kind, so das Sacrament der Wiedergeburt empfangen soll, zuvor an die Welt gebobren sey. Ranger l. a. cap. 2. th. 16. Wildvogel de Jur. Gemell. cap. 4. §. 4. Idem & statutum in Ordin. Eccles. Vinariens. cap. 12. Von der Noth-Tauffe vers. Es sollen aber die Kirchen-Diener die Wehmütter aufs fleißigste vermabnen, erstlich, daß sie kein Kind, so noch im Mutterleibe und nicht gantz in die Welt gebobren ist, nothtauffen. Denn nachdem die H. Tauffe ein Sacrament der Wiedergeburt ist, erfordert die Natur desselben, daß das Kind, welches die Tauffe empfangen soll, zuvor an die Welt gebobren sey. Plura de quæstione, an infantis in partu constituti pes aut brachium aliave pars emissæ & foris apparens possit baptizari? collegit Michael Albert. Jurispr. medic. cap. 6. §. 3. pag. 125.

§. 37.

Baptismi in utero adhuc hærentis ibique postea morientis foetus exemplum refert Fridericus Ferdinandus Illmer a Wartenberg M. N. C. Dec. I. An. 1. Observat. 49. pag. 145. Viri, inquit, cujusdam literati in urbe Viennensi castissima conjux devenit ad partum difficillimum, & p. n. foetus quasi duplicatus, reclinato capite sursum, foras porrexit brachium, quod licet ab obstetrice reponeretur sæpius, tamen usque redibat: omnes denique modi adhibiti, quibus foetus ad situm naturalem debitum & convenientem pro partu posset reduci, sed frustra omnia; suffocatus tandem est in utero, cum diu in hoc situ vivere sit impossibile. Prævidendo ergo pe-

Baptismi
exempla.

riculum jubebam, ut baptizaretur, antequam moreretur, secundum brachium more nostro. Interim ante extinctionem vitalis auræ mater urgebatur enormibus doloribus, qui sine ulla cessatione, post mortem foetus miseram & afflictam adeo tormentarunt, ut clamor ejus per longa spatia exaudiretur, quare foetus per manus artificis & instrumenta extractionem suadebam. Ex Pauli Portal Praxi sequentia de foetus in utero baptismo referunt Acta Eruditorum Lipsiensium *Ann. 1686. mens. Jun. pag. 305.* Quæcunque foetus pars se primo exhibuerit, non aliam, arripere fas est quam pedes, quos ad officium perducere oportet, atque eo momento, quo hi in conspectum veniunt, baptizandus est infans aqua purissima, & hanc superfundenti talia verba proferenda: Infans, si tu vivis, ego te baptizo in nomine patris, filii & spiritus sancti. Atque hoc fundamento innituntur observationes subsequentes, quarum memorat auctor, quod semper extrahere primo pedes laboraverit, & vel unico horum extracto statim sub conditione infantem baptizaverit.

§. 38.

in foetu hydropico.

Pro foetus hydropici in utero adhuc viventis baptismo aquam per syringam injicere suadet dominus Govey *de Generat. foetus pag. m. 125.* inquiens: Infans si in ipso utero fuerit hydropicus magnitudoque ventris exitum prohibuerit, ille in utero matris parvula aliqua syringa aquis baptismi conspergendus est, cultelloque dein incurvato venter aperiendus (cavendum tamen ne uterus lædatur) ut eductis aquis subsidenteque ventre pedibus protrahi possit. De hoc tamen baptizandi modo scribit Daniel Hoffmannus *Annotat. in h. l. p. 115.* mirabile ingeniosumque hoc inventum est baptismum conferendi infanti hydropico adhuc in utero hærenti, quam etiam methodum B. Peu commendat in casibus similibus; credunt enim

enim ex sectæ principiis ac præjudiciis laudem omnem mereri hunc baptizandi modum recenter excogitatum.

§. 39.

Inquit etiam Michael Alberti *Systemat. Jurisprud. med.* aliud exemplum. *cap. 6. §. 3. pag. 126.* se novise casum, ubi in patria obstetrici cuidam propterea, quod suasu parientis, quæ, ob pudorem pastorem (putabat enim eum advenientem baptizaturum esse partum) admittere recusabat, foetum nondum totaliter ex ventre egressum, baptizaverat, poenam carceris ad aliquot dies dictatam fuisse. Quod idem (scilicet foetum baptizandum esse) etiam observandum est in eo casu, ubi partus quidem perfectus, ab utero tamen puerperæ ob alia impedimenta separari non potest.

§. 40.

Ad quæstionem, num ii, qui ex secto ventre editi eodem cum liberis legitimo tempore natis, jure fruantur? *de exsecto- rum jure.* Con-
 dus Philippus Hoffmannus *de Puerper. Temporib. cap. 2. §. 22. pag. 45. seq.* respondet, quod sic. Intelligendum vero hic, per foetum exsectum, qui ex prægnante muliere, viva vel mortua, per ventris sectionem, vivus vel mortuus eximitur, quem partum medici cæsareum vocant, & foetus sic extractos cæsones. Quamvis enim ejusmodi cæsones proprie nati haud vocari possint, attamen mulier, quæ exciso ventre partum edidit, filium habere creditur secundum Ulpianum, ita & idem eundem rumpere testamentum & natum esse accipiendum scribit, & admitti ad legitimam matris hereditatem; & si qua prægnans decesserit; & utero exsecto partus sit editus, partum illum in ea esse conditione, ut matris suæ bonorum possessionem accipere possit, imo eum, qui post testamentum matris factum exsecto ventre extractus est, querelam inofficiosi instituere posse, modo foetus vivus extrahatur, cum alias mortuus pro non nato habeatur.

SECTIO X. De foetu recens nato.

CAPUT I.

De

Fœtus recens nati ejulatu & loquela.

§. I.

Fœtus ejulatus.

DE foetus utero materno adhuc incarcerati vagitu supra in *Embryolog. nostr. Sect. II. c. 4.* proluxius egimus, hoc loco autem de ejusdem ex utero excreti ejulatu pauca adducemus. Scilicet circa partum notandum, quod simulac foetus ex matris utero in mundum ingreditur, ipso partus momento nativitatem suam vociferatione seu ploratu annunciet, vitamque statim ab ejulatu aspicietur, quod secundum Joh. Riolan. *Anthropograph. Lib. VI. cap. II. fol. 403.* cum propter ambientis aëris contrarietatem, tum ut vagitu suo miserrimum vitæ genus, quod ingreditur, testetur. An vero illi foetus, quos mater in navi parit, uti secundum Plutarchi sententiam, non vociferentur, fabulosum non immerito dictus Riolanus putat.

§. 2.

quid significat.

Talem foetus ejulatum sanitatis suæ statum indicare statuunt mulieres ac medici, siquidem secundum Mich. Alberti *Introd. in univ. Medic. cap. 2. §. 121. p. 41.* sanus infans cum clamore & vegeto ejulatu in lucem editur, debilis vero vel silet vel debiliter ejulat. Et Christianus Fridericus Garmannus *de Mirac. Mortuor. Dissert. pralim. §. 53. pag. 39.* inquit: Quod si vinculis uterinis solutus vitale lumen aspexit foetus, auras etiam vitales haurire incipit, subita vociferatione, nisi sit debilis nativitatem suam annunciat, quod ab irrumpentis in fauces ac pulmones externi aëris impulsu tam valido ac inconsueto readeo

adeo insolita, ipso præsertim aëre inter exspirandum primum reflexo arteria aspera & fauces irritentur ac sollicitentur, adeoque pulmones in perpetuo hætenus otio constituti & a sanguinis crassioris nutrimento purpurei, densi & graves a suscepto aëre albicant & leviores redduntur, perpetuoque damnantur motui.

§. 3.

De hoc foetus ejulatu ita scribit Ludovicus Bonaciolus *item* *de Fæt. format. cap. 8. pag. m. 312.* infans, quem inter tot animalium genera natura nudum & in nuda tellure ad vagitus natali die abjecit, mox cum exiit, nec antea, nempe quam egreditur, (tametsi cum difficulter foris caput, corpus totum intus fuerit) ab hoc lucis rudimento vocem emittit, flet atque vagitat, manus in os quamprimum inserit: quippe quia suppliciiis (ob hanc duntaxat culpam, quia natus sit) vitam infeliciter infelicem auspicetur. Et Michael Scotus *de secret. Natur. cap. II. pag. m. 135.* inquit: Vir natus voce clamat o a, femina vero o e, quasi masculus dicat o Adam quare peccasti? quia pro te patior miseriam infinitam; & femina dicat in suo lamentabili cantu, o Eva quare peccasti? nam tuo peccato passura sum miserabilem vitam in hoc mundo. Sic Claudius Deodatus *Panth. hygiastic. Lib. I. cap. 9. pag. m. 73.* vitæ humanæ miseriam ita describit: vigiliæ, mœrores, melancholiæ, libidines venereæ vitam abrumpunt totumque hominem tantis curis conficiunt, totque morbis ab ineunte ætate afficiunt, ut a prima sui origine totus morbus videatur, unde prima nascentium vox, vagitus est, cum lætitiæ sensus in quadragesimum diem differatur. Sequens distichon extat in Johann. Rudolph. Camerarii *Syllog. Memorabil. Medicin. Centur. XI. pag. 875.*

*Principium vitæ lachryma mediumque dolores,
Dicere vis finem, dixeris heu lachrymas.*

§. 4.

fœtus reviviscens clamat.

De fœtu mortuo in partu & semihorulæ spatio post reviviscente atque clamante observatio extat apud eundem Camerarium *l. a. §. 27. pag. 877.* Uxor mea, quæ feliciter & facile alias pariebat, cum novam prolem paritura esset, quod obstetrix ab ipso partu alio avocabatur, ab opere feriari aliquot horas cœpit, & convocatis aliis duabus obstetricibus difficillime pariebat filiulam mortuam, ad quam visendam me mulieres vocant. Ego salvam puerperam cum gaudio, miseram infantem filiulam mortuam, hinc & inde lividam tristis intueor, & me colligens dico, malvaticum, quod habetis, calefacite, & seorsim tum hoc, tum aquam calidam adferte, addam aliquid, quo forte vita & calor natus refocilletur. Infantem mortuum (semihorula sane a partu elapso tunc dicitur) jubeo in lavacrum, partim ex aqua, partim ex malvatico mixtum immitti, lavari sensim & pulverem cordialem, in cochleari, malvatico pleno dissolutum, jubeo in os sumere obstetricem, & vehementi ac propiori afflatu in faciem infantis inspuere. Factum & statim clamat, reviviscit, & diu postea vixit.

§. 5.

Ejulatus causas.

Hujus infantum ex utero prodeuntium ploratus causas multiplices collegit Casp. a Reies *Elys. jucund. Quest. Camp. Quest. LV. n. 3. pag. m. 684. seq.* Alii scilicet cœlestium orbium motiones, quibus tenella corpuscula commoveantur, tradiderunt: Soranus Ephesius, quod insuetam tangat terram, & spiritus a luce concutiantur: alii, quod a lumine exterreantur: alii terræ revolutiones ridicule crediderunt, ac ideo mari & nascentes non flere; quod tamen dubio procul fabulosum docet experientia. Hujus etiam ploratus in infantium ortu causam, sed nullo modo credibilem, afferre conatus est falsus ille Saracenorum propheta Mahomedus scribens, omnes in ortu plo-

plorare, quia Satanas illos tangat, cum primum nascuntur, id-
eoque vociferari & plorare; addidit vero sanctissimam virgi-
nem, & illius filium Salvatorem nostrum a tali Satanæ conta-
ctu ex omnibus, qui nati sunt, tantummodo immunes fuisse.
Tandem hoc inde provenire dixerunt alii, quod anima cœ-
lestium regionum extorris, terrenum quia corpus inhabitet, in
fletum erumpat. Sed qui melius dixisse visi sunt, nascentium
ejulatus potissimam causam nullam aliam esse, quam ambien-
tis aëris alterationem ab illo, qua in utero fruebantur, diver-
sam; cui ploratu multum adjuvat, quod spiritus ille ad illam
usque horam in utero coërcitus, jam velut a carcere exeundi
concessa facultate, impetu quodam feratur, ac subito prosiliens
a luce exterritus, vagitum emittit.

§. 6.

Quandoque tamen etiam absque ejusmodi ploratu fœ- non semper
tus in lucem prodire testatur Henricus Smetius *Miscellan. me-* observatur.
dic. Lib. X. pag. 530. de filiolo suo Henrico, qui absque vagi-
tu, mortuo similis in lucem editus, quarto ab ortu die plures
quam viginti paroxysmos epilepticos, leves tamen, intra quin-
decim horarum spatium patiebatur. Fortasse autem dictum
filiolum, dum nascebatur, similis affectus invasit, quo ligatis
sensibus & oppressa animali, nec vagire, nec causas, quæ hu-
jus ploratus in ipso partu omnibus infantibus communes as-
signantur, percipere potuit; unde nihil mirum, si a sensibus
abstractus, aut præ debilitate, casuve alio impeditus, vagitum
edere non potuerit. vid. Casp. a Reies *loc. alleg.*

§. 7.

Miraculis vero adscribendum, quod nonnulli autores de *fœtus lo-*
loquela infantum referunt; de infantibus scilicet locutis scri- quens.
bit Henricus Kornmannus *de Miracul. vivor. pag. 94.* mira-
cula fuere, quando infantes, quibus nec mens aut rerum ulla
cogni-

cognitio inest, nec linguæ ullus usus, locuti sunt magno hominum commodo. Sicuti de Daniele abbate contigisse narrat Sophronius Prat. Spiritus *cap. 114.* Cum enim Daniel infimularetur, ab adversariis adulterii, quoniam cum quidam prolis sterilitatem paterentur in conjugio, ac per Danielis orationem prolem suscepissent, retorquebant adversarii quidam turpitudinem in ipsum beatum virum. At ipse accedens ad infantem jam viginti quinque diebus tantum in lucem editum, interrogat coram omnibus: num ego pater tuus sum, an alius? infans apertis verbis & nutibus patrem verum ostendit. Cui rei & alia accedit, cum Britius episcopus ejusdem criminis infimularetur, simili interrogatione ab infante apertis verbis purgatus est. Item pepererat ex incestu mulier quædam, æmuli Sergii papæ in eum culpam referebant, castitati ejus labem inurentes, at sanctus Anshelmus, episcopus, pontificis Romani famam labefactari minime passus, ita ad domum infantis, nonum diem nondum agentis, interrogat jubetque ut aperiat suis verbis, si sit Sergii pontificis Romani filius? Respondit infans absolutissimo sermone: Sergium pontificem Romanum eo scelere immunem esse, nihil illum cum venere commercii habere. Inquit etiam Lazarus Riverius *Observat. medic. Cent. II. Observat. 100. pag. m. 181.* apud Schenckium quasdam historias proponi infantium per biennium in utero gestatorum, qui statim ac in lucem editi essent, & loqui & incedere cœperint. Hasce tamen historias fabulas esse asserit, quia nemo nescit, loquelam esse ex disciplina. Et secundum Caspar. a Reies *l. a. n. 22. pag. m. 693.* quod ajunt de infantibus, ab ortu statim loquentibus, quod naturaliter loqui aliquando potuerint, & non semper ex miraculo, probabile aliquo modo non videtur; cum si statim, sive intra semestre spatium naturaliter loqui impossibile sit, quousque advertere & aliqua verba addiscere queant, ut illa proferre possint; quod adhuc in præcocioribus, & in illis, in quibus natura actiones suas accelerat, rarif-

rarissime ante annum visitur, nec balbutiendo quidem aliquid proferre articulatam, ut propterea merito pro miraculo habeatur, si non solum abortu, sed primis diebus aut mensibus, usque ad duodecimum loqui accidat: quare non immerito apud Esdram *Lib. IV. cap. 6.* inter signa miraculosa venturi iudicii hoc annumeratur, quod anniculi infantes vocibus suis loquentur; quæ sane loquendi præcocitas prodigiosa erit, & totius orbis tragoediæ omen infaustum. Hanc historiam de infante loquente allegavit etiam Marcellus Donatus *de Medic. Histor. mirabil. Lib. IV. cap. 13. pag. 373.* inquit: Albertus Kranzius in confutatione legum cujusdam Germanicæ in calce historiæ ecclesiasticæ meminit ex duce Baruch Vandalo uxorem concepis- & biennio prægnantem fuisse, & parturisse infantem gradientem & loquentem. Et Conradus Philippus Hoffmannus *de Puerper. Tempor. Cap. 2. §. 18. pag. m. 42.* de hac historia scribit: Sub Henrico V. feminam per biennium partum in utero gessisse, qui postquam editus mox articulas voces protulit, refert anonymus quidam medicus *im Historischen Schauplatz allerhand wundernswürdiger natürlichen Curiositäten.* Sed hæc ex anilibus fabulis desumpta esse videntur, nec ullam veri speciem habent.

§. 8.

Aliud exemplum foetus die quadragesimo per miracu-^{aliud ex-} lum loquentis, recenset Christophorus Lehmannus *Chronic. emplum. Spirens. Lib. III. Cap. 14. fol. m. 189.* his verbis: *König Dagobertus Magnus hat zween Söhne verlassen, Clodoveum, von seinem Gemahl Mathilde, Sächsischen Geschlechts, und den andern von seiner Concubin Regintruden, Sigebert genannt, welcher geboren im Jahr 633. und schreiben Regino und Sigeb. als er vierzig Tage alt gewesen, und von Amando, Bischoffen zu Utrecht, in Castro Rubeaqueri im Schloß Eisenburg getauft, und nach dem Gebet ausm Umstand niemand Amen gesagt, habe das Kind mit aus-*
Embryologia. drück-

drücklicher Stimme Amen gesprochen. Reginonis *Worte sind diese:* finita oratione, cum nemo respondisset Amen, aperuit Deus os pueri, qui non amplius, quam quadraginta dies habebat, & cunctis audientibus respondit, Amen. Plura exempla recenset etiam Johannes Rudolphus Camerarius *Sylog. memorabil. medicin. Cent. XI. n. 25. pag. 876. seq. it. Lud. Cælius Rhodig. Lection. antiqu. Lib. XXIX. cap. 14. fol. 1123.*

Et alia.

§. 9.

foetus reviviscens.

Accidit etiam interdum, ut, licet foetus post exclusionem vita fruatur, nullum tamen ploratum edat, sed quasi mortuus per tempus deprehendatur, nihilominus tamen reviviscat, sed variis modis obstetricium & adstantium muliercularum, vel etiam medicorum ope in vitam revocetur, quale exemplum filiolarum quasi mortuarum atque hinc inde lividarum, paulo post per aquam & vinum malvaticum, pro balneo & propiori in foetus faciem inflatu & inspuitione adhibitum, ad vitam excitatam, ex Johann. Rudolph. Camerarii Memorabilibus, in paragrapho quarto adduximus.

§. 10.

perfusionem.

Alium infantis a partu difficili quasi emortui in vitam restitutionis modum refert Johannes Ludovicus Hannemanus *M. N. C. Dec. II. Art. 5. Observ. 121. pag. 242.* inquit: quotidiana experientia probat, saepius infantes in partu adeo, ut nec vitae minimum indicium inesse appareat, debilitari: inque ejusmodi casu, ut pusioni vitam restituant, nihil intentatum mulierum grex relinquit; ast vix medium eo praesentius suppetit, quo vitae, qua talis infans privatus videtur, restitui queat, quam si nutrix in infante debilitato sugat papillam sinistram mammae, hoc facto illico infans ad se redit vitaeque indicia praebet. Accidit hic Kiliae anno 1686. die 24. Junii Heinrichii Wancken, civis & sartoris, conjux filium masculum adeo in partu debilitatum (quoniam tres integras horas in partu humeris

meris innixus hæserat) enixa sit, utque penitus mortuus videretur, & quicquid etiam molirentur præsentēs prudentesque matronæ, sive vellicarent, sive fetis pungerent, sive afflarent inflarentque, omnia incassum tentata, nullum vitæ testimoniū præbuit. Tandem cum nutrix papulam sinistræ mammæ in infante sugeret, illico vitæ reddi visus. Idem remedium etiam ante in quodam ejusdem feminae infante dextra successerat, hocque consilium primo dedit quædam vetula rustica. Hujusque remedii ætiologia (Hannemanni arbitrato) in hoc sita est, scilicet suctione illa aperiri poros mammæ, per quos datur exitus vaporī, qui cor obruit & angit, & sanguis, qui circa cor hæret, illudque premit, ab eo evellitur, simulque calore suctionis liquefcit, ne prorsus grumescat. Aliud simile exemplum recenset Samuel Ledelius *M. N. C. Dec. II. An. 6. Observ. 59. pag. 145.* scilicet uxori cuidam gravidæ accedunt dolores partus sat acerbi, protracti ad duodecim horas: infans hærebat in collo uteri, & ob viarum angustiam exire prohibebatur: tandem, benedicente Deo, & omni opera adhibita, prædibat infans, ut videbatur, exanimis. Obstetrix cum adstantibus omnia in hoc casu consueta advocant & applicant, sed frustra, tandem tribus vicibus papillam sinistram puelli, foedati licet impuritate uterina, valide sugit, & tertia vice motus in abdomine & veluti flatulentia se exerit cum accessu vitæ. Digna hæc est observatio, ut omnibus obstetricibus notificetur. Eadem felicitate in alia administravit femina obstetrix nostra. Modo allegatus Hannemannus etiam ibidem *An. 7. Observ. 67. pag. 126.* obstetricis meminit, quæ cum ab ipso interrogaretur, quomodo ejusmodi debilitatis pusillis subveniret, respondit, suctione papillæ sinistræ mammæ, eaque methodo jam paucis ante diebus duos ferme emortuos in pago *kleinen Flinbeck*, restituisse vitæque asseruisse dicebat. Si deliquium patiatur infans recens natus, ut se recolligat, juxta Henrici a Deventer *Art. Obstetric. Cap. 28. p. 125.* omnia adhibenda sunt, utpote setaceo plantam fricare, ce-

pam contusam naribus admove, vinum faciei, naribus, oculis auribusque inspergere, & si qua alia adhiberi solent.

§. II.

*foetus bal-
neum.*

Ordinarie vero foetus in lucem editus mature a funiculo umbilicali per obstetricem liberandus, & congrua deligatione atque abscissione in vita conservandus demumque ab adherentibus sordibus mucidis per balneum abluendus est, ne in cutis superficie exarescentes sordes varias erosiones causentur. Circa quod foetus recens nati balneum, imprimis si praegnans mater morbillis vel variolis laborans infantem per totum corpus morbillis vel variolis contaminatum peperit, (qualia exempla supra *Sect. III. cap. 1. §. 4.* adduximus) Guilhelmus Fabricius Hild. *Observat. Chirurg. Cent. IV. Observat. 56. fol. m. 328.* admonet, tales infantes recens editos aqua tepida non esse abluendos, siquidem ejusmodi foetus tali modo cerebrum humidissimum acceperit & catarrhis obnoxius fuerit; id quod praecipue inde accidisse Fabricio Hildano verisimile est, quod obstetrix & adstantes mulierculæ (quemadmodum mater ipsa retulit) infantulum aqua tepida statim post partum abluerunt. Aqua enim, (pergit idem autor) cum sit potentia frigida, materiam morbillorum versus interiora, non sine maximo damno, repulit. Quodcunque enim corporis malum ab exterioribus & ignobilioribus partibus verti ad interiora ut ad partes principes, attestante Hippocrate, periculosum est & aliquando mortem adfert: humor enim morbificus ad partes principes propellitur. Hinc videre licet, quam perniciosum, infantulos recenter natos, aqua quamvis tepida abluere. Scribit etiam Eberhardus Gockelius *Gallicin. medic. pract. Consil. med. Cent. II. Consil. 14. pag. 426.* infans post partum in aqua, cui vinum & lac permixtum sit, lavetur, & a sordibus repurgetur, & post unumquodvis balneum caput & cervix panno scarlato, vellaneo rubro, in vinum calidum intincto, fricetur. Balneum vero

vero ex vino infantibus a quacunque causa erosus vel excorticatus, noxium esse, probat Johannes de Muralto *M. N. C. Dec. II. An. 1. Observat. 117. pag. 296. seq.* quo loco de infante agit, cui a balneo vini gangræna fuit inducta. Scilicet obstetrix imprudenter manum utero admovit & dextrum fœtus brachium ab axilla usque ad digitos excoriatum eduxit, qui tamen fœtus postea dictum brachium intra uterum retraxit & quatri-duo post doloribus ingravescens feliciter in lucem prodiit; hunc pusionem excoriatum mulierculæ balneo e vino fortiori immiserunt, unde inflammatio & pustulæ ac convulsiones obortæ, ut triduo post accedente gangræna occubuerit. Et in Scholio ejusdem observationis *p. 299.* idem Muraltus de infantum recens natorum balneo sequentia addit: Infantes nuper nati, postquam umbilicus ligatus abscissus est, in balneum immittuntur, ut crusta mollis & caseosa corpusculi superficiem obducens abscedat, & infans in partu nonnihil refrigeratus, fortu isto calefiat viresque recuperet: paratur balneum e lacte, aqua & vini modico, ut blanda contingat alteratio. Si abrasa fuerit cuticula aut excoriata membra, oleo rosaceo succurrendum est, vel emplastro gryseo: nam vinum tunc non conducit, quia calore & acrimonia sua tenellum corpusculum affligit, & dolorem, inflammationem, convulsiones, tandemque gangrænam funestam excitat &c. Lacedæmonios puerorum corpora aqua frigida adtolerandos æstus atque algores obdu-rasse, ait Henricus Salmuth *Comment. in Guidon. Pancirol. Rer. memorab. Lib. II. Tit. 10. pag. 197.* ita pergens, unde Virgilius:

*Durum a stirpe genus, natos ad flumina primum
Deferimus sævoque gelu duramus, & undis.*

Id quod & Seneca confirmat inquiens: Eurotam amnem, qui Spartam circumfluit, pueritiam indurare ad futuræ militiæ patientiam. Germani recens natos pueros Rheno immerge-

bant, & ipsi quidem; sed hoc fine, ut matris pudicitiam ita explorarent. Nam id Rheni prædicabatur ingenitum, ut legitimos partus in tremulas genitricis manus subveheret illæsos, tanquam intemeratæ pudiciæ testis; adulterinos vero vel spurios, veluti justus adulterii vindex absorberet &c.

CAPUT II.

De

Funiculi umbilicalis deligatione.

§. I.

*Funiculi
umbilicalis
ligatura.*

Cum funiculi umbilicalis, de quo jam supra *Sect. I. cap. 3.* pluribus egimus, ex duplici arteria & una vena &c. constantis, usus in eo consistat, ut juxta J. Frid. Ortlob. *Histor. Part. Dissert. XXXVI. §. 10. pag. 285.* embryoni alimoniam a placenta uterina adducat, arteriæ vero superfluum succum alibilem reducant, talis autem usus post foetus exclusionem penitus cesset, ideo dictus funiculus juxta paragraphum antecedentem abscindendus, atque, ne lethalis hæmorrhagia subsequatur, bene deligandus est.

§. 2.

*modus ob-
strictionis*

*juxta De-
venter.*

Licet autem talis recens nati infantis venæ umbilicalis constrictio atque abscissio satis nota sit, atque ad omnes obstetrices non solum, sed & vulgares feminas pervulgata, de eata men Henricus a Deventer *Art. obstetric. cap. 28. pag. m. 125.* ita scribit: Constrictio fieri poterit quadruplici vel sextuplici filo lineo crassiore, vel hoc non suppetente, lino aliquantulum contorto; sed cavendum, ne misceantur fibræ lini in æquales, quæ nimis inciderent; neque nexus nimium constriquantur, ne vena umbilicalis tenerorum præcipue aut præmature editorum infantum persecetur: probe curandum, ut vena arcte satis constricta sit; si enim adhuc aliquid sanguinis exstillet, denuo liganda foret, sive eodem loco, sive propius infantis umbi-

umbilicum, quare præstat filum circumvolvere non proxime corpus infantis, sed ad minimum spatium duorum digitorum latitudine intercedere convenit. Quædam sanguinem prius e vena umbilicali in ventrem promovent infantis, quod malum inferre poterit, si forte sanguis concretus fuerit, ideoque tutius omittitur. Quædam haud abs re nolunt venam constringi ante editum ab infante vagitum, aut redditam urinam, at vero nimia mora interposita non cessandum est. Si vena umbilicalis jam constricta flatibus turgeat, relaxanda, flatibusque emissis denuo constringenda est, neque proxime nexum, sed post unius pollicis duorumve digitorum latitudinem vena abscindenda; longiore enim non opus est, cum non nisi perfrigeret infantem: optime omnium agunt, qui venam duobus locis constrictam intermedio dissecant, a frustranea sanguinis effusione tuti. Neque vena nuda nudo corpori infantis imponenda, sed duplici vel quadruplici panno involvenda, quo a frigore infans & dolore ventris tueatur.

§. 3.

Secundum Christ. Joh. Langii *Physiolog. Thes. XLI. Oper. juxta Lan- Part. I. fol. 254.* post secundinarum extractionem arripitur digitis funiculus umbilicalis, sanguisque omnis intra vasa ejus hærens a placenta versus fœtum pellitur, vinculoque ex filo cannabino duplicato aut quadruplicato leniterque torto spatio ab insertionem in abdomen latitudine pollicis relicto constringitur, duplicique nodo, non tamen nimium arcte, ne dissecetur penitus funiculus, nec nimium laxè, ne sanguis exstillet, firmatur. Supra hanc ligaturam vero portio funiculi adhuc relinquitur ad spithamæ longitudinem, ubi forfice resëcatur.

§. 4.

De hac operatione ita scribit P. Dionis *des Operat. de Dionis. Chirurgie Demonst. II. p. m. 63.* L'on prend du fil, que l'on ploye

ploye en cinq ou six doubles, & de la longueur d'environ un pied; l'on fait un nœud a chaque bout de ces fils pour les tenir ensemble, & empêcher, qu'ils ne s'entremêlent en faisant la ligature; de ce fil ainsi apprêté on lie le cordon à deux travers de doigts près du nombril de l'enfant, & l'on fait un double nœud d'abord: puis retournant le fils de l'autre côté, l'on y fait encore un semblable nœud que l'on recommence une troisième fois pour plus grande sûreté; ensuite l'on coupe avec de bons ciseaux ce cordon à un doigt au-delà de la ligature, en sorte qu'il ne reste du cordon au ventre de l'enfant, que la longueur de trois doigts. Cette ligature doit être modiquement serrée, car si elle l'étoit trop, elle pourroit couper le cordon, principalement, quand on la fait avec du fil fin; ce pourquoi l'un prend ordinairement de gros fil: il ne faut pas aussi qu'elle soit trop lâche, de crainte que le sang ne s'échappe; ce qui causeroit la mort à l'enfant, avant qu'on se fut aperçu de cet écoulement; parceque l'enfant se trouve alors emmaillotté, & cela n'est arrivé que trop souvent. L'on observe donc une milieu entre ces deux extrémités, & l'on examine après la ligature faite, & le cordon coupé, s'il ne sort point de sang; ce qui sera une preuve évidente, que l'opération est bien exécutée. vid. etiam Fr. Mauriceau *des Malad. des femmes grosses* Lib. III. cap. 16. p. m. 507. seq.

§. 5.

a ligature
laxatione
mors.

Ab ejusmodi autem funiculi umbilicalis deligatione non sufficienter constricta modo periculosam, modo etiam lethalem oriri hæmorrhagiam, multi confirmant autores; Post sanguinis scilicet ex umbilico infantuli profluvium totius corporis imbecillitatem ac tandem mortem observavit Guilhelmus Fabricius Hildanus *Observat. chir. Cent. I. Obs. 52. fol. 44.* inquit: Obstetrices parum exercitæ solent nonnunquam infantulorum vasa umbilicalia aut nimis stricte ligare, ut citius abscindantur: aut nimis laxè, ut ligatura non satis

satis retinere possit sanguinem. Id quod Coloniae in duobus infantulis nobilissimæ matronæ accidisse memini, quorum vires naturales, vitalesve, ex hujusmodi hæmorrhagia adeo fuerunt exhaustæ, ut nullo modo refici potuerint, donec tandem languidi e vita decesserint. Erunt itaque filo sæpius duplicato diligenter liganda vasa illa.

§. 6.

Quamvis etiam statim post partum funiculus umbilicalis ab obstetrice optime fuerit deligatus, minime tamen talis infans sequentibus diebus semper ab hæmorrhagia manet immunis, siquidem ipse infantis cujusdam & quidem puellæ memini, quæ primum satis vegeta tertio demum a partu die post baptismum puerperæ seu matri tradita, pallida admodum summeque debilis videbatur, quod procul dubio a primæ funiculi umbilicalis ligaturæ, in nova ante baptismum infantis involutione, facta relaxatione indeque successiva sanguinis profusione oriebatur; siquidem cum statim a partu requisitus essem, extemplo fascias seu lintea revolvi curabam, in quarevolutione dicta lintea cruenta nimis erant, ipsaque funiculi deligatio a priori ligatura differens & relaxata apparebat. Licet etiam eundem de novo & legitime per præsentem obstetricem fieri juberem, ob præcedentem tamen sanguinis profusionem admodum debilitata filiola post tres circiter horas animulam efflabat.

§. 7.

Talem hæmorrhagiam umbilicalium vasorum in recens natis lethalem annotavit etiam Jacobus Wolffius *M. N. alia, C. Dec. II. An. 7. Observat. 193. pag. 365. seq.* inquit: Non procul ab Altenburgo anno 1672. D. M. J. P. natus fuit infans satis firmus ac vitalis, qui more solito post tractationem ab obstetrice rite peractam, fasciis atque pulvillis involutus

Embryologia.

Qqq qq

quie-

quieti commissus fuit. Eni vero post longius aliquanto tempus revolutus paulisper involucris istis, undique sanguis effluens conspectus, & infans penitus postea detectus vita privatus fuit observatus, quin insperato, & nemine opinante ex corpusculo ipsius sanguis prorupit intra ligaturam aliquanto remotiorem, in vasis umbilicalibus institutam. Idem illud dictum pene accidit Altenburgi d. 8. Octobris 1678. in filiola nuper nata; post obstetricis enim operationes legitime peractas, stragulis & lectulo, mediantibus fasciis, illa involuta, & penes fornacem posita fuit, proximo die ad sacri baptismatis lavacrum promovenda. Monuit vero singulari (& fortassis divino) instinctu mota matrona quæpiam pia & alioquin puerorum tractatione erudita, ut infans ista probe observaretur, ne periculum paterentur vasa umbilicalia; cui desiderio vel præcepto tandem mulierculæ reliquæ (nihil plane mali ominantes) annuerunt. Verum similiter, propter causam antea dictam, hanc recens natam detectam sanguine circumfusam, valde languentem, vitamque ipsius admodum vacillantem deprehenderunt; unde parentes coacti fuerunt noctu accersere sacramentum baptismatis. Deinde pergit idem autor: hoc licet rarius contingat, attentionem tamen meretur; suaderem itaque, ut recens natorum vasa umbilicalia, & quidem distinctis in locis bis aut ter ligarentur, præcipue etiam prope umbilicum, ne semel solum vasa ista in parte extrema ligata rupta forsan in medio postea sanguinem cum vita emittant. Imo linteola munda sicca, & subinde repetita, vel sola, vel pulvere quopiam mox dicendo, conspersa circa vasa ista volvi possent, quo citius exsiccarentur eadem vasa, pro metu dicto melius declinando. Inspectione crebra atque curata itidem magisque indiget nuper natus, & nondum quidem baptismatis sacra unda regeneratus, quam denati funus, qualis corporis exanimis tam sæpe major cura habetur, quam animati illius

lius & animæ ipsius. Imo opus foret, ut obstetrices inter alia etiam stypticum pulverem ex terra sigillata, cornu cervi usto, cerussa, radice tormentillæ &c. vel fungum chirurgorum istiusmodi pro necessitate in promptu haberent. Sequentem pulverem pro hoc scopo commendat Guilhelmus Fabricius, Hild. l. 2. R. Aloes, thuris, sanguinis draconis ana ʒj. Cornu cervi usti, terræ sigillatæ, farinæ volatilis, ana ʒij. Pilorum leporum minutissime incisorum ʒb. M. f. Pulvis.

§. 8.

De hac funiculi umbilicalis deligatione atque resectione, sequentia refert Johannes Zellerus *Disput. de vit. human. ex fune pendent. cap. 2. pag. 10.* Non ligato funiculo umbilicali humano, vel laxata tantum ejus ligatura, culpa vel vinculi, vel obstetricis, vel funiculi, *wenn er zu mast*, ut loquuntur, ut ordinarium vinculum non sufficiat &c. vel parte ejus aliqua tertio aut quarto demum die abscissa, mox magis vel minus pro rei circumstantiis prorupisse sanguinem, sequente deliquio animi, pallore &c. aliquot hoc expertæ testatæ mihi sunt feminae. Factum est e. g. inter alia, ut, ubi obstetrix Bacchi nectare nimium irrigata sui officii oblita nullum iniecerat funiculo vinculum, paulo post puerpera infantem vultu pallefcere observavit, nescia quidem neglectæ ligaturæ; jubet tamen mox adstantes prospicere de funiculo, quem illæ inspicientes deprehendunt non ligatum, insignemque jam profusam sanguinis copiam, e vestigio ergo istum constringunt, sicque adhuc novellum huncce periculo eripiunt. Aliud novi exemplum, ubi non arcte satis constricto funiculo tantum sanguinis brevi effluxit, ut jamdum mors immineret. Aliud, ubi per noctem sensim sensimque tantum exstillavit, ut mane infans fere suo innatarit sanguini. Jurata etiam obstetrix Tubingensis sancte mihi affirmavit, se meminisse, duos foetus unius obstetricis culpa eodem modo, neglecta ligatura

nimia hæmorrhagia fuisse extinctos. Item pergit idem autor *pag. 11.* cum aliquando obstetrice hujus loci (Tubingæ) fœtum sinu (nondum ligato funiculo) excipiente, & scabello, cui insidebat, improvise subducto, in tergum humi recidente, adeo tenderetur funiculus, ut prope abdomen fere disrumpere-
tur, impetuose mox exsiliit sanguis, cita autem ligatura repressus. Refert etiam Franciscus Mauriceau *l. a. pag. 509.* quod, cum aliquando detumescente funiculo umbilicali aliquantum crassiore laxatum fuerit vinculum, secundo a partu die, sanguis ea effluxerit copia, ut natus una cum sanguine vitam amiserit.

§. 9.

*funiculus
infra liga-
turam re-
sectus.*

A nimia umbilici resectione infantis mortem oriri, ex Ammiano Marcellino probat Daniel Beckherus *Microcosm. medic. Lib. I. cap. 8. pag. m. 27.* & quidem exemplo fœtus, cui vasa umbilicalia juxta erant præcisa. Helena scilicet soror Constantini, Juliani Cæsaris conjux, cum in Galliis marem genuisset, infantem hoc perdidit dolo, quod obstetrix corrupta mercede, mox natum præfecto, plusquam convenerat, umbilico, necavit. Infantem quoque, cui obstetrix funiculum umbilicalem infra ligaturam disciderat, ob hæmorrhagiam quasi subito exspirasse, recenset Jobus a Meekren *Observat. med. chir. cap. 47. pag. 202.* admonens, non esse abscissionem ejus instituendam spatio eo, quod est inter ligaturam & abdomen fœtus, sed eo, quod est inter ligaturam & secundinas, ne, apertis vasis umbilicalibus, sanguinis sequatur fluxus nimius, hinc mors ipsa. Facit huc observatio, quæ in puerpera quadam, rerum circa partum agendarum imperita, occurrit, hæc ex alio imprægnata, inscio viro, imo nulla præsentē obstetrice, aut muliere alia, sarcinam hanc deponere constituerat, prodit fœtus, rescandum esse funiculum umbilicalem, ligandumque quam probe cognoscebat, ita, quo loco id institu-

tuendum, plane ignorabat; forficis enim ope dissectionem instituebat spatio eo, quod est inter vinculum injectum & ventrem fœtus, mox sanguine rivulose effluente, interibat fœtus. Et pagina sequenti dictus autor ita pergit: ligatura laxior si fuerit, sic ut sanguis ad exteriora moveri aliquo modo queat, licet non ea quantitate, ut ejus sequatur exstillatio, non raro excrescentiæ exoriuntur carneæ, quæ sæpius magnitudinem crassitiemque insignem assumunt, nisi inhibuerit chirurgus. Ad harum sublationem ligatura injicienda, hinc vitriolum cyprium applicandum; & hac methodo non solum in recens natis, sed & adultioribus cum fructu processimus. Puerulo cuidam, mercatoris cujusdam Angli filio, ex laxiore umbilicalis funiculi constrictione in tantam longitudinem crassitiemque umbilicus excreverat, ut virgæ virili similior quam umbilico; hic abscissione præmissa, vitriolo primo utebamur cyprio, hinc plumaceolum, quo adstringens pulvis erat exceptus, applicabamus, superim posito emplastro vulgari. Et horum mediorum ope brevi curatio peracta. Magnitudinem, crassitiem & longitudinem funiculi umbilicalis indurati, abscissi, figura ibidem appicta adumbrat. De ligaturæ funiculi umbilicalis in homine necessitate, & de quæstione, cur in brutis omissam ligaturam nulla sequatur hæmorrhagia, pluribus agit Joh. Zellerus *l. a. cap. 3. pag. 14. seqq.*

§. 10.

Quandoque funiculus umbilicalis tam proxime a corpore avellitur, ut nulla ejusdem deligatio fieri queat, quale exemplum in Act. Medicor. Berolin. Dec. I. Vol. II. pag. 121. legere licet: Anno scilicet 1717. mense Decembri die 24. in curia Friderico-Werderiana infans, puellus completus & recens, rubicundus, partus Mariæ Pulman, ætatis 26. annorum, quem mortuum in cistam scriniariam abscondiderat, judicialiter inspiciebatur. Involutus erat infans in nonnullis ve-

*Funiculus
a corpore
abruptus.*

observatio.

tuftis & laceris linteis, mundis tamen, involucris, quæ a sanguine, ex ipso umbilico effuso, undique maculata erant. Funiculus enim umbilicalis tam prope ab ipso corpore abruptus erat, ut necessariæ deligationis institutio locum habere penitus non posset. Quamvis autem juxta locum allegatum & experientiam ejusmodi funis umbilicalis a corpore avulsionem, hincque impossibilem deligationem lethalis hæmorrhagia insequi soleat, memini tamen ante viginti aliquot annos in orphanotrophio seu potius illa domo, qua recens nati & expositi infantes suscipi ac educari solent, (*im Findelhaufe*) puerum quendam, octo circiter annorum vidisse, in quo nullum umbilici signum sive ejusdem constrictio apparebat, sed solummodo læves duæ membranæ, instar chartæ non adeo crassæ sibi quasi invicem conglutinatæ ibidem loci videbantur; causam vero hujus umbilici defectus, an a funiculi avulsione vel alio casu acciderit, a nemine resciscere nec explorare potui.

§. II.

*ab umbilici reser-
atione pro-
lapsus inte-
stinorum.*

Non autem tantummodo in recens natis, sed adultioribus quoque infantibus umbilici reseratio periculosa excitat symptomata, siquidem annotante Jobo a Meekren *Observat. medico-chirurg. cap. 6. pag. 50. seq.* laxior debito vasorum umbilicalium constrictio causa fuit in filiolo Danielis Klisteri octo annorum infante prolapsus intestinorum extra ventris cavum, spectaculo sane horrendo; Reserato enim umbilico intestina tenuia omnia extrorsum dimota, sic ut abdomini incumbere; res sane curationis difficillimæ, si ullius. Augebatur malum, quoties enema carminativum injiceretur. Per viginti quatuor horas in hoc statu vixit, misere admodum, infans hic, at tempore hoc elapso, relictus ab omnibus, interiit.

§. II.

Cutis circa umbilicum foetus defectum esse lethalem, ait

ait Fredericus Ruyschius *Observat. anatomico - chirurg.* 71. *Cutis circa umbilicum defectus.* p. 92. his verbis : Multoties infantulos vide in lucem editos, quibus abdominis cutis & musculorum pars in ambitu funiculi deerant, magnitudine solidi argentei (Belgice een Schelling) ita ut intestina eo loco tenuissima tantum pellicula tegerentur : vide *Fig. 59.* Hunc affectum sæpius a me visum, ast nunquam curatum memini. Omnes enim ab utero ad tumulum delati fuere quinto, sexto, septimo, octavo aut nono die. Iste affectus ab aliis audit hernia umbilicalis, antequam umbilicus existat, quemadmodum in recenter natis, in quibus nullus umbilicus, nisi in tam larga significatione hanc sumseris vocem, uti nonnulli fecere, qui funiculum umbilicalem subinde umbilicum nominarunt. Umbilicus proprie loquendo est rugosa illa particula cutanea in abdominis medio prominens, quæ post nativitatem decidente funiculi particula remanet sæpissimeque summopere extenditur, & hernia umbilicalis audit. Hic vero habemus morbum in numero; cutis enim & cuti substrati muscoli in funiculi umbilicalis ambitu deficiunt, unde funiculus umbilicalis sese quoque circa insertionem in abdomen ita extendit, ut pellicula tantum videatur intestinaque transparent. Hic affectus omnem perfectam curationem eludit, itaque palliativa instituenda, solo emplastro diapompholigos, aut simili, quod nullam obtinet tenacitatem, ne nimis parti teneræ adhærens viscerum eruptioni occasionem præbeat.

§. 13.

De funiculo umbilicali non corrupto in foetu sano ab *funiculus disruptus.* obstetrice per imprudentiam in partu disrupto sequens observatio in Jacobi van Hervelt *Geneeskundige Anmerchingen Observat. 8. pag. m. 20.* refertur, van een Vrouw, by welke de Navel-streng in 't baaren door onvoorzichtigheid van Vroed-vrouw

vrouw gebroocken, de vrouw met na-geboort deed serveren. Een zeeker Vrouw daar ik gehaald wierd, was voor eenige uuren van een gezond en levend Kind verloft, waar na fluks de Moeder sloot, en de heele na-geboorte by de Vrouw bleef, na dat de Vroed-vrouw de Navel-streng aan twe had getrokken, soekende my en de Vrouwen wys te maaken, dat de streng verrot en van ze zelfs gebroocken was; doch als ik haar zeide, salks in een gezoond en welwaarend Kind abso-luit onmogelyk te zien, en dat het Kind gezond en leevend zynde, den streng geenzins kon verrot zyn, zo stondze be-kaayt. *Alia funiculi disrupti exempla recenset François Mau-riceau Observat. sur la Grossesse, Observat. 158. pag. m. 88. Le 27. Fevrier 1676. je vis une femme accouchée depuis trois jours, qui ressentoit de tres grandes douleurs dans le ventre, & particulierement vers la region dela matrice, qui estoit fort tumefiée & tres-douloureuse, à cause dela violence, que la sa-gefemme luy avoit fait pour la delivrer de son arrierefaix, dont le cordon s'estoit rompu &c. Plura exempla idem autor re-fert Obs. 200. p. 114. d'une femme, à laquelle le cordon estoit rompu, item Obs. 262. p. 153. Obs. 305. p. 179. d'une femme, laquel-le fut difficile à delivrer de son arrierefaix, dont le cordon se rompit. item Obs. 578. p. 338. Obs. 601. p. 350. Obs. 626. & Obs. 684. p. 369. Ob infantis pondus disrupti aliquando umbilicum ex improvifo, ait Joann. Varand. de Morb. Mulier. Lib. II. cap. 6. Ope-rum fol. 616.*

§. 14.

*Vasa umbi-
licalia ex-
tracta.*

De vasis umbilicalibus foetui extractis hanc observatio-nem refert Philippus Salmuth *Obs. medic. Cent. I. Observ. 54. p. 33.* Uxor D. N. K. parit. Obstetrix cæca fere vitio ætatis infantem in cunas repositura, aberrat, & in pavementum procidere facit. Cla-mant mulierculæ. Conatur illa illum rursus attrahere per vasa umbilicalia, quæ manibus ad huc tenebat, atque illa prorsus ex-trahit. Infans altera die moritur. Obstetrix moerore sequenti se-ptimana extinguitur.

§. 15.

§. 15.

Ex procidentia funiculi umbilicalis varia oriuntur in-
 comoda quorum, juxta Henr. a Devent. *de Art. Obstetric. cap.*^{funiculi}
38. pag. 163. præcipue sunt quatuor: primum est angustia mea-^{prociden-}
 tus, unde infanti transire, & obstetrici funiculum remove-^{zia.}
 re, vel eundem simul cum infante excludere difficilius est. Secun-
 do inde oritur retentio in meatu, quia scilicet reliqua funiculi
 pars tanto brevior fit; vel tertio obitus infantis, si scilicet fu-
 niculus frigore rigescit aut interpremitur, unde motus sangui-
 nis præpeditur vel penitus aboletur: vel tandem quarto abra-
 ptio placentæ. Meatum sive os uteri & vaginam a funiculo
 procidente obsideri & angustari certum est: quicquid enim il-
 luc illabitur, citra summam necessitatem, non potest non præ-
 pedire transitum: non adeo crassus quidem est funiculus um-
 bilicalis, attamen semper duplicatus procidit, ac si diutius ita
 propendet, intumescendo crassescit, tumque multum spatii oc-
 cupat, unde infanti via angustatur, & obstetrix impeditur, ut
 infanti promovendo operam tribuere non possit. Funiculum
 umbilicalem procidentem brevitate sua infantem retinere pos-
 se, intellectu facile est; nonnunquam enim procidit funiculus,
 quousque per longitudinem suam licet, quod si tum infans
 juxta penetret, funiculus subinde magis detrahitur, & quum
 longius non potest dimitti, aut ipse rumpitur, aut placentam
 abrumpit, unde infans retinetur. Nonnunquam etiam funi-
 culi procidentiam infanti mortem offerri posse, obstetrices sa-
 tis superque experiuntur, imprimis quæ negligunt eundem pro-
 tinus in locum suum redigere; Funiculo enim diu excluso in-
 fans non potest in vivis manere, quia motus sanguinis aut fri-
 gore aut compressione sufflaminatur, quippe frigus funiculum
 prolapsum corripiens sanguinem facile coagulat & sistit, potis-
 simum si compressus sit funiculus, sive coarctatus. A tali fu-
 niculi umbilicalis, ante foetus exclusionem, ex utero propen-
 dentia, infantis in utero mortui signum præter alios autores

desumit Cornelius Solingen *de Embryulcia ofte Afhalinge eenes doden Vruchts cap. 7. pag. 91.* inquiens: den Chirurgijn kan ook regart nemen op de strength, als die voor 't kint geboren is; welke in dien een tijt lang buyten het lichaem gehangen heeft, een seker teken is, dat het kint doot is.

§. 16.

umbilici
usus medici-
cus.

De funiculi umbilicalis usu medico varia narrantur, siquidem secundum Joann. Riolan. *Anthropograph. Lib. VI. cap. 5. fol. m. 380.* præcisum umbilicum nonnulli valere dicunt adversus colicos dolores: ejusmodi remedium Rhases & Tralianus commendarunt eoque tanquam amuleto utuntur. Alexander Benedictus memoriæ prodidit, umbilicum infantis sponte deciduum quoquomodo in cibo vel potu sumptum, restibilem fœcunditatem conciliare: In brachio gestatum conceptum inhibere. Umbilici frustulum tandem ab infantibus delapsum, si cistulæ argenteæ includatur & de collo suspendatur, ad coli cruciatus commendatur, uti inquit Emanuel Kœnig *in Select. Remedior. Sect. II. Art. 2. pag. 36.* in Regn. vegetab. Existimant alii particulam illam pulverisatam plurimum valere epileptico puero exhibitam, inquit Daniel Beckherus *Medicin. Microcosm. Lib. I. cap. 8. pag. m. 28.* quo loco etiam sequentia annectit: Retulit mihi aliquando jurisconsultus Megapolitanus, ibidem loci portionem illam umbilici deciduam recentem adhuc supra bacillum duci, ut cavitas conspicua maneat, per quam postea conspiciendos sæpe infantes cogunt, quo sic acutiorem videndi facultatem contrahant. Ex Poppio etiam addit, contra maculas puerorum, quas ex utero prodeuntes secum ferunt, *Mutter-Mabler*, dicit valere, si sumatur umbilici decidua pars eaque cum aqua viciorum *Feldwicken* destillata misceatur & indies ter locus inungatur, & relinquatur ibidem, donec siccescat; tamdiu quoque id continuetur, quamdiu mater te gestavit sic affecta. Nonnullæ etiam matres magna

gna superstitione umbilicum delapsum curiose asservant existimantque, si in pulverem redactum viro juveni propinent, eum protinus amore captum iri: At o fabulas pueriles! Allegoricum tamen, & secretiorem interpretationem si iis adscribas, forte succedet: si scilicet puellæ eo deveniant familiaritatis, ut scilicet palpandum viro umbilicum suum vel spectandum offerant, dubium nullum est, quin igniculum ii concepturi sint, & facile descensuri in placidum amorem &c. Pro fabula anili etiam judicat Petrus Rommelius *M. N. C. Dec. II. An. 7. Observ. 209. pag. 393.* quando feminæ infantes, vel etiam adultos, quibus insciis umbilici portio exsiccata ad devorandum fuit propinata, vel serico inclusa amuleti instar collo ad gestandum adpenfa, docilitate, imaginaria felicitate, & a periculis præservatione, visus itidem, si infantes per umbilici exsiccati cavitatem, tanquam per tubum opticum perspiciunt, majori acie gavisuros statuunt.

§. 17.

Huc pertinet etiam, quod juxta Joh. Daniel. Mylii *Ba-sanguinis
fil. Chym. Lib. VII. cap. 1. pag. m. 10.* peritæ obstetrices natis in-
fantibus ex vena umbilicali jamjam resecta guttas ad minimum *ex umbilico
usus.* tres, statim per os infundunt, securis postea & per omnem vitam suam ab insultibus epilepticis liberam judicatis. Id quod etiam credulis nostris obstetricibus admodum familiare esse solet. Nonnullæ etiam mulierculæ contra dolores post partum duas vel tres sanguinis guttas e funiculo umbilicali resecto expressas puerperis propinant, vid. Louys. Bourgeois *Hebammen-Buch Part. I. cap. 15. pag. 103.* De usu sanguinis ex funiculo umbilicali scribit etiam Johannes Riolanus *l. a.* experientia observatum fuit, cum nato infanti secatur umbilicus, & e venis finitur sanguis copiosus effluere, prout vires suadent & tolerant, illum puellum postea variolis paucis rarisque ac salubribus tentari, de quo obstetrices monendæ essent, ut a morte pue-

ros vindicaremus. His tamen fabulis contradicit Paulus Ammannus *Irenic. pag. 102.* inquit: Solent quædam ex nugivendulis post partum, recens nato sanguinem ex umbilicalibus evacuare, prout vires tolerant, ut postea variolis paucis varisque & salubribus tentetur. Pari ratione, pergit Ammannus, Juffr. Labadie misero Walliæ principi tres guttas sanguinis ex umbilico propinavit, tanquam prophylacticum morbi herculei, d. 10. Jan. 1688. verba sunt hæc autentica: *Da nun Juffr. Labadie das Kind auf ihre Arme genommen, batte sie gemercket, daß das Kind schwartzlich, hatte sie, Zeugin, den D. Waldegrave gebeten, daß er es besehen möchte, indem sie meynete, es wäre unbeschädlich, bezeugete auch, daß sie gesehen, das Nabel-Band abschneiden, woraus man ihm 3. Tropffen Blut eingegeben wider die Sucht.* Quæ omnia sunt fabulæ, quas ne Clotho quidem, dum colum bajulat, effingere posset insulsiore.

CAPUT III.

De

Variis circa umbilicum & secundinam occurrentibus.

§. I.

*funiculus
nullus.*

Restant adhuc nonnulla de umbilico proponenda, exempli gratia, nullum funiculum umbilicalem in foetu quodam repertum fuisse, supra *Sect. I. cap. 3. §. 17.* adduximus, plane nullum autem umbilici vestigium in cercopitheco a Thoma Bartholino *Actar. Hafniens. Vol. I. Obs. 36. pag. 67.* descripto atque depicto apparuit. In gulone etiam seu polyphago, cujus descriptionem in Chylolog. nostra *Cap. 1. §. 22. seqq.* exhibuimus, ductum umbilicalem nusquam apparuisse, ex relatione Johannis de Lait, qui tale animal voracissimum a P. Pavio secari vidit, recenset Thomas Bartholinus *Hist. anat. Cent. IV. Hist. 30. pag. 293.* In puero autem octo circiter annorum nul-

lum

lum quoque umbilici vestigium me observasse, in capite antecedente §. 10. p. 862. adduximus.

§. 2.

Quod autem ratione umbilicali protoplastorum plerique pictores & statuarii peccent vel errorem committant, dum Adamum atque Evam cum umbilicis depingunt talesque in statuis sistunt, cum tamen non ex utero materno cum funiculo umbilicali extracti, sed a Deo creati fuerint, ut adeo neque ligatura, neque resectione funiculi, a qua umbilicus dependet, necesse habuerit, nonnulli statuunt autores, e. g. Louys Bellefontaine dans la Medecine dogmatique mechanique *Exerc. 20. pag. m. 95.* non putat, in Adamo & Eva fuisse umbilicum, quippe qui creati erant a Deo, neque matri alligati; & secundum Actor. Erudit. *Supplem. Tom. I. Sect. VI. p. 281.* in Thom. Brown *Oper. Lib. V.* virgula stringitur in pictores, qui Adamo ac Evæ umbilicos, Isaaco immolando vultum staturamque puerilem, aspides duas, easque non adeo magnas Cleopatrá Ægypti reginæ morientis, Cajo Julio Cæsari equitanti stapedas, appingunt aut affingunt. Prolixè autem de tali Adami & Evæ umbilico agit ipse Thomas Brown in *Pseudodox. epidem. Part. II. Lib. V. cap. 5.* editionis Germanicæ Christiani Peganii p. 793. *von den Gemälden, darinnen Adam und Eva mit Nabeln gemahlet werden.* ubi inquit: *Es findet sich ein Verstoß in der Abbildung unsrer ersten Eltern, welche auf eben die Weise, wie ihre Nachkommen alle beyde gemahlet werden mit Nabeln. Und findet man dieses nicht allein in gemeinen und obenhin gesudelten Stücken: sondern so gar in den eignen Stücken, so von des Angeli Urbini Hand selbst, und andern vornehmen Künstlern herkommen. Welches gleichwohl nicht kan zugegeben werden, wir wolten denn der ersten Ursache etwas solches beymessen, welches wir nicht gern den andern aufdencken; das ist, daß der Schöpffer in seinem ersten und vollkommensten Wercke überflüssige Dinge solte verordnet und Sachen darein gesetzt ha-*

ben, die weder Gebrauch noch Nutzen haben. Denn der Gebrauch des Nabels ist, daß dadurch das Kind an die Mutter befestiget und demselben durch dessen Adern die Nahrung zugebracht wird. Zur Zeit der Geburt bleiben diese Geäder gantz, und vermittelst deren bleibet das Kind an der Mutter befestiget, nicht nur vor, sondern auch eine Zeitlang nach der Geburt. Die Hebamme aber schneidet solche hernach entzwey, und knüpffet solche nahe an dem Leibe des Kindes zusammen; und daher kommt hernach dieses gewundene knotigte Wesen, welches wir insgemein den Nabel nennen &c. Et Paulus Ammannus *Irenic. pag. 102. inquit*: stringendi sunt pictores, qui protoplastos depingunt umbilicatos, qui tamen umbilicis caruerunt in statu paradisiaco, quoniam creati sunt, non vero per vasa umbilicalia nutriti. Prostant tamen Lipsiæ in æde S. Nicolai, juxta archetypum, nach dem Original depicti, Adam & Eva, ἀνόμεφαλοι.

§. 3.

umbilici
hernia.

Interdum etiam infantum recens natorum funiculus ex negligentia obstetricum non bene constringitur, ut penitus coalescat & occludatur, unde non modo in diversæ ætatis & sexus hominibus varia oriantur symptomata, quandoque etiam varia per eundem excernantur. Tumorem enim umbilici seu herniam umbilicalem vel omphalocelen, qui secundum Theodori Zwingeri *Theatr. Prax. med. p. 513.* ab ejusdem tunicarum ac funiculi laxatione tanta provenit, ut intra illas tunicas nunc omentum, nunc intestinorum portio elabi, nunc etiam serum ibidem colligi, vel carnosæ quædam excrescentia propigni potest; qualia exempla quotidie fere in praxi & apud autores occurrunt. vid. Petr. Forest. *Observ. Lib. XXVII. Observ. 28. fol. m. 621.* De monstrosa umbilici procidentia vid. Gu. Fabric. Hild. *Observ. chir. Cent. III. Observ. 63. seq. fol. 246.* Femina sexagenaria intestina ex vena umbilici subito prolapsa observavit Antonius Benivenius *de abdit. morbor. caus. cap. 5. pag. 144. & cap. 6. filii*

filiū octimestris meminit, cujus umbilicus digitis quatuor excreverat ad penis similitudinem. Vetula quædam, acicularii uxor, exomphalo aut ramice umbilici affligebatur tanto, qui caput infantis recens nati adæquabat. vid. Henr. Smetii *Miscell. med. Lib. X. pag. 524.* Tali exomphalo etiam focrus mea a partu difficili laborat. De felici herniæ umbilicalis, seu tumoris in umbilico juglandis magnitudine cura per sectionem in rustici filia observationem communicat Joh. de Muralto *M. N. C. Dec. II. An. 3. Observ. 128. pag. 264.* Aliam herniam umbilicalem diu neglectam, tandemque ligatura alleviatam annotavit Johannes Laurent. Fehr *M. N. C. Dec. II. An. 8. Observ. 97. pag. 213.* De hernia umbilicali e ruptura ultro accidente lethali vid. Joh. Petri Lotich. *Observ. med. Lib. VI. cap. 3. Observ. 8. pag. 511.* Prægrandem atque stupendam herniam umbilicalem, quæ a sterni cartilaginis ensiformis extremitate incipiebat atque ad genua fere propendebat, in femina quadam triginta circiter annorum, in ultimi laboriosi partus negotio in regione umbilicali dolorosam crepaturam observante, annotavit atque depinxit Johannes Fridericus Bauerus *Actor. physico-medicor. Vol. II. Observ. 94. pag. 204.* Plura de umbilici hernia, abscessu, exulceratione &c. hinc inde reperiuntur.

§. 4.

Per umbilicum etiam extraordinarie varia excernuntur ^{per umbilicum excrementa.} v. g. de excrementis alvinis sequentem historiam refert Philippus Salmuth *Observ. med. Cent. I. Observ. 88. pag. 54.* Studiofus quidam, inquiens, annorum novendecim vel viginti me consuluit, de affectione sibi admodum molesta; quod nimirum per umbilicum indies quidpiam fecibus simile, liquidum & foetens excerneretur; unde non tantum indusium maculabatur, sed & odor molestus existeret. Multa ejusmodi in Chylolog. nostr. *Cap. 9. de viis stercorariis p. m. §. 42. seq. p. 679.* adduximus. v. etiam Corn. Stalp. van der Wiel *Cent. I. Observ. 58. p. 247. 254.*

Unde

Unde patet, non solum in infantibus, sed etiam adultis vasa umbilicalia interdum esse aperta, quale exemplum de dictis viis in viro triginta annorum adhuc perviis refert Mauricius Hoffmannus *Ephemer. Acad. N. C. Cent. X. App. pag. 441.* inquiens: Mense Martio anni 1649. in viro triginta aliquot annorum, fato violento defuncto, vasa umbilicalia, vena & arteriæ geminæ umbilicales facile stilum admittebant, & canalium reliquorum vasorum instar adhuc cava erant, quæ ipsa in infantulo a me privatim dissecto, per corpuscula quædam lumbricalia succrescentia ab epate & iliacis internis versus umbilicum protracta, hunc tamen non attingentia, repleta observavi.

§. 5.

*Sanguis in
adultis.*

Largam, interdum etiam lethalem per umbilicum exortam hæmorrhagiam in infantibus recens natis in capite antecedente adduximus, tales tamen etiam quandoque in adultioribus utriusque sexus personis sanguinis effluxus apud autores leguntur. e. g. Menstrua cum calculis ex umbilico excreta annotavit Carolus Josephus Myllerus *M. N. C. Dec. II. An. 7. Observ. 228. pag. 431.* inquiens: femina annos quadraginta duos nata, liberorum trium mater vegeta & sana, statò tempore menstrua locis ordinariis cum pruritu & dolore effluere sentit; at, quod stupendum, sanguis simul per umbilicum ei exsudat, quantitate circiter unciarum duarum: Adhæc indusio ejus adherent parvulæ arenulæ cum sanguine per umbilicum prodeuntes. Idque a quindecim annis absque incommodo pertulit, nisi quod erumpentibus illis ardor circa umbilicum & naturalia eam vexet subinde tam atrox, ut curvato corpore ingrediatur. Umbilicum sanguinem diu leviter sudantem observavit Philippus Hœchstetterus *Observat. medic. Cent. II. Cas. 8. pag. 169.* in puella nobili duodecim annorum, ab incunabilis habente umbilicum, qui sanguinis guttula leviter indusium seu linteum proximum commaculabat, sine ulla alia noxa, nisi quod color

color ei esset pallidior. Sanguinis vero ea paucitas erat, ut non transudaret super stratum etiam tenue linteum. De mirabili quadam hæmorrhagia umbilici in viro quodam oborta observationem communicat Guilhelmus Fabricius Hild. *Observ. chir. Cent. III. Observat. 37. fol. m. 218. seq.* Apothecario scilicet Solodurensi, Danieli Schertlero, negotiorum suorum causa occupatissimo, cum supra modum incaluisset, apertus fuit umbilicus, ita ut ad libram unam & semis sanguis efflueret, per se tamen & nullo adhibito medicamento substitit. Et Josephus Lanzonus anno 1702. similem sanguinis effluxum in quodam viro annotavit, qui feбри continua correptus die morbi undecima, sponte sanguinis fluxione per umbilicum excitata, per quam libræ duæ cruoris emanarunt, & nullo alio tentato ad febres remedio, nec ope remediorum hæmorrhagia cohibita, sed sponte cessante perfecte convaleuit. vid. *M. N. C. Dec. III. An. 9. 5. 10. Observ. 143. pag. 267.*

§. 6.

Dominus Mery foetus duos gemellos masculos a se vivos descripsit. Amborum unica tantum erat placenta, funiculus vero umbilicalis & involucra cuique propria. In utroque horum infantum umbilicus extrorsum elevationem 3. aut 4. linearum formabat supra superficiem ventris, & foramine 7. aut 8. linearum diametri hiabat. Intestinum colon ad hanc prominentiam umbilici terminabatur, eamque foramine lineæ 1½. aperturæ, quod loco ani infanti erat, perforabat. Fundus vesicæ itidem foramen habebat, cujus exitus æque ac ille in colo, in prominentiam umbilici terminabatur, ita ut urina immediate in membranas placenta exiret. v. *Histor. Acad. reg. Scient. Observat. anat. 16. pag. 281.* Sic etiam Dn. Littre tam puerum duodecennem dissecuit, quam hominem triginta annorum cognovit, a quibus urina per umbilicum unice fuit reddita. vid. *Act. Erudit. Lips. An. 1706. mens. Jun. p. 265.*

§. 7.

aqua. Interdum venam umbilicalem & cætera vasa umbilicalia a falsis & acribus humoribus præter naturam iterum aperiri solent, quod Daniel Horstius in viro nobili sexagenario, cui singulis mensibus exinde effluebat; & in puero septenni, cui modo sanguis, modo serum exstillabat, observavit, juxta Gothofr. Mœbii *Physiolog. cap. 14. §. 8. pag. 321.* qui Mœbius etiam hydropicum vidit, cui ex hisce vasis sponte apertis copiosa aqua evacuabatur. Item Riolanum venam umbilicalem in hydropica conspexisse fistulosam, aquam intra peritonæum & musculos abdominis effundentem. Vir obesus aqua intercute ad desperationem medicorum obsessus expetiit obnixè, prominentem umbilicum scalpello sibi incidi, quo exitum inveniret aqua impendio nimis molesta. At illi operi antequam se accingerent medici, livere jam tum cutis, perrodi peritonæum, ac locus sectioni destinatus tam late per se hiare cœpit, ut facile plus aqua sponte effluxisset, quam vel medicis acceptum vel ægro ex usu esset, juxta verba Nicolai Tulpii *Observ. medic. Lib. IV. cap. 42. pag. 364.* Quadragenaria ascite mirabili oppressa perforato naturæ vi umbilico integre fuit curata, juxta Zacuti Lusit. *de medicor. princip. Histor. Lib. II. Observat. 24. Oper. Tom. I. fol. m. 406.* De muliere hydropica, cui nocte intempesta, nihil tale opinanti, sponte solutus est umbilicus, & maxima statim effluxit aquarum copia, vid. Johann. Schenck. *Observat. medic. Lib. III. fol. m. 452.* ubi plura reperiuntur. Hydropem per umbilicum evacuatum communicat Guilh. Fabricius Hildanus *Observat. chir. Cent. I. Observ. 47. fol. m. 42. seq.* In viro scilicet quadragenario, post febrem tertianam ascitico, cui venter in monstrosam fere magnitudinem erat elevatus, umbilicus ad ovi anserini magnitudinem aqua plenus propendebat, qui absque incisione sua sponte ruptus: inde per trimestre maxima copia serosi humoris effluxit: ipse autem hydro-
picus

picus tandem plenissime convaluit. Postquam autem post aliquot annos obiit, ipsius vena umbilicalis, quæ in adultis in ligamentum solet coalescere, adeo fuit dilatata, ut facillime pennam anseris per eam immittere liceret. Alia hydropicorum per apertum umbilicum liberatorum exempla collegit Marcellus Donatus *de med. Histor. mirab. Lib. IV. c. 21. p. 424. seq.* Juveni cuidam ascitico umbilicus mire tumebat, hydromphalus dici meruisset, totus pellucens, a remoto emplastro, quod chirurgus adposuerat, apertus fuit, stagnavit statim serum sanguine tinctum, copiosum, post clarum instar cerevisiæ albæ ad libras triginta circiter, seu mensuras Augustanas quindecim &c. teste Philippo Hœchstettero *Observat. med. Dec. V. Cas. 10. pag. 172. seq.* Inquit etiam Casparus Bauhinus *Theatr. anat. Lib. I. cap. 11. pag. m. 42.* sæpius se in asciticis ob aquarum concursum umbilici tumorem, vesicæ instar pellucidum observasse, qui etiam in aliquibus sponte fuerit reseratus, horumque aliqui sanitati fuerint restituti.

§. 8.

Umbilicum etiam in cælibe quodam puris viridioris *pus.* mensuram unam & semis, id est, libras tres eructasse, refert Philippus Hœchstetterus *l. l. a. pag. 175.* In femina quadam viginti quinque circiter annos nata post febrem continuam, tumor quidam non absque inflammatione supra umbilicum apparuit, ita ut cataplasma anodynum ei imponendum fuerit. Post cuius usum umbilici tumore rupto magna bene cocti puris pars non sine maximo laborantis levamine effluxit &c. annotante Cornelio Stalpart van der Wiel *Observat. rar. Cent. I. Observ. 58. pag. 247.* Mulier quædam Jannetje Jochems infantem pepererat, nulla præsentē obstetrice; post partum dolorosum venter insignem in molem intumescere cœpit, tandem circa umbilicum protuberantia occurrit, e qua cultro aperta plusquam pinta integra puris fœtidissimi effluxit, vid. Job. a Meekren *Obs.*

med. chir. cap. 25. pag. m. 116. vid. etiam M. N. C. Dec. I. An. 3. Obs. 287. pag. 505. item Observ. 335. p. 574.

§. 9.

Alimenta.

Alimenta interdum per umbilicum excerni, testatur Johannes Baptista a Lamzweerde *Append. in Joh. Scultet. Ar-
mam. chirurg. Observat. 65. pag. 267.* Puer scilicet quidam no-
vennis pertinaci luctatus malo magnam humorum colluviem
in regione umbilicali persensit, qui ibidem collecti in aposte-
ma degenerantes ipsum umbilicum & intestina perforarunt, ut
singulis partibus assumpta alimenta, per foramen exeuntia di-
scerni possent; qui tamen puer aptis remediis, ibidem descri-
ptis feliciter sanatus est.

§. 10.

Ossa fœtus.

De ossibus fœtus in utero putrefacti per umbilicum
rejectis varia exempla supra *Sect. III. cap. 2.* adduximus, vid.
etiam Corn. Stalpart van der Wiel *Observat. rar. Cent. I. Obser-
vat. 71. Schol. pag. 307. seq.*

§. 11.

vermes.

Ex umbilico cujusdam infantis trium annorum egres-
sos lumbricos vidit Johannes Baptista Laballaria, juxta Omni-
boni Ferrarii *Act. med. Infant. Lib. IV. cap. 13. pag. 243.* Ver-
mes numero octo, illis lumbricis similes, qui in intestinis gene-
rantur, ex umbilico, nullis tamen ea in parte abscessus apparen-
tibus indiciis, erumpentes legimus apud Nicol. Blegny *Zodiac.
Medic. Gallic. An. 1. mens. Jun. Observat. 3. pag. 98. seq.* Puella
quædam quatuordecim annos habens ac ventre admodum tu-
mens per integrum quadriennium continua laboraverat feбри,
post quod tempus prominere valde cœpit umbilicus, ac cum
ultro rumperetur, per decem menses continuos plurimum
inde emanavit puris, ac tres denique vermes, spithamam fin-
gu-

guli longitudine, digitumque minimum crassitie æquantes inde prodire; quæ tamen puella postea satis feliciter convaluit, uti ex Barthol. Cabrollo refert Cornelius Stalpart van der Wiel *Observat. Cent. prior. Obs. 58. scb. pag. 253.* Sequentem observationem recenset Christianus Gothardus Willisch *Ephem. Acad. N. C. Cent. V. Observat. 48. pag. 70.* Virgo quædam nobilis sedecim circiter annorum, per semestre fere spatium laborabat lassitudine totius, pallore faciei, anorexia cum semipiterno vomendi conatu, alvi constipatione, & interdum gravibus ventris torminibus, causam hujus mali in depravato ventriculo sitam existimabat ægra. At enim brevi post motibus corripitur convulsivis, finito vero paroxysmo semper tristis evadit, effundit lacrymas & tragicis gestulationibus mirandum adstantibus causatur stuporem. Tandem horrenda ista symptomata oriri facile posse a vermibus pensitavi, cum præ cæteris corporis partibus posteriora mirum in modum moveret una cum aliis medicamentis etiam clysterem ex anthelminticis, præcipue vero tanaceto adhibere jussi, cujus optatum ita sensit effectum, ut non solum innumeros excreverit ascarides, sed & gravissima remiserint symptomata. Ægra gaudiorum quidem plena rodentem quendam denuo umbilici sentit dolorem, cum motu non obscuro viventis cujusdam, quem sequitur vomitus. Hos intensos admodum cruciatus viginti circiter horas passa est, donec vermis duas spithamas ad minimum longus & rostratus sese proriperet. Umbilicum deinde perforatum chirurgica manus consolidavit. Plurima per umbilicum erumpentium vermium exempla in Helminthologia nostræ, jamjam absolutæ prelumque expectantis *Lib. I. §. 43.* collegimus.

§. 12.

De osse gallinaceo deglutito & super umbilicum exitum quærente hanc observationem annotavit Christianus Friederici *os ficalum gallinaceum.*

dericus Garmannus *M. N. C. Dec. II. An. 10. Observat. 185. pag. 361.* Matrona quædam Chemnicensis dum in prandio coctæ gallinæ alam comedit, & hujus extremitatem in ore tenens mandit & exsugit, ossiculum triangulare, in alæ extremitate constitutum ex improvise deglutit. Terretur sibi que incommodum inde futurum ominatur, sed frustra. Nihil inde mali, nec ossiculum illud per aliquot dies in scybalis quæsitum comparet. Metu libera tandem omnem hujus memoriam & curam abjicit. Quid fit? Post tres menses tuberculum, furunculi instar, pruritus magis, quam dolorem acutum concitans super umbilicum sentit, quo aperto, ossiculum illud incorruptum plane oculis intuentium se objicit, quod sancte asservabat, & curiosis subinde exponere solebat.

§. 13.

*Chirurgia
infusoria.*

Circa umbilicum ejusque vasa curiosam hanc quæstionem movet idem Garmannus *Epist. 2. pag. 31.* an chirurgia infusoria in fœtu in lucem edito administrari possit per vasa umbilicalia, ut ita non tantum a morbis futuris præservetur, sed & ab hæreditariis liber degat? Ad quam sequentibus respondet: Multa suadent hanc operationem; venularum patentia, via recta, qua ad epar, & ab hoc ad cor fertur salutaris hic liquor, prout sanguinis circulatio a Maurocordato tradita id confirmat. Posset & hæc adhiberi, quando fœtus exanimatus fere lucem adspicit, si non tantum balneetur in vino, sed & vini malvatici aliquot guttulæ hoc modo ipsi infundantur. Tentavi hanc operationem, quamvis difficillime in hoc procedit, in catello, qui modo in lucem editus erat; Infundebam ipsi aliquam portiunculam spiritus vini Rhenani, & præter solitum incalescebat; paulo post superinjiciebam aliquot guttulas liquoris narcotici, & en! horrore percutiebatur, & stupidus evadebat. Elapsa semihorula de purgante paululum inspersi, & alvo soluta ad se redire videbatur.

§. 14.

§. 14.

Sicuti funiculo umbilicali adhæret secundina seu placenta uterina, ita etiam hoc loco de eadem pluribus effectus ^{secundinae devoratio.} agendum. Quia vero jam supra *Seç. I. cap. 4.* allata fuerunt, pauca tantummodo de ejusdem ex utero excreti, atque a funiculo separati usu, imprimis medico, quædam adducere libet. De ejusdem devoratione ita scribit Guilielmus Piso *Histor. Nat. & med. Lib. I.* in Caspar. Barlæi *Reb. Brasil. p. m. 610.* ubi mulieres Brasilienses pepererunt, secedunt in sylvam, & infanti umbilicum concha præcidunt, & una cum secundinis coctum devorant.

§. 15.

Secundinae torrefactæ pulvis, mulieris primiparæ, filium enixæ, adversus epilepsiam, strenuum esse auxilium, ex Finckii Enchiridio refert Zacutus Lusitanus *de Medic. princ. Histor. Lib. II. Dub. 62. Oper. Tom. I. fol. 379.* Ipse autem Johannes Vincentius Finckius *Enchirid. dogmat. hermet. cap. 5. pag. 33.* inquit: specificum egregium contra epilepsiam ex cerebro, ventriculo & matrice obortam permulti pulverem secundinae solum exsiccatae esse tradunt, cui tamen appropriata alia ad augendam ejus virtutem merito alii adjiciunt, ut: R. Secundinae mulieris torrefactæ primiparæ filium enixæ ʒß. Pulveris pullorum corvi, mense Martio torrefacti ʒij. Coagul. Lepor. ʒj. Rafur. Cornu Cervi ʒij. Castor. ʒß. Succin. albiss. ʒij. Gran. & Rad. Pæon. Visci querc. luna decrescente collector. ana ʒß. Ambr. Mosch. ana ʒß. Spec. Dianth. Diaplr. archon. lapific. Gal. Corall. & Margar. præp. ana ʒj. M. & pulveris. omnia subtilissime. Spiritum secundinae humanæ medicamentis antiepilepticis annumerat Christianus Johannes Langius *Prax. medic. cap. 21. Oper. Part. II. fol. 137.* De pulvere secundinae pueri ex primipara parato, vid. Rosin. *Lentil. Miscell. med. pract. Part.*

Part. I. pag. 37. Secundinae humanae primiparae spiritu, putrefactionis ope prolecto, regem Poloniae epilepticum curasse fertur Knoephelius. vid. Eman. Koenig *Regn. animal. Sect. III. Artic. 2. pag. 258.*

§. 16.

in mania.

Pro usu interno secundina humana etiam in mania usurpari solet; referente enim Christiano Francisco Paullini *de Theriac. caelest. Sect. II. Part. I. cap. 5. pag. 91. seq.* Cortummius pulverem secundinae primiparae (si partus masculinus sit) cum nitro perlato & laudano opiato dabat. Contra philtro assumpta sequentem pulverem specifica qualitate prodesse scribit Casparus Theophilus Bierlingius *Adversar. Cas. 94. p. 245.*

in philteris.

℞. Pulv. Secundin. præpt. Cran. human. ana 3j.

Corall. rubr. prt.

Margarit. orient. ppt. ana 3ß.

Pellicul. interior. Ventric. Gallin. ppt. ʒij.

M. F. Pulvis.

Licet etiam nonnullae feminae secunda pro philtro utantur, hanc tamen virtutem negat Elias Henricus Henckelius *de Philtr. §. 19. p. 31.* nullam, inquit, vim in inducendo amore secundina habet. Experientia enim non vulgaris doctrinae medicorum comprobatum est, tam spiritum secundinae, quam post spiritus destillationem residuum combustum pulverem magnam vim habere contra philtro.

§. 17.

in partu difficili.

Ad partum difficilem secundina humana adhiberi solet. Inquit enim Johann. Nicol. Martius *de Magia natural. cap. 4. §. 6. p. m. 61.* si femina statim a primo partu frustulum secundinae magnitudinis avellanæ, in vino dissolutum sumserit, libera futura dicitur in omnibus sequentibus partibus a colica & ven-

ventris dolore. Sequentem pulverem præscribit Josephus Jackson *Enchirid. medic. Cap. 44. p. 166.*

℞ Secundin. human. Succin. ppt. Borac. Venet. ana gr. vj.
Ol. Cinamom. gt. iij. M. f. Pulvis.

Secundum Michael. Ettmüller. *Oper. Tom. I. fol. m. 492.* Secundina humana beneficio putrefactionis exhibet spiritum in pel-
lendo foetu, tam vivo, quam mortuo, certissimum, quique non
habet sibi parem, propinari autem potest ad guttulas 30. vel 40.
in cerevisia miro cum effectu: sic quoque in lochiis suppressis;
unde essentia ad partum ex hoc quoque conflatur spiritu. A
pulvere secundinae in vino calido ad scrupulum unum sumpto
ad placentæ expulsionem bonum effectum vidit Jacob van Her-
velt *Aanmerking 81. pag. 153.* Idem autor etiam *Observ. 64. pag.*
123. se7. Puerperæ contra lochiorum suppressionem sequen-
tem mixturam ordinavit: ℞ Diascord. Fracast. 3i^{ss} Pulv. mirab.
Secund. fil. primog. matr. Perlar. ana 3^{ss} Sal. liq. Tinct. anodyn.
ana 3j Laud. Opiat. gr. iij. Decoct. Menth. Meliss. Artemis. 3vj
Extr. arund. q. s. M. Hiervan eenige lepels gebruikt hebbende,
kwamen de Lochia weder te voorschyn. In mola sequentem
pulverem non inutilem se esse expertum, ait Benjamin Scharf-
fius *de Juniper. Cap. 24. pag. 322.*

℞ Cass. lign. Testicul. Equor. Pulv. Secundin. ana 3ij.
Borrac. Venet. Croc. ana 3j Sacchar. 3j.
Olei Sabin. Juniper. ana 3^{ss} M. f. Pulvis.

Inquit etiam Emanuel Koenig *Select. Remed. e tripl. Regn. p. 36.*
aqua e secundina primiparæ destillata multum mulierum mala
solari, certo novimus, ut haud absurde statuerint Aegyptii par-
vum juvare, ceu & Paracelsus vere statuit, in singulis hominis
membris balsamum esse, qui ex natura homogenea vulnera, v.
gr. & fracturas in alio homine sanet.

§. 18.

Ad uteri suffocationem & dolores post partum juxta Fri-
Embryologia. Ttt tt *deri-*

ad dolores
post par-
tum.

derici Hoffmanni *Clav. pharmac. Schræd. Lib. V. Sect. I. pag. 662.* strenuum est remedium pulvis secundinae torrefactae mulieris primiparae filium enixa, dosis est a 3° ad ʒij in juscule gallinae calido. Secundum Mich. Ettmüller. *l. a.* teste experientia in doloribus post partum valde affligentibus usitatissimum & efficacissimum medicamentum est spiritus secundinae humanae per putrefactionem paratus. vid. etiam Christ. Johann. Langii *Oper. Tom. III. Disput. 44. fol. 594.*

§. 19.

ad vermes.

De secundinae usu contra vermes ita scribit Nicolaus Andry *dela Generation des Vers dans le Corps de l'Homme pag. 281.* Pour ce qui est de ce remede, qu'une dame de vos amies vous a enseigné, ce n'est point un secret si particulier, il est dans plusieurs auteurs, mais ils y ajoutent de l'aloës, & mettent une condition, qui est que l'arrierefaix doit être d'un premier accouchement; je ne sçay point par moy-même, si cela réussit, car je ne l'ay jamais essayés, mais je sçay bien, que Luc Tozzi, aujourd'huy medecin du Pape, assure avoir guery par là un jeune homme, & luy avoit fait vendre un ver plat fort long.

§. 20.

ad fascina-
tionem.

Contra fascinationem infantum, *wider das Beschreyen der Kinder*, essentiam hyperici cum spiritu secundinae humanae & quidem primiparae, aut alia medicamenta a secundina prima parata, maxime commendavi, ait Johannes Jacobus *Breuner Thesaur. Sanitat. Section. I. de Morb. Infant. cap. 15. p. 80.*

§. 21.

ad naevos
maternos.

Externe etiam secundina humana, imprimis contra naevos maternos, adhiberi solet. Inquit enim Johannes *Dolæus Encyclopæd. Chirurg. Lib. I. cap. 20. pag. 493.* Nævi materni optime abluuntur lochiis & secundina matris statim a partu, vel,

vel, si tam cito non fuerint observati, medicamentis aliquantum corrodentibus absumuntur. Juxta Wolfgang. Hœfer. *Hercul. medic. Lib. VII. cap. 6. pag. m. 424.* maculæ in utero contractæ difficilior delentur, quam excrescentiæ, nisi sint in superficie tantum cutis externæ: tunc variolæ eas possunt tollere, & præter has, etiam secundinæ, si iis affecta pars fricetur; sed debent sæpius sumi recentes: sic referente obstetrice quadam Viennensi, nec repugnante experientia. Secundum Corn. Stalp. van der Wiel *Observ. rarior. Cent. post. Observ. 36. Schol. pag. 384.* Mulierculæ ad nævos tollendos secundinarum ut plurimum utuntur sanguine, quo etiamnum calido eosdem oblinunt sanguine, deinceps menstruo usuræ. Et Samuel Hafenrefferus *de Cutis affect. Lib. I. cap. 6. pag. 50.* inquit: Licet hoc vitium incurabile habeatur, experientia tamen compertum habemus, calentibus adhuc secundinis deterfos hosce nævos quandoque disparuisse: nec caret hoc ratione: si enim sanguis, ex quo formatus fœtus, eundem etiam repurgare valens est, majoris efficaciam dicitur, quando deterfio fiat clandestina. Rubri si fuerint, & in tubercula elati, non modo secundina abstergendi, sed etiam litu frequenti sanguinis menstrui utendum. Circa hunc Hafenrefferi locum ita judicat Lucas Schrœckius *Additament. ad Johann. Helwigii Observ. 35. pag. 128. seq.* Verum neque ratio ista sufficiens est, quæ calori potius secundinæ, inque ea contenti cruoris & superstitem spirituum virtuti humorem vel sanguinem illum in cute hærentem rarefacienti & discutienti, præcipue si confidentia in remedium illud firmior in adultioribus accedat, sicque imaginatio macularum effectrix, earundem etiam auxiliatrix evadat, adscribenda videtur; neque clandestinæ deterfionis ulla necessitas esse potest, quam rectius frivolam, & anilis delirii figmentum censebimus &c.

§. 22.

*interdum
noxia.*

Hanc tamen navorum per secundinæ sanguinis applicationem curationem interdum noxiam fuisse, refert Georgius Segerus *M. N. C. Dec. I. An. 3. Observat. 197. pag. 372.* Sub finem scilicet Februarii anni 1672. nupta est Thorunii Scoto cuidam virgo, e Scoticis quoque parentibus orta, cujus sinistra manus dorsum fere totum rutilus occupavit color, a matre gravida, incendium subito ortum advertente, atque ex terrore sinistram suam contrectante, ei impressus. Hæc ante paucos annos ex consilio cujusdam vetulæ sanguine secundinæ affectum locum obleverat, sed tantum abest, ut nævum absterferit, ut potius ingentem inflammationem, cum insigni tumore ac dolore excitavit, quam tandem chirurgus, non sine multo labore & industria, compescuit, remanente nihilominus nævo. De secundinarum in navis maternis delendis noxa aliud exemplum annotavit Johannes Henricus Hottingerus sequentibus verbis: Pro maternorum navorum extinctione universus fere practicorum chorus, secundinam vel propriam, vel sanguine propinqui cujusdam pueruli primipari in scenam producit, satisque extollit. Sed quod nuperrime accidit, fideliter communicabo. Femina, nobili stirpe nata, a glire prætereunte, & hujus manum cauda sua tangente, maxime perterrefacta prolem, cætera sanissimam, sed caudæ gliris stigmate in manu cum pilis exactissime signatam, in lucem produxit. Anxia mater ad deformitatem hanc tollendam, plurimorum suafu, secundinam cognatæ cujusdam calidam adhuc applicuit. Sed quo successu? sane sinistro. Vix enim cum apposuisset, totum ipsius brachium tumefactum, imo inflammatum, infantem debilem ac febricitantem deprehendit, ita ut sphacelus jamjam immineret. Animadvertens hæc secundinam statim removit, sanguinem abluit, brachiumque convenientibus fovit, majus hinc evitavit damnum, restitante hæreditarie illo cha-

charactere impresso & postea vitam optatissimam egit. vid. *M. N. C. Dec. III. An. 9. & 10. Observat. 131. pag. 249.*

§. 23.

Quandoque etiam a secundinis temere rejectis puerpe-^{rejecta no-}ras varias experiri noxas, testantur autores, quale exemplum^{xia.} refert Jacobus Augustinus Hünerwolffius *M. N. C. Dec. II. An. 7. Observ. 90. pag. 152.* inquit: Secundinas quisquiliis locisque impuris & suspectis mandare, quantum sæpe noceat puerperis, non ignotum est. Emaciata primipara in nostra vicinia exemplum, cujus lochia cum secundinis paludi putida injece-
rat ancilla levis, obstetrices officii admonet. Femina fullonis Arnstadiensis post partum valida, secundinas cum lochiis projiciunt in fossam extra mœnia, ubi solent hospitari serpentes & bufones; ex quo puerpera cordis anxietatem percipit, noctes insomnes ducit, tacitaque exæstuat ira, naturaliter ad hanc non prona. De consilio rogatus, quia propensio aderat ad vomitum, porrexī emeticum, antimoniatum, quod eduxit abunde biliosam amurcam, cum supernatante quadam pinguedine, & sana evasit femina.

§. 24.

Ratione secundinae Fredericus Ruyschius *Thesaur. anat. castela. VI. pag. 59.* monendos esse existimat illos, qui medicinae studiis incumbunt, quod plurimi olim fuerint decepti, cum vocati ad puerperas, quæ a duobus mensibus uterum gesserant & abortum passæ erant; postquam in partu ejusmodi rudimenta placentularum expulerant, quæ magnæ molis videbantur, foetus expectabant, talibus placentulis respondentes, ita ut medicamenta adhibuerint, ad foetus expellendos, idque in puerperarum detrimentum, cum interim placentula, per se considerata, minutissimæ & multo cruore obsita essent; quarum embryones in nihilum redacti sunt, aut in liquorem dissoluti.

CAPUT IV.

De

Fœtu post partum & puerpera.

§. 1.

fœtus perfectus.

Circa fœtum cum secundina a matre recens editum interdum oritur quæstio, 1) an talis partus seu fœtus sit perfectus? 2) an sit vivus? 3) an vitalis, & 4) an legitimus? Ad quas quæstiones respondetur, quod ad fœtum perfectum requiratur, ut non solum ordinarie & a natura destinato tempore, de quo supra *Sect. IV. Cap. 1.* egimus, scilicet circa finem noni & principium decimi mensis, vel finitis novem mensibus solaribus, vel decem lunaribus, sive 280. diebus natus, sed etiam quoad partes integrantes perfectus, atque tam ratione roboris, quam consistentiæ corporis, pro externis regiminibus subeundis habilis, edendisque actionibus animalibus par sit.

§. 2.

vivus.

Partus seu fœtus vivus vocatur, qui vivus in mundi theatrum ex utero materno progreditur, atque post talem exclusionem per aliquot momenta, horas, dies & septimanas vita equidem fruitur, ob aliqualem vero debilitatem vel immaturitatem post paucum temporis interstitium vivere desinit, uti nonnunquam in fœtibus abortivis annotatur.

§. 3.

vitalis.

Vitalis vero ille dicitur fœtus, qui non modo revera vivus a puerpera editur, sed etiam majori virium robore atque perfectiori partium seu organorum substantia valet, ut ob eorum soliditatem per aliquot menses & annos sanam & floridam vitam continuare queat. De vitalitate fœtus sequentia refert Henricus Salmuth *Commentar. in Guidon. Panciroll. Rer. memorabil. Lib. II. Tit. 10. pag. 197.* ante septimum mensem negat

Plinius,

Plinius, partum unquam vitalem esse, quanquam Renatus Choppinus, curiæ Parisiensis advocatus, senatus consulto Parisiensi patrem pronunciatum dicat hæredem filii, quinto mense, matris exsecto ventre, editi ac spirasse vult. Ad hæreditatem hanc quippe capessendam satis fuit patri, eum, qui exsectus est, cum spiritu fuisse editum, atque ita vivum ad orbem totum processisse, & vel momento matri superstitem fuisse filium, licet illico, postquam in terram cecidit, vel in manibus obstetricis, ille decesserit; quibus verbis Justinianus haud dubie alludit ad priscum illum morem, quo puer simul ac sublatus erat ab obstetrice, statuebatur in terra, ut auspicaretur rectus esse, ut est apud Varronem. Quæ pueri in terram constitutio Stationæ deæ, utpote pueritiæ præsidi, sacra erat &c.

§. 4.

De partu legitimo ut plurimum tractant domini jurisconsulti, estque talis partus, juridice sumptus, juxta Hermann. Frider. Teichmeieri *Institut. medic. legal. cap. 9. pag. 52.* is, qui ex justo matrimonio, vel justis nuptiis, tempore ad vivendum apto, quo hæreditatem adire potest, atque in alios transferre, monstri abortionisque expers, perfecte in lucem est editus. Apud Romanos olim usitatum fuit, liberos tollere, quo ipso partus adgnoscebatur legitimus, ut enim cognoscerent partum recentem esse legitimum, infans in lucem emissus & in terram de matre cadens, non habitus est legitimus, neque omnino educatus est, nisi pater præsens, vel absentis loco procurator, vel etiam obstetrix infantem de terra levasset. Unde nata formula, puerum, tollere, id est domi educare; cujus contrarium erat, puerum exponere. Hoc ipso adgnoscebatur, recentem partum esse legitimum, nec adulternum, nec suppositum, verum a patre agnitum atque alendum, juxta Burcard. Gotth. Struv. *Sched. de Partu supposit. §. 13. pag. 17.* Quot diebus constare debeat legitimus & vitalis foetus? vid. Paul. Zacch. *Quest. med.*

med. legal. Lib. I. Tit. 2. Qu. 2. n. 25. seq. fol. m. 52. ubi plura de vitali & legitimo partu. Medicis tamen etiam partus legitimus vocatur ille fœtus, quem paulo ante perfectum diximus, quique non modo ab honesta uxore ordinario atque legitimo tempore, sed etiam omnibus partibus perfectus & absolutus nascitur. Ad quæstionem, an, si femina gravida lapsum passa fuerit, partus sex mensium vitalis & legitimus sit, ita respondit facultas medica Lipsiensis in Pauli Ammanni *Medicina Critic. Cas. 1. pag. m. 12.* Perlegimus rationes & argumenta zythopeptorum apud vos in Neapoli, quibus probare conantur, quod nullus infans sexto mense vivus & legitimus nasci possit; & quoniam similis casus apud vos existit, quo mulier triduo ante septimum mensem vivum fœtum enixa, eundemque adhibita diligentissima cura usque in decimam septimam septimanam educavit, oritur quæstio: an hoc ita naturaliter fieri, & fœtus prædictus legitimus salutari queat? Concludimus ergo secundum scientiam medicorum ac physicorum: quamvis ejusmodi partus pauci & admodum rari sint, fiunt tamen, & fiunt naturaliter, prout exempla hinc inde affatim hoc comprobant, quod vitales permanferint, quamvis quidam longiori, quidem breviori vitæ termino, cujus rei causa juxta diversum effectum rerum non naturalium (uti nos medici illas vocamus) examinandæ, & quia uxor Martini N. lapsum quendam perpeffa, atque sic quodammodo partum acceleravit, exinde filius ejusdem nequaquam illegitimus dici debet, ob rationes, quæ prolixè in defensione fuerunt adductæ. Lipsiæ d. 26. Octobr. anno 1564. Ibi-
dem etiam *pag. 11. in Discursu 1.* inquit Ammannus, vitalem non esse non denotat privationem vitæ omnimodam, multo minus infert illegitimitatem.

§. 5.

Gœlickii
sententia.

Sic Andreas Ottomarus Gœlicke in *Medicin. forens. Specim. I.* quo demonstrat, fœtum octimestrem vitalem esse atque legiti-

legitimum §. 21. pag. 37. seq. inquit: operosa sane probatione non eget, partum trimestrem, quadriestrem, imo & quinquemestrem incipientem vivum quidem, non tamen vitalem, nec proinde legitimum esse, quod eo tempore integram & perfectam organorum suorum conformationem, talem saltem nondum habeant, ut aura hac vitali, & alimentis frui, atque adeo in vivis permanere possint. Atque hac in re universalis quasi medicorum, tam veterum quam modernorum est consensus, unanimiter affirmantium, partum trimestrem, quadriestrem & quinquemestrem incipientem, vivum quidem, non tamen vitalem nec legitimum esse. Aliter sentiendum est de quinquemestri completo & magis adhuc de semestri; hisce enim mensibus partus omnibus suis numeris absoluti & perfecti, atque adeo vere vitales & per consequens legitimi sunt. Hanc tamen suam sententiam dictus autor ibidem *Specim. legal. Sect. prior. §. 7. pag. 9.* emendavit, inquiens, sententiam nostram de vitalitate partus quinque- & semestris, quam ante aliquot jam annos in disputatione de partu octimestri vitali & legitimo Halis Magdeburgicis ad ventilandum publice propo- sita adstruximus, nunc re penitus expensa, revocare non veremur; quia, etsi quoad organorum ac partium suarum conformationem absolutus sit, durabilem tamen eundem fore, & vitalibus æque ac animalibus actibus edendis aptum, adfirmare non audemus: quia multum differt, perfectam partus humani substantiam obtinuisse ejusmodi foetum & ea pollere organorum dispositione, ut iis seorsim vivere aliquæ per naturam possit. Quare abortuum potius, quam verorum partuum nomen merentur. Proindeque si foetus quinquemestris omnibus modis atque numeris absolutus in lucem prodeat, suspicione furtivorum annorum eundem non vacare, ultro confitemur. Iisdem plane difficultatibus semestrem quoque partum subjacere, vix amplius dubito, quanquam aliter olim senserim. Licet enim vivus prodeat, ob debilitatem tamen organorum

corporeorum & imperfectiorem eorundem elaborationem vitæ durabilis capax non est.

§. 6.

fœtus immaturus si perstites.

Observantur tamen etiam quandoque exempla fœtuum immaturorum, qui ante sextum mensem editi non solum aliquot menses, sed etiam annos supervixerunt, qualia apud Paulum Ammannum *l. a. pag. 8.* recensentur. 1. Uxor scilicet Philippi Fabri, in Neapoli peperit infantem immaturum, quem in pelle ovina ad baptisterium deferri curarunt, vixit annum unum & tres septimanas. 2. Uxor Petri Frœlichii intra viginti tres septimanas gemellos exclusit, alteruter unum & dimidium, alteruter quatuordecim dies superavit. 3. Uxor Custalli intra sex menses etiam gemellos produxit, qui superstites manserunt. 4. Poligraphi uxor diem fuit experta. 5. Johannis Krunau uxor intra tres & viginti septimanas filiam feliciter peperit, quæ vixit quinquennium. 6. Uxor Grundischii intra hoc temporis spatium filium edidit, qui diu in vivis fuit, & 7. Posenhammeri uxor etiam excludit fœtum immaturum, qui decennium vivendo attigit. Refert etiam Hiernoymus Montuus *Anasceuv. Morbor. Tom. IV. cap. 41. pag. m. 519.* se novisse pincernam Christianissimi regis Henrici, qui mense quinto natus erat, qui etiamnum in ætate consistentiæ, trigesimo scilicet anno vixerit. Inquit etiam Franciscus Vallesius *de Sacr. Philosoph. cap. 18. pag. m. 116.* nostro seculo nata fuit puella quinquemestris, quæ adhuc vivit, plus quam duodecim jam annos nata, cujus gracilitas ac tenuitas major, quam mulieribus esse consuevit, indicat, certam esse de ejus ortu fidem, præterquam quod multis domesticis, neque inevidentibus argumentis constitit.

§. 7.

In quinquemestribus fœtibus interdum ungues & capilli

li apparent , quale exemplum refert Philippus Jacobus Hartmannus *M. N. G. Dec. III. An. 4. Observ. 84. pag. 180.* de tinctoris Regiomontani uxore, cujus fœtus spithamæ longitudine erat, feminini sexus, cujus unguis in digitis manuum pedumque distincte visu tactuque dignoscebantur ; caput lanuginosis pilis hinc inde erat conspersum ; pili tam in superciliis, quam ciliis comparebant ; quem fœtum dictus autor quinquemestrem judicat, atque *pag. 181.* ex pilis & unguibus legitimum partus tempus probari nequire addit. Alium fœtum sequioris sexus recens natum ob unguis in digitis manuum pedumque valde molles & teneros , criniumque in capite absentiam , non ultra quintum mensem in utero gestatum reputat D. Glockengisserus, *Actor. Medic. Berolinens. Dec. I. Vol. IV. Observat. 5. pag. 82.*

§. 8.

Neque etiam ex embryonis magnitudine ejusdem ætatis magnitudinem cognosci posse statuit Fredericus Ruyschius *Thesaur. anatom. VI. pag. 92.* Quicumque, inquit, examinaverit omnes embryones, quos hic repræsentavi, calculum facile apponet assertioni meæ, scilicet, quod arduum atque difficile sit determinare ex embryonis magnitudine, ut ex relatione, a quo tempore conceperint mulieres ; præsertim cum perpauca reperiantur, quæ justum temporis punctum graviditatis observare valent. Præterea vitalitatem sæpissime per aliquot tempus amiserunt embryones, & nihilominus in utero ad tempus remanent, ita ut existimem, impossibile fere esse justum tempus designare ex embryonis magnitudine. Circa fœtum humanum trium, quatuor, quinqueve mensium paulo certius illud dijudicari potest, cum sæpissime vitales in lucem prodeant, & majori quoque numero ad nostras perveniant manus. Itaque cautius agere volui, quam alii, qui incaute affirmant, sese hoc posse videre ex illorum magnitudine.

§. 9.

Partus sup-
positus.

Quandoque etiam tam meretrices quam uxores pro decipiendis amantibus & maritis suis graviditatem & partum simulant & loco veri & legitimi foetus alienum & illegitimum supponunt, de qua fraude & partu supposito ita scribit Paulus Zacchias *Question. med. legal. Lib. III. Tit. 2. Quest. 8. fol. m. 299. n. 3.* nonnullæ mulieres, ut maritos vel amantes in sui amorem alliciant, filios ex eis suscepisse se simulantes, cum ipsæ per se steriles existant, aut saltem ex marito, vel amante prolem habere non possint, non secus ac aves alienis se penis exornantes partus alienos sibi supponunt, atque ea malitia & fraude marito aut amanti imponunt, prolemque non suam, tanquam ex se susceptam alere, atque in posterum pro sua habere cogunt. Interdum etiam matres fraudulentæ ob causas politicas & alias, tales foetus vel in partu ficto obtrudunt, vel cum foetu suo revera edito subdole transmutant, uti secundum Gabrielis Clauderi verba *M. N. C. Dec. II. An. 8. Observat. 207. pag. 515.* non ita pridem toti orbi exposuit statistica nonnullorum curiositas per hæreditarium magnæ Britanniae principem, Wallisium, de cujus genuino parente sub iudice lis est, & adhuc, dum hæc scribo, tot ac tot millia terra marique brachiis armatis controvertunt. Hujus Prætendentis apud Anglos, tanquam partus supposititii nativitatem ex Gilberto Burneto, qui potiores suppositionis circumstantias aperuit, prolixè descriptam communicavit Burcardus Goth. Struvius *Schediasmat. de Part. supposit. §. 25. pag. 34. usque ad p. 51.* quo in tractatu dictus autor varia ejusmodi fraudulentæ suppositionis indeque in regnis succisivis ortorum malorum exempla adducit, talesque partus alienos patribus per adulterium, vel per suppositionem substitui demonstrat. v. g. Alexandrum Magnum equidem matre Olympiade in lucem fuisse progenitum satis constat, de patre vero admodum dubitatur, ipse-

ipseque potius partus adulterinus esse creditur. Ferdinando IX. Lusitaniæ regi liberos ab uxore Eleonora Menesia fuisse suppositos, ex Mariana refert §. 4. pag. 6. Henricus Castellæ rex, qui procreationi impotens habebatur, ex indignatione, ne soror ipsi succederet, Hispanum quendam juvenem, decora quidem facie, sed humili fortuna natum, nomine Beltrandum Cucuam, in regiam acceptum, ducem Albucherchensem creavit, egitque ut cum regina concumberet, itaque anno 1461. filiam edidit, cui Johannæ nomen inditum est, quæ magnorum in Castiliæ regno motuum causa exstitit. Sic Carolus VIII. rex Gallorum, filius Ludovici XI. a quibusdam partus suppositus fuisse creditur. Canutus I. qui ex Danis apud Anglos imperabat, ex Albina concubina, quam Olao, Norwegiæ regi, præripuerat, filium naturalem habebat Suanum, quem Norwegiæ regem præfecit; quem tamen presbyterissa recens natum sibi decubanti supposuisse, & Canutum regem ad id credendum sub dolo induxisse dicunt: Alter Albinæ filius dicebatur Heraldus, quem tamen filium cujusdam sutoris fuisse ajunt, & Albinam illam, rege nesciente, in filium sibi adoptasse, & quasi regis filium nutriri fecisse. Tancredus apud Gallos in domo Rohanea per sententiam pro suppositio & adulterino fuit declaratus subque pœna capitis, nomine aut insignibus Rohaneis uti, prohibitus fuit.

§. 10.

Sic Guidoni duci Urbinati partus fuit suppositus, prius-^{alia exem-} quam enim conjugem ex Columnensi familia duceret, cum^{pla.} proles ei nulla virilis esset, anxius, quonam pacto in gente sua imperium propagaret, concubinam ex se prægnantem assimulavit, & in Bernhardini Cardensis agnati sui, præclari copiarum ducis, filium tunc forte natum supponi pro suo nutriri-que jussit, Friderici nomine indito. Sed conjugio deinde contracto, cum filium legitimum sustulisset, conversa in eum cura

Fridericum adhuc puerum militiæ tradidit, in qua ille ad ætatem usque virilem perseveravit. Deinde, Ottone mortuo, vocatus a populo Urbinatum factus est princeps. Item Actio vicecomiti Mediolanensi conjux partum supposuerat, unde ille, subita concitatus iracundia, amatam nobilem feminam apud Rosatum in profunda arcis fossa demerserat, quod illa lenitate muliebri mentita partum sibi alieni ventris puerum supposuisset. Et Bertha, Adelberti Italiæ Marchionis uxor, viro suo nullum filium peperisse, sed ab aliis mulieribus clam acceptos simulato partu Widonem & Lambertum sibi supposuisse dicitur, quo post mortem Adelberti Berthæ non deessent filii, quorum adiutorio omnem viri sui potentiam possideret. Falsum quoque partum substituisse Eutropiam Syram, uxorem Maximani Herculi imperatoris ajunt; nam cum mariti animum sibi cuperet devinctum retinere, subjecisse sibi fertur Maxentium. vid. Bened. Carpzov. *Pr. Rer. criminal. Part. II. Qu. 93. n. 27. fol. 368.*

§. II.

*Exempla
plura.*

His ex supra allegato autore adductis exemplis annectere etiam liceat suspicionem ejusmodi partus suppositi Constantiæ Normannæ, matris Friderici II. quæ antea monialis, postea extracta clauistro unica hæres fuit regni Siciliæ; ideoque ut suspicionem partus suppositi averteret, in præsentia nobilissimarum feminarum Sicularum, in urbe Estorum, sub tentorio in foro, parere publice voluit; quamvis non defuerint, qui hunc partum in dubium revocare conati sunt, inter quos fuit Marquardus Anconæ Marchio, qui testibus probaturum se pollicebatur, Fridericum nequaquam ex Henrico atque Constantia, sed suppositio quodam partu natum esse, ut Pandolphus Collenucius in sua Histor. Neapolitana refert. vid. Phil. Camer. *Horar. subciv. Cent. II. LXXXVIII. p. m. 276.* ubi sequentia addit: Hoc forte Johannem Michaellem Brutum movit, quod omnino neget,

get, Constantiam illam initiatam sacris, & per omnem ætatem collegio virginum præfuisse, a Cœlestino pontifice solutam legibus, nubere viro permissam, cum ex illius computatione regnante illo pontifice eam sexagenariam fuisse oporteat &c. De hoc, vero Friderico II. imperatore ex Alberto Stadenſi ſequentia refert Struvius §. 20. p. 24. Quondam Constantia, filia regis Siciliae, ſic imperatori fuit in matrimonio copulata, ut, ſi patruus ejus, qui regnum Siciliae, Apuliae & Calabriae poſſidebat, ante quam Constantia moreretur, regnum ad Constantiam hæreditario jure volveretur. Constantia autem, cum imperatorem duceret, ſexagenaria videbatur. Timebatur autem ſterilis permanſura. Unde imperator medicorum uti conſilio nitebatur, ut ſterilitate repulſa fœcunda fieret, ne ſine hærede regnum Siciliae permaneret. Et medici ei ad tale propoſitum & opem & operam ſponſponderunt. Fecerunt autem uterum ejus per medicinas paulatim intumeſcere, ita ut imperator eam vehementer crederet imprægnatam. Medio autem tempore phyſici ſibi de infantulo providerunt, ita, quod de diverſis mulieribus imprægnatis, & tempore partus Constantiæ parere debentibus, ſecretiſſimo conſilio unus infantulus raperetur in palatium, ad lectum Constantiæ partus tempore deferendus, ut ſic alius natus, tanquam de Constantia naſceretur, & filius alterius pro imperatoris & imperatricis filio haberetur. Vicit tamen dubium eſſe, utrum ille puerulus phyſici, aut molendinarii aut aucupitrarii filius fuerit, ſed vere ajunt, eum unius ex his tribus filium extitiſſe. Ratio autem, cur partus eſſet ſuſpectus, exinde ſumebatur, quod Constantia eſſet annosa, jamdum ſexagenaria. Romæ ſub Tiberio Lepida, cui ſuper Æmiliorum decus L. Sulla ac Cn. Pompejus proavi erant, deferitur ſimulaviſſe partum ex P. Quirinio divideꝝ atque octo. vid. Cornel. Tacit. *Annal. Lib. III. c. 22. pag. m. 57.*

§. 12.

idem.

Ante non multos adeo annos, & quidem post suppositi partus Wallisiani tempus, generosissimi quoque cujusdam viri uxor, non admodum juvenis, *άνωαις* tamen, ob pinguiorem procul dubio post mariti mortem, adipiscendam hæreditatem, sibi prolem exoptans ad ejusmodi partus suppositionem confugiebat, hinc primo graviditatem simulabat, demumque vetulæ obstetricis consilio & auxilio pauperculæ cujusdam mulieris recens natum vixque a sanguine ac sordibus mundatum infantem, loco proprii partus suppositum, marito suo tanquam legitimum & unicum hæredem magno cum gaudio offerri curabat; quem ipse etiam sublatabundus equidem ulnis excipiebat, paulo tamen post, detecta hac fraude, animum mutabat. Unde non solum obstetrici fustigationis pœna, (a qua tamen per celeberrimarum atque primiceriarum mulierum intercessionem ex gratia fuerat liberata) dictabatur, ipsa autem fraudulenta seu pseudo-puerpera per aliquot annos a mariti facie arcebatur, donec tandem per crebriores cognatorum aliorumque amicorum sollicitationes in aliqualem mariti gratiam restituta ad mensam equidem, non autem torum admitteretur.

§. 13.

signa.

Circa suspensionem autem partus supposititii varia, & quidem tam ratione antecedentis, quam præsentis seu instantis, & subsequæ temporis sunt observanda. Ante partum primario examinanda sunt signa partum ordinarium antecedentia; & an talis persona suspecta revera sit gravida nec ne; id quod tam per visum, quam tactum, imprimis ex abdominis vel uteri tumefactione, levi vel vehementiore foetus in utero motu & calcitatione, item ex lacte in mammis & aliis supra *Sect. VI. cap. 1.* allegatis graviditatis signis, quamvis talia

lia non semper sint infallibilia, judicari potest. Quid itaque mirum, quod olim etiam illustres feminae, hoc in passu suspectae, pro confirmanda sua graviditate, & avertenda ejusmodi suppositionis fraude, ventris inspectionem tolerare non erubuerint, quale exemplum recenset modo allegatus Struvius §. 14. pag. 18. scilicet Henricus I. Misnensis Marchio, qui anno 1103. moriebatur, relicta uxore sua, Gertrude, Ecberti I. Misniae Marchionis filia gravida. Eucum vero cum subesse crederet adgnatus ipsius, Conradus, Budsetiensis & Wettinensis comes, dicta Gertrudis coram altari nudum alterum ostendit, vel, secundum alios, universis mariti sui ministerialibus convocatis, in medio ipsorum, in loco eminenti adstans, devoluto ex humeris ad nates pallio, nudam se ostendit, ut, an vere esset gravida, judicarent. Partum tamen enixa. Nihilominus Conradus comes, qui mortui Marchionis haeres futurus erat, si ille filium non reliquisset, dicebat, coqui esse filium proque femella recens nata fuisse suppositum.

§. 14.

Quandoque etiam feminis illustribus, si quando ejusmodi in casu graviditatis suspicio vel simulatio subfit, observatores seu custodes corporis ordinari solent, ne qua sequatur ludificatio, hinc Johannis III. Arragoniae Regis anno 1395. defuncti vidua, Violanta, quae praegnantem se esse relictam simulabat, custodes igitur adhiberi sancivit, v. Struv. §. 17. & secundum §. 26. p. 31. hoc mirum non est, dum universa Europa hactenus Parmensis successionis eventum expectavit, quod ipsa serenissima vidua Parmensis, ut omnem suppositionis suspicionem removeret, praesentibus paciscentium legatis, aliisque proceribus, tam viris, quam feminis partum edere voluerit, idque ut eo facilius procederet, in palatii sui magno aulaeo diversa parari fecerit receptacula. Plures ejusmodi casus refert adhuc insuper allegatus autor, quos ejusdem pace etiam annectere

*suspicio
cautela ante
te partum.*

Embryologia.

Xxx xx

liceat,

liceat, cum non ubivis occurrant. Observatum autem fuit, dum Alberti II. imperatoris & Ungariæ regis posthumus Ladislaus in lucem prodiret, gravida enim relicta vidua, cum ex Hungaria Posonium versus descenderet, tempore partus accelerante, in castello Comarum, octavo Kalendarum Martii, quadragesimo post millesimum quadringentesimum peperit posthumum, Ladislaum filium; Fores cubiculi patulas palatino regni, qui tum castrum possidebat, custodiente, contra pudorem femineum, ne supposititius partus Hungaros falleret. Et Maria, Petri II. Arragoniæ regis conjux dum partui esset vicina, ut omnes suppositionis suspicionem a se averteret, Mompellerium ingressa, in præclara Tornamirensium domo, ipso tempore partus, cunctos civitatis optimates cum uxoribus sibi adesse iussit; ubi divino opem ferente numine natus est infans faustus ac perelegans. Imo Vladislai Hungariæ regis conjugis, Annæ Candaliæ, parturienti procures adstiterunt. Idem etiam apud Anglos obtinere, docet non solum historia nativitatis Angliæ principum, sed etiam Pratendentis; & Anglorum lex Fleta de partu supposito a nostro autore §. 24. pag. 30. communicatur.

§. 15.

cautela in
Gallia.

Modum, quo in Gallia circa partum Delphini seu principis & hæredis regii præcavetur, ne forte foetus illegitimus supponatur, Jobus Ludolffus in der allgemeinen Schaubühne der Welt-Geschichte Tom. I. Lib. I. cap. 5. n. 45. fol. 34. ita describit: *Wir achten nicht undienlich dem Leser die grosse Vorsichtigkeit zu hinterbringen, welche bey der Geburt eines Dauphins in Franckreich, allen Verdacht eines Wechsel-Kindes zu vermeiden, gebraucht wird. Da darff sich die Koenigin nicht schamen, Beyseyns der Fürsten vom Koeniglichen Geblüte nieder zu kommen. Womit es also gehalten wird: In dem Saal, der zu der Geburt bestimmt, werden zwey Gezelte aufgerichtet. In dem grossen, so fast*
zwar-

zwanzig Ellen im Umkreiß hält, und mit Vorhängen an denen vier Enden versehen ist, setzet sich der Kœnig neben denen Fürsten seines Geblüts samt etlichen Fürstinnen. In der Mitten desselben ist ein ander kleiner Gezelt, in welches sich die Kœnigin mit der Hebamme begiebt. Vorher aber und ehe die Kœnigin hinein gehet, werden die Vorhänge und die Flügel der Gezelte aufgethan, daß ieder man sehen könne, daß kein ander Weib noch Kind darunter sey. Nach der Geburt wird das neugebohrne Kind, wie es aus Mutterleibe kommen, gedachten Fürstlichen und andern hohen Personen gezeigt, und damit aller Argwohn einer Verwechselung oder Supposition benommen. Welches, wenn es in einem andern Erb-Kœnigreiche also gehalten worden, vielem Streit und Kriege in unserer Zeit hatte vorbauen können.

§. 16.

Constat itaque ejusmodi custodes utriusque sexus pro ^{in ipso par-} hoc scopo adhiberi vel ordinari, ut, cum partus tempus, ob in-^{su.} certum conceptionis momentum seu principium, vel etiam ob plures alias rationes admodum sit dubium, tales observatores mature ante instantem partum sint præsentes, sicque ipso inchoante bene attendant, an dolores seu nifus, ad partum sint vehementes, & diuturni, partusque difficilis, an vero facilis; hoc enim modo adstantes non solum de vera matre, sed etiam de fœtu, an sit legitimus, & qualis, an mas, an femella, an sanus, vel debilis, item an revera a tali puerpera editus, an ejus loco alius, & quidem vel recens, seu eadem hora & die, vel etiam aliquot ante dies ab alia matre natus atque malitiose suppositus fuerit, cognoscere, atque de legitimo inque sua præsentia ex utero prodeunte infante, bona conscientia certum testimonium ferre poterunt; imprimis autem obstetrix, sine cujus consilio & auxilio vix aliqua femina ejusmodi partus suppositionem sibi proponet vel tentabit, rigorose examinanda erit.

§. 17.

post partum,

Tertio etiam variis conjecturis & præsumptionibus partus suppositionem probari posse, docet Josephus Mascard. *de Probation. 1152. f. 56. sq.* inquit: Partus suppositi præsumptio est, *Vol. III. Concl.* si probetur, mulierem, quæ criminis suppositi rea est, id ætatis fuisse, ut verisimile non sit, eam partum illum nunc edidisse, Mulier enim excedens quinquaginta annos, raro aut fere nunquam concipit, & si pariat, mirabilis esse partus censetur, & mas major annis sexaginta facile nequit procreare. Item partus suppositi præsumptio est, si mater diu sterilis fuerit, & usque ad illud tempus, in quo se peperisse dicit, partus suppositi præsumptio est, si mulier post mortem mariti se nunquam prægnantem dixerit per longum temporis spatium. Partum fuisse suppositum matri asserenti credendum est, quando aliæ conjecturæ simul cum matris confessione concurrunt. Item partus suppositio probatur ex confessione matris, etiamsi testes in ea probanda essent singulares quoad locum & tempus. Et partus suppositi præsumptio est, si filius, quem se modo peperisse mulier asserit, utrique parenti fuerit dissimilis. Ad questionem, quibus signis partus dignoscatur suppositus? ita respondet Hermannus Frid. Teichmeyerus *Instit. Medic. legal. cap. 7. pag. 43.* partum suppositum dignoscere, adeoque filiationem probare ipsi Jcti pro re habent si non plane impossibili, admodum tamen difficili. Interim a Mascardo & Farinacio ut signum primarium commendatur partus suppositi vel ficti cum patre dissimilitudo. Quod argumentum quidem notatu dignum est, non tamen infallibile. Nam similitudo quidem filiationem probat verisimiliter, sed dissimilitudo filiationem plane non negat. De similitudine liberorum cum parentibus varia in Syllepsilog. nostr. *Sect. V. cap. 9. §. 152. pag. 646. seqq.* reperies. De variis partus suppositi præsumptionibus tam ex parte viri, quam mulieris, videri potest Paul. Zacch. *Quest. med. legal. Lib. III. Tit. 2. Qu. 8. fol. m. 299. seqq.*

§. 18.

Quia vero hoc delictum crimen falsi atque capitale est, ^{post par-}
 juxta modo allegatum autorem f. 300. leges illud jure punien-
 dum jubent; hujus tamen criminis poenam alii autores capita-
 lem, alii vero fustigationem judicant. Unde inquit Benedi-
 ctus Carpzov. *Criminal. Part. II. Qu. 93. n. 29. seq.* poena hujus
 delicti erit fustigatio, non habito respectu personæ, quæ par-
 tum alienum supposuit, an parens fuerit, nec ne, modo suppo-
 nens damnum per id intulit alteri, & sic cum injuria & noxa
 alterius quicquam extorserit, vel torquere atque assequi volue-
 rit, veluti sic a scabinis responsum percepi: *Hat eine Weibs-*
Person, genannt Regina, einer andern Frauen, der Alexin, junges
Kind zulegen lassen, als ob sie das gebobren, und hat des Kindes
rechte Mutter, als für eine Amme ums Geld das Kind zu stillen
gebraucht, und dasselbe darum, daß sie von dem Manne zu Dö-
beln, der sich mit ihr der entsatzten Jungfrauschaft halben zuvor
hat vertragen müssen, mehr Geldes schätzen möchte, wie sie denn
denselben Ebemann gefänglich einziehen lassen, als ober sie, die Re-
ginen, geschwängert haben sollte &c. So möget ihr die beyden
Weibs-Personen solches betrüglichen Falsches halber zur Staupen
schlagen, und ewig verweisen lassen, V. R. W. An. 1562. Memini
 etiam, pergit Carpzovius, dominos Scabinos meo tempore
 fuisse consultos super casu, quo alienam filiam suam esse affir-
 maverat, eo fine, quo hæreditatem opulentam lucraretur, cui
 ob id fustigationis poenam dictavimus. Ad consultationem
 judicis & scabinorum Lipsiensium M. Majo anno 1625.

§. 19.

Non autem solummodo in partu supposito, de quo ha-^{signa} ^{par-}
 ctenus egimus, sed aliis quoque casibus, tam de futuri seu in-^{tus prateri-}
 stantis, quam præteriti partus seu puerperii signis ab obstetri-^{ti.}
 cibus & medicis judicium requiritur, siquidem nonnullæ fe-

minæ malitiosæ ac meretrices partum seu prægressam foetus exclusionem summo studio celare penitusque pernegare solent, quo in casu ante omnia antecedentis graviditatis signa, v. g. mensium suppressio, uteri vel abdominis intumescencia, motus foetus in utero, lac in mammis &c. ab ipsa suspecta, vel aliis ipsi familiaribus personis sunt expiscenda, & quamvis talia signa non semper infallibilem prægnantiæ notam præbeant, quod si tamen collective sumantur, & in majori numero & gradu appareant, magnam sane graviditatis & instantis partus præbent præsumptionem. Ad partum autem præteritum atque dissimulatum evidentiora signa, v. g. a ventris rugositatibus, fissuris & vibicibus, a lacte in mammis, a laxitate partium genitalium, a frenulo labiorum vulvæ, ab intestini recti amplitudine, a lochiis fluentibus &c. desumi solent, item si papillæ in utraque mamilla solita rotunditate & magnitudine, ut & rubedine gaudent, uti in mulieribus ad lactationem aptis, apparent, vide Joh. Casp. Westphali Relationem in Mich. Bernh. Valentini *Novell. Medic. legal. Cas. 46. pag. 843. seq.* & Mich. Albert. *Jurisprud. med. legal. Part. poster. Cas. 14. p. 148. seq.* quæ tamen subinde pariter impugnantur, uti ex sequentibus autoribus liquet.

§. 20.

*Sententia
Arnisei.*

Inquit enim Henningus Arniseus de judicio de lactis & rugarum signis apud Thomam Bartholinum *de Cista medic. Locul. 33. pag. 375. seq.* si mulier perstitisset in prima inficiatione, negassetque, se vel gravidam fuisse, vel peperisse, potuisset duobus illis signis, in quibus hodie summa totius probationis consistit, puta, lacte albo & copioso in mammis, nec non rugoso & collapsio ventre, convinci, lacte quidem, quod concepisset, rugis vel fissuris, quod peperisset: quanquam probatio per illa signa non fuisset evidens & ad condemnandum sufficiens, sed præsumptiva & conjecturalis. Lac enim in mam-

mis

mis non præbet indicium partus necessarium, sicut nec fissuræ ventris, sed præsumtionem tantum vehementem, quia etiam non prægnantibus, alicubi viris quoque, ubera lacte profluxisse deprehensa sunt, eoque probò & inculpato, quod de rugis item ventris notat Pinæus, oriri scilicet eas post quemcunque magnum abdominis tumorem dissipatum.

§. 21.

De partus signis hæc habet Hermannus Fridericus ^{Teichmeyerus} *Instit. med. legal. Cap. 10. Qu. 2. p. 66. seq.* Signa ^{ri.} mulieris recenter enixæ plurima & minus fallacia observantur, 1) ventris flacciditas & rugositas admodum conspicua, 2) cruoris vel sanguinis per pudenda muliebria effluxus, 3) dilatatio vaginæ uterî extraordinaria, 4) regionis pubis intumescencia, tumor pudendorum œdematosus, 6) lactis in mammis præsentia, 7) durities mammarum, a tactu dolorosa. Quæ signa simul obvenientia satis probant, mulierem peperisse, separata, vero sumta fallere possunt. Post infanticidium in matris abdomine vibices introrsum in cute spectabiles, impressæ atque sugillatæ deprehendebantur, quæ sine dubio originem a fasciis ligaturis, quibus nimis arcte se constrinxerat, ne graviditatis suspecta fieret, duxerant, juxta Medic. Berolin. Act. Vol. IV. p. 98.

§. 22.

De pudendi labiorum frenulo inquit Johannes Riola-^{ex frenulo labiorum.} *Antropograph. Lib. II. cap. 25. fol. m. 186.* Pudendi labiorum inferiorum cutis ligamentosa frenum labiorum dicitur, in virginibus tensum, in puerperis valde relaxatur, quæ cutis laxitas summa depressio partus jam facti signum est certissimum. Sed hujus membranæ tensio & erectio potest deprehendi indito digito, vel paulum diductis & divaricatis cruribus. Secundum Philipp. Verheyen. *Anat. Tr. II. cap. 29. p. m. 200.* hoc frenum in virginibus primo pubescentibus maxime tensum, in puerperis laxissimum esse consuevit. Juxta Casp. Bauhin. *Theatr. anat.*

anat. Lib. I. cap. 40. pag. m. 137. frenum seu labiorum commissura in virginibus tensa, constricta, in corruptis laxa, in puerperis valde relaxata est, quare ex hujus cutis laxitate foeturae signum certissimum asserunt. Gallis hoc frenulum dicitur la fourchette, & Jean Palfyn *des Part. dela femme Part. I. pag. 4.* scribit: il y a des auteurs, qui croient, que le signe veritable, qu'une femme a enfanté, se connoit par ce que les sages femmes appellent le dechirement dela fourchette, qui est une dilaceration de l'entrée de l'orifice du vagina vers l'anús, qui se fait toujours à la sortie du premier enfant, & qui par consequent est marque indubitable de l'accouchement, qui a précédé. Sic etiam Regnerus de Graaf *de Mulier. Organ. Cap. 2. pag. m. 170.* inquit: Frenuli hujus laxitas summaque depressio vel abolitio inter alia perditæ virginitatis signum quodammodo exhibere creditur.

§. 23.

*ex partibus
genitalibus.*

Virginum illarum partes genitales adeo arctas esse, ut sine dolorosa sensatione atque cruentatione in primo congressu vix mentulam virilem admittere queant, postea tamen in partu ita dilatari, ut foetus crassus & musculosus illas pertransire possit, satis notum est, cumque tales viæ non nisi fraude & sophisticatione ad priorem angustiam coarctentur, & tali partium genitalium laxitate, facillime status virginum e puerperarum differentia dignosci poterit. Interim tamen bene observandum, talem dilatationem non perpetuo tantam permanere, sed post aliquot septimanas vel menses aliquatenus iterum corrugari atque coarctari. Mirandum itaque, quod Philippus Zieglerus in *Descriptione Americae fol. 20.* de Americanorum uxoribus recenset: *Sie seynd sehr fruchtbar, und scheuen der Arbeit nicht, ob sie gleich schwanger geben, und gebahren leichtlich und mit wenig Schmertzen, also daß sie des andern Tages wiederum frisch und gesund umher gehen, sonderlich pflegen sie sich nach der Geburt*

Geburt in einem Fluß zu waschen, und kommen wiederum frisch und gesund herfür, wie die Fische. Und ist höchlich zu verwundern, daß sie nach der Geburt vollkommen, wie zuvor erscheinen, als ob sie nie geboren hätten, und die Frauen von denen Jungfrauen nicht zu unterscheiden seyn.

§. 24.

Quod de imprægnatione præterita obstetrices nihil certi deponere sciant, his rationibus confirmat Andreas Ottoma-^{dicta signa sunt sal-}
 rus Gœlicke *Medicin. forens. Specim. V. §. 5. pag. 83. seq.* quia re-^{lacia juxta Gœ-}
 centis puerperii signa atque indicia successu temporis oblite-^{lickium.}
 rantur, nec ullum sui vestigium relinquunt. Quod enim de rugis seu plicis in ventre inferiori post partum relictis garriunt aniculæ, fasciatione plerumque præpediri solet, qua quippe abdomen in sese denuo contractum rugositatis expers redditur. Taceo, multa hodieque artificia cosmetica plerisque mulierculis innotuisse, ventrem æquali in planitie ac nitore sine plicis ac rugis conservandi. Majoris temeritatis ac præcipitantia reas sese reddunt, dum de ossium pubis dehiscencia, etiam post aliquot menses, imo integrum plane annum residua, multa incondita sine ulla solida ratione & experientia deblaterant: cum, crasso sensu rem æstimando, non necessarium sit ullo in partu, sive facili, sive difficili, ossa pubis semper dehiscere, quæ quippe per synchronosin tam arcte inter sese mutuo juncta & unita sunt, ut, qui semel tantum in anatomicis sectionibus illa separari vidit, vix amplius sibi persuadere queat, a capite foetus transeuntis divelli ipsa a se mutuo tam facile posse, quæ, quod potius viarum angustis sese accommodent, ovalis, qua plerumque prodire solent, capitis figura demonstrat, ut ab obstetricibus demum in rotundam seu globoso-sphæricam formam conformanda sit. Quod insuper de signo muliebri sub umbilico reperiundo temere effutiunt, ad fabulosas mulierum istarum delirantium narratiunculas relegamus. Æque absurdum est,

Embryologia.

Y y y y y

quod

quod de ingenti amplitudine intestini recti, ut pugnum admittere queat, impudenter deblaterant: quia musculus sphincter dicti intestini tam arcte connivet, ut vix pollicem sine ingentibus cruciatibus admittat; quanquam hanc pollicis immiſſionem in intestinum rectum, & excitatam hac encheireſi offium coccygis reclinationem multis obſtetricibus, ad partum facilitandum, valde ſolemne eſſe, non ignorem, quæ tamen operatio, violentius imprimis inſtituta, plerumque nihil aliud, quam paralyſin harum partium & conſequenter involuntarium ſæcum alvinarum profluvium pediſſequum habere ſolet. Multo vero minus ex ipſarum partium genitalium præſenti conſtitutione certi quipiam de præcedenti puerperio hariolari poteſt obſtetrici, quia non modo ſecundum naturam vaginæ uterinæ diſpar in diverſis ſubjectis amplitudo eſt, ſed & exacto poſt unum vel alterum menſem puerperio, illa eodem modo ad priſtinam ſuam arctitudinem vel ſponte revertitur, vel artificialiter reduciſtur, ſicuti fundus uterinus, qui, licet ſub ultimis graviditatis menſibus in immenſum dilatatus eſſet, ſenſim tamen ita contrahitur, ut miraculo proximum ſit, tantæ molis & amplitudinis corpus ad tantam arctitudinem reduci denuo potuiſſe.

§. 25.

juxta Boh-
nium.

Quod autem ex hæcenus recensitis partus præteriti ſignis, poſt aliquot temporis intervallum infallibile judicium ferendum non ſit, confirmat etiam Johannes Boh. *Medicin. Forenſ. Specim. III. §. 46.* inquiens: haud infrequens eſt, feminas, quo impudicitiam ſuam celent, partum perpeſſum negare: ita pro conjectura hujus criminis firmanda, vel diſcutienda obſtetrices ac medici deponere a magiſtratu jubentur. Qualis de- poſitio in illis quidem, quæ recens ſeu modo pepererunt, primis nempe decem diebus, res non adeo difficilis videtur: olim vero, v. g. ante totidem ſeptimanas vel menſes tale quid contigiſſe, aſſerere per conjecturas medicas vix conceditur. Et quæ
vulgo

vulgo a ventris rugositate atque flacciditate, ac genitalium laxitate & amplitudine petitur, inculpationis suspicio diversimode fallit in his, quas olim & ante dissimulatum partum jamdum quoque peperisse constat, v. g. viduis aut prostibulis notoriis; ubi dubii discedimus, an a pristino, an nupero enixu illa hypogastrii flacciditas sit: sed in ejusmodi tantum casu alicujus momenti est, ubi, quem dissimulat, partus primus censetur. Accedit, quod quævis alia causa, abdomen aliquandiu præter modum distendens, v. g. hydrops, menstruum retentio, sublata seu evanescens, subsidientiam & rugositatem ejusmodi quoque inferre soleat: contra quædam, primiparæ imprimis & obiores, parum aut nihil flacciditatis hujus experiantur, aut longius a partu eandem iterum deponant. Neque in his, quæ pluries pepererunt, pudendorum laxitas, pro partu, longius abhinc facto, evincendo quadrat, ambiguos pariter dimittens peritos, an prioris seu certi, an posterioris, seu dubii, partus effectus illa existat: ut taceam, illam latitudinem tractu temporis aut sponte deleri, seu fraudibus variis corrigi posse. vid. etiam idem Bohnius *de Offic. medic. duplic. Part. II. cap. 6. pag. 671. seq.*

§. 25.

Huc pertinet etiam responsum facultatis medicæ Lipsi-
ensis *ad Casum XXXVII. Cent. IV. pag. 918. Medicin. forens.* Johann. Frid. Zittmanni: An sola inspectione ventris partus determinari possit? quod sic sonat: *Als uns dieselbe die Inquisition-Acta S. M. M. selbst angegebenen Kinder-Mord betreffend zugeschicket, und über die von 4. Kinder-Müttern, dem Stadt-Physico und Amts-Barbierer, gethane Besichtigungen, dißfalls verfertigte Aussage und erstatteten Bericht, unser Gutachten gebeten, nehmlich: Ob aus denen hierbey angemerckten Umständen gewiß zu schliessen sey, daß gedachte Inquisitin vormals schwanger, und eines vollkommenen Kindes genesen sey? So geben wir denen selben zu verlangter Antwort: daß 1) wir nicht abschen kön-*

item.

nen, wie 5. 6. 7. Monat nach der Geburt, als welche bey gegenwartiger Person im Octobr. geschehen seyn soll, selbige aber allererst den 18. Martii, 24. April und 28. Maji folgenden Jahres hernach besichtigt worden) in und bey allen Subjectis primiparis genugsame Zeichen und certa indicia einer so langvorhergegangenen Geburt gefunden und angemercket werden mögen; massen abdominis aliqualis mollities & flacciditas, dessen Falten oder plicaturæ ausser dem, und von andern Ursachen, aliqualis latitudo orificii vaginæ, auch vom Coitu frequentiori æffters herkommen. Hingegen zuweilen bey primiparis so lange Zeit nach der Geburt eine solche Dispositio corporis, partiumque constitutio gefunden wird, woraus man, als ob sie noch nie gebohren, wohl schliessen sollte. 2) Nebst diesem aber und wenn es sich so verbielte, wie die beyden Wehmütter attestiren, daß vagina uteri so weit, und nahe gegen den Mastdarm aufgerissen, auch mammae molliores & flaccidiores, und synchondrosis ossium pubis wieder mit Knorpel bewachsen befunden worden, liesse sichs zwar vermuthlich schliessen, daß diese M. ein Kind getragen, und zur Welt gebracht hatte: alldieweil aber hingegen 2. andere Kinder-Mütter gedachte latitudinem vaginæ und flacciditatem mammarum per avtopsiam beständig verneinen, und nebst M. L. des Knorpels am Schloßbeine nicht gedencken: der Medicus und Chirurgus in ihrem Berichte etwas obscur und zweiffelhafft scheinen: als vermögen wir, ob diese Person vormahls schwanger gewesen, und gebohren, nicht gewiß und beständig determiniren. L. den 6. Jun. 1686.

§. 26.

partus simulatus.

Aliquando etiam feminæ, secundum Johannis Bohn. de duplic. Medic. Offic. l. a. pag. 675. se peperisse fingunt, ut tormenta & pœnas corporis afflictivas, ultimum imprimis supplicium subterfugiant, vel alio forsan consilio: ast eum in finem quandam tale quid fingere, ut infanticidii quasi perpetrati se accuset, rarioris forsan deprehenditur observationis, hincque veritatem ejusmodi partus determinare difficillimum, potissimum

mun cum nec ventris inspectionem illius explorandæ causa legibus commendatam, Mascardus *de Probat. Concl.* 1147. n. 16. per nonnullas rationes omni exceptione majus testimonium præstare putet. Triennium, pergit Bohnius, & quod excurrit est, cum in Saxonia inferiore quædam, malitiose satis, se uterum gestare, postmodum filiolum peperisse, huncque narium compressione enecasse, ultro assereret, eandemque nonnulli testes criminum horum suspectam redderent: in specie obstetrices hanc, quamdiu gravidam adhuc se fingeat, imprægnationem illam nec affirmare, nec negare auderent, imo post partum simulatum adhuc dubiæ hærent; donec tandem exactis hinc inde, & ex variis sermonibus ac gestis animus illius desperabundus patesceret, tempus simulati partus temporis assertæ imprægnationis haud concordaret, abdomen ac genitalia perinde, ac in non gestante, se haberent, nullum foetus motum manibus ventri impositis perciperent contrectantes, nec post partum indigitatum phænomena in hoc solennia adverterent, nihil lochiorum observarent &c. hinc collegium nostrum negotium hoc omnimode simulatum pronunciaret.

§. 27.

Simile, ob infanticidium seipsam accusantis poenamque *Observatio.* capitalem a magistratu expetentis feminae exemplum mihi quoque notum est, de quo sequentem relationem cum judicio ratione officii requisitus exhibui: *Auf geschehenes Ersuchen derer Wohlhlæbl. Stadt-Gerichte in Alt-Dresden habe ich endes gesetzter Stadt-Physicus heute dato Annen Catharinen Grübelin, welche sich selbst als eine Kinder-Mörderin angegeben, wegen derer bey ibrem Schwangergeben, ingleichen vor und nach der Geburt vorkommenden Symptomatum genau befraget, und hierauf von ihr zur Antwort bekommen, daß sie bald nach dem Congressu, so sie mit einem Conditor-Gesellen gehabt, sich sehr übel befunden, Kopfschmerzen, Bangigkeit und Erbrechen, nebst einer grossen Tragheit*

gefühlet, daher sie auch ihren Dienst nicht recht verrichten können. Und als es auf die letzt, und zum terminu partus gekommen, habe sie hefftig Stechen gegen die Schooß, Schmertzen und Reißen im Rücken und Leibe, nebst einem Schauer empfunden; Worauf ein Wasser von sie geschossen. Nachdem aber die Schmertzen waren heftiger geworden, hatte sie sich vor Angst in dem sogenannten Weidichte niedergeleget, und immer in die Erde gekratzet, bis endlich ein Kind nebst allerhand Zeuge und Geblüte von ihr gegangen, als wenn ihr alles aus dem Leibe falle. Darauf habe sie die Nabelschnure mit ihrem Messer entzwey geschnitten, wüste aber nicht, ob nahe oder weit von des Kindes Leibgen; die Nabelschnure nicht verbunden, sondern das Zeug alles mit einander in ihre Schürtzegenommen, und in die Elbe geworffen. Dem Kinde, welches ein Knäbgen gewesen und gewetnet, habe sie ihr Messer in die Kehle gestochen, und gleichfalls in die Elbe getragen, und nach verrichteter Mordthat habe sie sich wieder in die Stadt begeben, iedennoch einige Zeit darauf Schmertzen, als Nachwehen und grosse Mattigkeit empfunden. Die- weil denn nun dergleichen Umstände bey denen Gravidis und Puerperis, ante & post partum vorzukommen pflegen, und sonst niemanden, so nicht selbst darbey gewesen, so gar bekannt seyn können, so verursachet diese Aussage, daß ich ihrem eigenen Angeben wegen des Kinder-Mords gar wohl Glauben zustellen möchte. Nachdem aber bey der Besichtigung, so in meiner Gegenwart von denen Wehmüttern geschehen, weder e.terne von rugis oder flacciditate, noch in partibus genitalibus eine gar grosse dilatation verspüret worden, auch das Puerperium, nach dieser Gräbelin Vorgeben, allbereits vor drey Jahrengeschehen seyn soll; so ist meines Erachtens dißfalls weder affirmative noch negative etwas gewisses zu judiciren. Welches, nebst Beyfügen, daß dieses Mensch bey dem Examine gantz stille, simple und melancholisch ausgesehen, ich nach meinen Pflichten hiermit attestiren sollen. Dr. den 14. Aug. 1696. Cum vero dicta femina, paulo post a iudice iterum examinata, se foetum

fœtum recens natum in Albim fluvium projecisse negaret, sed eundem in sylvæ proximæ certo quodam loco infodisse affirmaret, tunc cum quibusdam personis, inveniendi fœtus gratia, ipsa ad designatum locum mittebatur, nullibi vero, nec carnis nec sceleti seu ossium quicquam reperiēbatur. Quapropter ob defectum corporis delicti ipsa a pœna capitali, quam anxie efflagitabat, tanquam simplex seu melancholica, liberabatur, carcerique per tempus inclusa ad sanio rem mentem rediens absolvebatur.

§. 29.

Aliud etiam simulati partus præteriti de femina furti ^{aliud exemplum.} rea exemplum notum est, de quo ita scribit Paulus Amman-
nus Irenic. pag. 109. Sabina Lindneria anno 1684. d. 18. Martii furti rea in loco torturæ, ad evitandam illam ultro fatetur, se ante annum enixam fuisse fœtum vivum, illumque interfecisse, adjiciendo, quod hic vel iste locus, in hac vel ista domo corpus delicti sit manifestaturus: Verum enim vero, quoniam corpus delicti reperiri non poterat, indagandæ veritatis ergo, advocatur obstetrix, Margaretha Dietrichin, & quaesitum ex ea: 1) an scire possit, quod Sabina Lindneria ante annum fuisset gravida & puerpera? & 2) quibus indiciis hoc scire possit? respondet utrobique affirmative, & inspecto ventre, refert, Sabinam ante annum fuisse gravidam & peperisse filium vivum, quia 1) intestinum rectum adeo amplum reperit, ut pugnum recipere potuisset, 2) abdomen ejusdem esse rugosum & flaccidum, 3) ipsaque ossa pubis diducta adhuc & aperta fuisse conspecta. Ast quam futilis sit hæc obstetricis relatio, cuilibet medico cordato liquet. Nam 1) signa recentis puerperii in partibus genitalibus, intra terminum puerperii, scilicet intra sex septimanas evanescunt iterum, adeo ut nihil de puerperio facto post annum elapsum videri queat. Hinc 2) obstetrix de puerperio ante annum facto nihil scire
tunc

tunc valuit, 3) amplitudo intestini recti merum est figmentum, & sine intolerabili violentia & dolore pugnum non recipit unquam, 4) Rugositas hypogastrii de puerperio ante annum facto nihil certi, imo plane nihil comprobatur: nam in noviter factis puerperis abdomen quidem rugosum & flaccidum apparet, sed statim in tonum pristinum brevi temporis spatio redigitur, 5) apertura & amplitudo osium pubis, est infomnium Lucinæ &c. quo loco *pag. 112. seqq.* plura reperies. De eadem Lindneria scribit etiam Andreas Ottomarus Gœllicke *l. a. §. 6. pag. 85. seq.* quod furti accusata, ut torturam evitaret, callide finxerat, & in ipso torturæ loco sponte falsa fuerat, se ante annum foetum enixam esse eumque interfecisse, indicando ipsum plane locum in hac vel illa domo, ubi corpus delicti inventuri essent. Cum vero cadaver nati in locis indicatis inveniri non posset, obstetricum cuidam a prætore commissum est, ut inquisitæ corpus inspiceret, quæ dicto audiens illam utique olim imprægnatam fuisse & peperisse, sine ullo certo aut saltem probabili indicio deposuit, suæ insuper renunciationi varias adjiciens ineptias. Quibus absurdis & fabulosis narratiunculis si stetisset judex, nec medici prudentioris censuræ submisisset, hæc Lindneria, secundum regulas artis juridicæ methodice, h. e. tanquam confessa & convicta, capitis sine dubio damnata fuisset, etiamsi de puerperio nunquam vel somniando cogitasset. Secundum verba Johannis Bohnii *Medicin. forens. Specim. I. §. 31.* finxerat hæc Sabina Lindneria, furti rea, & ad polletra damnata, se ex scorticatione conceptum foetum, ante undecim menses, peperisse atque enecasse: cum vero, quia cadaver nati seu corpus delicti non reperiebatur, aniculæ tali committeretur, hæc, illi annuens, eam olim gravidam peperisse, minus caute deponebat, sui asserti varias adjiciens rationes, modo adductas. Qualis præcipitantiaæ atque amentiaæ pecus hoc rude a medico prudenti convictum, nihil

oggrun-

oggrunnire audebat, nisi hoc, quia prator Lindneriam peperisse asseruisset, neque hæc idem negasset, ipsammet quoque idem sibi persuasisse. vid. etiam Joh. Bohn. *de Medic. Offic. duplic. Part. II. pag. 568.*

§. 29.

De cura puerperarum seu quomodo post partum sint *cura puer-*
tractandæ, scribit Michael Alberti *Introduct. in Univ. Medicin. peræ.*
Cap. II. §. 131. seq. p. 41. post exclusionem secundinarum inter-
est, quo puerperis cum lata fascia abdomen colligetur, ut flacce-
scens venter eo facilius iterum obrigescat & internis flatulen-
tiis non subjiciatur. Propterea cavendum est, ne puerperæ re-
frigeriis vel internis, vel externis exponantur, alias legitimo
lochiorum successui impedimentum accidit. Animi pathe-
mata & diætæ vitia puerperis perniciofa sunt. Secundum de
Gofey *de Gener. Fæt. pag. 123.* feminae ab omnibus in utero
contentis liberatæ pudendis linteamina calida, ut aër exterior
excludatur, applicanda, lectus foculo fovendus ac calefacien-
dus, femina dorso, elevatis paululum, pro facilitando lochio-
rum fluxu, genibus imponenda, vini haustus cum saccharo ca-
lidus exhibendus, quies procuranda, alimenta necessaria con-
coctu facilia subministranda. Vini tamen haustum calidioris
temperamenti feminae non æque commode ferunt, hinc respi-
ciendum ad parturientis temperiem, ut circa hæc Goveyana ver-
ba admonet Daniel Hoffmannus. Et Eberhardus Gockelius
Gallicin. med. pract. Consil. Cent. II. Cons. 14. pag. 424. inquit:
Statim post partum puerperæ olei amygdalarum dulcium re-
center expressi unciaë duæ, & non multo post, juscula gallina-
rum cum gelatina caponis permixta exhibeantur. Genitali-
bus ovum cum butyro frixum ac linteo involutum calide ap-
plicetur, vel oleo e vitellis ovorum, vel unguento appropria-
to calide inungantur. Ad dolores post partum mitigandos,

potio dolorem sedans bibenda, totaque ventris regio oleo chamomillæ, anethi & verbasci, vel unguento aliquo anodyno calide illiniatur, corium ex pelle canina imponatur, & venter fascia latiori circumvolvatur & arcte contrahatur. Fessa brachia & pedes quotidie bis vel ter, vino calido, cui rosmarinus, majorana & lavendula incocta sunt, calide foveantur atque fricentur. Plura vide in Joan. Junckeri *Conspect. medicin. Tab. 114. pag 719.* Joh. Sam. Carl *Prax. med. p. 95.*

§. 30.

Coitus post
puerperi-
um.

Post puerperium feminis coitum esse noxium atque prohibitum, docet Christianus Warlitzius *de Morb. biblic. cap. 12 p. 375.* olim, inquit, a Lycurgo, Spartanorum duce, lege inviolabili sancitum erat, ut mulieres statim a partu virorum commercio segregarentur, & peculiari quodam xenodochio, puerperis destinato, per biennium & amplius degerent. Apud Indos quoque laudabilis mos viget, ut, ubi pepererunt feminae, confestim a maritis sejungantur, & in locis ad hoc exstructis degant per triennium, quousque filii ablactentur. vid. etiam Joh. Bened. Sinibaldi *Geneanthr. Lib. VII. Tr. 1. cap. 4. p. 40.* ubi addit: O quam satius absolute foret, mulieres omnes non solum post conceptum, verum etiam post partum a venere abstinere, quamdiu prolem lacte nutricant. v. item *Lib. VIII. Tr. 1. cap. 5. pag 687.*

§. 31.

item

Ad quaestionem: Num maritus ab uxore puerpera debitum conjugale exigere possit? ita respondet Conradus Philippus Hoffmannus *de Puerper. Tempor. Cap. 3. §. 27. p. 92.* quamvis *Cap. 1. §. ult.* concubitum cum vicina partui non periculosum, atque ita non prohibendum existimaverimus magna, tamen hic subest differentia inter gravidam & puerperam, cum
peri-

pericula, quæ prægnanti ex coitu imminet, quoad partum in puerpera cessant; nihilominus periculum hic imminet infectionis & sanitatis ipsis coëuntibus, cum mulier nullatenus puerperiis fluentibus concipere possit, & licet conciperet, multo majus tamen periculum, tum monstruositatis, tum infectionis proli inde immineret: Nam omne inutile ac nocivum, quod tum mater, tum partus, tempore conceptionis & graviditatis non acceptaverunt, purgatur intra quindecim vel viginti post editum partum dies. Et hinc si maritus ante hocce tempus amoris nimis indulgeat, uxorem vitæ exponit periculo, aut conceptio infelix evadit, si mox post editum partum de novo concipiat. Omnes enim tunc sordes, quæ per loca effluxum suum habere tenentur, in corpore remanent, & tum matrem, tum partum futurum inficiunt. Melius igitur sibi & proli in futurum conjuges consulunt, abstinendo a coitu tempore puerperii. Uti enim tempore menstrui concumbere conjugibus periculosum, nisi eo cessante, ita & durante puerperio per totum tempus abstinendum a venere, quo periculum imminet, quod ad summum per triginta dies in partu feminæ, in masculino vero partu per viginti imminet.

§. 32.

Majus periculum imminere coeunti cum puerpera, *juxta alios.* quam cum menstruata, scribit Paulus Zacchias *Quæst. med. legal. Lib. VII. Tit. 3. Quæst. 3 n. 13. seq. fol. 640.* inquiens: Mihi peculiariter de puerperio considerandum videtur, quia ex puerperio magis imminet infectionis & sanitatis periculum ipsis coëuntibus, proli autem forte nullum, cum neque ulla spes ut plurimum esse possit, ut fluentibus puerperiis mulier concipiat. Quod si forte fortuna conciperet, tunc etiam multo majus periculum, & monstruositatis & infectionis inde proli immineret. Ratio autem est, quia etiamsi nonnullæ mulieres

sanguinem talem, tamque benignum fortiantur, ut euntibus mensibus nihil damni viris, cum ipsis congregientibus, communicent, tamen puerperium nunquam absque variorum humorum colluvie procedit; & idcirco multo evidentius imminet periculum mulieri ex puerperii retentione, quam ex retentione menstrui: unde cum ex concubitu immineat mulieri periculum retinendi puerperium, certum est, majori periculo sese exponere exercendo coitum eunte puerperio, quam euntibus menstruis &c. Et Nicolaus Venette *dela Generation de l'Homme Part. II. Chap. 3. Art. 5 p. 141.* inquit: Cela que la mere & l'enfant ont refusé comme inutile pendant la grossesse, cela mesme se purge peu à peu 15. ou 20. jours après les couches. Si un homme caresse sa femme avant ce temps là, il la met en danger de perdre la vie, ou de passer malheureusement la grossesse, si elle devient grosse peu de temps après estre accouchée; car les ordures, qui doivent couler par ses lieux, demeurant dans son corps, infecte & la mere, & l'enfant à venir. C'estoit sans doute sur cela qu'estoit fondée la loy de l'ancien testament, qui ne permettoit à aucun homme de toucher une femme, que 30. jours après avoir fait un garçon, & 60. jours après avoir fait une fille. vid. Levit. Cap. 12. v. 2. seq. Item Mr. Dionis des Accouchemens *Liv. IV. chap. 8. p. 353.* donne aux femmes ce conseil, de ne point s'abandonner si-tôt aux caresses de leurs maris, parceque cette action mettant en mouvement la matrice, qui n'est pas encore affermie, peut causer des pésentiers & des descentes de matrice; & de plus, c'est que si elle devenoit grosse, n'estant pas parfaitement purifiée, l'enfant, qu'elle feroit, auroit le sort de ceux, qui sont formez dans le tems des ordinaires, qui est d'être infirme & galeux, c'est pourquoi toutes les femmes, tant pour leur propre intérêt, que pour celui des enfans, qui pourroit venir, doivent s'éloigner de leurs maris jusqu'à ce qu'elles soient entièrement quittes de leur

vuidanges. Id quod etiam confirmat Johannes Franciscus Loew *Theat. Medic. Jurid. Cap. 11. §. 65. pag. 554.* inquiens: per totum puerperii tempus abstinendum, quo periculum imminet; imminet autem ad summum per triginta dies in partu feminae, in masculi per viginti & non ultra, ut antiquitus observabant, quia, ut observatur, pluribus ante vigesimum cessat. Interim securissimum est abstinere, quousque mulieres a puerperii reliquiis munda sint.

§. 33.

Ad quaestionem, an puerpera terreri debeat, ita respondet Paulus Zacchias *l. a. Lib. VI. Tit. 2. Qu. 2. n. 8. fol. 524.* cum dixerimus, praegnantem terreri non posse, num & puerpera, hoc est, quae de recenti peperit, terreri debeat? a jurisconsultis intactum video: Dicamus ergo nos, distinguendo, aut enim puerpera est in primis diebus sui puerperii, & tunc nullo modo est terrore afficienda, qui terminus erit decem, aut ad summum quindecim dierum. Ratio est, quia ex terrore & timore maxima fit sanguinis commotio; de directo contraria ei, quae fit in puerperio. In puerperio enim sanguinis motus tendit ad exteriora per uteri venas: in timore sanguinis motus recurrit ad interiora, & maxime versus cor, & sic puerperia facili negotio retinentur, quae retentio quam discriminis plena sit, noverunt medici. Sequentibus vero diebus cum terror incussus tanto periculo hominem non exponat, erit, dummodo neque magnus sit, neque repentinus, magis tutus. De puerperarum tortura scribit Gottfridus Suevus *Synops. Rer. criminal. Part. III.* an puerpera possit terreri?

Quaest. 118. pag. 364. Mulier puerpera post partum intra quadraginta dies torqueri non debet, sed postea *nach gehaltenen 6. Wochen*, & quidem moderate, *daß, uffn Fall sie ihr Kind selbst nehet, demselben an der Nabrung kein Abbruch geschehe*; quod & in muliere, partum lactante observatur. De quaestione, an & quate-

nus feminæ prægnantes atque puerperæ a tormentis sint exemptæ? vid. Bened. Carpzovii *Pract. Rer. criminal. Part. III. Quest. 118. n. 61. fol. 165.* Fortun. Fidel. *de Relat. medic. Lib. II. cap. 4. p. 233. seq.* Paul. Zacch. *l. a. Qu. 4. n. 20. fol. 532.* Herm. Frid. Teichmeyer. *Medicin. legal. cap. 25. Qu. 2. pag. 148. seq.* Ernest. Mich. Ettmüller. *de Ovar. Nab. p. 12.*

§. 34.

*Puerperarum
dieta.*

Circa puerperas etiam secundum Eberhardi Gockelii *Gallicin. med. pract. Cent. II. Conf. 14. pag. m. 425.* notandum, ut non solum toto puerperii tempore aer temperate calidus eligendus corpusque contra frigus muniendum, sed etiam juxta Joh. Jacobi Waldschmidii *Monit. medic. de Puerper. Prax. pag. 326.* optimum præservativum est, si puerpera corpore existente quieto & mente tranquilla ad diem undecimum usque in lecto detineatur. De passione hysterica a refrigeratione & motu in puerpera observationem refert Thomas Sydenham *Dissert. de Curat. Variol. & Affect. hyster. pag. 152.* femina, inquiens, teneriori atque infirmo corporis habitu infantem parit, cui omnia feliciter & secundum naturam cedunt. Obstetrix, sive rudis & imperita, sive jactabunda, & quam præclare suo illa munere functa palam ostentans, suadet ut puerpera paucis a partu diebus surgat & se aliquandiu a lecto abstineat; hæc morem gerens, statim a primo corporis motu affectione hysterica corripitur. Et *pag. 154.* inquit idem: Diu est, a quo mihi subiit in mentem, quod ex eis, quæ moriuntur puerperis, vix decima quæque, ut modeste computemus, vel ex eo perit, quod vires partui necessariae eam defecerint, vel ex doloribus partum laboriosiores comitantibus; at eo maxime nomine, quod debito citius lecto exsurgat, excitatis a motu illo paroxysmis hystericis, a quibus cum sistantur lochia, mox ingens ineluctabilium symptomatum

tum turba ingruit. Quamobrem istis, quæ me audiunt, auctor sum, ut ad diem saltem decimum usque in lecto se contineant, si modo natura paulo debiliores sint. Præterquam enim quod ista, qua in lecto fruuntur, quies a malis commemoratis eas immunes præstet, non interruptus lecti calor spiritus pariter reficit tum a pariendi doloribus, tum ab evacuationibus in hoc casu solemnibus exhaustos fractosque; quinimo & naturæ suppetias fert, atque omnes, quas gestationis tempore mulier congesserat, cruditates digerit & amolitur. Quam ægre etiam puerperæ, statim post partum, externum frigus perferre possint, cuilibet notum est, ita ut multoties ingenti horrore, ceu paroxysmo febrili concutiantur, imo, ut tempori succurras, de vita periclitentur, quale exemplum haud ita pridem in civitate nostra habuimus, inquit Rosinus Lentilius *M. N. C. Dec. II. An. 2. Obs. 151. Schol. pag. 338.*

§. 35.

Quodsi tamen puerperæ non adeo fuerint debiles, sed robustiores, statim post partum aëri se exponunt operaque sua ordinaria peragunt, vel etiam in aqua frigida se lavant; mulieres enim villicanæ tempore belli Suedici Noribergæ post levem partus nixum statim e lecto surgentes vitulum vel porcum propriis manibus mactarunt, cubiculum mundarunt demumque se lecto commiserunt, referente Johanne Helwigio *Observat. medic. 142. pag. 384.* Militis cujusdam uxor maritum in castris concomitans, ingruente jam partu ad arbusta & veprea proxima secessit, solaque sibi relicta duos infantes peperit, quos ad flumen deferens aqua viva proluit, seque ipsa lavit, posteaque cum gemellis nudis pedibus exercitum comitata duodecim mille passuum iter eodem die sine valetudinis dispendio fecit, teste Guilielmo Harveo *de Part. pag. 535.* Juxta relationem Philippi Ziegleri in *Descriptione America fol. m. 20. sind die*

die Americanischen Weiber sehr fruchtbar und scheuen der Arbeit nicht, ob sie gleich schwanger gehen, und gebahren leichtlich und mit wenigen Schmertzen, also daß sie des andern Tages wiederum frisch und gesund umher gehen, sonderlich pflegen sie sich nach der Geburt in einem Flusse zu waschen, und kommen wiederum, wie die Fische gesund herfür. Apud Brasilienses maritus tempore puerperii uxoris loco decumbit primis a partu diebus, & puerperæ instar bellariis & epulis fruitur, subindicans necessitatem lapsas vires restaurandi, uti refert Guilielmus Piso *Histor. nat. & medic. Lib. I. in Casp. Barlai Reb. Brasiliæ. p. 610.* vid. etiam Thomæ Bartholin. *Histor. anat. Cent. V. Hist. 79. pag. m. 156.* ubi inquit: Tibareni olim post uxorum partum, tanquam puerperæ essent, ipsi in lecto cubabant, quibus uxores ægræ ministrabant.

SYLLABVS AVTORVM.

A.

- A**cademiæ regiæ Scientiarum Parisiensis historia 1699. seq. Lipsiæ 1715
 Acerra philologica 8. Francof. & Lips. 1694
 Acta Anglicana philosophica 4. Lips. 1674
 Berolinensia 8. Berolin. 1717. seq.
 Eruditorum Lipsiensium 4. Lips. 1682. seq.
 Hafniensia 4. Hafniæ
 Physico-medica 4. Norib. 1727
 Æliani, Claud. Opera fol. Tiguri
 Alberti, Mich. Introductio in universam medicinam 4. Halæ 1718
 Systema Jurisprudentiæ medicæ 4. - 1725
 Amati Lusitani Curationes medicæ fol.
 Ammanni, Paul. Irenicum Numæ Pompilii 8. Fr. & Lips. 1689
 Manuductio ad materiam medicam 8. Lips. 1678
 Medicina Critica 4. Stadæ 1677
 Parænesis ad discipulos 12. Lips. 1677
 Praxis Vulnerum lethalium 8. Lips. 1690
 Andry, Nicol. de la Generation des Vers 8. à Amsterdam 1676
 Apulejus de Asino aureo
 Aquapendens vid. Hier. Fabric. ab Aquapendente
 Aristotelis Opera fol. Basil. 1542
 Arnisæus, Henning. de Partu humani legitimo tempore 12. Francof. 1644
 Augenius, Horat. de febris fol. Francof. 1605
 de Sanguinis missione fol. Fr. 1598
 Auli Gellii Noctes Atticæ 12. Genev. 1621
 Axtius, Joh. Contr. de Partu septimestri Jenæ 1679

B.

- Baglivi, Georgii, Epistola ad Andry v. Andry des Vers
 Barbette, Pauli, Chirurgia & Praxis v. Opera 4. Genev. 1682
 Baricelli, Jul. Cæs. Hortulus genialis 12. Colon. 1620
 Barlæi, Casp. Historia rerum in Brasilia gestarum 8. Cliv. 1660
 Bartholdi, Greg. Theod. Opera medica tripartita 4. Franc. 1717
 Bartholini, Casp. de Ovariis mulierum 8. Norimb. 1679
 Specimen Historiæ anatomicæ 4. Hafn. 1701

Syllabus Autorum.

- Bartholini, Thomæ, Anatomia renovata 8. Lugd. 1673
Acta Hafniensia 4. Hafn. 1663
Cista medica 8. Hafn. 1662
de insolitis partus humani viis 8. Hafn. 1664
Epistolæ medicinales 8. Hafn. 1663 seq.
Historiæ anatomicæ 8. Hagæ & Hafn. 1657. seq.
de Luce hominis & brutorum 8. Franc. 1669
de Unicornu 12. Amstelod. 1678
- Banhini, Casp. Theatrum anatomicum 4. Basil. 1621
de Hermaphroditis 8. Oppenh. 1614
Appendix ad Rossetum, v. Rosset.
- Bauschius, Laur. de Ætite & Hæmatite 8. Lips. 1665
de Coeruleo & Chrysocolla 8. Jenæ 1668
- Bausnerus, Barthol. de Consensu partium humani corporis 8. Amsterd.
1656
- Bayle, Thom. Dissertationes physicæ 12. Hagæ 1678
medicæ 12. - -
- Bayri, Petri Veni mecum, seu Enchiridion de medendis humani Corporis partibus 12. Franc. 1572
- Beckeri, Joh. Contr. Pædioctonia inculcata 4. Giessæ 1729
- Beckheri, Danielis, Medicus microcosmus 4. Lugd. 1633
- Behrens, Contr. Barth. Selecta diætetica 4. Fr. Lips. 1710.
- de Bell'hoste Chirurgien d'Hospital 8. à Amsterd. 1707.
- Benivenius, Anton. de abditis morborum causis, v. Rembert. Dodon.
Observ.
- Bergeri, Joh. Gothofr. Physiologia medica 4. Witeb. 1702
- Beverland Hard. de Peccato originali 8. Eleutheropoli 1678
- Beverwyk, Joh. van, Quæstiones Epistolice 8. Roterod. 1665
Schatz der Ungesundheit fol. Franc. 1674
- Bibliotheca anatomica fol. Genev. 1688
- Bickheri, Joh. Hermes redivivus 8. 1612
- Bidloo, Gotfr. Anatomia fol. Amsterd. 1685
- Bierlingii, Casp. Theoph. Thesaurus theoretico-practicus 4. Jenæ 1690
Adversaria 4. Jenæ 1679
- Billingeri Dissertatio de Nutritione v. Act. Erudit. 1718. p. 8
- Binningeri, Joh. Nicol. Observationes & Curaticnes 8 Montbelg 1673
- Birckens Spiegel des Hauses Oesterreich* fol.
- Blancardi, Steph. Opera medico-theoretico-practica 4. Lugd. 1702
- Blan-

- Blancardi, Steph. Collectanea medico-physica 8. Lips. 1690
Kunst-Kammer der Chirurgie 8. Hanov. 1700
- Blasii, Gerardi, Observationes medicæ 8. Amsterd. 1674
Observationes medicæ 8. Amsterd. 1674
Commentarii s. Annotationes in Vesling. Anat. 4. Patav. 1677
- Blegny, Nicolai, Zodiacus Medico-Gallicus 4. Genev. 1680
- Bodini, Joan. Theatrum Naturæ universæ 8. Hanov. 1605
de Magorum Dæmonomania 4. Basil. 1581
- Boerhave, Hermann. Institutiones medicæ 12. Franc. 1710
- Bohnii, Joh. Circulus anatomico-physiologicus 4. Lips. 1686
de duplici medici officio 4. Lips. 1704
de Vulnerum lethaliæ 8. Lips. 1681
de Renunciatione Vulnerum 4. Lips. 1711
Dissertatio de Infanticidio. 4. Lips.
Specimina medico-forensia 4. Lips.
- Bonaciolus, Ludov. de foetus formatione vid. Sever. Pinæus de Virginitate
- Boneti, Theoph. Sepulchretum seu Anatomia practica fol. Genev. 1679
Medicina septentrionalis fol. Genev. 1686
Polyalthes fol. Gen. 1691.
- Borelli, Petri, Historiæ & Observationes medico-physicæ 8. Francof. & Lips. 1676
- Boselli, Franc. Amaltheum medico-historicum 4. Patav. 1668.
- Bourgeois, Louyse, *Hebammen-Buch* 4. Oppenheim 1619
- Boyle, Roberti, de Utilitate Philosophiæ experimentalis 4. Emdæ 1692
de vi æris elastica 4. Genev. 1680
Experimenta Physico-Mechan. 4. - 1682
- Bräuners, Joh. Jac. Thesaurus Sanitatis 8. Franc. 1612
- Bravo de Sobremonte Casp. Consultationes & Tyrocinium 4. Colon. 1671
- Brendelii, Adami, Observationes anatomicæ 4. Witemb. 1716.
- Broen, Joh. Animadversiones in Regii P.
- Broewn, Thom. Pseudodoxia 4. Franc. & Lips. 1680
- de Bry, Joh. Theodori, Americæ Beschreib. fol. Franckf. 1617
- Burneti, Thom. Thesaurus medico-practicus 4. Gen. 1698
- C.
- Cælii, Rhodig. Ludov. Lectiones antiquæ fol. Basil. 1550
- Camerarii, Eliæ, Dissertationes epistolico-phys. medicæ 8. Tubin. 1714
Medicina conciliatrix 4. Franc. 1714
Joh. Rudolphi Memorabilia Medicinæ 8. Tubin. 1683

- Camerarii, Philip. Horæ subcisivæ 4. Franc. 1658
Campanellæ, Thom. Medicinalia 4. Lugd. 1635
Cardanus, Hieron. de Rerum Varietate 8. Basil. 1581
Carl, Joh. Sam. Praxeos medicæ Theoria generalis & specialis 4. Halæ
1718
Carpzovii, Bened. Praxis Rerum criminalium fol. Franc. & Witteb. 1658
Case, Joh. Compendium Anatomix 12. Amstelod. 1696
a Castro, Roder. de Natura mulierum 4. Colon. 1689
de Morbis Mulierum 4. Colon. 1689
Charleton, Gualt. de Catameniiis & Fluore albo 12. Lugdun. 1686
Oeconomia animalis 12. Hagæ 1681
Christini, Bernard. Prattica medicinale 4. Vineg. 1680
Clerc, Daniel, de l'Histoire de la Medecine 4. Amsterd. 1702
Cockburn, Gvilh. Oeconomia Corporis animalis 12. Aug. 1696
Collectanea de diuturna Graviditate 24. Amstelod. 1662
Columbus, Realdus, de Re anatomica 8. Franc. 1593
Conferences sur les sciences 12. à Bruxell. 1673
Cordæus de Morbis mulierum v. Israel Spachii Gynæc. fol.
Cornacis, Historiæ de foetu mortuo v. Fr. Rossetus
Cornarii, Diomed. Historiæ admiranda 4. Lips. 1599
Cornelii, Consentini Thom Progymnasmata physic. med. 12. Franc. 1665
Cornelius Tacitus, Editio Lips. 4. Antwerp.
Cosmopolitæ Historia naturalis 12. Lugdun. 1686
Costeri, Joh. Theoria & Praxis 4. Francof. 1664
Courtial, Jean Joseph, Observations anatomiques sur les Os 8. à Leide 1709
Graan, Theod. Dissertatio de Homine 4. Lugdun. 1689
Oeconomia animalis 8. Amstelod. 1703
de Generatione Hominis
de Exortu Hominis
Cypriani, Abrah. Epistola de foetu tubario exciso 8, Lugd. 1700
D.
Dedekenni, Georg. Consilia fol. Hamburg. 1623
Dekkers, Frider. Exercitationes practicæ 4. Lugdun. 1694
Delrio, Martini, Disquisitiones magicæ 4. Colon. 1679
Deodati, Claud. Pantheum hygiasticum. 4. Brunrut. 1628
à Deventer, Henric. Operationes Chirurgicæ seu de Arte Obstetricaria 4.
Lugd. 1701
Deusingii, Ant. Vindiciæ foetus Mussipontani v. Sinibaldi Geneanthropologia
Deu-

Syllabus Autorum.

- Deusingii, Anton. Fasciculus Dissertationum 12. Groening. 1660
de Diemerbroec, Isbrandi, Anatomia fol. Ultrajecti 1685
Dionis, Petri, Anatomia Corporis humani 8. Genev. 1696
des Operations de Chirurgie 8 à Bruxelles 1707
Traité des Accouchemens 8. à Paris 1724
Dioscorides de Materia, Jani Cornarii fol. Basil. 1557
Diversus, Petrus Salius, de febre pestilenti 8. Hardervic. 1656
Dodonæi, Remberti, Praxis 8. Amsterd. 1640.
Observationes medicinales 8. Colon. 1581
Doeringi, Mich. Epistola ad Hildan. v. Hildani Opera
Dolæi, Joh. Encyclopædia medica 4. Francof. 1684
Chirurgica 4. Francof. 1689
Donatus, Marcellus, de historia medica mirabili 8. Franc. 1613
Drelincurtius, Carolus, de Conceptione Conceptus 12. Lugd. 1685
de Conceptione adversaria 12. - 1686
de Tunica foetus Allantoid. 12. - 1685
Chorio 12.
de foetus membranis 12. - 1685
de humani foetus Umbilico
Meletemata
Opuscula anatomica 4. Hagæ 1728
E.
Entii, Georgii, Opera medico-physica 8. Lugdun. 1687
Ephemerides Academiae Naturæ Curiosorum 4. Cent. VI
Erndl, Christ. Henr. de Itinere suo Batavo-Anglicano 8. 1710
Ettmülleri, Mich. Opera fol. Francof. 1695
Everhard vid. Cosmopolita
F.
Faber, Honorat. de Plantis & Generatione animalium 4. Norimb. 1677
Fabricius, Hildanus, Gvilh. Opera omnia fol. Francof. 1646
de Lithotomia Vesicæ 4. Basil. 1638
Hieron. ab Aquapendente Opera anatomica & Physiologica fol.
Lips. 1702
Fausti, Joh. Casp. de Foetu Mussipontano v. Sinibaldi Geneanthrop.
Feltmann, Gerh. de Cadavere inspiciendo 4. Bremæ 1692
Fernelij, Joh. Opera cum Notis Heurnii 4. Trajecti 1636
Ferrarius, Omnibonus, de Arte medica infantum 8. Lips. 1605
Fidelis, Fortunatus, de Relationibus Medicorum 8. Lipsiæ 1674

Hofmanni, Joh. Mauric. *Idea Machinæ humanæ anatomico-physiologica* 4. Altdorf. 1703.

Hollerius, Jac. *de morborum internorum curatione* 8. Paris. 1567

Honuphrii, Francisci, *Abortus bicorporeus monocephalus* 4. Romæ 1691

Hoppii, Joach. *Commentationes ad Institutiones Justin.* 4. Franc. 1709

Horn, Joh. van, *Microcosm. & Microt. s. Opera* 8. Lips. 1707

Hornungii, Joh. *Cista medica* 4. Norimb. 1625

Horstii, Gregor. *Opera medica* fol. Norimb. 1660

I.

Jackson, Joseph. *Enchiridion medicum* 12. Amstelod. 1697

Jafon a Pratis *de Uteris* 12. Amstelod. 1637

Joëlis, Francisci, *Opera medica* 4. Rostoch. 1630

Jonstoni, Joh. *Thyamatographia naturalis* 12. Antwerp. 1633

Journal des Scavans 12. à Amsterdam 1711

Junckeri, J. Helfr. *Medicus præsentis Seculi* 8. Franc. 1693

Juncker, Joh. *Conspectus Medicinæ* 4. Halæ 1718

K.

Kanold, *Disputatio de Abortu* 4

Keckermanni, Barthol. *Systema physicum* 8. Hanov. 1617

Kerckringii, Theod. *Spicilegium anatomicum* 4. Amstelod. 1670

Osteogenia

Kircheri, Athanas. *Scrutinium Pestis* 4. Romæ 1658

Kœnig, Eman. *Regnum animale* 4. Basil. 1687

Selectus Remediorum in Regno Vegetabili

Kornmannus, Henr. *de Miraculis Vivorum vid.* *Opera curiosa* 8. Francof. 1698

Kozack, Joh. *Sophron. de Sale* 4. Franc. 1663

Kramers, Theod. Valent. *Medicina docens & ducens* 8. Lips. 1710

L.

Lamzweerde, Joh. Bapt. a, *Appendix ad Joh. Sculteti Armamentarium* 8. Amst. 1671

Anatomia Molarum Uteri 8. Lugd. 1686

Langii, Christ. Joh. *Opera medica* fol. Lips. 1704

Joh. *Epistolæ medicinales* 8. Hanov. 1605

Lansii, Thomæ, *Consultationes* 8. Tubingæ 1678

Lanzoni, Joseph. *Annotationes in Moinichen Observationes*

Laurenbergii, Petri, *Acerra Philologica* 8. Franc. 1684

Laurentii, Andr. *Historia anatomica* fol. Franc. 1600

Syllabus Auctorum.

- Lehmann, Christoph. Chronicon Spirense fol.
Len nius, Levinus, de Miraculis Naturæ occultis 12. Francof. 1604
Lentilii, Rosini, Miscellanea medico-practica 4. Ulmæ 1686
 Eteodromus medico-practicus 4. Stuttg. 1711
 Iatromnemata theoretico-practica 8. 1711.
Licetus, Fortunius de Monstris 4. Amsteled. 1665
Linden, Joh. Ant. van der, Meletemata Medicinæ 4. Francof. 1672
Linsing, Petr. Ern. Institutiones medicæ 8. Erlang. 1701
Lipsii, Just. Commentarius in Cornelium Tacitum 4. Antwerp. 1600
Lister, Martinus, de Humoribus 8. Amsterd. 1711
Livius, Titus
Lommii, Jodoci, Observationes medicinales 12. Lips. 1688. 8. Amst. 1715
Lotichii, Joh. Petri, Observationes medicinales 4. Ulmæ 1644
 Commentarius in Petronii Arbitri Satyricon 4. Franc. 1629
Ludolffs, Job, *Schaubühne der Welt* fol. Franckfurt 1699
Ludovici, Joh. Fr. Doctrina Pandectarum 8.

M.

- Majoli, Simonis, Dies Caniculares fol. Francof. 1672
Mandelsloo, Albrecht, *Epistel an Olearium*, fol. vid. *Olearii Reise - Beschreibung*
Marchette, Dominicus de, Anatomia 12. Patavii 1656
Marggravi, Christiani, Prodrum Medicinæ pract. 4. Lugd. 1685
Martius, Joh. Nic. de Magia naturali 4. Lips. 1715
Mascardus, de Probationibus fol.
Matthæi, Joh. Quæstiones medicæ 8. Franc. 1603
Matthiæ, Christiani, Theatrum Historicum 4. Francof. & Lips. 1692
Matthioli, Petr. Andr. Opera in Dioscoridem fol. Basil. 1674
Mauriceau, François, Observations sur la Grossesse, 4. à Paris 1695
 Von Kranckheiten schwangerer Weiber 8. Nürnbg. 1687
Maximus, Valerius, 8. Lugd. 1654
Mayerne, Theodori de, Praxis medica 8. Augst. 1691
a Meekren, Jobi, Observationes Medico-Chirurgicæ, 8. Amsterd. 1682
Meibomii, Henr. Disputatio de Suppressione Urinæ 4. Helmst. 1667
Mercklinus, Georg. Abrah. de Transfusionis Sanguinis 8. Norimb. 1679
Mercurio, Scipione, della Commare 8. in Milano 1618
Mercurialis, Hieron. Prælectiones Patavinæ fol. Venet. 1627

Pisanæ fol. 1597 -

de Morbis Mulierum, vid. Isr. Spachii Gynæc.

Embryologia.

Bbb bbb

Mer-

Syllabus Autorum.

- Mermann, Thomæ, Consultationes, fol. Ingolstadt. 1675
Mezleri, Disputatio de Abortu, 4. Erfurt.
Michaelis, Joh. Opera medico-chirurgica 4. Noriberg. 1688
Miscellanea Naturæ Curiosorum 4. Lips. 1670
Mizaldus, Joh. Redivivus 12. Noriberg. 1681
Mœbii, Gothofr. Fundamenta Physiologiæ 4. Jenæ 1661
Møellenbrøccius, Valent. Andr. de Varis 8. Lips. 1672
Moinichen, Henr. a, Observationes medico-chirurgicæ 12. Dresd. 1691
Montani, Arnoldi, *Japanische Gesandtschaft*, fol. Amsterdam 1700
Montui, Hier. Analceve Morborum 8. Lugd. 1560
Mülleri, Petri, Disputatio de Jure Prægnantium 4. Jenæ
Munnicks, Joh. Anatomia 8. Lugd. 1699
Muralti, Joh. Vademecum seu Clavis Medicinæ 12. Tigur. 1672
 Hippocrates Helveticus seu *Haus-Arzt* 8. Basel 1692
 Anatomisches Collegium 8. Nürnberg 1697
 Kinder- oder Hebammen-Büchlein, 8. Basel 1697
 Chirurgische Schrifften 8. Basel 1691
Musitani, Caroli, Trutina Chirurgica 4. Colon. 1698
 de Morbis mulierum 4. Colon.
Mylii, Joh. Danielis, Basilica Chymica 4. Franc. 1628

N.

- Needham, Gualt. de Formatione foetus, vid. in Bibliotheca anatomica
Nenteri, Georg. Philippi, Physiologia s. Theoria hominis sani 8. Argent. 1714
Neymannus, Greg. de Vita foetus, v. Plazzon de Partib. genital.
Nitzschii, Frid. Journal, s. Ephemerides Eruditorum 8. Lips. & Fr. 1671
Nova Literaria Germaniæ 4. Hamburgi
Novellæ Ordinariæ Noribergenses

O.

- Obsequentis, Julii, Prodigiorum Liber 8. Basil. 1552
Ortlobii, Joh. Frid. Historia Partium seu Physiologia 8. Lipsiæ 1697
Ostentum Dolanum 24
Ovidius

P.

- Palfyn, Jean de, des Parties dela femme 4. à Leyde 1708
Panaroli, Dominici, Observationes medicinales 4. Hanov. 1654
Pancirollus, Guil. de Rebus memorabilibus seu deperditis 4. Franc. 1660
Paræi, Ambros. Opera, seu Thesaurus Chirurgiæ fol. Franc. 1610

- Paschalii, Petri, Methodus curandi cum Petri Pauli Peredæ Scholiis 8
Lugd. 1587
- Pastorii, Joach. Florus Polonicus 12. Gedan. 1679
- Pauli, Joh. Guil. Annotationes in Joh. van Horne Opera 8. Lips. 1707
- Paullini, Christ. Franc. Observationes medico-physicæ 8. Lips. 1706
Cynographia curiosa 4. Noriberg. 1685
Lagographia 8. Francof. 1694
de Bufone 8. Norimb. 1686
de Talpa 12. Francof. & Lips. 1689
de Theriaca cœlesti 8. Francof. 1701
de Morte verminosa 8. Franc. & Lips. 1703
Zeitverkürtzend-erbauliche Lust 8. Franckfurt 1695
- Pechey, Joh. Promptuarium Praxeos Medicæ 12. Amst. 1694
- Pechlini, Joh. Nicol. Observationes physico-medice 4. Hamb. 1691
de Aeris & Alimenti defectu 8. Kiloni 1676
- Pecqueti, Joh. Experimenta nova anatomica de Chyli receptaculo 12,
Amsterd. 1667
- Peirescii, Vita a Gassendo descripta 12. Hagæ 1658
- Peredæ, Petri Pauli, Scholia in Mich. Paschalii Methodum curandi 8.
Lugd. 1587
- Pfizerus, Joh. Nic. *von der Weiber Natur und Kranckheiten* 8. Nürnbg. 1673
- Pierii, Joh. Hieroglyphica 4. Francof. 1678
- Pinæi, Joh. Severin. Opuscula de Virginitatis notis 12. Amstel. 1663
- Pisonis, Caroli, Observationes de Morbis serosis 8. Lugd. 1650
Guilielmi Historia naturalis Brasiliæ fol. Lugd. 1688
- Plateri, Felicis, Praxis medica 4. Basil. 1621
Observationes 8. Basil. 1661
de Corporis humani Structura fol. Basil. 1599
- Plempii, Vopisci Fortun. Fundamenta Medicinæ fol. Lovanii 1644
- Plinii, C. Historia Mundi fol. Basil. 1594
- Pomerel, Observationes v. Riverii Observat. 8
- Portæ, Joh. Bapt. Magia naturalis 12. Amsterd. 1669
- Posneri, Joh. Casp. Geneanthropologia fol. Jenæ
- Poterii, Petri, Observationes vid. Opera omnia medico-chymica 4. Francof. 1698.
- Prætorii, Joh. *Welt-Beschreibung* 8. Magdeburg 1688
- a Pratis, Jason, de Uteris 12. Amst. 1657
- Primerosius, Jacobus, de Vulgi Erroribus 12. Amsterd. 1639

R.

- Rallius, Georg. Frid. de Generatione animalium 12. Stetin. 1669
Rattray, Sylvest. Theatrum Sympathiæ 12. Tubing. 1660.
Regii, Praxis medica 8.
a Reies, Casp. Campus Elysius jucundarum Quæstionum 4. Franc. 1670
Relationes Berolinenses 1731
 Francofurtenses, Lipsienses, Noribergenses, Ratisbonenses
 Ratisbonenses 1730
Remigii, Nicolai, Dæmonolatria 4. Lugd. 1596
Reusneri, Observationes v. G. Hier. Velsch. Obs. 4.
Rhodii, Joh. Observationes v. Petri Borelli Observat.
Riedlini, Viti, Parentis Observationum Cent. III. 12. August. 1691
 Parentis, ars bene medendi 8. Paris. 1601
 Filii, Observationum Centuria 12. August. 1682
 Lineæ medicæ 8. August. 1705
 Millenarius Curar. med. 4. 1691.
Riolani, Joh. Anthropographia s. Opera anatomica fol. Lutet. 1649
 Commentarius in Veslingium
 in Fernelium 8. Montpeff. 1588.
Riverii, Lazari, Observationes medicæ 8. Hagæ 1656
 Praxis 8. Lugd. 1660
Romain, Saint, Physica 12. Lugd. 1684
Rommeli, Observationes, vid. Velsch. Observationes 4.
Rondeletii, Guil. Methodus curandorum morborum 8. Paris. 1574
Ronsæi, Balduin. Opuscula medica 8. Lugd. 1618
Rooshuysen Observationes *oder Heil-Curen*, 8 Nürnberg 1674
Rossetus, Francisc. de Partu Cæsareo 8. Francof. 1601
Ruffus, Gualter de, de Morbis Mulierum vid. Spachii Gynæceum
Rum, Joh. Udalt. Observationes vid. G. Hier. Velsch. Sylloge Curatio-
 num
Ruyschii, Frederici, Observationes anatomico-chirurgicæ 4. Amst. 1691
 Thesaurus anatomicus 4. Amstel. 1701. seq
 Dilucidatio Valvularum in Vasislymphaticis 12. Lugd. 1687
 S.
Saar, Joh. Jacob, Ost-Indische Reise-Beschreibung fol. Nürnberg 1672.
Saint Romain Physica 12. Lugd. 1684
Sahnuth, Henrici, Commentarius in Pancirollum
 Philippi, O. s. e. vationes medicæ 4. Brunsvic. 1648

- Salzmanni, Joh. Rudolf. *Observata anatomica* 12. Amstel. 1669
 a Sanden, Henricus de *Prolapsu uteri inversi* 4. Reg. 1722
 Scharffius, Benj. de *Junipero* 8. Jenæ 1679
 Schelhammerus, Günth. Christ. de *Natura* 4. Kilia, 1697
 Schenckii, Joh. *Observationes medicæ*, fol. Francof. 1665
 Joh. Georg. *Historia Monstrorum* 4. Francof. 1609
 Joh. Theod. *Schola partium Corporis humani* 4. Jenæ 1664
 Schmidii, Tobiaë *Chronicon Zwiccaviense* 4.
 Schoenfelder, Phil. Jac. *Historiæ, Enarrationes & Curationes* 8. Ratisb.
 1681
 Schraderi, Justi, *Observationes & Historiæ* 12. Amstel. 1674
 Schroederi, Joh. *Thesaurus pharmaceuticus* 4. Ulmæ 1685
Schulzens, Walthers, Ost-Indianische Reise fol. Amsterdam 1676
 Schurigii, Mart. *Spermatologia* 4. Francof. 1720.
 Sialologia seu de Saliva 4. Dresdæ 1723
 Chylologia 4. Dresdæ 1725
 Muliebria 4. Dresdæ & Lipsiæ 1729
 Parthenologia 4. Dresdæ & Lipsiæ 1729
 Gynæcologia - - - 1730
 Syllepsilogia 4. Dresd. & Lipsiæ 1731
 Scipione, Mercurio, *della Commare* 8. in Milano 1618.
 Scriptura Sacra
 Sculteti, Joh. *Armamentarium chirurgicum* 4. Francof. 1666.
 Sengverdus, Arnoldus, *de Ostento Doletano* 24.
 Sennerti, Daniel. *Institutiones medicæ* 4. Witteb. 1667
 Practica medicinæ 4. Witteb. 1654
 Paralipomena - - - 1642
 Severinus, Marc. Aurel. *de recondita Abscessuum natura* Francof. 1643
Siegemundin, Justina, Brandenburgische Weib-Mutter 4. Cölln an der
 Spree 1690
 Simonis, Joh. Georg. *de Impotentia conjugali* 4. Jenæ 1718
 Sinibaldi, Joh. Bened. *Geneanthropœia* 4. Francof. 1669
 Slevoigt, P. *Programma de Partu*
 Smetii, Henrici, *Miscellanea* 8. Francof. 1611
 Snellen, Henrici, *Delineatio Thebriæ mechanica* 8. Lugd. 1705
 Solenandri, Reineri, *Consilia medica* fol. Hanov. 1605
 Solingen, Cornelii, *Ampt ende Plicht der Vroedyvrouwen* 4. t'Amsterdam
 1684

Solingen, Cornelii, Embryulcia ofte Afhalinge eenes toden Vruchts 12.
t'Graven-Haag 1673

Spachii, Israel. Gynæciorum liber fol. Argent. 1597

Sperlingius, Joh. de Formatione foetus in utero 8. Witteb. 1641

Spigelius, Adrian. de Lumbrico lato 4. Patav. 1618.

de incerto partus tempore v. Plazzon de Part. genital.

Spindleri, Pauli, Observationes medicinales 4. Francof. 1691

Sponii, Jac. Aphorismi novi ex Hippocratis Operibus 12. Lugd. 1684

Sprengerii, Jac. Malleus Maleficorum 8. Francof. 1580

Stahl, Georg. Ern. Disputatio de Abortu 4

Stalpart, Cornel. van der Wiel, Observationes rariores 8. Lugd. 1687

Petrus de Nutritione foetus ibidem

Stockhammeri, Franc. Microcosmographia 12 Viennæ 1682

Straussius, Laur. de Foetu Mussipontano vid. Sinibaldi Geneanthrop.

Struvii, Burc. Gotth. Schediasma de Partu supposito 4. Jenæ 1732

Suevi, Gottf. Synopsis Rerum criminalium Carpzovii 8. Lipsiæ 1703

Sulzbergeri, Sigism. Rupert. Disputatio de Abortu

Sylvii, Francisci, Opera medica fol. Avenione 1680

4. Amstelodami

Sydenham, Thomæ, Dissertatio de Curatione Variolarum & affectione
hysterica 12. Francof. 1683

T.

Tacitus, Cornelius, cum Commentario Justi Lipsii 4. Antwerp. 1600

Taranta, Valesci de, Philonium pharmaceuticum 4. Francof. 1680

Tauvry, Dan. Anatomia 8. Ulmæ 1694

de Generatione vid. Acta Eruditorum

Teichmeyer, Herm. Frid. Institutiones Medicinæ legalis 4. Jenæ 1723

Tertre, Marguer. de, Instruction de Sagefemmes 12. à Paris 1677

Tertulliani, Septimii Flori, Opera fol. Basil. 1521

Thevenot, *Reisen in Europa, Asia und Africa* 4. Franckfurt 1693

Thruston, Malachias, de Respiratione 8. Lugd. 1671

Timæi, a *Güldenkee* Bald. Opera medico-practica 4. Lipsiæ 1677

Torreblanca, Franciscus, de Magia 4. Lugd. 1678

Tulp, Nicol. Observationes Medicæ 8. Amstelod. 1652

U. V.

Valentini, Mich. Bernh. Novellæ medico-legales 4. Francof. 1711

Pandectæ medico-legales 4. Francof. 1701

Chirurgiæ Praxis infallibilis 4. - 1715

Valen-

- Valentini, Mich. Bernh. Nosocomium in Praxi medicinæ 4. Franc. 1711
an Machiavellus 4.
- Valerius Maximus 8. Lugd. 1654
- Vallesii, Franc. Philosophia sacra 8. Francof. 1608
- Valleriolæ, Franc. Observationes medicinales 8. 1588
- Varandæi, Joh. Opera omnia fol. Lugd. 1658
- Varolii, Constantii, Anatomia 8. Patav. 1591
- Vateri, Christiani, Physiologia experimentalis 4. Witteb. 1701
- Vateri Disputatio de Mola
- Vega, Christ. Opera seu de arte medendi fol. Lugd. 1587
- Velschii, Georg. Hier. Sylloge Curationum, Epigrammata 4. Augustæ 1675
Consilia medicinalia 4. August. 1698
- Velthuyssii, Lamberti, Opera omnia 4. Roterodam. 1680
de Liene & Generatione 12. Traject. 1657
- Venette, Niclas de la Generation de l'Homme 12. à Cologne 1696
- Venus Miniecke Gasthuis 8. t^r Amsterd. 1687
- Verduc, Jean Bapt. des Operations de Chirurgie 8. à Paris 1694
Editio Germanica 4. Leipzig
de l'Usage des Parties 12. à Paris 1696
- Verheyen, Philipp. Anatomia Corporis humani 8. Lipsiæ 1699
- Verzaschæ, Bernh. Observationes medicæ 8. Basil. 1677
- Vesalii, Andree, Anatomia fol. Venet. 1614
- Veslingii, Joh. Syntagma anatomicum 4. Patav. 1677.
Observationes anatomicæ v. Bartholin. 8.
- Vesti, Justi, Disputatio de Abortu 4. Erfurt.
- Viardel, Cosmus, von der weiblichen Gebuhr 8. Franckfurt 1676
- Vicarii, Joh. Jac. Fr. Basis universæ medicinæ 8. Ulmæ 1700.
- Vieussens, Raymundi, Novum Vasorum Corporis humani Systema 8. Am-
stelod. 1705
- Ulmi, Marci Anton. Physiologia Barbæ fol. Bonon. 1603
- Völters, Christoph, Hebammen-Buch 8. Stuttgart 1679
- W.
- Waldschmidii, Joh. Jac. Praxis medicinæ 8. Francof. 1690
- Warlitzius, Christian. de Morbis biblicis 8. Witteb. 1714
Valetudinarium senum Salomoneum 4. Lipsiæ 1708.
- Wedelii, Georg. Wolfg. Physiologia medica 4. Jenæ 1682
Pathologia medico-dogmatica 4. Jenæ 1692
Exercitationes medico-philologicæ 4. Jenæ 1686

- Wedelius, Georg. Wolfg. de morbis infantum 4. Jenæ 1717
 Weinrichius, Martinus, de Monstrorum ortu 8. 1595
Welschens, Gottfried, Hebammen-Buch 8. Leipzig 1657
 Rationale Vulnerum lethalium Judicium 8. Lipsiæ 1674
 Westphali, Joh. Casp. Pathologia dæmoniaca 4. Lipsiæ 1707
 Wieri, Joh. Opera omnia 4. Amstelod. 1660
 Wolffii, Jac. Scrutinium Amuletorum medicum 4. Lipsiæ & Jenæ 1690
 Ido, Observationes Chirurgico-mediciæ 4. Quedlinb. 1704
 Joh. Lectiones memorabiles fol.
 Wormii, Olai, Musæum seu Historia Rerum naturalium fol. Lugdun.
 1655

Z.

- Zacchiæ, Pauli, Quæstiones medico-legales fol. Francof. 1688
 Zacuti, Lusitani, Opera omnia fol. Lugdun. 1649
 Zeidler, Sebast. Somatotomia seu Anatomia fol. Viennæ 1692
 Zeileri Geographia
 Zelleri Disputatio de Vita humana a fune pendente 4.
 Ziegleri, Philippi, America fol. Francof. 1617
 Zittmanni, Joh. Frid. Medicina forensis 4. Francof. 1706
 Zwelfferi, Joh. Pharmacopœa Augustana fol. Norib. 1675
 Zwingeri, Theodori, Theatrum Praxeos medicæ 4. Basil. 1712
 Zypæi, Franc. Fundamenta medica 8. Bruxellis 1684.

INDEX RERVM.

A.

A Bactio est periculosa	430. 435	Abortus undecies	348
putatitia	414	gemellorum	372. 412
Abactiōis pœna	132. 416. seqq. 426	hydropicus	204
per Abdomen ossa fœtus excreta	229 sq.	in membranis	407. 503. 505
in Abdomine fœtus	240. sq. 642	mensibus singulis rejectus	384
Abelis sanguinis vox	43	minimus	407
Abortivi fœtus jus	411	in mola	345. 408
Abortus quid sit?	341. sq.	nefandus	376
bicorporeus	414	in placenta	345
in brutis	382	repositus in uterum	411
cerebro carens	410	simulatus	413
denatus	208. 410	trigeminorum	412
fabæ magnitudine	361	vesicularis	346
frequens novies	352. 362. 370	per vomitum rejectus	409. 618
377. 383. seq. 395		an interdum licitus?	419. 426.
			427. seq. 433
			Abortus

Index Rerum.

Abortus baptismus	414	Abortus causa: manna	355
Abortus causa	346. sq.	mœror	350
aconiti semen	373	mola	369
alapa	366	morbi gravidarum	358
alvi constipatio	360	motus corporis vehemens	367
arsenicum	374	obstructio alvi	360
artemisia	374	odor rosarum	354
assulæ	380	oleum lini	372
bombardæ ictus	367	oneris elevatio	368
brevitas funiculi umbili-		percusio super renes	362
lis	370	pica	375
cacochymia	372	planchette	381. seq.
calcitratio	364	plethora	346. 356
calculus	362	renum imbecillitas	362
camphora	355	rosarum odor	354
candelarum fumus	353. 424	saltatio	367
cantharides	376	selago	373
carbonum fumus	353	semen aconiti	373
coitus adversus	371	serpens	377
compressio	363	singultus	368
conculcatio	363. 364	sternutatio	367
constitutio epidemica	375	stylus	378
contusio	363. seq.	tenesmus	359
dyssenteria	355	terror	347. seq.
elevatio ponderosa	368	timor	351
ebrietas	372. 375	tonitru	349
euphorbium	433	tusis vehemens	296. 359.
fascinum	376. seq.		367
foetor candelæ	353. 424	vasorum umbilicalium	
frigus	369	ruptura	371
funiculus umbilicalis	370	venenum	374
	seq.	ventris tactus	377. sq.
fumus candelæ	353. 424	vesica circa asperam arte-	
carbonum	353	riam	372
gravidarum morbi	358	vomitoria	361
hæmorrhagia	346. 356	urinæ suppressio	361
halitus	378	uteri angustia	346
horror	351. 379	læsio	374
hydrops	359	Abortus definitio	340
icterus	359	præservatio	383. 386
ictus bombardæ	367	per ætitem	397
in clunes	365	per amuleta	397
ira	352	per fontanellam	397
lapis porcinus	374	per venæsectionem	386.
ligatura ventris	379		seqq.
lini oleum	372	Ccc ccc	Abor-

Index Rerum.

Abortus instantis signa	399. seq.	Anastomosis an detur 3. 5. 22. 103. seq. 105
hæmorrhagia	403	Anima an per traducem propagetur, an
pediculi	402	a Deo infundatur 134. 136. 417
prægressi signa	404. seq.	Animæ operatio in conceptione 135
insolita exempla	407	Animatio fœtus 132. 423
pœna	416. 436	Animationis tempus 133. seq. 137. 423
in Abortus placenta embryo	345. 408	Anser in ferinæ utero generatus 678
Abortum medici evitare debent	431	Aphonia in gravida 185
præservat ætites	397	Aquæ amnii intempestiva effusio causa
Abortu febris quartana curata	413	partus difficilis 444. 528
Abscessus uterivd. Uteri abscessus.		Artemisia causa abortus 374
Aconiti semen causa abortus	373	Ascarides per uterum ejecti 672 sq.
Adulter senex decollatus	577	Aselli circa pedes prodeunt 645
Æsculapius ex utero exfectus dicitur	833	Asinæ pariendi tempus 337
		Asina filiam pariens 653
Ætas partus insolita	590	Assulæ causa abortus 380
Ætites præservat abortum	397	Atresia causa partus difficilis 524
Agnus a vacca natus	686	Attila a cane genitus 646
Alapa causa abortus	366	Aves per vomitum & uterum excretæ
mortis	367	677. sq.
Alimentum fœtus	1. 8. seq.	Avis cum fœtu edita 671
Alimenti penuria an causa partus?	453	
Allantois membrana	65. seq.	B.
an in homine reperiatur?	65	Baba , comes habuit 32. filios & duas fi-
ex Allantoide fenestræ parantur	67	lias 620
Alvi constipatio causa abortus	360	Balneum fœtus 852
obstructio diuturna	758	e vino noxium 853
per Alvum partus	244. 642. seq.	Baptismus abortus 414
Amnios est membrana fœtus	34. sqq.	fœtus in utero 498. 838. 842
Amnii liquor an fœtus nutrimentum?	9. 23	in membranis 503
		exempla 841. 842
croceus	64	Benjanorum matrimonia 592
falsus	64	Bombardarum sonitus abortus causa
liquoris ortus	46. 48. 53. 55	367
Amnii abusus	38	Brachium extra vulvam propendens
ad fortunam	39	521. 541
ad impotentiam	59	Brutorum ossa per abdomen excreta 229
ad sympathiam	40. 48	partus terminus certus 271.
ad veneficia	40	336
usus	61. seq.	Bufo a femina natus 657
vasa sanguinea	243	caudatus 661
ex Amnii sudore diagnosi	41	per alvum excretus 659
in Amnio nulla aqua	60. 532	ex colli abscessu 658
sanguis	64	Bufones duo in oculis sagæ reperti
Amuleta contra abortum	397. sq.	659
vasorum umbilicalium	866	Bufonum vomitus 659. seq.
		Caco-

Index Rerum.

C.			
Cacochymia causa abortus	372	Caput foetus in utero remanens,	499.
Cæsareus partus vid. Partus Cæsareus.			500. 501
Cætones, qui appellati fuerint? 833.	843	magnum impedit partum	538
Cainus cur factus profugus	43	Carbonum fumus causa abortus	353
Calcitratio causa abortus	364	Catella a lepore imprægnata	686
prolapsus uteri	756	Catulus sine capite & ore natus	29
foetus an causa partus	463	Catuli a fartore per vomitum rejeſti	630. 656
negatur	464	Catuli a femina nati	654. ſq.
Calculi causa abortus	362	a ſcropha nati	685
prolapsus uteri	765	a vacca nati	684. ſqq.
Calculorum partus	704. ſeq.	a viro & femina rejeſti	630. 656. ſeq.
Calculus partum promovens	705	Catti ex femina nati	666
Camelus poſt duodecim meſes parit	278. 337	Cautela circa partum tempus	331. 805.
Campanarum ſonus partum faciliſat	554	in Gallia	897. 899
Camphora causa abortus	355	Cerebro carens abortus	410
Cancer a femina natus	672	Ceremoniæ Judæorum circa partum	573
Candelarum fumus causa abortus	353	Cerva octo meſes foetum gerit	278. 337
	424	Chirurgia infuſoria per umbilicum	878
a Cane homo natus	646	Chorion eſt membrana foetus	35. 38. 116
puella nata	647	Cinirus quid ſit	686
Canes per vomitum rejeſti	629	Circulatio ſanguinis in foetu	96. ſq. 107
cum feminis congregientes	655. ſeq.	triplex	108
a Canibus foetus per os rejeſtus	629	Clericus feminae caput abſcidit	
Caniculo ſimile animal per vomitum rejeſtum	630	Clyſteres partum faciſtant	552. ſeq.
Canis oviparus	684	uterini contra aſcarides	673
a femina natus	654. 655	Coalitus vaginae uteri	1772
pariens ſelem	686	Cœcitas a partu difficili	564
leporem	685	Coitus adverſus causa abortus	371
lupum	685	a tergo	654
a Canis rabidi morſu catelli rejeſti	630	per os	625
Cantharides causa abortus	376	cum vacca	647
Canum terminus pariendi	277. 337	impeditus a prolapſu uteri	766
ex Capillis an ſignum abortus ſumi queat	407	an partum faciſtat	553
Capillorum ſympathia	42	Colli veſicæ dilaceratio	567
Capitis foetus extrahendi modus	803	Color croceus in embryo	165
Capra a coitu cum viro puerum capri- nis cruribus pariens	648. ſq.	Columbæ ſingulis meſibus foetus edunt	337
foetum humanum pariens	649	Cometæ an malum ſignificent	172
poſt quintum meſem parit	278. 337	Compreſſio eſt causa abortus	363
		Conceptio nova remanente priore foetu in homine	225
		in vacca	511
		ſalvo manente hymene	
		Ccc ccc 2	Con-

Index Rerum.

Conceptio sine præcedente menstrua- tione	511	Ejulatio foetus recens nati	412. 460. 844
Conjugia fecunda	605	causæ	846
Consumptio foetus a vermibus	221	Elephas a femina natus	679
Contractio uteri post partum	514	Elephantis terminus gestationis	337
Contractura embryonis in utero	186	Elevatio ponderis causa abortus	368
Contusio causa abortus	363	Embryo vide Foetus.	
Convulsio uteri partum difficilem effi- cit	518	mortuus per semiannum in ute- ro remanens	783. seq.
Corruptio foetus in utero	214	in placenta	346
cur non semper fiat	252	Enfant de troiz mois appellatus fuit princeps de Conde	312
Corvus pullos vivas pariens	688	Enterocoele in embryone	
Cranii futurarum discessus	564	Epidermis nulla in Ludovico rege Hun- gariæ	201
Crepitus in partu	700. seq.	Epilepsia foetus in utero	185
a Crepitu lupi inversio uteri	745. 277	horrenda in partu	518
Crocodili a feminis nati	681	per secundinam curatur	879
Cuniculorum terminus pariendi	337	Equa leporem pariens	684. 686
Curicula vel epidermis nulla in Ludo- vico rege Hungariæ	201	vitulum	685
D.		puellam pariens	652. sq.
Dæmonem representans foetus	680	vulpem	684
Deligatio funiculi umbilicalis	854	Equæ tempus pariendi	337
Dentes in abortu	582	Equus a femina Judaica per uterum ejectus	679
foetus	701	Euphorbium abortum causatur	433
Dentitio in embryone in partu	207	Excoriatio in embryone	200
	312. 582	Exsectio foetus viri ex matre mortua	126. 814. seq.
Diæta puerperarum	918	e matre viva	820
Diaphragma promovet partum	473	ex utero	822
Differentia inter partum animatum & inanimatum	417. seqq.	mortui e viva matre	128. 816
Dilaceratio colli vesica	567	ex mortua matre	827
Disruptio labiorum pudendorum in partu difficili	558	in brutis	826
perinæi	560	ex abdomine	824
vaginæ uterinæ	566	ex ovario	824
venarum	559	e tubis Fallopiæ	825
Divortium ob prolapsum uteri	767. sq.	uteri	776. seqq.
	770	Exsectus foetus an eodem cum liberis legitimo tempore natis jure fruatur	843
Dolores partus	440. seq.	Exsectionis foetus exempla	123
Dysenteria causa abortus	355	Exsiccatio foetus in utero	214
E.		Extractio foetus vivi ex matre mortua	123
Εκπολή quid sit?	343	immaturi	804
Εκτρωμα quid sit?	343	reiterata	800
Ebrietas causa abortus	372	Extractio	
Eduardus rex Angliæ ex utero exsectus	833		

Index Rerum.

Extractio infelix	803	Fœtus extra uterum mortuus	828
F.		cum uteri ruptura	236. 242
Fascinum causa abortus	376. sq.	in inguine	256
Fascinatio per secundinam	882	in mola seu polypo	257
Febris in embryone	191	in placenta	259
Feles ex femina natæ	666	in struma	253
Felis canem pariens	686	in tumore ad genua procedente	253
catellos per os evomens	630	ex utero prolapso exsectus	736
Feminarum fraus ratione partus	329. 331	in vesica urinaria	255
Fenestræ ex allantoide vaccina	67	in utero supervivens	588. seq.
Filii duodecim unico partu	612	in membranis extra uterum	156
Flatus ex utero	690. 693	membranis inclusus natus	502
Fœcunditatis exempla	601. sq. 618. sq. 621	suffocatus in partu	702
Fœtus animatus & inanimatus	416. 423	post ejulatum in uterum reversus	168. 506. seq.
perfectus	886	in partu evanescens	510
maturus	276	per os editus	409. seq. 625
maturus & magnus an pelvis angustias penetrare possit?	493. sqq.	in canibus	629
immaturus	890	in felibus	630
magnus causa partus difficilis	538	reviviscens clamat	846. 850
corruptus	214. seq. 222	loquens	848
exsiccatus	214	excisus ex abdomine	824
excoriatus	200	ex ovario	824
putrefactus	216. 218. 581	ex utero prolapso	736
putridus	129. 218	ex tubis	825
petrefactus	234. 237	vivus exsectus e matre mortua	123
petrosus ex pica	238	e viva matre	820. seq.
gypseus	229. 235	mortuus e viva matre	129. seqq. 816
a fulmine occisus	233	ex mortua matre	126. 827
consumtus a vermibus	221. 676	vivi ex mortuo lepore exempti	125
croceus	195	in utero nutritio	1
niger	198. 368	nutrimentum an sanguis	1
Musipontanus	236	an liquor	83
vivus	342	circulatio sanguinis	97
vitalis	280. 342. 418	formatio	30. seq.
an in utero respiret?	18. 138	animatio	132. seq.
negatur	146. seqq.	membranæ	30. 33
an in utero fugat	158. seq.	vita in utero	117
an in utero sudet	46. 49	ploratus in utero	162. 166. 168
in utero an vita propria vivat	117. seq.	vagitus	161. seqq.
an semper cum matre mortua moriatur?	118. neg. 122	mors in utero a variis causis	211. sqq.
post matris mortem natus	125	morbi in utero	184
extra uterum	574. seqq. 701. 702	motus in utero matris mortuæ	816
	239. 240. 248	magnitudo in utero	260

Index Rerum.

Fœtus situs	261	a Funiculo brevi partus difficilis	535
mora in utero	783	longo partus difficilis	536
in utero mortui signa	370. 789	non bene deligato mors	856. 859
vivi signa	789	in Funiculo an vasa succifera	81
exclusio	797	lymphatica	81
vivi extractio	123. 797	an nervi	82
extractio reiterata	800	nodi quid indicent?	82. seq.
exsectio	806	G.	
recens nati ejulatus	841	Galea quid sit?	34
loquela 183. 847. seqq.		Galeæ abusus	38. seqq.
in utero risus	183	mador	45
mortui mora sine putredine cur	63. 143	Gallina loco ovorum vivos pullos pa-	
caput in utero relictum	499. 501	riens	687. 688
Fœtuum in utero adhuc viventium se-		Gallinæ an vermes vel serpentes pa-	
pultura prohibita	835. seqq.	riant	687
strangulatio	558	an cum viperis coeant	687
suffocatio in utero	525. 558	Gallus oviparus	684
cum Fœtu vermes exclusi	673. 676	Gangræna vulvæ	713. seq. 715
Fonticulus seu fontanella contra abor-		a balneo vini	853
tum	397	Gemelli post matris mortem exclusi	637
Formatio fœtus	30	partum reddunt difficilem	539
Fortuna ab amnio	39	a vacca nati	648
Fragor in partu 127. 250. 492. 655. 700.		mares septimestres	297
in abortu	373	Gemellorum abortus	372
Frigiditas in embryone	211	Glandula thymi nutrimentum fœtus	
Frigus causa abortus	369	reddere dicitur	11
Fulmen fœtum in utero occidens	283	Glandulæ amnii	53. 55
Fulgur ex utero	700	Glires a feminis nati	665
Funiculus umbilicalis	69	Gorgias Epirota post matris mortem	
in nodum contortus	90	natus	125. seq.
brevis & contortus	70. 92	Gravidæ non statim sepeliendæ	123
causa abortus	370	Gravidâ ultra undecim menses	162
duplex	95	ultra triennium integrum	162
nullus	94. 868	Gutta serena a partu difficili	564. seq.
a corpore abruptus	861	non semper incurabilis	565
disruptus	371. 863	Gypseus fœtus	235
Funiculi vasa	67. 68. 537	H.	
brevitas	370. seq.	Hæmorrhagia causa abortus	356
procidentia	865	signum abortus	403
ligatura	86. 859	ante partum	513
resectio	860. seq.	Hernia in embryone	206
longitudo	85	inguinalis a partu difficili	569.
circa collum	87. 89. 370. 536	863. 870	
a Funiculo umbilicali mors in utero		umbilicalis uterina	778. 823
211. seq. 370. seq. 537		Homo an certum nascendi tempus ha-	
		beat	273. 276
		Homo	

Index Rerum.

Homo a cane natus	646	Julius Cæsar an ex utero fuerit excisus	833
Homicidii voluntarii poena		Jus abortivi foetus	415
Horror causa abortus	350	exsectorum	843
Hybrida est animal, ex apro & sue domesticæ	686	Judæorum ceremoniæ circa partum	573
Hydatidum partus	696	K.	
Hydrocephalus	205	das Kleidgen vid. Amnios.	
Hydrops uterinus	694. seq.	L.	
Hydrops in embryo	202	Labiorum pudendi disruptio in partu	558
causa abortus	359	sympathia	
oleo lini curatus	373	Lactis sympathia	43
Hymene salvo an imprægnatio possit fieri?		Lac in viris	447
I.		Lacertæ vomitu rejectæ	668. seq.
Japanenses feminae foetus ex utero crudeli modo protrudi curant	382	per alvum	668
Japanorum matrimonium	594	cum urina excretæ	669
Isterus in embryo	197	vividæ	657
Ictus bombardæ causa abortus	368	Læsi uteri causa abortus	374
vacca causa prolapsus uteri	756	Lampas vitæ artificialis	41. seq.
virgarum in embryo	210	Lapides in utero	704. seq.
in clunes causa abortus	365	Lapis porcinus causa abortus	374
Impotentia ex amnio	39	a Lapso matris mors embryonis	213. 252
Imprægnationis signa	282	Latronum familia in Hispania unde nomen accepit	124. 834
Infans a cane natus	646	per Latus exiens foetus	579
a capra natus	648	Leo a cane natus	685
a vacca natus	647	a femina natus	679
loquens	847. seq.	ab ove natus	684
ex matre mortua natus	123. 126	Lepus catellam imprægnas	686
a simio genitus	650	natus a cane	685
petræfactus in utero	237	ab equa	684
ex utero prolapso excisus	736	ex Lepore mortuo vivi foetus exsecti	125. 826
Infantium in utero morbi	184	Lepores extra uterum	251
Infanticidii poena suspendium	481. 483	e catella excisi	826
Infanticidium committitur si foetus in matris mortuæ utero adhuc vivus non excinditur	584	Lex regia de sepultura foetus vivi in utero	835. 836. seq.
in Inguine foetus	256	Liberorum numerus falso ex secundinis & nodis in funiculo umbilicali præfigitur	82. 84. seq.
Insula Pines unde nomen habeat	623	Ligamenta uteri an causa prolapsus uterini	720
Inversio uteri	740	Ligatura funiculi umbilicalis	86. 856
vaginae totalis	744	Ligaturæ an causa abortus	379
a crepitu lupi	745	a Ligaturæ laxatione mors	856. seq.
Inversionis uteri exempla	742. seq.	Liquor	
Irmentrudis, Isemberti comitis de Altdorf uxor, duodecim mares una vice enixa scribitur	612		

Index Rerum.

Liquor amnii an sit excrementitius	56	Membranis inclusus fœtus extra ute-	
nutritius embryonis	3. seq. 38	rum vivit	156. 461. seq. 503
Liquor ovuli an nutrimentum fœtus	9. seq.	in Membranis abortus	503. 505
Liquoris amnii ortus	46. seqq.	natus fœtus	502. seq.
usus	44	Menses nunquam apparentes	511
Lochia nulla	511. seq.	verminosi	677
Loquela fœtus in utero	183	in puella trienni	592
post partum	847. sq.	Mensis ratione partus est duplex, luna-	
Ludovicus rex Hungariæ non habuit		ris vel solaris	283. 334
epidermidem	201	Meretrix septem uno partu natos in-	
Lues venerea in embryone	193	fantes in lacum projicit	617
Lupus canem pariens	685	Meretrices cur facilius pariant	555
a cane natus	ibid.	Meretricum fraus	335. 892
Lycisca quid sit	686	Millepedes ex utero	677
		circa pedem prodeunt	645
M.		Modus partus	477
a Magia impedimentum partus	571	Mœror causa abortus	350
ad Magiam secundina adhibetur	882	Mola causa abortus	369
per Magiam fœtus in partu evanescens	516	prægnans	345
Magnitudo fœtus in utero	260	in virgine	689
ex Mammillis fœtus an liquor amnii		in Mola abortus	251
oriatur	49. seq.	fœtus	257. 345
Manlius ex utero fuit exsectus	123. 833	gemelli	258
Manna causâ abortus	355	Molæ aquosæ	693. 695
Manus fœtus exsertæ in partu retra-		ventosæ	690. 693
ctio	508	viventes	689
Margarita, Florentini comitis Hollan-		vitales	688
diæ filia, 364. infantes una vice pe-		volaticæ	688
perisse dicitur	613	Mora fœtus mortui in utero	783
in Mariti absentia diuturna partus su-		Morbi infantum in utero	184. seqq.
spectus	310. 325. seq. 329	Morbilli in embryone	186
Martyres duodecim	618	a Morfu canis rabidi catelli rejecti	630
Matres mortuæ parientes	574. sq.	post Mortem matris fœtus natus	125
Matrimonia præcocia	591. sq.	viri partus ferotinus suspectus	331
fœcunda	623	Motus corporis vehemens causa abor-	
Mazarini tunica quadam circumdatus		tus	367
in vitam introiit	157	fœtus in utero matris mortuæ	119.
Meconium quid sit	18		588. seq.
an causa partus	468	Mulæ partus terminus	337
Medici abortum evitare debent	431. 433	Mulier suspensa gemellos peperit	258
Membra fœtus a terrore matris con-		Mures per alvum rejecti	663. seq.
fracta	350	ex cadaveribus enati	664. seq.
Membrana crassa in vulvæ vagina	525	a femina nati	662. 663. 664
vaginæ uteri prolabitur	709. sq.	vomitum expulsi	663
Membranæ fœtus	30. seq. 35	Muris vagitus in utero	181
		Musica partum faciliat	554
		Muscu-	

Index Rerum.

Musculus vomitu rejectus	631	Ossa foetus per varias vias	2: 2
Mustela simul cum femina nata	667	per umbilicum	2: 6
per uterum rejecta	667	per uterum	224. seqq.
an ore pariat	632	pubis an in partu diducantur	480. seq 702
N.		negatur	485. seq.
Nævi curantur secundina	882. sq.	arcta partus difficilis causa	481
Nasus artificialis per sympathiam	43	Officula cum urina excreta	222
Noctuarum clamor an quid significet	172	Ova a feminis excreta	409. 681. 683
Nodi funiculi umbilicalis	90. 92	deglutita	677
ex Nodis funiculi prognosis	82. 94. seq.	in bovis ventre reperta	684
Nutrimenti foetus via	8. 14	a cane edita	684
Nutritum foetus an sanguis	1	a gallo edita	ibid.
liquor lactiferus	4. seq.	magica	683
Nutritio foetus in utero	1. 8. 20	in Ovario foetus	824. seq
an fiat per os	5. seq. 23	Oves partum quinque menses gerunt	337
an per os & umbilicum	24	Ovis leonem pariens	684
an per umbilicum	18. seq.	in Ovis pulli pipientes	182
	26. seq.	ex Ovo genitalibus virginis indito pul-	
an per poros	14. seq.	lus proveniens	677. seq.
an per thymum	11	Ovuli in ovario liquor est primum fœ-	
an ex ovuli liquore	9	tus nutritum	9
an per uteri membranas	13	P.	
Nutritionis viæ	8. seq.	Partus bimestris	288
Nympharum tumor a partu	559	caesareus	806. seq.
O.		an exercendus	808
Obstructio alvi causa abortus	360	in catella a lepore impræ-	
diuturna causa prolapsus		gnata	826
uteri	758	calculorum	704. seq.
Odor rosarum causa abortus	354	decimestrus	305. 316. 325
Oleum lini abortus causa	373	difficilis	315
ad tumorem abdominis	373	duodecimestrus	309. 322
Operatorum in partu caesareo ignorantia	831	facilis	315. 548
Orificium uteri angustum causa partus		falsus	690
difficilis	523	impossibilis	546
in prolapsu apparens	722	incruentus	511
ex Orificio uteri signum partus	444	insolitus	646
per Os an foetus nutriatur in utero materno	15. seq. 18. seq.	legitimus	280. 283
abortus rejectus	409	maturus	288
natus infans	628. 632	mirabilis	698
coitus	625	mortuus salva matre	574. sq. 701
Ossa foetus per abdomen	229	multiplex	601. 609. seq.
per alvum	222	nonimestris, an & quando suspectus	315. seq. 337
per os	227	Ddd ddd	Partus
Embryologia.			

Index Rerum.

Partus novendecimestris	315	Partus tempus cum latitudine	280.
numerosus	601		282. seqq.
octimestris	300	in catella	686
an sit legitimus	302	viæ insolitæ	625
octodecimestris	315. 331	ad Partum concurrat mater & foetus	471
ordinarius	287	foetus nihil confert	464
perfectus	886	facit uterus	472
per os	625	diaphragma	473
per umbilicum	633	totius corporis convulsi	474
post matris mortem	123 seqq.	Patres Ceylonenses filias suas stuprant	592
præmaturus	288	Pediculi signum abortus	402
præmissis pedibus	497	Pegusianorum ortus a cane	647
prono capite	495	Percussio super renes causa abortus	362
puellarum	590	Perforatio vulvæ	567
quadrimestris	290	Perinæi ruptura in partu	560. seq. 563
quatuordecimestris	312	Pessaria varia	773
quindecimestris	313	Petræfactio foetus in utero	234
quinquimestris	292	contra Philtra secundina	880
sedecimestris	313	Pica causa abortus	375
septendecimestris	315	Pinguedo causa partus difficilis	520
septimestris	297	serpentis contra bufones	660
serotinus	305. seq.	Pines, Georgii, rarum foecunditatis	
sextimestris	295	exemplum	623
simulatus	908	Pisces a femina nati	669
sine aqua	446	vivipari	688
suppositus	892. seqq.	Placenta uterina	69. sq.
tredecimestris	311. 326	extra uterum	116
trimestris	289	potius pulmonis, quam	
vetularum	596	epatis uterini nomen	
vitalis	886. seq.	meretur	113
undecimestris	307. 318. 320. 322	Placentæ uterinæ denominatio	109
unius mensis	288	descriptio	97
Partus ætas insolita	590	duæ	116
Partus cæsarei operatio	830	figura	110
exempla	817. seqq. 833. seq.	membranæ	114
Partus causæ	450. seq.	ortus	110
dolor	440. seq.	substantia	111. 113
difficilis causæ	515. seqq.	vasa	114
symptomata	556. seq.	usus	112
instantis signa	438. seq. 444	usus medicus	112. 879
modus	477	in Placenta abortus	259. 345
præteriti signa	901. seqq.	Planchette causa abortus	381. sq.
Partus tempus an certum homini	266.	a Plethora abortus	346. 356
an diversum	272. 282. 284	partus difficilis	533
brutis ordinarium	267. 273		
	271		Ploratus

Index Rerum.

Ploratus fœtus in utero 166.168.169.309	Prolapsus uteri quandoque matrimo-
recens nati 844	nium impedit 766. seq.
Pœna abortus 416. 436. seqq.	coitum impedit 766
partus supposititii 901	abortum causatur 713. 730
Popielus rex Poloniæ parricida 664	757
Poplitis in alterum genu positio 571	exempla 722. seq. 732. seqq.
Prægnantiæ tempus an certum 273. 276	cura 772
Primogenitura partium in fœtu 31. seq.	nonnisi in gravida 760
Procidentia uteri 706	a Prolapsu uteri divortium 767. 707
falsa 775	Protoplasti an umbilicum habuerint
imperfecta 726. 775	869. seq.
ad capitis magnitudi-	Pudendi labiorum laxitas 559
nem 473. 730	disruptio 558
in virginibus 761. seqq.	Pudicitia elephanti 679
Procidentia uteri causæ 751. seqq.	Puella a cane nata 647
causæ occasionales: a-	Puellæ parientes 590. seq.
bortus 755	Puer a capra natus 648. seq.
calcitratio 756	a vacca natus 647
calculi 760	Puerpera an possit terreri & torqueri
elevatio ponderis 917	
flatulentia 757	a Puerpera num maritus debitum con-
graviditas 760. 761	jugale exigere possit 914. 915. 916
hydrops 758	Puerperarum cura 913
hydrops uteri 759	diæta 918. 919
ictus vaccæ 756	post Puerperium coitus noxius & pro-
labor 755	hibitus 914. seqq.
obstructio 758	periculosus 915.
saltus 756	916. 917
terror 755	Pullos in ovo pipire 151. seq. 182. 618
tusis 758	Pullus gallinaceus e ventriculo & vul-
differentia 707	va exclusus 677. 678
effectus 763. seqq.	Putrefactio embryonis 216. seq.
exempla 709. 713	
species 708. seqq.	Q.
Prolapsus uteri defenditur 721. seq. 727.	Quadrimestris fœtus 290
729	Quassatio corporis matris mortuæ 589
negatur 718. seq. 720	Quatuordecimestris , quinquemestris,
lethalis 763	quindecimestris fœtus vide Partus .
salutaris 763. seq.	Quinquagenariæ partus an sit legiti-
simulatus 775. seq.	mus 601
non semper conceptionem impedit 713. 730.	
764. 766	R.
interdum conceptionem impedit 730	Ranæ ex utero prodeuntes 661
	per vomitum rejectæ 661. seq.
	Ranarum partus 661
	Renum imbecillitas causa abortus 362
	Respiratio in utero an detur 18. 138. seq.
	repetita 158
	Ddd ddd 2 Respi-

Index Rerum.

Respirationis defectus an causa partus	459. seq.	Secundinae usus medicus contra phil- tra	880
negatur	461	vermes	882
Retardationis partus causa	326	a Secundinae extractione inversio uteri	747
Rigiditas in embryone	211	circa Secundinam cautela	885
Risus foetus in utero	183	ex Secundinis praesagia vana	84
Rosarum odor causa abortus	354	Selago causa abortus	373
Ruptura colli vesicae	567	Semen aconiti causa abortus	373
perinaei a partu difficili	560. 561.	Semina quævis aliquid alimenti in se continent	9. 11
pudendi labiorum	558	Sepultura infantum adhuc in utero viventium prohibita	834
futurarum cranii	564	pœna	837
vaginae	568. seqq.	Sergius papa ab infante defensus	848
uteri 240. vid. Uteri ruptura.		Serpens causa abortus	377
vulvæ sine futura sanata	561. seqq.	adolescentem interfecit	671
S.		foetus dorso affixus	671
in Sagæ vulva bufones reperti	659	Serpentes partu editi	670. seq. 672
Sagittæ quo veneno inficiantur	38. 286	Sianitas a canis cum muliere coitu ori- ginem habere	647
Salamandra vomitu rejecta	662	Sibilus in partu	700
a Saltu abortus	367	Signa abortus	399. seqq.
prolapsus uteri	756	foetus vivi & mortui in utero	789
Salvatoris nostri partus tempus	273. seqq.	Signum masculi in utero prolapsus	761
Sanctius rex Navarrae ex matre truci- data extractus fuit	124. 834	a Simio mulier infantem peperit	650
Sanguis an sit nutrimentum foetus 1. sq.		Singultus in embryone	206
per umbilicum	872	causa abortus	368
Sanguinis circulatio in embryone	96. seqq.	Situs foetus in utero	261. seq.
e Sanguine hominis lampas vitæ para- tur	42	vitiosus causa partus difficilis	540
Sceleton diu in utero remanens	230. sq.	Sonitus circa partum in ventrem	251. 701
Scipio Africanus ex utero exfectus	814. 833	Sternutatio partum faciliat	474. 554
Scirrhus uteri	521. seqq.	ad caput foetus in utero relictum	500. seqq. 803
Sciurus a fele natus	686	Stigmata virgarum in abortu	414
Scrofa catulos pariens	685	in embryone	209
monstrum pariens	653	Suctio foetus in utero an detur?	158. sq.
Secundina rejecta noxia	885	per Suctionem papillæ in sinistra mam- ma foetus reviviscit	850
Secundinae devoratio	879	Sues post quartum mensem pariunt	278. 337
usus medicus contra dolores post partum	881. seqq.	Suffocatio foetus a partu difficili	525
epilepsiam	879	Suspendium infanticidii pœna	481. 483
fascinationem	882	Suturarum cranii in partu dissecissio	364
maniam	880	Sympathia	
nævus maternos	882. seqq.		
partum difficilem	880		

Index Rerum.

Sympathia per amnium	40. 44	Ungues embryonis	407. 890
per capillos	41. seq.	ex Unguibus an signum abortus peti possit	407
per lac	43	Urachus	69. seq.
per variolas	43	an sit pervius in homine	70. seq.
Sympathiæ variæ miraculosæ	41. seq.		72. 75. 76
in distans	43. seq.	Urina per umbilicum	724. i
per Syringam baptismus fœtus in ute- ro	842	Urinæ incontinentia a partu difficil	568. 801
T.		a prolapsu uteri	568
		suppressio causa abortus	361
Tactu ventris abortus	377	ab Urso imprægnata puellam peperit	651
Talpa ab homine nata	667	Uterus ad partum facit	472. seq.
Tapujæ nunquam menstruatae	511	monstrosus	527
Tempus partus an certum? 266. seqq.	272. seq. 280. 283	extra corpus propendens	473
Tenesmus causa abortus	360	prolapsus & simul inversus	740
Territio causa abortus	350	resectus	777. seq.
Testes equini ad partum difficilem	500	Uteri abscessus impedit partum	526
Thymus an nutrimentum præbeat	11	inversio ab aliis negatur	740
Timor causa abortus	351	affirmatur	741
Tonitru causa abortus	349	contractio post partum	514
Trimellorum funiculi umbilicalis structura	96	excisio infelix	700. 782
Trigemini	602. 605. 606. 607	exsectio	776. seq.
Trigeminorum abortus	412	læsio causa abortus	375
Tussis causa prolapsus uteri	758	resectio	249. 521. 556. 777
U.		ruptura	242. 244. 556. seqq.
		a lapsu	251
Umbilicus fœtus	69. 81. seq.	vasa vermicularia	13
an in Protoplastis	869. seq.	per Uteri rupturam fœtus in abdomen	
Umbilici defectus	94. 862. seq. 868	prolapsus	242. seqq.
vasa	69. seq.	de Uteri prolapsu responsum	768
usus medicus	866	Uteri ipsius prolapsus	717. seqq.
hernia	870	negatur	718. seqq.
per Umbilicum aqua	874	defenditur	721
intestina prolapsa	862	scirrhus	521. 723
excrementa	871	extra Uterum fœtus	239. seq. 241
an fœtus nutrimentum	18	in Uterum reversus fœtus	168
ossa fœtus	633. 635. sq.	ex Utero prolapsio fœtus excisus	736
osculum gallinæ	877	ascarides prodeuntes	672. sq.
pus	875. 876	varii vermes exclusi	675
sanguis	872	aves	677
vermes	876	absque Utero viventes feminæ	777
urina	873	V.	
Uncus ad partum difficilem	540	Vacca pariens agnum	686
		E e e e e	Vacca

Index Rerum.

Vacca pariens catulos	684. seq.	VScitio partum faciliat	552. seq. 396
gemellos	648	adVeneficia adhibetur amnios	40. seq.
puerum	647		566
vitulum femihominem	648	Ventofitas in utero	693
a Vaccæ ic̃tu prolapsus uteri	756	Verberum signa in embryo	209
Vaccarum terminus partus	337	Vermes in fœtu	674. 675
Vagina uteri dilacerata & coalita	566.	cum lochiis	674. 676
	569	ex utero	673. seq.
a chirurgo incisa	568	per umbilicum	876.
monstrosa	527	bipes ex ovo	684
Vaginæ excisio	782	a Vermibus consumptus fœtus	221
inversio cum uteri prolapsus	717.	in Vesica fœtus	255
	722. 724. 739	Vesicæ colli dilaceratio	567
procidentia à tenesmo	360	Vesiculæ copiosæ in embryo	202
cum urinæ incontinentia	568	Vetulæ parientes	596
magna	716	Via partus insolitæ	625
Vagitus fœtus in utero	161	Virago	512
an portentum affirm.	169	Virgarum ic̃tus in embryo	210
negatur	170. seq.	Virgines procidentia uteri laborantes	761. seqq.
in brutis	181	Vita fœtus in matre extincta	120
in catellis	182	Vita fœtus in utero propria	117. seq. 816
in mure	181	Vitalitas fœtus	132
in pullis	182	Vitta quid sit	38
Vagitus uterini causa	174. seqq.	Virulus putrefactus per os & vulvam	
exempla	161. 163. 165	frustillatim rejectus	215. 644. seq.
Variolæ in embryo	186. 189	ab equa natus	685
Vasa umbilicalia extracta	804	Vituli ossa in vacca mactata	644
an habeant anastomosin	104. seq.	Vomitorium causa abortus	361
uteri vermicularia	13	Vomitum lacteus fœtus post partum	27
Venæ in partu difficili disrupta	559	per Vomitus rejectus abortus	409. 628
Venæsectio contra abortum	386. seq.	canes	629. 630
	391	feles	630
exempla	387. seq. 389. 390	fœtus	629
in gravida quadragies & no-		musculus	631
vies instituta	394. 694	Vox sanguinis Abelis	43
novies	693	Vulnera in embryo	194
trigesies ac sexies	394	Vulvæ gangræna	567
in gravidis quo loco instituenda	387. 389. 393. 396.	perforatio a partu difficili	567
		W.	
		Woelfi vocantur catuli	612

ERRATA.

Pag. 1. l. 1. lege Embryologiae. §. 2. in margine: an sanguis p. 14. l. ult. post Wiel adde: de Nutrition. foet. §. 6. p. 23. l. ult. per os p. 31. §. 2. l. 3. non ad p. 32 l. 15. statuantes p. 37. §. 8. l. 9. apem p. 42. l. 21. parare l. 25. Rattray p. 51. l. 21. terminantes ibid. chylicos p. 53. l. antep. struaturam p. 58. §. 21. l. 11. allantoidem p. 61. l. 23. les eaux p. 77. l. 28. egeris p. 84. l. 10. ou p. 85. l. 4. motum p. 103. l. 20. aptatum p. 106. l. 9. vasa p. 108. l. 3. post cum adde comma p. 113. l. 7. lævi p. 114. l. 26. per se p. 115. l. 8. sanguinea, placentam p. 122. l. 17. supervivere p. 129. l. 2. lege 687. ibid. l. 21. Hannæus ib. l. 31. pulio p. 131. l. 24. les eaux. p. 134. l. 16. conceptionis p. 136. l. 2. elle p. 140. l. 3. canaliculus p. 142. l. 23. organa p. 154. l. 20. eveniat p. 155. l. 29. delibavit p. 158. l. 25. avenacearum p. 166. in margine deploratu p. 169. in marg. an portentum? negatur ibid. l. 2. uterino p. 174. l. 12. loquitur p. 175. l. 11. foetui p. 183. l. 24. auditus p. 184. l. 7. Sectio III. p. 190. l. 23. Samuel Ledelius M. N. C. Dec. II. An. 6. Obs. 61. p. 147. Juvenula, rustici uxor, dum hoc anno variolæ in his oris Gorliciensibus &c. ad l. antepen. in margine add. Observatio p. 197. l. 22. Cummenius l. ult. Pannarolus p. 199. l. 18. extrahebatur p. 207. l. 12. Mery p. 218. l. antepen. Guilielmus Rondeletius p. 219. l. 4. interni p. 239. §. 1. l. 1. foetus p. 141. l. 24. s' étoit p. 242. l. 7. pût rester p. 247. l. 14. ipsius p. 264. l. 16. Manus ejus - - amplectuntur. Brevi p. 280. l. 2. octava p. 283. l. ult. ovulis p. 286. l. 20. ou. l. 28. comptions p. 291. l. 24. quæ p. 297. l. 14. ex his p. 299. l. 24. legitimus - edidit p. 300. l. 10. Hofmannus p. 304. l. 15. quid. l. 21. Hortul. p. 322. l. 1. constituit p. 339. l. 10. pepererit p. 340. l. 23. a partu p. 342. l. 2. p. n. p. 345. l. ult. ipso p. 355. l. 15. Schulzius p. 360. l. 31. Fabricius p. 364. l. 20. Jackelii p. 377. l. antep. maleficæ p. 378. lin. ult. congressu p. 383. l. 21. liceat p. 391. l. 3. muco l. 21. femina quum p. 398. l. 20. videbat 419. l. 15. concepti l. 31. loco postea lege post p. 425. l. 11. adr. p. 429. l. 15. procurationem p. 430. l. 11. violentam p. 435. l. ult. Vir ad p. 437. l. 9. post Christianus adde Henricus p. 440. l. 21. uvam p. 441. l. ult. urgeant p. 443. l. 10. signes p. 446. l. 2. contenti p. 451. l. 13. moram p. 455. l. 2. avelluntur ib. l. 27. om sich te voeden p. 459. l. 15. infitum p. 467. l. 4. uterove p. 474. l. 8. juvenculam p. 476. l. 16. singularem p. 485. l. 19. caudam p. 488. l. 31. ce fait p. 497. l. 10. præmittat p. 504. l. 7. quidam p. 506. l. 4. pascuis l. 10. prostravit l. 17. delatus p. 518. l. 22. vicinum p. 519. l. 20. sed sine effectu p. 522. in margine foetus in p. 523. l. 25. matricis p. 532. l. 23. pepererint p. 533. l. 13. fore p. 536. l. pen. funiculus p. 537. l. 14. collo lin. pen. collum p. 542. l. 14. loco & lege est p. 549. l. 15. semihoræ p. 556. l. 27. ob p. 557. l. 13. sphacelo l. 14. Raygerus p. 562. l. 31. coalescerent p. 563. l. 16. derivatur p. 582. l. 20. seq. nati l. 26. laborasse p. 583. lin. pen. spirituum motuque p. 585. l. 12. mulierem p. 588. l. 25. dele per p. 594. l. 14. *dreysfigsten Jahre* p. 610. l. 24. Italiamque p. 613. l. 10. suæ l. 25. partus exempla p. 618. l. 20. matrique p. 629. l. 8. ovum & l. antep. dele inquit p. 635. l. 1. ex naturalibus p. 645. lin. pen. pedunculos p. 649. l. 24. utero erat p. 666. l. 6. quæ p. 671. l. 3. & 4. fascia p. 682. l. 7. humanos & l. 11. exhibetur p. 684. l. pen. in marg. vacca catulos p. 691. l. 7. pepedit 692. l. 26. l'accident p. 699. l. 25. nonnullæ p. 700. l. pen. vulvæ p. 703. l. 9. luculenta p. 706. l. 5. oblaturam p. 708. l. 5. exterieur p. 712. 20. lateralem p. 731. l. 6. allongé p. 744. l. 8. Cummeni p. 764. l. 29. m'estant p. 765. l. 6. pour lors lin. 7. sur la face lin. ult. à la partie p. 777. l. 21. ac p. 778. l. 26. scribit p. 781. l. 10. adde qui nullis argumentis Heerii, quæ aliam p. 784. l. 21. Fiefs l. 23. spatium p. 786. l. 18. foetum p. 787. l. 26. Syllepfilogia p. 790. l. 18. nares l. ult. pro mortis p. 793. l. 14. pen p. 794. l. 13. veritatis esse negat l. 15. dele tamen p. 807. in margine §. 3. partu ordinario? p. 812 l. 16. cæsarica p. 813. l. 6. nitatur p. 824. l. 1. Martini p. 825. l. 1. conceptum eveitas p. 838. l. 10. ipsam p. 846. l. 27. mari & navibus nascentes p. 847. l. 22. animali virtute p. 850 l. 12. obstetricum p. 856. l. 2. les tenir l. 14. l'on p. 857. l. 17. statim a baptismo p. 860. l. 15. juxta cumenterant p. 863. l. 2. vidi p. 864. l. 1. sterven p. 868. l. 4. rarisque l. 12. *abschneiden* p. 869. l. 4. umbilici p. 880. l. 8. Corthummius p. 881. l. 27. seq. partum.

